

58841

Mag. St. Dr. P

J.

*Iste Liber donatus est ad Bibliothecam Academicam Cracoui
ab ipso eiq. Autore cu. alijs 4. Tomis, sub Præpositura
M. Christophori Sawinski A.D. 1678. 15. Aprilis.*

Teol. 4912/4

58841

III

**PARS ÆSTIVA
CONCIONVM
PRO FESTIVITATIBVS
CHRISTI, B. VIRGINIS
ET
SANCTORVM.**

A primâ Iulij usq; ad ultimam Decembris.

Additâ in fine

CONCIONE GRATIARVM ACTORIA.

Post expulsionem Sueticam & Transylvanorum.

AUCTORE

M. SIMONE STANISLAO MAKOWSKI,

*In Regia Vniuersitate Cracouiensi Collegij Maioris Regio Pro-
fessore, ad S. ANNAM Canonico, Ecclesiæ Cathedral. in Ar-
ce Cracouiensi. Concionatore, ac interea Facul-
tatis Philosophicæ Decano.*

*Bibliotheca Collegij Maioris
Vniuersitatis Cracouiensis.*

C R A C O V I Æ
*Apud Heredes & Successores LVCÆ KVPISZ S. R. M. Typograph.
Anno Domini M. DC. LXV.*

**PARS ÆSTIVA
CONCIONVM
PRO FESTIVITATIBVS
CHRISTI, B. VIRGINIS
ET
SANCTORVM.
AUCTORE
M. SIMONE STANISLAO
MAKOWSKI
In Regia Vniuersitate Cracouiensi
Collegij Maioris Regio Professore
ad S. ANNAM Canonico
Ecclesiæ Cathedral. in Arce
Cracouiensi. Concionatore.**

**CRACOVIAE
Apud Heredes & Successores
LVCÆ KVPISZ S. R. M. Typograph.
Anno Domini M. DC. LXV.**

SERENISSIMO AC INVICTISSIMO
JOANNI CASIMIRO,
 POLONIAE ET SVECIAE
 R E G I,
 Magno Duci Lithuaniae, Russiae, Prussiae,
 Masoviae, Samogitiae, &c. &c.
 POTENTISSIMO
 OMNIUM REBELLIVM DOMITORI,
 GLORIOSISSIMO
 Transylvanorum, Moschorum, Suecorum
 TRIUMPHATORI,
 PATRIAE
 LIBERATORI, VINDICI, SERVATORI,
 SUBDITORVM
 FELICI ET CLEMENTI DOMINATORI.

DEbetur hoc gloriae Tuae Potentissime Rex, ut a Tuis
 laudibus pradicandis, nulla vnquam aetas desistat.
 Qui illud regnandi tempus fortitus es, quod Po-
 lonia Tuae, cum omni genere hostium dimicandi:
 adeo, ut septemdecim propè annis, non in solio,
 sed in acie, & sub galea, regnantem Te videret Se-
 ptemtrio. Ut primum enim fortuna Tibi Sce-
 ptrum, coronam, & gladium dedit, statim voluit,
 ut ijs ad conseruandam patriam vtereris; ab ipsisque coronationis Tuae
 solennitatibus, ad bella animum transferres. Eruperat sanè iam ab Orien-
 te rustica insaniens Hydra, & Tartaricis succincta tribubus, rebellem &
 sacrilegam contra patriam, eiusque ciues, manum extulerat. Vastau-
 rat albam & nigram Russiam, subegerat cum suo Ducatu Kijouiam,
 praedis exhauserat Volhiniam, spoliauerat Podoliam. Profuerant ite-
 rum

Præfatio.

rūm ab Aquilone duo fæderati vinculi incisores; & alter dē fluctibus Oceani guttantibus, alter à Vilga & Tanai, per quos vexata Maior & Minor Polonia, afflicta Masouia, turbata Cuiavia, violata Regalis; hostem verò secuta Ducalis Prussia: oppressa Pomerania, igni & ferro saeuiente hoste, contrita alba Russia, combusta & direpta Lithuania, infecta Samogitia. Necdum satis: emerferat insuper à Tibisco, transalpinis stipatus mirmillonibus Georgius Ragotzius, à quo submontana Russia, & Minor iterum Polonia, Masouia, Podlachia, & quæ inter Bugum & Vandalum amnes interiacent, vel eis insident oræ atque oppida, flammis absumpta sunt. Quid hic ageres, immò quid non ageres Magnanime Rex? scilicet non habuisti vitreum caput, quod tot hostium insultibus frangi posset, sed iuisti contra audentior & imperterritus: ut etiam per proprii sanguinis dispendium, Tuorum salutem & Patriæ integritatem conseruares.

Equidem si Dijs patrijs olim gratias agebat Romana Antiquitas, quod ingruentibus bellorum tempestatibus, fortissimos Scipiones, Pompeios, Cæsares habuerit; quis nunc æternam immortalī Deo gratiam non referet; quod Te Regem esse voluerit, cum Poloniæ tot bellis impetita, atque in ea periclitanti Christiano Orbi succurrendum esset. Oppugnabat Poloniam à fronte Cosacus & Scythæ, à sinistra Sueci & Moschi, à dextra Transylvani & Daci: quæ in ipsis visceribus ita iam attrita videbatur, ut quicumque hostium vires cogitabat, nihil profectò, nisi serum aliquid, ac nepotum fortè prælijs terminandum præfagire posset. Quæ enim hisce temporibus, non omnium malorum Ilias totam peragrauit Poloniam? Quæ non calamitates inundarunt? Quæ non grauissima fatorum acerbitas diuexauit? miserabiliter afflicta & accisa erant omnia, omnia conclamata. Expilata sacrilegijs templa, delubra ruinis atque ignibus fædata; altaria euerfa; sacramenta contaminata; mysteria violata; iura, leges, libertates, & immunitates tam Religiosæ, quam Politicæ sceleri data; distractus Senatus; publica prolapsa; gymnasia vel diruta, vel ab hostibus occupata; sanguine ciuium gladius tepesfactus; omnia sanguinis plena & cædium erant. Pagi omnes cladiibus exhausti, direpti alij & habitantium vacui; alij exusti nihil nisi vastitatem querebantur. Agri quantumuis antea florentes, & fecunditate suâ luxuriosi; hæcenus inculti, horridi, non segetem, non herbam, sed infelicem stirpem producebant. Ruricolæ miseri, si quos adhuc locorum occultarunt latebræ, suis brachijs trahentes aratra, vix edebant halitum, ad hæc quoque animalia, quæ parando victui natura subministravit; hostilis, imò etiam militaris furor subduxerat. Strepebant tunc exilio terræ, vagabantur passim viri Principes & nobiles, extorres suis ditionibus: & quos nuper florentes Europa viderat, vel audierat; nihil præter calamitatis humanæ, & hostilistruculentæ spectacula erant. Natabant pauimenta sacro crudelissimè tractatorum sacerdotum sanguine,

Præfatio.

guine, implebantur vasti torrentes cruore, cadauera per latè patentes dissecta cernebantur sulcos; sacrilegæ manus sacrosanctas violabant Dei & exurebant ædes. Nihil effera gens innocentum effuso permota sanguine, nihil infantium lachrymabili ducta vagitu, nihil rerum humanarum exterrita vicissitudine, omnia solo prosternebat, omnia euertebat, omnia dilaniabat. Hæc igitur, & tam atrocia, dum regnum hoc mala perpeffum est, omnes ferè nouerant querimus, & incusamus fortunam. Cæterum si æquâ lance rei euentum ponderemus, hæc omnia æternæ mentis comitio, rerumque humanarum vitio & vicissitudine facta sunt. Numen enim & homines in vltionem scelerum, quæ hæc tulit ætas, conspirarunt. Cum autem rationibus fixis peragantur res Dei, quod semel decretum est fieri, nulla ratione potest impediri. Frustra hominibus rerum ordo curæ est, si occulta Fatorum vis, terrarum imperia turbatura, implicari terrena velit cælestibus, & confusionem parere ijs rebus, quas aut ipsum Numen, aut motrices orbium intelligentiæ, ordinatæ & simul velocissimâ agitatione circumducunt. Extremæ & semel indictæ necessitatis legi, nec sacra, nec vota intercedunt. Inter constrecta puluinaria, inter dedicationes templorum, licet vota nuncupemus, licet aris supplicia superfundamus, nostræ quoque pietati succumbimus; Fatigæ importunitatem, etiam dum Numen adoramus & reueremur, ipsâ morte sæpenumerò experimur.

Neque mirum, quod florentissimum Poloniæ Regnum, tantam hæcenus variarum vicissitudinum subierit catastrophem: omnia quippe rerum productarum, quæ intra, vel extrâ conuexum lucidissimi corporis sunt, fluxa & caduca esse, ac si cum æterno conferantur, intra momentum; si cum natura rerum, intra punctum constituta, nemo est, qui negare valeat. Nihil est, quod ortus sui principium habeat, ut non mutationi & vicissitudini vel nunc sit, vel post futurum, vel ante fuerit obnoxium. Nihil in eodem statu manere semper potest, sed quemadmodum à ventis Oceanus, diuersorum motuum fluctibus perpetuò agitur. Moueat suum intuitum quispiam vel in ipsos immortalium Spirituum ordines, & hos quia mortalis corporis ergastulo clauduntur, & soluuntur alij; quia cælo decurbati ob superbæ mentis fastum, æternis clauduntur supplicijs alij, alij qui manserunt insontes, quia liberas (ut cum Philosophis Theologis loquar) in intellectu suo etiam nunc eliciunt successiue actiones, mutationis cuiusdam obnoxios, eruditi magnarum animarum Areopagi, & sentiunt & statuunt. Intueatur quoque simul vel sursum lucidissima cælestium orbium corpora; vel deorsum discordantia inter se respiciat rerum omnium elementa; & hæc omnia vicibus alternis & mutari, & mutatum iri conijciat. Non splendidissima & regalis magni Dei aula, beatorum sedes, amicos semper rebus his, quas infra lunam cernimus, influxus largietur. Non omnium motuum dispensator, cælestium orbium decimus, omnes alios sibi subditos, æternum secum rapi-

Præfatio

ptabit ab ortu ad occasum. Non purissimâ crystallo nitidior nonus; ab occasu in ortum semper retrocedet. Non inter Aquilonem & Austrum titubans; accessum & recessum octauus rutilantiû stellarum cotusca; conficiet. Non errantia suos Apogæos & perigæos obseruabunt assiduo sidera; sed vicissitudine quadam huic, nunc illuc girantia, defatigata veluti aliquando tandem moueri desinent. Quid dico sidera moueri desinent? imo cœli ipsi qui nunc sunt, igni reseruati in diem iudicii & perditionis impiorum hominum, peribunt, & omnes sicut vestimentum veterascent. Demittat se deinde lustratis superioribus, perspicax humanus oculus ad hæc inferiora: an non assiduam in illis pugnam, & ipsissimam imaginem inconstantiæ conspiciet? dum vel tellus resoluta rarefeit in aquas liquidas; vel hæc in leuem tenuantur ærem; aer autem in ignes; & hi ad extremum in terras vicissitudine mutua transformantur. Quid verò saxa durissima? Quid vegetas plantas, & annosas arbores? Quid bruta viuacia referam. Et hæc mortalitate damnata sunt, nihilque nisi perpetuæ metamorphosis existunt & obuertunt spectacula. Metiendo igitur omne spatium, quod cœleste corpus, & hunc terrarum complexum interiacet, tam verum est, totum subiacere mutationibus, ut nec ipsos æterni opificis ac moderatoris Dei potenti fabricatos dexterâ spiritus, nec cœlum aut ipsa sidera, nostra opinione ac sensu; nec infra Lunam omnia, vel mutandi vel pereundi pactionibus Fatorum vis exemerit: sed vniuersis quæ ex alto despici diuina mens voluerat, finem cui ordinauit.

Non igitur mirum, regna & imperia mutationes interdum subire, cum hæc mortalitatis quoque legibus obligata sint. Nullum quod scio, regnum aut imperium existit a seculis felix, ac beatum adeo, ut non suis fundamentis motum, vel corruerit penitus, vel mutatum fuerit. Vbi vbi enim sunt illa summa quondam quatuor orbis imperia? vbi nunc antiquissimum Assyriorum imperium? ab Arbace primum ad Medos translatum, ac cum mille trecentis florisset annis, a Cyro tandem Rege Persarum deletum fuit. Vbi Persarum amplissimum? postquam vix trecentis aliquot stetit annis, ab Alexandro Magno Rege Macedonum fractum fuit. Vbi Macedonum Græcorumque sapientissimum? Romanorum armis bellisque assiduis corruit. Romanorum verò potentissimum vbi imperium? pudet mehercule dicere: Licet enim sub Regibus septem, ducentis annis & quatuor, res salusque Romana steterit. Licet profligatis Regibus, bini Consules, Triumphi, Decemviri, Dictatores, Triumviri, per quadringentos octuaginta & duos annos, longè lateque propagauerint imperium. Licet Augustus Romanam eandem Rempublicam, orbis terrarum totius tunc caput, nimia felicitate superbiens, tres & quadraginta annos solus sustinuerit, & ad vnius imperium vnumque corpus redegerit; ab illo tamen rerum suarum fastigio, sensim sub alijs Imperatoribus declinauit ad interitum. Direpta enim

sub

Præfatio

sub Claudio Tiberio à Parthis Armenia; à Sarmatis Pannonia, à finitimis gentibus Gallia: occupata à Francis traiecto Rheno, magna pars Galliarum sub Honorio; vastata sub Theodosio ab Attila Thracia; ab Ostrogotthis sub Leone primo Pannonia, & Illirium: turbata sub Iustino à Longobardis Italia, fracta & debilitata sub Phoca per luxum & libidinem Romana potentia: subiugata à Saracenis sub Tiberio tota Africa.

Paucis multa! Romanum illud ex tot conflatum regnis ac gentibus vnicum, in duo sub Nicephoro Logotheta, orientale scilicet & occidentale scissum est imperium. Quorum illud cheu, grassante per eius viscera barbarie, aliisque super alijs accisis prouincijs, sede ipsa demum & arce imperij capta Constantinopoli, à Mahomete secundo est euersum, & in Turcarum post sub Constantino Palæologo venit dominatum; istud verò per Carolum Magnum Francorum Regem occupatum; nihil aliud hodierno apparet die, quàm tenuis quædam magni corporis umbra. Auulsa enim ab illo Lusitania, Hispania, Gallia, Britannia, Dania, Noruegia, Suedia: Auulsa Sicilia, Sardinia, Corsica, Balears insulæ, & Allobroga. Ipsa Italia priscum tametsi & auitum, ac primum Romani imperij patrimonium, iam non vnius recognoscit dominatum, sed partim Hispanorum Regum auita successione Calabriam, Appuliam, Campaniam, Neapolim; partim Romanorum Pontificum, Agrum Picenum, Flaminiam, & partem Hetruriæ submittit scepro. Cum itaque regnis & imperijs, rerum humanarum vicissitudo insit, nullum stabile & perpetuum durare permittit; sed volubilitate quadam ludens in humanis, opes principatusque de gente ingentem transferre solet. Nihilominus benignum illud cæli Numen, non permisit Poloniam ab hostibus ita deprimi, quin breui Tua Sacra Maiestate, pro communi omnium salute, ante signa procurrente, & acriter immiscente se præliantibus, assurgeret. Ut video, singulare hoc Serenissimo IAGELLONVM sanguini concessum est, perpetuis victorijs regnum ab alto sibi commissum illustrare.

ALEXANDER CASIMIRI Magni filius, eximij Ducis laudem meruit, cum valido exercitus terrore, Demetrium Moschorum Principem, tentantem Smolensci obsidionem, deserere cõegit. Frater eius SIGISMUNDVS, inter victores magnanimos numeratur, qui eandem urbem perfidiâ ereptam, armis repetens, Orfensi clade Moschorum ingentes copias parua manu vinci docuit. SIGISMUNDVS III. Parens Tuus gloriosissimus XLV. annis Rempublicam Polonam felicissimè gubernans, Michael Palatino Moldauie cæso, Duce Sudermaniæ profligato, Moschorum exercitu deleto, ac Metropoli occupatâ, Osmano Turcarum Imperatore ad Chotimum pulso, Tartarorum copijs fufis, cæterisque hostibus debellatis, Ducatu Smolenscensi, Seueriensis, Czerniechouiensis, recuperato, atque colonis ultra Boristhenem longè lateque deductis, Patriam victorijs ac triumphis Liuonicis, Valachicis, Mol-

Præfatio

Moldauicis, Moschouiticis, Tartaricis, Ottomanicis, illustravit. VLA-
DISLAVS IV. Magnus pacificator, Selinum fortunato belli successu
ferocientem, & direpto Ducatu Seuerienti, Smolenscum valida obsidio-
ne prementem, cum numerosissimo exercitu, ad humilem deditionem
perduxit. Amurathem Turcarum Imperatorem, ad acceptandas durio-
res pacis condiciones impulit. Suecos ad restituendam Borussia ad egit.

Tu Regum Fortissime & Fortunatissime, omnium illorum laudes
occupasti: ab illo enim statim tempore, postquam Anno Domini 1656
Leopoli in Cathedrali Ecclesia, ad Aram Beatæ Virginis intra Missarum
solemnia, fecisti Pijssime Rex laudabile votum, contra omnes Sacræ Ro-
manæ Ecclesiæ hostes, Te eos in regno Tuo non toleraturum, cultumq;
vnius veri Dei, & eius Filij IESV Christi, ac Præpotentis celorum Re-
ginæ, per ditiones Regni Tui omnino propagaturum. Insuper cum
vniuersis Ordinibus, pace constitutâ, rationes omnes initurum, vt popu-
lus conditionis plebeie, (propter cuius gemitum & oppressionem, gra-
uia interdum flagella à Deo in regna terrena mittuntur) à grauamini-
bus iniustis eximatur: Bellona ante hostibus amica, mox formidabi-
lis & exitiosa iisdem facta est. Dum patrocinate Deo, intra breue tem-
pus, omnes hostes felicitate bracteata nimium exultantes, cum se felici-
tatis summum attigisse putarent, vicisti. Domuisti Carolum Gustauum,
qui iam vniuersam Poloniam peruaserat, eiusque primarias vrbes & mu-
nitiones possederat, vt amissis tot Ductoribus fortissimis, & quidem ve-
teranis, tamque numerofo & valido, non solum ex Suecia, sed ex alijs
etiam collecto gentibus exercitu, ægre ipse cum aliquanta militum ma-
nu, extra fines Regni properaret: agnosceretque non in viribus huma-
nis, sed in Deo spem victoriæ reponendam esse. Cum nemini tam fe-
liciter vnquam celsit victoria, vt etiam suos in eo Mars non reliquerit
aculeos. Gloriabatur nimium de sua felicitate Baiazetes Turcarum Im-
perator, sed vertente suas vices mutabili fortuna, à Themir Chan captus,
& in cauea ferrea detentus, misere vitam cum morte commutauit. Sen-
sit Darius Persarum Rex dubiam Martis aleam, ab Alexandro Magno vi-
ctus. Sensit Antauasdes Armenorum Princeps, ab Antonio catenis au-
reis vinctus. Sensit Gustauus Adolphus, qui postquam Germanicum
solum cruore Suetico honestasset, ad Lutzam paruum oppidiculum, in
summa fortuna inolescens, cecidit. Redegisti ad incitas numerosum
Ragotzij exercitum, eumq; ad ingloriam emendicationem, immò quodq;
ad redemptionem pacis adegisti.

Dum ergo post tot victorias, alij coronas, alij triumphales arcus,
ad immortalem Sacræ Maiestatis Tux gloriâ struunt, ego pariter opu-
lentia mea, quæ durante hac bellorum tempestate, in Peraugusta Basilicæ
Cracouicæ Cathedra, munus concionatorum sustinendo confectus, Tibi

Inuicte

Præfatio

Inuicte Rex consecro. Tux certè Maiestati pius hic labor iurè debetur,
quia ex Academia Iagellonica prodijt: tum quia superiores omnes
Heroas, quorum pietas in propaganda Religione enituit, virtute pariter
atque gloriâ superasti. Tua hæc maxima cura est, vt nihil in amplissimo
Poloniæ Regno, ad peragendam diuini celebritatem Numinis desideretur:
quoniam humanum Imperium, præ diuino obsequio, vanum & inane est.
Tuus indefessus labor in extirpandis Hæresum blasphemis dogmatibus,
quo nihil laude dignius: licet enim suas laudes habeant multi Principes;
maiores tamen; quam sub quo aliquid contra religionis hostes geritur,
habitus est nemo. Hunc pietatis & religionis zelum, ingens erga lite-
ras & literatos amor ac beneficium consequitur, dum Tux Sacræ Maie-
stati videmus non sagum magis, quam rogam: non plus Graduum ar-
matum, quam Mineruam pacatam cordi esse.

Summis laudum encomijs celebratur Carolus Magnus, qui Pari-
siense excitauit Gymnasium, ei que Papiensem adiecit Academiam, & Bo-
noniensem quasi collapsam restituit. Quid loquar de liberalitate Maiorū
Tuorum? D. VLADISLAVS JAGELLO Generalem Reipublicæ
Scholam, Academiam Cracouensem, magnificâ structurâ à fundamen-
tis erexit, vt in illa esset fons doctrinarum irriguus, de cuius plenitudine
haurirent vniuersi. Et quo felicius perpetuis temporibus Vniuersitas ista
floreret, eam beneficijs Ecclesiasticis auxit: Theologis collegiâ S. Flo-
riani, cum omnibus præbendis incorporatâ; Philosophis verò de Regni
vectigalibus, stipendio perpetuo attributo.

SIGISMVNDVS I. certa habens Scholæ istius Generalis merita,
quibus amplissimum Poloniæ regnum in dies magis ac magis illustratur,
omnibus Doctoribus & Professoribus, vt nullius omnino dignitatis, mu-
neris, aut officij, tam Spiritualis, quam secularis; Senatoriæ & Eque-
stris, existerent inhabiles, sed ad omnes in regno dignitates, tanquam
emeriti valeant accedere, nobilitatis priuilegium hilariter obtulit. SI-
GISMVNDVS III. parens Tuus, hanc Academiam omni beneuolen-
tiâ complexus est. VLADISLAVS IV. illam vnicè dilexit, & amplif-
simis beneficijs ornauit.

Parum certè Academiæ isti fuisset, se iactare filiam Magni VLA-
DISLAVS JAGELLONIS, suæque ab illo collata beneficia & insignia,
prærogatiuas, iura, atque eius adhuc spirantes in parietibus suis vultus in-
tueri, & ostentare, nisi esset, qui eam à temporis & fortunæ variantis iniu-
riâ defenderet, & conseruaret. Quod præstitit Inuictissimus VLA-
DISLAVS IV. qui iam præcipitantem non suâ culpâ, sed humanâ pruden-
tiâ, salutari dextera ab excidio erexit, & prohibuit. Vt merito Acade-
mia Cracouensis, beneficium tanti Monarchæ æternâ gratitudine exol-
uens,

)*(*

uens.

Præfatio.

uens, dicere possit, quod aliquando ex graui fortuna, quasi naufragio ereptus, & regaliter erectus quispiam dixit:

Perieramus, nisi prope perissemus.

Testabitur semper Magnam in literas beneficentiam VLADISLAI IV. Gymnasium Cracouiense Vladislavianum, cui regaliter extruendo, præter facultates GABRIELIS VLADISLAVII, quæ omnes Regales fortunæ erant, in eum munificè collatæ, nouas impensas ex Salinis Vieliceni imperauerat. In quo flos Poloniæ, animæ pretiosæ vñibus Reipublicæ olim profuturæ, cultius & commodius possent educari. In hac augusta & verè Regia structura, Maiestas eius impleuit perfectissimè Principis optimi, & Patris Patriæ numeros: in se vno absolutissimum bene regendi expressit exemplar. Vt enim Principis boni est, non solum bellorum, sed etiam pacis artes nosse; & vtrumque tempus ad salutem communem suorum ordinare subditorum: ita Optimus Princeps VLADISLAVS IV. post celebres triumphos, post laureas victrices, hostibus subactis, gloriosè comparatas, etiam laudatissimâ in Musas benignitate, nomen suum apud posteros voluit propagari.

Eandem Tua SACRA MAIESTAS pari affectu semper prosequitur; quod vnicum & verè regium opus, ad æternam Serenissimi IAGELLONVM Sanguinis gloriam, semper in animis omnium perennabit. Nam quidquid pro incremento literarum fit, illud immortale, nullis obnoxium casibus, neque inuidiosæ temporis expositum obliuioni manet. Hinc præclare quidam Princeps, inter imaginum Symbola suarum, librum & gladium iussit depingi, cum lemmate & inscriptione tali: Hic regit, ille tuetur. Quasi librum, vnde scientia petitur, regendis sapienter populis; gladium autem fortiter defendendis designaret. Maiestatis Vestræ ad vetusta Sanctissimorum Atauorum insignia, hoc domesticum est, hoc IAGELLONIANVM est, regendi prudenter & tuendi subditos suos feliciter munus.

Terror ille Orbis, duorum imperiorum Constantinopoli & Trape-
suntini, duodecim Regnorum, & ducentarum magnarum urbium, expugnator Mahometes II. primus Turcarum Imperator, licet Christiani nominis ipsiusque pietatis hostis, ex eo tamen meretur laudem; Quod postquam illam Augustam & verè Regiam urbem Constantinopolim expugnasset, nobilissimum illud Sapientiæ templum instaurauit, & quâ ruinosum erat, refecit: Viris in VRBE CONSTANTINOPO-
LITANA doctis dona distribuit, Doctoribus etiam Annua Salaria ordinauit; quo suam in literas in illa hostilitate, piam liberalitatem, & liberam pietatem testaretur. Quid de Regibus Catholicissimis loquar? equidem nulla res illis ita nomen æternum comparare potest; quàm

maio-

Præfatio.

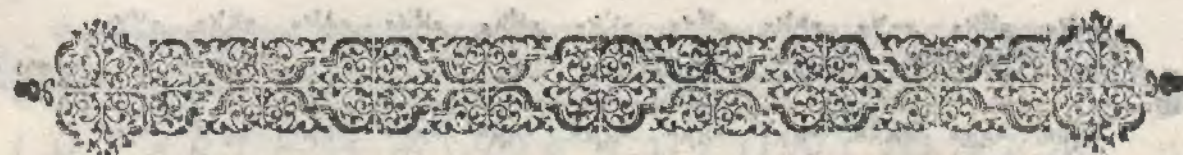
maiorum erectio Gymnasiorum. Sint illis diuitiæ & opum abundantiæ; sed hæ aquarum instar irreuocabili cursu fluunt, & citò pereunt. Sit illis belli gerendi peritia, & innumeræ victoriæ; & hæc omnia crescente ætate facillè consenescent. Solæ literæ infinita sæcula transcurrunt, nominaque & laudes eorum, à quibus ortæ sunt, pariter secum deferunt, & nunquàm intermorituræ posteritati ad venerationem commendant.

Accipe igitur victor & Triumphator GLORIOSISSIME, serena fronte Conciones, quas aure benignâ auscultare consueuisti. Intuere hoc qualecunque munusculum clementi supercilio, & mei, & totius Academiae Jagellonianæ in Tuam SACRAM MAIESTATEM perpetuæ gratitudinis, humilis cultus & affectus sincerum argumentum; eamque Tuâ innata benignitate & clementiâ tuere, defende, & fove.

)*( )*(2

F A-

FACULTAS MAGNIFICI DOMINI RECTORIS.

CUM PARS ÆSTIVA CONCIONVM ab Admodum Reue-
rendo M. SIMONE STANISLAO MAKOVSKI, Academiae
nostrae Regio Professore elaborata, & ab eo, cuius reuisioni com-
missa fuerat ab Antecessoribus nostris, approbata sit, vt prælo
tandem quamprimum mandetur, ad vtilitatem & leuamen Con-
cionatorum, praesentibus facultatem concedimus. Datum in
Collegio Maiori Academiae Cracouien. Anno Domini 1665.
Die 16. Martij.

M. ANDREAS KVCHARSKI
S. T. D. & Professor, Ecclesiarum Cathedralis
Canonicus Cracouien. Collegiatæ Sanctorum
Omnium Praepositus, Studij Vniuersitatis Cra-
couien. Generalis Rector. mp.

APPROBATIO.

EGO M. STANISLAUS OSSĘDOVSKI S. T. & I. V. Doctor,
Eiusdemque in Academia Cracouien. Professor, Iuridica Fa-
cultatis Decanus, Ecclesiae Collegiatæ Sanctorum Omnium Cu-
stos, Protonotarius Apostolicus, Parochus in Koniusza, PARTEM
ÆSTIVAM CONCIONVM, continentem conciones à prima Iulij,
vsque ad ultimam Decembris, pro festiuitatibus CHRISTI, B. VIR-
GINIS, & aliorum Sanctorum, ab Excellentissimo & Adm Reue-
rendo viro M. SIMONE STANISLAO MAKOVSKI in eadem Acade-
mia Collegij Maioris Regio Professore, ad S. ANNAM Canonico,
Ecclesiae Cathedralis in Arce Cracouien. Concionatore, conscri-
ptam vidi, attente legi, in eaque nihil reperi, quod Catholica Fi-
dei, bonis moribus, & Sacrae Theologiae doctrinae aliquo modo
repugnare videatur, proinde dignam censeo, vt typis mandetur.

M. STANISLAUS OSSĘDOVSKI
S. T. & I. V. D. ac Professor, Iuridicae Facultatis De-
canus, Ecclesiae Collegiatæ Sanctorum Omnium Cu-
stos, Protonotarius Apostolicus, Parochus in Ko-
niusza. mp. Anno Domini 1659. 6. Octobris.

)* ( ) * (3

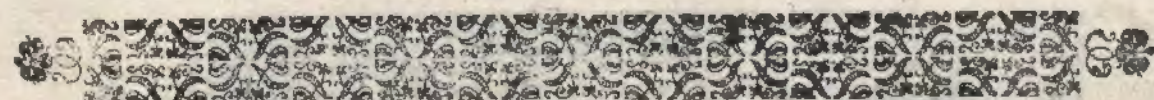
AD

AD BENEVOLVM LECTOREM.

Beneuole Lector, pridem Conciones meas, quas ab anno Magni Jubilei parare coepi, aspexisses; nisi graues bellorum motus, & pestilentis auræ contagio iteratis vicibus recrudescentes, prohibuissent, non enim bene Mineræ cum gladio, & literis cum Lachesi conuenit. Pacatiora igitur expectabam tempora, sed ut video senescente iam mundo, maiora in dies malis mala, & periculis pericula accumulatur, ut non immerito perpetuis mortis nundinis, & Libitinæ mercalibus expositi esse videamur. Proinde quantum per valetudinem, & exiguum sumptum solo labore comparatum licuit, in gratiam tui facere properaui, PARTEM ÆSTIŒVAM CONCIONVM pro festiuitatibus CHRISTI, B. VIRGINIS, & aliorum Sanctorum tibi offerendo. Alteram verò Hiemalem, & duas Dominicales, si fauentibus superis mors tempus non anteuerterit, annis sequentibus videbis. Quod si exoticis scriptis libentius delectaris, scito & domestica interdum poma, magis quàm translata sapere. Interim vale, & feliciter viue.

IN PARTEM ÆSTIŒVAM CONCIONVM
DE SANCTIS.

AD CLARISSIMVM ET ADMODVM REVERENDVM
D. SIMONEM STANISLAVM MAKOWSKI,
REGIVM PROFESSOREM, AD S. ANNAM CANONICVM,
ECCLESIE CATHEDRALIS IN ARCE CRACOVIENSI CONCIO-
NATOREM, AC INTEREA INCLYTÆ FACULTATIS PHI-
LOSOPHICÆ DECANVM.

PROTHYMIA.

Gemma nitet, fulgens Adamas fulgensq; beryllus,
Fulgida sunt auri pocula Pannonici.
Fulgida stellantis moderatrix Cynthia noctis,
Fulgida tela tacit fulgur ab axe poli.
Fulgidus Eoà Phæton dum surgit ab Arcto,
Fulgida consistit caumate suda dies.
Fulgidiora tamen tua sunt hæc edita scripta
Gemmâ, Auro, Lunâ, Fulgure, Sole, Die.
Quæ Diui, & patulus quondam rimabitur orbis,
Exemplarq; alijs dulcisonum efficient.
Scripsisti iuuenis moralia, post grauiora
Expertus, prælo subijcis Anthographa
Tractatus similes neruoso pondere rerum,
Hos oriens noscet Cynthia ac moriens.
Perleget attente iuuenumq; senumq; corona,
Coram Præsulibus sacrificisq; viris
Ne dubites Makoui, sequitur Te gloria ut umbra.
Quæ cadit à Solis corpore splendifica.
Inter enim doctos versaberis omine fausto,
Posteritas nomen tollet ad astra tuum.
Electro ut paleæ, magneti ut scoria adheret,
Sic te indefesum concomitatur Honos.
Dente Theonino Te liuida non petet ætas,
Doctrinæq; Tuae præmia iusta feret.
Tum demum felix exisles atq; beatus,
Culto Thalia Tuo condet in ore lepor.

(o)

A C A D E M I A

Anagramma

D E A A M I C A

*Sum fateor DEA discentum, sum Mater & Alma
Proles AMICA mea, quam colo pace mea.
Sed quæ me petit ut mulus, pedibusq; profanat,
Eius amicitiam nolo mihi sociam.*

S T E M M A A C A D E M I Æ

*Pridem Laurigerum gignit Stephanoma Lyceum,
CRACE Tuum, Florens est tamen atq; virens.
Regum hæc scepra fouent, sic sic Academia Regni
Non sibi, sed Regno perturit illa viros.*

M. PETRVS MVCHARSKI
Roxolanus Phil. & Med. Doctor, eorumq; Facultatum in Academia Cracou. L. annis Professor, Serenissimi VLADISLAI IV. Physicus Præilegiatus, pro tunc Facultatis Medicæ Decanus, ac ordinarius Lector.

DIE

DIE VISITATIONIS BEATÆ VIRGINIS Mariæ CONCIO PRIMA.

Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione. *Luca 1.*
Ostenditur B. V. cum summa festinatione succurrere peccatoribus.

IN hac infima sublunarium parte, nihil penitus generari posse, nisi ex illis celestibus montanis, amica lux terram aspiciat, concors est Philosophorum sententia: qui docent astra per motum & lumen, suos in terris causare effectus. Quin & ex ipsius scripturæ oraculis id manifestè liquet: tribus iam diebus, Supremus ille rerum Architectus, in producenda mundi machina laborabat, & tamen sacer textus dicit. *Terra erat inanis & vacua: mox causam tantæ sterilitatis subiungit: Quia tenebra erant super faciem abyssi. Quid igitur? festinauit mundi Conditor ad producendum lumen, cuius radio terra incallescens fecundaretur. Genes. 1. Fecit Deus duo luminaria magna, luminare maius, ut præset diei, & luminare minus, ut præset nocti. Obstupescite subitam Metamorphosim: ut primum duo illa luminaria refulserunt, subito germinauit, omnem herbam virentem, & omne lignum fructiferum. Et licet in sensu literali, nomine luminarium, intelligantur duo caelestes planetæ, Sol & Luna: qui suo cursu magnæ huius domus obsequijs continenter laborant. Liceat mihi nihilominus, addit Carensis, altius cogitationem attollere, & duo hæc formosa luminaria, ad mores attrahere. Luminare maius, est Christus; qui præest diei: id est, iustis luminare minus, id est, MARIA, quæ præest peccatoribus. Præest MARIA nocti peccatorum, & causas sceleratorum tuetur: sicut enim nox, deficiente splendore Lunæ, tristis est, & Melancholica; ita peccatores, si illis patrocinium Sanctissimæ Virginis desit, caligine & confusione suorum criminum obruantur. Et ne,*

rem ex proprio sensu loqui videar, traditionem Rabbiorum, & specialiter Petri Alphonsi Hebræi, ad fidem conuersi, propono. Ferunt illi, teste Ignatio Cautino Tomo 1. Concionum. Quod dum Gabriel Angelus, incarnationis Mysterium, Sanctissimæ Virgini annuntiaret, adhuc viginti anni deerant, ad complenda quatuor millia annorum, à creatione mundi. Vbi Ioannes Toletanus, ex illa anticipatione viginti annorum, magnum Hebræis referat Mysterium. *Quemadmodum ait Deus, propter peccata hominum, anticipauit viginti annos vniuersalis diluuii, ita ut cum centum viginti annos conuersioni, & penitentiae deputaret homini. Genes 6. Et erunt dies illius centum viginti annorum, vix centum elapsis, totum mundum inundatione puniuit. Quod ideo factum autumat S. Hieronymus: in quæstionibus Hebraicis in Genesi: quia homines ad meliorem frugem redire noluerunt, neque scelerum suorum maculas penitentia eluere. Quemadmodum igitur propter impenitentiam hominum, acceleratum fuit diluuium; ita etiam, inquit Toletanus, propter merita Sanctæ Virginis, accelerata fuit Incarnatio Filij Dei. Proinde cum hodie Sancta Virgo festinanter progrediatur in montana, simul cum Verbo incarnato, Ostendam ego breui sermone, quod, sicut magnus iste mundus, sine duobus illis luminaribus, scilicet; Sole & Luna, subsistere non potest; sic paruus mundus, ab Aristotele dictus Microcosmos, scilicet; homo viator, nequaquam eternitatis terminum, attingere valeret, nisi duo hæc desideratissima luminaria, CHRISTVS, & MARIA cum festinatione in subsidium illius accurrant.*

Sine Christo, ne minimum opus bonum, & ad salutem vtile, atque necessarium, posse

Ignatius Cautinus

Ioannes Toletanus

Gen. 6.

S. Hieronymus

Diluium acceleratum ob impenitentiam hominum, Toletanus

A

posse

Concio Prima

posse fieri ab homine, decantat Apostolus
1. Corint. 3. *Non quod sufficientes simus aliquid
cogitare à nobis, quasi ex nobis, sed omnis sufficientia
nostra ex Deo est.* Ex quibus verbis S. August.
S. August.
contra Pelagium, manifestè deducit, initi-
um iustificationis nostræ, à sola gratia Dei,
sumendum esse: Nihilominus, quemadmo-
dum Sol iste materialis, quò melius huic
vniuerso deferuaret, suum negotium cum
Luna partiri voluit, ut illa in tenebricosa
nocte, vices illuminandi obiret, quamvis
non proprio, sed à Sole communicato lu-
mine; sic planè Redemptor noster, nimio
amore erga genus humanum captus, quam-
vis solus ad hoc destinatus fuit, ut etiam
per dispendium sacratissimi sui sanguinis,
genus humanum redimeret. Ne tamen vel
in ipsa nocte, miser homo de sua salute
periclitaretur, ubi insperatum naufragium
crebro obrepere solet, Sanctissimam Ma-
trem suam, tanquam luminare minus, in
societatem tanti sui negotij admisit.

Hinc illud Sacramentum: quando Chri-
stus pendebat in cruce, iam, iam moribun-
dus, vltima illa verba in pectore Sanctissi-
mæ Virginis reliquit. *Mulier ecce filius tuus.*
Ioan. 19. quibus verbis, nos eius protectio-
ni commendauit, ut per eius intercessio-
nem, omnia apud illum assequeremur. Ve-
rùm, si sanguis eius sacratissimus, ad redi-
mendum nos satis superque sufficiens erat,
ut quid hæc tam ardens Matri commenda-
tio? Ad hoc sanè: ut ostenderet, quam po-
tens, quam vehemens, quam sollicita sit
Sanctissima Virgo, de nostra salute. Hæc
est mens D. Ambr. lib. 10. in Lucam. *Pluris
inquit putat victor suppliciorum atq. penarum, vi-
ctor Diaboli, quod pietatis officia diuidebat, quam
quod regnum celeste donabat.*

Et quam obsecro hæc pietatis officia
erant, quæ Christus in cruce pendens, cum
Matre sua diuidebat? omnia profectò, quæ
Christus pro nobis patiebatur, erant pie-
tatis officia, erant misericordiæ, & summa
dilectionis argumenta; non tamen sine con-
sortio iustitiæ: iustitia se tunc omnibus im-
miscuit. Donauit tunc Chyroglyphum no-
stri delicti, deleuit culpam, exoluit ad æ-
qualitatem nostræ præuaricationis debitum.
Fuit hoc pietatis & misericordiæ opus; si-
mul tamen & iustitiæ. Quando igitur nos
in cruce Matri suæ commendabat, Pietas
officia diuidebat. Quicquid enim iusti-
tiæ erat, sibi reseruauit: quicquid verò pie-
tatis, & misericordiæ, totum hoc Matri
concessit, ad nostram salutem peragendam.
In tuo igitur salus est, ubi duo hæc lumina-
ria magna, IHSVS & MARIA, ad saluan-
dum hominem festinant.

Hinc D. Philippus Abbas Lib. 3. in

Cantic. cap. 8. miratur Iudæ damnationem,
quod ille solus perierit ex Apostolis, cum
tamen plurimi equalium, si non maiorum
criminum rei, veniam consecuti sint.

Negabat Christus Petrus Apostolus, pe-
ierabat, anathematizabat, quod hominem
non nouisset; & tamen unico Christi intui-
tu illustratus, ex profundissima illa tenebra-
rum abyssu emerfit. Lucæ 22. *Et conuersus
Dominus respexit Petrum, & egresus Petrus foras,
flevit amaro.* Thomas non credebat Christum
surrexisse à mortuis, sed cum videret, &
palparet, gloriosissimum eius corpus, eti-
am ipsam eius diuinitatem confessus est.
Latro vna cum Christo in cruce pendens,
tot scelerum & homicidiorum reus, per v-
nam humilem suspirationem, *Memento mei
Domine &c.* paradysum obtinuit. Longinus,
qui etiam in mortuo Christi corpore, tyran-
nidem exercuit, lanceâ latus eius trans-
uerberando, & tamen tam nefandum scelus,
penitentia expiauit, atque in Sanctoium
numerum relatus est. Vnus Iudas, qui Chri-
stum prodidit, miserabiliter in æternum
perijt. Quid Mysterij? Respondet Philippus
Abbas Lib. 3. in Cant. damnationis Iudæ
causam esse non aliam, nisi, quia omnes illi,
quicunque peccauerunt, etiam absentes in-
tutelam Virginis commendati fuerant, illis
verbis. *Mulier ecce filius tuus, & ideo omnes
salui facti sunt; Iudas verò suspendio se so-
lus præueniens, atque præoccupans perijt,
& damnatus est; quia non fuit filius Sanctis-
simæ Virginis. Sic discurret citatus Abbas.
Omnes deniq. tibi aqua, laetit diluuium, culpa mor-
fit, sed careris per gratiam euadentibus, Iudas per-
ditus non emerfit, ille quippe dissidens suffocatus
laqueo; gutture se suspendit. O quam felix tutela
MARIA! O quam beati, qui Magnæ Dei
Matri curæ traditi sunt! omnes enim isti à
naufragio culpæ liberi euadent, quia Mater
misericordiæ, ad subleuandam eorum mi-
seriam festinat.*

Summam hanc Virginis festinationem,
ad succurrendum peccatoribus, pulcherri-
mè Deus expressit, per Ezechielem de calce-
is ipsius loquens: Cap. 16. *Calceauit se Hy-
acintho.* Quid est hoc, & æternæ æterni Con-
ditor? Nunquid tibi defunt tot alia iusti-
mabiles gemme, ex quibus formare possis
sandalia Matri? si de lapidibus pretiosis il-
lius pedes calceare statuis, cur ad Hyacin-
thum animum admoues? & non potius ad
Smaragdum, Pyropum, aut Topazium: vel
ad Hyacintho hanc Virginem exornare de-
cernis? cur eo non caput illius coronas?
cur non collum Hyacinthino torque cir-
cundas? cur non pedes quasi fascia pecto-
rali cingis? sed pedes duntaxat? *Calceauit se
Hyacintho* vestrum hæc solatium, vestram
consola-

Die Visitationis B. M. V.

3

consolationem ô miseri peccatores agno-
scite. Docet enim S. Hieronymus, quod
Hyacinthus sit ærei coloris. Proinde cum
Deus pedes Virginis, non pellibus anima-
lium mortuorum, neque gemmis, alioue
pretioso lapide se calceaturum promittit,
sed Hyacintho, exprimere vult celerita-
tem, sollicitudinem, velocitatem, festina-
tionem, quâ Virgo Deipara, aère velocius
festinat ad erigendum peccatorem, de
lapsu iniquitatis: Si enim illam non impedi-
uit itineris longitudo, non deterruit mon-
tium asperitas, dum festinanter pergeret
in montana, ut gratiam iustificationis asser-
ret S. Ioanni. quid illam retardare poterit,
quominus peccatoribus succurrat; cum illi
specialiter hæc cura à Deo sit commissâ,
dum moriens Christus, nos in persona S.
Ioannis illi commendaret: *Mulier ecce filius
tuus.* Vnde S. Bonaventura in Speculo B.
Virginis, cap. 6. dicit: *Sicut Maria apud De-
um, omnibus Sanctis est potentior, ita pro nobis
apud Deum, omnibus Sanctis sollicitior: non pigrescit,
sed celeri cursu præcurrit, ut nos adiuet, protegat,
saluet.*

Magna ponderatione, digna sunt verba
illa, quibus Deus per Isaiam, peccatori-
bus populi sui loquebatur. *Quid facietis in die
Visitationis, & calamitatis, de longe venientis, ad
eius confugietis auxilium?* Isaiæ 10. Quasi dice-
ret: Discite miseri, quid speretis, aut cu-
ius patrocinio innitamini? Quis vobis in
die calamitatis opitulabitur? quod asyllum
refugij supererit? quos Patronos, quos de-
fensores vobis effingetis, pro tempore fu-
turæ tribulationis. Profectò adum est de
vobis, qui rem tam maximi momenti hocci-
penditis, à qua salus vestra tota dependet.
Vbi S. Basilii Magnus, suo subtili ingenio
premit verba illa: *In die calamitatis de longe ve-
nientis.* Quid enim hic Propheta prædicat,
nisi ruinam & interitum peccatoris; atq;
punitiorem eius delicti, venturam de lon-
ge. *Intelligamus sanè* (inquit D. Basilii) *cur sic
dicat, de longinquo: salus quippe nostra non ex lon-
gino, sed ex vicino nobis adest.* Proinde decla-
rare vult Scriptura, quod renitente quo-

dam modo voluntate, Deus nos puniat, &
quasi violenter contra suam naturalem pro-
pensionem, flagellum manu sua arripit, ad
nos castigandum. Velociter autem sua be-
neficia elargitur, iuxta illud Poëtæ.

Sit piger ad penas, Princeps, ad præ-
mia velox.

Vtinam quoque homines, tam diligentes
forent ad bonum, quam sunt veloces & pro-
ni ad malum: & tam prompti ad solu-
dum beneficia, quæ recipiunt; quam cele-
res ad mala, quorum intuitu peccata com-
mittunt. Sed hoc est deprauatæ hominum
naturæ infortunium, quod ad mala facien-
da, ad destruendum, ad desolandum sint
proni, *Habentes dominationis pretium in manibus.*
Sitiebat Christus in cruce; dicitque Scri-
ptura: *Et continuo currens vnus, acceptam spongi-
am impleuit aceto.* Matth. 27. Venit miles non
lento, sed concitato gressu. Bone Deus,
quanta celeritas ad malum? Ad ferendam
crucem nemo fuit repertus, sed opuserat,
ut potestate Iudicis quispiam ad id adige-
retur. *Inuenerunt hominem Cyrenæum, nomine Si-
monem, hunc angariarunt.* Tales planè nos su-
mus, qui ad sufferenda cum Christo oppro-
bria, ad perferendas aduersitates inuiti su-
mus, & quasi violenti ad id trahimur. At
verò ut felle & aceto peccatorum Chri-
stum potemus, vento agiliores efficiamur,
ad malum promptissimi, ad bonum verò
tardissimi.

Largire itaque ô Deus, per merita San-
ctissimæ tuæ Matris, quæ te carne humana
indutum, cum tanta festinatione in domum
Zachariæ portauit, ut qui hæcenus tam
veloces fuimus ad decurrendam perditio-
nis viam; ita verò rebelles & pertinaces ad
remedium salutis, ut abhinc moribus & vi-
tâ immutemur, ut ad ea quæ tuo honori &
cultui sunt contraria, & salutem animarum
nostrarum noxia, plumbeos pedes habea-
mus; ad ea verò, quæ concernunt gloriam
tuam, & salutem nostram: exémplo Au-
gustissimæ Cælorum Reginæ, tam veloces
simus, ut etiam agilitate Ceruos, &
subtilitate Ventos superemus.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA

Vnde mihi hoc, ut Mater Domini mei veniat ad me.
*Beata Virgo festinauit in montana, ad obtinendam Canonizatio-
nem suam in domo Zachariæ.*

Vi ad Dei præsentiam non expa-
uesceret, & ad eius inaccessam
maiestatem, viribus penè destitu-
tus non caderet; aut nimium impius, aut
nimium Sanctus deberet esse: & ipsi enim
Cherubini, qui Deo proximi adsunt, pennis
facies

facies suas obtegunt; in fulgentem eius vultum aspiceret non valentes; propterea, quod creatus oculus fulgorem illum; diuinitatis sustinere nequeat, nisi lumine super-naturali, ad id elementum erigatur. Et ma-lus Angelus, quamuis inueteratum contra Deum odium foveat, ad Dei nihilominus presentiam, muti instar saxi exanimis ha-ret. Iacobi 1. *Demonos tremunt, & contremiscunt.* Moyses vocatus ad colloquium diuinum, de-tubo ardente, non audebat faciem suam le-nare, sed dicit Sacer textus: *abscondit faciem suam: non enim audebat aspiciere contra Deum.* Quod si nemò Sanctorum illorum; etiam Patriarcharum repertus est, qui cum Deo colloquia sine trepidatione misceret; quis ad insolitum Virginis Desparæ conspectum subsistat? Arcam illam veteris testamenti, redeuntem ex regione Philistinorum, aspi-cientes Viri Bethsamitæ, repentina morte puniti sunt; teste Sacra pagina 1. Reg. 6. *Et percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta multa plebis, eo, quod viderent Arcam Domini.* Quid censebimus de vera Arca, Virgine Sanctissima, in qua plenitudo diuinitatis corporaliter inhabitat? eritne adeo resolu-tus, & audax oculus, qui propius ad eam accedere præsumat, quin succumbat? & longinquo certè, vix thronum hunc diuinitatis, mirari humanæ fragilitati concedi-tur. Idcirco forsitan ad hodiernam Visitationem: Omnipotentis post Deum Mariæ, per-territa Elisabeth exclamat. *Vnde hoc mihi ve-nit? Mater Domini mei veniat ad me,* quasi anxio, gratiamne an penam, odium an fauorem expertura sit: sed ne verearis o celebre sanctitatis decus, nihil asperum, nihil hor-ridum, præter clementiam & benignitatem, misericordiam ac fauorem in hac Virgine experieris. Siste se & inter nos hodiè MARIAM, Verbo incarnato fecundata; sed cur eum festinatione, ad hæc montana veniat perpendamus.

Discepeant Authores, quid causæ, quod ex aspectu Arcæ istius fœderis, dum esset in agro Iosue, tanta clades Bethsamitis acci-deret. postquam autem Arca, in domum Aminadab introducta esset, benedixit domui Aminadab. & requisit domus Israël post dominum varias huius rei causas, Theodoretus assi-gnat Quæst. 14. Imprimis quod Bethsami-tæ, dum Arca Dei in captiuitatem abduce-retur, pro illa recuperanda negligentes of-fendit. *Populus inquit fuit castigatus, ut qui nolue-rat pro Arca adire periculum, & septem menses tam reliqueris apud alienigenas, & pro ea bellum non susceperis.* Hugo autem Victorinus, censet ideò Bethsamitas fuisse punitos, quod Arcam Dei in agro reliquissent. In eo inquit, culpa eorum notari potest, quod non eam domum introducere

vult, sed foris dimiserunt, ubi ab omnibus irquerentur aspiceretur. Optima sanè ratio, ex præsentia Arcæ grauissima mala oriri, dum eius honor postponitur. Ad quid enim Deus hominem creauit, & tantis honoribus auxit, ut paulo Angelis inferior esset? Ad quid eum tot di-uitijs cumulauit, ut eum principem omnis suæ possessionis esse velleret? Ad quid tantâ eum donauit libertate, ut licet posset, eum sit omnipotens, nusquam tamen eius arbitri-um infringere vult, sed posuit eum in manibus con-filij sui. Non quod hinc aliquid essenziale Deo accedat, cum sit in omni genere perfectissi-mus: verum ut saltè exterioribus, ab homine glorificaretur. Ut docet Rupertus lib. 3. de gloria Christi & Sanctissimæ Trinitatis Cap. 20. *Religiosè, inquit, dicendum est, reuerentèr, audendum, quia propter hunc hominem, id est, Christum, gloriâ & honore coronandum, Deus omnia creauit.* Vbi ergo agitur de honore Dei, de honore Ar-cæ illius, scilicet Sanctissimæ Virginis, non est parcendum fortunis, non liberis, non familie, non viræ propriæ, sed per omnia, pericula, & per dispendium proprii san-guinis, in defensionem diuini honoris eun-dum est. Hæc est causa, cur Arca illa, multiplicauit domum Aminadab: quia licet videbat, Arcam adhuc, recenti Bethsami-tarum strage eruentem parùm tamen sol-licitus de suo periculo, ut debitum Arcæ honorem exhiberet, magna cum fiducia il-lam in suum domicilium suscepit, suo da-mno nihil timens, dum modò Arcæ honori prouideret. Sic elegantèr discurret Theodo-retus: *Postquam inquit, prompto & alacri animo, accepit Aminadab, totam eius domum impleuit bene-dictione.* Sed adhuc ego aliam inuenio cau-sam istius benedictionis! quia Aminadab fuit sacerdos, ut sentiunt Magister Historiæ, Hugo Cardinalis, & Dionysius Carthusianus, comprobatur Iosephus lib. 6. antiquitatum Cap. 1. qui de Cariatiarum locutus subdit: *ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinionem reli-gionis ac iustitiae celebrem in adibus eius collocant.* Hæc duo, in hodiernâ Visitatione Sanctissimæ Vir-ginis reperio: suscipitur illa, tanquam vera di-uinitatis Arca, cum omni humanitate & ala-critate; suscipitur inquam, non in domum profanam; sed in domum sacerdotis. Erat in diebus Harodu Regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias. Quid ergo in domo sacerdotis! ubi sola puritas regnat, sola religio, pietas, & virtutum omnium splendor elucet. Quid inquam ex præsentia Beate Virginis, nisi am-plissima benedictio, in domum Zachariæ po-tuit dimanare. Certatur utrinquè humanitate, & beneficijs: Elizabeth in aduentu tam de-sideratissimi hospitis, vices elinguis Zacha-riæ, magni sacerdotis supplet, Virginem Dei Matrem denuntiat. *Vnde hoc mihi, quod Mater Domini*

Domini mei veniat ad me. In Sanctorum Catha-logum refert. *Benedicta tu, quæ credisti; si-canonisatio solennis, non tamen sine mi-raculo. Resuscitatur originali veneno pe-reniptus Ioannes, ut primum vox saluationis tuæ audita est in auribus meis, exultant infans in utero meo.* Recipit tantum beneficium, Augustis-sima cælorum Regina grato animo. Ecce enim ex hoc beatam me dicunt omnes generationes, quasi diceret: hucusque meam intactam Virgini-tatem, mundus ignorauit, propterea, quod velò desponsationis contexta esset; hucusquè ignotum erat, me de Spiritu Sancto conce-pisse, & Verbum incarnatum in utero meo portari: hucusque latebat mea dignitas, quæ primas post Deum tenet: exnunc iam, bea-tam me dicent omnes generationes, & to-tus mundus in me obsequium, sua colla-mancipabit. Felix proinde præsentia Virgi-nis, à qua tota domus Zachariæ, cum sua prole beatificatur; sed non minor felicitas Elizabeth, à qua Virginis MARIÆ sancti-tas, honoranda toti mundo denuntiatur. Perpendamus itaque iam, quidnam ho-diè nobis, Magnæ Dei Matris Visitatio por-tendat? gratiamne, an verò iram, bellum, an pacem: futuramne rerum felicitatem, an timendam calamitatem? & quia non so-là Virgo, hanc Visitationem absoluit, sed simul cum Verbo incarnato, ideò ex modo veniendi ad nos, facile augurium sumere possumus. Duobus enim modis, Deus ho-minem solet visitare: per iram, puniendo; & per gratiam, præmiando: signum eius vi-sitationis per iram, est tardus gressus; si-gnum verò visitationis per gratiam, est con-citatus & velox cursus. Quod tali argumen-to deduco: Postquam Deus creauit, pri-mum hominem, in campo Damasceno, di-cit Sacra pagina, quod eum apprehenderit manu suâ, & posuerit in Paradiso volupta-tis quem propter illum condiderat. Tuli-ge-tur Dominus Deus hominem & posuit eum in Paradiso voluptatis. Genes. 2. Philo autem Alexandri-nus, iuxta Septuaginta interpretum versio-nem legit: *Apprehendit Dominus Deus, quem facit, & posuit eum in paradiso.* Trutinatè verbum istud, apprehendit: nonne violentam alienius personæ, quandam apprehensionem signi-ficat? Quando ergo Deus voluit Adamo be-neficium præstare, nullam pati voluit mo-ram, sed velociter & planè etiam violentè illum ad suâ beneficia traxit. At verò, cum Deus ad querendum eundem homi-nem, & puniendum, propter peccatum, commissum, descenderet; obstupescite tar-ditatem: *Audierunt inquit sacer rextum, volens Dei ambulanti, ad auram, post meridiem, Genes. 3. Ambulens verò transfert ex Hebræo, con-tra auram: seu contra ventum, ubi prædictus*

author sic discurret: *Qui contra ventum ambulat, tardus mouetur; sic Deus ad puniendum peccatum pri-morum Parentum, tardus veniebat, quia Deo misereri proprium semper est, & parcere.* Rem etiam mirabilem recenset Scri-ptura Iosue 6. Cum Israëlitz ciuitatem Hie-richontinam expugnare non possent, præ-ceperat eis Deus, ut Sacerdotes septem die-bus, Arcam testamenti deferrent circum-mænia, septimo verò die, muros ciuitatis percu-tiendos prædixit. *Circum inquit urbem cuncti bellatores, semel per diem; sic facietis sex die-bus, septimo autem die. Sacerdotes tollent septem buc-cinas, quarum usus est in iubilæo, & præcedent Ar-cam fœderis. Septiesq; circuitu ciuitatem, & Sacer-dotes clangent buccinis, cumq; insonuerit vox tube lon-gior, atq; conuersus, & in auribus vestris inrepuerit. Conclamabit omnis populus vocefatione maxima, & muri Ciuitatis funditus corruent.* Miratur hic D. Chrysost. *Bone Deus sex tantum diebus, totum hoc vniuersum creauit; ad destruendam verò vnam ciuita-tem, septem dies requirit? Sed quid mirum: velox quippè Deus est in construendo, & benefa-ciendo, tardus verò in destruendo, vt dicit S. Chrysost. Velox inquit Deus est extruens, tar-dus destruens; quia illud bonitatis opus est: potentie istud. Hanc tarditatem Dei in puniendo, ex-primere volens scriptura Genesis 6. pedes Dei marmori assimilat: *Columna inquit eius marmorea, qua fundata sunt supra bases aureas: quasi diceret Scriptura; pedes eius non es-sent faciles, ad motum, sed graues. Sed quo-moddò hic Scripturæ locus subsistere potest? cum manifeste contradicat illi alteri. Can-ticor. 2. Ecce iste venit saliens in montibus, transi-liens colles, similis est dilectus meus caprea, hinnuloq; cernorum.* Combinat hæc duo loca Bruno Episcopus Signienfis, supra 5. Cantic. *Erve-lox, inquit, & tardus est Sponsus, & ex vtroq; a-mandus: velox ad præmia, tardus ad supplicia inferen-da: vt succurrat necessitati suorum, est hinnulus celer-rimus. Ecce iste venit saliens; vt verò exerceat acti-uitatis punitiue, est columna immobilis: Columna eius marmorea.* En signum iræ & clementiæ Dei, ex ipsius Visitatione? si tarde visitatio-nem differt, flagella minatur: si festinus properat, ut Sol diem, sic ille plenam fauo-ris, & gratiæ serenitatem, secum defert. Quo-niam ergo summa cum festinatione, adest hodiè Virgo Sanctissima; ut nos visitet; quo-niam verbum diuinum, in carne humana abbreviatum, in utero ipsius ad nos defer-tur: boni omnis signum hinc concipite. Rem totam concludendo, celeberrimum illum Scripturæ locum, asserre cogor, quando Christus discipulos suos, mundo E-uangelium prædicaturos mitebat; hoc præ-ceptum illis dedit: *Neminem per viam salutave-rit.* Videtur Christi hæc instructio satis du-ra, immò indigna magisterio illius Domini. qui*

qui semper mansuetudinem coluit, humanitatis & humilitatis regulas obseruauit. Sanctus Ambrosius: causet, Christum ideo prohibuisse Apostolis salutationem, non quod honestati uellet contradicere, sed quia desiderabat eos, tanta alacritate currere, ad predicationis munus obeundum, ut ne momento remedium animarum impediretur. Ideo (inquit S. Ambrosius: lib. 7. in Lucam.) honesta prohibentur, ne solennis gratia obrepas officio, & impediat ministerium, cuius mora culpa sit. Sed magis apostolice respondet S. Gregorius Magnus, homil. 17. in Euangelium: Omnis qui salutat in uia, ex

occasione salutis itineris, non ex studio optanda eiusdem salutis. Hoc preceptum, Redemptor noster hodie nobis inculcat: Neminem per uiam salutaueritis. Mittite inanes respectus, qui vos ab officio pietatis auocant: postponite falsas presumptiones, quae uos a defensione patriae abducunt; & ut ex praesentia istius caelestis Arcae, benedictione repleamini; sincero corde compuncti, & uero dolore de peccatis contriti, recipite alacres Magnam Dei Matrem, cum Verbo incarnato, non sine admiratione, quod ad nos peccatores descendat. Unde hoc nobis quod Mater Domini nostri, ueniat ad nos.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Vt audiuit Salutationem MARIAE ELIZABETH, exultauit infans in utero eius.

Beata Virgo duabus de causis festinavit in domum Zachariae, primo ut Elizabeth a dolore partus liberaret. Secundo, ut munderet Ioannem a peccato originali.

Cecidit hodie sublimis illa sententia, magni & eruditi viri Auli Gellij lib. 4. noct. Atti: admiratio quae maxima est, non parit uerba, sed silentium. Quia in hoc Euangelio, licet multa prodigia in unum coeant; adest enim Deus & Homo; adest Mater & Virgo; adest fides diuina, & cor humanum; adest sterilis Elizabeth grauidae; adest infans Ioannes, antea Sanctus; quam natus simul infans & adultus: (ut ait D. Augustinus, de Natiuitate Baptistae) & prius caelum tangens, quam terram. Et tamen tot admiranda portenta, animum quidem S. Elizabeth in admirationem rapiunt, ut exclamare cogatur: Unde hoc mihi, ut Mater Domini mei, ueniat ad me. Infantulo camen Ioanni, in materno latitanti utero, non extasim, quae uerba promere non sinat, sed letitiam incredibilem, quae illum in saltus moueat, afferunt. Quia dicit S. Elizabeth: Vt facta est Vox salutationis tuae, in auribus meis exultauit infans in utero meo. Enimvero nomen quid, & prorsus inauditum iste B. Ioannis saltus portendit. Si enim tam Diuina, quam humana monumenta consulamus, haud difficile reperiemus, ea, quae infantibus ante partum, aut in partu, aut in tenellae aetate contingunt, magnorum euentuum prognostica, & praesagia esse. Atque ut ab humanis, ad diuina oracula progrediamur: refert imprimis Titus Liuius, in na-

tiuitate Sernij Rulli, Sexti Romanorum Regis accidisse ut fulgentissimus quidam splendor, diadematis figuram habens, caput eius redimeret. Quid splendor iste portendebat? scilicet, regiam coronam, quam apud Romanos Seruius erat obtenturus. De Platone pariter, Marcellus, & Volaterranus tradunt, in eius ore, cum adhuc in cunabulis decumberet, examen apum, uelut in alueo confedis. Quod diuinam ferme Platonis sapientiam, eloquentiam, atque mellisuum sermonem praenotabat futurum. Herodotus quoque refert, die proximo ante natalem Cyri, Atyagen, Avum eius maternum, uidisse in somnis, ex ventre Matris eius, egredi fluuium rapidum, cuius exuberanti fluxu, utraque regio, Persarum, & Medorum, irrigabatur. Per quod futurum Cyri in has utraque gentes, significabatur Imperium. Denique Plinius commemorat, praeter omnium infantium consuetudinem, qui cum primum nascuntur, vagire incipiunt, iuxta illud Sapientis: Primam uocem emisit plerumque. Zoroastrum Baetrianorum Regem, ex matris utero ridentem prodixisse. Qui immaturus risus, summam leuitatem eius praesagebat futuram. Quod si Sacram consuluerimus paginam, & ibi paria praesagia inuenimus. Nam in Genesi dicit Sacra pagina, quod cum gemini illi, Esau & Iacob, de utero matris egredierentur: Iacob plantam, Esau

Esau arripuerit, per quod lucra, & dissidium magnum istorum fratrum, ostendebatur futurum. Cum igitur Sacer Euangelista, inauditum illud prodigium commemorat, Ioannem scilicet, materno adhuc utero delitescentem, praegenti gaudio exultasse, & tripudiasse, ut diem festum aduentus, sui Creatoris ageret. Absque dubio, hoc tantum portentum, magnarum rerum, indubitatum praesagium esse debet, circa quod nostra hodie concio versabitur.

Multi Doctorum in eam abierunt sententiam, ut existimarent, exultationem Sancti Ioannis, in utero materno factam, non fuisse actum potentiae rationalis, seu opus liberi arbitrii, persona ratione utentis, sed fuisse tantum, exultationem quandam Metaphoricam, & commotionem corporis, instar exultantis, diuina uirtute, per Mariam salutationem; tanquam per instrumentum, factam. Quemadmodum etiam dicit sacra Scriptura, res inanimatas exultasse: Montes inquit exultauerunt, ut arbores, & colles sicut agnum.

Atque huius opinionis asseclae fuerunt, S. Thomas 3. p. q. 27. art. 6. Eucherius de questionibus noui testamenti, Iansenius in sua concordia. Quod potissimum isti Doctores, probant ex illo sacrae Scripturae loco, ubi historia sacra de Iacob & Esau dicit: Collidebantur inquit in utero eius paruuli.

Vbi tamen lecta illa paruulorum, fuit absque ullo rationis usu. Hinc quasi a pari concludunt, motum illum S. Ioannis in utero materno, quo illum exultasse dicit Sacer Euangelista, absque ullo prorsus rationis, & liberi arbitrii usu fuisse. Verum Patres Sancti, tam Graeci, quam Latini, unanimiter oppositam tenent. Sicut S. Ambrosius Lib. 2. in Lucam, Vocem inquit prior Elizabeth audiuit, sed Ioannes, prior gratiam sensit: illa MARIAE, ille Domini sensit aduentum. Et de institutione Virginum Cap. 13. Eleuauit inquit Ioannem, in utero constitutum (id est Salutationem MARIAE) qui ad uocem eius exultauit, & infans exultauit in gaudio, prius sensu deuotionis, quam Spiritus infusione vitali animatus. Et lib. 2. de Virginibus. Et lib. 4. de fide ad Gratianum, Cap. 4. Vbi dicit S.

Ambrosius. Quid etiam de Ioanne loquar, de quo mater religiosa testatur, quod intra materna siue adhuc viscera, praesentiam Domini cognouit. Si cognouit, quomodo absque rationis usu, saltus eius potuit esse? quoniam cognitio soli rationi debetur. Sic quoque sentit S. Leo Serm. 10. de natiuitate. S. Hieron. Epistola 7. ad Letaam. Ioannes inquit Baptista, ad introitum MARIAE exultauit & iuste: audiebat enim uerba Domini, per uirginem peruenientia, & de utero matris in occursum eius gestiebat exultante. Petrus Chrysologus Serm. 88. Sanctus Chrysostomus homil. 1. in Lucam, D. Cyrillus Hierosolymitanus Catena 3. Et

S. Augustinus lib. 2. de consensu Euangelistarum, Cap. 15. De quinque haeresibus, Cap. 4. & lib. 3. de mirabilibus Scripturae, Cap. 1. Quod Venerabilis Beda his uerbis eleganter expressit Homil. super Exurgens MARIA. Aperiendo inquit os B. MARIAE, ad salutandum Elizabeth, repleta est mox Spiritu Sancto Elizabeth, repleta est Ioannes, atque uno eodemque Spiritu, ambo edocti, illa salutantem quae esset agnouit, & ut matrem Domini sui debita cum benedictione uenerata est: ille ipsum Dominum esse, qui in utero Virginis portaretur, intellexit. Et cum lingua nondum ualeret, animo exultante salutauit; officiumque suae praecursorum, quam deuote inuenit esse expleturum, etiam antequam nasceretur, adueniente Domino, quibus ualebat indicium intumuit. Hoc ipsum docuit antiquissimus Origenes homil. 4. in Lucam: Sancta inquit erat anima Ioannis, & adhuc in matris utero clausa, quae uentura erant, quasi per experientiam sentiam sciebat; quae Israel ignorabat. Unde exiliuit, & non simpliciter exiliuit, sed in gaudio: senserat enim uenisse Dominum suum, antequam de matris nasceretur utero.

Et licet excedit forsitan captum, quomodo S. Ioannes in utero adhuc materno ratione uti potuerit? ad cuius usum, ne ipsi iam nati infantes sunt habiles, propter nondum bene disposita organa corporis. Verum haec acceleratio usus rationis in Sancto Ioanne, dupliciter potest intelligi. Primo, quod tunc corporis membra & organa in S. Ioanne, miraculose essent disposita, ad exercendam rationem. Nam sicut artifex, sine instrumentis accommodatis nihil penitus efficere potest; ita anima, quae tanquam tabula rasa est, in qua nihil est depictum, nisi corporea sensuum organa, ad usum rationis habeat accommodata, nihil connaturaliter intelligere ualet, ut docet Aristoteles lib. 2. de Anima. Proinde ut tunc B. Ioannes, praesentem cognouisset Redemptorem, ad diuinissimum Spiritum pertinebat, aptificare organa corpusculi illius, & animae; ad intelligendum, & libero fruendum arbitrio accommodare. Secundo, potuit ille usus rationis, Sancto Ioanni contingere, speciebus diuinis infusus in animam, quae instrumentis corporeis minime egerent. Quemadmodum in Angelis, & animabus separatis fit. Et certe, praeter tot SS. Patrum documenta, exultationem S. Ioannis, fuisse factam cum rationis usu, ipsamet ratio conuincit. Quia licet uerbum hoc, Exultare, interdum in Sacris eloquijs, Metaphoricè accipiatur, tamen exultare in gaudio, nusquam secundum Metaphoram usurpatur. ut ingeniose obseruauit Origenes supra citatus. Cum ergo Sancta Elizabeth dicit: Exultauit infans in gaudio in utero meo: Manifestè sequitur illam Ioannem de uera & propria exultatione, quae est

opus

Concio Tertia

opus liberi arbitrij, rationis vsum supponens. Coniungitur hæc veritas, & ex ipso Zachariâ, qui in die Circumcisionis locutus est cum Ioanne: *Estu inquit puer Propheta Altissimi vocaberis: præbu enim ante faciem Domini, parare viam eius.* Patres autem non solent infantibus loqui, nisi iocosè. Proinde, cum Zacharias repletus Spiritu Sancto, tam magni momenti Sacramenta locutus sit, dubio procul illum tunc, prophetico Spiritu rationis expertem agnouit. Hæc est mens magni inter Doctores D. Ambrosij libro 2. in Lucam cap. 1. Vbi dicit nominatus Doctor. *Sed fortasse, aliqui quasi irrationabilem mentis excessum putant, quod Zacharias octo dierum alloquitur infantem. Verum, si teneamus, intelligemus profectò, quod potuit vocem patris natu audire, qui MARIA salutacionem, antequam nasceretur, audiuit. Sciebat Propheta, alias esse aures Prophetæ, que Spiritu Dei, non corporis acie referantur. Habebat intelligendi sensum, qui exultandis habebat affectum.*

Insuper quia Sancta Ecclesia docet, Beatum Ioannem parentibus suis meruisse donum prophetiæ, inquitens:

Hinc parens nati meritis vterq; abdita pandit.

Meritum autem non potest haberi, absque libertate arbitrij, & vsum rationis. Et sanè quid mirum, quod in Sancto Ioanne accelerauerit rationis vsum? cui in felicissima Augustæ Deiparæ Visitatione, illud contigit, quod æstiuo tempore accidere solet. Quemadmodum enim tunc in locis, Solari Planeta expositis, fructus citius maturescunt; quam in vmbrosis. Itæ planè, quia Sol iustitiæ Christus Dominus, à Marianâ aurorâ ductus in domum Zachariæ, viciniorem se constituit Ioanni, propterea in ipso, & vsum rationis citius maturuit, adeò, ut in Creatorem suum, (quemadmodum docet S. Thomas) præceptum illud conuersionis, in primo statim vsum rationis instanti, perfecisset adimpleret. Ex hoc igitur vsum rationis, & verâ cognitione, quâ S. Ioannes, Christum Dominum præsentem nouit in vtero Virginis commorantem, ortum habuit mirâ illa exultatio, & ingens gaudium: quia exultauit infans in vtero Elizabeth. O inauditam nouitatem! ô stupendum miraculum! ô pulcherrimum ac mundi theatrum incognitum hæcenus spectaculum! Paruuli materni vtero clausi, inuicem se salutant, inuicem sibi alludunt. Non sicut Ismaël Isaac, alter alteri illudit. Non sicut olim Esau & Iacob, in vtero Rebeccæ contententes, ut alter alterum supplantet; sed ut alter alterum sanctificet: ille sanctitatem conferendo; hic authorem sanctitatis confitendo. Cæterum non paucos video tenet curiosas cognoscendi, quodnam genus saltatio-

nis, & corporalis reuerentiæ, S. Ioannis materno vtero inclusus; Christo Domino exhibuerit? verum, docet Aristoteles lib. 1. de Historia animalium cap. 8. & Hippocrates lib. 1. de natura pueri, & Auicenna lib. de generatione embryonis cap. 3. quod infans in vtero, ita sit conglobatus, ut omnia membra inuicem complicata habeat. Insuper infans, (ut ibidem rerum naturalium peritissimi Auctores tradunt) habet conuersam faciem ad terga matris. Cum ergo S. Ioannes, diuinâ virtute agnouit Christum Dominum, mediâ Virginis salutacione, mox faciem suam conuertit ad Christum, ut debitum illi reuerentiæ cultum exhiberet. Et cum verbis id exprimere non posset, ipso corporis motu & tripudio voluit indicare. Motus proinde corporalis, quem tanquam internæ exultationis, & gaudij partum exhibuit, infantulus Ioannes inter matris claustra latens, nihil aliud fuit, quam conuersio illa, quâ vultum suum conuertit ad Christum, qui in vtero Virginis, veluti in throno quodam regali iacebat.

Verum, si rectè philosophatur Astro-nomi, quod Cometa (stabilis non possit moueri, nisi à stella firmamenti, ita profectò, B. Ioannes, quem meritò felicem cometam dixerim, cum aduentum magni Regis præsensisset, nequaquam intra materna claustra latens, ad exultationem potuisset moueri, nisi ex influxu, & respectu fulgentissimæ illius stellæ, scilicet; Christi humanitatis, quæ in firmamento vteri Virginei hærebat. Qui sub Polo regionem incolunt, per sex integros menses, ob Solis absentiam, in continetenebris versantur: illis verò transactis, ut primùm Sol elucescit, micantibusq; suis radijs, totum eorum hemisphærium colustrat, omnes illic, summo gestiunt gaudio, atque ob aduentum Solis, in varios plausus erumpunt. Hinc industrii Oratores, ad describendam incredibilem quandam letitiam, solent depingere polarem regionem irradiantem, hanc illi apponendo inscriptionem: *Semestres tenebras pellit.* Ad eundem planè modum, cum angustis nimium materni penetralibus vteri, S. Ioannes clausus, sex iam mensibus integris teneretur, rectè Angelico eloquio: *Et hic mensis sextus est illi.* Videns Solem iustitiæ Christum IESUM, hemisphærium animæ suæ, gratiæ splendoribus irradiare, in ipso aduentu Augustissimæ Virginis, non potuit non summâ alacritate exultare?

Vincencius Giliertus super Psalmum. *Magnus Dominus* Lect. 21. refert hieroglyphicum Pantheræ, lætitiæ Sancti Ioannis satis accomodatum: Pantheram ille depinxit, in cuius dorso propter colores, quorum mirâ

Aristoteles,
Hippocrates,
Auicenna,

Lucas 1.

Vincencius
Giliertus

Panthera
hieroglyphi-
cum

Die Visitationis B. M. V.

varietate distinctum habet, si versùs splendens Lunam semoueat, fulgens in eo stella conspicitur, secus verò, si se à Lunæ splendore auertat. Cuius hieroglyphici illa fuit inscriptio: *Sic mutor ad illam.* In hodierna pariter festiuitate, B. Ioannem ego contemtor, velut quandam mythicam Pantheram. Etenim anima illius potentiarum varietate depicta, velut cœlorum diuersitate, stella erat; sed in medio nebula, quia inter vteri claustra materni posita. Adueniente igitur Virgine MARIA, quæ pulchra est ut Luna abundans, quia gratiâ plena: protinus S. Ioannes ad hanc Lunam se conuertens, ad eam splendida stella factus est, ut merito potuisset illud usurpare: *Sic mutor ad illam.* Saltum ergo B. Ioannis in vtero maternæ certum fuisse præsagium ablationis nebulae, scilicet; peccati originalis, indubitatum est. Nam licet Theophylactus, super Cap. 1. Lucæ, in ea fuerit sententia, B. Virginem propterea ad Elizabeth fuisse profectam, ut experient verum esse, quod Angelus de sterili Elizabetha, iam grauida, sibi annuntiauerat, fidem suam, de altissimo Incarnationis Mysterio corroboraret. Abs inquit ille, *Virgo ad Elizabeth, & gaudens de bono cognata, & volens, ut prudentissima maior certitudine certior reddi, num vera dixisset, qui apparuerat ei: ut ex hoc, nec de sua dubitaret: prudens enim cum esset, timebat, ne forte deciperetur. Et non va incredula, sed ut diligens rem explorare volebat.*

Theophylactus

Sententia
Theophylacti
Iacti m-
aur proba-
bilis.

Lucas 1.

S. Gregorius

S. Ambrosius

Sed hæc Theophylacti sententia, plurimum à veritatis scopo aberrat; tum, quia S. Elizabeth summam in MARIA fidem, de Mysterio illi annuntiato exitisse edixit, inquitens: *Beata es, quæ credidisti.* Vbi satis euident est, non fuisse adeò tepidam illius credulitatem, ut experimento vilo egeret: quoniam ex sententia D. Gregorii homil. 26. in Euangelia. *Fides meritum ibi euacuatur, ubi nostra ratio præbet experimentum.* Tum etiam, quia Virgo MARIA, non potuit timere, ne deciperetur: quoniam post illa verba, quibus Angelus ei prædixit, quod conceptura, & paritura esset Dei filium, certissimò illum cognouerit fuisse verum Angelum, & à Deo sibi missum. Ut docet D. Ambrosius lib. 2. super Lucam, Cap. 1. *Non quasi inquit, incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuntio, nec quasi dubitans de exemplo; sed quasi læta pro voto, religiosa pro officio, festina pro gaudio, ad montana perrexit. Quæ enim tam Deo plena, nisi ad superiora, cum festinatione contenderet?*

Duplici igitur de causa, Sanctissima Virgo Elizabeth, visitauit primò, ut ei tanquam pronæ mulieri, in partu ali-

quod lenamen, & obsequium præstaret. Quemadmodum docet Venerabilis Beda, homil. de Visitatione Intravit inquit Virga domum Zachariæ, non ut verbum Angeli, multæ attestacione probaret; sed, ut mulieri pronæ ætatis, virgo iuencula, ministerium sedulo impenderet. Aeterni enim Patris voluntas fuit, ut Vnigenitus eius incarnatus, non expectato partus sui die, opus humanæ redemptionis, ad huc sub vmbra vteri Virginei quiescens, inchoaret. Proinde simulauit illum, ut ad Ioannem, tunc quoq; in vtero Elizabeth detentum, ab originali maculâ, emundandum descenderet, his illum regens verbis: *Fili mi discurr, festina, suscita amicum tuum.* Quasi diceret: visita Fili futurum tuum amicum Ioannem, idq; festinanter, ut citò à peccati originalis morte, ad vitam gratiæ illum reuocet. Voluit ergo obediensissimus Patri Filius festinare, ad exhibendam gratiæ suæ medicinam, ut mortis infirmitatem sanaret in Ioanne. Verum quia dicit Sapiens: *Medicina omnium, in festinatione nebula.* Non aliter potuit, nisi festinante Sanctissimâ VIRGINE MARIA, per nebulam significatâ, efficacissimum Ioanni remedium adferre. Quia sicut nebula Solem tegit; ita Virgo Deipara, suæ purissimæ carnis nebula, Iustitiæ Solem, scilicet, æterni Patris Filium, cooperuit. Festinante itaq; MARIA, quæ veluti ferculo Salamonis, Christus ferebatur, festinauit quoque Redemptor noster, ut Ioannem à Diaboli faucibus eriperet.

Hic primùm video, illa Prophetia de Christo, in Samfone adumbrata, expleta esse. Prædixerat Samfoni Angelus: *Eris enim Nazareus ab infante suo, & ex Matre vtero.* Iudicet igitur, & ipse incipit liberare Israhel, de manu Philistinorum. Ecce Christus Dominus, ab vtero Virgineo Matris suæ, caput liberare Ioannem, ab insensibilis hostis peccati Originalis. Propter quod singulare beneficium sibi collatum, non potuit S. Ioannes non summâ gestire lætitiâ. Sed exultauit infans, ob celestia charismata recepta. Exultauit & Elizabeth, ob Spiritus Sancti fluentia, sibi abundè communicata: quia dicit Sacer Euangelista: *Repleta est de Spiritu Sancto Elizabeth.* Hinc colligo, quod Sanctissima Deipara in hac celeberrima Visitatione, non sine Mysterio seipsam comparauerit Oliuæ speciosæ, & Galbano. Sicut Oliua speciosa in Belesatha campo: nam, peritissimus rerum naturalis historiarum, docet, Galbanum præsentissimum remedium esse, ad inuandam feminam in difficili partu. Beata igitur Virgo, quoniam illud singulariter curauit, (ut docent magni nominis Doctores) ut præter

præter alia obsequia, in domo Zachariæ, quæ Elizabeth cognatæ suæ præstabat, non solum suâ præsentia faciliorem redderet partum Elizabeth, sed etiam, ut ab omni dolore eam immunem faceret. Postulat enim tunc à filio suo, ut ab antiquâ illius maledictione. *In dolore paries filios tuos. a-*gnatam suam liberaret, idè abijt cum festinatione in montana, ut hanc Galbanam virtutem, gravidæ Matronæ afferret. Cum enim prædictum esset ab Angelo de Elizabeth partu: *Multa in natiuitate eius gaudebunt.* Decebat, ut cum ob Ioannis natiuitatem, alij gauderent, ipsa quoq; omnis doloris expertis maneret, quæ mater illius propria erat. Sed quia id absq; præsentia Virginis, nequaquam haberi potuisset, idè B. Virgo, cognatæ suæ felicem partum cupiens, detulit ei pretiosissimum & celestem Galbanum, scilicet; Christi Sacratissimæ carnis reliquiam, in vtero suo asseruatam, ut diuina eius præsentia virtus, omnes parturientis dolores abigeret. Afferit enim Plinius, Galbanum hac singulari prædicatione esse virtute, ut contra venenosum Scorpionis morsum, efficacissimum sit antidotum. Quia ergo Ioannes Baptista, in vtero matris delitescens, à mortifero Serpente & venefico peccati originalis Scorpione, grauiter erat fauciatus: idè B. Virgo velut mystica & salutaris Galbanus, à venenosa illa infectione, Visitationis suæ miraculosâ salutatione, illum liberauit loquente id Euangelista: *ut facta est vox salutationis tuæ, in auribus meis exultauit infans in vtero meo.* ubi constat, præcipuam istius exultationis causam fuisse, propriam peccati originalis expulsionem.

Regius Propheta communem tangentis peccati originalis labem, dicit: *posuerunt signa sua. signa, sicut in exitu supra summum.* Quasi diceret. insensibilis humani generis hostes, super ipsas nostræ cõceptionis portas, per quas in hanc vitam ingredimur, peccati originalis vexilla fixerunt, quæ signa & indicia victoriæ habebant: ut exponit Theodoretus. Sanctissima igitur Virgo, grãdū Dei Filio, & plena deitate, cupiebat de hac plenitudine suâ, mortalium quoque generi impartiri. Nam ut primum Mater Iesus facta est, illico cepit querere, non quæ suæ sunt, sed quæ nostram salutem concernunt. Communis enim persona effecta, communem quoque effectum agere voluit. Quam certe maternæ suæ affectionis in homines clementiam, in præcursores Domini sanctificando, singulariter voluit ostendere, visitans domum Zachariæ, ne peccati originalis hostile vexillum, in Ioanne erectum;

quemadmodum in alijs infantibus, per nomen aut decem menses permaneret: Sed ut paulò post sextum mensem, ad præsentiam MARIÆ visitantis, auferretur. *Domini, ut voluerim, quomodo acquiritur.* Iure Ciuili statutum est, ut constat ex L. naturalem ff. de acquirendo rerum dominio, arboris Dominum in quâ volucres nidificant, earum dominio non gaudere, donec manum ad nidum extendens, possessionem illarum capiat. Arbor erat à Domino plantata Beata Elizabeth, & ob copiosum gratiarum imbrem, quo illam irrigarat, speciali ratione, sub dominio Dei iacebat. Volucris nihilominus Ioannis, in ea velut in nidulo nati, humani generis hostis, tyrannicæ possessionem ac dominium illius, sibi usurpauerat, leprosum peccati originalis manum in illum mittens. Ut ergo Christus Dominus hostem, ab hac possessione deturbaret, Virginis MARIÆ vteri ferculo, in domum Zachariæ delatus, continuo Ioannem in nidulo fructiferæ illius arboris, scilicet; S. Elizabeth latitantem, aucupatus est; Spiritus Sancti manum ad eum extendens, iuxta Angelicum vaticinium: *Spiritu Sancto replebitur, adhuc ab vtero matris suæ.* Tradit præterea Plinius supra citatus, allam mirabilem Galbani proprietatem, quod iuxta ad Tussim sanandam, & plurimum conducit ad bene formandam vocem. Vox erat Ioannes Baptista: nam de se ipso testatur. *Ego vox clamantis in deserto.* Laborabat tamen infestissimi peccati originalis tussi, quæ illum impediēbat, ne debitam vocem in laudem sui Creatoris formare posset, Beata igitur Virgo MARIÆ, velut fructifera celestis Galbanus, visitatione suâ, saluberrimum antidotum Ioannis tussi exhibuit. Pectus eius adeo efficaciter emundans, ut mox fieret, *Vox clamantis in deserto, & disertissime loqui posset: parate viam Domini.* Habet & hanc stupendam virtutem Galbanus, teste Plinio: lib. 19. Cap. 11. in fine, ut accensas culices fugere compellat. Equidem peccata venialia, licet serpentes venenosi, ac mortiferi non sint culices; tamen sunt animam pungentes. Quia ex frequentatione venialium, facile homo contrahit habitum, ad mortalia, quæque committenda. Verum, & hoc singulare privilegium, ex speciali Virginis MARIÆ visitatione, habuit Ioannes Baptista, quod non tantum à lethali culpæ originalis labe, in vtero materno fuerit mundatus, sed etiam, quod mystica hæc Galbanus, Virgo MARIÆ, visitationis suæ mirâ virtute, illam Ioanni perfectionem tribuerit, ne peccata venialia unquam, in vita suâ committeret. Quemadmodum de illo

Illo canit Sancta Ecclesia.

Antra deserti teneris sub annis
Cruentum turmas fugiens petisti
Ne leui saltum maculare vitam,
Famine posses.

Merito proinde Virgo Sanctissima, in hac sua Visitatione, sese admirandam Galbanum nuncupauit inquit: *Quasi Galbanum euaporauit.* Euaporauit profecto, non tantum in Ioanne peccati maculam, sed in toto mundo scelera, in Ecclesia hæreses, in terra sterilitatem & defectus omnes, in mentibus denique hominum cogitationes peruersas, ut proinde quidquid mundus perfectionis in se continet, totum illud Visitationi MARIÆ debeat. Si enim Sanctorum Visitationes, multa beneficia hominibus contulerunt: visitauit quondam tres Angeli Abrahamum, quibus cum omni humanitate, hospitio susceptis, mox Patriarcha ille diuturni viti compos factus est; ut in extrema propè modum ætate, citra omnium expectationem, ex sterili & multorum annorum coniuge, optatum diu heredem ac filium, susceperet. Visitauit Iacob, impium Laban, & ecce suo aduentu, singularem Dei benedictionem illi cultori idolorum attulit, id ipso met Laban attestante: *Experimento inquit, didici, quia benedixit mihi Dominus propter te.* Visitauit Elizeus Seraphitanam Viduam, quæque omnia vasa vacua oleo impleuit, quæ mulier afflicta, & debita exoluere, & filijs sustentationem procuraret. Quis verò dubitabit, in visitatione Augustissimæ Cælorum Reginæ, multa bona totæ vniuerso collata esse? Siquidem in hac felicissima Visitatione, & potentia Patris æterni, & Sapientia Filij, & bonitas Spiritus Sancti, ad benefaciendum mundo effusa est. Hæc est equidem causa cur SS. Virgo, dicatur suam Visitationem ad montana direxisse. Ut quemadmodum ex montibus, omnis imbrium copia redundantium, in loca plana distillat; sic, ut ex Visitatione Virginis MARIÆ, tota beneficiorum plenitudo, in animos hominum redundaret. Ut proinde Sanctissima Virgo, propter hanc beneficentiam, quam in sua Visitatione mundo contulit, à tribus generationibus beata dici meruerit, scilicet, à Diuinâ, Angelicâ, & Humanâ, iuxta illud Canticum Virginis: *Ex hoc beatam me dicunt, omnes generationes.*

Prædicat in primis, Beatam MARIAM generatio Diuina, propterea, quod Deum & Hominem simul genuerit, atque lactauerit; *Beatam inquit venter, qui te portauit, & vbera, quæ suxisti.* Beatam Virginem prædicat, Diuina generatio: Quia tota pul-

chra est, & macula non est in ea. Nam caput tuum ô Augusta Virgo, ut Carmelus: *come* Cantici: 7. caput tuum, sicut purpura Regis: *Oculi tui columbae* Cantici: 4. *rum: Nasus tuus, sicut turris Libani, quæ respicit contra Damasum: Genæ tuæ, sicut turris: Dentes* Cantici: 3. *tui, sicut greges tonsorum, quæ ascenderunt de lauro: Labia tuæ, sicut distillant: Guttur tuum, sicut* Cantici: 7. *vinum optimum, dignum dilecto meo, ad potandum: Collum tuum sicut mouilia: Vbera tuæ, pulchriora sunt vino: Venter tuus, sicut acerum tritici. Denique pulchri gressus tui in calcamentis filia Principis. Prædicat Beatam MARIAM, Angelica generatio: Angeli enim in Spiritu videntes MARIAM, laudauerunt illam in hunc modum: *Cum me laudarent astra matutina, & iubilarent omnes filij Dei.* In ortu eius felicissimo, pariter cecinerunt Angeli. *Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora confurgens, pulchra ut Luna, electa ut Sol.* In Annuntiatione & ibi pariter Archangelus cecinit: *Aue gratia plena.* Præterea in Assumptione, omnes Angelorum cætus, admirantes clamabant: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula sumi, ex aromatibus Myrræ, & vniuersi pulueris pigmentarij.* Denique tempore Gregorij Magni, cum pestis maxima per Romanam urbem grassaretur, pro cuius expulsionem, Pontifex processionem instituerat. Præeunte igitur imagine Beatæ Virginis, auditi sunt Angeli canentes: *Regina Cæli lausare Alleluia.* Quibus verbis, apposuit S. Gregorius: *Ora pro nobis Deum, Alleluia: moxque pestis cessauit.* Cuius facti, ut firmior & diuturnior esset memoria, quidam illorum Angelorum, qui specie humana apparuerant, vestigia pedum reliquit in lapide, qui hucusque Romæ, magna veneratione asseruatur, in templo minorum de Observantia Aræ Cæli. Prædicant B. Virginem MARIAM, ipsæ generationes infidelium, & gentilium idola colentium. Nam quemadmodum docent Philosophi: contraria iuxta se posita, magis elucescunt: Sic planè veritas & excellentia, atque Sanctitas MARIÆ, eius conditionis est, ut multis pecculantibus oblatrantibus, alijs in eam impudentissimè debacchantibus, magis elucescat. Adeo, ut etiam infestissimi Christianæ religionis hostes, euidentissimâ rei veritate compulsi, à laudibus tantæ Virginis, nequaquam potuerint abstinere. Testis est luculentissimus istius veritatis, Saluatoricus de Victoria Verbi. 2. p. contra Hebr. Cap. 14. Qui refert, olim in Catania, idololatrias in magna veneratione, habuisse Virginem quandam, infantem, proprijs manibus baiulantem. Qui interrogatus, quare singulis annis, imaginem illam per publicas plateas circumducerent*

Galbanus
serpentis
morsum
sanat.

Lucæ 1.

Psalm. 77.

Theodore
tius.

Domini,
ut voluerim,
quomodo acquiritur.

Lucæ 1.

Galbanus
tussim san-
dat.

Galbanus
culices
fugac.

Iob 38.

Cantic: 3.

Antiphon
Regina
cæli ab
Angelis
facta.

Saluatoricus

Zonaras
Græcus.
Fringosius

rent, responderunt; se id in honorem & cultum, Virginis cuiusdam præstare, quæ Virgo manens, peperit filium suum: Vbi licet veram fidem ignorantes; Augustissimæ tamen Deiparæ cultum exhibebant. Similiter referunt Zonaras Græcus Lib. 5. suorum annal. & Baptista Fringosius, lib. 1. miraculorum, Qui asserunt, adhuc ante Christum natum, Constantinopoli fuisse repertum sepulchrum, in quo lamina, quædam aurea inuenta erat, cum hac inscriptione, *Christus nascetur ex Virgine, & cre- do in eum, temporibus Syrenæ, & Constantini, rursum me videbit & Sol.*

Prædicant Beatam Virginem MARIAM, & Iudæorum generationes: Nam Rabbi Accados, quem Magistrum San-ctum Iudæi vocitabant, hoc elogium Virgini Deiparæ apposuit, teste Galatino, de arcanis Christianæ veritatis: *Sicut Abacus est armarium, quod Principes conficiunt, ut auri & argenti vascula in eo recondant; suamque gloriam, & opes cunctis ostendant; ita Regni Messie Mater erit armarium, quod Deus ipse construxit, ut Messias in ea sedeat, ad Maiestatem suam gloriam, mortalibus omnibus manifestandam.* Paria tribuunt elogia, Beatæ Virgini Rabbi Barachias, Iodan, Moyses, Adarlan, Kimki, Hunda, &c. Quodsi ad Hæreticos sermonem conuertamus, & illi, licet non pietate, veritate tamen compulsi, Beatam prædicant MARIAM Virginem, Nam teste S. Thoma 3. Sent. dist. 4. q. 2. Martinus Lutherus, nostri temporis Hæresiarum Virgini Deiparæ alias vehementer infestus, sui tamen quasi oblitus; illud testimonium MARIÆ subscribit: *Dignum & iustum erat, MARIÆ personam, ab originali peccato præservari, de qua Christus sumpturus erat carnem, quæ omnia peccata superaret.* Quod adhuc magis compro-

bat idem Lutherus, teste S. Thomâ, in. Postila maiori, in festo Conceptionis MARIÆ ubi dicit: *Nulla inquit mulier tam sancta est, nec fuit, nec in posterum erit, quæ fructum ventris sui benedictum pariat, quando nulla citra voluptatem, & peccatum concipit.* Caluinus autem perfidus, Ecclesiæ Catholicæ hostis, in sua Harmonia Evangelica, hanc Virgini tribuit commendationem. *Nam quàm ait de me, ut in Domino confido, audierunt, quasi auerter MARIAM, erga quam minis bene affici, reprobata mentis certum existimem indicium.* Bullingerus demum, in sermone, de Beata Virgine MARIÆ, hæc satis ab impio eius ore aliena, protulit: Si MARIA benedicta est, inter omnes mulieres, & beata ab omnibus prædicanda nationibus, infelices certè sunt Iudæi, qui ipsam nunquam conuictis lacessere desinunt, infelices sunt pseudochristiani, qui Iudæis nihilo meliores, suâ laude ipsam spoliunt, & exuunt.

Visitationem igitur SS. Deiparæ, celebramus hodiè, quæ eo potissimum fine, domum Zachariæ visitauit, ut omnem à parturiente Elizabetha, dolorem amoueret, & Ioannem Baptistam, à peccati macula redderet immunem. Tum quoque ut summa mundo beneficia, in hac sua Visitatione conferret: propter quod, omnes nationes beatam prædicant illam. Itaque cum exultante Ioanne, exultemus & nos in tanta solennitate, Virginem SS. obsecrantes, ut quæ iam ad montana cœlestia abiit, iterum nos visitet: placatum, & ad suam pendente vbera, IESU nobis ostendens. Atque ut omnem à nobis, & peccati maculam, & afflictionis grauitatem depellat, iterumque egen-tes nouis beneficijs cumulet.

DIE S. MARGARITÆ.

CONCIO PRIMA.

Simile est Regnum cælorum homini quærenti bonas Margaretas Matth. 13.

Proverb.

S. Basilus.

Inem cupiditati humanæ imponere, difficile est; imò ne quidem possibile. Tentauit hoc cœlesti Sapientiâ persuasus Salomon, dissuadens ne quispiam se ære alieno nimium grauari, sed iuxta suæ conditionis statum viuendo, contentus esset, dum Proverb. 5. sic alloquitur hominem. *Bibe mifer ex tua vasis aquam, hoc est, (ut exponit D. Basilus in Psal. 14. contra feneratoros) ex tua facultatibus viuere: non ad alienos fontes propera, sed ex propria ratione tibi vita saluta para.* Melius enim est, in libertate vitam pauperem agere; quàm debita contrahendo, se mancipare seruituti. Nam siue amicus est, à quo vis mutuum accipere, facile eius amicitiam laedes: si inimicus, fies tuo aduersario subditus, & captiuus: quia breui admodum tempore, ex alienis honestatus & gaudes, paulò post patrimonio euerteris. Et tamen ita efficax suasio Salomonis, nihil profuit, dum homines quotidie, ut suam paupertatem tegant; pluribus se debitis, quàm caput capillis onerare audent. Auocabat Isaias ab hac cupiditate mundi homines, ne mercaturas sollicitè admodum tractando, se in summa discrimina conijcerent, dum longinquas maris navigationes, aggredi non verentur, inclamans cap. 33. *Relate naues Carthagini, quia perierunt, & non amplius erunt.* Quasi diceret, ut exponit S. Ambrosius lib. de Helia, & ieiunio, cap. 19. *Accusati crebra naufragia, & quis vos nauigare compellit.* Quasi non inuidia opum, & terras faciatis intutas, & ad latrocinium plurimos exciteis. Mare non ad nauigandum fecit Deus, sed propter Elementi pulchritudinem. Latius pelagi fudit æquora, ut freto includeret terras, ne longius homo exul & vagus erraret. Et tamen oleum & operam perdidit Dei Prophetæ: quia homo, aure surda verba eius excipit, dum toto vitæ suæ tempore negotiari contendit, fretus illâ Christi doctrinâ. Lucæ 19. *Negotiamini dum venio.* Et ideo homo negotiatur in terra, ut illam suæ di-

ctioni subijciat, iuxta illud Genes. 34. *Negotiamini, & possidete eam.* Et Genes. 21. *Negotiamini in terra.* Negotiatur & in mari scrutando eius profunda, ut pretiosas Margaritas inueniat. Nec certè mirum; cum ne ipsum quidem cælum ab hac insatiabili cupiditate sit alienum, sed instar hominis mercaturas agere videtur; inquietat mundi altiora secreta, sulcare atque exarare fluctus contendit, tentat innoxia æquora, irritat pocellas, & separatoris Elementi profunda rimatur, quærendo bonas Margaritas, nec prius quiescere volens, donec vnâ pretiosam inueniat. Quam ego vobis hodie monstrabo, ut circa illam quærendam toto vitæ vestræ tempore negotiemini.

Vna ex omnibus inappreciabilis Margarita, Angelis & hominibus, sollicitè ad quærendum proposita est. Vnigenitus æterni, Patris Christus Iesus, sic eum appellat S. Ambrosius serm. 6. *Margarita inquit, est Christus Dominus, quam negotiator ille diues in Evangelio vendit omnibus rebus suis amore festinauit, & maluit omnes quas habebat, seculo gemmas amittere, tantum ut vnâ Christi emergeret Margaritam.* Sic eum vocat D. Cyrillus Alexandr. lib. 11. in Genesim inquit: *Bona igitur Margaritas inquiramus, necesse est; ut inter eas illam singularem, pretiosamque, Margaritam, hoc est, Christum inueniamus.* Sic eum nominat S. Bernardus, tom. 2. serm. 65. de diuersis: *Ego inquit, vnâ hanc Margaritam pretiosam, nihil aliud, nisi vnitatem arbitror esse.* Ponderate verba hæc magni istius Doctoris, & paulò diligentius sciscitemini, quid sit vnititas. Si vim nominis spectetis; vnititas est principium numeri. Si Metaphysicam subtilitatem: vnititas est negatio diuisionis, & vinculum charitatis. Hinc vnum dicimus, quod non est diuisum, sed vniforme & æquale. Atque ex his facile coniectemini Primogenitum æterni Patris, Christum esse, pretiosam Margaritam, cum illi omnimoda vnititas competat. Vnititas est principium numeri: omnis enim numerus ex unitatibus componitur; Christo pariter Moy-

Genes. 34.

S. Ambrosius.

S. Cyril- lus.

S. Bernar- dus.

Isaias. 33.

S. Ambro- sius.

Lucæ. 19.

B

Genes. 1. res attribuit, quod sit principium omnis creaturae multitudinis. Genes. 1. in principio inquit, Deus creauit celum & terram. Hoc est, in Christo, ut exponit S. Ioannes cap. 1. Ioan. 1. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Ecce Christus principium est, à quo vita, conseruatio, & salus in omnes creaturas rationales uberrimè diffuit; iuxta illud scripturæ: in quo uiuimus, mouemur, & sumus. Ecce unitas est; quia ab illo vno innumere creaturae produci & multiplicari ceperunt.

Quod si unitati negatio diuisionis attribuitur, ut omnem penitus excludat pluralitatem; attendite, quam arcta & indiuisa unitas Christo cum æterno Patre conueniat? attestante id illo ipso. Ioan. 10. Ego & Pater vnum sumus. Ecce Christus palam fateretur, se cum æterno Patre habere unitatem naturæ, quod non sit alius Deus, hoc est, à Patre diuersus, sed omnino vnus. Idemque iuxta illud Marci 12. Audis Israel, Dominum Deum tuum, Deus vnus est. Quasi diceret, is Deus, quem pro Deo habere & colere debet, vnus est. Si ergo lex Diuina Christum Dominum colendum, & adorandum præcipit Apocal. 5. Sedenti in throno & agnos benedictio, & honor, & gloria, & potestas in seculum seculorum. Quod adhuc comprobat Philipp. 2. In nomine eius omne genua flectatur quis non fatebitur, Christum secundum Deitatem, esse vnum cum Patre? siquidem honor Diuinus nullatenus diuidi potest in plures, iuxta illud Matt. 4. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. Neque hic Arrianorum commenta, quicquid euincunt, dum Christum ab vno Deo distinguunt ex eo fundamenta: quia illum Scriptura, Dei vnus Verbum nominat: qui enim Dei est, quomodo Deus ipse esse potest? vanum profecto commentum: quis obsecro nescit, Spiritum, qui in homine est, & hominis esse; & idem esse quod homo, ipsam planè sapientiam, bonitatem, & alias perfectiones diuinas, & Dei esse dicimus, & sapientiam, bonitatem, charitatem, Deum esse fateamur. Nam, quicquid est in Deo, Deus est: unde merito Apostolus 1. Ioan. 4. proclamatur, charitatem & Deum esse, & Dei esse, & Deum charitatem habere. Proinde quod est idem cum Deo, est Dei esse, & Deus esse rectè dici potest. Hoc professio nixus fundamento D. Ioannes asseruit, verbum fuisse apud Deum, & verbum fuisse Deum: ne fortè quispiam Arrianorum putaret, Verbum ita esse apud Deum, tanquam aliquid extraneum, sed tanquam idem cum Deo.

Et hæc Arriana prauitas, Verba illa

Ego & Pater vnum sumus. Velit intelligenda esse, non de unitate naturæ, sed tantum de unitate & concordia voluntatis, ex hoc fundamenta. Promittit inquit, & huius in his verbis, sui omnibus æternam felicitatem; cuius promissionis certitudinem fundat in hoc, quod ipse & Pater vnum sint: nimirum voluntate; si enim quod vult Christus, Pater etiam vult, manifestè sequitur de ista Christi promissione neminem dubitare debere. Sed errant toto cælo: Nam Christus Dominus in illis suis verbis, hoc solum intendit probare, quod eius oves nemo possit de manu eius rapere. Sic enim ibi Ioan. 10. subiungit. Et non peribunt in æternum, & non rapiet eos quisquam de manu mea. Quasi in hunc modum argumentaretur. Quia inquit Pater, qui oves mihi dedit, maior omnibus, & potentissimus est, & nemo potest eas rapere de manu Patris, propter summam eius potentiam, idè nec de manu mea possunt rapi, quoniam ego & Pater vnum sumus. Proinde non certitudinem promissæ felicitatis, (ut ineptè intendunt Arriani) sed magnitudinem suæ potestatis in oibus suis, protegendis, hoc loco Christus probat. Nam manus Christi & Patris, potentiam significat: & non posse quemquam rapere oves de manu Patris ac Christi; magnitudinem potentis in Christo & Patre denotat. Unde in his verbis, Christus manifestè deducit suam potentiam, non extrinsecum solum, quatenus protectionem, & auxilium extrinsecum Patris significat, sed intrinsecam & in seipso residentem, qua oves suas & custodit, & protegit, & vitæ æternæ donat. Ut propterea dicatur vitam habere ipse metipso: quia in semetipso habet potestatem.

Christus itaque Dominus his verbis, Ego & Pater vnum sumus, probat, imprimis suam absolutam æqualitatem cum Patre in natura Diuina, & insuper æqualitatem in virtute & operatione, iuxta illud Philipp. 2. Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, se esse æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit. Quid enim, ista forma Dei, quæ Christus erat æqualis Deo, nisi naturam Dei significat. Unde, quia istam formam Dei Christus nunquam deposuit, sed in eadem accepit formam serui, hoc est naturam humanam, imò neque deponere potuit, nisi desisset esse Deus, & Filius Dei, quod impossibile est. Siquidem Christus tempore suæ passionis, quæ in forma serui peragebat, Caiphæ adiuranti se esse Filium Dei fatus est; & Pilato interroganti, an esset Rex, respondit se esse Regem, non de hoc mundo, sed

do, sed cœlestem, planè ac Diuinum: & dum caperetur, Malcho auriculam abscissam restituit, quod diuinæ potestatis erat. Et Centurio in cruce cum morientem, Dei Filium agnouit: Verè hic homo Filius Dei erat Marci 15. Et S. Paulus, Christum in cruce patientem, Dei Filium apertè fateretur. Hebr. 5. Cum esset, inquit, Filius Dei, didicit obediensiam. Ergo Christus semper Deo Patri, in sua diuinitate fuit, & est omnimodè æqualis.

Est etiam æqualis Patri in plena & absoluta potestate, quod ipsemet probat Ioan. 5. Pater meus vsq. modò operatur, & ego operor. Quæ consecutio nulla prorsus esset, si Christus non haberet omnimodam potestatis æqualitatem cum Patre. Nam Christus in his verbis confundebat Iudæos, illum arguentes, quod in Sabbatho quares, & diuinam legem id vetantem violaret; quasi in hunc modum argumentans: si Pater meus, etiam modò, id est etiam in Sabbatho operatur, Ergo & mihi licitum est operari. Siquidem, quod maiori licitum est operari, non illicò consequitur minori quoque licitum esse, cum à maiori ad minus argumentum affirmatiue non valeat. Christus itaque non ex concessa à Patre virtute, sed ex unitate virtutis, & operationis, consecutionem hanc intulit: Quia enim neque Filius potest operari sine Patre, neque Pater sine Filio, idè si Patrilicium est operari in die Sabbathi, Filio quoque similiter licitum esse, vnde intulit Christus: Amen autem dico vobis, non potest Filius à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem; quicquid enim ille fecerit, hæc etiam Filius similiter faciet. Quibus verbis luculentè ostendit Christus, vnā & eandem esse operationem suam atque Patris. Nam si diuersæ essent operationes Patris & Filij; tunc non esset verum, Filium non posse facere, nisi quod viderit Patrem facientem: alioqui Christus non potuisset suscitare mortuos, cæcos illuminare, sanare infirmos, nisi similia opera prius; Pater operaretur, & Filius ea videret Patrem operantem, quod tamen manifestè veritati repugnat. Vna igitur est virtus Christi & Patris, vna operatio, & consequenter vna numero natura.

Neque sanè obstat, quod Christus potestatem suam Diuinam acceperit à Deo Patre: iuxta illud. Omnia mihi tradita sunt à Patre meo, quasi propterea minor Patre, & illi subordinatus dici debeat: quia non accepit potestatem subordinatam, dependentem, minorem, sed æqualem & eandem cum potestate Patris. Proinde ratione huius potestatis acceptæ, non est sub-

ordinatus Deo; sed eiusdem potestatis cum illo. Quippè is, qui potestatem accipit ab altero æqualem, non est potestate illo inferior, neque est illi subordinatus, quoad potestatem, sed æqualis; ita ut non omnis acceptio potestatis, faciat inferiorem, sed tantum acceptio minoris potestatis: sic v. g. si Rex Filio suo resignaret Regnum cum pari & absoluta potestate, quam ipse habuit, nemo diceret, filium subordinatum esse Patri, sed pari potestate regnantem atque Patre. Nam sicut Pater à summa illa & absoluta potestate dicebatur Rex ita & filius à pari potestate diceretur æqualis Rex, non subordinatus Patri, quia Rex: par enim pari in eo, quo est par, non subordinatur: licet esset subordinatus eidem, quia filius.

Hæc est igitur pretiosa Margarita, Christus Iesus, in omnimoda unitate, & æqualitate cum Patre æterno consistens, quam totis viribus querere debetis, iuxta illud Scripturæ: Querite eum, dum inueniri potest, inuocate eum, dum propè est. Et quid est querere Iesum, nisi religionem eius sanctam inuolatam seruare, iuxta illud Matth. 4. Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias. Nam si teste Apostolo; templum Dei estis æquum est, ut in vobis nihil præter Deum, & Sanctam eius Religionem Catholicam inhabitet, ut sic ex vestra pietate, vestris moribus inculpatis, Deus agnoscat, iuxta illud Psal. 47. Deus in domibus eius agnosceatur. hoc est, in suis fidelibus. Nec immeritò Religio enim Sancta Regnorum custodia est. Quod certò experimento cognoscite: quam diu enim in Silo fuit tabernaculum Dei, hoc est, quam diu Sancta Religio soli Deo debita strictè obseruabatur, tam diu Imperium Israëliticum floruit. Iosue 18. Congregati sunt filij Israël in Silo, ibique fixerunt tabernaculum testimonij, & fuit eis terra subiecta. En fixo tabernaculo, non solum nullum periculum exortum, sed etiam terra illa tributaria Israëlitis facta est; nisi stabilitas tabernaculi, stabilitatem imperio conferret. At verò tabernaculo euerso, ruit pariter & Imperium: quia Deus propter neglectum cultum suum, propter desertam religionem sanctam, impium populum Israëliticum in seruitutem hostibus tradidit, omniaque eorum desiderabilia, in prædam cesserunt, attestante Sacra pagina Psal. 77. Essepulsi tabernaculum Silo, & tradidimus in captiuitatem virtutem eorum, & peribunt in manu inimici.

Rem vterius scrutemini; Germania populosa, victrix semper, nunquam victa extitit, antequam Lutheri, & Caluini erroribus

Matth. 4.

Psal. 47.

Religio Sancta Regum custodia est.

Iosue. 2.

Psal. 77.

Germania antequam Lutheri & Caluini erroribus

roribus infestaretur: penè cœptaneas hereses amplexata, seditiones & bella statim experta est. Quid opibus & omni rerum vbertate potentem Hungariam, Mahometana tyrannidi subiugatam reddidit? nonne à religione orthodoxa recessus. Sed ut ad nostram Poloniam reuertar: Hæc Europæarum nationum Princeps & caput fuit: at nunc per tot annos continuis bel-
 Hungaria heresim perdidit.
 Causam suam in Polonia.
 Match. 10. Et insurgent filij in parentes & morte eos afficiunt. Vbi S. Hieronymus, considerans, unde tanta sanies inter domesti-
 S. Hieronymus.
 cos oritur, respondet: Quia ubi est diuersa fides, non potest esse fidem affectum. Quasi diceret, ad conseruandum Regnum, primum fundamentum est omnimoda ciuium vnitas, & confidentia, quæ in vna Religione sancta stabilitur, iuxta illud. Vna fides, vnum baptisma, vnum Deus. Quia ergo in nostra Polonia regnatis temporibus diuersa fides, & velut quondam Roma fuit receptaculum omnium errorum atque superstitionum, ita planè modò Polonia facta est Patrona Heresium, & infidelium dogmatum. Hinc intestina & externa bella, inter Ciues discordia, inter Magnates æmulatio, inter priuatos odia, inter subditos & Dominos rebellio & oppressio, inter seculares & Ecclesiasticos mutua persecutio, nullibi tuta confidentia: Quia vbi diuersa fides, non potest esse fidem affectum.

Sed audite Catholici mei, quid ad vos loquitur Apostolus Doctor gentium. 2. ad Corint. 13. Charitas inquit Dei vrgit nos. Hoc dicit, vt exponit S. Chrysostomus: Hom. 34. in Genes: Compellit, constringit, cogit. At in quo? Respondet Ibid. Apostolus: Estimantes bene

quoniam pro omnibus mortuus est Christus, vt & qui viuunt, iam non sibi viuunt sed eis, qui pro ipsis mortui sunt, & resurrexerunt. En demonstratio Charitatis Dei, quæ nos vrgit, ligat, conuincit, sic euidenter, vt nemo ex aduerso stans, eam soluere possit, nemo respondere, quitori & totaliter Dei simus. Christus pro omnibus nobis mortuus est, vt nos suam morte ab omni peccato mundaret, ergo nos ita vivere debemus, vt in omni puritate mentis Christum queramus. Perdit enim cœlestis Margaritæ gratiam, quisquis suorum peccatorum conscius, & illa deferre nolens, eam querit. Gemma namque, nisi auro non conuenit; Margaritæ nisi pretiosis monilibus non aptatur. Igitur aurum optimum, monile pretiosum esse debetis, vt in vobis Margarita specialis, id est Christus possit includi. Christus suam morte salutem nostram operatus est, ergo vnum tantum nobis inest negotium, vnum quod verè negotium dici, & verè tale mereatur nomen, salus videlicet animæ nostræ: si cætera omnia pereunt, & hoc vnum habeatur, omnia lucrati sumus; sicut & contra omnia amissimus, si vnum nobis exciderit, sic concludit. S. Chrysostomus: tom. 6. Hom. de Annal. Quid enim hoc, ipso crimine potest esse peius, quam aliquid aliud, quam ipsa negotia diuina, magis vrgens nobis esse videatur, magis necessarium.

Quare ne à Charitate Dei excidatis, negotiæmini hodie in Templo S. Dei, vendite omnia, id est, abominemini peccata vestra: nolite patrocinari falorum dogmatum erroribus, sed in vna Fide Sancta, in vna Religione, vni soli vero Deo seruite, & sic vnam illam pretiosam margaritam, quæ pendet in sinu æterni Patris, Christum IESUM vobis propitium inuenietis.

Homo curat se esse debentem.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Vigilate. Math. 24.

Vt vigilantia Deo placeat in orando & bene operando consistere debet.

Somnolentia abiectionis & remissi animi homines inuadit, qualis erat in veteri lege. Heli Sacerdos, qui licet iam fuerit senex, qui solet esse somni parator: licet plenus curarum, quæ solent abigere somnos, cum zelus religionis di-

uini indefesso conatu propagandæ, & salus animarum totius populi, ipsius curæ demandata esset: licet horribilibus minis, veluti quibusdam tonitruis de cœlo ter-
 1. Reg. 3. tam men.

1. Reg. 3.

men & in media die dormiebat. Factum est ergo in die quadam, Heli iacebat in loco suo, & cum ei erant caligauerant, nec poterat videre. Talis fuit Ionas Propheta, qui cum iussa Domini exequi negligeret, dum iam naus extreme periclitaretur, tanquam abiectum & vile mancipium in somnos resolutus: descendit ad interiora nauis. & dormiebat super grauia. In quem locum D. Hieronymus sic discursit: Descendit inquit ad interiora nauis, & cristu absconditur, ne quasi Dei vindictam, fluctus aduersum se videret intumescere. Quod autem dormit, non securitatis est, sed morosus. Et merito: tristitia enim somnos conciliat, iuxta illud Salustij in Iugurth. Aegrum animum vix solet somnus cepisse. Tals fuit Aeneas, quem licet diuina oracula paulò ante grauiter perterruerant, somno tamen nimium indulgebatur, apud Virgil: 4. Aeneid.

Nate Deo potes hoc sub casu ducere somnos.

At verò Principem & Virum magnanimum commendat vigilantia: quia vt est in veteri paramia: Non decet Principem solidam dormire noctem. Hinc supremus mundi Princeps & Rector Deus, vigil appellatur Daniel 4. Videbam in visione caput meum super stratum meum, & ecce vigil & Sanctus de cœlo descendit. Vigilat semper Deus, quia cum sit Ens necessarium & indefectibile, sicut in suo esse; ita & in operari nunquam deficere potest. Angeli Sancti quia sunt Principes & præfides mundi, perpetuò vigila. Cantic. 4. Inuenerunt me vigilantes, qui custodiunt ciuitatem. Vnde S. Bernardus de Ecclesia Sancta serm. 77. dicit: Qui custodiunt te, non dormitant neque dormiunt, custodes tui Angeli Sancti, vigilat tui Spiritus. Quia itaque Deus hominem Principem esse voluit, omnes creaturas: sublunares eius regimini subiiciens, ideò nos ad perpetuam vigilantiam in hodierno Euangelio excitat: Vigilate. Proinde considerabimus in quonam nostra hæc vigilantia consistere debeat, vt Deo accepta, & nobis ad salutem proficua esse possit.

Vt nostra vigilantia Deo sit accepta in doctus fundari debet, nimirum in actione, & operatione. Sic docet S. Bernardus Sermon. 3. in Resurrectione Domini. Vigilate in operationibus intenti, vigilate in actionibus circumspiciti. Primum itaque condimentum veræ & ad salutem proficua vigilantie est oratio, sic præscribente ipso. Met Christo Lucæ 22. Quid dormitis, surgite & orate, ne intretis in tentationem. Et quoniam obsecro est ista tentatio, quæ hominem vbi aliquantum de vigilantia & oratione remiserit subito inuadit. Equidem non-

alia, nisi maledicta ambitio, quæ sicut Angelum rebellem pœnaliter à Deo fecit exulare; ita animum hominis continuo pulsât, vt illum cum humili IESU dissociet, siquidem ille deponit potentes, & exaltat humiles.

Ex quatuor autem potissimum rebus homo viator superbix & inanis gloriæ occasionem sumere solet. Primò dum laudatur, quia laudes sunt instar Sirenium cantus, quo illectus homo & abstractus, ac propriæ vilitatis suæ oblitus, complacentiæ somno facili consopitur. Atque hæc ob causam, quando Deus mundo producto omnes creaturas laudauit: Vi-

dit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona; B. à solius hominis laude abstinuit. Vt ingeniosè ponderat S. Ambr: Cap. 3. de institutione Virginis. Cum inquit omnia opera sua laudauerit Deus, cælum & terram; maria, noctem & diem, quod ista proficerent ad vsum laborum, illa ad fructum quietis laudauerit feras, bestias; vbi ad hominem ventum est, solum non videtur laudatum, quæ igitur causa est, nisi forte ea, quia alia in specie sunt, homo in oculis. Nihil in bestiis plus reperias, quàm quod videtur, illud autem in eo regit hominem, quod non videtur. Merito ergo alia in exordio laudantur, istius laudatio non promittitur, sed reseruat: quia aliorum grata foris, huius intus est. Licet ergo homo pluribus titulis videretur laudabilis, quia tamen ad elati animi vitium dignoscebatur propeusus, illum solum Sapientissimus mundi opifex viduatum laude reliquit, vt illi subtraheret periculum superbix & inanis gloriæ; quæ obrepere poterat ex laudibus.

Secundò homo in elati animi vitium facili prolabitur ex delatis sibi honoribus, aut officiis gloriosis. Sic homo constitutus à Deo mundi Sublunaris Princeps, cum pro tanto beneficio humiliter & deuotè se erga Deum gerere debuerit, mox in superbiam elatus, Serpentinæ tentationi: aris sicut Di. scientes bonum & malum. Genes. 3. acquieuit; ita vt Deum ad penititudinem quandam induceret, quod tantis eum honoribus exornasset. Homo inquit cum in honore esset, non intellexit. Psal. 48. non intellexit humilitatem, propter quam inaccessibilis Maiestatem Dei Filius, seipsum exinaniuit non intellexit suam vilitatem, propter quam erigendam Dominus formidam serui accepit: non intellexit suam indigentiam, propter quam ditandam, Deus incarnatus pauper & inops factus est: non intellexit suam nuditatem, propter quam æterna gloria cooperiendam, Christus in cruce nudus pependit.

Hinc Saluator noster, quando Petro conculit

Genes. 1.

S. Ambr.

Genes. 3.

Psal. 48.

contulit munus illud sublime: *Pascite oves meas.* Ioan. 21. hoc est, munus gubernandi vniuersalem Ecclesiam; statim illi mortis recordationem prae oculis posuit: *Cum inquit esset iuxta cingebat se, & ambulabat ubi volebat; cum autem senneret, extendens manus tuas, & alius cinget te, & dices, quo tu non vis hoc autem dixit, significans quia morte clarificatus esset Deum.* Ut quid obsecro honori mortis recordationem adiunxit? ut nimirum periculum superbiz, & inanis gloriæ, quod Pontificis dignitati videbatur adiunctum, mortis memoriâ propulsaretur. Videns enim homo, quia per mortem transit omnis gloria mundi, iam non habet unde superbiat, sed potius ut coram Deo semper humilietur.

Tertio homo inani gloriâ facile intumescit, ex exercitio eximiorum virtutis actuum. Quod certò experimento compertum habens, Demon, volens Christum ad inanem gloriam allicere, quando admirabili illâ abstinentiâ, quadraginta diebus ieiunauit, accessit suggerens Dominum, ut tunc miracula perpetraret: *Lucæ 4. Dic ut lapides isti fiant panes.* Lucæ 4. Ut sic illorum miraculorum ostentatione, & instantiâ ductus, aliquâ inani gloriâ eleuaretur: ita enim super hunc locum discipulit *Cyprianus* *putabat autem malignus spiritus, quem regula non miceret, vanâ gloriâ superari.* Hinc vnumquemque nostrum hortatur Apostolus, ne quisquam de suis rectè factis superbiat: *Lucæ 17. Cum feceritis omnia, quæ præcepit sumus vobis, dicite: Serui inutiles sumus.* Quasi diceret: cum homo ex sua conditione sit seruus Dei, & innumeris titulis illi obligatus, idè in actibus virtutum ita se gerere debet, quasi illos pro nihilo reputet; quicquid enim in obsequium eius efficit, multò minus est, quàm efficere, debet: *Ut faceret Iob. Cap. 35. Si iussu egeris, quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet.*

Quarto tandem solet homo inaniter insari, ex multiplici donorum gratia sibi collata, attestante id Gensone Parisiensi Sermo de humilitate in Cæna Domini: *Creatura inquit rationalis quolibet, labilior est & prauior ad casum & defectum, quàm in naturalibus aut etiam in gratuitis suis ornamentis, scilicet Dei manu tenentia spectant: quasi videlicet plura habeat creatura omnis de vanitate, & tendentia in nihilum, quàm de entitate.* Sic Lucifer plenus sapientiâ, & fortitudine, inani fastu elatus, Deus fieri appetijt. Sic Adam nobilitate, & potentia decoratus, inanis ambicioni succubuit, ut Deum crimen suum latere posse arbitratus fuerit: *Absondit se Adam & vxor sua a facie Domini.*

Sic quemcunque plures exornant dotes, & blandientis fortunæ prosperi euentus, eidem grauius ad ruinam pondus præstò adest, ut proinde iam Deus aliquantum manum suam contrahere debuerit, ne vnum hominem nimium suis donis cumularet: ut ingeniosè aduertit S. Greg. hom. 14. in Ezechiel. *Non vni inquit dantur omnia; ne in superbiam elatus cadat.*

Vigilare itaque nos Deus iubet assidue orando: quia per talem vigilantiam homo immunis à peccato redditur; qui autem non vigilat, ad obtinendam peccati veniam, maledictus est. Cuius euidentissimum documentum habemus, Genes. 9. ubi consopitum Nôé, & in tabernaculo ob ebrietatem denudatum, ierisit filius eius Cham, aliisque fratribus deridendum proposuit; & quasi nil fecisset, abiit: parui pendens iniuriam, neque curans veniam, confusus de somno Patris, de amore genitoris. Et ecce expergescit Pater, quid contra eum non fecit? maledixit, hereditate priuauit, seruum fratrum suorum illum constituit, ac demum extorrem à Dei hereditate proclamauit: *Maledictus inquit Cham, seruum seruum erit fratribus suis.* Nôé dormiens Catholici mei figurabat, Christum Dominum, qui calice passionis suæ ebrius, & crucifixus, ac denudatus in hoc sacro tabernaculo obdormiens, licet peccatis nostris grauissimè dishonoretur, illa tamen dissimulat, & ignorare videtur, ne tamen tantam Dei benignitatem & patientiam parvipendas o Catholice, sed quanto citius euigila ad placandam eius Maiestatem, ne si penitentiam distuleris, inexorabilem postea agnoscas.

Sic quondam insipiens Pharaon, vanis afflictus, & quasi obrutus, dum Moysen deprecatur, ut pro se oraret, auferturque rapas, dicens: *Constitu mihi, quando deprecor pro te, ut abigantur a te & a seruis tuis, & a populo tuo.* Exodi 8 Respondit: *Cras, quia turpis vesperdia leu enim non modo insane Rex, Regnum tuum iam consumitur, campi desolantur, populus perditur, serui affliguntur, tu ipse cruciarius, cur ergo cras, & non modo statim ad deprecandum? Dis y n accedis? cum modo malum à te possis abicere.* Quia ergo Pharaon tempus deprecandi Deum distulit, idè tantam Dei vindictam in se prouocauit, ut & ipse cum toto exercitu fluctibus maris obrueretur, & regnum eius penitus desolatum remaneret.

Alterum salutare vigilantiz conditionem est actio, ut scilicet ita semper vigilemus.

vigilemus, quatenus bona & benè, hoc est, ex intentione laudandi Deum agamus: ut docet D. Augustinus in Psal. 34. inquit: *Quicquid egeris, benè age, & laudasti Deum.* Pro tali actione promisit Deus homini vitam æternam Genes. 4. *Nonne si benè egeris, recipies id est, primum æternum.* Cuius rationem reddit Apostolus: *quia dignus est operarius mercede sua.* Quasi diceret: Quia nos Deus voluit esse suos operarios, ut quicquid agimus, in laudem eius referamus, idè ne fegnes efficiamur in rectè operando, mercedem nobis copiosam in ætelo proposuit, scilicet gloriam æternam. Cumque nostra bona opera non sint proportionata tanto premio, cum neque ex se, neque ex nobis ullam dignitatem habeant, suâ gratiâ nostra opera dignificare voluit, liberè illa acceptando, ut ex ipso habeant, quod per illa mereri valeamus.

Nihilominus actio nostra duo habere debet, ut sit accepta Deo: nimirum celeritatem & gratiam. Quod in Sacrificio Cain & Abel pulchre adumbratum habemus. Genes. 4. ubi dicit Scriptura: *Sacrificium factum est autem post multos dies, ut offerret Cain de fructibus terræ mauerat. Domini; Abel quoque obtulit de primogenitiis gregis sui, & de adipibus eorum. & respexit Dominus ad Abel & ad munera eius; ad Cain vero, & ad munera eius non respexit.* Quid causâ, quod non vtriusque sacrificium acceptum fuerit? hæc vnica: quia sacrificium Cain nec celeritatem, nec gratiam habuit, non habuit celeritatem sacrificium Cain, quia illud tardè obtulit, videlicet post multos dies: non habuit gratiam, quia illud non ex primis fructibus obtulit. Sic resoluit S. Ambrosius de Cain & Abel inquit: *Duxit Cain culpas, vna quid post dies obtulit, altera quod ex fructibus, non ex primis fructibus. Sacrificium autem celeritate commendatur, & gratiâ. Abeli autem sacrificium habuit celeritatem, quia promptè obtulit, habuit & gratiam, quia de primis fructibus, & meliora obtulit.*

Quid nos aliud facimus hisce rem-

poribus, nisi impium Cain imitamur. Nostrium opus ut sit meritorium, & Deo gratum, celeritatem & gratiam habere debet, nos autem omnibus prius intendimus, & officium Diuinum propè median noctem recitamus. Viuacitatem nostrorum sensum, ac primas diei horas secularibus damus negotijs, & vix effatam senectam diuinis mancipamus obsequijs. Talis actio caret celeritate & gratiâ, neque Deo grata esse potest. Peiora Deo offerimus, meliora nobis reseruamus. Si cui est filia oculis orbata, ac naribus truncata, suâ stomachum causet feditate, Deo dicatur: at si sana & pulchra, mundo seruatur. An putatis hanc diuisionem bonam esse? cum Deo meliora debeantur immò etiam si primos fructus offeramus Deo, si tamen sine delectu, non acceptat Dominus. Quod ita esse luculenter ostendit: Quid maius est, quàm Sacramentum peragere? quàm Sanctissimum Eucharistia Sacramentum sumere? quàm Sacramenta administrare, eaque recipere? Et tamen nostra sacrificia non semper acceptantur, quia licet prima sint, quando tamen ea offerimus sine delectu, sine attentione, facimus rem minus Deo gratam.

Vigilare nos igitur Deus: vult in orando & rectè agendo, ne nos vigilantes insperatè veniens offendant, ut ipsemet minatur Apocal. 3. *Si ergo non vigilaueris, veniam ante te tanquam fur, & nescies quâ hora veniam ad te.* Vigilare nos vult & die & nocte, ut scilicet dum conscientia nostra aliquo premittit peccato, noctes insomnes pertransamus, rigando lacrymis stratum nostrum, & totis desiderijs vigilando ad obtinendam peccati veniam, iuxta illud Iai. 26. *Anima mea desiderauit te in nocte.* Et ita, quoniam Saluator noster beatos pronuntiat seruos illos, quos cum venerit, vigilantes reperit, & vos pariter ut beati coram Domino reputemini, deuotè orando, & iuste in obsequium Dei omnia agendo, vigilate.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Simile est regnum coelorum thesauro abscondito

in agro *Matth. 13.*

Verus thesaurus in solo Christo querendus est.

Quam diu coelum mortalibus clausum erat, ieiis præstantiam satis indicauit insatiabilis creaturarum, rationalium cupiditas, quæ nihil intencatum

tum relinquebant, ut cælo potirentur, teste Sacra pagina Matthæi 11. Regnum celorum vobis patitur, & violenti rapiunt illud. Contendebat Regnum celorum possidere Angelus, statim in prima sui creatione, sed fortiter repressus cecidit: Quomodo cecidisti o Lucifer, qui mane erigebatur, Ambiebat & homo possessionem cæli. Gen: 11. Venite faciamus nobis civitatem, & turrim, cuius culmen peringat ad cælum, ut sic per turrim, inopitiam cælum violentè occuparet, sed irritò conatu confusus ad terram redire debuit, Deo iubente: Cælum cæli Domino terram autem dedit filijs hominum. Sed postquam Redemptor noster ianuam cæli in sua gloriosa Ascensione aperuit, illic Regnum cælesti vilescere cepit, adeò ut etiam rebus abiectissimis comparatur. Et quid vilius divitijs & thesauris in agro absconditis? quibus in hodierno Evangelio Regnum celorum comparatur. De quibus præclare Plutarchus de cupidine divitiarum, Non est inquit argenteo tristitia vacatio venalis, non magnanimitas, constantia, fidentia, animus rebus huius contentus. Egregiè profectò excutunt enim & insaniunt homines, ac malum suum ipso incrementant remedio, qui avidè thesauros querunt, quia ut docet Seneca Epistola 67. Omnia ista, in qua dominium casus exercet, servilia sunt & pecunia, & corpus, & honores, imbecilla, fluida, mortalia, possessiones mortuæ. Imò quod magis dolendum, thesauri, cupiditas, & possessio, antequam homo illa utatur, & ipsi, & toti Reipublicæ, miserabilem perniciem affert. Sic thesaurus ab Acham absconditus, tria millia pugnatorum de Israëlitis perdidit. Iosue 7. Qui terga vertentes percussi sunt à viru viri Hai Cuius infelicitas casus in solum, Achan Sacra pagina rejicit causam: Nonne inquit Achan filius Zare, præterit mandatum Domini, & super omnem populum Israël, ira eius incubuit. Quid obsecro ita graue commisit Acham? vidit coccineum pallium, grato oculis nigrore adulantem, & contra Ducis edictum furto raptum tabernaculo abscondit. Vidit inquit inter spolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, regulam, auream quinquaginta fectorum, & concupiscens abstulit, & abscondit in terra. Ecce non est usus pallio ad vanitatis pompam, & tamen exultationis subiit sententiam, Ibidem. comburetur igni. Si Acham rapto thesauro potiretur, si coccinno splendesceret ornatus, sententiæ rigore aliquomodo de percepta antea voluptate leniret: puniretur, sed licet euanidum pompaticæ vestis gaudium percepisset. At verò cum nec dum, thesauro abscondito uti potuerit, in flam-

am conijceretur, quis thesauri inquisitionem infelicitissimam non reputabit? Fa-teor infelices esse thesauros, qui in agro terreno fodiuntur; quia illos prohibet Deus. Matt. 6. Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Sed beatos cælestes, qui in agro cælesti absconduntur: quia illos commendat Evangelium: Thesaurizate autem vobis thesauros in cælo. Agrum itaq; cælestem vobis hodie producam, & thesauros Regni cælestis in illo absconditos. Vnitatem mundi deducit Aristoteles Lib. 1. de Cælo Cap. 8. ex vnitæte terræ, quia inquit plures terras dari implicat: alioqui terra alterius mundi, moveretur ad centrum nostri mundi, & sic moveretur sursum, siquidem non potest ad aliud centrum à suo centro pervenire, nisi moveretur sursum, quod est summum inconueniens. Cæterum diffusus iste Aristotelicus, solum potest subsistere ex suppositione; supposito hoc, quod terra alterius mundi, esset eiusdem speciei cū nostra terra, sic enim indubitanter verè ad eundem locum, & idem centrum moveretur. At verò duas terras diversæ speciei etiam in hoc unico mundo defacto dari, convincit Autoritas Sacre Scripturæ 1. Corint. 15. Primum homo de terra terrenus, secundus de cælo cælestis. Vbi Scriptura Sacra hominem pro terra accipit, sic enim illum intulavit Deus. Pulvis es & in pulverem reverteris. Et multò ad huc clariùs Genes: 6. Cumq; vidisset terram esse corruptam. Id est, hominem. Si ergo duplicem hominem ponit, Scriptura Sacra, terrenum, qui peccato originali mundum sublunarem infecit; & cælestem, qui de Spiritu Sancto conceptus, & natus ex Maria Virgine, salutem perditis mortalibus attulit, dubio procul, & terra in hoc unico mundo duplex est, nimirum sublunaris, & cælestis.

Terram itaq; & agrum, cælestem non ali-um esse video, nisi assumptam Christi humanitatem, in qua Deus incarnatus, omnes suos thesauros recondidit, ad Coloss: 2. In quo sunt omnes thesauri: sapientia & scientia absconditi. In hoc agro in Sacratissima Christi humanitate, quisquis salutem æternam adipisci vult, thesauros absconditos scrutari debet, scilicet diuinitatem eius in comprehensam. Ita exponunt S. Hilarius in matth. Cant. 13. S. Hieronymus, tom. 9. ibidem qui per thesaurum intelligunt diuinitatem verbi latentem in humanitate. Quod comprobat B. Vigilus Papa lib. 3. in Euthychetem, asserens idè thesauri inuentorem, non statim illum abstulisse de agro, sed voluisse simul cum ea & agri possessionem, quod non

Matth. 6.

Aristoteli.

1. Corint.

Genes: 6.

Coloss: 2.

S. Hilari.

S. Hieron.

S. Vigilus

non profit agnouisse diuinitatem in carne delitescentem, nisi cum ea simul agnoscamus & confiteamur humanitatem. Et magis adhuc elucidat D. Paschasius Lib. de Corpore Christi Cap. 17. Non rectè inquit caro sine diuinitate sumitur, nec diuinitas sine carne præstatur quia nec ager, videlicet corpus Christi sine thesauro, id est sine diuinitate, nec thesaurus diuinitatis sine agro carnis iure comparatur.

Arabant Iudæi hunc cælestem agrum, videlicet Sacratissimam humanitatem Christi, Psalm. 128. Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores. Quod clariùs exponitur Psalm. 23. Foderunt manus meas, & pedes meos, denumerauerunt omnia ossa mea, & tamen non inuenerunt thesaurum salutis; quia in Christo solam humanitatem agnoscebant.

Ioan. 10. De bono opere non lapidauimus te, sed quia tu homo cum sis, facis te ipsum Deum. Negant autem Iudæi Christum esse Deum, propterea, quia Moyses describens illis futurum Messiam, indicauit illum futurum sibi similem; proinde purum hominem, sicut ipse erat. Deutor. 14. Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ergo ille Propheta, videlicet Christus, non erat futurus Deus: quia tunc populus Iudaicus seueritatem diuinæ vocis exhorrescens, petebat ne sibi ampliùs Dominus Deus loqueretur, inquit: Ultra non audiam vocem Domini mei, & ait Dominus, benè omnia sunt locuti, Prophetam suscitabo eu similem mihi. Respondet Tertulianus Lib. 4. contra Marcionem. Cap. 22. & D. August. 16. contra Faustum. Cap. 15. & 18. in citato Script: loco, solum indicari Christum futurum, fuisse verum hominem. Prophe-tam, Legislatorem, & Mediatorem, inter Deum & homines, atq; ita similem Moy-si, & in natura, & in officio; non autem, quod in alijs omnibus conditionibus simili omninò futurus esset, alias non fuisset Redemptor, neq; ex Virgine natus.

Licet ergò ibi Moyses expressè non doceat, Prophetam illum, hoc est, Christum, futurum Deum: quia rudis populus non erat capax tanti Mysterij, non tamen hoc negat. Imò significans Deum, per se populo non ampliùs locuturum, hoc solum intellexit, non locuturum eo modo, quo antea, hoc est, per ipsam diuinitatem, signis ac prodigijs eam indicantibus, sed locuturum humanâ voce, per humanam naturam ex eorum genere assumptam. Quo non excluditur, quin ille, Propheta, Deus simul, & verus homo futurus esset, cum, eius diuinitatem manifestè probet Isaias ex pacifico principatu & regni æternitate. Cap. 9. Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus eius super humerum eius, & vocabitur nomen eius admirabile, Deus fortis, Pater futuræ seculi, Princeps pacis.

Et profectò missis Scripturæ Sacre insolubilibus testimonijs, satis luculentè, suam diuinitatem probauit Christus in terris conuersando. In primis quia pannis involutus in præsepio positus erat. hoc enim signum Angelus dedit pastoribus, ut natum inter homines, Deum hominem agnoscerent. Luc. 2. Et hoc vobis signum, inuenietis infantem pannu involutum, & possum in præsepio. Ergone signa hæc sunt summi ac æterni Regis? Maximi ac Omnipotentis Dei? cum potius hominis plebeij, & vilis cuiusdam rustici documenta esse videantur, non æterni Patris Verbi. Fateor ita esse, si homo loqueretur, si homo testimonium daret; sed quia Angelus illa Omnipotentis Dei signa dabat, quæ apud ipsos ad summi Dei ampliorem ducebant cognitionem, cum plus Dei immensam bonitatem, Maiestatem, potentiam; inò quodammodò altiorem, clariorem, auctiorem, intimiorem, tunc de Deo cognitionem, ac proinde admirationem auxerunt, quando eum, licet in præsepe in sua Maiestate agnouerunt. Ut elegantè discursit Venerabilis Beda Tom: 5. Supra hunc locum: Notandum inquit, quod signum nati Salvatoris datur, non Tyrto exceptum ostro, sed pannu squallentibus involutum, non in ornata auro stratorijs, sed in præsepibus inueniendum. Quasi diceret; signa alienius Principis terreni, sunt aurum, gemmæ, ostrum, palatia, turres. At verò apud Angelos, signa incarnati Dei sunt, præsepe, panni squallentes, & animalia: quia solus Deus hæc duo extremæ, summam Maiestatem, cum summa humilitate coniunxit.

Quid loquar de sanguine & aqua, de latere Christi in cruce pendentis profluente? quæ duo tanquam certissima eius diuinitatis signa ponit S. Ioan: inquit: Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua & sanguine, & Spiritus est qui testificatur, quoniam Iesus Christus est veritas. Quid dicam de curatione illius leprosi, quem Christus volendo & imperando sanauit. Matth. 8. Volo, mundare Vbi Gregor. Nyssenus ex tactu, & Verbo, Volo, probat unionem diuinitatis, cum anima & Christi corpore: Et quia ait, cum verèq; hominis particula, anima scilicet & corpore vnita est Deitas, per verèq; patebant supernæ naturæ indicia. Cor-pus enim in se reconditum lumen declarabat, cum palpando præstabat remedia; sed anima præpotenti volun-tate, diuinitatem ostendebat virtutem: velut enim sensus

bu, & filius datus est nobis, & factus est principatus eius super humerum eius, & vocabitur nomen eius admirabile, Deus fortis, Pater futuræ seculi, Princeps pacis.

Et profectò missis Scripturæ Sacre insolubilibus testimonijs, satis luculentè, suam diuinitatem probauit Christus in terris conuersando. In primis quia pannis involutus in præsepio positus erat. hoc enim signum Angelus dedit pastoribus, ut natum inter homines, Deum hominem agnoscerent. Luc. 2. Et hoc vobis signum, inuenietis infantem pannu involutum, & possum in præsepio. Ergone signa hæc sunt summi ac æterni Regis? Maximi ac Omnipotentis Dei? cum potius hominis plebeij, & vilis cuiusdam rustici documenta esse videantur, non æterni Patris Verbi. Fateor ita esse, si homo loqueretur, si homo testimonium daret; sed quia Angelus illa Omnipotentis Dei signa dabat, quæ apud ipsos ad summi Dei ampliorem ducebant cognitionem, cum plus Dei immensam bonitatem, Maiestatem, potentiam; inò quodammodò altiorem, clariorem, auctiorem, intimiorem, tunc de Deo cognitionem, ac proinde admirationem auxerunt, quando eum, licet in præsepe in sua Maiestate agnouerunt. Ut elegantè discursit Venerabilis Beda Tom: 5. Supra hunc locum: Notandum inquit, quod signum nati Salvatoris datur, non Tyrto exceptum ostro, sed pannu squallentibus involutum, non in ornata auro stratorijs, sed in præsepibus inueniendum. Quasi diceret; signa alienius Principis terreni, sunt aurum, gemmæ, ostrum, palatia, turres. At verò apud Angelos, signa incarnati Dei sunt, præsepe, panni squallentes, & animalia: quia solus Deus hæc duo extremæ, summam Maiestatem, cum summa humilitate coniunxit.

Quid loquar de sanguine & aqua, de latere Christi in cruce pendentis profluente? quæ duo tanquam certissima eius diuinitatis signa ponit S. Ioan: inquit: Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua & sanguine, & Spiritus est qui testificatur, quoniam Iesus Christus est veritas. Quid dicam de curatione illius leprosi, quem Christus volendo & imperando sanauit. Matth. 8. Volo, mundare Vbi Gregor. Nyssenus ex tactu, & Verbo, Volo, probat unionem diuinitatis, cum anima & Christi corpore: Et quia ait, cum verèq; hominis particula, anima scilicet & corpore vnita est Deitas, per verèq; patebant supernæ naturæ indicia. Cor-pus enim in se reconditum lumen declarabat, cum palpando præstabat remedia; sed anima præpotenti volun-tate, diuinitatem ostendebat virtutem: velut enim sensus

Lucæ. 2.

Beda Tomo. 5.

Matth. 8.

Gregorius Nyssenus.

sensu tactu propriu Corporis est, sic & anime volun-
tariu motus, vult anima, tangit corpus. Thesau-
rum itaq; Salutis æternæ, non aliter homo
inuenire potest, nisi in agro simul compa-
rato, hoc est, nisi cum diuinitate humani-
tatem Christi simul confitendo: Quia &
Thomas Apostolus non aliter Christum
Deum verè confessus est, nisi ex contactu
eius corporis; vbi statim exclamauit. Do-
minus meus, & Deus meus. Vbi motum istius
cognitionis, fuit visa Christi humanitas,
attestante ipsomet Redemptore: quia vidi-
sti me Thomas, credidisti. eò quòd Christi hu-
manitas deificata, sit infallibile documen-
tum diuinitatis in ea latentis. Hæc est
doctrina S. Cyrilli Alexandrini, Homili
de Incarnatione Verbi Dei: Nos verò in-
quit, vnum & eundem sumus ex Maria Virgine Dei-
para natum, Deum verum, & hominem, rationali-
ter animatum. Quòd clariùs adhuc exponit
Homil. 7. inquit: Naturâ namq; nostrâ
perfectè assumpta, & humanitate ex prima conce-
ptione sibi appropriata, & corpore nostro in Templum
sibi constructo, ex Deipara progressus est, perfectus
Deus, & idem perfectus homo. Contio namq; duarum
perfectarum naturarum, diuinitatu videlicet & hu-
manitatu, vnum nobis filium, vnum Dominum, & v-
num Christum perfectum.

Cuius efficacem rationem porrigit no-
bis Philosophia, quia vnum per diuisionem
cognosci non potest, cum dicat ne-
gationem diuisionis; Atqui Christus, licet
verus Deus, & verus homo, est vnus, & in-
diuisus, vt Symbolum S. Athanasij loquitur
Qui licet Deus sit & homo; non dua tamen, sed vnum
est Christus. Ergo non potest cognosci diui-
sim, sed simul tam secundum deitatem;
quàm secundum humanitatem, vt præcla-
rè argumentatur Cyrillus Alexandr. in
declaratione Anathematismi secundi. Ver-
bum inquit, ex Deo Patre caro factum est, non se-
cundum transmutationem, aut conuersionem in car-
nem mutatum, sed quòd carnem ex Sancta Virgine
sumptam, propriam sic fecerit; vnum & idem appel-
latus filius, ante incarnationem, tanquam carnis ex-
pers, & verbum tantum; post incarnationem verò,
idem existens in corpore. Propterea dicimus eum si-
mul & Deum esse, & hominem, non diuidentes illum,
in hominem separatim considerandum: & in Deum

Verbum separatim: ne duos cogitemus filios, sed vnum
conferentes, & Christum esse & Filium, & Dominum,
eos verò, qui causam hanc, non ad hunc modum habe-
re, suspicantur, aut non sic credere volunt, sed eum,
qui vnus est, in duos filios diuidunt, & quæ secundum
veritatem sunt coniuncta, à se inuicem separant, à re-
cta & inculpata fide alienos esse dicimus.

Miranur Sancti Doctores, cur Christus
exortâ vehementi tempestate, super mare,
dormierit in naui, Matth. 8. Ecce motus
magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur
fluctibus, ipse verò dormiebat. moxq; suscitatus
à discipulis. Surgens imperauit ventis, & mari,
& facta est tranquillitas magna. Respondit S.
Thomas, Christum ideo tunc obdormire,
voluisse, vt se verum ostenderet hominem,
& surgendo ventis, ac mari imperasse, vt
simul probaret suam diuinitatem, cui
omnes creaturæ obediunt. Docetq; Chri-
stum inter signa, quæ diuinitatis sunt, sem-
per miscuisse ea, quæ humanitatis; vt nec
solus Deus, nec solus homo, sed Homo De-
us crederetur: Sic enim erat in omnibus, ait S.
Doctor, vt vbi volebat ostendere diuinitatem, semper
ostenderet aliquid humanitatis. Quod probè co-
gnoscens hodierna Virgo & Martyr, licet
& ipsa thesaurus esset, vt potè Margarita,
cuius pretium inestimabile, cælestes ta-
men thesauros in Christo quæsiuit, dum
repudiato matrimonio, & mundi vanita-
te, exultatione laudans Trinitatem, pro
nomine Iesu fortiter occumberet.

Quare & vos non alibi thesaurum cæle-
stis gloriæ quærite, nisi in Christi humani-
tate, in quo omne bonum hominibus est
preparatum, in quo tota Sanctissima Tri-
nitas, propter indiuisiōem personarum,
inhabitat, Christo attestante: Nescitis quia
Pater in me est, & ego in Patre, & ita Chri-
stum Dominum simul & hominem
confitendo, thesauro in appretia-
bili scilicet, clara eius visione
post temporaneas tribula-
tiones, in cælis potie-
mini.

EODEM DIE CONGIO QUARTA.

Exibunt Angeli & separabunt malos de medio iusto-
rum, & mittent eos in caminum ignis. Matth. 13.

Immunditia carnis, & defectus charitatis, æternaliter hominem
à Deo separat.

Mitra eaque supponda Deus per
suos Angelos operari voluit. Ex-
terminaturus luxuriantem Sodo-
mam, prius misit duos Angelos,
qui congregarent familiam. Loth, camq;
seorsim reponerent, antequam flamma
vindex in illa obscurâ corpora desineret.
Genes. 19: Venerunt duo Angeli Sodomam vespere,
& sedente Loth in foribus ciuitatis. Vt scili-
cet cum præmonerent de futuro ciuitatis
excidio, educerentq; in locum securum;
cuius innocentia, & vita inculpa sum-
mè Deo placuerat: Omnes inquit, qui tri-
funt, edui de vrbis hac delectabimur enim locum istum,
ad, quòd increuerit clamor eorum coram Domino,
& misit nos, vt perdamus illos abidem. Vt anno-
centem filium Iste, quos crudelis Pha-
rao Nilo submerferat, sanguinem vicisceretur,
Angelico obsequio, omnes Egy-
ptiorum infantes sustulit. Exodi 12. Fa-
ctum est autem in nocte illa, percussit Dominus
omne primogenitum in terra Egypti, a primogenito
Pharaonis qui in solio eius sedebat, vsq; ad primo-
genitum capræ, quæ erat in carere. Peccaue-
rat David contra voluntatem Domini, nu-
merando populum, & ecce Angelo ca-
stigante, ingens strages in populo facta
est. 2. Reg. 24. ita vt Septuaginta millia
hominum immissa peste caderent. Cuius
2. Reg. 24. extendisset manum suam Angelus Domini super Ie-
rusalem, vt disperderet eam, misertus est Dominus
super afflictione; & ait Angelo percutiens populum,
sufficit. Blasphemauerat Rex Sennacherib
nomen Dei Altissimi, in multitudine sui
exercitus nimium confidens, sed illicò
Angelus Dei, numerosas eius acies multo
sanguine cruentauit. 4. Reg. 19. Factum est
4. Reg. 19. igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & per-
cussit in castris Assyriorum, centum octuaginta quinq;
milia. Sed quid per veteris testa-
menti historias, veritatem scrutor, cum
hodiernum Euangelium, rerum gerenda-
rum in die iudicii seriem aperiens, Ange-
lis ministerium congregandi, & separandi
homines ab inuicem attribuat: Exibunt An-
geli, & separabunt malos de medio iustorum. Ade-
runt igitur Angeli illis comitijs, toti hu-
mano generi iudicis: quia sicut Deus hoc
vniuersum moderatur, conductis Angelis,

ad gyrum cælorum, & ad custodiam ho-
minum, ita non illis, inscijs concludet to-
tam mundi historiam, in supremo die iu-
dicii consummandam. Nam ad ministè-
rium Angelorum pertinet illud supremum
officium, congregandi homines ad extre-
mum iudicium, tum propter authorita-
tem S. Pauli Hebr. 13. Quia omnes sunt admi-
nistratores spirituum, propter eos missi, qui heredita-
tem accipiunt salutis. Tum quia homines mor-
tui, non possent suos cineres dispersos to-
to orbe colligere, & adanatis illis corpo-
rum exuijs, iidem homines, in pristinam
formam post liminæ induci, denuò coa-
lescant: ideo hæc provincia Angelis com-
missa debuit, quos Deus assumpsit, vt mi-
nistros arbitrij sui. Tandem, quia cor-
pora mortuorum quæ in die iudicii re-
surgent, adhuc pertinebunt ad custodiam
Angelorum. Quippè indubitatum est, bo-
norū Angelorū non aliud officium esse, nisi
præsidere creaturis, agere in homines, eos
custodire. Quia itaque Deus vnicuique
hominum, tam fidelium; quàm infideli-
um, dedit separatim Angelum custodem,
qui illum vel ab ipsa animatione saluus, vt
quidam Doctores censent: vel ab ipsa na-
riuitate, quod probabilius opinantur alij,
vel demum à separatione patris à Parenti-
bus, quasi ciuilitatē, quod probabilissi-
mum existimo, à malo defendat, in bono
conseruet, pericula auertendo, animam ad
bonum excitet, Demones coërceat, ora-
tiones Deo præsentet, pro custoditis oret,
eisdemque iuxta diuinam dispositionem
puniat, quandoque panā vindictiua, vt
in Sodomitis euenit quandoque medici-
nali; iuxta illud Psal. 90. Angelus suus manda-
uit de te, vt custodiant te in omnibus vijs suis. Hæc
autem custodia Angelorum, finitur in
morte cuiusque hominis, solum, quoad
animam, quæ reuera in morte suam iam
sortitur iudicium & terminum, non fini-
tur autem quoad corpora: quia hæc nou-
dum solum terminum sortita sunt, & ideo,
Angelico ministerio suscitabuntur, & au-
te tribunal iudicis producentur. Vt do-
cet Apostolus Matth. 24. & mittet Angelos
suos cum tuba, & congregabunt eis
eos

Angeli co-
operabun-
tur in die
iudicij.

Angeli
quædo in-
cipiunt cu-
stodire ho-
minem.

Psal. 90.

Matth. 24.

Etos eum. Considerabimus itaque, quid adeo exosum diuinis oculis in peccatoribus reperiatur, propter quod separabuntur de medio iustorum, & in flammis infernales aeternaliter cruciandi mittentur.

In tantum effusa est impiorum hominum malitia, ut etiam in ipsum Deum summæ æquitatis amantem, totum suum virus euomere non erubescant, causam in solum Deum reiiciendo suæ perditionis. Proinde quasi iniustum existimando, quod alios condemnent, alios saluet: alios suæ gloriæ participes esse velit, alios in æternum à suo consortio separet. Fundant autem hanc suam impiam opinionem de Deo, potissimum in duobus Scripturæ Sacre documentis. Primo, quia diuinæ voluntati nemo resistere potest, proinde pro suo placito facit, quod vult, ut expressè habetur Rom. 9. *Quid adhuc queritur? luntati enim eius, quis resistit?* Sed refutat S. Paulus hanc impiorum temerariam contra Deum obiectionem, duplici ratione. Primâ ex supremo Dei dominio deductâ, inquit: *ô Homo tu quis es, qui respondes Deo.* In quem locum S. Gregorius lib. 9. moral. Cap. 18. ita descendit: *Respondere Deo non posse conuincitur, qui homo nominatur, qui per hoc, quod de humo sumptus est, iudicia superna discutere dignus non est.* Cum ergo omnes homines, sint ex vna & eadem massa perditionis conditi, omnes lutei, omnes fragiles, ideo Deus nulli facit injuriam, pro suo libitu vnum constituens vas ad honorem, alterum ad contumeliâ; cum nulli quidquam debeat, nec quisquam sit, qui ex se boni aliquid habeat. Sic epim Deus, nunquam illi mala pro bonis redderet, cum hoc iniustitiam sapiat, ut ingeniosè dicit D. Augustinus Cap. 23. de gratia, & c. lib. 2. *arb. Deum inquit, reddit mala pro malis, quia iustus est: bona pro malis, quia bonus est; bona pro bonis, quia bonus est: solum non reddit mala pro bonis, quia iniustus non est.*

Altera ratione conuincit D. Paulus hanc temerariam obiectionem. Quia, licet Deus ad ostendendam suam potentiam, & iustitiam in puniendo, malos condemnent, non tamen illico, non subito post peccatum peccatum ad pœnam descendit, sed patienter expectans, peccatoris conuersionem, & penitentiam, ut docet Apostolus Rom. 19. inquit: *Sustinent in multa patientia, vasa iræ, apta ad interitum.* id est, ut exponit S. Thom. *Disposita ex se ad malum, & habentia in se aptitudinem, ad æternam damnationem.* Ergo multa & magna peccata impiorum hominum, sustinet Deus in multa patientia, antequam

castiget, permittens eis agere, quæ concupiscunt, quos tandem condemnat & interimit, non ante, sed post longam & diuturnam patientiam. Quod dum facit, quis videns se condemnatum, imputabit ei suam perditionem, & non potius suæ obstinatæ in peccato perseverantiæ, quæ Deum non raro compellit ad deferendam animam, manentem in statu peccati. Vt asserit D. Augustinus, Serm. 88. de tempore. *Cum inquit semel, & secundo, & tertio, 8. Augusti, vnuquisque, gratia peccata commiserit, expectat tamen illum Deum, ut conuersatur, & viuatur, cum autem in peccato suo ceperit permanere, de multitudine peccatorum nascitur obduratio.* Ergo non ex Deo procedit, quod malum hominem derelinquat, sed potius ex obstinatione ipsiusmet, teste Apostolo Rom. 2. *Secundum autem duritiam tuam, & impenitentem cor, thesauris tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei.*

Fundant præterea obstinati peccatores, suam prauam contra Deum opinionem, illum authorem suæ reprobationis, & damnationis statuendo: quia Deus ante prauis meritis, quosdam adamauit, & libro vitæ inscripsit: & ante prauis demeritis, quosdam repudiavit, & reprobaui, iuxta illud Rom. 9. *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni vel mali egressent, & Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* Si ergo Deus non respiciendo ad illa bona opera Iacobi, illum dilexit, & Esau necdum natum, repudiavit, quomodo non erit causa perditionis eorum, qui in æternum pereunt. Sed conuincit ipsemet Deus temeritatis & falsitatis impios, Osee 13. *Perditio tua Osee, 12. Israël ex te, tantummodo in me auxilium tuum.* Quasi diceret: ego cum sim ipsamet essentialis bonitas, vnuquemque hominem ad salutem traho æternam, quam homo, nisi meâ gratiâ suffultus, assequi non potest, sed ipsemet homo ex natura sua pronus ad malum, respuens vocationem meam, solus sibi interitum parat. Hanc veritatem assecutus est Bosphrius, qui commentario in Cap. Genes: 36. mouet questionem, sitne Esau damnatus? Et licet de eius damnatione magna habeatur verisimilitudo, ex primogenitis venditis, Genes. 27. *Iurauit ei Esau, & vendidit primogenitum suum, quam ob causam profanus, & irreligiōsus ab Apostolo vocatur Hebr. 12. Ne quis fornicator, aut profanus, ut Esau, qui propter vnam escam vendidit primogenita sua.* Tum ex eius in fratrem ira, & necis inferendæ voluntate, Genes. 27. *Oderat ergo semper Esau Iacob, & dixit in corde suo, veniens dies luctus Patri mei, & occidam Iacob fratrem meum.* Tandem ex eo,

Esau sal-
tus,
Bosphrius.

ex eo, quod ad Rom. 9. Esau figuram gerat reproborum. Nihilominus præfatus Author, probabilius concludit, illum saluum esse, cum quod illius fuerit tam Sanctorum Patriarcharum, à quibus non nisi virtutem, & Dei timorem haurire potuerat. Tum, quod eandem Dei cognitionem & timorem, videatur posteris suis tradidisse. Vnde enim eam Iob virtutum exemplar, vnde amici Iob eam hauserunt, nisi à Parente Esau? Nec quicquam ponderis habent inimicitia eius, contra fratrem; si quid enim ab ipso iuvene olim peccatam factum fuit, potuit penitentiam agere, & valde credibile est, egisse. Siquidem reconciliatum fuisse fratri, satis indicat, amicus ille occursum, quem Esau exhibuit Iacobo ex Mesopotamia reuertenti Gen. 33. *Currentes itaque, Esau obviam fratri suo, amplexatus est eum; stringensque, colum eius, & osculans fleuit.* Tum honorifica sepultura, quam exhibuit Parenti suo Isaac, Genes: 35. *Et sepeluerunt eum, Esau & Iacob filij sui.*

Et licet Deus dicatur odio habuisse Esau, hoc tamen non significat reprobationem illius, sed solum, quod eum Deus minus amauerit, quam fratrem eius Iacob, idque non quoad bona spiritualia, & salutem æternam, sed tantum quoad bona temporalia, ut manifestè indicat Sacer textus, Rom. 9. inquit: *Maiores seruati minori.* Quod autem Esau figuram gesserit reproborum, hinc minime conuincitur, ut asseri possit damnatus. Quemadmodum etiam, licet Salomon gesserit figuram Christi, non ideo debet certo affirmari saluum esse. Ergo Deus, nec Esau, nec quemquam alium, citra propriam eius culpam exclusit vnquam à gloria æterna. Pugnante acriter pro hac veritate graues Theologi, constantèr asseruerunt, omnibus adultis, lapsis in Adamo, etiam enormissimis peccatoribus, prouisa esse diuinitus, & explicita sufficienter, non tantum generalia, sed etiam specialia media, sufficientia gratiæ ad salutem, darique eadem ys, per tempus & occasiones. Vt palam loquitur Script. Sapientia 12. *Semen erat maledictum ab initio, nec tamen aliquem, veniam dabas peccatis illorum.* Et ratio manifesta hoc ipsum suadet, quia cum sine gratia Dei, impossibile sit hominem de peccato surgere, si Deus homini in statu peccati existerenti & se ad Deum conuerrere volenti, denegaret auxilia gratiæ, ad obtinendam salutem, tunc prius deferret hominem, antequam ab illo deferretur: quod infinita eius bonitati, repugnat, & doctrinæ Sanctorum Patrum, qui affirmant nomen deferri à Deo,

priusquam à nobis deferatur. Quia facienti, quod in se est, non denegat gratiam. Ergo tota perditio ex ipso peccatore, quæ duo potissimum peccata à Deo separare solent.

Inprimis autem peccatum carnale, quod cum Sapientia maxime repugnet, in tantam cecitatem adducit hominem, ut homo semel illi assuetus, difficilè ad Deum reuerti queat. Ita concludit Sacra pagina Osee 5. *Fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israël, non dabunt cogitationes suas, ut reuertantur ad Deum suum, quia spiritus fornicationum, in medio eorum.* Hinc Deus tunc primum spiritum suum non ampliùs in homine permansurum asseruit, quando homines peccata carnalia patrare ceperunt. *Videntes Filij Dei, filias hominum, quod essent pulchre, acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant.* Quod cum animaduertisset Deus, illico sententiam mortis pronunciauit: *Non permanebis spiritus meus in homine.* Causam verò tantæ seueritatis statim asserit Deus: *quia inquit, caro est, hoc est, quia homines carnales, fatidi, & inquinati, candoriq; meo contrarij, & molesti sunt.*

Ut autem melius innotescat, à nullo peccato magis Deum abhorreere, quam à peccato carnali, considerate multa peccata homines ante diluuium perpetrasse, quibus grauissimè Deum offenderant. Adam enim generis humani protoparens, peccauerat graviter inobedienciâ, contra edictum legis diuinæ, fructum vetitum, concupiscendo. Caim, fratrem occiderat, hunc Lamech contra Domini præceptum, è viuis suffulit, & tamen nunquam Deus, spiritum iurauit suum cum homine non permansurum. Vbi verò ad peccatum carnale ventum est, tunc statim homines Deus reuertit, dicens: *Non permanebis in homine spiritus meus in æternum.* Quasi diceret, ut exponit Rupertus: *Vss, nunc tenui sententiam, de deletione generis humani per diluuium in suspensio, per modum cuiusdam disceptationis sed ex nunc proferam sententiam, quia caro est, nimis aggrauatus peccatis carnalibus.* Diluuium itaque Deus in suspensio tenuit, spiritus diuinus secum disceptabat, an deberet mundum aquis inuoluere: & licet tunc multa & varia peccata aderant; non tamen contra illa diuina crumpebat punitione. At verò accedentibus peccatis carnalibus, statim ira eius in executionem prorupit, statim edixit Deus, spiritum suum ampliùs in homine non permansurum. Ergo quod alia peccata non fecerant, etiam homicidia, fecit peccatum carnale, attraxitque Deum ad puniendum. Dum cetera

Osee 2.

Genes. 6.

Ibidem.

Rupertus.

Peccatum carnale, quia diluuij.

cetera peccata, quasi suspensum, & secum disceptantem tenerent.

Pulchrè gravitatem peccati carnalis, figurabat illa lex diuina in veteri testamento, decernens omnia illa immunda fore, quæ tangeret, qui profluuium seminis patiebatur. Leuit. 11. *qui patitur inquit fluxum seminis, omne stratum in quo dormierit, immundum erit; & vbiunq; sederit, & similiter si quæ eum tetigerit, si inquam ipse saluam crederit, & similiter, si aliquis aliquid illius tetigerit, omnes immundi erunt, sicut & cetera omnia, quæ ipse tanges. Vas fictile confringetur, vas ligneum lababitur aqua.* Mirum profectò: solum ex naturali quadam infirmitate, tantam corruptionem in corpore generari patientis, ut non solum ipse immundus à Deo notaretur; sed insuper omnia eius, quæ ipsum tangebant, aut vicissim ab eo tangebantur. Per quod Deus demonstrare voluit, execrandam eius hominis immunditiam, qui non naturali infirmitate, sed voluntaria malitia se polluit, & foedat. Quod ex contactu talis hominis, sordescat anima, in illo fetido corpore manens, quo illa tanquam putrido & fetido vititur Sepulchro, futuram vitam prorsus desperans.

Psal. 48. *Et Sepulchra eorum domus illorum in æternum.* Si ergo peccatum carnale, fecit corpus sepulchrum animæ, quis non fatebitur, quod miseram animam, à Deo in æternam damnationem separet.

Huic alterum simile est, odium proximi, quod non solum occidit hominem, ut cetera mortalia; sed etiam ad mortem ducit æternam. Adeò, ut si ad odium & vindictam videris aliquem sic propensum, sic obstinatum, ut nullo modo velit condonare proximo offensam, absq; vindicta, possis probabiliter ferre iudicium morale de tali homine, eum infallibiliter in mortem æternam incursum, ac pro illo, tanquam de re acta orare desinere. Sic docet S. Ioan. Epist. 1. cap. 1. Vbi permittit non orare pro illis, qui peccant ad mortem, inquit: *Qui sunt fratrem suum peccata peccatum non ad mortem, petas, & dabitur ei vita, peccanti non ad mortem; est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut ores qui.* Super quem locum Occumenius affirmat, peccatum, quod ducit ad mortem æternam, non aliud esse, nisi memoriam iniuriarum, cum proposito vindictæ, nulloq; animo remittendi. Cui Sententiæ Lorinus ex eo fundamento subscribit, quia eum S. Ioannes totus sit in fraternæ charitatis commendatione; & de fratre odiente dixerat Epistola 1. *quod in tenebris ambulat, & nescit quo vadat, & cap. 3. n. 12. manere in morte.* affir-

metq; charitatem consistere in observatione Dei mandatorum. *Hæc est inquit charitas Dei, ut mandata eius custodiamus, & mandata eius graua non sunt. Ideò, cum præcipuum ex Christi mandatis sit inimicorum dilectio, & iniuriarum remissio, consequens est, ut S. Ioannes, peccatum ad mortem intelligat, huius mandati transgressionem, pro qua etsi non iubeat non orare, permittit tamen, ut non oretur. Et quod obsecro peccatum magis hominem à Deo separare potest? nisi iniuriarum vindicta. Quod ut magis corroborem, assumo certissimam illam D. Augustini regulam, de corrept. & gratia cap. 15. nobis pro omnibus orandum esse, omnibusque salutem desiderandam, quia quales de numero non sint prædestinatorum, nescimus: Nescientes inquit, quæ pertineat ad prædestinatorum numerum, quæ non pertineat, sic affici debemus charitatis affectu, ut omnes saluos esse velimus. Ergò cum S. Ioan. pro peccantibus odio proximi, permittat non orare, apparet S. Ioannem ex reuelatione diuina cognouisse, tales iusto Dei iudicio, posse illà gratiâ privari, sine qua infallibiliter non saluabuntur, & consequenter damnandos: quoniam tantum pro condemnatis & præscitis, non esset orandum, iuxta illud Christi Domini Ioan. 17. *Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi.* Videant ergò, qui odio proximi laborant, an non ipsimet sibi æternæ damnationis periculum accersant, cum indignum profectò videatur, ut veniam apud Deum obtineat, qui veniam leuissimæ offensæ proximo negat. Quemadmodum docet sapiens Ecclesiastici 28. *ipse inquit cum caro sit, reseruat iram, & propitiationem petit à Deo, & homo homini reseruat iram, & à Deo querit mercedem.* Glossa autem interlinear: *exponit: Indignum est, Deum esse ei propitium, qui crudelis est in proximum.* Atq; hæc est causa, cur S. Euangelista, in festo hodiernæ Virginis & Martyris, nos extremi iudicii commonefaciat, ut scilicet Virginis exemplo, quæ pro illibata castitate, & puro Christi amore, martyrium subiit, incitemur ad castè & piè viuendum. Et quoniam ista duo peccata, maximè ad mortem æternam ducunt homines, scilicet immunditia carnis, & desectus charitatis erga proximum, ut elegantè discurre S. Eligius Nouiomensis Episcopus homil. 8. in Cana Domini inquit: *Qui hæc implere noluerit, ipse sibi ianuam diuinæ misericordiae claudit, quia qualibet reliqua opera, quæ quisq; fecerit, omnia euacuabuntur, si in eo charitas non fuerit, quæ non solum amicos, sed etiam ipsos perueniat**

perueniat inimicos. Ideò fraternitatis charitatem inuicem diligentes, seriò curemus, ut immunditia carnis nec nominetur in

nobis, & sic charitas, quæ omnibus euacuat, semper mansura est, nos confortio beatorum feliciter sociabit.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Simile est regnum calorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti. Matt. 13.

Deum ex utroq; sexu homines in sui obsequium traxisse, ostenditur.

Non inconsultò diuina oracula celeste Regnum capturæ piscium comparant: ut enim retia in profundissima intranabilis Oceani littora missa, ex omni genere piscium occurrentem comprehendunt multitudinem; sic empyreas illas sedes ex omni hominum statu atque sexu, præpotens Deus voluit adimplere. Ut pauper simul & diues, Dominus & seruus, Vir & Mulier, Iuuenis & Virgo, inter illa augusta æternæ beatitudinis penetralia, ceu quondam in Arca Noëticâ singulorum congregatio animalium, pacificè & sine iactura suæ integritatis manere possint. Quid enim aliud causæ est, quod Deus in principio mundi creauerit simul Masculum & Feminam? nunquid humani generis propagatio id omnino requirebat? minime equidem: cum aliter commodè fieri posset. Nam sicut Deus ex costa Viri de limo formati, produxit mulierem, perinde facere potuit, ut ex eadem Viri costâ, nasceretur hominum proles. Et quemadmodum Pater æternus in sua incomprehensa Deitate generat coæternum Filium; sic quoque Masculus homo virtute sibi à Deo participatâ, generaret ad extra, filios & nepotes, atque etiam vniuersam nepotum seriem. Neque si sola mulier producta fuisset, tanta esset necessitas Viri, ut partus sine illo non fieret. Nam si vera est tot celeberrimorum sententia Doctorum, in statu innocentiz, si durasset, mulieres omnes futuras fuisset Virgines & Matres. Et tamen sine Viri cognitione, atque suæ detrimento castitatis parituras. Quomodo pariter ex prima muliere, viro etiam non producto, vniuersa naturæ humanæ fecunditas non puluisset. Si quidem & vni apiculæ Deus eam contulit felicitatem, ut in sua virginitate maternitatem obtineat, quemadmodum canit Mantuanus Vates lib. 4. Georgicorum.

Illum adeò placuisse apibus mirabere morem.

Quod nec concubitu indulgent, nec corpora segnes

in Venerem soluunt.

Et S. Augustinus ostendens quod Virgini de se non repugnet maternitas, Deiparæ integritatem defendens, hoc potissimum vitur argumento Tom. 6. de bono coniugali Cap. 2. *Deus inquit apibus prolem suæ concubitu dare potuit, ergo & Carnem Christi in utero Virginis rectè formare potuit.* Causa igitur potissima, cur Deus Masculum simul & Feminam creauit homines, ut uterque iste sexus ad Christi famulatum esset idoneus, uterque æternæ beatitudinis capax. Quod ipso effectu probauit beatissima mulier. Iulitta, quæ muliebri naturæ debilitatem, animi virilis magnitudine longè superauit. Quam dum impius tyrannus, quod Christum abnegare nollet, mortis sententiâ damnauit: illa vultu & habitu, oris & corporis alacritate animi constantiam præferens, adstantes circumquoq; mulieres sic adhortata est, ne pro religione subire labores grauarentur, naturæ mollis fragilitatem allegando. Ex eadem (dicebat illa) materia sumus, & ad imaginem Dei similiter ut Viri creatæ. Et virtutem summam recipere mulier perinde potest atque Vir, ita à Creatore condita. Quidni? si viris in omnibus consanguineus sumus: non enim caro tantum ad constructionem sumpta est; sed & os ex ossibus. Ex quo & robur & constantia & patientia, ut ex viris, eodem modo & ex nobis Deo debentur. Quare meritò hodiè discutimus, non tantum virilem, sed & muliebrem sexum in Dei obsequium pariter captum esse.

Video non paucos contra fæmineum, sexum stylium acueri, varijsque mulieres conuictijs lacerare. Tum propterea, quasi ab illis omnis prudentia exulet. Hinc enim

Gravitas
Peccati
carnalis
maxima.

Psal. 48.

Ioan. 1. n.

Occumenius
dicit.
Propositio
vindicte
est
peccatum
ad mortem.
Lorinus.
S. Ioan. 3.

S. Augustinus

Ioan. 17.

Ecclesiastici. 28.

Glossa interlinear.

S. Eligius
Nouiomensis
Episcopus.

Virgilius.

enim finxerunt Pöete Mineruam absque matre natam, quia prudentia & scientia, cuius tanquam Dea Minerva colebatur, longè à feminis abfuit. Vnde & Bartholus lib. 1. ff. de Legibus docet, feminas prohibendas esse à legibus condendis, vsumq; & consuetudinem earum vim non habere ad legem inducendam, ob defectum prudentie. Tum quoque quod facile ad iram moueantur. Nam Iuuenalis Satyr 13. de illis sic canit.

Vindicta nec magis gaudet, quam femina.

Quod Deus ipse lauculenter ostendit, quando iustitiam suam exequendo, Adamum multauit illa pœnâ: In sudore vultus tui vesceris pane. Eam verò: In dolore paries filios tuos. Dæmoni insuper in persona Serpentis seducendi, illam inflixit pœnam: Inimicitias ponam inter te & mulierem. Quasi iam grauius illum multare non posset, quam per mulieris inimicitiam, quoniam hæc vindicta sicientissima est; Nam D. Ambrosius lib. de Nabuche Hæraclita, de insatiabili earum cupiditate in hunc modum loquitur:

Delectantur & compediunt mulieres, dum modò auo ligentur. Non putant onera esse, si pretia sint: non putant vincula esse, si in his thesauri coruscant. Delectantur & vulnera, ut aurum auribus inseratur, & margarite dependeant. Habent & gemme pondera sua, habent & vestimenta sua frigora. Sudant in gemmis, algent in sericis; tamen pretia mutuant: & que natura auersatur, commendat auaritia. Sine vagdos & Hyacinthos, Berillum, Achatem, Topazion, Amethystum, Laspium, Sardium summo quærant furore: vel si dimidium patrimonij possunt, non parant dispendio, dum indulgent cupiditati. Et confirmat

Julius de vita Marci Antonij, ubi de vindictæ cupiditate Faustina Imperatrice illud refert, quod hæc adeo exarsisset in vitionem cuiusdam digladiatoris, ut in morbum summè periculosum incideret. Cognita verò morbi causa, occisus fuit digladiator, quod ubi primùm reseuit Imperatrix, continuo exclamauit: propi-pate mihi saltem paululum sanguinis eius.

Hinc celebre fuit apud Antiquos proverbium: Ignis, Mare, Mulier, tria mala. Ignis enim omnia consumit & deuorat, quæ sibi admoventur. Mare tumentibus suis fluctibus, minutissimas nauas ac erivemes absorbet. Et tamen his omnibus mulieris malitia adhuc maior esse perhibetur: Quia si ignis non tangat, nemini nocet: Mare si non, eite appropies, non te submergit: At mulier etiam non tacta, sed visa, sed audita, immò aliquatenus solum cognita frequenter lædit, ac mortifero veneno animum inficit. Neque solum pro-

fana Antiquorum documenta, verum & ipse sapientissimus Salomon, quamuis alias Diuino Spiritu plenus, contrarius est femineo sexui, inquiens: Melior est enim mi-quitas viri, quam mulier bene faciens. Quod perinde est, ac si dixisset: vtilius esse viro ab iniquo hoste multa mala perpeti, quam ab inhonesta femina demulceri. Sed non miror & Antiquos Philosophos & sapientissimum Salomonem hæc in contemptum feminei sexus protulisse. Quia nondum viderant sanctas illas feminas, quas lex gratiæ parturiuit. Nondum cognouerant Agnetem, Catharinam, Virulam, Margaritam, & alias persimiles, cum quibus celebres illæ non solum legis naturæ, sed etiam legis scriptæ feminae, nulla ratione possint comparari. Non est hic opus calammum admoventem ad ostendendum in lege noua gratiæ Iesum Christum plurimas extitisse feminas, varijs animi ornamentis insignes. Vnum pro mille stabit, celebre illud Diui Ambrosij argumentum, qui in laudem feminei sexus excurrunt lib. de Paradiso Cap. 10. ingeniosè adnotauit, quod licet alioquin Deus, singula quæ creabat, vel dicebat esse bona, vel eis benedicebat: dum autem creasset primum hominem, nec dixit esse bonum, neque ei benedixit, quoadusque creauit Euam, ut constat ex Sacra Genesios historia. Cuius facti rationem reddit S. Ambrosius, asserens hominem nondum completam habuisse perfectionem suam, quousque mulier ei aduenerit, tanquam complementum virilis perfectionis. M-

uet subtiliter S. Doctor hanc quætionem loco citato. Quomodo aut quando solus factus est Adam, non dictum est bonum esse factum Adam: at quando mulier ex eo facta est, tunc esse bona omnia comprehensum est. Eius enim omnem laudauerit creaturam, & vniuersitatis creatio sit probata, quoniam in homine creato natura prædicta communis est. Tamen non videtur otiosum, quæ ratione ubi solus factus est Adam, non solum nequaquam prædictio boni, complacito opere adiecta sit; sed etiam dictum sit non bonum esse solum hominem. Cum sciamus quod antequam fieret mulier, non errauerit Adam: postea verò quam mulier est facta, prior diuinum prædictum mandatum, etiam virum suum traxerit in errorem, & incentiuum eius exstiterit. Si igitur viro culpa author est mulier, quemadmodum probano videtur adiecta & Verum si consideres quia Deo vniuersitatem est curæ inuenies plus placere Deo debuisset id, in quo esset causa vniuersitatis quam condemnandum fuisse illud, in quo esset causa peccati. Et ideo quæ ex viro solo non poterat humani esse generis propagatio, pronuntians Dominus non esse bonum solum hominem. Maluit enim Deum plures

Eccles. 48

Genes. 2. 19.

S. Ambrosius. Lib. de Paradiso Cap. 10.

esse, quos saluos facere possit, & quibus donaret peccatum, quam vnum solum Adam, qui liber esset à culpa. Creatâ igitur tandem muliere, quia iam tunc & vniuersitas suum complementum, & homo debitam perfectionem nactus fuerat, benedictionem pariter cum illa à Deo suscepit, teste Scriptura Sacra: Benedixit illi Deus & ait: Cresce & multiplica-mini & replete terram.

Neque mirum est, quod in lege illa naturæ aut scriptæ optimæ femina rarior Phœnice inueniretur. Cum grassante per omnes semine mundi partes probroso gentilitio falsorum Deorum cultu, omnia arida fuerint, Et virtus tunc sine vera religione, & castitas sine merito florere. Vagabatur tunc homo & mente & opere. (cum verum ignoraret Deum) ceu piscis indomitus: quæ Dei erant, fugiens, & quæ belluarum, toto pectore amplectens. Quia scilicet nondum præprensus Deus, caeleste suum rete in hoc plenum inconstantiæ mundi æquor miserat. Et vir tunc diuinam fugiebat religionem, Dæmonum elusus fraude. Quid mirum! quod femina viro inferior, eadem, temere sequeretur: quæ ab illis caduæ sapientiz cultoribus corripi, & mordicus teneri videbat: sed missa est tandem sagena in mare, Verbum illud æternum in carnem humanam, & mox ex omni genere piscium comprehendit multitudinem, hoc est: ex utroque sexu, traxit in sui obsequium homines. Quem enim illius pulchritudo non alliceret! cuius recens naturam, Sole pulchrius fulgentem augustam faciem, & ipsi Reges, de longinquis nationibus adoraturi properabant. Cuius animum non traheret ad se? ille, cuius in crystallino mari. (hoc est in purissimo Virginis sinu) melius, quam in politissimo speculo fulgor diuinitatis resplendebat.

Et quoniam ille, qui Dominus exereituum dici antea voluit, cui ceu fortissimo Duci præbant virorum ad prælia paratissimorum multa agmina: tot Prophetarum & Patriarcharum phalanges iam tuæ in tenellum & mansuetissimum agnum fuit mutatus. Voluit, ut non tantum Reges, tanquam supremum Dominum, sed etiam pastores, ceu infantem irasci & repudiare nescientes. Non tantum Apostoli, tanquam Leonem, mundo sua arcana salutis incomprehensa rugientem; sed etiam Virgines velut agnum in Virgineo sinu ludere assuetum, sequerentur. Caestis ergo sagena missa in mundum velut in mare quoddam turbulentum, traxit Virgineam fragilitatem in-

suum immaculatum thorum. Sed quia ibi nihil nasci potest nisi pretiosus adamas, adamantinâ simul fortitudine velut inuulnerabili clypeo easdem obarmant. Ut quantum nebulae aduersus Solem, tantum iniquissimorum mundi cupidinum, turbines, aduersus Virginum castitatem, soli Deo consecratam possent. Timent. Dæmones Virginitatem aggredi, quia purissimæ illarum mentes, altaria Dei sunt: in quibus quotidie pro redemptione corporis Christus immolatur. Nam si Corpus Virginis, Dei templum est, animus quid speret quitanquam membrorum cineribus excitatis, Sacerdotis æterni redopertus manui, vaporem diuini ignis exhalat. Beata profecto Virgines, quæ tam immortalis spiritalis gratiæ, ut horri floribus, ut templis religione, ut altaria Sacerdotum, adorata coruscant. Hinc naturam etiam belliarum Virginis veneratione legimus muratam.

Damnata fuit quondam Beata Tecla propter Iesum Christi fidem ad ora Leonum. Verum parata ad feras, cum aspectus quoque virorum declinaret, ac vitalia ipsa sauo offerret Leoni; fecit ut qui impudicos detulerant oculos pudicos referrent. Cernere erat lingentem pedes bestiam, cubitare humi, muto testifican-tem sono, quod sacrum Virginis corpus violare non posset. Ergo adorabat prædam suam bestia, & propriæ obliuata naturæ, naturam induerat, quam amiserant homines. Videres tunc quadam naturæ transfusione, homines feritatem indutos, feritatem imperare bestia; bestiam verò exosculantem pedes Virginis, docere, quid homines facere deberent. Tantum habet Virginitas admirationis, ut illam etiam Leones mirentur: tanquam fortissimo Leoni. Deo incarnato desponsatam. Non etiam impastos Leones cibus flexit, non citatos imperus rapuit, non stimulos ira exasperauit: non vsus decepit as-fueros, non feros natura possedit. Docuerunt leones religionem, dum adorarent Martyrem. Docuerunt castitatem, dum Virgini nihil aliud nisi plantas exoscularentur, demersis in terram oculis, tanquam verecundantibus, ne mas aliquis vel bestia, Virginem nudam videret.

Fuit & Antiochiæ altera Virgo fugi-rans publici vsus aspectum. Sed quomagis virorum euitabat intuitum, eo magis incendebat. Pulchritudo enim audita, nec visa, plus desideratur, duobus stimulis cupiditatum, amoris & cognitionis. Dum & nihil occurrit, quod minus placeat, & plus

S. Tecla.

Antiochy. de Martyr

& plus putatur esse, quod placeat, quod non iudex oculus explorat, sed animus amator exoptat. Itaque Sancta Virgo ne diutius alerentur porionda spe cupiditatis, lasciuientium oculi, integritatem pudoris professa sic restinxit improborum faces, ut iam non amaretur, sed produceretur. Ecce persecutio. Puella fuge. A te nescia, certe pauca ne incideret in insidiatores pudoris, animum ad virtutem parauit tam religiosa, ut mortem non timeret: tam pudica, ut expectaret. Vbi igitur polluti lenones, viderunt constantiam professionis, metum pudoris, paratam ad cruciatum, erubescere ad aspectus. Excogitare ceperunt, quemadmodum specie castitatis, religionem tollerent, ut eum id abstulissent, quod erat amplius, etiam id eriperent, quod reliquerant. Aut ergo sacrificare Virginem, aut lupanari prostituere iubent. Quomodo Deos suos colunt, qui sic vindicant? Aut quemadmodum ipse viuunt, qui ita iudicant. Venit corona dicis maxima omnium expectatio, producitur puella duplex professa certamen, & castitatis & religionis: ubi non quod de religione ambigeret, sed de pudore trepidaret ipsa secum. Quid agimus? hodie aut Martyr aut Virgo: altera nobis inuidetur corona. Sed nec Virginis nomen agnoscitur, ubi Virginitatis author negatur. Nam quem admodum Virgo, si meretricem colas? quem admodum virgo, si adulteros diligas, quem admodum virgo, si amore peras? Tolerabilis est mentis Virgine, quam carnem habere. Vtrumque quid bonum, si liceat, si non liceat, saltem non homini casta, sed Deo sim. Et Rahab meretrix fuit, sed postquam Deo credidit, salutem inuenit. Et Iudith se, ut adultero placeret, ornauit: quae tamen quia hoc religione, non amore faciebat, nemo eam adultera iudicauit. Bene successit exemplum. Nam si illa quae se commisit religioni, & pudorem seruauit, & patriam: Fortassis & nos seruando religionem, seruabimus castitatem: Quod si Iudith pudicitiam religioni praeferre voluisset, perditam Patriam, etiam pudicitiam perdidisset. Itaque talibus permota exemplis, simul animo tenens verba Domini, quibus ait: Quomodo perdidit animam suam propter me, inueniet eam. Responsum: ne eam vel loquentem adulter audiret, nec pudoris elegit iniuriam, sed Christi recusauit. Existimate, utrum adulterare potuisset corpus, quae nec vocem adulterauit. Nam dudum veretur oratio mea, & quasi audire gestorum. seriem criminis atque explanare formidat. Claudite aurem Virgines Dei, du-

citur puella Dei ad lupanar: sed aperite, aurem Virgines Dei: Virgo prostituta potest, adulterari non potest. Vbiunque Dei Virgo est, Dei templum est. Nec lupanaria infamant castitatem, sed castitas etiam loci abolet infamiam. Discite Martyrum miracula Sanctae Virgines, dediscite locorum vocabula. Claudatur intus columba, ingens petulantium concursus ad fornicem, strepunt accipitres foris, certant singuli, qui praedam primus innadat. At illa manibus in caelum levatis, quasi ad domum venisset orationis, non ad libidinis diuersorium: Christe, inquit, qui domisti Danieli Virgines feroces Leones, potes etiam hunc domare hominum feras mentes. Chaldaei quondam toruit ignis, Iudeis se vnda suspendit misericordia tua, non natura sua. Susanna ad supplicium genu fixit, & de adulteris triumphauit. Aruit dextra quae Templi tui dona violabat, nunc Templum ipsum attrectatur thum, ne patiaris, ne permittas incestum sacrilegi, qui non passus es furum. Benedicatur & nunc nomen thum, ut quae ad adulterium venit, Virgo discedat. Vix compleuerat orationem istam, & ecce vir militis specie terribilis irrupit, cui populus tremens cessit. Hunc ut primum Virgo conspexit, tremuit. Sed non immemor sacrarum lectionum, iterum in has voces prorupit. Et Daniel inquit supplicium Susanna spectaturus adueniat, & tamen quam populus damnauerat, vnus absoluit: potest & in hoc lupi habitu ouis latere. Habet enim & Christus milites suos, qui etiam legiones habent. Aut fortassis percussor intrauit: ne vereare anima, talis solet Martyres facere. O Virgo, fides tua te saluam fecit. Alloquitur illam blandum miles: ne quia paucas foror. Frater huc veni, saluare animam non perdere. Serua me, ut ipsa serueris. Quasi adulter ingressus, si vis Martyr egrediar. Vestimenta mutemus, conueniunt mihi tua, & mea tibi, sed utraque Christo. Tua vestis me verum militem facit, mea te Virginem. Bene tu vestieris, ego melius exuar, ut me persecutor agnoscat. Sume habitum qui abscondat feminam, trade qui consecret Martyrem. Inducere chlamydem, quae occultet membra Virginis, seruet pudorem. Sume pileum, qui tegat crines, abscondat ora. Solent erubescere qui lupanar intrauerint. Sanè cum egressa fueris, ne respicias retro: memor vxoris Loth, quae naturam suam, quia impudicos licet castis oculis respexit, amisit. Nec vereare, ne quid pereas sacrificio. Ego pro te Hostiam Deo reddo,

reddo, tu pro me, militem Christo, habens bonam militiam castitatis, quae suspendijs militat sempiternis: loriceam iustitiae, quae spiritali munimine corpus includat, securum fidei, quo vultus repellas: galeam salutis: ibi enim est praesidium nostra salutis, ubi Christus est. Quomiam mulieris caput vit. Virginis Christus. Et intra haec verba chlamydem exuit, suspectus tamen adhuc habitus & persecutoris & adulteri. Interea Virgo euerit, chlamydem miles caput offerre. Quae pompa illa, quae gratia, cum in lupanari de Martyrio Virgo & miles certarent: dissimiles inter se naturae, sed Dei miseratione conformes. Completeret orationem illud: Tui lupi & agni simul pascuntur. Ecce agna & lupus, non solum pascuntur simul, sed etiam immolantur. Quid plura? mutato habitu euolat puella de laqueo, iam non suis alis, utpote, quae spiritualibus ferebatur, & (quod nulla unquam viderunt saecula) egreditur de lupanari Virgo, sed Christi. At illi qui videbant oculis, & non videbant, ceu raptos ad agnam, lupi fremere ad praedam. Vnus postmodum qui erat immodestior, introiit: sed ubi hausit oculis rei textum, exclamauit. Quid hoc inquit est? puella ingressa est, vir videtur. Ecce non fabulosum illud, Cerva pro Virgine, sed quod verum est: miles ex virgine. At etiam audieram, & non credideram, quod aquas Christus in vinum conuerteret: iam nunc mutare cepit & sexus. Recedamus hinc, dum adhuc qui sumus, sumus. Nunquid & ipse mutatus sum, qui aliud cerno vadimonium: & tamen mutatus egrediar, pudicus exibo, qui adulter intraui. Res ubi delata est ad Tyrannum, quia debebatur tanto corona victori, damnatus est pro Virgine, qui pro Virgine comprehensus est. Et sic de lupanari, non solum Virgo, sed etiam Martyres exierunt. Fertur puella ad locum supplicij ecurrisse, certasse ambo de nece, cum ille diceret. Ego sum iussus occidi, te absoluit sententia. Arista cum eiulatu clamare cepit. Non ego te mortis vadem elegi, sed praedam pudoris optavi. Si pudor quaeritur, manet nexus: si sanguis exposcitur, fidei usorem non desidero, habeo, unde dissoluam. In me lata est sententia, quae pro me lata est. Certè si pecunia te fidei usorem dedissem, & absente me iudex tuum censum teneret ad iudicasset, eadem me sententia conuenires, meo patrimonij soluerem tuos nexos. Si reculerem, quis me indignam morte censeret?

Quanto maior est huius capitis usura? moriar innocens, ne moriar nocens. Nihil hic medium est, hodie aut rea ero tui sanguinis, aut Martyr mei. Si cito redij, quis me audeat excludere? Si moram feci, quis audeat absolueret? Plus legibus debeo, rea non solum fugam meam, sed etiam cordis alienae. Sufficiunt membra morti, quae non sufficiebant iniuria. Est in Virgine, vultus locus, qui non erat contumelia. Ego opprobrium declinaui, non Martyrium tibi cessi. Vestem, non professionem mutavi. Quod si mihi praeripis mortem, non redemisti me, sed circumuolasti. Caue ne quia contendas, caue ne contra dicere audeas. Noli eripere beneficium, quod dedisti. Dum mihi hanc sententiam negas, illam restituas superiorem. Sententia enim, sententia superiore mutatur, si posterior me non tenet, superior tenet. Tum miles ad Virginem sic factus est, ne vereare Christi Sponsa: possumus verè satisfacere huic sententiae, si me prius patiaris occidi, & non habent aliam, quam exerceant penam, nam in Virgine obnoxius pudor est. Itaque gloriosior eris, si de adultero Martyrem fieri patiaris.

O beata contentio, obstupuit quondam Antiquitas Daemonem & Pythiam, celeberrimos in Philosophorum gymnasiis Pythagorzos. Quorum vnus cum venisset in templum Iouis, amicum aureum quo operiebatur simulachrum eius, detrahi iussit, lineum vero imponi, inquit: autum hyeme frigidum, aetate querosum esse. Sic Deum irrisit suum, ut nec onus ferre posse, nec frigus putaret. Rursus cum Esculapij barbam vidisset auream, tolli eam imperauit, incongruum esse, asserens, ut filius barbam haberet, cum Apollo pater eius careret eadem. Tandem simulachris tenentibus aureas pateras ademit: allegans accipere se debere, quod Dij darent. Quomiam haec sunt vota, inquit, hominum: ut a Dijs quae sunt bona adipiscamur. Nihil autem auro melius: quod tamen si malum est, habere Deos non decere: si vero malum non est, habere potius homines congruum esse, qui uti scirent. Cum ergo tanto ludibrio expositi essent Dij gentilium ab vno Philosopho, & neque Iupiter vestem suam defendere potuerit, nec barbam Esculapius, nec Apollo pubescere adhuc ceperit, nec omnes, qui habebantur Dij, retrahere poterant pateras, quas tenebant, non tam furti reatum timentes, quam sensum non habentes. Iratus Tyrannus tanti criminis reum Philosophum morti adiudicauit.

Amicitia
duorum
Philosoph

Commendandum ille suorum tempus poscit. Tyrannus autem astutissimus, quod reperiri non posse existimaret, sancivit ut sponsorem daret, qui pro se feriretur, si ipse faceret moram. Sed elusus est: nam non defuit Pythias fidissimus Sodes, qui pro Damone suo intimo, libenter etiam mori vellet. Quid de his duobus præclaris, nescio. Alter mortis vadem inuenit, alter se obrulit. Itaque cum reus moram supplicio faceret, fideiussor vultu sereno mortem non recusauit. Cumque iam ad destinatum pænam locum duceretur, de repente amicus stetit reuersus, ceruicem substituit, colla subiecit. Tunc admiratus Tyrannus chariorem Philosophis amicitiam, quam vitam fuisse, petiuit, ut ipse ab his quos dampnauerat, in amicitiam reciperetur. Tanta virtutis est gratia, ut & Tyrannum inclinaret. Digna laude, sed minora nostris. Nam illic ambo viri, hic una Virgo, quæ prius etiam sexum vincebat. Illi amici, isti incogniti. Illi Tyranno vni se obrulerunt, isti Tyrannis pluribus, hoc ipso crudeliorebus, quod ille petereit, isti occiderunt. Inter illos in vno obnoxia necessitas, in his amborum voluntas libera: hic enim duo contendebant, & ambo vicerunt: nec diuisa est corona, sed addita.

Eni iam solum habetis Catholicum. Enigma illud Evangelicum. Simile est regnum celorum sagena missa in mare, & ex omni genere piscium congregans. Cum amore Christi & Virginem & militem incensos fuisse auditis ad coronam martyrij. Quis hoc portendit effecit? Sagena missa in mare vitreum, scilicet, æternus Dei Filius in vtero Virginis suæ inaccessa luce pisciculos per mundanam alluionem oberrantes, illuminans, & hamo suæ diuinitatis fortiter erahens. Traxit hæc celestis sagena, nimirum, Dei incarnati pulchritudo & B. Margaritam, quæ pro illo tanquam agno mansuetissimo, contra mundi lupos pugnaret. Cum enim celestis sponsus probe agnoscat, sponsam suam Ecclesiam Catholicam, nisi eius auxilio suffultam, ac mirabili virtute præmunteam, facile à tot infestantibus illam vadique hostibus, superandam fore: in eo singularem adhibuit curam, ut quoties Satanas per implissimos homines, Ecclesiam Catholicam oppugnat, toties viros scientiæ & sanctitatis, conspicuos prouideat, qui aduersariorum tela acerrima infringentes illam viriliter tueantur. In primordiis legis gratia insurtebat Simon Magus, qui Spiritus Sancti gratiam instar mercium vena-

lem facere satagebat. Sed excitauit Deus Petrum Apostolorum Principem, qui restitit malitiæ eius, volitantem illum, per aëra ad celos se conscendere fingentem, suâ oratione detractum, & ad Petram allisum confringens. Blasphemabat Chelinthus & Ebyon, Christi diuinitatem abnegantes. Sed obuiam illis misit Deus Iohannem Euangelistam, qui vocem illam pleno ore intonaret. In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum, quâ plenâ celestium mysteriorum sententiâ, quasi vehementi fulmine eos sauciavit S. Iohannes. Insultabat Sabellius & Papius Samosathenus, tres diuinas personas inficiantes, atque illas inter se confundentes. Sed diuino pleni Spiritu confuderunt illos, Dionysius Alexandrinus, & Gregorius Taumaturgus. Insaniebat Arrius Filius Patri, consubstantialiam negans. Sed insaniam ac perulantiam eius teruerunt S. Athanasius, Basilus, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nyssenus: nec non trecenti decem & octo Sapientissimi Patres in Synodo Nicæna congregati. Proclamabant impurissimo ore Macedonius & Eunomius, Spiritum S. esse creaturam. Sed silentium eis imposuere Nectarius Constantinopolitanus, Menas Antiochenus, Cyrillus Hierosolymitanus, nec non Damasus Pontifex Maximus, natione Hispanus. Iovinianus pariter & Eluidius sacrilego, ausu Dei Parentis maternitatem insectabantur. Sed ab Hæreticis eorum cauillis, Hieronymus & Ildephonsus MARIAM vindicarunt. Ladebant grauitèr diuinæ gratiæ necessitatem, & humanæ libertatem, voluntatis, Admanus, Iulianus, Pelagius, & ceteri eiusdem farinae Hæretici. Sed Augustinus, Prosper, Chrysostomus, atque Hilarius Arelatensis, antiqui Pictauiensis æmulator, illos validissime expugnauerunt. Conatus est impius Nestorius dignitatem Maternitatis Dei Augustæ Virgini adimere. Sed acriter sacrilegum illius dogma refutarunt S. Epiphanius, Leo Papa, Cyrillus, & ceteri alij Patres Concilij Ephesini atque Calcedonenis. Refricauerunt impudici Albigeos Hæretici suum virus, aduersus Immaculatam Dei genitricis Virginitatem. Equorum numero instar Hydræ multorum caput, prodijt Manichæus. Sed coercuerunt omnes illos S. Dominicus, & Franciscus, ac per celebres eorum filij, Angelicus Doctor, Thomas de Aquino, & Seraphicus Bonauentura. Despuerunt Iohannes Hus, & Hieronymus de Praga, procacissimi Hæretici, errores Berengarij aduersus

Ioh. 1.

Dionysius
Alexand.
Gregorius
Taumat.Athanas.
Basilus.Nectarius
MenasHieronym.
Ildephons.Augustinus
Prosper
Chrysost.Epiphanius
Leo Papa
Cyrillus.S. Domin.
S. Franc.
S. Thom.
S. Bonau.

Petr.

Petri primatum, & clauas, impudentissime oblatrantes. Sed iugulauit eorum impietatem S. Vincentius Ferreriensis, B. Thomas Vbaldensis, ac sapientissimus Iohannes Capreolus. Ne tamen ex omni genere, Ecclesiæ Sanctæ milites, decederent, placuit quoque diuinitimo Spiritui ex fragili sexu famineo Athletas, ad propagandum & simul propugnandum Christi nomen eligere. Sic cum labentibus annis feliciora succedere tempora, hæresibus non inualefcentibus, sed silentibus potius; ita ut iam tunc Hæretici obmutescere viderentur.

Ach pro dolor postmodum non valentes ora comprimere, audita illâ Evangelicâ lectione: *Erant autem ex eis qui dicebantur muti, infremuit infelicissimus Lutherus* dicens: *Non sum ego, non sum ego.* Quod ipse rei euentus satis probauit: scilicet, illum non esse Dæmonem mutum, sed loquacissimum. Etenim ab eo statim tempore, cepit Authoritati Sedis Apostolicæ detrahente: indulgentias vilipendere, obedienciam Summo Pontifici negare, monasticam vitam execrari: aduersus religiosâ vota sibilare, austeritatem vitæ flocci æstimare, se iunia & carnis macerationem, iniuriâ copiosè Christi satisfactioni proclamare, irridere Sacramenta, & libidini ac carnis voluptatibus habenas laxare. At diuino numine prouidente, contra hoc portentosum monstrum, ac pestilentem eius doctrinam, Sanctam Ecclesiam, inficientem, suscitauit Dominus Spiritum B. Theresiæ, Carmeliticæ discalceatorum ordinis, fundatrici, quæ instar Evangelicæ atque Apostolicæ illius mulieris, quæ (insultantibus Phariseis aduersus Christum) exclamauit de turba: *Beatus Venter, qui se portauit.* Ut sic illa quoque Evangelicis instructa documentis, Hæreseos sectatores confunderet. Atque hinc si placet velut ab ædificio ad fundamentum: ab his quæ in propagata Christi Ecclesiâ eueniunt, ad primæ Ecclesiæ nascentis incunabula, progrediamur.

Positurus Dominus Evangelicæ suæ doctrinæ fundamenta, elegit ad hoc negotium viros fide & pietate plenos, Apostolos Sanctos. Qui vbiq; cooperante Spiritu Sancto, & sequentibus signis eorum sermonem comprobante, prædicabant. Elegit quoque simul ex vitreæ fragilitatis mari, ex lubrico femineo sexu B. Catharinam, cuius sapientiam inauditam Gentium Philosophi mirarentur: & tandem victi ac confusi, à caduca mundi sapientiâ, ad æternam illam & increatam

conuerterentur. Elegit Agnetem & Cæciliam: quarum Angelica puritas, lupanariâ in monasteria, speluncas impuræ libidinis, in Ecclesiâ commutaret. Elegit Margaritam, quæ truculentiam, & saeuientis crudelitatem Tyranni superaret; ceu altera quoque Iudith vniuersum Regis Nabuchodonozor exercitum: cui Sacer rexus illud occinit: *Vna mulier fecit confusio-*

Iudith 14.

nem in domo Nabuchodonozor. Quid enim non torquebat animum Tyranni, quando Margaritam Virginem Sanctam, humili peius latrone extensam, & virgis immiser corditer cecidit. ferreis laminis conclusam, clauis affixam, & acutissimis laniatam fuscinis, in Christi professione constantem perseuerare spectaret? Neminem proinde tam mentis inopem fore opinor, qui clare non videat illustrem victoriam, quam Beata Margarita de impio hoste Olibrio reportauit. Ut merito fortissimè Iudith verba sibi possit usurpare: *Erit hoc memoriale nomini tui Domine, tam manus femine de-*

Iudith 9.

icernit eum. Si enim Abimelech vir alioquin fortis & bellicosus, cum grauitèr percussus fuisset à femina, id ad eum sibi atque ignominiosum iudicauit, ut proximus morti ab armigero suo emixè postulauerit, ut interficeret eum, ne diceretur à

Iudith,

femina interemptus perijisse. Ecce una mulier (ait Sacer textus) *fragmen mole de super iaciens, isti sic caput Abimelech, & confregit cerebrum eius, qui vocauit eum armigerum suum, & ait ad eum, euagma gladium tuum & percutit me, ne forte decedat, quod à femina interfecit me.* Non euasie hoc ignominie genus crudelis Olibrius, cum à femina Margarita turpiter fuerit, prostratus atque deuictus. Ferunt de Alexandro Magno historiographi, quod cum Cille iam proximè bellam suscepturus esset contra hostes, repente iuxta eius tentorium fons olei ex terra foras erupit. Confultis verò auguribus, primus eorum nomine Aristander, respondit: *Oleum laborem inducat, sed & victoriam repromittit: nam oleo Athleta vnguntur, & olea victores coronantur.* Certè perennis fons ex Sacro Virginis Margaritæ corpusculo olei erupit, cum intepida suam ceruicem gladio inclinaret: significans ingentem eius laborem, quem luctando aduersus hostes, pro Christi nomine sustinuit: simulque lauream portendens celestis beatitudinis, quâ in choro Virginum Agnum sequentium, à Sponso suo gloriosè coronata est.

Aristander

Habetis ergo Catholicæ sagenam missam in mare, hoc est, Dei Filium incarnatum, qui ex utroque hominum sexu, ad propagandum nomen suum SS. elegit Martyres.

Martyres. Audistis victum orbem terrarum, tam per viros; quam per feminas: tam per Apostolos; quam per Virgines. Ut quilibet in Ecclesia Sancta sit incitamentum ad emulandas Sanctorum virtutes. Quodsi Alexander Magnus vehementer desiderans suis inspicere oculis, quam ratione apes ex materia illa, quam ex varijs floribus decerpunt, fauos mellis elaborant, hac industria usus fuit. Vitreum apicarium confici precepit, & in eo copiosum

examen apum includi, & hac ratione prospectaret apes mellificare. Si quoque & vos omnes Sanctorum, & Sanctarum Dei virtutes cernere vultis, ut illas amulemini. Vas crystallinum Augustissimam celorum Reginam vobis figite in oculis, & in hoc pellucido vase, in quo sagena celestis Christus Iesus recumbit, prospectabitis omnia, quae vos facere oporteat, quomodo & vir & femina, & Virgo & Adolescens, Christo servire debeat.

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Simile est Regnum Coelorum homini negotiatori quarenti bonas Margaritas. Matth. 13.

Omnes Margaritarum dotes in B. Margarita repertas fuisse declaratur.

Gloriantur transmarinae Insulae pretiosis referta lapillis, quod in fecundae fluentibus maris litoribus sumptuosas inueniant Margaritas, quibus nimium superbiunt, & omnibus mundi partibus sua fecunditate volunt predominari. Ostentant ibi Principes suos Adamantas lucidissimos, triumphantes purpurâ Rubinos, certantes niuib. Sardonychas. Magnus Romanorum Dux Pompeius, tertium triumphum de pyratibus, Asia, Ponto, agens; coronas ex margaritis triginta tribus voluit praeferi ad ostentandum diuitiarum fastum. Vbi quoque musum gestari precepit, in cuius fastigio erat imago Cnei Pompei & margaritis confuta. Sceptra verò, & personas & cubacula viatoria, vnionibus construebat, teste Plinio secundo. lib. Naturalis Historiae 37. Beatior est profectò Antiochia, & toto orbe suis maior thesauris, quae iam non inter littora maris, sed inter paruum humanae fecunditatis fructum, hodiernam peperit margaritam. Non iam humano adhibendam triumpho, sed ipsi inferendam caelo, ad aeternum Triadis Sanctissimae triumphum. Quam pulchrius empyrea splendet sedes; quam saluum Adamante, Sapphiris, Diademata, sceptra Iaspidibus, Rubinis annuli, vestes Amethystis, & Smaragdis purpureae. Verum ne longius Spiritualis hoster sermo euagetur, iam in hodierna Beata Margarita, omnes Margaritarum dotes sedulo contemplemur.

Stupendam maris Atlantici naturam mirantur omnes Historiographi, potissimum propter ea, quae in ipso nascuntur & fiunt. Quam enim ingentia illic & infinitae magnitudinis Cete, quae si quando supernatant fluctibus, natant Insulas putes, montes altissimos summis ad caelum verticibus eminere. Quae non in alto, nec in litoribus; sed in Atlantici maris profundo ferri videntur, ut eorum conspectu nautae a nauigandi in illis locis praesumptione reuocentur: nec secreta Elementorum adire supremae terrore mortis usurpent. Sed iam assurgamus ipsi de profundo maris, ad superiora oculos attollendo Spectemus ea, quae visitata sint multis & plena gratiae. Quomodo aqua in Salis vertatur soliditatem, ut ferro saepe cadatur. Quomodo etiam visu iucundus lapis corallium, in mari herba sit, si in aërem transferatur, lapidis firmitate solidetur. Verbo dicam, quae difficile apud Reges inueniuntur, ea in litoribus quasi vilia iacent vulgò, & in saxis asperis & cauitibus colliguntur. Aureum etiam vellus aqua nutrit, & lanam in memorati speciei metalli gignunt littora. Cuius colorem nullus adhuc eorum, qui fucis diuersis obducunt vellera imitari potuit: adeo naturae maritimae gratiam, humana implere nescit industria. Scimus quae sollicitudine vellera ouium etiam minus pretiosa curentur: sint licet optima; nequaquam tamen his fucus innascitur. Huius naturalis color est, quem nullus adhuc fucus aequauit

Atlantici
maris
fecunditas

aequauit: hoc quoque piscis est vellus. Sed & ipsi murices, qui insigne dant Regium, sunt quoque maritimi. Et quae pratorum gratia vel hortorum amantitas potest cerulei maris aequiparare picturam? Aurum licet in pratis flores resplendant; auri quoque fulgorem in mari luna resplendet: & illi citò marcescunt, ista diu duratura seruatur. Lilia in hortis eminens nitent, vela in nauibus. Hic odor, hic ventus aspirat. quae vilitas in folio? in nauibus quanta commercia? Lilia suauitatem narium, vela hominum salutem inuehant. Adde rauco sonantes fluctus murmure. Adijce currentes naues ad littora, vel de littoribus exeuntes. Quid de Iona dignum loquar, quem Cetus excepit ad vitam, reddidit ad Prophetandi gratiam? Emendauit aqua, quem terrena deflexerant. Psallebat in vtero Ceti, qui marebat in terris. Et ut vtriusque redemptio non praeceatur Elementi, terrarum salus in mari ante praecessit, quia signum Filij hominis, signum Ionae, teste Euangelista. *Suus inquit iste in vtero Ceti, sic Iesus in corde terra.* In vtroque remedium; maius tamen in mari pietatis exemplum: quoniam exceperunt pisces, quem homines refutarunt. Petrus quoque in mari titubabat, sed non labeatur: & confessus in fluctibus, negauit in terris.

Matth. 12.

Matth. 14.

Verum inter tot admiranda maris Atlantici portenta, illud ex omnibus celeberrimum, quod in illo ostreis pretiosissimam margaritam natura infixit. Quomodo enim eam maris aqua in tam molli carne potuit solidare? Vbi margaritas è rore caelesti, tum vespertino: tum matutino tempore, cadente, nasci testatur Plinius. Multoque praestantiores esse dicit, quae ante auroram generantur, quando iam purior & aethorum calore defecatus magis ros decidit; quam, quae occidente gignuntur Sole, è rore crassis adhuc humoribus pleno. Veramque ergo hanc generationem, in hodierna video margarita. Fuit enim prima illius generatio vespertina. Quia ex infidelitatis rore procreata, lucem aspexit. Nata siquidem fuit Aedra insigni idolorum cultore: sed mox Phoenicis naturam imitata, è Christi baptismo, velut è matutino caeli rore voluit renasci: ut duplici sua natiuitate, omnium mundi propagationem gemmarum superaret. Probandi gemmas modum tradit Plinius si matutino tempore sint translucens. In hodierna Margarita, postquam Iesus Christi fidem semel amplexa est, ita exorientis illius diuinæ gratiae fecunditas, velut matutini cuiusdam luminis progres-

Plinius.

sus augebatur, ut castitate homines, Angelos pulchritudine superaret. Virginitas enim Angelis agnata est. Quoniam in carne, praeter carnem viuere, non terrena vita sed caelestis est. Nam esse Angelum, felicitatis est, Virginem verò esse, virtutis. Vnde exclamat D. Ambrosius de officijs. *Quanta est Virginitatis gratia, quae meruit à Christo eligi, ut esset corporale Dei templum, in qua corporaliter habitaret plenitudo diuinitatis.* Proprietas margaritarum est, auro inferi, ut pulchrius splendeant. Hodierna Margarita, ut pulchrius toti orbi luceret auro caelesti voluit inferi, scilicet Fidei diuinæ.

S. Ambr.

Etenim tres in Ecclesia Christi status numerantur. Celibatus, coniugium, Virginitas. Celibatus quia corporis integritatem conseruat, argenti nitorem praefert. Sub hoc statu videtur contineri viduitas, ex triplici fundamento, primò; Quia & vidua non secus, quam calibes, soli Deo vacare student, iuxta illud Apostoli: *Quod si dormierit vir eius libera est: beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium.* Deinde quia ex toto corde Deo seruiunt, iuxta illud: *Cum venisset autem vidua una pauper, misit Marci 12. duo minuta, & conuocans Iesus Discipulos suos, ait illis: Amen dico vobis, quoniam mulier hac pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazophylacium.* Quia scilicet ex sincero corde & pio affectu obtulerat Eleemosinam. Nam addit statim ibidem Iesus: *omnes enim ex eo, quod abundat illi, miserunt; hac verò de pecunia sua, omnia quae habuit misit, totum victum suum.* Tandem quia Dominus grauitè arguit eos, qui viduas opprimunt. *Qui inquit deuorant domos viduarum, hi prolixius iudicium habebunt.* Bonus ergo celibatus, bona viduitas, quae toties Apostolico iudicio praedicatur, velut argentum pretiosum. Hæc enim magistra fidei, magistra est castitatis. Vnde & illi, qui Deorum suorum adulteria, & probra venerabantur: celibatus & viduitatis statuere poenas, ut æmuli criminum, multarent studia virtutum. Specie quidem quæ fecunditatem quærent: sed studio, quo propositum castitatis abolerent. Nam confectis & miles stipendijs arma deponit, & relicto officio quod gerebat, ad propria veteranus rura dimittitur, ut & ipse exercitæ laboribus vitæ requiem consequatur, & alios spe futuræ quietis, subeundis faciat operibus promptiores. Agricola quoque maturior torquendam alijs stiuam committit. Et iuuenili grauatus opere, prouidentiam curæ senilis explorat. Vitæ facilius condere; quam premere, ut iuuenescentem luxuriam reprimat, & adolescentem lasciuia

Ibidem

falce succidat, parcorum quandam partium castitatem docens, etiam in vitibus expetendam. Similis huic vidua, velut emeritis veterana stipendijs castitatis, et si coniugij arma deponat; domus tamen totius pacem gubernat: et in vehendis oneribus otiosa; maritandis tamen iunioribus prouida. Vbi cultus vtilior, vbi fructus vberior sit, quorum copiam aptior senili grauitate disponit. Quod si persecutores fidei, persecutores fuerunt etiam viduitatis, certe fidem sectantibus viduitas & coelibatus non pro supplicio fugienda est, sed tenenda pro premio.

Sed fortasse non iam Idolorum cultoribus, sed ipsis etiam fidei orthodoxe sectatoribus viduitas gravis et exosa esse videtur. Forsan aliquibus propter suscipiendos liberos coniugia iteranda videantur. Verum si filiorum studium causa nubendi est: utique vbi est fructus filiorum, causa suppetit: quanquam cuius consilij sit, iterum experiri velle, frustra tentatam fecunditatem, aut subire, quam pestulerrit orbitatem. Hæc enim iterandi causa, est filios non habentibus. Ergo illa quæ liberos suscepit & perdidit (cum ipsa enim maior contentio quæ spem generandi habet) illa inquam, nonne sibi videtur iter ipsa repetitarum fœdera nuptiarum, amissorum, prætexere funera filiorum: nonne iterum passura, quod repetit, & ad ipsos votorum tumulos, exceptarum orbitatum imagines, lamentorum strepitus perhorrescit. Velcum accensis funalibus nox ducitur, nonne pompæ funebres exequia magis putat, quam thalamum præparati. Cur igitur mulier, dolores magis quos timet repetit, quam filios quos iam non sperat, requirit? si grauis est dolor, subterfugienda causa eius est, non petenda. Nam tibi quid consilij tribuam quæ liberos habeas? Quæ tibi causa nubendi, nisi forte lenitatis error, & intemperantiæ visus, & faucij cogit pectoris conscientia? cur enim hæredes quæris extraneos, cum habeas tuos? Non filias desideras quas habes sed seruitutem quam non habes. Hæc est enim vera seruitus in qua intractior amor; quam non desloratæ pignus Virginitatis, & plena sancti pudoris, & gratiæ ætas prima commendat. Vbi offensa grauior, suspectior insolentia, concordia infrequentior; quam non temporibus inolitus amor, non vigens annis forma conciliat. Molesta pietas, vbi amare liberos meruas; aspicere liberos erubescas: at quæ inde oriatur causa discordiæ, vnde solet mulcere amor murus Parentum affectus.

Generare filios vis non fratres futuros tuorum; sed aduersarios filiorum. Quid est ergo generare alios liberos, nisi spoliare quos habes liberos: quibus pariter auferuntur & pietatis officia, & compendia facultatum. Lex Diuina caelesti inter se coniuges autoritate constringit, & dissile manet mutuum amor. Tulit enim coactam de viro, & formauit feminam; ut sibi inuicem eos copularet, inquiens: *Et erunt duo in carne vna.* Non hoc de secundis, sed de primis nuptijs dixit. Ut clarissime exponit D. Ambrosius lib. de viduis. Vbi dicit: *Neque enim tua secundum accepit virum, neque Sancta Ecclesia secundum agnouit virum.*

Secundus status est coniugium, quod quoniam Christi Ecclesiæ multos parit ministros, diuinæ fidei strenuos defensores, Religionis propugnatores acerrimos, fideles Deo seruos. Quia tamen mundana permiscetur cupiditate, quæ plerumque hominum mentes à Deo auocat, ad mundanas autem trahit illecebras, aris colorem figurat; quod auri quidem apparentem ostendit speciem, crassiori nihilominus & minus appetitâ materiâ permiscetur est. Vnde S. Ambrosius Epistola 82. damnat eos Hæreticos, qui coniugium atque alios statum in Ecclesia Dei eiusdem dignitatis esse nugabantur. Audio inquit homines qui dicunt nullum esse abstinentiæ meritum, nullum frugalitatis, nullam Virginitatis gratiam: pari omnes æstimati pretio, delirare eos, qui seculi castigent carnem suam, ut menti subditam faciant. Sed hoc nunquam fecisset, nunquam scripsisset ad instruendum alios Apostolus Paulus, si deliramentum putasset. Gloriatum autem dicens: *Castro corpus meum, & seruituti redigo, ne alio prædicans ipse Vespudum inueniar.* Ergo qui non castigant corpus suum, & volunt prædicare alijs, ipsi reprobi habentur. An quicquam tam reprobum, quam quod ad luxuriam, ad lasciuiam, ad corruptelam prouocat: quam incitamentum libidinis, incontinentiæ fomes, incendium cupiditatis. Quæ istos Epicureos noua Scholamist? profecto non Philosophorum, sed imperitorum: qui voluptatem prædicent, delicias suadeant, castimoniam nullius esse dicant vtilitatis. Hi Diabolico studio inuident aliorum operibus bonis, quorum ipsi fructu exciderunt. Quæ Virgo audiat nullum esse fructum atque premium integritatis, & non ingemiscat, (absit enim ut facile credat) certe ut non studia deponat, & intentionem suam mentis inflectat? Quæ vidua cum conceperit nullum viduitatis emolu-

emolumentum esse, malit seruare fidem coniugij, & in tristibus degere, quam laxioribus se credere. Quæ coniugij districta vinculo: si audiat quod nullus honos castitatis sit, non possit incuriosa tentari corporis aut mentis facilitate?

Tertius in Dei Ecclesia status est Virginitas. Est enim Ecclesia ager diuersis fructibus copijs. Hic cernas germina Virginitatis flore vernantia; illic tanquam in campis sylvarum viduitatem grauitate pollentem, alibi tanquam vberi fruge coniugij Ecclesiæ segetem replentem mundi horrea, ac veluti maritata vineæ fetibus torcularia tasu Domini redundantia, in quibus fidelis coniugij fructus exuberat. Quia tamen sola Virginitas mundi præstantiam suâ dignitate superat, Angelorum Choros castitatis prerogatiua transcendit; ideo genuinam auri pulchritudinem in se efformat. ita ut & calibatus et coniugium in eius comparatione vilescat. Docuit quippe ipsa Veritas incarnata & increata, non quidem damnandas esse nuptias, sed pro bandas; nuptijs tamen ipsis integritatis studia longè præferenda. Quis enim tam auersus est à vero, qui nuptias damnet? sed quis tam alienus à ratione, qui coniugij onera non sentiat? Etenim mulier innupta & Virgo, cognat quæ sunt Domini, ut sit sancta corpore & spiritu. Quæ vero nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro. Et præter has molestias quauis nubendo non peccet, contritione tamen carnis habebit huiusmodi. Grauis enim partus labor est, grauis creandorum & erudiendorum liberorum molestia. Quibus tamen præscripsit Christus, ne quis huiusmodi auertatur iniurijs. Multæ enim in patris doloribus constitutæ, coniugio se renuntiare dicunt. Multi etiam matrimonij onera non ferentes alieno ab vxore auertuntur affectu. Hinc Apostolus dicit: *Iunctus es vxori, noli querere solutionem.* Et merito ait, iunctus es: quodam enim Vir & vxor nexu inter se amatorio copulantur, & quibusdam inuicem sibi habentis amoris adstricti sunt. Bona igitur vincula nuptiarum, sed tamen vincula; & si vincula; tamen vincula charitatis. Bonum coniugium, sed tamen à iugo tractum; & iugo mundi, ut viro potius cupiat placere, quam Deo. Sed quæ potest laus esse coniugij respectu Virginitatis. Non ausim profecto negare, sanctificatum esse à Christo coniugium, diuinâ voce id probante: *Erunt ambo in carne vna, & in vno spiritu.* Sed prius est, quod nati sumus, quam quod effecti, multoque præstantius diuini operis mysterium; quam humana fragilitatis remedi-

um. Iure laudatur bona vxor, sed melius pia Virgo præfertur, attestante Apollolo. *Qui iungit Virginem suam bene facit, & qui non iungit, melius facit.* Hæc enim cogitat quæ Dei sunt, illa quæ mundi: illa coniugalibus vinculis colligata est, hæc libera vinculorum illa sub lege, ista sub gratia. Bonum est coniugium, per quod inuenta est posteritas successionis humanæ: sed melior, Virginitas, per quam Regni caelestis Hæreditas acquiritur, & meritum celestium reperta successio.

Aureus itaque Virginitatis color est. Circumspicite hodiernam Martyrem B. Margaritam, quanta fuerit illius castitatis pulchritudo. Capitur eius elegantia Olibrius Præses orientis, & in coniugem sibi eligi postulat. Sed vbi Christianam agnoscit, omnibus blanditijs illam emollire, variisque munerum pollicitationibus à Christo studet auocare. Anxius enim atque dubius erat, an blandis verbis vel potius minis eam ad sibi consentiendum perducere, posset. Primum itaque ipsam, si quomodo à pietate obstinata posset auertere, dulci aggreditur sermone. Noli inquit multæ formæ puella ætatem perdere tuam, neque intempestiuam vitam cum dulci hac & amena vita commutare. Absurdum namque est Virginem, morte prauorum hominum perire. Posthæc diuitias, honores, et supremas in rebus humanis prerogatiuas pollicetur. Sed intumini magnanimitatem veræ Margaritæ. Quæ eius responsio, quæ constantia? Quid ait muneribus tuis ne demulcere studes Dei hostis, ut discedam à Deo viuentem, & Dæmonibus perniciosus seruam. Putasne tantum te daturum, quantum eripere contendis? Tua respuo dona, quæ nocumentum mihi conciliant: non accipio honorem, vnde mihi nasceretur ignominia. Pecuniam da quæ permaneat ac continuò duret; gloriam offer, quæ semper floreat. Me vis in supremos euehere honores. Imperatori facere familiarem. Sed me à vero Regem alienare quæris? Quid enim hæc minima, quæ tu vocas magna, ex mundo polliceris: cum mundus vniversus à me despiciatur. Non sunt omnia quæ videri possunt, spei paria, quam semper retineo. Vides hoc cælum, ut aspectu pulchrum, ut magnum, & terram quanta est, quoru in ipsa mirabilia? nihil tamen horum, iustorum felicitati ac beatitudini æquiparari poterit. Illa namque transeunt, hæc continuò durant. Vnam tantum iustitiæ palmam expecto, circa vnam gloriam, quæ in regno est Cælorum, sollicitor. Honoris superni cupida

cupida sum, penas æternas gehennæ me-
tuo. Illius ignis mihi formidolosus. Nam
ignem eum, quem vos nobis intentatis,
conferuum esse ne ignoret. Nouit & ipse
vereri eos qui Idola contempnunt. Sagittas
infantium vestras plagas existimo. Ver-
itæq; Margarithæ maritimo cœlestis gra-
tiae rore procreata, natuum variare can-
dorem difficile erat. Magnum fuit cum
tanto Principe connubium, quod nemo
est mortalium, qui non appetat. Respicit
tamen illud B. Margaritha; Christo se de-
sponsatam esse ingenuè fassa. Magnum in-
quit, ego Sponsam habeo Dei Filium, qui se vitam
æternam datum promissus est, qui in eum gratiam
perpetuam castitatem seruant.

At impius Tyrannus ubi illam rebus
terrenis non flexit, ubi dolis ac placabili-
tate non circumuenit; tunc laxatis ira
habentis, furore percitus, progressus est ad-
minas, fragilem sexū facile perterrefacere
volens. Ensem vaginā diripit, sictorem
coram aditare iussit, & manu & lingua ne-
fandā, se ad Virginis damnationem accin-
xit. Et immutabilem huius genimæ natu-
ram agnoscens, ad omnem tyrannidem in-
sanā protrusus amentia tormenta etiam
giganteæ fortitudini non ferenda excogi-
tauit. Apio tamen proposito nequaquam
castam Virginem potuit abducere. Torpe-
bant iam flagellando lictores, Virgo verò
sancta robustior inueniebatur. Laceran-
tium manus enervabantur, verum mens
laceratæ Virginis haud quaquam fleceba-
tur. Nervorum harmonias iam flagra re-
miserant, at fidei vigor vehementius strin-
gebat. Perforata latera absquebantur,
mentis tamen Philosophia florebat. Major
iam carnis ipsius portio emortua erat, at
ipsa Virgo Martyr, quasi nondum irrita
certamine firma stetit. Tantumq; abfuit,
ut intentatas horreret penas, ut eas in se
vitro provocaret, supplicijq; moras vehe-
menter increparet. Quid ait tardatis?
quid hæretis? corripite corpus, membra
frustratim cædantur. Deniq; quodcumq;
volueritis supplicium de me sumite. No-
lite mihi beatam spem inuidere: quanto
enim mihi plus tormentorum accesserit,
tanto plus referam præmiorum. Res enim
in hac vita aduersæ, nobis apud Deum
perpetuam pariunt voluptatem. Si vulne-
ra mille & cicatrices patimur, in resurre-
ctione splendido induemur amictu. Pro
contumelia atq; ignominia, palmas coro-
naq; assequemur. Pro vinculis & carcere,
per ampla Paradisi spacia læti vagabimur.
Pro accusatione demum atq; iniqua
condemnatione, gloriam ex Deo & Ange-

lis referemus. Minæ vestre semina mihi
sunt diuina. Unde immortalitatem perpe-
tuāq; gaudia meram. Tunc quemadmo-
dum Diabolus hac vi solet arte, ut timi-
dos metu perterreat, fortes leniat atque
palpet, contra iniquos demum despera-
tissime pugnāt; sic impius Præses eo tru-
culentior factus, quod Virgo constantior
in contemnenda pœna persistebat. Quic-
quid in eo furoris erat, in hanc Virginem
conuertit, & cum omne tormentorum ge-
nus frustra se excogitare videret: educta
enim de carcere Virgo, imperterrita re-
spondit: tuā edicta nihil omnino curo,
sed Iesum Christum, spem meam meumq;
præsidium profiteor: cumq; acceperim
te reliquos homines crudelitate superare,
hoc sanè tempus explendo meo voto, ma-
ximè idoneum sumpsi, mox tandem his
verbis velut ignis ira Præsidis accensa, ad
morsis sententiam progressus est. Ad tri-
bunal itaq; omnis theatri multitudo con-
uenit: reliquus verò populus, qui adhuc
in Vrbe fuerat, prorumpens ad hoc no-
tum properauit spectaculum, quod & An-
geli & homines verèbantur. Dæmones
verò perhorrebant. Quid plura? concur-
rentibus eo cunctis. Vrbs pænè vacua fa-
cta est: fluminis instar rorā incolarum
multitudine ad locum Martyrij confluen-
te. Matres familias nobiles, ignobiles pro-
perabant, domus sine custodibus relictæ,
tabernæ negotiatorum desertæ, in foro
venalia dissecta iacebant. Ex hoc tantum
Vrbs tuta, quod omnibus ad funestum il-
lud spectaculum egressis, nemo intus re-
manerat, qui nefas aliquid perpetrare
posset. Serui ministerio neglecto, audi
spectandi erant: immo, qui etiam publi-
cò non erant assueti, ad Virginem hanc
accurrebant. Virgines tunc primum extra
domos prodeuntes, Virorum vultus con-
spexere. Valetudinarij ac senes, ipsi quo-
que ad edictum supplicij locum contem-
debant. In tanto itaq; ciuitatis concursu
B. Margaritham, vitam alteram iam iam
spectantem atq; tenentem per mortem
corporis, necessariorum amicorumq; tur-
ba circumstibat, amplectebantur, oscu-
la dabant. Demum sientes adhortaban-
tur, ne sese in crudelissimam mortem vitro
conijceret, ne florem perderet iuuentutis,
aut æthereas auras solisq; dulce iubar
relinqueret. Nonnulli quando à fide
omnino auertere non poterant, aut fas
putarent, quibusdam eam verisimilibus ag-
grediebantur rationibus, & Christum
tantum corde si cuperet retinere, ore au-
tem negare tucebant: cum Deus non
verba,

verba, sed loquentis animum inspicit.
Hoc ferme modo exasperatum Iudicis a-
nimum demulceri; & Deum nihilominus
propitium posse reddi asseuerabant. At
illa tanquam cautes immota maris exagi-
tantibus fluctibus, nullā vi, nulloq; verbo-
rum impulsu quassata; in obstinato cœ-
ptoq; proposito inexorabilis permansit.
Vt enim Sapientis domum supra Petram
ædificatam, vis nulla ventorum, aut imber
e cœlo vehemens, nec torrentis impetus
quassare potest: ita demum nec preces
illæ, aut minæ, constantiam B. Margarithæ
in fide Christi, euertere potuerunt.
Cumque mentis acies huc illuc circum-
cursantem Diabolum, & eius impulsu ac
arte, hinc lachrymas oriri, inde vim elo-
quentiæ suadendique copiam submini-
strari animaduerneret, illud domini ver-
bum sentibus ait: nolite flere super me,
sed flere super inimicos Dei, qui in Chri-
stianos continuò grassantur, ipsos inquit
flete, qui ignem nobis parant, sibi met ge-
hennæ incendia, iramque in die iræ the-
saurizantes. Meum sollicitare, aut emolli-
re animum desinite. Ego enim pro nomi-
ne Domini Iesu Christi, mille pericula,
milleque mortes si opus foret, adire sum-
parata. Alijs verò qui Christum ore nega-
re adhortati sunt, respondit: Linguā qui-
dem quam Christi beneficium retineo, ad-
duci non possum, ut suum neget Autho-
rem. Corde namque credimus ad iustiti-
am, ore verò confitemur ad salutem. Ne-
gem ergo Deum meum, in cuius cultu post
meam conuersionem sum educata? non-
ne cælum, Sol, & astra omnia, lumen suum
mihi clauderent? Credam profecto hu-
mum, quam pedibus tero, mihi ruituram.
Nolite errare. Deus nequaquam irrideri
potest, ex ore nostro nos iudicat, ex nostris
inquam verbis nos seruat & damnat. Non-
ne tremendam Domini sententiam audi-
uistis: *Qui me negabit curam hominibus, negabo &
ego eum coram Patre meo qui in cælis est.* Mihi
consultis ut Deum nosse dissimulem?
Quamobrem: ut vitam prorogem? mor-
tem differam? dies adijciam? At supernæ
vitæ longuos perdam annos. An ut cor-
poris cruciatus effugiam? At sic non vide-
bo bona iustorum. Nam iri perditum de-
ditā operā, & fraude ac dolo, seuas tar-
tari penas mercari, manifesta insania est.
Omnes profecto morti sumus obnoxij,
sed non omnes inclytam Martyrij mortem
fortimur. Non igitur naturalem vitæ cur-
sum præstolemur, mundana funera, supre-
mas nostrorum lachrymas despiciamus,
& cælestem gloriam violentā immaturāq;

morte præueniamus. Velociter ex hac
vita, quæ potius interitus longus est dicen-
da, breui quidem labore ad veram vitam
commigremus. Quid miseri supremum æ-
tatis finem inutilem, sterilem, infructu o-
sum, stultum, vanum, hominibus pariter
& brutis communem expectatis? Quicun-
que enim nati sunt, aut senio tabescunt,
aut ægritudine corporis resoluuntur, aut
violento improvisoque casu aliquo conci-
dunt. Quando igitur omnino semel è vita
migrandum est, Martyrium pro Christi
nomine, ut semper viuamus, alacriter as-
sumendum; ac vitæ quam omnino relin-
quere oportet, minime parcendum.
Quamquam etiam si sempiterna essent ter-
rena ista, nihilominus sic quoque pro cæ-
lestibus commutanda essent. Verum quo-
niam fluxa fragiliaque sunt, & illorum
comparatione magnopere indigna, quis
furor in his inuigilare, & illorum studio
spem illam beatam credentibus reposi-
tam negligere.

Hæc ubi dixit Virgo Christi & Mar-
tyr, signo crucis se communit, & animi
magnā constantiā, vultu intrepido, colo-
re nusquam mutato, ad supplicium hila-
ris contendit. Vbi tantam cordis præse-
ferbat alacritatem, ut non lictorum, sed
Angelorum manibus se committere vi-
deretur, qui subito post interitum, subli-
mem eam in cælum deferrent. O ma-
gnam in Virgine constantiam! de mune-
rum vi loquitur Poëta.

Munera crede mihi placant hominesq;
Deosque

Placatur donis Iupiter ipse datis.

Virgo hæc in florenti adhuc ætate,
velut tenuis oliuæ ramus nec mune-
ribus, nec humanis pollicitationibus à
veri Dei cultu potuit auocari. Eru-
bescente decrepiti senes, insatiabili ple-
rumque æstuantis avaritiā, qui muneribus
toties corrupti in viam iniquitatis so-
letis declinare: diuinam violando iustiti-
am, non diiudicando doctrinam S. Pauli,
qui ait: *Diuitiarum cupiditas, facile incidere in la-
queos & tentationes, & desideria noxia, & mutilia,
que mergunt hominem in interitum.* Admirari
magnam Virginis huius fortitudinem co-
gor. Magna quondam fuit fortitudo Deb-
boræ Prophetissæ, quæ eo tempore, quo
Sisara Dux Regis Chanaan, populum Isra-
ël bello potenti premebat, descenderat in
aciem cum eo pugnatura, bellicos instru-
xit apparatus. Et ut discas, non publicis
copijs, domesticas necessitates fuisse sub-
nixas, sed domesticis disciplinis munus
publicum gubernatum, domo propriā fili-
um Ducem

Matth. 10.

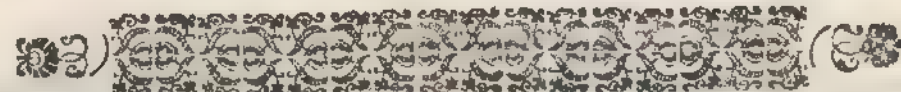
x. Timor.

um ducem produxit exercitus. Quem quasi mater erudit, quasi iudex proposuit, quasi fortis instituit, quasi prophetae victoriz certa transmisit. Quanta ergo famina istius virtus, in cuius manu summam fuisse victoriz fatetur Barach filius dicens: *Nisi tu veneris mecum, non ibo, quia non novimus deum in qua dirigit Dominus Angelum suum mecum.* Quanta inquam istius viduae fortitudo, quae a periculis filium non materno reuocat affectu, sed ad victoriam studio matris hortatur. Fuit magnanima mulier Iahel, quae Sisaram Ducem ad se profugum, clauo domus & malleo interfecit. Fuit inuicta mulier illa, quae potentissimum Abimelech, tyrannice sibi usurpantem Regnum, & septuaginta fratres occidentem, cum iam ferme totum exercitum deleteret, fragmento molae interfecit, teste Sacra pagina: *Ecce una mulier fragmēto molae desuper iacens, ille sit caput Abimelech & contregit cerebrum eius.* Fuit potentissima Iudith, quae inuictum Holofernem Ducem Nabuchodonosor Regis peremit. Quando diuturnis meroribus, & quotidianis roborata ieiunijs, quae saeculi oblectamenta non quareret, periculi negligens, mortisque contemptu fortior, ut commentitium strueret dolum, vestem illam incunditatis, quam vivente Viro vestiri solebat, induit, quasi placitura Viro si Patriam liberaret: sicq; desperatum reportauit triumphum. Fortior tamen est his omnibus hodierna Virgo B. Margaritha: illa enim omnes vicerunt mundi bellatores, & inuasores Regnorum; haec vero ipsius Dei hostem domuit, in quo tria propugnacula confregit. Carnem, dum coniugium, ne vilo libidinis fame contaminaretur, respuit, veram virginitatem incorruptionis perpetuae esse debere considerans. Mundum, quando blanditias spreuit & omnes sollicitationes contempsit. Gentilissimi perfidiam, dum Patre gentili, insigni Idolorum cultore nata, veram Christi fidem constantem profiteretur, sed audite quae Martiri huic premia Deus promissit. *Qui me inquit confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* hoc est: omnis, quantumvis etiam peccator, & cuiuscunque ordinis, aut etatis, aut sexus, si tamen me coram hominibus fuerit confessus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Tibi o magna Martyrum B. Margaritha,

ritia, non aliud debetur premium, nisi ut quae in terris constantem Deum confessa es, ut te quoque in caelestibus tuus Sponsus Christus, coram Patre aeterno non desistat consecrari. Afferunt Doctores triplices in caelo esse laureolas, scilicet Doctorum, Martyrum & Virginum. Beata Margaritha, terna haec debetur corona. Debetur ei laureola Doctorum, quia sua sapientia mundi fallaciam elusit; veriore Christi fidem, licet obscuram audacter asseuerans; quam idolorum cultum, omnibus quidem parentem, sed sub apparenti colore, falsitatis & perditionis plenum. Debetur ei corona Virginum, quia castitatem semel Christo dicatam, in carne incorrupta & mente illa integrè conseruauit. Debetur demum laureola Martyrij; quia tot cruciatibus corporis, tot animi pugnas, tot excogitata à Tyranno tormenta constantem & patientem sustulit. In duobus Martyrij laureola consistit; primo in speciali gaudio victorioso, quo post mortem affluet anima Martyris: deinde in speciali signo suscepti Martyrij. Hodierna Martyri debetur gaudium non tantum in caelo, quo iam incessanter omni auctoritate perfructur; sed & in militante Ecclesia, quod ex fidelium deuotione capit, quam in eius solemnitate Domino persolunt.

Habetis itaque hodiè margaritam pretiosam, & valoris cum gemma Cleopatra incomparabilis, quam illa Romanorum Heroïna, in signum amoris Antonio propinauerat; haec autem Christo victori in sanguine proprio propinata est. Habetis margaritam pulchriorem illa, quae à Lampacenis Magno Alexandro pro singulari dono missa fuit. Auctore Theophrasto. Hanc verò Ecclesia Sancta ipsi vero Deo, ob eximiam pulchritudinem, ad thronum diuinitatis inaccessum misit, ut facilius tanto placatus honorario, delinquentibus nobis ignoscere velit. Imitemur proinde eius fortitudinem, & quod illa in Virgineo corpore vulnerato pertulit, nos in comprimendis affectibus constantem perferamus.

DIE SACRISCAPULARIS B. MARIAE V.

CONCIO PRIMA

Omnes domestici eius amicti sunt duplicibus Prouerbiorum vltimo.

Sacrum Scapulare est clypeus fortissimus ad vincendos hostes.

Sub tempus belli Succici. 1656.

Quart. 4.

Erith sapientissimus Regum, Salomon Virginem Deiparam, turrim fortissimam appellauit.

Cant. 4. *Sicut turru David collu tuu,*

qua edificata est cu propugnaculu: mille dypsi pendunt ex ea, omni armatura fortium. Quia ut bellatoribus, versante vices suas fortunā, non nisi ad munitissimas Arces, & turres vltimū patet refugiu; ita summis vndiq; angustijs pressa Christianitati, ad solam duntaxat Virginē Mariam recursus conceditur, ut per eam à graui seruitute, & duris compedibus praeseruetur. Nec sanè quispiam perire potest, qui in extremis periculis pallio Virginis sese cooperit: *qua fortitudo & decor indumentum eius.* Ibidem n. 25. v.

quicunq; eius patrocinium supplices querunt, licet alias perditissimi, & de sua desperatione erigantur, fortesque euadant, & sublatā omni labe atque ignominia contractā, gloriam auxiliante Virgine reportent. Periclitabantur de sua salute extremē primi Parentes, iam prorsus ob commissum crimen in Dei Maiestatem, faucibus inferni absorpti. Ne tamen adeo miserē aeternum perirent, veste Omnipotentis manu factā, seruati sunt. *Fecit quoq; Dominus Deus Ada & vxori eius, tunicas pelliceas, & induit eos.* Gen. 3. hoc est; accepit pelles quasdam animalium, easque corporibus eorum adaptauit, quibus eos, & contra Solis ardorem, protegeret, & contra temporis inclementiam. Paraphrastes autem Chaldaeus legit. *Fecit Dominus Deus Ada & vxori eius tunicas honoru:* quasi diceret: vestiuit illos indumento honoris & gloriae. At, quomodo vocat tunicas honoris, cum iuxta mentem SS. PP. hoc vestimenti genus, potius nota & signum peccati transgressionis, atque cilicium poenitentiae eorum fuerit; quam ornatus & decoris.

Genes. 3.

Chaldaeus

Quippē tali habitu veteres illi Anachoretae Helias, Ioannes Baptista &c. vtebantur humili confessione, se peccatores

profitendo. Rectē nihilominus ut video, vocat tunicas honoris & gloriae, quia per Poenitentiam Sanctam, seu veram Dei vestem, homo de stercore in gloriam, de ignominia in summum honorem eleuatur. Ut elegantem discurret Hugo Cardinalis in hunc locum. *Sacrum inquit, poenitentiae, conuertet Dominus in stolam gloriae.* Mortem Dauidi intentabat Saul, dum debellato gigante illo Goliath, Mulieres Hierosolymitanæ, plus gloriae illi & victoriz tribuerent; quam Regi: *Non redit ergo oculi Saul aspicebat Dauid, à die illa, & deinceps.* 1. Reg. 18.

Hugo

1. Reg. 18

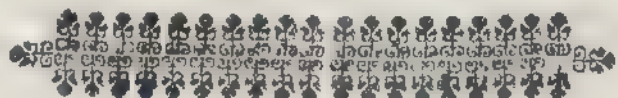
Reg. 18. Et ecce ne de vita ipsius actum esset, occurrens tanto malo Ionatas Regis Filius, vestibus suis Dauidem vestiuit. *Expoliavit se Ionathas tunicā, quā erat indutus, & dedit eam Dauid.* Ibidem. Sic planē Augustissima Coelorum Regina, videns, suae Christianitati in toto orbe vndique mala intentari, ne pereat sanguine Filij eius redemptus populus, vestem suam Regiam, scilicet Sacrum Scapulare, in ordine Carmelitico nobis hodiè porrigit, ut cum Purpuram Regiam nemini tangere, multo magis dishonorare liceat, per Sacrum Scapulare Christi fideles instar adamantis inuulnerabiles reddantur. *Omnes domestici eius amicti duplicibus.* Prouerb. vltimo.

Prouerb. vltimo

Eccur? Nonne vnicum indumentum sufficeret? praesertim cum ipse caelestis Magister prohibuerit, suis discipulis, ne plures tunicas haberent: *Nec duas tunicas habeat.* Luc. 9. Respondet Apostolus 1. Timot. 4. *Duplex vestis est pietas, promissionem habens vitae, quae nunc est, & futura.* Proinde, iuxta duplicem statum, scilicet; viatoris & comprehensoris, duplex vestis debetur animae fideli. Causam tamen ego aliam reperio, quia vestis Christi quā solā nos Christus voluit vestiri, iuxta illud Apostoli. *Induimini Dominum nostrum IESVM Christum:* iam est lacerata: *Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.* Matth. 27. Quam-

Matth. 27.

27. Quam-

27. Quamdiu igitur vestis ista Christi, Fides Sancta, Religio Catholica, pietas & iustitia integra manebant, tamdiu unica vestis Christi sufficiebat fidelibus, sed postquam vestis hæc diuisa est, in varias errorum sectas, ut vniam mundi partem Arrianismus, alteram Lutheranismus, vniam Calvinismus, alteram Iudaismus occupent; Catholicismus verò vix iam in angulo hærere posset, altero indumento opus erat fidelibus, quo fortius contra hostium insultus munirentur, scilicet; Sacro Scapulari B. V. M. quod ego vobis nunc vnicum monstrabo futurum, quo inuicti victores, & Triumphatores euadatis.

Solum Deum propter eius Omnipotentiam, inuictum agnoscebat mundus, quia non est; qui eius infinita virtuti resistere valeat. Nihilominus in tantum immensa illa Maiestas dilexit hominem, ut & hanc inuictam fortitudinem eidem communicare voluerit, ut sic non tantum brutis animantibus, sed & quibusuis hostibus terrori esset; *Esse*, inquit, *fortes in bello & pugnat cum antiquo serpente.* Et certe si ad Dei presentiam omnis creatura expauescit, etiam ad resolutam hominis Christiani pugnam, infensissimi qui que Dei hostes, penitus cadant, necesse est; cum & is, magnum quid & excelsum, ac prorsus diuinum habeatur, iuxta illud Genes. 1. *Fecimus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Vbi Rupertus Abbas, hanc similitudinem inter Deum & hominem, adeo fuisse adequatam censet, ut homo per eam diuinus, & Deo simillimus euaserit. *Quasi* inquit, *dixisset, faciamus hominem, qui trini operationis nostræ, in semetipso habeat ostendit.* Proinde imago Dei per creationem homini communicata, consistit in certo quodam modo, imitandi diuinarum personarum actiones, quas Theologi vocant, ad intra. v. g. Pater æternus intelligens seipsum intimè, & perfectissimè, comprehendensq; immensitatem suæ perfectionis, extrali cognitione atque comprehensione sui, operatur ad intra, & suo intellectu, generat Verbum Diuinum, quod est naturalis & perfectissima imago Patris, in omnibus ipsius expressissima similitudo. Voluit itaq; Pater æternus, ut etiam homo, similem haberet operationem internam, ut scilicet; cognoscens semetipsum tanquam creaturam, manibus Dei plasmatum, in se exprimat conceptum & imaginem, in qua se Patri æterno similem contempletur. Nam ex tali cognitione resultat quidam obligatio, Deum summè amandi & venerandi.

Quippè dum homo recordatur principij sui, & nobilitatis animæ suæ, quæ est participatio quædam Diuinæ naturæ, impossibile est, quin ita componat vitam & mores suos, ut hanc Dei imaginem illam conferuet. Quamdiu ergo homo hanc Dei imaginem illam retinuit, eoque inuictus permansit, ita ut ferocissimæ etiam belluæ voci eius protinus obedirent, teste Sacra Pagina Genes. 2. *Appellauitque Adam nomenibus suis omnia animalia, & vniuersa volatilia cæli, & omnes bestias terræ.* Sed postquam homo, communicatam sibi à Deo imaginem, per peccatum deformauit, illico ex inuicto imbellis, & impotens factus est; ita ut umbram propriam exhorrescat, & sonitum folij volantis procul fugiat.

Venit igitur opulenta homini Augustissima Cælorum Regina, quæ amissam per peccatum Dei imaginem restauraret, & perditum robur iterum restitueret homini. Ut meritò eam Christianorum propugnaculum intuler Andreas Cretensis de dormitione Virginis. Et licet solus Deus in prima hominis creatione operaretur, in secunda tamen eiusdem recreatione, etiam Virginem Sanctissimam, Christo cooperatur fuisse, agnoscunt Sancti Doctores. Solus fateri Christus sufficientissime nos redemit; ceterum in executione nullus efficaciter sine sua Sanctissima Genitrice redemptus ac prælectus est, ita ut Sanctissimus Filius, nulli efficaciter merita suæ Sanctissimæ passionis voluerit applicare, nisi intuitu Matris, nisi industria Genitricis. Atq; hoc modo Augustissima Cælorum Regina, Christi corredeptrix à Sanctis appellatur, mundumq; hoc modo dicitur cum Christo redemisse. Hoc illi subscribit Basilus Seleuciæ Episcopus, sermone de Incarnatione. *Aue* inquit, *que inter Deum & hominem mediatric intercedens efficit, ut interiectum inimicitiarum paries, tandem aliquando euertatur, terrenaq; celestibus coniungantur.* His laudibus effert Sanctam Virginem Beatus Ephrem: *Aue progenitrix Adam resurrexisti; Aue Mundi Mediatric gloriosissima; aue mundi salus, aue vniuersi terrarum orbis reconciliatrix.* Si ergo vniuersi reconciliatrix est, ergo nullus reconciliatus sine precibus Mariæ, sine industria huius Matris.

Quod si inquiras, quomodo Virgo cum Christo simul mundum reconciliabat. Respondet Arnoldus Carn: super illa Christi verba: *Mulier ecce filium tuum: Quia Mater filio preces offerebat, filium illas accipiens cum suo Patri dabat, Pater filium Matremq; resurrexens, vitisq; donabat.* Quomodo verò Dei Genitrix

nitrix nostræ redemptioni cooperabatur sic elucidat idem Auctor: *cooperabatur tam enim plurimum secundum modum suum ad propriandum Deum, cum tam propria; quam Mater vota charitas Christi perferret ad Patrem: cum quod Mater peteret, filius approbaret; Pater donaret. Cecidisti, erigere & victa Christianitas, propter enormia tua scelera, sed en ad resumptas vires porrigit tibi hodiè Beata Virgo Sacrum Scapulare, vnicum clypeum ad vincendos hostes. Quod ita esse deducit ex sacris literis: Iosue Dux Israelitarum, decederat Amalecitas bello agredi, sed cum anxius de euentu hæreret prælii, ed quod abceps sit belli fortuna, & dubia Martis alea, Moyses trepidum animum adderet, prosperum futuri certaminis exitum, his ei verbis pollicetur: Exodi. 17. *Stabo inquit, in vertice montis, & habebis virgam Dei in manu mea.* Quasi diceret: Quid innumeram hostium multitudinem times? ego quippè in ipso certaminis aditu, stabo in monte, & eleuabo virgam Dei, eamq; conspectui diuino præsentabo, hæc tibi victoriam de Amalecitis conciliabit. Paraphrastes verò Chaldeus transfert: *habebis virgam quæ facta sunt miracula; ed quod Virga illa Mosaica, fuerit organum Dei ad multa miracula patranda.* Et quomodo obsecro Moyses, ex sola eleuatione Virgæ, victoriam de hoste polliceri potuit? idè sanè: quia ab ipso Deo probè fuerat edoctus, ut semper virgam illam miraculorum in manu gestaret, quoties aliquid efficaciter & infallibiliter à Deo volebat impetrare, sic docet Glossa interlinearis: *habebat inquit, virgam Dei, quam dederat Deus, ut hostes verberarentur.* Sic planè victa Christianitas, hucusq; formidabat suorum potentiam hostium, neq; cum illis strenuè manus suas conferere ausa est, quod Mater Dei & Domina nostra animaduertens, virgam, quæ facta sunt miracula, scilicet; Sacrum Scapulare, ad conterendam inimicorum fortitudinem, nobis porrexit.*

Præfiguratam habemus potentiam, Sacri Scapularis in vellere Gedeonis, cui, cum Israelitæ à Madianitis oppressione maximè vexarentur, designato à Deo ad populum à tam crudeli hoste liberandum, vellus lanæ rore celesti plenum, in signum datum erat. Iudic. 6. *Si saluum fueris per manum meam Israel, sicut locutus es, ponam hoc vellus lanæ in area, si ros in sole vellere fuerit; sciam quod per manum meam, sicut locutus es, liberabis Israel.* Vbi Sanctus Ephrem, Hieronymus, Ambrosius, Epiphanius, Rupertus, Hugo, multiq; alij apud Del-

rium Polemica. 3. Canisium lib. 2. de Deipara cap. 6. Barradam Tomaz. lib. 7. cap. 10. Lorinum in psal. 74. Ioannem Preitte in Iudic. cap. 6. vbi illud Gedeoniscum Typum fuisse B. M. V. censent. Approbante id Sancto Chrysologo Sermo 43. Vellus inquit, cum sit de corpore, neq; sub corpore passiones, sit Beata Virgo immunda sunt ab omni immunditia. Quia itaque suam dilectam Christianitatem, ab immani hoste crudeliter opprimi spectaret, æternus ille rex omnium Conditor, in signum future victoriæ, novum lanæ vellus, sacrum scilicet Scapulare, per manus Beatæ Virginis nobis porrexit de monte Carmelo. Vellus inquam lanæ plenum rore, id est; gratiæ ac fauoribus celestibus, ut per illud ab omnibus aduersitatibus protegamur, neq; mirum, cum enim Christus Dominus sit Agnus: *Eccè Agnus Dei.* Ioannis 1. sic B. V. Maria est ouis, cum sit Mater ipsius Agni: quemadmodum eam vocat sanctus Chrysosthomus. Idè tanis Sacri Scapularis nos operit, ut algentes hac suâ veste calefaciat, ut nimirum quicunque frigore suorum peccatorum ac penarum tabescunt, hac sacrâ veste, diuinâ gratiâ inspirante caleant, ut diuinis obsequijs mancipati Christo induantur, ut ab omni suorum hostium tyrannide eripiantur, & in portum omnis securitatis ac optatæ pacis reuocentur.

An certè putatis vos de grauissimis porculis, in quibus nunc versamini aliter eripi posse; quam per Sacrum Scapulare? Euanesceat hæc vana præsumptio in animis vestris. Missus fuit quondam Ieremias in lacum lutosum, dicit sacer textus. *Abdemelech tulit veteres pannos, & antiqua; quæ computruerunt, & submisit eos ad Ieremiam perfunctos.* Dixitq; *Abdemelech Atyops ad Ieremiam, pone veteres pannos, & hæc fissa & putrida sub cubitu manuum tuarum, & super funes.* Fecit ergo Ieremias sic & extraxerunt eum. Ierem. 38. Ergonè Ieremias ex illo horrido & limoso carcere, aliter extrahi non potuit, nisi per submissos veteres pannos, & scissa ac putrida? sic est Catholici mei, quia in illo adminiculo Prophetæ concessio, adumbrabatur Sacrum Beatæ Virginis Scapulare, quo non solum animæ fidelium Beatæ Virgine intercedente, adiuvantur; ut è Purgatorij carcere expeditæ, in celestem Patriam transferantur, sed etiam populus Deo dicatus, ab omni aduersitate & infortunio eripitur. Et idè deuotio Sacri Scapularis, est præ alijs Deo gratissima, & summè accepta; quia antiqua: veteres pannos: pro magno autem teste

Genes. 1.

Rupertus

Imago Dei
Homini
communi-
cata in
quo consi-
stet

Genes. 2.

Andreas
CretensisQuomodo
B. V. coo-
perabatur
Christo in
redempti-
one homi-
nis.Basilus
Seleuciæ

S. Ephrem

Arnoldus

Exodi. 17.

Chaldeus

Interlinearis

Iudic. 6.

S. Ephrem
Hieronymus
Ambrosius
Epiphanius
Rupertus
Hugo

Chrysost.

Ioannis 1.

Ieremias

D4

veritas

vetustas creditur. Quid: 4. Fast. Sic Columina illa Ecclesie Sanctus Augustinus, ad deferendam Pelagianorum & Manichæorum Hæresim, ipsa antiquitate Religionis Catholicæ motus est. Multa sunt inquit, que in Ecclesie gremio me iustissime tenent: tenet consensus populi, atq; gentium, tenet auctoritas mi-

serialis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, tenet successio sacerdotum ab ipsa sede Petri usq; ad Anastasium Primum, tenet postremo ipsum Catholicum nomen, quod non sine causa inter tam multas Hæreses, ipsa sola Ecclesia obstat. Hæc quatuor motiua continet in se Sacrum Scapulare, continet auctoritatem miraculorum: continet antiquitatem: nam deuotio Sacri Scapularis, vetustate firmata est, quæ anno

161. approbata in Ecclesia Sancta clarere cepit: continet successionem Sacerdotum, quia deuotio Sacri Scapularis à Paulo V. approbata, successiue per omnes alios Pontifices, innumeris gratijs, Priuilegijs, indulgentijs cumulatiuè dotata ad hæc vsq; tempora in dies magis ac magis propagatur, in Ecclesia Christi. Continet nationum atq; populorum consensum: quia ad contraternitatem Sacri Scapularis Pontifices, Prælati, Religiosi, Moniales Sacre, Imperatores, Reges, Principes, Maritati, Virgines, & viduæ: pauperes ac diuites: magni & parui cõfluunt. Quia ut dicit Seneca de virtute apud Iulium Lipsium lib. 2. Politic: cap. 3. Nulla præclusa est virtus: omnes admittit, nec censum, nec sexum eligit.

In hoc Sacro Scapulari vobis Catholici mei, eliberatio de dura seruitute, per Sanctissimam Virginem Mariam promittitur: audite veritatis istius comprobationem. In arcto filij Israël positi erant, dum in ipso maris ore consistentes. Pharo persequeretur. Exodi 14. Instabat Pharo cum magno exercitu à tergo, pendebant à lateribus rupes altæ & præruptæ, prorsus inaccesibiles, à facie immensum mare: ipsi inermes & timidi, ac planè in desperationem acti Moysen acclamant.

Forſitan non erant sepulchra in Ægypto, ideo eduxisti nos, ut moreremur in solitudine. Quid verò Moyses? iussit eos forti & magno animo esse: Dominus inquit, pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. Admiremini inauditum belligerandi morem: Tu autem (alloquitur Dominus Moysen) eleua virgam tuam, & extende manum tuam super mare, & diuide illud in gradatantur filij Israël in medio mari per sicum. Postquam autem Moyses virgâ percussit mare, stante vento exsiccatum est. Cumq; extendisset manum Moyses super mare, abstulit illud Dominus, stante tanto vehementi & vento tota nocte, &

verſis in ſiccum diuisaq; est aqua. Ibidem. Ergo non in instanti siccatum fuit illud mare; ergo cum Pharo propè instaret, vrgens poterat accedere, & triumphum canere de Israëlitis? Minime: vt enim omnino indemnes, omnino salui transirent. Israëlita, stetit nubes inter Ægyptios atq; Hebræos, hos illuminans, illos obæcans, ita vt tota nocte Ægyptij nequaquam se loco mouere possent. Et erat nubes tenebrosa, & illuminans noctem, ita vt ad se inuicem toto noctu tempore accedere non valerent. Nubes hæc Catholici mei sanctissimam Virginem denotabat, vt ingeniosè obseruat Sanctus Hieronymus in Psal. 77. Nubem inquit, le-

uem, debemus Sanctam Mariam accipere, nullo semine humano prægnaatam. Pridem vos Angelus ille magni Consilij de immenso periculorum mari educere voluit, sed atra peccati nox impedimento fuit, & tamdiu hoc intranabilis vestræ iniquitatis pelagus sicari non potuit, quousq; nubes illa lucidissima, Virgo Dei Genitrix à partibus vestris staret, suo Sacro Scapulari vos tota peccati nocte illuminans, ad profundamq; contritionem inclinans, hostes verò exæcans, ne amplius accedere valeant. Eius enim industriâ, eius splendore, eius auxilio, intercessionem obtinebantur inimici, illuminantur amici, & totum saluatur genus hominum, vt sciant omnes, quod non sibi adscribere debeant, eliberationem à grauissimis malis, sed virtuti Saluatoris, sed industriæ eius Matris. Sic concludit Sanctus Sophronius, Epistola 2. de Assumptione Virginis. Saluta inquit, Humana veneremur, nostræ redemptionis commercium, nam neq; dubium est illam, quæ meruit pro liberando ferro pretium, posse impetrare suffragium libertatis. En quanta efficacia Sacri Scapularis, vt Beata Virgo nusquam hæc veste amictis seruis succurrere desistat.

Verum nondum satis, plus adhuc Virtutis & efficaciz, Sacro Scapulari impartiri voluit Deus, vt scilicet esset ad omnes morbos efficacissimum remedium. Quam multi iam hodiè in dura captiuitate detenti, omnibus bonis spoliati, & ad extremam redacti miseriam, crudeli fame interirent, nisi veste Sacri Scapularis amicti, maternam Virginis misericordiam in se prouocarent, & deficiente omni humano subsidio, illius epulis sustentarentur. Quam multi intoleranda siti æreſcerent, nisi de V. M. Misericordiæ fontibus copiosos atq; vberes latices haurirent. Vna reperta est Tabitha. Plena operibus bonis & eleemosynis quas faciebat. Ad quam in vrbe Ioppen omnes viduæ cõfugiebant, eamq; vt com-

vt commune suæ viduitatis & paupertatis lenamentum obseruabant; ostendentes tunicas & vestes, quas faciebat illa. Actor. 9. Quid in moderna graui calamitate, vndiq; genus Christianum atrociter premente, omnes nos afflicti facimus? vestem hanc Sacri Scapularis, quam ipsa ô Augusta Virgo nobis fecisti, tuisq; manibus porrexisti; tibi nunc monstramus. Agnosce ô Mater Misericordiæ, tuum hoc singulare Clementiæ pignus, & non patiâre tuam, hanc sacram vestem lacerari, sed omnes illâ indutos eripe de miserijs, educ de carceribus, libera de captiuitate, atq; in pristinam illam tranquillam securitatem feliciter restitue.

O afflicta Patria, lethali quadam syncope his temporibus ægotans, recipe Sacrum Scapulare, & tibi iam extremè periclitanti, hoc vnico antidoto cælesti medearis. Sic quondam Rex Balthasar immedicabili deliquio correptus, iam fermè moribundus decumbebat. Compages renum eius soluebantur, & genua eius ad se inuicem collidebantur. Danielis 5. Cui nihilominus, deficiente Medicorum consilio, Regina efficacis medicamentum attulit. Ibidem n. 10. Regina domum conuiuij ingressa est, & proloquens ait: Rex in æternum viue. Sic sic agonisanti tibi mixta Patria, adest Regina mundi, sed tua potissimum Beata Virgo, quæ te iam deploratæ salutis ægram, in spem vitæ reuocat, & Regem tuum benè sperare iubet, dum Sacrum Scapulare tibi porrigit, quod præsentem tanto morbo medicinam afferat. His te alloquens verbis: Recipe Scapulare & ego educam te de captiuitate & de iugo seruitutis liberabo te. Non vos iam afflicti Catholici mei Virgo Deipara tardabit consolari: quia est illa Ruth, quæ mestam ac desolatam Noëmi consolabatur. Ruth. 1. Flebat Noëmi, flebat & Ruth: Peregrinabatur Noëmi, peregrinabatur, & Ruth: mille infortunia patiebatur Noëmi, mille patiebatur & Ruth: nun-

quam hæc ab illius latere recedebat? merenti ac laboranti serui solatio ac præsidio assuturæ. An non multò strictius, merentium Consolatrici Deipara, suum munus implet, & oculis vestris omnem lachrymam abstergit. In eos tristitiæ fluctus non pauci iam nunc deueniunt, vt parum absit, quin laqueo collum inferant, pugionem pectori indigant, corpus in præsepitium deuoluant. Sed protinus festina aduolat Consolatrici afflictorum, & laqueo collum expedit, pugionem è pectore detorquet, pedes à præsepitio auertit, & quod maximum: totum animum, præ tristitia fluctuantem ac æstuantem, redditâ imò additâ hilaritate mitigat atq; serenat. Dicam plus: vestris lamentationibus suas miscet lachrymas placando iram Dei, & Sacro Scapulari manus diuinæ iustitiæ in vindictam extensas fortiter ligat.

Quare confluite omnes turmatim ad hodiernam deuotionem, Sacrum Scapulare de manu Beatæ Virginis, sicut quondam Beatus Simon Anglicus recipite, illoque ligate irati Dei vestri manus, perfundendo lachrymis vestras facies, scrutando profundâ contritione cordis intima, & magnam Dei Matrem vestrarum postulationum Patronam inuocando, sic enim quidquid petieritis dabitur vobis. Nam si Deus Anselmus Tomo 3. de Excellentia Virginis, magnum prædestinationis iudiciu esse censet, quando Deus alicui deuotionem, piâmq; de Virgine cogitationem suggerit: Cui inquit, saltem ita concessum fuerit sapè dulci studio posse cogitare de Virgine, magnum promerenda salutis indicium esse coniecto. Et vos bonam spem concipite de Diuino fauore, si deuotio Sacri Scapularis in vobis feruorem auget erga Beatam Virginem, quia illâ patrocinante, liberabit vos Dominus ab omnib; malis.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me vestimentis salutis. *Isaia 61.*

Deducitur Scapulare esse vestimentum & signum salutis.

Vo potissimum reperiuntur, quæ homines non raro, etiam in viuida atate, vitam cum morte commutare, de repente faciant, videlicet; nimius dolor, & excedens lætitia. Vehementi etenim dolore excitato, calorem naturalem non-

nunquam extinguî, & mortem accelerari, multorum exemplo comprobatur. Rutilius statim atq; comperiit, postularum pro fratre suo Consularem dignitatem, sibi non fuisse concessam, repentino ætus dolore interiit: Marcus Lepidus, pari ob separationem

*Qui ob alium da-
lerem
mortui
fuit.*

separationem ab uxore, obitu concidit. Iulia Pompeij coniugis vestem, sanguine conspersam intuita, animam confestim exhalauit. Gregorius quoque Nazianzenus in Oratione 1. contra Iulianum refert, Aristotelem eò, quod Oceani fluxus & refluxus causam, assequi non posset, præ tritici mortuum. Simili modo excessit Diodorus Dialecticus, quod questionem à Stilicone propositam, soluere nequiverit. Idem traditur de Homero, quod cuiusdam ænigmati, à piscatoribus propositi, solutionem attingere non valuerit. Sic planè in vehementi gaudio, potest esse talis emissio Sanguinis, & Spirituum ad partes externas, ob vehementem aliquam læticiam, ut cor destituatur virtute necessaria, ad conservandam vitam, & homo repente moriatur. Narrat enim Gellius lib. 3. Noct. Attic. Cap. 15. quod Diagoras Rhodius, videns tres filios coronatos, eodem Olympiæ die, eò, quod primus in arte pugillari excelleret; secundus in illo certamine gymnico, quod Pancratium appellatur, emineret; tertius in luctando primas partes haberet; spectans itaque eodem filios, certatim ad se accurrentes, suoque capiti prædictas coronas, tanquam victoriæ insignia imponentes, populumque gratulandum, in ipsum flores iacentem, præ tanto gaudio derepente obiit. Romana quædam matrona, audita famâ de ingenti clade, quæ Romanis ad lacum Thræsimenum acciderat, videns filium obuium, in limine portæ, ob ingens gaudium, illico animam efflavit. Alia, cum falsum de morte Filij nuntium audisset, & ea propter mæsta ac gembunda domi sederet, cum postea extemplo ante ipsius conspectum se filius ille contulisset, in eius obritu statim præ magnâ læticiâ expiravit, teste Livio lib. 2. Dec. 3. & Valer. Max. lib. 9. Cap. 12. Nescio itaque, quomodo Isaias, immemor suæ senectutis & canicie, immemor dignitatis Prophetiæ, omnino hodiè, in tripudia solui vult, Gaudebo, & exultabo anima mea, quia induit me vestimentis salutis. Ergone, & Prophetæ iam in vestium splendore gaudebunt? ita sanè: Vir pollutus erat Isaias, hodiè sit purgatus, per nova vestimenta, & gaudet, non de suo, sed potius Ecclesiæ ornatu. Ita exponit Lyranus, in prædictum locum, Induit me vestimentis, id est virtutibus, quæ sunt ornamenta Ecclesiæ. Et quis obsecro inficiabitur, hodiè? in festiuitate Scapularis Beatæ Virginis, licitum esse Sacræ Familæ Carmelitane gaudere, & exultare, quando pretiosâ veste, cælestibus dotata Privilegijs, in monte Carme-

lo, ab Augusta Dei Genitrice sibi concessâ, adornatur. Imò, commutato Isaiæ Prophetæ Stylo, potest dicere: *gaudens gaudebo in Domino, quia induit me vestimentis salutis*. Dicam amplius, non sola Religiosissima Familia Carmelitana, sed omnes quicunque hanc vestem Sacri Scapularis dignè portant, possunt securè gloriari, quod hoc indumento salutis, à Beata Virgine Maria vestiti sint, Sacrum itaque Scapulare, esse vestem salutis, hodiè vobis deducam.

Non me latet, minus prudentis esse, in vestimentorum laudem excurrere, cum hoc apertè prohibeat Spiritus Sanctus, Ecclesiast. 11. *in vestitum gloriæ tuæ inquam nec in die honoris tui extollaris*. Ex eo, ut video fundamento, quia origo vestium à peccato Protoplastorum sumpta fuit, quando erubuerunt propter prauos motus concupiscentiæ rationi rebellantes, quos spoliati iam iustitiæ originalis tegumento, sentiebant. Vnde & fecisse sibi leguntur perizonata, id est; cingula lumbaria, seu ventralia subligacula, ut partes inhonestas tegerent. Quæ Iræneus Lib. 3. Cap. 37. hinc fuisse arbitratur, adeoque; instar Cilicij, quia sicnum folia pungunt. Comprobat S. Ambr. Lib. de Paradiso Cap. 13. inquit. *Docet ergo me Adam, quid sint folia, qui posteaquam peccauit, de folijs sicum fecerit sibi succinctorium, qui de fructibus eum magis gustare debuerit*. Manserunt igitur toto corpore nudi, ut latetur ipsemet Adam Genes. 3. *Vocem inquit tuam audisti in Paradiso, & timui, eò, quod nudus essem, & abscondi me*. Donec tandem Deus misertus, Adæ & uxori eius fecerit tunicas pelliceas. *Fecit quoque Dominus Adæ, & uxori eius tunicas pelliceas, & induit eos*. Quoniam ergo primus vestium usus, non ad ornatum, aut luxum deseruij, sed ad necessitatem duntaxat, ut ijs nuditas velaretur, ac iniuriæ aeris repellerentur: vnde & symbolum erant frugalitatis & continentie, imò & penitentie: quamvis etiam monerent primæ illæ vestes mortalitatis, teste D. August. Lib. 2. de Genesi. Ideò cum vestes nihil aliud sint, quam nota & stigma peccati, non secus ac compedes & vincula maleficorum, quæ licet aurea sint, aut gemmea, qualibus Darius Rex vinciebatur; manent tamen vincula, nec à materia originis suæ, primordia nobiliora reddunt, prohibuit Deus gloriari in vestium apparatu.

Hinc meritò controuersiam mouet Abulensis. q. 23. An in vestitu possit committi peccatum? Et resoluit, quod per immoderatum usum vestium, peccatum committatur, quando videlicet quispiam,

Ecclesiast. 11.

S. Iræneus

S. Ambr.

Genes. 3.

Cur in vestium apparatu gloriari non liceat

extra consuetudinem loci, vitur vestibus pretiosis, vel nouo genere figuræ. Et de hoc secundo modo sic ait. *Non tamen sequitur per hoc, quod quicunque nouum vestium modum inuenit, mortaliter peccat, licet satis, qui nouitatem in vestibus introducens alijs occasionem tribuit, sequendi eandem nouitatem, cum hoc sit plurimu, causa depauperationis frequentis*. Rationemque istius statim subiungit. *Quia ait, sunt aliquæ Regiones, in quibus consuetudo est, à consuetudine deuiare, id est; non manere in figura vestis usitata, sed frequenter mutare formam vestium: non oportet, quod ibi quicunque, inuenit nouas vestes, peccat mortaliter, licet raro hoc sine peccato fiat, vult itaque doctissimus Abulensis, consuetudine excusari homines à peccato mortali, in immoderato & nouo vsu vestium. Sed apertissime contra communem Doctorum sententiam: alioqui etiam ebrietas in Germania, non esset peccatum, quia ibi adest consuetudo inebriandi; cum tamen molto peiora mala ex hac consuetudine, quam ex illa sequantur. Si igitur graue peccatum excessus in potu, ex quo ebrietas, & vsus rationis carentia subsequitur; profecto maius quid ob nouitatis formam in vestitu euenit, dum ex illo bonorum dissipatio, & pudiciæ propositio, ingentiaque peccata consequantur; quod his temporibus manifestè videmus, & manibus contrectamus.*

Peccat Catholici mei grauitèr, quisquis nouitatem vestium inuenit, & qui eam facillè arripit. Quis enim prudens, peccati mortalis non condemnabit eum hominem, si tamen homo, & non potius Dæmon vocari meretur, qui pompositatem vestium in nostra Polonia adinuenit? ut mulieres suos humeros, ad umbilicum propè discooperiant, & quæ sunt infimæ fortis, Reginas, ac Imperatrices, superbo vestimentorum fastu amulentur; Viri nunc Germanico, nunc Scythico habitu incedant, & quod magis infandum? Clerus ipse, Suetico ornatu uti non veretur. Vbi nunc honestas? ubi compositio? quando ex hac vestium nouitate, eò iam insolentia deueniunt homines, ut intemerati adolescentes, lasciuio mulierum ornatu indicati, ad illas inhiant, veluti ad campi equas: ab illis prosternantur, & illibatum innocentia florem miserâ hac vanitate decepti, corrumpant. Et quod meritò vnus quisque mirari debet, hoc nouo vestitus genere, non solum iam vtuntur nobiles matronæ, diuites, & quæ in Palatijs Regum ac potentum morantur, sed Cauponiariæ, Fructuariæ, Stabulariæ, Tonforariæ; Pedisequæ, Famulæ. Dicam plus, & vi-

lissimæ ancillæ, in frontibus obsignatæ, in lumbis pomposæ.

Sed, expauescite, imminenti Dei indignationem & iram, quam de tam graui insolentia, sumptuum se committant. Sophonis. 1. *Vidit super omnes, qui induit sunt vestes peregrinæ. Et qui sunt obsecro, qui hac veste peregrinâ induuntur? An illi, qui Patrios cultus fastidiunt, & exoticos ac peregrinos amulantur. Præterea, postea isti quidem sum, fateor sed grauius adhuc in flagitium, mihi videtur illa diuina comminatio fulminare. Illos nimirum intelligit D. Hieronymus, qui simplici virtutum habitu non contenti, multiplici extenuata gentium ritus imitantur: qui patientiam, & auitam Religionem non curant, itantes & peregrinas superstitiones prosequuntur: qui à fidei simplicitate, in multiplici perditione degenerant, & in vno corpore, plures gestant animos; in vno ore, plures personas agere, in vno homine plures mentiri homines videntur. Nec procul abest ab hac interpretatione Rupertus, qui per vestem peregrinam, intelligit hypocrisim, quam qui sibi fidit, vni esse definit, & multiplex constituitur.*

Id huius rei typum, grauitèr osim plebæ dabatur à Deo, qui mutabant habitum, ut alienas personas simularent, & à se diuersi viderentur. Achab mutato habitu, consuluit Achiam Prophetam, & mox ab eo filij sui mortem præcognouit. 3. Reg. 1. Reg. 14. Saul mutato habitu, consuluit Pythoniassam, & statim vicium sibi imminere interitum accepit. 1. Reg. 28. Thamar mutato habitu, in biuiu se exposuit, & infamiae penas incursit: reputata est enim meretrix. Genes. 38. Diabolus Serpentis effigiem mentitus est, & graui à Deo percutitur maledictio, Genes. 3. *Quia fecisti hoc, maledictus es inter omnia animalia, & bestias terræ. Tandem, seuerissimè prohibet Deus, ne Vir femineâ, aut femina Virili tunicâ induatur, eos, qui secus agunt, tanquam abominabiles damnat, & execratur.* Deut. 22. *Non induetur mulier veste virili, nec Vir veste femineâ, abominabilis enim apud Deum est, qui facit hoc, quis igitur in vestitu suo gloriabitur, cum tanta mala, ex illo descendant.*

Verum, de indumento Sacri Scapularis, tutò gloriari potes, & tu Sacra Religio Carmelitana, & vos omnes ad hanc festiuitatem congregati: quia Sacrum Scapulare, Vestis Matris, Magni Dei Matris, Vestimentum salutis est. Cesset hic gloria-ri Eurialus, quod vestem à Matre sibi confutam

Sophonis. 1.

Quid sit vestis peregrina

S. Hieron.

Rupertus

1. Reg. 28

Genes. 38

Genes. 3

Deut. 22

Gregorius Nazianz.

De morte Aristotelis opinio.

Nimis læticia mortem inducit.

Liuius Valer. Max.

Lyranus.

sutam, sub lorica gestans, in summis bellorum discriminibus, immunis à vulnere servatur sit, Non se extollat fortissimè bellatorum Aneas, quod purpurâ à Didone confectâ donatus, & sub clypeo eadem cooperitus, cruenta bella, sine proprii sanguinis effusione, feliciter confecerit. Non iam Elmundus Canthuariensis Archiepiscopus, illam suam laudabilem austeritatem, quæ crescente cum ætate corporis robore, simul in eodem crescebat, qui Cilicium, quo illum Mater sua, ut voluit, episcopo vitæ suæ tempore in Academia Parisiensi gestabat. Non triumphet Apollo, quod aureis, fulgens vestibus, in Helicone, cum Musis, literarum conuersetur. Procul hinc, eiusmodi apparatus, quia non sunt hæc, vestimenta salutis.

Plinius.

Vestis pretiosa vultus apud Romanos.

Refert Plinius, uxorem Tarquinij Primi, confecisse vestem, pretiosam, eamque in templo Deæ Fortunæ obtulisse, his conditionibus. Primò, ut illa veste vteretur, quispiam, præter illos homines, qui salubri consilio, aut ingenti sumptu, immortalitatem sibi comparassent. Secundò, ut eam nemo, nisi per mediam horam vteretur, cum soli Seruio, ob summam eius dignitatem, totâ die ad vsum concessa fuerit. Sed vestis hæc, in comparatione Sacri Scapularis, Beatæ Virginis Mariæ, Vmbrae similitudinem præfert. Illa vestis, non nisi per summas virtutes, & heroica facta nomen suum ad posterum transmittentibus, idque ad modicum tempus; Sacrum autem Scapulare, non solum iustis, sed & peccatoribus; non ad horam, vel ad diem, sed ad vltimam usque periodum, in vsum conceditur, quia vestimentum salutis est, quo cooperiti mortales, à penis æternis feliciter liberantur, & infensissimos diuini nominis hostes vincunt. Quod ne temerè asserere videar, rem exemplis illustro.

Ildephonsus vestis à S. V. dicitur.

Ildephonsus Archipræsul Toletanus, bellum graue gerebat cum Sæctarijs Albigenibus, qui Sanctissimæ Dei Genitricis, intactam Virginitatem negabant. Et ecce die quodam, comparuit illi BEATA VIRGO, Vestemque porrexit inquit: Quia acriter pergnasti pro meâ virginitate, idcirco tibi vestem meam pono, ut pro eâ fidelis obsequio, illa vitæ in die festiuitatis meæ. Res stupenda, ut primum Sanctus Ildephonsus, illam vestem, à Sanctissima virgine accepit, ita in posterum formidabilis, omnibus erat Hæreticis, ut etiam ipsum eius conspectum, tanquam fulmen quoddam fugerent. Quia vestis illa erat, vestis BEATÆ VIRGINIS, Sacrum Scapulare, indumentum salutis; quoniam qui-

hanc vestem portant, æternam salutem promereri possunt. Senio iam confectus Isaac, videre non poterat. vocauitque Esau filium suum maiorem, & dixit ei: egredere foras, cumque aliquid venarum apprehenderis, fac mihi inde pulmentum, sicut velle me nosti. & asseruit comedam, & benedicat tibi anima mea, antequam moriar. Quo audito Mater, Iacobum stimulare cepit, ut paratos cibos Patri deferret, fingens se esse Esau, sicque benedictionem reciperet: ne verò ex contrarietate agnosceretur à Patre, vestibus Esau valde bonis eum induit, pelliculasque hædorum circumduxit manibus, & colli nudâ protegit, vix hæc à Matre facta sunt, obtinuit Iacob benedictionem Patris.

Querunt Doctores, quænam fuerunt illæ vestes, quibus Rebecca Iacobum induit? vestes bonas legit vulgata. Cæterum, in fonte, concupiscibiles, seu desiderabiles dicuntur. Vnde Pagninus prædicta verba, ex Hebræo vertit, Accipit vestes Esau filij sui maioris, concupiscibiles; quæ erant apud se in domo; & induit Iacob filium suum minorem. Quin etiam D. Hieronymus, in Q. Hebræicis, eundem locum transferens. Sumpsi inquit vestimenta Esau, filij sui maioris, quæ erant desiderabilia. Perpendite mysterium, in illis vestibus adumbrabatur Christus Dominus, qui in Scriptura Sacra, totius Ecclesiæ dicitur Vestimentum. sic proclamatur S. Paulus Rom. 13.

Genes. 27

Pagninus.

Hierony.

Rom. 13.

Galat. 3.

Proverbia 31.

Genes. 49

S. Grego.

Induamini Dominum nostrum Iesum Christum, Et Galat. 3. Quicumque baptizati estis, Christum induistis. Nec longè ab hoc sensu literalis, abest ille mysticus, in quem facile trahi potest. Paræmiastes dicens: Byssus & purpura, indumentum Christi. Proverbia 31. hoc est; Christus candidus, & rubicundus, Ecclesiæ indumentum. Illa igitur Sacerrima humanitas, quam Esau, id est populus Iudaicus exiit; & Iacob, id est; Gentilicus induit. Vestis fuit concupiscibilis ac desiderabilis, quam Isaac totis desiderijs expectabat, & cuius odorem præsentiens, incredibiliter exultabat. Sed neque Iacob à paterno & auito studio degenerauit qui nihil ardentius, quam Christum Dominum concupiuit. Vnde postquam filium suum Dan, ex quo Antichristum nasciturum præuidebat, suâ maledictione percussit, inquit: fiat Dan soluber in via statim subiunxit. salutare tuum expectabo Domine. Genes. 49. quasi diceret: Ego Christum ex tribu Iuda, in hominum salutem; non Antichristum, ex tribu Dan, in hominum perniciem nasciturum expectabo. Ita elucidat D. Greg. lib. 31. Moral. cap. 18. Quia Iudæa errorum sui laqueum capta, pro Christo Antichristum expectat; bene Iacob eodem loco repens,

penitens in electorum vota conuersus est, dicens: salutare tuum expectabo Domine; id est, non sicut infideles Antichristum, sed eum, qui in redemptionem nostram venturus est, verum credendo fideliter Christum. Quid igitur mirum, quod Iacob, ita desiderabilibus vestibus, quæ Christum representabant, indutus, benedictionem accepit? cum Apostolus proclamet, cum Christo omnia pariter nobis bona venisse. Et quid desiderabilius Scapulari Beatæ Virginis esse potest, quod non figurat, sed verè Christum in corda fidelium descendere facit, cum omni benedictione celesti.

Scapulare Christum ad cor hominis defert.

S. Hieronymus.

Denique S. Hieronymus, in Quæst. Hebræis cum Lyrano affirmat, vestes has fuisse Sacerdotales, quarum tempore Aaronis vltus fuit, apud Sacerdotes illius temporis. In hoc loco aut S. Hieronymus, tradunt Hebræi, primogenitos sanctos officio Sacerdotum, & habuisse vestimentum Sacerdotale, quo induti victimas offerebant, antequam Aaron in Sacerdotium eligeretur. Optima satis, & ad nostrum propositum accommodata expositio: quid enim est Sanctissima VIRGO? nisi Rebecca Saginata, & impinguata, gratia plena. Nam quemadmodum Rebecca circumdabatur, manus, & nuda colli; ita Augusta Virgo, veste Scapularis cooperit nuditatem peccatorum. Quid est Sacrum Scapulare, nisi vestis Sacerdotalis? ad offerenda Deo Sacrificia maxime conueniens. Bonicius Aruernensis Episcopus, dum quodâ tempore noctu, in Ecclesia meditationibus diuinis inuigilaret, Deumque Lachrymabundis oculis, pro peccatis hominum deprecatur; subito B. Virginem Mariam, Virgineis choris stipatam, ad se venire conspexit. Stetit illa ante altare, dumque interrogaretur à beatis illis & Angelicis mentibus, quissimam tremendum Sacrificium, corporis & sanguinis incarnati Dei Filij, Patri æterno oblaturus esset. Respondit Virgo: Bonicius verè est dignus, cui officium hoc committatur. Iubet itaque Beata Virgo, ut Bonicius missam celebret, obstupefecit ille, & tremuit, quod nec vestes Sacerdotales secum haberet: & ecce Dei para, indumentum miri candoris illi imposuit, tamdiuque præsens adfuit, donec sacrificium, peregisset.

Bonicius in præsentia B. V. Sacrum celebrat.

Vestis hæc Catholici mei, non alia fuit, nisi Sacrum Scapulare, quod tanti estimatur apud Deum, ut etiam si cætera preparamenta deessent, in hoc sacrificia celebrari possent; quia vestis est sacerdotalis. Quo ego vos titulo, qui ad hanc solennitatem, in tantâ frequentia conuenistis, appellabo? equidem non alio, quam Sa-

cerdotij; nec aberrabo, quoniam & ipse D. Paulus, omnes Christianos, ut se Sacerdotes exhibeant, hortatur. Roman. 12. Obseruo itaque vos fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra, hostiam viuentem, Sanctam, Deo placentem. Quod D. Isidorus Pelusiota Lib. 3. Epist. Epistolâ 75. expendens dicit: Hos diuinitus Paulus Sacerdotes statuit, qui non victimam & sacrificium, sed omnibus pietatum numeris perfunguntur, atque à corporibus suis purè ex se libant. Pulcherrima enim victima est, pia mentem, & carnem castam habere. Statimque monet, hoc sacrificij genus, quo carnis concupiscentia maceratur, & cætera extrinsecus appetitiones immolantur, non ad solos Sacerdotes, sed ad omnes Christianos pertinere. Imò addit, sicut seculares, dum suas concupiscentias frænant, & occidunt, in Sacerdotes consecrantur; ita Sacerdotes, dum easdem nutriunt, & saginant, in laicos resecrantur. Quod si inquit castitas, & pudicitia, subditos Sacerdotes creat; libido procul dubio, ac lasciuia, Sacerdotibus dignitatem abrogat. Hoc Sacerdotij titulo S. Petrus omnes Christianos condecorat 1. Petri 2. Genus inquit electum regale Sacerdotium. Quia, ut ingeniosè aduertit S. Leo, Sermone 3. in die anniuersario assumptionis suæ ad pontificatum, omnes in Christo regeneratos crucis signum efficit reges, Sancti verò Spiritus vnctio, consecrat Sacerdotes. Et mox declarat, in quo istud Sacerdotium consistat: Quidenim ait, eam Regium, quam subditum Deo animum, corporis sui esse rectorem: Et quid tam Sacerdotale, quam vouere Domino conscientiam puram, & immaculatam pietatis hostiam de altari cordis offerre. Quia itaque vos, per ardentem deuotionem, & sinceram penitentiam, in Sacerdotes transformatos, hodiè conspicit Beata Virgo Maria, idcirco vobis porrigit vestem salutis, Sacrum Scapulare, quo induci, victimas & sacrificia de immaculato corde, Deo vestro possitis offerre.

Rom. 12.

Isidorus.

Idem.

S. Leo.

Gen. 14.

Lyrano.

Appropinquabat aliquandò Rebecca domui, sui neopositi Isaac, eodem autem tempore, egressus fuerat Isaac ad meditandum in agro, inclinatus iam die. Quo viso Rebecca quæsiuit, quis esset ille homo, qui sibi obuiam iret, cumque audiret responsum serui, qui illam ducebat, ipse est Dominus meus. Genes. 24. tollens citò pallium, operuit se. Querit Lyrano, quid causæ? & respondet, ut honoratiores esset in conspectu mariti. Equidè Catholici mei, vobis hæc doctrina serui, ut pallio Sanctissimæ Virginis, scilicet Sacro Scapulari vos cooperiatis, quod magis Sponsæ celesti possitis placere, cum Scapulare, ea de causâ vestimentum salutis appelletur.

tur, quod nemo turbulentum mare iniquitatum mundi tranare possit, nisi hac veste indutus. In cuius rei comprobationem, reuocate vobis in memoriam, illam ex sacris literis Historiam 4. Reg. 2. Duo famosi Prophetae, Elias & Elizeus pergebant in Iericho, cumque Dominus leuare vellet Eliam per turbinem, dixit ad Elizeum: *Sede hic quia Dominus misit me, vsq. ad Iordanem.* Cui respondit Elizeus. *Viuu. Dominum, & viu. anima mea, quia non derelinquam te.* Mirantur Prophetarum Filij, cur Deus Eliam separet ab Elizeo. *Hodie Dominus tollit Dominum tuum a te:* dicit Elizeus: *& ego non ui. flete.* Vbi autem venerunt ad Iordanem, cum deesset pons ad transeundum: *tulit Elias pallium suum, & inuoluit illud, & percussit aquam, qua diuisa sunt in duas partes, & transierunt ambo per sicum.* Expositores Sacrae Scripturae censent, pallium hoc fuisse pretiosum. Alij legunt, pallium illud erat pellicula ouina. Rabanus dicit: *Pallium hoc est incarnatio verbi Divini, quod aditum ad caelestia regna patefacit.* Quod ergo pallium Eli aquas diuiserit, in hoc diuina potentia mundo elucescere voluit, quae pro incremento Ecclesiae Sanctae, & suae Religionis, multa stupenda operari solet, ut censet Lyranus, inquiens: *non quasi virtus esset in*

pallio, sed hoc virtute diuina factum est, ut declaratur meritum Ecclesiae.

Catholici mei, quomodo nos frequenter pergitur ad Iordanem? trahit nos illicita mundi voluptas, & in medijs iniquitatibus sedere iubet, illud epicureum nobis inculcans, ede, bibe, post mortem nulla voluptas. Sed non dimittamus Eliam, id est; Sacram Religionem Carmelitana, ut ad portum felicitatis possimus tranare. Equis oro non desiderabimus, hanc vestem salutaris, Scapulare Beatae Virginis portare, quo cum vos induros esse videam, in libro vitae scriptos audeo omnari. Mirifice extollebat Plato Aristippum, quod magnum Reipublicae fauorem expertus esset, donatam ab illa habens purpuram Regiam: *Tibi vni inquit datum est, & pannum, & chlamidem ferre.* Chlamis erat Satrapatum; pannus vero Mendicorum. Quod ille Aristippo, hoc ego tibi Sacram Carmelitarum Religio subscribo: *Tibi vni datum est, & pannos, & chlamides ferre.* Gaudens igitur gaude, & exulta, quia te induit Dominus vestimento salutis.

✠ (S) ✠

DI E S M A R I A E M A G D A L E N A E, C O N C I O P R I M A.

Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. *Luca 8.*

Peccatoris iustificationem in tribus consistere, videlicet in dilectione Dei super omnia, in detestatione peccati, in infusione gratiae sanctificantis, probatur.

N duobus vera hominis ad Deum amicitia consistit? scilicet; in dilectione Dei super omnia, & in detestatione peccati. Adeo ut merito dixerit Apostolus: *In hoc duobus praeceptum tota lex pendet & Prophetiae.* Quisquis enim Deum appetit, ut super omnia amat, ab eo quoque mutuo vicissim

amore redamatur. Amantur illum Apostoli toto corde & ore, & ecce recipiunt. *non dicam vos seruos, sed amicos.* Amavit illum Abraham, sed mox firmam eius amicitiam consecutus est: *Credidit Abraham Deo & reputatum est ei ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est.* Tanti igitur momenti est Dei dilectio, quani

Ioan. 15.

Iacobi 2.

quam Christus apud Mattheum hominibus praeicipiens, maximum & summum mandatum appellauit: tanti inquam est momenti, ut ex Dei dilectione, velut ex prima omnium praeceptorum radice, omnis diuinæ misericordiae ubertas in homines dimanet. Sinè qua homo, velut sinè principali fundamento, nec Dei gratiam, nec perfectionem ullam potest habere. Carebat innocentissimi sanguinis Christi reus Iudas, hac sincerâ Dei dilectione: & ecce semel in avaritiâ peccatum corruens, non amplius potuit subleuari, sed suspensus medius crepuit. Quae causa obsecro tantæ à peccato resurgendi impotentiae? non alia profecto, nisi hæc, quia sinè dilectione Dei peccatum homo derectari non valet, ex illiusque turpitudine surgere. Nam dicit Apostolus: *Qui non diligit manet in morte.* Quasi diceret, qui non diligit Deum super omnia, ille de peccatis dolere nequit, aut illorum veniam consequi. Mortuum enim veræ contritionis ad iustificationem disponentis, est superexcedens bonitas, seu amabilitas Dei: Quemadmodum docet S. Augustinus lib. de vera & falsa poenitentia cap. 9. ac 17. *Sinè amore inquit nemo unquam gratiam inuenit, nemo veniam est affectus.* Et Serm. 7. de tempore similiter ait: *Poenitentiam certam non facit nisi odium peccati & amor Dei.* Agnouit hoc perbelle mulier hodierna peccatrix Maria Magdalena, quæ maximis immerfa peccatis, non aliter veniam eorum meruit; quam per summam Dei dilectionem, ipsomet annuente Christo: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Exemplar igitur veræ poenitentiae hodie vobis proponam Catholici in B. Maria Magdalena, atque simul deducam, neminem in suis iniquitatibus iustificari posse, nisi per talem amorem, qualem hodierna peccatrix, rectius dixerim Victrix peccati habuit.

Totam hominis peccatoris iustificationem, in tribus modis consistere indubitatum est apud omnes Theologos: scilicet in vltima dispositione, quæ est summa peccatorum detestatio, Deique super omnia dilectio. Deinde in gratiae sanctificantis infusione, ac demum in expulsiōe peccati. Per hæc tria hodierna peccatrix B. Maria Magdalena iustificata est in oculis Christi. Præcedere debet peccatoris iustificationem vltima dispositio, quia hæc triplex est; remotissima, remota & proxima. Remotissima, est exercitium bonorum naturalium operum. Sed tale exercitium operum pietatis, seu bonorum

naturalium absolute loquendo & per se, non profunt ad iustificationem obtinendam. Quod ex fide manifeste liquet. Nam Apostolus ad Romanos sic loquitur. *Reliquiae secundum electionem gratiae Dei saluae factae sunt, si autem gratia iam non ex operibus, alioquin gratia iam non est gratia.* Similiter ad Titum 3. dicit: *Non ex operibus iustitiae quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam.* Similiter ad Timotheum. *Qui vocauit nos vocatione sua Sancta, non secundum opera nostra, sed secundum proposuitum suum & gratiam, quæ data est nobis in Christo IESU ante tempora.* Et ad Romanos hoc ipsum repetit. *Non ex operibus sed ex vocante dictum est, maior seruiet minori.* Definuit quoque hanc ipsam veritatem Concilium Arausicanum secundum, potissimum cap. 17. Et Trid. sess. 6. cap. 5. & cap. 6. can. 3. Moguntina Synodus, & Milenitana, pluries. Hoc insuper docuerunt summi Pontifices. Innocentius prius, Hosius, Celestinus, Leo Papa, & alij multi, citati apud Ruiz Tract. 3. Disputat. 17. sect. 2. & 3. Deducitur insuper hoc ipsum rationibus, primò à priori. Id non prodest initio iustificationis, seu salutiferæ gratiae primæ obtinendæ, per se; quod neque conditione suâ aut operantis, neque ordinatione diuinæ, Physicè aut moraliter confert ad acquisitionem illius, ut commune Theologorum axioma sonat. Sed opera nostra naturalia, sunt eiusmodi: quæ enim est in illis proportio, aut in operatore eorum, aut ubi promissio diuina de ipsis remunerandis? vel quæ operantis dignitas, præsertim cum opera naturalia bona fiant à peccatore. Secundò à posteriori id ipsum ostenditur. Quia nullius effectus supernaturalis, causa potest esse merè naturalis, si verò gratiae primæ supernaturalis, essent effectus operum naturalium, iam causa earum daretur merè naturalis.

Remota verò dispositio peccatoris vltima est, exercitium bonorum operum supernaturalium, directè cum peccato culpæ non pugnantium, ut orationum, elemosynarum, ieiuniorum. Sed neque talia opera conducunt ad obtinendam primam gratiam iustificantem, quia non profunt ut meritum aut de congruo, aut de condigno primis gratijs obtinendis. Ut constat ex Trid. sess. 6. c. 5. ubi docetur. Exordium iustificationis sumendum esse, à Dei præueniente gratiâ, hoc est ab eius vocatione, quâ nullis existentibus meritis ab eo vocamur. Ex Arausico. 2. can. 25. ubi dicitur: *Ipsa nobis nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui patris inspirat.* Et ratio euidentiissima est à priori. Quia gratia

Rom. 11.

2. ad Timot. 1.

Rom. 9.

Ioannis 3.

S. August.

Trident. Concil.

Concil. Arausic. 2.

E 2

gratia ex quiditate sua formali non est merces. Sed si daretur operibus nostris vt merentibus eam aliquomodo, iam esset merces, contra illud Apostoli: *Si gratia iam non ex operibus, alioquin gratia non est gratia.* Merces autem est, quæ ex sua ratione formali, non datur gratis, ex illo Apostoli dicto: *Et qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum meritum.*

Verum mouebit fortasse non neminem auctoritas Sacre Scripturæ. Nam dicit Propheta: *Ad vocem clamoris tui, statim vt audieris, respondebit tibi.* Nam frustra alioqui oraremus, frustra Christus præciperet orationem etiam peccatoribus, frustra concionatores hortarentur peccatores ad frequentanda bona opera, frustra eisdem Magistratus cogeret ad implenda Dei præcepta. Præterea videtur huic sententiz contrarium sentire D. Augustinus, qui Tract. 44. in Ioannem dicit: *Si peccatores inquit Deum non exaudiret, frustra publicanus oculos in terram demittens, & petrus suum percutiens dixisset, Deus propitius esto mihi peccatori.* Idem docet D. Thomas 2. 2æ. Q. 83. art. 16. S. Basilius interrogatione 26. S. Hilarius, & alij. Verum sciendum est Scripturam & SS. Patres in eo sensu loqui, quod oratio vt sit efficax ad impetrandum, debeat procedere à supernaturali auxilio gratiæ, iuxta illud Apostoli ad Romanos: *Spiritus adiuvat infirmitatem nostram, nam quid oremus scire oportet nescimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus.* & illud ad Corinthios: *Nemo potest dicere Dominum IESUM Christum, nisi inspiratus.* Adde præterea orationem nihil valere ad impetrandum, nisi procedat ex fide; quemadmodum docet Apostolus inquitens: *Quomodo inquit inuocabunt, in quem non crediderunt.* Hinc S. Augustinus de gratia cap. 14. infert: *Ergo Spiritus gratia facit vt habeamus fidem, vt per fidem impetremus orando, vt possumus facere quæ iubemur.*

Videtur etiam misericordiæ operibus à peccatore factis, toties in Scriptura Sacra remissio peccatorum tribui. Nam apud Tobiam dicitur: *Eleemosyna ab omni peccato & morte liberat.* Et apud Daniele peccata sua eleemosynis redime. Et Sapiens eandem intonat cantilenam: *Ignem inquit ardentem extinguit aqua, & eleemosyna reficit peccatis.* Denique Christi Apostolus idem annuntiat: *Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis.* Cornelius centurio gentilis, per eleemosynas & orationes impetrauit reuelationem & prædicationem Petri, & mysteriorum Dei sibi per Angelum fieri. Lacro in cruce ob misericordiæ opus, meruit à Christo promissum sibi paradysum audire. Sed certum

est, opera ista pietatis, vt eleemosynas & similia, si procedunt ex motibus naturalibus, non verò ex auxilio supernaturali, primis gratijs acquirendis inchoatis, quodcunque negotium salutis, prodesse solum per Accidens, seu vt dispositionem negatiuam, seu vt remouens impedimentum, aut potius non apponens maius, vno verbo non obesse, ita expresse censet Ruiz Tract. 3. de exordio prædestinationis, Suarez lib. 3. de Auxil. cap. 2. Molina in concordia Disp. 6. & 14. membro 5. Et ratio est. Quia tali modo vtilitatis operum, ad gratias primas acquirendas, summè receditur ab omni suspitione erroris, & optimè Saluatur gratiæ quiditas, quæ iuxta Apostolum supra citatum, debet esse summè gratuita. Atque iuxta hanc doctrinam intelligendum est illud axioma. *Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.* nimirum: si placuerit ipsi: non enim tenetur ex vi operum naturalium à nobis præstitutorum, vt potè nullam connexionem intrinsecam, Physicam aut moralem, aut extrinsecam fundatam in aliqua promissione Dei habentium; sed tantum non habentium disconnexionem, quod sufficit ad hoc, vt dicantur prodesse per Accidens. Quantum verò ad Cornelium gentilem, & latronem, Christum in cruce confitentem attrinet, tunc censendum est, illos gratiâ Dei excitante & adiuuante prius præuentos concepisse fidem, deinde orasse, eleemosynas dedisse, ceteraq; opera pietatis naturalia exercuisse. Quia Fides est initium bonorum operum, teste Apostolo, qui dicit: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quia remunerator bonorum ac malorum.*

Tandem proxima dispositio vltima peccatoris ad iustificationem, est exercitium actuum supernaturalium iustificationi vtilium, & remissioni peccatorum directè, vt fidei, spei, charitatis, contritionis, propositi vitæ melioris. Talis fuit dispositio B. Mariæ Magdalene penitentis. Præcedere debet contritio & dilectio Dei super omnia infusionem gratiæ sanctificantis, eò, quod Deus licet vniuersiuique peccatoris salutem velit, neminem tamen inuitè trahere vult, ne liberum eius arbitrium lædat; sed expectat liberum nostræ voluntatis motum, vt nos cum omni reuerentiâ ad recipiendam cœlestem gratiam præparemus, ne tam pretiosum Dei largitoris donum, in immundam, necdum benè dispositam animam diffuat. Quod asserit S. Ambrosius l. 1. de penitentia cap. 4. *Expectat inquit gemitus nostros, sed temporales, vt*

Ruiz,
Suarez,
Molina

Hebr. 12.

S. Ambrosius

les, vt remittat perpetuos; expectat lacrymas nostras, vt profundat pietatem suam. Sic videtur Matris lachrymis compassus, filium eius resuscitauit. Expectat conuersionem nostram, vt reuertamur & ipsi ad gratiam: quæ, si nullus lapsus nobis irreperet, in nobis perseveraret. Sed quia peccatis nostris contrahimus offensam, indignatur vt humiliemur, humiliamur autem vt digni simus magis miseratione; quàm poenâ. Hinc aduertimus, quia ideò Deus humiliat sub pedes suos omnes victos terræ, vt iudicium eius declinemus. Sed neque toto corde humiliat peccatorem, vltique ad terram, quia etiam de terra suscitatur inopem & de stercore erigit pauperem. Non enim ex toto corde humiliatur, qui se veniz reseruat. Quod si non ex toto corde omnem humiliat peccatorem, quantum magis eum, qui non ex toto peccauit? nam sicut dixit de Iudæis: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.* Fortasse & de aliquibus lapsis dicit: isti labijs me negarunt, sed corde mecum sunt. Vicit eos poena, non auertit perfidia; sine causâ autem his aliqui veniam negant, quorum fidem eò vsque confectatus persecutor est, vt eam studeat expugnare tormentis. Negarunt semel, sed quotidie confitentur. Negarunt sermone, sed confitentur gemitibus, confitentur eiulatibus, confitentur fletibus, confitentur liberis non coactis vocibus. Cesserunt quidem ad tempus Diaboli tentationi, sed etiam postea Diabolus recessit ab his, quos sibi vindicare non potuit. Cessit ergo fletibus, cessit penitentia. Quos inuaserat alienos, perdidit suos. Nonne sic se res ista habet, ac si quis captiuum victæ vrbs populum abducat! Captiuus abducitur, sed inuitus, qui in alienas terras necessitate contendat, intimo tamen non migret affectu, Patriam secum animo vehat, quærat occasionem quemadmodum reuertatur. Quid ergo? cum huiusmodi reuertitur, num est aliquis qui persuadeat eum non recipiendum, minore scilicet honore, sed studio propensiore, ne habeat in quo insultet aduersarius. Si armato ignoscis, ei qui pugnare non potuit, non ignoscis ei, in quo sola pugna barthes. Ipsi Diaboli de huiusmodi lapsis si requiramus sententiam, nonne videbitur respondere: *Populus hic me labijs honorat, cor autem eorum longe est à me.* Quomodo enim mecum est, qui non recedit à Christo: sine causâ autem me colere videntur, qui doctrinam Iesv custodiunt. Ego autem putabam, quod mea docerent,

plus damnant, dum comperta deserunt. Certè Dominus noster in his amplius gloriatur, dum recipit reuertentes.

Circumspicite hodiernam peccatricem, nonne illa talibus animæ hostem elusit commentis? Magnis enim contaminata peccatis, moluit operatricem salutis gratiam, in fœdatam maculis animam admittere. Sed prius illam summâ detestatione peccatorum emundabat, non amplius in mundi voluptatibus, sed in Dei timore, vitam cupiens transigere. Agnouit peccatorum suorum tantam in oculis Dei fuisse offensam, vt prodigum imitari filium indignam se putaret, quæ diuinâ fulgentem sanctitate Christi faciem intueretur; verum ad sanctissimos eius pedes prolapsa, beatis eius plantis calcandam, se proposuit; tanquam indigna iam esset, quæ magni omnis creaturæ Parentis filia nominaretur. Sed felix macula, quæ ab illis, qui humanam salutem operaturi venerant, pedibus meruit deleri. Macula omnes ibi maximè eluuntur, vbi toto impetu decurrit aqua. Hodierna peccatrix omnes iam antea vitæ maculas elui penitus volens. ad pedes Christi prosternitur, vt sacratissimus eius sanguis, qui è latere diuino in pretium mundo redimendo effluxit, vberimè in iacentem sub pedibus eius peccatricis animam dimanans, fortiter ablueret, quod illi firmitus inhaererat. Vix gentes non aliter sibi victoris clementiam parant, quàm dum ante eius pedes prostrata, suam fatentur offensam, veniam poscendo. Diuinus amor, qui Dei filium è sinu paterno de cælo ad liberandum ex demonum faucibus hominem, traxit in mundum: vicit in omnem effrenatam libidinem mulierem hanc, Mariam Magdalenam, sed mox & illa victorem peccati agnoscens, veniam pedibus eius pronoluta poposcit, suam cum saluari rubore fassa culpam. *Peccatus inquit in calum coram te.* Quid nunc facies æterna Dei sapientia? dum peccatricem agnoscis, sed humi prostratam spectas. Vides omni impuritate mundanâ fœdatam, sed à tuâ puritate cupientem mundari. Quid immensa Dei bonitas ages? dum rebellem toties peccatricis voluntatem cernis, sed nunc tibi sese vltro submittentem agnoscis. Quò progredieris seuera Dei iustitia? dum iura tua toties violantem mulierem præ oculis habes, sed spontè suâ, se ad calligandum offerentem. Si punire vis, clementia non permittit. Equis enim Mosarcha suum hostem, delicti veniam vltro rogatum, venientem, interficere solet? Si

solet? Si orantem relinere vis, infinita tua bonitas obstat, quæ humiles semper recipit.

Sed miraculum audite nouum, seu-
rus ille iudex qui totum mundum pro-
pter scelera delere voluit, vnam pecca-
tricem ad se venientem, non tantum be-
nevolè recipit, sed etiam tangi se permit-
tit. Erigite iam animos peccatores, &
desertantem de diuina misericordia Cain
procul fugite. Eiectus ille à facie Dei,
vbiq; profugus perijt; quia semel fra-
tricida, semper desperabundus coram

Gen. 4. Deo humiliari noluit: Ecce inquit *eiecit me
hodie à facie terra, & à facie tua abscondar, omni
ignis qui viderit me, occidet me.* Vnde palam fit,
nihil grauius esse, quàm errantem à Deo
deseri, vt se reuocare non possit. Mors
quippe peccatoris finem peccandi af-
fert; vita autem diuino gubernaculo de-
stituta præcipitatur, & in grauiora prola-
bitur. Vt si Pastor gregem relinquat, in-
cursent bestie; ita cum Deus deserit ho-
minem, ingruit Diabolus. Graue est præ-
sertim insipientibus non habere rectorem:
serpit tunc malitia, vulnus augetur, vbi
medicina defuerit. Merito proinde timu-
it malè conscius Cain & dixit: *Omni qui
inuenerit me, occidet.* Augusti mentis homo
præsentem solum mortem verebatur, per-
petuam negligebat, & diuinum iudicium
non reformidabat, interitum solum cor-
poris deprecando. Sed à quo timebat
occidi, qui solos parentes habuit in ter-
ris? Respondet S. Ambrosius lib. 2. de
Cain & Abel. cap. 9. *Potuit inquit & incur-
sus bestiarum timere, qui legis diuina iura violauit,
nec presumere de subiectis animalibus ceteris,
qui hominem docuerat occidi. Potuit & parentes
paritudo timere, qui docuerat paritudo posse
committi: potuerunt enim & parentes de filio di-
scere, quod didicerunt postea de parente. Vobis
autem omnibus quicunque diuinæ maie-
statis læsæ rei estis, hodierna peccatrix
exemplar proponitur, præstò cuiuslibet De-
um fore auxiliatorem promittens, qui à
peccatis resurgere studendo, eundem vult
habere adiutorem. Recipit ille benignè
Magdalenam, sed quia liberè ad se re-
currentem: & vobis eandem præstare
gratiam paratus, nisi obstinata malitia
vos diutius in iniquitatibus merfos deti-
niens, impediuerit. Neminem enim vltro
se innocentem deserit, restantē regio va-
te: Cor contritum & humiliatum Deus non despi-
cit. Non derelinquit etiam post grauissi-
mum lapsum redeuntes ad se. Reuertatur
inquit Propheta ad Dominum: & miseretur
eius. Nonne sic cum Ninuitis processit*

Ambr.

Psalm. 101.

Isaia. 55.

Deus? vltimum iam excidium prædix-
erat illis Jonas Dei Propheta. *Triduo inquit
& Ninive subuerteretur.* Quo insulso rumore
perterriti Ninuitæ, quamuis post vinas
Prophetæ, dixerunt apud se disceptantes.
Quis nouit, si Deus flectat in melius sen-
tentiam suam, & misereatur. Incertū illis
erat, quando dixerunt: Quis nouit, & ta-
men quia de incerto penitentia egerunt,
certam misericordiam consecuti sunt.
Prostrauerunt se in lachrymis, in ieiunijs,
in cilicio & in cinere, genuerunt, fleu-
runt, & mox pepercit Deus. Stetit Nini-
ue, an euersa est Ninive? Aliter quidem
videtur hominibus, & aliter videtur Deo.
Ego autem impletum puto illud fuisse,
quod Propheta prædixerat. Respice ob-
secro, quæ fuit Ninive, & vide quia euersa
est. Euersa est in malo, ædificata in bono:
sicut euersus Saulus persecutor, & ædifi-
catus Paulus prædicator. Quis non dice-
ret ciuitatem istam in qua nunc sumus,
feliciter euersam, si omnes illi insani nu-
gis suis desertis, ad Ecclesiam compun-
cto corde concurrerent. Dei misericordi-
am de suis factis præteritis innocarent?
Nonne diceremus, vbi est illa Craconia?
quia non est, quod erat, euersa est? Sed
si est quod non erat, ædificata est. Sic
enim à Domino dictum est Hieremias. Ec-
ce dabo tibi eradicare, suffodere, euer-
tere, disperdere, & rursus ædificare &
plantare? Hinc est vox illa Domini: Ego
percutiam, & ego sanabo. Percutit enim
putredinem facinoris, sanat dolorem vul-
neris. Iuuat Deus omnes, quicunque de
suis prauis actionibus resurgere volunt,
omnia vulnera animæ infecta misericor-
diter sanando. *Conuertimini & sanabo auersio-
nem vestram.* Recipit & magnis ditat mune-
ribus conuertentes se ad eius clemen-
tiam: *Si conuerteris, conuertam te, & ante faciem
meam stabis.*

Quomodo enim despicere debet Homi-
nem, quem præstantissimam suam omni-
potentiam voluit esse creaturam; summo amo-
re eundem prosequens, priusquam illum
homo agnouerit, vt palam Apostolus insi-
nuat: *Non quasi nos dilexerimus eum, sed quia ipse
prior dilexit nos.* Prius enim seipsum homini
semper offert, antequam eundem homo
amplectatur; dum modo illum appetat.
humana voluntas: quemadmodum docet
Gregorius Magnus. hom. 30. in Euange-
lium. *Qui oit mento integræ Deum desiderat, is
profecto iam habet quem amat: neq; enim posset De-
um diligere, si eum, quem dilexit, non haberet.* In
maxima peccatrix Magdalena, & ipsa di-
uino impulsu ab illa libidinosa fæditate,
explata

Ion. 3.

Hierem. 31.

Hierem. 17.

Ioan. 12.

S. Greg.

explata; postquam magno desiderio Chri-
stum quaesivit, non est repudiata, sed in se-
ricorditer nouo repleta solatio. Quæ de re
scribit Paulinus Epistola 4. ad Severum in
hunc modum. *Ille perfundendo Christum se obtu-
it, pedes illius detergendo, sua peccata mundauit: &
ideo meruit audire: Felix fides tua te saluam fecit.*
Quid tantam illi, Christi clementiam con-
ciliavit? dilectio Dei magna, & peccato-
rum summa detestatio: quæ iam anima il-
lius ita pulchrè disposita erat & adornata,
vt dignam, Filius Dei iudicauerit, cui sa-
luti gratiam infunderet.

Paulinus.

S. Thom.

Controuertunt hic Doctores celebri-
tè: An dilectio Dei super omnia, possit ho-
minem ad uitam iustificare. Sed respondet
Angelicus Doctor Q. 113. & 3. p. q. 87. &
in 4. Dist. 17. Nullum actum cuiuscunq;
virtutis, proinde neque dilectionem Dei
super omnia, aut contritionem, esse forma-
liter ad uitam peccatoris iustificatiuum. Quia
quemadmodum vita hominis non potest
procedere nisi à solâ animâ rationali, quæ
formaliter hominem viuificat; ita pariter
iustificatio in homine causari nequit, nisi
à vera iustitia habituali, (quæ est gratia
sanctificans) quæ hominem formaliter &
intrinsecè facit sanctum, proinde iusti-
catum omnimodè. Certum est nihilomi-
nùs, quod vera Dei dilectio iustificet ho-
minem dispositiuè. Quia animam homi-
nis, Deum quem ante offenderat, summè
diligentis, ita disponit ad gratiam acqui-
rendam, vt Deus ex infinita sua miseri-
cordia, & omnimodâ promissione, quæ se
homini ad Deum conuertenti præstò futu-
rum pollicitus est, nunquam eiusmodi ho-
mini sua auxilia atq; gratiam sanctificantē
soleat denegare. Iustificat quoque Dile-
ctio Dei peccatorem etiam effectiuè, sed
moralitèr. Quia omnes actus hominis ita
Deum diligentis, facit de congruo meri-
torios seu impetratiuos: quàm impetra-
tionem Deus ex sua clementia acceptare
solet. Atque sic potens est dilectio Dei,
quia peccatum in homine per summam
displicentiam tollit. Hæc est mens D.
Gregorij Magni hom. 33. in Euangel. *Nisi
inquit durum est valde, quod coquisur, scilicet; le-
thale delictum: abundat tamen amoris ignis, quo
etiam dura consumuntur.* Et profecto quid ali-
ud dilectionem Dei credimus esse, nisi i-
gnem? quid culpam, nisi rubiginem: In-
cendit enim dilectio Dei peccati rubigi-
nem, quia ardet valde per amoris ignem.
Sic quoque censet Doctor Angelicus 1. p.
q. 81. art. 4. ad primum. *In iustificatione in-
quit impij apparet iustitia, dum culpæ relaxat De-
um propter dilectionem, quàm tamen ipse misericor-*

S. Greg.

S. Thom.

dicit infundit. Hæc dilectio Dei in hodierna
peccatrice operata est iustificationem, dum
contrito corde humiliata, superbo
mundi vestitu & luxurioso fastu abiecto,
non iam ornata pretiosis vestimentis, sed
erinibus solutis: non erecto vultu; sed
rubore perfuso, & in terram demisso: non
latâ facie; sed lachrymis conspersa, ad
Auctorem vitæ venit, vt citius Dei miseri-
cordiam consequeretur: quàm Dominus
luxurianti istius mundi fastui plerumque
solet denegare.

Quando populus ille Israëliticus per
suam idololatriam grauitè Deum offen-
dit, ita vt Deus voluerit illum penitus de-
lere: *Semel inquit ascendam in medio tuum & de-
lebo te.* Cumque eum deprecaretur Moy-
ses pro populo, respondit illi Deus: *Sine
me, vt iratus conteram eos.* Iubetne obsecro,
an petit se dimitti, cum ait, *sine me.* Vtrum-
que tenere absurdum. Nam si iubebat
Deus, inobedienter fidelis famulus Moy-
ses non obediebat: neque etiam decebat
Deum hoc à seruo suo petere, cum præ-
sertim potuisset illos eo nolente, pro suo
placito conterere. Significauit itaque his
verbis Deus, plurimum apud se illi popu-
lo profuisse, quod sic à Moyse diligeretur,
quem etiam Deus in tantum diligebat, vt
propter eius supplicationes delinquenti-
bus parceret. Non aliter ergo populus ille
potuit placare Deum, nisi Moyse pro suis
delictis interueniente, & nisi simul fastuo-
sa illa & ad libidinem prouocantia vesti-
menta depouisset, ipso præcipiente Deo.
*Iam nunc depone ornatum tuum vt sciam quid faciam
tibi.* Quem locum considerans Oleaster,
egregiè discurret inquit. *Non libenter vi-
det Deus peccatorem, festiuus vestitus, ceterum induratus:
sed quemadmodum dedecet istum vestimenta luqu-
bria, ita peccatorem inmunditatis.* Præstitit hoc
ipsum hodierna peccatrix: venit squalli-
do habitu, oculis lachrymantibus & abie-
ctis, dispersis & incomptis capillis, retrò
se abscondens quasi indigna, quam purifi-
simus ille in carne humana Dei existentis,
Spiritus intueretur: quæ tanto tempore,
in mundi delicijs conuersata, omnem iam
coelestis gratiæ puritatem amiserat. Sed
ob tam profundam humilitatem, copio-
sam gratiam inuenit. O vnam omnes,
qui à Deo veniam postulamus, mundi hu-
ius ornamenta cane peius & angue dete-
stemur. Vtinam toties peccantes in cæ-
lum, quod est Thronus Dei: peccantes
in Dei maiestatem, cum hodierna pecca-
trice, aut cum illo publicano, qui nolebat
oculos in cælum leuare, nostra criminosa
desicemus, nos ipsos damnando propriè
iniqui-

Exodi. 32.

Oleaster.

iniquitatis: indignos nosmetipsos iudicando, ut cælum intueamur, qui contra cæli Conditor toties impudenter aumus peccare: quàm facile Deum propitium, & omnia mala vndique nos incurrentia, procul à nobis auertentem agnosceremus.

Consistit adhuc peccatoris iustificatio in infusione gratiæ sanctificantis; per quam homo regeneratur in Deo amabilem creaturam. Gratia enim dat homini esse supernaturale, eleuans illum ad esse quoddam diuinum, & dans illi posse supernaturaliter operari & iustè, per concomitantem virtutum ac donorum Spiritus sancti infusione. Nam quamuis iustificatio hominis rigorosè & Metaphysicè sumpta, essentialiter consistat in sola gratiæ infusione, contradistincta virtutibus & donis. Tamen integrè accepta, consistit concomitantè etiam in infusione virtutum & donorum supernaturalium.

Trident.
Synodus.

ut docet Tridentinum Concilium Sess. 6. cap. 7. Et S. Thomas q. 110. Art. 4. & q. 113. Art. 3. Quod ratione evidentissima deducit S. Thomas loco priore ad 4. Quia iustificatio est hominis regeneratio, ut vult etiam Tridentinum. Sed hæc præcisè & essentialiter primò terminatur ad esse supernaturale, deinde ad posse concomitantè, ut constat ex Philosophia, igitur & iustificatio accepta præcisè, prout scilicet terminatur ad gratiam, quæ dat esse supernaturale, consistit formaliter in infusione gratiæ. Accepta autem plenè & integrè, nimirum, prout terminatur etiam ad infusione virtutum & donorum, quæ dant posse operari supernaturaliter iustè, consistit concomitantè in infusione quoque virtutum Theologicarum atque moralium, atq; etiam donorum Spiritus Sancti. Ea proinde est conditio gratiæ sanctificantis, ut faciat hominem Deo gratum formaliter, ut innuit Apostolus: Gratia inquit Dei facit nos consortes diuinæ naturæ. Id est: ita similes Deo efficit, ut vi illius simus omnino amabiles ipsi, tanquam amici & Filij eius adoptiui, hæredesque vitæ æternæ. Quod recognoscere in hodierna peccatrice. Quid enim illam effecit iustam? ex captiua Diaboli, filiam Dei; ex mundi proscripta, cæli beatam; nisi diuina gratia. Talem enim gratiam apud Christum inuenit, ut eam ex summa sui dilectione & humilicite tribus vicibus commendauerit Dominus. Laudauit illam in hodierno Euangelio, arguens superbum Phariseum, quod intra se dubitaret, Christum scire secreta hominum, & per consequens Dei

Filium esse. Hæc secum mente reuoluens: *Hic virg. si esset Propheta sciret quæ & qualis mulier esset, quæ tangit eum.* Cui mox respondit Christus: *Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti, hæc autem non cessauit rigare pedes meos, & capillus capiti sui tergere.* Laudauit eam iterum Lucæ 10. cum a sorore eius Martha humanissimè exceptus esset, ubi Martha volens illum splendide tractare, satagebat circa frequens ministerium. Maria autem Magdalene sedebat secus pedes Domini verbum eius audiens. Vbi Dominus ob gratiam apud se inuentam, prætulit illam Marthæ, inquit: *Martha Martha sollicita es, & turbata circa plurima; Maria optima partem elegit, quæ non auferetur ab ea.*

Lucæ 10.

Tertio adhuc illam laudauit, quando indignantibus discipulis, quod vnguenti pretiosi alabastrum effuderit super caput eius, vitio vertit inquit: *Quid molestus es huic mulieri, quæ enim bonum operata est in me.* Magna profectò gratia ab immenso Deo laudari, cuius laus omni æuo immutabilis manet. En iam mulier, quæ famam in terris perdiderat, propter ipsius Christi tam apertam in oculis omnium laudem, magnificabitur per totam æternitatem & in cælo, & in terra.

Matt. 26.

Demum iustificatio peccatoris consistit in expulsionem peccati. Quamuis enim iustificatio moraliter loquendo sit simplex mutatio, conflata ex duabus partialibus, videlicet: infusione gratiæ, & expulsionem peccati. Quemadmodum calefactio moraliter, est simplex mutatio constans ex duabus partialibus, scilicet: caloris productione, & frigoris expulsionem. Nihilominus Metaphysicè & rigorosè loquendo infusio gratiæ distinguitur ab expulsionem peccati realiter suo modo. Sic expressè docet S. Thomas Quæst. 28. de verit. cap. 1. si inquit iustificatio sumatur per viam mutationis, sic iustificatio significat aliam mutationem, videlicet, iustitiam generationem: & aliam, peccatorum remissionem. Sic autem iustificatio & remissionem culpæ non erunt idem, nisi per concomitantiam. Id ipsum apertè innuat Tridentinum Sess. 6. cap. 7. Hanc inquit dispositionem ipsa iustificatio consequitur, quæ non est solum peccatorum remissio, sed & renouatio interioris hominis. Et insuper ratione hoc ipsum conuincitur. Quia omnis mutatio terminorum priuatiuorum aut contrariorum quomodocunque, constat duabus partibus realiter inter se distinctis. Sed iustificatio est mutatio terminorum contrariorum, constans duabus partibus, quarum termini, sunt sibi contrarij aliquomodo. Nam peccatum separatim potest inueniri sine gratia, & gratia

S. Thom.

Concil.
Triden.

7. Petri.

vicissim

vicissim sine peccato. Deinde infusio gratiæ datur sine remissione peccati, ut in Adamo & in Angelis. Præterea potest per absolutam potentiam fieri, ut remittatur peccatum sine infusione gratiæ. Hæc autem separationes innunt distictionem realem. Igitur iustificatio præter infusione gratiæ, dicit expulsionem peccati quoque tanquam aliquid diuersum. Dùm enim homo iustificatur, inferitur Christo tanquam palme suæ viti, per gratiam inherentem. Cuius natura ita peccatore pugnat, ut nullatenus cum ipso stare possit, non secus, quàm lux cum tenebris. Cognoscite quæso, quomodo in hodierna S. Magdalenz iustificatione peccatum expulsus sit: quæ accepta peccatorum remissione, ita Christo veluti vitis suæ arbori voluit illigari, ut amplius ab illo diuelli non potuerit. Hæc semper peregrinationis eius fuit comes & quasi ministræ. Hæc ad crucem eundem secuta, crudelissimam eius mortem totis visceribus ingemuit: ad sepulchrum sedens amare fleuit. aded ut nec Marthæ sororis interpellatione auelli, nec furore Judæorum deterreri, nec militum custodiâ abigi potuerit. O mira peccati expulsio! magnum erat crimen peccasse in Deo: sed maior perfectio, post Diuinam reconciliationem, desertum non amplius sequi mundum. Magno perfudit gaudio celestes incolæ, constans hæc peccati detestatio in S. Magdalena. aded ut S. Bernardus audacter dicat: *Et domus repleta est ex odore vnguenti.* quasi diceret, vnguento, quod Magdalena super caput Christi effudit, totam domum impleuit; sed eius conuersio & lachrymæ manantes totum cælum & omnes Angelos non mediocriter recreauit. Addit enim S. Ber-

S. Bernardus.

nardus Serm. 30. in Cantica. *Lachrymæ S. Bern.* inquit penitentium, vinum sunt Angelorum, quod in illis vita odor, sapor gratia sit, indulgentiæ gustus, reconciliationis iucunditas.

Quare habetis Catholici Exemplar veræ penitentiae B. Mariam Magdalenam, quam Deus vult toti mundo in hodierna solennitate voluit exponere, ut omnes peccatis obnoxios ad salutarem penitentiam facilius permoueret. Audistis veram peccatoris iustificationem consistere in tribus, in dilectione Dei super omnia & peccati detestatione summa. Deinde in gratiæ Sanctificantis infusione, ac demum in expulsionem peccati. Spectastis dilectionem Dei super omnia habuisse in hac peccatrice, gratiæ infusione tantam, ut illam prætulit Centurioni, quem coram suis discipulis laudauit Christus. Prætulit eandem & innocentissimo Joanni Baptistæ, quem non presentibus, sed abeuntibus discipulis, laudauit Saluator noster. Ad hoc igitur exemplar vestras conformate conscientias, diligendo Deum super omnia. Ut quem toties offendistis, per veram dilectionem vobis placabilem reddatis. Quærite Sanctificantem corda vestra gratiam, ut per illam Deus in animis vestris manens, omnem sordiditatem in miram transmutans pulchritudinem, cum hodierna muliere vos coram mundo & cælo, in sua gratia perseverantes, laudare non erubescat. Detestemini peccatorum maculas, ut Deus quoque omnem animarum vestrarum, tam inferorum, quàm mundi istius hostes detestatus, vos sibi ceu veros palmites per hanc penitentiae virtutem insertos, in sua illa amicitia æternum velit fouere.

Matt. 9.

Matt. 22.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Lachrymis cepit rigare pedes eius: & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur, & vnguento ungebat. *Lucæ 8.*

Maria Magdalena, humilitate, obsequio, & peccatorum detestatione Christum sibi clementem reddit.

Condolendum mihi hodiè censi sexui cæmineo, quod nec inter mundi sapientes, nec apud Sacrorum voluminum grauissimos Authores, vllam earum laudem repperim. Dùm enim veteres Philosophos inspicio, styli illi acunt, multisque conuictis feminas lacerant. Nam

interrogatus quidam Philosophus, quid esset femina, respondit: *Viri naufragium, domus tempestas, quævis impedimentum, vitæ cæpitio, quotidianum damnum.* Pythagoras pariter interrogatus, quæ de causâ infestissimo suo hosti, propriam filiam, in uxorem tradidisset? Respondit: quod nihil ei

Descriptio mulieris.

hū ei dare potuerit deterius. Democri-
tus insuper, cum corpore exiguum & par-
uam duxisset uxorem, causam sciscitan-
tibus reposuit. *Ego inquit in eligendo malo,*
quod minimum erat, elegi. Ac demum ma-
gis facete locutus est Diogenes, qui vi-
dens mulieres ex oliua pendere laqueo
præfocatas, continuo dixit: *Vitam & ce-*
tera arbores similes ferunt fructus. Inspexi
postmodum Poetas, & ecce antiquissi-
mus illorum Tibullus insurgit mordacius
in feminas lib. 3. elogia 4. inquit.

Ah! crudele genus: nec fidum femine
nomen

Ah! pereat, didicit fallere si qua virum.
Tranſituli me tandem ad Sacros Scri-
ptores: & imprimis D. Hieronymum in-

sentissimum illis inueni. Qui dicit: *o-*
prima femina rarior Phœnice. & *malum omnis ma-*
lo peius mulier impia. Quia hæc nec facile
placatur: nec timore Dei: scilicet frangere
linguam: unde nec in futurum iudicium
prospicit: nec ad Deum attendit: nec
amicitiæ iura seruat: nec religionis fi-

dem nouit vereri: sed nihil est ei, etiam
propriū virum tradere ad mortem.
Quemadmodum afflictissimo Job mulier
eius voluit facere: *Benedic ait Deo & morere.*
o execranda malignitas mulieris! miserra
non est viro suo, etiam si videret omnia
membra eius, viceribus ardentia. Non
est flexa in misericordiam, quamuis con-
spiceret eum summis doloribus inuolui:
& duris cruciatibus constrictum in ago-
ne funereo confisari. Non est mitigata
affectu uxoris: cum illum, quem regali
quondam amicum purpurā viderat, iam
tunc in aggere stercoris mutato corpore
iacentem cerneret. Non est recordata
pristinæ consuetudinis: suæ cum illo, nec
recogitauit, quantā per ipsum gloriā in
diuitijs & honoribus florisset, sed pror-
sus oblita omnium bonorum, ad magis
commouendum eius dolorem, os suum
aperuit: *Benedic Deo & morere.* Immo &
ipse sapientissimus Salomon multo grauius
in feminas inuehit, quando dicit: *ceba-*
bitate leonem & draconem melius est, quam cum mu-
liere mala & iniqua. Quasi diceret: nulla
truculentior & immanior est belua, quam
mulier mala. Quid enim inter quadru-
pedia animalia, Leone sauius? sed nihil
est sauitia eius respectu mulieris. Quid
in serpentibus Dracone atrocior? Sed
& hic cum muliere mala conferri non po-
test: quod ipse euentus probauit. Da-
nielem enim in Lacu Leones reuerſan-
tur, iustum verò illum Naboth, Jesabel
interfecit. Cetus in ventre Jonam cu-

stodiuit; Dalila verò Samsonem circum-
uentum illecebris, & raso capite detor-
matum alienigenis tradidit. Dracones
& Jaspides Joannem Baptistam in deser-
to viuentem, subdita virtute timere;
Herodias verò eidem caput abiecit.
Confirmat & ipse Spiritus sanctus hanc
veritatem, inquit: *melior est enim iniqui-*
tas viri, quam mulier benefaciens. Quasi di-
ceret: vtilius est viro ab antiquo hoste
innumera etiam mala perpeti, quam ab
inhonesta femina vel leuiter tangi, aut
demulceri. Nullibi igitur laus mulierum.
Nihilominus ego vobis hodie ostendam
mulierem bonam: cui quæ sunt similes,
etiam ipsis virorum perfectionibus meri-
to debent præferri.

Nulla maior laus reperitur, quam
quæ de ore Saluatoris procedit. At hæc
hodiernæ peccatrici abundè datur, cum
eam Saluator noster, Phariseo apud
quem manducabat, longè præfert: dum
eam inuitis grauatam peccatis liberam
facit, & copiosā adimplet gratiā. Dum
eam quæ innocentem tuit tenebrosā,
quædam abyſsus, in qua plurimi infernali
somno sopiti sunt; quasi lucernam ponit,
cuius lumine omnes à tenebris delictor-
um educi possunt. *Non extinguitur in ho-*
ste lucerna enim dicit Salomon: Lucerna

hæc est R. Maria Magdalena ardens dile-
ctione Dei, & lucens omnibus qui sunt
in gremio Ecclesiæ, exemplo & opera-
tione. Hanc implet Spiritus Sanctus
accendit illo igne, quem venit Dominus
mittere in terram. Vnde non sub modio
obliuionis eam latere voluit, sed ut o-
mnibus esset conspicua, posuit illam in
sublimi, dicens: *Bonum opus operata est.*
Et quid obsecro tam egregium præstitit
Maria Magdalena, ut in sui amorem Do-
minum ipsum potentèr traxisse videatur.
Egregium sanè: quia pedes Jesu lacry-
mis rigauit, capillis rersit, osculata est,
unguento vixit. Sed quid mirum quod
abundè fleuerit, cum ea sit natura mu-
lierum, ut quod precibus emere non pos-
sunt, lacrymis euincere contendunt.
Nam ut dicit Philosophus, cum cranio
in capite careant, abundantia humorum
in caput illarum descendens, & per po-
ros erumpere non valens, tota ad ocu-
los defluit, lacrymasque ex leui condi-
tione vberim fundit. At non talis fuit
Magdalena penitentis lacryma, quæ in
conductis ad descendenda Romanorum fune-
ra reperiebatur mulieribus. Non talis,
quæ humorum inundatione fundi potest.
Verum eius lacrymæ ex cordis amari-

tudine

tudine procedebant, atque ex summa pec-
catorum detestatione, & flagrantissimo
Dei super omnia amore. Hic diuinis-
simus calor humectabat cor eius, & a-
maras lachrymarum guttas extrahebat.
Quarum tanta vis est, & energia, ut Dia-
bolum torquant, omnes scelorum no-
xas expient, bona omnia à Deo impe-
trent. Egregie id discitis D. Petrus Cel-
lens lib. de panibus cap. 12. *Satan inquit*
tolerabilis sustinet flammam suam; quam lacry-
marum nostrarum; acrisque consens cordis lacrymæ;
quarum flammæ infernalis incendij torquetur. Et
paulo post addit: Flumina inquit omnia
absorbet, sed penitentis aquam sorbere
nequit: rumpuntur enim ventris eius in-
teriora, si conspersa fuerint hac aqua:
dentes excutuntur, fauces perforantur,
vena insilantur, & nerui eius soluantur.
O mira quædam lachrymarum peniten-
tiæ efficacitas! tanta est Diaboli sitis hu-
mani sanguinis, ut nullis fluminibus in os
eius irruentibus, expleatur. Nihilomi-
nūs tamen, cum tot flumina ebibat, ve-
nam penitentis lachrymarum absorbere
non potest. Quia in mundi fluminibus
poculum melis, in penitentis lacrymā,
poculum felis se existimat haurire.

Refert Scriptura Sacra fuisse apud
Judæos, quædam Zelotypiæ aquas, quæ
in experimentum castitæ, an adultera
coniunx esset, propinari solebant. quæ si
à nocente femina haurirentur, putresce-
bat statim eius femur, & tumens vterus
disrumpebatur. Profecto itæ zelotypiæ
aquæ, sunt lacrymæ penitentis, qua-
rum si vel vnā aspergatur os Diaboli, rum-
puntur statim viscera eius: immo si Dia-
bolum iacula tentationum immittat, re-
tundit eas penitentis lacrymæ. *Hæc la-*
crymæ inquit D. Chrysostomus, sagittas ma-
ligni spiritus extinguunt. Immo quid dico
sagittas, plus addit Petrus Cellens. *Hæc*
inquit lacrymæ resingunt portas inferni; nec ta-
men suo propterea liberat damanem cruciatu, sed
tanto magis vrit aduersarium refrigerium nostrum.

Vtilis est penitentis lacryma ad ex-
pianda peccata. Quod ingenuè fateatur
D. Chrysostomus in Psalmum 50. ubi
lachrymas peccatorum spongas appellat.
In codice inquit scripta sunt peccata tua, sed spon-
gia illorum lacrymæ tuæ sunt, hæc effunde, &
poteris ea delere. O felices lacrymæ, per
quas maculæ interiores purgantur; per
quas peccatorum incendia extinguun-
tur. Hic non aberrauit D. Bernardus
Serm. 1. in Octaua Paschæ, ubi Baptismo
ipsi lacrymas præfert: puriores enim
plerumque exeant mentes ab aqua lacry-

marum; quam ab aqua baptismali. Nam
hæc solam primam gratiam communicat:
illa autem & prius amissam restituit, &
nouam insuper infundit. eò largiorem,
quò ardentior fuerit cordis affectus, ex
quo emanata. Cuius rei typus precessisse
mihi videtur in Naamano: qui post le-
pram purior comparuit ablutus in Jorda-
ne; quam fuerit ante lepram. Nam an-
tea virilem habebat sanitatem; postea ve-
rò puerilem, quæ vegetior & viridior es-

se solet, obtinuit. ut testatur Sacra pa-
gina: *Restituta est caro eius, sicut caro paruuli.*
Sic planè, qui lachrymarum flumine ex-
piantur, puriores post peccata, quam
fuerint ante, efficiuntur. Vnde D. Am-
brosius in Psal. 37. eos qui per peniten-
tiam & lacrymas sua peccata eluerunt,
in hunc modum cum Deo loquentes in-

troducit: *Plus inquit acquiescimus, qui plus pec-*
cauimus: quia beatiores facit nos tua gratia, quam
nostra innocentia. Quævis fateor aduersa-
rius nobis culpa est nostra, quæ sollicitat
otiosos, affligit sanos, contristat lætos,
inquietat placidos, exagitat mites, ex-
citat dormientes. Rei sumus sine accu-
sante, sine tortore cruciamur, sine vin-
culis adstringimur, sine venditore ven-

dimur. Vnde dicit Scriptura, *peccatum vestrum*
vendit estis. Vnde ingemuit Sanctus Pro-
pheta, dicens: *Quoniam iniquitates meæ su-*
perposuerunt caput meum, & sunt onus graue grana-
tae sunt super me. Hoc est, iniquitates meæ
supertransierunt caput meum, & super-
eminent mihi, ut sensus meos deprimant.

Hinc Nabal malus erat & durus, quia sen-
sus eius malitia & iniquitas obstruebant.
Vnde & Abigail verbum ferre non potuit,
sed obdurauit cor eius, & quasi infirmus
occubuit. Igitur quando nos ingrauant
peccata nostra, & onere quodam iniqui-
tatis plumbeo ad terrena deprimimur,
dirumpamus vincula eorum, & proijcia-
mus à nobis iugum ipsorum, ut possimus
oculos nostræ mentis attollere, & audi-
re dicentem: *Venite ad me omnes qui labora-*
tu & onerati estis, & ego reficiam vos. Vbi-
cūque homo respicit ad Dominum Deum
suum, protinus omnium compedibus pec-
catorum soluitur. Sic onerabat Egy-
ptum auaritia, pecunia vexabat, merca-
tus torquebat Atriopes, iuxta illud Scri-
pturæ. *Labor Egypti & mercatus Atriopum,*
& Sabæ viri excelsi ad se transibunt. Quasi
diceret: laborauit Egyptus, antequam
veritatem cognosceret, sed diminutus est
labor ubi transiit ad Christum. Quia
vincula charitatis Adamante fortiora sunt.

Quamuis ergo, leuantem onera iniquita-
tis tar-

tis tardius remedium sequatur, non est tamen cur homo de immensa Dei misericordia desperet. Nam & Sancto Job, qui saniem radebat suorum ulcerum, perfusus ulceribus à pedibus usque ad caput, sanitas tandem refusa est. Et Lazarus pauper, qui iacebat ad ianuam diuitis, lambentibus eum canibus, de cicatricum suarum fœtore sublatus, ab Angelis in Abraham sinu est collocatus. Sed non est Spes ulla salutis, quibus propria non displicent. Specta nunc epheborum aliquem lasciuum, & summe libidinosum, qui in stupris vitam suam exigit, more illius diuitis in bysso & ostro iacentem, atque epulantem quotidie splendide. Cui nacent pauimenta vino, tegatur humus floribus & spinis cooperta piscium: incensis diuerforum thymiamatum odoribus triclinia compleantur: quemadmodum se beatum putet, & bene se olere iudicet? Cum grauius atque diuturna animæ suæ vulnera gerat, & corruptum sanguinem fluat, nullum tamen fœtorem suæ cicatricis accipiat? obstruatas enim cœno naves habet, nec potest dicere: Spiritus Diuinus, qui est in naribus meis. Hæc est causa, quare diues ille remedium salutis inuenire non potuit, & pauper Lazarus inuenit. David pœnitens inuenit, quia fœtere sibi animæ suæ vulnera fœtatur, & à facie insipientiæ suæ computruisse sibi cicatrices proprias loquebatur. Est itaque spes & remedium sanitatis ijs, qui non vnguentum redolent, sed fœtorem suorum vulnera peccatorum, & qui affliguntur potius his, quam delectantur.

Et cui obsecro in hodierna peccatrice non ad oculum patet hæc veritas? Quamdiu Maria Magdalene in primo infantie flore vixisset, quamdiu illam retinebat innocentiam; mundo tantum chara exstitit, ut pote perfidiae tenebris inuoluta. At postquam vulnerata innocentie integritate, peccata cum amaritudine animæ suæ caput deslere, subito facta est, & cœlo amica, & Deo acceptissima filia: ubi fides illam in cœlestium applausum euexit, & restituta animæ puritas Deo indissolubili nexu associauit. Magnum quid præstiterat homini Deus in Paradiso, cum illi sociam vitæ dedisset innocentiam, ex qua in illo felicissimo statu innumera in hominem debuerant redundare beneficia. Nam præter dotes animæ, & virtutes; præter potentias perfectissimas, scilicet; intellectum, voluntatem, & memoriam. Præter Scientias

tam Speculatiuas, quam practicas, quibus homo in illo statu à Deo fuisset exornatus. Denique præter inclinationem ad omne bonum, & naturalem auersionem à malo; illud speciale habuisset hominem, quod durante statu innocentie mori non potuerit, sed quilibet translatus fuisset in Paradisum, antequam infirmitate aliqua debilitaretur. Neque enim in statu innocentie fuisset mortuus homo morte violenta; neque per subtractionem alimenti, neque ex indispositione ab extrinseco proueniente. Non enim tunc ab aliquo animali recepisset ulla nocuummentum, quia durante illo statu felicissimo, omnia animalia fuissent homini subdita, aut saltem non inimica. Neque tunc homo ab Angelo male latus fuisset, quia illum Deus speciali protectione, ab omnibus immunem tentationibus præseruasset. Magnum igitur quid præstiterat Deus homini, cum illum in statu innocentie collocasset. Sed pro dolor! in ipsa statim tenera sua ætate, mortua est concessa homini innocentia, extincta est per peccatum hominis, periit generatio eius, & dos, quam cum illa primus homo acceperat, pro se & omni posteritate sua, moriente iustitia originali, ab Adam & nobis omnibus reperta est. Non secus atque decedente vxore sine prole, dos integra iterum à viro recuperatur. Quare, ex felicissimo pauperimus remansit homo, omnibus bonis, quibus ex innocentia diues erat, spoliatus. Nam omnia hominis bona à Deo in Paradisum expeditus Seraphim, confiscavit, Adamum è regali palatio eiecit, & velut iniquum possessorem omnibus priuauit. Verum benignissimus Deus efficacis his malis remedium præstitit; produxit pœnitentiam velut alteram innocentie Sororem: Quia ut dicit Seneca, *quam peccasse pœnitet, penè innocens est.* In hoc solo dissimilem innocentie, quia tristem & melancholicam: quæ pro stemmatibus habet vestes asperas, ieiunia, afflictiones. Hanc iterum homini Deus in Sociam dedit, cum qua amplissima illi contulit bona, nimirum; restitutionem in statum multo feliciorum; quam fuerit status innocentie. Nam & hæc homini Deus facit amicum; quemadmodum & innocentia: aufert peccata, viam Domino præparat, dignumque Deo efficit habitaculum, scilicet, cor hominis vere pœnitentis.

Ac proinde plus homini Deus præstiterat, cum illi concessit pœnitentiam, per quam

per quam omnes maculas eluere posset; quam dum illum creauit innocentem, sed ex natura sua labilem. Et quemadmodum per mulierem sublata est innocentia; sic quoque per mulierem excitare Deus voluit pœnitentiam in mundo, scilicet; hodiernam peccatricem, ut illius exemplo, nemo de venia desperaret: sed firmâ Spe erectus, non dubitans accederet ad Jesum veniam rogaturus. Vnde dicit S. Ambrosius lib. 2. de pœnitentia cap. 8. *Ostende medico vulnus tuum ut sanari possis: & si non monstraueris, nouit: sed à te expectat audire vocem tuam.* Absterge lachrymis cicatrices tuas. Sic peccatum mulier hodierna abstergit, sic culpam diluit, dum Jesus pedes lachrymis lauit. En vobis exemplum peccatores, mulier pœnitens, quam ut imitemini necessum est, ut cum pari resolutione ad placandum Deum accedere possitis, dicendo: Vtinam mihi quoque pedum tuorum lutum Jesus referues, quos dum in me deambulares, inquinasti. Vtinam sordes vestigiorum tuorum mihi detergendas offeras, quas ego actu meo tuis affixi gressibus. Sed vnde mihi inquires, aqua viua, quæ pedes Jesus possim lauare. Non aliunde mihi crede, nisi ex contrito corde scaturientes lachrymæ, quibus dum pedes Christi lauas, te ipsum abluis. Amarum quidem est iste puteus, sed dulcis: quia ex hac amaritudine resultat salus. Amara sunt pœnitentiæ lachrymæ, sed inestimabilis pretij: quia conuertuntur in gemmas è rore cœlestis gratiæ conerescentes. Molestus cinis, quo conspergitur caput pœnitentis, sed fructuosus; quia conuertitur in diadema gloriæ. Asperum cilicium, quo domatur caro, sed multum confert ornatum: quia conuertitur in togam vitæ æternæ.

Querunt hic Doctores, in quonam vera pœnitentia consistat, quæ impium reconciliat Deo. Sed argute satis respondit D. Ambrosius, inquires: *Pœnitentia est præterita peccata plangere, & plangenda iterum non committere.* In his duobus consistit verè contriti cordis amaritudo: est enim pœnitentia similis imagini ita artificiosè depictæ, ut quocumque te vertas siue ad hoc, seu ad alterum latus, semper videatur te diametraliter inspicere. Eodem planè modo pœnitentia respicit & peccata præterita, ut de illis doleat: & futura, ut sibi ab illis caueat. Talem nobis hodie præ oculis pœnitentiam posuit B. Maria Magdalene; plangebat enim præterita peccata, efficaci proposito ser-

uiendi Deo adhærens: noluit amplius & plangenda committere, grauiorem iudicans vel leuissimum conscientie lapsum contrahere; quam omnes mundi voluptates & bona temporalia perdere. Vnde si Julius Cæsar debellato Romani exercitus potentissimo Duce Pompeio, insignum magnæ victoriæ, usurpabat tres illas dictiones: VENI, VIDI, VICI. Longè melius Maria Magdalene, pro insigni sumptæ de peccatis victoriæ, potuit usurpare verba hæc: PECCAUI, DIXI, FECI. Ad hoc enim vnicum Davidis verbum ex intimis penetralibus cordis prolatum, peccaui, responsum est: *Deum quoque transiit peccatum tuum à te.* Ad hoc verbum piè à pœnitente rege ingeminatum, dixi: Deus ad clementiam inclinatus est; Dixi, *confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei.* Ad huius verbi sonitum, feci: David ex iniusto iustus, ex peccatore Sanctus, ex inimico, Dei amicus fieri meruit. Tibi inquit soli peccaui, & malum coram te feci. Quid est hoc? nunquid coram hominibus non erat adultera vxor aliena, & maritus occisus? Nonne omnes nouerant, quod David fecerat? Quid est ergo: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Sed cesset admiratio? Deo utique loquitur, non homini: qui nemo iustus, sed quilibet in iniquitatibus. Viderat David futurum iudicem, iudicandum à peccatoribus iustum, & in eo vincentem, quia quod in illo indicaretur, non erat. Solus enim in hominibus verum dicere potuit Homo Deus: *Si muenstu in me peccatum dicit.* Sed fortè erat, quod homines latebat, & non inueniebant illi, quod erat quidem, sed manifestum non erat. Quod apertissime edixit Christus apud Apostolum: *Ecce inquit venit Princeps mundi huius, & in me nihil inueniet.* id est: nihil peccati, nihil morte, nihil damnatione dignum. Et ne illi diceretur, cur ergo moreris: protinus adiecit: *Sed ut sciant omnes, quia voluntatem Patris mei facio, surgite ambulemus hinc.* Huic itaque nullum habenti peccatum, dicit Propheta David: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci, & ecce statim respondit Deus: *Inueni David virum secundum cor meum.*

Hæc tria præstiterat hodierna peccatrix: peccauit. Sed recogitabat omnes annos suos in amaritudine animæ suæ. Dixit: quia ad pedes Jesus procumbens, cuncta sua crimina confessa est. Fecit: quia tamdiu flere non desijt, quousque audiret: *Remittuntur tibi peccata multa.* Erubescite

S. Amb.

Psalm. 51.

Psalm. 50.

Ioan. 14.

beseite hic mundi matrona, quæ grauissimis non raro immerse sceleribus, nec propria recognoscere peccata, nec ad confessionem flexi, nec ullam vultis agere poenitentiam: quasi vestra voluptas mundana æterna sit. Circa Margaritas, Smaragdus, Hyacinthos, Aurum & Adamantas, nunc continua feminarum cura. Hos digitis aprant, illud vestibus intexunt. Nullus illis concupiscentiæ satis thesaurus, quamvis velut ex fluminibus redundauerit. Quandoquidem vnguentum exoticum à barbaris ita sollicitè quarunt, ut oleum è foro, & ex mari conchylia, Purpuram variolq; colorum flores, pliusquam ex oue lanam habere contendunt. Gaudent feminæ auri cupidæ manicis ligari, sit quantaxat ex auro vinculum. Et quando tandem animæ suæ curam gerent? Reprehenduntur equidem in Prophetis scriptis filia Sion, quod altæ cernice procederent, nutibus oculorum & itinere pedum trahentes simul tunicas, & ludentes pedibus. Quod ægrè ferens Dominus, gloriam vestis earum, & ornatus earum, crines & cincinnos ablaturum se dixit. Non sic processit hodierna peccatrix: non venit illa in plicatu capillorum, non in tortis crinibus, aut margaritis & auro intextis. Sed sparsis capillis, ut nodos criminum Evangelicæ solueret disciplina. Non venit in veste pretiosa, quia interioris hominis ornamentum queritur. Non venit facie depicta, sed lacrymis perfusa: ut ostenderet, quod pulchrius lacrymæ poenitentia exornent contriti faciem hominis, quam fucatus color, aut inaurium splendor. Vnde dicit S. Chrysostomus Hom. 6. in Matt. *Nihil inquit ita conglutinat atq; vni DEO, ut illa lacrymæ, quas & peccati dolor, & amor, virtutum elicit.* Nam hodierna peccatrix Virgines quoq; ipsas honestate superauit, & incredibilis in Christum amoris igne succensa, à maximis peccatorum sordibus vberissimo fonte lacrymarum, purgata est. Porcentes sunt lacrymæ poenitentia, siquidem omnia bona à DEO impetrant: Vbi enim lacrymæ, ibi exorabilis DEI clementia. Quidenim lacrymæ non exorant. Fleuit largiter Anna, & idcirco inquit Chrysostho. Hom. 6. in Matt. Sterilitatem eius in fecunditatem DEVS mutauit, & quasi è duro quodam saxo, fertilem agrum reddidit. Hinc D. Chrysostomus Hom. 2. de Anna, eius animum appellat Pratum, non pluuijs, sed lacrymis rigatum. Pratum inquit non quod rosaria profert, aut

alios flores, qui marcescunt: sed quod deprecationem ac fidem, magnamque tolerantiam. Siquidem hæc sunt vernis floribus redolentiora longè, ut quæ non aquarum fontibus, sed lacrymarum imbres rigantur. Neque enim perinde omnium fontes floridos reddunt hortos, ut plantam peccatoris, fontes lacrymarum irrigantes, faciunt in summam altitudinem excurrere. Nec certe ipsa temporalia bona; verum etiam supernaturalia, non alio pretio, quam lacrymis poenitentia emuntur. Quia ut dicit D. Antiochenus, lacrymæ præsentem DEO exhibent orationem, eamque gratiosam reddunt & acceptabilem. Quasi gratus DEO orator esse nequeat, qui suis locis lacrymis non accedit. Vnde Scriptura Sacra refert, quod filia Jephthæ antiquam ad sacrificium sisteretur, reliquum suæ vitæ spatium, fundendis lacrymis impenderit. Quasi non placitura DEO, neque eius clementiam exoratura, nisi proprijs lacrymis, tanquam gratiosissimis coloribus ac pigmentis reniteret.

Et quis peccatorum accedere ad DEVM audebit, nisi cor eius lacrymis prius inundet? de quibus exclamat D. Ambrosius: *Bona inquit lacrymæ quæ non solum nostrum possunt lauare delictum, sed etiam Verbi celestis rigare vestigium, ut gressus eum in nobis exuberent.* Comprobat D. Cyprianus Serm. 6. de Cena Domini: *In humis inquit præsentia Sacramenti, non superuacua mendicant lacrymæ veniam: nec vquam patitur contriti cordis holocaustum repulsam.* Sed quoties te in conspectu DEI video suspirantem, spiritum sanctum non dubito aspirantem: cum intueor sentiam, sentio ignoscentem. Fleuit & hodierna peccatrix humiliter, sed regnum assecuta est gloriose. Postulauit veniam, & Tribunal iudicis mitigauit: procidit ad pedes Jesu, & suæ accusatoribus animæ silentium imposuit. Miratur hic S. Chrysostomus officium lacrymarum poenitentia Hom. 6. in Matt. *In secularibus inquit iudicijs quantumlibet post accusationem, & acceptam Sententiam lamenteu, & lugeas; non tamen effugies stendo supplicium. Hic vero si toto corde ingemueris ad DEVM, solus repente Sententiam, veniamq; consecutus es.* Sed quid mirum DEVM pro modicâ lacrymâ, tam multa beneficia homini conferre, eum cum tanquam pretiosissimam Gemmam suo in pectore thesaurizet. Posuisti (inquit regius vates) lacrymas meas in conspectu tuo. Symmachus autem vertit: *Posuisti lacrymas meas intrato.* Quasi non alius locus, quam æterni Patris sinus nostris lacrymis debeat.

Iudic. 12.

S. Amb.

S. Cyprianus

S. Chrysostomus

Psalm. 131.

beat. Ecce quanta est vestra felicitas Catholici: ipsa iam peccatrice poenitente beatiore estis. Illi enim non nisi pedes Jesu lacrymis licet rigare, vobis insuper etiam cor DEI refrigerare conceditur, ut tanto promptius quispiam ad desenda sua peccata inclinetur, & propitium sibi DEVM reddere velit.

Sed est & aliud quidpiam egregium, quod B. Maria Magdalene Christo præstitit, sibiq; clementem comparauit, quia nimirum capillis suis tersit caput eius. At, nonne plus præstitisset, si tersisset molli aliquo linteamine? Minimè: gratior enim fuit Jesu tersio pedum per capillos, facta, quam per sericum: ut per quod peccatum commissum fuit, per hoc quoq; expiaretur. Capillis peccauerat mulier, capillis quoq; contractas ablueret debuerat maculas. Nec sanè procumbens ad plantas Jesu, quopiam alio, melius tergere potuit; quam capitis sui capillo, ut in apertum & distortum Caput eius, gratia Sanctificans abunde deflueret: ubi antea luxu hærebant. Nam quid aliud capilli significabant, nisi humilitatem & constantem animi ad DEVM conuersionem; ut moueatis, inclinata omni insularum dignitate secularium, ad obsecrandum Indulgentiam: ut ad terram te ipsum prosternas; ut humi iacens moueas misericordiam. Fortitudinem & constantiam signant capilli, ut te non amplius vinci malo patiaris, quemadmodum Samsō quamdiu capillos gestabat, à nemine vinci poterat. Rasis vero capillis, & exaritate captus est. & præ nimia cordis angustia atq; amaritudine interijt. Habeat vtiā quilibet vestrum Catholici capillos tales, quibus Christi circumuoluat vestigia: quibus vitæ omnium viuentium, velut quondam Absolon arbori affigi possit. Nullibi enim melius mortua gratia anima hæere potest; quam ubi vita confertur. Multum præstitit Christo peccatrix hodierna, dum pedes eius osculata est, ut fœdus amicitia cum eo iniiceret. Osculum enim mutui amoris indicium est: osculum pignus est charitatis. Sapientiam mulier peccatrix osculata est, ut veritatem cognosceret. Iustitiam osculata est; ut iniquitatem fugeret, solamq; adamaret vitæ puritatem. Agnum immaculatum osculata est, ut nihil aliud nisi castitatem libare posset. Pedes osculatura procubuit, quia nulli amplius, nisi pudicitia osculum datura. Quid aliud postulat à vobis DEVS, nisi osculum pacis; ut iam mundi huius illecebris re-

nuntietis. & DEO toto corde, adhæreatis. Postulat osculum charitatis, quia osculum insigne amoris est: vnde dicit Sponsa in Canticis: *Osculetur me osculo oris sui.* Hebræorum verò exemplar legit: *Osculetur me osculo oris sui.* Quam versionem probant 70. Interpretes, & S. Ambrosius lib. de Isaac cap. 4. qui prædictum Scripturæ locum considerans, inquit: *Non vnum osculum querit, sed plura oscula, ut desiderium suum possit explere.* Quoniam duas naturas, in Sponso cognoscebat, vnam Diuinitatis, humanitatis alteram: idcirco ut vtramque oscularetur, osculis oris sui voluit osculari.

Quotquot peccatores hic adestis, Sponsam Christi (quæ est omnis anima fidelis) imitati, duas in Christo naturas osculemini, necesse est. Diuinam, scilicet; charitatem in cordibus vestris excitando: & humanam; pacem rectè viuendi, cum illo, qui vos redemit, stabiliendo. Erat adhuc, quod Mariæ Magdalene gratiam conciliauit salutarem: quia vnguento vixit pedes Jesu, & idcirco merito Simoni, qui prandium Domino parauerat prælata est. Et quidnam obsecro vnguentum illud fuit, nisi odor bonæ conuersionis, & conscientia iam à peccatis segregata? Quando mulier illa fiduciam correpta, misera ad misericordiam, ægra ad medicum, moribunda ad vitam, rea ad conciliatorem, peccatrix ad Jesum, opportuna gratia illius beneficio confugit: pia quærens impudentiam salutem. Felix equidem, terq; quaterq; beatus, qui potest oleo ungere pedes Jesu. Vtinam & inter nos aliquis reperiat, cuius conscientia diuersarum spiramine virtutum referta, Christo presentari possit, adinstar hodiernæ peccatricis. Inclinaretur prostratus DEVS ad nos, & hac suauissimam mentis integræ fragrantiam, mirum in modum recrearetur. Sed non omnes forsitan mulierem istam æquare possunt, quæ omnibus qui volunt veniam promereri, magisterium præstitit. Sed auscultate quid loquatur Rex David: *Lauabo inquit per singulas noctes lectum meum, lacrymis stratum meum rigabo.* Propter quod tanta gratiam meruit, ut ex familia eius Virgo eligeretur, quæ nobis partu proprio Christum ederet. Hinc & in Sacro Evangelio, non ideo nobis proponitur illa mulier penitens, ut omnino ea omnia exequamur, quæ illa præstitit: sed scilicet ideo, ut quantum in nobis est, conemur. Etsi enim hanc æquare non possumus; scit tamen Dominus Jesu, & infirmis

Cantic. 1.

S. Amb.

S. Chrysostomus

S. Chrysostomus

Osculum amoris indicium est.

infirmis subuenire. ubi non est quæ possit parare conuiuium, quæ deferre vnguentum, aut fontem aquæ viæ secum portare. Venit ipse ad sepulchrum, de quo fatentem iam Lazarum eduxit. Vt nam quoque ad hoc monumentum nostrum digneris accedere Domine Iesū, & tuis nos lachrymis laues, quoniam du rioribus oculis, non habemus tantas lachrymas, ut possimus nostra lauare delicta. Vocabis nos de monumento huius corporis, & dices: *Exi foras*; ut non intra corporis huius angustias inclusa teneantur cogitationes nostræ, sed egrediantur ad te: in lumine versentur, ut non cogitemus opera tenebrarum, sed opera lucis. Qui enim peccatum cogitat, intra suam conscientiam studet se ipse includere. Voca ergo foras seruos tuos: quamuis ligati vinculis peccatorum nostrorum, vinctos habeamus pedes, innexas manus, & cogitationibus, & operibus mortuis iam ferme sepulti; tamen vocante liberi egrediemur. Hæc est summa virtus Catholici, hæc vnica & facilis via ad salutem, ut penitentes imitemur, & quotiescunque peccatum aliquis lapsus exponitur, compatiamur; nec superbe increpemus, sed lugeamus & deprecemur. Sic fecit Judas ille optimus, qui arguebat Thamar, & recordatus culpam ille suam ait: *iustificata est magis Thamar, quam ego*. Vides Catholicæ iuuenem insolentem, aut puellam mundi voluptatibus abreptam. Fortasse adolescentula, faciles peccandi occasiones habens, labitur, quæ delictorum fomites sunt; sit sane decepta & præcipitata: ne tamen triumphes? quia frequenter peccamus

& Seniores. Repugnat in nobis lex huius carnis, legi mentis nostræ, & captiuos nostrahit in peccatum, ut faciamus quod nolumus. Illi de ætate suppetit excusatio, nobis iam nulla: illa enim debet discere, nos docere. Ergo potius dum hæc spectas, dicere debes: *iustificata est magis Thamar, quam ego*. Incusamus alicuius avaritiam; sed recordemur si nihil ipsi avaritiam fecimus: & si fecimus, quoniam radix est avaritia malorum, & tanquam sub terra occulte in nostro serpit corpore; dicamus singuli: *iustificata est magis Thamar, quam ego*.

En iam mulierem vobis produxi penitentem, Mariam Magdalene, ut non amplius sexum hunc suis detractionibus carpant Philosophi. Nam si lex scripta optimis caruit feminis; secundior tamen lex gratiæ innumerabiles produxit pias. Agnethe, Margarithas, Elizabethas, Magdalenas. Habent illæ & in Sacris literis suum elogium, quæ toties deuorum earum nominant sexum. Bonam aio vobis præsentavi mulierem, Mariam Magdalene, & in humilitate; Quia ad pedes Iesū procubuit: & in obsequio, atque peccatorum detestatione, quia vnguentum super Iesum effudit. Quocirca hanc imitemini, quicumque vultis à Christo laudari. Et licet æquare illam non potestis, hoc tamen vos minime deterreat: scit enim Dominus Iesū & infirmis subuenire, ut quilibet dolore compunctus, & lachrymis penitentis saltem internis perfusus, misericordem ac propitium sibi inueniat.

Davm.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Remittuntur tibi peccata multa. *Lucæ 7.*

Opus iustificationis esse difficillimum, & ipsam mundi creationem excedere, deducitur.

Non erit extra propositum nostrum, si rationem indagare voluerimus, cur misericors, ille hominum Parens, qui sic suorum est amicus iustorum, ut illos fratres & amicos suos appelleret, multo seuerius cum illis agat, quam cum maximis peccatoribus. Erat David vir secundum cor Dei, & tamen filius eius morbo correptus, cum de vitâ suâ periclitaretur, hæc per septem dies ieiunus, humique

prostratus, nullam admittens consolationem, Deus vero ardentissime pro puero orauerit, non est exauditus, sed die septimo mortuum est puer. 2. Reg. 12. Intimus Deus orat Moyse, & tamen oranti pro populo iratus Dominus, stricte præcepit, ne amplius de ea re multicaret. Deut. 3. n. 26. *Iratus est Dominus mihi propter vos, nec exauduit me, sed dixit mihi, sufficit tibi, nequam ultra loquar de hac re ad me.* Maria

Soror

Soror Moysis ex paruo tantum murmure tota infecta est lepra, sic, ut in instanti multum carnis eius deuoratum esset. Numer. 12. Seruo qui debebat decem millia Talenta, iussusque erat, ut venundaretur, non solum personam, sed & sortem principalem dimisit; & contra verò seruum reddentem Domino quod suum erat, sic durè increpauit, sic asperè ob vsuras non redditas multauit, ut iusserit ab eo tolli Talentum. Matt. 18. *Tollite itaque ab eo Talentum, & date ei, qui habet decem Talenta.* Sic Magdalena peccatrix in conuiuium perumpens, septem Spiritibus immun-dis onerata, statim audiuit: *Remittuntur tibi peccata multa.* Ut meritò regius vates proclamet Psal. 88. *Magnus & terribilis est super omnes, qui in circuitu eius sunt.* Vbi S. Chrysost. Hom. 5. de penitentia, tom. 3. intelligit Sanctos: *Demus inquit glorificatur in consilio Sanctorum, magnus & terribilis.* Vnde igitur obsecro Deus vultissimus in peccatores, austerius verò in sanctos. Causa non est alia, nisi Diuina misericordia, & iustitia: ad misericordiam enim spectat, ut sic Deus peccatorem inuitet, ut non terreat, & ad desperationem inducat; sic verò iustum terreat, ne in superbiam elatus, segnis in virtute reddatur. Sic eleganter discurret S. Chrysost. citatus. *O magnam ait in iusto cautionem: & magnam in peccatores liberalitatem: cadentem & peccata obnoxium si terruerit: ignorantia obsecari, spe quoque periclitari eum compelleret: iustum verò si laudat, suæ vim virtutis debilitat, atque velut iam beatum, de industria studiose, pigritate preparabit.* Ad iustitiam quoque Deus spectat, ut vsuras exigat ab habente, condonet verò non habenti, ut præclare idem Sanctus. *Quibusdam ait multa dimittit peccata, quasi inimici; quibusdam verò & nimis exactè de minimis etiam querit, nihil huic ad perfectionem desistere volens.* Et paulò post inferius addit: *Quod in mundo est pauper, idcirco Deus est peccator: nihil peccante est pauperis, nihil diuitis iusto: quasi pauperum igitur peccatorum miseretur, & quasi à diuitibus & iusto expetit; illi quidem ipsi pro inopia donans; huic verò accuratius rationem diuitiarum pietatis exigens.* Clementer itaque Deus cum peccatore agit, & peccata illi dimittit: quia pauper est, nec habet unde soluat; in iustos verò seuerius animaduertit; quia sunt diuites per gratiam Dei, & ideo vberimos fructus virtutum possunt afferre. Ostendam igitur, quàm difficile sit, istam paupertatem peccatoris subleuare, hoc est, iustificare eum à peccatis.

In duobus maximè elucescit maiestas

F

ac celsitudo Dei, videlicet in creatione rerum à se prodierunt, & in iustificatione peccatoris. Excellit inter Dei operationes ad extra creatio; quia est productio rei ex nihilo; fieri autem aliquid ex nihilo, infinitam ex se requirit potentiam, sic ut solius Deus sit creationis actio, & ita solius, ut nec per eius potentiam, possit actio creandi alicui creaturæ communicari, ut sit principale agens creationis. Quemadmodum docet S. Thomas 1. p. q. 45. art. 1. & S. Athanasius Serm. 3. contra Arrianos: *Administrare inquit, creaturatum & seruorum est; condere autem & creare, solius Dei, eiusque VERBI & Sapientie est.* Comprobat S. Cyrillus lib. 2. in Julianum inquit: *Inaccessa natura sunt ea, quæ propriè sunt solius, & omnium summa substantia, quorum vnum esse dicimus, efficaciter operari posse, ut Creatorem; & producere res, quæ aliando non erant.* Et tamen si iustificatio peccatoris conferatur cum creatione, multò præstantius opus esse, facile agnosceretur: quia licet actio creandi & creatio, sit Soli Diuinæ potentie reseruata, & nulli creaturæ communicata, nec communicabilis, licet sit proclamata per Sacram paginam. Genes 1. *In principio creauit Deus celum & terram*; tamen ex hac creatione pauci admodum, ad vnus veri Dei noticiam perueniunt. At verò ex iustificatione peccatoris nemo est, qui Christum verum esse Deum non confiteatur: quia cum salus æterna tantummodo ex Deo procedat, iuxta illud: *Perditio tua ex te Israël, salus tantummodo ex me*; & nullus hominum posset saluari, nisi prius iustificatus à peccatis: *nihil enim inquinatum intrabit in regnum celorum*: profectò iustificatio peccatoris, non nisi à solo Deo poterit fieri, ut testatur iustus Job cap. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum? femine, nonne tu qui solus es?* Etsi Christus non fuisset Deus, minimè iustificasset peccatricem, remittendo illi peccata.

Hinc audacter asseuerat D. Thomas 1. 2. q. 113. art. 9. maius esse opus iustificationis, quàm mundi creationem: quia licet ex parte modi, opus creationis videatur esse maius, quatenus rem ex nihilo producit; tamen (ut rectissime idem S. Doctor discurret) si magnitudinem, & molem operis consideres, maius quid est iustificatio, cum hæc ordinetur ad bonum æternum; creatio verò ad bonum temporale naturæ. Sic præfatus S. Thomas concludit: *maius est opus iustificationis impii, quæ ordinatur ad bonum æternum Diuinæ participationis, quàm creatio celi & terræ, quæ terminatur ad bonum nat.*

Creatio
soli Deo
propria.

S. Thomas
S. Athanas.

S. Cyrillo

Iustifica-
tio pecca-
toris dis-
tinctior
creatione.

Genes 1.

Job. 14.

S. Thomas

num naturae mutabilis. Ergo, cum maius opus sit impij iustificatio, quam opus creationis, quod solus Deus est, nonne eulderet sequitur, Christum esse verum Deum, qui hodiernam peccatricem iustificauit, & ex impia fecit iustam, idq; in momento temporis, eadem maiestate & efficacia verborum, quibus mundum creauit. Quid enim ibi dixit, fiat lux, & facta est lux. Genes. 1. Quid hic. Remittuntur tibi peccata. O qualis hac potentia! equidem infinita, quale hoc opus? equidem omnium Dei operum praestantius, ut concludit Diuus Augustinus tract. 72. in Joan. tom. 9. *Maius est opus, ut quia ex impio iustus fiat, quam creare caelum & terram.* Perpendite quæso, quantâ facilitate Deus vs mundum creauit, & quantum posuit, ut impium iustificaret, admiremini. In mundi creatione nullus labor: ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Psal. 148. Quantum temporis in formando mundo insumpsit? teste D. August. lib. 4. de Genes. ad literam cap. 11. *Monimentum.* Quantam curam? penitus nullam, sed quasi ludens mundum condidit. Prouerb. 8. *Ludens in orbe terrarum.* Quanto conatus? digitis tantum vix apposis, Psal. 8. *Quoniam vadebo caelostuos, opera digitorum tuorum, lunam & stellas, quæ tu fundasti.*

At, cum ad iustificationem peccatoris ventum est, non momento, sed triginta trium annorum spatium; non verbis, sed effusione sanguinis; non digitis, sed toto corpore flagellatus, cruentatus, & cruci appensus, non ludendo, sed semetipsum exinanendo, iustificationem nostram Deus Filius operatus est: teste Sacra pagina; Exinanuit semetipsum formam seruus accipiens. Quod eleganter præfigurauerat Deus, quando præcepit Noë, ut sibi Arcam faceret, fac tibi Arcam. Et quantum temporis insumpsit Noë in illius Arcæ fabricatione? 120. sic enim loquitur sacra pagina: *et tunc dies eius centum, & viginti annorum.* Quid est pro Deo immortalis? totus mundus in instanti factus est; Arca vero centum & viginti annis? Causam assignat S. Aug. quia per hanc Arcam Dei Ecclesia significabatur, 15. de Ciuitate. Dei cap. 26. sic concludens: *Puto enim quod sicut Deus impiorum Noë, vs Arcam facit de lignis non perrefectibus; ita etiam ad nostrum Noë, qui verus filius iustus & solus perfectus est Dominus Iesus Christus, dictum est a Patre; ut faceret sibi Arcam, id est Ecclesiam, ex omnibus gentibus in æternum victuram.* Juxta verò S. Hieronymum, ideo tantum temporis in fabricanda Arcâ consumptum est, quia de

iustificatione & penitentia peccatoris tractabatur. Ex quanta difficultas in iustificando homine. Digitis tantum operatus est Deus in creatione mundi; at vero in iustificatione peccatoris, totum posuit brachium, totam vim suæ dexteræ. Hinc merito penitens David & Deus iam reconciliatus exclamabat: *hæc mutatio dexterae excelsi.* Nec certe mirum, quod Deus tantum temporis impendat iustificando homini, quia illum per hoc ad beatam illam æternitatem præparat: & propterea diu iustitiæ imaginem in corde resipiscantis peccatoris pingit: quia æternitati pingit.

Quia tamen, non sufficit sola Dei omnipotentia ad iustificationem peccatoris, nisi adsit & huius cooperatio, iuxta ipsius Dei effectum, sine te creauit te, si te saluare te non possum. nisi adsit compunctio cordis in penitente, ut eleganter D. Bernard Tractatu de modo bene viuendi cap. 10. *Anima quæ in corde habet compunctionem, proficit ad salutem.* Et paulo post clarius id eloquitur: *compunctio aie cordis; sanctas est anima; quæ tunc anima illuminatur, quando ad lacrymas compungitur. compunctio lacrymarum remissio est peccatorum: quia tunc peccata dimittuntur, quando cum lacrymis ad memoriam reducuntur. Compunctio Spiritum Sanctum, reducit ad se: quia cum Spiritu Sancto mens visitatur; statim homo peccata sua plorat.* Ideo aduertite, quomodo hodierna peccatrix ad suam iustificationem diuinæ omnipotentie cooperabatur. Licet enim teiret, Deus iam tibi condonasse delicta, tamen ex zelo amoris & honoris diuini, eius offensam iugiter in se vindicare voluit. Profundè enim considerans, quanta sit illa maiestas, potentia, bonitas diuina, quamq; illa peccando lædatur & offendatur, noluit sibi parcere, sed iugiter punire contendit, ut Deus amore & honorem, quem peccando læderat, penitendo restitueret. Audiuit Christum mittentem sententiam: *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum:* & tamen per triginta quatuor annos, vsq; ad mortem, in altissimâ rupe Alpium æmula penitens, continuis lacrymis, gemitibus, penitentibus, orationibus se se addixit.

Sanè sciebat optime, non satis esse, retrahere se à peccatis, nisi illa penitus detesteris, & arcâ penitentia eluas. In cuius veritatis comprobationem, sistite vobis ob oculos Petrum, qui Christum negauerat, sciebat quippe Christum se respexisse, culpam illam condonasse; & tamen singulis noctibus ad Galli ean-

Peccato-
ris cooperatio,
ad iustifica-
tionem
necessaria.

Maria
Magdale-
na 34. an-
nis peni-
tentiam
egit.

tum, teste S. Clemente, procidens in genua, lacrymis vberimis eam defleuit, adeo, ut oculi eius ex assiduo ploratu apparerent, quasi sanguine respersi, ait Nicephorus lib. 2. 37. Sistite D. Paulum, qui post persecutionem vocatus à Christo audierat: *van electio est mihi iste;* & tamen passim inter penitentes se collocat. Ego inquit sum minimus Apostolorum, quæ non sum dignus vocari Apostolus, qui persecutus sum Ecclesiam Dei. 1. Corint. 15. Sistite Regem David, sciebat ille, peccatum homicidij & adulterij sibi à Deo remissum; nam mox ut de eo obiurgatus à Nathan Prophetâ, dixit: *Peccauit Dominus.* ab eo audiuit, Dominus quod, transfudit peccatum tuum. 2. Reg. 12. & tamen iugiter compungebatur, gemit, plorauit, pro venia obsecrauit: *Lauabo inquit per singulas noctes lectum meum, & lacrymam meam stratum meum & gabo.* Psal. 6. Hinc S. Augustinus moriens lacrymis perfundebatur, asseuerans nullum, quantumuis sibi bene conscium, committere debere, ut sine penitentia è vitâ excedat, teste Possidonio in eius vitâ cap. 30. Hinc S. Ephrem, nihil aliud suis scriptis, quam mortem, iudicium, lacrum, penitentiam sonat: *beati inquit qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.*

Et profectò, ex amarâ penitentia, magnam enasci consolationem, vel ex hoc ipso cognoscite, quod peccatorem sincere penitentem, Angeli suâ psalmodiâ consolentur. Sic Maria Magdalena penitens, in sua Bauma, septies per diem eleuata, audiuit Angelos psallentes, Authore Cornelio à Lapide in Isaiam Prophetam c. 6. quia voluptas veræ penitentia, in Angelos celestes refunditur, approbante id Christo Domino Lucæ 15. *Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente.* Ad quem locum alludit S. Bernardus Serm. 68. in Cantic. *Gaudet inquit Angelus ad penitentiam peccatoris: quod si delicia Angelorum lacrymæ mee, quid delicia.* Quasi veller dicere, si sic Angeli nostris lacrymis recreantur, quantum nostris delicijs delebuntur. Nec certè mirum, Angelos in cælo magnam consolationem habere, ex conuersione & iustificatione peccatoris, siquidem ruina per Angelos malos in calis facta, ex hominibus à peccato iustificatis reparari debet. Proinde quando vident Angeli, quod peccator verè peniteat, & iustificationem consequatur, gaudent sperantes eum fore suum conciuem, si piè ex hac vita decesserit.

Miratur forsân non nemo, quid sit? quod rediuius Saluator noster, à tor-

mentis ereptus, in gloria existens, triumphantor mortis Inferniq; primus Maria Magdalena apparere voluerit: cur non Joanni; si amor penitendus? cur non Petro; si dolor? cur non omnibus Apostolis, si fletus? cur non cæteris Marijs, si diligentia? Causam fundamentalem assignat S. Marcus cap. 16. quia supra ceteros peccatrix fuerat: *Surgens autem mane apparuit primò Mariæ Magdalene, de qua eieceras septem demonia.* en videtis: quod Deus maiorem consolationem non habeat, quam dum maximus & desperatissimus peccator, conuertitur à via iniquitatum suarum: quia tunc præter totum naturæ ordinem, summa nequitia, in summam inseritur bonitatem, & ab hac absorbetur, quod innaturale est, quod omnem superat naturam. Enimverò ea est inferendi ars, ut quod inferitur, ad se vim radicis attrahat, sic ut fructus non radici conformes, sed furculo afferat. Vnde ad miraculum esset, si arbor inserta ad se furculi vim attraheret, & fructus redderet sibi proprios, non alienos: quod tamen miraculum efficit magnâ suâ potentia Saluator noster, dum magnos peccatores ad se attrahit & iustificat. Licet enim isti Christo inferantur, & fructus sint amarissimi ac perditissimi, omniq; panâ dignissimi; non tamen ipsi eum, sed ipse illos ad se conuertit. Hoc D. Paulus egregiè premit, arguens gentes, ne aduersus Iherusalem gloriarentur, quasi à gratiâ excisum, cum potens esset Deus, ut iterum infererentur, quod excellenti exemplo sic probat: Rom. 11. *Nam si tu ex naturali excisus es Oleastro, & contra naturam insertus es in bonam oliuam; quanto magis ij, qui secundum naturam inferentur sua oliuæ.* Perbellè sanè? Omnes nos Oleastri, oleæ agrestes, infructuosi, emortui, sine vitæ spe, in peccatis toti consumpti, rami inutiles, infructuosi, amari, inserimur tamen in pulchram, formosam, vberem oliuam, & euenit statim miraculum, ut contra totum naturæ ordinem, non fructus furculi, sed oliuæ demus; & non nos oliuam, sed oliuæ nos ad se attrahat, dum peccator Christo insertus, fructum reddit non peccati, sed sanctitatis.

Sic hodierna peccatrix, quæ totum ætatis suæ florem in mundi voluptatibus transegit, ut primum velut nouus furculus Christo inserta est, protinus non amplius peccati, sed sanctitatis fructum reddit, ut ob hoc, à toto mundo honoretur, Christo id ei promittente Matt. 26. *Amen dico vobis, vbicumq; prædicatum fuerit hoc*

Christus
Mar. a Ma-
gdalena
primò ap-
paruit.

Rom. 11

Euangelium, in toto mundo dicitur, & quod hoc fecit in memoriam eius. In quem locum S. Chrysotho. egregie discurre: Homil. 81. in-
quiens: Hic autem, quod dixit, factum est, &
Abiungit terrarum eru, videbu hanc mulierem fa-
mosam effectam; & regum quidem multorum &
Ducum victorie silentur; & multi, qui Civitates
construxerunt, & gentes multas servitus subegerunt,
neq; ex auditu, neq; ex ratione sunt cogniti; quo-
nam autem hac mulier oleum effudit in domo cuius-
dam leprosi duodecim viris presentibus, hac omnes
conmunt in orbe terrarum, & tempus tantum per-
transit, & memoria eius non est labefacta. Pen-
de verba, & oblituesces. Quis nunc A-
lexandri, Cesaris, aut Pompei, Xerxis aut
Artaxerxis recordatur? vana hominum
estimatio; at verò Magdalenam à die con-
uersionis ex sanctitatis opere omnes no-
runt, & factum extollunt.

S. Chryso-
thomus.

Refert Cornelius à Lapide in Isaiam *cap. 66.* ex ore cranij S. Magdalene vi-
 tem germinasse, quo indicio hæc tanta
 mulier, reliquias suas demonstravit Caro-
 lo Siciliæ Regi, apparens ei in carcere,
 ex eoque illum liberans, ut refert Doctor
 Syluester Prieras, & ex eo Surius in vita
 S. Mariæ Magdalene 23. Julij. Sepu-
 crum animosius, cur non ex alia parte cor-
 poris, sed ex capite, ex ore cranij vitis

germinavit. Equidem non aliam video
 causam, nisi quod sedes peccati sit in ca-
 pite locata, siquidem omne peccatum
 procedit ex ignorantia, seu ex errore in-
 tellectus, iuxta illud Aristotelis Ethic. 3.
Omne peccans ignorans. Procedit & ex pravo
 consensu voluntatis, siquidem voluntas
 est causa efficiens peccati, iam verò in-
 tellectum & voluntatem in capite resi-
 dere, quis non videt? Quia ergo in Ma-
 ria Magdalena, in locum ignorantia, suc-
 cesserat illuminatio intellectus, per quem
 plenè Christum cognoscens, non amplius
 potuit ab eo diuelli: quia in locum in-
 ordinati appetitus, successerat pia affectio
 eius voluntatis, & ardor charitatis Diui-
 na, idcirco meritò ex ore cranij eius vi-
 tis germinavit, ad ostendendum, quod vi-
 bi abundavit peccatum, ibi superabun-
 davit & gratia. Quare imitemini hanc
 peccatricem rigide penitentem, excutite
 omnem perfidiam, rectè in omnibus de
 Deo vestro credentes, abijcite illece-
 bras voluptatum, & igne diuini amo-
 ris incalcescite, ut vitis illa Spiritualis,
 CHRISTVS JESVS in vobis germi-

net, & tunc remittentur
 vobis peccata ve-
 stra.

Sedes
peccati in
capite.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Hic si esset Propheta, sciret utique, quæ & qualis est mu-
 lier, quæ tangit eum, quia peccatrix est. *Luce 7.*

Ostenditur non esse temere iudicandum de quopiam:
& hoc peccatum esse grauissimum.

*M*ouet questionem S. Thomas. *Andu-*
bia sint. in meliorem partem interpretanda,
& cum iudicium magis debeat esse de eo,
quod vltimum accidit, & in pluribus;
quoniam plures sunt homines, qui malè
agunt; quàm qui benè, an potius debeat
minus de proximo semper benè, iudica-
re, quàm malè. Et responder affirmat-
iuè 2. q. 60. art. 4. Potest inquit contin-
gere, quod ille qui in meliorem partem interpre-
tatur, frequenter fallatur; sed melius est, quod ali-
quis frequenter fallatur, habens bonam opinio-
nem de aliquo malo homine; quàm, quod rarius fal-
latur, habens malam opinionem de aliquo bono:
quia ex hoc fit iniuria alius, non autem ex primo.
 Digna profectò tanto Doctore sententia:
 duo mala in iudicio nostro considerari
 possunt: proprium, si decipis, alienum,
 si iniuriam illi facis: perpende & quæ lance

S. Thom.

utrumque: tuum malum pro nihilo est;
 quid enim amittis, si deciperis, ergò sem-
 per de proximo benè iudicare debes, ne
 illi temerè iudicando, iniuriam inferas.
 Orantem Annam in veteri testamento spe-
 ctauit Heli Sacerdos, cumq; illa præ ama-
 ritudine cordis, labia in silentio moue-
 ret, ex illo leui indicio temulentam esse
 iudicauit. 1. Reg. 1. n. 14. *Vsquequo ebria*
eru, digere paulisper vinum, quo mades. Quis
 non putaret ab omni culpâ excusandum?
 cum esset superior, summus Sacerdos, se-
 dens in Cathedra Pontificiâ, ad quem
 pertinebat, increpare vel leuissimos de-
 fectus; & tamen Sancti Patres constanter
 tenent, eum illo suo temerario iudicio
 grauiter innocentem Annam iniuriasse,
 quia ut dicit S. Hieronym. in Epistola 99.
 ad Afellam: *Non fas est venia, praua dixisse*
de rebus.

De proxi-
mo sem-
per benè
iudican-
dum.

1. Reg. 1.

de rebus. Cuius sufficientissima ratio se of-
 fert, quia occulta hominum facta venti-
 lare, ad solum DVM pertinet. Hinc
 D. Paulus Rom. 14. dicit: *Tu quis es, qui iu-*
dicas alienum seruum? Quasi diceret: an
 DVM te facis? ad cuius tribunal omnes
 & causæ, & personæ, reducuntur: tuo e-
 nim iudicio, tu solus, tuæque facta sub-
 iacent. Imò in lege Euangelicâ, vnus-
 quisq; tenetur excusare defectum proxi-
 mi, non malè de eo iudicare. Ut con-
 sulit S. Bernardus Serm. 40. in Cantic.
Cane aliena conuersatione esse, aut curiosus explo-
rator, aut temerarius iudex, etiamsi perperam a-
ctum quid deprehendas, nec sic iudices proximum,
magis autem excusa: excusa intentionem, si opus non
potes: quod si omnem omnino dissimulationem rei
certitudo recusat; suade nihilominus ipse tibi, &
dicite apud te ipsum: vehemens fuit nimis cen-
satio, quod de me illa fecisset, si accepisset in me simi-
litudinem. Ecce si malè iudicas de pro-
 ximo, legem Euangelicam euertis; quâ
 tibi præcipitur. *Luce 6. Nolite iudicare, &*
non iudicabimini. Imò inter signa reprob-
 ationis æternæ, malum de proximo iudi-
 cium, ponit Saluator noster, subiungens:
in quo iudicatis, tam iudicatus es. Et tamen ho-
 diernus Phariseus, immemor legum diui-
 narum, malè ausus est de Christo iudicare,
 negans illum esse Prophetam. *Hic si esset*
Propheta, sciret. Proinde quidnam illum ad
 ita temerè iudicandum perduxit, breui-
 ter edisseram.

S. Hieron.

Rom. 14.

S. Bernard.

Luce 6.

Accessit Magdalena Sanctissima ad
 Domini pedes, lachrymisq; eos lauans,
 cepit capillis tergere, & ecce Phariseus
 statim negat esse illum Prophetam. For-
 san ex eo, quod vitæ prostitutæ femina
 accesserit? Sed si illa mulier, erat ex ci-
 uitate peccatrix, quæ necessitas, ut ad
 dignoscendum eam, Christus fuisset Pro-
 pheta? ex fama, ex rumore, ex confabu-
 lationibus, optimè illam peccatricem ag-
 noscere poterat. Quid ergo opuserat,
 ut Christus esset Propheta? Perpendite
 Mysterium! diuersa longè tunc erant tem-
 pora à nostris, nunc enim & recondita
 quæuis, ac soli Dæo nota crimina, à lin-
 guis humanis præcauere se minimè pos-
 sunt, quandò effrenatissimè, sine Dei ti-
 more ac conscientia remorsu, honorem,
 famam, proximorum carpentes, occultis-
 sima quæuis peccata sine delectu, sine
 necessitate, in publicum manifestamus.
 Non sic illis temporibus, vbi etiam pu-
 blica, & impudentissima peccata regeban-
 tur, adeò, ut licet tunc illa mulier fuerit
 in ciuitate peccatrix, tamen ita omnes
 silentio eius peccatum continebant, ut

Phariseus omninò necessariū esse putave-
 rit, Christum oportere esse Prophetam, ad
 cognoscendum, illam fuisse peccatricem.

Cæterum, malè colligit, ex Prophe-
 tia, sequi notitiam peccatorum in homini-
 bus, cum etiam Prophetæ non omnia
 sciant. Vtique Propheta erat Samuel, &
 tamen ignorabat, quisnam filiorum Isai
 esset à Domino electus, & in Regem vo-
 gendus. 1. Reg. 16. *Cumq; ingressi essent, vidit*
Elisab, & ait, num coram Domino est Christus eius?
Cui respondit DVS: ne respicias vultum
eius, neq; altitudinem stature eius, quoniam abiecti
sunt. Propheta erat Nathan. 2. Reg. 7.
Dixit Dominus ad Nathan Prophetam: & tamen
nesciuit Salomonem, non David, tem-
plum Domino ædificaturum, donec hoc
calitè illi reuelatum esset: Vade & loque-
re ad Seruum meum David: Hæc dicit Dominus:
nunquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum.
 Ibidem. Propheta fuit Eliseus, & affli-
 ctionem Sunamitidis ignorabat. 4. Reg. 4.
Mulier autem quedam de vxoribus Prophetarum,
clamabat ad Eliseum dicens: Seruus tuus, vir meus
mortuus est.

Propheta
nō est ne-
cesse ve-
omnia sci-
ant.

1. Reg. 16.

2. Reg. 7.

Ibidem.

4. Reg. 4.

Malè itaq; Phariseus argumentatur,
 Christus nescit, quæ sit mulier, ergò non
 est Propheta. Nunquid enim Prophetæ
 conuenit, alienam vitam indagare, &
 de moribus ac conuersatione proximi in-
 quirere? Sed non miremini: ad vsum ut
 video hodiernorum Spiritualium Phari-
 seus loquebatur, qui quasi Dij quidam
 essent, omnia reputant sibi licere, iudi-
 care, discutere, mortuorum sancta su-
 scitare, & reprobare: alijs iniuriosa; sibi
 verò placencia approbare, scire ac inda-
 gare, quæ sibi minimè conueniunt: Et
 quid hoc aliud est, nisi Phariseum esse?
 Christus absoluit peccatricem: *Remittun-*
tur illi peccata. Superbus Phariseus etiam
 ad suum iudicium pertinere arbitrat,
 an Christus legitimè peccata dimiserit.
 Quid aliud nos facimus, dum pereffatos
 maiorum nostrorum cineres scrutamur,
 veritatem, sancta ab illis sacrosanctè de-
 creta vocamus in dubium, rescindimus, &
 alia illis contraria, veritati dissona, rectæ
 rationi aduersantia, charitati Catholice
 inimica, decernimus, statuimus. Quid
 inquam facimus, nisi Pharisaicam assu-
 mimus malitiam. Phariseus à Christo ab-
 stulit dignitatem Prophetæ, quod se à mu-
 liere peccatrice tangi permiserit, ita se-
 cum argumentando: si esset Propheta,
 sciret: si sciret, non se permetteret tan-
 gi à muliere, ergò dum se permittit tan-
 gi ab impurâ, non est Propheta. Erras
 insane: fuit quidem mulier ista peccatrix,
 sed non

Luce 7.

sed non est: iam enim sancta, mundata, dilecta, & ex poenitentia, & ex dilectione iustificata est. Quod eleganter expressit Evangelista, inquit: *Mulier que erat in ciuitate peccatrix. Quasi diceret: erat sed iam non est.*

In hunc Pharisaicum errorem frequenter labuntur illi, qui dum semel vnum peccatorem agnoscunt, semper illum talem reputant. Erras miser homo, nam qui heri peccator, hodie Sanctus esse potest. Sic Saulus ex lupo Agnus in momento factus est; & latro in cruce pendens, in momento Martyr euasit. Licet ergo quondam mulier ista peccatrix fuerit; sed nunc iam Sancta est: quia ex quo Christum, qui omnes peccatores iustificat, & ex inmundis mundos facit, tēgit; statim Angelicā puritate induta est. Sed videamus iam, quid sit Propheta. Propheta proprie ille dicitur, qui occulta fatetur, siue praterita, siue futura, siue presentia, quæ humanitas sciri non possunt, sine Dei reuelatione. Hinc & Moyses Propheta dictus est, & Heliseus prædicans ea, quæ in castris Regis Syriæ agebantur. Cum ergo in Christo omnes sapientiæ thesauri absconditi essent, ita ut nihil sit, quod eum latere queat, cum sua diuinitate ubique sit præsens, & omnia apertis semper oculis intueatur; ideo Phariseus nullam Christo ignorantiam obijcere potuit, & consequenter mortuum proprium, quod Christum negauit esse Prophetam, aliud fuit; videlicet temeritas in malè iudicando, hoc est; perversa consuetudo malè suspicandi de proximo, & inueterata propensio ad detrahendum alieno honori.

Ex diuturna enim temere iudicandi consuetudine prouenit, ut homines etiam de ipsi Deo minus rectè sentiāt, & licet maximis grauatus sit peccatis; tamē in se mitissimus, in alios verò nimium rigidus solet esse. Sic quondam Pharisei adduxerunt ad Jesum mulierem in adulterio deprehensam, ut eam lapidarent: Magister hac mulier modo deprehensa est in adulterio; in lege autem Moyses mandauit nobis, huiusmodi lapidare. Urgent itaque responsum Christi, quid ipse sentiat; fert decretum æquissimum Index: *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat*: Ioan. 8. Quasi diceret: multo grauioribus peccatis vos onerati estis, & tamen nemo vestrum se ipsum arguit; mulierem verò ex natura sua procliuem ad lapsum; ut quid morti adiudicari postularis. Ita locum hunc exponit S. Gregor. *Ad aliena inquit puniēda*

peccata ibant, & sua reliquerant. Reuocantur itaque ad conscientiam, ut prius propria corrigant, & tunc aliena reprehendant.

Sic impius Saul, contra filium suum, quia contra iusiurandum parum de melle sumpserat, mortis sententiam protulit. *Morte inquit morieris Ionathā* 1. Reg. 14. At uero ipse auaritia contra Deum peccans, dum demoliri pretiosa quæque Amalec, contra Dei præceptum noluit, suum peccatum pallio diuini cultus dissimulauit, venienti Sampeli festinus occurrens, & inquit: *Benedictus tu Domine, impleui verbum Domini*. Cumque illum argueret Samuel, quod mandata Dei non seruauerit; respondit: *immò audiui vocem Domini, & ambulauit in via per quam me misit Dominus, & adduxit Agag, Regem Amalech, & Amalech interfeci, tulit autem de præda populus meus boues, primitias tuas, quæ casa sunt, ut immoles Domino* 1. Reg. 15. Ecce peccatum Saul fuit infinites maius, quia contra diuinum præceptum; & tamen illud Saul occulabat; & excusabat, quasi pro nihilo reputans: multo autem minus peccatum filij eius Ionathæ; quia contra mandatum patris; idque ignorantè commissum: & tamen illud pro tam exigua culpa morti adiudicat, ut ingeniosè discurret Theodoretus q. 34. *Idem ait, dum anathemate sanctifier, ut nemo sumeret cibum aut potum, illum qui dem qui ex ignorantia decretum eius transgressus, voluit interimere, cum Deus autem vniuersorum Amalech subiecisset anathemate, non pauca, aut parua aliqua, sed plurima accepit ex anathemate; non fuit ergo paruum, sed maximum peccatum.*

Atque hoc peccatum temerarij iudicij, est grauissimum; quia cum procedat ex mala consuetudine taxandi aliena peccata, perseverantia in illo, quodammodo transit in naturam, indeque periculosissimum est, & ad sanandum difficillimum. euadit, teste S. August. Serm. 88. de tempore; *Cum inquit semel, & secundo, & tertio unusquisque, grauius peccata commiserit; expectat tamen illum Deus, ut conuertatur & uiuat; cum vero in peccatis suis capere permanere, de multitudine peccatorum nascitur obduratio. Quæ posita, ita Deus videtur hominem derelinquere, ut moraliter dicatur esse in statu, in quo non possit saluari, tūm quia auxilia efficacia non adsunt: tūm etiam, quia ad eum statum miserabilem deuenit, ut cum ordinariā prouidentia illi sit difficillimum conuertri. Causa autem tam horrendi casus non alia est, nisi perseverantia in peccato, & habitus in illo, qui cum secundum Philosophos sit qualitas difficilē mobilis, inde euenit, ut semel in anima positus*

difficultatem pariat inspirationibus diuinis assentiendi, iuxta illud Apostoli Rom. 2. *Secundum duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurifas tibi iram in die ire, & reuelationis iusti iudicij Dei*. hoc est; ut exponit S. Bernardus Serm. de triplici misericordia: *thesaurifas tibi iram pro prorogatu thesauri misericordie, quos contempsisti, & euasisti in te misericordiam Dei*.

Atque hoc peccatum de proximo malè iudicandi, & sua tegendi peccata, maxime fugiendum esse suadet sapiens Ecclesiastici 21. *Quasi a facie colubri fuge peccatum: nam dentes eius dentes leonis, interficientes animas hominum*. Quem locum S. Chrysost. Serm. de poenitentia sic exponit: *peccatum conceptum, coluber est, in precordiis hominum, parat mortem, nisi fuerit poenitentia expiatum*. Hinc postquam David adulterium commisit, dicit Scriptura Sacra: *conceptus dolorem, & peperit iniquitatem*. Verum si peccatum coluber est, quomodo non dentes habet, colubri, sed leonis? sane ideo: quia non solum mordet inficiendo, sed dilacerando inficit, ut coluber, & dilacerat, ut Leo.

Quid ergo restat misero homini, quem dolor peccati cruciat? hoc vnicum: velle sanari, dum medicina in promptu est. Sic quondam præcepit Deus Moysi. Num. 13. *Fecit Serpentem æneum, quem cum percussis aspiceret, sanabantur*. Quid morsus ille serpentum, nisi venenum peccati mortalis adumbrabat? quid serpens æneus pro signo positus, nisi Christum in cruce eleuatum? Non fecit tibi à Christiane Deus serpentem æneum, sed carneum & diuinum: *Nam qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit*. 2. Cor. 5. Sen ut vertit Syriac. *propter nos peccatum se fecit*. Agnus ergo cum esset, propter te peccatorem, serpentem illum fecit Deus, in ligno suspendit, ut clarius pateret: in altum erexit, ut facilius aspiceretur. Hunc ergo contritus cum publicano aspice, misericor-

diam postulans: hunc cum Dauide poenitente humilis alloquere; peccans: & auferet peccatum tuum à te.

Sed non satis est peccatori, clementem intueri Jesum, & ab illo veniam peccatorum postulare, nisi ad sedentem & recumbentem toto corde prosternatur. Si enim ad transeuntem accedas, cito auolat: *Saliens in montibus, transiens colles*. Cantic. 2.

Sic illum quondam sponsa desiderauit, sed quia transeuntem, momentaneā morulā apud se commorantem habuit: *peffulum ostij me aperui dilecto meo, at ille declinauerat*. Ibidem: *Quid Mysterij? Sponsa Christi est anima fidelis: si transeunter cum Christo conuersari vult, si ad expiata per poenitentiam crimina iterum reuertitur, si perseverantiam in peccato non totaliter abdicat, Jesus in momento perdit*. Licet enim S. August. lib. de verā & falsā poenitentia dicat, quod *nunquam Christus aliquem sanauit, quem omnino non liberauit*. hoc tamen quoad culpam solum intelligi debet, non quoad penam: taliter enim simul aliquem sanare, ut vndequaq; statim perfectus erumpat, illis tantum conceditur, quos Deus non transeunter, sed sedendo iustificat.

Sic Magdalena poenitens, quia ad discumbentem Jesum, in domo Pharisei accessit, peccatorum remissionem & quoad culpam, & quoad penam obtinuit: *Remittuntur peccata tua, vade in pace*. Luca 7.

Sedet & nunc Saluator noster in domo hac Sancta, cultui suo dicata, discumbit ad mensam Sancti Altaris, proinde contriti accedite, prosternimini, deplorate peccata, absterгите pedes eius cum hodierna peccatrice lachrymis saluiferæ contritionis, & remittentur vobis peccata vestra.

— 650 —

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Hic si esset Propheta, sciret utique quæ & qualis est mulier. — Luca 7.

Christus maxime ex hoc verus Deus cognoscitur: quia hominibus peccata dimittit.

Non humano modo procedit hodie impius Phariseus cum Christo, dum illum negat esse Prophetam: quia loquitur contra communem omnium opinionem, quod non licet. Nam unanimi con-

sensu omnium hominum, Christus proclamatus est Propheta Luca 7. *Quem dicunt homines esse filium hominis*. & responderunt: *Alij Ioannem Baptistam, alij Eliam, alij Ezechiā, aut vnum ex Prophetis*. Et profectò, cum duo potif-

Concio Quinta

duo potissimum in Propheta requirantur, probitas vitæ, & Scientia; hæc autem perfectissimo modo in Christo continebantur, nescio quomodo impudenter audet negare Christum esse Prophetam: Quæ enim maior perfectio vitæ esse potuit in Christo, quam impeccabilitas, quod videlicet Christus, seu eius humanitas vnita verbo, non potuerit peccare villo modo, tam de lege ordinariâ, quia humanitati Christi debebatur connaturaliter visio Dei, & consequenter carentia peccati, cum quo visio Dei pugnat: immo excellens eius sanctitas, nullo modo etiam cum veniali defectu stare potuit: quàm etiam de absolutâ potentia, quam habebat humanitas Christi in libero suo arbitrio: quia sic humanitas vnita verbo, non fuisset sanctificata infinite in genere sanctitatis participatæ, quod esset contra dignitatem eius, siquidem daretur melior sanctitatis modus, cum carentia peccati, quàm sine illa. Quod si ad scientiam Christi reflectamus oculos, hanc perfectissimam in Christo fuisse affirmat Apostolus: *In quo sunt omnes thesauri, sapientia & scientia.*

In Christo
fuit scientia
beata,
infusa &
acquisita.

Ioan. 7.

S. Thom.

Fuit enim inprimis in Christo scientia beata, à primo instanti suæ conceptionis: quia ab illo instanti habuit radicem & fundamentum illius, cui illa debebatur, videlicet vnionem hypostaticam. Et per hanc scientiam animâ Christi, seu Christus vt homo, statim à primo instanti suæ conceptionis, vidit clarè essentiam Dei, vt palam fatetur Apostolus, Ioann. 1. *Deum nemo vult inquam, vnigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarrauit.* Vidit per eandem scientiam, omnia existentia positiua in qualibet differentia temporis, proinde vidit ea omnia, quæ Deus videt scientiâ visionis, cuius rationem hanc S. Thomas affert, 1. p. q. 12. art. 8. quia quilibet beatus videt in verbo ea omnia, quæ ad statum suum pertinent, nisi aliquid inconueniens impediât, sed ad statum & dignitatem Christi in instanti conceptionis, pertinebant omnia positiua, quæ Deus videt scientiâ visionis; tum propter dignitatem personæ: tum quia est caput Angelorum & hominum, propter quos sunt omnia: tum quia est index omnium, & omnia illi sunt subiecta. Ergo in instanti suæ conceptionis vidit Christus vt homo omnia existentia, quæ Deus videt per scientiam visionis. Fuit in Christo altera scientia infusa, per quam Christus cognouit tam entia supernaturalia, quàm naturalia in seipsis, proinde

altiori modo, quàm scientiâ naturali. Ratio est, quia Christus, non solum fuit viator, sed etiam comprehensor, proinde debuit habere scientiam & cognitionem illi statui proportionatam, qualem habent animæ beatæ, quæ habent scientiam rerum in seipsis, per species proprias & quidditatuas, quemadmodum & Angeli. Ergo & Christus talem scientiam habuit. Fuit denique in Christo scientia acquisita, seu naturalis, quam ille vt homo per infusionem à Deo accepit, in eaque quotidianam experientiam perfecit, accipiendo nouas species obiectorum, quæ sensu ab eo percipiebantur. Ratio est, quia in Christo fuit natura humana, cum omni perfectione illi connaturaliter debita, talis autem perfectio est scientia acquisita. Cum ergo in Christo fuerit & vana inculcata, & omnis generis scientiæ plenitudo, ideo Phariseus temere & impudenter denegabat illi titulum Prophetæ, quem ego ex ipsa conuersione Magdalene peccatricis, verum Prophetam, & verum Deum esse comonstrabo.

Propheta in Scripturis Sacris dicitur videns: quia longè posita videt, iuxta illud Ecclesiastici. 49. de Isaia. *Spiritu Manu. Eccl. 49. gno vidit vltima, & consolatus est lugentes in Sion, usque in sempiternum, ostendit futura, & abscondita, antequam euenirent.* Videt autem Propheta ea quæ futura sunt, per reuelationem à Domino Deo sibi factam, quemadmodum testatur D. Paulus Galat. 1. *Notum facio vobis Euangelium, quod euangelizatum est à me, quia non est secundum hominem, neque enim ego, ab homine accepi illud, neque didici, sed per reuelationem Iesu Christi.* Vt scilicet Propheta, ad ædificationem & utilitatem, populo futura siue prospera, siue infelicia, annuntiet. Vnde, quia inter omnes sensus certissimus est visus, propter quod Theophrastus, apud Rhodiginum Lib. 19. Cap. 28. visum appellauit formam sensuum: quia experientia illorum imperfecta, ipse solus quasi aduât, atque perficit. Et D. August. 1. 10. Confess. dicit: experientiam sensuum, & eorum quasi fidei resolutionem, in visu sitam esse. Et clarius adhuc D. Basilus ad primum Caput Isaia hoc comprobât, inquiens: *inter sensuum nostrorum organa, euidentissimam cognitionem, & intelligentiam obtinet visus.*

Hinc factum est, quod omnis prophetia in Sacris literis, ob summam certitudinem, Visio, dicatur: quia omnis nostra cognitio, quæ veritate nititur, vltimò in ipsa visione sistit. Sic humanæ scientiæ, licet veritatem indagant per varios discursus, tamen in sola eius euidenti cognitione seu visione, vltimò quiescunt, iuxta Placitum Aristotelis 2. Met. tex. 3. *asserentis, finem contemplationis esse veritatem visam; id, quod non iam per inquietas discursuum ambages, sed per firmamque adhesionem habeatur.* Ex quo loco infert S. Thom. 2. 2. q. 180. art. 1. & 3. & 4. vitam contemplatiuam, principaliter consistere in inspectione diuinæ veritatis, sed per speculum & in ænigmate, docetque hunc esse finem humanæ vitæ. Immo summa illa ac æterna beatitudo cœlestis, non in alio, quàm in visione Dei consistit. 1. Corint. 13. *Videamus nunc per speculum, & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Super quem locum S. August. 1. de Trinit. Cap. 8. *Hic nobis inquit, contemplatio promittitur, adionum omnium finis, atque æterna perfectio gaudiorum, quam prædixerat Apostolus 1. Corint. 13. Filij enim Dei sumus, & nondum apparuit, quid erimus, scimus autem, quia cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est.*

Sicut ergo visio rerum, inter omnium sensuum operationes perfectissima habetur; ita prophetia certissima, cum sit certa cognitio, per diuinam inspirationem & reuelationem habita, & exhibita de rebus futuris, vel ignotis. Nam Prophetia non potest subesse falsum; sicut nec diuinæ præscientiæ, vnde illa manat, propter quod S. Hieronymus (teste D. Thom. q. 171. art. 6.) Prophetiam dicit esse signum diuinæ præscientiæ. Quid ergo? an non Christum Prophetam immo omnium Prophetarum principium & fontem appellabimus? cum per ipsum archana salutis Deus Pater mundo reuelauerit. Hebr. 1. *Olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissime diebus istis locutus est nobis in filio.* Propter quod Origenes Serm. 13. in Cantica. Christum vocat mare omnium Dei scientiarum. Origenes inquit fontium, & fluminum, mare virtutum & scientiarum est Dominus Iesus: thesauri enim sapientiæ Dei, & scientiæ omnes in eo conditi sunt. Vnde optime concludit S. Anastasius Synaita, Anagogicarum contemplationum in examine lib. 3. quod sicut Pater æternus est fons omnis Sapientiæ; ita filius est flumen, quia ab ipso scaturiens fonte, omnem eius recipiens aquam, illâ communicatione dicitur infundere sapiens. *Pater filij fons, filius vt flumen.* quod excurrit ex fonte. Marius Victorinus 4. aduersus Arium.

Et profectò, merito Dei Filius flumen appellatur: sicut enim flumen, per diuersa discurrens terrarum, quas sulcat, quæ

litatibus afficitur; ita Dei Filius, per humana discurrens homo factus, qualitates imbuat hominis, quemadmodum eleganter discurret Marius Victorinus: *Vt inquit flumen motu apertiore per diuersa discurrens terrarum, quas sulcat, qualitatibus afficitur, & quodammodo patitur; sic & filius aquæ suæ, suæque substantiæ, quæ Pater est, semper purus & immaculatus, impassibilis, regionibus, per quas discurret, locis, vel supercœlestibus, vel cœlestibus, vel intra cœlestibus, quietem excurrit, & recipit passiones, non in eo, quod substantia est, sed in actu atque operatione: nam cum mysterium aduentus sui, compleret, tum iam passionem sustinuit, vt se exanimaret, vt personam serui susceperet.*

Imò, per Antonomasiâ Christus est Propheta: quia illi Pater æternus omnia communicauit secreta, hoc est, creaturas existentes in quacunque temporis differentia, scilicet; quæ fuerunt, sunt, & futuræ erant, secundum earum rationem, essentialem, accidentalem, vniuersalem, & singularem: quas omnes statim ab instanti suæ conceptionis, vidit, teste S. Thom. 3. p. q. 10. art. 2. & 3. vnde S. Chrysost. Homil. 7. affirmat, Christum *Omnia scire, & nihil ignorare.* Et magis confirmat Petrus Damianus Epistolâ 4. ad Desiderium. *Christum inquit omnia sciuit, quia vnus cum Patre.* nec poterat eum quicquam latere, quem Pater sanctissimus summe, & infinite diligebat; amor autem cum, teste D. Augustino sit pondus in amatum: ita profusum reddit amantem, vt se totum velit esse amati. Hinc propter amorem, quo Deus prosequatur Abrahamum, ne minimum secretum illi celare voluit. Genes. 18. *Num celare potero Abraham, quæ facturus sum.*

Amor ergo infinitus fecit, vt Pater totum suum cor effunderet in Christum, vt totam ei suam voluntatem, reuelauerit, teste ipsemet Salvatore Ioann. 8. *Sicut docuit me Pater, hæc loquor, & qui me misit, mecum est, & non reliquit me solum, quia ego quæ placita sunt ei, facio semper.* In quibus verbis manifestè Christus ostendit, se ita vnum esse cum Patre voluntatum vnione, vt ipse in Patre, & Pater in ipso, & qui semel videt ipsum, videat & Patrem eum. Ergo Christus non solum Propheta, sed Dominus & fons Prophetarum, cui omnes Prophetæ, testimonium perhibent, propter quod consiliarius vocatur à Scripturâ Sacrà. Isaia 9. *Et vocabitur nomen eius admirabile, consiliarius, Deus fortis, Princeps pacis.* Septuaginta autem pro consiliarius, verterunt, *magnus consilij Angelus:* quia ipse tanquam vnus ex diuinis personis, magno illi consilio redemptionis generis humani de Incar-

Die S. Mariæ Magdalene.

idem qui supra.

Idem qui supra.

Idem qui supra.

de Incarnatione ipsiusmet verbi interfuit. S. autem Anastasius lib. de beatitudine Filij Dei dicit; Christum appellatum magni consilij Angelum, ideo: quia missus est a Patre, ad annuntiandum & peragendum magnum redemptionis consilium: annuntiare autem tantum Mysterium, & Dei voluntatem enarrare hominibus, quid aliud erat, nisi Christum Prophetam esse.

Sed nondum contentatur Phariseus: non differtur ille Christum annuntiasse omnia futura; Prophetam tamen esse Christum negat: quia Prophetia non tantum de futuris, sed etiam de prateritis, & presentibus esse debet. Sic Moyses mundi creationem, quæ longo tempore ante ipsum præcesserat, enarrauit Gen. 1.

Gen. 1. In principio creauit Deus cælum & terram. Sic

Elisabeth S. vno Spiritu, præterita, præsentia, & futura complexa est. Lucæ 1.

Lucæ 1. Beata quæ credidisti, quia perficietur in te, quæ dicta sunt a Domino. Huic rationi consentit S. Thom. 2. 2. q. 171. art. 1. & 3. assir-

mans, quod licet Prophetia principaliter consistat in cognitione futurorum, extendit se tamen etiam minus principaliter ad præterita, & præsentia, quatenus præsentia sunt a cognitione hominum. Verum tur-

pitur errat, putans Christum præterita ignorasse. Nonne mulieri Samaritanæ præterita eius facta ad puteum sedendo aperuit. Ioan. 4. Quia, viros habuisti, & hunc

quem habes, non est tuus vir. Vbi mulier illa obstupescens, abiit celeriter ad ciuitatem, euocans quantocyus ad Christum

suos conciuces. Venite & videte hominem, qui dedit mihi omnia, quæcumq; feci.

Initat Phariseus, quod Christus nescierit delicta peccatricis: Sciret virgine, quæ est mulier. & consequenter, quod non fuerit Propheta. Sed errat: scilicet perfectè, quousque peccatrix erat, sed postquam verè penitenti commissa condonauit: Remittuntur tibi peccata tua: non amplius illa scire voluit. Ita enim proprium est Dei, verè penitentibus peccata dimittere, ut si hoc non faceret, Deus non esset. Sic censet S. Laurentius Nauar. Episcop. homil. de penitentia super illa

verba Pharisei de Magdalenâ Lucæ 7. Hic si esset Propheta, &c. Vbi ex personâ Christi in hunc modum alloquitur Phariseum; Indignum me iudicas suscipere mulierem fornicariam, lacrymarum fontibus mundantem, sed facis hoc quasi inuredum Phariseum; dum non vis mactare, aut credere Deum.

Hinc meritò apud Theologos in controuersiam venit: An peccata semel per penitentiam remissa, redeant seu reuiu-

scant per subsequens peccatum. Et Re-

spondet S. Thom. 3. p. q. 88. negatiue. S. Thom.

Quod expressè determinauit Gelasius Papa Cap. Diuina de penitentia dist. 4. Dimi-

na inquit clementia, dimissa peccata, in visionem certius redire non patiuntur. Et S. Prosper in re-

sponsione secunda ad capita Gallorum, æque certum pronuntiat, quod ille, qui

alienus à gratia Christi vitam finit, in peccatum remissum non recidat, atq; certum est, quod Apostata

à fide damnetur. Et ratio manifesta est, quia peccata per penitentiam neq; teguntur,

neq; non imputantur, sed verè eradicantur & destruuntur. Vt Concil. Trid. docet

contra Calvinistas, quæ autem semel radicatus destruuntur, non amplius posito

aliquo, ponuntur. Deinde, quia cum à Deo verè penitentibus peccata dimittantur, absolute emittuntur, iuxta illud

Ezech. 18. Omnis iniquitatem illius amplius non recordabor. & Isaia 1. Si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix dealbabitur. & Psal. 102.

Quantum distat ortus ab occidente, longe fecit à nobis iniquitates nostras. Sicut igitur quæ absolute vera sunt, non amplius posito aliquo

tunc falsa; ita quæ absolute remittuntur, non amplius posito aliquo sunt irremissa.

Et licet bona opera per peccatum mortale mortificata, per penitentiam sequentem reuiuiscant integre, quoad essentialiale præmium gratiæ & gloriæ, iuxta illud. Ezech. 33. Impietas impij non nocet ei,

in quocumq; die conuersus fuerit ab impietate sua. Cuius efficacem rationem reddit Concil.

Trid. Sess. 6. can. 36. asserens, præmium quod bonis operibus debetur, reddendum iusto, si in gratiâ decesserit. Hinc

tamen non sequitur, quod etiam peccata semel remissa, per sequentis peccati malitiam reuiuiscant. Quia merita à posito mortali neq; tolluntur, neq; extinguuntur, sed verè manent inacceptatione diuinâ; at verò peccata posita remissione sui, verè tolluntur, & extinguuntur.

Alteram rationem addit S. Thom. 3. p. q. 88. art. 1. inquit: remissionem peccati, cum sit opus Dei, debere peccata

seu opus hominis, ita perfectè destruere, vt nunquam reparentur; è contra peccatum, cum sit opus hominis, non debere merita, vt potè opera Dei, perfectè & irreparabiliter abolere.

Malè itaq; Phariseus argumentatur. Christus nescit præterita delicta peccatricis, ergo non est Propheta: cum enim illa iam plenè dimisisset, & eradicasset, ac æternæ obliuioni tradidisset, scire ea nec voluit, nec debuit: cum hoc infinitè

eius mi-

S. Thom.

1. 2. 3.

Gelasius

Papa.

S. Prosper.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

1. 2.

eius misericordiæ repugnet. Imò si David Rex, Nathan verè Prophetam, à Domino ad semisum fuisse agnouit, cum diuinæ misericordiæ Sententiam pronuntiasset; Dominum transiit à se peccatum tuum. Multo magis Christus Propheta, simul & Deus verus ex hoc debuit agnosci, quod ho-

diernæ peccatrici, virtutè propriâ peccata dimiserit, cum dimittere peccata solius Dei opus sit, quæ vt nobis pariter dimittere dignetur, cum lachrymis ad pedes eius procumbamus.

***

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.

Ostenditur peccatoris iustificationem, sine eius propriâ cooperatione fieri non posse.

Scio non ignobilem inter Philosophos, Sarque Theologos, agitari discursum. An Deus cum creaturis concurrat, ad singulas earum actiones. Et licet Durandus in 2. Sent. dist. 1. q. 5. cum Ludouico Adolâ afferant, posse creaturas per se & immediate operari, sine vilo actuali concursu Dei, dummodò Deus ad earum operationem concurrat, solum mediare; conseruando nimirum in illis, esse, & virtutem operatiuam, ab initio creationis ipsis inditam. Cuius rationem afferunt, quia Deus, omnibus creaturis, præter naturam, & esse, dedit virtutes ad agendum, easque in esse conseruat. Sic igni verbi gratiâ, præter naturam eius, dedit calorem, tanquam virtutem agendi, illumque in esse conseruat. Decuit quippe diuinam bonitatem, non tantum dare esse creatis rebus, sed etiam causalitatem, & virtutes ad illam exequendam necessarias. Verum sine vlla ambiguitate, verum iam habetur, ex consensu omnium, quod Deus ad omnes effectus creaturarum, actu concurrat. Hoc D. Augustinus euidenter probat lib. 5. de Genesi ad literam cap. 5. vbi à cælesti globo, ad terrestrem descendens, omnes omnium mundi partium actiones, diuino concursui subdit, inquit: Mouet Deus occultâ potentia, vniuersam creaturam suam, eamque illa ver-

fatâ, dum Angeli iussa perficiunt, dum circumue-

nt sydora, dum alternant venti, dum abyssus aquarum lapsibus agitatur, dum vireta pullulant, suaq;

semina exoluunt, dum aurantium gignuntur, dum iniqui iustos exercere permittuntur, explicat secula,

quæ illi & cum primis condita sunt, tanquam implenda insiderat; quæ tamen in suos cursus non expli-

carentur, si ea ille, qui condidit, prouido motu administrare cesseret. Et ratio manifesta hoc ipsum suadet; quia ad perfectissimum

G 1

Dei dominium pertinet, posse impedire actionem creaturatum, pro suo libitu. v. g. posse impedire hunc Solem, ne illuminet: quemadmodum fecit Saluator noster, tempore passionis suæ, dum Sol contra naturam suam, toto orbe terrarum eclipsatus appareret: Marci. 15. te-

nebra facta sunt per totam terram. Lucas autem addit: Et obscuratus est Sol. Posse impedire,

ne cursum suum velocissimum, & nullâ virtute naturali impedibilem, peragat.

Quemadmodum fecit temporibus Iosue, quando Sol, & Luna, voci hominis obedi-

ente Domino, quicuerunt à suo circui-

spatio vnius diei, Iosue 10. Sceleruntq; Sol & Luna, donec videretur se gens de mimica sua.

Quod opus admirans Sidrach, exclamat gin commendationem Iosue. Quam in-

quit gloriam adeptus est, in tollendo manus suas: an non in iracundiâ eius impediens est Sol, & vna dies facta est, quasi duo. Sic in fornace Baby-

lonis, ignem omnia deuorantem impediu-

it, ne quidquam tribus sanctissimis pueris, iussu regis in flammam proiectis,

noceat. Vim lucendi illi relinquens, sed vrendi auferens. Daniel 3. Et non terigis eos

Comminò ignis, neq; contristatus, nec quicquam mol-

lestie intulit. Imò addit S. Thomas, tantam esse dependentiam creaturæ à Deo,

vt licet sit libera, quemadmodum homo, & Angelus, nihil tamen omnino velle,

aut agere possit, nisi Deus non solum simultaneo concursu, cum illa concurrat,

sed etiam præuio, & antecedenti suo concursu, illam Physicè determinet ad volendum, aut agendum. Vnde S. Do-

ctor 1. 2. dist. q. 110. art. 2. dicit: Ex motione diuinâ relinqui motum in anima, qui motus est actus

inuenitur, in moto. Verum ego, magis stupendum quid hodiè in medium produ-

cam, quod non solum creatura, propter suam

suam

Marci. 15.

Iosue. 10.

Sidrach.

Daniel. 3.

S. Thomas.

suam omnimodam dependentiam, nihil penitus operari possit sine concursu Dei, sed quod, nec ipse Deus possit omnia agere, sine concursu creaturæ. Hoc autem ex ipsa iustificatione Mariæ Magdalene, euidenter ostendam.

Ut autem propositum meum, efficaci argumento deducam, assero hic insignem illam D. Bonaventuræ distinctionem, quæ ille in primo Sent. dist. 38. q. 10. art. 2. Vritur; ostendens, quod aliqua opera faciat solus Deus in nobis, sine nobis, cuiusmodi est creatio. Quippe nulla creatura potest concurrere cum Deo, ad creandum; propterea, quod creatio sit productio rei ex nihilo; requirens infinitam potentiam, quæ soli Deo competit. Hoc ipsum fatetur D. Augustinus, lib. 2. contra secundam Epistolam Pelagij, asserens multa fieri à solo Deo, quæ non sunt ab homine, cuiusmodi sunt diuine inspirationes, quæ infunduntur à solo Deo. Sic D. Paulus, præter omnem suam cogitationem, raptus fuit ad tertium cælum, ut superna illa mysteria, quæ caprum hominum excedunt, ibi à Deo sibi reuelata, plenè agnosceret, eaque postea insensato mundo noscenda proponeret. Sic inquit hominem (sive in corpore sive extra corpus visum, Deus scit) quoniam raptus est in Paradisum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. 2. Corint. 12.

Mira profectò, & stupenda res, asserat D. Paulus se raptum fuisse ad tertium cælum, ibique se audiuisse arcana verba, quæ non licet loqui; & tamen eadem postea locutus est mundo. Quæ inquit audimus, & videmus, eadem annuntiamus vobis. Ioan. 1. Quomodo obsecro, mendacij non arguetur? Respondet S. Hieronymus, quia hoc fecit non spontè, sed necessitate coactus: quoniam illa arcana, quæ sibi reuelata habuit, plurimum conducebant, ad informationem populi Christiani. Verum non exhaurit difficultatem, quia etiam in summa necessitate, à veritate recedere licitum non est. Præsertim cum illa arcana loqui prohibitum fuerit, propterea, quod fando, & explicando, ad æquare illa non possumus. Ut modernus quidam.

Author deducit, ex illo Cant. 4. Ego distillans labia tua, mel. & lac sub lingua tua. Vbi Sponsus dicit, non super linguam, sed sub lingua: quia etsi distiller fauus, etsi melle lacteque manet, in contemplationis actu, extra ipsum tamen manent sub lingua, impossibilia explicari. Ita exponit hunc locum S. Bernardus, in libro sentent. Non est inquit hic sermo in lingua, sed

sub lingua: hoc est, effatu impossibilis, & idè subiunxit D. Paulus. Nec auris audiuit, nec lingua protulit, quæ præparauit Deus tibi, quæcum diligunt. Cæterum ego, probabilius censeo, Diuum Paulum annuntiando illa arcana prohibita, non contraxisse mendacij crimen. Quia solum homini interdum erat, ea loqui; D. autem Paulus, non ut homo, illa, ut Propheta Domini, & idè mendacij reus non est. nam ex illa vniuersali propositione, omnis homo mendax, non licet in Darij subsumere, sed Propheta est homo, ergo est mendax. Verum in Baroco subsumi debet, sed Propheta non est homo, ergo non est mendax, minor manifesta: quia inspirati Spiritu Sancto, locuti sunt Sancti Dei. Deinde, quia sunt Dij. Ego dixi dii estis. Vnde quod homini loqui non licet, Propheta conceditur, quia ad illum spectat arcana Dei occulta, mundo annuntiare.

Deinde, ponit alia opera, quæ solus homo facit, sine Deo; ut sunt peccata: licet enim Deus concurrat ad materiale peccati, hoc est, ad entitatem actus Physicam; nullo modo tamen concurrat, ad formale peccati, videlicet, ad malitiam moralem, seu ad priuationem rectitudinis, debet inesse illi actui, quæ oritur ex defectu voluntatis, ipsius creatæ voluntatis. Hoc voluit exprimere D. Paulus, affirmans 1. Corint. 13. quod sine charitate nihil esset: & inquit habuero prophetiam, & omnem scientiam, & omnem fidem: charitatem autem non habuero, nihil sum. Cum enim peccatum sit nihil, iuxta illud S. Ioan. Sine ipso factum est nihil. quod S. Augustinus, de peccato exponit: idè hominem totaliter euacuat, & annihilat. Cuius rationem assignat S. Bonaventura, quia peccatum non habet causam efficientem, sed deficientem: nam peccare est deficere. Quippe deficit homo peccando, à recta ratione, quæ semper dicitur homini, non esse peccandum. Hinc Ecclesiast. cap. 12. perferutando sapiens, in quoniam consistit esse hominis rationalis, respondet, Deum time, & mandata eius obserua. palam ostendens, esse hominis rationalis, consistere in timore, & obseruatione Dei mandatorum. Deficit homo peccando, à gratia, & amicitia Dei, quod est summum malum, qui enim peccat, gratiam Dei perdit, quæ facit hominem iustum, amicum Dei, & beatum. Nam, ut docet S. Paulus Rom. 6. Gratia Dei est vita æterna, in Christo Iesu Domino nostro, hoc est, per gratiam Dei, consequimur vitam æternam.

Prophetæ sunt maiores hominibus.

Psalm. 31.

1. Cor. 13.

Ioan. 1.

S. Bonau.

Ecclesiast. 12.

Roman. 6.

Hinc

Hinc meritò disceptant Authores, quoniam Deus, nullo modo potest esse causa peccati, nec directæ: siquidem omne peccatum est auersio à Deo, Deus autem omnia inclinat, & conuertit ad seipsum, proinde impossibile est, ut sit alicui causa recedendi à se. Nec indirectæ: quia licet Deus, non præbeat auxilium ad euitanda peccata, quod si præberet, homo non peccaret. Tamen quia hoc facit secundum ordinem suum Sapientiz, & iustitiz, idè non potest illi imputari, quod aliquis peccet. Disceptant inquam, an saltem, Deus sit Author peccatorum nostrorum. Hæretici itaq; quatuor ista Deo imponunt. Primò, Deum ab æterno, non tantum præuidisse omnia & singula peccata, quæ à nobis in tempore committuntur; sed etiam præordinasse, & prædecreuisse efficaciter, ut fierent: idque non præuisa sub conditione, determinatione humanæ voluntatis. Secundò, Deum, vi decreti sui æterni, in tempore mandare, & impellere Diabolum, ut homines ad peccatum inducat. Tertiò, Deum in tempore necessitare hominem, ut peccet, necessitate determinationis, & inductionis. Quartò, Deum re ipsa operari nostra peccata, & quidem principaliter, quàm nos. Vnde concludunt, Deum omnino Authorem peccatorum esse.

Verum contra hanc impiam, blasphemant, & immensæ bonitati summè repugnantem opinionem, concors Catholicorum dogma est. Deum imprimis peccare non posse. Quod fide diuinæ stabilitum habetur, Ioan. 2. Et peccatum in eo non est. Comprobat D. Thom. 1. contra Gentes cap. 19. Vbi dicit: Malum culpe, quod prius ordine ad bonum diuinum, Deus nullo modo vult. Neque etiam Deus inducere homines ad peccandum, tam per se, quàm per aliquam creaturam: nec consentire peccatis nostris, aut illa approbare vilo modo. Neque demum, etiam inculpabiliter esse Authorem peccati nostri: quia nec Physicè, nec moraliter facit, ut peccemus. Sicut ergo Deus in Scripturâ Sacrà, idè dicitur Author salutis nostræ, quia facit, ut operemur salutiferè, iuxta illud: Faciam, ut in præceptis meis ambuletis. ita eadem phrasi Scripturæ Sacræ, dici deberet, Author peccati, si faceret, ut peccemus. Sed quia hoc non facit, idè nullo modo potest dici Author peccatorum nostrorum.

Sed instat pertinax & rebellis semper Deus hæresis, ad stabiliendam suam con-

tra Deum blasphemiam, adducendo imprimis illa Scripturæ Sacræ loca: quæ generaliter Deus, omnium operum nostrorum, gubernatorem agnoscunt. Ut Hieremias 10. Sero Domine, quia non est in hoc mine via tua. Et Psalm. 43. Declinasti semitas nostras à viâ tuâ. Deinde illa Scripturæ loca, quæ Deus nostra peccata tribuunt, ut Psalm. 104. Conuertit cor eorum, ut odirent populum suum. Ergo inquit, ipse Deus inducit hominem ad peccandum, conuertendo cor eius ad odium, quod est inter alia peccata grauissimum. Sed temerè errat: istæ enim Scripturæ, in quibus improbitas hominis, & demonis attribuitur Deo, accipi debet solum in sensu permissiuo: Ut docet S. Chrysostomus. Hom. 35. in Matt. Damascenus lib. 4. Orthodoxæ fidei cap. 2. Augustinus lib. de gratiâ & libero arb. cap. 23. Deus ergo, ex occultissimis suis causis, & sibi soli notis, permittit peccata, sed ad illa non mouet homines, nec præceptis, nec consilijs.

Urget vterius hæresis, proferens alia Scripturæ loca, quæ Deo tribuunt excitationem, & indurationem peccatorum. Sic indurauerat Deus Pharaonem, ut Moysen à Deo missum, non audiret: Exodi 9. Indurauitque Deus cor Pharaonis, & non audiuit vocem Patris sui, quia voluit Dominus occidere eos. Sic excrauit filios Heli, ut Patrem se de peccato sacrilegij seuerè increpantem, minime audirent 1. Reg. 12. Et non audierunt vocem Patris sui, quia voluit Dominus occidere eos. Sic excrauit Iudæos, ut sine causâ innocentem Iesum, ad mortem Persequerentur. Ioan. 12. Excrauit oculos eorum, & induruit cor eorum, ut non viderent oculis, & non intelligant corde, & conuerterentur; & sanem eos. Et manifestè, hoc ipsum docere videtur D. August. Lib. contra Iulianum, inquit: Indurat Deus per potentiam, & non solum per patientiam, expectando. Quæ autem maior peccati complicitas potest esse, quàm aliquem in peccato existentem, indurare & excicare, ne suum delictum agnoscat. Sed & hic turpiter errat hæresis: allata enim Scripturæ sacre loca, intelligenda sunt, in sensu manifestatiuo, quatenus Deus ostendere voluit, quàm sit durum cor impij. Vel certè in sensu expectatiuo, & patientiz; quatenus Deus tolerando peccatores benignè, est illis occasio, ut in suis peccatis indurentur. Vel denique in sensu beneficentiz multæ, quæ impius abutitur. Quatenus enim Deus, multa interius, & exterius, circa peccatorem conuertendum facit, & ipse ex his omnibus occasionem sumit, obdurandi se in iniquitate; eatenus dicitur

Hier. 10.

Psalm. 43.

Psalm. 104.

S. Chrys. Damasc. Aug. 31.

Exodi. 9.

1. Reg. 2.

Ioan. 12.

S. August.

Deus quo sensu indurat peccatores.

G 3

citur

citur Deus indurare, & excicare cor impij, citra omnem suam culpam. Quod enim peccatum benefactoris est, quia beneficiatus ipsius beneficijs abutitur? etiam si prauideatur à benefactore ipsis abusus.

Tertiò tandem, ea opera ponit S. Bonaventura, quæ simul sunt à Deo, & ab homine, cuiusmodi sunt opera naturalia, moralia, & gratuita, atque meritoria. Talia enim opera, nec solus Deus vs operatur, nec solus homo, sed simul Deus & homo. Cum nulla creatura, possit quidpiam efficere, sine concursu Dei: iuxta illud: *In ipso viuimus, mouemur, & sumus.* De operibus quoque gratuitis, meritorijs, & supernaturalibus, quod non fiant à solo homine sine gratia Dei, tanquam certissimum, asseuerat D. Paulus. 2. Cor. 3. inquit: *Non sumus sufficientes cogitare, ex nobis, quasi ex nobis: sed omnia nostra sufficientia, ex Deo est.* & 1. Corint. 15. *Abundantijs illis omnibus laborauimus, non ego solum, sed gratia Dei mecum.* Vnde orta est illa famosa Sententia D. Augustini, de verb. Apostoli. Serm. 254. *Qui creauit te, sine te: non iustificabit te, sine te.* Cuius ratio luculentissima est, quia iustificatio peccatoris, in tribus consistit. Primò, in ultimâ dispositione: Secundò, in infusione gratiæ Sanctificantis: Tertiò, in expulsionem peccati.

Porrò, in peccatore ad iustificationem, istæ dispositiones requiruntur: Primò, fides, quia sine hac impossibile est placere Deo. Hebr. 11. Secundò timor: Vnde dicit Sapiens, Eccl. 1. *Qui sine timore est, non potest iustificari.* Tertiò Spes: quia ut dicit Salomon Proverb. 28. *Qui sperant in Domino, sanabuntur.* Quartò dilectio: nam dimittuntur peccata multa, diligenti multum. Quintò contritio, nam dicit Apostolus Matt. 4. *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim in uos, regnum celorum.* Sextò, propositum vitæ melioris, & obseruandæ legis: ut habetur Ezech. 28. *Facite uobis cor nouum, & spiritum nouum.* Deus itaque, concurrat ad iustificationem hominis, tanquam causa principalis, infundendo gratiam sanctificantem; sed & ipse homo, simul concurrat, disponendo se, per enumeratos actus, ad obrinendam gratiam Dei. Et quis hæc non uidet, in iustificatione hodiernæ peccatrici? quam Christus non aliter iustificauit, nisi cum ipsiusmet cooperatione. Venit quippe ad Christum, en inconcussa fides, & spes firma in eius misericordia. Fleuit peccata commissâ, en veræ contritionis signum: lachrymis rigauit pedes, & unxit pretioso

unguento: en summa dilectio, ex iocundis precordijs, erga Deum procedens. Tandem misericordis iudicis sententiam audiuit: *Remittuntur tibi peccata tua.*

Vnde mirantur non pauci, quid causa, quod Saluator noster vitâ functus, è tormentis ereptus, & iam in gloriâ existens, triumphator mortis inferni que, primus Magdalene apparuerit? cur non Ioanni, si amor pensitandus? cur non Petro, si dolor? cur non omnibus Apostolis, si fletus? cur non cæteris Marijs, si diligentia? Respondet S. Marcus: quia supra cæteros peccatrix erat: *Surgens autem mane, primò apparuit Mariæ Magdalene, de qua eiecerat septem demones.* Perbellè satis: illa primò eum rapuit, & ad se traxit, quæ prima extiterat rebellis, quæ maxima peccatrix, quatenus ex hoc facto discederent peccatores omnes, quod ubi abundauit delictum, ibi superabundauit gratia. Sic locum hunc exponit Venerabilis Beda: *Reste inquit, hæc mulier, quæ lætiam Domini resurrectionis prima renuntiavit, à septem demonibus curata esse memoratur, ne quisquam digne penitens, de amissorum venia desperaret, & ubi abundauit delictum, ibi superabundasse gratiam demonstraretur.* At meo iudicio, ideò Mariæ Magdalene primò apparere voluit, quia per arctam contritionem, & summam dilectionem cooperabatur Christo, ad suam iustificationem: Quemadmodum ipsemet, in hodierno Euangelio fatetur, inquit: *Remittuntur illi peccata multa, quia dilexit multum.* Quæ dilectio, ita Christum cum anima eius conglutinauerat, ut Christus per triduum suæ passionis, ab illâ separari ægrè tulerit, & ideò resurgens, festinauit in eius occursum.

Quare autem debeamus cooperari Deo, ad nostram iustificationem, hæc est ratio: quia Christus nos, non aliter redemit, nisi cum hac conditione, ut scilicet & nos ipsi cooperemur ad nostram iustificationem. Egregiè expressit S. Paulus, ad Coloss. 1. *Gaudeo inquit in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi, in carne mea, pro corpore eius, quod est Ecclesia.* Vbi Varabius, per passionem Christi, intelligit ipsas passiones Pauli, quas pro Christo tolerabat. Quasi diceret (ait ille) multa passus sum, multa adhuc mihi desunt, & supersunt perferenda; paratus sum autem, reliquas afflictiones propter Christum pati, in carne mea pro Ecclesia. At verò Ambrosius, Chrysostomus, Theophyl. per passiones, intelligi volunt, non Pauli, sed Christi passiones, quas adimplebat Paulus in

Lucæ. 2.

Marc. 16.

Cur Christi post resurrectionem primò apparuit Mariæ Magdalene?

Beda.

Ratio istius varior.

Lucæ. 8.

Coloss. 1.

Varabius.

S. Chrys. Theoph. Ambros.

lus in illis, quæ eis deficiebant. Verum, nunquid non plena, non sufficiens erat Christi passio? Absit: imò sufficientissima. Vnde ergo defectus, suppleri necessarius? equidem non ex parte passionum. Christi, quoad sufficientiam; nam sufficientes ipsæ ex se, ad mille mundos redimendos: sed defectus est ex parte nostra, quoad efficaciam applicationis; cum ex parte, nostra necessaria sit compassio cum Christo, ad hoc, ut efficaciter sit noster Redemptor, ab illoque redimamur effectiue.

Passionibus Christi solum deest nostra cooperatio.

Nihil ergò aliud deest passionibus Christi, nisi nostra cooperatio, nostra simul sufferentia. Nam D. Paulus, in citato loco, non solum loquitur de passionibus Christi, quas passus est in suo corpore; sed etiam; quas pati voluit in corpore mistico, quod est Ecclesia: quas omnes passiones suas fecit, & cum omnibus sigillatim pati voluit. Quia sicut Christus, & Ecclesia, mysticè est vnum corpus, cuius Christus est caput, nos autem membra eius; ita etiam mysticè vna est passio Christi, & eius membrorum. Deus enim æterno suo decreto statuit, ut Christus non tantum in se, sed etiam in suo corpore; & membris pateretur. hoc est: in Ecclesiâ & fidelibus, ut tale corpus, passionibus non solum Christi, sed etiam membrorum, perficeretur. Hæc est mens D. August. in Psal. 61. ubi dicit: *Patitur Christus in membris suis, id est: in nobis ipsis, ad communem hanc, quasi Rempublicam: nam quis, pro modulo nostro exoluimus, quod debemus, & pro posse virium nostrarum, quasi canem passionum inferimus, paritoria plenaria.* Quo loco, per paritoriam, iuxta D. Thom. intelligitur *Vas sine domus, ubi pariter multam feruntur.* Ex quo Doctores Theologi deducunt, thesaurum Ecclesiæ, non tantum constare ex meritis Christi, sed etiam Sanctorum.

D. August.

S. Thom.

Thesaurus Ecclesiæ consistit ex meritis Christi & Sanctorum.

Licet ergò passiones Christi, ut sic quoad sufficientiam, pro omnibus satis-

fecerunt, & quoad hoc, solus Christus sit passus, solus opus peregerit redemptionis; tamen quoad efficaciam & applicationem, passionibus suis, & nostras adiunxit: ita, ut verè quoad efficaciam Christi redemptionis, simus cooperatores, per nostra opera, præsertim pœnalia. Licet enim ipse solus quoad sufficientiam pati voluit; noluit tamen quoad efficaciam, ut sine nostrâ peculiari satisfactione, opus nostræ redemptionis consummaretur. Felices profectò, qui per sua bona opera, ea quæ Christi passionibus desunt, adimplent: quia per hoc certam suam vocationem reddunt.

Talis fuit hodierna peccatrix, cui licet iam peccata erant dimissa; nihilominus summè dolens, quod aliquandò Deum summum bonum offendisset, per integros triginta quatuor annos, in præaltâ rupe, in cuius meditullio speluncam natura fortuitam posuit, Angelicam omnino degens vitam, seueram exegit pœnitentiam. Vbi potus eius, & omne in vitam solatium, sola fuit aqua: sedes non alia, quam lapis in corporis typum protentus, in quo reclinata pœnitens mulier, longo vñ impressit imaginem corporis recubantis: ut scilicet Christi passionum, efficacem sibi redderet applicationem. Quare & vos, vestigia pœnitentis Magdalene imitando, gratias agite Deo, qui vestras animas solus sine vobis creauit: erubescite verò quod soli, sine illo peccare ausi fueritis, à quo etiam per momentum recedere, summa infelicitas. Et agnoscendo, quod vestra iustificatio, sine propriâ cooperatione fieri nequeat, procumbite cum lachrymis ad pedes

I s v, pœnitentiam agendo, & remittentur vobis peccata vestra.

✠(C)

F

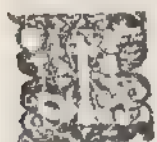

DIE S. JACOBI APOSTOLI

CONCIO PRIMA

Accessit ad IESVM mater filiorum Zebedæi, cum Filijs
suis adorans & petens aliquid ab eo. *Matt. 20.*

Aeternam gloriam sine præclaris meritis nemo consequi potest.

Natum est Parentibus, exco-
amore in suam prolem ferri:
adeo, ut DAVI etiam ali-
quando offendere, & mortem
ipsam o, petere, leuioris momenti esse,
putent; dummodò in summâ felicitate
collocatos videant filios. Hoc insolito
flagrans amore in partum suum piissima
Rebecca, pelibus hædinis filium suum
Iacob induit, ut se primogenitum Esau
coram Patre senio iam tabescente sin-
geret, omnemque ab illo sic inspirante
Deo benedictionem reciperet. Cum ve-
rò renuisset, paternam timens maledi-
ctionem, tantò fortius illum ad intentum
opus exequendum urgere cepit Mater,
inquiens: *in meste ista maledictio sibi mi.* Vbi
quamvis non dubitaret iusta Rebecca, se
veniali saltem maculâ DAVI offensa-
ram, lenissimum etiam mendacium Deo
exosum esse optimè sciens; insolito ta-
men in filium amore succensa, veniam
pro sua fraude, se apud Deum facillè spera-
uit assecuturam: dummodò in filio omne,
quam optauerat, cerneret benedictio-
nem. Quod considerans S. Isidorus Pe-
lusiora lib. 2. cap. 18. eam id fecisse Pro-
phetico spiritu, seu diuino instinctu, cen-
set: in cuius conspectu adhuc in vtero
materno, iustus Iacob futurus, magis pla-
cuerat; quam Esau: Didicerat oraculo
Deorum per somnia admonita Neronis
mater, se quidem filium parituram, toti
imperio Romano regnaturam, sed talem;
qui matris viscera scrutaretur ferro, ex-
pecturus num ferrea essent, quæ talem ge-
nuissent. Tamen illa parui duxit mor-
tem à filio sibi inferendam, dummodò in
supremo fortunæ & regni solio constitu-
tum cerneret, inquiens: occidat, modo
regnet. Quid pariter hodiernam Divo-
rum Iacobi & Iohannis Apostolorum Ma-
trem compulsi, ut importunè satis pro
filijs, Christo Hierosolymam ad passio-

Gen. 27.
& 27.

S. Isidor.

nem eunti, supplicaret: profectò exco-
amor, dum pluri estimauit natorum fe-
licitatem; quam lucuosam Christo im-
minentem Hierosolymis mortem. Con-
siderabimus itaque in hodiernâ solenni-
tate, quid ista mater filijs suis apud Chri-
stum voluit impetrare, & vtrum id pro-
ficuum eorum saluti fuerit necne?

Expressit hodiernum Euangelium,
quidnam ista mulier petijt, referendo ver-
ba illa: *Dixi ut sedes in dextera mea, unus ad
dextram, alter ad sinistram;* petijt ergo pri-
matum. Putabat forsân ista mulier, re-
gnum Christi in hoc mundo futurum fuis-
se splendidum; velut illud regnantis quon-
dam in pace Salomonis. regnum, omni-
bus diuitijs affluens: ideoque petijt pro
filijs suis, ut illos in hac temporali felici-
tate Principes constitueret. Multi enim
in hac vanâ & caducâ mundi affluentia,
omnem felicitatem consistere arbitran-
tur. Sic potentissimus ille Romanorû Iuli-
us Cæsar, Lucij Cæsaris filius, lux Cæsarij
& Pater, Romanus Alexander, Mars Lati-
nus, omnib; râm metuendus; quam micis.
Qui primus Romæ fecit pretium seruituti,
sciens minus periculose ab vno Imperium;
quàm à multis libertatem, immodicè e-
xerceri. Is totam suam felicitatem in
honoribus & dignitatibus reponerat:
adeo, ut principatum in summa liberta-
te tenens, & ex omni parte beatum se
esse reputans, ne ipsis quidem iam Sena-
toribus, ad separatam venientibus assurge-
re vellet. Et ecce breui post, fucata hæc
felicitas, in summam illi miseriam versa
est. Etenim Orbe subactò, cum hostes
deessent; ne deesset quod vinceret, obie-
cit ei inconstans rerum Dea fortuna, pro
hoste Patriam. Et pro quâ sæpe antea,
de ipsâ tandem triumphauit, vicit eam
inuitus; sed & vixit eâ inuitâ: amauit
tamen inimicam, & nolentem seruauit.
At illa lux potius saluti; quam ipsi ini-
mica,

Causa ne-
cia Iulij
Cæsaris.

Vera felici-
tas non
consistit
in honoribus.

Concio Prima Die S. Iacobi Apostoli.

mica, necauit inermem, qui victor atque
armatus ei pepercerat. Sicque omnis
mundana felicitas, quem antea fouere,
videbatur, in momento deseruit. Cum
optimus ille Princeps, quo nemo melior,
nemò potentior, nemo felicitior regnauit
apud Romanos, proprijs suorum ciuium
manibus trucidatus, viginti quinquæ pu-
gionibus confossus interiret.

Alij verò felicitatem ponebant in
comparatione Sapientiæ; quemadmo-
dum vereres Philosophi, quibus non ar-
duum fuit, eremiticam planè ducere vi-
tam, dummodò in sapientiæ affectio-
nem venire possent, utque Philosophiæ
studio acrius incumberent, à conuiuio
hominum semoti, ac aliorum consuetu-
dine extorres vivebant, iuxta Aristoteli-
telicam doctrinam: *Anima quiescendo fit sa-
pientior.* Quapropter Philosophiam sectan-
tes, quinque integris annis, monente Py-
thagorâ, aliorum commercio carebant.
Immo S. Hieronymus in caput 2. Danie-
lis, tradit Persarum sapientes, herbis tan-
tummodò, hordeaceisque panibus vesci,
ac humi quiescere solitos fuisse, ut ad
Philosophiæ studium aptiores & expedi-
tiores inuenirentur. Sed quid mirum?
erat profectò quod illos facillè alliceret,
ad omnes molestias indefesso animo, pro
sapientiæ affectuione subeundas: cum
optimè scirent, Regibus esse parem sapi-
entiz candidatum. Licet enim a rege ad
sapientem infirma ducatur consequentia,
cum plurimi regum fuerint literarum oso-
res, nec vllò sapientiæ decoramento con-
spicui. At tamen à sapiente ad regem
irrefragabilis, & firma atq; necessaria du-
citur consecutio. Nam si quispiam sapi-
ens est, ergò omnino Rex, non quidem
hereditario iure, sed naturali: Quia ut re-
ctè obseruauit Philo libro cui titulus, *quod
omnis sapiens liber:* natura ipsa sceptrum &
coronam sapientibus imperit. Vnde
quasi naturali iure reliqui ignari, & amu-
si, inferiores illis se fateri debent. Hinc
Diogenes Philosophus, eum in prædam
querentes pyratas, sceleratissimos latro-
nes, & atrociissimos viatorum depredata-
res incidisset, simulq; cum alijs captiuis
& mancipijs in forum venundandus du-
ceretur. Prætereuntibus mercatoribus
& de viliis rebusq; arte ac officio percun-
tandis, Diogenes animo imperterritio
respondit: *officiū inquit meum est; alijs im-
perare.* Quid est pro Deum immortalem!
mentem captam & Diogenes, at Philo-
sophum te dicam? omnibus bonis spo-
liatus es, in seruitutem redactus, pedibus

& manibus victus, cervicem sub forrea
catenâ depressam gestas; & tamen mini-
mè erubescis, te iactare, ius tuum esse im-
perandi. Respondet ille, *iure inquit debe-
tur hoc mihi, quia sapiens sum.* Non tam enim
regem constituunt purpura & sceptrum,
magnifica palatia, sericis undique aulais,
circumducta, splendidus comitantium
numerus, aut certè ingentes thesauri;
quàm potius prudentia & sapientia, cum
animi generositate coniuncta. Hi igitur
omnem suam beatitatem in solâ sapien-
tiâ collocabant: quoniam qui sapientes
erant, pro dijs ipsis colebantur: Hinc
Platoni diuinum nomen attribuit Anti-
quitas. Sed quàm vana hæc illorum feli-
citas esset, palam loquitur Scriptura Sa-
cra, inquiens: *non intellexerunt, quoniam qui
talitā agunt, digni sunt morte.* Vbi illos in suâ
sapientiâ nimium confidentes, hæc ap-
parens solū & momentanea felicitas, in
æternum deduxit cruciatum.

Nos illi adhuc omnem felicitatem in
solis voluptatibus constituunt: quomodo
modum Epicurei vitam hominis, omni-
bus delicijs nutriendam asseuerabant, eò,
quod putarent, post mortem nullam volu-
ptatem, aut miseriam animas defuncto-
rum manere. Tales hucusque extant bar-
bari Turcæ, qui nihil magis curant; quàm
ut carnali voluptate suam immunditiam
satiare possint. Sed quàm sit miserum de-
liciarum illecebris capi, audite magnum
Doctorem D. Ambrosium, Qui libro 1. de
Cain & Abel. cap. 5. dicit. *Ne inquit, sal-
tar imprudentem & circumueniat te mulier effra-
nata, & luxuriosa, que non nouit pudorem, sedet
in foribus domus, in sella palam, in platea aduocans
prætereuntes. Nunc igitur fili mi audi me, & in-
tende verbum oris mei: non declinet in vias eius cor
tuum. Multos enim vulnerando decipit, & sunt in-
numerabiles, quos trucidauit. Via inferorum do-
mus enim, deducens in secessum mortis. Aufer igitur
prauum os & iniusta labia longè à te propelle.
Oculus tu recta videant: noli incendere fallaci mu-
lieri. Mella enim distillant à labijs mulieris for-
nicaria, quæ ad tempus impingunt sanctos tuos: po-
stea verò amariorum felle inuenies. Non te vincat
forma concupiscentia; adulterina est, fucus illius, ne-
quaquam verò de sincero fulgens decore. Neque
capiaris oculis: circumfusa enim retia-
sunt. Velis potius similis fieri illi, & se-
quere eum, qui salt super montes, & transiit su-
per colles, produens per fenestras, emittens super
retia. Malè quippe sunt voluptatis vincu-
la. Oculos delectat, demulcet aures, sed
mentem inquinat, multa mentitur, falsa
adiungit, vera subducit, sponder pecuni-
am, offert aurum; sed aufert disciplinam.* Non

Vera felici-
tas non
consistit
in volu-
ptatibus.

Mulier im-
uerecan-
da facillè
decipit.

Cantic. 1.

Luc. 4.

Mat. 4.

Ibidem.

Luc. 16.

Non hic celabo, quæ maxima eius videntur esse, ne videar operire, quæ displicent in voluptate, & obumbrare, quæ placeant. Eleuat illa & extollit mentem suæ foris verbis, ostendit omnia regna terræ, dicens: *Hæc omnia tibi dabo, si procedens adoraueris me.* Ibi potissimum caue, ne capiaris, præterlabentibus & non manentibus, in quibus magna tentatio est. Exemplum certè monstrauit Dominus Iesus, quomodo contra istiusmodi tentationes pugnare debeamus. Tetenderat Diabolus primum laqueum gulæ dicens: *Si filium Dei es, dic ut lapides isti fiant panes.* Verum soluit laqueum Christus hoc dicto: *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei.* Tetendit iterum Diabolus, alterum iactantiæ laqueum, qui etiam bonam mentem prosperis currentem semitis, solet strangulare, statuens incarnatam veritatem, super pinnaculum Templi, & dicens: *Si filium Dei es: mitte te deorsum.* Scriptum est enim, quia Pater æternus Angelis suis mandauit de te, ut custodiant & portent te in manibus suis, ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Et quamuis Dominus Iesus, potuerit se sine vilo periculo mittere, cum ei non deessent spirituales volatus: ne tamen iactantiæ genus esset. Respondit Diabolo: *Non tentabo Dominum Deum tuum.* Quo facto docuit Christus, non in voluptatibus carnis, non in deliciis vitæ, perfectionem esse collocandam. Plurimos momentanea carnis voluptas occidit, neminem abstinentia: innumeris vitiis nocuerunt, nulli parsimonia. Plerique inter epulas sudare animam, & mentis proprio repleuere sanguine. Alijs crudelitas vocem simul rapuit, & sensum: & si aliquibus crudelitas noxia non fuit, ipsi ruinam fecit ebrietas. Alios in crimen egit compotatio: & si ipsa crimen non sit, alios tamen ad egestatem redigit. Quid loquar de libidine? seuus criminum stimulus libido est, quæ nunquam quietum manere patitur affectum. Nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione reuocat, aufert consilium, amantes inquietat, lapsos inclinat, castis insidiatur, potiundo inflammat, vsuq; accenditur. Nullus peccandi modus, & inexplabilis scelerum litis, nisi morte amanti extinguere non potest. Immo hæc eadem mundi voluptas, momento solum re-creat, idque ab initio, toto verò tempore reliqua, summâ amaritudine replet animam. Epulabatur quotidie splendide diues ille, cuius meminit S. Euangelista, cui in ipso deliciarum ingressu, propinquit

mundus omnem suauitatis dulcedinem; sed in finem acerbissima ei tormenta, & sitim amarissimam reseruauit. Quod admiratus Abraham, exclamauit: *Recordare* Ibidem: *quia receperis bona in vita tua, nunc autem cruciatur.* Quali diceret: quia temporanea vita tua omnibus delicijs fuit immersa, ideò æquum est, ut æternis cruciatibus torqueatur. Momentaneum enim est, quod delectat, sed æternum, quod cruciat, & dulci initio, amarus semper exitus respondere solet. Nonne felicissima initia habuit Aman, de quo illud dicit sacer textus, *Rex Assuerus exaltauit Aman, & posuit solium eius super omnes principes quos habebat: cunctiq; serui regis, qui in foribus palatii versabantur, flecebant genua & adorabant Aman.* Ecce quàm fortunatus progressus, sed reflecte in finem, oculos, quanta ibi amaritudo & ignominia. *Suspensus est,* inquit *Sacra litera, Aman in patibulo, quod parauerat Mardocheus.* Non est ergo vlla felicitas in voluptatibus, quæ in ipso solum aditu dulcedinem quandam & amantitatem monstrant, sed ipso exitu grauius, quàm coluber aut Basiliscus pungunt.

Demum, alij felicitatem collocant in solis diuitijs, quibus per totam vitam suam affluere desiderant: quemadmodum Midas ille quondam Rex. Qui à dijs suis impetrauerat, ut quidquid manu contingeret, in aurum verteretur. Sed postquam dextera ei, & cibos apprehendens, in fuluum commutauit, ne fame extremè iam protus laborans, interiret; iterum deos adiit, supplex postulans, ut tantam ab illo fortunam auerterent, eumque potius in minori rerum copiâ, quàm in maximâ auri abundantia viuere paterentur. Quod dii miserti præstare volentes, illum in patibulo fluuio ablui imperarunt: atque ex illo tempore, (si fides poetis) diues pauper factus auro. Misera ergo felicitas, quæ suos possessores ut plurimum enecat, & insatiabili habendi cupiditate, atq; auaritiâ torquet: ut quò plura mortales possederint, eò magis inopes se esse credant. Omnibus enim inuida diuitiarum cupiditas, sibi vilis, in sumis diuitijs inops, affectu quippè extenuat, quod censu abundat. Nullus rapiendi modus, vbi nulla mensura cupiendi. Sic inflammatur cor, sic igne suo pascit animum, ut hoc solo distet, quòd illa formarum adultera sit, hæc terrarum Elementa con-euit, mare sulcat, terram effodit, cælum votis fatigat: nec sereno grata, nec nubilo, condemnat proventus annuos, festusque terrarum arguit. Hinc meritò dicit

Ester 3.

Ester 7.

Midas in summis diuitijs miserum.

Ecal. 5.

dicit Sapiens: *Est languor malus, quem vidi sub sole, diuitias custodiri in malum possidentem eas.* Et paulò superius clarius hoc ipsum expressit, inquit: *Qui diligit argentum, non satiabitur argento: nec est finis acquisitionibus earum.* Si ergo quæris thesauros, accipe, inuisibiles & occultos, quos in cæli altissimis, non quos in terrarum venis requiras. Videtur mihi ab hac veterum consuetudine, aut potius cupiditate, non aberrasse hodierni Apostolorum materiam. Vnde dextera Christi, alteri sinistram dari postulat. Quid enim dextera illius, nisi æternam gloriam, quid sinistra, nisi mundi temporaneam felicitatem deditur? Amans itaq; filiorum mater, inter Salomonis doctrinam, & veterum de felicitate opinionem, media hæreret volens, petijt ut sui filij, & in cælis, diuinâ omni suo perfruerentur visione, & in terris quoque vitam tranquillam, in prosperâ semper fortunâ transigere possent, Christum obsecrauit. Sed displicuit Christo importuna hæc postulatio, tantquam filiorum salutis summe noxia. Ut enim purum ether, non nisi dissolutis nubi- bus mundum serenaret; sic ad præparatas illas beatas mentibus cælestes delicias, non nisi per magnas mundi tribulationes quispiam valet peruenire. Quòdeleganter expressit S. Hieronymus inquit: *Delectatus es milis, si hic vis gaudere cum seculo, & ibi regnare cum Christo.* Displicuit inquam hæc petitio Christo Domino, tantquam imprudens, quia in illa simul quatuor absurdæ commisit ista mater.

S. Hieron.

Mater filiorum Zebedæi q. absurda in sua petitione commisit.

Luc. 12.

Imprimis commisit auaritiâ, quia à suis filijs voluit primas partes occupari apud Deum, scilicet: & dextram, & sinistram; quas tamen vtrâq; partes Deus omnibus ad gloriam prædestinatis, ex sua immensâ bonitate præparauit. Quemadmodum D. Chrysostomus in personâ Dei loquitur: *Ego vos vocavi ad partem dextram.* Et ipsemet Christus Dominus, omnibus Apostolis, in promulgandâ salutari eius doctrinâ laborantibus, ex æquo eandem beatitudinis gloriam, pollicitus est. Nolite inquit cogitare pusillum grex, quia complacuit Patri vestro, dare vobis regnum gratitud. Commisit stultitiâ, quia pro vno sinistram petijt, cum tamen Deus vtrique dextram dare paratus esset: in die enim tremendi iudicii, omnes iusti, ad dextram, mundum Christi iudicantis stabunt; damnati verò & in ignem mittendi æternum, ad sinistram illius à malis Angelis collocabuntur. Tertiò, commisit inuisibilitatem, quia spem impetrandi in solâ ratione af-

finitatis fundauit. Fuit enim soror Beate Virginis Zebedæi coniunx, ideoque ad supremam in Dei honoribus præeminentiam, hac propinquitate freta, suos filios voluit promouere. Sed exaudita non est hæc postulatio, tantquam iniusta: Quia omnis impetratio in solâ Dei acceptatione, non verò in vllâ affinitate fundari debet. Nam affinitas, non potest iusta esse causa; distribuendi honores: qui enim ratione affinitatis ad dignitates alios promouere volunt, ij magnam Deo faciunt iniuriam, quia Dei honorem negligunt, magis honori propinquo- rum consulentes. Hinc grauitè reprehenditur Heli Sacerdos in Sacris literis, quòd nimio filiorum obsecratus amore, permiserit illis primitias Sacrificiorum rapere, negligens autem & minimè curans, ut Dei templum impollutum seruaretur. Vnde S. Gregorius, in eum locum sic dicit: *Filios & propinquos magis quam Deum honorat, qui ad sacros ordines personas eligit, non ex conuersationis honestate, sed amore propinquitatis.* Defraudant simul & Reipub. qui ex mortuò consanguinitatis alios promouent, ad honores; quia hinc magna Reipublicæ suboriuntur damna, quando boni emeritis fraudantur præmijs, quorum verò nulla fuere præmia, amplissimis cumulantur honoribus. Vnde septuaginta interpretes super Prouerb. cap. 19. v. 28. dicunt: *qui spondet puerum imprudentem, iniuriâ afficit iustitiam.* Offendant insuper & illos ipsos, quos ratione affinitatis ad munia obeunda promouent: quia illos in æternam præcipitum ducunt.

In promotione ad honores consanguinitas spectari debet.

S. Greg.

70.

Ecal. 16.

Num. 27.

S. Hieron.

Nouit benè, quanti mali facinus sit, ex solo affinitatis motu ad honores aliquem promouere, Benedictus ille Cisterciensium professor, postea verò summus Pontifex creatus. Is cum acriter petitionibus multorum vrgeretur, ut eos, quos illi natura sanguinis nexu copulauerat, ad dignitates Ecclesiasticas promoueret: respondit illud Prophetæ: *Si mei non fuerint domati, tunc immaculatus ero.* Nouit hoc ipsum perbellè in veteri testamento Moyses, qui iam iam moribundus, noluit proprios filios successores deligere; sed Deum orauit, ut eum, qui illi placuisset, constitueret super populum. Prouideat inquit Dominus Deo Spirituum omni carnis hominem, qui sit super multitudinem hanc. Quamobrem D. Hieronymus in caput primum Epistolæ ad Titum, subdit: *Ut si seruis inquit principatum in populos, non sanguinis descendam esse; sed virtutis.*

Commisit demum in sua postulatio-
ne, ma-

ne, mater filiorum Zebedei, & quantum absurdum, scilicet; malignitatem. Quia ista petitio (vt ingeniose annotauit Sanctus Chrysostomus Hom. 66. in Matth.) expressè tendebat contra S. Petrum, quem Christus omnibus discipulis voluit præferendum. Sic Saul Ionatham filium, in regnum suum substituere conabatur: sed quia contra placitum Dei: qui iam Dauidem nimium dilexerat, & regem constituerat per Prophetam: frustra id Saul tentauit. Sic Absolon gratiam populi sibi concilians, parenti suo Dauidi regnum per vim eripere satagebat, inquit: *Ergam mihi duodecim milia virorum, & persequar Dauid hac nocte, & irruens super eum percutiam eum.* Sed quia contra Dei ordinationem, dignitatem ambigebat, irritus factus est eius conatus: addit enim sacer textus. *Cumq; ingressus esset mulus super condensam quercum, adhaesit caput eius quercui, & illo suspensus inter caelum & terram, mulus cui insederat pertransiit.* Sic cum iam senio confectus esset Dauid, Adonias regnum sibi usurpare voluit, inquit: *Ego regnabo.* Sed quia contra Dei voluntatem faciebat, de tam superbo fastu deiectus est, dum Ionathas responderet: *Domine animi, Rex noster Dauid, regem constituit Salomonem.* Sic hodierna postulatio matris repudiata est, quia fuit contra Dei institutionem. Petijt illa vt filij sui in Ecclesia principatum tenerent: sed quia iam Petro Apostolorum principi hæc promissio à Deo facta fuerat, idcirco postulantis oratio reiecta. Reiecta inquam, non quod Deo nimium displiceret: Sed quod postpositis æternis bonis, temporalia filijs impetrare vellet. Quem admodum Origenes scribit in hunc locum: *O mulieris inquit simplicitatem, petijt temporalia æterna posthabita corpora, non anima matrem se esse declarans.* Reijcitur ardens mulieris obsecratio: quia ante vllas adhuc anxietates, ante dolores & tribulationes, gloriam filijs concedi optat: cum tamen arduum sit ad honores iter, vt præclare docet S. Leo. Sermon. 2. de Epiphania. *Non dormientibus inquit prouenit Regnum caelorum, sed in mandatu Dei vigilantibus: vt si dona eius iuxta non fecerimus, per ea quæ nobis dedit, mereamur accipere, quæ promissa.* Sic Deus designatur nostras preces, quoties aliquid iniustum, & nobis indebitum à Deo petimus. Appetijt maledictus Lucifer, suæ assumptionem naturæ, & hypostaticam personæ verbi unionem, arrogantè inquit: *In caelum conscendam, super astra Dei solium meum locabo.* Quid igitur mirum, si grauare homines potest, qui peruicaci Spiritu, nec

Deo cedit? Quomodo mensuram veritatis, & fidem in homine seruabit, qui sacrilego, impudentique mendacio, omnipotenti se domino adzquandum esse promittit? Quomodo non calumniabitur singulos, qui totam irritauit terram, concussit reges, posuit vniversum orbem desertum, & ciuitates destruxit: eos qui in abductione erant, non soluit. Verum tamen quia donum gratiæ, non debiti, superbe exigebat, propterea cum suo inordinato appetitu, in profundissimis inferorum tenebris sepultus est. Sed cum iam aduersum omnipotentem pugnare non valeat, nobis cauendum est, ne muros animæ nostræ destruat, ne propugnacula nostræ mentis diruat, ne super sydera thronum suum ponat. Ponit enim super sydera folium, quando electum decipit, quando iustum circumuenit, cuius opera elucere, sicut stellæ in celo. Et quos non potest circumuenire, calumniatur. Inuidens regni æterni gloriam, vt quos illecebris suis à Christo non potest separare, eos calumnijs suis debiti honoris fructu fraudare conatur. Appetebant Pharisæi supremiam in omni populo præminentiam, de quibus illud scribit Apostolus Christi. *Amant primos recubitus in Mat. 23. cænis, & primas cathedras in synagoga.* Sed ob hunc arrogantem fastum, vana simulachra, & dealbata sepulchra meruerunt appellari.

Proinde licet præstantissima Dei gloria, sit donum gratuitum, & præstantissima quædam gratia; quia tamen illam Deus, simul in præmium rectè operantibus præparauit, noluit eam ad impetrationem amantis matris D. Iacobi & Iohanni conferre, nisi prius præclara eorum merita eluxissent. Quocirca calicem illis prius bibendum proposuit: *Potesisne inquit calicem meum bibere?* id est: omnes molestias pati, varios cruciatus pro nomine meo sustinere, contumelias subire, mortem, denique ipsam animo impeterrito optetere. Calicem proposuit, id est: humilitatem, quasi diceret: ego veni humilis esse, & vos ante me vultis fieri excelsi. Verum si hac vultis ire, quod ego non eo, in vanum est vobis ante lucem surgere. Et Petrus enim ante lucem surrexerat, quando consilium Domino dare voluit, vt non pateretur pro nobis. Dixerat quippe Dominus de passione sua, in qua salui futuri eramus, & de ipsa humilitate, humilis namque passus est. Cum igitur de passione sua futurum sermonem fecerat Dominus, expanit Petrus, qui paulò ante ore o-

Matth. 16.

S. Bernar.

ore omnium fatebatur esse Dei Filium, & quasi dissuadere volens, ne forsitan & ipse moreretur. Absit inquit à te Domine, propitius esto tibi, non fiet istud. Sed quia ante lucem volebat surgere, & luci consilium dare: asperum satis responsum audiit: *Redi post me Satanas.* quasi diceret: quod ego eo, illuc sequere: non quod tu vis ire, illuc me velis ducere. Displicet igitur Christo nostra petitio, quando petimus quidpiam, ad quod obtinendum nulla suppetunt merita, quando quarimus solatium, recusando calicem amaritudinis degustare. Hinc S. Bernardus in libro Sententiarum dicit: *Calicem Christi esse calicem patientiæ, & laboris, quæ ipse Iesus bibit quasi apertius loqueretur: quisquis pro Christi gloria, ærumnas patienter fert, pericula voluntariè subit, is à Christi calice inebriatus, dignus efficitur præmio eternitatis.* Noluit hodiernus Apostolus, per solam matris impetrationem Christi dextram occupare, vile præmium reputans, quod solis precibus emittitur. Sed per calicem Domini regnum ipsius conscendere enituit. Bibit enim calicem Domini in proprio sanguine, cum in Hispania veram Christi fidem edocens, toties magnis agitur periculis, sudore sanguineo sua vestimenta perfudit: cum pro Christi nomine ab Herode Agrippa, gladio occisus, Martyrij coronam è proprio sanguine, ex innocenti corpore, velut de calice effuso, sibi conficeret.

Marci 3.

Noluit ante passionem nondum emeritis affici præmijs, sed Christum ad ipsam vsque secutus mortem, imprudentem matris petitionem correxit, dum non per delicatas mundi voluptates, sed per intolerabiles animi corporisq; cruciatus, beatitudinis præmium voluit mereri. dum non sibi ipsi, vt ignara rerum cælestium mater studuit: sed toti Hispaniæ, immò omnibus mundi regnis, cælestem gloriam præcatus est: cuius illa ope & meritis floret ad hæc vsq; tempora. Ac proinde iure merito, magna hodierni Apostoli in Dei Ecclesia celebratur solennitas, qui magnis à Christo decoratus est privilegijs. Primum, quia fuit nepos B. Virginis Mariæ, vt pote ex sorore illius, tertiâ filiâ Beatæ Annæ procreatus, proinde & ipsius Christi consanguineus; neq; tamen fuit contentus solâ corporis consanguinitate, nisi per magnarum exercitium virtutum, diuinæ in omnibus voluntatis vestigijs inherendo, vt spiritualem simul cum Christo, & Virgine matre affinitatem contraxisset, memor illius: *Qui fecit voluntatem Dei, hic frater meus & soror mea est.*

Fuit secundum illius privilegium, quia vocatus est à Christo Iacobus maior, non ob ætatis maturitatem (longè enim maioris fuit ætatis ille, qui minor dicebatur) sed ob virtutum perfectionem. ideoque primus à Christo ad Apostolatam vocatus est, quia inter Petrum & Iohannem fratrem suum, fuit Christo summe dilectus: unde omnibus suis miraculis, præsentem cum Christo semper voluit adesse. Tercium, quod inter Apostolos secundus à Sancto Marco recensetur: ordo autem ille, secundum merita & sanctitatem sumi debet. Quartum deniq; privilegium, quod primus pro Christo inter Apostolos Martyrium subierit. Magna sanè eius perfectio fuit, quando ad vnam Christi vocationem, desertis mundi illecebris, eum secutus est, exui malens omni terrenâ possessione, Christi verò paupertatem amplecti; vt hisce mundi diuitijs, veluti grauiamine quodam solutus, cælum facilius conscenderet: obest enim plerumq; temporaneus iste splendor, ne diuinus amor in corde hominis ardeat, vt palam loquitur sacer textus: *Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo.* Quod pulchrè edocuit Elias Propheta, quando è mundo descendens, pallium abiecit, inquit S. Hieronymus: *Elias ad cælorum regna festinans, non potest ire cum pallio, sed mundum in mundo vestimenta demittit.* Maria Magdalena sollicitè querens Christum in monumento, vbi illum non inuenit, mœsta fertur exclamasse: *Tulerunt inquit Dominum meum.* Sed quid est? errauit forsitan, dum putaret Christum ab alijs esse sublatum. Nemo enim tulit Dei virtutem, nemo tulit Dei Sapientiam; nemo tulit venerabilem castitatem. Non tollitur quippe Christus de monumento iusti, nec de suæ Virginis secreto, & pietatis arcano: & si quispiam illum vult tollere, auferre certè non potest. Hinc forsitan Christus Dominus postea illi apparens, sic eam allocutus est: *Noli inquit me tangere, quasi diceret, noli dubitando tangere Dei virtutem, Dei Sapientiam, reuerendam integritatem, honorandam castitatem.* Sed vade ad fratres meos: scilicet ad electos & obseruantissimos Sacerdotes, & dic illis: *ascendo ad Patrem meum, & ibidem, Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum.* Et quæ est obsecro distinctio inter Patrem meum, & Patrem vestrum? arcanum perpendite: Qui iuxta diuinam generationem Pater Christo est, is iuxta adoptionem, Pater noster est. Igitur Patrem meum dicendo, à creaturis se Dei Filius separauit, Patrem vestrum pronuntiando, adoptione.

1. Ioan. 2.

S. Hieron.

Ioan. 20.

adoptionis Spiritalis gratiam designauit. Pariter Deum meum dicendo, Myſterium ſue incarnationis oſtendit, vt quem Patrem naturaliter habet, Deum appellet; propter ſuſcepti corporis Sacramentum, Deum autem veſtrum cum dicit, profeſſum in nobis ſue operationis oſtendit. Negant tamen probabilis multi Doctores, Mariam Magdalene, aliquam circa Chriſti diuinitatem habuiſſe dubitationem: ideoq; verba illa: *tulerunt Dominum meum*, vertunt hoc modo, *tulerunt pallium meum*. Atq; huic expoſitioni conſentire, videtur S. Ambroſius lib. 3. de Virginitibus. Vbi ſic habet: *benè inquit et tollitur pallium, quæ ad Chriſtum propinquat, vt Deum viſura, mundo corde gradiatur.*

Quare viditiſtis iam Catholici, quantus ſit erga filios matris amor, vt etiam importunè pro illis toties interpellare, non erubeſcat, cupiens illos in Chriſti dexterâ conſtitui. Habetis & vos matrem Eccleſiam, quæ infallibili amore, vos omnes, tanquàm filios ſuos cariffimos proſequitur. Supplicat illa pro nobis toties ad Deum, diuina impetrans auxilia, vt illis erecti, Chriſti dexteram occupemus. Sed neceſſum eſt, vt nos quoq; hodiernum imitati Apoſtolum, in aſſiduâ Dei oratione non deſiciamus. Nam citius nos Deus exaudit, quando ipſi quoq; ſimul cum Eccleſiâ matre oramus, vt docet S. Auguſtinus Tract. 102. in Ioannem inquit: *Exaudiuntur quippe omnes Sancti pro ſeſpiſ.* Non deſecit hodiernus Apoſtolus in diuinâ oratione, non tantum ſibi, ſed omnibus etiam fidelibus, cœleſtia beneficia imprecando. Et nos certè minimè in placando, orandoq; Deo languere debemus, vſq; ad ipſam mortem: neque enim ſemper Deus ſtatim, ſua petentibus bona concedit: ſed differt interdum, vt patientiâ & perſeuerantiam agnoſcat. Nam dicit Sapiens: *Non in vno aut alterius diei, ſed in oratione plurium dierum.* Sic Deus quondam Iſaaco promiſerat ſobolem; quam tamen Iſaac non ſta-

tim, ſed per viginti annorum orationem impetrauit. Quadraginta enim annos habens duxit uxorem Rebeccam, & illa vſq; ſexageſimò peperit. Proinde viginti integris annis, promiſſam ſibi à Deo prolem, continuâ oratione poſtulans expeſtauit. Vnde Chryſoſthomus Hom. 49. in Genes. dicit: *multum & conſtanter orauit.* Similiter Abraham adhuc iuueni ſemen promiſſum fuit, & tamen illi datum non eſt, niſi poſt diuturnam orationem iam proſus ſeneſcenti.

Dum igitur in hodiernâ ſolennitate, orat pro nobis omnibus mater Eccleſia, oremus & nos in ardore Dei precandi nuſquam deſciendo. Oremus reſectis iſtius fallacis mundi illecebris. Oremus tempeſtiuè, ne nos extrema illa hora, quam nemo ſcit, præueniat. vbi iam tempus exaudiendi non erit. Hodierna Apoſtolorum mater (inquit S. Chryſoſthomus) ideo exaudita non eſt, quia ſerò, imminente iam Chriſti morte petijt. Sed qui præuenit Deum precando, facile exauditur, teſte incarnatâ Sapientiâ: *Qui mane vigilans ad me, inuenient me.* Oremus non hæc mundi caduca bona, & mundi præminentias, quæ nobis profutura non ſunt, nec exiguis (ſi quæ ſunt) noſtris meritis debita. iuxta illud conſilium Sapientis: *Noli querere fieri iudex, niſi valeas vire tute irrumperè iniquitates;* ſed illud poſtulando, quod hodierna mater, ex probabiliſſimi multorum ſententiâ, vt poſt hæc lubrica mundi curricula, in dexterâ Chriſti collocemur. magnum (cuius hodiè anniuerſaria ſolennis agitur dies) obſecrando Apoſtolum, vt qui corporis & ſanguinis affinitate Chriſto copulatus, ad eius dexteram reſidet, magnis ſuis meritis, aſſictam Patriam noſtram, non ſecus, quàm Hiſpaniam, in quâ glorioſum ſubiit martyrium, velit iuuare. Nobis auxilium præbens, vt illius ſuffragijs erigamur, eandem Chriſti dexteram, vna cum illo mereamur occupare.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Dic vt hi duo filij mei ſedeant, vnus ad dextram, alter ad ſiniſtram. *Matt. 20.*

Reſta filiorum educatio, eſt neceſſaria Parentibus, ipſis filiis, & Reipublicæ.

Non eſt circumſcriptus Parentum in filios amor, maior enim vt pluri-

um in illos feruntur affectu; quàm in vitam propriam: immò, & quàm omnia, quæ ea-

quæ cariffima haberi poſſunt? vnde ſicut materno amor, nullus amor comparari poteſt; ita dolorem eius, dum ſua orbat prole, nullus dolor æquare poteſt. Quemadmodum ingeniōſè enucleat Diuus Auguſtinus de Ciuitate Dei cap. 10. Amor (inquit) meus quantus eſt in poſſidendo, tantus dolor in amittendo. Hinc narrant Hiſtorici, Demotheum maximis ciuitatibus filij ſui mortem lachrymatum fuiſſe; quem cum familiaris quidam argueret, quod cum eſſet Philoſophus, à lachrymis ſibi temperare neſciret; reſpondit: *Paternalis amoris & affectus ignarus es.* Quasi diceret: neſcis quid paternalis amor in filiis poſuit: quod ſi noſſes, nequaquàm me argueres. & profeſſo vim iſtam materni amoris, quem natura indidit genitricibus, ſatis luculentè probauit, illa induſtria prudentiſſimi Salomonis, qui duabus feminis contendentibus ſuper vno filio, ſententiam tulit, vt infans diuideretur, & vnaquæque dimidiam illius partem acciperet. Tum, quæ ſe falſo matrem eſſe ſimulabat, libenter lætæ ſententiæ acquieuit, dicens: *non mihi nec tibi, ſed diuidatur.* 3. Reg. 3. altera tamen, quæ vera eius mater erat, egre ſerens præ magnitudine amoris, infantem trucidari, iſtanter rogabat, integrum potius alteri adiudicari. Ex quo materno affectu, & in propriam ſobolem innato amore, facile Rex Salomon deprehendit, eam eſſe veram illius infantis matrem.

Quin imò & ipſe Deus, egregie ſatis vim materni affectus in filios expreſſit. Genes. 22. Vbi Sacrum eloquium narrat, quod, cum Deus vellet experiri, quantà eum dilectione Abraham proſequeretur, iuſſit dilectum filium Iſaac ſibi immolari: *Tolle, inquit, dilectum filium tuum, quem diligis, & offer illum mihi.* Mirantur Doctores Sancti, quare Deus amorem Abraham, noluit experiri in erogatione nummorum? non in morte charæ uxoris? non in honoris iacturâ? ſed in ſolâ cariffimi filij nece, quem ſi paratus eſſet occidere, Abrahami dilectio mirum in modum eluceret. Nam ſubito, poſtquàm viderat hanc eius promptam voluntatem Dominus, ſic eum allocutus eſt. *Nunc agnouit, quod timeas Dominum.* Sed quid eſt Domine? num fortasſe hac ſolùm in re, amici tui dilectio nota tibi eſt? nonne hic vitam ſuam vniuerſam in tuo ſamulatu tranſegit? Nonne patrios lares deſeruit? nonne totam ſubſtantiam pro te pauperibus erogauit? nonne iuſſu tuo Chaldeorum fornacem ingreſſus eſt? Non id diſſiteor: omnia quidem illa eius facta erant heroica: cæterum illud vnum,

quod dilectum filium ſuum neci deputaret, iuſſa Dei promptiſſimè exequendo, longo interuallo cuncta ſuperauit, & multò excellentiùs ardentem eius erga Deum amorem indubitanter oſtendit; eò, quod nihil carius habeat filio homo. Neſcit igitur meras habere maternus amor, licet filiorum in parentes minus interdum amoris reperiatur. Cuius rei cauſam aſſignat Philoſophus, in Problematicis, diſcurrens: *Quare Pater magis diligit filium; quàm filius patrem: quia, inquit, pater aliquid reſpuit in filio, ſilium nihil in patre;* Hanc igitur parentum dilectionem erga filios, in hodierno Euangelio conſiderabimus, diſcurrendo, in quonam poſſimum parentes, curam circa filios debeant habere.

Dic vt ſedeant hi duo filij mei &c. Non audent plerumq; filij magna poſtulare: quia verecundia non permittit: ſed matres ſemper ſubmittere ſolent; vt quod illi erubeſcunt, hoc ipſæ pro illis poſtulent. Hinc & in hodierno Euangelio, non ſunt auſi filij Zebedæi primas Cathedras à Chriſto petere, ſed matre interueniente id tentant. Rationem Abulenſis reddit, in cap. 30. Matth. Quæſt. 54. *Quia inquit ſacilius putabant Chriſtum id Matri conſeſſurum; quàm ſibi: quia forte illa aliquando adiuuauerat Dominum noſtram ſororem ſuam, ad nutriendum Chriſtum.* Chriſtus autè erga nutritios ſuos, liberalem ſe exhibuit ſemper. Nam vt inquit D. Ambroſius lib. 5. de Fide cap. 3. *Dominum celi atq; terrarum verecundabatur, (& vt verbo ipſius vſar) confundebatur, Matri pro filiis poſtulantibus, etiam ſua conſortium denegare.* Reprehendunt hic plurimi matrem iſtam pro filiis ſuis poſtulantem, quaſi quatuor abſurda in ſua petitione commiſerit. Imprimis auiditatem; eò, quod à filiis voluerit occupari omnia, ſcilicet; dextram & ſiniſtram: duo enim (inquiunt illi) mater iſta petijt à Chriſto, ſcilicet; gloriam æternam, quæ per dextram eius repræſentatur, & mundi opes atq; diuitias, quæ per ſiniſtram exprimuntur, vt potè temporalia & caduca. Secundò ſtultitiam, quia pro vno ſiniſtram petijt, cum Chriſtus dextram paratus eſſet vtriq; concedere. Terriò iniuſtitiam; eò quod fundauerit ſpem impetrandi in ratione aſſinitatis, quæ non eſt iuſta cauſa diſtribuendi dignitates. Quartò Malignitatem; quia iſta poſtulat, vt notat ſanctus Chryſoſthomus hom. 66. in Matt. expreſſè tendebat contra Sanctum Petrum, quem ſolùm omnibus Diſcipulis, ac proinde & ſuis filiis, hæc mater videbat anteferri. Quà ambitione nihil grauius eſſe po-

Prouer. 30

A. Bernar.

Antonijs se
prouer. 30Filijs Na-
buchodo-
nosor in
patrem
impletias.Abime-
lech 70.
fratres in-
terfecit.

Iudic. 9.

Reg. 1.

Calligula
deorum si-
mulachra
truncat.

tuit: nam, vt docet sapiens Prouerb. 30. In-
ter quatuor inscrutabilia mala, pessimum ambitio.
Confirmat Diuus Bernardus de confide-
ratione ad Eugenium, exclamans: *o ambi-
tio ambientium quomodo places, omnes torques:
nihil acius cruciat, nihil molestius inquietat. tol-
lit vnionem amorum ambitio, suffocat charitatem,
vitam multum auferit.* Nam Antonijs Seueri fi-
lius fratrem suum infantem, matris vbe-
ra sugentem, pugione confodit, ambitio-
ne stimulatus, vt solus imperio frueretur. A
Nicolaus quoque de Lyra in cap. 14. L-
saiz refert, quod filius qui successerat
Nabuchodonosor Regi, timens ne Pater
eius iterum suscitaretur, sicut sibi vide-
batur suscitatum fuisse, cum in campe-
stribus velut effera bestia errans, postea ad
imperij gloriam redijt. Id inquam ti-
mens, ne ipse imperio spoliaretur, corpus
Patris in minutissimas partes dissecans,
vulturibus deuorandum obiecit.

Quid plurā, etiam Sacre literę testan-
tur, Abimelech regnandi appetitu, ita
in fratres suos regnandi cupiditate exar-
sisse, vt eos septuaginta interficeret, quod
securius regno potiretur. Iudicium 9. Et
venit in domum Patris sui in Ephra, & occidit fra-
tres suos filios Ierobaal septuaginta viros. Attalia
vt absoluta esset, & sine consortio Regni
Domina, vniuersam penitus regiam pro-
lem extinxit. 4. Reg. 1. Vident mortuum fi-
lium suum surrexit, & interfecit omne semen re-
gium. Absolonem verō quis inouit, vt Pa-
trem expugnasset? & infensissimum ei se
hostem obieccisset, nisi ambitio, vt Re-
gnum solus possideret. Ac demum He-
rodem, quid tot innocentium sanguine
cruentauit? nisi ambitio, ne a quopiam
postea eorum a regno deturbaretur. Ho-
rum adhuc omnium facinora superauit, exe-
crandum scelus Calligulę, cuius ambitio
ita excreuerat, vt non solum in homi-
nes, sed in Deos etiam suos, ita crude-
liter excandesceret, vt omnium illorum
simulachra truncaret, & singulis singula
capita, vultum ipsius Calligulę referen-
tia infereret. Inter quatuor itaque mala
inscrutabilia, pessimum ambitio.

Turpe est proinde hominibus ambi-
tiosē querere honores, præsertim si illis
minus sint idonei, aut si id voluntati diui-
næ deroget, quod in hodierno Euange-
lio ipsemet Christus insinuat, inquit:
Nescitis quid petatis. Quasi diceret: quoties
& homo tentas id, quod tibi non debe-
tur, dubioprocul non assequeris, & fru-
stra conaris. cum petitio tua semper vo-
luntati diuinę subordinata esse debeat.
Voluit Saul Ionatham filium suum in Re-

gnum efferre, sed quia contra Dei vo-
luntatem, mors præuenit, vt Ionathas in
acie occumberet: iam enim antea, ni-
miūm Daidem dilexerat Davs, & Re-
gem eum per Prophetam constituerat.
Ideo frustra contra Dei nutum Saul id co-
natus est. 1. Reg. 2. Nonne his temporibus,
eō plerumq; hominum malitia aspi-
rat, vt etiam ultra Dei nutum honores
ambiant, non considerando, sintne huic
muneri obeundo apti, sed dummodō
dignitatibus ornentur. Et ecce Deus
tam peruersę hominum intentioni, mor-
te immaturā frequenter obuiat, atq; eos,
qui in honoribus superbē constitui vole-
bant, in opprobrium & ignominiam de-
primit. Voluit ambitiosus Absalōn gra-
tiam populi sibi concilians, parenti suo
Dauidi regnum eripere 2. Reg. 17. Eligam
mihi duodecim milia virorum, & persequar Dauid
hac nocte, & eruens in eum percutiam eum. Sed
quia ultra Dei ordinationem, dignitatem ambiebat,
irritus factus est eius conatus: Cumq; ingressus es-
set mulus subter condensam quercum, adhaesit ca-
put eius quercui. & illo suspensio inter cælum &
terram, mulus enī insederat, pertransijt. Sicq;
miserē suspensus est; quia mens eius erat
nisiūm elata instar venti, & tribus lan-
ceis confossus est, quasi triplex cor ha-
buerit impium, vnum contra Dauid, al-
terum contra patrem, tertium in mundi
vanitatem inclinatum. Neq; tantum ho-
minibus turpe est ambire dignitates sibi
indebitas, sed & Principibus, easdem
non secundū proportionem meritorum
distribuere, periculosum, cum ij tantum
donandi sint dignioribus titulis, quorum
merita excellentiora sunt, & qui ab omni-
bus digni tali loco atq; præfecturā iu-
dicantur; iuxta illud cuiusdam Politici;
Nemini confer beneficium cum iniuria terti. Sic ho-
diernam Matrem culpant Doctores, quasi
petierit aliquid pro filijs, Dei voluntati
non subordinatum.

Verū, absit hæc temeritas a piā fa-
minā; nam licet voti auara fuit; venera-
bilis tamen erat eius cupiditas: quia non
pecunię auara exstiter; sed gratiæ. Di-
gna veniā eius petitio, licet sollicitē pe-
tierit: quia materna viscera nesciunt pa-
tientiam. Nec inuerecunda eius petitio
censenda, cum non sibi, sed liberis pos-
tularret. Proinde solum pietatis errorem
commisit. Non petijt illa mundi dignitas,
(vt falsō multi opinantur) non postulauit
primas inter Apostolos dignitates, sed
tantum filios suos Christi obsequio de-
nouebat, vt eis dextram & sinistram con-
ferret. Hoc est, vt & in terris omnium
passio-

1. Reg. 2.

2. Reg. 17

Absalon
triplex
cor habuitQuid petijt
mater Ze-
bedæ pro
filijs

S. Ambr.

Matth. 20

S. Basilie

Matth. 20

Joan. 13.

Caietan.

passionum suarum, eos faceret participes,
& glorię celestis pariter socios. Hoc
Diuus Ambrosius lib. 5. de fide cap. 5. lu-
culenter ostendit inquit. Considerate,
qua cum filijs & pro filijs petat; cum atate lon-
gana, studio religioso, solatio destituta, tunc tem-
pora, quando vel iuuanda, vel alenda foret, vali-
da proli auxilio, abesse sibi pateretur liberos, &
voluptati suę, mercedem sequentium Christum præ-
ferret filiorum. Si enim aliquid Deus non
placitum postulasset, repudiasset dubiō
procul Christus eius petitionem, filijque
non modico dolore perfunsi abiissent; cum
tamen, vbi eis Christus dixit: *Calicem meum
bibetis.* Matth. 20. non turbari; tristari; aut
promissa spernere; sed potius multo ma-
gis triumphare, exultare, & quodam-
modo tripudiare visi sunt. Vt ostende-
rent, se non aliā intentione matrem ad
petendum submisit, nisi vt ad Christi ob-
sequia, & omnes pro ipsius gloriā perfe-
rendos cruciatus admitterentur. Quam
eorum intentionem, mirum in modum ef-
fert Sanctus Basilius in Constitut. Monast.
cap. 23. *Ubi inquit, audita Christi responsione,
reuerentiam dixerunt: alia adducti spe ad se accen-
simus, & tu contraria nobis; quam sperauimus, im-
petas? nos quietem sperauimus, & tu nos in peri-
cula protrudis? honores nobis proposuimus. & tu,
vt exagitemur, omniumq; serui mutiles efficiamur,
decernis.* Horum inquit Diuus Basilius ni-
hil omnino dixerunt: sed his auditis, sub-
missā mentis ceruice, obedientiæ iugum
subierunt, alacriq; animo in pericula, in
contumelias, in cruce, in varias neces
processere. Gaudebant enim, quod di-
gni habiti essent pro nomine Iesu con-
tumeliam pati.

Felix equidem, quisquis petit a Chri-
sto ad tribulationes admitti, quia si eri-
tis, inquit Apostolus, participes tribu-
lationum, eritis etiam socij consolationis.
Felix cui Christus crucem suam
propinat: *Calicem meum bibetis*: quia maior
est honos mereri, quam frui, & posside-
re sublimiorem locum; & honoratior est pa-
ti, quam regnare. Hanc ob causam Sal-
uator noster, abeunte Iudā ad tradendum
Magistram suum Iudæis; in hæc verba
prorupit: *Nunc clarificatus est Filius hominū.*
Joan. 13. id est, iam nunc videbitis glo-
rificatum Filium Dei. Vbi Caietan
subtiliter discurret. *Tempus*, inquit, *prodi-
tionis, passionis, mortis, suę, tempus glorificationis
appellat.* moxq; causam assignat: quia per
illam mundum redemit, & gloriam ade-
ptus est. Quo pacto nobis insinuare vo-
luit, honoratius esse compati: quam

conregnare cum illo: hinc dilectus
Christi discipulus Sanctus Ioannes, qui
videns in cælis ostium sibi ab Angelo a-
pertum fuisse, seq; eō introductum, co-
minūs visu perlustrasse magnitudinem, &
dolorem celestis Ierusalem, & turbam
numerofam hominum, palmas in mani-
bus tenentium, sciscitabatur ab Angelo:
Qui sunt isti & vnde venerunt. Apoc. 7. Re-
spondit ille: *Hi sunt qui venerunt de tribula-
tione magna.* Non dixit esse animas beatas,
Dei visione fruētes, sed de tribulatio-
ne magnā venisse, vt hac suā responsione
indicaret Angelus, hominem non aliter
ante thronum Dei constitui posse, nisi
per magnas tribulationes, nisi per virtu-
tum opera. Non igitur vituperanda, sed
summe laudanda est, hodiernę matris
petitio, quę filios suos non mundo, sed
Deo obtulit.

Planē imitata est hæc mater sanctam
illam feminam, quę cum septem filijs v-
nā martyrium subiit, sic eos alloquens.
*Ego vos genui, ego vobis succum lactis infudi, no-
lite nobilitatem vestram perdere.* In hoc pijsimā
ista femina, maternum ponebat affectum,
si filijs vitam magis perpetuam, quam
temporalem optaret. Spectabat filiorum
certamina, & quamuis maternorum vi-
scerum compassione quateretur; tamen
pietatis studio premebat dolorem. Et
offerente Antiocho, cum posset salutem
eligere filiorum, malebat periculum,
compressisque naturę gemitibus, pānas
filijs optabat augeri: vt mors citius ap-
propinquaret. Conuertebat vota sua in
filios, ne quem superflitem derelinque-
ret, sed omnes pię cohæredes mortis ac-
quireret. Hinc Diuus Ambrosius lib. de
Iacob & vitā beatā 2. cap. 12. *Ita, inquit,
omnes illuminati, ad immortalitatis viam per acce-
derunt, ut mater conferua filiorum
cernens agmina, tanquā pia anima, sui membra
corporū in filijs offerebat, & per artus proprios
videbatur sibi subire tormenta.* Refertus erat
locus cadaueribus filiorum; non tamen
fleuit mater; non lamentata est, non o-
culos cuiusquam pressit, aut ora morien-
tis; non lauit vulnera, sciens gloriosiores
esse, si euiscerati ac cruenti pariter pul-
uere, & sanguine viderentur: quales
solent de bello redire victores, qualia
solent ex hostibus trophæa reportare.
Non superiacienda velamina, non pro-
sequendas exequias, nisi suę quoq; co-
mitatu mortis adhortata est. O vna ma-
ter adamante fortior, melle dulcior, flo-
re fragrantior: o indissolubile pietatis
vinculum!

Apoc. 7.

S. Ambr.

H 2

Sed neq;

Sed neq; minor & hodiernæ matris erga filios pietatis affectus: præsentavit illos Christo: ad quid? ad dura virtutum certamina, ad mortis holocausta, ad Martyrij palmas. Duos illa habuit carissimos natos, Iacobum & Ioannem: vtrumq; Christo donavit, licet crudeliter pro eius gloriâ, morituros minimè dubitaret. Quo ergo hic vos, gemina sanctæ Matris pignora, affectu prosequar? quo penicillo sermonis mei describam? formæ vestræ & animarum similitudinem? Stetit inter exercitus impanidi, quibus orbis terrarum totus fuit subiectus, & soli de superbo mundo, sine bello confecti victoriam reportastis. Vicerunt in vobis sola arma pietatis: dedit pœnas mundus: quia, qui vos vincere non potuit, victus à vobis Christo subiugatus est. Atque ex hoc pio matris hodiernæ affectu in filios, discite bonæ Matres, quæ vobis circa natos cura principalis habenda sit. Quam ille Basilidus magnus, paucis his verbis comprehendit: Parentum cura esse debet, liberos suos in disciplina, & admonitione Domini educare, cum mansuetudine & animi lenitate, nullam dantes, quantum in ipsis est, vel iræ vel inaccessibilem occasionem. Vbi duplicem parentibus doctrinam tradit: imprimis, ut filios ac filias suas non profanè, sed pie & religiose instituant. Sunt enim non pauci, qui hoc negligunt, quos acriter reprehendit regius Vates Psal. 147. Quorum, inquit, filij sunt novellæ plantationes in iuventute sua, filia eorum compocæ, circumornata ut similitudo templi. Quasi diceret: Quorum filij & filia, propter primam parentum educationem, nihil aliud curant: quam externum amictus splendorem, cui adeo vacant, ut simulachrorum & imaginum templi ornatum longe superent. Vnde proinde, inquit Psalmista, parentibus eiusmodi, qui eam præcipuam curam in filiorum animis rectè instituendis adhibere deberent, totam in exornandis eorum corporibus, misere impendunt. Imò, ut docet Sanctus Chrysostomus in opere imperfecto, Homil. 35. in Matt. Desiderant valere illos in hoc seculo, & curant, quod passuri sunt in alio.

An certe ignoratis mundi parentes, rectam filiorum vestrorum institutionem, imprimis vobismetipsis esse summè necessariam? Auscultate Divum Chrysostomum Homil. 4. in Epist. 1. ad Timot. Si inquit, ad summam virtutem profecerit filius tuus, commune lucrum erit & Patri & Matri, & Familiæ: sin vero minus perfectus fuerit, ridiculus erit, sibi, & alijs noxius. Quod ipsum voluit indicare Sapiens Eccl. 11. in filijs suis

cognoscitur vir. Quod Divus Ambrosius citatus in Glossa sic exponit. musquiss in filijs suis assumatur, si bene filios suos instruat & disciplinam erudit: siquidem negligentiam Patris refert dissolutio filiorum. Idem ostendit Apostolus 1. Timot. 2. Mulier, inquit, saluabitur propter filiorum generationem. hoc est, si eos probè erudiat: sic enim Divus Chrysostomus Homil. 9. ad eum locum concludit. Audite, inquit, ista parentes, ac proinde filios assidue huiusmodi educationem, magnarum preciorum causam fore. Moxq; subdit: Neq; enim parvus meriti est, indultor à Deo liberos, ad ipsius exercere militiam, etq; ab ipsis infantia panni dedicare. nam si huius educationis fundamenta iecerint, maximè affluendi sunt præmijs: quemadmodum si neglexerint, gravissimè cruciabitur. Neq; solum in futuro seculo, sed etiam in præsentem, bonæ educationis præmium parentes à Deo recipiunt. Sic Abrahamum, voluit Deus suorum secretorum conscium & participem facere. Genesis. 18. Nam cetera potero Abraham, quæ gesturus sum. At, quo eius merito? propter diligentem filiorum educationem. Deo ipso attestante: Scio enim quid præcepturus sit filijs suis, & domui suæ post se. ut custodiant vim Domini, & faciant iudicium & iustitiam. Ibidem. In quem locum Sanctus Chrysostomus Homil. 42. ita scribit: Non tantum mercedem accepit, quia ipse bonè egit, sed quia præceptum vatum suum, idque merito, etenim qui principum præbet, etiam eorum quæ postea fiunt, auctor est.

Necessaria & summè utilis est bona educatio ipsis filijs: nam si parentum interest, bonè filios educare, non minus interest filiorum, rectè à parentibus institui. Nam ob defectum bonæ educationis, vel in ipsa tenerâ ætate à Deo flagellantur filij, vel in maiora flagitia ac supplicia adolescere permittuntur. Punit Deus malè educatos filios immaturâ morte, ne gravioribus culpis, si adoluerent, innoherentur. ut egregiè argumentatur Procopius de rectâ educatione. Adultos, inquit, instruit, quando neq; tenerâ ætate pepercit: annuò autem Dei iudicium eos, dum pueri adhuc essent, & medio sustulit, quos deteriores fore prævidebat. Hinc Rex & Propheta David exclamat. Psal. 57. Priusquam intelligerent spina vestra thalamum, sicut viuentes, sic in ira absorbeat eos. Ex Chaldo autem transfertur. priusquam impij teneri dure sciant, dum adhuc sunt virescentes, tempestate & turbine destruentur. Vtraque profectò Metaphora satis indicat, ideò plerumque pueris malè moratis, intempestiva supplicia obvenire, ne si impunè abire permittantur ex parvis spinis, in horrida scelerum dumeta sylvescant, & ex parva

parva scintilla, in immensa peccatorum incendia præcipitentur. Quod si pueri meritis pœnas in pueritiâ evadunt, hinc evenit, ut postea in vitijs consenscant. Mores enim in pueritiâ nati, ut plurimum ad senectutem propagantur. Ut docet Clemens Alexandrinus Lib. 1. Pedag. cap. 5. Est inquit, in nobis puer ætatis ipsa iuventus. Quasi diceret: quemadmodum ex materno ubere sugitur lac, quo omnia infantis membra nutriuntur, ita ex iuventute hauriuntur mores, quibus reliquæ ætates informantur. ut præclare cecinit poeta.

Clemens Alexandr.

Horatius.

Proverb. 22.

Job. 20.

Isai. 33.

Cantic. 4.

Pagninus.

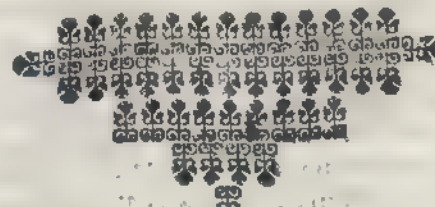
Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu &c.

Sed omnino gravissimè Salomon id perstringit Proverb. 22. Proverbium inquit, est adolescens iuxta viam suam, etiam cum senectute, non recedet ab ea. Rem evidenter confirmat Sophar, unus ex Iobi amicis: Ossa inquit, quæ implebantur vitæ adolescentiæ eius, & cum eo in pulvere dormient. Job. 20. Quare obsecro, non dicit caro, sed ossa eius: ideò: quia sicut quæ ossibus insident, cum ipsis dureseunt & durant, ita planè vitæ iuventutis, quotidie duriora existunt, adeoque inolescunt, ut etiam in senectute solidentur.

Necessaria demum est bona filiorum educatio Reipubl. ita ut sine illâ stare non possit. Hinc Isaias, supremam Reipubl. Hebrææ ruinam ostensurus exclamat Isai. 33. ubi est literatus ubi legis verba ponderans? ubi Doctor parvulorum? Quasi diceret: actum est de illâ Repub: in quâ boni iuventutis Doctores, instructoresque non comparent. In Hebræo autem, pro Doctore parvulorum, legitur, numerator turrium, quasi parvuli optimè ab infantia educati, turres Reipubl. defendendæ erigantur. Atque hanc ob causam publica gymnasia, in quibus iuvenes ad pietatem, & doctrinam exercentur, turres seu propugnacula, in sacris literis nominantur. Cantic. 4. Turru David collum tuum, quæ edificata est cum propugnaculis. Textus Hebræus habet: Quæ constructa est ad disciplinam. Pagninus insuper legit: quæ edificata est ad docendum transientes. Ac si domus erudiendæ iu-

ventuti edificata, validissimè tuendæ Reipublicæ propugnaculum videatur. Hinc diligenter olim providebat Iosaphat Rex Iuda, ne sua Reipub. his turribus destituta expugnaretur. Misit (inquit sacer textus) de Principibus suis, ut docerent in Civitatibus Iuda, & cum eis Levitas & Sacerdotes, docebant populum in Iuda, habentes librum legis Domini, & circuibant omnes urbes Iuda, atq; erudiebant populum. 1. Paralip. 17. Mox felicitatem, quæ ex hoc facto consecuta est Iosaphat Regem, subdit Scriptura: Crevit ergo Iosaphat, & magnificatus estq; in sublimi, atq; edificavit in Iuda domos ad instar turrium. Et quomodo proficit in maius Reipublica, in quâ bona institutio non deficit.

Arrestas hic Catholici date aures, quamdiu in florentissimo hoc regno, florebat honestissimæ artes, quamdiu more antiquo domicilia literarum, gymnasia scientiarum, Sedes Sapientiæ, in tradendis disciplinis procedebant; Quamdiu tribunal regni, velut æquissimus quondam Arcopagus, legum peritissimis Iudicibus replebatur. Quamdiu Curia regni, & amplissimum Senatorum Concilium, laureatos Philosophos, Historicos, Oratores, ad suas Curules admittebat. Quamdiu Ecclesiasticæ Cathedræ profundissimos Doctores, in suos Pastores & Antistites recipiebant, eoque inuicta stetit Polonia. Sed postquam contempsistis publicas omnium eruditionis scholas, neque virtute & eruditione, sed solis duntaxat sanguinis & potentiz gradibus, supremas dignitates conscendere cepistis: en in quâ dolendam cladem, Rempub: deturbastis. Igitur meliores plagis calitibus immisistis, reuertimini ad sacrosancta maiorum vestrorum instituta, redintegrate antiquas eruditionis scholas; summè autem perniciosas, nec ita pridem introductas, in Regni istius gremium novitates deferite; & tunc primum, ubi more antiquo filiorum vestrorum, recta institutio perageatur. Neq; promotioni potentium, sed virtuti rectè facientium, ad honores patebit campus, etiam Patria vestra, ad suam pristinam felicitatem, redibit.

DIE SANCTÆ ANNÆ MATRIS B. V. MARIÆ.

CONCIO PRIMA.

Arripe illam, eiusque Seruitium, & exaltabit te à ter-
regis ad coelestia, & glorificaberis ab ea, cum
eam fueris amplexatus. *Proverb. ult. 4.*

*Beata Anna cum SS. Virgine, ad patrocinandum mi-
seris promptissima.*

Plerumque eò innumera homi-
nū frequentia confluere solet,
vbi certum auxiliū aut pro-
tectionē habitura est: quem-
admodum grassante in Ægypto fame, vn-
dequaque homines Iosephum regni illius
proregem adibant, inclamantes: *Salus no-
stra in manu tuā est, tantummodo respicias nos Do-
minus, & lasi seruiemus regi.* Numerosi con-
cursus hodierni, ad inchoandam festiuita-
tem Beatissimæ Annæ, Patronæ vestræ sin-
gularis, & Matris Augustissimæ Cælorum
Reginæ virginis MARIÆ, non aliam opi-
nor causam esse, nisi quod singuli ma-
gnū quidpiam se ab illā sperent obten-
turos. cum sciānt bonorum omnium, &
cælestis ipsiusmet thesauri, munificentissi-
mam Dispensatricem esse. sed magna gra-
tia, sine præiis meritis haberi non potest.
Propterea vnumquemque vestrum, ad obse-
quium Patronæ suæ, Beatæ Annæ præstan-
dum, huc video confluisse. Erecta est
iam cuiusque mens, & paratus auditus, vt
dignum aliquid patronā suā, & sibi vtile
dicatur. Ita namque comparati sunt, syn-
ceri & candidi Ecclesiæ Sanctæ filij, vt
magnifica de patronis suis exigant enco-
mia, nec faciliē ferant amplitudinē eo-
rum, quæ dicenda sunt, per dicentis hu-
militatem periclitari. Quapropter quan-
tò maior est vestra ad audiendum auditi-
tas, tantò maius mihi imminet dicendi
periculum. Vt tamen desiderijs vestris
satisfaciam, veterum morem imitabor.
Romanorum, de quibus refert supremus
eloquentiæ parens Cicero, immò & Pli-
nius, rerum non solum naturalium, sed
etiam Historicarum diligentissimus inue-
stigatōr, quod cum Romani ad templum
conuenirent, victimas & sacrificia dijs su-
is immolaturi, præconem quendam, al-
tā voce clamantem hæc verba præmit-

tebant: *Fauste linguis.* Quæ verba Sene-
ca libro de vitā beatā, putat Audito-
ribus silentium indixisse: quasi diceret:
loquaces compescite linguas. Paulus ve-
rò in epitome festi Pompeij, existimat non
silentium, sed bona verba ab Auditoribus
illis vocibus postulari. Ego pariter ad in-
choationem patronæ, tutelaris huiusce
templi B. Annæ, verumque mihi necessa-
rium apprimè iudico. Silentium quidem;
vt magnalia, quæ de B. Annā prædicare
gestio, attentius audiantur: verba quoque
bona, vt linguis ad Dominum orantibus,
non solum humanis; sed Angelicis; gra-
uissimum hoc argumentum, in Beatæ Annæ
Patronæ vestræ commendationem, dignè
prosequi valeam. Dū ostendam nemi-
nem posse tutò viuere, nec à terrenis ad
cælestia leuari, absque singulari patrocini-
o S. Annæ.

Mirantur non pauci omnes Euan-
gelistas, quod Beatæ Virginis parentes si-
lentio præterierint. Cuius rei causam
assignant Doctores, potissimum verò Io-
annes Carthagensis Hispanus, lib. 2. de or-
tu Virginis. Hom. 2. Qui ob id Sanctissi-
mæ Virginis parentes, silentio inuo-
lutos esse censet, vt virginis ortus puri-
tas magis astrueretur, proinde id factum
esse, ad maiorem eius honorem atque or-
namentum. Nam qui asserunt Virginem
MARIAM originali labe infectam, eo po-
tissimum argumento nituntur, quod ex
commixtione viri & femina, sicut & cæ-
teri homines processisset. Qui verò sen-
tiunt ab illo edicto vniuersali: *Ecce in ini-
quitatibus conceptus sum, & in peccatis conceptus me-*
mater mea, immunem factam; illud præci-
puè vrgent argumentum, quod fuerit ma-
ter Dei. Quæ electio in Dei maternita-
tem, causa fuit, vt eminentiori genere san-
ctificationis, scilicet, præseruatione à pec-
cato

Parente
B. V. cui
in Sacra
Scriptura
silentur.

Phil. 10.

Concio Prima Die S. Annæ.

catogaudere promereretur. Quocirca
Spiritus Sanctus, vt indicaret illam im-
munem esse ab hoc communi mortalium
omnium crimine, parentes eius per Euan-
gelistas subtrixit, innuens eam à Deo non
fuisse respectam, neque à nobis respicien-
dam vt filiam Adæ, sub peccato eius
comprehensam. Sed vt Matrem Filij Dei,
ex communi perditionis massâ, multò
ante primæuam infectionem segregatam,
clamoroso quodam silentio personans. Si
vis o homo prudenter sacras literas scru-
tari, noli Patrem aut Matrem Augustæ Vir-
ginis querere; ne fortè vnicam, quam e-
go immaculatam seruaui; tu, sicut te-
ipsum, datam peccato æstimes. Sed con-
sidera fructum eius, scilicet Christum Ie-
sum, propter quem illam ab omni pror-
sus maculâ peccati, exemptam agnoscas.
Nihilominus crediderim ego, verius Se-
renissimæ cælorum Reginæ, mundi totius
Dominæ, Virginis Deiparæ parentes, eā
de causâ silentio prætermisissos, vt palam
fiat, altiorē illis deberi laudem; quā
humanam. neque ex caducis istius mundi
rebus, vllam laudis materiam, pro eorum
commendatione usurpari posse, quorum
patria iam est ciuitas Dei. Ac proinde si
sacra pagina, communi laudiselogio, non
est ausa piissimos Sanctissimæ Dei genitri-
cis parentes recensere; ipsa tamen piissi-
ma Virgo, sistit eos hodie nostro obtutui:
vt ex tam nobilissimo fructu, præstantiam
parentum eius agnoscamus. Magna igitur
Beatissimæ Annæ laus, quod sit magnæ
magni Dei Matris Mater. Sed & nostra
non minor vtilitas, quod totius Christia-
nitatis sit patrona singularis. Vt proinde
merito hic mihi vsurpare liceat, effectum
illud Sacrum sapientis: *Dabit capiti tuo au-
gmenta gratiarum.* Nam cum ipsum Beatissi-
mæ Annæ nomen gratiam sonet, quomo-
dò amplissimis cælestium donorum incre-
mentis te augere non poterit? qui te-
ipsum vltro obsequijs eius mancipasti.
Proteget te inquit Salomon triplici coro-
nâ inclytâ, qui confraternitatis eius re-
ligionem propagas. Nam cum vos, fratres
& sorores suas agnoscat, omnia, quæ pre-
tiosissima habet, vobiscum diuidere cu-
pit. Coronâ inquam triplici te proteget.
Vnâ, ex rosis charitatis, & patientiæ; vt
in fide Dei præparentis atque dilectione:
in augustissimæ Virginis cultu, & in obse-
quio tantæ patronæ minimè desistas. Al-
terâ, ex lilij castitatis: quia non permit-
tet, vt deuotè in eius fraternitate viuenti-
um fratrum & sororum, virginitas aut ab
infernali furia, aut à spurio mundi amato-

re, vnquam possit violari. Sed & vos con-
fratres tantæ patronæ, non præteribit hæc
corona. Nam eo tempore, quo fax im-
putæ libidinis vos accendet, aderit Bea-
tissima patrona vestra S. Anna, cum refri-
gerio gratiæ præseruantis, vt & incendia
fomitis peccati exstinguat, & vestras con-
scientias, cæcilia castissima à turpitudi-
ne delicti intactas, Deo possidendas præ-
sentet. Tertiâ coronâ proteget vos, ex
violis humilitatis & temperantiæ compa-
râ, vt neque in vanæ elationis iactanti-
am te efferas, neque in omne peccati &
insolentiæ nefas, vitæ tuæ habenas laxare
possis. Sed vt instar violæ cæli colorem
semper retineas, in omni virtutum mo-
deramine, semper-consistendo.

Hac solum triplici coronâ, scilicet,
charitate, castitate & humilitate, ab o-
mnibus Dæmonum & vitiorum insultibus,
protegitur homo Christianus, vt audacter
Richardus asseuerat. O felicem fortuna-
tumque huius Sanctissimæ Patronæ seruum,
qui se totum eius obsequijs cultuique ad-
dixit, & mancipauit. qui diebus singulis,
varijs pietatis, diuersarumque virtutum
exercitijs, de eâ aliquid boni meretur:
certò enim quisque sibi persuadeat,
se multiplici omnium gratiarum fructu
ditandum, nec vnquam non tantum in
vitâ, sed etiam in morte deferendum;
quisquis Beatæ Annæ fidelem se profiteretur
seruum. Agnouit singulare hoc eius pa-
trociniū, mæsta quondam parens in Ger-
maniâ. Venerant in ciuitatem quan-
dam milites ad statua hyberna, vbi ma-
trona quædam ditissima vnicam habebat
filiam, senectutis suæ fulcrum & solatium,
mæroris leuamen, & varijs exasperatæ
casibus vitæ solatium. Præfectus militum
pulchritudine Puellæ captus, tum quoque
potiundi spe diuitiarum illectus, varios
capit querere modos, quomodo Virgi-
nem in matrimonium acquirere posset.
Simulabat multas possessiones suas in re-
gione longinquâ, de quâ venerat. Viâ
tandem importunis multorum precibus
Mater, cum iam nullatenus resistere pos-
set, filiam in vxorem traditura, celebra-
dis nuptijs, diem destinauit. Prius tamen
in templo, patronæ suæ beatissimæ Annæ,
filiam præsentauit, vt si fortè vir ille, in-
fraudem filiz suæ consortium ambigeret;
illa & patrocinaus ubique adesset, & vl-
trix iniuriæ. Peractis tandem nuptijs ca-
pitaneus ille militum, acceptâ coniuge
& immensis opibus, secessit in suam pa-
triam, vbi cum vxorem priorem, & filios
procreatos haberet: nouæ sponsæ inter-
dixit,

Richardus

Singulari
patrocini-
o S. An-
næ in Ger-
maniâ co-
gatum.

Mos Ro-
manorum
in Sacrifi-
cijs officio
sendis.

S. Anna
triplici
coronâ
protegit
sibi seru-
tatem.

dixit, ut se pro eius famulâ & mancipio gereret. Paruit illa mandatis, quamvis iniustis, ne legem Apostoli, quæ mulierem sub viri esse potestate iubet, transgrediretur. Sed cum impius homo, Dei & propriæ conscientie oblitus, acceptorum immemor beneficiorum, & conjugalis fidei fœdistragus, in dies crudelius illam tractaret, atque in tenebroso quodam carcere includeret, ut ibi fame enecaretur. Ingemuit tunc singultibus, & lachrymis à mesto corde scaturientibus perfusa, orata pupilla: & Beatam Annam cuius patrocini commendata fuit, sollicitè cepit invocare. Interea his fatigata orationibus, lachrymabunda mulier obdormiuit. Atque dulci sopita somno, in domum matris suæ miraculosè translata est. Mox ex-pergefacta, rem totam matri aperuit. Af-flicta mater sacrificijs ad altare Divæ Annæ exhibitis, obsecrabat magnam patronam, ut quæ suæ filie in extremo iam vitæ discrimine periclitanti non defuit patrocinatoria, vitioni quoque non deesset, ne tantum scelus nefario homini impune abiret. Et ecce intra aliquot menses, miles ille virtutis, & omnis planè pietatis oblitus; existimans uxorem suam in carcere omnino fame periisse, venit ad illam civitatem, sperans se adhuc multò plura à matre accepturum. Salutat matrem nomine filie & suæ conjugis, se cum illa in summâ (quod inter coniuges rarum) concordia vivere, secundis gaudere rebus, & ipsam fortunam vitæ in sinum suum cœlitus illabi asseuerans. Excipitur humanissime, mensa splendida & lautissima, apparatus, conuocantur cœsanginei omnes & amici, ad tractandum hospitem. Interim etiam adducitur ad mensam eius sponsa, quam ubi spectavit, obmutuit, penitus alienigena, & patrati criminis Deum vindicem agnoscens, culpam suam fatetur, quam dignâ pœnâ aliquot intra dies luxit.

que pro-
pius acce-
dunt ad
Deum, pe-
ccatores
sunt ad o-
piscandos.

Ecce vobis patrociniū Beatissimæ Annæ, quæ non tantum hominem sibi deuorum vivere turò facit, verum etiam & ex medio belli ore atque faucibus, & ex maximis quibuscunque periculis illæsum frequenter eripit. Neque vnus tantum aut alterius hominis; sed totius mundi Patronam, esse Dæus voluit Beatissimam Annam: ut quæ cœlo mundi Dominam peperit vniuersalem: Angelorum scilicet, Reginam, & Dæi ipsius matrem; curam quoque haberet totius generis humani. Nam ea est ordinatio æterna, ut creaturæ quæ propius accedunt ad Dæum, plius

quoque opitulentur rebus hisce inferioribus. Hinc Angeli, quia sunt Dæo vicini-ores, plus iuris & domini tenent in hæc sublunaria; quam ipse homo. Accessit, proximè ad inaccessum diuinitatis Augustal Beatissima Anna, & dignitate: quia hæc sola inter omnes mundi feminas digna reputata est, ex qua Arca fœderis, Saluatoris nostri Dñi Iesv Christi mater nascere-tur. Et sanguine: quia de purissimis filie eius visceribus, verbum æternum carnem assumere dignatum est. Si enim Sanctis-simæ Virgini Mariæ, omnes vnanimiter Doctores hoc attribuunt, quod illa me-ruerit circumstantias maternitatis, hoc est, ut eligeretur & esset mater Dæi omni-potentis humanati. Fatetur hoc magnus ille Doctor Ecclesiæ D. Basilius Hom. 25. de humanâ Christi generatione. vbi di-cit propter vitæ puritatem, Virginem fuisse electam, ut esset mater Dæi. Quoniam inquit, ea tempestate, nullâ puritate par Ma-riæ virginitas, inter homines ad effectum San-cti Spiritus excipendum est reuera, & illa iam desponsatione erat occupata, electa est Beata Vir-go, ita ut nihil detrimenti ex desponsatione acce-deret virginitati. Consentit S. Ambr. lib. 10. Epistolarum. Epistolâ 82. vbi dicit. Quid autem loquor, quanta sit Virginitatis gloria, quæ meruit à Christo eligi, ut esset etiam corporale Dei templum, in qua corporaliter habitauit plenitudo diuinitatis. Similiter S. Augustinus lib. de naturâ & gratiâ cap. 26. tum alibi. Petrus Chrysologus Serm. 143. Et ratione cui-dentissimâ id ipsum deducitur. Nam iux-ta Theologos, duo tantum non possunt cadere sub vllum meritum, scilicet; pri-ma gratia, & principium omnium meri-torum. Electio autem Beatæ Virginis in matrem Dæi, nō fuit imprimis prima gra-tia, ut insultare videtur Vasquez D. 27. cap. 4. n. 19. Quia gratia est ipsa præpa-ratorum donatio beneficiorum, quæ sit in tempore. cuius veritatis testis est Diuus Augustinus, qui libro de prædestinatione Sanctorum cap. 10. prædestinationem & gratiam per hoc distinguit, quod præ-destinatio sit præparatio gratiæ; scilicet in mente Dæi ab æterno existens, gratia vero sit ipsa donatio, quæ in tempore confertur creaturæ. Sic planè, Electio B. Virginis in matrem Dæi, non est gra-tia prima, quia non est donatio gratiæ, sed solum electio ad gratiam, hoc est; non est ipsa donatio maternitatis, sed tantum est præparatio quædam ad maternitatem. Nam per electionem nondum fit actu ma-ter, sed tantum designatur futura, seu de-stinatur, ut sit mater. Deinde eadem B. Virgi-

S. Basilius,

S. Ambr.

Augustinus,
Chrysost.

Vasquez,

B. Virginis electio in matrem Dæi, quod non fuerit principium omnium eius me-ritorum, liquet ex eo: quia neque in tem-pore dignitas matris Dæi, fuit principium meritum B. Virginis. Ergo multò ma-gis electio ad hanc dignitatem, in mente Dæi, non potuit esse principium meri-torum ipsius.

Si igitur Augusta Virgo meruit, ut esset mater Dæi, profecto & beatissimi eius parentes, Anna & Ioachim, merue-runt: ut propius suâ dignitate accede-rent ad Dæum. Quia suâ pietate merue-runt Incarnationem, quoad circumstan-tiam generis, ut scilicet Dæi Filius, carnis humanæ amictus fragilitate, ex hac fami-liâ, & ex his parentibus, non verò alijs na-sceretur. Hoc fatetur ingenuè D. Cypria-nus. de laudibus Virginis in Assumptione. De radice inquit Jesse ortus est Rex David, & de tribu Regi David Sancta Virgo, Sancta inquam & sanctorum filia, cuius parentes fuerunt Ioachim & Anna, qui in vita sua Deo placuerunt. Neque va-let si dixeris. Si parentes Sanctissimæ Virginis meruerunt hanc circumstantiam Incarnationis, ut ex eorum familiâ nasce-retur Christus, igitur meruerunt & ipsam Incarnationem. Consequens autem non videtur admittendum, quia Incarnatio est præmium altioris ordinis, quam id, quod sub meritum hominis iusti cadit. Seque-la autem facillè deducitur: quia mereri, ut quispiam nascatur ex his parentibus, est mereri, ut hi eum generent, adeoque ut hi concurrant actiue ad esse illius. Con-currere autem ad esse alicuius, est con-currere ad substantiam ipsius. Proinde si parentes B. Virginis meruerunt, ut Chri-stus ex eorum genere nasceretur, merue-runt simul, ut esset Christus quoad substan-tiam. Verum debilis est sequela: Ille enim solum dicitur mereri incarnationem, quoad substantiam, qui meretur primum esse, quod habet Incarnatio in mente diuinâ, non verò qui meretur illius ex-tensionem pro aliquo tempore. Quem-admodum in physicis, illa solum causa, dicitur simpliciter producere effectum, quæ illum primò producit, non autem, quæ postea pro aliquo tempore eundem conseruat. Similiter in moralibus, Me-dicus verbi gratiâ, qui venit in curiam cu-raturus Principem, tamen citius vene-rit, aut diutius moretur in curiâ animi causâ; non tamen dicitur venisse recrea-tionis causâ, sed ad curandum Principem. Ita quoque licet parentes B. Virginis, me-rito suo attigerint aliquomodo Incarna-tionem; non tamen censendi sunt me-

S. Cyprianus,

Quomodo
parentes
B. V. ma-
meruerunt
Incarnati-
onem.

ruisse, illam simpliciter, sed tantum cir-cumstantias eius aliquas. Nam priusquam mouerent Dæum suis meritis, ad hoc, ut ex ijs, aut hoc tempore nasceretur, In-uenerunt iam Christum in voluntate Dæi existentem: hoc est; volitum & decre-tum efficaciter. potuerunt nihilominus mereri & efficere, ut illud esse Christi in-fallabiliter decretum, extenderetur pro aliquo tempore, hoc est, ut Dæi filius incar-nandus ex earum filiâ, scilicet Virgine, purissimâ, carnem assumeret, ut suum Ad-uentum acceleraret. Verum posset ad-huc quispiam opponere, parentes B. Vir-ginis, quamvis fuerint Sancti per gratiam inherentem, nullatenus tamen fuisse suf-ficientes, ad promouendam Incarnatio-nem, quoad circumstantias generis, aut accelerationis. Ratio: quia actus natu-ralis moraliter bonus, non est sufficiens ad merendum etiam de congruo gratiam sanctificantem, igitur multò minùs actus meritorius supernaturalis, iustorum Beatæ Virginis parentum, potuit esse sufficiens ad merendum vnionem hypostaticam, e-tiam quoad circumstantias. Nam minor est proportio, inter supernaturalem me-ritorium actum, & vnionem hypostati-cam quomodocunque, siue absolute; siue circumstantionatè acceptam, quam in-ter actum naturalem moraliter bonum, & gratiam sanctificantem. Igitur si actus naturalis moraliter bonus, non est suffi-ciens, ad congruè saltem merendum gra-tiam sanctificantem, certè minùs erat suf-ficiens meritum parentum B. Virginis, quamvis iustissimorum, ad merendum v-nionem hypostaticam, quoad circum-stantias. Sed nimis claudicat hæc com-paratio: nec enim verum est, maiorem esse proportionem, inter actum natura-lem moraliter bonum, quam inter actum supernaturaliter meritorium, & vnionem hypostaticam. Quia actus meritorius ex gratiâ sanctificante procedens, & vnio hypostatica, sunt intra idem genus super-naturalitatis, quamvis à se plurimum sub eodem genere distent. Vnde in ratione supernaturalitatis, maior est proportio in-ter vnionem hypostaticam, & actum su-pernaturaliter meritorium; quam inter a-ctum naturalem moraliter bonum, & gra-tiam sanctificantem, cum ambo sint di-uerforum ordinum: etiam si non sit ma-iior proportio, in æqualitate proportionis. Quemadmodum etiam in politicis, quam-uis maior sit proportio æqualitatis, inter duos diuites, duarum ciuitatum ciues; quam inter diuitem & pauperem, vnus ciuita-

ciuitatis incolae: nihilominus tamen maior est proportio vnicatis inter hos; quam inter illos. eò, quod hi pertineant ad idem corpus ciuile, ad eundem finem collectum, non illi. Iam verò omnia entia supernaturalia habent se per modum vnius ciuitatis ordinatæ ad vnum finem, scilicet ad beatitudinem supernaturalem. Solùm ergo ratio in oppositum allata euincit, parentes Beatæ Virginis, non potuisse mereri Incarnationem quoad substantiam, quia illam debuissent mereri ex præiis Christi meritis, & sic principium meriti caderet sub meritum, contra proclamatum Axioma Theologorum. At verò potuisse illos mereri circumstantias Incarnationis nihil repugnabat, quia circumstantiæ illæ nec erant, nec sunt principium meriti.

Sed ultra hoc meruit adhuc beatissima Anna, vt omnium Christi sanguine, redemptorum Patrona esset, cuius veritatis pulchrum nobis Scriptura Sacra affert documentum in libris Regum. vbi lassatus David in eremo, cum non posset cibum & potum vllibi acquirere, quo fatigata corporis sui & militum membra reficeret, misit decem iuvenes ad Nabal, sic eos alloquens: *Ascendite in Carmelum, & venietis ad Nabal, & salutabit eum ex nomine meo pacifice. Qui cum eò venissent, salutato Nabal, hæc ei locuti sunt. Quidquid inuenerit manus tua, de seruis tuis, & filio tuo David. Et ecce barbarus atq; ab omni prorsus humanitate alienus, loco hospitalitatis, cum debuerit pueros David benignè recipere in domum suam: furore percursus, immò (quod verius sentio) amentia correptus, asperè nimiam illis respondit. Quis est inquit iste David, & quis est filius Isai? Tollam ergo panes meos, & aquae meae, & carnes pecorum, quæ occidi venatoribus meis, & dabo vris, quos nescio, vnde sint? Audiat David barbarâ hac Nabalis responsione, & cognito arroganti fastu, vnius de numero suorum subditorum, vehementi commotus iracundiâ, extemplo classicum canis iussit, milites capeffere arma, equos conscendere imperauit, vt omnem familiam Nabal, funditus euerteret. *Ascingatur inquit vnusquisq; gladio suo. De hac re certior facta pijsima Abigail, coniunx Nabal, vt primum audiuit illum rumorem à puero suo: considera & recogita quid facias, quoniam completa est malitia aduersus virum tuum. & aduersus domum tuam: confestim occurrere, volens tanto malo, ne imprudens Nabal miserè perirer, & ne propter eius stultitiam, & inurbanitatem, tot innocentum,**

sanguine cruentaretur terra: *Bestinauit (Inquit sacra pagina) Abigail, & salte ducentos panes, & duos vases vini, & quinque artates castorei, & quinque sata polentæ, & centum ligaturas vnae passæ, & ducentas massas caricarum, & posuit super Asinos, dixitq; puero suo: precedite me: ecce ego post tergum sequar vos. Vbi videns à longè currentem, cum instructo exercitu in furore David regem, procidens in terram sic eum allocuta est: In ore sit Domine mi hæc iniquitas: nam vir meus, & seruis tuus, stultus est, nec scit, cuiquam pacifice loqui, aut prudenter respondere. Quapropter suscipe benedictionem hæc, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo. Mox victus David illius humanitate singulari, & humili supplicatione, ait: *Benedictus Dominus Israel, qui misit hodie te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem, vt visceres me mion me: unde igitur in pace in domum tuam? ecce audis vocem tuam, & honorasti faciem tuam. Tali modo patrociniatur vniuerso mundo beatissima Anna, quæ cum videret peccanti homini summe infensum Deum, vt illum auerteret ab irâ indignationis, & seuerâ vitione, ne penitus genus humanum deleteret, æternus ille mortalium pater, rerumq; omnium supremus gubernator: Sanctissimam Virginem, velut pignus quoddam inastimabile, in deprecationem ei obtulit, & vt inquit D. Chrysostomus, homiliâ de Annâ: *Suorum viscerum sacra est immolatrix. Nam si Genebrardus lib. 2. in sua Chronographiâ commendat, mirumq; in modum extollit Antiochum Sedethem, quod præstantem taurum, auro doctili & obductis cornibus, bdellijsq; omni pretiosorum in super lapidum, genere cinctum, & purpureo panno atq; summi pretij ornamentis opertum, cum vas aureis & argenteis aromatatum plenis, in Hierosolymitanum templum miserit. Præclaram equidem Sacrificium, quo (vt plurimi opinantur) præclarius, nusquam antea in templo visum erat. Verum in comparatione huius, quod beatissima Anna, Deo in placationem obtulit, longè inferius. Non enim illa taurum purpurâ vel auro, gemmis aut pretiosis lapidibus ornatum; sed vnicam filiam suam, cunctis Seraphim puriorem, omni virginum choro præstantiorem, aureâ charitate, purpureâ patientiâ, Virginitate Sapphyricâ, Smaragdina humilitate, aromaticâ oratione, atq; fulgentibus tot celestium donorum pyropis ornatam, in templo Salomonis Deo altissimo obtulit. Profecto non potuit æternus pa-***

nus Pater, tam pretiosum donarium, inestimabile pignus humaniter non acceptare. Quin immò, tunc primum frigentente irâ, & de ebullientis flammâ furoris multum remittente, omniq; seueritate prorsus sepositâ, transgredienti legem suam homini, pepercit Dævs, inquitens: *Delicia mea esse cum Elijs hominum. quasi diceret, felix mater, quæ hanc filiam peperit, quâ tanquam gratissimo pignore placatus, iam hominum ruinam restaurabo.*

Quid aliud & nunc facit beatissima Anna, Patrona nostrum omnium, cum regnum hoc in medio belli ore & faucibus versari, atq; grauissimè periclitari videt; nisi pignus hoc semel Deo dicatum; iterum atq; iterum offenso Deo præsentat, vt placatus tandem populo delinquenti parcat, & ex miserâ hostium oppressione eripiat, vindicet sanguinem tot innocentum crudelissimè effusum, Ecclesiarum profanationem, abrogationem sacerdotum, bonorum spiritualium direptionem vleiscatur, & sui ipsius ac Deiparæ contemptum, in barbaris gentibus puniat seuerè. Quid inquam aliud facit hæc afflicta Reipubl. nostræ temporibus beatissima Patrona nostra, quando videt suo patrocinio dicatum lachrymabundæ Christianitatis gregem, vndiq; pressum doloribus, alios fame perire, alios per rebellium potentiam, à piâ deuotione arceri, nonnullos immensis peccatorum nexibus constringi, plurimos irreuocabili gradu, ad profundum vsq; desperationis precipitari. Quid facit spectans hæc Patrona, nostra beatissima Anna, nisi supplicat per MARIAM, beatum vteri sui fructum, vt tutò vivere possimus, ocyus surgendo à vitijs, & zelum religionis ardentius in Deum instaurando. Nemo proinde sine patrocinio B. Annæ, tranquillam vitam ducere potest: immò nec à terrenis ad celestia erigi valet, nisi per opitulationem beatissimæ Annæ: ipsa enim nos primum cælo inseruit, cum Sanctissimam Virginem æterno Patri in filiam, Spiritui Sancto in Sponsam, verbo incarnato in matrem dicauit. Si enim solus Dævs hominem ad celestem gloriam trahere potest, quia cælum ipsum propter hominem creauit. Sola quoque beatissima Anna, poterit nos à terrenis ad celestia subleuare. quia & ipsa cælum propter Deum genuit. Immò quid dico cælum? Templum cælo præstantius, ad habitandum Deo produxit beatissima Anna, scilicet, Virginem Sanctissimam, in cuius utero, velut in sacer-

rimo quodam templo requiesceret Dei maiestas. vt egregie decantat regius vates: *Dominus inquit in templo Sancto suo. Vbi* quamuis S. Augustinus, per templum intelligat hominem iustum, & Congregationem fidelium, iuxta illud Apostoli: *Templum enim Dei Sanctum est, quod estis vos.* In hoc templo sancto suo Dominus est: quod constat multis membris suis, suæque officia gerentibus, in vnam zdificationem charitatis constructis. Quod violat, quisquis causa principatus sui, à Catholica societate disiungitur. Verius tamen, templi nomine B. Virgo intelligitur. Dominus itaq; in templo sancto suo, & sedes eius in cælo: hoc est; in gremio Virginis, quæ templum Dei viuum, & capax omnis Sanctitatis est. Cælum enim solam puritatem spirat: Beatam Virginem, cælum cælo purius & sanctius esse, quis non fatebitur? cum hoc ingenuè edisserat Apostolus, inquitens: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cælo celestis.* Vbi discrimen inter Christum Dominum, & Adamum instituit D. Paulus, docens Adami materiam fuisse terram, Christi autem cælum. Non quod Christus, de cælo propriè sit formatus, cum reuera habuerit corpus, sicut & cæteri homines, è terrena mole concretum, iuxta illud Davidis oraculum: *Veritas de terra orta est.* Sed quod sit formatus de purissima Virginis substantiâ, quæ cælum suâ puritate referebat. Sic exponit D. Augustinus super eundem Psalmum. *Veritas inquit de terra orta est: hoc est; Christus de femina natus est. Filius Dei de carne processit.* Ita quoque locum hunc commentatus est doctissimus Rupertus lib. 1. in cap. 1. Mat. Vbi sic habet: *verissimè dixit Apostolus quia primus homo de terra terrenus, secundus homo de cælo celestis: Non quod iste Iesus Christus, qui ex MARIA natus est, de cælo cum carne venerit, & per Mariam, quasi per fistulam transierit, vt impiè Valentinus cum plurimis Hæreticis opinatur. Sed quod Virginis Sanctissimæ vita tota fuerit celestis, & eius conversatio rota in cælis. Vnde meritò D. Epiphanius Serm. de laudibus Virginis addit. Anna inquit cælum & thronum cherubim peperit, Sanctam Paellam MARIAM.*

O magnam laudem Beatissimæ Annæ! Quis iam dubitabit se per illam cælum obtenturum, quæ cælo ipso puriorem, produxit Deo Matrem simul & Virginem. Cælum, triplicem in rebus sublimaribus, facere impressionem, Auctores sunt Philosophi. Vnam ceruleam & trans-

B. Anna
meruit vt
omniū redemptorū
esset Pa-
trona.

2. Reg. 3. 21.

ibidem.

ibidem.

S. Chry.

Genebr.

Antiochi
præclari
Sacrificiū.

Psalm. 104.

1. Cor. 7.

1. Cor. 15.

Psalm. 104.

Rupertus.

Epiphani.

parentem sicut in vnionibus; qui matu-
rino tempore, sub auroræ ortum forman-
tur: alteram Adamantinam, quemadmo-
dum in vnionibus, qui meridiano tem-
pore sub cælo splendido generantur: ter-
tiam aliquantum obscuram, vt in gem-
mis, quæ versperino tempore sub nubilo
cælo procreantur. Cæli purissimi, in quo
Devs ipse incarnari & quiescere voluit,
procreatrix beatissima Anna, triplicem
pariter in animis fidelium eius deuotioni
obstrictis, impressionem efformat, Domi-
num scilicet IESVM, Sanctissimam Vir-
ginem MARIAM, & beatum Ioachim.
Testis est luculentissimus istius veritatis
Raphaël Razius. p. 2. Historiæ, qui de-
scribens vitam S. Margaritæ, cognomen-
to de castello, quæ fuit monialis ex Or-
dine S. Dominici, refert, quod cum illa
magnam pietatem habuerit ad Beatissi-
mam Annam, & in summâ laude atque
Sanctitatis opinione ex hac vitâ decessis-
set, visu dictâq; mirabile euenit. Reper-
ta fuerunt in pectore eius tres imagines
ex carne formata, quarum vna præsefe-
rebat pulchram nimium imaginem, au-
reo coronatam diademate; altera pue-
rum inter duo animalia iacentem; tertia
venerabilem senem, barbâ candidâ, re-
fecto in humeros palliolo. Quibus simu-
lachris apertè signabatur Virgo MARIA,
puer IESVS, & Sanctus Ioachim. Quæ
mirabiles, imagines, vsque ad hodiernam
diem, in ciuitate Castellana, in Conuen-
tu gloriosi Patris Sancti Dominici, pro te-
stimonio & exemplo ad futuram poste-
rorum memoriam asseruantur. Certus e-
go sum, quia si vigeat in vobis piissimæ
religionis feruor, atq; deuotio erga bea-
tissimam Annam, efformabit illa in cor-
dibus vestris, tria hæc admiranda simu-
lachra, scilicet; Virginem Deiparam, vt

vobis offensum Deum materno commota
affectu, reconciliet: mitissimum IESVM,
vt si quæ eum viuendi inordinatio expu-
lit, iterum benignus & clemens ad vos
redeat. & Sanctum Ioachim venerandum
senem, vt vos cum beatissima Patrona
vestra, & coniuge suâ, Sanctâ Annâ, in
opratam æternitatis domum introducat.

Bonum itaque omen concipite Ca-
tholici, hodiè vobis porta cæli aperitur,
vt omnes gratiarum thesauros, apud
Deum assequamini, intercedente beatis-
simâ Patronâ vestrâ. Gratiâ illa sonat,
& vobis abundè eandem impetrabit. Non
vos terreat barbarorum insultus; nec e-
nim minùs olim lachrymabilis fuit He-
braeorum conditio, cum à labi Regē
Chanaan opprimerentur, vbi cum iam v-
niuersa populi illius multitudo rueret,
& solâ tamen Debborâ Israëlitarum guber-
natrice, ad pristinam libertatem erepta
est. Cessauerunt inquit Scriptura, *fortes in*
Israhel & quieuerunt, donec surgeret Debbora
mater in Israhel. Fortiorem Debborâ habe-
tis beatissimam Patronam vestram, ad
hanc solùm hodiè deuotis animis inge-
mescite, & illa tanquam Patrona simul &
mater, cum filiâ suâ Virgine Sanctissimâ,
regnorum omnium Reginâ, quod ceci-
dit, eriget: & quod labefactum, re-
staurabit. Arripite igitur toto corde eius
seruitium, & quarite gratiam per Virgi-
nis Dei genitricis matrem: nemo enim
per illam votis suis frustrari potest. Quia
quem illa præsentat, hunc Deus beni-
gnè suscipit. Instaurate annuam eius fe-
licitatem, & confidite, quia & regnum
hoc suo Patrocinio tuebitur, & vos
à terrenis ad cælestia sub-
leuabit æternùm re-
gnaturos.

* *

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Aperuit Dominus thesaurum suum opti-
mum. Deutor. 28.

*Beata Anna fuit thesaurus cælestis gratiæ, diuina liberali-
tatis, & omnis Sanctitatis.*

Templum Dei restaurare volens piis-
simus ille Rex Ioas, qui cunctis die-
bus rectum coram Deo faciebat; cum
videret, quod Sacerdotes negligenter
facta tecta reparare; iussit gazophylacium
in templo affigi, in quo omnis thesaurus

ad reparationem templi deponeretur. te-
ste Sacra paginâ, quæ dicit. *Et iussit Ioas*
*da Pontifex gazophylacium vnum, aperuitq; for-
amen desuper, & posuit illud iuxta altare ad dex-
tram ingredientium domum Domini.* Præstantius
ego hodiè inuenio gazophylacium, in
quo o-

4. Reg. 22.

quo omnis diuinæ affluentis thesaurus, ad
reparationem Christi Ecclesiæ, & vniuersi
mortalium generis reconditus est. Bea-
tam scilicet Annam, Sanctissimæ Virgi-
nis matrem, cuius hodiè solennitatem,
in sanctâ Dei Ecclesiâ instauramus. Hoc
ego pretiosissimum gazophylacium, vobis
Catholici mei, ex diuina ordinatione, li-
bens proponam, vt ad illud omni festi-
natione & cordis puritate, ad partici-
pandum absconditum thesaurum, accede-
re studeatis.

Ferunt poetæ, cum mundus omni Sa-
pientiæ splendore destitutus esset, homi-
nesq; non haberent, quo, suam cognos-
centes immortalitatem, duraturam omni-
bus beatitudinem consequerentur. Mi-
sertus tandem Iupiter humanæ fragilita-
tis, sapientiam per Mercurium in terras
demisit; eâ tamen conditione, ne instar
venalis pecuniæ, omnibus esset promi-
scua, sed vt præstantissimis solùm daretur.
Et ecce nascente è cerebro Iouis Pallade,
ingeniorum nutrice, aureus imber in ter-
ram pluuere cepit, poetâ canente. *Iupi-
ter auratos Rhodys indulserat imbras.* Aureus
profectò, nascente hodiernâ Sanctissimæ
Genitricis Dei matre, beatissimâ Annâ,
aureus inquam imber, non vnam Rhodum,
sed orbem vniuersum abundè irri-
gavit: & vniuersa sub sole viuencia, ad
summâ latitiâ gestiendum compulsi. Non
erat iam, qui senescentem in vitij mun-
dum restauraret: aut saltem à concitato
in enormissima vitia cursu, ad virtutis am-
plexum tendentes reuocaret. Verùm iam
destitutum omni salutis auxilio, videns
Rex ille cælorum, qui cuncta nutu suo
gubernat, è proprio cerebro; quia per
infinitæ suæ Sapientiæ comprehensionem,
hodiernum gazophylacium condere vo-
luit, in suâq; Ecclesiâ affigi curauit. Vt
per absconditum in eo thesaurum, vniuer-
sus humani generis lapsus resarciretur.

In Sanctâ
Annâ o-
mnis the-
saurus di-
uinæ mis-
ericordiæ
depositus
est.

In hoc gazophylacio (Beatissimam An-
nam intelligo) depositus est omnis diui-
næ munificentis thesaurus, omnisq; cæ-
lestis gratiæ plenitudo. cum & ipsum hoc
nomen Anna, non aliud sonet, quàm gra-
tiam. Quæ enim obsecro maior vnquam
gratiæ plenitudo fuit? quàm in Sanctissi-
mâ Virgine Dei Genitrice, cum & ipse-
met Angelus inclamer, *Aue gratiâ plena:*
Et tamen hæc ipsa Virgo, non alibi, quàm
in hoc præstantissimo gazophylacio; scili-
cet in vtero Beatæ Annæ, potuit includi.
Vt docet S. Damascenus lib. 4. Ortho-
doxæ fidei, cap. 15. *Gratiâ*, inquit, (cu-
ius vocabulum Anna nomen est) Dominam

Lucæ 1.

2. Damasc.

paris: MARIA enim Dominam significat, Anna
gratiam. Hinc Angelus Domini de Beatâ
Annâ in eum modum locutus est. *Vene-
rabilis Anna verè nuncupari potest omnipotentis
gazophylacium, quia ipsius thesaurum super omnia
amabilem sibi, ac dilectum in suo vtero recondit.*
O quàm propè erat ingiter cor Dei huic
thesauro! o quàm piè & alacriter huic
thesauro, oculos suæ maiestatis infixit.
Devs! Quis te iam magna Augustæ Vir-
ginis mater, è cerebro Dei natam esse
negabit? quæ digna fuisti, ipsam Dei ge-
nitricem, tuis sanctissimis visceribus inter-
cludere. Diuinus iste fuit conceptus, sed
Dei infinitâ Sapientiâ mundum ordinan-
tis, dispositione euenit. Conueniunt e-
nim præstantissimi Philosophorum in hoc,
quod causâ liberè productiua effectuum,
non habeat ex se, intrinsecam determina-
tionem ad hunc numero effectum, & in
his circumstantijs producendum; verùm
sit, indifferens ad quemcunq; alium ex in-
finitis, intra eandem speciem contentis,
solumq; ad hunc, vel illum numero produ-
cendum, determinatur à liberâ voluntate
Dei. Sic expressè docet Scotus in 2. dist. 20.
quæst. 2. Fatentur hoc ipsum Theologi, de
mysterio sanctissimæ Incarnationis discer-
rentes. quod quemadmodum Sancti Pa-
tres, & Patriarchæ veteris testamenti, ser-
uentibus suis orationibus & suspirijs, me-
ruerunt de congruo accelerationem In-
carnationis. Quod manifestè deducunt
ex Sacra Scripturæ locis, potissimum ve-
rò ex regio Prophetâ, qui dicit: *Propter*
misericordiam inopum & gemitum pauperum, nunc
exurgam dicit Dominus. Deinde ex Daniele,
apud quem illud legitur: *Septuaginta hebdo-*
mades abbreviata sunt, super populum tuum, vt vn-
gatur Sanctus Sanctorum. Nec valet si in con-
trarium afferas locum illum D. Augustini
tomo 4. libro Quæstionum ex nouo te-
stamento, q. 83. vbi Sanctus Doctor, cur
Christus non citius venerit, secum in hunc
modum discurret. *Si per Christum Salus &*
vera ac perfecta cognitio, cur non ante venit, vt
& anteriores nostri, qui in ignorantia fuerunt,
addiscerent veritatem? Et si post aduentum Christi
multi salui facti sunt, magis quàm prius, equidem
si ante venisset, multo plures saluati fuissent. Tan-
dem paulò inferius, locum hunc sic ipse
met resoluit. *Idcirco tunc venit, quando debuit*
venire, voluntatis suæ rationem secutus, non me-
ritorum nostrorum. Nam si meritis perpendas, ve-
nire non debuit. Venit ergo quando & subueniri de-
bere sciuit, & gratum futurum beneficium. Ex
quo loco videtur sequi, Christum non ve-
nisse citius ex meritis Sanctorum Patrum,
& consequenter, Sanctos Patres nullate-
nùs me-

Scotus.

Psalm. 117.

Daniel. 9.

2. August.

I 2

nūs me-

nis meruisse incarnationis acceleratio-
nem. Verum sciendum est, quando San-
ctus Augustinus dicit Christum venisse,
secundum rationem suae voluntatis, non
meritorum, intelligendus est, loqui de ad-
uentu absolute, non autem de aduentu
tunc, seu de aduentu accelerato.

Sicut ergo inquam Patres Sancti me-
ruerunt, ut Christus citius venisset; ita
quoque meruerunt, ut ex tali familia &
sanguine, Dei Filius incarnaretur. Nam

Genes. 22. & hoc luculenter ex locis Sacrae Scriptu-
rae colligitur. Imprimis ex Genesi, ubi
Deus loquitur ad Abrahamum: *Benedi-
centur in te omnes gentes terrae, quia obedisti vo-
ci meo.* Vbi Pater aeternus promittit Abra-
ham, quod Filius eius non ex alia, quam ex
progenie Abraham carnem sumpturus es-
set. Per semen enim Abraham, Christum
intelligit S. Augustinus tom. 4. lib. de Fi-
de rerum inuisibilium cap. 3. ubi dicit:

S. August. *Ecce in Christo, id est, in semine Abraham bene-
dici omnes videtis & stupetis, & adhuc in eum cre-
dere timetis, in quem non credere, potius timere
debuisse.* Hoc autem tantum beneficium,
suis meritis apud Deum obtinuit Abra-
ham, ut docet D. Chrysostomus tomo 1.

S. Chrys. Hom. 47. in Gen. Deinde colligitur ead-
dem veritas ex Davidis oraculo, qui
dicit: *Iuravit Dominus David veritatem, & non
penitebit eum.* hoc est, promissum fecit.

Deus, quod de sanguine Davidis Chri-
stus esset nasciturus; atque hoc promissum
velut quoddam iuramentum, non amplius
mutavit. Proinde Sapientissimam Dei or-
dinatione institutum fuit, ut Beata Anna

fieri mater purissimae Virginis, & Dei
genitricis. Nec certe melius ex alijs pa-
rentibus, Augusta Virgo, Magni Dei
magna mater nasci potuit; quam de Bea-
ta Anna, & S. Ioachim: qui non carnali
concupiscentia, sed deuotione potius

feruenti, tam salutarem fatum procreaue-
runt. Testatur id Petrus Galatinus lib. 7.
arcanorum Catholicae veritatis, cap. 8.
ubi respondens ad argumentum Hogostra-
ti, asserentis Sanctissimam Virginem pec-
cato originali minime carere potuisse,

eo, quod parentes eius ex carnali con-
cupiscentia conuenerint; docet eos po-
tius ex feruenti deuotione, & rerum diui-
narum contemplatione conuenisse, in-

Galatinus quiens: *Ecce S. Ioachim & Annam, sese con-
iugaliter copulasse, ob ardentem tamen deuotionem,
vehementemque contemplationem, qua vnanimiter
in generatione Virginis Beatae ambo tenebantur, for-
mes peccati in illo actu penitus extincti sunt.* Itaque
peccatum, originale, in conceptione Bea-
tae Virginis, penitus locum non habuit:

vehementissima enim deuotio, atque Dei
super omnia dilectio, & pura animi de-
lectatio, omnem carnis voluptatem, con-
cupiscentiam, atque libidinem exstinxit.
Unde non immerito parentibus Sanctis-
simae Dei genitricis, nomina ista Ioachim,
& Anna, imposita fuere: (Ioachim enim,
Deus eleuabit, significat: Anna vero,
gratiam sonat) ut sic ex nominibus ipsis

palam innotesceret, quod per prolem,
quam genituri erant, Deus ex infinita
misericordiae suae propensione, humanum
genus, & a peccato primorum parentum,
in quod prolapsi fuerant, eleuaturus fo-
ret; & a morte aeterna suscitaturus, & ad

coelestem gloriam erecturus. O inappre-
tiabilem diuinam complacentiam thesau-
rum, Beatae Annam! aestuabat in illa di-
uinae pietatis feruor, & patientiae atque
humilitatis summa perfectio, ut egregie
docet S. Damascenus in oratione de Ma-

ria natiuitate: *Sterili inquit erat Anna per
multos annos, quod probum fuit apud Iudeos, pa-
tienter tamen illam confusionem tolerans, annis vir-
tutum genere florebat, dum post viginti octo anno-
rum sterilitatem, exaudita felicissimam prolem su-
cepit.* Abundabat in hoc gazophylacio o-
rationis assiduitas: Nobilissimam enim
illam prolem Beata Anna per orationis
studium impetrauit. teste Epiphania.

Gregorio Niseno; & Damasceno. Illa in-
quit domi in horto suo, Ioachim foris in monte o-
rare consueuerunt pro impetranda prole, vouentes
se illam Dei obsequio dedicaturos. Germanus
autem Patriarcha Constantinopolitanus

ait, addidisse eos ieiunia quatuor dierum.
Et ecce (scribit Iudocus Clichloueus
Theologus Parisiensis, commentator in
Damascenum lib. 4. Orthodoxae fidei)
cum reiecta essent ipsius Ioachim in pro-
pulo muneris, quae templo obtulerat,
cum exprobratione infaecunditatis: *virosque
ipsorum Ioachim inquit & Anna, nuntium de
caelo accepit, nascituram ei filiam, quam Ma-
riam vocare deberent, & Deo ab ineunte a-
tate consecrare, ut constituerant.*

Hic sane admiremini, quantoperè
magnificauit Deus hominem, ut ipsius me-
ritis, quamuis exiguis, moueatur ad citius
beneficium quodpiam illi praestandum.

Eluxit haec ipsa hominis dignificatio, in
primam statim mundi creatione. Cetera
enim animantia, ad nutum Dei pullula-
runt, ubi vox diuina intonuit: *edu-
cat terra viuentem animam iumentorum, reptilium,
atque ferarum.* Solus homo, quasi praemissa
quadam deliberatione prodijt, ut uni-
uersorum, quae diuina manus produxerat,
sicut praestantissimus, ita dominus & rex

esset.

Medica-
menta a-
nimarum

Genes. 1.

esse. Iumenta quippe terrea sunt, & ad
ipsam nutantia terram. At planta coele-
stis homo, quantum figuram formaeque cor-
poris ceteris animantibus antecellit, tan-
tum & dignitate animae praestat. Vis nos-
se, qualis sit animantium quadrupedum
forma? caput illis ad humum est prouum,
ad ventrem spectat, voluptatem omnibus
modis insequitur. Caput vero, cum &
homo, ad ipsum caelum exurgit, oculi tui
res supernas conspiciunt. Quia non licet,
ut tu te ipsum carnis voluptatibus subijci-
as, ventri; & ijs quae sunt sub ventre ser-
uias, ne te illa Davidis comminatio feri-

Psalm. 48. at: *Homo cum in honore esset, non intellexit, com-
paratus est iumentis insipientibus & similis factus est
illis.* Nam alia te cura decet, explorare
caelestia, pergere mento ad res supernas,
terrenis despectis & posthabitis, & Chri-
stum qui sedet a dextris Dei, toto animo
querere. Cupis singulorum naturas ani-
malium rationis expertum curiosè per-
feruari? scito, singula diuersis proprieta-
tibus inter se, non mediocriter distingui.

Est enim bos quidem constans, agnus au-
tem piger: Equus libidine incenditur,
lupus mitescere nequit: Vulpes insidiosa
est, astuta, callida, ceruus timidus, labo-
riosa formica, canis graciosus, & ad be-
nevolentiam amicitiamque propensus. Sic-
que animalia singula, cum sua peculiari
naturâ, creata sunt. Vnâ cum leone ani-
mositas, & ira est orta, vita solitaria, ex-
pers societatis ad ea, quae genus subeunt
idem: is enim velut tyrannus quidam ani-
mantium rationis expertum, pares ho-
nones congressionesque cum ceteris, non
acceptat, sed aspernat. Qui neque pa-
bulum hesternum accedit, nec ad reliqui-
as suae venationis vnquam redit. Cui tan-
ta quoque vocis eliciendae natura praestitit
instrumenta, ut animantium complura
longè ipso celeriora, solo rugitu saepe nu-
merò capiantur. Vehemens est Pantera,
& ad imperus faciendos propensa: piger-
rima est vrsae natura, solitaria, ingenij oc-
culi ac profundi. Quid si aliud trutine-
mus, quanta insit animantibus rationis
expertibus doctrina naturalis, & suae vi-
tae diligentia atque cura? Vrsae saepe nu-
merò vulneribus faucibus grauib, sibi meden-
tur omni conato, verbasco siccatu habenti
naturam, vlcera ipsa resarciens. Vulpes
laricis arboris lachrymâ seipsam curat.

Testudo quoque viperae depasta visceribus,
per aduersam organi naturam, nocumen-
tum venenatâ ferâ sibi prouenturum cui-
tat. Quid quæso per tantas animalium
diuersitates, nobis indicatur & profecto

Genes. 4.

Genes. 4.

Genes. 4.

Genes. 4.

Genes. 4.

Genes. 4.

non solum diligentiam opificis nostri, sed
ut nos quoque ipsi, non huic vitæ, præsenti-
busque rebus adhaereamus, sed totum no-
strum studium, ad futuram illam vitam di-
rigamus, nosque ipsos animalia dignoscen-
do, velimus cognoscere. Progredere iam
perspicaci mentis oculo o homo, quæ tua
dignitas, & quæ Deo in te condendo sapi-
entia? Et dixit Deus *faciamus hominem.* Vbi
nunc est Iudæus, qui quasi per fenestras
in ijs quæ ante dicebantur, ingrediente

lucæ Theologiae, personamque secundam
innuente, nondum autem perspicue de-
monstrante, veritati repugnabat, ipsum
Deum secum differere, seque alloqui, non
vllum alium existimans. Ipse enim dixit
(inquit Iudæus) *faciamus hominem,* & ipse
fecit. Quis enim obsecro, aut faber, aut
sutor, aut statuarius, instrumentis artis si-
bi praesentibus, solus ipse, nullo socio co-
mitante, aut faciamus ait securim, aut
conficiamus statum? Nonne silentio su-
am cum libuerit accommodatam ad ar-
tem exequitur operationem. Equidem
ludibria merissima esse videntur, Princi-
pem quempiam, aut vrbis alicuius guber-
natorem, heroum more vehementer sei-
psum hortantem concitantemque sedere.

Verum qui summis calumnijs persecuti
sunt Dominum ipsum, nec vnquam eos
pudit huius, quid non dixerint quæso?
quid non finxerint? exercitaram para-
tamque linguam semper ac mentem, ad
omne quoduis falsum dicendum, atque fin-
gendum habentes. Hæc tamen vox præ-
sens penitus ipsorum os, occludere mani-
feste videtur. Et dixit Deus: *Faciamus ho-
minem.* Nunquid & nunc etiam, (dic mi-
mi Iudæe) sola, perinde ut tibi placet, ar-
que vnica est persona? siquidem non est
dictum, *facit homo,* sed *faciamus hominem.*

Ausculata quæso diligentè, qui bellum
indixisti Christo perpetuum, Deus vnus
ipsum suum, in creandis rebus socium al-
loqui, per quem & secula fecit, qui por-
tat omnia verbo suae potentiae. An non
patienter religionis rectae sententiam per-
fidus Iudæus acceptat: sed ut ferarum ex,
quæ summo persequuntur hominem odio,
cum in caueis occluduntur, fremunt, strid-
ent, atque fruentiam quidem naturae feri-
tatemque ostendunt; veram nihilominus
rabiam explere nequeunt. Sic & inimi-
ca gens veritatis Iudæi, in angustum caeci-
tatis baratrum protrusi: multæ sunt (in-
quiunt) personæ, non vna, ad quas sermo
Dei optime potest intelligi directus. An-
gelis enim adstantibus, *Faciamus hominem,*
dictum esse putant. Sed Iudaicum hoc
est du-

Genes. 4.

est dubio procul figmentum, & leuitatis illorum hæc incomposita fabella. Atque ut vnam argumentorum pondere pressis, Filij personam non admittant, innumeras introducunt personas. Et Filium Dei, negantes atque extrudentes, seruis illam, de condendo homine consultationis, tribuant dignitatem, conseruolque nostros, nostræ creationis, cooperatores efficiunt. Cum homo paulo minus ab Angelis minoratus sit, inimò & excelsior factus, per veram naturæ humanæ, ad Deitatis consortium assumptionem.

Sed recollige sanam prauitas Iudæa aliquando mentem, & considera, quæ creatura suo creatori par esse potest, & mentis aciem reflecte in ea, quæ deinceps augustò Dei ore prolata sunt: *ad imaginem & similitudinem nostram*. Quid ad hæc dicere poteris? Num vna Dei & Angelorum imago est? Patris hic & filij formam, eandem esse concedere debes: eamque non corporis conditione, sed deitatis proprietate. Præbe autem, & tu noueris, & homo quisquis es, qui peruersas Iudæorum amplecteris atque colis opiniones, religionis Christianæ simulatione atque prætextu. Cuiam dictum est: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*; cuiam alij, quam splendori gloriæ, & forinse substantiæ suæ, qui est inuisibilis Deûs i imago? suæ inquam imagini propriæ, quæ uiuit, quæ in sacro loquitur Euangelio, Ego & Pater vnum sumus, & qui me uidet, patrem uidet, dixit hæc plenus æternitatis Pater: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, ut agnoscas, nullum inter Patrem & filium dissimilitudini locum esse, ubi vna est imago, vna similitudo. Sed mirabitur forsitan quispiam, illa quæ in sacro textu sequuntur verba, *Et fecit inquit Deus hominem*. Quæ obsecro causa discriminis in loquendo, unde hæc sermonis diuersitas? Nuper consultantis Dei vocem audiuius: *Faciamus hominem*: nunc verò, ubi productum iam est opus, nonnihil sermo immutatus. *Fecit Deus hominem*? cur non *fecimus*? Summa hic Sapientia Dei eluxit Catholici: dum enim Iudæum erudire vellet, omne opus ad extra toti Sanctissimæ Trinitati esse commune, *Faciamus*, dixit: ne mysterium Trinitatis ignoraret. Dum autem gentiles confundere studeret, qui in multitudine suorum deastrorum delirabant: *Fecit Deus hominem*, protulit. Ut & Filium simul cum Patre cognoscerent, & multitudinem Deorum fugientes, damnationis periculum euitarent. Instaurauit Deus hodiè, depressam

hominis dignitatem, in fecundatione sterilibus Elizabeth, dum ei per Angelum filiam nascituram pollicetur, Reginam totius vniuersitatis, & Deûs ipsius matrem, ut agnoscat vniuersa creatura, quanto per Deum hominem dignificauit, qui eouq; illum euexit, ut humana natura non habeat, quo altius ascendere possit. Utque simul, & gentilis vnitatem Deitatis agnoscat, Filium Patri consubstantialem factum esse credens: & Iudæus personarum Trinitatem profiteatur, vniigenitum qui in sinu Patris latebat, mundo manifestatum adorans.

Abundauit adhuc in hoc gazophylacio, scilicet in beatissimâ Annâ, mira in pauperes liberalitas, attestante id D. Hieronymo. Sermonem de Natiuitate Virginis, Vita inquit parentum Sanctissimæ Dei Genitricis *fuit simplex & recta apud Dominum, apud homines irreprehensibilis & pia*. ita isti duo chari & hominibus pijs, omnem substantiam suam trifariam diuiserunt: vnam partem templo & templi seruitoribus impendebant, aliam pauperibus & peregrinis erogabant, tertiam suæ familiæ vñibus & sibi reseruabant. Sed ecce felix hæc pia prodigalitas. Deus mouit, ut illico Angelum suum mitteret cum læto nuncio. Apparens inquit Sacer textus, Ioachim, Angelus dixit: *Non in uisione mea turberis & Ioachim; ego enim sum Angelus Domini, missus ab ipso ad te, ut annuntiem tibi Eleemosynas tuas, ascendisse in conspectu eius*. En, quantam ab Angelo Dei laudem acceperunt, parentes Augustissimæ Virginis? Non à mundo, sed à Deo, vera illis laus tribuitur: quia ambo iusti erant ante Dominum. Non omnis autem, qui iustus est ante homines, etiam ante Deum iustus reputatur. Aliter quippè videntur homines, aliter Deus: homines in facie, Deus in mente. Et ideo fieri potest, ut quispiam affectatâ bonitate populari, iustus videatur oculis nostris, talis verò ante Deum non sit: si iustitia non ex mentis simplicitate formetur, sed adulatione simuletur. Sed quisquis ab eo probatur, qui falli non potest, perfectus esse debet. Quoniam Deus ut potest arbiter mentis & facti, nec pro peccatore laudabilem, nec pro laudabili peccatorem, sed vnumquemque pro competentium iudicat ratione, meritum. Sed ut cognoscamus, quomodo Sanctus Ioachim & beatissima Anna, fuerunt iusti apud Deum, placeat auctoritatibus Sanctorum Patrum, hanc veritatem comprobare, tum quoque Scripturæ documentis. Esse itaque hominem iustum ante Deum, est vnumquodque bonum opus bonè agere, hoc est, rectè & simplici

simplici mente, ut palam in Deutoronomio proclamatum est: *iustus inquit, quod iustum est, persequetur*. Et Apostolus Christi euidentiùs hoc ipsum exposuit, dicens in personâ Saluatoris: *Cum feceris Eleemosynam, noli subâ canere ante te*. Quasi diceret, bona est quidem misericordia; potest tamen malè & iniuste fieri, si instantiæ causâ aliquis pauperi largiatur, ut videatur ab hominibus. Quid censebimus hic de Parentibus Sanctissimæ Virginis? hominumne complacentiam in suis quærebant Eleemosynis, an vanam ostentationem? absit hoc: quicquid enim boni egerunt, Deum solum, operum suorum arbitrum esse volebant. S. verò Basilus, eum coram Deo iustum esse putat, qui nihil vnquam de Deo per incredulitatem dubitat. Sic namque super Psalmum primum scribens, dicit: *Impius es in Deum, si in corde tuo dixeris: Estne Deus omnia gubernans: estne Deus singula dispensans? estne iudicium? estne retributio expectanda vnicuique secundum quod gesserit? Si est, cur iustitiam peccatores sunt in copia rerum: hi tenui valetudine, illi prosperâ: alij ignobiles, nonnulli illustres*. Quod si inquit ista cogitaueris, ante Deum non es iustus. Nontales erant Sanctissimæ Virginis Parentes, ut aliquid de Deo malè opinarentur; sed & aduersos & secundos causæ æquè ferendo, incedebant in omnibus iustitijs. Afflictum erat cor beatissimæ Annæ, ob diuturnam sterilitatem, eijscebantur de templo Ioachimi oblationes, quasi ipse & Deo iam exosus esset, quod nullâ prole domum suam fecundasset. Ambo tamen in tantis aduersis, non erant animo pusillo, scientes merita hominis quamuis iusti, non esse tanti momenti, quibus diuina beneficentia ad nutum respondeat. Ideoque propter hanc summam perfectionem & humilitatem, illud præmij obtinuit, ut filiam humanâ prole, & Angelicâ eminentiâ præstantiorem, Virginem simul & matrem pareret. Idem Regius vates expressit, inquiens: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in Cathedra pestilentie non sedet*, quasi diceret, ille solum iustus & beatus apud Deum reputatur, qui nec prauis impiorum persuasionibus flectitur ad malum, neque adulationibus vllis à malo remouetur. Considerate hic vestram dignitatem mortales, ad quantam eminentiam vos Deus euexerit. Quid enim potuit plus homini donari, quam ut iustus aut beatus appelleretur? Vtique solus ille, qui est per essentiam potens, Rex regum, Dominus dominantium, verè beatus &

iustus est. Noluit tamen beatitudinis, & iustitiæ supergredi potestatem; sed donauit nobis appellationis eius commune consortium, quæ digna æstimata est honore diuino. Ut spe tantæ mercedis allectus vnusquisque, præsentium rerum sollicitudines ac labores corde transiliens, ad emerendam beatitudinem futurorum, auidâ festinatione contenderet.

Sed cognosce ô homo, ubi beatus appelleris. Non vtiq; in diuitijs, non in potestatibus & honoribus, non in nobilitate generis, aut decore & pulchritudine, non in corporis salubritate, in quibus nihil naturæ est bonum. Quin immò occasionem ad culpam ijs præbeat, qui talibus vti nesciunt. Quis enim iustus propter pecuniam? Quis humilis in potentia? Quis misericors ob nobilitatem? Quis castus propter decorem. Illecebrofa hæc magis sunt ad peccatum, quam fructuosa ad virtutis profectum. Beatus igitur, qui non abiit in consilio impiorum. At, cur non potius eum beatum esse dixit Sanctus Propheta, qui pietatis aliquo functus est officio, sed eum, qui ab impiorum consilio sibi temperauit. Quoniam magis laudandus videtur, qui virtutis munus impleuerit, quam qui peccatum euaserit. Responder S. Basilus super Psalmum primum, *Quia principium ad bonorum receptionem, est à malis abscissio*. Et S. Ambrosius super eundem Psalmum, *Nobis inquit incitum bonorum, abstinentia peccatorum est*, quod deducunt ex illo Dauidis, *Declina à malo, & fac bonum*. Eumenius Deus, & natura, ordinem disciplinæ esse voluerunt, ut ab inferioribus ad perfectiora progrediamur, ne terreamur mole maiorum, qui leniorum exordio debemus prouocari. Quemadmodum igitur in gradibus, prima est ascensio, ab humo recessus; sic in exercitatione diuinæ conuersationis, principium profectus, est discessus à malo. Ille ergo solus laudem meretur apud Deum, qui non abiit in consilium impiorum, hoc est, qui in puritate mentis, vitam suam consummauit. Et qui in viâ peccatorum non stetit, hoc est in peccato, quod ex fragilitate naturæ commisit, non permanit, memor illius Esaiæ dicti. *Exi à Babylone, fugiens à Chaldaea*, hoc est, etsi intrasti in confusionem vitiatorum, exi. Non oportuit quidem intrare, sed ingressus es carnis lege cogente, & captiuante te in lege peccati, egredere, & exue te seruituti graui. Quid est via peccatorum, nisi illecebræ huius seculi, & temporaneæ iucunditates.

Estuat enim omnis anima, menteque claudicat, quando virtutem ele&ura se&ularia cogitat, & ad presentia respiciens, voluptatem virtuti praefert. Dum hic carnis oblectationem respicit, ibi disciplinam: hic saturitatem, ibi ieiunium: hic parasitos & seurras, ibi lachrymas copiosas: hic saltationem, ibi preces ad Deum & vota: hic tibias & musicam, ibi ludum: hic libidines, ibi puritatem, & virginitatem. Quoniam autem verò bonum est, & a nostris oculis remotum est, sola&ue ratione & cogitatione per fidem comprehenditur: peccati vero oblectatio, promptam habet & per omnes fluentem sensus voluptatem. Idcirco beatus, qui ab eius abstinentes illecebris, ad exitium minimè tendit; sed per patientiam salutis spem expectans, viam potiùs iustorum ingreditur, ab illa recedens, quæ ad peiora contendit. Ille inquam veram apud Deum consequitur laudem; qui demùm in Cathedrâ pestilentie non sedet. hoc est; qui non inueteratus in errore, & studiosè flagitijs inharens seder, protinùsq; surgit, ad vnam illam clamantis vocem: *Surgite postquam sederitis.* Tantam enim vim habet inueterata consuetudo peccandi, vt excludat naturam. Quæ cum sit medicabilis ad salutem; tamen corroborata tempore, passionibus immedicabilis reddatur. Non est ergo permanendum in vitijs, sed vniuersumque; etiam si labatur, exiliat à culpâ, quemadmodum consulit sapiens, de muliere meretricis loquens. *Ne intendas in eam quælibet tui, sed exili, ne moreris, exili, antequam te anni iuuentum inueniant.* Sed pro dolor plerique luxuriam corporis, nec albeni crubescere canitie, & vsque ad senectutis ætatem viam produxerunt maculosam. Intimis enim concepta visceribus tues culpe, processu temporis coaceruantur. Hæc est Cathedrâ pestilentie, incorrigibilis malitia peccandi, quæ plerumque neque calidos, neque frigidos, sed (quod & calidis est deterius & frigidis) tepidos facit, vt exomantur ex ore Domini Iesv, quos propter grauiâ peccata reiecerit. Sedent in Cathedrâ pestilentie ij, qui ingemiscunt, quod diu potare non possint. Qui dolent, quod scortari desierunt, cum scortandi habeant voluntatem. Inter quorum vino madentium fabulas, virtutes probro sunt, peccata laudi: honestas ludibrio, continentia risui, misericordia vanitati. Isti sunt morbi pestilenties, qui mala sua in multos transferunt. Hi sedent in concilijs, derogantes sobrijs,

rustantes crapulam. Sedent in tabernis de ebrietate errantes. Inter hos meretrix plena vino, huic arridens, illum adurens, & omnes ardore inflammans libidinis. Verecundus si transeat, erubescit; à singulis carpitur: si flagitiosus, omnium ore laudatur: & tanquam morbus transiit in animas singulorum. Quenim in flagitijs celebris, plurimos ad imitationem adducit erroris. Vtinam & nostrum quilibet patrocinante beatissima Annâ, non sedeat inter eos, quorum mores deprauatissimi, & vita ad omnem corruptelam, prona; sed vt illum imitetur fugientem, utique non sedentem, qui de seipso ait: *Non sedo in consilio malignantium, & cum iniqua gerentibus non introibo.*

Fuit insuper beatissima Anna thesaurus omnis Sanctitatis: quæ sanctitas vel ex ipsâ prole nobilissima, scilicet; ex Sanctissima Dei genitrice luculenter conijci potest, iuxta illud Sapientis effatum: *In filijs suis cognoscitur vir;* neque enim inappreciablem hunc thesaurum in isto gazophylacio Dei vs. Includisset, nisi magnâ illius virtutum Sanctitate permoueretur. Exposuit hoc gazophylacium hodie ille Rex regum, & Dominus Dominantium, vt omnes in illo Domum Dei intròducentes, suos reconderent thesauros. Et quis verè est thesaurus Catholici, nisi salus animæ: hanc enim in templo Dei queritis. Sed accedite ad hoc gazophylacium, & ex illo gratiam plenè haurite visceribus. Hic thronus Dei, mater & Virgo latuit, hic quoque spes fidelium reposita est. Ab hac mundi totius Patrona, Augustissima Virgo genita, & in matrem Deo; tertio ætatis sue anno, in templo Salomonis presentata est: ab ea pariter, quisquis illam piâ veneratur deuotione, Deo saluandus presentatur. Nec certe perire potest, qui beatissimæ Annæ patrocinio protegitur. Quia qui illam in Patronam recepit, gratiam Dei inuenit: quæ sicut non patitur secum peccatum stare, sic hominem patrocinio beatissimæ Annæ suffultum; fieri captiuum diaboli minimè permittit. Et licet non omnis homo, qui gratiam Dei acquirit, saluatur: quia donum hoc pretiosum, cum sit accedens, per lethalem Dei offensam subito amittitur. Nihilominus tamen, gratia cum perseverantiâ finali connexa, infallibiliter salutem in nobis operatur. Quisquis proinde in hoc gazophylacio patrocinium querit; gratiam in ultimo, viæ suæ termino, summè necessariam obtinet. Nam Beata Anna, quæ gratiam mundo,

mundo genuit, ex qua facta est salus hominibus; gratiam quoque suis filijs non communem; sed solis prædestinatis specialem impetrat. Quisquis in confraternitate Beatæ Annæ viuut, certus esse potest de sua salute, quia per singulare eius patrocinium, in Dei gratiâ constituitur. Et quamuis homo certitudine omnimodâ, id assequi non potest, vtrum sit in gratiâ Dei, iuxta illud Sapientis: nescit enim homo, vtrum amore, an odio dignus sit. Quod ipsum docuit S. Augustinus lib. de Spiritu & Animâ cap. 59. ubi miseras vitæ temporaneæ deplorans sic dicit: *Veni mihi misero, qui nunquam sentio, quod sentitis, nec ibi sum, ubi vos estis (beatos hic alloquitur) in loco refrigerij lucis & pacis vos estis, ubi esse vestrum non habebit mortem, posse vestrum non habebit errorem, amare vestrum non habebit offensionem, gaudium vestrum, non habebit maiorem. Ego verò in regione umbræ mortis, nescio finem meum, nescio si dignus sim amore vel odio, tamen moralem certitudinem, potest habere homo de gratiâ diuinâ. Teste Apo-*

stolo, qui ad Romanos scribens dicit: *Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei.* Quem enim beata Anna in clientem recipit, hunc Sanctissima Virgo in filium, hunc Christus in amicum suscipit.

Accedite igitur feliciter, religionis orthodoxæ decora, ad hoc propositum vobis gazophylacium, (ad beatissimam Annam Patronam vestram) & thesaurum in illo absconditum querite audacter, plenum est celesti gratiâ, plenum Dei amore, plenum Sanctissimæ genitricis affectu pio. Proinde vos metipsos hodie Deo in hostiam pacificam offerentes, recondite vota in hoc gazophylacio, vt gratiam vobis impetrante B. Annâ, inter mundi istius procellas illæsi ad æternam beatitudinis felicitatem remaseremini.

INFESTO B. MARIÆ DE PORTIVNCVLA,

SIVE

DE ANGELIS. CONCIO PRIMA.

Venit Filius hominis querere, & saluum facere quod perierat.

Duo comitia à Deo celebrata inducuntur, vnum circa creationem hominis, alterum circa restaurationem illius à lapsu peccati.

AD Regis imperium, equos cum bellico apparatu conscendere; ad Dei verò mandatum, hymnos deuotos castis labijs decantare, necessum est. Sic enim Deus immensus, cum terrenis Regibus, suâ comitia diuisa esse voluit; vt reges periclitante patriâ, ad bellum subditos conuocarent: Deus autem, vt naufragante fidelium conscientiâ, ad sui obsequium eos alliceret. Quia vt forti militum manu, hostium impetus frangitur; sic con-

trito corde, & deuotâ populi supplicatione, ira Numinis mitigatur. Imminet vltimum excidium Regno Israëlítico, à Rege Ammonitarum. 2. Reg. 11. *Et factum est quasi post mensem, ascendit Naas Ammonites, & pugnare cepit aduersum labes Galaad.* Quid igitur, Saul amans Patris Pater & Rex, bellicum subito canere capit, egressique sunt omnes vires simul ad pugnam. teste Sacra pagina ibidem numero. 7. Inuasit ergo timor Domini populum, & egressi sunt quasi viri viri: & recessit eos in Beth, fueruntque filiorum Isra-

Rom. 2.

1. Reg. 11.

Ibid. 8. 7.

rum Israël uelcenta milia, virorum autem Iuda triginta milia. Vnde Gaieranus hunc locum interpretando miratur, tantam populi illius ad pugnam celeritatem. Vnde inquit,

Quam celeriter superius congregatio tanta multitudinis, & facta & ducta ad locum idoneum, ut sequenti die steterit in acie: mans inquit, exhibuit ad vos; cum tamen iam toties ab Ammonitis, victi & obsessi essent. Sed non mirum: Quia Deo presente audax cuique animus: Proinde ab ipso Deus animati;

Ascendite inquit contra filios Benjamin, erat enim tradam eis in manu vestra. Iudic. 20. num. 28. Quemadmodum ergo Reges instante periculo graui, ad pugnam ciues patriz conuocant, sic Deus grassante Spirituali ruinâ, in animabus mortalium, ad penitentiam, ad deuotionem populum suum hortatur, loquens per Sophar Naamathitem: Si iniquitatem quam est in manu tua abstuleris à te, & non manseris in tabernaculo tuo in iustitia, tunc lenare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis. Job. 22.

Quasi ostendere vellet, ex bonâ conscientia magnam in Deo fiduciam comparari, quando mens humana nullius sibi conscia sceleris, diuinis legibus exequendis, strenuam operam intendit. Hinc Abia Rex Iuda, certam habebat fiduciam vincendi, & Ieroboam Regi Israël timorem fugiendi incuriebat, quod hic diuinam legem negligeret, ille obseruaret. Nos inquit custodimus præcepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo filij Dei Israël nolite pugnare contra Dominum Deum Patrum vestrorum, quia non vobis expedit. Prospectat nunc ex altissimo cælorum olympo misericordiarum Pater, magnam vndique populi Christiani miseriam, & afflictionem: Sed Beati Francisci supplicationibus victus, benè in hodiernâ festiuitate populum suum sperare iubet. Canite tubâ in insigni die solemnitatis vestre, conclamate clamore grandi diuinâ laudes, quia hodie de vestra libertate consultat cælestis ille Pater, cuius vos gens Sancta, populus electus estis: consultat inquam querere, & saluum facere, quod perierat. Lucæ 1. Cuius comitiorum processum, & effectum breui monstrabo.

Duo solum comitia per totam mundi durationem, à Deo acta fuisse, constat ex scripturis sacris. Primo circa creationem hominis Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Accepit Deus lutum, composuit, concinnauit corpus, infudit animam halitu suo, & subito homo viuere cepit. Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terre, & inspirauit in faciem eius spiritum suum, & factus est homo in animam viuentem. In quibus comitijs personæ illæ diuinæ, consultabant de creatione hominis, ut omnes in eius productione æqualiter laborando, in suamorem fortius ipsum permoerent. Quæ verba ponderans Rupertus Abbas: Perinde est inquit, ac si Deus dixisset, faciamus hominem, qui trine operationis nostre: in semetipsa habeat euentiam. Vbi prædictus Doctor censet, imaginem Dei per creationem homini communicatam, consistere in certo quodam modo imitandi actiones, diuinarum personarum ad intra, v. g. Pater æternus intelligens semetipsum intimè, & perfectissimè, & comprehendens infinitatem suæ perfectionis, ex tali cognitione atque comprehensione sui, operatur ad intra, & intellectu suo generat Verbum diuinum, quod est naturalis & perfectissima imago Patris æterni: Creando itaque hominem, intendebat Deus, ut homo signanter haberet operationem internam, similem actioni cælestis Patris, ut inquam cognoscens semetipsum, tanquam creaturam manibus Dei plasmata, exprimat in se conceptum & imaginem, in qua se Deo similem contempletur. Ex qua cognitione, resultat statim quædam obligatio, ita ut homo memor existens principij sui, & nobilitatis animæ suæ, quæ est participatio quædam diuinæ naturæ, impossibile sit eum non taliter componere vitam & mores suos, ut imaginem eius per peccatum deformatam, penitentia reformare, & lacrymis de corde contrito scaturientibus, ad primam primæ creationis formam, reducere non studeat. Nam agnoscentes se cum Deo tam nobilem contraxisse cognationem, necessitate quadam se constructum profitebitur, & reformatam per probissimos mores vitam instituet. Quia honestas ipsa, robur & vires ei addit, quibus & virtutem amplectatur, & peccatum detestetur. Res enim certa & experimento comprobata est, honorem esse calcare, & efficacissimum medium homini, ad decurrendum per viam virtutis.

Hinc non immerito dicebat Varro, teste Diodoro August. Lib. 3. de Ciuitate, cap. 4. Licetum esse ciuitatibus, ut viri fortes etiam si falsum sit, ex Dijs genitos se esse credant: quia hæc imaginatio licet falsa & erronea, impelleret eos ad heroica facinora, prompto animo aggredienda, & quæque indigna fugienda. Testis luculentissimus huius veritatis, est Alexander Magnus, de quo refert Plutarchus in vita ipsius, eum ex imaginatione;

ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum comparuisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnauit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur, & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnauimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbutor solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quenam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendo. Ego etiam quod diuina natura essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui dignus se ad summum sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudens, dedecus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perdissimè moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberissimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelus apprehendit, sed semen Abraham. imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est.

ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum comparuisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnauit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur, & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnauimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbutor solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quenam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendo. Ego etiam quod diuina natura essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui dignus se ad summum sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudens, dedecus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perdissimè moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberissimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelus apprehendit, sed semen Abraham. imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est.

Plutarchus. ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum comparuisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnauit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur, & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnauimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbutor solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quenam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendo. Ego etiam quod diuina natura essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui dignus se ad summum sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudens, dedecus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perdissimè moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberissimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelus apprehendit, sed semen Abraham. imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est.

Plutarchus. ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum comparuisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnauit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur, & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnauimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbutor solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quenam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendo. Ego etiam quod diuina natura essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui dignus se ad summum sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudens, dedecus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perdissimè moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberissimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelus apprehendit, sed semen Abraham. imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est.

Plutarchus. ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum comparuisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnauit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur, & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnauimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbutor solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quenam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendo. Ego etiam quod diuina natura essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui dignus se ad summum sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudens, dedecus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perdissimè moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberissimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelus apprehendit, sed semen Abraham. imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est.

Plutarchus. ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum comparuisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnauit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur, & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnauimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbutor solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quenam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendo. Ego etiam quod diuina natura essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui dignus se ad summum sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudens, dedecus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perdissimè moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberissimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelus apprehendit, sed semen Abraham. imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est.

Plutarchus. ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum comparuisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnauit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur, & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnauimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbutor solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quenam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendo. Ego etiam quod diuina natura essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui dignus se ad summum sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudens, dedecus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perdissimè moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberissimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelus apprehendit, sed semen Abraham. imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est.

Plutarchus. ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum comparuisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnauit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur, & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnauimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbutor solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quenam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendo. Ego etiam quod diuina natura essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iustitiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui dignus se ad summum sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudens, dedecus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perdissimè moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberissimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelus apprehendit, sed semen Abraham. imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est.

tiuncula in hac Ecclesia honorant, plenariam indulgentiam omnium peccatorum concedi. Magnum quid præstiterat Moyses, tempore illo, quo populus idololatra, in adorationem vituli prolapsus peccauerat: cumque illi Deus plurimos fauores & beneficia promitteret, si in puniendo populi delicto sibi manum daret, & assisteret, inquiens. *Dimitte me, ut irascatur super me contra eos. & deleam eos, faciamque te in gentem magnam.* Ille tamen prætermittis hisce omnibus pollicitationibus, solam populi salutem precatus est. *Aur inquit dimitte illi hanc noxam, aut dele me de libro vite.* Exodi. 32. Non minus laude dignum opus præstitit Sanctus Paulus, Romanorum. 9. Anathema esse cupiens pro fratribus suis. *Optabam Anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem.* Sed multo præstantius est factum Beati Francisci, Nam teste Sancto Chrysosthomo homiliâ primâ de laudibus Pauli Tomo 3. *Moyses cum ceterum optabat perire: Paulus pro ceteris: ille exposuit vitam, absque intentione saluanda aliorum vitam; hic vero propriam vitam pro populo, voluit redimere aliorum salutem.* Beatus Franciscus in Celestibus comitijs hodiè constitutus, petit, scilicet spirituales nobilitationem omnibus illis, quicunque maculas peccatorum, saluari penitentia eluentes, in hoc loco Deo dicato, portionem beatitudinis æternæ querunt.

At, quænam est hæc nobilitatio, quam Sanctus iste Patriarcha, benè in misericordia Dei confusus, populo Christiano imperare contendit? equidem non illa, quam longâ seriè ex maiorum nostrorum sanguine trahimus. Nam *avos & proavos, & que non fecimus ipsi; Vix ea nostra puto.* ingeminat Petrus: quia veranobilitas, non in verborum inani gloriatione, neque in vanâ principatus arrogantia, sed in electio- ne Dei consistit. Rom. 9. *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni, aut mali egissent, non ex operibus, sed ex vocante dictum est, Iacob dilexi.* quod hic electio Dei factus, & probus fuerit. Vera nobilitas non consistit in præsumptione, sed in splendore virtutum; ut præclare Sanctus Hieronymus.

Rom. 9. *Sola apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus.* Petit itaque Sanctus Franciscus nobilitationem generi humano, quia per peccatum homo ignobilis factus est. Duplicem quippe nobilitatem homo, ex Dei ordinatione debuit habere: unam per naturam, quia in suâ immortalitate pe- rennare debuerat, nisi peccatum mortem introduxisset. Alteram nobilitatem de- buit habere per gratiam, quia fuisset na-

Duplex nobilitas debetur homini.

tus in iustitia originali. Nunc utramque nobilitatem perdidimus, in primis nostris parentibus. Dolens hanc ruinam nostræ felicitatis, Divus Franciscus, petit iterum nobis istam nobilitatem restitui: sed quia nobilitatio fieri non potest sine diplomate regio, sine consensu Reipublicæ, sine magnis sumptibus: quæ enim rara sunt, omnino cara esse debent. Ideo hæc tria ad obtinendam veram nobilitatem, in aulâ Christi concurrere debent. Internueniente Augustissimâ Cælorum Regina, Saluator noster promittit hodiè certò cuilibet hanc nobilitationem, promittit diploma Regium, scilicet gratiam verè contritis, per quam homo fit ex im- pio iustus, ex immundo mundus, ex pec- catore Sanctus, ex inimico Dei amicus. Consentit uniuersus Christianæ Reipubli- cæ Senatus, dum supremus Pontifex, per- petuis temporibus, plenariam indulgen- tiam hodiernæ festiuitati concessam ab ipso Christo, valituram approbat. O fe- lix nobilitatio: ubi & culpa diluitur, & rota pœna aboletur. Et quænam obsecro maior felicitas homini concedi potuit, quàm in hodiernâ festiuitate? Pro vno mortali peccato, æternam damnationem meretur homo; sed ubi de commissâ iniquitate conteritur, Deus ex infinita sua bonitate condonat damnationem, & pœ- nam æternam, in temporalem commutat, aut hic per varias tribulationes à Deo immixtas, & patienter toleratas, aut in purgatorij cruciatibus, luendam. Hodiè verò, causam Christianitatis promouen- te Beato Francisco, & Augustissimâ cæ- lorum Regina internueniente, totum hoc deuotis Catholicis condonat Deus, ut neque macula, neque reatus aut obliga- tio vlla, ad pœnam maneat in homine, sed ut iam ætissimum societatis vinculum, sit inter Deum & hominem.

Desperata erat Israëlitarum salus, cum ab Ammonitis vndiq; obsiderentur: ita ut se etiam in seruitutem suo hosti tra- dere vellent, dum modò vivere permit- terentur. *Habito inquit nos federatos, & i. Reg. 17. seruimus tibi. i. Reg. 17. Audite superbam hostis responsionem, ibidem. numero. 2. In hoc feriam vobiscum fœdus, ut etiam omnium vestrum oculos dextros, ponam, vos approbium in vniuerso Israël.* Vnde quæso tanta hosti ar- rogantia, cum anceps & dubia sit belli fortuna? ex eo, quia videbatur imparatos esse Israëlitas, ut sentit Caicatanus supra hunc locum. inquiens: *ut reus sit deceptus est Naas Rex Ammonitarum, putans eos non posse tam citò occurrere.* Quid ergo? addit Scriptura Nu- mero. 6.

Requisita ad nobilitatem.

Caicatanus

mero. 6. *Influit Spiritus Domini in Saul, cum audisset verba hæc, & iratus est furor eius nimis: statimque ad bellum euocato populo, mittit nuntios ad detentos in obsidione Iabitas: Sic ait, dicite viris qui sunt in Iabes Galaad; cras erit vobis salus, cum incaluerit Sol: Et vnde tanta fiducia Sauli, ut non tantum præsidium, sed etiam salutem promittere auderet? non enim temeraria fuisse hanc promissionem, vel ex ipso successu pug- næ constat, qui fuit fortunatissimus, & insigni victoriâ celeberrimus. Sentit Carthufianus, Saulem id Prophetico Spiritu præcognouisse ex eo, quod secum habe- ret Samuelem fidelem Dei Sacerdotem.* *Credibile inquit est, quod Samuel ex diuina reuelatione agnouit, quod Saul cum suis triumpharet. Quid ego afflictæ Patriæ, hodiè polliceri possum, cum nouum hunc Sacerdotem, velut alterum Samuelem, ad Sancta Sanctorum primò ascendente video. Dicam fidenter in Deo, hodiè huic inclyto regno Salus à Domino facta est, cum per manus noui mystæ, plenaria indulgentia dispensatur, hodiè in gloriosâ Portiunculæ veneratione, portio Domini exercituum in castra Christianorū descen- dit, hodiè plena nobilitatio animæ, cum certâ spe, futuræ Victoriæ, conceditur.* Sed quia nobilitas non sine magnis

Carthufianus

sumptibus conceditur, si vultis nobilitari in vestris conscientijs, per plenariam In- dulgentiam, reddite quæ sunt Cæsaris Cæ- sari, & quæ sunt Dei, Deo. Reddite Deo honorem, & conscientias puritate con- spicias: tunc primum enim Spes victo- riæ de superbo hoste promittitur, ex cæ- lo, authore Petro Damiano lib. 6. Episto- larum, Epistolâ 5. *Cum inquit, mens per desiderium primitus ebfesca, iam in se reuersa, ad conditoris sui desiderium recalescit, cum torpore negligens deserit, & frigus insensibilitatis præstina, Flammâ Sancti amoris accendit, tunc velut in talescente Sole, victoria de hostibus sumitur, & ob- fessa Ciuitas, de superbi Regis manibus liberatur.* Reddite Sacratissimæ Virgini cultum, & reuerentiam, in hodiernâ solemnitate debitam, quæ vestræ fragilitati succur- rendo, hodiè nobilitatem & plenam San- ctificationem contulit de liberalitate Fi- lij sui, ut Sanctificationem à peccatis popu- lum inspiciens Deus, tantò celerius pe- riclitanti patriæ nostræ succurrat. Si de- niq; vultis Nobilitari, in triumphis atq; victorijs de superbo hoste, properate ad Cantica Domini: Canite tubâ in insigni die solemnitatis vestræ, & Deum ex-

Damianus

xercituum inuocate, *auclera ipsa detrahete: festina præ- dari. Isaiæ 3.*

Isaiæ 3.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Hodiè salus huic domui facta est. *Luca. 19.*

Aperiuntur cause, quare interdum Deus, regna Catholica & Ecclesias sanctas, hostibus in desolationem tradat.

Sub tempus belli Suetici 1657.

Non contabuit diuturno mærore, quis- quis ingenti pressus afflictione, leua- men sui doloris è cælo ardentissimis vo- tis exposcebat: quia Deus mærenti ani- mo non tardat solatium: eò, quod ad il- lum munus consolandi afflictos principa- liter spectet. Vagabatur in solitudine tri- stis ac mærens Agar, ancilla Abrahæ, cum subito ad eam Angelus mittitur, qui omnem eius mærorem spe futura post- eritatis abstergeret: Gen. 16. *Acco, ait, concepisti, & paries filium, vocabisque nomen eius Ismael, eò, quod audierit Dominus afflictionem tuam.* Vbi quærit Abulensis, quomodò Agar non expauit in visione Angeli, qui etiam im- pavidos homines suo aspectu solet per- terrere? Et respondet Mendoza in. 1. Reg. cap. 1. n. 8. quia Angelus ille,

Angelus mærenti Agar con- solatur.

Genes. 16

Abulensis

Mendoza

composito ad consolandum vultu; fere- nato, hilari, gestiente, appaeruerat, atque adeò multum decoris, nihil verò terroris præferebat. Sed verius ego crediderim, ideò eam non expauisse in visione Angeli; quia in Angelo, Deus consolatorem ag- noscebat. Quod inde colligo: quia An- gelum illum, qui ad consolandum eam venerat, non ut Angelum, sed ut Deum sa- lutauit. *Tu inquit, Deus qui vidisti me.* Ibid. *Deuastatum erat Regnum Israëlitarum à Madianitis, propter atrocissima eorum peccata, Iudic. 6. Fecerunt autem filij Israël malum in conspectu Domini, qui tradidit illos in ma- nu Madian septem annis.* Vbi colluuius illa ho- stium, ad tantam calamitatem suâ tyran- nide deduxerat Israëlitas, ut ne victus eis superesset. ibidem n. 4. *Cuncta vastabant vsq;*

Ibidem

Iudic. 6

Ibidem

ad introitum gaze: nihilq. omnino ad vitam perueniens relinquebant in Israël, non oues, non boues, non asinos. Ita ut Gedeon Dux populi Israelitici, fugam meditaretur: cum subito Deus, ut exanimatum animaret, & de fuga cogitantem retineret, ac denique ob exitia suæ Reipubl. marentem consolaretur, Angelum suum ad consolandum Gedeonem misit, qui eum honorifice compellans: Dominus, inquit, tecum virorum fortissime. Peccasti o afflictæ Polonia, & ecce

Angelus
Gedeonem
afloquitur.

Tyrannus
inaudica.

aggravata est super te manus inimicorum tuorum, dum nondum sopitæ Suecorum violentiâ, qui instar locustarum omnia complebant, nouus hostis, Transylvanus Princeps, Georgius Rakocius, cum Transylvanis, Moldauis, Kofacis, Valachis, & diuersâ gentium colluente, inopinatè inviscerâ Regni Poloniæ irrumperet. Mortuorum æquæ ac viuorum hostis, in Ecclesijs ac cimiterijs Christianorum cadavera eruens, quæcunq. peruia sunt, igne & ferro vastans: ita, ut nulla apud eum rerum diuinarum atque humanarum ratio haberetur. Profanabantur, vastabantur, comburebantur Ecclesiæ, occidebantur ut pecora homines, maximis & innumerabilibus tormentis, ac cruciatibus enecabantur Christiani, alij ad verum alligati assabantur: alij serâ per medium scindebantur: alij in lebetibus ad ceruicem aptis coquebantur: alij detruncati manibus pedibusque, demum necabantur: alij supra ignem proiecti, pice & resinâ illiti, torquebantur: non sexus, non ætatis, non conditionis habita ratio; infantes vno pede arrepti, ad parietem allisi occidebantur, mendicis stipem petentibus, eruebantur oculi, abscedebantur auriculæ, detruncabantur manus pedesque. Mitto alia, quæ etiam calamus horret referre. Sed dum sub tantis oneribus gemis afflictæ Patria, ecce tibi subsidium & solatium præsto Deus tuus adest. Isaia 66. loquens per Prophetam: Quomodo si cui mater blandatur, ira ego consolabor vos. Hæc enim est causa, cur se Deus voluit ad nostras miseras & desolationes abijcere, vnos ab illis tempore necessitatis impensius releuaret: quia qui miseras experitur, facilius miserefeit; & qui desolationes patitur, blandius consolatur.

Isaia 66.

S. Bernardus.

Vt præclare argumentatur D. Bernardus de gradibus humilitatis: Nescis, inquit, famum, quid sentiat ager, aut plenum, quid patiatur ieiunium. Et ager ager, & ieiunium ieiunio, quando propinquius, tanto familiarius compatiuntur. sicut enim pura veritas, non nisi puro corde videtur, sic miseria fratris, verius corde misero sentitur. Ut igitur

ad aliquam miseriam miserum cor habeas, oportet, ut tuam prius agnoscas: ut proximum tuum in tua inuenias, & ex te noueris, qualiter illi subuenias. Exemplo scilicet Saluatoris nostri, qui pati voluit, ut compati sciret, miser fieri, ut misereri disceret. Compatiens itaque nostræ afflictioni misericors Deus, hodie nos pace feliciter comparatâ solatur: quia hodie salus domui huic facta est. Circa quod meâ dictione paululum immorabor.

Nemo inficiabitur, ibi maximam vim amoris dominari, ubi æternum amicitie fœdus stabilitum perseverat, cum verus amor nullis finibus circumferebatur, sed in infinitum sua incrementa, absq. intermissione protendat. Talem ac tantum amorem, Christus erga suam dilectam Ecclesiam testari voluit, cum se amori coniugali compararet. Ephes. 4: Vri diligite uxores vestras; sicut & Christus dilexit Ecclesiam. Quasi apertius diceret: sicut connubij nexus debet esse indissolubilis usq. ad mortem, sic Christi cum Ecclesia adunatio sit æterna, oportet; iuxta ipsiusmet Saluatoris nostri effatum. Osee 2. Sponsabo te mihi in sempiternum. Vbi interprete Ribera, Sponsam potius vocat; quam uxorem, ut ardorem significaret amorem. Vnde Christus Dominus illam legem connubialem, quam ipse imposuit Matth. 19. Dimittet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suæ. cum Ecclesia Sancta adimpleuit eo, quo potuit, modo, ut obseruat S. Chrysostomus, hom. 20. in Epist. ad Ephes. cum enim non posset dimittere Patrem, exiuit tamen à Patre, & venit in mundum. Ioan. 16. Exiit à Patre, & venit in mundum. Ut suæ Ecclesiæ tam perfecte adhereret, ut Deus homo, & Verbum caro diceretur, & esset. At, nostrone merito id factum, ut Christus tanta in Ecclesiam charitate flagraret? equidem minime: immo multis demeritis præemptibus. Nam ipse prius dilexit nos, & misit propitiationem pro peccatis nostris. Quod in hunc modum exaggerat D. Augustinus, tracta. 9. Diligit inquit impios, ut faceret pios: dilexit iniustos, ut faceret iustos: dilexit agros, ut faceret sanos. Duo stupenda in desponsatione Rebecca aduertit sacra pagina: primum quod ad Isaac, cui erat collocanda, camelo veheretur. Gen. 24. Rebecca quoque, viso Isaac, descendit de camelo: per quod significabatur, Ecclesiam ex idololatriæ tenebris, ad Euangelij lucem euocandam. Ut ingeniosè aduertit S. Ambr. lib. 1. de Abraham. cap. 9. Cum veheretur, inquit, camelo, venit ad Sponsum, id est, quod populus nationum beatus quadam horrida meritorum deformitate, qui forma sua nullum haberet decorem, fidem esse

Ephes. 4.

Osee 2.

Ribera.

Matth. 19.

S. Chrysostomus.

Ioan. 16.

S. Augustinus.

Genes. 24.

S. Ambr.

Rebecca.

Camelo.

uestrum signum.

erat conuersio.

nationum.

atq. com.

atq. consensum Ecclesiæ recepturus. Alterum quod Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium operuit se. Quod mysterium D. Gregorius lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam traducit: Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino infirmitatibus suis actiones erubuit. Erat igitur quondam Ecclesia turpis, & deformis; & nihilominus à Christo Domino, tanquam pulchra, & decora amabatur. Quod D. Chrysostomus, homil. 20. in Epist. ad Ephes. expendens. Vbi, inquit, audire eum deformitatem? audi Paulum dicentem: Erat enim aliquando tenebra. Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum? & tamen tanquam pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur. Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam, quare interdum Deus suos fideles etiam innocentes, & Ecclesias ad suum cultum erectas, tyrannide hostium conteri patiatur? cuius rei ego quadruplicem causam deprehendo. Primam, incoercibilem hominum malitiam, & indomitam peccandi libidinem; hæc enim mouit benignum illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut diluuium terram obrueret. Genes. 6. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum, quod hominem fecisset. Vbi S. Chrysostomus, hom. 22. duplex signum vniuersale expendit: cuncta cogitatio, & omni tempore. At in utroq. magnam Emphasim positam esse dicit; quod nulla prorsus cogitatio vacaret à crimine; nullum tempus à peccato abiret immunitè. Deinde obseruat, non de nihilo dici cogitationem cordis; sed multum esse

Ephes. 5.

D. Greg.

lib. 1. Moral.

c. 14.

ad Ecclesiam traducit.

Pallio inquit se operire curauit,

quia viso Domino

infirmitatibus suis

actiones erubuit.

Erat igitur

quondam Ecclesia turpis,

& deformis;

& nihilominus à Christo Domino,

tanquam pulchra,

& decora amabatur.

Quod D. Chrysostomus,

homil. 20. in Epist. ad Ephes.

expendens. Vbi, inquit,

audire eum deformitatem?

audi Paulum dicentem:

Erat enim aliquando tenebra.

Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum?

& tamen tanquam pro speciosa,

tanquam pro dilecta,

tanquam pro admiranda,

ita seipsum tradidit pro deformi.

Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur.

Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,

quare interdum Deus suos fideles etiam innocentes,

& Ecclesias ad suum cultum erectas,

tyrannide hostium conteri patiatur?

cuius rei ego quadruplicem causam deprehendo. Primam, incoercibilem hominum malitiam, & indomitam peccandi libidinem; hæc enim mouit benignum illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut diluuium terram obrueret. Genes. 6. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum, quod hominem fecisset. Vbi S. Chrysostomus, hom. 22. duplex signum vniuersale expendit: cuncta cogitatio, & omni tempore. At in utroq. magnam Emphasim positam esse dicit; quod nulla prorsus cogitatio vacaret à crimine; nullum tempus à peccato abiret immunitè. Deinde obseruat, non de nihilo dici cogitationem cordis; sed multum esse

atq. consensum Ecclesiæ recepturus.

Alterum quod Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium operuit se. Quod mysterium D. Gregorius lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam traducit: Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino infirmitatibus suis actiones erubuit. Erat igitur quondam Ecclesia turpis, & deformis; & nihilominus à Christo Domino, tanquam pulchra, & decora amabatur. Quod D. Chrysostomus, homil. 20. in Epist. ad Ephes. expendens. Vbi, inquit, audire eum deformitatem? audi Paulum dicentem: Erat enim aliquando tenebra. Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum? & tamen tanquam pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur. Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,

quare interdum Deus suos fideles etiam innocentes, & Ecclesias ad suum cultum erectas, tyrannide hostium conteri patiatur?

cuius rei ego quadruplicem causam deprehendo. Primam, incoercibilem hominum malitiam, & indomitam peccandi libidinem; hæc enim mouit benignum illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut diluuium terram obrueret. Genes. 6. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum, quod hominem fecisset. Vbi S. Chrysostomus, hom. 22. duplex signum vniuersale expendit: cuncta cogitatio, & omni tempore. At in utroq. magnam Emphasim positam esse dicit; quod nulla prorsus cogitatio vacaret à crimine; nullum tempus à peccato abiret immunitè. Deinde obseruat, non de nihilo dici cogitationem cordis; sed multum esse

atq. consensum Ecclesiæ recepturus.

Alterum quod Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium operuit se. Quod mysterium D. Gregorius lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam traducit: Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino infirmitatibus suis actiones erubuit. Erat igitur quondam Ecclesia turpis, & deformis; & nihilominus à Christo Domino, tanquam pulchra, & decora amabatur. Quod D. Chrysostomus, homil. 20. in Epist. ad Ephes. expendens. Vbi, inquit, audire eum deformitatem? audi Paulum dicentem: Erat enim aliquando tenebra. Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum? & tamen tanquam pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur. Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,

quare interdum Deus suos fideles etiam innocentes, & Ecclesias ad suum cultum erectas, tyrannide hostium conteri patiatur?

cuius rei ego quadruplicem causam deprehendo. Primam, incoercibilem hominum malitiam, & indomitam peccandi libidinem; hæc enim mouit benignum illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut diluuium terram obrueret. Genes. 6. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum, quod hominem fecisset. Vbi S. Chrysostomus, hom. 22. duplex signum vniuersale expendit: cuncta cogitatio, & omni tempore. At in utroq. magnam Emphasim positam esse dicit; quod nulla prorsus cogitatio vacaret à crimine; nullum tempus à peccato abiret immunitè. Deinde obseruat, non de nihilo dici cogitationem cordis; sed multum esse

atq. consensum Ecclesiæ recepturus.

Alterum quod Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium operuit se. Quod mysterium D. Gregorius lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam traducit: Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino infirmitatibus suis actiones erubuit. Erat igitur quondam Ecclesia turpis, & deformis; & nihilominus à Christo Domino, tanquam pulchra, & decora amabatur. Quod D. Chrysostomus, homil. 20. in Epist. ad Ephes. expendens. Vbi, inquit, audire eum deformitatem? audi Paulum dicentem: Erat enim aliquando tenebra. Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum? & tamen tanquam pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur. Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,

quare interdum Deus suos fideles etiam innocentes, & Ecclesias ad suum cultum erectas, tyrannide hostium conteri patiatur?

cuius rei ego quadruplicem causam deprehendo. Primam, incoercibilem hominum malitiam, & indomitam peccandi libidinem; hæc enim mouit benignum illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut diluuium terram obrueret. Genes. 6. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum, quod hominem fecisset. Vbi S. Chrysostomus, hom. 22. duplex signum vniuersale expendit: cuncta cogitatio, & omni tempore. At in utroq. magnam Emphasim positam esse dicit; quod nulla prorsus cogitatio vacaret à crimine; nullum tempus à peccato abiret immunitè. Deinde obseruat, non de nihilo dici cogitationem cordis; sed multum esse

atq. consensum Ecclesiæ recepturus.

Alterum quod Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium operuit se. Quod mysterium D. Gregorius lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam traducit: Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino infirmitatibus suis actiones erubuit. Erat igitur quondam Ecclesia turpis, & deformis; & nihilominus à Christo Domino, tanquam pulchra, & decora amabatur. Quod D. Chrysostomus, homil. 20. in Epist. ad Ephes. expendens. Vbi, inquit, audire eum deformitatem? audi Paulum dicentem: Erat enim aliquando tenebra. Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum? & tamen tanquam pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur. Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,

quare interdum Deus suos fideles etiam innocentes, & Ecclesias ad suum cultum erectas, tyrannide hostium conteri patiatur?

cuius rei ego quadruplicem causam deprehendo. Primam, incoercibilem hominum malitiam, & indomitam peccandi libidinem; hæc enim mouit benignum illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut diluuium terram obrueret. Genes. 6. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum, quod hominem fecisset. Vbi S. Chrysostomus, hom. 22. duplex signum vniuersale expendit: cuncta cogitatio, & omni tempore. At in utroq. magnam Emphasim positam esse dicit; quod nulla prorsus cogitatio vacaret à crimine; nullum tempus à peccato abiret immunitè. Deinde obseruat, non de nihilo dici cogitationem cordis; sed multum esse

atq. consensum Ecclesiæ recepturus.

Alterum quod Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium operuit se. Quod mysterium D. Gregorius lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam traducit: Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino infirmitatibus suis actiones erubuit. Erat igitur quondam Ecclesia turpis, & deformis; & nihilominus à Christo Domino, tanquam pulchra, & decora amabatur. Quod D. Chrysostomus, homil. 20. in Epist. ad Ephes. expendens. Vbi, inquit, audire eum deformitatem? audi Paulum dicentem: Erat enim aliquando tenebra. Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum? & tamen tanquam pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur. Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,

quare interdum Deus suos fideles etiam innocentes, & Ecclesias ad suum cultum erectas, tyrannide hostium conteri patiatur?

cuius rei ego quadruplicem causam deprehendo. Primam, incoercibilem hominum malitiam, & indomitam peccandi libidinem; hæc enim mouit benignum illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut diluuium terram obrueret. Genes. 6. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum, quod hominem fecisset. Vbi S. Chrysostomus, hom. 22. duplex signum vniuersale expendit: cuncta cogitatio, & omni tempore. At in utroq. magnam Emphasim positam esse dicit; quod nulla prorsus cogitatio vacaret à crimine; nullum tempus à peccato abiret immunitè. Deinde obseruat, non de nihilo dici cogitationem cordis; sed multum esse

atq. consensum Ecclesiæ recepturus.

Alterum quod Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium operuit se. Quod mysterium D. Gregorius lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam traducit: Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino infirmitatibus suis actiones erubuit. Erat igitur quondam Ecclesia turpis, & deformis; & nihilominus à Christo Domino, tanquam pulchra, & decora amabatur. Quod D. Chrysostomus, homil. 20. in Epist. ad Ephes. expendens. Vbi, inquit, audire eum deformitatem? audi Paulum dicentem: Erat enim aliquando tenebra. Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum? & tamen tanquam pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur. Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,

quare interdum Deus suos fideles etiam innocentes, & Ecclesias ad suum cultum erectas, tyrannide hostium conteri patiatur?

cuius rei ego quadruplicem causam deprehendo. Primam, incoercibilem hominum malitiam, & indomitam peccandi libidinem; hæc enim mouit benignum illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut diluuium terram obrueret. Genes. 6. Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad malum omni tempore, penituit eum, quod hominem fecisset. Vbi S. Chrysostomus, hom. 22. duplex signum vniuersale expendit: cuncta cogitatio, & omni tempore. At in utroq. magnam Emphasim positam esse dicit; quod nulla prorsus cogitatio vacaret à crimine; nullum tempus à peccato abiret immunitè. Deinde obseruat, non de nihilo dici cogitationem cordis; sed multum esse

atq. consensum Ecclesiæ recepturus.

Alterum quod Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium operuit se. Quod mysterium D. Gregorius lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam traducit: Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino infirmitatibus suis actiones erubuit. Erat igitur quondam Ecclesia turpis, & deformis; & nihilominus à Christo Domino, tanquam pulchra, & decora amabatur. Quod D. Chrysostomus, homil. 20. in Epist. ad Ephes. expendens. Vbi, inquit, audire eum deformitatem? audi Paulum dicentem: Erat enim aliquando tenebra. Ephes. 5. Quid est atrium tenebrarum? & tamen tanquam pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix pro infirmo qui moritur. Sed quid mirum? Ætiopissa erat Moysis uxor, Num. 12. & tamen Saphira, id est; pulchra, ut vertic. Chaldaus, dicebatur auctore D. Hieronymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs vitijs summam deformitatem contraheret, ex diuinis tamen beneficijs summam venustatem induebat. Quid est Ecclesia Catholici mei? equidem pressè sumpta, congregationem fidelium sub lege gratiæ complectitur: strictissimè verò usurpata, locum sanctum, diuino cultui dicatum signat. Ergo maxima gratia, inasperata salus domui huic à Deo hodie facta est, quando in operatam pacem restituti, liberè iam Deo & Sacre deuotioni vacare, potestis. Quemadmodum etiam tunc, maximum Diuini furoris iudicium habebat, quando Ecclesiam sanctam, in desolationem tradidit: quia tunc fœdus amicitie nobiscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,

Propter
Ecclesi-
asticorum
peccata
Deus per-
mittit per-
secutio-

Platina,

Horrenda
eades Ec-
clesiasti-
corum &
seculariū
in Polonia

Causa tan-
ti mali.

& Platina in vita Marcellini primi, propter corruptos nimia libertate & indulgentia Christianorum mores, maxime vero Ecclesiasticorum, quorum peruersitatem, Diuina iustitia frangere, hac persecutione instituit, dum simulationem in vultu, dolum in corde, fallaciam in eorum verbis cerneret. *Et enim inquit Platina, superbia, inuicitijs, odijs inter se certantes, tyrannidem potius, quam sacerdotum superiorem videbantur, Christiana pietatis omnino obliui, ac diuina mysteria profanantes potius, quam celebrantes. Conijcite iam oculos in vestram desolatam Patriam, quid censebitis prouocasse Deum, ad tam horrendam ultionem? Inter vnus mensis spatium, irrumpente in viscera Regni nostri Rakocio, & omnium, quos antea secula numerare possunt tyrannorum crudelitatem, quasi in vnum compendium resuscitante: plusquam trecenti Sacerdotes, vna cum Religiosis diuersorum ordinum cæsi sunt, hominum secularium multitudo innumera, stupratæ Virgines Deo dicatæ. nonne in causa sunt, enormissima populi vitia, quæ hæc nostræ ætate, eodiam creuere, vt vix apud Deum misericordiarum locum nobis reliquerint. Nonne corrupti mores, vel in profanis etiam hominibus detestandi: qui ita a peritæ & palam peccabant, ac si inde laudem quærent. Nonne auaritia Sacerdotum, & eorum maxime, qui rerum potuntur, quorum quanta nunc sit libido, vndique conquesta, quanta ambitio, & pompa, quanta superbia & desidia, quanta ignoratio tum suipsius, tum doctrinæ Christianæ; quam parua Religio & simulata potius, quam vera, nolo recensere. cum hæc omnia oculis exposita sint. Nonne soluta Religiosorum austeritas, quibus nisi viuere liceat, vt libet: sacrosancta Maiorum instituta, pro carnificinâ, humilitas, pro contemptu, parcitas cibi & potus, pro fame, contemptus elegantiz in vestibus, pro sorditie, clausura domus religiosæ, pro tyrannide; diligens inquisitio superiorum, in delicta peccantium, vana curiositas videntur esse.*

Parcite talia scribenti Sacerdotes; quia & ego Ecclesiasticus: parcite Religiosi: quia vestri amans: parcite seculares: quia vestrum obseruantissimus, veritatem dicere cogor. Hic ferme vitæ nostræ est progressus: pueritiam egressi, per ætatis lubricum vana sectamur, delicijs plus æquo immergimur, Deique parum memores, naturam matrem optimam in totum agnoscimus. Nondum adoleuimus, cum pro innata libidine trahimur in honorum

gradus, vt quisque valet: illum cirus, aut militia: hunc vocat tritura fori: ille cui ex officio incumbit cura pascendi gregis, vix sui memor, meditat quidlibet aliud, & qui Christi minister est, sæpe gulonem agit, venatorem, aut aucicum, quandoque mensarium. Sic illi vita traducitur conuiujs, venatione, luxu aulico, auaritiâ, vt sua quemque voluptas trahit. immemor raram esse pascendum ouium curam Episcopo, cui pro quili aula est. Qui militiam tractat, grassatur per fas & nefas, amicos, inimicos iuxta habet, prædatur in transitu, in statione opprimit, vastat ferro, flammâ desolat, violat Dei iura & hominum. Ad quem spectat Reip. administratio, vel iuris distributio, plerumque aut iura ignorat, aut notis vitur in abusum, quæ extra commercium sunt, habet sæpe venalia, aulici arbitrio, qui summam rerum tenet, ius dicit. Hæc ergo malicia, quæ altissimas in te radices egit o Polonia, ultionem diuinam euocauit, quam nisi penitentia diluas, multo grauiora te manent.

Alteram tantæ mali causam reperio, auaritiâ; quod manifestè colligo ex Scripturâ Sacra. Prohibuerat olim Deus suis Israelitis, ne quid de præda Ierichuntinâ, in priuatos vsus raperent, sed vt omnia ipsi Deo in anathema abolerentur. Quid factum? Vnus Achan inquit sacra pagina, tulit aliquid de anathemate; iratusque est Dominus contra filios Israël. Iosue. 7. Res stupenda, vnus Achan peccauit, & Deus iratus de omnibus ultionem sumpsit, permittens non solum, vt populus in prælio terga vteret, sed etiam vt ab hostibus miserabiliter casus oppleret campos. *Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum, qui statim terga vertentes, percussit sunt. Ibidem. Cur ergo ita factum; cum pæna non nisi peccantibus debeatur? Respondent communiter Doctores, id a Deo factum fuisse, in summam illius sacrilegij detestationem, cuius pænas saltem temporarias, etiam ad innoxios, noxijs tamen coniunctos, diuina iustitia extendit. Vt exponunt Lyranus, Abulensis, Serarius, & Augustinus q. 8. in Iosue inquit: Qui alto & inuisibili consilio suo nouit, quatenus extendat temporalem hominum penam, salubremque terrorem. Vbi opportunè vocat terrorem illum salubrem, tum ipsis nocentibus, qui videntes innocentium pænas, a proprijs culpis abstinere, veriti, ne maioribus supplicijs, pro flagitijs proprijs subijcerentur. Tum etiam innocentibus, qui aduertentes, quantum sibi periculum a nocentibus impendeat, alij eorum*

Lyranus,
Abulensis
Serarius,
Augustinus.

rum consortia cautiùs euitabant: alij eorum malefactoris curandis & expiandis, diligentius incumbabant. Considerate ergo Catholici mei, quid causæ, quod tam diu in afflictione detinebamini. Aduenerat anno præterito subsidium, ad liberandum vos ex hostili tyrannide, sed præter spem, castra deleta sunt, pars militum cæsi, pars in turpem fugam dispersi. Aderant breui post & altera subsidia, sed & istorum principia quidem pulchra, & exitus ignominiosus, & sine Marte, multa sanguinis effusio. Aduolauerunt iterum, vix expleto mense, tertia subsidia validissima, quæ rigida viginti trium septimanarum obsidione, ad summam egestatem, hostem deduxerant. Desecerant iam panes, animalia, & cætera victui humano seruientia, equorum carnes, apud primarios militum, cibis erant, & vix gregarij militis fames vltima, felibus, muribus, canibus, & veteribus animalium corijs explebatur. Et ecce cum iam victoria præforibus staret, hoste propediem vrbis deditionem cogitante, noui hostis insperata irruptio, spem victoriæ fefellit.

Quid putatis causæ? vestra auaritiâ: quia contra vetitum, tulistis aliquid de anathemate. Sic respondet ipsemet Deus Iosue 7. *Filijs autem Israël præuicati sunt mandatum, & usurpauerunt de anathemate. Anathema ex græco idem est, quod oblatio, sacrificium. Vestra ergo præuicatio in hoc notata est: quia de ijs rebus, quæ ad Dei cultum, ad sacrificia peragenda consecrata erant, ausi estis usurpare aliquid ad vestros vsus. Parum vobis erat, raptu viuere, vt hosti: parum furtiuis hostium excursionibus committere, & more viperino innocentem suorum sanguinem fundere: nisi etiam prædæ, & sacrilegiorum complices fieretis: dum quicquid de Ecclesijs Christi, asportatum est, vili pretio cœmere, plagulas in cemicinâ; penulas sacras, in perisomata; cassulas, in mamillaria; amictoria, in mitras muliebres; stolas, in manicas; poderes, in prophana indumenta, transformare non estis veriti; lucrum de sacrilegio, commodum de furto, prouentus de rapinâ, illicitè quærendo. Tantis itaque vestris facinoribus iniuriatus Deus, tradidit regnum hoc, ad conculcandum hosti, Sacerdotes ad laniandam, populum innocentem, in diram tyrannidem. Hæc est causa cur Urbem hanc, tot sanctorum Reliquijs decoratam, liberare Deus noluerit.*

Et profectò, si Balthasar Rex, propterea, quod solum de vasis sacris præsum-

psisset bibere, sub tempus conuiuij, eadem nocte interfectus est. Daniel 5. *Quia aduersum Dominatorem cæli eleuatus es, & vasa domus eius allata sunt coram te: & in, & opes tuas, & vxores, & concubinae tuæ, vinum bibisti in eis, & Deum, qui habebat statum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti; idcirco ab eo missus est articulus manus, quæ scripsit hoc, quod exaratum est. Quæ pena manet eos, qui tot vasa sacra, ab hostibus conquesta, liquefacta, turpis quæstus ergo, diuendere veriti non sunt? Achan solus pallium coccineum rulerat de anathemate, non tamen solus supplicium tulit: sed filij pariter ac filia, & scelere immunes, cum sacrilego Patre, conflagrârunt. Necdum satis: etiam peccudes, peccati incapaces, debitum ipsi supplicium non euaserunt, attestante, id sacra paginâ Iosue 7. *Tollens itaque Iosue Achan Filium Zare, argentumque, & pallium, & auream regulam, filios quoque & filias eius, boues & asinos & oues, ipsumque tabernaculum, & cunctam suppellectilem, & cuncta quæ illius erant, igne consumpta sunt.* Quid vobiscum fiet? qui vestes Sacras Diuino cultui dicatas profanastis, nonnulli easdem retinetis hucusque, aliò forsân ad diuendum mittendas. Sed erras o miser homo: & vnde ditescere vis, inde extremam tibi paras miseriam: ignis enim Diuinæ iustitiæ, non solum te, sed & totum quicquid possides, & vniuersam familiam tuam penitus absumet, vt nec nomen tuum, neque hæres remaneant. Vnicum duntaxat remedium vobis ad placandum, Deum superest, vt Zachæum imitemini, qui de omnibus malè quæsitis, in quadruplum satisfacere voluit. Lucæ. 19. *Eccedite medium bonorum de pauperibus, & si quid aliquem defraudasti, reddo quadruplum: ita & vos, si iniuriastis proximos vestros, si defraudastis Ecclesias sanctas, auarè res eius conquiendo, reddite si non quadruplum, saltem ea, quæ apud vos detinetis, conferte vasa sacra ad Ecclesiam, restituite vestes sacras altaribus, aliena proprijs dominis, & tunc aliquomodo Deum vobis propitium reddetis.**

Quare etiam Deus loca sacra profanari patiat, quare Ecclesias sibi dicatas in abominabilem desolationem hostibus aliquando tradat? Duplicem quoque causam inuenio. Primam: quia hoc Deus facit ad terrorem fidelium pessimè viuentium. Sic quondam Deus, propter peccata Iudæorum, Arcam veteris testamenti, in manus hostium tradiderat. *Et Arca Dei capta est. Vt præclare docet Theodoretus. Serm. 10. de Prouidentia. Deus, inquit, Alaphylin Arcam tradidit, populi iniquitatem arguens:*

Daniel. 5.

Res. Ec-
clesiasticorum
ab hostibus
ad lucrum
emere non
licet.

Iosue 7.

Lucæ 19.

Tom. San-
cti desola-
ntur ad
corruendum
peccatores.

Theodo-
retus.

guens: nec enim oportebat legem, propugnaculum suum facere eos: qui legem palam transgressi fuerant. Deus itaque sacra loca destruit, vel profana terreantur, ut intelligant peccatores, in suis sceleribus sordescere, nullum sibi fore etiam in locis sacris, aduersus diuinam ultionem munimentum. Licet enim sacerrimum illud sit, si tamen peccatores illo abutantur, destruetur: quia non

n. Machab.

propter locum, Gentem: sed propter Gentem, locum Deus elegit. 2. Machab. 5. ut subtiliter concludit S. Vualfridus lib. de rebus Ecclesiasticis. cap. 13. Ergo, inquit, propter peccata

Vualfrid.

hominum loca sacra a Deo negligi, testis est Arca ab Alaphylu capta; Templum toties euersum vel profanatum, & multa Christianorum Ecclesia, nunc a barbaris vastata, vel subuersa; nunc ignibus vel fulminibus desolata; nunc terrae motibus vel turbibus diruta. Quid sacratius Ezechielis Templo fuit? & tamen Deus praecipiens Angelis, ferro ad ultionem armatis, ut quoscunque Ierosolymis inuenissent, occiderent; subiunxit: A sanctuario meo incipite. Ezechiel. 9.

Ezech. 9.

Ne quis existimaret, habiturum se esse in diuino sanctuario asylum. Cumque Angelus eunstantes a sacro loco reuerentiae causâ abstinere, iterum Deusefficacius imperauit: Contaminate domum, & implete atria interfectu. Ibidem. n. 7. Vbi D. Hieronymus: nec vlla, inquit, Templi religio: quia offenso religionis Deo, contaminata sunt omnia, ut unde peccatum, inde iudicium sit. Hinc Zacharias, extremam populi Israelitici vastitatem exorditur a Templo. Zachariae. 11. Aperi, inquit, Libani portas tuas, & comedet ignis cedros tuas. Quasi illud Templum, licet alias inexpugnabile propugnaculum, tam facile rueret, quam si ipsum, vtrâ hostibus irruentibus panderetur. Moxq; subdit, Prophetam, Viula abies: quia cecidit cedrus. Quasi diceret: si sacra domus, quae est tanquam cedrus, ruit; profana, quae est velut abies, quo pacto stabilis permanebit?

Ibidem.

D. Hier.

Zach. 11.

Ibidem.

Sydozus

Relucta.

Hinc certum documentum sumit, ex ruina Ecclesiarum, ad terrendos malos fideles. D. Isidorus Pelusiota. l. 1. Epist. 73. Mirari inquit, te dixisti, qui scis, ut Deus, cum terra motum immittit, Tempus super minime parcat? At, certam huius rei declarationem, in diuinis libris habes. Nam ut Sanctae Arcae minime peperit; vtrâ eam vna cum ipsi sacerdotibus, qui deliquerant, barbari dedit: & urbem sanctificationis, & Cherubim gloriam, & solam, & prophetiam, & vitionem, & Thumim in conculcationem, & contraminationem gentibus addidit; ita ne nunc quidem ab omni labe puri mysterijs parcat. Ut dum sui ausu minime parcat, terrorem ijs, qui peccant, inieciat; atrociores videlicet; penam, ob ea, quae agunt, expectantibus. Viulet enim abies, quia cecidit

cedrus: fortibus cadentibus, imbecilliora erudiantur. Hoc malum venit super vos, Catholici: polluta sunt Tempia Dei, & replera cadaueribus cimiteria, resperfa sanguine Sacerdotum pavimenta, verbo dicam? expleta est in vobis illa Dei comminatio. Psal. 77. Tradidit in captiuitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum, in manus inimici. Ut tandem aliquando, de somno iniquitatis expergiscamini, vobiscum ipsimet, argumentando: & domum Sanctam, Deo permittente destruitur, nostra profana, quae non infortunio muluetur.

Alteram istius rei causam, puto malam oblationem: quia interdum fundationes pro erigendis, aut dorandis Ecclesiis, fieri solent de diuitijs pessimè quasitis, quas Deus non acceptat, ut palam declarauit in sacrificio Abraham, praecipiens: ut sibi filium suum immolaret: Tolle, inquit, filium tuum, & offer illum in holocaustum. &c. Vbi S. Thomas ponderans illud pronomen tuum: congruentissime inquit praecipit Deus sancto seni, ut sibi sacrificium de proprijs, non de alienis offerret; ut filium suum, non alterum; ut sua, non mutua accepta immolaret. Hoc exemplo demonstrans, gratissimam esse oblationem, quam ex operibus proprijs ipsi exhibemus, verum si de alienis id fiat, abominabile est apud Deum. Quod luculentè documentis Scripturae Sacrae comprobo. Prohibuerat olim Deus, ne Israelitae oblationes faciendas, melle miscerent. Leuit. 2. Omnis, inquit, oblatio, quae offeritur Domino, absq; fermento fiet; nec quicquam fermenti ac mellis adolebitur Domino. Quid causâ? Num forsan mel, aliquam mali rationem in se continet? propter quam repudietur a Deo. Mysterium aperit Doctor Angelicus. 1. 2. q. 102. art. 3. Vt, inquit, doceret, vitandam prorsus omnem carnalem dulcedinem, & voluptatem ab his, qui Deo sacrificium offerre constituunt. Quia Deus, eiusmodi oblationes, etiam ad umbras vique & figuras earum, abominabatur. Si ergo Deum nobis deuincire volumus, non offeramus illi mel, alieno labore & sudore comparatum; non offeramus ex alienis, sed de proprijs, si quid volumus offerre. Hoc ipsum comprobatur sacra pagina Leuit. 1. praecipiens, ne vllatenus in sacrificijs, offerentur plumae volucrum, quae immolabantur: Vesculam, inquit, gutturum vel plumam propter Sacerdos in loco, in quo cineres effundi solent. Pro Deum immortalem vtrq; vescula gutturis auium, est granarium, seu pensile horreum ipsarum: plumae quoq; sunt praecipua instrumenta: quoniam volatu earum, multo labore omnia congesta, sibi comparant.

Quare

Dionysius
Cartusius.

Quare igitur Deus hac sibi immolari prohibet? Nodum soluit Dionysius Cartusianus, qui ex mente Rabbi Salomonis dicit, Deum hac lege voluisse commonstrare, quantum sibi oblationes ex rapinis & alienis displiceant. Ad designandum, inquit, quod diuitum domus, praesertim de rapina, displiceant, propter gratia rapta in segetibus alienis, quae in vesicula congregantur. Fateor, quod auis habeat vesiculam plenam, sed granis alienis, ideo non admittit illam. Deus ad altare suum, ne videatur consentire furtis, & permittere, ut quis ouem furatur, & pedes offerat Deo, aut pauperibus erogat in elemosynam. Et licet Deus in sacrificijs pauperum, etiam pilos animalium acceptare soleat, non vult tamen sibi sacrificari plumas auium: quibus aues in aliena pradia molant, & eisdem grana rapiunt, ut vesicam suam repleant. Ut ostendat, quod abominetur in domo sua, sacrificia alieno labore parata, cum opera duntaxat singulorum, & virtutes personales, valorem habeant apud Deum; quia ut elegantè argumentatur Romanus Seneca lib. 1. de Clementia. cap. 10. Non est magni animi, qui de alieno liberalis est, sed ille, qui quod alteri donat, sibi detrahit.

Seneca
Romanus.

Eccl. 34.

Oblatio
nes de a.
Ienis fa-
ciens, est
homicidia.

D. Greg.

Fundatio-
nes de il-
licitis lu-
cis Deus
non ac-
ceptat.

Ierem. 25.

Hugo Car-
dinalis.

Hinc diuino spiritu afflatus Salomon, oblationes de alienis facientem, meritò homicidam appellat. Eccles. 34. Qui offerit, ait, sacrificium ex substantia pauperum, quasi victimam filium in conspectu Patris sui. Quasi diceret interprete, S. Gregorio: quemadmodum si ara cuiuspiam erigeretur, ad sacrificandum ei in illa, tanquam Deus, & in primam victimam, offerendus esset filius eius amantissimus; ægerimè ferret, tam iniuriosum sibi honorem, & tot impensis acquisitum. Sic planè Deus offenditur Eleemosynis, & sacrificijs sibi oblati, ex bonis & substantiâ pauperum atq; egenorum, quos tanquam filios suos diligit. Quia ergo tunc exhibetur Deo impietas vitata, & exercita cum filiis suis; non verò pietas sacrificij, ideo tales oblationes, non solum ipsi displicent, ut ingratae; sed insuper ad implacabilem iracundiam eum prouocant, concludente Diuo Gregorio Epist. 110. Dona iniquorum non probat Altissimus, neq; respicit ad oblationem eorum. Hinc ipsemet Deus arguit impietatis illos fundatores, qui de lucris illicitè quasitis, aut de alienis bonis, contra regulas iustitiae usurpatis, volunt sibi facere nomen æternum, erigendo & dorando Ecclesias. Ierem. 25. In alutis inueniuntur est sanguis pauperum. Quem locum Hugo Cardinalis sic exponit: Pax egentium, vita pauperum, & qui

defraudat illum, homo sanguinis est. Quasi diceret: quicquid de alienis offers Ecclesiae, aut pauperibus, perinde est, acsi panem sanguinis, acsi homicidium Deo offerres. Non talis fuit Zachaeus, qui Christum in domum suam, rarâ illâ resolutione suscepit: Dominus dimidium bonorum meorum do pauperibus. quasi diceret: non differo usque ad mortem, quemadmodum alij, sed ex nunc cedo bonis meis, & dimidium eorum, pauperibus, in Eleemosynam erogandam dono.

Et licet quispiam posset obijcere, exigua admodum fuisse hanc Zachaei resolutionem, neque satis laudabilem conuersionem, cum non omnibus bonis suis cederet: Qui enim solam medietatem bonorum suorum donat, videtur tantum semiconuersus, nec perfectè sequi Christum, imitando veram illam paupertatem Apostolicam: Ecce nos reliquimus omnia, & secutus sumus te. Matt. 19. Non videtur velle parere voluntati & consilio Christi, qui sciscitanti probo cuidam ac diuiti adulescenti, quidnam sibi ad consecutionem vitae aeternae necessarium foret? respondit: Vende omnia quae habes, & da pauperibus. Proinde exiguum rem praestitit Zachaeus, quando fauorem Christi sibi concilians, dimidium bonorum in Eleemosynam pauperibus assignaret. Nihilominus Diuus August. in Psal. 125. summam eius in hoc facto perfectionem agnoscit: Esti audias, inquit, eum dicentem, Domine, dimidium bonorum meorum do pauperibus, &c. non credas, non totum dedisse: aliud enim dimidium, non sibi reseruauit, sed ut haberet, unde debita solueret. Quasi diceret: videbat Zachaeus iustitiae actum, ceterarum virtutum actibus priorem esse, & illi ante omnia satisfaciendum: cum iustitia sit prima virtutum moralium. Et ideo Zachaeus prius voluit exequi ea, quae a nobis lex exigit; prius voluit restituere aliena, & reddere cuilibet, quod suum est; ex residuo verò pauperibus benefacere, quod est summæ perfectionis opus. Quippe lex Diuina ita statuit, ut ea, quae sunt, praeccepti & obligationis, antecedant illa, quae sunt meræ deuotionis. Hinc grauissimè peccant, qui non seruatis ieiunijs ab Ecclesia praescriptis, diebus Sabbathiuis ad honorem B. Virginis exactissime ieiunant: qui non intermittentes singulis diebus audire missam, nulla die de soluendis debitis, aut restituendo alieno cogitant: qui varijs deuotionum exercitijs occupantur & peccata fugere minime curant. Ut praeclare docet. D. Bernardus in materiâ de voto: Ingratum est, inquit, Spiritui sancto, quicquid

Matt. 19.

S. August.

Propter
nutrere
enim, quae le-
gis sunt, propter
opera e-
rogatio-
nis, graue
peccat.

D. Bern.

quicquid obtuleris, neglecto eo, ad quod teneris. Quod approbat ipsemet Deus Levit. 22.

Levit. 22.

Oleaster.

Bonum, inquit, & onem, aure & cauda amputata, voluntarie offerre potes: votum autem ex eo solui non potest. Quem locum Oleaster sic exponit. Permissus Dominus defectum aliquem in sponte oblationis, quem non permittit in debitu, ut non doceat, debita potius; quam voluntaria soluere.

Atque iam ex his tandem de vestro casu eruite discursum. Spectatis tot basilicas in hac vrbe magnifice extructas, nunc solo æquatas? Et miramini, quod Deus ne quidem locis sacris pepercerit. Causam ego aperiam Catholici deplorandæ istius ruinae, (modò id vobis stomachum non moueat) forsitan de malè quæsitis oblationibus, templa illa edificata erant, & eapropter Deo displicuerunt. An non malè parta sunt ea, quæ auarè nimium colliguntur: cum dicat Sapiens Deut. 33.

Deut. 33.

Rara sunt diuitiæ sine iniquitate: quia nec hominem satiant, nec ei fructum vllum salutis afferunt, ut optime concludit Sapiens Ecclesiastæ 5. Avarus, inquit, non implebitur pecuniâ, qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis.

Ecclesiastæ 5.

Audite quæso, quem fructum ex diuitiis possessores earum capiant. Caliphas Babyloniarum Rex, congeserat auri atque argenti copiam maximam, thesauros inestimabiles sine numero, tandem bello ingruente, cum milites pro

Caliphas Rex pro-

pter au-

ritiam mi-

serere pe-

rui.

defensione regni, & sui ipsius colligere nollet, thesauris parcens, obsidione cinctus est, & vrbe ab hostili exercitu facile expugnata, miserè captus, & in vincula coniectus, in illam ipsam turrim, vbi thesauros asseruauerat, sine cibo & potu destrusus, & in ludibrium obiurgatus; I nunc,

& famem depelle thesauris, quos tam auarè seruasti. Ideò ut in illo verificaretur illud Sapientis effatum. Ecclesiastæ 5. Diuitiæ conseruata in malum Domini sui. Sic planè multi edificauerunt magnifica templa, sed quia forsitan ex diuitiis auarè & inique collectis, ideò, ut Deus ostenderet, quantoperè illi displiceat talis oblatio, dirui & desolari permittit. An non malè quæsitæ sunt, quæ ex suppressione testamentorum à fidelibus relictorum, sibi homines usurpare solent, & tanquam propria in dotationes Ecclesiarum conuertere. An non de malè quæsitis sunt illæ oblationes, quas eo

Ecclesiastæ 5.

sine facimus, ut nobis gloriam apud posteros comparemus? Cum ex diuino mandato, Eleemofyna ita facienda sit, ut non videaris ab hominibus, iuxta illud Mat. 5.

Mat. 5.

Ascendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in talis est.

Vbi omnes fermè Græci codices, pro iustitia, Eleemofynam legunt.

Quod si institeris, quomodo prohibet Dominus, ut iustitiam nostram non faciamus coram hominibus? cum apud eundem Euangelistam, superius dixerit: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Respondet Laurentius de Aponte Tom. 2. in Matr. Christum loco citato, non prohibere visionem, sed finem distortum & vanum. Vult ergò videri opera nostra, sed ad finem bonum; quemadmodum ibidem statim addit: Vt glorificens Patrem vestrum, Sed non vult id eâ intentione à nobis fieri, ut videamur ab hominibus. Sic concludit D. Chrysostomus in Imperfecti. Qui, inquit, iustitiam facit, non ut ab hominibus videatur, etsi coram hominibus fecerit, non tamen coram hominibus facere videtur. Cuius statim perbellam rationem affert: qui enim aliquid facit propter Deum, neminem videt in corde suo, nisi Deum, propter quem fecit; sicut artifex eum semper habet præ oculo, qui sibi opus faciendum commisit. Optime equidem; nam quid refert, si clanculò aliquid boni agis, & à nullo videaris, si in corde & imaginatione multitudinem habes hominum, te inspicientium, ex desiderio vanæ gloriæ; sic vanus eris, ac si in publico illud egisses: firma in corde tuo desiderium soli Deo complacendi; absconde in corde solum Deum, eiusque gloriam: nam ut sic, etsi coram hominibus opus facias; homines tamen non attendes, non aspicies. Nihilominus licet hoc verum sit, consultissimum tamen suadet Gregorius Mag. lib. 8. Moral. cap. 30. Ut in occulto opera faciamus bona, inquit, Valde perfectorum est, sic ostenso opere auctori gloriam non querere, ut de illa laude priuata, nesciant exultatione gaudere; unde infirmi, quia perfectè contemnendo non superant, necesse est, ut bonum, quod operantur, abscondant.

Vos iam alloquor Catholici mei: videtis nunc gloriosa illa Patronorum vestrorum sepulchra, auro & argento spoliata, orbata omni pulchritudine Altaria, denudatas imagines tabellis argenteis, aureis ac phrygia pictis parietes, candelabris, & omni prorsus sacrarum vasorum supellectile Sancta Sanctorum lamentamini. Sed fatebimini rem intimè scrutando, id iusto Dei iudicio accidisse. Jam enim eò processerat humana arrogantia, ut quicquid pro Ecclesiâ Dei faciebamus, id toti orbi innotesceret. Si erigebamus Ecclesias, aut capellas, aut monasteria; si donabamus vasa pretiosa ad cultum diuinum, ad peragenda sacrificia, nostris stemmatibus, ac inscriptionibus

infirmis insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem in cap. 6. Matr. Bonorum, inquit, operum merces, tam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bono operibus meritis sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, ideò nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatis Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contraminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemofynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quo enim bonum filius, non potius Patri suo, eiq. caelesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. Et laudem illorum valem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Mat. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in caelo est.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domui huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. O temeritas! O ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemofynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à præd

DIE SANCTI DOMINICI

CONCIO PRIMA

Si sal euauerit in quo salietur. *Matt. 5.*
S. DOMINICVS fuit nouus sal, caeleste condimentum
hominibus prabens.

Sub tempus belli Suetici. 1656.

Antea est salis cum gustu huma-
no familiaritas, ut non magis
sine sale mensa, quam sine in-
cunditate felicitas vitæ con-
stare possit. Appone solerti in-
dustria exquisitissime preparatas dapes,
imple numerosissimis ferculis mensam,
lautitiam plusquam regalem in conuiuijs
ostenta; si tamen vnicus sal defuerit, om-
nia insipida manent, nihil ad gustum,
nihil ad palatum conducit. Quod si sal af-
feratur, epulas paulatim illatas, continuo
sapore suo, quasi splendore perfundit,
condit, & lapidas reddit. Ut optime
Schola Salernitana in hunc modum de-
cantat.

Schola Sa-
lernitana.

Vas condimenti proponi debet edenti.
Sal virus refugas, recte insipidum, saporat.
Non sapit esca probe, quæ datur absq. sale.

Sed quid profanas mensas sine sale
gustui ingratas proclamo? cum ne ipsi
Deo, insulsum quidpiam placere Sacra-
pagina edisserat. *Leuit. 2.* Quidquid obule-
ris sacrificij, sale condies. Et *Ezechielis 43.*
Offeres vitulum de armento immaculatum, & of-
feres eos in conspectu Domini, & mittent Sacer-
dotes super eos saltem, & offerent eos holocaustum
Domino. Quidquid ergo, Dominico altari
offerendum apponebatur, ex diuino præ-
cepto sale condebatur, ut sacra facien-
tes intelligerent, per candorem salis, pu-
ritatem mentis esse habituros; & per sa-
lis acrimoniam, conscientiam stimulis
commissorum criminum esse vellicandam,
ut postea animo demisso, ad litandum ac-
cederent. Progredimini ad ipsos vsus sa-
cros, nonne apud Christicolæ Religio
sancta à sale inchoatur, quando sacro
fonte lustrandis sal apponitur, egregie ad
id alludens D. Augustinus, dum de se
puerō sic inquit, *Lib. 1. Confess. cap. 11.*

D. August.

Signabat iam signo crucis eius, & condebatur ei sal.

le iam inde ab utero matris meæ. Immo De-
monum potentia sale fugatur: atq. hinc
est, quod aqua lustralis, vulgò benedicta,
absque sale non consecratur, ex determi-
natione Alexandri primi Pontificis: *Aquam*
(inquit ille) sale conspersam populis benedicimus,
ut ea cunctis aspersi sanctificentur, quod & omnibus
Sacerdotibus faciendum esse mandamus: nam sci-
nis vitula aspersus, populum sanctificabat, atq. mun-
dabat; quanto magis aqua sale conspersa, diuinisq.
precibus sacra, populum sanctificat atq. mundat.
Hoc vnicum & dilecta Christianitas, re-
quirebat Saluator tuus, ut sal nusquam in
domo tuâ deficeret: *Numer. 18.* Dixit
Dominus ad Aaron, omnes primitias sanctuarij,
quas offerent filij Israël Domino, tibi dedit, & filijs &
filabus tuis iure perpetuo, pactum salis est sempi-
ternum coram Domino; tibi & filijs tuis. hoc est;
ut nusquam ab ardore religionis, & do-
ctrinâ salutari recederes; sic concludit
Apostolus *Rom. 12.* Omnis inquit, *vitima*
spiritualis, & Deo grata, igne salietur; & om-
nis vitima sale salietur. hoc est, tribulati-
one & sapientiâ, ut exponunt Theodor.
Protop. Beda, Rupertus, Eucherius, Cy-
rillus *Lib. 15. de Adoratione.* Sed quia
in te euauit sal doctrinæ sanctæ, acri-
moniam perdidit, dum ad tua desideria,
coaceruares tibi Magistros auribus pru-
rientes, & à veritate auditum auerteres,
ideo non est, in quo salietur: ideo in te omnia
amara, omnia insipida. Euauit in te sal,
hoc est, zelosi illi tui Doctores, qui te
ad omnium virtutum amorem, suo exem-
plo & eruditione incitabant. Sic locum
hunc exponit Rupertus *Libro 5. de glo-*
riâ, & honore filij hominis, ubi querens,
quomodo sal hoc; Doctor euanescat? *Rup. 1. c.*
Nonnunquam, ait, euanescente contingit sal, cum
scientiam quis habens, abutetur eâ in superbia, &
per mentis elationem loquatur scientia, vel conscien-
tia sua conuicia, sciens veritatem; dum alteri
inuidet

Alexand.
Pontifex

Numer. 18.

Theodo-
rerus-Pro-
copius, Ru-
pertus, E-
ucherius
Cyrillus

Rup. 1. c.

Concio Prima Die S. Dominici.

inuidet, & alteri cadere, qui forte prior locutus
est, aut cui iuniori reuelatum est, quod melius est,
dammum suum putet, & quasi tormento grauatur,
quia superbus & elatus est. Ne ergo propter
defectum salis, illa horrenda Dei ultionis
cominatio in te adimpleatur, si sal euauerit
ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, &
conculcetur ab hominibus. Nouum ego tibi sa-
lem D. Dominicum, à quo caeleste con-
dimentum imbibes proponam.

Duplicem esse saltem agnoscunt Au-
thores, vnum terrestrem, qui ex aquis

Leuit. 2.

Rabbi, Sa-
lomon.

Opinio
de sale.

Antonino.
Visto Sen-
ex Catha-
rino Sen.

marinis à mari segregatis, & in terrâ me-
atibus variè alteratis procreatur: alterum
caelestem, qui è cælo mittitur in terras,
iuxta illud *Petræ.*
ignis est salis vigor, & caelestis origo.
Quod luculenter colligo ex sacris lite-
ris *Leuit. 2.* Quidquid obuleris sacrificij, sale
condies, nec auferes sal fœderis Dei tui, de sa-
crificio tuo. Vbi Rabbi Salomon curiose
inuestigat, quare Scriptura sacra, sal il-
lud ad diuina sacrificia requisitum, sal
fœderis appellet? & respondet ideo: quia
aquæ de quibus cæli producti sunt, de-
fluxerunt in terram, illique sal summè
necessarium attulerunt. Dæus itaque i-
nitio creationis, videns indignari aquas
terrestres, quod à caelestibus segregata
essent, promissit earum vsum fore in taber-
naculo fœderis, utq. sal qui ex aquis fit, per-
petuò adhiberetur sacrificijs, lege cau-
tum esse voluit. Sal eiusmodi Catholi-
ci mei, qui vobis è cælo, ad condien-
das animas vestras missus est, non alius,
nisi Dominicus, sacri Prædicatorum Or-
dinis piissimus Fundator, mihi videtur
esse. Ad quod firmiter stabilendum au-
thoritate D. Antonini nitor. Refert il-
le in vita D. Catharinæ Senensis, cam-
diuinæ contemplationi immersam, vi-
disse Summum & æternum Patrem, de
ore suo coeternum sibi Filium produ-
centem, & ex alio latere, beatissimum
Patriarcham Dominicum, ex eiusdem
æterni Patris pectore prodeuntem. Ad-
miranti verò insolitum illud spectaculum
Sanctæ Virginis, respondit Pater æter-
nus: hi, quos vides, ambo sunt filij mei:
vnus naturalis, & alter adoptiuus: vnus
tanquam verbum ex ore meo nascitur, al-
ter, (puta Dominicus) velut corculum
meum, insidet pectori meo, quod amo-
ri & zelo est iure debitum, quo ipse e-
iusque filij, & alumni euangelizant vera-
bum meum, meque omnibus terrigenis
annuntiant. In corde illos foueo, sem-
perque eos, tanquam eximios honoris
mei zelatores, & præcones gloriæ meæ

protegam & tuebor. Quasi apertius dice-
ret: propter illustre munus Euangelicæ
prædicationis S. Dominicum, eiusque Fi-
lios peculiariter amabo, Christo Filio
meo propter prædicationis institutum si-
millimos.

Non potuit iam caelestis ille Pater,
maius elogium D. Dominico tribuere,
quam dum eum suum filium appellaret?
per quod manifestè ostendit, quod S. Do-
minicus, eiusque filij, cæteris omnibus
Religiosis, ac eminentissimis illarum Fun-
datoribus, longè antecellant. Cui opi-
nioni ut facilius subscribaris, sumite cui-
dens documentum ex Doctore gentium
D. Paulo, qui incredulis Iudeis probans,
Christum Dominum fuisse incomparabi-
liter maiorem, & excellentiorem Moyse,
sic argumentabatur: *Hebr. 3.* Moyses qui
dem fidelis erat in tota domo eius, tanquam famu-
lus; Christus verò tanquam filius, in domo qua su-
mus nos. quasi diceret: Fateor insignem
& eminentem fuisse Moysem, aded inti-
mum & charum Deo, ut illum ore ad os
alloqueretur: *Sicut solet homo ad amicum suum.*
Exod. 33. ita familiarem in domo eius,
ut cuncta arbitrio suo regeret, dispo-
neret, & gubernaret; ita potentem in pa-
terandis miraculis & portentis, ad affli-
gendum Pharaonem, ut illius in terris
Deus haberetur, acclamante id Sacra
pagina. *Exodi 7.* Ecce constitui te Deum Pha-
raonis. Cæterum, omnis ista dignitatis ex-
cellentia, neutiquam dignitatem famuli
excessit. At verò Christus, fuit tanquam
Filius in domo sua, ita ut quemadmodum
Dominus excedit famulum, sic incompa-
rabiliter Christus Dominus, Moysem in
eminentiâ dignitatis superauit. Mouete
igitur vterius subtilem argumentationem
Catholici, & facile deprehendetis, quod
S. Dominicus & eius filij, longissime cæ-
teras Religiones prætergressi sint. Nam
reliqui Sancti, siue in cælis triumphan-
tes, siue in terris militantes, eundem di-
gnitatis titulum promeruerunt in domo
Dei; quem & Moyses; scilicet, quod es-
sent boni & fideles famuli Dei. Ex hoc
titulo iactat suam felicitatem D. Paulus
1. Corint. 4. Sic nos existimet homo, ut mini-
stros Christi. Ponderate altius particulam
istam, scilicet: non audeat Doctor gentium;
se & suos coapostolos, excellentiori di-
gnitatis titulo condecorare, nisi quod
essent ministri Dei & Christi. Immo sa-
gaci mente, si habet, cælorum intima
scrutemini, ipsosq. supremos Seraphim,
qui à primo lux creationis instanti, sum-
ma Dei amore incensi flagrant, atten-
tius

Hebr. 3.

Exod. 33.

Exod. 7.

S. Domi-
nicus ideo
exterius
Sanctis
honorabi-
lior, quia
Dei filius.

1. Cor. 4.

Febr. 1.

tius contemplantini, & auscultate, quam illis excellentiæ prerogatiuam adscribat S. Paulus. Habr. 1. Omnes inquit sunt administratores Spiritus. Ecce neminem excipit, omnes sub hoc titulo comprehendit. At verò piissimus Patriarcha D. Dominicus, quo privilegio gaudeat in domo Dei, ipsemet Dominus declarat dilectissimæ filiz suæ Catharinæ, Dominicum esse filium cordis sui: si ergo ceteri Sancti, sunt tantum famuli & ministri, solus Dominicus filius; æquis facili non animaduertet, eum præ alijs honoratissimum in domo Dei haberi. Hunc itaq; saltem in cælis procreatum: quia è latere æterni Patris genitum, misit in terras Saluator noster, condiendis mortalium animis, scilicet; D. Dominicum.

Thom.

Duplici de causa Deus mundo saltem condidit; imprimis, ad mundandam omnem putredinem, ut docet S. Thomas in citatum Evangelij locum scribens: Sal, inquit, habet vim mundificatiuam, siquidem a vermibus & putredine seruat, propter quod, sal viuientium mors, & mortuorum vita. Plutarcho appellatur. Quomodo, inquit anima nostra, verum diuissima, non finit destituere molem animalis: sed eam continet; ita natura salis, opus animæ emulatur, dum cadauera constringit, & ad conseruationem cohibet. Præterea, ad sanandas pestiferas affectiones, & grauissimos morbos, consulite obsecro peritissimos in arte medicâ, & facili virtutem sanatiuam in sale deprehenditis: cum enim sal calefaciat, siccet, extenuet, dissoluat, discuciat, abstergat, & astringat, ideo apud Medicos in multis affectionibus adhibetur. Imprimis enim vlcera & pustulas capitis, cum sebo vitulino curat, doloribus aurium cum aceto imponitur; Galenus, lib. de oculis cap. 6. in oculorum apostematibus saltem adhibet. Sal dentium stuporem dissoluit: impedit ne dentes corrumpantur, & semicorruptos instaurat, necnon eorundem dolorem leuat, dum patiens ieiunus mane granum salis sub lingua contineat, donec prorsus liquecat. Item gingiuis humore vexatis, nec non vicerose lingue opitulatur. Rursus faciei suggillationibus, sal non vulgariter prodest, immò & nitorem vultui conciliat, ut eleganter canit Ouidius, de Medicamine faciei inquit.

Galenus.

Arete, rose quantum manu una prehendat. Cumq; Ammoniaco mascula thura sale. Hordea quem saluare, illu infunde cremorem. Equum expensas, cum sale thuravos. Hinc multi Auctores prodiderunt, pa-

Ouidius.

ne cum sale frequenter manso, roscum, colorem genis conciliari. Consulite & ipsas Sacras literas, an non facile ex illis virtutem sanatiuam in sale agnosceris. Habitatores vrbis Hierichontinæ, videntes Prophetam Elisæum redeuntem ad patriam suam, maximâ cum humanitate, & comi benignitate eum receperunt, his eum alloquentes verbis. 4. Reg. 2. Ecce habitatio ciuitatu huius optima est, sicut tu ipse Domine perspicies, sed aqua pessima sunt, & terra sterili. Quasi dicerent, locus quidem ad habitandum est amenus, sed terra adeo infæcunda & sterili, ut ne vnicum florem proferat, neque in illâ propter sal sedinem aquarum, vllum viride, seu vernans folium deprehenditur. Audiens hæc vir Dei, mandauit sibi adferri vas nouum, & modicum salis. Afferte mihi vas nouum, & mittite in illud sal. Postquam verò egressus ad fontem, misit in illum sal, & benedixit aquis, illico aquæ conuersæ sunt in dulces & potabiles, inquit: Hæc dicit Dominus: sanauit aquas has: & non erit ultra in eis mors, neq; sterilitas. D. quoque Bernardus saltem consecrare solebat, quo animalia varijs morbis affecta, sed potissimum pestilentia sanabat. Hæc etiam duplex necessitas mouit Deum, ut Beatum Dominicum genitum de latere suo, mundo concederet: ut is mundum, turpitudine peccatorum fatentem, mundaret; & fomitem peccati æstantem, grauitatq; ac periculose ægotantem sanaret, concedens ei virtutem mundatiuam & sanatiuam.

Illud virtutis sal ab omnibus tribuitur, quod carnes à corruptione præseruet; at verò corruptis iam carnibus minime subuenire potest. In cælesti sale, D. Dominico, id mirabile Diuina omnipotentia operata est, quod non solum præseruandis hominibus ante corruptionem profuerit, sed etiam corruptos iam, ad sanitatem reuocare potuerit. Et quid oro magis corruptum illis peccatoribus, qui replicatis criminibus defædantur? quam difficile hi, ad pristinam sanitatem recurrunt? suscitaturus Dominus Lazarum quadriduanum, & orauit, & stetit, & lapidè iussit amoueri, reclamantibus sororibus. Quadriduanus est, & iam fetet. Ioan. 11. Vbi D. Bernardus, corruptum iam ex iteratione criminum, ex acerbatione dierum malorum, peccatorem contemplantur, quod sicut Lazarum, non nisi Diuina omnipotentia, de sepulchro poruit educere; ita inueteratum diuturnâ peccandi consuetudine hominem, ad pristinum gratiæ & virtutis statum reuocare, solius

Sal eorum, pte carni, bus nihil prodest.

Ioannis 11.

S. Bernardus.

Rom. 2.
D. Anselm.

solius dexterae Excelsi opus est. Sic de peccatoribus in crimine persistentibus, commissaq; replicantibus, argumentatur Apostolus. Rom. 2. inquit: Theaurizas tibi iram in die ira, Quod D. Anselmus de Benignitate Dei, ita exponit: Tramsibit probus thesaurizat, quia dum ad penitendum tempus accipit, & ad peccandum expendit, ipsum remedium gratiæ; vertit in augmentum culpæ. Et ideo illis, qui longâ Dei patientiâ se emendare reuolunt, sed adhuc in contemptum exaggerant peccata, fæx diuinæ iustitiæ reseruatur, Psal. 74. Etiam sex eius non est exmanita, bibent omnes peccatores terrâ. hoc est; vt ingeniosè commentatur D. Nazianzenus: Facem interdum puta extremam iram asseruat Deus, vt eam totam in eos effundat, qui humanitate ipsius, & facilitate salientis adeo non sanantur, vt etiam obdurecant, instar Pharaonis. Et ideo sal immittendus ad præseruationem ægritudinis, immittitur ad æternam supplicij durationem, quo quidem carnes, misere æternam conduntur ad penam incorruptæ, planè ad corruptionem interminabilem. Renocate vobis in memoriam vxorem Loth, in statuam salis conuersam. Gen. 19. Respiciensq; vxor eius post se, versa est in statuam salis. Vbi pulchrè Nazianzenus discurre: Ne, inquit, in salis statuam concrescamus, columnam inquam sanè immortalem, animaq; in vitium relabentem accusatiorem. Conuertit Deus vxorem Loth in statuam salis, vt illi qui peccata respiciunt, hoc est; sapius reiterant, nec ante corruptionem, sale Euangelico à Prædicatoribus immisso, præseruari curarent, ad æternitatem corruptibilitatis sale condiantur. Nihilominus etiam obstinatissimi peccatoris curationem, quæ difficillima, & peculiare diuinæ omnipotentis opus esse censetur, potuit D. Dominicus operari; quia fuit cælestis sal, corrupto iam seculo à Deo datus.

Psal. 74.

D. Nazian.

Gen. 19.

D. Nazian.

Vxor Loth
cur in statuam
salis
verba.S. Dominicus
humilis
Eccl. 30.
fuerat
apparet.

Eccl. 30.

Periclitabatur extremè temporibus Innocentij III. Ecclesia Sancta, iamque à grauissimis hostium insultibus, toties vastata & diruta, penitus collabi videbatur. Et ecce, tùm necdum Sacer Dominici Ordo; confirmationem à summo Pontifice obtinisset, vidit in somnis piissimus Pontifex, Dominicum accurrentem, & suis humeris totam illam ruinofam fabricam Lateranensis Ecclesiæ sustentantem: vt statim ab eo tempore palam fieret, Dominicum futurum Ecclesiæ Sanctæ fulcrum, cui meritò illud Eccl. 30. elogium possit attribui. Quis in vrbis suæ suffulsi domum, & in diebus suis corroborauit templum. Nonne B. Dominicus acerrimus Ecclesiæ

Sanctæ propugnator, Fidei hostium extirpator? Agnouit probè hanc veritatem Urbanus IV. asserens Filios S. Dominici comedi à zelo domus Dei: & Alexander IV. appellans eos, propugnatores Fidei, quos secundum Religionis officium, zelus comedit animarum. quasi zelo illo, veluti lento & protracto martyrio, consumantur & exedantur. Ad quod mihi alluisse videretur, Regum & Prophetarum antesignanus Dauid, in personâ Christi loquens ad Patrem æternum. Zelus domus tuæ comedit me. Psal. 68. quasi diceret; Zelus boni communis, zelus Religionis Orthodoxæ, zelus salutis animarum, comedit me. Considerate, an non verissimè sententia hæc, Religiosissimæ Prædicatorum familiæ seruiat. Szuiebat in dies Suetica tyrannis, in direptione Ecclesiarum Cracouiz, & licet iam immensos collegisset thesauros, tamen quiescere potuit. Sed vrgentibus clamoribus Dei & Ecclesiæ capitalissimis hostibus hereticis, incurabile tandem virus exomiz, clerum vniuersum, secularem atque Religiosum, ad blasphama iuramenta compellens, qualia olim sub Iacobo Rege in Angliâ, excogitata primitus fuere, in repudiationem potestatis sedis Romanæ, in detestationem Religionis Catholicæ. Iubet nouâ iurandi formâ, se vnumquemque obstringere, negando supremo in terris Christi Vicario potestatem, relaxandi adeo perniciofa iuramenta; absoluenique à periurio tantâ blasphemie transgressores; renuntiando indulgentijs Sanctis. Infremuit ad hæc zelosissima Prædicatorum familia, & vnica duntaxat cum

Academiæ Cracouensis Doctoribus, restitit in omne scelus effrenatæ hostium malitiæ, firmissimis rationibus ostendens, talia iuramenta, periuria potius, nequam à vero Catholico fieri posse. Indignatur hostilis furor, suis intentis non omnia ex animo succedere, exilium minatur intra breue tempus, ni propositum mutent. Constante nihilominus persistent in suâ Sententiâ Prædicatores cum Academicis, mori potius parati, quam Deum deferere: illo forsan innocentissimæ Susannæ exemplo roborati. Dan. 13. Melius est mihi absq; opere, incidere in manus vestras: quam peccare in conspectu Domini. tùm oraculo Pauli V. in suo breui, ad Catholicos Anglos sic loquentis. Vobis ex verbis ipsis perspicuum esse debet, quod huiusmodi iuramentum, salua Fide Catholica, & salute animarum vestrarum præstari non potest, cum multa contineat, quæ fidei ac salutis aperte aduersentur. Propterea admonemus vos, vt ab hoc, atq; similibus iuramentis præstan-

Turamentum blasphemum à Catholicis exa-

Academiæ Cracouensis constantia in repudiando illicite iuramento.

Dan. 13.

Paulus V. ad Catholicos Anglos.

L

proflandis omnino caueatis. Tum Epistola Cardinalis Bellarminus ad Georgium Blackuellum Archipresbyterum Angliæ, qui à nominato Rege Angliæ incarceratus fuit, propterea, quod simile iuramentum præstare nollet. Is dissuadens fluctuanti iam in carcere feniculo Archipresbytero, & in executionem propoiti iuramenti inclinanti, sic scribit: *Neq; enim frater charissime, iuramentum illud, ideo licitum esse potuit, quod aliquomodo semperatum, & modificatum offerebatur: futo enim eiusmodi modificationes, nihil aliud esse, quam Satana dolis atq; versutiar, ut Fides Catholica de primatu Sedis Apostolicæ, vel aperit, vel obturpetur.* Et reuera Christi serui, tantum abesse debent à susceptione illiciti iuramenti, ut ab omni etiam suspitione simulationis præstiti iuramenti, cauere debeant, ne fidelibus populis, vllum præuaricationis exemplum reliquid se videantur. Sic insignis ille Diuinarum legum obseruator Eleazarus, neq; porcinas carnes comedere, neq; simulare comedisse voluit, quamuis grauisima tormenta sibi cerneret imminere: ne multi iuuenum per eam simulationem, ad legis præuaricationis animarentur. 2. Mach. 6. Et licet non deerant tales, qui dogmatum subtilitatem esse dicerent, quæ iuramento, Clero Craconiensi proposito continebantur, & non esse propter rem tam paruum, hostis imperio relucendum. Non defuerunt tamen viri perfecti, qui palam affirmabant, non esse de diuinis dogmatibus, vel minimam aliquam syllabam corrupendam, etiam si tormenta & mors ipsa toleranda proponatur. Et ecce horret calamus referre triste spectaculum! indicitur migratio de ciuitate intra vnus horæ spatium, circa vespertas diei Sanctissimæ Trinitatis consecrati, interumpitur vespertina solemnitas deuotionis iam inchoata, exeunt omnes Religiosi de monasterio, & tanquam oues coram tondentibus se obmutescunt, abiguntur extra mœnia: sequuntur Dei, & Sedis Apostolicæ semper obseruantissimi viri Academici, spoliantur in itinere, caduntur non pauci, vulnerantur, sauciuntur; En, quomodo zelus Domus Dei, comedit Prædicatorum familiam, simul & Academiam, ut velut germanas sorores, quas scientia firmiter coniunxerat, tyrannica persecutio nequaquam separare posset. Et profecto si Spiritus Sanctus, Incarnatum Dei verbum, brachium Dei, & vocem tonitruum appellauit, Iob. 40. Si habes brachium sicut Deus, & similis vocis tonitruum ob causam, ut liquidò constet, Christi

doctrinam esse brachium, quo munit & protegit Ecclesiam, & contra quoscunq; hostiles insultus tuetur, ac defendit. Quis non fatebitur sacram Prædicatorum familiam, dextrum Ecclesiæ brachium meritò vocitari, cum eis idem omnino munus, ex vi constitutionum incumbat, ut vocem prædicationis suæ, & Ecclesiam protegant & tueantur. Hinc Urbanus IV. vocat eos defensores Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramenti. Hinc est, quod illi, peculiari Summorum Pontificum indulto, sinistrâ manu in sacrificio Missæ, tremendum Christi Corpus sumant, ut dextrâ expeditâ Sacratissimum Sacramentum defendere possint. Magnū quid præstiterat Achis Dauidi, quod in omnibus periculis, custos eius capitis esse vellet. 1. Reg. 28. Metum egredieris in castrum, tu & vixi tuus. & ego custodem capitis meum ponam de cunctis diebus. Sed non minus heroicum facinus præstant Filij Dominici, qui videntes quod Hæresis semper impetaret caput Christi, videlicet Diuinitatem: Caput enim Christi est Deus, custodes esse volunt, Diuini istius capitis, pro defensione Fidei Catholicæ, animoso pectore rebellibus se ubique opponendo, & vitam pro honore Dei, periculosa alea committendo.

Adum iam erat de omnium mortaliū vitâ, quando ex corrupti generis humani criminum replicatione, ruina omnibus imminerebat, dum grauisima vitia, quæ sunt velut iacula quædam contra Deum maiestatem, amplius ferre nolens Deus, excidium omnibus terribilis minitabatur, seueram de omnibus vindictam sumere, volens. Quid S. Dominicus? velut alter quondam Moyses, irato Deo se opponit, pro delinquentibus à libro vitæ deleri cupit; velut alter Paulus, se pro peccatoribus anathemate feriri postulat. & ecce Deus immensâ eius humilitate victus, mitigatus ardentissimis eius precibus, placatus Sanctis operibus, pepercit delinquenti populo, testibus Antonio & Theodorico. Vidit, inquiunt Dominicus, Christum iratum, & tres lanceas in manibus habentem, quibus vnuersum mundum perdere volebat, propter tria peccata, quæ in eo potissimum grassabantur, videlicet superbiam, auaritiā, & luxuriā. Cum autem Virgo Despara Filio suo gloriosum Dominicum, & Franciscum obtulisset, cessauit Christi indignatio. Promerueras ô afflicta Patria multo atrociores penas, ut eas de te rigida Dei iustitia sumeret: quia eò iam arrogantiæ deueneras, ut ne diuinam super te iurisdictionem agnosceres velles. Ad eò profundè in te iecerat fundamenta sua auari-

Urbanus IV.

Cui Dominicus in sacrificio Missæ sinistrâ manu Christi corpus sumat.

1. Reg. 28.

S. Dominicus corruptor monialium mores reformat.

Theodor.

Antonius & Theodor.

Idem Theodor.

Albanensium Hæresim damnauit Marti.

auaritia, ut plurimi in te reperirentur, comedentes ex zelo, scilicet; honoratores Reipublice fures & depredatores, qui titulo zelatorum bona aliena rapiebant, ne Ecclesiæ Dei parcentes. Ita in insensum dilatata fuit luxuria in te, ut sine discrimine filij tui, vitam suam turpiter traducerent, veluti equus & mulus, quibus non est intellectus. Sed sal Dominici, qui corruptum orbem ad pristinam reuocauit salutem, tibi quoq; inducias apud vltorem Deum impetravit, ut culpam commissam agnoscendo, arctam penitentiam agas, donec sedere pacis firmæ, celsitudinis donata fueris.

Corruptioni miserandæ subiacebant, corruptissimi Monialium mores; ita vltorem prorsus medicinam spiritualem, effrenata earum licentia respueret. Malis principijs obstare volebat, Summus Ecclesiæ Pontifex, ne inueterato malo, serò medicina pararetur. Sed cum omnem lapidem reformatæ insolentiæ admouens, oleum & operam perderet: desperatam tandem ægritudinem, salu Dominici miraculoso, commisit omnino reparandam. Suscipit mansuetissimus Abel demandatum sibi negotium, & velut alter Athlas exlo, sic ille adeo periculoso & arduo oneri, suos humeros submittit, & feliciter exequitur. Tantum (inquit Theodoricus) deferebat Dominico Summus Pontifex honorem, propter sua egregia merita, ut præciperet, ut moniales omnes, quæ liberius & laxius tunc Romæ vivebant, reformaret; & ad pristinam incorruptionem, sanctamq; vitam & nitorem reuertueret. In qua quidem re præstanda, præ Christo iniuriæ multæ, & contumeliæ, cum ab ipsa monialibus, tum etiam à parentibus & cognatis eorum perpeffus esset. Tandem Christi benignitate, votis sui compos factus est Dominicus, & moniales ipsæ ad Sanctam laudabilemq; vitam gloriose reuocant. ô prodigiosam salis Dominici virtutem! quæ corrupta iam cadauera, pristina incorruptione potuit donare.

Quid de extirpatis Hæresibus loquar? iacebant Albanensium & Albigenium hæreticorum cadauera, cum Lazaro diu sepulta ac fatida, sed postquam Dominici sale condita sunt, protinus incorruptibilitati restituta fuere, attestante id Theodorico. Cum ait in partibus Tholosanis, duas esse suscitatas hæreses, quæ longissimo tempore sepulta iacebant. Altera quidem cuius Author seruauit hæresim quidam Vadinius, affirmans temporalia bona nullo modo haberi posse; altera verò hæresis, affirmans animas intellectuales, de corpore incorpore transigrare. Hos sunt secuti Albanenses & Albigenes. Priorem Hæresim damnauit Marti-

nus V. alteram Innocentius III. Dominicus ergo ita opere & sermone, mirabiliter & gloriosissime se gessit, ut Dominus cooperante, centum milia Hæreticorum conuertisse legatur. Ut refert S. Antoninus in Vita S. Catharinæ Senensis §. 2. Et vnde obsecro tanta vis S. Dominici, ut etiam corruptissimos Hæreticos, ad cognitionem veritatis potuerit inducere? ex prædicatione sancta; quæ omnes peccatores, velut Angelus Dei, corripiebat; qui enim errat contra verbum Dei, verbo quoque diuino, prædicatione sancta, quæ est omni gladio ancipiti potentior, corrigi debet. Celebris est illa Sacerdotis Azariæ, ad Regem Oziam Sermocinatio. 2. Paralip. 26. Non est tui Officii Ozia, ut adoleas incensum Domino. Vbi S. Chrysostomus laudat quidem eius lenitatem, quod Regem Sacrilegum, blandè & prudenter admonuerit. lib. 5. de verbis Isaia. Non dixi, inquit, & impro, & sceleratissime, omnia subuertisti confudistiq; ad extremam impietatem prorupisti: neq; sermonem accusationis in linguam produxisti: sed quemadmodum hi, qui secant, hoc breuiter facere student, celeritate sectionis, cruciatibus sensum fallentes, itidem & hic, asperitatem oburgationis paucis verbis constringens, Regem vancundiam cohibuit. Est tamen, quod vnumquemq; in admirationem rapiat? Quis enim hominum auderet, Regis sacrilegium corripere? Rationem affert Sanctus Chrysostomus, quod tunc Sacerdos concionator Azarias, in Angelum mutatus fuerit, & ideo neq; Regis furorem extimuisse. Vide, inquit libertatem. vide mentem seruire nesciam, vide linguam celos attingentem. Angelus mentem. Hæc est causa Catholici mei, quare S. Dominicus, etiam obsecratissimos Hæreticos potuerit in viam veritatis restituere, quia fuit zelosus Prædicator; quia fuit in Angelum mutatus: cuius ingenium est, Principes non timere. Quia itaq; æquè principes ac pauperes, æquè Dominos ac subditos, æquè diuites atq; ab omni fortunâ destitutos, vehementer increpabat, tanquam fortis Angelus Dei, ideo eius prædicatione, felicem euentum sortiebatur: quoniam omnes Dominicum audientes, hominis quidem prædicantis corpus videbant, sed mentem Angeli contemplantur.

De Angelo illo, qui Danieli apparuit, dicit Sacra pagina, Danielis 10. Cuius vox, ut vox multitudinis. Mysterij huius causam affert Lyranus ibidem. In eo, inquit, designatur efficacia virtutis eius, quia vnus Angelus potest plura docere; quam multitudo hominum, seu Doctorum. Considerate ergo, an non talis Angelus fuerit S. Dominicus? Angelus potest

Albigen- sum verò innocen- tius, III. S. Domi- nicus cen- sum in il- lia Hære- ticorum conuertit, S. Anton, S. Domi- nicus fuit in prædi- catione potens.

2. Para- lip. 26.

S. Chryf.

S. Chryf.

Dan. 10.

Lyranus.

potest plus docere; quam Doctorum multitudo: nam & persuadere, & convertere peccatores potest. Suasione Angeli Loth de Sodomis exiit, & triste illud incendium euitavit. Gen. 19. *Cumq; esset mane, coegit eum Angelus dicens: Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias tuas quas habes, ne & tu pariter perdes in scelere constitutus.* Cornelius admonitione Angeli, de gentilitio ad fidem veram conversus est. Act. 10. *Vi- dis quasi hora diei nona Angelum Domini introantem ad se, & dicentem sibi: Corneli misce viros in lo- pen, & accersis Simonem quendam, qui cognomi- natus Petrus, hic docet tibi, quid te oporteat facere.* An nos talis Angelus fuit S. Dominicus? qui potuit non solum docere plus, quam multitudo Doctorum, qui ex varijs uni- versitatibus, atq; Ecclesijs, ad confutan- dos Albigensum errores confluerant, sed vitra hoc, centum millia Haretico- rum conuicit. Hinc est, quod omnis po- pulus certatim, ad audiendam S. Domi- nici predicationem accurrebat, ita ut amplissima delubra multitudinem capere non possent, eumq; increpantem liben- tissime audiebant, quia eius vitam Ange- licam, reprehensionem minime obnoxiam, inuebatur. De Ioanne Baptista fertur, quod cum Herodes iniquus libenter au- dierit, dum eius impudicitiam increpa- ret. Marci 6. *Herodes enim metuebat Ioannem, sciens eum virum iustum & sanctum, & custo- diebat eum, & audire eo multa faciebat, & libenter eum audiebat.* Unde obsecro, lupo aut leo- nis, vel potius lenoni illa patientia? inde, quia predicantem Ioannem, moribus An- gelum videbat, iuxta illud Malachiae 3. *Ecce ego mitto Angelum meum.* Stephanum pa- riter acriter increpantem, Hebraei multo tempore patienter tolerabant, eo quod dum concionaturus exurgeret: *Viderunt faciem eius, sicut faciem Angeli.* Act. 6. Sed addam ego, S. Dominicum in predican- do fuisse Angelis superiorem: quia in ipsum Dominum transformatum. Quod hinc deduco, Dominus & Saluator noster, dum annum trigessimum ageret, suam predicationem exorsus est. Eiusdem pa- riter aetatis tempore, Dominicus predi- cationis initium gessit. Dominus & Saluator noster, tres mortuos, ad caelestis predicationis documentum suscitavit, tres quoq; Dominicus vitam sanctos, ad vi- tam reuocauit. Similis ergo in potenti operatione Dominicus Domino: quia verus aeterni Patris filius, unde de Domi- no nostro legimus, in Sacra Scriptura: *Sanctum & terribile nomen eius, idem de San- cto Dominico nouimus ex Historijs, eius*

nomen ita Hareticis formidabile fuit, ut obturarent aures, ne falsis pietas & vis, ad condienda praecordia, cum verbo ir- ruumperet.

Stupendum quid recenser S. Vincen- tius Ferrerius, quod in felicissimo S. Do- minici transitu, ad gloriam aeternae bea- titudinis, ipsemet visibiliter spectauit. *Va- sum est, inquit, rescindi caelum, indeq; duas candi- dissimas scalas atq; fulgentes, vsq; ad terram demuti:*

quarum unam cacumen Christus, alte- rum Virgo Mater tenebat, in media ea- rum parte, prima Sedes pretiosissima, in qua gloriosus Patriarcha S. Dominicus, aureo diademate redimitus, caelos con- scendebat. Vbi praefatus Author, eam- visionem, censet eo sine a Deo fuisse reue- latam, tum ut gloriam D. Dominici mun- do Deus ostenderet, tum ut filiorum eius in terris manentium animos, ad virtutum studia confirmaret. Sic enim in sermone huius festi concludit: *Quod Religio Predica- torum, non solum per vniam scalam, vnde scilicet, contemplatiua, mittit fratres, sed etiam per aliam, scilicet: actiua. Quasi clarius diceret: Re- ligiosi aliorum ordinum, per vniam scalam caelos petunt: hi per contemplatiua: illi per actiuam vitam. At vero, filij & fratres S. Dominici, duplici scala in coe- lum nituntur, & per contemplatiua me- ditando, & per actiuam, contemplata alijs tradendo. Bella equidem ratio. Ve- rum ego aliam istius mysterij causam in- uenio. quia Sanctus Dominicus fuit in- signis Bellator, qui plurimos triumphos deuita haeresi, & extripatis de mundo*

criminibus reportauit, & ideo tanquam victori & triumphatori, caelum debuit re- ferari. Colligo hoc, ex admirabili nostri Redemptoris ascensione, cui imperanti. Psal. 23. *Attollite portas principes vestras, & ele- uamini porta aeternales, cum summa celeri- tate, accurrentes Angelici Spiritus, coe- lum referarunt, ut Christo ingredienti, li- berior accessus pateret. Vbi S. Ambr. l. 4. de Fide. cap. 1. dicit, necessarium fuisse, coelorum portas omnino extendi, & refe- rari, quia tunc Redemptor noster, non solus, sicut per incarnationem descende- rat, ad caelos redibat; sed totus mundus cum eo, quem proprio sanguine redeme- rat, & ideo, ut tanta hominum caterua, simul cum triumphante Iesu commodè intraret, rationi consentaneum fuit, ve- ctes coelorum attolli, ipsosque coelos di- latari, & extendi. Debat, inquit, nouo vi- dori, nouum iter parari, quia iam non vnus homo, sed totus in omnium Redemptore mundum intrabat.* Sic planè, cum Sanctus Dominicus fuerit

repa-
repa-

S. Vincen- tius Ferrer- ius.

Idem.

Ordo Do- minicanor- um du- plici scala coelum con- scendit.

Psal. 23.

S. Ambr.

reparator Ecclesiae, hoc enim titulo eum, adhuc ad vera nutricia pendente, Sa- cerdos ad aram Dei sacrificans deco- rauit, qui obuensus ad populum, viso in manibus nutricia Dominico, consueta il- la verba Dominus vobiscum, diuinam virtute linguam dirigente, in hac commutauit: *Ecce reparator Ecclesiae.* Cum ergo innumeram multitudinem, quas ad fidem converterat, stipatus caelos conscende- ret, decuit, ut caelestes illi Aulici, eadem tunc laetitiae signa ederent, quae in Ascensione Dominica ostenderant; eademque pompam ac triumpho, a beatis illis men- tibus, in consortium aeternum excipe- retur.

Sal iuxta Philosophos, ex aquis ma- rinis, quae per subterraneos meatus, in vniuersum terrarum orbem profuunt, suam originem trahit. Hinc multi lacus, immo & fontes nonnulli, ut testatur Pom- ponius Melal. 2. cap. 5. & putei, ut vult Plinius. lib. 31. cap. 1. falsedinem habent, quia aquas de mari participant. Talis

fontes erat S. Dominicus, ex quo Sal doctri- nae caelestis, sal virtutis & sanctitatis, in totum orbem profuixit. Et quemadmo- dum fons ille paradisi, ut commodius totam terram irrigasset, in quatuor capi- ta diuidebatur; sic planè ne sal Domini- cum, alicui remotissimae terrarum parti deesset, in quatuor flumina, totum orbem irrigantia, diuisus est fons Dominici. De fonte illo paradisi terrestri, Authore Hie- ronymo profuit Phison, siue Ganges, è fonte pariter Dominici, prodijt Sanctus Thomas Doctor Angelicus, vniuersam Ecclesiam suam doctrinam irrigans, optimi auri; nimirum; Fidei Diuinæ acerrimus propagator. Ex fonte paradisi, fuit Ge- on, siue Nilus, qui terram Aegypti irri- gat; ex fonte D. Dominici emanauit se- cundissima vena, Albertus Magnus, do- ctissimis voluminibus Hareticos, velut Aegyptios infidelitate denigratos, aut deal- bans, aut penitus obruens. De fonte Pa- radisi, fuit Tigris, qui terram Assyriorum irrigat; De fonte pariter Dominici, exor- tus est Caietanus, cunctos prauitatis Ha- reticae sectatores debellans. Ex fonte pa- radisi fuit Euphrates, sine termino irriga- turus orbem terrarum. De fonte pariter Dominici, processit Antoninus, quo vni- uersa Sanctorum ligna vigent, omnium gemmarum virtutum illustrantur, omnium sa- lutarium dogmatum gloria germinatur.

O Dominice Doctrinae fecundissimum fontem; è quo tot capitales fluij prodie- re saluti, qui tot fontibus & fluminibus, in-

reparatur.

reparatur.

reparatur.

reparatur.

numerabilium predicatorij Ordinis scri- ptorum, fidelium ac salutarium dogma- tum, dulcedinem & saporem indidit. Sal iuxta Vlissem Aldrouandum, natura- lem eum igne inimicitiam exercet, quoni- am ex terrâ & aquâ resurgens, calore ex- tripseco accedente, durior euadit, & dis- solutioni magis reluctatur. & ideo dum mittitur in ignem, illico proficit. Videte an Doctrina S. Dominici, falsi ingenium non sapiat, Authore Theodorico? *Domi- ni- cus, inquit, librum quendam admirabilem, contra Albigensum Haresim conscripsit. Venerunt autem Haretici, ad huiusmodi pactum, cum B. Dominico, ut libri vtrorumq; in ignem mitterentur, & qui li- ber esset, & incombustus, egrediretur, videretur veritatem asserere. Cum ergo Hareticorum libri facile statim comburentur, proficit Dominici codex ille, & incombustus. Necdum finis miracy- lo. Disputabant iterum Catholici cum Hareticis, ubi Dominicus, quaedam Fidei documenta in chartula scripsit, tradiditq; eam Haretico, ut de obiectis deliberaret. Ea nocte Haretici confederunt ad ignem, cumq; proferretur in medium S. Domi- nici chartula, in ignem eam, proijci iusse- runt, cumque post aliquantam moram il- la inde profiliret, vnus obstinator: Mit- tamus, inquit secundo, & apparebit veritas. Sa- tum ita, sed charta iterum instar grani sa- lis resiliit.*

Ignis Catholici mei, est omnis iniqui- tas, quae hominem exurit, & penitus instar carbonis denigrat, ideo ex corde hominis impij, sal doctrinae Dominicae resilit, ve- lut ab igne vehementi, cum homini obli- nato, & a veritate aures auertenti, ne ipsi- us quidem Christi (si more humano lo- queretur) predicatione esset profutura, ut docet Sapiens Prouerb. 23. *In auribus in-*

sipientium non loqueri: quia despicit doctrinam eloquij tui. Quod adhuc clarius compro- bat Ecclesi. 32. *Vbi audiu non est, non effundat sermonem, & importune noli extolli in sapientia tua.* Quid enim absurdius, quam plurima verba ingerere illis auribus, quae etiam paucissima respuunt. Vnicum tamen re- medium, contra falsi resistentiam inuene- runt naturalistae, scilicet; aquas, in qui- bus sal liquefit. Si ergo vultis, ne sal a- ternae salutis apud vos euanescat, ignem, concupiscentiae, in cordibus vestris, salite sale D. Dominici, scilicet; amaris pani- tentiae lachrymis; salite ignem luxuria, aquis contritionis; salite ignem auaritia, aqua firmæ promissionis, ad restituendum ea, quae aliena sunt: salite demum ignem omnis iniquitatis, aqua deuotionis & hu- militatis. Confluite cuncti prompto ani- mo, ad

reparatur.

reparatur.

reparatur.

reparatur.

Aldrouan.

Ignis ini- micus salis.

Theodor.

Liber San- cti Domi- nici in 1- gae illas.

Prou. 23.

Ecclesi. 32.

mo, ad recipiendum saltem Dominicum, ut vestras a morbo peccati sanet, & cum Deo
vos ab omni maculâ mundet, conscientias iam plenè reconciliatos, firmiter vniat.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Collocavit Dominus ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atq; versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ Gen. 3.

Ostenditur S. Dominicum fuisse Cherubinum, ad custodiendam Dei Ecclesiam destinatum.

Cur Deus post peccatum hominis paradisi non destruxit.

Gen. 19.

1. Reg. 15.

Gen. 19.

Glossa.

S. Chrys.

Torquet multorum ingenia, illa stupenda Dei ordinatio, quod post hominis lapsum, de terrestri paradiso, primis parentibus expulsis, Deus non destruxerit hortum illum, omni amenitate vernantem, sed Angelum ad custodiam eius destinaverit. Qui tamen volens fidelissimos Sodomitæ punire, & civitates eorum infauillas redegit: Igitur Dominus, pluit super Sodomam & Gomorram. Sulphur & ignem, a Domino de celo: & subvertit civitates has, & omnem circa regionem. Genes. 19. Quando Amalecitas voluit punire, non sexus, non ætatis, non personarum, non denique iumentorum, & aliarum rerum temporalium, rationem ullam habuit, sed per omnia diuinam suam ultionem voluit euagari. 1. Reg. 15. Nunc ergo vado, percutie Amalec, & demolire universa eius. Quia cum propter hominem omnia facta sint, irâ Dei in peccatores deserviente, consentaneum videtur, ut nulla res, quæ causâ hominis facta est, à clade excipiat. Ad quid ergo Deus custodiam paradisi Angelo committit, hominem in exilium expulso? Respondet Scriptura Sacra, ad custodiendam viam ligni vitæ. Vbi Glossa Interlinearis, per hoc lignum, intelligit. Sapientiam, Matrem omnium bonorum. Quia itaque homo, Sapientiam in paradiso, in superbiam elatus, dissipare voluit, ideo Deus custodiam paradisi Angelo commisit, qui sapientiam servaret, & custodiret. Sed nunquid Angelo gladius necessarius erat? qui in castris Sennacherib Regis Assyriorum, unâ nocte sine vilo bellico instrumento, 185. millia bellatorum interfecit? Quid gladius ille, versatilis portendit, & cur præ foribus paradisi præponitur? Respondet S. Chrysostomus: Homil. 18. in Genes. gladio illo versatili, diuinam iustitiam significari, ad ostendendum, quod homini non amplius in paradysum reditus pateret. Non absq; causa, ait S. Chrysostomus, addidit versatilem, ut do-

ceat nos, quod omni via illò ducens, præclusa sit: ed, quod gladius ille, dum versatur, obicere, & præmuniat omnes vias, quæ illuc ferunt; & ut continuam memoriam, & timorem incutere possit Adamo. Alcuinus, cuius verò in suis questionibus in Genes. existimat illo gladio, significari restaurationem generis humani à lapsu: Significat ait, illam custodiam, quandoq; remouendam esse, à paradiso ianuam. Non enim voluit Deus, paradisi ianuas, perpetuâ & stabili custodiâ obscurare: sed temporariâ ac mutabili ad tempus, ut tandem suus homini aditus, in paradysum voluptatis panderetur. In eam sententiam propendere videtur Doctissimus Rupertus Lib. 3. in Genes. cap. 32. probans in illo gladio versatili, diuinam misericordiam humanis precibus flexibilem, & exorabilem adumbrari. Ita inquit iusti Dei est, quod ante paradysum, flammeum gladium collocavit: misericordie verò, quod eundem gladium, versatilem esse voluit. Et paulò inferius subdit: Gladium inquit versatilis, Sententia est diuini iudicii, quæ talis est, ut possit versari, id est, non semper eadem distributione, claudat hominibus aditum paradisi. Cogitanti pariter mihi hominibus de magna Sanctitate, Patriarchæ Ordinis Prædicatorum, Diui Dominici, hoc vnicum in mentem venit, ut illum in specie Cherubini, cum gladio flammeo, ad custodiendum Christi paradysum, collocatum esse ostendam.

Diuini prorsus, non humani ingenij vir, D. Augustinus, subtilem mouens questionem de paradiso, tandem resoluit, paradysum nihil aliud esse, nisi Ecclesiam Dei. lib. 11. de Genesi ad literam. Paradysus inquit dicta est Ecclesia iuxta illud Cantico. 4. Hortus conclusus, fons signatus, puteus aquæ viue, paradysus cum fructu pomorum, Et Lib. 12. de Genesi Cap. 34. Vnde inquit & in Sancta Ecclesia, semper antequam, & iusti, & pie viuuntibus. Ecclesia rectè dicitur: pollens affluentia gratiarum, castitas, delicias: quandoquidem in tribulationibus gloriatur, de ipsâ sapientiâ plurimum gaudens, quæ

Alcuinus.

Rupertus.

S. August. Castic. 4.

secundam multitudinem dolorum, in corde consolationes incundans eius animam. Et profectò, eleuet paulisper quisquis vult intellectum, & facile deprehendet omnimodam inter paradysum, & Ecclesiam, similitudinem: sicut enim paradiso, profluunt quatuor flumina, ad irrigandam vniuersam mundi terram: ita ex Sancta Ecclesia, quatuor Euangelia ad irrigandas mortalium animas, & rore celestis gratiæ, abundè perfundendas, in vniuersas mundi plagas profluunt, ut fatetur Ecclesiasticus cap. 24. de multiplici copiosaq; sapientiâ, seu doctrinâ celesti, quam Deus per Christum, in homines effudit, loquens: Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus novorum. Qui adimplet quasi Euphrates sensum: qui multiplicat quasi Iordanem, in tempore missis: Qui mittit disciplinam, sicut lucem, & assistens quasi Gehon, in die vindicte. Paradysus refectus est arboribus fructiferis, Ecclesia Sancta, plena Sanctorum Reliquijs, eorumq; odoramentis. Paradysus plenus est fructibus, miram suauitatem redolentibus: Ecclesia Sancta, plena quoque bonis, pie in Christo viuentium operibus, quibus Dei iram placat, & ad copiosam gratiarum elargitionem, inleat. In paradiso est lignum vitæ, quod præter vitæ longitudinem, tria maxima dona affert, videlicet, continuam sanctitatem, continuam iuuentutem, & demum continuam hilaritatem, teste D. August. lib. 4. de Civitate, Cap. 26. Cibus inquit aderat homini in paradiso, ne esuriret, potus ne sitiret, lignum vitæ, ne illum senectus dissolueret: nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore, vili molestias, vili enim sensibus ingerebat, nullus intermisceretur morbus, nullus ictus extrinsecus molebatur. In Christi pariter Ecclesia, est verum Christi corpus, in tremendo Eucharistiæ Sacramento, ex quo quicumque puro & contrito corde sumperit, mortem non gustabit in æternum. Sed quia ab hoc spiritali paradiso, multi propter suos errores, perfidias, blasphemias, expulsi sunt: quemadmodum docet Sanctus August. lib. 11. de Genesi, ad literam, iniquens Cap. 25. Inde considerunt, vel apertâ & corporali separatione, omnes Heretici, vel occultâ & spiritali, quamvis in eâ corporaliter esse videantur, omnes conuersi ad vomitum suum, cum post remissionem omnium peccatorum, paululum ambulassent in viâ iustitiæ, in quibus facta sunt posteriora, deteriora prioribus. Ideo sicut post expulsionem Adæ, ante paradysum collocatus est Cherubim: ita post exortas Hereses multas, piissimum Ordinis Prædicatorum fundatorem, S. Dominicum, posuit Deus ad custodiendam, & conseruandam Ecclesiam suam sanctam.

Eccl. 24.

Signi vi. ætria cõ. fert.

S. August.

Idem.

ne fraudibus infidelium denigraretur, & dissiparetur, eò, quod illum videret, verum esse Cherubinum.

Sed sciscitabitur, fortè non nemo, an possibile sit, hominem fieri Cherubinum? ad hanc questionem doctissimus Bruno, in Psal. 122. respondet affirmatiuè. Quod ut magis stabiliat, rem sacræ paginæ autoritate illustrat. Quando Salomon edificauit Domino Deo, templum illud magnificum Ierosolymis, verè totius mundi Oraculum, dicitur in illo posuisse Cherubinos, ligneos & argenteos 3. Reg. 6. Et fuit in Oraculo duos Cherubim, de ligno Oliuarum. Moxq; inferius subdit: Fecit quoq; Cherubim ex auro. Si ergo ex lignis & auro, Cherubini fieri possunt, quantò magis ex hominibus, qui paulò minùs ab Angelis minorati sunt, & suâ rationalitate, atq; animâ spiritali, propè ad eorum dignitatem accedunt. Hinc est, quod nominatus Bruno, loco citato, S. Paulum Cherubinum appellare non vereatur si vis inquit videre Cherubim, respice Paulum. Equidem, quod ille de Diuo Paulo, hoc ego de Sancto Dominico, securè affirmare possum. Si vis videre Cherubim, respice Dominicum.

Ceterum, ut rem ex fundamento deducere possim, ad ipsam nominis Cherubici Ethymologiam descendo. Imprimis nomen istud Cherubim, Authore Sancto Dionysio Arcopagita, Lib. de Celesti Hierarchiâ Cap. 7. Clemente Alexandrino, Lib. 5. Stromatum. Origene, hom. 10. in Numer. S. Hieronymo in Cap. 6. Isaiæ, significat plenitudinem scientiæ, & ideo Scriptura Sacra, Cherubinis sapientiam tribuit, Ezechiel. 28. Tu Cherub plenus sapientiâ, & perfectus decore. Vnde Sanctus Bernardus, Lib. 5. de consideratione ad Eugenium Cap. 4. Cherubinos, tanquam magistros sapientissimos inducit: Putamus inquit, Cherubim ex ipso sapientiæ fonte, ore Altissimi haurientes, & resurgentes fluentia scientiæ, vniuersis cinibus suis. In quo loco, non solum sapientiam altissimam, sed etiam ab ipso Deo immediatè hauritam, tribuit Cherubinis. Quod ipsum tenet S. Athanasius Lib. de communi essentia dicens: Cherubim & Seraphim, sine vilo mediatore, à Deo conditi. Quid de Sancto Dominico loquar, an non plenitudinem Scientiæ, ab ipso immediatè fonte, scilicet, incarnatâ Sapientiâ hausit? qui matri adhuc in utero eum gestanti, ore faciem præferens apparuit in somnis, per quod magna eius sapientia futura, significabatur. Et teste Laurentio Beyerlinch, cuidam Matronæ in visu apparuit, lucentem stellam in fronte gerens, cuius

Ex hominibus possum fieri Cherubim

1. Reg. 6.

Bruno.

Cherub Sapientiæ significat.

Bzech. 28.

S. Bernard.

S. Athana.

cuius immodico splendore, totus orbis irradiabatur. Per quod Deus significare voluit, per doctrinam S. Dominici, tenebras humanæ ignorantie, dissipandas; velut per Stellæ noctu lucentes, umbræ dissipantur. Vnde cum definitio nominis Cherubici, illi conueniat, videlicet, quod sit plenus sapientiâ, idcirco Deus illum, ad custodiendum suum paradysum, id est, Ecclesiam Sanctam collocauit. Qui Scientiâ & Charitate plenus, dum errantem populum instrueret, respiciebat; dum obliuatos Hæreticos illustraret, ad veram fidem accendebat: dum obduratos peccatores illuminaret, ad lachrymas & penitentiam, inflammabat. Hic est enim ille Angelus, qui me docet, ut etsi cum Sarâ coniungar, hoc est, cum Scientiâ, non hoc faciam, ut Deum à me per superbiam excludam: sed ut cum timore & tremore Domini, Orationibus instans, igne humilitatis, incenso superbie iecore, accedam ad Virginem, nimirum ad sapientiam diuinam, ne superbus ac tumens, à pessimo occidar demone, mortem aucupans, vnde vitam haurire debebam. Hic est ille Angelus, qui dum me in medio fornacis, ignis, & globis, argumentorum scilicet & disputationum, dubiorum, questionum, difficultatum, electum inuenerit, ac ligatum, mecum descendens, ita me suo Sancto refecit statu, doctrinâ, scientiâ, & charitate, ut erumpentem flammam fornacis, faciat, quasi ventum voris flantem. Quemadmodum olim factum erat, cum tribus pueris, in fornacem Babylonicam, septuplum quam antea succensam, coniectis. Cuius beneficio consumptis ligaminibus, ambulo fidenter, & lætus oano: Hic est ille Angelus, qui dum renuo, à Pentapoli exire, hoc est, à carnis preposterâ sapientiâ, me apprehendens, ac quasi vim inferens, in monte, hoc est, in sola Dei sapientiâ, salutem querendam demonstrat. Hic est demum ille Angelus, de quo refert sacra pagina, Daniel. 10. Vox sermonum eius, vox multitudinis. Quia non vnâ voce, sed multitudinis voce vnumquemque instruit; ita ut homines per eius sanctas exhortationes, non solum illustrentur, sed etiam à magnâ eius sanctitate, ad vitam in melius commutationem inflammantur.

Daniel, 10.

Cherub significat puerum,

dienda poma Hesperidum, non puerum, imò nec virum robustum, sed Draconem ponebant. Apud Colchidem, vellus illud aureum, custodiebat pariter Draco, ingentis magnitudinis; ita ut æquaret nauem, quæ à quinquaginta remis agitur, ab alijs argus dictus; quod nunquam somno caperetur, sed perpetuo vigilarer, in omnem partem circumspiciens. Hic autem Deus, ad custodiam paradysi, Cherubium in specie pueri collocauit; utique potius barbatus aliquis, & fortis bellatorum ponendus erat? Causa hæc est Catholici mei, ut sicut pueros lenissimis rebus facili deuenimus, iuxta illud D. Augusti: nubes ostendimus puero, & trahis illum, ut nos quoque, per puerum, faciliorem aditum habeamus. Ita exponit S. Chrysostomus. inquit panem, accipe paradysum: da paruum, accipe magnum. Pererius verò censet; idcirco Deum Cherubim, in specie pueri collocasse ante paradysum, ut malos illuc venire volentes terreret: Cherubim, inquit, Spectra quadam fuerunt, & terribilia. Cognoscite igitur, an non rectè Sanctum Dominicum, vocare possimus Cherubium? qui bonis ad paradysum monstrabat viam, sed illis, qui persequebantur Christi Ecclesiam, terrorem iniebat. Hinc Euangelista dicit Lucæ 18. Sinite pueros venire ad me. Cur obsecro dicit pueros? equidem, quia apti sunt. Cur dicit pueros? certe, quia eorum est regnum Cælorum, & fortasse, quod verius existimo: quia malitiam non nouerunt, fraudare nesciunt, opes non appetunt. Proinde, cum etiam D. Dominicus malitiam non nouerit, fraudare nesciuerit, ambitionem & opes non appetierit, meritò puer fuit, & in specie pueri, Cherubim fuit.

Poma Hesperidum & vellus aureum Draconem custodiebat

S. August.

S. Chrysost.

Pererius.

Lucæ 18.

Cherub significat puerum immaculatum,

Exod. 26.

S. Hieron. Epist. 130.

Tertio, nomen istud Cherubim, Auctore D. Hieronymo, Epistolâ 130. dicitur, pictura immaculata: quia Cherub propriè idem est, quod pictum, variam, figuratum: proinde quamlibet externam figuram significat, ut docet Abenezra. Et patet id euidenter ex sacris literis. Exod. 26. vbi cortinæ tabernaculi dicuntur. Variata opere plumario: in Hebræo autem legitur, opere Cherubico. non quod in illis propriè Cherubinorum imagines intexerentur, ut vult Oleaster: sed quod essent multiplici varietate intertextæ, ut docet S. Hieronymus, supra citatus, inquit: & omnis generis floribus, quos terra fert, alijsq. ornamentis, exceptis animalium formis figuratis. Catholici mei, quam multas nos habemus imagines, sed non Christum, non res aliquas sacras, sed turpes, & obscenas, representantes.

sentantes. In quibus non excellentia artis, non subtilitas picturæ & lineamentorum, non proprietates expressionum memororum, non curiositas proportionis affectatur, quod ad excusandum peccatum aliquomodo conducere possit. Sed alimentum luxuriæ, sed irritamentum lasciuie, queritur; ne ut censet Nissenus in vita Moysis, cupiditatum ardor extinguatur, aut retundatur. Pro Deum immortalem! in omnium sententiâ, extra actum matrimonij, & extra casum necessitatis, videre appositè & datâ operâ, mulierem nudam, est peccatum mortale. Quia talis visio, ordinariè loquendo, probabile inducit peccandi periculum: excitat enim motus inordinatos, acuit concupiscentiam, acriter flabellat voluntatem, sic ut excitata flamma ardorem concepiat. Si ergo videre nudam mulierem, est peccatum mortale, quomodo non erit, spectare in imagine talem eius figuram? cum, si non æque, paulò minùs moueat. Notum quippe est apud Terentium, in Eunuchis, quantum mouerit adolescentem illum, pictura Iouis, Dianæ struption inferentis, ita, ut rectissime dixerit S. Basilus, in oratione. 40. Martyrum, quod par' pictura ac oratio, in commouendis reperitur affectibus: Nam que sermo historicus per auditum exhibet, hæc pictura tacens, per imitationem ostendit.

S. Nissen.

Videre mulierem nudam est peccatum mortale.

S. Basilus.

Exodi 26.

Aegyptij per ranas puniti.

Iosephus.

Plaga ranarum ob turpitudinem vitæ.

Aresceret faciliè cor hominis, si attentè consideraret illam ranarum plagam Aegyptiacam, quam distinctè sacer textus perstringit, Exodi 8. Et ebulliet flumini ranæ, quæ ascendent, & ingredientur domum tuam, & cubiculum lecti tui, & super stratum tuum, & in domos seruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum, & ad omnes seruos intrabunt ranæ. Immo quod videmus etiam fœdassem, affirmat Iosephus: Quia ait, & domesticum victum fœdabant, in esculentis, atq. poculentis, nunquam non reperta, & in cubilibus quoq. passim oberrantes, ita ut omnia fœderent, putore ex ranis mortui exhalante infecta. Cur obsecro, ita omnia Deus ranis inficere voluit? ut nulla esset domus, sine illis, nullum cubiculum, nullum penetrale, nullus denique non solum popularis, sed Regis etiam intimior locus, qui ranis non ebulliret, ranis non spurcicaretur. Quodnam tam seueræ vindictæ peccatū? hoc vnicū, quia Aegyptiani crassi, ac fœtidi, turpem ac fœdam ducebant vitam, omni luxuriæ genere contaminatam. Quia non ut homines, sed ut bestiarum ratione carentes, vivebant, ad concupiscentiæ æstum alendum, ad luxuriam augendam. Quia & domos, & cubacula, & penetralia, spurcis

ac fœtidis imaginibus repleta habebant, idcirco tam rigide puniti sunt. Sic discurret S. Nissenus in vitâ Moysis, ubi per istas ranas, varios malitiæ corruptionisq. fœtus, ex fœtido hominum corde procedentes, significari vult, asseritq. in domibus & cubiculis fuisse, perobscenas picturas, & turpes imagines, inquiens: Hæc immunda ranarum multitudo, domos eorum, quæ Aegyptiæ, id est, viciose viuere maluit, inhabitat; in mensis eorum abundat, in lectulis assidet, in abditis eorum omnibus, atq. reconditis rebus inuenitur. Statimque modum, quo hæc facta sunt, explicat: Nam inquit, & in muris, & in aulis, diuersa ad luxuriam pictura, & in vasis sculptura impressa, nequissimè prædicant; quibus cogitatio ad cupiditates suas reuocatur. Quid nobiscum fiet Catholici, apud quos, plus iam valet lasciuæ veneris imago, quam Christi peccatricis amarè sentis; plus adulterii & stupra; quam cruenta pro Deo, & Sancta Religione expressa Martyria; qui tamen exaltati, ex officio, ad omnem honestatem, & ad exempla sanctorum obligamur.

Nissenus.

Gen. 1.

Quid loquar de imagine Dei iam penitus in nobis viciatâ? ad quam Deus hominem efformauit: & creauit Deus hominem ad imaginem suam, ad imaginem Dei creauit illum. Quæ imago ad naturam nostram refertur, cum significet factum hominem intelligentem, & liberum ad instar Dei, Spiritualem animam habentem, cum suis potentijs distinctis, memoriâ, intellectu, voluntate, ad instar diuinæ Triadis. Ecce, pulchram hanc Deum imaginem, quam à Deo bonam accepimus, per peccatum, turpem ac deformem iam reddidimus: iuxta illud scripturæ: imaginem Dei Creatoris ad nihilum redegerunt. An non ad nihilum, hanc pulcherrimam Dei imaginem redigimus? quando illam turpissimis peccatis fœdamus, & ex humana in belluinam transformamus, ut propter hanc nostram temeritatem, belluarum nominibus à Scripturâ Sacra appellari mereamur. Sic Iohannes Baptista, Phariseos & Saduceos, progenies viperarum suncupauit, Matt. 3. Progenies viperarum, qui demonstrant vobis fugam: & venturâ irâ. Ieremias, optimates Israelitarum equos appellat, propter libidinis turpitudinem: Equi inquit emissarii & amatores facti sunt. Iumenta Rex David cognominat. Psal. 48. Homo comparatus est iumentis insipientibus Lupos inuitulat Christus, omnes Ecclesiæ & populi eius persecutores: Ecce ego misce vos, sicut oues, in medio luporum. Lucæ 10. Quæ omnia loca expendens S. Ambrosius, Serm. 10. in Psalm. 118. ita discurret: Scriptura inquit, cum hominem dixit, qui est

Matt. 3.

Psal. 48.

Lucæ 10.

S. Ambros.

qui est ad imaginem & similitudinem Dei; peccatorem autem non hominem, sed serpentem, aut equum hinnientem formis, aut vulpeculam, aut iumentum vocare consuevit. Hinc non sine Mysterio, supplicia peccatoribus inflicta, in sacris literis, onera appellantur. Isaia 21. Onus deferti maris. Isa. 22. Onus vallis visionis. Isa. 23. Onus Tyrj. Isa. 30. Onus iumentorum austru. Quia sicut iumentis onera, ita peccatoribus supplicia imponuntur. Iumenta sunt oneraria, peccatores, qui a ratione aberrantes, suorum scelerum sarcinis subiiciuntur, ut preclare discit S. Hieron in c. 30. Isaia. Dicimus inquit, omnes qui creatore deserto, seculi erroribus se dederunt, esse quadrupedes in deserto istius saeculi, a quo frustra sperant auxilium, cum verum Dei auxilium dereliquerint. Ex quibus manifeste patet, peccatorem quodammodo naturam humanam exuere, & ab homine, in iumentum degenerare.

Quzrunt non pauci, quid sit, quod ante peccatum, bruta animalia, in omnibus homini obediuerint; post peccatum autem non paruerint eidem? Causam affert S. Chrysosth. in Psal. 3. quia homo, peccando, alium vultum sibi finxit, quem belluæ non agnouerunt. Quemadmodum inquit canis, qui in domo est, et sequitur, qui cum arietem se eum repensè videret, vultu fulgine atrato, vel personatum, aggreditur tanquam alienum, & cogitat eum dilacerare; ita Adam, quamdum purum seruauit vultum, factum ad imaginem Dei, bestia ei, tanquam seruus parebant; quando autem vultum fœdauit inobedientia, non agnoscentes Dominum, tanquam alienum odio habebant. Rem experimento cognoscite: inter leones missus fuit Daniel, tamen saluus & intactus exiuit.

Danielis 6. Deus meus misit Angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt michi. Propheta verò ille, qui de Samaria reuertebatur, a leone in via dilaniatus est. 2. Reg. 13. Inuenit eum leo in via, & occidit, & erat cadaver eius, proiecitur in itinere. Quid causa? cur in Daniele leones mites, in Prophetam autem nimis diri? Respondet S. Chrysosth. quia Daniel erat immunis à peccato, Propheta autem eidem obnoxius: iustus inquit erat Daniel, & leones agnouerunt Dominum; viderunt eum non gustasse peccatum & eum supplicij expertem reliquerunt. Peccauit Propheta, & leo eum in via morte affecit: erat mendacij fulgine atratus, & Leo eum non agnouit, si Prophetam vidisset, ut Danielem, eum honorasset.

Imò quid loquor, homo peccator, non bellua, sed monstrum horrendum, & omnium belluarum congeries dici meretur. Multiformis enim est impius, plures colores refert, quam Chamæleon; plures facies, quam Proteus; plures habitus,

quam Vlysses; nusquam vnusest, semper diuersus. Hæc est mens S. Ambrosij Ep. 82. 2. Ambrosij. Quomodo inquit, potest esse vnus, qui nunc ita undique inflammatur, nunc indignatione graui exasuat, nunc vultu excandescit, nunc pallore immutatur, per momenta varius & discolor. Vnus tantum erat Philistæus, ille Goliath, quem David interfecit. 1. Reg. 17. & tamen mulieres Hierosolymitanæ, illam victoriam decantantes, dicebant: percussit Saul mille, & David decem millia. 1. Reg. 18. Quomodo decem millia, si vnus tantum gygantem occidit?

Ratio hæc est, quia Philistæus ille, suis fraudibus ac dolis, tam multiplex erat, ut non vnus tantum, sed decies millenus videretur. Hinc & Diabolus, cuius typum Philistæus ille gessit, licet sit numero vnus, dolo tamen ac fraude multiplex habetur. Ut egregie discit Nicetas, commentario in Orat. 40. ante medium loquens de Diabolo: Sic tu inquit aduersus spirituales Goliath, strenue ac fortiter pugna, atque multiplices illius vires & machinas, velut Chilias quosdam atque Myriadas in potestatem redige. Eam pariter ob causam, Isaia Cap. 34. improbos homines, comparat cum struthionibus, onocentauris, & lamijis. Quia sicut hæc omnia animalia, seu potius monstra, multiformia sunt, partim terrestria, partim volatilia, partim humanis membris, partim belluinis prædita, ut si vnus videas, multiplex tibi appareat. Ita callidi & versipelles homines, non vnâ formâ, non vnâ specie, non vno oris habitu consistunt, sed in multiplices figuras transformantur, ut singuli eorum, non solum Geryones tripartitos, sed multiformes existimentur. Quibus ob hanc multipliciter, Regius vates grauem Dei vindictam imprecatur. Psal. 72. Domine in ciuitate tua, imaginem ipsorum ad nihilum rediges.

Non talis imago erat S. Dominicus, sed imago, casta, immaculata, sine ruga, undique pulchra. Dedit cor suum depingendum, pulcherrimis coloribus virtutum, ut eo omnes pulchritudines, Deo summe acceptabiles, representarentur, iuxta illud Sapientis Ecclesiast. 3. Cor sapientis intelligitur in sapientia. Quod adhuc clarius elucidat Salomon ibidem, paulo inferius. Sapientis cor & intelligibile, abstinebit se à peccato, & in operibus iustitiæ successus habebit. Ecce colores, quibus depictum est cor Sancti Dominici, non alij, nisi sapientia, quâ ad Dei notitiam peruenimus: nisi intelligibilitas, quâ altissima Dei Mysteria scrutamur: nisi opera iustitiæ, quibus gratiam Dei & vitam æternam promeremur. Sciscitatur Lyranus, quomodo cor suum ad de-

ad depingendum tradidit? & responder, quia semper sollicitus erat, ne illa imago, quâ a Deo acceperat, dissimilis vnquam fieret, ab imagine primariâ. Bella equidem ratio; tunc homo cor suum, picturæ committit, quando totis viribus curat, ut imaginem Dei in se, integram & inuolatam seruet. Quando omni conatu laborat, ne ille verus color, ab ipso Deo primò positus, alium apparentem & adulterinum admittat, quemadmodum factum est temporibus Ieremiæ Prophetæ Threnor. 4. Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. Hæc erat singularis cura Diui Dominici, & idèd erat immaculata imago, ab animæ suæ picturâ nunquam recedens. Princeps Venetorum Christophorus Morus, iussit sibi in mari depingi nanem, & ex vnâ parte eius, Solem; ex alterâ autem ventos, cum hac inscriptione, Sic semper. Ad ostendendum, quod & in summâ fortunâ, minimè insolentia ventis abripi deberet, nec in aduersâ, animo cadere; verum, immutabiliter permanere, Sic semper. Nonne æquiori iure, S. Dominico id subseribere possumus, Sic semper. Trahebant eminentes in Ecclesia Christi dignitates, ut inter purpuratos Romæ Patres adscriberetur, sed frustra; quia S. Dominicus immutabilis in paupertate religiosâ permanere vult. Sic semper. Impetebant eum aduersi casus, Hæreticorum insimulationes, Dæmonum insultus, sed frustra: quia immaculata animæ S. Dominici pictura, mutationi minimè obnoxia, Sic semper, permanet.

Denique Cherubim, iuxta D. Augustinum, lib. 11. super Genes. significat sedem Dei: nam scribens super Psal. 67. dicit: Qui sedes super Cherubim. Lyranus autem super hunc locum ita dicit: Si bonus eris, sedes Dei eris. O fortunam super omnes felicitates! quod creatura possit fieri Thronus Dei. Felix erat arca, in qua manna illud cœlestis, quo populum Israëliticum Deus per 40. annos in deserto sustentabat, asseruabatur. Sed incomparabiliter felicior homo, qui Thronus Dei fieri potest, videte iam, an S. Dominicus non fuerit, sedes Dei? orabat quodam tempore in vaticano Romæ, ad sedes S. Petri. Et ecce qui præfentes eum spectabant, viderunt Spiritum Sanctum super caput eius, in specie lingue ignis, Spiritus apparuit in specie ignis columbæ. Testatur Leonardus. Recurrite hic ad stupenda ipsiusmet Christi opera, quando Spiritu Sanctum, die Pentecostes Apostolis misit, dicit sacra pagina. Apparuerunt illis dispersa lingue, tanquam ignis, sedes super singulos eorum. Actor 2. Non pertransiit, sed sedet: quid causa? nimirum: quia illos erat directurus, ut nunquam à viâ veritatis deuiarent. Sedet pariter in capite Sancti Dominici ad hoc, ut magnus iste Patriarcha, & alios ad cælum ducat, & ipse nunquam erret. Proinde quia S. Dominicus est sedes & thronus Dei; meritò nomen Cherubini meretur.

Curiosè non pauci scrutantur, cur Deus super Cherubim, & non potius super Seraphim sedere dicatur? Iuxta nonnullos, sedet super Cherubim, ut pacificum suum imperium, super omnes creaturas ostendat: qui enim sapientibus imperat, facilius ceteris omnibus imperabit: cum sapientes ex omnibus, difficillimè imperium pariantur. Nihilominus ex sensu literali, ratio hæc eruitur, quia cum è sanctuario, diuina oracula redderentur, in quibus diuinam sapientiam præcipue spectari oportebat, necesse fuit, Deum ibi super sapientissimis Angelicis mentibus sedere, ut summa eius in respondendo sapientia, ipsis quoque Cherubinis altior, & excellentior appareret. Magna certè hæc erat Cherubinorum dignitas, qui dignam Deo sedem ministrabant. Magnis quidem laudibus effert S. Bernardus, Serm. 19. in Canticâ, chorum Thronorum, in quibus Deus sedere dicitur, sed maiori incomparabiliter ratione, laudari debet Chorus Cherubinorum, qui sedes Dei nuncupantur. Quid enim sublimius, quid augustius esse potest illâ sede, in qua Deus, vel ad imperandum, ut Rex: vel ad iudicandum, ut Iudex; vel ad docendum, ut Magister sedere dicitur. Vnde inquit S. Bernardus, cœdem si intres Regis palatium, nomen illud plenum sit sellis, scamnis, Catbedris, regia sedes in eminenti posita cernitur. Sic quoque omni decoru ornatu, cunctis alijs præminare spiritibus, istos intellige: in quibus spectali quodam suspenda dignationis munere, diuina eligi resideret Maiestas.

Quocirca meritò regius vates, diuinam sapientiam contemplatus: admirandus exclamat: Mirabile facta est scientia tua ex me. 138. Neque solum mirabilem, sed etiam terribilem proclamat, ibidem paulò inferius subdens: Terribiliter magnificatus es. Super quem locum S. Chrysosth. hom. 2. de incomprehensibili Dei naturâ, obseruat quædam esse, quæ sine metu admiramur, ut pratum viriditate, & omni florum amœnitate constitum; quædam admiramur cum metu, ut mare vasto gurgite profundum: Et de hoc genere, vult esse di-

Deus super Cherubim sedere.

Chorus Cherubinorum præstantior, quâ Thronorum.

S. Bernardus.

Psal. 138.

Isaia 21.
Ibid. 22.
Ibid. 23.
Ibid. 30.

S. Hieron.

Quare animalia post peccatum non obediunt.

S. Chrysosth.

Don. 6.

Propheta leo dilaniatur.

S. Chrysosth.

Peccator est monstrum.

Threnor. 4.

S. Dominicus semper immutabilis.

Cherub sedes Dei.

Psal. 67.

Lyranus.

Spiritus S. supra caput S. Dominici visus.

Leonardus.

Nicetas.

Psal. 72.

Eccl. 3.

Colores S. Dominici.

S. Chrys.

esse diuinam sapientiam. non solum mirabilem, sed etiam terribilem. *Miramar inquit, maris vastitatem, immensam gurgites, sed non sine metu, cum eius inspicimus altitudinem. Sic & propheta, dum vastum id, immensumq; diuina sapientie mare inspicit, vere igitur quasi tentatus obstupescit, summo cum timore demit ans, recedit, atq; exclamat: Terribiliter magnificatus es.* Professio non potuit magis Deus magnificari, quam dum S. Dominicum pro throno, velut alterum Cherubinum elegit. Per hunc enim facta est mirabilis Scientia eius: quia exhibit de ore eius verbum Dei, quasi gladius acutus. Fertur enim in Historia ipsius, quod dum oraret in vaticano, ad sedes S. Petri, venerunt Sanctus Petrus & S. Paulus, illiq; Sanctus Petrus scipionem, Paulus vero librum porrexit. inquit: *Vade Dominice, prae dica verbum, quia ad hoc sumus missi.* Vbi per baculum S. Petri, auctoritas significatur, per librum autem D. Pauli, gladius acutus, ut eo S. Dominicus, Hæreses euelleret, ac extirparet. Facta est sapientia D. I., per S. Dominicum terribilis: quia ordo S. Dominici, per totam Europam, & Asiam, Deum laudat, & Euangelium Christi prædicat. Considerate enim, quæ facies rerum fuerit in mundo, ante S. Dominicum, æstuat inuidia, ita ut non inueniretur homo Deum timens. Et

S. Dominico Petrus & Paulus apparuerunt.

Quid per baculum S. Petri & per librum S. Pauli significatur.

quis ita exorbitantem mundum, ad meliorem vitæ frugem reuocauit? S. Dominicus, quia erat Cherubinus, proinde fortis & sapiens.

Quod de S. Dominico, hoc de totâ Religiosâ familiâ Prædicatorum, possum affirmare. Exodi 25. posuerat Moyses in tabernaculo, duos Cherubinos, expandentes alas, & operientes oraculum. Scilicet ad demonstrandum, quod Cherubini sint zelantissimi & paratissimi, ad promouendam Dei gloriam. Quid aliud de vobis dicam, magni Parentis Diui Dominici filij: vos estis Cherubini, qui à fine, usque ad finem mundi, alas feruoris, pietatis, & doctrinæ Angelicæ extenditis. Vos estis, qui cubile Salomonis, id est sacratissimum Eucharistiae Sacramentum, velut fortissimi belatores, prædicatione & exemplo custoditis, & reuerenter conseruatis. Vos estis, qui paradysum Christi, videlicet Ecclesiam Sanctam, doctrinâ S. Thomæ, Doctoris Angelici, & zelo S. Dominici, acerrimè contra quorumvis Hæreticorum insultus defenditis, quia vos tanquam Cherubim, ad eius custodiam Deus collocauit.

Exodi 25.

DIE SANCTI LAURENTII

CONCIO PRIMA.

Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus, qui in coelis est. Ioan. 12.

S. Laurentius duplex martyrium subiit, & in corpore, & in anima.

DEVS in sua æternitate nullis circumscriptus terminis, cum sit omnibus diuitijs affluentissimus, inexhaustis plenus thesauris, omnemque intrinsecam perfectionem, etiam possibilem includat: non aliud quidpiam à creaturâ ratione præditâ, & ex belluarum confortio, ad Angelicam usque dignitatem sublimatâ, exigere potuit, quam humile beneficium, in remunerationem suorum beneficiorum. Ut scilicet creaturæ, supremum sui creatoris agnoscens dominium,

Deus à creaturâ solum obsequium requirit.

cum nec modum essendi, nec modum operandi, parem illi habeat, saltem extrinsecâ ministerij sui voluntate, debitum immenso Numini, cuius excellentia non est exæquabilis, persoluat. Nam apud Deum, quemadmodum nullum scelus impune abit, sic ne minimum opus meritorium, manet irremuneratum. Experire si placet veritatem hanc, in beatis illis mentibus. Dederunt diuinæ maiestati Angeli honorem, exhibuerunt omnimodam submissionem: quando contra rebellem

Luciferum,

S. Thomas

Luciferum, suum in sedibus Aquilonis solum locare volentem, resolutâ voce clamabant. *Quis es Deus.* Et ecce pro tam fideli ministerio, glorificauit eos Dominus, teste S. Thomâ 1. p. q. 62. qui asserit, Angelos pro quantitate suorum meritorum, accepisse gloriam. Neque in solis Angelis, fidele & humile ministerium placuit Deo, verum etiam & in ipsis hominibus, adeo, ut neminem ex his, in celesti illâ gloriâ voluerit haberi, nisi quem fidelem sui seruum & ministrum præuidit. Licet enim Deus ex inmensâ suâ bonitate, omnibus velit salutem, iuxta illud Apostoli: *Deus vult omnes homines saluos fieri,* tamen vt exponit S. Augustinus lib. de correptione & gratiâ tom. 7. hæc autoritas scripturæ ita intelligi debet: quod, ideo Deus dicatur omnes saluos fieri velle, quia vult nos velle hoc, scilicet obsequendo Deo toto vitæ tempore. Vnde dicit S. Doctor lib. citato. cap. 15. *Deus inquit vult omnes homines saluos fieri, quoniam nos vult idem velle.* Et cap. 14. *Omnes inquit homines vult saluos fieri, vt intelligantur omnes prædestinati.* At, quis alius prædestinatus cogitari potest? nisi is, qui summo conatu appetit id, & rectè operando sollicitè querit, quod illi Deus vult, & quod illum velle vult. Probat sensum hunc Concilium Tridentinum. Sess. 6. cap. ult. vbi dicit: *Bene operantibus vsq; in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filij Dei, per IESVM Christum misericorditer promissa: & tanquam merces, ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus, & meritis fidelium reddenda.* Hoc ipsum etiam docuit Christus Dominus, per Euangelistam sic loquens: *Oculus non vidit, quæ Deus præparauit diligentibus se.* Vbi aperte voluit docere: præparationem gloriæ factam esse sine meritis. Quando verò inferius addit: *possidete regnum vobis paratum; esuriri enim, & saturastis me.* Insinuat donationem eiusdem gloriæ, propter merita & ministeria, ac obsequia in hac vitâ persoluta. considerando proinde verba hæc, quæ vobis in hodierna festiuitate proponenda, & enucleanda assumpsit, ostendam ministerium D. Laurentij, fuisse Deo gratissimum eumq; in hoc fideli obsequio, duplicem existisse Martyrem.

1. ad Tim.

Quomodo Deus vult omnes saluos fieri.

S. August.

Concilium Trident.

Matth. 25.

Deus sine meritis prædestinat, hac sed promissionis gloriæ dat.

Psalm. 67.

re auri, dum discernit celestis reges super eam, niue dealbantur in Selmon. Vbi S. Augustinus per medios cleros, vult intelligi duo testamenta, vetus & nouum, per columbam, intelligit Ecclesiam Sanctam. Sic enim expressè dicit super Psalm. 67. *Nullam quippe ait, aliam melius hoc intelligi puro columbam deargentatam, quam illam, de qua dictum est, vna est columba mea. Deargentata est autem: quia diuinis eloquijs est erudita.* Magnum itaq; aliquod bonum est, dormire inter medios cleros, quæ nonnulli duo testamenta esse voluerunt, vt dormire inter medios cleros, sit in eorum testamentorum auctoritate requiescere, vt quando aliquid ex his profertur & probatur, omnis contentio, pacificè contentione finiat. Eadem est mens S. Ambrosij qui lib. de paradiso. cap. 3. eadem verba exponens sic dicit: *ed, quod veteris & noui, qui in hac scriptura testamento, in ipsa secreta sapientie Dei dispensationis possit procedere.* Cæterum in his verbis, sensu genuino, affectio populi significatur. Nam verba illa: *Si dormiatis inter medios cleros.* Varabius exponit, inter cacabos, seu ollas fordidas & fuliginosas. Sensus ergo verborum literalis hic est: *Si dormiatis id est si vincti, & in carceres detrusi, in tyrannorum oppressione detineamini, grauissimis pressi malis.* Inter medios cleros, hoc est, vt exponunt Genebrardus & Pineda in cap. 5. Iob. *inter medias fortis: quasi hoc exprimeret vellet scriptura, dum crudeles tyranni, quasi victores de vobis prostratis, sorte inquirerent, viuendumne vobis, an potius in cruciatibus occumbendum sit.* Seu vt magis propriè explicat S. Hieronymus, *inter medios cleros, id est: inter medios fines seu terminos Chaldeorum. penne columba deargentata, id est: captiui Babyloniorum, conclusi in medio Prouinciarum Chaldearum.* Chaldeorum enim insigne erat, columba habens pennas deargentatas, & candam auro fulgentem, quod sonant illa verba, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Porro hoc stemma assumpsit Chaldei, in gratam memoriam Semiramidis, primæ suæ Regina, quæ (vt poëtæ fabulantur) à columbis nutrita erat, & post mortem, in columbam versa. Vt testis est Diodorus lib. 3. cap. 8. & S. Iustinus Martyr Apologia primâ. *Dum discernit celestis Reges super eam.* Quasi diceret: si patienter hæc omnia probra tuleritis, si quicquid aduersi euenierit, æquo animo susceperitis, in Dei ministerio persistentes indefessi, usque dum placuerit Deo, Reges Chaldeorum punire, & vestram de illis vicisci iniuriam. Quod fecit Deus mittens aduersus Balthasarem, Medorum & Persarum Reges, Cyrum atque Darium, qui Babylonem expugnauerunt,

S. August.

S. Ambros.

Varabius.

Genebrardus & Pineda.

S. Hieronymus.

Insigne Chaldeorum.

Diodorus Iustinus Martyr.

gnarunt, & monarchiam Chaldaeorum ad se transtulerunt. *Nunc dealbabitur in Selmon:* quasi diceret sacer textus, si inquit has pressuras à Deo permissas, æquo animo tuleritis ó boni Israëlitz, vestriq; filij in captiuitatem abducti, & varijs miserijs denigrati, velut ollæ fuliginosæ, mox pro vestra hac patientiâ, & humilitate albescentis, id est; induemini vndique lætitiâ & felicitate, cuius Symbolum est nix. Hinc ortum est illud prouerbium: *Dealbati nunc in Selmon:* id est; in summis mæroribus lætitiâ affici, seu in locis tristibus exultari. Nam mons Selmon, erat in Tribu Ephraim vicinus Iordan, asper, cauernosus, nix tamen perpetuâ pulcher & amænus.

Impletam hanc fuisse Prophetiam Psalmistæ, in hodierno Martyre D. Laurentio nemo ignorat. Illius enim magnam sanctitatem, veluti iusti quondam Abrahami, & inenarrabilem patientiam, velut akerius viri simplicis & recti Iob, non alijs, quam; rebus aduersis Deus voluit probare. Haud difficulter homines rebus secundis affluentes, Deum confiteri sciens: sed ubi sinistra fortune grauiores idus, Deo vel probante, vel permittente, oportet experiri, illius subito eosdem obliuisci non ignorans. Sed agnouit fidelis iste Dei seruus, & gloriosus martyr, seruire Deo, regnare esse, sapius illa præ oculis verba Psalmistæ habens. *Et nunc reges intelligite, seruite Domino in timore, ne percutat de vobis iusta.* Et quid oro causæ est, quod Diuinus Psalter, inmutuo cum terrenis regibus consortio viuens, non illos ad congerendas opes & diuitias monet? non ad satagendum sollicitudine circa regni solia vrget? ut cum auro, & Saul omnimodè elaborent, ne semel potiti regno, illius gubernaculis priuentur? sed hortatur eos duntaxat, ad prudentiam: *Et nunc Reges intelligite:* quasi diceret: expurgiscimini tandem aliquando, & iam innouati virtutibus, iam coneritis luteis tegumentis, scilicet; impuris libidinum affectibus, comprimite iam prudenter, quicquid in vobis seruile atq; bestiale est, atque vestra regalia colla Christi iugo mancipate. Hortatur eos duntaxat ad fidele Dei obsequium, ne Dei ministerium deserentes, à via veritatis & iustitiæ aberrant. Vbi Diuinus vates, rem longè maioris momenti censuit, esse seruum Dei; quam regem huius mundi. Magnum est fatcor regem esse: is etenim nullis subijcitur legibus, sed tanquam supremus gubernator, leges & iura statuit, dignitates & honores inter bene meritos patriæ eius diuidit. Cuius omnipotentem

principatum agnoscentes vniuersi, propius accedere non ausi, reuerentiam illi omnem è longinquo persoluant. Nihilominus tamen & Rex, omnem principatum sibi ab alto venire haud ignorans, terrarum Dei se esse fateri debet. Regnum sibi à Deo creditum, in fide & gloriâ Dei propagans, omnesq; subditos in timore, atque pietate gubernans, tanquam seruam de omnibus Deo rationem redditurus. Quod ipsemet David omni felicitate & regali purpurâ adornatus, sapius in suis Psalmis inelamat, in persona regum crebrius loquens: *Domine, quia ego seruus tuus, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ.* Seruus enim Dei est omnis homo, quia pretiosa Christi sanguine emptus. Filius est ancillæ, id est, Ecclesiæ sanctæ, in qua per Sacramenta nouæ legis regeneratur, & filiationem Dei adoptiuam recipit. Filius etiam est ancillæ, secundum quod omnis creatura, subdita est creatori, & tanquam verissimo Domino, verissimum debet famulatum. Quem cum exhibet, libera est: hanc accipiens à Domino gratiam, ut ei non necessitate, sed voluntate deseruiat. Non sunt ergo filij ancillæ, qui licet martyrium subeant, omnes cruciatus constanti animo perferant, nomen Dei confiteantur, si tamen extra Ecclesiam sunt, in varijs hæresibus & erroribus. Gloriosum est, esse, supremum in terris Christi vicarium, principisq; Apostolorum successorem: qui suâ dignitate, & regum diademata, & dominantium sceptrâ superat. Et tamen is, non alium sibi titulum audeat usurpare, nisi hunc, *Seruus seruorum Dei.* Sublime est, neque cum illâ etiam ex perfectissimis creaturis comparabile, esse Matrem Dei. Quæ suâ præeminentiâ, non solum mundi istius dignitatem, sed etiam Angelorum perfectionem longè excedit: & tamen ipsamet Angustissima Dei genitrix, non aliud Angelo dedit responsum, nisi hoc: *Ecce ancilla Domini.* En, Mater Dei, ut se verbo incarnando coaptaret, & contemperaret, seipsam exinanivit, quasi nihilum se reputans, & cum humili Dauide illud inelamans: *Substantia mea quasi nihilum ante te.* Princeps Philosophorum Aristoteles, 2. Physic. asserit, locum dehere proportionari locato: ut ergo esset beatissima Virgini aptus, condignus & proportionatus locus, ad recipiendum eum, qui suum esse habet per essentiâ, necessum erat, ut ipsa quoque se reputaret, quasi nihilum. Nam Philosophi duo infinita statuant, vnum positum, quod est Deus: alterum priuatum, quod est ipsum nihil, seu non ens. Ut itaque Beata Virgo

Virgo ad recipiendam infinitam Dei maiestatem, proportionatum & capacem locum se exhiberet, priuatiuâ infinitate se induit, quasi nihilum se esse profitando. Sed quomodo obsecro te ó magna Dei Mater, ancillam & seruam Dei profiteris? cum seruitute nihil durius, nihil infelicius esse videatur, teste Celio Rhodigino, qui lib. 7. lectionum antiquarum refert, fuisse Sententiam omnium sapientum, seruitutem inter temporalia mala, esse omnium pessimum & abiectissimum, eò, quod mancipia non sui iuris sint, sed furi alieno, atque domino subdantur, ut merito dixerit poeta.

Non bene pro toto libertate venditur aurum.

Adiones enim Seruorum viles non sibi, sed Dominis eorum proficue sunt. Quoniam, ut rectè Iurisconsultus concludit: *quicquid acquirit seruus, Dominus acquirit.* Verum si Aristotelem 8. Ethic. & 10. Politic. cap. 5. consulamus, optime conuenit Beata Virgini titulus seruæ, & ancillæ. Seruum enim magnus iste Philosophus vocat instrumentum animatum. cum ergo proprium sit instrumenti, non aliter operari, quam in virtute causæ principalis, id. verò specialissimè præ omnibus sanctis habuerit. Sacratissima Dei genitrix, quæ omnia sua opera non aliter operabatur, quam efficacii auxilio, à Spiritu Sancto mota; ut docet aperitissimè Concilium Tridentinum, asserens nullam eius actionem Deo fuisse ingraram. Ideò rectè, non se plenam gratiâ, non super omnes feminas benedictam, non Reginam Angelorum, aut Dominam mundi, non mulierem fortem, quæ serpentis caput contriuit; sed ancillam humilem se vocauit: quia fuit Dei instrumentum animatum, qui per eam Moysam legem abrogauit, diuina oracula impleuit, & ultimam perfectionis manum, orbi vniuerso imposuit.

Iure meritò quoque, hodiernus Martyr fidele Dei obsequium amplexus est: quoniam hoc, & omnem mundi splendorem, & Angelorum sublimitatem, longè excedit. Rem hanc euidentissimè documento comprobauit, Raphaël ille Angelus, qui viro iusto Tobiz, & fidele Dei seruo, in personâ hominis seruiuit. Ut testatur ipsemet, ad Tobiam loquens: *Ego sum inquit Raphaël, vnus ex septem Angelis, qui assistimus ante claritatem Dei.* Vbi patefacto mysterij celestis honore, voce Raphaëlis attolunt, Tobias Pater, & Filius eius, collapsi in terram, vocem tremulam penitus occultauerunt, quia, vocem insolitam audierunt. Quid obsecro meruistis, Pater To-

bia atq; fili? ut vobis contingeret mercenarium habere celestem, & tanquam operarium locare terrestrem? Celauit vobis Angelus nomen, Azarias sum inquit, Anania magni filius, & non dixit: *Ego sum Raphaël Angelus.* Celauit in primo nomine dignitatem, ne faceret locatori terrorem: si enim dixisset, *Ego sum Angelus,* non esset Tobias mercenarius. Ecce quia iustus Tobias, fuit seruus Dei, voluit Dei v. s. & ipsius quoque seruus, Angelus fieret. Nam cunctanti Tobiz, quam mercedem, tam bono seruo rependeret, subito responsum dedit Angelus, specie humanitatis, in domo Tobiz conuersatus, nescitis cuius mercenarij ope perfrui meruistis. Defunctos captiuitatis non timuistis sepelire, ideò Tobia, ascenderunt ad Dominum opera tua, quia relicto prandio reddidisti mortuum sepulture. Ego Domino medullata intuli sacrificia, pro veneratione sepulture, ego directus sum operarius fori celestis. Nee certè vni Tobiz, fidele obsequium rependit Deus ministerio Angelico, sed omnibus & singulis, quicunq; ei seruire non erubescunt. Quid enim aliud causæ fuit, quod Deus vnicuiq; homini Angelum custodem posuerit? cum ab ipsomet Deo ubiq; præsentem, sufficienter homo custodiri videatur, attestante id. regiorum vate: *Non dormitabit inquit, neq; dormiet, qui custodit Israël.* Vbi Israël idem sonat, quod, homo videns Deum. Deus autem dupliciter videri potest, primò per fidem, deinde per speciem. Sed quamdiu homo mortalem hanc vitam ducit, Deum per speciem videre non potest: hæc enim visio solis beatis competit, ut illum facie ad faciem videant; ideò per fidem illum videre intendat; quemadmodum dictum est Moyli à Domino. *Non potest videre faciem meam: postiora mea videbo, cum pertransieris.* Transijt iam Dominus per passionem suam, à morte ad vitam, & fecit nobis viam credentibus, in resurrectionem eius, ut transeamus & nos de morte ad vitam. Neque sanè magnum est, credere quia mortuus est Christus: nam hoc & pagani, & Iudæi, & omnes iniqui credunt. Sed vltra hoc fides Christianorum, & in resurrectionem Christi fertur: hoc pro magno habemus, quia credimus eum resurrexisse. Voluit ergo se videri Deus incarnatus, cum transiret, nimirum; postquam resurrexit. Voluit in se credi, cum transiret: quia traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Videre ergo postiora Dei, est credere Deum esse incarnatum, crucifi-

Sepultura mortuorum magni meriti.

Psal. 120.

Exod. 33.

Quid se videte postiora Dei.

zum; passum, & à mortuis resurrexisse, iuxta illam doctrinam Apostoli: *Si credideris in corde tuo, quia Deus cum suscitauit à mortuis, saluus eris. Potuit itaque sub Dei cultodià, homo securus vitam suam transigere: nihilominus tamen quia Deus dupliciter hominem custodit, primò: immediatè, infundendo ei gratiam & virtutes: deinde vt vniuersalis instructor, cuius instructio ad hominem peruenit, mediantibus Angelis, ideò vnicuique homini dedit Angelum custodem, vt palam loquitur sacra pagina: Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs tuis.*

Procedebat in Christi ministerio Beatus Laurentius, maiora in dies virtutum, & pietatis suæ iaciens incrementa: adeò, vt illum non seua tyrannorum crudelitas, non aspera infidelium vincula, sed neque ipsa mors, à charitate Dei potuerit separare: quia illum ignis inextinguibilis diuini amoris, fortiter roborabat. Sæuiebat implacabilis tyrannus, vt innocentissimo Leuitæ, & fidei Christi dispensatori, omnes thesauros ad Dei cultum & Ecclesiæ ornamentum congestos eriperet. Sed prudens creditorum sibi desuper bonorum dispensator, nullibi in terris securum, & munitum locum repertens, in cordibus pauperum, omnes Ecclesiæ diuitias reposuit, eosque furibundo Decio, diuitiarum cupido, velut inappretiables thesauros, ante tribunal eius producents, monstrauit. Quo facto, quid aliud nos piissimus Leuita voluit edocere, quam non aliter hominem, celestem illum æternæ beatitudinis thesaurum assuetarum; nisi per Eleemosynas, in manus egentium erogatas: docente idipsum Domino nostro. Da inquit pauperibus, & habebis thesaurum in celo, hoc est, vt exponit S. Augustinus, tom. 9. lib. de cognitione veræ vitæ, cap. 47. in ipso Deo: ad hoc enim summum bonum, iusti omnes quadam catenâ trahuntur, quæ de virtutibus hoc modo conueniunt. Imprimis fides, animam quasi quidam circulus complectitur, fides spe nutritur, spes dilectione tenetur, dilectio operatione expletur, operatio ad summum bonum intentione trahitur, intentio boni perseverantiâ clauditur, tandem perseverantiâ, Deus fons omnium bonorum datur. Ad hoc misericordiae opus mouet nos, immensa Dei bonitas, loquens per os Euangelistæ: *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in celo, quod fur non appropriat, neq. vinetis corrumpit. Siq. enim in tribulatione positus es, Eleemosyna te consolabitur: siue in iniquita-*

tibus hæres, eleemosyna te in viam iustitiæ reducet; suadente id Prophetâ Dei: *peccata inquit tua eleemosynis redime, & iniustitiarum tuarum misericordijs pauperum.* Licet enim eleemosyna, non habeat vim remittendi peccata, liberandi à morte æternâ, & conservandi in gratia, ex opere operato, vt communiter docent Doctores. Immo neque etiam habeat vim per modum dispositionis (vt contritio, & dilectio Dei super omnia) propterea, quod non semper posito actu eleemosynæ, detur infalibiter gratia iustificans, vt constat ex illâ doctrinâ Apostoli. *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Scilicet, ad iustificationem. Habet tamen vim istam, eleemosyna primò, ex affectu charitatis, imperante dationem eleemosynæ: deinde ex effectu, quatenus accipiens eleemosynam, incitatur ad orandum pro eo, à quo accipit, & orando impetrat ipsi gratiam, & remissionem peccati, iuxta illud consiliū Sapientis: *Conclude eleemosynam in corde pauperis, & hoc pro te exorabit ab omni malo.* Sic expresse docet S. Thomas 2. 2. q. 32. art. 4. vbi sic habet in corpore. Eleemosyna corporalis tripliciter potest considerari. vno modo, secundum suam substantiam, & secundum hoc, non habet nisi corporalem effectum, in quantum scilicet supplet corporales defectus proximorum. Alio modo potest considerari, ex parte causæ eius, in quantum scilicet, aliquis eleemosynam corporalem dat, propter dilectionem Dei & proximi. Et quantum ad hoc, affert fructum spiritualelem, secundum illud scripturæ: *perde pecuniā propter fratrem, pone thesaurum in præceptis Altissimi, & proderis tibi magis: quam aurum.* Tertio modo ex parte effectus: & sic etiam habet spiritualem fructum, in quantum scilicet proximus, cui per corporalem eleemosynam subuenitur, mouetur ad orandum pro benefactore. Hic ex occasione quaerunt Doctores, vtrum etiam homo diuino præcepto obligetur, ad dandam eleemosynam. Sed manifestè Scriptura Sacra, hoc præceptum subueniendi egestati proximi, sistit nobis præ oculis, dum dicit: *Eleemosynam pauperis ne defraudes.* Et S. Thomas supra citatus, cap. 5. dist. 1. tiffimè docet, eleemosynam de superfluis temporalibus bonis, omnino faciendam esse. Vbi in corpore ad primum, ita dicit: *quantuis bona temporalia, quæ homini diuinitus conferuntur, eius quidem sine, quantum ad proprietatem; tamen quantum ad vsum, non solum debent esse eius, sed etiam aliorum, qui se sustentari possunt:*

sunt: ex eo, quod ei superfluit. Vnde dicit S. Basilius Homil. in diuites auaros: *Si fateri ea tibi diuinitus pronuisse. (puta temporalia bona) an iniustus est Deus, inæqualiter nobis res distribuens? Cur tu abundas, ille verò mendicat; nisi vt tu bonæ dispensationis merita consequaris, ille verò patientiæ brauijs decoretur.* Est pauper famelicus, quem tu tenes; nudi tunica, quam in conclauis conseruas: descalceati calcæus, qui penes te marcescit: indigentis argentum, quod possides inhumatum. Quocirca tot iniuriarum, quot dare vales. Idem censet S. Ambrosius iniquens: *paste fame morientem, si non pauperis, occidisti.* Ad hanc diuinam legem respiciebat sapiens Beatus Laurentius, ideòq; non alios thesauros, quam pauperes, in quos cuncta distribuerrat, seueri Decio ostendit, vt se fidelem Christi dispensatorem comprobaret. Vbi suâ fortitudine & constantiâ, omnem tyranni truculentiam superans, duplici Martyrio coronatus est. Passus enim est martyrium mentis; subiit quoque & martyrium corporis. Nonne viscera eius lethalis dolor pertransiit, dum D. Xistum piissimum Christi Ecclesiæ Pastorem, cui ille sapiens diuina peragenti Sacrificia ministrabat, ad supplicia à tyranni satellitibus ductum, insecutus alloqueretur. *Quò progrediis sine filio pater, quò Sacerdos sancte sine ministro.* Non ignorabat equidem, quantum beatitudinis æternæ præmium, illa tormenta piissimo sacrorum Antistiti allatura erant. Non dubitabat, quantum Christi Ecclesiæ decus, cruenta illa passio, acerbissimi omnes corporis cruciatus pro Dei honore tolerati, essent daturi. Sed boni pastoris, affectu commotus, immunitate doloris fortius ardebat, eadem pro Christo pati cupiens. Quod si Beatus Amadeus homil. 5. de laudibus Virginis, asserit internum animi dolorem, corporis martyrio grauiorem esse: *puto inquit, quod mentis Martyrium, carnis tormenta excedat.* Quis non fatebitur B. Laurentium, licet nondum tormentis pressum, iam verum, in animo pertulisse martyrium, dum crudelissimæ morti sui pastoris adesset. Haud sit tunc pleno pectore Christi calicem, bibit amaram passionem, & torrente ineffabilis doloris potatus, maiorem in animo pertulit dolorem, quam morti obnoxia corporis membra ferre possent. Magnus non inficior, fuit dolor animi in Abrahamo Patriarchâ, dum filium vnigenitum immolare iussus, eundem in montem duceret. Magnus animi dolor fuit in Moyse, salutem populi sui zelante, ita vt obliterationem sui nominis, de libro vitæ postulare. Magnus Davidis dolor, dum

pro subditis, offensum Dominum deprecaretur: *Ego sum inquit qui peccavi, ego qui iniquus: isti qui oues sunt, quid fecerunt? vertatur obsecro manus tua contra me.* Magnus denique, fuit dolor, S. Pauli Apostoli, dum anathema fieri pro fratribus suis exoptaret. Optabam inquit anathema esse pro fratribus. Sed longè maior fuit in Beato Laurentio animi dolor, qui crudelissimè è vitâ maluit tolli; quam vt diuinus honor, vel leuissimam iacturam pateretur, vt sic facilius mens hominum deprauata, illius exemplo corrigeretur.

Consentiunt Doctores, hominem Catholicum in nullo casu, etiam ad euitandam mortem, licetè posse fidem Christianam abnegare. Hæc autem abnegatio fidei dupliciter contingit, directè, & indirectè. Directè tunc, quando, vel fidem absolutè, vel aliquem eius articulum, aut certitudinem, aut necessitatem quispian negat: indirectè verò tunc, cum negat se Christianum esse, vel Catholicum, vel Papistam. Sed neque hoc alterum licet absq; lethali culpâ facere, quia tunc virtute negaret Christum, eiusque religionem; quemadmodum Petrus negans se, nosse Christum, & eius esse discipulum, eò ipso, verè Christum abnegauit. Sic planè virtute negaret Christum, qui diceret se esse Turcam, aut Iudæum, aut Hæreticum, quia cum his omnibus incompossibilis est, fides Christi. Hæc est doctrina S. Thomæ 2. 2. q. 3. art. 2. Et facile deducitur ex illo Scripturæ Sacre loco, vbi Christus Dominus ait: *Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum coram patre meo.* Tum ex illo, qui me erubuerit, erubescam & ego illum. Et ratio manifesta, quia dum homo Christianus, à tyranno seuiente, & potestatem habente, particulariter interrogatur de fide, tunc in tali casu, honor Dei exigit confessionem fidei, quam tanti interrogatus facere debet, vt coram persecutoribus paratus sit, illam plaris facere, quam vitam propriam. ne scilicet propter omisam fidei confessionem, religio Christiana, ab aduersarijs existimetur falsa: aut certè, ne putetur ipsemet Christus, vt potè Author huius religionis, falsum docuisse & instituisse. Hinc rectè concludit S. Augustinus Tract. 66. in Ioan. *Quanto inquit vitæ est consuevi Christum, tanta mors est negare eundem.* B. Laurentius, dum seuiantis tyranni ira feruentius ebulliret, volentis vt Christum abnegaret; audacter respondit, se Christi obsequijs semel obstrictum, nullâ minarum, aut tormentorum vi, ampliùs ab eo diuellendum.

Communi-
catio eni
infidelibus
et illis

o utinam hoc Martyris exemplo, Christi-
stium ubique fateri imitemur! sed, eo iam
denenit misera Polonia, ut falsas non tan-
tum simulare sectas, sed etiam fouere &
propagare studeat. cum tamen iure diui-
no & naturali, non liceat fidei cum infi-
delibus communicare directè, tam in ri-
tibus superstitionis; quam in cultu falso-
rum deorum: quia talis communicatio,
est intrinsecè mala, neq; vllà circumstan-
tià cohonestari potest. Verum respicite,
pro Deum immortalem, Apostolum Chri-
sti, quid vobis loquatur: *Nolite inquit in-
gum ducere cum infidelibus: quæ enim participatio in-
stutæ enim iniquitatis, aut quæ societas luci ad tene-
bras, aut quæ conuentio Christi ad Belial, aut quæ
pari fidei cum infideli.* Si enim Ecclesie pri-
mitiuæ Christiani, omnes gentium ritus
studiosè vitabant, timore peccati contra
fidei confessionem committendi, ut con-
stat ex Cypriano, qui grauiter reprehendit
eos Christianos, qui à magistratibus
gentilium, impetrabant libellos: magno
pretio, quo ostendebant se falso sacrificas-
se idolis, & tali simulatione mortem euade-
re solebant. de quo Baronius anno 523.
Quantò magis nunc, ubi iam benè radica-
ta est Christi Ecclesia, omnes superstitiones,
diuino cultui summè derogantes, cane-
peius & angue detestari necessum esset.

Memorant Historiæ Romanæ, Mutium
Sezuolam ita fuisse patris amantem, ut
cum Rex Porcenna Romam obsideret, ille
per medios hostium cuneos transierit ad
interficiendum Regem. Vbi in captiuitate
hostium detentus, propriam dexte-
ram, quæ alium loco Regis lethali vulnere
sauciauerat, liberè in ardentem rogam im-
ponens, exussit. Intertogatus verò ab ho-
stibus, cur id faceret, respondit: ut osten-
derem inquit, non exiguum nostrorum esse
numerus, quibus defendendæ causâ pa-
tris mors dulcis est. Referunt quoq; Hi-
storiæ non paucos, qui in ludis olympicis,
propter raris laudis ostentationem, tum
in flammis ardentes, tum in varias terræ
voragines sese præcipitabant. Sed maio-
rem animi fortitudinem, Leuita Laurenti-
us ostendit, quando ut non tantum in ani-
mo, sed etiam in corpore martyr existeret,
seuam Decij tyrannidem, ita constanter
superavit, ut dulce sibi putaret, pro
Dei honore, pro Ecclesie sanctæ integri-
tate, pro patriâ cælesti mortem oppetere.
Legimus quondam Ananiam, Azariam, &
Misael, beatissimos pueros, à rege in ca-
mino ignis inclusos, in panarum suarum
deambulasse flammis, & igneque globos pe-
dibus conculcasse. Verum non minori

gloriâ præferendus est B. Laurentius: illi
enim in panarum suarum flammis ambu-
labant; hic in ipso supplicij sui igne discu-
buit: illi vestigijs pedum conculcabant
incendia; hic laterum suorum deuotione,
restinxit: illi stantes in panis, eleuatis ma-
nibus orabant Dominum; hic prostratus
in suâ pœnâ, toto corpore Deum depre-
catus est. O quam verè dixit incarnata
sapientia: ignem veni mittere in terram, &
quid volo, nisi ut accendatur. Succensus enim
hoc igne B. Laurentius, corporis incen-
dia contempsit: quia diuini amoris flam-
ma, ut pote maioris virtutis & actiui-
tatis, absumpsit in illo flammam corpora-
lem. Adeo, ut quamuis iam in fauillam
corporis membra soluerentur; fidei ta-
men fortitudo, minimè deficiebat: & dum
corporis detrimentum sustineret, salutis
lucrum acquirebat. Non simplici passio-
ne peremptus est B. Laurentius, sed diu-
turnâ & multiplici pœnâ cruciatus, ut
mors differretur, & non deesset ad suppli-
cium, sed deesset ad finem. Vnde à fauif-
simo tyranno, pœna ei fuit instituta, ut ar-
dentium expositâ mole carbonum, insu-
per eum ferreâ crate distentum, lenta
flamma consumeret: ut non tam inflam-
mando, citò interimeret hominem, quam
potius diu exurendo, torqueret. Ira cum
vnum latus persecutor exustum cerneret,
aliud latus ignibus, obijceret exuren-
dum. Iterum ergo Beatus Laurenti-
us, lateribus exussis, in dorsum supinus
vertitur, & renes eius ignibus exurantur,
ut impleretur psalmi prophetia, quæ dicit:

*Proba me Domine, & tenta me: ut renes meos,
& cor meum.* Vbi in tantis cruciatibus, Be-
atus Laurentius geminum ignem postula-
uit, ut luctamine habito, ostenderet in se,
plus posse amorem Christi, quam pœnam
tyranni. O verè fidelis & prudens seruus,
Beatus Laurentius, quem Dominus con-
stituerat super familiam suam, ut in tem-
pore egestatis omnes thesauros, inter
omnes egentes distribueret. Promeruisti
inuitæ martyr hoc apud Deum, ut pro
tâm fidei obsequio, te pater æternus glo-
rificaret. Duplex subiisti Martyrium, &
animi & corporis: duplici quoque ditatus
es præmio, scilicet; & æternâ diuinæ ef-
fcentiæ visione, & aureolâ martyrij. Pro-
meruisti, ut non tantum inter beatarum,
domicilia mentium, prupureâ veste, in
obsequium Christi, è tuo sanguine crude-
liter effuso consutâ, omni zno fulgeas: sed
insuper, ut in Ecclesia militante, cuius fi-
delis dispensator exististi, ad consum-
mationem usque seculi, perfoluto à pijs
municibus

Martyrii
corpore
B. Lau-
rentij.

Luc. 12.

Psalm. 138.

mentibus deuoto tibi honore perfruaris.

Habetis igitur Catholici, fidelem Dei
seruum, Beatum Laurentium, Christi Ec-
clesiæ ministrum & dispensatorem, Du-
plicem Martyrem, & in anima, & in cor-
pore: qui dum fide suâ persecutoris flam-
mas vicit, ostendit nobis per ignem fidei,
gehennæ incendia superare, & amore
Christi diem iudicii non timere. Incite-
mini proinde eius exemplo, ad diuina ob-
sequia, pro nomine In s. v. & Sponsæ illius
Ecclesiæ Sanctæ defensione, etiam mori
paratos vos esse ostendendo. Antisthe-
nes Philosophus, teste Aliano lib. 10. va-
riæ Hist. cap. 16. Philosophiæ ludum ape-
ruerat, cumq; Diogenem audiendi cupi-
dum baculo repelleret, respondit ille: *Tu
inquit percute, ego tibi caput præbebo: neq; verò
tam durum sustinem inuenieris, quo me à tuâ disputa-
tionibus abigas.* Sic planè nobiscum D. s. v.
procedit, volens nos in suo ministerio
probare, & nostram fidelitatem experiri.
Permittit varias hostium rebelliones, ex-
ternorum incurSIONES, oppressiones tyran-
norum. Sed nos Leuitam Laurentium
imitati, & Diogenem secuti Philosophum,
respondeamus illi. Percute Domine: nos
hæc omnia æquo patiemur animo. Non
inueniet (mihi credite) quo nos à suâ cha-

ritate repellat: quia infinita eius bonitas,
videns nostram promptitudinem, arctissi-
mam nobiscum, velut Antisthenes Philo-
sophus cum patiente Diogene, amicitiam
inibit. Quod si vires nostræ non sunt pa-
res ferendis tribulationibus, quæ Deus ad
nostræ probationem constantiæ immittit,
opem Beati Laurentij imploremus. Vr-
banus ille est, nulli deesse vult. Si enim
(ut Ilphonsus Giron, Hispaniarum Regis
concionator, refert) dum corpus S. Ste-
phani Protomartyris, Romam in Basili-
cam S. Laurentij inferretur; tantam vr-
banitatem sanctus Martyr, aduenienti
gratissimo hospiti, sancto protomartyri
exhibuit, ut dum S. Stephani corpus, ad
sepulchrum Beati Laurentij inferretur,
vitro S. Laurentius, sese in partem sinistram
transferret; dextram protomartyri, velut
digniore locum, in proprio domicilio
concedens. Et nunc, ubi iam feliciter
cum Deo regnat, si firmâ spe & fiducia
auxiliaturum implorabimus, quam
facile nobis diuinam protectio-
nem impetrabit: & ipse-
met adesset nostris ne-
cessitatibus, mini-
mè tardabit.

Hiphonius

Vrbaitas
S. Lauren-

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum
fuerit, ipsum solum manet. Ioan. 12.

*S. Laurentius, velut granum frumenti, quatuor fructus habuit,
animas fidelium, prudentiam, largitatem & fidelitatem.*

Quidquid vbertatis in toto hoc mun-
do reperitur, id ex granis terræ pul-
lulauit, teste sacrâ paginâ Gen. 1. *Germi-
net terra herbarum virentem, & facientem sementem.*
Vbi Deus productâ terrâ, statim illi omnè
fecunditatis virtutem indidit, & quasi
grana quædam, ac semina reposuit, de
quibus fructus varij, & ipsa animalia pro-
diderent, ac perpetuâ multiplicatione au-
geri possent: *Dixitq; Deus; producat terra her-
bam virentem in genere suo, iumenta, & reptilia,
& bestias terræ, secundum species suas. factumq;
est ita.* Nihilominus, duo ex omnibus ma-
ximè pretiosa grana, in terra reposuit.
Deus, quorum beneficio, & mundus in
sua perfectione conseruatur; & rerum
omnium species deficere non possunt. Vi-
delicet; Verbum illud æternum, & Ho-

minem. Hæc duo grana, mundum ab
omni interitu conseruant. Sciscitemini
enim, cur per continua bella, quæ ge-
runtur, Regna terrena desolari non pos-
sunt? cur per tot incendia, quæ crebro
eueniunt, & vrbes opulentas, & horrea
impleta depascunt, terra sterilis non ma-
net? cur per tot hominum strages, quas
ab orbe condito, inuidia excitauit, &
nunc supra modum, indomiti Martis fu-
ror, eandem continuat; genus hominum
extingui non potest? Causa non alia; nisi
quod Verbum illud æternum, tanquam
granum frumenti, ceciderit in terram im-
maculatam, per incarnationem de Spi-
ritu Sancto factam, teste S. Ioan. *Verbum
de terra orta est; nimirum Christus ex Ma-
ria; ut terra hæc communis fecundata
ab illo*

Propter
Verbum
incarnatū
regna ter-
rena tota-
liter deso-
lata non
possunt.

Psalm. 84.

ab illo, nunquam in parturiendis fructibus deficiat. Nisi quod datum sit in cibum homini: Hic est panis de calo descendens, ut si quis ex ipso manducet, non moriatur. Ioan. 6. Ecce panem ex granis frumenti: nisi enim granum hoc, Dei Filius homo factus, & mortuus fuisset, defecisset pridem iam humana propagatio: quia non habuisset panem, vitam afferentem. ut proclamatur.

Ioan. 6.

Isaia. 57.

Isaia cap. 53. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longauum. Ecce non satis erat, ut granum istud, verbum æternum, cecidisset in terram, hoc est: ut homo fieret, nisi etiam moreretur: alias, humanum genus redemptionem non esset: non quia non potuisset saluare, sed quia id diuinæ voluntate dispositum erat, ut morte sua mundum redimeret. Ita Toletus Cardinalis, in propositum thema discurret:

Tholetus.

Attende inquit, aliud esse cadere in terram, aliud mori: cadere in terram, significat eius incarnationem, cui adhuc mori opus fuit, ut nos saluaret: nihil enim nobis nasci profuisset, nisi mortuus esset.

Caietanus.

Addit Caietanus: Mortuus est vnus Iesus, & tulit fructum innumerabilium hominum. Comprobat S. Ambrosius in Psal. 36. loquens de Christo: ipse granum, pro nobis corpore solutus, & mortuus est, ut fructum multum afferret in nobis. Granum frumenti pariter est quilibet homo iustus, qui in hac afflictionis terrâ, videlicet in corpore mortali, moritur peccato, & viuit Deo: sic censet

S. Ambrosius.

Franciscus de Roxas tract. 13. difficult. 2. Granum inquit est iustus, qui minor fuerit sua humilitate & abstinentia: quia quod quis humilior est, eo pius super sidera, à Christo exaltatur. Hinc D. Ignatius Martyr pro Christo mori cupiens, granum frumenti seipsum appellauit: Frumentum, inquit Christus sum, dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inueniatur. Quocirca & ego vobis hodiè, Beatum Laurentium, ostendam fuisse granum frumenti, & eius quatuor vberimos fructus recensebo.

Franciscus de Roxas.

S. Ignatius Martyr.

Granum frumenti fuisse Beatum Laurentium, proclamatur D. August. tom. 10. Serm. 2. in eius Festo: Merito quidem ait, Laurentium granum appellare possumus, quod scilicet cadens in terram, & mortuum, multas Christo animas similes luci fecit. Equidem non iam frumenti granum, sed celeste D. Laurentium conuictor fuisse, siquidem non terrestres fructus, sed animas Christo dilectas parturivit. Neque sanè mirum: quia grana quæ cadunt in terram lutosam, non nisi terrenos fructus parere possunt. At verò, S. Laurentius cecidit in ignem, elementum subtile, ideo non mirum, quod præstantiores fructus, ipsas videlicet animas, Christo pe-

D. August.

S. Laurentius.

pererit. Sic de illo satur S. Ecclesia. Lenita Laurentium igne affatus est. Horrescit animus, illam fornacem Babyloniam, menti suæ obijciens, & trium adolescentum fortitudinem, ad perferendos cruciatus contemplanis: ubi effundebatur flamma supra fornacem cubitis quadraginta nouem. Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis eius in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis, quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis, neque contristauit, nec quidquam molestæ intulit. Dan. 3. Quid mirum: diu in fornace commorari Hebræos? Siquidem flamma ipsa refrigerantem in auram murata erat. Fortiorem profectò B. Laurentium: vicit ille, Ananias & sociorum eius constantiam: siquidem ignem illum aura extinxit: ignem verò, quo Beatus Laurentius crematus est, carbonem exacuabant, carnicum status excitabant, & ipsa eius corporis substantia, pabulum prunis addebat: denique illorum constantia pæna defuit, huius fortitudini cruciatus exauebantur: vnde S. Ambrosius. Legimus inquit Ananiam, Azariam, & Misael, beatissimos pueros, à Rege in camino ignis inclusos, in penarum suarum deambulasse flammis, & igneos globos pedibus conculcasse. Proinde B. Laurentius, maiori est gloria præferendus. Siquidem illi in penarum suarum flammis ambulabant, hic in ipso supplicij sui igne discumbit. Illi vestigijs pedum conculcant incendia; hic laterum suorum deuotione restinguit. Illi stantes eleuatis manibus orabant Dominum, hic autem prostratus in sua pæna, toto corpore, Deum deprecatur.

S. Ambrosius.

Psal. 138.

Verum obstupescite: ignis voracissimum elementum, cuius tanta est actiuitas, ut durissimos lapides, exiguò tempore in cineres dissoluat: cuius tanta vehementia, ut illo vratur Deus, ad cruciandas animas damnatorum in æternum, ipsâ incarnatâ veritate id ediferente. Itē maledicti in ignem æternum. Matt. 25. Et tamen longo tempore vrendo corpus B. Laurentij, nullum ipsi dolorem intulit, sed quasi voluptatem quandam in illis cruciatibus sentiens, non contentus in vno latere torreri, in aliud verti voluit, inclamans: Affatus est iam, versa. In quem locum S. Ambrosius ita discurret. Verum ergo B. Laurentius, exussu lateribus, in dorsum supinus vertitur, & renes eius ignibus exuruntur: ut impletur in illo prophetia Davidis: Psal. 138. Proba me Deus, & tenta me, ut renes meos. Causa non est alia, nisi charitas Dei nimia, quâ æstuabat. Qui enim ardentem Deum suum amant, ex illo amore fit, ut tribulationes, huiusque vitæ angustias, non sentiant, sic fatetur sponsa

pererit. Sic de illo satur S. Ecclesia. Lenita Laurentium igne affatus est.

Horrescit animus, illam fornacem Babyloniam, menti suæ obijciens, & trium adolescentum fortitudinem, ad perferendos cruciatus contemplanis: ubi effundebatur flamma supra fornacem cubitis quadraginta nouem. Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis eius in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis, quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis, neque contristauit, nec quidquam molestæ intulit. Dan. 3. Quid mirum: diu in fornace commorari Hebræos? Siquidem flamma ipsa refrigerantem in auram murata erat. Fortiorem profectò B. Laurentium: vicit ille, Ananias & sociorum eius constantiam: siquidem ignem illum aura extinxit: ignem verò, quo Beatus Laurentius crematus est, carbonem exacuabant, carnicum status excitabant, & ipsa eius corporis substantia, pabulum prunis addebat: denique illorum constantia pæna defuit, huius fortitudini cruciatus exauebantur: vnde S. Ambrosius. Legimus inquit Ananiam, Azariam, & Misael, beatissimos pueros, à Rege in camino ignis inclusos, in penarum suarum deambulasse flammis, & igneos globos pedibus conculcasse. Proinde B. Laurentius, maiori est gloria præferendus. Siquidem illi in penarum suarum flammis ambulabant, hic in ipso supplicij sui igne discumbit. Illi vestigijs pedum conculcant incendia; hic laterum suorum deuotione restinguit. Illi stantes eleuatis manibus orabant Dominum, hic autem prostratus in sua pæna, toto corpore, Deum deprecatur.

Fornacia Babylonica quanta flamma.

Danielis 3.

S. Ambrosius.

Psal. 138.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

Cantic. 2. sponsa celestis. Cantic. 2. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. L. X. X. legunt: Quia vulnerata charitate ego sum. En, quantum vulnus à charitate diuinâ, ut omnem vim doloris exterius absorbeat, teste Origene lib. 6. in Epistolam, D. Pauli ad Rom. 6. Dum ait, in illius amore pendemus, sensum doloris non recipimus. At, unde obsecro, pendenti in Dei amore tanta insensibilitas, ut sensum doloris non recipiat? Respondet Origenes: Charitas enim qui nos dilexit, effectus nostros ita in se, suumque amorem rapit, ut dolores, cruciatus, imminentiâque mala terrenâ, non sentiamus. Quia ergo Beatus Laurentius, ardebat intus charitate Dei, ideo ignem exterius non sensit, iuxta illum Medicorum Aphorismum: intus existens, remouet extraneum. Ita concludit Leo Papa, in Serm. S. Laurentij. Flammis superari, charitatis Christi flamma non potuit, & segnior fuit ignis, qui foris esset, quam qui intus accendit. Primus ergo fructus B. Laurentij est, quia per ignem Martyrij, innumeras Christo animas peperit: Multas Christi animas lucrificat.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

Cantic. 2.

dinationem, Hieron. 1. Ecce constituo te hominem super gentes, & super regna, ut euellas, & destruas, & disperdas, & dissipas, & plantes, & ædifices.

Dispergendæ sunt diuitiæ Catholicæ mei: quia si congregantur, sunt possessio-ribus in tormentum, perdunt, & ducunt in æternum supplicium. Eccl. 5. Diuitiæ congregata in malum Domini sui: pereunt enim in afflictione pessimâ. Et certè non est, quod hominem ad congregandas diuitias afficiat: si enim in illis spectes luxum vitæ, quem afferunt corporis commoditates, delicias, vitam abundantem, & delicatam? hæc momentanea sunt. Sic diues ille quondam, congregatis amplissimis bonis dicebat: Anima mea requiesce, bibe, epulare. Et ecce eadem nocte, & animam & diuitias perdidit. Luc. 12. Si in illis spectes æstimationem, gloriam, & honorem, quem apud homines acquirunt, qui diuites sunt? hoc quidem trahit cor hominis: nam imperia & opes, gloriæ causâ expetenda sunt teste Aristotele 4. Ethic. c. 3.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Eccl. 5.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Jerem. 1.

Creator, quia dedit nobis cœlum cum syderibus, terram cum bestiis, corpus cum sensibus, animam cum viribus, mundum cum elementis; dedit Filium in Redemptorem: Empti enim estis pretioso sanguine Domini nostri IESU Christi. 1. Corint. 6. in Consolatorem: quia ad eius adventum, mundus gaudia repletus est: in viuificationem: quia in ipsa viuimus, mouemur, & sumus. Filius dedit nobis carnem in cibum, sanguinem in potum. Ioan. 6. Carumque verum est cibum, & sanguis meus verum est potum. Spiritus Sanctus dedit remissionem peccatorum. Psal. 84. Dominus dabit benignitatem: id est, gratiam peccata destruentem. Dedit thesauros pręgustationis secretorum, ut verum Deum cognosceremus. Isai. 45. Et dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum, ut scias quia ego Dominus. Creatura dat seipsam quicquid habet, & ideo dispersa semina multiplicata resurgunt. Denique scriptura sacra, inuitat ad dandum. Matt. 7. Date, & dabitur vobis. Sic B. Laurentius, dedit seipsum igni cruciandum, teste Laurentio Iustiniano Serm. de Leni. Sic ait Laurentius, eduxit animam suam, quatenus in vitam illam custodiret æternam. Ut scilicet, & vos animas vestras, per mortificationem vitiorum, Deo offeratis ad quod hortatur vos D. August. Serm. 32. de Sanctis. Hæc est ergo tota causa passionis, propter quam tali morti addictus est S. Vir, ut sit similes esse, ceteros hortaretur.

Quartus Beati Laurentij fructus est, fidelitas: quia thesauros Ecclesię, dedit pauperibus. Bona enim Ecclesię, sunt bona pauperum, & ideo pauperibus distribuenda. Ita enim determinat S. Clemens Papa, in Epistola Urbani. Ipsa res fidelium, oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in alijs vsu, quam Ecclesiasticis, & predictorum Christianorum fructum, vel indigentium conuerti: quia vota sunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonium pauperum, atque ad predictum opus explendum. Domino tradita. Hinc idem Sanctus, ijs qui bona Ec-

clesię, in alios vsus profanos, aut in concupiscentias ditandos conuertunt, æternam damnationem minatur. Hæc fratres valde cauenda sunt, & timenda, quia res Ecclesię, non quasi propria, sed vt communes, & Domino oblata, cum summo timore, non in alios, quam in profatos vsus, sunt fideliter dispensanda, ne sacrilegi reatu incurrant, qui eas inde abstrahunt, quo tradita sunt. Ne anima que potior est, a corpore, mortua & alienata a consorcio fidelium cadat, & in profundum barbari labatur. Eandem penam comminatur & illis, qui bona Ecclesiastica opprimunt, & inijs aggrauationibus vexant. Fideliter inquit custodiendam est, ne prædicia vsibus celestium decretorum dicata, a quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis fecerit, post debita relictis sacramentis, quæ erga sacrilegos, iure promenda est, perpetua damnatur infamia, & infernalis carceri traditur. Sed ipse Dominus præcipit, bona Ecclesię, in pauperes distribuenda Proverb. 28. Qui dat pauperi, non indigebit.

En Catholici mei, granum fructiferum, B. Laurentium, cuius quatuor præcipuos fructus vobis produxi, animas fidelium, quas Christo peperit, prudentiam, largitatem, & fidelitatem, vt & vos, totis viribus contendatis, vestras animas parere Christo, per eius timorem, & amorem: vt seruatis prudentiam, prauidendo ea, quæ ad celestis glorię confortium ducunt: & fidelitatem, bona vobis ad tempus credita, pauperibus dispensando. Et quoniam ab alijs martyribus, alia petere consueuimus: quia in ijs, quæ ipsi passi sunt, similia patientium aduocati constituti sunt; in peste Rochum; in ophtalmia Luciam; in carcinomate Agatham; in dolore dentium Apolloniam imploramus: sic B. Laurentium, diuturnum ignis cruciatum subeuntem inuocamus, vt animas nostras, ab igne purgatorij, & multo magis ab igne infernali, immunes seruet.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Ioan. 12.

S. Laurentius ex summa Dei charitate & inuicta sua fortitudine martyrium subiit.

Mirabitur forsitan non nemo, quomodo multum fructum producendum asserat, cum mors vnquamque rem destruat, & prof-

& prorsus ad omnia inutilem reddat, iuxta illud Job 14. Expecto, donec veniat immutatio mea. Quomodo res mortua fructificare potest? cum non solum viuencia, sed & ipsa terra, virtutem fructificandi a solo Deo acceperint? Genes. 1. Germinet terra. Mors autem, cum non sit a Deo, Sap. 1. Deus mortem non fecit, nec delectabitur in perditione viuorum: Sed potius sit priuatio, & absentia principij motionum, ac operationum vitalium, quæ præsentis priuatione, corpus ita vilescit, vt minimus culex viuus, quouis excellenti animali mortuo, præstantior sit Eccl. 9. Melior est canis viuus, leone mortuo. Si ergo mors est priuatio omnium motionum vitalium, & fructus ex motione vitali procedat, non videtur intelligibile, quomodo granum mortuum, possit asserere fructum. Ceterum, vt video, doctrina Christi, in vulgari axiomate Physico, vnus corruptio, est alterius generatio, fundatur. Cuius veritas, ex eo euidenter constat: quia cum materia prima, non possit esse deudata ob omni formā, neque simul plures formas habere, ideo ad expulsionem vnus formæ, connaturaliter sequitur introductio alterius. Granum. Catholici mei, est quilibet homo, inter mortales degens, quod granum celestis ille agricola seminauit, in agro suo, scilicet in Ecclesia Sancta, in qua receptione Baptismi, fides diuina hominibus infunditur, teste D. Augustino tom. 6. l. 22. contra Faustum cap. 32. vbi dicit: inuisione fidei, semen eius facti sumus, credentes in Christum. Quod magis confirmat Apostolus Ephes. 5. inquiens: Quia membra sumus corporis eius, de carne, & de ossibus eius. Seminavit inquam hominem, vt tanquam granum, habens virtualiter animam vegetatiuam, & multiplicatiuam, fructum æternæ glorię parturiret: Ego inquit elegi vos, vt caris, & fructum asseratis, & fructus vester maneat. hoc est, vt vos mihi conformes habeam. Sed mori oportet hominem, vt Christo suo capiti conformetur, iuxta doctrinam Apostoli. cum corpus hoc mortale induerit immortalitatem, tunc immutabimur, & similes ei erimus. Mori debet, fugiendo confortia praua, & cogitationes pessimas, quia hæc inquinant hominem. Matt. 15. Mori debet concupiscentiis terrenis, Christum in oculis triumphantem sæpe contemplando, vt verificetur de illo illud Sapientis Eccl. 2. Oculi sapientis in capite eius, aculi stiles in pedibus eius: qui enim in vertice capitis oculos habet, semper cælum respicit; qui verò in pedibus, terram inquit. Denique mori debet per passionem,

vt cum Christo regnare valeat. Hinc D. August. tom. 10. Serm. 37. de Sanctis: Si inquit, oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam paruo tempore tolerare, vt Christum videre possimus in gloria, & Sanctorum eius numero sociari, nonne esset dignum pati omne, quod trista est, vt tanti boni, tantæ glorię participes haberemur. Taliter mortuus erat Beatus Laurentius, Martyrium pro Christi nomine fortiter subeundo, & ideo fructum attulit, scilicet, coronam Martyrij; quæ, igne assatus, dulcè refrigeratur. Transiit per ignem & aquam, & eduxit eum Dominus in refrigerium. Cuius ego hodie duos potentissimos Martyrij motus vobis proponam.

Tres potissimum conditiones, ad verum Martyrium, ex mente Theologorum requiruntur. prima, ex parte caliditatis, nimirum fides diuina, pro cuius defensione Martyr, verum testimonium ferre debet, iuxta illud Lucæ 12. Quicumque confessus fuerit me coram hominibus, confitebor & ego illum, coram Patre meo. Non per solam tamen credulitatem cordis, neque per solam exteriorem confessionem, quæ fit per verba, fides diuina manifestatur, sed etiam per aliarum virtutum opera, quoties in ordine ad Deum Authorem fidei, & legem eius, vel consilia adimplenda, exercetur: Nam quodlibet huiusmodi opus, est quædam diuinæ fidei protestatio; neque aliter melius ostendit Christianus, se habere fidem; quam operibus ipsis, quæ docet fides, vt habetur Iacobi 2. Ostendam tibi ex operibus fidem meam. Hæc est expressa S. Thomæ doctrina 2. 2d. q. 124. art. 5. Omnia inquit virtutum opera, secundum quod referuntur in Deum, sunt quædam protestationes fidei, per quæ nobis innotescat, quod Deus huiusmodi opera à nobis requirit, & nos pro eis remunerat, & secundum hoc, possunt esse Martyrij causa. Quod euidenter comprobatur exemplum Ioannis Baptistæ, quem Ecclesia Sancta, vt præstantissimum Martyrem celebrat, licet non pro formali fidei confessione, sed pro adulterij reprehensione occisus sit. Sic quædam Virgines, pro seruanda virginitate occisæ sunt, vt Beata Agnes, Margaritha, &c. quarum tamen Martyria, in Ecclesia Christi celebrantur.

Alteram conditionem, ex parte illorum, apud quos testimonium est reddendum, vt videlicet, diuinæ fidei confessio, fiat coram hominibus, ipsam fidem impugnantibus: quia vbi veritas sine contradictione recipitur, testimonij depositione non eget. Tertia conditio ex parte ipsius Martyris, vt enim efficaciter fidem diuinam te-

S. August.

Prima conditio Martyrij.

Lucæ 12.

Fides manifestanda

Iacobi 2.

S. Thom.

S. Ioannes Baptistæ ab Ecclesia pro martyre colitur.

Secunda conditio Martyrij.

Tertia conditio Martyrij.

S. Thom.

Flagella,
& carce-
res, & ad
mortem
non per-
fuerant
Martyres
non effi-
ciunt.Charitas
fuit mo-
tiuus mor-
tis in B.
Laurentio
1. Ioan. 3.

1. Ioan. 4.

Ioan. 12.

S. Thom.

nam testetur, debet illam aliquo signo externo firmare, persistendo in talitesti-
monio, usque ad profusionem vitæ & san-
guinis. Sic docet S. Thom. supra citatus
art. 4. *Ad perfectam inquit Martyrij rationem
requiritur, quod aliquis mortem sustineat propter
Christum.* Licet ergo quispiam pro causa
fidei diuinæ flagelletur, incarcerationetur, &
in exilium mittatur, aliosque labores ci-
tra mortale vulnus sustineat, non efficitur
Martyr, si hæc ad mortem usque non per-
durarent. Et hanc ob causam Sancti Pon-
tifices, & Confessores, vt Syluester, Atha-
nadius, Chrysosthomus, & ceteri, qui
pro fidei confessione, talia passi sunt, non
celebrantur ab Ecclesiâ Sanctâ vt Mar-
tyres: quia in pace vitam finiunt. Quo-
niam ergo Martyrij opus, ita arduum
est, vt pro eius consecutione, non suffi-
ciat omnia terrena amittere, nisi etiam
ipsa mors, omnium terribilissima, imper-
territo animo sustineatur, quis non facebi-
tur, in D. Laurentio, potentissima Mar-
tyrij motiua fuisse.

Primum eius motiuum fuit charitas
& summa Dei dilectio: hæc enim tantæ
potentia est, vt totum hominem in Deum
transformet: Nam facit hominem Filium
Dei adoptiuum, 1. Ioan. 3. *Videte, qualem
charitatem dedit nobis Deus, vt filij Dei, nomen-
mur, & simus.* Et quod maximum: Deum
ad hominem attrahit, in eoque manere
facit, 1. Ioan. 4. *Qui manet in charitate, in
Deo manet, & Deus in eo.* Quod totum in-
hodierno Euangelio, subtilissime inclu-
sit Saluator noster, inquit: *Nisi granum
frumenti, mortuum fuerit, ipsum solum manet,*
quasi palam faciens, hominem sine Deo
manentem, solum esse: imò & illud cer-
teste granum, Christus Iesus, semina-
tum in vtero Virginis à Spiritu Sancto,
nisi mortuum fuisset, acerbissimâ morte
crucis, solum mansisset: eò, quod ho-
minem in æternâ perditione relinquens,
neminem in cœlesti gloriâ haberet, suæ
naturæ consortem. Vt ergo, qui se iam
Angelis Sanctis per gratiam communi-
cauerat, solus non maneret, etiam ho-
minibus, per communicationem suæ per-
sonæ, & redemptionem, ineffabili modo
communicare voluit, in terram descen-
dendo, & mortem subeundo.

Atque hinc efficacissimum argumen-
tum sumpsit, S. Thom. 3. p. de Incarna-
tione, affirmans: Christum non fuisse ven-
turum, nisi homo peccasset. Quid est pro
Deum immortalem? ergone peccatum
tantæ virtutis erat, vt in terras Deum tra-
xerit? minimè sanè: quia hoc semper,

apud Deum odio habetur, sed miseria il-
la, & summa infelicitas, ad quam homo
per peccatum deuenerat, mouit extrin-
secè Deum, vt omnipotentem suam ma-
num, labenti porrigeret, iuxta illud Scri-
pturæ sacræ: *Miserordia & veritas obstatu-
erunt sibi, iustitia & pax osculata sunt.* at verò,
immensa Dei charitas, intrinsecè mouit
viscera æterni Patris, vt in remedium
peccati, Filium suum mitteret, vt habe-
tur Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium
suum unigenitum daret.*

Quoniam igitur Charitas debet esse
mutua, inter Deum & hominem, eò, quod
constituat veram amicitiam, non quidem
æqualitatis, sed excellentiæ & propor-
tionis, ex illo Ioan. 16. *Vos amici mei estis,*
iam non dicam vos seruos, sed amicos. Vera au-
tem amicitia, non consistit in puro amo-
re, quo alterum amamus: sic enim so-
lum esset beneuolentia; sed in mutuo
vtriusque partis; hoc est, in dilectione &
redilectione. Ideò S. Laurentius aman-
tem Deum ardentem redamans, Christum
pro se & totius mundi salute, in cruce,

mortuum, in omnibus imitari voluit.
Christus propter hominem seipsum exi-
nauit, formam serui accipiens: B. Lauren-
tius pro nomine, & honore Iesu, ipsa-
met exinanitio fieri appetiit, dum igni
superpositus veretur, vt in carbonem,
in cineres, in fauillas exinanitus appa-
reteret. Christus antequam pateretur, quid
quid inappretiable habuit, scilicet cor-
pus suum & sanguinem, mundo donauit.

Comeduit, & bibuit ex hoc omnes. B. Lauren-
tius pariter, antequam tormentis datus
esset, omnes thesauros, quos suæ fide-
litate commissos habuit, inter pauperes
erogauit: *Dispersit, dedit pauperibus:* Christus
in cruce pendens, ita adustus, vt ei spe-
cies & decor non esset, clamauit, *consum-
matum est.* B. Laurentius, in ignitâ crati-
culâ positus, igne charitatis diuinæ lique-
factus, dicebat: *assatum est.* Quasi dice-
ret: ignis materialis mihi non nocuit:
quia hic in animum peccato vacuum, ni-
hil iuris habet: Psal. 10. *Ignem me examinasti,*

non est inuenta in me iniquitas. Flamma,
omnia deuorans, corpus meum seruauit;
quia aurum quod igne rutilat, purius red-
ditur. Quid enim aliud sunt Martyres
Sancti, nisi aurum purissimum, sic eos
nominat D. Cyprianus Epistolâ 77. in-
quiens: *Quid verè mirum, si vasa aurea, & ar-
gentea, in metallum, id est, auri & argenti domi-
cilium, dati estis, nisi quod nunc, metallorum na-
tura conuersa est, loca, que aurum & argentum
dare consueverant, accipere caperunt.* Catastra
Scor-

Psal. 48.

Ioan. 3.

Ioan. 16.

B. Lau-
rentius in
tormentis
Christum
imitaba-
tur.

Matt. 26.

2. Cor. 9.

Ioan. 19.

Psal. 10.

Martyri-
bus vult
auro ignis
non nocere

S. Cypria-

Iudic. 6.

Laurentio
a Lauro
dictus.Fortitudo
mouit B.
Laurenti-
um ad Mar-
tyrium.Duplex a-
ctus forti-
tudinis.

Iudic. 3.

Iudic. 10.

Iudic. 5.

Iudic. 5.

Iudic. 5.

Scorpiones, ardentes laminae, suppositæ
prunæ, membra mea illæsa seruauerunt;
quia & ignita fulmina laurum non tan-
guunt: proinde nec Laurentius à Lauro
dictus, ab igne corrumpi potest. Imò
iuxta medicos, intus existens prohibet
contrarium: quia ergo B. Laurentius,
plenus erat diuinâ charitate, ideò illa
charitas, remouebat ignis ardorem.

Alterum motiuum, quo incitatus
B. Laurentius, Martyrium subire cupie-
bat, fuit, inuicta eius fortitudo, quæ tunc
est specialis virtus, & Deo summè placeas,
quando in rebus difficillimis, vt sunt mor-
tis pericula, animum firmat, ne illorum
timore, bonum rationis deserat. Licet
ergo duplex actus fortitudini assignetur,
videlicet: *aggredi, & sustinere.* Nam ali-
quando ratio dicat, pugnandum esse pro
boni defensione, vt impugnatores arcean-
tur, & exterminentur; & tunc opus est
aggressionem forti & prudenti, quæ sit per
audaciam moderatam. Aliquando di-
cat, patienter esse sustinendum, vt mani-
festetur affectus voluntatis, erga bonum
virtutis, qui tantus est, tantiq; bonum æ-
stimat, vt licet impugnatus ab illo, non
recedat. Quia tamen teste Philosopho
Ethic. 3. fortitudo, magis est circa timo-
res reprimendos; quàm circa audacias
moderandas, principiorq; actus forti-
tudinis sit, *sustinere, quàm aggredi,* ideò vera
fortitudo Martyrum, non in aggrediendo,
sed in sustinendo consistit. Et hoc est My-
sterium, quod Christus suos Apostolos,
inermes miser in mundum, *neq; virgam,
neq; baculum tuleritis:* quia illos non ad pu-
gnandum, sed ad fundendum sanguinem
mittebat, *Itant Apostoli gaudentes à conspectu
concilij, quoniam digni habitus sunt, pro nomine Iesu
contumeliam pati.*

Videte, an non talis erat fortitudo in
B. Laurentio: ceditur scorpionibus; sed
fortiter sustinet; imò quasi delicatis epu-
lis oblectatur: *Ego inquit hæc epulas semper
optavi.* In craticula adurit, sed fortiter
sustinet; quia in illa fuit, quasi *thus redolens
in diebus æstatis.* Eccles. 5. Quando in vete-
ri testamento, offerebatur Deo sacrifici-
um de craticula, similia & oleo aspergi iu-
bebatur, Leuitici 2. *Sin autem de craticula
fuerit sacrificium, eque similia oleo conspergetur.* En
adumbratum sacrificium, quod B. Lau-
rentius Deo obtulit, corpus eius erat si-
milia, nihil veteris fermenti, id est; mali-
tiæ in se habens, sed quia in craticula il-
lud Deo offerebat, oleo conspergi debu-
it, vt ignem magis ardere faceret. Quia
hæc est maxima iacunditas Martyrum.

quævis atrocità pro Christo pati Philip. 2. *Philip. 2.
Vobis donatum est pro Christo, non solum, vt in eum
credatis, sed etiam, vt pro illo patiamini.*

Et vnde obsecro tanta fortitudo
B. Laurentio? equidem non aliunde, nisi
quia Spiritus Sanctus in anima illius iuba-
bitabat. Fortitudo enim ad subeunda pe-
ricula pro Christo, est signum habitantis
in anima Spiritus Sancti, & ideò vt Chri-
stus, forti & robustâ virtute suos Aposto-
los indueret, faceretque impavidos ad
omnia pericula, expectare eos iussit, do-
nec spiritum acciperent. Lucæ 24. *Et ego
promitto promissum Patri mei in vos, vos autem
sedete in ciuitate, quoad vsq; inducimini virtute ex
alto, hoc est; Spiritu Sancto.* Et quare
vehemens illa seditio, aduersus Aposto-
los Ierosolymis concitata, quando Phari-
sæi congregato concilio denuntiauerunt eis, *Ador. 4.
ne omnino loquerentur, neq; docerent in nomine Ie-
su.* non illos exterruit, sed tantò magis im-
petterriti prædicabant crucifixum, & cre-
scebat multitudo credentium. Re-
spicit Scriptura Sacra, quia Spiritus
Sanctus, inhabitabat in illis, & ideò tam
fortes, & impeterritos reddebat. Acto-
rum 4. *Repleti inquit omnes Spiritu Sancto, lo-
quebantur cum fiducia Verbum Dei.* Sic quon-
dam Regem Saul, despexerat populus
Israëliticus. 1. Reg. 10. *Num saluare nos po-
terit iste?* Sed postquàm in eum descendit
Spiritus Sanctus, factus est fortis & omni-
bus terribilis, 1. Reg. 11. *Et insiluit Spiritus
Domini in Saul, & assumens vtrumq; bouem, con-
cidit in frustra, & inuasit timor Dei populum.*

Spiritus itaque Dei inhabitans ani-
mam B. Laurentij, illum insuperabilem,
& cruciatibus tyranni maiorem fecit, vt
proinde merito fortissimus Athleta, glo-
riari possit, quod Christum in charitate,
& fortitudine, imitari studuerit, verba illa
ingeminando: *Gratias tibi ago Domine IESV
Christe, quia sic ianuam tuam ingredi merui.* Prece-
dite particulam, *Sic:* quid aliud denotat,
nisi conformationem creaturæ ad creato-
rem, iuxta illud Ioan. 10. *Vt sint vnum, sicut
& nos.* Nisi imitationem passionum Chri-
sti. Christus de se dicit: *Sic oportuit Chri-
stum pati.* Beatus Laurentius idem de se
affirmat, *Sic ianuam tuam ingredi merui.* id est;
per tormenta, & passiones. Et quid hoc
aliud est, nisi verum CHRISTI imitato-
rem esse.

Caprus Samson à Philistinis, oculis
priuatus, illusus, & omni despectui habi-
tus, cum lachrymis orabat. Iudic. 6. *Domine
Deus memento mei, LXX. autem vertunt,
Plorauit Samson ad Dominum: textus Hebræus
legit, clamauit.* Quis hoc audiens, non pu-
taret,

Lucæ 24.

Ador. 4.

Ibidem.

1. Reg. 10.

1. Reg. 11.

Ioan. 10.

Lucæ 24.

Iudic. 6.

70.

taret, Samsonem tunc petijſſe à Deo reſtitutionem oculorum, vt ſic facilius, à tantis malis & afflictionibus liberaretur. Et tamen dicit ſacer textus, quòd nihil horum petierit, ſed ſolam fortitudinem ſibi reſtitui poſtulauit; *Redde mihi nunc fortitudinem preſſimam Deus meus.* Ibidem. Et cur non ſimul oculos cum illa? Sanè ideò: quia ſic illos abhorrebat, vt mallet omnes illos occidere, nolens viuere, ſi ſimul cum Philiſtinarum vitâ, ſuam eſſet ducturus, vnde quia ambiens eos deſtrueret non poterat, niſi ſeipſum occidendo, maluit mori, vt eos deſtrueret; quàm viuere, ipſis viuentibus. Hæc eſt Sententia ſubtilis Caietani. *Quia non poterat blaſphematores nominum diuini occidere, niſi ſeipſum cum eis occidendo, ideò ſe interemit cum illis.* Sic planè B. Lau-

rentius, cum non poſſet ferre blaſphemias paganorum, maluit ſeipſum ardentiffimo igni, ad comburendum tradere, quàm ſpectare theſauros eccleſiaſticos diripi, & in vſus profanos conuerſi.

ſpectat & nunc Sancta Mater Eccleſia, eorum degenerem animum, qui bona ipſius nimis aggrauant exactionibus, & prorsus cum lachrymis hodie orat. *Redde nobis Domine, mutuam Charitatem, vt filij mei, à tua voluntate nunquàm recedant.* Redde fortitudinem ijs, qui tuum honorem zelant, vt non ampliùs blaſphemias Hæreſes in Regno Poloniæ tolerent, ſed excuſa in Eccleſia tua Spiritum, cui B. Laurentius ſeruiuit, vt eodem repleti, ſumamus amare, quod amauit.

(S) (S)

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. 2 *Conrini. 9.*

B. Laurentius in toto corpore martyrium ſuſtinendo, & theſauros Eccleſiæ pauperibus erogando, alios Sanctos longe ſuperauit.

QVemadmodum inter homines, mortalem hanc vitam agentes, non omnes omnia poſſunt, ſed in vno magnanimitas excellit, in alio conſtantia, caſtitas in alio amor: nullus omnibus fulget prærogatiuis, ſed ſingularibus ſupergreſſus eſt excellentiis. Quod pulchre illuſtrat Tertullianus in Apologet. cap. 49. *Martinus inquit, dextram ſuam, libens in ara reliquit: & ſubſtituit animi: Empedocles, totum ſeſe, Cataſtrum Æthiæ incendij donauit: & vigor mentis: Aliqua Carthaginiæ conditrix, rē ſe ſecundum matrimonium dedit: & præconium caſtitatis: Regulus, ne vnus præ multis hoſtibus viuere, toto corpore crucis patitur: & vitum fontem, & in captiuitate victorem: Anaxarchus, cum in exilium Piſana polo contunderetur: tunde, tunde, aiebat, Anaxarchi ſollem; Anaxarchum enim non tunde: & Philoſophi magnanimitatem, qui tali deſu exitu etiam iocabatur. Ita planè diuina, prouidentia, ſacratioribus virtutis alumnis, & Sanctis ſuis, egregie virtutum doctes eſt impertita, vt quiſque aliquā deuictus, aliquā alterum deuiceret excellentiâ; cumq; omnia in omnibus, in ſingularis relucent ſingula: ſic Moyſes, terraq; ante Iordanem duabus tribubus, & Iosue 11. ſemis diuiſit: Duabus tribubus, & dimidia,*

dederat Moyſes trans Iordanem poſſeſſionem. Iosue 13. At verò reliquis nouem & dimidia, tribuit Iosue: Nunc diuide terram in poſſeſſionem nouem tribubus, & dimidia tribui Manaſſe. Ibidem. En Moyſes primus diuiſit, ſed Iosue diuiſit quantitate telluris excellit. Moyſes ſine fortitione; Iosue vnâ: Reſertur, (inquit Adamantius hom. 17. in Iosue) itaq; prima & ſecunda hereditatis diuiſio. Ibidem. prima quidem per Moyſen, ſecunda, qua & poſterior, per IESVM facta eſt: Moyſes trans Iordanem, Ruben & Gad, & dimidia tribui Manaſſe, dedit poſſeſſionem, alij verò omnes, per IESVM accipiunt hereditatem. Vterq; ergo inuicem ſe excedit, alter alterum tempore, & alter alterum amplitudine: quia ſic cœleſtis prouidentia diſpoſuit, vt Iosue Moyſen, tanquàm primum ſuſpiceret; & Moyſes Iosue, tanquàm amplioris auctoritatis, ſibi præponeret. Deus Abrahamo humanâ effigie conſpicuus apparuit, arcænum Trinitatis Myſterium reſerans, Gen. 18. Cum eleuaſſet oculos, apparuerunt ei tres vires, ſtantes propè eum, quos cum vidiffet, occurrit in occurſum eorum de oſtiâ tabernaculi, & adorauit in terram, & dixit: Domine, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne tranſeas ſeruum tuum. Idem Dominus, Moyſi flammanti, & illaſo

& illaſo Rubo apparuit; ſed perſonas celauit, ſolum nomen ei reuelans. Exodi 6. *Ego ſum inquit Dominus, qui apparui Abraham, Iſaac, & Iacob, in Deo omnipotente, & nomen meum Adonai, non indicauit ei.* En, ſi illorum quis, cum altero, de diuinis beneficijs contendat, & vincet, & alij cedet; vincet ſpeciali beneficio, vincetur ſingulariſſimo dono: quia Abrahamus excelluit agnitâ numeri ſacratî differentiâ: Moyſes verò, ſacri nominis notiâ. Petro & Ioaanni piſcationi deditis, poſt reſurrectionem Chriſtus, in littore apparuit, ſed Ioaannes citius Dominum agnouit. Ioan. 21. *Dixit diſcipulus ille, quem diligebat IESVS Petro: Dominus eſt.* Sed Petrus Sacrâ amoris impatientiâ feruens, marinis ſe fluctibus commendauit, & ad IESVM prior peruenit: *Simon Petrus cum audiſſet, quia Dominus eſt, tunicâ ſuccinxit ſe; erat enim nudus, & miſit ſe in mare.* Idem in hodierna feſtiuitate deprehendo, glorificauit Deus omnes ſuos Sanctos, ſed maiori prærogatiuâ B. Laurentium: quia iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi; ergò apparet, quòd in aliquo cæteris Sanctis antecelluit, quod nos hodiè conſiderabimus.

Duo potiſſimum in S. Laurentio reperiò, ex quibus prærogatiuam maiorem, & excellentiam ſuper alios Sanctos venari poſſimus. Primò martyrium, quod inter omnes præſtas, à toto mundo excogitabiles, acerbiffimum reputatur; eò, quòd ſit eximius fortitudinis actus, mortem vltro acceptare, pro diuinæ fidei confeſſione, approbante id ipſomet Chriſto, Ioan. 51. *Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quia, pro amico ſuo.* In quibus verbis, manifeſte oſtendit Chriſtus, ad rationem veri martyrij in adultis, requiri liberam mortis acceptationem. Quia ſicut adultus nunquàm poteſt peccare, abſque propriæ voluntatis actu; ita abſq; eadem, non videtur poſſe vnquàm, acquirere aliquid gratiæ, quæ per martyrium amplior conſertur Martyri, ſuper omne eius meritum. Et ideò Eccleſia, Sancta Martyres colit, tanquàm præcellescentes Sanctitate. Sicut ergò Chriſtus, non potuit maiorem charitatem humano generi oſtendere, quàm mortem crucis pro illo ſubeundo; ita Martyres, non poterant maiorem charitatem in Deum teſtari; quàm pro fide eius Sanctâ, mortem ſuſtinendo, iuxta illud Chriſti Domini, Marci 8. *Qui perdidit animam ſuam propter me, & Euangelium, ſaluam faciet eam.* Siquidem martyrium arctiſſimo indiſſolubilis amicitie vinculo, hominem cum

Deo copulat, eò, quòd ponere animam pro Chriſti fide, ſit maximum eius amicitie ſignum.

Magnum olim exhibuerat miraculum Deus Moyſi, apparens ei in ardente rubo Exodi 3. *Apparuit ei Dominus in flamma ignis, de medio rubi: & videbat, quòd rubus arderet; & non combureretur.* Caietanus dicit, hoc miraculo portendiſſe Deum, quòd ſuos Iſrâelitas, in medijs Egyptiorum ſagellationibus, illaſos ſeruaturus eſſet. Quod ſtatim probat ex citato Scripturæ Sacre loco, vbi Deus, hæc verba ſubiungit: *Oſtendam manum meam, & percutiam Egyptum in cunctis mirabilibus meis, qua factum ſum in medio eorum.* Alij exponunt, Deum, hoc portento oſtendiſſe, quòd ſuos fideles, ſcilicet, populum Chriſtianum, in maximis perſecutionibus conſtitutum, nunquàm deſerturus eſſet. Hinc S. Ambroſius in Pſal. 18. dicit: *Perſecutio cuſtodia ſalutis eſt.* Et comprobatur Tertullianus, in fine ſui Apologetici: *Plures inquit efficiuntur, quoties metimur; quia ſemen eſt ſanguis Chriſtianorum.* Quo egregie ſignificauit, non poſſe Chriſtianos perſecutionibus immitti: quia ſemen eorum eſt ſanguis, cuius quo plus eſſuſum fuerit, eò, maior promittitur fidelium prouentus. Nec alienus ab hac Sententiâ D. Chryſoſt. qui ad cap. 7. Matth. perſecutionem appellat baptiſmum ignis: *Omnia inquit aduerſitas, qua nos ſine ſine noſtra occaſione tribulat in hoc mundo, baptiſmus ignis eſt. & in aqua quidem ſemel baptizamus; in igne autem hoc, penè dùm vivimus.*

Hunc baptiſmum, ſcilicet perſecutionem in Eccleſia militante, vidit Sanctus Ioaannes Apocal. 15. *Vidi inquit mare vitreum, mixtum igni, & eos qui vicerunt beſtiam, & imaginem eius, & numerum nominum eius, ſtantes ſuper mare vitreum, habentes Cytharas Dei, & cantantes canticum Moyſi.* Quod mare vitreum, potè per ſe amarum, perſecutiones ipſas repreſentabat; quòd autem vitro ſimile eſſet, oſtendebat; quòd in Martyribus ſplendor fidei inuictus reperiretur: tandem ignis intermixtus, ſignificabat vinum purificatoriam, quâ probati Martyres, glorioſi euadunt, ac ſuper littora cœli, Cytharas laudum, & gratiarum Dei pulſant; pro felici laborum tranſitu. Non perdit igitur perſecutio hominem fidelem; & Deo ſeruientem, ſed magis conſeruat, quia ſemper Deum præſentem habet. Cuius rei inſigne exemplum habemus Numerorum 16. vbi dicit Sacerdos Iſrâel, contra Moyſen, & Aaron, dicens: vos interfecti.

Exodi 6.

Ioan. 21.

Ibidem.

Ioan. 51.

Ad Martyrium in adultis requiritur libera mortis acceptatio.

Marci 8.

Exodi 3.

Ibidem.

S. Ambr.

Tertullianus.

Chriſtiani perſecutione non ſumuntur.

S. Chryſoſt.

Apoc. 15.

Numero.

Num. 16.

Homo in
perfectio-
ne De-
um pre-
sentem
habere.

Origenes.

Act. 7.

Glossa in
Act. 7.
S. Ambrosius.

S. Gregorius.

Isaia 6.

S. Gregorius.

terfessit populum Domini. Cumque esset in sedi-
tio, & tumultus increveret, Moyses & Aaron, su-
gerunt ad tabernaculum sedere, quod postquam an-
gressi sunt, operuit nubes, & apparuit gloria Do-
mini. Quid est? non legimus unquam in
Scriptura quod obtexerit nubes taber-
naculum, & apparuerit Maiestas Domi-
ni, & receperit inter nubem Moysen &
Aaron? nisi tunc, cum insurrexerit in eos
populus, & voluit lapidare. Causam assig-
nat Origenes hom. 9. super Numer. Ve-
llemus inquit ex hoc, quanta sit veritas in per-
fectionibus Christianis, quantum gratia conferatur,
quomodo propugnator esset Deus, quomodo abun-
daret Spiritus Sanctus infundatur; tunc enim
maxime gratia Dei adest, cum hominum sanctitas
conducitur.

Cuius veritatis, in Sanctis Martyri-
bus novi testamenti, luculentissimum
videmus documentum, Act. 7. quando
Stephanus inter hostiles Iudeorum fre-
mitus: intendens in celum, vidit gloriam Dei,
& IESUM stantem a dextris virtutis Dei. En,
quoniam generosum Christi pectus, ut inso-
luit bellicum, corpus totum impulit, ac
in armis pro tuo Martyre stare fecit; ste-
tit itaque Iesus a dextris virtutis Dei,
id est; armatus omnipotentia divina,
contra hostes suos, & suorum Martyrum.
Quia ut inquit Glossa interior, stare pu-
gnantis ac iuvantis est. Stetit inquit S. Am-
brosius Epistola 82. quasi sollicitus, ut arrol-
laret Martyrem. Stetit Iesus ad passionem
Stephani, quasi iterum cum illo pariens,
& compatiens; ut exponit Gregorius Ma-
gnus ad 1. Lib. Regum. Stabat inquit Ste-
phanus inter totos suos, illos, & amicum obsequio pro
Christo mori; ac Christus id videns, cum iam se-
deret ad dexteram Patris, affurrexit, ac patiens
in modum stare voluit, ut Stephanum consolari-
retur. Idem confert D. August. q. 88. super
novum testamentum, querens; cur Chris-
tus apparuit Isaia sedens. Vidi Dominum se-
dentem, super solium excelsum. Isaia 6. Ste-
phano autem stans. Et respondet: Quia
tunc alius in pace erat; humilitas eius; in Stephano
autem, Salvatoris causa vim patiebatur, & ideo
sedente Iudaei Deo, stans apparuit, quasi qui cum
suo diceret.

Quid loquar de hodierno Martyre,
an non praesens illi gravissima tormenta
patienti, Christus adfuit? dum corpus
illud beatum, undique igne intensissimo
uritur, velut rubeus ardens minimè com-
bureretur: quia Dominus erat in medio
illius. Tende bac Iacob, Fratris iram tem-
perat, ad avunculi sui regionem fugi-
ens, cumque offensus iam noctis tene-
bris, anxij retardaretur gressus, & lassus

itinere laborarent pueriles artus, sub dio
requieuit, capitiq; durissimam caulem
supposuit. Cum venisset ad quendam locum, &
vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit
de lapidibus, qui iacebant, & supponens capiti suo,
dormiit in eodem loco. Mira res: adolescens
ob solis aestum, olim in tabernaculis satis
delicato cubili delitescens, ut potè diui-
tis Parentis filius; nunc sub dio conten-
tus dormit. Quomodo fieri potuit? ut
aspero itinere fatigatus, utroq; parente
orbatus, fratris machinationibus impeti-
tus, soporem adeo placide, dura tellure
caperet. Causam reddit Sacer textus,
quia Dominum innixum scalae contem-
plabatur, & ideo, de alieno dolore, su-
medebatur zrumna. Viditq; in semitu scalam,
stantem super terram, & Dominum innixum scalae.
Vbi Eucherio, Augustinoq; teste, Domi-
nus innixus scalae, erat Christus in cru-
ce pendens.

Dum ergo Iacob, Dei Filium aeter-
nis immortalis lucis splendoribus geni-
tum, cruce affixum contemplaretur:
dum nudum praorsus spectaret, dum sen-
tibus horridum: dum indignis contu-
melijs proscissum, dum pedus mucrone
ingratissimo videret transossum, calami-
tatem suam non abhorrebat; sed liben-
tissime amplectebatur, iacebat solo, sed
vestitus; innitebatur lapidi caput, sed te-
rebrantibus non cingebatur spinis; fuga-
batur a fratre, sed Christus ligno turpissi-
mo suspendebatur a filiis. Dum itaque
sortem suam, cum sorte Christi Domini
conferret, non austeram causabatur, sed
eti mitissimam gratanter amplectebatur.

Iacob Myricae corporalem Domini speciem vidit,
(inquit Eustachius Antiochenus in catena Lippoma-
ni) & triumphalem Dominicam crucis, sub figura sca-
lae trophaeum contemplatus est. Sic planè Bea-
tus Laurentius, igneae craticulae imposi-
tus, vim ignis vrentis latus sustinuit:
quia Redemptoris sui acerbam passio-
nem toto corde meditabatur, quæ omnem
illi dolorem, quasi in iucundas epulas
convertebat, ita ut tyranno illuderet;
assatum est iam, versa & manduca, nam ego Deum
domum solo, & illi soli seruo, & ideo non timeo
tormenta tua. Habet enim hoc singulare
Christi passio, ut quisquis in maximis
cruciatibus, crucifixum contemplatur,
omnium dolorum obliuiscatur.

Possim ex hoc fonte, non improba-
biliter deducere, B. Laurentium suo mar-
tyrio, longè alios Sanctos superasse. Quia
ceteri Sancti, in ceteris partibus corporis
passi sunt. Alij scilicet sunt, alij disenti,
alii lapidati. B. verò Laurentius, toto
corpore

Gen. 28.

Eucherius
Augustinus.

Iacob vi-
dit Dei Fi-
lium cru-
ci affixum.

Eustachius
Antiochenus.

Passionis
Christi me-
ditatio omnia
dolores
alleviat.

corpore ardentibus flammis vltus est, per
quod maximè Christum imitatus est: quia
sicut in corpore Christi patientis, ne-
minima portio remanserat, quæ non plu-
ribus vulneribus, & liore squaleret: sic
in toto corpore B. Laurentij, ne mini-
ma particula extitit, quam ardor ignis,
& vrens flamma non pertransierit. Sed
nolo inter Sanctos Martyres, litem proj-
cere, cum Ecclesia Sancta, inter Martyrū
candidatos, primas B. Stephano conce-
dat, titulo Protomartyris illum decorans.

Alterum in S. Laurentio invenio, quia
disperfit, & thesauros Ecclesiae, dedit pauperibus.
Hæc est summa & exacta perfectio, ero-
gare thesauros in pauperes, quam Chri-
stus maximè in suis fidelibus requirit.

Matt. 19.

Matt. 6.

Pauper
est celum.

Psalm. 10.

S. Brunus.

Quid sit
pauper.

Recl. 19.

2. Cor. 13.

Vnde Ele-
emosyna
na habet
vim remi-
tendi pec-
cata.

orando impetrat ipsi gratiam, & remis-
sionem peccatorum.

Hinc Deus, ut miseris, & opulentis,
benignè provideat, miscet & interserit,
egenos diuitibus, ut alterius abundan-
tia, alterius suppleat inopiam; & virtu-
tis egestatem, suppleat etiam alterius vita.
Dum enim egeno largitur stipem diues,
pauperis leuat inopiam; & pauper dum
accipit pecuniam; precibus impetrat.

gratiam. Eleemosyna, ait in proverbijs Seneca, non
tam accipientibus; quam dantibus prodest. In hac
igitur liberalitate, B. Laurentius, alios
Sanctos prætergressus est; quia omnes Ec-
clesiae thesauros, in pauperes erogavit,
ne illos sacrilega Tyranni manus, ad pro-
fanum & incertum usum raperet.

Magna fateor fuit liberalitas D. Martini,
qui dimidium pallij, nudo pauperi obtu-
lit; sed maior B. Laurentij, quia totum
quod collegerat, disperfit. Magna mise-
ricordia Zachari, qui dimidium bono-
rum suorum dedit pauperibus; sed maior
B. Laurentij; qui nihil penitus sibi reti-
nuit. Stupenda magnanimitas D. Bartho-
lomæi, qui pro Christo pellem suam exuit;
sed maior B. Laurentij patientia, qui pro
fide Christi, totum corpus suum, igni
omnia deuoranti, assandum tradidit: &
ideo, iustitia eius manet in seculum seculi.

Hoc est, quia diuina iustitia, pro
tam fideli obsequio, contulit aureolam
B. Laurentio specialem, quæ in Marty-
ribus, vocatur præmium accidentale, eod-
quod visioni beatificæ, seu beatorum
coronæ, sit additamentum: consistens
suæ in speciali gaudio victorioso, quo af-
luet anima Martyris; suæ in speciali si-
gno suscepti Martyrij: suæ in utroque:

Proinde sicut in aliorum Martyrum glo-
riosis corporibus, manebunt notabilio-
res cicatrices, ut docet S. Thom. 3. p.
q. 54. art. 4. in quibus teste S. August. 22.
de Ciuitate, cap. 20. Non deformitas, sed
dignitas erit, & quadam quamvis in corpore; non
corpore, sed virtutis pulchritudo. Ita in toto cor-
pore B. Laurentij, fulgebit corallinum
stigma, ex adustione ignis, eod, quod
corpus suum totum, pro Christi gloriæ
cruciatibus exposuerit.

Quocirca, si vultis, à diuina iustitiâ, æ-
ternū coronari, imitemini Martyris con-
stantiam, in quo animo perferendis ad-
uersitatibus: sequimini pietatis affectum,
& dum tempus de Deo benè merendi sup-
petit, dispergitè prudenter vestros the-
sauros: date pauperibus, in nomine
Christi opem implorantibus.

& dabitur vobis.

Luc. 6.

Quare
pauperes
diuitibus
permis-
centur.

Seneca.

In quo B.
Laurentius
alios San-
ctos supe-
rauit.

2. Cor. 9.

S. Lauren-
tio speci-
alis au-
reola pro
martyrio
data.

S. Thom.

S. August.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet.

Ostenditur neminem posse gratiā Christi potiri, nisi fiat granum frumenti.

Gratum frumenti est Christi.
8. August. Ingeniosi Scripturæ Sacre expositores, per granum frumenti in hodierno Evangelio, Salvatorem nostrum intelligant. Sic exponit, S. August. Tract. 51. Granum cadens in terram, Christus ipse est. Granum hoc, tunc cecidit in terram, quando in vtero purissimæ Virginis, operante Spiritu Sancto, humanam assumpsit naturam: ut adnotavit Toletus: Cadere inquit in terram, significat eius incarnationem. Necdum satis, sed & mori granum hoc oportuit: Nihil enim nobis Christum nasci profuisset, nisi & mortuus esset, subiungit idem Author. Causa in promptu: quia ut responderet D. Augustinus ore omnium Patrum: Ipse Dominus Iesus, erat granum mortui. Ipsi autem in infidelitate Iudeorum, multiplicatum in fide populi. Ergo ut Christus multiplicaretur, in fide populi, mortem ut eligeret, congruum erat. Quod pridem vaticinatus erat Isaias, Cap. 53. Si posueris pro peccato animam tuam, videbis semen longævum, & voluisti dominus in manu eius dirigere. S. vero Hieron. exponit: Videbat Ecclesia, in exco-
8. Hieron. be confidere, & eorum saturabitur fide. Vbi Propheta de conitio, illam conditionalem suspensam, adiunxit. Volens expressam pactationem, atque conventionem exprimere, quod sub hoc onere carnis passibilis, & mortis subeunda, tam mundi redemptionis quam gentium hereditas, ac nominis sui claritudo, & exaltatio, Christo promissa esset. Ergo Christus velut granum cadens in terram, mori debuit: Non quia, non potuisset Deus absq; Christi passione, & mundum saluum facere, & filium suum gloriosum reddere; sed quod, diuino id esset decreto dispositum, ut Christus morte suâ mundi salutem, & sui nominis claritatem obtineret. Pugnare a-
Hebr. 10. peritum pro hac optione, Christo humanam carnem suscipienti delatâ, D. Paulus Hebr. 10. inquit: Sacrificium & oblationem noluit; aureas autem perfecit nobis holocaustum, & pro peccato non postulasti: tunc dixi: ecce venio: in capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei. Vbi S. Paulus con-
8. Grego. stat, hæc dicta fuisse tunc, quando Chri-

stus conceptus est: ingrediens aut mundum dicitur: Hostiam & oblationem noluit. Cum enim in his verbis D. Paulus, Dei filium inducat, humani generis negotia, cum summa-
8. Ambro. tate pertractantem, atque ipsi morem gerentem, imò & solemnes contractus, etiam cum ipsa inuentem, ut constat ex illis verbis: Volui, & legem tuam in medio cordis mei. ipsum hac ratione, mundi iam huius, per carnis assumptionem, incolumem necesse est, ut faciat, cuiusque esse disticta voluntatis: quod ad obedientiam & celebrandos contractus requiritur. De autem filius, nisi homo factus, nullo modo pactum, cum patre inire posset, cum una & eadem utrique sit voluntas, & aenea. Deus itaque homo factus, mundum ingrediens, Patrem sic alloquebatur: Sacrificium & oblationem noluit; aureas autem perfecit nobis. Quasi diceret: Notum est mihi o summe Pater, te pro peccatis hominum, solo unigeniti tui sanguine placari posse, ideoque totum id negotij ad meam voluntatem, & optionem deuoluisse, ut me crucem & mortem subire volente, in tuam gratiam humanum genus redeat, eaq; de causa, illud mihi formasse corpus, quod cum in utramque partem sit aptum, morte tamen, & cruciatibus perferendis, maxime fuerit opportunum. Potuit itaque Christus non mori, si ei placuisset, ut docet S. Ambros. Lib. de fide Resurrectionis: Vnus inquit morte, mundum redemptus est: potuit enim Christus non mori, si voluisset. Nihilominus, amore generis humani permotus, sponte & cum summa alacritate, ad mortem se obtulit: ut bene expendit Salmeron, supra citatum. D. Pauli locum inquit: Et ita Christus, cum liber esse potuisset, voluit tamen patri, perpetuum efficere seruum, & nostram libertatem, & salutem, suâ seruicute, & morte promovere: ita ut fieret seruus obediens usq; ad mortem, mortem autem crucem. Sed nouum quid ego hodie ostendam, quod scilicet; nullus homo possit, gratiâ Christi potiri, nisi fiat granum mortuum.

Principale argumentum ponit Isaias, mortis Christi, cur sponte in cruce sancta offerri voluerit? ut suâ morte, semen longæ-

Isaia 53. longævum produceret. Si posueris inquit, animam tuam pro peccato, videbis semen longævum. **Isaia 53.** Per quod semen, intelligit D. August. fidem populorum: sic enim dicit, tract. 51. Christus est granum multiplicandum, in fide populorum. Consentit Caietan. addens: Mortuus est vnus Iesus, & tulit fructum innumerabilium hominum. At quomodo tulit hunc fructum? utiq; per fidem sanctam, quam suâ morte in animis credentium firmavit. quia teste Apostolo: Sine fide impossibile est placere Deo. Quod ita esse, euidentissimo documento comprobo. Renuebat Christi resurrectionem credere Thomas Apostolus, Ioan. 20. Nisi videre, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam. Quid est pro Deum immortalem? iam bene Thomas ab ipso met Christo, de futura eius morte & resurrectione, instructus erat; quando Christus iudeis dixit: Soluite templum hoc, & in triduo reedificabo illud. Ioan. 2. Iam fantebantur Apostoli, se vidisse Dominum, ac eius vulnera: nam apparens ostendit eis manus & latus. Ioan. 20. Et tamen Thomas incredulus, ac pertinax, quasi leuitatis eos arguens, quod ex solo visu credidissent, affirmabat se non crediturum, nisi simul tangeret, palparet, imò digitos ac manum, in vulnera immitteret. Quid igitur? apparuit iterum Dominus, & ait ad Thomam: Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: offer manum tuam, & mitte in latus meum. Tergit ille, & protinus exclamauit: Dominus meus, & Deus meus.

Res mira: viderunt Christum resurgentem alij discipuli, & tantum Dominum confessi sunt; Vidimus Dominum. Solus Thomas, non solum Dominum, sed etiam Deum pronuntiavit. exclamans: Dominus meus & Deus meus. Vnde quæso tanta fides ut omnium communem Dominum, suum duntaxat profiteatur? Sanè ex eo: quia non solum vidit, ut reliqui, sed attrectauit, sed in vulnera se immisit: hinc in Christum transformatus, & Christus totus eius factus, ut eleganter discurret S. Bernardus, Serm. 61. in Cantica. Dominus inquit meus, & Deus meus. Vnde hoc reportatum oraculum? nisi ex foraminibus. Hinc totus Thomæ Christus, & totus Thomas Christi: quia ex foraminum habitatione, hæc transformatio. Vnde, si ait, Thomas in illis habitans, Christum nominavit Deum suum; ita Deus, animam in illis per fidem habitantem, suam esse dicit. Cantic. 3. Surge amica mea, soror mea, columba mea. Quid est? utique anima fidelis, habet etiam

am matrem, in cuius domum fatetur se sponsum introducturam. Tenui eam, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Ibidem: Quare ergo, post agnitionem à morte resuscitatum Christum, solius Sponsi dicitur esse: amica mea. Sanè ideo: quia in foraminibus petre, in cauerna maceræ habitat.

Ita resoluit S. Greg. in citatum locum. Bene ait, columba in foraminibus petre, & in ca-
8. Grego. uerna maceræ esse dicitur; quia dum in cruce recordatione, dum ipsa vulnera ad memoriam reducit, quasi columba in foraminibus, simplex anima in vulneribus, nutrimentum, quo conualecat inuenit. Nutrimentum ergo salutis, scilicet fidem, ex qua iustus viuit, non alibi inuenit homo, quam in morte Christi, dum eius vulnera, mortem, & resurrectionem, recogitat. In probationem istius discursus, elegantem quæstionem mouet Paschasius, Cap. 18. de corpore & sanguine Domini, quare Christus ante suam passionem, Sacramentum Eucharistiæ instituit, & corpus suum tradidit discipulis? Nonne aptius instituit post resurrectionem? quando iam, ut Deus impassibilis existeret, quemadmodum in hoc Sacramento existit. Causam assignat præfatus Doctor, ut in hoc Sacramento, per mortem suam, multum fructum afferret: Ob hoc ergo ait, granum frumenti cecidit, ut multum fructum afferret: Si enim hoc ille concessit seminibus, multo magis id sibi præstitit, ut & ipsum maneat incorruptum, & deinceps, multam alimoniam immortalitatis præbeat, ex suâ fructificatione credentibus. Cecidit ergo corpus Christi, in hoc Sacramento incorruptibiliter, imò in illo impassibiliter. At, si & ipsum Christi corpus, extra Sacramentum, tali modo semper permanisset, equidem paruum fructum afferret. Sed expediebat, ut moreretur, pateretur, ut sic etiam in Sacramento incorruptus, multam alimoniam immortalitatis præberet. Ut hinc intelligas, Christum noluisse fructus Sacramenti, (absq; medio passionis suæ) conferre.

Quoniam ergo, fructus mortis Christi, est fides sancta, sine qua homo ad Deum accedere non potest, quis inficiabitur? hominem debere fieri granum mortuum, ut desideratus iste fructus, in animam eius illabatur. Quod inde deduco: quia homo fidelis, est semen Christi, ut docet Apostolus 1. Ioan. 3. Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quia semen ipsum in eo manet. Atqui semen cum suo fructu, eiusdem speciei debet esse, igitur ut fructum hunc, nimirum fidem ad salutem necessariam recipiat, ad similitudinem Christi, mori

Cor Christi ante suam passionem in Sacramento Eucharistiæ instituit.

Paschasius.

Corpus Christi mortuum multum fructum attulit.

1. Ioan. 3.

1. Petri 1.

Aristotel.

Quomodo
homo mori
debeat,
ut gravia
consequa-
tur.

Rom. 6.

Iustifica-
tio pecca-
toris in
tribus co-
litis.

Aristotel.

mori debet. ut sic ad vitam gratiæ renas-
ceatur. iuxta illud 1. Petri. 1. *Renati non ex
semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum
Dei vivi, & permanenti in æternum.* Et hoc est,
quod dixit Aristoteles 1. de generatione
tex: 17. *Meritis huius, alterius est ortus.* hoc
est; generatio vnius formæ, causat corrup-
tionem alterius; & vnius generationem.
comitatur ac sequitur corruptio alterius.
Sic generatio ignis ex ligno, comita-
tur corruptio formæ ligni. Nihil itaque
desiderat Saluator noster, nisi ut homo,
fiat granum mortuum, hoc est; si vult
abundare in gratia Dei, moriatur pecca-
to, quod infusionem gratiæ impedit. Sic
docet Apostolus Rom. 6. *Qui enim mortuus
est, iustificatus est à peccato. Quasi diceret:*
*qui peccatum de corde suo expulit, gra-
tiam Dei consecutus est.*

Quod fundamento Theologico, illu-
stro. In tribus Theologi, iustificationem
hominis peccatoris constituunt. Videli-
cet, in vltima dispositione, in infusione
gratiæ sanctificantis, & in expulsiōe pec-
cati; docentq; vltimam dispositionem,
naturā esse priorem, quā sit infusio gra-
tiæ, & expulsio peccati. Ratio, quia iuxta
Philosophum Cap. de priori, id altero na-
turā prius est, quod in eodem instanti,
cum illo existit, & cum eodem, simulta-
tem subsistendi consequentia habet; est
tamen quomocunq; causa ipsius. Sed
vltima dispositio, cum infusione gratiæ,
existit in eodem instanti, & habet simulta-
tem subsistendi consequentia cum illa.
Vnde licetum est verē inferre, vtrumque
ex vtroque, verbi gratiā, est vltima dispo-
sitiō ad infusionem gratiæ, ergo est infu-
sio gratiæ; & e contra, est infusio gratiæ,
ergo est vltima dispositio ad ipsam. Præ-
terea, vltima dispositio, est aliquomodo
causa infusionis, gratiæ, ut patet ex his
causalibus veris, idē peccator vltimō di-
spōsitus est, ut illi infundatur gratia: idē
peccator diligit Deum, ut acquirat eius
amicitiā; idē vltimō disponitur, ut for-
mam iustificationis obtineat. Ergo vlti-
ma dispositio, est naturā prior, infusione
gratiæ. Cum itaq; iustificatio, consistat in
expulsiōe peccati, manifestum est, ut ho-
mo consequatur iusticiā inhaerentem, hoc
est gratiam sanctificantē, debere omnino
peccatū mori, & expelli ex anima ipsius.

Et licet, non postrema sit controuer-
sia inter Doctores, vtrum gratia Sancta,
possit cum peccato habituali, simul esse in
eodem subiecto, vno instanti. Et quidem
Scorus, Medina, Curiel, & alij affirmant,
id posse fieri de potentia absolutā, ex his

rationibus. Quia gratia Sancta, non ita
peccato mortali repugnat, ut illud saltem
per absolutam Dei potentiam, secum
compati nequeat, cum omnis repugnan-
tia duorum Physica, aut sit relatiua, aut
contraria, aut priuatiua, aut contradicto-
ria. Sed peccatum habituale, gratiæ san-
ctificantis, non repugnat relatiuē: quia
neutrum est relatio, aut relatiuum for-
maliter, ut ex definitione vtriusque patet:
Neque contradictoriē: quia peccatum,
non est mera negatio gratiæ. Neque pri-
uatiuē: quia peccatum, non est formaliter
priuatio gratiæ, ut patet ex statu pu-
ræ naturæ, in quo fuisse formaliter pecca-
tum, & non fuisse formaliter priuatio gra-
tiæ. Imō & ex præfenti statu, id manifestū
habetur, in quo grandis & obstinatus pec-
cator, toties peccat nouiter formaliter,
& tamen non committit nouam formali-
ter priuationem gratiæ. Neque demum
contrariē: quia peccatum, non est quid
positiuum.

Ceterum alij, verisimiliter censent,
gratiam sanctificantem, ex naturā suā,
tantam habere repugnantiam, cum pec-
cato mortali, ut ne diuinitus quidem si-
mul cum eodem stare possit, quemadmo-
dum lux cum tenebris, dies cum nocte,
& omnis forma, cum suā priuatione. Si-
quidem peccatum mortale, est mors ani-
mæ; gratia verō, vita illius: vita autem,
cum morte, directē sibi oppositā, ut potē
habitus cum priuatione, nullo modo sta-
re potest. Atque hæc est causa, cur Chri-
stus, tanquam granum cadens in terram,
mori voluit, ut scilicet; suā morte inno-
centi, mortem peccati destrueret, & vi-
tam in mortuos induceret, ut ibi supera-
bundaret gratia Dei, vbi & delictum a-
bundauit. Ut sic, & ipse homo, pariter
se ad mortem Christi conformans, vel ut
cum D. Paulo loquar, *configuratus morti eius,*
cum summa festinatione mori cupiat, ut
abundantiū gratiā Iesu Christi viuificetur.
Talibus enim Christus, iustificatio-
nem promisit Rom. 6. *Qui mortui est, iusti-*

ficus est à peccato. Mori autem debet,
non ad corruptionem, sed ad maiorem
conseruationem: mori debet non vitæ,
ut desinat viuere; sed morti, scilicet pec-
cato; quod gratiæ sanctæ est incompof-
sibile, ut abundantius in Deo viuat, sua-
dente Apostolo. *Itaq; & vos existimate, vos mor-*
tuos esse peccato, viuentes autem Deo, in Christo Iesu
Domino nostro. Ibidē, id est; ut quod attinet
ad peccandi facultatem, quasi verē mor-
tui simus; in iustitiæ verō opera, omnes
vires, & actiones nostras, conuertamus.

Pulchrè

Gratia
Sanctifi-
cans nullo
modo pe-
ccato stare
cum pec-
cato.Christus
propter
iustifica-
dos homi-
nes mori
voluit.

Rom. 6.

Ibidem.

Zeno Ve-
ronensis.

Rom. 6.

Caietan.

Rom. 6.

Rom. 6.

Quid sit
corpus
peccati.

Pulchrè hoc elucidat, S. Zeno Veron-
Episcopus, Serm. 7. ad Neophytos post
baptismum inquitens: *O liberos nostros pro-*
funda providentia: & præstantia singulari: à dolo-
sententia: & damnatione necessaria! in semetipso ho-
mo immutatur, ut viuat, percussor non videtur, per-
ussor non cernitur gladius, percussus non habet vuln-
us, non defluit sanguis exspirans, non palpat corpus,
non decolor color est. Ipse est: & tamen non est ipse,
vetus quidem videtur domicilium, sed nouus inqu-
lino exultat mutatione morum, naturæ suæ no-
uitatem, incredulis, varijs virtutibus probaturus.
Apprehendite illa verba: Ipse est, & tamen
non est ipse, in quibus arcanum magnum
continetur, quod homo peccato mortu-
us, non sit is, qui antea erat: cum tamen
reuera idem ipse, Deus iam viuens, sit.
Quod magis adhuc enucleat D. Paulus
Rom. 6. inquitens: Consepulsi enim sumus, cum
illo, per baptismum in mortem, ut quomodo Chri-
stus surrexerit à mortuis, per gloriam patris, ita &
nos, in nouitate vitæ ambulemus. Vbi D. Pau-
lo non satis erat, nos peccatis mortuos
facere, nisi etiam consepeliāmur, ac tu-
mulemur, hoc est; nisi peccatum; & o-
mnes peccandi occasiones, ex anima no-
stra totaliter extirpemus. Sic resoluit
Caiet. Serm. 18. in Cantico: *Abscindatur fer-*
ro, acutā compunctionis vici, inueterata consuetu-
dinis.

Vnde hoc vnicum desiderat Deus, ut
quemadmodum sepulchrum, cadauer sibi
traditum ita exinanit atque exeat, & car-
ne, nervis, atque intimis medullis spoli-
at, ac nudat; ut ipsum denuō necare, & con-
ficere videatur. Ut inquam, vera pœni-
tentia in homine, non secūs peccata, pec-
cati que concupiscentias, ac fibras exeat,
atque consumat. In cuius veritatis com-
probationem, dicit S. Paulus ad Rom. 6.
Hoc sientes, quia vetus noster homo, simul crucifi-
xus est, ut destruat corpus peccati. Perpendi-
te accuratiū, quid sibi velit destructio
corporis peccati. An cerē corpus habet
peccatum? sunt illi, membra & artus? sa-
nē D. Paulus, nomine corporis peccati,
figuratē intelligit vires, & robur peccati,
quibus corpus, hominem sibi subijcit, &
contra virtutem pugnat. Proinde vult, ita
peccatum omnino destrui, ut non tantum
ab animo, si etiam ab ipso corpore euel-
latur, omneque illius vires, conatus, &
appetitiones infringantur, eneruentur, &

euacuentur. Ut eleganter præfatum A-
postoli locum, exponit Oecumenius: *Chri-*
stus inquit, non ex parte, sed integer est crucifixus,
ut nos ex toto moriamur peccato.

Nihil autem aliud esse, mori peccato
corpus, nisi declinare omnes peccandi
occasiones, innuit Doctorgentiū Rom. 6.
inquitens: *Non ergo regnet peccatum, in vestro*
mortali corpore, ut obediatis concupiscentiis eius,
sed neq; exhibeatis membra vestra, arma iniquita-
ti peccati. Ponderate energiam in verbis
Apostoli, quid sit exhibere membra arma
iniquitatis peccati? Equidem, monitum val-
de opportunum, hic nobis præscribit.
Apostolus, ne scilicet peccato arma præ-
beamus, quibus illud aduersus nos pu-
gnet, hoc est; ne peccati occasiones,
& illecebras, atque ea, quæ carnem ad-
uersus spiritum armant, consecretur.
Hæc est genuina interpretatio D. Am-
broij. Lib. de pœnitentia Cap. 14. *Pas-*

ter inquit, libido conuulsi, nutritur delictis, vino
accenditur, obrepente flammatur, grauiora hu sunt
similia verborum, quæ vino quodam Sodomitanæ
vitiæ, mentem inebriant. Hinc Cyrillus Ale-
xandrinus, arguit hominem, suum pecca-
tum excusantem, lib. 9. in Leuitic. his ver-
bis: *Nolite conqueri de infirmitate carnis, nolite*
dicere, quia volumus, & non possumus: volumus con-
tinemur viuere, sed carnis fragilitate decipimur, &
impugnatur stimulis carnis. Tu das stimulos carni
tue, tu illam, aduersus spiritum tuum armas, &
potentem facis: cum eam carnibus satias, vino ni-
mis iucundas, omni molliore, palpas, & ad illecebras
nutris.

Si ergo vultis Catholici mei, abun-
dantē Christi gratiā repleri, configurate
vos ad mortem eius, ut quemadmodum
ille, pro peccatis vestris integer mortuus
est; ita & vos, pro vestris delictis, totali-
ter moriamini, arctā pœnitentiā, illa-
tā ex corpore, quā ex anima expel-
lendo, & sic vberimum Christi passionis
fructum, scilicet firmam in Deum fidem,
& gratiam sanctam abundantem, multi-
plicatam, in vobis velut grana mortua
produceris, atque per hoc, vos esse
Christi semen ostenderis, iuxta
doctrinam D. Pauli Galat. 5.

Qui autem sunt Christi, car-
nem suam crucifixerunt
cum vitijs, & concu-
piscentijs.

Galat. 5.

DIE ASSUMPTIONIS B. V. M. A. R. I. Æ. CONCIO PRIMA

Sub tempus belli Cosacici.

Fecit potentiam in brachio suo, dispersit superbos mente cordis sui, deposuit potentes de sede, & exaltavit humiles.

Deus suam potentiam ostendit in B. Virgine, seruando immunitatem à labe peccati, & à corruptione corporis, & hostes Ecclesie per eam destruendo.

Vdit in hoc orbe sublimari diuina potentia, equat ima summis, & inestimabilia abiectis, simis miscet, sicque perpetuam vicissitudinem in rebus humanis instaurat. Quorsum ut saltem, aut scelerrimi peccatores, his terribili portenti, aliquando respiciant: aut desperatissimi nebulones in omne scelus effusi, ad penitentiam reuocentur: aut denique, crudele bellum toties indicens Deo, amenissima barbaries, supremum Numen recognoscat, illudque saniori mente vereri discat, & venerari. Totum autem hoc, Deus in brachio suo operari solet. Fecit potentiam in brachio suo. Vbi nomine brachij, infinitam ad magnalia patranda, Dei virtutem, sacra pagina videtur significare. Nam ipsemet Deus dicit in Exodo: Educam vos de ergastulo Aegyptiorum, & eruam de seruitute, & redimam in brachio excelso. Similiter regius vates idem decantat: Brachium inquit, eorum non saluauit eos, sed dextera tua, & brachium tuum. hoc est: ut exponit Augustinus super eundem Psalmum: non bellicum robur, non ingens militum numerus, sed tua Domine fortitudo, cunctis tremenda creatura, saluauit eos. Nihilominus idem S. Augustinus, per brachium Dei, proprie intelligit Filium eius incarnatum. Nam tract. 13. in Ioannem, dicit: Brachium inquit Dei dictum est Verbum eius, quia per verbum, mundum operatus est. Idem etiam censet S. Athanasius lib. de comuni essentia, Patris & Filij & Spiritus Sancti. S. Gregorius lib. 23. moral. c. 20. Deducitur apertissime hæc veritas ex doctrina Davidis, qui dicit: Domine inquit, annuntiam brachium tuum generationi omni, quæ ventura est. hoc est: (ut Auctor Augustinus) Christum: generationi omni, quæ ventura est, id est: usque ad consummationem sæculi. Per hoc brachium, scilicet: per IESUM Christum, sumit Deus vindictam de hostibus, ut docet S. Propheta: Qui perussit Aegyptum cum primogenitis eorum, & eduxit Israël de medio eorum, in manu potenti, & brachio excelso. Per hoc brachium imbecilles, & animo penitus atque viribus cadentes confortat, teste sacro Psalmista, qui in persona Dei loquitur: manum enim meam auxiliabitur ei, & brachium meum confortabit eum. Per hoc brachium, perditos & dispersos congregat. In brachio suo congregabit agnos. Per hoc genus mortaliū, ab æterna damnatione redemptum est: Redemisti in brachio tuo populum tuum, filios Iacob & Ioseph. Nescio tamen quid causæ sit, quod antequam unigenitus Patris, in gremium Virginis descendit; licet per eum multa magnalia patrata sint, nusquam ei scriptura titulum brachij tribuerit. Produxit Deus speciosam, nec non speciosam totius Vniuersi machinam, & tamen tam portentosum opus, non Dei brachio, sed solum eius imperio tribuit. Moyses. Dixit inquit Deus, fiat lux, & facta est lux. Extendit celos, velut operimenta quædam mundi inferioris, nihilominus stupendam eorum fabricam, soli digito Dei tribuit David: Quoniam video celos, & per a digitorum tuorum. Plasmavit de limo terræ corpus hominis; eius tamen creationem manibus Dei subscribit Iob Sanctus: Manus tue Domine fecerunt me, & plasmaverunt me. Effinxit postmodum eundem hominem pulchrius, animam immortalē, illi tribuens, Angelis parem, sibi similem: sed

tem: sed & hoc diuine solum inspirationi concedit scriptura. At postquam, in veterum Virginis descendit Filius Dei, & duo illa extrema inter se infinite distantia, scilicet: naturam diuinam & humanam, principium & finem, naturam creatam cum increata, actum purissimum cum purā potentia, immortalem cum mortali, æternum cum temporario, Deus cum homine, Verbum cum carne, coniunxit: subito ei nouum titulum cepit decantare Augustissima Virgo: Fecit potentiam in brachio suo. Causam ego in hodierna solennitate, conscendentis cum nobilissimā pompæ triumphalis gloriā Dei Genitricis, ad inaccessible Deitatis Augustale, ut ibi cum suo Filio, tanquam in propria domo, Regina cum Rege, feliciter & clementer, cori vniuerso æternū dominetur, aperiam: deducendo, SS. Virginem fuisse virtuale & instrumentale Dei brachium, sine quo neque incarnata sapientia, brachij nomine potuit intulari, & quod per hanc Virginem, Deus omnia stupenda operetur, atque potissimum in eius Assumptione, suam potentiam ostenderit. Date interim aures, de magna magni Dei Matre simul & Virgine, atque vestrum omnium singulari patronā, sermonem facienti, qui eius cultui vestros animos libenter, & liberè soletis mancipare.

Diuina potentia, non potuit magis exulisse; quam in redemptione generis humani. Postquam enim homo, diuinum transgressus mandatum peccauit, non amplius, à tam graui lapsu, propriā virtute potuit surgere. Quia ex conditione naturæ suæ, pro culpa sua lethali, non potuit vnquam Deo offenso condignè satisfacere. Siquidem, ut satisfactio habeat, proportionem æqualitatis cum iniuria, requiritur, ut dignitas personæ satisfaciētis, habeat eandem proportionem, cum dignitate personæ offensæ. Atqui hanc, homo non potuit habere, ut potè finitus & limitatus: consequenter neque pro suis peccatis mortalibus, satisfacere valuit. Hanc doctrinam tradit Angelicus Doctor, 3a. p. q. 1. artic. 2. ad 3m. Vbi sic dicit. Satisfactio, potest dici dupliciter, sufficiens: vno modo perfecte: quia est condigna, per quandam adæquationem, ad compensationem culpæ commissæ. Et sic hominis puri satisfactio, sufficiens esse non potuit pro peccato. Tūc quia tota natura humana, erat per peccatum corrupta, nec bonum alicuius personæ, vel etiam plurium, poterat, per æquiparantiam totius naturæ, detrimentum recom-

pensare. Tūc etiam, quia peccatum contra Deum commissum, quandam infinitatem habet, ex infinitate diuinæ maiestatis. Tantò enim offensa est grauior, quantò maior est ille, in quem delinquitur. Vnde oportuit ad condignam satisfactionem, ut actus satisfaciētis, haberet efficaciam infinitam. Comprobat idipsum, S. Basilus, qui in illud Psalmi 23. Redimet homo, dicit: non homo nudus, sed Homo Deus IESVS Christus, quia nullus alius poterat condignè offerre pretium. Hinc inferunt Doctores, quamuis etiam posito peccato, non fuerit absolutè necesse Deum incarnari; quia, per suam infinitam virtutem, potuit hominem à peccato liberare, vel acceptando ab eo qualemcūque satisfactionem, ut palam fatetur Augustinus tom. 3. de Agone Christiano cap. 11. Stultus sunt inquit, qui dicunt, non potuit aliter sapientia Dei liberare homines, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & à peccatoribus omnia illa pateretur. Nam etiam sine incarnatione, potuit Deus homini dare gratiam remissionis peccati, immò potuit etiam homines relinquere, sine remedio, sicut reliquit Angelos, velut Scriptura Sacra, quæ non necessitati; sed potius liberæ voluntati, & immensæ Dei clementiæ, atque misericordiz, prodigiosam Incarnationis opus tribuit, loquens: Quæ tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti? Nihilominus tamen, ut condigna fieret satisfactio, pro peccato hominis, Deo offenso, necesse fuit eum incarnari. Quia actus satisfaciētis infinitus, qui requirebatur, non potuit esse, nisi Dei simul & Hominis existens. Videns igitur hanc necessitatem, amantissimus humane naturæ Dei Filius, vltro voluit succurrere periclitanti humano generi. Sed quia hoc opus, purè in suā personā excludere non potuit. Tūc, quia satisfactio debet procedere ab altero, saltē alteritate naturæ, si non suppositi. Natura autem Filij coeterni, est vna atque indiuisibilis, cum natura Patris. Tūc, quia pater sustinenda, persona eius capax non erat, ut potè impassibilis. Idcirco, ad consortium personæ suæ diuinæ, assumpsit hominem, ut in dignificatā naturā humanā, infiniti valoris pretium, pro redimendo vniuerso genere humano, Patri æterno offerret, atque hominem, ad plenam diuinitatis participationem (quæ est perfecta hominis beatitudo) eleuaret. Hoc autem absque Virgine sanctissima, nequaquam fieri potuit. Quia ut Dei Filius homo fieret, non ex alia matre, quam ex Virgine purissima, carnem sumere debuit. ut apertè docet Angelicus

Peccatum unde infinitum.

S. Basilus.

Christum actum posito, peccato non fuit necesse incarnari.

S. August.

Sap. 12.

S. Thom.

Iob. 10.

Iob. 10.

4. Thom. gelicus Doctor 3a. p. q. 28. art. 1. ubi dicit. *Conueniens fuit dignitati humanitatis Christi, in qua locum peccatum habere non debuit, ut ex Virgine nasceretur: alioquin non poterat esse, ut in natura iam corrupta, ex concubitu caro nasceretur, sine infectione originalis peccati.* Si ergo Sanctissima Virgo, de purissimo sanguine suo, Filio Dei subministravit carnem, in qua ille assumptus, salutem humani generis operatus est. Quis non fatebitur, eum a Beata Virgine habuisse, ut ex illa incarnatus, diceretur brachium virtutis Dei. Siquidem in portione Virginis, hoc est, in carne de sanguine eius, personae verbi unita, admirandum redemptionis nostrae opus, perpetratum sit, summaque potentia ostensa, quod Deus Homo factus, in terris cum filijs hominum, conuersatus apparuerit.

¶ Augusta Virgo, si profundam tuam humilitatem meruisti hoc, ut caro illa deificata, ad redemptionem generis humani, non de alieno; quam de tuo sanguine sumeretur! Quis iam, qui te Dominam suam recognoscit, de sua salute poterit desperare? Si enim Filius tuus nos redemit, tu quoque, cum sis Mater misericordiae, neminem reijcies: sed omnes in gratiam saluatoris insinabis. Euigilet nunc de somno obstinationis, desperatissimus peccator: resuscitetur in omne scelus nefandum effusus crudelis homicida; reuiuifcat barbarus praedo; veniat gentilis, precetur veniam Iudaeus; Tumacerno affectu, vnumquemque, amplecteris; quia mater omnium viuentium constituta es. Praesertim, cum suum Dei Filium imperium, tecum diuideris, & sibi relicta iustitia, tibi misericordiam communicauit, ut quibus ille iuste offensus succedet, tu miseraris: & quos ille iam punire vult, eis tu veniam impetres. Adumbrat eleganter, hanc misericordiam Virginis, factum illud piissimae Rebeckae: illa enim postquam cognouisset, quod Isaac vocaret filium suum Esau, ut ultimam benedictionem ei impertiretur. *Affer inquit mihi de venatione tua, ut comedam, & benedicat tibi anima mea.* Caput statim supponit inducere minorem natu filium Iacob, ut se fingeret primogenitum Esau, & patri cibos afferens, benedictionem, loco illius reciperet, inquit: *Nunc ergo sili mi, acquiesce consilijs meis, & asser cibum patri tuo, ut benedicat tibi, priusquam moriarur.* Cuius consilij morem gerens Iacob, pelliculis hedinis manus cooperiens, benedictionem paternam obtinuit, audiens de ore Patris verba illa. *Det tibi Deus de rore caeli, & de pinguedine terrae, abundantiam frumenti & vini.* Videretur hic, &

Dei Mariam
omnis
peccator
liberatur.

Gen. 27. *Affer inquit mihi de venatione tua, ut comedam, & benedicat tibi anima mea.* Caput statim supponit inducere minorem natu filium Iacob, ut se fingeret primogenitum Esau, & patri cibos afferens, benedictionem, loco illius reciperet, inquit: *Nunc ergo sili mi, acquiesce consilijs meis, & asser cibum patri tuo, ut benedicat tibi, priusquam moriarur.* Cuius consilij morem gerens Iacob, pelliculis hedinis manus cooperiens, benedictionem paternam obtinuit, audiens de ore Patris verba illa. *Det tibi Deus de rore caeli, & de pinguedine terrae, abundantiam frumenti & vini.* Videretur hic, &

Rebecca graue delictum commississe, inducendo filium ad hoc, ut fratrem suum in praeripienda benedictione circumueniret; & Iacob mentitus esse: seducendo patrem, & interroganti: *Qui es tu* respondendo, *Ego sum Esau primogenitus filius tuus;* qui tamen reuera non erat. Sed excusat S. Augustinus tom. 4. lib. de mendacio cap. 19. tam Rebeckam, quam Iacobum, factum eorum non ad causam propriam, sed ad eam, ad quam significanda ordinabatur, referendo. Sic enim ibi dicit S. Doctor. *Iacob autem quod matre fecit authore, ut patrem fallere videretur, si diligenter & fideliter attendatur, non est mendacium; sed mysterium.*

Figura haec erat, imensa Augustissima Virginis misericordia. Audistis ea, celestis illius Isaac, Christi Domini vocem, quam omnibus iustis, velut primogenitis suis filijs, aeternam beatitudinem pollicitus est: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod paratum est vobis, a constitutione mundi.* Sed quia, passim degeneramus ab hoc clementissimo patre, per peccata nostra; idcirco misericordissima Virgo & mater, Regina & patrona, Domina & advocata, simulat nos omnes, ut hisce potissimum Sancti Iubilaei diebus, ubi aurea porta, ad obliuendam gratiam salutarem, omnibus aperta est, festinemus ad seruandum Deo. Cumque simus peccatores maximi, neque digni ante conspectum diuinae maiestatis stare, operit manus nostras suis precibus, & nuda colli vestit intercessionem efficacem, ut nos pro primogenitis recognoscat Christus. Proinde non nisi Virgine Augustissima mediante, omnes beatitudinem aeternam, & benedictionem in rebus temporaneis consequimur. Fatetur Virginis huius potentiam Ecclesia Sancta, in Canrico *Salve Regina*, dum ab ea postulat, ostendi sibi Christum Dominum, in gloria triumphantem, ut eo fruatur; occinens: *Et IESVM benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende.* At, nonne obsecro, solius patris aeterni proprium est, ostendere Filium suum: teste Scriptura Sacra: *Ostende faciem tuam, & saluemus.* hoc est, *Filium tuum, quem Psalmista vocat Faciem Dei, quia est imago honoris illius.* Nihilominus, Ecclesia Sancta fatetur, tantam esse Virginis MARIAE potentiam, ut quod Deo per naturam competis, id Deiparae Virgini per gratiam conueniat. Ipsa profecto pro nobis interpellans, dignatur toties nobis ostendere Filium suum, ut nos iterum atque iterum recipiat in pristinam gratiam, quos iam in perpetuum forsitan repudiare intendebat.

S. August.

Luc. 11.

mediante
Mariam
gratiam Dei
& benedi-
ctionem as-
sequimur.

Psalm. 79.

quia efficacissimis matris suae postulationibus, negare quicquam non audet, memor illius suae promissionis, per Salomonem factae: *Pete mater mea a me quod vis; neque enim fas est, ut auertam faciem tuam.*

1. Reg. 3.

Quod etiam Virgo Sanctissima, fuerit instrumentale brachium virtutis Dei, ex ipsiusmet instrumenti definitione, palam est: Instrumentum enim dicunt Philosophi esse, quod omnia, in bonum & in malum principalis agentis, operatur; in virtute & motione eiusdem. Coniicite, an non talis fuerit Virgo Deipara? Quae licet iam per Angelum, ad dignitatem supremam maternitatis Dei vocata esset: licet coeli & terrae Dominam, & vniuersarum Reginam creaturarum se constitutam esse sciret; nihilominus tamen salutanti paranymphe respondit. *Ece ancilla Domini:* quae si diceret: Hec tanta eminentia, non ex me est, (cum sim creatura) sed ex virtute aeterni illius motoris, cui placuit me, ex communi perditionis massa eripere, & culpae originalis atque Diabolicae seruitutis immunem facere, ut idoneum essem, instrumentum potentiae eius. Proponit Doctor Angelicus quaestionem satis sublimem, 3. p. q. 27. *utrum Beata Virgo fuerit sanctificata, ante natiuitatem ex vtero?* Et

2. Thom.

Quomodo
virgo Ma-
ria est san-
ctificata.

Luc. 11.

Eusebius
missenus.

concludit in corpore: *rationaliter* inquit *credetur, quod Beata Virgo sanctificata sit, antequam ex vtero nasceretur.* Quae sanctificatio nihil aliud fuit; nisi infusio plenitudinis gratiae, ut Virgo sanctissima adhuc in vtero matris suae, fieret aptum instrumentum diuinae potentiae, per quod Deus omnia miranda faceret. Duplicem itaque potentiam fecit Dea vs in hoc suo brachio instrumentali (Virginem MARIAE loquor). Primum, quia per hoc brachium, contriuit viros omnium inimicorum: *Disperxit superbos mentis corda sui, deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Vbi Doctores, & sacrarum literarum expositores, per superbos, intelligunt Diabolum. Ut Eusebius Emisenus homil. fer. 6. ante. 4. *Fecit inquit potentiam Dominus in brachio suo, quia Diabolum vicit, & infernum contregit, atque spolauit.* In hoc brachio cecidit primam potentiam Diaboli, quando ipse Dominus specialiter custodiuit conceptionem Virginis, & matris suae, ne eam Diabolus fortuito impetu aggrediretur. Cum enim Diabolus, ab initio statim suae creationis esset homicida, & sollicitus quaereret, in ipso statim conceptionis ingressu, vniuersum genus humanum interimere; ipse Deus tanquam bellator fortissimus, stetit ante portam conceptionis matris suae, ne contrita caput Diaboli, ex pro-

missione Dei: *Ponam inuicem inter te & mulierem, ipsa conteret caput tuum:* fuisset ab eo prius contrita, & serua prius atque captiua, quae Domina debuit fieri. Ut sic ipse met Deus in praeseruanda matre sua, omnes diaboli artes & fraudes eluderet, iuxta illud Sapientis effectum: *non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Hoc expressè docuit S. Thomas in 2m. dist. 3. q. 1. art. 1. ubi in quaestione secunda quaerit, An sanctificata fuerit Beata Virgo ante animationem, vel infusionem animae? Et respondet sic. *Ad secundum dicendum, quod sanctificatio Beatae Virginis, non potuit esse decenter ante animae infusionem: quia gratia capax nondum erat. Sed nec etiam in ipso instanti conceptionis animatae, seu potius infusionis animae, ut scilicet per gratiam tunc sibi infusam conseruaretur, ne culpam originalem incurreret. Ecce cognoscit gratiam praeseruatiuam, ne incuratur macula in illo instanti infusionis animae, & distinguit eam ab ea gratia, quae fieret Virgini ante animationem & constitutionem personae, siue in suis parentibus, ne generarent prolem in peccato; siue etiam in materia sui corporis, aut in anima. Non ergo negat S. Thomas gratiam praeseruatiuam in virgine, quae facta est ipsi personae, sed solum negat gratiam emundantem a culpa, quia haec in virgine locum non habuit.*

Sanctus vero Augustinus, nomine superbiorum vult intelligi Iudaeos: sic enim dicit in expositione super Magnificat: *per superbos, Iudaeos intelligere possumus, qui humilem aduentum Christi superbe contempserunt, quos abiicit.* Decem beneficijs gens Hebraeorum, specialiter a Deo fuit cumulata, propter quae, in comparatione omnium aliarum nationum, Gens inclyta, populus sublimis, meruit appellari. Imprimis, quia fuit electa a Deo, tanquam peculiaris Dei populus, sub illius cura & directione singulari degens, ut testatur Scriptura sacra. Deinde, quia sola gens Hebraeorum, veram Dei veri notitiam retinuit. Tertiò, quod Fides Diuina in hoc populo, usque ad Christi aduentum fuerit, integrè conseruata, & eius religio. Lex enim Moysis, tota ferme erat de Messia mittendo, in quem eo tempore, Iudaei credendo venturum, tanquam verum Redemptorem, sub figuris suae legis adumbratum, colebant; sacrificia, & omnes caerimonias solemnes, secundum morem a Moyse praescriptas, ritu debito illi perfoluentes. Quartò, quia Sacra Scriptura illis potissimum credita fuit, ut ex illa discerent ea, quae salutem concernunt. Hinc in synagoga veteris testa-

6. cap. 3.

Prov. 21.

S. Thom.

1. 2. 3.

2. 2. 3.

S. Aug. 2.

Exodi 19.
&
Deut. 7.

Ecclesi. 19.

Dece de-
necia a
Deo iud-
is praestata

Officiu
sacer-
dotu.

menti, ad hoc peculiariter destinatus erat summus Sacerdos, ut statutis temporibus Sancta Sanctorum ingrederetur, ibique conueniente vniuerso populo ad diuina peragenda, obscura Scripturae Sacrae loca interpretaretur, credenda proponeret, dubia in fide decideret, partes contumaces, contra suam sententiam, ad parendum cogeret. Vt sic Respublica illa, sub Dei regimine constituta, pacem in omnibus haberet, quae ad salutem pertinebant. Quirò, quia Deus suam praesentiam, tam in oraculis dandis, quam ferendis responsis, exhibendis promissis, hostibus vlciscendis, propulsandis periculis, aliisque miraculis patrandis, huic genti abunde praestiterat, vnde & Moyses, locutus est cum Domino facie ad faciem: nam dicit sacer textus: *Loquebatur Dominus Moysi facie ad faciem.* Et cum eum destinaret generalem ductorem Dominus, ad educendum populum Israel, de dura Aegyptiorum seruitute, dixit ad eum: *Veni mittam te ad Pharaonem, ut educaas populum meum Israel de Aegypto.* Et Samuel puer adhuc in templo ministrans, vocem Domini audiuit. Consultuit David fugiens Saulem, Dominum; vtrum si mansisset in oppido Ceila, venturus illuc esset Saul ad capiendum eum? & mox audiuit oraculum veniet. Rursus quæsiuit, vtrum Ceilitz eum tradituri essent in manus Saulis, si non aufugeret? & protinus responsum accepit: *tradent.* Saluus igitur David euasit, quia Deo praesente & oracula dante, non est difficile, etiam in extremis casibus pede inoffenso currere. Sextò, quia ad defensionem huius gentis, contra barbaras nationes, etiam Angelos defensores aliquoties Deus miserat. Hinc gloriabatur quondam Synagoga, quod fortissimum Angelorum Michaellem defensorem habuerit. *Nemo est inquit adiutor meus, nisi Michael princeps noster,* scilicet; Hebræorum: is enim potenter causam gessit Iudeorum, apud Babylonios in captiuitate detentorum. Septimò, quia huic soli genti, legem à se conditam & scriptam, per Moysen ad obseruandum tradidit, ut quicunq; secundum eam viuerent, desolatas Angelorum sedes, decurso vite huius temporaneæ lubrico curriculo, æternam felicitate fructuri occuparent. O. claud, quia ex hac gente & viri insignes, & faminz fortes prodierunt. Quis enim par Dauidi, qui leonem & vrsum interficiebat solus, qui opprobrium illud ex Israel sustulit, in nece gigantis Goliath. Quis cum Samfone comparandus, qui asini mandibulæ tot millia hostium in acie

Viri & fa-
miaz ex
Iudeis in-
signes &
fortes.

2. Reg. 17.

Iudic. 27.

prostrauit. Aut quæ natio Iudithæ parem habuit feminam, quæ de inuito victrix Holoferne triumphauit. Aut demum quæ prouincia cum Debbora, totius Israelitici populi gubernatrice, æquandam spectauit? Quæ contra Chananeos, feroces prælio, militum phalanges instruebat, & Sisaram sanguinis Israelitici stientissimū hostem, cum ignominia, nullis vnquam temporibus abolendā, penitus prostrauit. Nonò, quia ex hac gente, verus Messias voluit nasci, iuxta promissionem patribus antiquis factam. *Non auferetur sceptrum de Iuda, donec veniat, qui venturus est.* Decimò tandem, quia ex hoc populo, lex Evangelica profecta est, & in orbe vniuerso propagata.

Tantum nihilominus beneficiorum immemores Iudæi, mordicus insurrexerunt contra Christum, illum qui innocentissimus venerat, ut peccata mundi tolleretur, minimè erubescerent peccatorem vocitare. *Non est inquit hic homo à Deo,* Ioannis 9. *qui Sabbathum non custodit.* Calumniari sunt impudentissimè omnia eius miracula, in quibus veram eius diuinitatem agnoscere debuerant, & ultra vires naturæ operantem potentiam fateri. *In Beelzebub inquit principe demoniorum, eiecit demonia.* Impugnaverunt eius doctrinam, quæ cœlestis dulcedinem gratiæ stillabat, quasi suspectum quoddam dogma admirati, & fugientes. *Quanam doctrina nona est hæc.* Ignorantes, quod venerit querere & saluum facere, quod perierat, murmurabant, quod peccatoribus se familiarem exhiberet, reducere volens vnumquemq; in viam veritatis, ut nemo, nisi suā culpā perijisset. *Quare inquit cum peccatoribus & publicanis, manducat Magister vester.* Et licet summæ abstinentiæ, assiduique ieiunijs deditum esse viderent; tamen vini potatorem esse criminabantur, succlamantes: *Eccæ homo vorax, & potator vini.* Spectabat Saluator noster, immò auribus proprijs audiebat, sapiens impiam hanc Iudeorum blasphemiam, & ingratitude; atque ne impune abiret tantum crimen læsæ maiestatis diuinæ, dispergit arrogantes Iudeos, regnum eorum sustulit, & illos ipsos atque filios eorum dedit in opprobrium, & quasi in captiuitatem omnibus gentibus. Vnde grauissimæ huic quæstioni, quare nimirum in expugnatione Hierosolymæ Iudæi non sunt penitus deleti à Romanis, quoniam eò iam processerat incensus militum furor, ut neque Titi & Vespasiani Imperatorum iussa, quicquam proficerent in illis sedandis, quin etiam templum Dei illud magnificum, flammis exurerent. Respondet S. Au.

Iudic. 10.

Iudic. 4.

Genes. 49.

Iudeorum
malitia
contra
Christum.

Lucæ 11.

Matth. 21.

Matth. 9.

Matth. 11.

Iudei ob
blasphemiam in
Christum
disperiti, &
regno
pulsi.

3. August. det S. Augustinus lib. 4. de Ciuitate Dei. cap. 34. *Et nunc inquit, quod per omnes fere terras gentes dispersi sunt illius vniuersi. Deo prouidentia est, ut quod Deorum falsorum simulachra, ædificata sunt, templis, usquequaq; queruntur, & sacrificia prohibentur, de codicibus eorum probetur; quemadmodum hoc fuerit tantò ante Prophetarum: ne forte eum legeretur in nostrum, à nobis putaretur esse consilium.* Eandem affer rationem doctissimus Abbas Rupertus asserens: Iudeorum dispersionem ideò factam, ut non tantum in vno loco, sed in omni terra, si dem gentium in Iesum Christum confiterentur, dum eum à parentibus suis, crucifixum fuisse assererent, & scripturas in quibus nobis prædictus est, se habere non denegarent.

Iam verò Sanctus Chrysosthomus, super Psalmum 96. Ambrosius super Lucæ 9. lib. 7. Augustinus in Psalmum 80. volunt, hoc loco per superbos, intelligi Hæreticos, quod colligunt ex summa eorum astantia, quæ non solum aduersus Christianitatem, sed etiam aduersus Deum ipsum plerumque solent moliri. Istiusuā versutiā, exuerunt Christum honore diuinitatis, negantes illum esse patri consubstantialem, sed Deum quandam facientes recentem, dum creaturam eum asserere non erubescunt. Contra quos agit Dominus per Psalmistam. *Israel si audierit me, non erit in te Deus rector:* quasi diceret: si audires me Hæretice, in Ecclesia Sancta usque ad consummationem seculi dominantem, si à capite Ecclesiæ, non esses membrum auium & mortuum, nusquam ad hanc deuenires demeritiam, ut me qui sum ante omnem æternitatem, in tempore factum, esse putares. Non agnoscit prauitas Hæretica miracula, quæ virtute Christi sunt in Ecclesia Sancta, negat electionem demonum ex corporibus obessorum, resurat indulgentiarum valorem, & contradicentes Ecclesiæ talia patranti, sciscitans: in qua potestate ista facit, sed ecce Christus ipsemet in

Cap. 2. *Capite inquit nobis vulpes passilas, exterminantes ymeas, latentes in cauernis sortuosis, quasi diceret, conuincite astutos falsitatis Hæreticos, & opponite illis querendo. Baptismus Ioannis vnde sit, de cœlo, an ex hominibus: si de cœlo, quare non creditis: si ex hominibus? quare remedium pure terrenum, ad tollendum peccati virus, vnde propter summam astutiam, Scriptura Sacra, Hæreticos comparat ad vulpes. Quia sicut vulpes fallax animal, & insidijs semper intentum, rapinam fraudis exercet. Sic Hæretici nihil intentum relinquunt, ut orthodoxam Eccle-*

siam demoliantur, & fideles, in suum trahant errorem. Hinc de illis dicit Propheta, *linguis suis dolose agebant, hoc est: ut exponit Hieronymus, aliud in corde gestant, aliud ore proferunt, & quando apparet pietas in verbis eorum, residet impietas in præcordijs.* O quantam Deus potentiam fecit in Virgine Sanctissima, prauam hæresim extirpando: ut meritò Ecclesiæ Sancta, omnem infidelitatis eradicationem, Augustissimæ Virgini, tanquam instrumento diuinæ potentie, subscribat: *Tu sola vniuersas Hæreses interemisti, in vniuerso mundo.* Cogor hic illud Samsonis factum referre, quod ad caudas vulpium faces ligaueris, & dimiseris eas in messes alienigenarum. Quæro, nonne iniq; fecisse videtur Samson, segetes Philistinorum exurendo? cum damnum nemini sit inferendum, quin immò iuuandum etiam in casibus aduersis, suadet sacra litera. Verum si rem ipsam rectè considerauerimus, Samsonem id meritò fecisse animaduertemus. Samson enim, qui interpretatur Sol ipsorum, figurabat Solem Iustitiæ Christum. Is v. m. Vulpes, præseferabant homines vastros, hæresum sectatores, faces illigatæ caudis, significabant malitiam nocendi, & errorem in fide, quia ut dicit Augustinus, Hæretici trahunt secum ignem corruptentem. Cœlestis ergo Samson, caudas vulpium colligauit, hoc est compescuit malitiam Hæreticorum, ne in patrio solo, vbi honos Augustissimæ Cœlorum Reginz peragitur, segetes bonas, id est, populum fidelem & electum inficiant, sed misit eos in segetes alienas, inter nationes infideles. Quia non vult Augustissima Virgo, ut ibi pestis Hæretica grassetur, vbi Virginis huius cultus & religio propagatur. Cum nihil ibi tutum, nihil securum esse possit, vbi latentibus dolis, inter ipsa hospitia præda hominum queritur.

Demum, Scripturae Sacrae interpretes, nomine potentum, intelligunt impios, nixi illo fundamenta: *Ve genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs federtis, Dereliquerunt Dominum, blasphemauerunt Sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum: super quo percutiam vos ultra, addentes prauaricationem. Omne caput languidum, & omne cor marens. A planta pedis vsq; ad verticem capitis, non est in eo sanitas, vulnus & luer & plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, neq; fota oleo. Terra vestra deserta, ciuitates vestrae succensa igni, regionem vestram coram vobis alieni deuorant, & desolantur, sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Sion, ut vmbraculum in vinea, & sicut tur-*

Psalm. 109.
S. Hieron.

Cur Sam-
son faces
ad caudas
vulpium
alligauit.

Hæretici
vulpibus
similes.

grium in cucumerario, & sicut ciuitas qua vastatur. Ferre quæso indicium vestrum, hac de re, num aliter se habeat? Impius est, qui omnem erga Deum pietatem exuit, Christi Ecclesiam contemnit, iura religionis violat, in necem populi Dei crudelissime scruit, mulctat innocentes, deflorat Virgines, chorum maritalem, contuprat, & omnia suscipit, de quibus verit. Fecit hæc omnia sanguinis Christiani siccitissimus latro, gentis nostræ probrum, communis patriæ & Ecclesiæ hostis. Qui excusso subiectionis iugo, & vocatis in diuinæ fidei perniciem ad idem scelus, ex tota Russia atque Scithia paratissimis satellitibus, iam vnumquemque nostrum ad eadem signabat, omnia regna Christianissima, truculentissimo gentiliū tyranno cupiens subiugare. Quid? putatisne humana tam desperatissimæ resolutioni occurrisset potentia? dum nefarius rebellis iste latro, & in campis ingentem atque paratissimum haberet exercitum, & in ipsius patriæ nostræ viscibus subordinatos nebulones, qui dum vniuersa nobilitas in castra profecta esset, aulas magnarum funditus subuerterent, vastarent templa Dei, igni & ferro depopularentur ciuitates, stimulis in eam, conpirationem inerbibus, gleba filijs, qui ut subiectionis sunt impatientes, ita ad coniurationes nefandas citò flexibiles. Quis igitur effecit, ut & fraudes eorum, qui inter nos ipsos conuersati sunt, aperirentur, & audacia hostis penitus fracta, suis intentis fraudaretur? Effecit hoc diuina potentia, per Virginem Sanctissimam, tanquam per suum instrumentale brachium operans. Hæc clementissima mater, non est passa suum populum periclitari diutius, atque perire. Sed properauit in subsidium genti suæ, velut inuictissima quondam Debbora, spe & animo cadentibus Israëlitis.

Ferunt Anastasius biblioth. & Sigonius lib. 9. de Repub. Ital. & Baronius tomo. 10. Ansalium. Anno Christi octingentesimo quadagesimo septimo. Romæ iuxta Basilicam Lucie martyris, quæ in orphea sita est, in quibusdam abditis cauernis, basiliscum dictu horrendum excreuisse, qui suo habitu & aspectu plurimos enecabat. Audiens hanc populi afflictionem, beatissimus Pontifex Leo quartus, primo pontificatus sui anno, contulit se ad orationem, ut Deum deprecaretur. Interea aduenit annua festiuitas Assumptionis gloriosissimæ Virginis, tunc ipse Pontifex cum vniuerso clero, proprijs pedibus ad Basilicam Sancti Adriani Martyris, (ut

mos est) perrexit. Cùm verò peruenisset ad locum basiliscus, ad foramen vnde pestilens flatus egrediebatur, ipsemet stetit intrepidus, & manibus atque oculis in cælum sublati, profusus lachrymis Deum precatus est, ut ab eodem loco, diri serpentis genus, suâ potentia effugaret. Statimque ab eo die basiliscus de suis antris proiectus, non amplius nocuit. Prodiit ipso nociuior basilisco, draco decem capitum, in abditissimis sub cælo roxolani co antris, ne dicam prius iam & manifestus Antichristi præcursor. Ferruerat suavisu, quos ne cruentissimus quondam potentissimi Osman gladius terrere potuit, adeo: ut solo eius statu in aëre solummodo resonante, robur Polonæ gentis aut animo penitus caderet, aut ex acie turpiter cederet. Verum ubi solemnitas dies Augustissimæ cælorum Heroinæ, super beatarum domicilia mentium progredientis, cepit appropinquare, eiectus de suis antris hic horrendus draco, omne virus in scriptum iam vertit. Rem ita se habere ex facto ponderare. Caput cruentum cum isto hoste prælium ab ipso die Apostolorum Petri & Pauli, ut palam fieret, respexisse iam Deum fidem, quam Principes Apostolorum plantauerunt, & vestram singularem deuotionem, atque lachrymabundis totius Christianitatis oculos, & miserabiles innocenter percutientium eiulatus. Caput augeri insignis victoria à die Visitationis Beatissimæ Virginis, ut cognoscatis, quod per Beatissimam Virginem vestræ preces, Deum in subsidium huic genti traxerint. Quod si Iosue bellicosissimus ille dux Israëlitarum, non prius consummatam de hostibus victoriam reportauit, quam Sol immotus steterit. Si populus Hebræorum, non aliter maris rubri vestigia, sicco pede tranare potuit, quam columna nubis precedente. Ut testatur sacra pagina. Populum Israël in columna nubis per diem, & in columna ignis per noctem, quasi dux itineris præcedebat. Erigite vestros hodie animos. Catholici: stetit iam Sol iustitiæ Christus. Ias vs, ut plenitudinem gratiæ suæ in vos effundat: & thronus eius in columna nubis, hoc est: Sanctissima Virgo MARIA, terribilis ut castrorum acies ordinata, præsit vobis aduersus hostis superbiam, ut consummatum iam de utroque hoste, & corporis, & animæ, reportetis triumphum. Et quis contra Solem vestrum, cuius lumen gratiæ vobis referatum est, resolutus vespertilio ine audebit? quin subito ab irradiante eius fulgore prostratus cadat, sicut quondam Saulus in cremo.

cremo cecidit. Quis contra Virginis clypeum impetum facere poterit, ut non exanimis ruat? quæ tantæ potentia est, ut de potentibus imbelles, de exiguis fortes præster.

Refere Cardanus de rerum varietate lib. 12. cap. 16. Matronam quandam regiam, Kemethem regem Scotorum, propter filium, & cognatum regem ab eo interemptum, ita vitam fuisse. Statuam illa miro artificio parari iusserat, in cuius manu, pomum gemmis nitens hærebatur occulto nexu, ut quisquis illud tetigisset, statim plurimis iaculis ad mortem sauciaretur. Rex incautus & ignarus doli, pulchritudine pomi ductus, illud carpsit, subitoque confossus interiit. Matrona hæc Regia, Serenissimam cælorum Reginam, nobis præ oculis sistit, pomum aureum fidem sanctam signat, quam ex fructu quem producit, commendat Sponsa celestis. Fructus inquit eius dulcis, in faucibus meis, Ideoque de hoc pomo, mutuo conficiunt certant nationes, quia in cortice eius scriptum est: pulchriori detur. hoc est: populo credenti, & Deo obedienti. Filius regis cognatus occisus, signat vnigenitum Patris incarnatum, in cuius femore scriptum vidit B. Ioannes: Rex Regum, & Dominus dominantium. Rex homicida, monstrat peccatorem, & legem diuinam præuaricantem, de quo dicit scriptura: Constituit eum Dominum domus suæ, & Principem omnium possessionum suæ. Homo ergo impius, diuinorum immemor beneficiorum, læcit manus in filium Regis, crucifigendo eum necdum contentus, insurrexit iterum, fidem sanctam & Ecclesiam eius volens eradicare. Sed ecce Heroïna regia, Virgo Sanctissima, opposuit tanto hosti pomum aureum, fidem salutis æternæ, quam quia spurcissimus latro, incaute tot sacrilegijs, sacramentorum conculcationibus, cadibus innocens, imaginem Christi & Beatæ Virginis, aliorumque Sanctorum nefandâ violatione, tetigit, polluit, contuprauit, ab hoc pomo mille iaculis iam confossus, turpiter cecidit. Et quoniam eleuatus est Sol, magni iubei dies augens, & Luna stetit in ordine suo, hoc est augustissima Virgo ad Thronum diuinitatis euecta, dubio procul, eradicabitur iam penitus, ab hoc dracone feminatum virus, & patrocinate Augustissimæ Virginis populo Christiano, plena gloria cedit. Quia potentia huius Virginis, omnia tribuit Gregorius Archiepiscopus Nicomedienensis, de exitu B. Virginis inquiens: nihil tua resistit potentia, nisi

hil repugnat tuum viribus: omnia cedunt tuo iussui, omnia tue potestati seruiunt.

Fecit demum potentiam Deus, in gloriosissima Assumptione Beatæ Virginis, cuius vera in carne suscitatio, & in empyreas sedes subleuatio fuit mundo summè necessaria. Tum, ut per eam vera Christi diuinitas mundo innotesceret, iuxta illud Davidis oraculum: Deus in domibus eius cognoscitur, cum suscipiet eam, quasi diceret: tunc primum, vera Christi diuinitas, quæ sub humanitatis palliolo latebat, mundo manifestabitur plenè, quando Virgo & mater eius, post exolutum naturæ debitum, cum triumphali pompâ, in aulam Empyreæ deducetur. Licet enim cæli suo incessabili motu, Deum sufficienter annuntiauerint: Cæli enarrant gloriam eius, Licet elementa, & quæcunque sub Sole existunt, ad noticiam vnus & veri Dei, traxerint mortalium genus, ut proinde rectè summus gentiliū Philosophus, in sua Metaphysicâ concluderet, dari vnum, primum, & nobilissimum Ens, quod est causa omnium, & à quo cætera omnia dependent, ipsum autem à nullo. Licet denique opera naturæ vires excedentia, à Christo patrata, eius diuinitatem proclamarent, quando quatrduanum è monumento Lazarum suscitauit, sed quia cæco gentiliū errore inuoluti homines, Petrum & alios Apostolos, idem facere videbant: dubitabant, an ob hoc miraculum, Christus dicendus esset Deus. immò, quamuis post triduum mortis suæ, virtute propriâ surrexit à mortuis, quod miraculum, demonstratiuum planè erat diuinitatis ipsius argumentum: tamen dubitatio discipulorum, qui clausis ianuis intròeuntem Saluatorem intuenti, putabant phantasma esse, aut dubitationem Gentiliū. At verò, ubi domus propria, in qua nouem mensibus mansit Dei Filius, & de cuius purissimâ sanguinis materiâ carnem sumpsit, suscepta ad Augustale regnantis in cælo triumphatoris, non amplius de Christi diuinitate. Orbis dubitare potest: quia ut aurora Solem, sic Dei genitrix veram Christi diuinitatem, mundo præannuntiat. Tum quoque, necessaria fuit gloriosissima Virginis Assumptio, ut humana infirmitas roboraretur, circa corporum nostrorum resurrectionem, & in cælos futuram ascensionem. Nam licet iam documentum sufficiens haberet, ex Christi resurrectione, quia tamen & Iudaica prauitas, Christum solum hominem fuisse asserit, non autem Deum, eundemque surrexisse à mortuis.

Assumptio
B. V. fuit
necessaria
ex parte
Christi.

Psalm. 12.

Aristoteles

Iosue stetit
sole vixit
hostes.

Exod. 17.

Gregorius
Nicomed.

tuis pertinaciter negat. Et plurimi Hæresiarum asserere non erubescunt. Christum non habuisse corpus terrenum; sed cœleste, tantumque per Virginem, quasi per canalem transisse. Et Machometani asserunt, Christum tanquam Dei Spiritum, Iudeis qui illum oderant, phantasma quoddam corporeum obiecisse, quod illi Christum existimantes comprehendebant, ligabant, & crucifixerunt. Ideoque Christum esse crucifixum minimè credunt, licet illum ad cœlos ascendisse, fateantur, ubi hanc suam errorem, leuissimum argumento comprobant. Nos inquit, ubi adhiberis; Iudeum indignissime verberibus afficimus, cum gens sit nullius preter & reparationis: propheta vero tantus, immò Dei Spiritus; nonne potuisset manus nihil hominum euadere. Proinde in tanta opinionum varietate de Christo, non potuit articulus resurrectionis, usquequaque apud omnes certificari.

Raduillus in peregr. Hierosol.

Assumptio B. V. corporum nostrorum in resurrectione futuram sic fiat.

Dionysius Areopagita

Cur B. V. in corpore assumpta.

B. Augustinus

Propterea necessum erat, ut Virgo Deipara suscitata diuinâ virtute, cœlos conscenderet, quia cum caro nostra, & sanguis noster sit, nemo etiam amentissimus, poterit amplius de corporum nostrorum resurrectione dubitare. Hinc diuina ordinatio prudentissime disposuit, ut Beata Virgo, non prius moreretur; quam Christus esset crucifixus, quia debuisset expectare in limbo Patrum, Christi ad cœlos introitum, iuxta doctrinam Apostoli: ipse primus introiit in sancta sanctorum. Neque etiam, ut simul cum Christo moreretur, atque cœlos conscenderet; ne homines occasionem habuissent, eam pro Deo colendi; ut fatetur insignis ille Theologus, Dionysius Areopagita, in Epistola quadam ad S. Paulum ita scribens: Testor qui in Virgine aderat Deum, si tuâ diuinâ concepta, me non docuissent, hanc ego verum Deum esse credidissim. Sed mortua est, Christo iam in cœlis regnante, & suscitata in triduo mortis, quemadmodum Christus Dominus, & in cœlos cum plausibus Angelorum suscepta, ut multis rationibus deducit Carthagena, quibus ego meam addo. Quia non decuit, ut corpus illud Virginis purissimum, quod sine corruptione peccati, in vitam prodiret, nature debitum exoluens, aliquam corruptionem in se ipso subiret. Quod etiam acriter defendit Diuus Augustinus tom. 9. lib. de Assumptione B. M. Virginis. ubi dicit: Memores inquit conditionis humana, mortem illam fuisse temporalem, dicere non metumus, quam idem certo eius Filius, qui & Deus & homo est, lege fortune humana sustinuit: & hoc quia homo, de eum susceptus & profusus est

vero. Sed si dicimus eam mortem tenuisse vinculum, & resolutam in communem materiam verumque cinerum, librandum est, si hoc conueniat, tante sanctitati, tante aule Dei prerogative. Et infra cap. 5. idem confirmans ait: Putredonamque, & verum; humana opprobrium est conditionis, à quo opprobrio, cum IESVS sit alienum, natura MARIE excipitur, quam IESVS de se suscepisse probatur: caro enim IESVS, caro est MARIA. Quod ipsum videtur indicasse Prophetam, cum dicit: Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum ex hoc, nunc & usque in seculum. hoc est: conceptionem Virginis, ab omni infectione maculae originalis, & mortem, ne in puluerem reuertatur, sed ut incorrupta maneat, & gloriosa ad triumphantem Filium ascendat. Hanc triumphalem Virginis assumptionem, descripsisse mihi videtur S. Ioannes: Signum inquit magnum apparuit in cœlo, mulier, amicta sole: cum enim neque anima seorsim, neque caro separatim, dici possit, mulier, manifeste S. Ioannes in hoc loco, Virginem in corpore assumptam esse in cœlos testatur.

Psal. 130.

Apoec. 12.

Fecisse ergo Deum potentiam in brachio suo, hoc est: in Virgine Sanctissimâ vidimus; quia eam & in primo ingressu in hunc mundum, seruauit immunem, à labe peccati; & in morte liberauit ab omni corruptione. Resuscitando vitam Dominam viuentium, & in cœlos honoratius ceteris subleuando, degentibus in terris semper patrocinaturam. Fecit potentiam in hoc brachio Deus, quia per Virginem Augustissimam, inimicorum audaciam compescuit, potissimum autem eorum, qui Christi Ecclesiam perulantius aggrediuntur. Quocirca in hac Sacra festiuitate, consecretur Dei potentiam, quæ sicut inter crepitantes vehemementium ignium flammæ, trium puerorum corpora seruauit illa, quin immò, & vestimenta ipsa inusta: sicut Ionam in ventre Ceti, præter naturalem usum voluit esse incorruptum: Daniele ab intemperatissima fame leonum intactum; ita Augustissimam Virginem & Matrem suam, maximis dotatam meritis, dulci quodam somno sopitam, seruauit incorruptam. Eamque vitam & cœli gloriæ restituit; ut Dei potentiam, per hanc Virginem omnia operari, mortalis infirmitas agnoscat. Quod nos confitendo, tibi imprimis inuenisse Deus, debitum nostræ humilitatis pendimus, quia in hac Virgine Sacratissimâ, contriuiisti potentiam inimicorum nostrorum, deprelliisti potentes, dispersisti superbos, humanis confidentes

fidentes viribus, & eleuasti humiliter nomen tuum inuocantes, atque confitentes tuos fideles, Te verò Augustissima, & potentissima cœlorum Regina oramus, ut quæ iam steristi in ordine & cursu tuo,

facias, ut Ecclesia Sancta & populus tibi deuotus, gratiâ abundet, & de hostibus ultimam triumphet.

***

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora confurgens, pulchra ut luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata. Cantic. 6.

Comparatur B. Virgo Aurora, Luna, Soli, & castris fortissimis.

Triumphantem inuictam Heroinam, cœli & terræ Dominam, creaturarum Regnam & ipsiusmet vnuerforum Conditoris matrem, simul ac Virginem, sanctissimam MARTAM, in empyreum thronum, in ipso diuinissimæ Triadis Augustali inaccessu erectum, cum omni solemnitate pompâ, introducit hodie Ecclesia militans, pugnans, & triumphans. Et quis ad decantandas eius laudes immensas, assurgat præco? nemo forsitan mortalium: obmutescit enim hic humana mortalitas, & mortalis dicendi venustas, præ maiestate, magnæ magni Dei Matris, elinguis penè & muta redditur. Quia, ut inquit Petrus Damianus, Sermone de Natiuitate Virginis: impar est illi, omnis humana lingua præconium. Si enim insignis Homeri statua, Alexandro Magno coram ea transeunte, sudauit? Quod prodigium attentè speculantes Philosophi, vnanimiter falsi sunt, statua Homeri sudasse ad significandum, eloquentissimos etiam oratores, & discretissimos poetas, usque ad sudorem elaboratos, sed nec fuisse tutos, in extolendis Alexandri præclaris gestis. Quis non fatēbitur? Homeros Ecclesiæ Catholicæ; graui non raro offundi sudore, quoties MARTÆ laudes attingere conantur, attestante id Scripturâ Sacra: Multa inquit, abscondita sunt, maiora hæc: pauca enim vidimus operum eius. ut proinde rectè dixerit D. Bernardus Sermone de Assumptione: Non est facultas humana, Virginem gloriosam ut meretur efferre. Ergo iam, cum humana penuria deficiat, prodeat aliquis cœlestium illorum Spirituum, qui ingredienti æthereas sedes, Augusta Virgini præeat, & festiuos plausus facundiori voce inclamet. Verum, & diserta Angelorum lin-

gua, in prædicandis MARTÆ laudibus balbutit. Eam enim, (annuente Damasceno, oratione primâ de Assumptione) non hominum lingua, non mundo sublimior Angelorum mens, sed dignus laudibus efferre potest, per quam Domini gloriam intueri nobis datum est. In cuius rei testimonium, legimus in Scripturâ Sacra, duos Cherubim in Sanctuario DEI collocatos fuisse, qui alis suis expansis, Arcam illam mirabilem contgebant, quam typum fuisse Sanctissimæ Virginis, communis est Patrum Sententia. Vbi Cherubim (ut docet S. Dionysius de cœlesti Hierarchiâ) plenitudinem scientiæ significant: alæ vero, intellectus eorum cogitationes designant. Quia, quemadmodum aues in sublimi euolant; ita Cherubim perspicacissimi sui intellectus contemplationibus, superno lumine perfusi, altissima penetrant Sapientie arcana. Cherubim igitur alis suis regentes Arcam Dei, Beatam Virginem adumbrantem, ostendunt tantam esse Virginis Deiparæ celsitudinem, ut quanto altius quilibet euolat ad illam comprehendendam; tanto magis inuestigabilem agnoscat. Siquidem propter eximiam Virginis excellentiam, laus eius est inaccessa, omni tam humanæ; quam Angelicæ intelligentiæ. Quod optimè edixit Damascenus Oratione 2. de Assumptione inquit: Virgo omnium encomiorum legem excedit. Verum, ob hanc summam Virginis celsitudinem, minimè tantæ maiestatis pauore concussis, à laudibus abstinendum est. Damasceno animante, oratione primâ de Assumptione. Quid ergo? an quia eam pro dignitate laudare minimè possumus, idcirco metu repressi, conticescimus? minimè sane: quin potius, temperatâ metu cupiditate, re-

Damasceno

Exodi. 24.

Dionysius

S. Damasceno

Idem.

mente manu, ac cupido animo, vigiles ingenij nostri primis, Regia Mater, de vniuersa natura bene merita, grato candidoq; animo, tanquam debitum quoddam persoluiamus. Quare licet omnem facultatem, etiam Angelicam, celestia Charismata in die triumphantis MARIÆ Assumptionis, Virgini collata, longè transcendant, ne tamen tantæ matri, ingrati esse videamur, aditar ego hodie ostendere, quomodo Augustissima Virgo progrediatur ad cælum, ut aurora consurgens; quomodo sit pulchra ut Luna, electa ut Sol, terribilis ut castrorum acies ordinata; Sapientis doctrinam secutus, qui dicit: Exaltata illam, quantum potest: maior enim est omnis laude.

Nullus vnquam sine admiratione existit in orbe triumphus: vnde merito hodie Sapiens, triumphalem sanctissimæ Dei genitricis Assumptionem miratur, quasi in stuporem actus inquit: Quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora consurgens? Quæ verba doctissimus Honorius, in commentario huius loci exponens, vult in sensu literaliter denotare spirituales progressum, & augmentum Ecclesiæ Catholice. Fuit enim sancta mater Ecclesiæ, aurora consurgens, quando in lege naturæ initium duntaxat diuinæ cognitionis habuit. Fuit Luna splendida in lege scriptæ, vbi iam maiori notitiâ diuinorum creuit arcanorum, licet umbraticâ (vnde

1. Cor. 13. *Paulus*) Omnia in figura continebantur. Fuit Sol in felicissimo gratiæ statu, vbi sole iustitiæ, in Ecclesiæ hemisphaerio præfulgente, atque perfidiae tenebras dissipante, diuinis fulgoribus irradiata, abditissima mysteria Trinitatis, Incarnationis, & Eucharistiæ limpidius cognouit. Fuit denique terribilis, ut castrorum acies ordinata, quando predicationis & scientiæ laude, errores profligauit, extirpauit Hæreses, & ipso Martyrum sanguine debellatum infidelitatis mundum, Christi legibus subiugauit.

Bernardinus verò Bultenus p. sui Marialis, Serm. 2. assimilatione 4. his verbis in sensu mystico, pulchritudinem Virginitatis sanctissimæ putat designari. Nam sicut in die nihil est pulchrius Sole, sic in illa æternitatis luce, nihil præstantius Dei Matre, quæ omnem creaturarum perfectionem longè supergressa est. In nocte nihil pulchrius Lunâ, in humana pariter generatione, nihil mirabilius sanctissimâ Virgine, quæ & ibi purissimo celestis gratiæ radio splenduit: vbi humanus conceptus noctis tenebras patitur. In conspectu diei & noctis, nihil pul-

chrius aurorâ; in sociandis pariter hominibus & Deo, nihil felicius & fortius Augustâ Dei genitrice. In certamine, nihil pulchrius acie castrorum bene ordinatâ; in repellendis quoque infernalium potestatum furis, à deuorando mortalium genere, quid potentius Virgine Deiparâ? quæ suo pede calcât & conterit caput illius Draconis, in cuius iam ore & faucibus torus orbis hærebat. Consentit huic expositioni Rupertus, lib. penult. in Cantica, in hæc verba prorumpens.

Quando nata es ô Virgo beata, tunc primum verè nobis aurora surrexit, aurora prænuntia dies semperni: tunc enim nobis cum iuramento Dei, facta est reptoniis beatitudinis, finis dolorum, & consolationis initium, tristitiæ occasus, & felix lætitiæ principium. Cum verò Spiritus sanctus in te superuenit, & Filium Virgo concepisti, atque Virgo peperisti, tunc facta es Luna, plena pulchritudine diuinâ. Quia sicut Luna lucet & illuminat luce non suâ, sed ex Sole acceptâ; sic tu ô Beatissima, hoc ipsum, quod tam lucida facta es, non ex te habes, sed ex gratiâ diuinâ, quâ replevis. Quando demum, de hoc mundo assumpta & translata es, ad æthereum chalamum, tunc nobis omnibus electa es, ut Sol. Nam sicut ex te natum Dei Filium, Solem verum, Solem æternum adoramus & colimus, ut Deum verum, sic & te honoramus atque veneramus, ut veram Dei Genitricem. Quia totus honor impensus matri, redundat in gloriam Filij. Progreditur itaque hodie, ad occupandam Filij dextram sanctissima Virgo, velut aurora consurgens, ut tantò celerius humanæ egestati possit subuenire, matrem misericordiæ se omnibus abundè præbendo.

Finxerunt olim poëtæ, (Auctore Verderio lib. de imaginibus) Auroram equitare super Pegasus equum, qui propter alas quibus præditus erat, non currebat, sed volabat. Quis non videt in Augustissima Virgine hoc præcipuum esse, ut auxilium eius implorantibus velocissimè opifatur. Quod perbellè expertus est Theophylactus economus Ecclesiæ Adanensis, qui ad euitandam imminens infamiam, cum per publicam scripturam se dzmoni obstrinxisset, breui post, reclamante conscientia, penitentia ductus, Virginem Deiparam feruenter caput inuocare, cuius illa precibus exorata, subito eidem apparuit, atque in tanto æternæ damnationis periculo, eum feliciter iuuat, ut refert Silu. Razius in Mirac. Deiparæ.

Rupertus.

Verderio

Qui se dzmoni tradiderit, per Mariam liberatur.

Razius

paræ. Finxerat quondam haud inerudite Ouidius, quoddam cum Sol suo proximus esset ortui, Aurorâ cæli fores aperiat, quæ quia sunt multis floribus vadiq; refertæ, ut primum aperiantur, in terram decedunt. (Auctore Verderio lib. de imaginibus) quis non videt, aurorâ nostræ sanctissimæ Virgini hoc proprium esse, ut illa cæli portas credentibus aperiat: immo illa ipsa est empyrei illius palatii porta, per quam securum omnes accessum habemus ad Deum, quod decantat Ecclesia Romana.

Intrent ut astra stabiles,
Cæli fenestra facta es.

Hæc vnica porta, omnibus celestium Charismatum odoramentis repleta est, quæ dum deuotè ab aliquo pulsatur, continuo celestium donorum fragrantiores in illum effundit, ut odor salutis animam eius impleat, cuius conscientiam, fætor damnationis per malitiam peccati possederat. Auroram ferunt poëtæ consurgere ex oceano, iuxta illud.

Surgit ex oceano Titoni fulgida coniux:

Celestem auroram sanctissimam Virginem, ex limpidissimo oceano diuinæ misericordiæ, à peccato originali illam præseruantis surrexisse, quis inficiabitur? cum in persona eius loquatur Sapiens:

Eccl. 24. *Qui creauit me, requiescit in tabernaculo meo.* Sed quomodo & magne Salomon, vnice & vere arcanorum Dei interpretis & scrutator, creatam Virginem asseris, eum certum sit factam esse per generationem.

Cur Virgo Maria dicatur creatura.

Non aliâ ut opinor de causâ, nisi quod iuxta receptissimam Philosophantium sententiam, illud inter generationem & creationem interstit discriminem, quod creatio, cum fiat ex nihilo, nihil quoque infectionis res creata recipit ex eo: quod enim purum nihil est, inficere nequit. Generatio verò cum fiat ex præsupposita materiâ infectâ, eius etiam infectione fætus maculatur. Ut ergo ostenderet Sapientissimus Salomon, Sanctissimæ Virgini nullam omnino peccati maculam adhaesisse, profundè Philosophatus est, illam creatam, non genitam appellans. hoc est, non ex infecta præsuppositâ materiâ (quod commune est toti mortali generi) eam prodixisse ostendens: sed ex depuratâ, & ad puram nihil peccati reductâ. Consonat huic veritati ipsamet Augustissima Virgo dicens: Ego ex ore Altissimi prodixi: quasi palam faceret, perinde puram & immaculatam se per generationem, ex Matre suâ, beatissimâ Annâ prodixisse, ac si ex solo Dei ore profluxisset. Ad hoc re-

spexit Regius vates inquit: Tu fabricatus es auroram & solem. Sol, humanitas est Christi Iesv. quam diuinissimus ille spiritus, de purissimo Virginis sanguine formauit, ad cuius præsentiam dies mundo illuxit. Aurora, est Virgo sanctissima, quam incomprehensum & æternum Dei verbum, in Matrem sibi elegit, ut illâ præeunte, diem salutis appropinquare mundus agnosceret. Ut proinde nihil iam mundus habeat, quod magis suspiciat: quam Dei in condendis creaturis potentiam, & Mariæ in Deo continendo capacitatem. Quod ingenuè fateretur Diuus Anselmus oratione ad Virgines inquit:

Mira res, in quam sublimi contempler MARIAM locatam: omnis natura à Deo est creata, & omnis Dei natura ex Virgine: stupendum sane portentum, ut cum omnia à Deo procedant, Deus ipse à MARIA procedat, per veram generationem ab ea oriens. Aurora, est principium diei: MARIA principij nomen merito sibi usurpat, cum inter omnes puras creaturas, ad nullum tutiorem & securiorem locum, quam ad hanc piissimam Matrem, peccatoribus confugere liceat, ut à diuino furore protegantur. Immo, quod olim Romanæ Cathedralis oraculum, ad Brutum scriptum:

Spes libertatis nusquam, nisi in nostrorum castrorum principis est. Merito ego dixerim hodie, spes labentis iam Christianitatis, & libertatis Polonæ nullibi, præterquam in Christo Iesv, & MARIA. Hæc enim duo principia, libertatis humanæ voluit esse Deus, Iesvm & MARIAM. Hæc sunt fulera castrorum nostrorum, quibus & vincunt & conseruantur Christiana regna.

Si enim Aurora exoritur, est latronum expultrix: nam latrones qui de nocte in tenebris exeunt, apparente aurorâ celerius fugere solent, seque in suis latibulis occultare, vnde dicit iustus Iob. Si subitò apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis. Quomodo insensibilis salutis humanæ dzmones, protinus exterriti non fugient? cum hanc auroram, scilicet, Virginem gloriosam, in corde alienis, ad hodiernam festiuitatem, per generationem fulgere agnoscent. Immo certus sum, quod si hodie in animis Christianorum, celestis hæc aurora, Virgo sanctissima exoriri non dedignabitur, non tantum hostes infernales, sed & omnis rebellium insultus, & arrogans barbarorum ausus, in fugam actus, sua latibula celerius petet.

Nam, si id Scripturâ sacrâ refert, quod exoriente aurorâ, submersus fuerit totus Pharaonis exercitus, in profundo maris. Quomodo felicior hæc aurora nostra,

Psal. 73.

D. Ansel.

Latrones & fures nocturnas aurora fugat.

Job 14:

Exodi 19.

fra, quæ iam non diem prænuntiat, sed Deum ipsum suis manibus gestans, toti mundo placatum porrigit. quomodo inquam patietur, ut exercitus hostium, non solum iam Christianum Dei populum, sed & sacrum eius cultum atque fidem, & Deiparæ honorem temerario fastu persequentium, in proprio suo sanguine, velut in altero mari rubro, non submergatur. Habet adhuc & illud præcipuum aurora, quod illa confurgente, non solum feræ ac immanes bestię, ad sua antea fugiant; sed & homines audaciores, reddantur, ad illas insectandas. Ad tuum felicissimum hodie, in cœlestia progressum Virgo purissima, hoc vnicum lachrymantem iam toti Christianitati præsta, ut te pulchrius ab alto rutilante, immanes belluæ, quæ deuotum tibi genus, hianribus iam iam faucibus deglutire conantur, præ tuo splendore fugiant, audacioresque ad illas insectandas, pro fide, religione, ac Dei præpotentis ac tuo honore, pugnantes Athletas redde. Mirabile quidpiam refert Scriptura Sacra, quod cum Iacob valde timeret aduentum Esau, apparuit illi Deus in formâ Angeli, cum quo ille lustratus est totâ nocte, exoriente verò aurorâ, dixit ei Dominus: Dimittite me, iam enim ascendit aurora; cui respondit Iacob, non dimittam te, donec benedixeris mihi, & benedixit ei (inquit scriptura) in eodem loco. Nonne afflicta Christianitas, periculosis hifce temporibus, illud Davidis effatum, merito posset inclamare: *Timor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ.* Sed ne despera deuote Dei popule: si enim hactenus laborans cum Deo, in lucta petitionis, per totam culpæ noctem, propter grauissimam peccatorum obstaculâ, non potuisti eum vincere, aut saltem ad clementiam inclinare. ecce nunc confurgit aurora misericordiæ MARIÆ, ad illam recurre, ab illa postula quidquid vis, & tene fortiter ardenti deuotione, Deum, donec benedixerit tibi. Profecto, quem hucusque sentiebas vltorem, eum precibus Virginis in cœlos assumptæ, placatum iam, & adiutorem singularem agnosces. Quia post exortum fulgentissimæ huius auroræ, non amplius furori locus esse potest.

Altera sublimis prerogatiua B. Virginis est, quod hodie in Thronum diuinitatis progrediatur, *pulchra ut luna.* Sed quomodo obsecro, Augustissimæ Virginis pulchritudinem, sponsus ille æternus, Lunæ comparat? eum hæc sit scabellum

pedum eius: Lunâ enim calceatur MARIÆ: quemadmodum Christi Ecclesia, illam depingere solet, nimirum in ipsa Luna stantem. Triplicem huius mysterij inuenio rationem. Prima est sacrorum interpretum, qui hinc nomine Lunæ ipsam Ecclesiam intelligunt, quatenus ex omnibus fidelibus constat. Ac proinde cum sponsus ait, Virginem esse pulchram, ut Lunam; perinde est, atq; si diceret, pulchram esse, ut totam Ecclesiam militan-
tem. Virginis enim Deiparæ pulchritudo, est instar cuiusdam compendij omnium Martyrum, Confessorum, Virginum, Prophetarum, Regum atque cœterorum iustorum. Nam in hoc pulcherrimo astro, & innocentia fuit maior; quam in Ioseph: & mansuetudo profundior; quam in Moyse: & fortitudo altior; quam in Iosue: & charitas ardentior; quam in Samuele: & humilitas sublimior; quam in Dauide: & zelus feruentior; quam in Helia: & abstinencia integrior; quam in Daniele: & sanctitas eximior; quam in Ioanne Baptista: & vno verbo perfectiones singulæ, longè maiores; quam in omnibus alijs iustis. Quia ut dicit Hugo de S. Vi-
cto, B. Virgo MARIA omnium præcedentium Patrum claritatem, longè minorauit. Cuius rei pulchram habemus figuram in Exodo, ubi cum ad erigendum tabernaculum, in quo Deus ipse habitaturus erat, Moyses necessarios sumptus quaereret, protinus iussit, quæ ex filiis Israël, quod sibi optimum erat, alacri animo obtulit. Principes autem optimum atque purissimum argentum. Nobiles purpuram, & hyacinthum: diuites fæminæ armillas, ipaures, annulos & dextralia: ceteri inferioris fortunæ vermiculum ac byssum: populares ligna necessaria: ac demum extremæ fortis homines, sericum & filâ, ad consuendas atrij cortinas, & Tabernaculi operimenta. Tunc ex his omnibus Moyses & eius consiliarij, optima quæque elegerunt, atque Deo renelante, & Scientiâ insusâ edocti, magnificum Deo tabernaculum edificauerunt. Figura hæc Beatissimæ Virginis erat, (inquiunt Amphilo-
chus, & Gregorius Nissenus) ad quam exorandam, creaturarum omnium vniuersæ perfectiones, diuitiæ præstantissimæ confluerunt. Ex quibus, quæ præstantissima erant, selegit Deus, & in Augusta suâ Genitrice reposuit, ut ingenuè ipsamet fateatur: *In me ait, omnis gratia vitæ & veritatis, in me omnes spes vitæ & virtutis.* in quibus verbis ostendit se, rerum omnium perfectiones possidere, absque vllis defe-
ctibus.

Quomodo
Maria pul-
chra ut
luna.

Maria est
compen-
dium omni-
um Sanctorum.

Hugo.

Exod. 35.

Prompta
hominu-
um oblatio ad
erigendum
taberna-
culum.

Amphilo-
chus Gre-
gorius Nis-
senus.

Recl. 24.

ctibus. Exaltata enim est Sanctissima Dei genitrix, in suis contemplationibus, quibus toto vitæ suæ curriculo, Deo semper affixa erat. Sublimata quasi Cypressus in Sion, per vitæ puritatem: cui nulla vnquam velleuissima coinquinatio adha-
sit. Glorificata quasi palma in Cades, per maternitatem: dum fructum illum dulcissimum, Christum IESUM, mundo attulit. Plena amantissimæ facta, quasi Platanus iuxta riuos aquarum per humilitatem, quâ Deo summè placuit. Pausis multa? sicut in mare omnia flumina intrant; sic in MARIA omnis perfectio creaturarum confluit. Ac proinde merito dicitur *pulchra ut luna*: hoc est, ut tota Ecclesia. Quia, quod in omnibus & singulis fidelibus iustis, reperitur minutim & diuisum; hoc in MARIA vnitum, & nobili-
iori modo completum respicimus.

Secunda ratio est Authorum profanorum, qui pulchritudinem Virginis Deiparæ, cum pulchritudine Lunæ materialis, volunt conferri in eminentiâ dignitatis. Nam sicut Ethnici olim, Lunam Reginam cœli vocabant, quod in persona illorum testatur Propheta Dei: *Saturnus inquit Regina cœli, & libemus ei libamina.* Sic planè B. Virgo, quæ Regem Regum peperit. Regina dici meruit, ab Ecclesia Catholica id canente, *Aue Regina cœlorum, aue Domina Angelorum.* Et certè non alia ratio fuit, cur Christus Dominus, cœlum empyreum conscendens, non simul secum Virginem Sacratissimam assumpsit, nisi vt illa tanquam Regina, in absentia Regis, hoc est corporalis præsentia Christi Domini, Ecclesiam gubernaret: vtque postea in cœlestem thronum progredienti, vniuersa creatura, tanquam Regina suâ, debito ordine & veneratione occurrerent. Hanc enim assumptæ Virginis MARIE solemnitatem, accuratius præ omnibus descripsit, antiquus ille & eruditus Theologus, Sanctius Porta, Ordinis Prædicatorum in suo perantiquo Mariali Sermon. 7. de Assumptione ubi ait, Sanctorum omnium Ordines singulari ratione, secundum ordinem dispositos, in die Assumptionis exultabundos, obuiam Deiparæ venisse. Virgines (inquit ille) astabant in orbe Lunæ, eam ob causam; quod sicut orbis Lunæ, licet igni sit vicinissimus, eius tamen ardoris & combustionis, omnino expers manet: Sic planè vera virginitas, cum alioquin igni naturali, concupiscentiæ nimirum in carne residenti coniuncta sit; ab omni tamen corruptione longè abest. Ac proinde pro-

pter illam vitæ puritatem, non alius debebatur Virginibus locus, Progredienti cœlorum Reginæ obuiam euntibus; quam orbis Lunæ. Deinde Confessores stabant in orbe Mercurij, quia (ut tradit Ptolomæus) Mercurius suæ constellationis aspectu, scientiam tribuit, & ad eloquium suæ mentem aptat. Vnde etiam D. Paulus, propter eximiam eloquentiam, à Graecis dictus erat Mercurius. Sancti autem Confessores practicâ scientiâ ad salutem necessariâ clarere solent: idcirco non alius illos decebat locus; quam orbis Mercurij. Rursus Martyres stabant in orbe Veneris, quia (ut testatur Ptolomæus) eius irradiatio est instar sanguinis rubicunda valde. Et cum circa hoc astrum rubor oritur, futuram serenitatem portendit. iuxta illud Poëtæ.

Serò rubens cœlum, etas indicat esse serenum.

Vnde quia etiam Sancti Martyres, rubeo sanguinis colore pro Christi fide, in vespere huius mundi, mirificè decorati fuere, quod certissimum illis erat futuræ in cœlesti Ierusalem serenitatis & gloriæ indicium, Proinde orbis Veneris apprimè illis congruebat. Præterea, Apostoli stabant in orbe Solis, quia & ipsi, tanquam Sol duodecim signa Zodiaci, totum orbem peragrârent, ut tenebras infidelitatis ab illo expellerent. Prophetæ stabant in orbe Martis: Patriarchæ in orbe Iouis. Quia ut Astrologi fatentur, astrum hoc fortunatum habetur. Sancti autem Patriarchæ, in eo fortunatissimam nacti fuere sortem, quod Christus Dominus & Beatissima Virgo, ab illis secundum carnem, regiam Originem traxerint. Denique omnes Angelorum Hierarchiæ in orbe Saturni stabant: Quia vt iidem Astrologi perhibent, influxus illius astri potentiam visum acuit, & qui sub illo nascuntur, nusquâ in visu deficiunt. Quod etiam ipsis Angelis concessum est, qui à clarissima diuinæ essentiae visione, ne per momentum quidem recedunt Christo Domino id arcestante: *Angeli inquit cœlorum, semper vident faciem patris mei, qui in cœlis est.* Merito itaque Augustissima Virgo dicitur, *pulchra ut luna*: Quia sicut reliqua omnia astra, Lunam comitantur; ita Augustam Dei Matrem, cœlorum Reginam, vniuersi iustorum & Angelorum ordines, in gloriosa eius Assumptione, cum summo honore in solum Deitatis introducunt. Ast, necdum satis, omnes cœlicolas in occursum Sanctissimæ Dei genitricis venire; sed & ipsemet vnigenitus Patris, ingenti maiestate & gloria, obuiam it Mat-
tri suæ.

Ptolomæus.

S. Paulus
curâ Gra-
ecis Mercu-
rii dictus.

Mart. 2.

tri lux. Quod diuino Spiritu edixit Diuus Bernardus Serm. 1. de Assumptione in-
quiens: Non solum tota celestium legionum mul-
titudine, in MARIÆ occursum prodijt, illamq; ad
thronum glorie magno deuotionis affectu deduxit:
sed & Filium placido vultu, serenâ facie, diuinum
amplexibus eandem suscepit, & super omnem crea-
turam exaltauit, ac deniq; dulciter osculatus est.
Et certè si D. Augustinus, lib. 2. de Ciui-
tate Dei, cap. 4. refert, quod olim inter
gentiles, ingressura Romam Berecynthia,
quæ Deorum mater falso credebatur, in-
genti plausu & iubilo fuerit suscepta. Vbi
illud Apollinis oraculum susceperant Ro-
mani, vt clarissimus omnium ciuium, in
occursum tantæ Matri egredereetur, sena-
tusque decreuerat, vt Scipio Nasica, vip
omnibus numeris absolutus, id munus
præstaret. Equidem, cum Virgo nostra
non falsorum Deorum, sed veri Dei ge-
nitrix esset; meritò non Apollinis, sed
Dei Patris decreto sancitum est, vt præ-
stantissimus omnium virorum Rex glo-
riæ, Christus Dominus in occursum Ma-
tri lux egredereetur.

Tertiam rationem, cur Beata Virgo
dicatur pulchra vt Luna, video facile desumi
posse ex Astrologis. Qui docent Lunæ
corpus adeo politum esse, vt nullam in
eo maculam deprehendere possint. Ne-
ergo malè opticus mortalium oculus, in
Virgine Sanctissimâ, quam celestis gra-
tiæ plenitudo exornauit, maculam quere-
re præsumpserit, pulchram vt Lunam con-
templaretur, necesse erat. Verùm quod
splendidior adhuc gloriæ Assumptionis
MARIÆ, triumphus appareat, Solis epis-
thero illam condecorat sponsus celestis:
Electa inquit, vt Sol. Nec vacat mysterio,
cur Augustissima Virgo, dicatur esse electa
vt Sol: etenim Christus Dominus, sum-
mam Dei misericordiam volens homini-
bus manifestare, dixit: Qui solem suum oriri
facit super bonos, & malos. textus autem He-
braicus legit: sol lucet super iustos, & iniustos.
Super iustos pro gratiâ, super iniustos, pro
misericordiâ: illis mercedem meritorum
tribuens; istis peccata dimittens. Vt er-
gò pariter declararet misericordiam, &
beneficentiam Virginis Beatæ erga fide-
les, Soli illam comparauit. Quia instar So-
lis omnes fouet, omnes exhilarat omnibus
suum clementiâ aperit. Vnde meritò de
hac Virgine, vocem illam protulit Regius
vates: Memor ero Rahab & Babylonu. Quasi in
persona Virginis diceret: Licet à me au-
xilium postulauerint lasciu, profani, ac
scelerati homines, illis opem meam non
denegabo; sed instar Solis consueta mi-

sericordiæ radios, libenter & liberaliter in
eos effundam. Vterius adhuc Prophe-
ta, vt hanc Virginis maternam benignita-
tem altius extollat, omnium miserorum
diuersorum quoddam, illam appellat,
subdens: Ecce alienigenæ, & Tyri, & populi
tyorum, hi fuerunt illi. Ac si diceret: ad hanc
misericordiæ Matrem, tanquam ad com-
mune & vniuersale miserorum domicili-
um, confugiunt omnium nationum pec-
catores. Illam Tyrii mercatores inuo-
cant, Sydonij vsuarij, libidinosi Ægyptes.
Et vno verbo & omnes quotquot orbis con-
tinet incolæ, capit longitudo & profundi-
tas Marianæ charitatis. Quod si curiosus
scisciteris, quid causæ? quod omnes adeo
confidenter, Beatam Virginem adcant,
ad impetranda & obtinenda varia benefi-
cia. Causam allegat originale Hebræum,
quod (vt D. Hieronymus, & Lyranus ad-
notarunt) verba illa, quæ nostra vulgata
legit: Hi fuerunt illi ita transfert: iste natus
est tibi, quasi innuere velit idèò confiden-
tius ad MARIAM confugere peccatores
omnes, quia credunt Christum in ea con-
ceptum, pròindeq; veram Dei Matrem
esse: atque idèò potentiorè præcete-
ris, ad impetrandum à Deo, quidquid
voluerit.

Sol habet hoc præcipuum, quod non
semel frementes maris vortices compe-
scat, & infergentes eius tempestates sedet,
dicente Saulo:

Fulgens vt pulsâ sol tempestate senas.

In hoc certè Soli similis est Virgo Bea-
ta, ante cuius aduentum, innumeris vo-
diq; procellis, turbulentum mundi isti-
us mare quassabatur. Diluuij inundatio-
ne, tempore Noë: igne & sulphure de coe-
lo cadente, temporibus Leth: peste per
mille regiones grassante, diebus David.
At, postquam Beata Virgo Christum eni-
xa est, continuo instar Solis, tumentes
mundi fluctus compefcuit, atque orbem
vniuersum sedauit. Sol illuminat omnes
mundi partes, & suo lumine res inter se,
facit hominem discernere: Mater nostra
pulchræ dilectionis, hæsitantes diu in fide
tot nationes illuminauit, & ad veræ fidei
nostrâ traxit. Hærebat non exiguo tem-
pore martyr Ignatius, B. Joannis discipu-
lus, in credendis ijs, quæ de Christo diui-
gabatur. Neque ab illo sibi persuaderi
passus erat, vera esse miracula, quæ Chri-
stus fecerat, donec ad Virginem Sanctis-
simam in terris adhuc superstitem, Epi-
stolam scripsit in hæc verba. De IESV tuo
percepti innumera diu, & superspectus sum ex audi-
tu, etc. autem, quæ semper ex iusti familiaru, &
sepe.

secretorū eius confecta, desiderio omnino animo fieri cer-
tior de auditis. Cui Virgo Deipara reposuit:
De IESV, quæ à Ioanne audisti & didicisti, vera
sunt, illa credas & illis inhereas, & Christianitatis
votum firmiter teneas, & mores & vitam factò con-
firmas. Et ecce, quod nec ipse Ioan. Euang.
potuit persuadere, hoc vnica Virginis San-
ctissimæ epistola effecit, vt Ignatius non
tantum ad fidem, sed etiam ad Martyri-
um, pro Christo perferendum inflamma-
retur. Deniq; Sol, vt docet S. Ambrosius
in Hexameron, est oculus mundi, iucunditas
Dei, pulchritudo celi, mensura temporum, virtus &
vigor omnium nascentium, domus planetarum, decor
& perfectio omnium stellarum. Quæ omnia ex-
cellentius & cumulatius reperiri, in B. Vir-
gine non dubitat Salomon, de illa procla-
mans: Hæc est speciosior sole, quia per illam ho-
mo videt ipsum Deum; quia tota Trinitas
illâ ad contentationem oblectatur: quia per
eius Assumptionem, celi in sua pulchritu-
dine vltimò completi sunt: quia per eius
patrocinium omnes creaturæ, decorem
& eternæ beatitudinis capiunt.

Quarta denique progredietis, ad oc-
cupandam æterni Filij dexteram Virginis,
est splendoris maiestas & fortitudo. Quia
progreditur Augusta Dei mater, velut ca-
strorum acies ordinata. Eruditissimus Salo-
mon, optimæ famina duo conuenire ait.
fortitudinem scilicet, & decorem, inqui-
ens: Fortitudo & decor, indumentum eius. Quæ
duo apparamenta in Virgine Deiparâ,
mirificè resplendent. Resplendet decor,
quia illam Sole amictam vidit Beatus Io-
annes. Resplendet fortitudo: quia quasi
fortissima aliqua castra, ita hostes animæ
perterrefacit, vt sæpius illud inclament:
Heu heu, quæ castra Dei sunt hæc. Vnde dicit
S. Bernardus super Misusest. Non sic ement
hostes visibiles quamlibet castrorum multitudinem,
sicut dæmone potestates, MARIÆ patrocinium, & no-
men venerandum. Ecce igitur vobis Sanctis-
simam Dei Matrem, regium à dextris Fi-
lij sui thronum conscendentem, iuxta il-
lud Davidis: Assidet Regina à dextris tuis, in ve-
stita deaurata, circumdata varietate. hoc est (vt
exponit D. Athanasius, serm. de sanctissi-
ma Deipara, incorruptione & immortalitate car-
nis glorificata. Meruit enim hoc Augusta
Dei genitrix, propter excellentiam ma-
ternitatis Dei, vt in corpore incorruptibi-
li, ad celos assummeretur. Quemadmodum
discurrit Andreas Cretenis Archiepiscopus
Hierosolymitanus. Te inquit nequa-
quam potest habere sepulchrum: corpus enim Domi-
nicum non desunt ea, quæ intereunt. Et id-
ipsum euidentius adhuc comprobatur,
S. Germanus Patriarcha Constantinopo-

litanus, Serm. 2. de dormitione Sanctissi-
mæ Virginis, in hunc modum loquens: Tu-
um Virginalē corpus, omni ex parte sanctum, erectum
ad summam incorruptibilitatem vitæ, illatum, vi-
uum, sperans, perpetuum, in posterum infans ser-
uatur vt vas, quo Deus exceptus est. Ad extre-
mum, hanc ipsam veritatem, docet An-
gelicus Doctor opusculo 8. similiter S. Bo-
nauentura, in Speculo MARIÆ cap. 2.
D. Antonius prima parte historiali, titu-
lo 6. cap. 3. necnon doctissimus Ioannes
Gerson, Alphabeto 14. Neque sanè aliâ
de causâ, Ecclesia Catholica, adeo so-
lemnem celebritatem Assumptionis Dei-
paræ instituit, nisi vt populus fidelis piè
sentiât, illam in corpore glorioso assu-
ptam esse, & in dextra IESV Christi col-
locatam; vt tantò citius furorem eius,
contra discolos populos valeat mitigare,
dum ei vbera præsentia exhibet, quibus
infantulum aluit. Hoc Concilium Mo-
guntinum, sub Carolo Magno cap. 36.
indubitatâ Ecclesiæ traditione, & con-
suetudine comprobauit.

Filium proinde incarnatum emulata
Virgo Sanctissima, in suo glorioso corpo-
re, progreditur hodiè, ad Augustale
diuinum, ceu aurora consurgens: vt iam
ex sublimi illâ Empyræ sede, omnibus
in peccatorum tenebris delitescens
illucescat, celi ostia illi pandens, ad
recipiendam copiosè salutis gratiam.
Resplendet in hac sua Assumptione, pul-
chra vt Luna: quia omnium plena virtu-
tum, & vniuersis creaturarum perfectio-
nibus refertissima. Fulget electa vt Sol;
vt omnes eius liberalitatem agnoscant:
& animæ igne purgatorij cruciatæ, qua-
rum illa ingentem multitudinem, in die
gloriæ Assumptionis solet liberare. Vt
latissime probat Ioannes Gerson super Ma-
gnificat, tract. 4. in fine. Immo dicam,
verius, fulget electa vt Sol Virgo MARIA,
vt eius munificentiam sentiant etiam illi,
quos æternæ damnationis nox premit.
Neque enim & ibi locus misericordiæ
deest, cum ad postulationem MARIÆ,
Deus citra condignum puniat in inferno.
Potest & ibi iuuare Deipara, quem vult.
Fateatur hoc Rutilius Benzonius Episco-
pus Lauretanus, in expositione Psalmi 86.
vbi hæc scribit. Cum quædam matrona
in territorio Laonicensi, siue Ligonensi,
licet alias religiosè viueret, in eo dese-
cerit, quod facinus quoddam in iuuen-
tute commissum, nunquam in specie; sed
tantum in communi confessario, in Sa-
cramento penitentia aperuisset. Ac pro-
inde, postquam è vita discessit, & à de-
moni-

B. Virgo.
Ignatius
Martyr.
re scribit.

Ibidem.

S. Ambro.

Sapient. 7.

Hieron.
Lysanus.

Prou. 31.

Apoc. 12.

Genes. 30
Bernardus

Psalm. 44.

S. Athanas.

Andreas
Cretensis.

Ignatius
Martyr.

S. Germanus

S. Thomas
S. Bonauent.
S. Antonius
Gerson.

Concilium
Moguntinum

Gerson.

Rutilius

Mulier.
per Virgi-
nem B. ex.

monibus ad flammam infernalis ignis raperetur. Illic Beata Virgo, IESVM filium obnoxie exoravit, ut ab eiusmodi penis eternis, eam liberam esse velleret, eò, quod dum viveret, quotidie coram sua imagine, pie & humiliter orasset, ne ob tale peccatum eternæ damnationi addiceretur. Annuuit Filius matri postulanti, & mulier vitæ restituta, occultum atq; tamdiu non propalatum scelus, integrè cum alijs confessa est, Virginisque precibus iterum moriens, in cæli gloriam translata. Quod si hoc durum forsitan, & minus credibile alicui videbitur, tum ea propter: quia Origenis sententia, potissimum ob hoc ab Ecclesiâ damnata fuit, quod ipse tenuerit Deum, ex infinitâ suâ misericordiâ damnatos, ex inferno aliquando tandem, post diem iudicii in cælos assumpturum. tum, quia expressè dicit Scriptura sacra: *In inferno nulla est redemptio*. Verum sciri debet, liberatione aliquis ab inferno, dupliciter cogitari posse. primo modo, immediatè & directè, scilicet animam damnatam, ex inferno in cælum statim assumendo. Et in hoc sensu loquitur sacertextus, Origenisque sententia damnata, utpotè diuinæ veritati infallibili, contradicens. Altero modo, mediatè, reuocando nimirum animam damnatam ad corpus, ut expiatâ per confessionem delictorum culpâ, iterum naturæ debitum soluat, sicq; mediante sacramentali absolutione, de penis inferni liberetur. Et hoc nihil repugnat Autoritati Scripturæ sacræ, & veritati diuinæ. Quia Christus, Sacramenta nouæ legis, ad hoc instituit, ut per illa, tanquam per media, de filiis tenebrarum, in filios lucis regeneremur, & damnationem eternam, quam peccando promeruimus, possimus euadere. Et certè, cum ex fide constet, Sanctos Apostolos, prædicando Christi fidem, ad confirmandam veritatem doctrinæ suæ, non paucos Gentilium filios, post mortem ad vitam reuocasse. Quæro, vbi nam tunc defunctorum gentilium animæ fuerunt? Equidem non in cælo. Quia sinè fide impossibile erat Deo placere. Non in purgatorio: Quia locus iste, solis Ecclesiæ sanctæ membris,

Ex inferno
immediatè
& directè
ne nemo
lucetati
potest

in Christo IESV de hoc seculo decedentibus, assignatus est, ad exoluenda temporanea pænarum debita. Non etiam in aliquo loco separato, animæ illæ fuerunt detentæ; Quia in puncto mortis quilibet iudicatur, & anima eius, aut cælo, aut purgatorio, aut inferno deputatur. Igitur omnino concedendum, animas illas iam in inferno sepultas fuisse. Si ergo Apostoli defunctorum animas, ex inferno poterant ad corpora reuocare. Quis hoc Augustæ Dei matri negabit? quæ ut dignitate, ita potestate omnibus antecellit. Hanc sententiam tuetur, & fusiussimè probat Carthagina Hispanus.

Denique, in hac suâ gloriosâ Assumptione, elucet Beata Virgo, ut castrorum acies ordinata terribilis. Terribilis inquam, sed dæmonibus; benigna verò pænitentibus. Terribilis, sed hostibus fidei; amica verò Christianitati. Quare, recurrere Catholici ad hanc misericordiæ matrem animis deuotis, in vestra & ceterius patriæ afflictione. Et si Claudius Minde emblemata 70. refert, Turcis adeo formidabilem fuisse quondam, fortissimum Christianorum militum Ducem Hunniadem, ut etiam post fera eius fata nutrices, ad incutiendum infantibus & pueris timorem, dicere consueverint. Hunniades venit. Confidite firmiter, quia, si conscientie vestre hodiè, coram Deo fuerint reificata, & principes tenebrarum, ad solum MARIAE nomen à vobis fugient, & illi, quos barbarorum potentia in obsidione premit, ut primùm gloriosæ Assumptionis die, nomen MARIAE per castra deuotè cecinerint, sentient hoc auxilium, ut fera barbarorum gens, hoc solo nomine perterrita, aut protinus cadat, aut celerius in sua latibula fugiat. Quod ut feliciter assequamur. Te hodiè Augusta Virgo & Mater poscimus, ne despicias gentem, fide & deuotione tibi obstrictâ; sed placa Deum pronostis reatibus, & ex occultis

Dei iudicij grauius afflictos, misericorditer solare.

Carthage,
lib. de Af.
fump. Vir.
ginit. tota

Hunniades
Turcis for
midabilis.

Oleaster.

Eua ex du.
abus Adæ
costis for
mata.

Gen. 2.

Quare mu
lier de v.
troq; vi
latere for
mata.

Beata Vir.
go non fa
ciat mor
tis.

Rom. 6.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Domine non est tibi curæ, quod Soror mea reliquerit me solam ministrare, dic ergo illi, ut me adiuuet.

Glorificationem in corpore, debitam fuisse Sanctissimæ Virginis, manifestis documentis ostenditur.

NË forsitan insolitum quidpiam; confluenti ad celebrandam Augustissimæ cælorum Reginæ Assumptionem Christianitati, dicere videar, dum eius post exolutum naturæ debitum, à beatissimis illis mentibus, ad inaccessum deitatis thronum, cum triumpho peractam introductionem, sacrâ panegyri depingere, cupio: Illud hic ad depellendum omnem ex animis vestris stuporem, Gen. 2. mysterium assumere cogor, vbi Deus, primæ mortalium omnium matrem Euam formaturus, tulit vnam de costis Protoptæ, si Adæ, Doctissimus verò Lusitanus Oleaster censet, Deum non solum vnam, sed duas ad efformandam mulierem, de vitro sumpsisse costas, vnam ex latere dextro, alteram ex sinistro. Fundatq; hanc suam opinionem in textu Hebræo, iuxta quem legitur: *Tulit vnam costam à lateribus eius*; & comprobat dictis ipsius Adæ, qui depulso somno, & diductis palpebris, cernens mulierem efformatam, effatus est: *Hoc nunc os, ex ossibus meis; & caro de carne mea*. Frustrâ verò illam vocasset os ex ossibus suis, si ex vno duntaxat osse edificata fuisset. Mortuum verò huius facti, non aliud fuit, nisi, ut primus homo memor, sociam vitæ suæ, de vtroque latere formatam esse, ad nullam partem solus deflueret, sed mori, & viuere cum illa, simul paratus esset. Locus hic in sensu allegorico, sistit nobis præ oculis, incarnatum Dei Filium, tanquam os delicatissimum; ex ossibus MARIAE: quia depurissimo sanguine in visceribus Virginis formatum. Mortalem illa finiuit vitam, non quod mortis rea esset, cum nullum haberet peccatum, quod mortis est causa, iuxta illud: *stipendium peccati mors*; sed, ut se verum ostenderet hominem, humanæq; fragilitatem demonstraret naturæ. Sed, ut primùm gloriosa eius anima de corpore egressa, coram æterno Patre stetit, his eum verbis allocuta est: Domine, quid obliuisceris sororis meæ; hoc est, corporis in sepulchro depositi? Me

mento vnigenitum tuum, ex carne mea humanam assumpsisse naturam. Proinde dic illi sorori meæ, scilicet carni; ut resurgat de sepulchro, & me adiuuet, ad te collaudandum, in beatifica visione. Simulq; anima Sanctissimæ Virginis, reflectens oculos in Christum, triumphantem in gloriosâ humanitate, ad dexteram Patris sedendo, materno illum emolore caput affectu. *Hoc nunc os, de ossibus meis, & caro de carne mea*. quid moraris in resurrectione corporis mei; caro mea tua est, dic ergo illi, ut confestim resurgat, & veniat ad fruendum eternâ gloriâ. Similia Spiritui Sancto locuta est, Æterne Sponse, considera indecorum esse, ut corpus illud meum, in quo tu Incarnato verbo naturam humanam formasti, in sepulchro putrescat: proinde resuscita illud, ut tuam omnipotentiam toti mundo demonstret. His itaque Animæ Virginis postulatibus, MARIAE morem gerens Deus, confestim misit Angelos, qui gloriosum eius corpus, in cælum deducerent. Sic ad rem præsentem, ingeniosè allegorizat Dimas, Tractatu de purgatorio, cap. 11. Et certè, si Deus non permisit, ut Isaac descenderet in Ægyptum Genesis 26. *Ne descendas in Ægyptum*. quod fecit, non propter iniquitatem terræ, neque propter malitiam habitantium in eâ. Nam facillè fuisset Deo, etiam in summis periculis, illud seruare: sed noluit Dominus, inquit Lyranus, ut descenderes in Ægyptum, quia Isaac fuerat consecratus Domino, quando fuerat oblatus in monte: & ideo non erat decess, ut exiret terram promissionis. Lyranus super Lucæ 11. Ægyptus domum seruitutis, ferale sepulchrum, in quo corpora nostra putrescunt, designat. In hanc Ægyptum, sacratissimum corpus Virginis; naturali suâ inclinatione propendebat, propter grauitatem mortalitatis nondum depulsam, cuius connaturalis locus est, centrum terræ. Sed quia super omnes creaturas, specialiter Deo consecrata fuit, cum ab æterno, in matrem verbo Incarnato electa

Genes. 29.

Dimas,

Genes 26.

Lyranus,

P 2

esset, idcirco Deus prohibuit. *Ne descendas in Aegyptum.* statimque illud corpus indutum immortalitate, ad coelestem gloriam, cunctibus & praeunibus Angelorum ceterisque, deduci constituit. quam glorificationem, sacratissimo Virginis corpori, debitam fuisse, manifestis documentis ostendamus.

Rerum proprietates, plerumque, ex nominibus earum deducere solemus, propterea quod secundum doctrinam Sancti Thomae, nomina debeant convenire cum proprietatibus, quas significant. Nomina

S. Thom. inquit ille, debent proprietatibus rerum respondere. 3. parte quaestione, 37. articulo. 2. Basim igitur & fundamentum, quod glorificationis & incorruptibilitatis, corpori sanctissimae Virginis, deberetur, primum conicio ex ipsius nomine, *Maria*, quod Sanctus Ambrosius, in institutione Virginis ad Eusebium cap. 5. ingeniose commentatur,

S. Ambro. *Deus ex genere meo.* quae interpretatio, duplicem sensum reddit. primum, Deus erit filius meus, ero mater eius; quoniam ab aeterno sum praedestinata, & electa ad hanc maternitatem. secundum: Deo sanguine, & parentela sum coniuncta: omnisque mea progenies, ab eo solo ortum trahit, & neminem nisi Deum agnosco patrem. Vtrumque hoc, nomen, *MARIA* in se complectitur. Nam quod Deus sit filius ipsius, testatur nuntius Coelestis in-

Luc. 1. *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Quia ergo Deus Mariam elegit in Matrem suam, capropter noluit, ullam in terris contraheret cognationem, neque ullos ex hominibus progenitores haberet, sed ut solius Dei opus esset. Hinc non absque mysterio disposuit, ut Virgo Augustissima, ex matrimonio sterili & infecundo, nasceretur. ex quo palam fieret, eius generationem, non naturae, sed gratiae tribuendam esse. Ad quod divinus Vates respiciens, merito exclamat.

Psalm. 84. *Benedixisti Domine terram tuam.* hoc est, (ut explicat Carthusianus) *ducesimo amore & paterno affectu impertisti ei tuam benedictionem.* Et quae obsecro, qualis illa terra fuerit, quam divina maiestas ita placidis oculis aspicere, & sibi duntaxat voluit appropriare? Deiparam intelligunt Arnobius, & Hugo Cardinalis: hanc enim Deus singularibus benedictionibus donavit, propterea quod ex illa nasciturus esset. Sed hic novum consurgit dubium, quoniam benedictiones impertire solis parentibus consonum esse vult, tam sacra quam humana doctrina, cur istam benedictionem sanctissimae Virginis, non Io-

achim Patriarcha, tanquam filiae suae, sed Deus impertivit? *Benedixisti Domine terram tuam.* Ut nodum huius arcani dissolvam, rem Scripturae locis illustro. Decessit Abraham, non data benedictione filio suo Isaac, & ecce ait sacer textus Genesis. 25.

Post obitum eius, benedixit Deus Isaac filio eius. Quid est? sciebat optime Abraham, morem antiquis Patriarchis fuisse, in ultimae vitae periodo, filijs benedictionem donare, cur ergo illam non impertivit sed Deo impertendam reliquit? Causa est, Isaac, non fuit filius Abraham, eo quod ipsum genuerit in decrepita senectute. Ita re-

sponder sanctus Paulus, Hebr. 11. versu 12. *Propter quod, & ab uno orti sunt, & hoc emortui* tanquam *sydera caeli.* Confirmat hoc ipsum clarissimus Romanorum 4. Versu. 19. *Abraham* inquit *non consideravit corpus suum tam emortuum, & emortuam vulvam suam.* Vnde Sanctus Thomas, & Hugo Cardinalis, non minus miraculosam censent generationem Isaac; quam si duo cadauera, ad illam concurrissent, quoniam corpora Abrahami, & Sarae, ad actionem generativam erant quasi emortua, siquidem duo illi defunctus, senij & sterilitatis, reddebant illam impossibilem: quemadmodum docent Sanctus Thomas, & Hugo ad Caput 4. Romanorum. *Emortuus simpliciter non erat, sed ut de sterili generaret, & vetula.* Hinc si indubitatum apud Philosophos habetur, quod si duo mortui generarent unum vivum, genitus non diceretur filius ambo-

rum, sed alicui principali agenti tribuere. Cur, ita planè, ratiocinandum est, de Isaac, dando illi in Patrem, non Abrahamum, cum iste sterilis ad eius generationem concurreret, sed Deum, tanquam principale agens, qui Messiam, ex Isaac nasci decreverat. *In Isaac vocabitur semen.* Gen. 22. versu. 12. Proinde non est, cur mireris, Deum, mortuo Abraham, benedixisse Isaac; quia principalis illius Pater Deus erat. Atque hinc facile discite mysterium, quare non Ioachim benedixit sanctissimae Virginis, sed Deus ipse: *Benedixisti Domine terram tuam.* Quia non Ioachim, sed Deus singularis ipsius Pater erat. Proinde ad ipsum spectabat, Virginis copiosissimam benedictionem impertiri, ut ex hoc facto luculenter constaret, Virginem *MARIAM*, potius gratiae partum, quam naturae fuisse, quae non cognoscit patrem, nisi Deum; sicut Deus non aliam Matrem, nisi ipsam, gloriatur se habere.

Cum itaque nomen istud *MARIA*, idem significet, quod *Deus ex genere meo* quis non fatebitur, eadem attributa, Vir-

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit: *Regnum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 7. 17. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima *MARIA*, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Vir-

ginem quoque *MARIAM*, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Augustissima plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina promittitur: *Benignus & misericors Dominus.* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agniti quocumque ierit.* Sanctissima *MARIA*, tantam se virginis pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum laetitia eiusdem, Mater Dei esse noluisset; Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam verum non cognosco?* Paucis multa? Theaurus erat *MARIA* omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et, quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Pugnat zelose pro hac Virginis prerogativa. Angelicus Doctor: S. Thomas, qui 3. parte quaestione 4. art. 3. dubium movet, utrum incarnatus Dei Filius, naturam humanam assumere debuerit, in omnibus individuis? hoc est; an conveniens fuerit, ut Dei Filius naturam humanam in singulis individuis sibi hypostatice uniret. Et respondet, nullam aliam humanitatem, praeter illam individuum, quae ex Virgine assumpta est, unitam esse Dei Filio. Rationem hanc asserti. Quia

Apocal. 19.
Luc. 1.

1. Reg. 11.

Attributa
divina ac-
commo-
dantur
Virgini
Mariae.

Idem 2.

Apoca. 14.

Luc. 1.

S. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit: *Regnum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 7. 17. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima *MARIA*, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Vir-

ginem quoque *MARIAM*, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Augustissima plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina pro-

mittitur: *Benignus & misericors Dominus.* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agniti quocumque ierit.* Sanctissima *MARIA*, tantam se virginis pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum laetitia eiusdem, Mater Dei esse noluisset; Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam verum non cognosco?* Paucis multa? Theaurus erat *MARIA* omnium vir-

tutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et, quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Pugnat zelose pro hac Virginis prerogativa. Angelicus Doctor: S. Thomas, qui 3. parte quaestione 4. art. 3. dubium movet, utrum incarnatus Dei Filius, naturam humanam assumere debuerit, in omnibus individuis? hoc est; an conveniens fuerit, ut Dei Filius naturam humanam in singulis individuis sibi hypostatice uniret. Et respondet, nullam aliam humanitatem, praeter illam individuum, quae ex Virgine assumpta est, unitam esse Dei Filio. Rationem hanc asserti. Quia

hoc derogaret dignitati Filij Dei incarnati, prout est primogenitus in multis fratribus, secundum humanam naturam; sicut est primogenitus omnis creaturae, secundum divinam. Non fuit ergo decens, ut verbum incarnatum, uniret sibi naturam humanam in omnibus individuis, quia hoc praediceret maximae eius excellentiae, & eius magnitudinem aliquantum obscuraret. Quomodo enim iam posset esse primogenitus hominum, secundum humanam naturam; siquidem in tali casu, omnes iam forent paris conditionis, & aequalis dignitatis, inquit Angelicus Doctor; quod summam in Republica Christi confusionem pareret. Ex hoc Angelici Doctoris fundamento conicio, nullam creaturam, propius ad dignitatem Christi accedere; quam Virginem Augustissimam, siquidem illa solum in individuo natura humana, hypostatice fuit unita Filio Dei, quam ex purissimo Virginis sanguine, cooperante Spiritu sancto assumpsit. Hinc autem quis non videt, Christi dignitatem in Matrem eius redundare? Si ergo de Christi corpore in triduo mortis, verissime pronuntiatur: *Non dabo sanctum tuum videre corruptionem:* idem pariter de corpore Augustissimae Virginis, post ipsius obitum debuit pronuntiari: *Non dabis Christe rediitue, illud MARIAM corpus, in sepulchro videre corruptionem, in quo tu per novem menses delicatissime voluisti spatari, sed illud divinam virtute resuscitando, ad confortium tuae gloriae assumes, quia corpus hoc Virgineum, caro tua est, vni autem & eidem rei, diversa accidentia repugnant.*

Debeatur incorruptibilitas sanctissimae Virginis corpori, ex altero fundamento, Quia Augusta Virgo caelum purissimum fuit, in quo novum phaenomenon exortum est; scilicet infantulus in carne humanam Dei Filius, ad vbera ipsius pendens, ut proinde merito dixerit Evangelista: *Primus homo de terra terrenus: secundus homo de caelo caelestis.* 1. Corinthiorum. 15. Versu. 47. Vbi per hominem terrenum de terra plasmatum, intelligit Doctor gentium, Adamum generis humani Protoparentem. Per caelestem, verò de caelo formatum, intelligit Christum in visceribus Virginis, operam Spiritus Sancti conceptum. Nam in hoc scripturae loco per caelum, non potest intelligi Pater aeternus, (ut falso Haereticorum deliramenta contendunt) quia Christus secundum humanitatem ab illo non procedit. Sed intelligitur

Nulla creatura propius ad Deum accedit Virgine Mariae.

Maria fuit caelum purissimum.

1. Corin. 15.

ligitur.

igitur Virgo sanctissima, propterea, quod ab omnibus terrae defectibus immunis esset. Neque Christus ideo in sacris literis vocatur homo Caelestis, quasi ex materia corporum caelestium esset efformatus, cum hoc sanx doctrina, & communi omnium sensui Doctorum repugnet? sed potius ideo, caelestem vocat scriptura, quod ad ipsius formationem, non concurreret opus virile, sed tota materia, ex illa caelesti Virginis officina sit assumpta. Sic nodum huius difficultatis dissolvit argumentum Augustinus, in 4. Dialogorum, quæst. 65. *Caulestem inquit dico, quia non ex humana conceptus est semine, sed de MARIA Virgine, pro nostra salute assumptus est a Filio Dei.* Et profecto, Virginem Deiparam, oculum esse, conuincit Sanctus Hieronymus, libro de Nominibus Hebraicis in Exodo. *MARIA inquit illuminata, & illuminatrix.* Quia quemadmodum sidera caelestia, lumen a Sole recipiunt, & idem mundo tenebris nocturnis involuto communicant, iuxta illud Tertulliani de creatione Solis & Lunæ. *Nam & in solidamento celi, luciferos sibi ortus excitavit, Luna candentem globum, ad solatium nostrum, incrementu orbis implevit.* Ita planè, radiis & splendoribus æternæ Sapientiae, illuminata sanctissima Virgo, velut celum diaphanum, vicissim nos per reuerberationem diuinæ lucis illuminat, ut merito ab omnibus dicatur, *MARIA illuminata, & illuminatrix.* Quæ enim obsecro nox mortalium, adeo tristis & obscura est, ut eam Deipara Virgo, serenâ suâ luce non irradiet, & illustret? In hac solâ vestrum Catholici solatium situm est, fugat illa obscuras culpe tenebras, depellit tristes animorum luctus & marores, sedat inquietas cordium angustias, neque ullus adeo defecti animi potest inueniri, qui ex tempore invocato nomine *MARIA*, ab omni prorsus tristitia non liberetur. Quia sicut latantium omnium habitatio est in te, ô Augusta Virgo, inquit, Regius vates Psalm. 86. Versu. 7. obstupescunt hic plurimi, quid causa, quod Redemptor noster cruci affixus, doloribus sauciatus, confossus vulneribus, ultra humanam industriam tormentis excarnificatus, oculos in sanctissimam suam Matrem reflectens, non Virginem, sed Mulierem appellauit. *Mulier ecce Filius tuus.* Ioannis 19. Versu. 26. Sancti Patres allegant causam, ne scilicet Virginis nomen, magis exasperaret sanctissimæ genitricis animam, quæ Christo morienti compatiens, omnibus iam doloribus transfixa erat, iuxta illud Mantuani prudenter in alium finem canentis,

No Materna pium lanierem viscera nomen. Sed ingeniosè satis, motuum huius appellationis inuestigauit Nouariques lib. 4. *umbra Virginis.* excursu. 118. quia Christus voluit tunc orbare se omni solatio, quod illi dulce nomen Virginis Mariæ potuisset asserere. Nam audito hoc nomine, omnino dolor passionis fuisset diminutus. Ita super hunc locum concludit præfatus Author, *ne videretur felle amaritudinem, quod illi fuerat oblatum, Maria nomen proferens temperare.* Si ergo tam potens est nomen Mariæ, ut possit felle amaritudinem lenire, inuocate illud hisce afflictissimis temporibus, & omnia aduersa, mox in prospera vobis commutabuntur. Tandem incorruptibilitas corporis, & assumptio gloriofa ad caelestem gloriam, debeatur Virgini sanctissimæ, ex iustitia: quia sola Beata Virgo, morienti in Cruce Christo assistit, suum cruciatu patienti eidem compatiens nunquam defuit, imò ad quoscunque dolores & pænas tolerandas pro illo adamantino pectore præparata, sese etiam extremis periculis exposuerat. Ut testatur Sanctus Augustinus: *Stabat inquit non degeneri mater animo, quæ non metueret pericula propter. Rendeat in cruce filius, mater se periculis offerbat.* Quia ergo Virgo sanctissima, se ad omnia Dei o consecrauerat. Nam venit Filius Dei in mundum; neque tamen dignatus est eum hospitio recipere. *Mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit.* Ioannis 1. Versu. 10. Proinde taliter se gessit erga eum, quasi creatura ipsius non esset. Immo quid mundum, culpæ homines arctiori obligationis vinculo ei obstricti erant; venientem tamen in terras Dei Filium spreuerunt. Et sui eum non cognouerunt. ibidem. Versu. 11. Quis ergo illum cognouit & recepit? Respondet Sanctum Euangelium: *Mulier quedam, excepit eum in domum suam.* Lucæ 10. Sola Augustissima Virgo hospitalitatis virtutem fovebat, sola Deum in domum vteri sui virginis condigne suscepit. Si igitur sanctissima Virgo, Deum è cælis ad nos descendentem, in domum sui vteri suscepit, legato caelesti respondens: *Fiat mihi secundum verbum tuum.* Lucæ. 1. Consentaneum erat, ut Deus quoque ei vices rependeret, eamque è terris in cælos, in corpore & animâ ascendentem, ad suum diuinitatis thronum, cum honore introduceret. Vultis Catholici, ut vos Deus cum Augustissimâ Virgine in suam tutelam & patrocinium recipiat, imitemini Virginem sanctissimam in hoc, ut vos pariter pro honore Dei, & sanctissimæ eius genitricis conser-

conseruando, deuocatis; ut vestrum honorem, vitam, cuncta bona, facultates denique omnes, in discrimen exponatis, quemadmodum fecit Elias, Machabæorum. 2. *Elias dum zelus zelum legis, raptus est in celum.* ô vrinam hisce calamitosi temporibus, dum quotidie nouæ exactiones & tributa, nostris ceruicibus imponuntur, dum noua in dies periculis pericula accumbantur. Imitetur Reipublicæ nostræ Cives, zelum Eliæ, quibus ex officio incumbit, sanguinis sui prodigos esse, in boni communis defensionem. Talibus profecto occineretur illud Poëtæ.

Dulce & decorum est pro patria mori.

Horatius libro 3. Ode. 2.

Nam eiusmodi zelus pro defensione Patriæ, tanti est apud Deum meriti, ut Sanctus Thomas de regimine Principum Cap. 4. audeat asserere, Romanos quantum gentiles, propterea totius mundi dominium acquisuisse, Domino ita disponente, quod pro amore patriæ nulla pericula formidarent. Nonne vos Deus excellentiori fauore prosequeretur? si propter gloriam & honorem ipsius, eiusque Magnæ Matris, pectus vestrum contra barbarorum insultus opponeretis? vultis ut Deus imminetia pericula à vobis propulset, abijcite inanem fastum, memores illius, quia deponit Deus potentes de sede; & exaltat humiles; humilitatem verò Augustissimæ Virginis, quæ se ancillam Dei nominauit, cum Mater eius esset, amplectimini. non vos efferat inanis iactantia victoriarum, propter quas antea regnum hoc, toti mundo venerandum, & admirandum habebatur. Non temeræ præsumptio, quod cum subditis res vestra bellica agatur, quia hæc est vicissitudo temporum, ut de mancipio dominus; de domino mancipium fiat, vices suas alternante fortunâ, Hæc quondam magnanimitate elatus, Franciscus primus Rex Galliarum, qui se putabat totius orbis facile victorem fore; sed mox inconstantis fortunæ lusum agnouit, dum à Carolo captus, proregio diademate, ferreos com-

pedes gestare cogeretur. Vbi primum, symbolum in pariete Caroli legens, Plus ultra: memor suæ fortunæ, rescripsit: Hodie mihi, eras tibi. Cui tamen non succensuit Carolus victor, sed ut se hominem esse ostenderet, casibus & infortunijs obnoxium semper; addidit: Homo sum, humani à me nil alienum puto.

Drexelius libro 1. Prodrom. Cap. 5. Non vos ambitionis tumor efferat, ut veritatem, dum ex Christi Cathedrâ vestris obtutibus proponitur, toruo oculo, & durâ aure excipiat, ac tandem de vobis verificetur illud Apostoli: *Adueniet tempus, cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desideria, conuertentur sibi magistros prurientes.*

Non est vobis negatum è cælo subsidium, sed tantum ad hodiernam Assumptionem gloriosissimam Virginis Mariæ dilatum, ut illud deuotis queratis animis, & omnia vobis cælitus per Mariam concedi non dubitetis. Hæc est causa, cur Beata Virgo, in corpore & anima assumpta est in celum, ut ibi partes afflicte Christianitatis, feliciter agat, ubi semper Patrem & Filium pro nobis interpellat, quia sicut nihil est, quod filius ostendendo vulnera, apud Patrem non impetret; ita nihil, quod Mater ostendendo vbera, non exoret. Hæc in cælo triumphans, vna est Catholici ciuitas refugij, ad quam omnis qui fundit sanguinem, dum se recipit, liberatur. Numeror. 35. Hæc est propitiatorium de auro mundissimo, Exodus. 25. ad quod non modò vnus populus, sed totus mundus cucurrit, misericordiam imploraturus. Proinde merito hodie, ad Augustissimam cælorum Reginam, in summis regni nostri angustijs, cum Andream Cretense clamabimus, Placa Domini pro communi figmento, nam quamdiu quidem versabaris in terris, te habuit parua terræ portio, ex qua autem translata es de terrâ, te vniuersus mundus continet commune propitiatorium.

EODEM

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato,
circumdatus varietate. *Psal. 44.*

Aperitur, ad quid B. Virgo se in sua coronatione obstrinxit.

Post eiectum præsidium Sueticum ex vrbe Cracouia.

Post deploratum amplissimi istius Regni Poloniz interregnum, post eliberatam ex grauissimo seruitutis hostium iugo, regni sedem, Vrbem Cracouiam, post ereptas ex spurcissimorum Hereticorum tyrannide Ecclesias, quæ anno præterito in desertas speluncas, in feda equorum stabula, redactæ erant; post restitutos suis cathedris Pastores; post pacatam magnâ iam ex parte Poloniâ numine propitio, & assiduis Serenis. Regis nostri Ioannis Casimiri excubijs, in id incumbentibus, Augustissima Cælorum Regina, Virginis Mariæ anniuersariam Coronationis memoriam, gratâ hodie recolimus memoriâ, feruenti veneramur deuotione, & debite seruitutis obsequia celebramus. Sciscitemini obsecro, quid est? quod Beata Virgo, non vnâ cum Christo fuerit, in cælum assumpta, sed diu in terris superstes relicta? & non inuenietis istius mysterij causam aliam, nisi quia hoc summa dignitas, & excellentia Virginis, exigebat, ut hoc facto, mundo innotesceret facillius. Ab instanti suæ conceptionis, secundum humanitatem Christus Dominus, habuit supremam regni potestatem, in omnes Reges & Principes, iuxta illud Matthæi 1. *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra.* & Lucæ 10. *Omnia mihi tradita sunt à patre meo.* & Apocal. 1. *Princeps Regum terrarum.* ita, ut Christus secundum quod homo, statim ab utero sanctissimæ Matris, tanquam ex regio conclavi prodiens, poruerit vnico natu mutare elementa, sanare debiles, suscitare mortuos, naturæ leges inuerrere, res hominum atque Angelorum disponere, cælo ac terræ dominari. Quia Deitas vinculo vnionis hypostaticæ, humanitati coniuncta, non tantum erat sanctitas, quæ humanitatem sanctam & sanctam reddebat, sed etiam eminens excellentia, & dignitas, & prælatio. Proinde sicut deitas, constituerebat Christum summum sacerdotem sanctum, simul quoque eidem conferrebat regnum, & imperium, summum, rerum omnium temporalium. Et nihilominus, in tanta suæ potestatis amplitudine, Christus in mundo erat igno-

tus, donec post acerbam suam passionem, cælos conscenderet: tunc primò enim, gloriam suam omnibus creaturis manifestauit. teste Apostolo. *Nonne sic oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Lucæ 23. Ita planè, sanctissima Virgo, fuit verè Regina à primò conceptionis suæ momento: sic expresse docet Germanus Oratio, ne de oblatione Deiparæ. *Erucescant inquit, & deficiant, & pereant, & cognoscant, quia nomen est tibi Domina.* Sanctus Chrysostomus supra Lucam, homilia de Annuntiatione, *Mittitur ait Gabriel Angelus, & egreditur de Rege ad Regnam, de Imperatore ad Imperatricem, de Cuius cæli, ad Dominam Palatij.* Quod satis indicant verba illa Prouerb. 8. *Ab æterno ordinata sum in Hebræo legitur, Principatum habui.* Pagninus vertit: *Principatum tenui Rudolphus coronata sum: Alij: Princeps inuncta & inaugurata sum.* Et Ratio hoc ipsum suadet: quia ad maiorem regis honorem spectat, ut nascatur ex matre iam Regina, cum perfectior & nobilior sit eiusmodi regia natiuitas. Ergo cum Christus esset, verus Rex, ad maiorem eius honorem spectabat, ut Virgo antequam eum conciperet, verè Regina & Domina esset. Hinc illa verba Cantico. 5. *Egredimini, & videte filia Sion Regem Salomonem, coronatum in diadema te, quo coronauit eum mater sua, in die desponsionis & letitiae.* Vbi per diadema, intelligitur nobilitas, quam Christus secundum carnem habuit à Virgine, quatenus hæc, regali de stirpe originem habebat. Ita exponit Guilielmus. *Diadema inquit, quod coronauit eum mater sua, nempe regiam nobilitatem assumpta humanitatis, quæ eum coronauit, significat; eò, quod illum de sanguine suo, secundum carnem concepit.* nihilominus, ista Regia dignitas Virginis, nisi ad cælos in corpore assumeretur, latuisset mundum. In hodierna, itaque assumptione, recipit Augustissima Virgo dominium, & iurisdictionem in totum orbem, attestante Sanctâ Brigide cap. 20. *Ipsa inquit Virginis animam, quando fuit à corpore separata, statim super omnes cælos ipse Deus subleuauit, eiq; imperium super vniuersum orbem donauit, & Angelorum Dominam eternally constituit.* Recipit coronam regiam, de ma-

de manu summi Sacerdotis, Christi Domini: sic enim Guarricus Abbas, Sermon. 2. de Assumptione, Christum cum Virgine, matre loquentem introducit. *Veni electa nica, & ponam in te thronum meum.* Sed quid ex hac Virginis Coronatione sperare debeamus, piâ deuotione augurabor.

Guarricus Abbas.

Conditio nes in coronatione Regina.

Quando Regina temporalis coronatur, tres ei conditiones proponuntur, ex Pontificali Romano, super quibus illa iuramentum præstat. *Prima conditio, ut Viduas, pupillos, pauperes, ac debiles, ab omni oppressione defendat. Altera, ut omnibus accedentibus, benignam, mansuetam, atque affabilem se exhibeat, pro regiâ suâ dignitate. Tertia, ut ita se gerat, ut non ad suam, sed ad totius populi utilitatem regnare videatur.* Has tres conditiones, Augustissima Virgo Maria, in Reginam cæli & terræ coronata, promisit se fidelissimè adimpleturam. & quotidie re ipsa adimplet. Nullius status miserabilior est, quam viduarum, quæ patrocini in terris destitutæ sunt. Quid est enim vidua, ex Hebræo, Almanach; id est, non habens partem in marito, non habens patrum, non habens defensorem, loquens in suis angustiis non valens: obmutescit enim Vidua coram affligentibus eam. & quot numero Viduæ in hac inelyta vrbe aggrauatæ nimis contributionibus, & exactionibus gemunt, & cum eis desit patrocini in terris, ad sanctissimam Virginem opem imploratæ accurrunt, atque supplices inelamant. Regina es sanctissima Virgo, deuotas tibi Viduas, ne opprimi patiaris: Quid est Vidua, nisi regnum quodecunq; catholicum, latrocinij, & hostium incurfionibus, ad summas angustias redactum: sic Hieremias Prophetæ, desolationem Vrbis Hierosolymitanæ deplorans, Viduam eam appellat. Thren. 1. *Facta est quasi Domina gentium, Princeps Prouinciarum, facta est sub tributo.* Reflecite oculos vestros, in desolatam patriam vestram. Fuit hæc quondam, per vniuersum orbem terrarum gloriosa, speculum vltra mundanum, Ecclesiarum mater, Princeps religionis, rectæ sententiæ dux, eruditionis alumna, omnis pulchritudinis diuersorium. Nunc autem facta est Vidua, squallida, tristes, miserabilis, de manu Domini calicem furoris bibens; bysso & purpurâ regiâ amicta pridem, modo suis denudata vestibus. Pridem in alto solio collocata, longis & altis indecens passibus, augustis vultu, staturâ magnificâ; nunc humilis & depressa. Laceratæ sunt tux delicatæ vestes, elegantibus, atque imperiosis spoliata es redimi-

Vidua quid.

Viduarum status mis. scribitur.

Thren. 1.

Polonie desolatio.

Beigium.

culis, extincta est lux gratiosorum oculorum, profundis rugis, splendida prius & suavis, tua facies est arata. Verbo dicam? aniculæ caminaria similis, ex incendij fuligine extitisti: quia te Dominus, in igne & gladio hostili visitauit, ut manifeste agnoscas poculum furoris Domini, in te effusum esse. Ignis enim quo magna tui pars, ab hostibus exusta est, quid aliud, nisi implacabilis Dei furoris, indicium esse potest.

Verum, non potuit sanctissimam Virginem latere hæc tua afflictio: vidit illa multò ante imminetia tibi pericula, cum ad dignitatem Virginis spectet, ut videat in verbo, quicquid Deus scientiâ visionis videt. Ut docet Gerson super Magnificat tract. 4. loquens de gloria, ad quam Virgo euecta est. *Si ignoras te ait, & pulcherrima mulierum, quæ Deum, quæ te, quæ omnia cognoscat.* Vidit hanc fuisse Christi cogitationem, ut de te atroces penas sumeret: licet enim ex mente Theologorum, Beata Virgo, non videat ea in verbo, quæ singulariter ad Christum, eiusque cogitationes pertinent, sine speciali eius consensu, eò, quod Beata Virgo, non adæquate comprehendat gloriam Christi. Verisimile tamen est, quod Christus, ut Virgini matri honorem deferat, & singularem amorem declaret, cogitationes suas eidem manifestet: si enim dum inter homines Christus ageret, illius secreta cordis Beata Virgini, ex speciali privilegio notaerant, ut innuit Eusebius Emisenus, tomo de Festo Epiphaniæ, loquens de matre & filio. *Ipsi inquit, se intelligebant, ipsi sua secreta nouerant, & quid postea futurum erat, suebant.* Quanto magis in patriâ, hoc idem privilegium, perfectiori modo, Virgini matri à Christo filio collatum esse, credibile omnino videtur. Videns ergo sanctissima Virgo, omnia mala regno Poloniz euentura, retrahebat nos à peccatis, per bella antecedentia, ex rebellionem Zaporohensium orta, admonerat per signa præcedentia, scilicet per Cometam, ab Aquilone cum summâ celeritate ascendentem Anno 1652. sed cum inueterata in regno nostro hominum malitia, omne remedium respueretur, contemneretur piæ matris Ecclesiæ adhortationes, ad plagas, ad minas, ad desolationes tuas, ventum est.

Sed recordata est miseræ tux viduitatis, misericordiz mater, & sicut olim afflictos Hebræos, à Iabin Rege Chanaan, supra modum oppressos, vnica Debbora, totius Israël gubernatrix, in portum amissæ libertatis vindicauit, attestante id sacrâ

Beata Virgo videt in verbo quicquid Deus scientiâ visionis videt. Gerson.

Eusebius Emisenus.

Cometa apparuit.

Matth. 1.

Lucæ 10.

Apocal. 1.

Christus ab instanti conceptione habuit regiâ potestatem.

Christus non nisi post resurrectionem gloriam suam manifestauit.

Lucæ 23.

B. Virgo ab instanti conceptione fuit Regina.

S. Gerson.

S. Chrysostomus.

Prouerb. 8.

Pagninus.

Cantico, Ps.

Guilielmus.

Iudic. 5.

facta litera Iudic. 5. Cessauerunt fortes in Israel, & quiesuerunt, donec surgeret Debbara, surgeret mater in Israel. Ita & afflicta patria, per inuidiam depressa a recordi populo, imò potius ab obscuri & vagabundi populi colluue, & quod maxime dolendum, etiam ab ijs, quorum magnam partem, si non genuisti, ac euexisti & saginasti: cumque iam non esset, qui te seruaret, qui te consolaretur, qui tibi parceret, qui facilem tuum casum doleret, qui reuertetur, ut paci tue consuleret, sola Virgo sanctissima, in tuum patrocinium surrexit: sola te non amplius humanis viribus erigendam, crexit. Ab illo enim tempore,

Rex Iul. su Pont. fici sup. plicatio. nes pro Polonia fiebant.

Rex Lgo. poli vo. sum fecit.

Christus Poloniam consolans inducit.

quo Alexander VII. supremus Christi Vicarius, per vniuersam Italiam, pijs supplicationibus indictis, pro te cælitus opem implorare præcepit, ab illo inquam tempore, quo Serenissimus Rex Ioannes Casimirus, se Leopoli, Virgini Augustissimæ voto obstrinxit, illam contra immanissimos hostes Imperatricem, suique exercitus gubernatricem assumens, felicior aura Poloniæ afflare cepit, hostibus turpem fugam, miserabilem in acie stragem, in Urbibus deditionem accumulans. En iam placatum Iudicem, Filium Iesum tibi adducit hodiè, qui Sanctissimæ Maris suæ precibus emolitus, in hodierna Coronatione Virginis, futuram pacem, & omnia bona tibi pollicetur. His te alloquens: *Consurge Polonia, quæ calicem furoris mei bibisti, & poculum ruine exhaustisti: indue vires tuas, indue gloriam tuam, excusso puluere surgas, exuto vinculum colli tui, extende locum tabernaculi tui, & vestibuli tui. Ne mouearis, quod probro affecta es, neq. verecundaris, ob acceptas contumelias, & quod omnes prætereuntes, manus super te complerunt, sibilauerunt, & capita quassauerunt, & dixerunt, quo pacto Vidua sedet Polonia, quæ populi bellicosus & inuictus referta fuit: quomodo tributaria facta est, quæ tot Prouincijs imperauit? Iurauit enim mater mea, se defensionem Viduæ ab oppressione, ideo & ego mastram Poloniam, ex miserâ viduitate erigam. Exigua tempore te reliqui, sed magnâ te misericordiâ prosequar: in parua ira faciem meam auerti, sed æternâ te Clementiâ fouebo, ut cante cum Dauide: pro multitudine dolorum cordis mei, consolationes tue animum meum exultauerunt.*

Reges in utilitatem populi instituti sūt.

Iurat Regina in suâ coronatione, se non ad utilitatem propriam, sed ad vniuersi populi, regnaturam: quia Deus Reges, non ad eorum priuatum, sed ad populi utilitatem instituit. Quod pulchrè declarauit per Samuelem Prophetam, qui ungendo Saul in Regem, sic eum allocutus est. *Ece unxit te Deus super hereditatem suam, in Principem, & liberabit populum suum, de*

manibus inimicorum eius, qui in circuitu eius sunt.

1. Reg. 10. Vbi Deus egregium documentum omnibus Principibus, superioribus, Magistratibus tradit, ut nimirum intelligant, se ad principatum euectos, non ut suam, sed ut suorum utilitatem aucupentur. Vnde D. Gregorius Doctor inquit, *eligetur, ut de prælatione sua, non suum, sed Domini lucrum querat. Constituit te Deus in magistratu, verum si non Dei lucrum, non Ciuitatis utilitatem, non populi tibi subiecti defensionem, non miserorum protectionem queris; sed priuatum tuum commodum, Dei ordinationem contempnis, & certissimam patriæ tuæ ruinam paras. Quid est enim aliud Deum contemnere, nisi postposito publico bono, priuatum, sequi? nisi contra statum suum viuere? nisi ad corruptiones, munuscula, prouentus temporaneos, cor apponere: Præcepit Deus regibus terræ, ut liberent populum suum de manibus inimicorum eius. Et quis est obsecro populus Dei, nisi omnes Catholici? veram religionem, in Fide sanctâ tenentes, & obseruantes. Sic eos describit S. Petrus. 1. Petri 2. Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, Populus acquisitionis, ut virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit, in admirabile lumen suum. Qui aliquandò non populus, nunc autem populus Dei. Quinam inimici, de quibus populus Dei præcipitur liberandus? enimuero non alij, nisi Hæretici, nomen Sanctissimum Dei blasphemantes, & conculcantes sancta sanctorum, qui se ipsum Dei triticum, zizanijs inficiunt, attestante ipsamet incarnatâ Sapientiâ. Hoc ait inimicus homo fecit. Et alibi. Omnes inimici damifici eius. Hos mipimè tolerandos esse, sed procul à regnis Christianis, à consortio fidelium abigendos, præcepit Dominus Psal. 67. inquit, Dissipantes quæ bella volunt. Hi te inimici tui, & afflicta patria, in extremum discrimen adduxerunt, quia ita patrocinabaris spurcissimæ Hæresi, ut vnus Hæreticus, plus apud te valeret, quàm mille Catholici, Christi pretioso sanguine redempti.*

At, hocne est, lucrum Domini querere? hoc ne est, liberare populum Dei ab inimicis? hocne est in commune bonum, & publicam utilitatem laborare? Publica utilitas non est alia, nisi quæ ordinatur ad honorem Dei, quia cum ille sit finis omnium, non aliud postulat à creatura rationali, nisi piè & religiosè colari, nisi matrem suam omni deuotione honorari. Etenim post immensam illam deitatem, propter quam omnia condita sunt, post

1. Reg. 10.

S. Gregor.

Constitutus in magistratu, priuatum commodum querens Dei ordinationem contemnit.

Reges debent populum liberare de manibus inimicorum.

1. Petri 2.

Matth. 18.

Psal. 67.

post

post Sanctissimam humanitatem Christi, quæ similiter est finis vltimus rerû creatarum, etiam Augustissimam Virginem, esse Causam finalem omnium creaturarum, quæ etiam propter gloriam illius conditæ sunt: proclamat Andreas Cretenensis Sermone de Assumpt. *Hic est ait scopus, qui excogitatus est ante secula, ad quem nimirum omnia opera diuina, post humanitatem Christi Domini, relata sunt. Comprobat S. Bernardus Serm. 1. in Saluæ. Propter hanc ait, scilicet Virginem, totus mundus factus est. Si itaque propter sanctissimam Virginem Deus mundum, & nos omnes condidit, ergo in hoc maxime nobis incumbendum est; ut omni deuotione, magnam Dei matrem hodiè veneremur. Illa verò, cum sit Regina totius vniuersi, Communem utilitatem curabit; ut scilicet, Hæretica prauitas, cogatur exulare, à regnis catholicis: cuius rei pulchrum iam principium videmus, in modernis generalibus Comitijs: vbi nemini Hæreticorum vox, & locus, conceduntur.*

Andreas Cretenensis.

S. Bernard.

Hæretici à Senatu repulsi.

S. Bernard.

Ad extremum, Regina in suâ coronatione, promittit se omnes benignè susceptruram. Benignitas sanctissimæ Virginis tanta est, ut neminem etiam perditissimum à se repellat, attestante S. Bernardo, in Dominicâ post Octauam Epiphaniæ, inquit: *Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas, nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suauis est. Et quoniam assumpta est in cælum, ut magis adhuc suum affectum, miseris terræ incolis exhibeat, teste S. Bonauenturâ, in Speculo. Cap. 8.*

Magna inquit suis erga miseros misericordia Maria, adhuc exultans in mundo; sed multò maior est erga miseros, misericordia eius, iam regnantis in cælo. Ascendit in cælum, hominum causâ, vt res hominum iugi apud Deum oratione negotietur, ut patrocinetur terræ, attestante id D. Bernardo Serm. 1. de Assumptione. *Aduocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tanquàm iudicis mater, & mater misericordiæ, suppliciter & efficaciter, salutis nostræ negotia pertractat.*

S. Bonau.

S. Bernard.

S. Virgo Regina Poloniæ interlatur.

Confluite itaque omnes miseri, ad matrem misericordiæ; confluite Viduæ, vt vestram orbatam Viduitatem soletur; confluite pupilli, pauperes, & qui sub tributo militari ingemiscitis, vt sub pallio tantæ Reginæ, libertatem inueniatis: accede humili & fideli animo, inclyta Vrbs Cracouia, vt sanctissima Virgo, quæ prius iam Regina Poloniæ dici & haberi voluit, germanam, & peregrinam vestem, in patrium habitum commutet. Accede Vniuersa patria, vt patrocinante Sanctissimâ Virgine, generalia Comitia, felicem euentum sortiantur; ruat Hæresis, amplifietur Catholicismus: Vincat & triumphet Serenissimus Ioannes Casimirus, conculentur inimici & hostes nostri, Ecclesia Sancta subleuationem, Patria pacem desideratam obtineat, regnante toti vniuerso, supremâ Imperatrice Virgine, Mariâ.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

MARIA totius Trinitatis complementum facta est. *Hesychius Hom. de Sanctâ Deiparâ.*

Probatur B. Virginem & ratione Incarnationis, & ratione diuinæ misericordiæ, esse Trinitatis complementum.

Impius & sacrilegus esset, qui D. o aliquid deesse putaret, quo perfici & compleri crederetur, quoniam illum in omni genere perfectissimum prædicat Apostolus Timot. 6. *Beatus & solus potens, Rex regum, & Dominus dominantium.* Si enim sanctitatem in D. o spectas? hæc omnibus numeris absoluta, & perfectissima est, 1. Reg. 2. *Non est sanctus sicut Dominus.* In quibus verbis, Scriptura Sacra, perfectissimam sanctitatem Deo attribuit: quia ille solus ex naturâ suâ, essentialiter, & ex semetipso perfectè sanctus est. Aliæ verò creaturæ,

1. Cor. 6.

2. Reg. 2.

& homines, licet dicantur & sint sancti; non tamen à naturâ, & ex seipsis, sed quia à Deo sanctitatem acceperunt, & sanctificati sunt per I. s. v. m. Christum in Spiritu S. approbante id D. Paulo 1. Corint. 6. *Hæc quidem fuit.* (id est, homines contaminatissimi, & grauissimis peccatis maculati.) *sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis, in nomine Domini nostri IESU Christi, & in Spiritu Dei nostri.* Si iusticiam inquiris? hæc immensa est, 2. Machab. 1. *Domine Deus omnium Creator, terribilis & fortis, iustus & misericors, qui solus es bonus Rex, solus præ-*

1. Cor. 6.

2. Mach. 1.

fians.

Psal. 144.

flans, solus iustus. Quasi diceret Scriptura: Sacra, tu immense Deus, solus semper æterno, & usque in æternum plenissime, & perfectissime iustus manes, iustus in omnibus operibus & vijs tuis. Psal. 144. Iustus Dominus in omnibus vijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Iustus in omnibus, quæ fecisti.

Daniel. 3.

Quia iustus es in omnibus, quæ fecisti nobis, Et Daniel. 9. Iustus Dominus Deus noster, in omnibus operibus suis, quæ fecit. Quo sensu nemo esse, aut dici potest iustus. Psal. 142.

Psal. 142.

Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Et Iob. 9. Vere scio, quod ita sit, & quod non iustificetur homo compositus Deo. Homo enim ex seipso, & suapte naturâ immundus est, quia de immundo conceptus semine: homo ab adolescentiâ, sensu & cogitatione ad malum pronus est. Genes. 8. Sensus enim & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt, ab adolescentiâ suâ. Et ideo ex seipso iustus esse, aut iustitiam operari non potest, sine gratiâ Christi. Si potentiam desideras, hæc illimitata est. Duplex enim in Deo nostro potentia cogitari potest, una absoluta, quæ respicit omne illud, quod potest habere rationem entis, nullamque implicat contradictionem, & ab hac potentia Deus dicitur omnipotens, quia eius potentia obiectum, est omne factibile. Altera potentia ordinaria, quæ respicit factibile, non quidem absolute, sed ut subijcitur legibus, & præscripto sapientie, & bonitatis Divinæ: multa enim absolute fieri possunt, quæ nusquam fient; quia non decet sapientiam & bonitatem Divinam, ut fiant. Vtrâque hæc Dei potentia, est in omni genere perfectissima, ita ut per eam Deus, producta quacunque creaturâ, aliam & aliam perfectiorem, producere possit in infinitum, ex eo: Quia quæcunque creatura à Deo producta, habet finitam actû perfectionem; producta autem quacunque perfectione finitâ, non est exhausta divina potentia, & virtus, sed potest maiorem & maiorem perfectionem producere. Deinde, quia creatura nihil est aliud, nisi quædam participatio, & passiva communicatio Divinæ perfectionis, ergo quantumcunque perfecta producat, poterit illâ alia perfectior, & perfectior, in infinitum produci. Siquidem esse Divinum, quod participatur, est omnibus modis infinitum, proinde infinitis modis imitabile, & participabile. Unde, non potest ita perfecte ab una creaturâ participari; quin possit magis ac magis participari ab aliâ. Quoniam itaque Deus, unus in essentiâ, trinus in personis, & per suum esse immensus, & per sua attributa

Potentia in Deo duplex.

Deus Producta quæcunque creatura, potest aliam & aliam perfectiorem producere.

Creatura quid sit.

perfectissimus, & omni ex parte completus habetur: quoniam modo Augustissima celorum Regina, complementum totius SS. Trinitatis dicatur, evidentissimis rationibus monstrabo.

Duplex complementum in SS. Trinitate cogitare possumus, unum intrinsecum, alterum extrinsecum. Cum enim in ipsâ Trinitate sit infinita bonitas, quæ est infinitè sui communicativa, ideo in Trinitate, est etiam infinita appetentia communicationis. Hæc autem communicatio, potest considerari, vel ad intra, & sic habet omne complementum sibi debitum: quia Pater communicavit infinitam essentiam, & attributa Filio; filius verò & Pater, eandem essentiam & attributa, communicant Spiritui Sancto: quia principium actuum spirandi, non est aliud nisi voluntas Divina, quæ eadem est in Patre & Filio, & ideo Spiritus S. ab utroque simul procedit. Non potest itaque SS. Trinitas, per illam creaturam compleri ad intra, cum omne complementum ex seipsâ habeat. Quodsi communicatio illa, bonitatis Divinæ, consideretur ad extra, quatenus nimirum, alicui creaturæ tota Trinitas aliquomodo communicari possit, iuxta illud Ioan. 14. Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem, apud eum, faciemus. Quid est enim aliud, personas divinas venire ad hominem, & in illo manere, nisi seipsas; per gratiam sanctam, communicare homini. Quæ communicatio, dicitur complementum SS. Trinitatis extrinsecum: quia per illam completur, infinita appetentia in Trinitate, communicandi se ad extra. Illud ergo complementum extrinsecum, non habuit ex se SS. Trinitas, sed illud à Virgine Deiparâ accepit. Sed in quoniam illud complementum consistat, magna oritur controversia inter Doctores. Aliqui enim putant, in hoc Virginem Mariam factam, esse complementum Trinitatis, quod genuerit Christum, qui ratione Unionis hypostaticæ, est filius totius Trinitatis. Quod deducunt. 1. ex illo Scripturæ Lucæ. 1. Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Atqui ratione Dei, intelligitur concretum Deitatis, quod tribus personis commune est, neque hanc aut illam peculiariter denotat, sed vagè hanc, vel illam. Ergo Christus ratione Unionis hypostaticæ, est Filius totius Trinitatis. Unde iuxta hanc opinionem, triplex naturalis filiationis est in Christo: una fundata in generatione Divinâ, quâ Filius est solius Patris, altera in generatione humanâ, quâ Filius

Complementum in Trinitate duplex.

Spiritus Sanctus cum à Patre & Filio simul procedat.

Ioan. 14.

Lucæ. 1.

Filiatio naturalis in Christo triplex.

Matth. 3.

Filius est solius Virginis; tertia in Unionis hypostaticâ, quâ filius est totius Trinitatis. Per primam, Dei Filius, accipit eandem naturam numericam Patris; per secundam, eandem naturam specificam, Matris, per tertiam, eandem naturam, Dei, non per identitatem, sed per unionem. Et quidem hæc veritas evidenter deducitur ex Scripturâ Sacra. Matth. 3. Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit. Vbi tota Trinitas in Christo homine sibi complacuit, ut exponit Adrianus Papa, in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, inquit: secundum id, quod homo est, Spiritum Sanctum, super se venientem suscepit: de eo ergo homine filio, super quem Spiritus Sanctus descendit, licet unus sit Dei & hominis filius, vox Patris monuit dicere: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacuit. Dùm ergo dicit, complacuit, totam simul Trinitatem comprehendit, quia in homine Christo, tota complacuit Trinitas. Ascribit huic veritati ipsemet Christus, Ioan. 30. Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum. Vbi de se, ut homine loquens, eundem vocat Deum & Patrem suum, quem & nostrum. Atqui non solum prima Persona, est Deus & Pater noster, sed tota Trinitas; igitur & Christi ut hominis, tota Trinitas est Deus & Pater, & consequenter Christus ut homo, est Filius totius Trinitatis. Et ratio hoc ipsum luculentè suadet, quia Christus, quod dicitur Filius Dei, habet hanc filiationem ratione Unionis substantialis, cum personâ Divinâ, quæ unio si terminaretur ad Patrem, aut Spiritum Sanctum, adhuc quod ex oâ resultaret, esset Filius Dei naturalis. Ergo ista unio fit à tota Trinitate, & consequenter referri debet, ad totam Trinitatem.

Adrianus Papa.

Ioan. 30.

Concilium Toletanum.

Christus quomodo dicatur esse Filius Spiritus Sancti.

Neque san obstat, quod Concilium Toletanum 11. neget Spiritum S. esse Patrem Christi, proinde videtur sentire, quod Christus non sit filius naturalis totius Trinitatis. Quia Concilium, negat Spiritum S. dicendum esse Patrem Christi, nimirum secundum generationem humanam, sic enim Christus non habet Patrem, sed tantum matrem, cum non procedat eiusdem naturæ cum Deo, sed cum Virgine. Non obstat item, quod D. Thomas 3. p. q. 32. art. 3. neget Christum esse Filium Spiritus Sancti, aut Trinitatis: quia ibi S. Thomas, loquitur de Christo absolute dicto, qui importat filiationem Divinam, fundatam in generatione æternâ; non vero de Christo ut homo est. Non debet itaque Christus absolute dici totius Trinitatis Filius, sed cum ad

ditamento, hoc est Christus in quantum homo. Si igitur Christus, ut homo, est filius naturalis totius Trinitatis, & in utero Virginis factus est homo, meritò dici potest, quod hanc filiationem per Virginem assecutus sit, & in hoc sensu Virgo Maria, facta est complementum totius Trinitatis. Quia licet in Trinitate, sit perfectissima, & infinita fecunditas, quâ Pater æternus filium sibi æqualem producit; tamen ille Filius, solius æterni Patris Filius est, non verò totius Trinitatis. Proinde cum tota Trinitas, nullam haberet filium naturalem, videbatur aliquomodo secundum nostrum captum, non habere completam fecunditatem in effectu extrinsecò, seu ad extra, donec ista fecunditas completetur per Christum ut hominem, quem Virgo genuit, atque in hac suâ generatione, complementum Sanctissimæ Trinitatis existit. Cæterum, licet hæc opinio magnam habeat probabilitatem; quia tamen S. Thomas 3. p. quest. 32. art. 2. expressè docet, Christum non debere dici Filium Dei, nisi solum ratione generationis æternæ, secundum quàm est Filius Patris. Et ratio contrarium suadet: quia filiatio naturalis, debet fundari in generatione naturali; at verò præter generationem æternam, non est alia generatio, quâ Christus ut homo, procedat à tota Trinitate, in similitudinem naturæ, ex vi processionis, ideo Christum, ut hominem, esse naturalem totius Trinitatis filium, non ausim affirmare, siquidem tota Trinitas in humanâ Christi generatione, non se habuit ut Pater generans, sed ut Creator & Author supernaturalis, ideo Sanctissimam Virginem, ex alio fundamento esse complementum totius Trinitatis, deduco.

Atque imprimis, ratione Incarnationis Virgo Maria facta est complementum totius Trinitatis. Deceuerat enim Deus ab æterno, genus humanum non aliter, quàm morte filij sui incarnati redimendum, iuxta illud scripturæ: qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quod ipsemet Christus clariè de seipso eloquitur Psal. 39. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Vbi hæc voluntas paterna non alia fuit, nisi filij mors, ut eleganter exponit Euthimius in citatum Psal. Voluntas autem Patris, inquit, fuit mors filij secundum carnem, quæ pro humanâ salute, summa cum dispensatione à Deo permessa est. Voluntas hæc Patris non fuit alia, nisi exinanitio filij, ut propter miserum hominem mendicus & pauper fieret, & ideo Christus

Christus ut homo non debet dici Filius Trinitatis.

Qualiter Deus deus generet hominem redivimendum.

Euthimius.

Christus
Hieroso-
lymae per
triduum
medicauit

8. Bernar.

Christus
qui in cruce
mori
voluit

8. Virgo in
momento
incarna-
tionis in
matrem
crucis
Christi co-
sensit.

8. Bernar.
Senensis

8. Anselm.

Luc. 1.

Esse in hu-
manitate
assumpta,
quomodo
conuenit
Verbo, &
alio per-
sonis.

Christus in scia Matre, per triduum Hierosolymis remanens, mendicauit, teste S. Bernardo Homil. infra octauam Epiphaniae, ubi ait: Domine IESU, quae te cibauit illo triduo? quid dicam Deum meum? ut te per omnia nostra conformares paupertati, & in te humana natura calamitates susceperes, quasi unus & eundem pauperum, supem per ostia mendicabas. O stupor, o prodigium! Christus habens regium dominium in toto mundo, mendicauit, ut edoceret hominem, quomodo cognoscens se sine gratia Dei penitus nihil esse, illam quotidie apud Patrem miseriarum mendicet, nec prius rogare, desistat, donec anima eius igne charitatis diuinae totaliter incalcescat. Christus cum esset mortis & vitae Dominus, mori in cruce voluit, quibus? ut ostenderet, quod homo continuo peccatis mori debeat, ut cum Christo in aeternum uiuat.

At, quomodo obsecro illa Patris voluntas impleri potuit, ut Christus moretur? equidem per Virginem Mariam: quae in ipso momento incarnationis consentit, ut eius filius hora ab aeterno decreto statuta, mortem crucis certissimam subiret. Haec est mens S. Bernardi Senensis, tom. 3. Sermon. 6. art. 2. cap. 1. Vbi dicit: Haec Virgo se obtulit ad illam ineffabilem mortem, & ad illud ineffabile incendium, quo in ipsa Christi conceptione tota fuit succensa. Comprobat S. Anselmus, lib. de Excellentia Virginis cap. 3. Credidit inquit. MARIA, & certissime intellexit, Deum tam bonum, tam piū, tam misericordiae visceribus plenum, ut ad terrae de caelesti sede descenderet, & homo factus, per indebitam sibi mortem, genus humanum a perpetua vellet morte, quā tenebatur, eripere. Voluit Pater ab aeterno, ut eius filius in tempore carnem indueret: at quomodo haec voluntas ad executionem deuenit? profecto per Virginem Mariam, dum consentiret Angelo nuntianti: Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Luc. 1. Tunc enim suppositum Diuini Verbi, fuit communicatum vni naturae humanae singulari, quod suppositum Diuinum Verbi, est bonum infinitum. Et licet ad Diuinum Verbum facta sit vno hypostatica, atque esse in humanitate assumpta, hypostaticè sustentando humanitatem, conueniat soli Verbo, ratione proprietatis relationis: nihilominus esse in illa per concomitantiam, conuenit etiam reliquis Personis. Præterea, quia Pater & Spiritus Sanctus, speciali & altiori modo existunt in humanitate Christi, quam in omnibus alijs creaturis; Vbi enim Deus singulari modo operatur, ibi dicitur singulari modo esse. At verò,

in Christi humanitate, singulari modo operatur tota Trinitas, cum illam sanctificet, & efficiat suum templum excellentiori modo, quam per gratiam habitualement. Cum ergo ista communicatio Diuinitatis Verbi, naturae humanae facta sit in Christo, qui est naturalis filius, & pars Virginis, iuxta illud: Membrum patris est filius, imò idem cum ipso. 1. Mag. Moral. c. 34. ideo sanctissima Virgo, consentiendo in incarnationem Filij Dei, videtur voluntati, & intentioni Patris, manum imposuisse, & consequenter complementum totius Trinitatis in hoc opere factam esse.

Secundo, ratione misericordiae Diuinae, Maria totius Trinitatis complementum facta est: quia licet in Sanctissima Trinitate, omnia attributa perfectissimo modo sint, attributum tamen misericordiae, secundum nostrum modum concipiendi, non videbatur omnino completum. Quod sic deduco: duo sunt de ratione misericordiae, saltem ex nostro modo concipiendi, nimirum, voluntas & promptitudo subleuandi aliquem a miseria, atque compassio quaedam, quā mouetur quispiam ad subueniendum proximo. Hinc misericordia nihil aliud est, quam misero cor dare; seu miseria cordi, hoc est, miseria aliena est cordi: puta ei, qui potest misero subuenire, quod sine compassione fieri nequit. Misericordia itaque, quoad voluntatem & promptitudinem subleuandi aliquem a miseria, fuit semper in Deo: & ideo David in sua graui miseria, hanc Deo misericordiam, ardentissimis votis postulabat. Psal. 50. Misere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Ceterum, misericordia ut dicitur compassionem, non fuit in Deo: quia cum compassio sit affectus quidam animi, in Deum nullatenus cadere potuit. Sed cepit esse, & est in Deo incarnato, quatenus homo est, ut docet D. Paulus Hebr. 2. Christus debuit per omnia fratribus assimilari, ut misericors fieret: puta secundum affectum pietatis, & compassionis. Ergo quoniam Virgo MARIA, Verbo incarnato carnē & sanguinem subministrauit, ratione cuius carnis & sanguinis in assumptam naturam nobis compari potest, teste Apostolo Hebr. 4. Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati, videatur complensse diuinam misericordiam, & per consequens totius Trinitatis, quae in Christi humanitate existit, complementum facta esse.

Ecce Deus, nusquam nostris miserijs compateretur, nisi de Virgine MARIA carnem humanam sumpsisset: tunc igitur, quando

5. Greg.

Quomodo
attributi
misericordiae
in Deo
ante incarnationem
non erat
completum.

Misericordia
dixit duo
conueniunt

Misericordia
dixit quid
sit.

Psalm. 50.

Hebr. 2.

Hebr. 4.

quando Dei Filius in utero virginali humanitatem induit, complementum suum Diuinae misericordiae sortita est. Reposuit tunc Deus incarnatus suam iusticiam in manibus Virginis, ut neminem amplius seuerè puniret, cui mater eius patrocineretur. Hoc figurabat Redemptor noster in sua natiuitate, quando trementis ob frigoris rigorem puerilia membra pannis inuolunda submisit. Luc. 2. Et pannis eum inuoluit. Sciscitemini curiosius, ad quid B. Virgo puerum IESUM recens natum pannis inuoluerit? Respondent Doctores, ut absconderet Christi Diuinitatem, & illam Euz a serpente iniuriam vlcisceretur. Sic censer Nouatus Mediolanensis, de Eminentiā Virginis tom. 1. Suauis inquit serpens sub rubenti pomisortice detentem, abscondit Virgo serpenti, & tacite dissuasit veram sub pauperum panniculorum inuolucris Diuinitatem. Cui Veritati, subscribit Prophetam Dei, Habac. 3. Abscondita est fortitudo eius. Sed verius censeo, pannis a B. Virgine puerum IESUM fuisse inuolutum, ut ex hoc nobis palam fieret, in potestate Virginis, esse Diuinam iusticiam manus, quas illa, quasi virtutis prohibet, ne ad vindictam peccatoribus insigendam procedant. Sic expresse docet Germanus Patriarcha, de Zonā Domini, ubi Virginem sic alloquitur. Non est vlla satietas tua defensionis: nemo animi est, qui liberetur a malis, nisi per te o purissima; nemo est, cui misereatur gratia, nisi per te bonissima Virgo. Confirmat S. Aldephonsus, Sermon. 9. in Assumptione Deiparae: Potentem inquit, ad placandam iram iudicis, inuenire non possumus, quam te, quae meruisti mater existere eiusdem Redemptoris, & iudicis.

Equidem, si iustitia Dei vincit est a Virgine MARIA, vtrix illa Dei manus, quae tantum lobo timorem incutiebat, ut exterritus clamaret: Manum tuam longe fac a me. Et quae olim in regalibus aule pariete sententiam mortis ac damnationis inscribens, derepente ita sacrilegum Babylonis Regem Balthasarem terruit, ut illico facies eius fuerit immutata, genua tremore collisa, ceteraq; corporis compages dissolutae: ijs, qui a Virgine protegentur, non potest tantopere extimescenda fieri, cum Beata Virgo, perpetuo ad Deum hominibus propitiandum inuigilet. Maximè tunc, cum Deus vtricem suam manum in vindictam extendit, quando bella permittit: bella enim scelerum penes sunt, & omnia mala, quae cum illis indissolubili nexu conuectuntur in vindictam dantur. Sic fatetur Scriptura Sacra Leuitic. 26. Quodsi ambulaueritis ad-

uerso mihi, ego quoque contra vos aduersus me incedam, inducamq; super vos gladium ultorem federae; & tamen si eo tempore, quo bella ardent, peculiariter aliquod obsequium, unanimi consensu populus B. Virgini exhibeat, protinus pax, quae est virtutis premium, pietatisque ac probitatis merces magna, succedit. Sic quondam inter Regem Aragonia, & comitem Egidij Raymundum nomine, diu conuictam discordiam, Virginis ope sedatam fuisse, testatur Catharina tom. 4. Item de admiratione Virginis, ubi adhibet imaginem B. Virginis, tantquam obsequio, praedicti Principes in pacem & concordiam redierunt. Quid in nostrā Poloniā bella exorta, an non manifesta signa erant, Deae vindictam nostris sceleribus provocati? Et tamen postquam Serenissimus Rex Ioannes Casimirus, Leopoli admirandolam B. Virginis imaginem votum fecit, se haerese extirpaturum, & subditos ab oppressione liberaturum, si victor euaserit, protinus victoria in sinum eius illapsa est. Quis hoc effecit? Virgo Maria: quia est Domina pacifica, cuius maxime proprium est, dissidia & pugnas dirimere, pacemq; gignere, teste Petro Damiano serm. 1. in Natiuitate B. M. Venit inquit IESUS instaurare, & quae in caelis, & quae in terris, pacemq; & concordiam, inter homines & Angelos mediante Virgine reformare.

Pestis, ut plurimum est flagellum, quo Deus iuste iratus, graui hominum scelera punire conuenit: & tamen si tunc homines, sub patrociniū B. Virginis confugiant, cessant tanta mala. Sic olim propter peccatum Regis David, immisit Dominus pestilentiam in Israël, & ceciderunt de Israël septuaginta milia virorum. Spectans illam inuitabilem lechi tyrannidem David, festinanter edificauit altare Domino, obtulit holocausta & pacifica, & mouit Dominum, & exaudivit eum in igne de caelo. Praecepitq; Dominus Angelo, & conuertit gladium suum in vaginam. 1. Paralip. cap. 21. Profecit, altare illud typus erat Virginis immaculae: sic enim illam Sancti PP. intulerunt. S. Nazianzenus Epist. ad Nemis. Erat inquit Virgo, altare & Templum Christi. S. Method. Ser. de Sim. & s. Method. Ann. 1. Tu inquit animatum altare. S. Epiph. ser. de Laudibus: Virginem, ait appello, veluti sacerdotem pariter & altare. Et merito altare dicitur B. Virgo: quia in eius utero Christi incepit sacrificium: ex tunc enim seipsum obtulit Patri, Hebr. 10. Ingressus in mundum dicit, Hostiam & oblationem noluisse: cor-pus autem apertis mihi holocaustum pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixit: Ecce venio. Quoties igitur,

Per inter-
gint Virgi-
nae discor-
dia, inter
Principes
sedata.

Regis Po-
loniae vo-
ti ad ima-
ginem B.
Virginis

Damianus

Pestis fi-
gnum ira
Dei.

1. Paralip.

S. Nazianz.

S. Epiph.

Hebr. 10.

ties igitur tempore pestis ad hoc altare Virginem Desparam confugiunt homines, sine dubio liberi ab infectione manent: pestis enim provenit ex maligno syderum aspectu & influxu. Virgini autem concessa est singularis potestas, moderandi influxus celestes, & impediendi, ne ex illis infirmitates & pestilentie exoriantur, aut si quando exorta fuerint arceantur. Et hæc est causa, cur Luna, quæ altiorum planerarum influxus recipit, & ad nos transmittit, ponatur sub pedibus Virginis.

Luna est sub pedibus Virginis.

Apoc. 12.

Apocal. 12. *Mulier amicta sole, & Luna sub pedibus eius, & in capite eius Corona, & stellarum duodecim.* Ut ostendatur, Lunam sub dominio & potestate Virginis esse, siquidem per pedum positionem, possessio significatur.

Annorum caritas, sæpe ob scelera hominum evenit, quæ ad talem penam hominibus infligendam Deum provocant, teste Regio Vate Psal. 135. *Posuit terram fructiferam in saluginem, & malicia inhabitantium in ea.* & tamen, ne tunc miseri homines famæ intendant, per intercessionem B. Virginis, annorum subsidia illis conferuntur, iuxta illud Proverb. 33. *Cibaria dedit angelis suis.* hoc est, personis, quæ de voto affectu Virgini ancillantur. Sit nescio quam desperatissimus peccator, & hic si confugerit sub tutelam Virginis, perire non potest. Sic protestatur D. Bonaventura.

in speculo cap. 10. *Nullum pissima Virgo peccatorem despicit, sed quocumque pertransierit, suavisimum speciem suum respicit.* Quod adhuc clarius enucleat S. Bernardus: *Beccatorem quancumque, fatidum non horrescit, non despicit, si ad te suspiraverit, tuumque interuentum precipienti corde flagitaverit, tu illum de desperatione harabro per manu raptabis, spes medicamen aspiras, ac toti mundo despectum maternum affectu amplecteru, foveas, nec deseris, quousque promendo iudici miserum reconcilies.* Verbo omnia complectar, non est malum, quod per M. A. R. I. A. M. auferri nequeat.

S. Bernardus.

S. Bernardus.

Quod cum ita sit, consuete sub patrocinium Augustissimæ Cælorum Regina, triumphantis iam in celesti throno. Si enim Sancti Dei pedibus Virginis subiunguntur. Isaia 54. *Eccle stegnam per ordinem lapides tuos (id est sanctos) & fundabate in sapientia.* Quanto magis congruum est, ut viuentes in terris homines, sub pedibus Virginis procumbant, sua illi obsequia devoto affectu persolpendo, ut illa tanquam clementissima Mater, vos cum suis filiis Deo presentet, eiusque misericordiam conciliet, & cum sit complementum totius Trinitatis, vos in terris abundanti gratia, in celis verò æternâ gloria complectatur.

Isaia 54.

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato. *Psalm. 44.*

Beatam Virginem stare in celo, ut nostras causas promoveat, & promptius nobis optuleretur, declaratur.

EVocabatur aliquando Regius vates, vniuersos mortalium filios, in admirationem mirabilium Dei operum, quæ omnipotenti suâ manu fecit super terram, inquit: *Venite, & videte opera Dei, quæ posuit prodigia super terram.* Psal. 45. *Quæ verba Cassianus, collat. 12, cap. 12, exponens, ait: Quis plane non miretur opera Dei, ac toto proclames affectu, quia magnus est Dominus? Cùm subito vel se, vel quempiam alium, ex, raptissima liberali, ex prodigio continentem, ex superbo humilem, ex delicato ac tenero squalidum, conspexerit, & egestate atq. angustia presentium rerum, eam voluntate perfruentem. Ista sunt profecto mira opera Dei, quæ peculiariter animi propheta, simulque eius mira contemplationis intuitu suspensa cognoscit. An non stupendum*

Psal. 45.

Cassianus.

Dei opus super terram, missio Apostolorum: dùm inermes, ad ferocissimas gentes mitterentur. Lucæ 10. *Eccle ego mitto vos, sicut oves in medio luporum.* Dùm, qui antea domi inclusi tenebantur taciti, ac timidi, postea totum orbem peragrarent, loquentes magnalia Dei, & ne ipsam quidem mortem formidantes. Ut merito S. Leo in Natali Apostolorum, Petri & Pauli, ipsum Principem Apostolorum alloquatur: *nec mundi inquit Dominum times Romam, qui in Capis domo expauescit Sacerdotis animum.* An non dignum admiratione opus, S. Pauli conuersio, dùm in ipsa Spiritus Sancti Officinâ, à lupo in hominem, à persecutore in pastorem recederetur? Quod Prophetico Spiritu prædixerat

Lucæ 10.

S. Leo.

zarat Iacobus, benedicens filio suo Beniamino, Gen. 49. *Beniamin inquit lupus rapax, manè comedit prædam & vespere dividet spolia.* Quem locum expendens Tertull. lib. 3. contra Marcionem cap. 1. *Iacob inquit, ex tribu Beniamin oriturum Paulum prævidet, lupum rapacem ad matutinum comedentem, id est, primâ ætate vastaturum pecora Domini, ut vastatorem Ecclesiarum: dehinc ad vespertinam daturum, id est, de vergente iam ætate, oves Christi educaturum, ut Doctorem nationum.* Sancti igitur Spiritus gratia, ex summo illo Christiani nominis fonte, fecit Apostolum, & zelosum Christi doctrinæ defensores, teste S. Ambr. Ser. 6. in Psal. 118. *Beneficio inquit Christi, & lupus ipse mutatus est: Beniamin lupus rapax, Apostolus Paulus factus est; non iam insidiator ovium Christi, sed defensor & custos.* Magna fateor hæc sunt, sed liceat mihi hodiè paulisper immutare verba Psalmistæ, in hunc modum. *Venite, & videte opera Dei, quæ posuit prodigia super celum, quando Augustissima cælorum Regina, ad illas empyreas sedes inducitur.* At, stupor me obruit. In coronationibus Regum terrestrium, palatia pretiosis aulæis adornantur, & splendidis sedilibus implentur; in hodiernâ autem Sanctissimæ Virginis, cæli & terræ Dominæ, hominum Angelorumque Regina, & omnium creaturarum Imperatricis coronatione, ad tantam egestatem & impolitiem celum devenit, ut throno Regio, in quo Dominam suam collocare possit, carcat; sed stare cogitur: *Astitit Regina.* Est quidem, quod admiremur in Assumptione Sanctissimæ Virginis, quando non vnus David, ut olim ad introductionem Arcæ veteris testamenti, sed innumerabiles Cytharædi, obuiam processerunt. Quod Filius de sinu Patris descendens æterni, manum suæ genitrici porrexerit, ut opinatur S. Hieronymus: *Credatur inquit, quod, se Saluator occurrat Matri.* Imò aperte hæc veritas habetur, Psal. 72. *Tenuisti Domine dexteram meam.* Verum, in hoc vituperio dignum est celum, quod ad ingressum Sanctissimæ Virginis, thronum pro dignitate Matris Dei non apparauerit. Cur itaque Augusta Dei Genitrix celos conscendens, non sedeat, sed stet à dextris Filij sui, in hodiernâ concione, ostendere conabor.

Gen. 49.

Tertullia.

S. Ambr.

S. Hieron.

Psal. 72.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

dens in celum, simul dilectam suam genitricem secum non assumpsit. Respondet: propterea, ut prius thronum regium pro illâ prepararet. *Astendens inquit Christus in celum, sed & Sanctissimam Matrem reliquit in terris, ut ei locum prepararet in celis.* Quomodo hæc tua veritas subsistet, cùm Sanctissima Virgo in hodiernâ suâ coronatione, non sedeat, sed stet? Vtiq; quando Bethsabæ mater Salamonis venit ad eum, non tantum ei obuiam processit, sed etiam in throno regio collocavit. 3. Reg. cap. 2. *Venit ergo Bethsabæ ad Regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Adoniâ, & surrexit Rex in occursum eius, adorauitq. eam, & sedit super thronum suum, positusq. est thronus Matris Regis, quæ sedit ad dexteram eius.* Quare igitur Salomon matrem suam throno regio honorat; Christus autem Sanctissimam Virginem minimè? cùm tamen de illo dicatur Matth. 12. & Lucæ 13. *Eccle plusquam Salomon hic.* Mysterium hic magnè aduertite Catholici, stat Virgo Sanctissima in celis, quasi perpetuam agens custodiam, ut hoc facto virginibus mundi inculcet, quod fortiter stare, & perpetuò vigilare debeant, si illibatam Virginitatis florem, celesti sponso velint asseruare. Illa enim est vera virgo, quæ mente & corpore sancta habetur: & illa est mente & corpore sancta, quæ non solum id, quod non decet; sed etiam illud, quod vmbra mali habet, fugit. Quæ non solum delicijs non vitur, sed nec secum eas commorari permittit: Vnde non solum ornata & compta, non procedit; sed nec secum ornata, & quæ ad lasciuam prouocent, retinere audent. Perquirere, vnde nam evenit, ut filiz Loth, sed & ac turpiter cum patre concubentes, Virginitatem amiserint? Nonne quia vinum secum ex Segor tulerunt? quod si non attulissent, nec patrem inebriassent, nec ipsa Virgines esse desissent. Sed quia secum asportauerunt id, in quo est luxuria, licet illo non vterentur, quia tamen illicitum quid manere secum permiserunt, ideo Virginitatem perdidit infelices. Gen. 19. *Dederunt itaq. Patri suo bibere vinum, nocte illa: & ingressa est maior, dormitq. cum patre.*

Ildophon.

3. Reg. 2.

March. 13.

Beata Virgo cur in celis stet.

Que sit vera Virgo.

Vnde Cassianus.

S. Hieron.

Loth.

Gen. 19.

Virginitas fragilis.

Liceat mihi Christe Iesu, ad te pauca verba proloqui, causa ascensionis tuæ non alia fuit ad celos, nisi ut locum & sedilia tuis Sanctis preparares. Sic enim tuos affecturasti Apostolos Ioan. 14. *Vado parare vobis locum.* Et S. Ildophonus dùm inuestigat causam, quare Christus ascen-

Q

tiam requirât. Sanctus erat Iob. iustus, & à Deo laudatus, miraculum mundi, ac dzmonum terror; & tamen post demeritas victorias, atque præmia castitate possessâ, quo eas medio securus possedit, enarrat, Iob. 31. quia pepigi sedes cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. Ecce ut se impollutum conseruaret, non solum oculorum elevationem vitauit, sed & ipsam cogitationem. Qui sciebat inquit Gregorius Magnus, quod semel species formæ, cordi per oculos alligata, vox magni luminis manu saluatur: nam præcepta animæ, dum ante prouidet, ne incauta videat, quod concupiscat; cæca post incipit desiderare, quod ante vidit. Cui præclaræ doctrinæ addit S. Clemens, lib. 3. Pædag. cap. 11. Videtur inquit, super omnia esse auersandus mulierum aspectus, non solum enim si tangantur, peccare potest; sed etiam licet tantum videantur: quia dum lasciunt oculi, calefunt appensiones. Eam itaq; ob causam, sanctus & patientissimus Iob, ut magnum illum castitatis seruaret thesaurum, ita archè oculos custodiuit, ut ne cogitare quidem vellet de Virgine. Et ob hoc sanctus erat, quia se nunquam securum reddebat, & si virtutibus, & si vndequaque celestibus donis vallatus esset: etsi propemodum in manibus Altissimi se constitutum prospiceret. Assistit itaq; Beata Virgo à dextris Filij, vnamquamq; Virginem alloquens: quid filia, & vide; ne securam te existimes: licet ad dexteram Patris maneas, quia adhuc tempus bellandi.

Quid? an illam veram putatis Virginem, quæ nullam sui custodiam adhibet? sed mille tentationibus vltro sese exponit à minimè sancte: sed illa est Spiritu & corpore vera Virgo, quæ talis est, qualis ea fuit, quæ dum à Sancto Martino Turonensi Episcopo, ob summam eius sanctitatem inuiseretur, ostium aperire noluit, modestè se excusans. Quia licet esset Episcopus, & sanctus, tamen homo. Hanc modestiam virginibus commendat Sulpicius inquit. Audiamus quæse Virgines hoc exemplum, ut fores suas si eas mali obire voluerint, etiam bonis claudant: & ne ad se improbus liber sit accessus, non veniant etiam sacerdotes excludere. At verò hac tempestate, eò audaciæ procedunt Virgines, ut per plateas libere volitent, nec lasciuos aspectus, nec obscena colloquia fugiant. Nolunt maritos, quia libertatem amant, & voluptatibus renuntiare se dicunt, ut amplius voluptentur. Dicam amplius, vnum renunt, quia plures inquirunt. Videmus nunc Virgines delicatas & mol-

les, quæ præter statum, nihil virginietatis retinent, delicatè viuunt, cum omnibus conuersantur; & tamen cum his, se putant esse securas de virginitate. Quibus hanc temeritatem exprobrat S. Hieronymus Epistolâ 12. ad Gaudent; de educatione infantum: Vixit inquit balneum, cute nuda, rubicundis genu incedis, carnibus reseris, affluas diuitijs, pretiosâ veste circumdaris, & iuxta serpentem mortiferum securè dormire te credis. Sanè optimè: faginant nunc Virgines corpora, nutriunt carnem, fouent sensum, & sine corpore, sine carne, sine sensu, in Spiritu viuere se putant. Ignaræ, quia spiritus consummatio, non in longâ oratione, sed potius in mortificatione consistit: Non sic: sed à dextris Sponsi celestis vobis assistendum est, ut Virginem Sanctissimam æmulatæ, nunquam vos securas esse putetis, sed sobriè & castè, & mentis, & corporis sanctitatem custodiatis.

Est tamen alia ratio, nostro proposito magis seruans, cur Augusta Virgo stet ad dexteram Filij, eum enim nemo esset in celis, qui causas nostras in diuino tribunali promoueret, idè Beata Virgo, id oneris in se suscipiens, in celum assumpta stare voluit. Sic censet D. Bernardus inquit: præmissis aduocatis nostram, quæ potestatem nostra efficiunt, speratur. Ut non concedamus animis, quando causarum nostrarum patronam in celis stantem habemus. Dum Ierosolymis Protomartyr Stephanus, crepitantium lapidum turbinibus quateretur, dicebat Iudeis: Ecce video celos apertos, & IESVM stantem à dextris virtutis Dei. Act. 7. Quasi diceret: vos mo lapidibus obruitis, & execratis, Deus autem mihi aperuit celum, & videt IESVM stantem. Quid est? Vtique scimus, Christum post triumphalem suam Ascensionem, in celis consedis ad dexteram Patris, ut habetur Marci 16. Assumptus est in celum, & sedet à dextris virtutis Dei. Et Psal. 109. Sede à dextris meis. Calixiodorus exponit: post laborem quiesce meum à dextris. Si ergo Christus sedet, quomodo Beatus Stephanus affirmat, se illum videre stantem? Resoluit Damianus: stat inquit, cum stante, bellatur cum bellante, lapidatur cum lapidato, ergo dum Iudei Stephanum lapidant, Christum pariter dishonorant. Melius tamen respondet Venerab. Beda: Vides Stephanum IESVM stantem, quia videt se adiuuantem. Qui subscribit Laurentius Iustinianus: Non iacentem, nec sedentem, sed stantem videt, ut cognosceret, Christum paratum esse ad supportandum sibi suffragium.

Quod

Quod Damianus de Salvatore nostro, hoc ego de Sanctissima Virgine certò affirmare possum: stat MARIA in celis, quia nos adiuuat. Hæc est mens Idiotæ, de Conceptione Beatæ Mariæ. idè inquit stat, ut se ostendat singularem omnium patronam. Licet enim Sancti Dei, etiam titulo patrocinij glorientur, singuli tamen aliquibus tantum suum præstare possunt auxilium, nemo omnibus, verbi gratiâ S. Dionysius Regno Franciæ patrocinatur: Diuus autem Stanislaus Poloniæ, & sic diuersi Patroni diuersis provinciis, nullus illorum, omnibus terræ partibus. Cognoscite nonne magis D. Stanislaus, & citius orabit pro Poloniâ, quàm pro Franciâ, cum huic genti, sanguine & parentelâ suâ coniunctissimus sit. Sic olim Sanctus Aaron, non pro Babylone, sed pro Ierosolymâ, suas ad Deum preces fundebat, ut Deus victus intercessionibus, palam loqueretur: Protegam urbem hanc, propter David seruum meum, & Aaron Sanctum meum.

4. Reg. 19. Non sic Beata Virgo: sed omnium est patrona, & de omnibus est illi cura. Non vni provinciæ, sed toti mundo opiculatur: quia est illi cura de omnibus. Frustra conqueri vellet circa domesticam Oeconomiam sollicita mulier, velut olim conquerebatur Martha coram Christo: Domine non est tibi cura, quod soror mea reliquit me solam ministrare. Lucæ 10. Quia Sanctissima Virgini cura est de omnibus. Frustra militæ adscripti, suas querelas deponerent, fudimus sanguinem, transiimus per medias hostium phalanges, extrema vitæ discrimina sustinimus; & non est tibi cura, nostrum per vitæ & sanguinis dispendia, obsequium. Quia est cura Beatæ Virgini de omnibus, qui pro Dei, & eius honore, pro Ecclesiâ Sanctâ, & propagandâ religione Catholica, imperterrito animo pericula subeunt. Quia Sanctissima Virgo, est terribilis, ut castrorum acies ordinata. Cantic. 6. ad defendendos, & corroborandos milites, pro iustitiâ dimicantes. Quia est, sicut turris David, edificata cum propugnaculis, ex qua pendunt mille clipeis, & omnis armatura fortium. Cantic. 4. Ut ad eius protectionem, tantquam ad tutissimum munimen, milites in bello iusto pugnantes confugiant. Heraclius patrocinante beatissimâ Virgine, de Chosroâ, plurimas Asiæ partes depulante, victoriam reportauit, teste Paulo Diacono. Arturus Lugdunensis Galliæ Rex, ad prælium iturus, in parte interiori clipei, quo aduersus hostiles ictus, se munire parabat, imaginem Beatæ Virgi-

nis delineari mandauit; quoties verò ex confictu eneruabatur, fixo in sacramentalam imaginem obtutu, admirabile robur acquirerebat, & quo validiores erant hostium impetus, eò frequentius eandem imaginem intuebatur, quo fiebat, ut in inimicas phalanges, ita acriter irrueret, ut illis præruptis victoriam reportaret, ut refert Marcus Antonius Martinengus. Frustra lecto affixi dicerent: ecce tanto tempore æstuamus febribus, & ingenti dolorum cruciatu angimur; & tamen Virgo Deipara, non est tibi cura nostra salus desperata: Quia est illi cura de omnibus. Hinc Petrus Damianus apud Salmeronem, tomo 10. tract. 40. bonum latronem in extremo vitæ, idè se Christo addixisse censet, quia Beata Virgo cruci assistens, pro illo Christum deprecabatur, hoc suo auxilio compensans eius antiquum obsequium. Quia ut tradit Dionysius Carth. de vitâ Christi, paginâ 1. ex Diuo Anselmo apud Torres. de Institut. Principis lib. 3. cap. 1. ad finem. Beatam Virginem cum filio, & Sponso Iosepho in Egypto peragrantem, & in latrones incidentem, bonus hic latro ab eorum manibus liberauit.

Celcius Rhodigius lib. 22. cap. 5. narrat, insignem Heroïnâ coniugem Regis Artaxerxis, quoties relaxandi animi causâ in campos proficisceretur, non permisisse fenestras suarum quadrigarum claudere. Ad quid, obsecro? Respondet citatus Auctor, quia propter eminentem dignitatem: Quod indigentibus fieret promptior, & facilius esset ad illam omnibus aditus. Sic planè Augusta cælorum Regina, quod indigentibus facilius esset ad illam accessus, stetit à dextris Filij: Et, cur obsecro non ad sinistram? Respondet Athanasius Alexandrinus, propter regalem prærogatiuam. Stat inquit Christus à dextris atq; Patris, ut se ostendat Regem virtutum; assistit quoq; Beata Virgo à dextris Filij, ut palam faciat, se esse Reginam sexus feminei. Inuestigate piâ curiositate, ex quam parte morienti Christo in cruce, assistit Beata Virgo? Variæ circa hoc occurrunt Sententiæ Auctorum, multi ex Sanctis Patribus asseuerant, illam dextræ parti assistisse. Sed veriùs illam à sinistris stetit inducunt, Alexander Aletius, cum D. Bernardo, quod deducunt ex Psal. 141. Considerabam ad dexteram, & videbam, & non erat, qui cognosceret me. Ex quibus verbis manifestè apparet, neminem in leuâ crucis parte fuisse, qui patienti IESV committeretur, & eum pro nostris peccatis cruci

Iob. 31.

Gregorius Magnus.

S. Clem.

Virgo
Martino
ostium aper-
tione no-
luit.

Sulpicius.

S. Hieron.

Idiota.

S. Diony-
sius patro-
cinatur
Franciæ,
S. Stan-
laus Po-
loniæ.B. Virgo
in celis
causas no-
stras pro-
mouet.

S. Bernard.

Lucæ 10.

Act. 7.

Marci 16.

Psal. 109.

Calixiodorus.

Damianus.

Beda.

Laurentius Iustinianus.

Marcus
Antonius
Martinengus.Latro in
cruce B.
Virg. pro
illo de-
precante
Christo
adhæsit.Virgo est
in cruce Iesu
à bono la-
trone in-
stinere de-
scensa.Celcius
Rhodigius.S. Athanasius
Alexandrinus.B. Virgo
morienti
Christo à
sinistris as-
sitit.

Psal. 141.

cruci appensum, agnosceret. Si enim, à dextris steteret Virgo, agnouisset illum pro filio, & Filius eam pro Matre. Sed stetit à sinistris tempore passionis: quia quicumque in hoc mundo à sinistris stant, post exolutum mortalitatis debitum, à dextris in cælo collocantur.

Assistit ergo Sanctissima Virgo à dextris, ut nos ad standum fortiter contra hostem animæ, & seriò vigilandū animet, ne de possessione virtutum deiciamur, stetit à dextris, ut gladium furoris diuini in

vindictam euaginatam, facilius cohibeat & retardet. Stetit à dextris, ut sit promtor & semper parata ad patrocinandum nobis. Fac itaque, o Augusta Virgo, ut eos, qui pio affectu in te propendunt, ad dexteram Filij tui colloques, ut post absolutam mundi afflictionum sinistram, in dexterā æternæ felicitatis omnes consistamus.

EODEM DIE CONCIO SEPTIMA.

In ciuitate Sanctificata similiter requieui. *Ecclesiast. 24.*

Afferuntur cause, quare B. Virgo statim post triduum mortis sue, in glorificato corpore ad calos assumpta est.

Ornatus
in triumpho
per Ro-
manorum

Commune est Regum maiestatis, post diuturnos labores, circa bonum commune susceptos, primarias vrbes cum triumpho ingredi, atque in opulentis ciuitatibus, ad animi sui iucunditatem, conquirere. Sic apud Romanos, quibus à Senatus consulto, vel à populo, comitijs centuriatis, honor triumphalis decretus erat, admirabili pompâ atque apparatu, urbem ingrediebantur. Tarquinium Priscum aureâ tunicâ triumphasse tradit Plinius lib. 33. Cap. 3. Gemmarâ Diocletianus, teste Pomponio Læro, supra quam, toga picta iniiciebatur, dextra scipionem eburneum, & sinistra auream pateram, nec non digitis aureos annulos gestans, sedens in Sellâ curuli eburneâ, curru inaurato vectus, triumphauit. Quatuor equis albis eum ducentibus, in quibus triumphantium filij prætextati, federe solebant, per portam Capenam in urbem inuehebatur, & per viam Appiam, octo millia passuum amplam, in Capitolium, recto & amplo itinere vehabatur. In quo lignei primum continuique arcus, post marmoreis columnis suffulti, erant. Unde multitudo satis commodè triumphum spectare posset. Tempia Deorum, tota Vrbe patebant, ornata fertis atque floribus, spirantia Arabicos odores; itinera ubique repleta pinguibus mensis, & lxtis poculis, ut fessi victores se recrearent. Præferebantur ferula fabricata, cum signis & monumentis victoriæ, quæ possent manibus militum ferri. Quid referam Mantuanorum triumphum, quem Mæbellæ suæ Ducissæ, cum summo plene

dore apparuerant. Parum illis erat, muros ciuitatis ad ingressum eius serico & purpurâ tegere, parum triumphales arcus struere, nisi aurea corona, per statuas miro artificio sculptas, eius capiti imponeretur. Choro musicali occinente Ingredere diuum genus. Ad manus verò clauis ciuitatis submitterentur, cum inscriptione: Succede nostris penatibus. Sed umbra hæc est, ad triumphalem hodiè ingressum, sanctissimæ Virginis in cælestia regna. Attolle oculos ad astra, inquit Damianus, & muentes occursum longe dignerem. Effunduntur innumera Angelorum ac Sanctorum legiones, ingreditur sanctam Ciuitatem Regina suæ varijs obsequijs famulantes. Prodis in occursum triumphans Saluator, & sublimibus Matrem suam comijs celebrat. Insuper ipsa Sanctissima Trinitas, eam honorificentissimè excipit. Ita palam fatetur S. Bernardus, Serm. 1. de Assumptione. Quis ait cogitare sufficit, quàm gloriosa hodiè mundi Regina processerit, & quàm deuotionis affectu in eam occursum, celestium legionum, prædierit multitudo, quibus ad thronum gloriæ cantica sua deducta, quàm placido vultu, quàm serenâ facie, quàm diuini amplexibus suscepta à Filio, & super omnem exaltata creaturam. Et processit, decuit, ut vniuersi Angelorum spiritus, Virgini Desparæ occurrerent, cum in cælos assumeretur, quia illa sublimi sanctitate, & virtutum omnium perfectione ita eminebat, ut quicquid perfectionis & virtutis, sparsim in illis reperiretur, in ipsâ collectim, admirabili cum excessu eluceret. Ut docet Vbertinus Cassalius lib. 4. Arboris vite cap. 38. Virtutes inquit, in Virgine fuerunt, in summo per-

Dominum

S. Bernardus

Vbertinus

Cassalius

fectionis, tam ad agendum, quàm ad patiendum, in tanta incomprehensibilitate humano intellectui, ut merito dicatur quasi visio maris. Quod denique sanctissimam Virginem cælos ingredientem, tota Trinitas maximis honoribus affecerit, congruum erat: quia Sanctissima Trinitas, per Virginem ad notitiam hominum peruenit, ut docet Gregorius Taumaturgus, oratione in Annuntiatione. Per te inquit, o Beata Despara, supersubstantiali Trinitas mundo innotuit. Quare itaque sanctissima Virgo, voluit expectare diem iudicii, quo futura est resurrectio corporum; sed postquam Anno ætatis 72. obdormiuit, statim triduo post, ad Ciuitatem Sanctam Ierusalem properauit; ostendam.

Ut Sanctissima Virgo, non expectato die iudicii in glorificato corpore ad cælum, ad ciuitatem illam empyream in quadrum positam assumeretur, requirebat hoc magna cæli egestas, quia per rebellionem Luciferi, desolatum erat; qui tertiam partem stellarum, id est Angelorum, suæ maledictæ conspirationi adhaerentium, in tenebras æternæ damnationis traxit, iuxta illud Apoc. 8. Percussa est tertia pars stellarum, ita, ut obscuraretur tertia pars eorum. Quod clariùs elucidat idem S. Ioan.

Apoc. 12. Et proiecit draco ille magnus, qui vocatur Diabolus, & Sathanas; in terram, & Angeli eius cum illo missi sunt. Perdidit ergo cælum splendorem, & ornamentum suum, quando illas stellas lucentes, postea verò malitiâ denigratas, perdidit. Proinde opus erat, ut ad suum pristinum splendorem, & opulentiam rediret. Quod Deus manifestè indicare voluit, quando carnem humanam suscepit, Angelum ad Virginem in Nazareth misit, in illâ parua ciuitate, nouos quærens thesauros, quibus cælum depauperatum adimpleret, & pulchrius, quàm antea, exornaret. Sic censet D. Bernardus: Mirari ait, quod parua Nazareth mansio Filij Dei destinetur, ne mirere: latet enim in ea Magnus Dei thesaurus, scilicet; Virgo Maria. Quasiuit igitur Dei Filius thesaurum in terris; apud sanctissimam Virginem, hoc est; naturam humanam, quâ velut purpurâ regiâ indueretur. Hunc autem thesaurum, non alibi nisi apud Virginem sanctissimam inuenit: quia non solum decuit, sed etiam oportuit, Deum hominem ex Virgine nasci. Ut constanter asseruat S. Anselmus lib. cur Deus homo, Cap. 2. inquit: si nunc omni disputatione asserendum est, quia de Virgine Deum & hominem nasci oportet: quia mundus & honestus procreatur homo ille, de sola Virgine, vel semina; quàm de commixtione viri & femine, sicut omnes alij filij hominum.

S. Trinitas
per te
inquit
o Beata
Despara
supersubstantiali
Trinitas
mundo
innotuit

Gregorius
Taumaturgus

S. Virgo
Anno ætatis
72. obdormiuit
statim triduo
post, ad Ciuitatem
Sanctam Ierusalem
properauit

Cæli egestas
requiritur
B. V. M.
assumptio
ad cælum

Apoc. 8.

Apoc. 12.

S. Bernardus

S. Bernardus

Deum hominem
ex Virgine
nasci oportuit

S. Anselmus

Postquam autem cælum vidit Dei Filium, iam suum thesaurum & ornamentum, apud Virginem sanctissimam inuenisse, protinus enixè laborare cepit, ut per illam quoque velut fulgentissimam Stellam, illa stellarum ruina, per rebelles Angelos facta, in se restauraretur, illud Numeror. 24. inelamans: Oriatur Stella ex Iacob, & consurgat. Cuius postulationi, motem gerens Sanctissima Virgo, progreditur hodiè quasi aurora consurgens, & velut stella matutina, ex cuius præsentia, tantum splendorem cælum recepit, cui nec parem antea habuit, nec vnquam postea maiorem habiturum est. Quem admodum probat S. Anselmus cap. 8. de excellentiâ Virginis, ubi de gloriosâ Assumptionis die, sic dicit: Dies illa, non solum te Domina, infallibiliter subleuauit, sed cælum ipsum, quod penetrasti, nec non cuncta, quæ in eo sunt, noua & ineffabili gloriâ decorauit: quia priorem gloriam eius, ultra quàm dici possit, aut cogitari, magnificauit. Nam cum te Domina illuc ascendit, noua illud, & præcellens virtutum tuarum dignitate irradias, immensâq; miserationum tuarum & gratiarum luce perlustras. Quod comprobât S. Bernardus Serm. 1. de Assumptione: Marie præsentia totus illustratur orbis, adeò, ut ipsa celestis patria clariùs rutilet, Virgineâ lampada irradiata fulgore.

Scio non paucos magni nominis Heroas, multas mirum in modum condecorasse prouincias, Præclaris facinoribus. Dux Aratus Sicioniam Ciuitatem in quâ natus fuerat, illustrauit, eamque ex infestissimâ hostium tyrannide eripiendo, libertati restituit. Timoleon patriam suam Corinthum, ab ærumnis mirum in modum erexit, hostibusque expulsi, eam locupletauit, opimis ex bello spolijs repositis. Annibal Carthaginem subleuauit: Epaminonda Thebas, Pyrrhus Epiroras, Leonidas Spartam, Cleomenes Lacedæmoniam: & alij alias mundi Monarchias ac Ciuitates. Sed vana hæc sunt, in comparatione, & gloriâ sanctissimæ Virginis, quâ cælestem illam Hierusalem, condecorauit, multoque pulchriorem, & diuiniorem, quàm antea esset, reddidit. Quod faciliè tali argumento demonstro: S. Dionysius fide ac Theologiâ sublimis, videns Beatam Virginem, adhuc in terris commorantem, ad inconsecrâ illius maiestatis fulgorem, planè semiuivus hæsit, præ ingenti gaudio obstupuit: ita ut veram in ea Deitatem credere paratus esset, nisi fides, quâ iam instructus fuerat, obuiasset. Considerate ergo, si Beata Virgo adhuc inter mortales degeat, necdum illa bea-

Ruina Angelorum per Mariam restaurata.

S. Anselmus

S. Bernardus

Timoleon Corinthum erexit.

Qui fuit præclaris factis ciuitates illustrauit.

S. Dionysius fide ac Theologiâ sublimis, videns Beatam Virginem, adhuc in terris commorantem, ad inconsecrâ illius maiestatis fulgorem, planè semiuivus hæsit, præ ingenti gaudio obstupuit.

Mantuanorum
splendor
in aduentu
Mæbellæ

illâ beatitudinis celestis pulchritudine, cornicane, tantam maiestatem præferebat, ut diuinitatem redolere videretur; quantum in gloriosâ illâ maiestate, cum lum ascendens, ornamentis illi addidit.

Defuit cælo plenitudo Hierarchiarum, quoniam ex omnibus lapsi Angeli, in ignem æternum detrusi sunt; hunc defectum in suâ Assumptione, supplicat sanctissima Virgo, quia peculiarem Hierarchiam constituit. Ita affirmat Gerson super Magnificat, tract. 4. Virgo inquit sola constituit huiusmodi secundam, sub Dei throno, & vno hierarchâ primo & summo, apud quam hierarchiam humanitas filij sui sola sedet & subleuatur. A dextris virtutis Dei, per unitatem suppositi. Hugo verò Cardinalis, clarius exponit illa verba Ecclesiastici, 24. Thronus meus in celum, id est, inquit, sedes mea, in celo iuxta Christum hominem. Confirmat Serm. de Assumptione: Nec in mundo inquit, dignior locus fuit Virginali vteri Templo, in quo MARIA Dei Filium suscepit, nec in celo sublimior regali throno, quo MARIAM, eius filius subleuauit. Subleuata igitur est sanctissima Virgo in celesti aula, ad thronum eminentem super celestium spirituum Hierarchias: quia cum sit Regina & Imperatrix cæli, thronus eius debuit esse altior omnium creaturarum. Et licet thronus Beatæ Virginis, sit distinctus à throno Christi, eò quod Christus sit incomparabiliter excellentior, qui & ob unitatem hypostaticam, & ob maiorem sanctitatem superabat excellentiam Virginis. Effetamen illi proximum dicit Regius Vates Psal. 44. Assistit Regina à dextris tuis. Quem locum Bellarminus ita exponit. Assistit sponsa Christi, quæ Regina est à dextris tuis; id est proxima tibi, & in loco summi honoris infra regalem thronum. Neque obstat quod Hierarchia, importet pluralitatem personarum, proinde non videtur, quod sola Virgo possit constituere Hierarchiam, distinctam à tribus Angelorum Hierarchijs. Tum quoque quia tres Angelicæ Hierarchiæ, representant sanctissimam Trinitatem. Proinde sicut tres sunt personæ diuinæ videtur, quod sicut in Deo non potest esse quarta persona, ita in cælis quantam Hierarchiam distinctam à tribus Angelorum Hierarchijs dari non posse. Respondetur enim quantum ad primum. Si accipiatur Hierarchia, prout aliquem statum perfectissimæ gloriæ significat, tunc rectè dici potest, à sola Beatâ Virgine in cælis constitui hierarchiam distinctam, nam de huius essentiali ratione non est, continere formaliter plures personas beatas: sed sufficit continere eminentem

perfectiorem plurium beatorum. Hanc autem contineri à Beata Virgine docet S. Ephrem de laudibus Mariæ. Nulla inquit comparatione omnibus superis exercitiis gloriosior est. Quod adhuc magis illustrat Gerson tract. 3. super Magnificat. Ita inquit breui compendio Mariæ beatitudinem notam tibi fieri da sibi per eminentiam, quidquid in creaturis videtur, melius ipsum, quam non ipsum, & si non formaliter, tamen eminenter, quantum distanter ad eam. Quantum verò ad secundum, dicitur: Quod licet tres Hierarchiæ Angelicæ, representent sanctissimam Trinitatem, per hoc tamen non tolli, quominus illa constituat distinctam Hierarchiam. Quia magis sanctissima Virgo Trinitatem representat, ob suam eminentissimam perfectionem, quam Hierarchiæ Angelicæ, ut præclare docet S. Bonaventura in speculo Cap. 7. Præter assumptam inquit, à verbo naturam, nullum est opus, nulla creatura, in qua tanta diuina gloriæ materia relecta fuit in MARIA. Quætere hic non nemo posset, in quoniam formaliter consistat essentialis gloria, seu beatitudo Deiparæ, quâ illam illius super omnes creaturas cumulauit. Scotus in 4. Sent. dist. 49. q. 3. 4. & 5. censet in amore amicitie, quo sicut beati, ita & Virgo D. B. V. M. diligit. At verò S. Tho. 1. secundæ q. 3. art. 4. docet eam consistere in actu intellectus, accedente prout verò in actu voluntatis. Essentialis itaque gloria, seu beatitudo Deiparæ, quemadmodum & aliorum Sanctorum, consistit formaliter in solâ intuituâ cognitione Dei. Ita determinat Scriptura, Sacra Psal. 16. Satiabam, cum apparuerit gloria tua, apparere autem conuenit intellectui, ut euidenter docet S. August. Lib. de spiritu & literâ Cap. 3. vbi dicit: Contemplationis promissum, ad rationem omnium finis, æterna perfectio gaudiorum: in illâ enim visione saturatur æterna desiderium. Contemplari autem, non est primario intellectui, competit. Et clarius adhuc S. Damascenus Lib. 4. de fide. Qui ait, bona egerunt, fulgebunt sicut Solcum Angelum, in vitam æternam, cum Domino nostro Iesu Christo. videntes eum. Atqui non oculis videbunt, cum Deus sit spiritus purissimus, proinde visioni corporeæ improporionatus, ergo intellectu. Quod etiam ipsamet ratio suadet, quia beatitudo essentialiter consistit in ademptione & possessione Dei, quæ possessio debet fieri per operationem, cum beatitudo consistat in ultimâ perfectione, quæ est actus secundus, & operatio. Ergo consistit in intuitu Dei visionem, hæc quippe sola, est ademptio & vera possessio illius, cum faciat

illum

S. Ephrem

Gerson.

Hierarchia Angelorum

S. Bonau.

S. Thom.

S. Thom.

Psal. 16.

S. August.

S. Damasc.

beatitudinem præsentem intellectui, eumque ad se quodammodo trahat. Cum itaque beatitudines formales, non sint omnino æquales in omnibus beatis, ut probat S. Paulus primâ ad Corint. 15. Sicut autem stella differt à stellâ in claritate, sic etiam resurrectio mortuorum. Cuius inæqualitatis causa, remota, sunt partim merita inæqualia singulorum, partim sacramenta, aut alia media, quibus gratiam vnusquisque affectus est. Nam iuxta mensuram gratiæ habitualis, confertur beatitudo. Indubitatum est Virginem sanctissimam in gloriosâ suâ Assumptione, maiori gloriâ in cælis refulsisse, quam sit in omnibus Angelis, & puris beatis, simul sumptis.

Quod deduco euidentissimis auctoritatibus Sanctorum Patrum. Inprimis Petrus Damianus Serm. 1. de Natiuitate, explicans de Virgine Sanctissimam thronum ait: In rotundo nec principium, nec finem poteris inuenire; ita & gloria, quæ eam transeuntem de hoc mundo excepit, principium ignorat, nec finem, de qua nihil aliud possumus dicere, nisi quia gloriosa dicta sunt de te ciuitas. Sanctus Ildephonus Ser. 2. de Assumptione: Sic inquit est incomparabile, quod gessit, & ineffabile quod præcepit; ita est incomprehensibile præmium gloriæ, quod meruit. Vbertinus Casalius lib. 4. arboris vitæ, cap. 41. Ipsa ait tantum accepit de Dei gloriâ, quantum est donabile pure creature in æternum, & proportionaliter plus ei, quam omnibus alijs creaturis simul sumptis datum est. Neque desunt rationes ad id comprobandum, quantum enim quis ad maiorem beatitudinem est electus, tanto magis videtur pro ipso Christus passus. Ergo cum Christus teste Dionysio Carthusiano, magis pro Virgine redimendâ passus sit, quam pro omnibus alijs prædestinatis, iuxta illud Galat. 2. Qui dilexit me, tradidit semetipsum pro me. Vbi S. Paulus, redemptionem Christi omnibus communem, soli Virgini primario & principaliter fecit peculiarem. Sed non mirum: agnouit enim hoc, ex ipsiusmet Sponsi celestis oraculo. Cantic. 2. de Virgine loquentis sic: Ordinauit in me charitatem. Alij exponunt: Vexillum amoris eius super me. Id est, crux sancta, in quâ Christus pependit. Vnde cum Christus in cruce Spiritum emittere vellet, inclinavit caput erga matrem ibi stantem, quia amor instar ponderis inclinatur, & quantum potest, trahit amantem ad obiectum amatum: Amor meus, pondus meum, illo feror, quocumque feror. Proinde Christus, præ nimio amore inclinans se de cruce ad Virginem, indicare voluit, se pro illius amore, præcipue mortem

S. Virginis gloria maior, quam Angelorum & omnium beatorum.

Damianus

Ildephon.

Vbertinus Casalius

Christus magis passus pro B. Virgine.

Galat. 2.

Cantic. 2.

illam subire. Cum ergo inquam Christus, magis pro Virgine redimendâ passus sit, debuit etiam illam sublimare tantâ beatitudinis gloriâ, in quâ plures essent perfectionis gradus, quam in beatitudine simul sumptâ, omnium Angelorum & beatorum.

Atque propter hanc exuberantem gloriam, triplici aureolâ sanctissima Virgo donata est in cælis; videlicet Martyrij, doctoratus & Virginitatis, ut aperte indicant illa verba Cantic. 4. Veni de Libano Sponsa mea, veni de Libano: veni coronaberis de capite Amanâ, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus leonum, de montibus pardorum. Quem locum, Delius, de tribus Deiparæ aureolis explicat, per Amanâ intelligens aureolam Martyrij, per Sanir aureolam Doctorum; per Hermon aureolam Virginitatis. Et profectò, quod sanctissima Virgo insignita sit aureolâ Martyrij, ex eo deducitur. Quia Christus Dominus, fuit verè & propriè Martyr, quoniam propter veritatem morum & doctrinæ, mortem atrocissimam, à Iudeis sibi violenter illatam pertulit, ut docet S. Thom. in 4. Sent. dist. 49. q. 5. art. 5. Atqui Beata Virgo summam cum Christo habuit coniunctionem, tum ratione maternitatis, amoris, & perseverantiæ in fide; tum ratione participationis passionis Christi. Ut egregie docet Laurentius Iustinianus Lib. de triumphali agone cap. 21. Dùm inquit cruci filium affigeretur, pendebat ante matrem filium: quid dicam? pendebat internâ cruce sublata, ante filium mater. Ergo simul cum Christo Martyr effecta est, nam licet Christi interfectores, directè non intenderent illam propter Christum affligere, re ipsâ tamen persequendo Christum, & ipsam persequerentur, atque occidendo Christum, quantum in ipsis erat, eam interficiebant. Qui modus passionis & persecutionis, sufficiens est ad Martyrium, ut constat ex Innocentibus, qui verè fuerunt Martyres, licet persecutores non intenderent, occidere eos propter Christum, sed solam interficere Christum. Imò S. Ephrem. Oratione ad Virginem, non solum illam vocat Martyrem, sed Martyrum honorem atque decus. Et Mendoza in suo viridario lib. 2. de floribus Sacris, problem. 7. existimat B. Virginem recepisse aureolam Martyrij, ex opere operato, non ex opere operantis.

Aureolâ verò doctoratus, ita eminenti insignita fulget B. Virgo, ut in eâ plus decoris, quam in omnibus alijs Doctorum aureolis, collectiue sumptis emicet. Ita procla-

S. Virgo triplici aureolâ donata in cælis. Cantic. 4.

Delius.

S. Thom.

Laurentius Iustinianus.

Gabriel.

proclamat Gabriel in 4. dist. 49. q. 4. art. 3. affirmans. B. Virginem Doctorum aureolâ, reliquis alijs præstantiori esse coronatam, quoniam non solum vulgatum hominum, sed & Apostolorum, & Magnorum Theologorum doctrinâ fuit; ac Ecclesiæ rectores, Patres, & Magistros, suâ sapientiâ illuminavit. Quod ipsa ratio ad oculum monstrat, quia Aureolâ Doctoratûs datur illis, qui suâ scientiâ Ecclesiam illustrârunt, contra hostem animarum strenuè decertando. Neque requiritur ad huiusmodi aureolâ assecutionem, ut hoc fiat per publicas coniectiones, sed satis est, quod modo proficuo veritas, & fidei Catholicæ doctrinâ, in aliorum mentibus insinuetur. Quemadmodum docet

S. Thom. in 4. dist. 49. q. 5. art. 5. ad 8.

5. Fuit itaque Sanctissima Virgo Apostolorum doctrinâ, & Euangelitarum magistrâ. Sic censet S. August. Serm. 6. de tempore. *Magistra inquit gemium mansit cum*

S. August.

Rupertus.

Apostolus MARIA, ut doctrinâ. Et Rupertus Serm. 11. de Beata Virgine post ascensionem Christi in cælum dicit: *tunc fuit tempus Beata Maria loquendi Apostolo & Amico Dei. & talia loquendi, qualia ante portare non poterunt.* Quemadmodum ergo B. Virgo, in gloriâ essentiali, superat omnes beatos, tam Angelos, quam homines; ita etiam in eius doctorali aureolâ, plus decoris emicat, quam in omnibus Doctorum aureolis collectivè sumptis, quoniam accidentalit gloria, essentiali commensurari debet.

Tandem aureolâ Virginitatis præ cæteris virginum aureolis, multo nobiliori & perfectiori, insignitam esse Sanctissimam Virginem, facile constat tum ex eo, quia est Regina Virginum, Reginz autem coronâ, ancillarum ornamentis pretiosior esse debet. Tum ex eo, quia Sanctissima

Virgo, suâ virginitate, omnes virgines longè superavit. Siquidem virginitas Mariæ, in partu quo Christum edidit, aucta fuit. Ut docet S. August. Serm. 15. *Crenit in eius partu integritas potius corporis, quam decrevit, & virginitas ampliatâ est potius, quam fugatâ.* et Tom. 10. in Natali Domini Ser. 22. attribuit Mariæ incrementum Virginitatis ex partu. *Audiat inquit omnis ætas, quod nunquam audiuit; Virgo partu suo nupsit Virginitatem, dum pareret, duplicavit.* Cuius rei evidentiissima ratio habetur, quia Christus ideò de Virgine nasci voluit, ut amorem Virginitatis excitaret in animabus. quemadmodum docet S. Cyrillus, Cathedesi. 12. inquit: *Domini ut Virgines efficiat animas, de Virgine nasci voluisse.* Ergo decebat, ut nascendo, suo contactu virginitatem sacra- ret in matre, & ad lumen produceret incrementum. Quoniam igitur B. Virgo, tantum habuit Virginitatis affectum, ut plus illam æstimaverit, quam dignitatem maternitatis Dei, quod clarè constat ex illâ eius responsione, ad Angelicam annuntiationem. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco.* Lucæ 1. dubio procul, virginitas in illâ, modo quodam infinito aucta fuit, & consequenter eius virginitatis aureolâ, debuit infinities excedere omnes aliarum Virginum aureolas.

Quocirca cum sanctissima Virgo, in suâ gloriosâ Assumptione, cæli egestatem sublenaverit, ruinas illas per malos Angelos factas reparando, & plus ornamenti atq; splendoris, quam fulgentissima stellâ eidem conferendo, nos pariter ad eius

Maiestatem confugiamus, ut egen- tissimas gratiâ diuinâ animas nostras, suâ quâ plena est, gratiâ repleat, & Deo inseparabiliter copulet.

S. August.

Virginitatem Mariæ ex partu Christi aucta.

S. Cyrillus.

Lucæ 1.

Christus curio- rum exi- uit orare.

S. Amb.

DIE SANCTI BARTHOLOMÆI,

CONCIO PRIMA.

Exijt IESVS in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. Luca 6.

Mons orationi destinatus, est Ecclesia Sancta; gradus, quibus in eum ascenditur, sunt prudentia, mundi contemptus, vana gloria fuga.

BEnè tecum agitur ô mater Ecclesia! benè tecum agitur in loco peregrinationis tuæ, ô dilecta Dei Christianitas! Nam & de cælo, & de terrâ auxilium tibi venit. Fulcrum è cælo tibi porrigitur: quia Angeli Sancti, qui ad custodiendum te, destinati sunt, dies noctesque insomnes ducunt, ne furtiva hostium incurio te occupet. Quemadmodum protestatus est ipse Deus per Prophetam loquens: *Super muros inquit, tuos Ierusalem constitui custodes, totâ die, & totâ nocte in perpetuum non tacebunt.* De terrâ tibi fuit propugnaculum: quia Patroni Sancti, quos in humanæ fragilitatis cunabulis, nutruisti & educaisti, mutuâ conspiratione tibi cupiunt patrocinari. De cælo insuper tibi venit omne subsidium: quia dux & Saluator tuus Christus IESVS, suis orationibus te, cunctis quibusdam fortissimis sagagit munire. Nam quid oro causæ, quod Dominus noster exierit in montem orare? Num forsitan, ut pro seipso obsecraret? sed cum & naturâ, & voluntate, sit à Patre æterno indiuisus, lædere illum nequaquam potuit. Num, ut potius pro seipso impetraret aliquid? sed frustra: quia omnibus superabundat: Omnia enim posuit Pater in potestate Filij. Quæ igitur orationis necessitas? Scilicet nostra indigentia, ut supremus Pater, in quibus deficiamus, illâ oratione Christi victus, nobis subministret. Hanc enim rationem assignat, D. Ambrosius, lib. 5. super Lucam cap. 6. *Noli inquit insidiarices aperire aures, ut putes Filium quasi infirmum rogare, ut impetret, quod implere non possit: potestatis enim Auctor est. Sed cum sit advocatus noster, pro nostris vult intervenire peccatis. Non ergo quasi infirmus, sed quasi pius orat.* Cuius rationis, pulchram reperio figuram in veteri te-

stamento, ubi dicit sacer textus: *Clamavit Samuel ad Dominum pro Israël, & exaudivit eum Dominus.* Cuius postulationis, à Samuele ad Deum fusa, rationem sacer textus reddit: *Dixeruntque inquit ad Samuelem, ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, ut salvet nos de manu Philistinorum.* Hoc est; postquam impares se Hebræi, propulsandis Philistinis crediderunt, vires humanas considerando. Quia Philistini armati promptiq; ad bellum concurrebant; ipsi verò Hebræi sine armis, nihil minùs; quàm bella cogitabant. Ideò confugerunt ad diuina præsidia: nimirum, ad preces Samuelis, quas continuas & ferventes postulabant. Quod si quispiam, scire voluerit, cur non ipsi statim ad Deum confugerunt oraturi? sed potius Samuelem, ut Deum oraret, deprecati sunt. Causa est: Quia qui volunt aliquid à Deo impetrare, non suâ tantum auctoritate nituntur; sed quàm plures possunt, ad Deum submitunt precatores. Vnde Pharaon ad Moysen & Aaronem dicebat: *Orate Dominum ut auferat vana à me, & à populo meo.* Et Hebræi ad Hieremiam: *Cadit oratio nostra in conspectu tuo, ora pro nobis ad Dominum Deum tuum.* Deniq; & ipse D. Paulus, quamvis ad orandum Deum efficacissimus; tamen aliorum preces fidelium requiebat: *De cætero inquit fratres orate pro nobis, ut sermo Dei currat, & clarificetur, sicut apud vos.* Præterea, quia Hebræi tunc, de suorum scelerum conscientia erubescerent, ad Deum beneficia rogaturi accedere non audebant, veriti, ne excludi potius, quàm audiri mererentur. Ideoq; innocentem Samuelem, pro se nocentibus, ad deprecandum interposuerunt; ut pro illis Deum exoraret. Quemadmodum olim femina Thecuitis, pro Absalone Dauidem exoravit: Bethsabee, cundem

1. Reg. 7.

1. Reg. 7.

Multipli- cati in- tercessio- ribus, fa- ciliter De- um exor- amus.

Exod. 3.

Hierem. 24. 20.

2. Thesal. 3. 10.

1. Reg. 12.

1. Reg. 1.
1. Sam. 7.
2. 5.

Carthus.

Ad Christi
triplici
capite per
tinet ora-
tio pro ho-
minibus.

1. Amb.

Matth. 16.
2. 13.

Monstratio
onis est
Ecclesie.

Luc. 9.

1. Reg. 1.

eundem Regem pro Salomone: Esther
Assuerum pro Mardocheo. Tertiò de-
mum, quia tantum Samuelis sanctitati
deferebant, ut vnam illius orationem,
plus apud Deum, quam aliorum omnium
preces, valituram arbitrentur. Quasi
dicerent (inquit Carthusianus) de pro-
prijs meritis non presumimus, nec de
viribus nostris confidimus; sed te esse
Dei amicum cognoscimus. Atquæ ad ex-
triplici capite, primo sanctitatis: secun-
dò dignitatis Prophetice: tertiò pote-
statis iudiciarie, ad Samuelem pertine-
bat. Deum pro suis subditis in summo
discrimine constitutis deprecari. Hæc
certè Samuelis obsecratio, imago fuit
Christi orantis. Nam etiam ad illu ex tri-
plici capite, scilicet, Saluatoris, Redem-
ptoris, & aduocati, pertinebat pro uni-
uerso fidelium populo orare, ut docet
D. Ambrosius lib. 5. super Lucam cap. 6.
S. Aduocatus inquit est, debet pro meis inter-
uenire. Verum ut nobis Christi oratio
prosit, debemus cum illo in montem
ascendere ad orandum. ut videtur nos
ipse met hortari, inquit: *Suscite hic,
& vigilate mecum.* Montem igitur vobis ad
orandum idoneum, & modum, quo ascen-
dere possitis, ostendam.

Montem, in quo Christus Dominus
Patri æterno suauissimam persoluit ora-
tionem, esse sanctam Ecclesiam, ipsamet
incarnata Sapientia protestata est. Quan-
do templum illud Hierosolymæ ingressus
Christus, omnes ex illo negotiatores ex-
cluit: *Et ingressus in templum caput euertere ven-
dentes ex illo, & ementes.* Ut ostenderet,
non negotiationis; sed orationis, non
colloquij, sed obsequij diuini: non frau-
dis, sed simplicitatis: non murmuratio-
nis, sed meditationis locum illum fuisse
proprium. *Domus inquit mea, domus oratio-
nis vocabitur.* Et reuera decet, non alibi;
quàm in Ecclesiâ sanctâ Deum orare;
quandoquidem, hic locus est Deo pecu-
liariter consecratus. Oratio autem, cum
sit actus quidam religionis, in loco san-
cto exigit fieri. Quemadmodum diuino
Spiritu prædixit Propheta: *Inter vestibulum*
*inquit & altare, plorabunt sacerdotes ministri Do-
mini, dicentes: parce Domine parce populo tuo,
& ne des hereditatem tuam in opprobrium.* Vbi
non tantum personas, quæ orare debent,
nec verba tantum, quibus vtuntur in-
orando; sed locum simul orationis, esse
templum, designat. Quasi ostendere vel-
let, in templi meditullio, plus valituras ho-
minu orationes; quam alibi. Quid enim
ia templo Dei non obtinet, qui ad illud

affectu spirituali, non carnali venit. Ve-
nerabilis ille, & canitie decorus senex Si-
meon, venit in Spiritu in templum, & ecce
ibi Christum inuenit, inuentum quasi
thesaurum pretiosum in vlnis complexus
est; complectendo, tanquam desideratis-
simam mundi salutem confessus; adeoq;
summâ perfusus lætitiâ fuit, ut statim eu-
peret dissolui inquit: *Nunc dimittes ser-
uum tuum in pace, quia viderunt oculi mei saluta-
re tuum.* Quasi diceret: satis mihi Do-
mine gratiz tuæ, sat felicitatis concess-
um est, dum te iam conspexi, & mani-
bus attrectavi, quem ab orbe condito,
captiuum genus humanum, in sui redem-
ptionem, seruentissimis suspirijs euoca-
bat. Iam proinde curis secularibus las-
satum corpus, sub vmbra mortis con-
cedere, & quiescere permittit. Ingressus
est hanc orationis domum publicanus: &
ecce totus iam in vitijs arfactus, ceu de
nouo pullulantibus virtutum ramis re-
floruit, pulchrius recuperatâ virefcens
gratiâ; quam rosa purpureo decore su-
perbiens.

Verum, non aliter ad sanctam Ec-
clesiam patet aditus; quam per ascensum.
Quoniam & ipsi diuino cultui destinati
Sacerdotes, non aliter in templum Dei ve-
niebant, quam ascendendo. Nam de Elca-
nâ Sacerdote, dicit sacra pagina: *Et ascen-
debat inquit, vir ille de ciuitate sua statum die-
bus, ut adoraret, & sacrificaret Domino exerci-
tuum in Silo.* Vbi imprimis, dicitur ascen-
disse in Ecclesiam sanctam, propter mu-
neris dignitatem, ad quod exequendum
pergebat. Quasi omnis, qui ad Deum
orandum, & colendum proficiscitur, quo-
cunq; ex loco, & ad quemcunq; tendat,
semper ascendere videatur, sicut Christus
Dominus suis Apostolis dixit: *Vos ascendi-
te ad deum festum hunc.* ad significandum,
quod hic ascensus, non à sublimitate lo-
ci, sed ab excellentiâ festi proueniat.
Vnde Ecclesia sancta tota appellatur,
ciuitas super montem posita. Non quod re ipsâ
in montibus fundata sit, sed quia caput
illius est Christus Dominus, qui de excelsis
celorum habitaculo venit. Hinc & habita-
culum eius dicitur esse sursum, scilicet
Ecclesia sancta. Quia quoties Ecclesia
sancta, frequentibus Deum orationibus,
& sacrificijs veneratur, toties dicitur,
ascendere. *Quæ est ista, quæ ascendit per de-
sertum sicut virgula sumi, ex aromatibus myrrha
& thuris, vniuersi pulueris pigmentary.* Ora-
tiones enim & sacrificia, sunt Ecclesie
gradus, quibus à terra in celum eleua-
tur. Triplici autem gradu, ut video, ho-
mo ascen-

Simen in
templo
Christum
inuenit.

Luc. 11.

1. Reg. 20.

1. Reg. 20.
2. 5.

Matth. 9.

Deut. 26.
2. 15.

Deut. 32.
2. 17.

Cantic. 2.
2. 6.

Triplix
gradu ho-
mo ad o-
randum a-
scendit.

Matth. 10.

Prudentia
necessitas

Serpens in
guttore ve-
nenum af-
feruat.

Mustela
quomodo
serpentem
interimit.

mo ascendere potest in Ecclesiam ad
orandum. Primo, per prudentiam. Nam
Christus Dominus mittens Apostolos ad
propagandam Ecclesiam sanctam, hanc
principalem virtutem in illis requisivit:
*Estote inquit prudentes, sicut serpentes, & sim-
plices sicut columba.* Quasi diceret: si glo-
riam Dei vultis propagare, si maiestatis
eius potentiam laudare desideratis, si ho-
nori eius defendendo vestra mancipatis
pectora; ante omnia, prudentia vobis
necessaria est: quia hæc sola docet, quid
sit fugiendum, & quid tenendum. Hæc
instruit hominem, ut non superbiat, nec
innitatur rebus temporalibus, neq; mi-
retur de rebus transitorijs, quod sint mu-
tationi obnoxiz. Vtque ea, quæ possidet,
tanquam aliena se possidere aduertat.
Prudentia præscribit, ut quæ non potes
perpetuò tenere, fructuosè permittas abi-
re. Prudentia admonet, quomodo præ-
sentia ordines, quomodo præteritorum
recorderis, & quomodo futura prouideas.

Sed, quid est, quod Christus Domi-
nus, Apostolorum prudentiam, ad ser-
pentis astutiam, & columbæ simplicita-
tem comparauerit? nisi ut ostenderet;
quod, neque sola prudentia, neq; sola
simplicitas, homini sufficiat ad salutem.
Sed ambo connexa esse debent. Simpli-
citas enim sine prudentiâ, stultitiâ repu-
tatur; prudentia quoq; sine simplicitate,
superbia approbatur. Astutia serpentis
in quatuor diuiditur partes. Prima est,
quia totius serpentis venenum in solo gut-
ture colligitur, & ibi naturaliter solo na-
turæ instinctu serpens venenum suum stu-
det seruare, ut si quando necesse fuerit,
in promptu habeat, vnde se defendere
possit. Sed in hac parte serpens interdum
decipitur. Mustela enim semper serpenti
aduersatur, & ante foramen cauernæ se
ponit, atq; serpentem prouocando, tam-
diu vmbra caudæ suæ solerter illudit, do-
nec ipsum egredi faciat. Quo cognito
mustela desuper ascendit, insidias tendens,
ut cum serpentis caput viderit, capita-
lem vindictam sumat de hoste, quem
nusquam diligere potuit. Prouocatus
itaq; & illus serpens, extra cauernæ fo-
ramen caput emittit, cumq; nihil deor-
sum videat, verso gutture respicit sursum.
Sed mustela opportunu tempus spectans,
celeriter impetum faciens, dentes impi-
mit circa venenum, & sic absq; periculo
inimicum occidit. Hæc est prima astu-
tia, in quâ mundi istius sapientes, ad
vium depinguntur. Quorum prudentia
non in celestibus, sed in terrenis tota

versatur. verum cum maiore illorum da-
mo. Diabolus enim capitalis animæ ho-
stis, in vmbra mirabilium rerum, sæ-
pè eis illudit, ut cum miseri, securius
per terrenarum prata voluptatum deam-
bulant, incauti à latente sub vmbra ve-
neno pereant. Altera serpentis pruden-
tia est: quod, dum in aquam descende-
re vult, venenum reponat in loco tutis-
simo. Sed reuersus ab aquis iterum resu-
mit venenum. Hæc vestigia serpentis plu-
rimi sequuntur, qui post expiationem
peccatorum, post abrenuntiationem mun-
danæ cupiditatis, post comparatum reli-
gionis sanctæ habitum, post iuramentum
professionis sacræ, post agnitionem san-
ctæ veritatis: iterum serpentis more, re-
deunt ad depositum venenum prauæ con-
suetudinis. Quibus melius fuisset, veri-
tatem non agnouisse; quam post agnitam
retrosum abire. Solum enim in hoc ser-
pentem debemus imitari, ut venenum
deponamus, si quod menti nostræ, per
lubricum vitæ cursum, adhæsit. Sed in
hoc serpentem fugere debemus, ne ite-
rum depositum peccati virus assumamus.
Tertia prudentia serpentis est, quod ve-
terem pellem per singulos annos exuat:
quam depositurus angustum foramen in-
quirat, per quod transiens cum dolore,
pellem derelinquit. Sciens se, exutâ pel-
le, longè pulchriorem fore. Hanc pro-
fectò serpentis prudentiam, Christus Do-
minus iuis Apostolis, & in illis, omnibus
Christianis commendauit, ut antiquam
vitiarum pellem, in ipso Ecclesie sanctæ
ingressu deponant, per strictum contri-
tionis foramen procedendo. Quia tunc
primùm homo, in conspectu Dei pul-
chrior apparebit. Per hoc foramen diues
ille Zachæus transijt, quando bona suæ
pauperibus eroganda in animo proposuit.
Ece inquit, dimediam partem bonorum meorum,
*do pauperibus, & si quem defraudaui, reddo qua-
druplum.* In hoc foramine meretrix illa, in
domo Simonis, meretricis habitum de-
posuit, & plorans ad pedes Saluatoris,
vestem sibi renouauit. Quarta tandem
serpentis prudentia est, quod, dum lædi
quæritur in capite, ut vitam conseruet,
totum corpus ad percussionem exponit,
considerans se, licet corpus totum vul-
neretur; si tamen caput illæsum poterit
seruare, damna mortis non senturum.
Adumbratam habetis Catholici in hac
serpentis prudentiâ, quomodo vos amo-
re Christi gerere debeatis. Christus ca-
put vestrum est, vos membra corporis
eius. Quoties ergo seuit mundus, seuit
infer-

Serpens ve-
nenum de-
ponit an-
tequam in
aquam de-
scendat.

Serpens
quomodo
veterem
pellem de-
ponit.

Luc. 19.

Serpens
caput ma-
xime o-
cultat, ne
in illo læ-
datur.

infernus, caput vestrum, scilicet; Dei honorem cupiens abolere: Vos æquo animo cuncta aduersantia, amore capitis sustinete, ut hoc factum in æternam vitam quietem mereamini. Sic fecit Diuus Petrus pro Christo in cruce suspensus, & S. Bartholomæus, cuius hodie memoriam recolat Ecclesia: Qui ut capitis honor illæsus conseruaretur, totum corpus suum excoari permisit. Quia tanta est felicitas pro Deo pati, ut illam cœlesti gloriæ comparet D. Ambrosius, in cap. 1. adz. ad Corinthios. Non minus inquit est solatium; quam tribulatio. Quasi diceret: tanta est gloriæ magnitudo eorum, qui patiuntur pro Christo, ut necessum sit, existimationem gloriæ cœlestis exaggerare atq; amplificare, ut qui in ærumnis versantur, ab hac temporalis passionis gloriâ, ad illam sempiternam aspirant transire. Quia non minus est solatium; quam tribulatio.

In vltimâ cenâ, sciscitabatur Christus Dominus ex suis discipulis, si aliquando illis quidpiam defuisset. Respondere illi, nihil vnquam defuisse. Cui responsioni statim adiecit Christus: Qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium. Mirari hic posset quispiam, quomodo Christus Dominus, qui pacis, concordie, & charitatis, semper fuit amantissimus, iubet eum, qui inermis est, tunicam vendere, & pretium ponere in parando gladio. Quid sit ergo iste gladius, quem suis discipulis emere præcepit Dominus, respondet D. Ambrosius: Est inquit gladius passionis, ut exuas corpus, & ematur tibi sacri coronæ martyrij. Inermis erat, S. Bartholomæus, quia pacis principem; non belli authorem, scilicet; Christum in sym mundo annuntiabat. Verum Christi iussione illectus, tunicam corporis sui vendidit, pro temporaneis cruciatibus, ut pro hoc pretio, gladium felicitatis æternæ sibi compararet.

Secundò, ascensus in Ecclesiam Dei fit, per animæ suæ contemptum, quem admodum docet ipsemet Christus Dominus inquitens: Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam. Vbi, non odium naturale in animam præcipit homini: hæc enim cum sit pars essentialis hominis, & quidem principalis, iuxta naturæ inclinationem, odio haberi nequaquam potest. Sed spirituale quoddam odium imperatur, ut ingeniosè exponit D. Gregorius homil. 37. in Evangelia. Tunc inquit bene nostram animam odimus, cum eius carnalium desiderijs non acquiesci-

mus, cum eius appetitum frangimus, cum voluptatibus reluctamur. Quæ ergo contempta ad melius ducitur, quasi per odium amatur. Non ergo excluditur amor naturæ in animam; sed præcipitur odium culpæ. Quem admodum etiam in eodem Evangelio, propinquos odisse iubemur, non quæ propinquos; sed quæ nobis in diuino obsequio aduersarios, ut ibidem commentatur D. Gregorius. Ametur inquit quislibet in hoc mundo etiam aduersarius, sed in via Dei contrarius, non ametur etiam propinquus. Quisquis enim iam æterna concupiscit, in eâ, quam aggredditur causâ Dei, extra patrem, extra matrem, extra cognatos, extra semetipsum fieri debet, ut ad verum cognoscat Deum; quod in eius causâ; neminem recognoscit. Et statim vterus idem. S. Doctor addit: Amandi ergo sunt proximi, impendenda est cura omnibus, & propinquis, & extraneis; nec tamen pro eadem charitate, à Dei amore fluctandum.

Figite hic vestris in oculis macie animi viraginem Symphorosam, quæ in animam suam, pariter & in filios, naturalem affectum retinuit, simulque spirituale odium adimpleuit. Quando inter acerrimos cruciatibus, quos pro fidei confessione fortiter tolerabat, septem filios, quos mundo pepererat, Christo simul parturiebat. Adhortata singulos, ut matrem sequerentur exemplum, & pro Christo mori potius; quam sine Christo viuere præoptarent. Eia inquit, o mea, non tam pignora; quam viscera: attendite ad petram, vnde excisi estis. Patrem habuistis Getulium Christi martyrem, matrem habetis Symphorosam, ad martyrium festinantem, & exultantem. Quid dubitatis vestros sequi o boni filij parentes: & quæ vobis pro Christo infligentur, non tormenta; sed oblectamenta reputare. Parentes vestri ad plagas pro Christo subeundas, in morem lapidum obduruerunt. Ne quæso filij, ne quæso vestri vobis animi, ad eandem plagis fortiter suscipiendas, remollescant, durate & vos. Quod si patrem, cui robur virile erat, imitari non audetis? certe à matre, quam feminea premit infirmitas, non degeneres excidatis. Hospitior famina imbecilla cruciatibus, patimini & vos constantes viri: meo nutriti lacte, vestro me sanguine recreate. Porrexistis vobis vbera, reddite vulnera: hoc beneficio maternum obsequium rependite. Nullum mihi charius vestræ charitatis argumentum: viam, si vos pro Christo mori sensero. Opto quidem vias vestras, quas habeo meâ cariores. sed ve-

Idem.

Symphorosam
rosæ miræ
fortitudo
circa mar-
tyrium.

vestras pro Christo mortes, quas propiores sentio, præopto. Felicissima sit vita vestra, si felicissima pro Christo morte coronetur. Ita ferè pia mater, quos in vitam eduxerat, inducebat ad mortem. Læta quidem pro collarâ vitæ, sed latior pro morte inferendâ. Condolebat mater filiis, iuxta illud Ouidij libro 1. de remedio.

Quis matrem, nisi mentis inopæ, in funere pati, flexa veat.

Sed martyr, martyribus simul applaudendo felices proinde sunt, qui bona huius mundi amant naturali affectu, sed illa simul detestantur odio culpæ. Sic hodiernus Martyr & Apostolus D. Bartholomæus, amauit mundum, dum cum fidei diuinæ subiugaret. Sed odio habuit mundum, dum honor Dei periclitaretur. Amavit vitam suam, cum Deo obediret: sed odio habuit vitam propriam, dum legibus diuinis relaxaretur. At verò quis est, qui exemplo magni Apostoli vitam præsentem odio habeat? ut æternam assequatur. Equidem aut rarus, aut nullus. Phantastico enim induta apparatu, vita hæc momentanea, multos seducit, multos decipit, multos excæcat. Quæ tamen dum fugit, nihil est; dum videtur, vmbra est: dum exultat, fumus est. Alijs enim ostendit se diuturnam, ut perdat in finem, alijs breuem, ut dum perire volunt, non permittat. Alijs largam se exhibet, ut faciant quicquid volunt, alijs demum angustam, ut faciant bonum. Illud hæc sapientissimo Salomoni, qui pulchritudine & amore præsentis huius vitæ capere, circa æternæ affecutionem naufragare iam experat, nisi tandem diuinæ sapientiæ radio illustratus, exclamasset:

Vanitas vanitatum & omnia vanitas. Suffocauit vitæ temporaneæ amor, venustam inter omnes mundi filias Iesabellam, quæ dum nimium delicijs carnis immersa esset, præda canibus, & pabulum facta est. Adeo, ut scriptura ipsa miserabili eius casui con-

doleat. Hæcine est inquit Iesabek. Quasi diceret: Quod te tuæ pulchritudinis complacentia, quod amor seculi, quod momentaneus voluptatum usus, perduxit. Ad hoc, ut delicatum illud corpus tuum, bestiis laniena, anima verò demonibus rapina cederet. Non hanc o Christiani vitam amare debetis, quam humores tumidant, dolores cruciant, escæ inflant, ieiunia macerant, ioci soluant, tristitiæ consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, diuitiæ superbunt, paupertas deiecit; iuuentus extollit, senectus

incuruat, frangit infirmitas, meror consumit: & super his omnibus mors atrocissima prosternit vi furibundâ. Sed illam o mortalis caro, cum deformitate depressa, debes vitam amplecti, quæ in æternitate consistit. Vbi vita est sine morte, vbi iuuentus sine senectute, vbi lux sine tenebris, vbi gaudium sine tristitiâ, vbi nobilitas & libertas sine iniuriâ, vbi regnum sine commutatione.

Hinc mundi & vitæ præsentis festatoribus, horrendum proponit exemplum D. Augustinus, sermone sexagesimo nono ad fratres in eremo, de Animâ, quæ in ipso mortis egressu, cum suo corpore contendeat. Fuit (inquit S. Augustinus) homo quidam in Agypto, corpore valde secundus, & rerum temporalium omni affluentia stipatus, atq; in tantâ prosperitate positus, ut nihil aliud cogitaret, nisi cuncta quæ poterat mala perpetrare. Nec quicquam de Animæ salute cogitans, totus vixit in peccatis. Accidit tandem

ut infirmitate laborans, morti appropinquaret. Et ecce spiritus eius ad ostium corporis pulsans, terrore ac mœrore concussus exire tardabat. Quia videbat præforibus stare præparatos diabolos, atque inter se multare dicentes. Quid est, quod anima ista tot moras facit? Festinemus, ne forsitan Michael cum socijs suis veniens, illam nobis eripiat, quam per tot annos vinculis nostris constrinximus. Tunc vnus demonum respondit: nolite timere, nostra est. Ego operæ eius scio, ego semper cum isto homine diebus & noctibus fui. Quo audito misera illa anima exclamauit: Heu mihi quare vnquam creata fui! Væ mihi, quare vnquam in hoc corpus intraui. Væ mihi, quod vnquam in isto pessimo carcere carnis exstiti. Væ tibi corpus miserum. Quare alienas rapuisti pecunias. Tu facultates pauperum & substantias eorum in domum tuam congregasti. Tu cibarijs delicatis te nutrebas, & ego salutem esuriebam. Tu vinum bibebas saporosum, & ego fontem vitæ sitiebam. Tu te pretiosis decorasti vestibus, me nudâ exstante virtutibus. Tu secundum eras, & ego macra. Tu rubicundum, & ego pallida. Tu hilare, ego mœsta. Sed ecce iam modo esca vermium es, & putredo, & puluis. Requiesces per modicum tempus in terrâ, & postea mecum in infernum deduceris, tormenta sicut ego passurum æterna. His dictis corpus sudare capit, & spiritum reddere. Tunc malus animæ illius custos, aut potius suggestor

S. August.

Exemplum
horrendum
moriente
homine.

R 3

gestor maiorum, apprehendens eam dixit. Nolite socij, polite, moram facere: sed tridentes acutissimos apprehendite, & cum dolore in oculos eius figite. Quicquid enim vidit, suae pulchritudinis suae turpe, totum concupivit. Pungite os eius dolosum atque falsum: in quo nec pietas, nec misericordia, nec charitas, nec bonitas locum habuit. Pungite manus eius rapaces, quae ad furtum, latrocinium & rapinam promptae, ad opera autem pietatis tardae fuerunt. Pungite demum pedes eius, qui ad omne malum veloces semper existerunt. Atque tunc statim animam illam miseram de corpore electam, membratim pungentes, in tenebrosam inferorum carcerem precipitauerunt.

Damnati puniuntur in omnibus membris quibus peccaverunt.

Quorsum haec visio exhibitae fuit? profecto ad hoc, ut palam fiat omnibus, quod quibuscumque mundus nimium arridet, quibus plus sapit terrena mundi vanitas, quam aeternae beatitudinis dulcedo, illi similes penas daturi sint. Ferientur enim post mortem in oculis, & omnibus alijs membris, in quibus deliquerunt: ut & culpa sine pena, & omnes corporis partes, sine cruciatu non maneat. Proinde Deus, hoc spectaculo terrere voluit mortales, ut aliorum atrocissima vulnera, nobis sint medicamenta certa. Vitam nostram hic, dum vivimus, in melius emendamus, carnalia abdicantes, & sola sectantes spiritualia. Ut tandem ex hoc corpusculo egredientes, canere possimus illud Davidicum: *Adhaesi anima mea post te, quia caro mea castigata est pro te, Deus meus.* Cecinit laetus hanc melodiam Divus Bartholomaeus, dum caro eius non castigata, sed propria pelle exuta fuit, propter quod meruit veste deaurata indui, atque ad dexteram Christi collocari, ut tanquam verus miles, cum suo Duce triumphum, de victo mundo, vthanimitate agat.

Matth. 6.

Tertius tandem gradus, per quem ascensus in Ecclesiam Dei pater, est superga vanae gloriae. Ut scilicet opera bona quae facimus, non praesentemus omnium oculis, unde nobis laus inanis & ventosa accrescat. Pulchre id ipsum Dei Filius expressit, quando modum orandi praescripsit hominibus talem: *Tu autem inquit cum orabis, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, patrem tuum ora in abscondito, & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.* Sed videtur locus iste aliquantum derogare doctrinae

1. Tim. 2.

Apostoli, qui 1. Timot. 2. dicit: *Volo autem viros orare in omni loco, levantes puras manus, sine ira & disceptione.* Si enim in cubi-

culo, clauso ostio, iubet Christus orare, quomodo Apostolus, in omni loco, iubet esse orandum? cum locus omnis ut potest communis, non sit absconditus, id omnibus praetereuntibus pateat. Verum, idem omnino suadet Christi interpre, quod ipse magister docuit. Nam quid est hoc cubiculum, in quo non clauso praecipit Christus orare, exponit D. Ambrosius 2. Ambrosii lib. de Institutione Virginis ad Eusebium cap. 1. ubi dicit: *Cubiculum inquit tuum interiorum secretum est, cubiculum tuum conscientia tua est.* Potest igitur homo ubique orare, & tamen simul in cubiculo orare. Habet enim ubique, cubiculum suum, est inter gentes, inter Iudaeos, postius sit, habet tamen suum ubique, secretum. Cubiculum quippe tuum & homo, conscientia tua est, idcirco licet in populo positus, tamen in interiore homine arcanum tuum secretumque conservas. Intrare ergo debes totus in hoc cubiculum, ne sic oras, quomodo Iudaeus cui dicitur: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est a me.*

Ut non de labijs tantummodo tua procedat oratio. Sed animo totus intenses, intra in recessum pectoris tui, totus ingredere. Non te perfunctorium videat ille, cui te placere desideras: videat quia ex corde oras, ut te ex corde orantem dignetur audire. Ostium verò quod claudere debes, est ostium, ut docet Regius vates clamans ad Dominum: *Pone Dominus ne custodiam ori meo, & ostium circumitus labijs meis.* Ut quando oras, sermone non clames, nec diffundas orationem tuam, nec iactas per populos. Ut non te extollas in oratione: *Oratio enim humiliantis se, nubes penitus erabit,* labia autem non carentia arrogantiæ facio, hominem ad malum inducunt. Claude ostium oris tui, ne incaute Symboli, vel dominicae orationis, divulges mysteria, quia talis oratio, quae remedium esse debuit, cedit in peccatum, ipsomet Christo Domino maledictum hoc annuntiante: *Et oratio eius fiat in peccatum.* Diffidere est enim de potentia Dei, aestimare quod non audiaris, nisi clameris. Clament opera tua, clament fides, clament affectus, clament passionibus tuae, clament sanguis tuus, sicut quondam Sancti Abel. Quia audit in oculis, qui mundat in oculis. Nos duntaxat, nisi loquentem aliquem audire non possumus, apud Deum verò loquuntur non verba, sed cogitationes.

Cubiculum itaque Catholicum, non est aliud, quam mentis arcanum animique secretum. In hoc cubiculum tuum intra: hoc est;

hoc est; intra in alta praecordia, totus ingredere de corporis tui exteriori vestibulo, & claude ostium oris tui, ne multum aut imprudenter loquaris. Claude ostium cordis tui, ne culpa intret. Ad orandum ergo vobis Catholicum erecta est Ecclesia Sancta: sed non omnium oratio licet in Ecclesia facta, Deo placeat, teste D. Chrysostomo hom. 1. de Anna:

A. Chry.

Omnes inquit oramus, sed non omnes in conspectu Domini. Quoniam corpore in terra prostrato, & ore frustra delirante, mens ubique per domum & forum circumvagatur. Oratio autem ut Deo placeat, debet fieri cum attentione, ut docet ibidem D. Chrysostomus. In conspectu inquit Domini orat, qui orat undique colligens suam mentem, nihil habens cum terra commixtum, sed ad ipsum Deum totus commigrans, omni cogitatione humanam ab animo depulsum. Unde re-

Idem qui supra.

Psalm. 140.

Idem.

gius vates dicit: Dirigatur oratio mea, sicut incensum, in conspectu tuo: textus autem Hieronymus legit, stabilatur. Ne scilicet a conspectu Domini per cogitationes pravae, huc illuc avocetur; sed eo semper firmiter, stabilitaque firmiter retineatur. Hinc addit Propheta: sicut incensum. Nam quemadmodum fumus incensi suavis fragrans, semper in sublimem tendit, donec prorsus inanescat; ita planè opus est, ut oratio suavisimum ex se efflans odorem, semper sursum euehatur, quamdiu perseverat. Si autem (inquit Chrysostomus homil. 74. in Matt.) non incensum, sed mordacissimum, ac graniter olens fumus, ascendat, quibus supplicis dignus erit. Quasi diceret: si ex tua oratione, non tenuissimus ille, ac defaecatissimus fumus incensi, hoc est, purissima & mundissima cogitatio in Deum suscitetur: sed densissimae ac faeculentissimae pravarum cogitationum nubes glomerentur, quae tibi ex oculis diem seu Deum potius eripiant, tanquam men-

tem caecae caligine, & densis tenebris involvant, quibus supplicis dignus eris. Hinc erubescit D. Bernardus, si quando ab oratione paululum mens digredietur, quamvis alias attentissimus oraret.

S. Bernardus.

Dicit enim lib. de Anima cap. 8. *Ibi plus peccat, ubi peccata mea emendare debeo.* Et Sanctus Hieronymus, qui per diem & pernox in oratione persistebat, sibi ipsi indignabatur, si quando ab ea evagari contingeret. Quod si tanti viri in parte labuntur, quis se stare gloriabitur? Verum humilis eorum confessio, somnolentiam non relaxat, sed potius excitet ad vigilantiam. Difficillimum quidem est, fateor; inter orandum irruentibus cogitationibus non interrumpi; sed tamen quam primum amovenda, quemadmodum faciebat

Psalm. 106.

David: *In manu meam inquit interficiebam omnes peccatores terrae.* hoc est (interprete Divo Hieronymo) immissiones Diaboli, quas mihi suggererat.

Montem proinde ad orandum destinatum, esse Ecclesiam Sanctam vobis monstravi. Quae montis nomine idcirco venit, quod in excelso lapide, scilicet Christo Iesu sit fundata. Gradus per quos ad hunc montem possumus ascendere, habemus prudentiam, animae & mundi contemptum, ac demum vanae gloriae fugam. Si ergo Christi orationis pro vobis ad Deum Patrem ex totis visceribus fusa, participes fieri vultis, servate prudentiam in expellendis vitijs, & Animam virtutibus ornanda: contemnite vitam praesentem, voluptates momentaneas despiciendo: fugite vanam gloriam, in humilitate attentè & intensè orando; &

tunc primum quicquid petieritis, vobis à Patre aeterno dabitur.

* *

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Et cum factus esset dies, vocavit discipulos suos, & elegit ex ipsis duodecim *Luca 6.*

Ad thronum aeternae gloriae, vocatione & electione homo ascendit.

Dies ad beneficia obtinenda tam apud Deum quam apud homines oportet.

Ad beneficijs omnibus atque beneficijs diem esse deputatum, noctem verò supplicij & infelicitatibus, nemini dubium puto. Tum ex eo, quod nox suis tenebris sterilitatem pariat, dies verò suo lumine cuncta in orbe terrarum crescentia regere & vivificet. Tum quoque non alia

de causa beatis in caelo perpetua dies lucebit, nisi ut fausta illa, & interminabili beatitudinis gloria, cum delicio suo Deo iucundè perfruantur. Damnatos autem caliginosa quadam nox in sempiternum circumvolvet, ut tanto maioribus tormentis crucientur. Apta est dies ad beneficia

R 4

neſſicia obtinenda, tam apud homines; quam apud Deum. Nemo enim apud mortales Honoris templum ingreditur, niſi diurno tempore. Nemo regales thronos conſcendit, niſi ſerenata luce; nemo in ſignum munificentiz, munera ſua in vulgus ſpargit, niſi rideat celo. Verum & apud Deum non facile quiſpiam premijs afficitur; niſi in ipſa die. Cuius rei teſtis luculentiffimus eſt, Iacob ille Patriarcha, qui tota nocte luſtabatur cum Angelo, Dei perſonam referente; nec tamen vincere eum potuit, donec aurora illuſceſceret, atque matutinum diei tempus exoriretur. Tunc primũ dixit ei Angelus, *dimitte me, nam aurora eſt.* Vbi propter exortum diei lumen, plenam Iacobo benediſſionem Angelus ille impertitus eſt. Quamdiu certè nox illa peccati durauit in mundo, tam diu homines moleſtiſſimis cum Deo precibus luſtabantur; ſed nihil poterant efficere: ſepiusque ſupplicia paſſi; quam beneficia experti ſunt. Nox erat in lege naturæ: ideo vniuerſam terrarum molem diluuium ſuffocauit. Et licet reſtauratz eſſent aliquantum poſtea collapſi ruinz mundi; quia tamen victorum nox nondum ceſſauerat: ideoque ignis ſulphureus è celo cadens, reedificatas Sodomorum & Gomorrhæorum vrbes combuſit, & in cineres proſuſ atque fauillas redegit. Durauit hæc funeſta nox & in lege Moſaica, vbi iam cultior aliquantum populus, & diuinis oraculis edoctus, per Moysen ad veri Dei cultum conuocatus erat: Ideo populus Hebræorum tanquam noctis filius deſertus eſt à Deo: quando illos reſolutos errabundas in diſperſionem, & gentibus in opprobrium atque oppreſſionem tradidit. Illuxit tandem dies gratiæ, quam redemptor hoſtes ſuæ natiuitate mundo intulit. Et ecce ſtatim ſublimitatem ſuam Deus cum benignitate cepit componere; omnes & ſingulos ad beneficium redemptionis conuocans. Vt palam ipſemet loquitur per Prophetam: *apparui inquit non quaerentibus me.* hoc eſt; inſtituibile beneficium vocationis ad ſalutem, omnibus largitus ſum: vt nihil habeat Iudeus præ gentili, & fidelis præ infideli, ex quo iure merito poſſit gloriari. Agnouerunt hoc beneficium Apoſtoli Sancti, quos Chriſtus Dominus ad exortum huius diei, nimirum gratiæ ſuæ ſanctæ vocauit, & ex illis elegit duodecim. Vt oſtenderet hiſce duobus gradibus, thronum æternæ gloriæ conſcendi debere: neque ſatis eſſe, hominem vocari ad fidem, niſi eligatur ad ſalutem. Quod Deo inſpi-

rante in hodiernâ concione diſcurſemus.

Tantus eſt Dei amor in creaturas; vt omnes indiſcriminatim ſaluos fieri velit, cum & pro ſingulis æqualiter mortem ſubire dignatus ſit. Sed quoniam nemo non accerſitus audeat venire, gratiam Evangelij toti mundo communem eſſe voluit, in qua vocati iuſtitiam & ſalutem conſequerentur, in Chriſto Ieſu. Hanc vocationem agnoſcens Sponſa cœleſtis, dicit: *Trabe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* In quibus verbis modum oſtendit, quo Deus optimus Maximus peccatores miſericorditer ad vitam vocat. Nimirum; quod prius Deus nos trahat omnipotentis ſuæ dexteræ: quæ erecti & ſubleuari è cauſis peccatorum, vocationem & trahentem ſequi incipimus. Prius ipſe Deus nos querit, antequam nos eum inueniamus; prius nos inuitat; quam nos inuitanti conſentimus. Quod in conuerſione magni Prophetæ David cui non elucet? Nam poſtquam David nouem Menſes in peccato demoratus eſſet, vt notat Caietanus ex eo, quia iam ſætus in lucem prodierat ex adulterio conceptus; prius miſit Deus ad illum Prophetam ſuum Nathan, vt commiſſum crimen illi in faciem obijceret, antequam David dolore compunctus reſpiciſſet. Erat tunc temporis David inimicus Dei, quia per gravitatem peccati & culpam commiſſam Deum ſibi aduerſum reddiderat. At quis vterem illam amicitiam redintegrare, & inſtaurare cepit? Deusne an David? Cui tunc illud Sapientis attribui poterat: *Ego amicitiam copulaui.* Deone, an Davidi? Quis prius alterum ad conciliandam amicitiam inuitauit? vtrum Deus, an David? ſed ecce difficultatis nodum dirimit ſacer textus inquit: *Miſit ergo Dominus Nathan ad David.* Ecce principium iuſtificationis ex Deo: Deus ægre ſerenus nouem menſium inimicitiam, reconciliationem cum ſuo Prophetâ diligenter quaſitauit, & ad eam ſollicitandam interuenit. Nathan, alterum quoque Prophetam miſit, qui tranſgreſſori & captiuo pacem offerret. Quam ille acceptans intimo cordis dolore, atque proſuſis lachrymis ad Deum conuerſus fuit. Niſi tamen Deus eum præueniret, ad hodiernam vſque diem adulterij macula, deleta non fuiſſet. Merito proinde dicit Sponſa, *trabe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum.* Vt oſtendat ad vocationem noſtram duo requiri. Primò neceſſitatem gratiæ, quæ præuenit, trahimur ad Deum. Deinde noſtrum liberum conſenſum, vt ſcilicet diui-

diuinam vocationem non repudicemus, ſed prompto animo ſequamur.

Verum, hoc non mediocriter dolendum eſt, quod cum Deus in vocationis gratiâ omnibus impendendâ, ſollicitam curam gerat; peccatores tamen tantâ ſegnitiæ torpeſcant, vt Chriſto miſſes vocanti, ne ſemel respondeant. Quod grauiter inculcat ipſemet Deus per Prophetam loquens: *Vocauit eos, & non reſponderunt mihi.* Accidit eiufmodi hominibus, quod olim Samuelem innocenti contigerat. Qui lecto cubans, à Deo vocatus, non reſpondebat ei, ſed tantummodo Heli: *Ecco inquit vocaſti me.* Heli autem dicebat, vt ad lectum reuerteretur, & ibi perſisteret. Heu! quoties ſemel & iterum Deus peccatorem vocat; qui tamen ad vocem clamentis Dei obſurdeſcit: mundo verò diuitiarum, honorum, & voluptatum illecebris allicienti continuo reſpondet: *Ecco vocaſti me,* & ab illo prauum illud conſilium Heli accipit, vt ad lectum reuertatur. hoc eſt; vt ad priſtinam peccatorum conſuetudinem redeat. Sed quid ingratos diuinæ vocationis homines, ad innocentem, conſero Samuelem? Ille enim vocem Dei ignorans, ad Heli Sacerdotem recurrebat, vt ab illo edoceret, cuiuſnam illa vox eſſet: atque edoctus, non iam ab Heli, ſed à Deo ſe vocari, pronus & humilis verbum eius ſuſcepit, reſpondens: *loquere Domine, audit ſeruus tuus.* Quasi diceret: vt primò tua vox Domine mihi innotuit, toto corde illam amplector, & iuſſa tua in omnibus cupio exequi. Qui autem ſiue ad fidem vocati, renunt: ſiue ad penitentiam, de peccatorum ſæcibus ſurgere negligunt: ipſis rebus inanimatis peiores fiunt. Cæli enim ad nutum omnipotentis, gloriæ Dei enarrant. Vt dicat, *Psalmiſta. Cæli enarrant gloriæ eius* id eſt, pro beneficio pulchritudinis & ſoliditatis ſibi collatz, clamorſo quodam ſilentio, & inceſſante motu, nutum Dei exequuntur: Sol regulari ſuo motu, ab oriente in occidentem plagam inceſſanter gyrans, omnipotentis voluntati paret. Terra ad Dei vocem amenis cooperta floribus, pulcherrimos fructus parturit: Ignis ſubtrahente Deo concurſum generalem, ab vſione ceſſat. Quemadmodum in fornace Babylonicâ: dum tres illi pueri iuſu Regis, in fornacem ignis ardentis proiecti eſſent, & Deum inceſſanter laudarent, factum erat. Aqua iubente Deo diuiditur, & velut murus aliquis immota ſtat: vt factum eſt in mari rubro, cum populus Iſraëliticus è ſeruitute Egyptiorum educeretur,

per Moysen & Aaronem. Terra imperanti creatori paret, & licet immobiliter fixa ſit, & formata, trepidat interdum, & quaſi è ſuis ſedibus conuulſa agitur. Quemadmodum Chriſto moriente in cruce, euenit. Solus homo omnium ſit ingratiffimus, qui vocantem Deum ſequi recuſat. Cum debitam hanc obedientiam ab ipſis rebus inanimatis diſcere poſſet, vt præclare diſcurrit Magnus Baſilius Homilia xi. Hexaëmeron, inquit: *Mundus hic vniuerſus velut liber quidam inſcriptus eſt, Dei gloriæ annuntians occultam, & viſibilem Dei maiestatem, per ſeipſum annuntians tibi, qui mentem habes ad intelligentiam veritatis.*

Sed malè cedit ingratis mortalibus, abusus beneficij vocationis diuinæ. Peccato obrutus es: ſi à Deo ſuſcitatus ſurgere negligis, maximum tibi met æternæ damnationis periculum accerſere videris. Nam ſi ius ciuile diſponit, prout conſtat ex l. inter, ff. de publicis iudijs. Vt qui à competente iudice vocatus reuenerit comparere, & reſpondere: bona eius ſequeſtrantur. Et ſi intra annum reſpiſcens non reſponderit, omnibus illis ſpolietur, eorumque dominio & proprietate priuetur. Quibus obſecro ſupplicij afficiendum putabimus eum hominem, qui à Chriſto Domino ſupremo omnium iudice, non ſemel, ſed miſſes vocatus, non ſolum per annum, verum quandoque per plures annos, diuinæ vocationi reſponſum diſſert præbere. Immo, quod grauiffimum, inuadunt eum morbi, tanquam nuntij iræ Dei, imperant infortunia & varij caſus, veluti maniſeſti vltiores, commiſſæ in omnipotentis maiestatem offenſæ. Inſtat mors, ceu vltimus iuſtitiz vindictiæ executor; necdum tamen his omnibus permotus homo. Duo vocanti ad compunctionem, & amicitiz redintegrationem vult reſpondere. Eiufmodi profeſſio homo, cœleſtibus omnibus bonis ſpoliabitur in pœnam contumaciæ: æternis delicijs non fruatur propter ingratitudinem; ſed ſempiternis gehennæ cruciatibus deputabitur. Senſit hoc Vdo ille infelix Episcopus Mariburgensis, quem Deus ad impetrationem Virginis Sanctiſſimæ omnibus ſcientijs repleuerat, cum ad illas acquirendas alioqui ineptus eſſet. Euxerat illum ex infima ſorte, in Episcopalem præminentiam. Vbi ille veluti quinquenio Neronis laudabiliter tranſacto, libidini & voluptatibus nimium indulgere cepit, Deo dicatis Virginibus, ad impudicitiam veneris abutens. Nec iam ſimplicibus fornicationum peccatis, ſed etiam ſimul ſacrile-

S. Baſilius.

Cantic. 1.

Caietan.

David 9. inſenſibus in peccato peruiſus eſt.

Eccl. 17.

1. Reg. 12.

Psalm. 2.

Mat. 61.

Vdo ille Episcopus Mariburgensis, quem Deus ad impetrationem Virginis Sanctiſſimæ omnibus ſcientijs repleuerat, cum ad illas acquirendas alioqui ineptus eſſet.

crilegij benefactorem Deum vulnerans, ut ex vno telo, duplex vulnus prodiret. Misericors tamen Deus, qui non vult mortem peccatoris, vocavit eum, non terrore aliquo per fulmina & tonitrua à cælo immissa, sed benignâ voce, per os Angeli pronuntiata, dum ille impuræ actioni venereat, & mente & opere totus deditus esset. *Cessa de ludo, quia lufisti satis vilo.* Quod iterum, & tertio factum erat, sed cum infelix homo, immorigerum se præberet, diuinâq; vocationis mandata exequi prolongaret, diuinam misericordiam & patientiam, in seueram ultionem euocauit. Vt qui vocantem sequi noluit, iudici ac cufatus & reus illic, raptus affaret. Raptus igitur de lectulo voluptatis suæ, & ad templum Sancti Mauricii adductus, Christo cum duodecim Apostolis pro tribunali ante altare sedenti, sistitur. Vbi instigante S. Mauricio, ex iusto Dei decreto capite plexus, totum templi illius pavimentum impuro suo sanguine conperfit, subitoque in corpore & animâ; ad portas inferni raptus, in perpetuos cruciatus detrusus est. Ad perpetuam mortalium memoriam, ut discant in quantum constituti sint periculo, cum toties Deo inspirante, & reclamante conscientia, de statu peccati surgere, & in gratiam cum vocante Deo redire spernunt. Nam qui ad obediendum Deo promptus est, præmia sibi apud Deum auget. Dicit enim Scriptura Sacra: Si timueritis Dominum, & seruaueritis ei, & audieritis vocem eius, & non exasperaueritis os Domini, eritis sequentes Dominum Deum vestrum. In quibus verbis ut altam illam, & secretam vocationem, salutis nostræ initiationem, Deus misericorditer nobis imperciatur, requirit Scriptura Sacra in nobis, timorem Dei, tanquam principale remedium, quod allicit Deum, ut nos filios iræ & peccati, ad se vocare velit. *Si timueritis inquit Dominum.* Sed filialemne, an seruilem? disputat Abulenſis, & in seruilem magis inclinat.

Abulenſis.

Verum, dupliciter homo spectari potest: aut in statu peccati, aut in statu gratiæ & innocentia. Si peccator est, seruili timore concutatur, oportet. Quia tunc per turpitudinem peccati inimicus, seruus, immo mancipium quoddam vilissimum sit in conspectu Dei: ideoque grauius eum exhorreſcat, quem offendit, necessum est. Si verò à peccato immunis fuerit, filiali potius amore ad reuerentiam Dei inclinetur, expedit. Merito proinde ad hoc, ut vocemur à Domino, timor in nobis præcedere debet. Quia

mor Dei est initium sapientiæ. (id est, omnis perfectionis inquit Sapiens:) absunt enim talis timor omnem iniquitatem, in corde hominis. Ut egregie discurret D. Chrysosthomus, super Psalmum centesimum, vigesimum septimum. Nullum inquit est malum, quod non extinguat Dei metus: quemadmodum ignis, quodcumq; ferrum ceperit contortum, vel rubiginem confectum: id clarum reddit ac pulchrum: rubiginem abstergens. Et quod in eo erat peruersum & inflexum, perfectissime corrigit. Ita Dei metus vel exiguo tempore facit omnia, & eos, qui ab ipso tincti sunt, nullâ re humanâ frangi sinunt. Confirmat hanc doctrinam Tertullianus libro de præscriptionibus, capite 34. ubi sic ait. Vbi Dei metus, ibi grauius honestas, & diligentia attonita, & cura sollicita, & promotio emerget, & subiectio religiosa. Insuper ad hoc, ut nos diuina misericordia, quos ad æternitatem condidit, feliciter vocare velit, necessum est, ut seruiamus Domino. Non enim ad alliciendum ad se Deum, sufficit solus timor internus, nisi ab eo tanquam à fonte, externa obsequia oriantur. Quod præclare edixit D. Gregorius: plerique inquit diuinæ districtiōis iudicia metuunt; & tamen praua agere, non desistunt: paucis quidem sordida futura iudicia cogitant, sed præſentis voluptate delectati, mala committere nequaquam vitant. Sed illo solus timor probabilis est, qui diuinam mentem concutit, ad boni operis studium trahit. Tertium adhuc in homine requisitum ad hoc, ut vocetur à Domino, prærequiritur, scilicet, vocationis diuinæ amplexus. Quod expreſſit sacra pagina illis verbis: & audieritis vocem eius. Quia, qui vocem Domini audit, & bona plenè agit, & mala penitus deserit. Vox quippè Dei & Saulum Ecclesiam sanctam persequentem prostrauit, atque quasi rugientem, quendam leonem, in mitissimum agnum commutauit. Et Samuelem adhuc puerum, diuinâ obsequia viriliter & prudenter in templo peragere docuit. Proinde quisquis vocem Dei audit, eo animo, ut iussa eius promptè exequatur: sit licet peccator maximus, moribus corruptissimis; subito tamen in meliorem regenerabitur fructum. Quia ut radius Solis vna arborum suo calore facit defæcatissimas; sic diuina vox, cuiuscunque aures pulsauerit, & animo penitus fixa hæserit: absunt vitia, & virtutes instillant, atque ad omnem pietatem euocat.

Quantum adhuc in homine, ut vocari mereatur, prærequiritur sacer textus, ut homo libenter Dei præcepta exequatur. Quemadmodum olim pollicitus fuerat Samuel populo Israëlítico inquit: Si non

exasperaueritis os eius.

Eccles. 12.

3. Chryſ.

Tertul.

3. Greg.

Num. 14.

exasperaueritis os eius. hoc est, (ut interpretatur Hugo Cardinalis: Si non reputaueritis mandata eius aspera. Cui interpretationi subscribit D. Gregorius in hunc locum ita scribens: Si ea, quæ carnalibus aspera sunt, præcepta charitatis, vsq; ad vitam finem cum iucunditate deducta. Nam illi tantum vocatione diuinâ digni sunt, qui dum æternæ vitæ gloriam magno desiderio appetunt, omnia Dei mandata grateranter ferunt: quamuis caro infirma ipsi sæpius reluctetur. Rursum idem Cardinalis eadem Scripturæ Sacre verba: Si non exasperaueritis os eius. Sic interpretatur. Si vestris peccatis cum non prouocaueritis ad duram & asperam vestri allocutionem, quæ futura est in extremo illo & cunctis creaturis tremendo iudicio, ubi & Angeli pauebunt, & iusti viz securi poterunt esse, cognoscentes summam Dei potentiam & simul furorem implacabilem. Vnde dicit S. Bernardus sermone tercio in Psalmum nonagesimum. Duram inquit vobis videtur, cum dicitur, agite poenitentiam: sed audietis eum aliquando verbum asperum, sermone durum, auditionem malam: ne maledicti in ignem æternum. At quale tandem præmium debetur homini, qui à Deum timet, & illi seruit, & vocem eius non repudiat, sed libenter audit. Illud profecto, quod Samuel suis Israëlitis promiserat: *Eritis sequentes Dominum.* hoc est; inquit Vatablus: diu permanebitis, seu diutissime viuetis, colentes Deum vestrum. Carthusianus verò addit: *vos omnes qui in timore Domini, in obsequio, in obedientia, vitam transigitis, & Regem vestrum custodiet Dominus.* Nulla quippè maior calamitas, quam frequens Principum mutatio, terrenis imperijs esse potest. O magnum Dei cultoribus præmium! propter pietatem populi, non tantum regnum Israëliticum, sed & regnum iniquum Saul, Deus se pollicitus erat seruaturum. Quid putatis nunc Catholici mei, si regnum Poloniæ enormissimis scatenis peccatis, sincero corde renuntians iniquitati, ad Deum conuerteretur. Si hæc ipsa vrbs, regni totius sedes, & Regum creatrix Cracouia, pellicibus & lupanaribus Deum grauissimè iniurians, calamitosissimis hisce temporibus, præcepta diuinâ totis manibus amplecteretur: & has turpissimas lepras, quæ mitorum animas immedicabiliter inficiunt: extra muros, extra urbem, immò extra Christianitatis cætum eijceret, propulsaret, exterminaret. Si pro luxu continentiam: pro effusâ in omnem turpitudinem libidine, carimoniam; pro arrogantiâ humilitatem: pro otio, Dei laborem: pro fædâ viu-

di insolentiâ; virtutis studium: ac demum pro quotidiano vsu peccandi, pietatem & religionem arriperet. Quid inquam putatis? Nonne diuina extemplò misericordia vobis illucesceret: Nonne pro iustâ afflictione quam patimur, incredibile solatium subsequeretur? nonne pro periculo, quibus vniquæ premimur, hoste superbissimo regni nostri fines audaciùs innadente, grassante ferro, & igni per multorum diriones, atque vnumquemq; nostrum ad eadem designante, nonne inquam oboriretur amica pax, & vniuersorum optata tranquillitas. Custodiret certe Deus & regnum hoc inclytum, restauraret desolatas templorum ruinas, vindicaret sanguinis Christiani effusionem, & Regi nostro descenderet in subsidium, fortunaretque in omnibus. Quia præcepta diuina colentibus, nullquam Altissimi clementia deesse potest.

Sed quia euauit mandatorum Dei custodia, excusum est diuinæ seruitutis iugum; tolerantur impudenter peccantes, implent vrbs viscera lenones, idè his Deus offensus malis, deserit nos, nec iam ad suam amicitiam vocare vult. Nam, transgressoribus legum Dei, hanc penam Samuel prædixit: *Si inquit non audieritis vocem Domini, & exasperaueritis sermones eius, erit manus Domini super vos, & super patres vestros.* Nonne iam apertè videmus hanc prædictam penam nobis obuuisse? Vocauit nos toties Deus, cum factus esset per multos annos serenus dies pacis & tranquillitatis. Vocauit inquam nos; ad emendationem vitæ, respuimus vocantem. Tercebat apparitio prodigiōsâ Cometæ, nullquam ante hæc tempora visi, ante duos annos, quæ apparitio semper innumera mala portendere solet. Ut horrido isto aspectu, velut iam immutata & auersa à nobis facie Dei perterriti, de grauissimis sceleribus enigillaremus: sed & minantem contempsimus. Ac proinde post tot præuios iræ Dei nuntios, nox tandem maioris irrepsit, & vox iam Domini non auditur. Sed manus eius ad vindictam, supra nos extensa est. Scilicet; diuinæ ultionis iusta seueritas nos versat & torquet. Neque restat iam vllum remedium, nisi ut cum Moysè clamemus ad Dominum, illa verba: *En famuli tui flagellati cadimur, & iniussu agitur contra populum tuum.* Placabitur, ut puto, his vocibus misericors Deus. Si enim clamantem in necessitate populum Hebræum exaudiuit, quem siccitate per tres menses premebat, ut testatur Samuel.

Exodi 9.

Numer. 17.

Inuocabo

Inuocabo inquit Dominum, & dabit vases, & pluviam, & sietis, & videbitis, quia grande malum fecistis. Quomodo populum Christianum, quem ipsemet redemit proprio sanguine, non exaudiet? si proprii & alacres in bonis fidei operibus steterimus, ad quam vocati sumus. Stetit feliciter in hoc primo diuinae vocationis gradu, Sanctus Bartholomaeus: quia perfecte secutus est Dominum vocantem se. adeo ut iure merito potuerit de seipso verba illa usurpare.

Matth. 9. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo eris nobis.* Reliquit enim pro Domino,

non solum retia, & nauculam, (si piscator fuit, ut multi volunt) non solum instantem scientiam, cum legis peritus esset, (ut plerique sentiunt) reliquit non solum honores & nobilitatem, cum esset loco illustri natus, (ut non pauci conuincunt). Sed quod maximum est, ipsam pellem suam propriae carnis reliquit, pro Christi amore passus excoarationem. Prudentiam serpentis volens imitari, dum ut arcum foramen & celi angustam portam, sine impedimento intrare posset, vterem deposuit pellem, nouam multo tenuiorem & pulchriorem adepturus. iuxta illud Iobi:

Iob. 19. *Rursum circumdabor pelle mea, & in carna mea videbo Deum Saluatorem meum.* Hoc recti Iob vaticinium commouit S. Bartholomaeum, ut in egressu huius vitae, maximo licet, cum cruciatu & dolore, veterem suam pellem exueret, firmiter & certo confidens, quod pro mortali, recepturus esset immortalitatem: pro corrupta gloriosam & incorruptam: pro obscuram & terrenam splendidam & caelestem.

Animalium pelles olim tegebant, & exornabant tabernaculum Dei. Quanto magis Ecclesiam Christi, quae est sedes praesentiae diuinae in Augustissimo Eucharistiae Sacramento, nunc exornant pelles Martyrum & Confessorum, violenter à tyrannis eorum corporibus detractae. Quibus adornata Dei Ecclesia, illud canticum gloriabunda decantat. *Nigra sum, sed formosa filiae Hierusalem, sicut tabernaculum Cedar, sicut pelles Salomon.* Quasi diceret: fateor, quod multis & inauditis persecutionibus foris vexata sim, subnigra sum cute & pelle, & velut contemptibilis spectantibus appareo. Verum si quis perspicacius rem considerauerit, formosissimam, & Martyrum exuijs, tanquam bysso & purpura adornata, velut pellibus Salomonis tabernaculum. An non merito gloriatur Ecclesia Christi Sebastiani pelle vndique relictis confixa? An non merito triumphat cute Vincentij, & pelle Lau-

rentij igne adustis? Blasij pelle pestinibus dilaniata: Stanislai membratim discissa; postea vero diuinitus reintegrata: Theodori ferreis vngulis dilacerata. Quintini, calamis acutissimis & hastilibus perforata: Agathae & Barbarae mamillis amputata. At non minus & hodie seipsam extollit, pelle D. Bartholomaei excoarata, qui ceteris omnibus dum & antesignanus prauiit ad Martyrium, & agonem crudelissimum, pro Christi gloria constanter subeundum.

Mirabilem cerimoniam commemorat Scriptura Sacra, quam Deus in veteri testamento praescripserat ad offerenda holocausta: ut hostijs, quae offerebantur in Sacrificium, pellis esset detracta. Equidem si quis seiscitari vellet causam, cur S. Bartholomaeus pelle sit excoaratus: hanc & non aliam reperiret, quia in hostiam & victimam perfectam Deo offerri debuit. Propterea gauisus est, pellem sibi detrahi, ut perfecte sacrificaret se Domino. Si enim innocens Ioseph in aula Pharaonis, pallium suum adulterae mulieri reliquit, ne Deum offenderet. Si Adolescentis ille euangelicus reliquit sindonem, ne detineretur. Si Samaritana reliquit hydriam apud puteum, ut celerius obiret gloriam Christi per ciuitatem promulgatura. Certè & S. Bartholomaeus, mundo adultero idcirco reliquit pellem suam, ne unquam diuinam incurreret offensam. Reliquit illam suis persecutoribus, ne memoriam sibi ad sequendum Deum iniicerent. Reliquit illam scruienti tyranno, ut liberius abiret per totum orbem, gloriam Dei annuntiaturus. Reliquit illam fallaci mundo, ut omni mortalitatis onere destitutus, nudus nudum crucifixum sequeretur. Hic est character verae dilectionis in Deum, ut dicitur in Canticis: *Si dederit homo omnem substantiam domus suae pro dilectione, quasi nihil despiciet eam.* Quasi dicere vellet, sacer textus: adeo speciosa & pretiosa est gemma charitatis diuinae, ut omnia terrena eius respectu, quasi nihil computanda sint, & omnia quae desiderari possunt, ei non valeant comparari. Hunc valorem & pretium diuini amoris, desiderans S. Bartholomaeus, omnia sua pro illo dedit: temporalia relinquens & vitam, corpus suum & animam impendens, ut amorem diuinum in omnibus conseruaret & declararet. Nam si olim in signum verae dilectionis, Ionathas seipsum exposcavit, & dedit tunicam suam David, quem nimirum diligebat. D. pariter Bartholomaeus, in signum magni amoris, quo Christum

*Diuerfa
Sanctorum
Martyrum.*

Remissio.

*Victima
ad Sacrificium
offerebat, pelles
detraxerat.*

Genes. 29.

Matth. 10.

Iob. 19.

Cantic. 5.

*S. Bartholomaeus in
signum diuini amoris
pelle propria excoaratus est.*

sum prosequeretur, seipsum pariter naturam vestem exuit, ut ostenderet, quanti apud ipsum Christi societas valeret.

Verum satisne est, quod Sanctus Bartholomaeus ita fideliter Christum vocantem secutus sit? non satis: sed insuper, necessum erat, ut qui vocatus à Christo, se morigerum praestiterat, eligeretur quoque ad gloriam beatitudinis, ubi emeritis premijs afficeretur. Elegit itaque eum Deus caelo, quia suae lucis aeternae illum participem fecit. Elegit illum mundo, ut

Psalm. 26. *Sapientis effato: Sicut Balsamum aromatizans odorem dedit.* Ap non amarus odor est, quem edidit D. Bartholomaeus in India citeriore, ubi aduentum Christi Domini annuntians, plurimos noctis aeternae filios, Dei optimi Maximi lucis haeredes effecit. Balsamum pretiosum toti mundo factus est Diuus Bartholomaeus: nam fructus balsami est omnium saluberrimus ad conseruationem generis humani, ut commentator Dioscoridis tradit ad caput 28. nam illo illinita defunctorum corpora, in plurimos annos illaesa & incorrupta potenter seruari. Fructus quoque huius generosa arboris D. Bartholomaei, nonne omnium saluberrimus exstiter, quando ille Christi fidem annuntians, tot populis salutem attulit. Balsamum certè est optimum, quia quos suae doctrinae, & Evangelij Sancti praedicatione Deo erudiuit, eos

*Balsamum
illinita
corpora
incorrupta
seruantur.*

*Plinius
l. 12, c. 5.*

in omni incorruptibilitate aeternitas conseruat, & in gloria beatitudinis per incircumscriptam aui durationem conseruabit. Quod si apud Romanos, in tanto honore habita fuit arbor balsami, ut postquam de Iudaeis (in quorum tantummodo terram, nascebatur balsamum, teste Plinio) gloriosam victoriam retulerunt, hanc arborem per publicas vrbes vias, in signum victoriae Duces Vespasiani deferri mandarent. Equum profecto est ut mater Ecclesia post insignes victorias, de gentilismo & haeresi relatas, ut inquam, cum solemnibus festiuitate, arborem hanc balsamicam, Diuum scilicet Bartholomaeum Apostolum celebret. Quatenus magnus fidei praeco, & Christi aduentus annuntiator, debitum honorem à nobis referat.

Ascendit proinde feliciter D. Bartholomaeus ad aeternitatem vocatione, nimirum; mandata Christi libenter amplectendo, & ea in omnibus exequendo. Ascendit electione, dum varijs cruciatuum

generibus probatus à Deo, suis magnis virtutibus meruit hoc, ut aeternitati adscriberetur, velut emeritus miles strenue pro gloria Christi pugnans, & Christi tantummodo stipendijs militans. Ut vnusquisque sciat, magnis sibi opus esse meritis, ut ad beatam illam sortem eligatur. Neque sane nimium hic, illa Apostoli verba iactet homo: *Elegit nos ante mundi constitutionem* Quasi iam beneficium electionis ad gloriam, plenè ex ipsa Dei misericordiae beneficentia prodierit; & nullo modo etiam ex parte hominum. Quia gloria aeterna duplicem in se respectum continet, gratiae nimirum, suae doni; & praemij seu mercedis. Proinde ad gloriam (ut est donum gratuitum) nullam ex parte hominum causam, aut motiorem, aut occasio datur, ut nos eligat. Quia sic accepta gloria, est gratuitum Dei donum, proinde ante omnia praestita merita, nobis illam Deus dare decreuit, & ab aeterno ad hoc donum suum, Deus nos elegit. Sed quatenus gloria respicit praemium & mercedem, sic non nisi bonis operibus debetur. Et cui haec veritas non patet in ipsis Apostolis sanctis? vocauit illos Deus nulla merita respiciens, ad primum tantum, conspectum, non tamen statim elegit, nisi cum iam dies factus esset: hoc est; cum prona eorum voluntas obsecundandi in omnibus ei, aperte perspecta esset: cum debita humilitas eluceret, cum amor diuinus in obsequium Christi, cor & mentem eorum succenderet. Non triumphet etiam homo ex illis verbis: *Deus vult omnes saluos fieri.* Quasi iam & illum, qui impiè & sceleratè viuit, qui nullis in Deum meritis pollet; sed infinitis potius scater vitijs, omnino saluaturus sit. Quia velle salutem nihil est aliud, quam media ad salutem obtinendam conducibilia, homini conferre; haec autem sunt duplicia, scilicet; auxilia sufficientia, & efficacia.

Deus igitur omnibus vult salutem, hoc est, omnibus ex sua infinita bonitate, auxilia sufficientia praebet, cum quibus possunt quidem salutem consequi, sed certò non consequentur, propter defectum liberi arbitrij. Ceterum efficacia auxilia, & cum finali vitae perseuerantia connexa, conferre non tenetur Deus, nisi illis, quos in fide bene operantes esse videt. Quod cognouit hodiernus Apostolus, cui non satis erat, quod à Christo vocatus esset: non satis, quod vitam omnium viuendum ubique praesens assisteret. Sed insuper voluit pro gloria Dei laborare, omnes hostium cruciatus imperterrito animo ferrens, ut mereretur eligi ad societatem aeternam.

*Quomodo
Deus vult
omnes saluos fieri.*

S. Bartho-
lomeus fu-
it & cruce
affixus
fuit.

Nicepho.

ternitatis illius, cui in hac mortali vitā
pronus in omnibus studuit obsecundare.
Vnde priusquam ei pelles detraherentur,
fuisse cæsum fustibus, & cruci affixum,
testantur Nicephorus, Lippomanus, Suri-
us, & alij.

Quare cum & vos omnes Catholici
mei, à Christo Domino sitis vocati: Nam
hoc est certum vestræ vocationis indici-
um, quod in Sanctâ Fide nasci, educari,
& honestè vivere, vobis concessum sit.
Evigilate tandem aliquando ex vestris ini-
quitatibus: & quia dies gratiæ vobis fa-
ctus est, pulsât Deus ad cor vestrum, ut

maculam peccati expellat; compuncti
iam aperite ei ostium. Vocat vos ad pœ-
nitentiam; vocantem ne respuite; sed ar-
ripite medicamenta salutis. Vocat vos ad
virtutes: deserite iam vitia. Utque post
hanc vocationem, desiderata ad glori-
am æternitatis vobis electio succe-
dat, per intercessionem D. Bar-
tholomæi, auxilium efficacis
gratiæ inuocate ab eo,
cui honor & laus in
omnem æterni-
tatem ce-
dat.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Vocavit Discipulos suos, & elegit ex illis duodecim
quos etiam Apostolos nominavit. *Luca 6.*

Aperitur quadruplex causa electionis Apostolorum, & requisitum ex parte hominis? ut à Deo eligi mereatur.

Mulier u-
mida so-
le quid si-
gnificat.

Beatus Ioannes Apostolus, in Spiritu
Domini raptus in Insulam (quæ appel-
latur Patmos) propter verbum Dei & te-
stimonium Iesu Christi, signum vidit ma-
gnum in cælo, mulierem amictam Sole, &
Lunam sub pedibus eius, & in capite eius
coronam stellarum duodecim. Cælum istud
Auditores, in quo tam grande spectacu-
lum castissimo Ioanni apparuit, non aliud
erat, nisi facta in terris Filius Dei incarna-
tio. In hoc cælo stetit noua mulier, Ec-
clesia Sancta militans, quæ in Christo Ie-
su veluti principali fundamento, & lapi-
de angulari erecta, cælorum incorrupti-
bilitatem, omni tuo non exuendam indu-
it. Amicta est Sole ista Mulier, scilicet;
Incarnati Verbi Diuinitate, & inaccessâ
Patris æterni luce. Lunam pede suo cal-
cat ista mulier, id est arrogantem infer-
nalis Luciferi fastum. Qui cum primus
istæ præcipuus esset Dei effectus, velut
alterum minus in cælo astrum, post im-
mensam Sanctissimæ Trinitatis deitatem
resplenduerat. Sed mox Lunæ mutabi-
lem imitatus tumorem, cum ultra æter-
num iustitiæ Solem, recto gradu ascende-
re vellet: ascendente ex erroneo intelle-
ctu, perpetui lapsus miserabili umbrâ, e-
clipsatus; atque deturpatâ peccati ob-
securatus qualitate, militantis Ecclesiæ cal-
candus pede, ad ima stygis decidit. A-
dornata est ista mulier pulchro diadema-
te, scilicet; redemptione Dei hominis,
cruentâ morte partâ. Cui duodecim in-

fixæ resplendent Stellæ, scilicet duodecim
Apostoli: qui fecunditate istius mulieris,
fidem & gloriam Dei copiosè parturientis,
in toto orbe propagarunt. Alludit huic di-
scursui Isaias inquiens: *posui verba mea in ore
tuo. & in umbrâ manûs tuæ protexi te, ut plantes
cælus, & fundes terram, & dicas ad Sion populus
meus es tu.* Textus autem Hebræus legit,
ut plantes cælus, eosque fundes in terrâ.
Quasi ostendere Propheta vellet, Dei Fili-
um à sublimi æterni Patris sede, ad hoc
missum in terras fuisse, ut novos plantaret
cælus, potentissimis vocationis suæ sanctæ
verbis, animos Apostolorum subito è terrenâ
crassitie in cœlestem quodammodo trans-
formans puritatem, omni sanctitate &
simplicitate eos implens. Ut inquam hos
nouos cælus, in nouâ quoque Ecclesiæ San-
ctæ terrâ plantaret: ne arborum instar,
solitarijs solum crescerent virtutibus; sed
ut cælorum simul ministerio functi, ve-
lut cœli sidera, homines ad cælum quæ-
rendum inclinarent. Has stellas (nimi-
rum Apostolos Sanctos) in triumphante
de inferni astu & mundi errore, Ecclesiæ
Sanctæ coronâ, intelligit Blasius Viegas.
Quos non plures decuit ad propagandam
Christi Ecclesiam eligi, nisi duodecim:
eod, quod (ut dicit idem Author) numerus
duodenarius totam perfectionem, &
omnem vniuersitatem contineat. Inspi-
ciamus ergo iam, ad quid Christus Domi-
nus hodiernos duodecim Apostolos voca-
uit, ad quid elegit, & quæ in nobis neces-
saria

Isaias 58.

Viegas.

Cur non
plures Ap-
ostoli ele-
cti nisi
duodeci-
mus.

saria sunt, ut mereamur quoque ab illo
vocari & eligi.

Quatuor porissimum causæ reperiun-
tur, quæ Christum Dominum impulerunt,
ad vocandos & eligendos duodecim Apo-
stolos. Prima fuit, ut scilicet mundum
densissimâ omnium iniquitatum caligine
circumseptum, per eorum doctrinam E-
uangelicam, & opera omnem virtutem
atque pietatem redolentia, illuminaret.
Etenim quemadmodum stellæ, eo sine
condite sunt, ut abeunte sub terras Sole,
in obscurâ nocte mundum illustrent, quo-
niâ secum ubique ferunt lucis ærarium:
sic planè Christus Dominus, duodecim
Apostolos elegit, quos velut stellas luci-
dissimas, tunc in mundum ad prædican-
dum gentibus æternam salutem misit;
quandò obscura illa peccatorum nox, &
dens errorum tenebræ, vniuersas ferme
mundi plagas occupauerant, & homines
sepositâ rectè viuendi ratione, sub huma-
na specie, belluinam prorsus gererent
vitam. Neque sanè mortalium filij, ad ve-
ræ fidei lumen aliter, quàm per verbum
D. & annuntiatum deduci poruissent.
Quandoquidem ratio aliquid credendi fi-
de diuinâ, est verbum D. & seu locutio,
quæ conditione suâ postulat, ut perueni-
at ad aures eorum, qui credunt, aut cre-
dituri sunt, eaque vel scripta, vel tradita.
Traditione solâ conseruabatur diuina fi-
des, ab initio mundi vsque ad Moysen, à
quo primum vetus testamentum cepit.
Quia ibi beata simplicitas ea omnia im-
plebat, quæ à suis patribus per traditio-
nem acceperat. Sed postquam populus
ille duræ cervicis & legifragus, diuinam
ausus est traditionem repudiare, scriptis
Dei legibus arctari debuit, scriptoque in
Fide Sanctâ verbo dirigi. Vbi verò è ve-
teri illâ putredine, mundum in meliorem
adhuc renasci statum Christus voluit, &
in maiorem perfectionis gradum refor-
mari, non iam solâ Scripturâ; sed & tra-
ditionibus Apostolicis, debuit mundum
dirigere. Et quoniam facile quisque la-
bitur, si nihil habet, quod timeat, idè
eum & filij hominum, nullis ab initio
mundi arctati legibus à Domino, inso-
lentiùs vitam ducerent, Propheta Sanctus
occurrentes tanto malo, & veritus, ne for-
san morbus ille peccati, qui iam crebri-
us grassari inceperat, postea omnem re-
spiceret medicinam, tempestiuè in perso-
nâ omnium hominum, postulauit legem
sibi à Domino constitui, quæ esset quasi
frænum perculantes à vitijs retrahens. Le-
gem inquit mihi constituit Dominus. Nam quem-

admodum miles, qui sacramento militiæ
seipsum obstringit, currendi ordinem
non ipse disponit sibi, neque pro suo ar-
bitrio vitam ingreditur, aut voluntaria
captat compendia, ne recedat à signis;
sed itinerarium ab Imperatore accipit, ex
præsripto incedens ordine, sui Ducis
mandatum custodit, ut inueniat commea-
antium parata sibi subsidia. Quod si alio
ambulauerit itinere, annonam non acci-
pit, mansionem paratam non inuenit; quia
imperator iubet ijs hæc omnia præpara-
ri, qui sequuntur: nec dextrâ, nec sini-
strâ, à præsripto itinere declinant, me-
ritoque non deficit, qui suum Imperato-
rem sequitur. Moderatè enim ambulat,
quia Imperator, non quod sibi vile, sed
quod omnibus possibile considerat. Ideo
& statuas ordinat: triduū ambulat exer-
citus, quarto requiescit die. Eliguntur
ciuitates in quibus triduū, quatrduū,
& plures interponantur dies: si aquis a-
bundant, commercijs frequentantur. Et
ita sine labore conficitur iter, donec ad
eam urbem perueniatur, quæ quasi regalis
eligitur, in qua fessis exercitibus requies
ministretur. Hanc viam peregrinandi, &
legem tendendi in patriam, Christo du-
cente, Sanctis commeatibus esse præ-
scriptam, velim quispiam recognoscat.
Profecti sunt enim Patres nostri de terrâ
Ægypti per longa spatia terrarum: quo-
rum statuit omnes, mansionesque descri-
ptæ sunt, donec Cades, scilicet; ad terram
sanctam ventum esset. Viam ergo D. & s
nobis non aliam posuit; quàm legem,
mandata sua sancta, atque ut per hanc vi-
am ambulemus, ipsemet Deus adhortatur
nos, loquens in scripturis: *Attendite popule
meus legem meam.* Quasi diceret: obserua-
te diligentius præcepta mea; quàm Israë-
litæ quondam: ut non sitis concupiscen-
tes mala, sicut & illi concupierunt. Neque
idolis seruientes; sicut quidam eorum
seruierunt. *Sedit populus manducare & bibere,
& surrexerunt ludere.* Neque fornicemini,
sicut quidam eorum fornicati sunt, & ce-
ciderunt vna die viginti tria millia. Neque
tentetis Christum, sicut quidam eorum
tentauerunt, & à serpentibus perierunt.
Sed legem meam inuiolatam conseruate,
si in terram promissionis æternæ vultis in-
troire.

Vbi verò Christiana pietas Deum so-
brius cogitare cepit, & venerari traditio-
nibus etiam humanum intellectum volu-
it dirigi. Quanta (inquit sacer textus) au-
diuimus, & cognouimus ea, & patres nostri narra-
uerunt nobis. Nimirum iam Deus ex homi-
nis mini-

Miles ex
præscri-
pto Impe-
ratoris, o-
mnia fa-
cere debet

Psal. 77.

Psal. 111.

nis ministerio locutus, sicut ait Aposto-
 1. Cor. 13. lus: *An vultu experimentum accipere eius, qui in
 me loquitur Christus: ex personâ suâ primum
 verba fieri voluit, ne verba eius loquens
 homo, contemneretur vt homo. Hinc*
 2. Basilii S. Basilii lib. de Spiritu Sancto cap. 29.
 dicit quædam dogmata esse scripta, quæ-
 dam Apostolorum traditione, per longam
 consuetudinem Ecclesijs irradicata. &
 vtrâque parem vim habere ad pietatem.
 Apostolicum enim est, etiam non scriptis
 traditionibus inhzere: quemadmodum
 1. Thec. 2. docet ipse Apostolus: *Laudo inquit vos, quod A
 omnia mea meministis, & quemadmodum tradi
 vobis, traditiones obtinetis, quas accepistis, suæ per
 epistolam. Veneranda quippè sunt vetu-
 sta dogmata, quod ob antiquitatem, ceu
 canitiam quandam, habeant quiddam
 reuerendum. Comprobat eandem veri-
 tatem S. Irenæus lib. 3. cap. 3. & 4. inquit
 2. Irenæus: Non oportet apud alios querere veritatem,
 quam facile est ab Ecclesia sumere, cum Apostoli quasi
 in depositarium diuina, plenissime contulerint omnia,
 quæ sunt veritatis, vt omni qui velit, ex eo sumat
 peram vitam. Neq; dissentit Cyprianus Epi-
 3. Cypri. stolâ 74. vbi sic habet: Si ad diuinam traditio-
 nis originem & caput reuertamur, cessat error hu-
 manus. Istis ergo stellis, Apostolis Sanctis,
 & eorum scriptis atque traditionibus il-
 luxit Christi Ecclesia, dum hominum
 magna pars, zelo religionis diuinæ, ad eo-
 rum imitationem sunt incitati. Dum An-
 geli in lætitiâ prouocati, Christi mini-
 sterium feliciter in mundo ab Apostolis
 mirantes expleri: dum ipsi demones ad
 maiorem animi dolorem sunt flexi, glori-
 am Dei & æternam felicitatem, magnis
 Apostolorum laboribus & meritis viden-
 tes propagari. Quem ipsi honorem velut
 debitum suæ excellentiæ, a mundo sibi
 quærebant exhiberi. Illuxit Christi Ec-
 clesia Apostolorum miraculis: sed splen-
 dor hic non natiuus erat: virtute siquid-
 em diuinâ operati sunt Apostoli mira-
 cula omnia. Illuxit eorum virtutibus, &
 vitæ sanctimoniâ: necdum contenta erat
 Christi Ecclesia hac luce; sed insuper
 eorum etiam sanguine voluit decorari,
 quod pulchrius splenderet. Refert Orige-
 1. Origenes. nes Homiliâ 3. in Hieremiam, adaman-
 tem quâto magis cæsus fuerit; tantò pul-
 chrius virtutem eius splendescere. Non
 ab similes huic pretioso lapidi erant Apo-
 stoli: quorum splendor tantò fortius in-
 tendebatur; quâto maiora pro Christi
 nomine tormenta pariebantur.*

Altera ratio, propter quam Deus hos
 duodecim Apostolos elegit, vt scilicet
 Christi gloriam, & Diuinam eius poten-

tiam mundo infideli demonstrarent. De-
 um Philosophi ex motu astrorum cogno-
 uerunt: cum enim Philosophus celos &
 astra, perpetuò moueri intellectu suo sub-
 tiliter perpenderet, videns motum hunc
 perpetuum à creaturâ causari non posse-
 quæ fuit virtutis est; conclusit, neces-
 sariò dari primum motorem, qui sit infa-
 tigabilis, & per hoc ipse Deus. Verbum
 pariter æternum, vt eius inuestigabile in
 carne assumptâ mysterium, homo cogno-
 scere posset, duodecim cœlestes Planetas
 (scilicet Apostolos) in Ecclesiâ militan-
 te posuit. Vt sic ex continuò eorum de
 Christi diuinitate, & rebus humanam
 salutem concernentibus motu, Deum non
 iam vt vniuersalem motorem, sed & salu-
 tis nostræ simul verum Authorem agno-
 sceremus. Lectulum Salomonis, (inquit
 Sacra Scriptura) sexaginta fortes ambie-
 bant, ex fortissimis Israël, omnes tenentes
 gladios, & ad bella paratissimi, propter
 timores nocturnos. Per quos magna Sa-
 lomonis potentia mundo inclaruerat.
 Lectulus hic Catholici Ecclesiam Christi
 denotat, cui ne quid nocturnus ille infi-
 delitatis timor nocuisset, Dei Filius huc-
 usque in hoc lectulo, sub Sacratissimis
 speciebus panis feliciter quiescens, duo-
 decim Apostolos ad bella salutaria instru-
 sissimos, posuit ad custodiendum hunc
 lectulum. Quorum gladius (scilicet ver-
 bum Dei) ita fortis fuit, vt nocturnos il-
 los helluones, in tenebrosa gentiliſmi no-
 cte grassantes idololatrando, facile debel-
 lauerit, sine sanguinis alieni; non tamen
 sine proprii profusione.

Refert Scriptura Sacra, quod cum
 Deus castra Madianitarum, in manus Ge-
 deonis traditurus esset, præcepit ei Do-
 minus, vt ex innumerâ suorum militum
 multitudine, trecentos tantum deligeret
 viros. Qui castra Madian ingressi, necdum
 armis pugnautes, sed illa solum verba in-
 clamantes, *Gladius Dei & Gedeonis*, innume-
 rum Madianitarum numerum ita perter-
 ruerunt, vt se ipsimet murâ cæde peri-
 merent. Sed & illud non minus nobile
 factum Salomonis habetur; cum is à dua-
 bus feminis litigantibus interpellatus es-
 set: quarum altera conuersa per somnum,
 cum infantem oppressisset suum, postula-
 bat alienum. Altera veri amoris conscia,
 & culpæ nescia, filium iure proprium vin-
 dicabat. Vtrâque igitur perseueranter
 nitente, cognitoris hæsit intentio. Neque
 enim poterat Salomon arbiter esse inte-
 rioris arcani, cum potentis vtriusq; mens
 esset occultior. Euentu itaque conuentus
 ambiguo,

Deus ex
 motu a-
 strorum
 cognitus.

Cantic. 1.

Madiani-
 tarum fra-
 ges mira-
 bilis.

Iudic. 7.

1. Reg. 2.

Salomonis
 prudens
 iudicium.

ambiguo, gladium promi iussit traditoq;
 ministris, quo simularent triste ministeri-
 um, diuidi præcepit infantem, vt singula
 mulieres, singulas partes adipiscerentur.
 Quo audito, illa quæ petebat alienum,
 non solum austerâ sententiâ acquieuit;
 sed etiam partem infantis depoposcit, nul-
 lo affectu commota materno. Illa verò,
 quæ suum esse non ignorabat infantem,
 non vinci metuens, sed orbari; nec iam
 solatio proprio, sed pignori suo consulens,
 orare cepit Regem, vt potius in eolumis
 puer traderetur alienæ; quàm secus in-
 partes, matri propriæ redderetur. Vnde
 Salomon qui non maiestate Diuinâ, sed
 argumentis vt homo interiorē scrutabatur
 affectum, illi paruulum decreuit
 reddendum, quam veram matrem dolor
 proprius prodidisset. Illam verò quam
 morituri paruuli misericordia non mouebat,
 exortem pronuntiavit esse naturæ,
 quam exortem vidit pietatis. Duo proinde
 stupenda, gladio esse patrata reperio,
 scilicet; & potentiam hostium fractam,
 & veritatem in dubijs compertam. Catho-
 1. B. licici mei, litigabat potentissimè ante
 incarnationem Dei Filij, in hoc mundo
 diabolica tentatio, de cultu & honore vni-
 us atque veri Dei: fluctuabat fides, neq;
 veritas eius sub densissimæ nostræ peregrina-
 tionis vmbra facile potuit innotescere,
 donec pacificus cæli & terræ Rex volens
 in manus Filij sui vniuersam orbem tra-
 dere, ex omni Hebræorum populo, & se-
 ptuaginta duorum numero Discipulorum,
 duodecim Apostolos elegit: qui omnes
 latè patentis mundi plagas ingressi, non
 armis, sed solo Dei verbo clamantes: *Sal-
 2. B. uos & redemptio in Christo IESU omni credenti. in
 obsequium diuinæ fidei captiuauerunt to-
 tum mundum, vt quisque proprios abo-
 minatus errores, seipsum Christo manci-
 pans, suorum manibus persecutorum, vi-
 tro voluerit cædi, pro nomine & honore
 Christi. Quod testatur S. Gregori⁹ lib. 30.
 in Iob. cap. 17. Tales inquit secum dux no-
 3. Greg. stier in predicationis prælum duxit, qui despectâ sa-
 late corporum, hostes suos moriendo prosternebant,
 eorumq; vim non armis, non gladijs, sed patientiâ su-
 perarent. Neq; enim Christus suis Aposto-
 lis ad bellum spirituale gerendum, alium
 pollicitus est gladium; præterquam ver-
 bum suum sanctum. Gladium inquit veni
 4. Matt. 10. mittere in terram, de quo gladio scriptum
 habemus: *Et tuam ipsius animam pertransibit
 gladius. Quis autem iste gladius tam validus
 & potens? audi scripturâ loquentem. Ver-
 bum inquit acutum & validum, penetrabit
 5. Lucæ 1. omni gladio acutissimo, penetrans vsq; ad diuisionem
 animæ & spiritus, artuumq; & medullarum.**

anima & spiritus, artuumq; & medullarum. Bo-
 nus profectò gladius Verbum Dei, quod
 & latentes distinguit affectus, scrutatur
 cor & renes, mendacium à veritate discer-
 nit, atque eos, quorum animam pertran-
 sierit, non interficit, sed reseruat.

Tertia ratio, ob quam Christus Do-
 minus, duodecim Apostolos elegit, vt sa-
 lutarem suam doctrinam, nouam in nouo
 cælo, id est; in Ecclesiâ sanctâ: cum na-
 scente incarnatâ Sapientiâ simul natam
 coram incredulâ mundi turbâ compro-
 barent. Vos inquit testimonium perhibebitis de
 me, quia ab initio mecum estis. Isti Authorem sa-
 lutis IESUM, (in cuius miraculorum patra-
 tione Iudæi excecati atque scandalisati
 sunt: gentiles verò Deum in humanâ car-
 ne, lumine naturali cognoscere non va-
 lentes, stultitiâ impleti) ita errabundo
 humano intellectui facilem creditu red-
 diderunt; vt omnes ad vnius veri Dei no-
 titiam, & sanam erecti doctrinam, Chri-
 stum iam vbiq; confiteantur. Isti ea do-
 gmata, quæ humanum excedunt caput,
 ita credibilia fecerunt, vt & quæ impossi-
 2. B. bilia videbantur, ijs iam liberè assentian-
 tur fideles. Quis enim sacri ænigmata
 Euangelij, quis articulorum fidei obscuri-
 tatem, crederet, nisi Apostolica, & Eccle-
 siæ Sanctæ Authoritas id persuasisset. Ag-
 nouit hoc perbellè lumen Ecclesiæ Di-
 3. Augu. uinus Augustinus dicens: *Euangelio non crede-
 rem, si me Authoritas Ecclesiæ non moueret, non
 potuit equidem melius Christi doctrina,
 in oculis mundi huius insensati compro-
 bari, nisi ab illis, quos Christus Ecclesiæ
 suæ secundaria fundamenta voluit esse:
 hunc enim illis titulum tribuit sacer tex-
 4. Aphef. 2. tus: Superedificati estis super fundamentum Apo-
 stolorum, ipso summo angulari lapide Christo IESU.*
 At, quæ comprobatio Christi doctrinæ ab
 Apostolis facta est? profectò non alia,
 nisi tormentorum patiens tolerantia. Re-
 rum omnium peritissimus Salomon, ma-
 gnificum Domino templum ædificaturus, 1. Reg. 5.
 præceperat operarijs suis, vt tollerent la-
 pides pretiosos in fundamentum templi,
 & quadrarent eos. Cui mirum in modum
 condolet D. Ambrosius, quod, quem di-
 uina pietas in sublime erexerat, vnicus
 mundi fallentis amor seduxit. Vnde lib.
 de Apologiâ David, excusando Davidis
 5. Amba. lapsum in adulteriò, sic præfatus Doctor
 loquitur. Sed quid de solo David loquor?
 Accersamus etiam alios ad tractatum hu-
 iusmodi, ne imbecillitatem David magis;
 vnius scilicet hominis putemus; quàm
 corporeæ conditionis fuisse infirmitatem.
 Samson validus & fortis, leonem suffoca-
 uit: sed

uit: sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula soluit hostium; sed suarum non soluit nexus cupiditatum. Messes incendit alienas; & vnus ipse mulieris incensus igniculo, messem suam virtutis amisit. Salomon templum Deo condidit: sed vtinam corporis sui templum ipse seruasset. Et quomodo obsecro ille, cuius sapientia totis celebratur seculis, ita factus est insipiens, vt religionem negligeret veram, ad falsorum tolerationem. Idolorum aliquantum inclinatus, vt desereret pietatem, mundi vanitatibus immersus: vt proscriberet de suo corde Dei timorem, voluptatum illecebris & carnis

Ambr. delicijs captus: Respondet Diuus Ambrosius in Psalmum centesimum decimum octauum, sermone 17. *Quia nimium amauit uxorem.* Ad nostram hanc cautelam celsitudo permitta esse non ignoremus: vt non prælumamus de nostra fortitudine, sed Dei gratiam feruenter imploremus, quæ nos in medio tentationum positos certamine, fortificet ad resistendum, & inuincibiles reddat. Si enim trium-

2. Reg. 21. phauit David in decem millibus; sed errauit in viginti & amplius millibus: & quia errauit, hominem se esse cognouit: confessus est culpam, veniam deprecatus est,

Psal. 6. clamans ad Dominum: *Domine ne in ira tua arguas me, neq. in fure tuo corripas me. Misere-re mei Domine, quoniam infirmus sum.* Si inquam David se infirmum coram Domino proficitur, quomodo tu fortem te audebis iactare? Si Salomon lapsus est: quomodo tu immobilis persistes? S. Paulus primum se agnoscit peccatorum; nunquid cuprimum te sanctorum esse dices? ni te diuina gratia iustificet.

Exemplo nobis est æterni Patris Filius, qui secutus quidam est ex parte factum Salomonis. Nam Ecclesiam Sanctam mundo erecturus, duodecim in fundamentum illius pretiosos lapides misit, id est; Apostolos: in quibus vt firmius solidaretur doctrina salutis, quadrari eos voluit varijs supplicijs: voluit illos dolari cruciatibus & miris tormentis: vt sic Gentilium infidelis zelus, tantæ Apostolorum probatione confusus, ad credendam postea Christi doctrinam, magis confirmaretur. Nihilominus, quia videbat in illis naturæ humanæ conditionem, citò ad malum flexibilem, gratiâ sanctificante per Spiritum Sanctum eos solidauit, vt humana infirmitas in diuinam prorsus fortitudinem, non amplius tentationibus, aut corporis cruciatibus superandam, transmutaretur.

Quarta denique causa, cur Christus duodecim Apostolos elegit, vt essent alijs fidelibus exemplum fortitudinis & patientiæ. Vt quispiam illorum exemplo permotus, paratum se ostenderet pro nomine IESV grauissima quæque pati. Quod testatur ipsemet Apostolus 1. Corint. 4. *Spektaculum inquit facti sumus mundo, & hominibus, & Angelis.* Quasi diceret: & mundus iam, quasi ad eius integritatem & perfectionem minimè pertineremus, de suis sedibus nos eijcit. Et homines omnis prorsus humanitatis obliti, nos atrocius quam feras syluestres tractant: quasi humanum esset in naturam sibi similem sentire. Sed quid ad hæc respondeant Apostoli Sancti, audiamus eos illas angustias sentientes: *Pressuram inquit patimur, sed non angustiamur.* Quomodo enim coangustari poterant, quorum os semper patebat, ne credentes coarctarentur? quorum corpus etsi angustum esset, cor tamen dilatatum fuit. Quomodo coarctari poterant, in quibus erat altitudo sapientiæ, & fidei latitudo? Quomodo coarctari poterant, qui erant, vala electionis æternæ? qui vocati ad sacrilegium, exprobrantibus sibi regibus crucifixum IESVM, non erubescabant, sed magis gloriabantur in cruce Christi, & illam mundi salutem esse, testimonijs celsitibus astruebant. Merito proinde Apostoli, *spektaculum facti sumus* Angelis quidem bonis, admirationis; dum talia tormenta in mortali corpore patienter tolerata, inspicunt, & constanter superata obstupescunt, qualia forsitan ne puri illi spiritus pati possent. Malis verò Angelis, facti sunt spectaculum terroris & confusionis, dum ad nomen Apostolicum totus infernus tremuit. Hominibus deniq. facti sunt spectaculum fortitudinis & patientiæ, dum id, quod momentaneum in vitâ cruciat, exemplo Apostolorum incensi, leue ducunt, modò assequantur illud, quod æternum delectat, eorumque societati adscribantur, cum quibus nunc gloriatur Christus in cælo, cantant illud Isaia. *Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus, in signum, & in portentum Israël.*

Quantum ad alteram partem spectat, monet nos Apostolus, vt omnem adhibeamus curam, vt nos quoque Dominus eligat & vocet, in quo cordificemur in habitaculum Dei in spiritu. Inspiciendum est itaque diligenter, quænam requiruntur ex parte nostra, vt mereamur à Christo eligi, atque vocari. Et licet communiter doceant Theologi, non dari vllum meritorium ex parte creaturæ, quod Deum

1. Cor. 4.

Isaia 44.

impellat ad nostram electionem, quia inquit, electio ad gloriam procedit ex mera Dei liberalitate, ideòque omne nostrum meritum antecedere debet. Insuper quia effectus electionis diuinæ, est prima gratia, vocans hominem ad iustificationem; hæc autem non cadit sub vllum meritum. Quod disertè ostendit S. Augustinus, libro de Prædestinatione Sanctorum, capite decimo octauo. Vbi Sanctus Doctor refutat Pelagium, asserentem illos à Deo eligi, qui futuri sunt sancti. Nam si inquit quæstio proponatur, vtum impios eligat Deus, an potius sanctos & immaculatos? quid horum respondeat, qui requiratur, ac non statim ferat pro sanctis immaculatisq. sententiam? Tum Pelagianus, præciebat ait, qui futuri essent sancti & immaculati, per liberam voluntatis arbitrium, & ideò eos ante mundi constitutionem, in ipsâ suâ præscientiâ, quæ tales futuros esse præsciuit, elegit. Elegit, ergo inquit, antequam essent, prædestinans filios, quos futuros sanctos immaculatosque præsciuit: utique ait ipse non facit, nec se facturum, sed illos futuros esse præiudic. Sed huic impiæ sententiæ reclamant Apostoli, inquiens: *Benedixit inquit Deus, & pater Domini nostri IESV Christi, qui nos benedixit in omni benedictione spiritali in cælestibus in Christo; sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, vt essemus sancti & immaculati.* Ex quibus Apostoli verbis concludit S. Augustinus contra Pelagium: Non ergo quia futuri eramus, sed vt essemus sancti, nos elegit. Ideò quippe tales eramus futuri, quia elegit ipse prædestinans, vt tales per gratiam eius essemus. Quod adhuc comprobatur idem S. Doctor cap. 19. Non enim quia credidimus, sed vt credamus elegit, nos, ne priores illum elegisse dicamur, falsumque sit (quod Deus auertat) illud Euangelistæ dogma: *Non vos me elegistis, sed ego vos elegi.* Verum hoc loco Theologi, cum S. Augustino, accipiunt electionem, pro ordinatione omnium mediocriorum ad assecutionem vitæ æternæ necessariorum, Caterum accipiendo illam inadæquatè, h. e. quatenus precisè significat præparationem alienius doni gratuiti, potest dari causa aliqua ex parte prædestinati, quæ moueat Deum vt hunc potius, quàm illum eligat. Deducitur hæc veritas ex illo Christi dicto: *Vos amici mei estis, si feceritis ea, quæ mando vobis.* Ecce Christus suam amicitiam, id est beatitudinem æternam, non aliter promittit, quàm si mandata eius expleant; hoc autem opus meritum esse quis negabit. Q. magna boni-

S. August.

1. Thim. 2.

1. Thim. 2.

1. Thim. 2.

tas Dei? cui cùm pro conditione reddere debeamus obsequia, vt potè serui Domino, famuli Deo, subiecti potenti, mancipia Redemptori; amicitiarum tamen nobis præmia repromittit, vt à nobis obsequia debita seruitutis extorqueat. Vt quos nolle seruire conspiciit spontè, suorum beneficiorum possit promissionibus inuitare, & quorum voluntates à se conspiciit alienas, eorum mentes præmiorum liberalitatibus constituat suas. Eandè veritatem agnouit S. Augustinus Episcopus iam factus, qui tomo. 10. Sermon. 7. de verbis Domini, dicit: *Quos voluit, hos elegit: elegit autem secundum suam gratiam & eorum iustitiam.* At, quæ alia in homine iustitia potest reperiri, nisi factum aliquod meritum & Deo complacens: Insuper hæc veritas elicitur ex hoc, quia Deus gloriam æternam dupliciter vult creaturis, scilicet absolute & sine vllò respectu, deinde sub respectu præmij, quod non nisi merito deberetur. Quemadmodum etiam plerumq. in nobis accidit, vt velimus alicui efficaciter dare imaginem. v. g. absolute, gratuitoque proposito ex nobis ipsis concepto; & tamen non velimus re ipsâ dare, eam illi, nisi vel genua flectenti, vel aliquam aliam conditionem à nobis implenti proposuimus. Proinde tunc circa imaginem dandam, duplicem habemus voluntatem, & vtamq. efficacem: alteram circa imaginem absolute dandam, alteram circa imaginem sub aliquo respectu conferendam. Sic planè Deus, vult quidem electis suis gloriam æternam absolute, efficaciter, & independentem ab vllò merito; & hæc Dei voluntas erat ab æterno; sed tamen non vult postea in tempore eandem gloriam conferre homini, nisi meritorie operanti. Et cui non liquet rem ita se habere, ex ipsis Christi verbis: vbi dicit: *Possidete regnum vobis paratum: esurite enim, & dedistis mihi manducare.* Ecce hic est præparatio, & dario eiusdem gloriæ. sed præparatio sine meritis, datio propter merita. Hinc est illa regula S. Augustini libro de Prædestinatione Sanctorum, & libro de perseverantiâ. & Epistolâ 105. ac 106. *Quidquid Deus in tempore confert ex merito, hoc ab æterno decreuit conferre ex iustitia.*

Anima igitur hominis fidelis, vt dignum efficiatur Deo habitaculum in hac vita, tres proprietates cælo competentes habere debet, nimirum: altitudinem, & pulchritudinem, & latitudinem. Altitudinem habere debet homo, si vult à Deo vocari & eligi, quia debet esse eleuatus in Deum, & adornatus fide, spe,

S. August.

Deus suam gloriam dupliciter vult creaturis.

Matt. 25.

S. August.

Anima fidelis tres conditiones debet habere.

desiderijs sanctis, feruentibus & iugis ad Deum precibus, quemadmodum Sanctus Bartholomæus, qui ut dignum Deo habitaculum fieret, eleuatus erat per fidem, pellem propriam, tyrannicâ manu sibi detrahi passus. Ut exuens mortalem hanc pellem, velut politus carbunculus, pulchrius ruberet. Eleuatus erat per spem; quia tamdiu verbo Dei contra Christi persecutores pugnavit, usque dum palma triumphalis gloriosi martyrij, in manibus eius apparet. Eleuatus erat feruentibus desiderijs, cupiens dissolui cum terrenâ carne, & esse cum Christo, in tantum, ut audire mereretur vocem de cælo: *Hi sunt qui venerunt de tribulatione magnâ, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni, ideo sunt ante thronum Dei.* Eleuatus erat feruentissimis in Deum orationibus, ut exoratus à tyranno, magisque diuino amore, quam tormentorum dolore æstuans, tyranni satellitibus exprobraret. *Adiuuato vos per Deum, ut cruciatibus huius maiores addatur.* Debet præterea homo, qui vult eligi à Deo, habere pulchritudinem celestem, ut tantò dignius Deum ad cor suum recipiat: quemadmodum D. Bartholomæus, cuius corpus celestem in se præferebat pulchritudinem: adornatus enim fuit magnâ Dei charitate, velut Sole fulgentissimo. Nam sicut Sol celestis hæc inferiora viuificat, & reliqua cæli lumina illustrat: ita profectò accensa Dei in homine charitas, animam illius & corpus viuificat, omnes verò eius virtutes, tanquam prima earum radix, fouet & illustrat. Adornatus erat fidei, seu Lunâ; ideo etiam & in media infidelium nocte Sole pulchrius illuxit. Adornatus erat magis alijs virtutibus, ut iustitiâ, prudentiâ, temperantiâ, fortitudine, velut stellis quibusdam lucidissimis. Demum ut homo mereatur eligi à Deo, debet habere latitudinem, ut in illo velut in celesti throno Deus resideat. Dilaturatur autem homo in animâ suâ, per summam Dei dilectionem: nam licet anima (cùm sit spiritus) non sit capax quantitatis corporis, recipit tamen gratiam cum illimitato augmento, à quâ spiritualiter dilatatur.

Hinc meritò Theologi mouent illam dubitationem, num charitas possit in infinitum augeri? concluduntque cum Sancto Thoma 3. p. q. 7. art. 11. & 12. & q. 10. art. 4. ad 3. & 2. 22. q. 24. art. 1. Quod charitas ex parte suâ, possit augeri magis & magis in infinitum. Ratio est: quia charitas ex natura suâ, non habet

terminum intensiōis suæ, ultra quem, non: ergo potest augeri in infinitum ex naturâ suâ. Consequentia ex intellectu terminorum liquet. Antecedens autem, deducitur hoc modo, quia nulla qualitas creata Physica, capax intensiōis & remissionis, habet certum terminum intensiōis suæ, charitas autem est qualitas physica, capax intensiōis & remissionis, quod patet ex eo, quia idem homo, aliquando magis, aliquando minus Deum diligit. Præterea charitatem etiam, ex parte subiecti posse augeri in infinitum, suadet autoritas S. Thomæ, & ratio. Quia voluntas creata, quoad capacitatem actuum & actiuitatem obedientialem, non est certis terminis circumscripta; sed potest magis & magis eleuari diuinitus, ad recipiendum aliquid in se, & agendum aliud in se. Proinde ex parte suâ, potest augeri in infinitum. Hinc sequitur, hominem iustum quamdiu uiuit, semper posse in gratiâ crescere, si velit; quemadmodum innuit Sapiens illis verbis: *Ne verearis usque ad mortem iustificari, quoniam merces Dei manet in æternum.* Et Christi Apostolus idem docet. Veritatem inquit facientes, in charitate crescimus. Estque hæc veritas definita in Concilio Viennensi, contra errorem Begardorum & Reginorum, quam postea confirmauit Tridentina Synodus, Sess. 6. cap. 10. & 16. §. Atque ita bene operantibus. Idemque docet S. Augustinus illis verbis: *Si dixeris sufficit, peristi, semper adde, semper ambula, semper profice.*

Habetis itaque Catholici Mulierem coronatam, id est Christi Ecclesiam: cuius coronæ sunt duodecim Stellæ: id est, duodecim Apostoli Sancti, quos Christus vocauit & elegit. Primò ad illuminandum orbem vniuersum, lumine salutis fidei. Secundò, ad Christi gloriam & diuinam eius potentiam mundo demonstrandam. Tertiò, ad comprobandam Christi doctrinam, coram incredulo orbe terrarum. Quartò, ad præbendum fidelibus exemplum, ut factis eorum incitarentur, ad defendendum Dei honorem. Ex parte autem vestra, ut à Christo vocari & eligi mereamini, tria ostendi requiri. Altitudinem, per fidem; spem; celestia desideria, & alias pietatis virtutes, atque feruentes ad Deum orationes. Pulchritudinem, quæ sit per charitatem, aliasque virtutes heroicas, homine Christiano dignas. Demum latitudinem, per summam Dei dilectionem. Currite ergo ad hanc ornatum celesti diademate mulierem, cuius purpura & byssus, indumentum est, nimirum;

Thomaz.

Charitas potest augeri in infinitum.

Proverb. vitum.

nimirum; puritas & charitas. Et quia omnes domestici eius, vestiti sunt duplicibus: & vos induite purpuram, quæ puritatem monstrat: induite byssum, quod innocentia designatur. Tertium verò indumentum hyemale, asperum satis, vile, & grossum, id est: corpus hoc mortale, Christi obsequio totum impendite. Eleuemini per fidem & spem, feruentissimumque Dei videndi desiderium: adornemini Charitate sanctâ, & cæteris virtu-

tum christianarum operibus. Dilatemini per gratiam Iesu Christi, maiora in dies eius sumendo incrementa. Et tunc primùm digni efficiemini, ut vos Christus & tanquam gratos hospites vocet & eligat, atque tanquam domesticos, in celeste palatium introducat, & recipiat.

DIE SANCTI AVGVSTINI

Primarij in Ecclesia Doctoris.

CONCIO.

Vos estis lux mundi. *Matthæi 5.*

Sanctus Augustinus, esse malleus Hereticorum, & columna immobilis Religionis Catholicæ ostenditur.

Ecclesi. 1.

Mundus solunaris
eur sic co-
tignat cor-
poribus ex-
telligit.

Genesi. 1.

Item totius vniuersi animam esse, ingenuè fatetur Sapiens Ecclesiastici 1. *In circuitu suo pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur.* Vbi interpretes, Solem vocant Analogicè spiritum vniuersi, quod sit velut quædam anima vniuersi, omnia viuificans & recreans. Nec sanè aliam ob causam, cuncta hæc sublunaria superioribus lationibus contigua voluit esse Altissimum, nisi quod optimè sciret, neque mundum in suâ perfectione duraturum, neque rerum generationes aliter peragi, quam mediante astrorum motu & lumine. Neque demum rationalem creaturam, secus in sui cognitionem peruenturam, quam radio inaccessæ lucis irradiatam. Factum erat ex imperio diuino cælum, ac circumactum vndique, ambitu suo, ea quæ intra ipsum sunt, complexu: corpus continuum obtinens, ab externisque interna seiungere valens; quia tamen comprehensum intra se locum necessariò carentem lumine tenuit, teste Sacra pagina. *Tenebre erant super faciem abyssi, & Spiritus Dei ferebatur super aquas.* hoc est; diffusio ædis naturæ spirabilis; ideo tunc de mundi perfectione nemo poruit iudicare; stetit ad vocem Creatoris vastissima terræ moles, animalium & hominum, et nascendi

ita viuendi & habitandi singulare domicilium, occinente diuino Psalte. *Cælum cæli Domino terram autem dedit filiis hominum.* At, quæ tunc illius fructificatio? quis partus? quæ gramina? nulla omnino: Terra autem erat inanis & vacua. Gen. 1. vel ut Theodosius transfert: *terra erat inanis & nulla.* imò ut exponit Aquila: *erat nihil & nihilum.* Figite hic vestras speculationes in tanta lectionum varietate de terrâ, nondum lucis consortio ornatâ. Quippè Erat Philoſophis significat esse, siue existentia; nihil verò; negationem eiusdem; qui ergo fieri poterat? ut terra iam creata, à sacro contextu inanis & prorsus nihilum appellaretur. Nam locum hunc sacræ Scripturæ: *Terra erat inanis & vacua:* S. Gregorius Nissenus, perinde intelligendum esse vult ac si apertius diceret sacer Historicus, *erat & non erat.* Nodum ingeniosè soluit Hugo Cardinalis. Quia tunc terra erat sine dispositione: Erat quidem iam condita; sed cùm esset absque villa concinnitate & ornatu, cùm esset obscura, tenebris inuoluta, aquis vndique cooperta, meritò vocata est nihilum; cùm enim nemo eâ frui posset, nihili æstimabatur, idcirco erat, & non erat: sed postquam de cælesti corpore, gratissima lux emanauit, cuius claritate terra omnibus visibilis

Psalm. 123

Genesi. 1.

Theodosius.

Aquila

Gregorius

Nissenus.

HugoCardinalis.

sibilis fieret, tunc primum terra suum esse perfectum à Creatore accepit, tunc opulenta facta est, & suis dirata aurifodinis, omnium metallorum venis, lapidibus pretiosis cumulatim dotata. Et enim postquam splendore lucis perfusa tellus, vocem creatoris audiuit, *Germinet terra herbam viuentem*, momento temporis, vt legibus imperijsque diuinis obtemperaret, per omnem accretionis formam discurret, germinaque protinus ad summum eorum statum deduxit, atque prata quidem alta continuo copiâ feni fuere; campi verò steriles, densi exsegetibus perinde atq; mare, spicarum agitatione fluctuabant; omnis insuper herba, omne oleris, omne fruticis, omne denique leguminis genus, copiosissimum tunc super tellurem eminebat. vt proinde haud iniuriâ, lucem eorum omnium, quæ à terra pullulant, esse causam arbitreris, è profundo telluris vim germinandi, per caloris attractionem elicientem: imò communem esse totius vniuersi animam fatearis, oportet. Sed quid circa terrena moror, cum omnis nostra cogitatio in coelis fixa esse debeat? Deus ipse non aliter ab intellectu creato cognosci potest, nisi per lumen gloriæ, teste Angelico Doctore Sancto Thoma 2. 2. quæstione 175. articulo 3. ad 2. *Diuina inquit potentia ab intellectu creato non potest videri, nisi per lumen gloriæ*. Et confirmat id ipsum de Veritate quæstione 8. artic. 3. ad 4. *Per lumen gloriæ fit, vt intellectus vniatur diuinæ essentia, sicut forma intelligibili, quod aliter fieri non potest*. sicut enim Deus sine albedine non potest formaliter parietem album facere; ita obscuratum, non potest reddere illuminatum sine lumine: cum manifestatio obscurati, sit effectus formalis luminis, per aliud genus causæ nullo modo supplebilis. Hoc coeleste lumen corroborat intellectum nostrum, ne in fidei obscuritate vacillet: concurret cum intellectu ad efficiendam Dei visionem, vt docet Regius Vates. Psal. 35. *In lumine tuo videbimus lumen*. demum, manifestat Deum videndum: Hinc non mirum, quod Draco ille infernalis, tertiam parrem stellarum, id est; Angelorum suæ adhaerentium malitiæ, traxit secum in tenebras ignis æterni; quia ante productam lucem, scilicet, vniuentem à Patre missum, reuelata Trinitatis & Incarnationis mysteria, plenè cognoscere non potuit: *tenebra erant super faciem abyssi*. & idè in abyssum inferni præcipitatus est. Tenebræ & modo irreperunt in nostrâ Poloniam, quæ in con-

tinuis cladibus & periculis quassata languescit. Sed nouam lucem à Deo in solatium vobis & toti mundo productam, scilicet D. Augustinum, Ecclesiæ Sanctæ primarium Doctorem, Fidei Catholicæ columnam, Sacræ istius Religionis Canoniorum Regularium Ecclesiæ Lateranensis Fundatorem, totius Christianitatis decus & ornamentum, vestris obtutibus monstrabo.

Cancellarius inscrutabilium Dei arcanorum, Sanctus Ioannes Euangelista, conquerebatur grauiter, quod filij huius seculi, Christum in assumptâ humanitate ad nos venientem non receperint: *In mundo inquit erat, & mundus eum non cognouit, in propria venit & sui eum non receperunt*. Et quidem iustissima querela; quia Christus venit in hunc mundum tanquam desideratissima illa lux, quæ illuminat omnem hominem ad agnitionem veritatis. Vnde sacra oracula de illo testantur, quod fulgor quidam diuinitatis reluceret in facie eius. Quomodo ergo à tam gratissima luce, suos oculos homines poterant auertere? *Lux venit in mundum, & dilexerunt magis homines tenebras, quam lucem*. Causam allegat Sanctus Basilius in Psal. 33. Quia homines procul ambulabant à Christo, & idè diuinitatem de illo lucem, cognoscere, non poterant. *Accedite* (inquit ad Deum & illuminemini, & facies vestra non confundentur). vbi magnus iste Doctor, eos qui in tenebris & in umbrâ mortis sedent, hortatur ad Deum venire, atq; radijs diuinitatis appropinquare, vt ex ipsius propinquitate veritatis gratiâ, fulgentis splendorem eius in seipsos trahant. sicut enim, sensibile hoc lumen, non omnibus similiter oritur, sed habentibus oculos, & vigilantibus, & nullo impedimento prohiberi valentibus, ne Solis conspiciant, exortum; sic & iustitiæ Sol, verum & æternum illud lumen, imago lucis æternæ, non omnibus suum splendorem præbet; sed his tantum, qui rectè erga Deum se habent. *Lux* (inquit Basilius) *orta est, non peccatori; sed iusto*. vt enim ortus est sol, non vespertilionibus neq; alijs nocturnis animalibus, sic & lux, naturâ quidem ipsâ fulgens & clara est; non tamen omnes claritatis participes existunt. Optima sanè ratio? Nam quemadmodum Moysis facies, ex consortio Dei in monte cornescere cepit; sic qui diuinæ lucis particeps fieri vult, per bona opera propius ad Deum accedere debet. *Accedite ergo ad Deum, & illuminemini, & facies vestra non confundentur*. Nam beatus, qui in die iudicii, quando Dominus veniet

Ioan. 1.

Fulgor diuinitatis in facie Christi relucebat.

S. Basilius.

Ibidem.

nerit ad illuminandum abscondita tenebrarum, & manifestare consilia cordium, ausus erit sub luce illâ redargutionum consistere, intrepidusque conscientiam incontaminatam, & à vitijs liberam præferet. Qui verò in prauis operibus vitam finierint; in probrum & verecundiam resurgent, in seipsis turpitudinem & formam eorum, quæ peccantes, commiserunt conspicientes. Hiq; quod ipsis tenebris, & igne perpetuo erit horribilius; verecundiâ cooperientur, quam omnino sustinebunt, vestigia præteritorum malorum, quæ admiserunt, veluti quandam indelebilem in eorum memoria permanentem maculam, ante oculos habentes.

Nondum tamen huic rationi acquiescit intellectus: quippe præsentissimus in carne humanâ Dei Filius, inter mortales conuersabatur, & duodecimo ætatis anno, inter Doctores subtilissimè disputans, salutis veritatem edocebat, detegebat, miraculis omnipotentiam, & verum Dei Filium apertissimis scripturæ documentis se esse probabat. Quid est igitur? quod neq; procedentem ex ore ipsius doctrinam mundus intellexerit? neque præsentem lucem potuerit videre. Respondent forsan Theologi, quia tunc Christus exterius tantum, præcisè vt homo docebat, interius mentem audientium virtute diuinâ minimè mouendo: Prædictio autem externa, nisi Deus interius operetur, non potest prodesse ad conuersionem peccatoris. Omnipotentis enim inspiratio dat intelligentiam, in tantum, vt etiam ipse Dei Filius, non ad conditionem hominis loquatur, si ei præsens, organo humanitatis suæ loquatur, sine internâ cooperatione, & punctione Spiritus Sancti. Hinc & Cain vocem sui Conditoris audiuit post patratam fratris eadem: *Peccasti quiesce*: & Iudas benignam Christi admonitionem, antequam eum traderet, auscultauit: *Qui mecum intingit in Paropside, ipse me tradet*. & tamen quia voce culpæ est admonitus, non punctione spiritus; audire quidem verbum Dei admonentis potuit, sed seruare contempsit. Fateor rem ita se habere, rationem tamen genuinam inuenio, cur lucem illam illuminantem, scilicet conuersantem in terris Christum homines non agnouerint: quia Deus humanatus, qui lucem suâ velamine carnis assumptæ obumbraverat, non aliter homines, quam per hominum doctrinam in sui cognitionem voluit deuenire. Fundamentum istius rei consilio ex Scripturâ Sacrà, 1. Reg. 3.

Gen. 4.

Cain & Iudas cur de peccato admoniti, non respuerant.

vbi cum puer Samuel dormiret in templo, Deus finxit vocem Heli Sacerdotis, & vocauit Samuelem; auditâ voce Samuel, dicit Sacer textus ibidem num. 5. cucurrit ad Heli; & dixit: *Ece ego vocasti enim me*. Causam istius facti assignat Mendoza in eundem locum, vt puer cum Deo locuturus, prius ab homine instrueretur de modo, quo se deberet ad diuinam locutionem præparare. Quemadmodum enim in ordine Hierarchico, inferiores Angelorum, per superiores illuminantur; ita diuinâ ordinatione factum est, vt iuuenes per senes, ignari per sapientes, Laici per Sacerdotes, subditi per suos prælatos, inter homines illustrentur. Consentit Sanctus Gregorius in vtroq; huius loci commentario: *Vocauit Deus puerum, sed voce magistro simili, vt profectò modum suæ locutionis indicaret: Causam vocationis tacuit, vt electus puer, quâ humilitate obedientiam esset sublimis, ostenderet. Ire ad præceptorem perit, vt deuotionem suam munus offerret*. sic vocauit Saulum de cælo Dominus, non tamen de rebus agendis illum informauit; sed ad Ananiam informandum remisit. Actorum 9. numero. 7. *Surge & ingredere ciuitatem*. & dicitur tibi, quid te oporteat facere. Cuius rationem allegat Abbas Moyses, apud Cassianum, Collatione 2. cap. 14. *Mittit hunc ad Seniores, eumq; illius potius doctrinâ, quam suâ censet instrui, ne scilicet quod rectè gestum fuisset in Paulo, posteris malum præsumptionis præberet exemplum; dum unusquisque sibimet persuaderet, simili modo se quoq; debere solius Dei magisterio atq; doctrinâ potius, quam Seniorum institutione formari*.

1. Reg. 5.

S. Gregor.

Abbas Moyses.

Abbas Moyses.

Ad summas iam tenebras deuenerat mortalium genus, postquam incarnatæ lucis splendor, ad dexteram æterni Patris sese transtulit, aded vt & imbecillitate intellectus, in dignoscendis fidei mysterijs summè laboraret; & confurgentibus vndequaq; Hæresum erroribus, Religio Catholica obscuraretur. Potentissima tamen Dei manus, quæ mundum de nihilo fabricauit, & lumen de tenebris splendescere fecit, excitauit tunc Zelatorem sui honoris, & Fidei Catholicæ acerrimum defensorem Diuum Augustinum, quem ex senticeto Manichæ Hæreseos veluti rosam è spinis elegit, quasi lucem à tenebris diuidens, vt eius munus foret, perpetuè tenebras de mundo expellere. vt meritò Diuus Bernardus validissimum Hæreticorum malleum, appellet Augustinum: propterea, quod ad eius doctrinam, tanquam ad lucis radios umbræ, omnes Hæresum sectæ euanescentes debe-

D. Augustinus malleus Hæreticorum.

re debebant. Pingebant olim veteres Solem sagittas ei aculeantem, lemmate appolito: Lupicida id est, lupos interficiens: ubi per sagittas, figurabant radios Solis. quo exoriente omnes bestiae sylvestres ad caernas & latebras suas recurrunt, teste Psalmographo, *orsu est Sol, & in cubilibus suis collocabuntur.* Psalmo 103. Quis non videt Hæreticos esse lupos? quos ipsemet Christus hoc epiteto intulauit: *Lupi rapaces, qui inuestitu ouium veniunt.* Matth. 7. Verum acutissimus Augustini calamus, omni sagittâ potentior, dissipauit hos lupos ex Christi ouili. Quoties enim contra hunc Sanctum Doctorem, suos conatus mouerunt, toties se lapides in celum proijcere experti sunt. Inter diuersa elogia, quibus animosus Princeps Ionatas condecoratur à sacris literis, vnum est præcipuum, quod omnis sagitta quam emisit ex arcu suo, semper scopum ferit, quem minatus est. Cautam huius felicitatis & tam dextræ iaculantis brachij, ut nunquam frustrato conatu sagittam emisit, hanc existimat Hugo, quia sagittæ eius semper erant acutæ. & idem etiam contra terreum thoracem, & quoduis armaturæ genus, nunquam irrita affectu emittebat illas. 2. Reg. 1. *Sagitta Ionata nunquam rediit retrorsum, & gladius Saul nunquam reuerſus est inanis.* Nam ut dicit Hugo Cardinalis: acuta sagitta non abit retrorsum, obuia autem retrorsum abit, quia non infigitur. Ionata secundum Pagnini expositionem sonat: Columba dans. Et quis hoc non videt in magno Ecclesiæ Doctore, Diuo Augustino? nusquam ille inanem emisit sagittam, quin scopum attingeret; quia hanc singularem prærogatiuam dederat ipsi Columba dans, scilicet: Spiritus Sanctus, qui ut D. Paulum à Iudaismo seclum, Iudæis opposuerat; sic Diuum Augustinum ab impia Manichæorum Hæresi reuocatum, in Hæreticos tanquam acutissimam sagittam, retrorsit, quod facilius feriret, quod ante adamauerat.

Et profectò quomodo Diui Augustini doctrina, ad extirpandos Hæresum errores efficacissima esse non potuit? qui nunquam suo confusus genio, sed ut primum per sanctum Ambrosium ad agnitionem veritatis adductus esset, totus Scripturæ Sacre immergi curauit, ut nullum telum contra Deum pugnantibus obiceret, quod non ab ipso Deo paratum esset. Deus proinde non prius altâ illâ, & secretâ vocatione, volebat in Au-

gustino mouere sensum, ut accommodaret assensum, donec triginta tribus annis, quæsitam sapientiam ad summam perfectionem deduceret. ut tanto aptior esset ad instructionem fidelium, pro quorum salute ipsemet Dei Filius in hac ætate pati voluit, teste Diuo Ambrosio Serm. 92. de Baptismo Augustini. *Quo inquit tanta in dicendo hominis gratia? tanta in discendo copia atq; facundia? ut non temerè eius dicta dissolui potuissent?* Ad hoc, ut fides Christi stabiliretur. Et mox paulò inferius addit: *Nouum in Christi fide mitem habemus, acerrimum contra gentiles hostem, contra Hæreticos inuictissimum imperatorem.* Hinc Diuus Augustinus, intellectum omnium affecutus, & longè transgressus est; fuit enim in illo argutissimum ingenium in scholasticis, celer & perspicax intellectus, in exponendis Sacris scripturis, eloquentia admirabilis, in prædicando Dei verbo: suauitas & dulcedo, in confutandis Hæreticorum erroribus, ut proinde si diuina Euangelia non extarent: solius Augustini doctrina ad defensionem Fidei Catholice sufficeret; cum etiam hisce temporibus, in difficillimis fidei rebus, auctoritatem tanti Doctoris adducendo, sufficiat dicere: *Hæc dicit Augustinus.*

Afirmans Sanctus Ioannes Euangelista vera esse omnia vaticinia in sua Apocalypsi conscripta, ita concludit: *Hæc dicit sanctus & verus, qui habet clauem David.* quasi diceret; indubitanter credere debetis vera esse, quæ narrat: quia author eorum est Sanctus, & verus. Eam ob causam veritates Fidei Catholice à Deo reuelatæ, carent omni dubio; quia Deum ipsum, qui est prima in dicendo veritas, Authorem habent. Diuina quoque maiestas voluit, ut veritates Theologicæ, quæ secundum obtinent locum post certitudinem Fidei, haberent Authorem adeò sanctum & veracem, quemadmodum est Sanctus Augustinus: qui primus omnium Theologiam Christianam conscripsit, utque vel eapropter solùm credibiles forent, quod ab ipso sint conscriptæ: *Quia hæc dicit sanctus & verus, qui habet clauem David.* Proximus iam morti David, volens declarare suam fortitudinem, quâ regiam suam potentiam toto orbe celeberrimam fecerat, in hunc modum suam Sapientiam, quam ab ipso Deo & Spiritu Sancto hauserat, extulit: *Sedens in Cathedra sapientissimus Princeps inter res: & tamen sacer textus describens vitam Filij eius Salomonis, non tantum omnibus Sapientibus totius mundi; sed etiam*

etiam ipsimet David eum anteponit. 3. Reg. 4. *Et erat sapientior cunctis hominibus.* In quoniam autem hæc incomparabilis excellentia Salomonis consisteret, respondet Optatus Mileuitanus: quia tamen David exterique sapientes illius seculi, scientiâ excelluerint: primus tamen Salomon instituit Ierosolymis vniuersitatem, & erexit Scholas publicas, ad quas ex toto regno Israël, confluxebant turmatim homines, ad audiendam diuinæ legis interpretationem. Iuxta illud vaticinium Isaie 2. *Et fluent ad eum omnes gentes, & docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius, quia de Sion exiit Lex, & verbum Domini de Ierosolym.* Idem Spiritus Sanctus, Salomoni inter omnes sapientes illius seculi, primatum merito defert. Et præcedebat sapientia Salomonis, sapientiam omnium orientalium, & Egyptiorum. Reflecite in Magnum Ecclesiæ Doctorem, Diuum Augustinum oculos, & facillè concludetis, illi primas deberi inter omnes Ecclesiæ sanctæ Doctores: si enim Salomon promeruit titulum sapientissimi, eò, quod primus sacrarum literarum doctrinam excitauerit, quomodo Diuo Augustino non tribuamus illud celebre elogium? *per plusquam Salomon hic, qui primus Theologicam doctrinam conscripsit, arcana Fidei aperuit, totam Sacram scripturam sapientissimè interpretatus est, ut merito ad eius scripta vniuersus confluat orbis, ad discendum oraculum sacræ Scripturæ, genuinum sensum, & intelligentiam.* Proinde rectè dicitur, clauem David habere. quia sicut tota Davidis intentio fuit, omnia de Deo & futuro Messia vaticinari; ita omnis Augustini conatus, Incarnatum mundum Deum monstrare, & in eius noticiam vnumquemque ducere.

Summum mysterium recenset Scriptura, Exodi 7. quod, cum Moyses & Aaron miraculis Pharaonem allicere vellet, ut diuinæ voluntati morem gerens, Israëlitas liberos dimitteret, versa fuerit Virga Aaron in colubrum, siue draconem. volentes Magi & incantatores Egyptij, se quoque non minus potentes ostendere, in illa miraculorum patratiōne, idipsum conati sunt efficere, proiectis virgis suis, quæ mutatæ sunt in Serpentes. *Proiecerunt* (inquit sacer textus) *Virga sua, quæ versa sunt in Dracones.* & Mox Draco Moyses, deuorauit serpentes illos magorum, seu incantationes Egyptiacas. *Deuorauit virga Aaron, virgas eorum.* Hæc contentio magorum cum Moysè & Aarone in patrands miraculis, præfigurabat fu-

tura esse tempora, quibus vera scientia, & sacra Theologia in serpente Moyses præfigurata, foret mundanam scientiam deuoratura, ut eleganter in hunc scripturæ locum subtilisat Petrus Blesensis Episcopus 36. *Dracones inquit Pharaon deuorat Petrus Blesensis, & Iuanitatem Theologia lepor, euacuat scientiam vanitatis.* Quod ad vnguem, verificatur in lege Euangelicâ, in quâ sapientia Diui Augustini euacuat & enervat sapientiam, & scientiam maleficorum; id est, Christi fidei aduersantium. Quamdiu ergo sacra Augustini doctrina vigeat, minimè debet populus Christianus expauescere inuasiones, aut impetus hostium Ecclesiæ. Quod pñchre figurabat Deus, in direptione Ierosolymæ Hieremiz 39. quando exercitus Nabuchodonozoris, armatâ manu irruit in Urbem Ierosolymitanam, ut illam vastaret. *Ingressi sunt omnes Principes Regis Babylonij, & Hierem. 39. sederunt in porta media; moxq; subiungit sacra pagina: Cumq; vidisset eos Sedecias Rex Iuda, & omnes viri bellatores, fugerunt. Pagnius, nus & Paraphrastes Chaldeus, hanc mediam portam dicit fuisse Academiam, siue domum doctrinæ; quamdiu hostilis exercitus in alijs vrbis Ierosolymæ portis consistebat, imperterritus animo Rex Sedecias, & bellatores eius poterant ipsi resistere. Sed postquam hostem mediâ portâ, siue domo doctrinæ potiri videret, prorsus in desperationem adi, fugerunt omnes. Hoc sanè factò Spiritus Sanctus voluit indicare, ingentem scriptorum Augustini Cathalogum, esse domum doctrinæ. Proinde licet fidei Catholice hostes, coniunctis viribus, aduersus Christi Ecclesiam insurgant, eamq; falsorum dogmatum telis oppugnent; quamdiu tamen media porta, scilicet doctrina Augustini vigeat, haud perimeſcendum; quia ad tanti Doctoris auctoritatem, tanquam ad fulcrum Ecclesiæ sanctæ, illud celeberrimum Pythagoræ dictum, ad terrendos fidei hostes Spiritus Sanctus apposuit. *Contra solem ne loquaris.**

Immo quid dico? Quamdiu sacra hæc Religio, pijsimè eius fundatæ institutis durabit, nusquam Ecclesia Dei in sua securitate poterit periclitari. Nam si innatū est Filijs, generosis passibus suos parentes sequi, & hinc ut magno parenti & Doctori suo respondeant, quot filij, tot Augustini; quot Religiosi, tot Doctores, & acerrimi defensores fidei consurgunt. Licet enim omnes Religiones singularem quadam prærogatiuâ à Deo sint dotatæ; tamen ut Sanctus Augustinus primatum, inter

Psal. 103.

Matth. 7.

Hugo Cardinalis.

2. Reg. 1.

Augustinus in omni ingenio affectus.

S. Augustinus primus Theologiam scripsit.

Contratio Moyses in patrands miraculis cum incantatoribus Egyptiorum.

Exodi 7.

Petrus Blesensis.

Hierem. 39.

Pagnius.

Amisad domo doctrinæ tota Ierosolyma ruin.

inter omnes Ecclesiarum Doctores, & Religionum Patriarchas tenet; ita sacer hic Ordo, ab eo institutus, longè alijs antecellere debet. Quod mihi diuino Spiritu vaticinatus videtur esse Isaias, cap. 40. illis verbis: *Supra montem excelsum ascende tu, qui Euangelizas Sion.* Sanctus verò Hieronymus legit. *Tu, qui Euangelizas* ubi per Euangelizatricem in sensu morali, intelligit illam familiam Religiosam, cuius scopus, finis, & obiectum, est bonum proximi, salus, & cura animarum. *Miserum*, inquit *cum ipsa signum montis sit, super alium altorem montem iubetur ascendere.* Quasi diceret; omnes quidem Religiones sunt montes perfectionis; sed Religio D. Augustini, quæ non solum vitam contemplatiuam, (vt ceteri Ordines sacri) gerit; sed simul actiuam, indefesso pedecirca salutem animarum obeundo, super omnes Religiones, in altiori perfectionis monte residere iubetur, vt tanquam magistra discipulis, ceteris omnibus præluceat, & antecellat. Hanc ergo religiosam familiam præfiguratam reperio in illis viginti quatuor senioribus, stantibus iuxta Thronum Dei, qui omnes erant candidis induti vestibus, & coronis redimitti, Apocalypsis 4. *Et in circuitu Throni sedilia 24. & super thronos viginti quatuor seniores, circumamicti vestibus albis: & in capitis eorum, corona aurea.* ubi per hos viginti quatuor Seniores, adumbrati sunt omnes filij in familia Diui Augustini, quibus & in triumphante, & in militante Ecclesia propius ad Deum accedere conceditur, vt lux eorum luceat omnibus. Vnde quispiam facile colligere potest, quod sicut Diuus Augustinus, Athlas & columna Ecclesiarum habetur; ita sacri ordines ab illo instituti, sunt custodes Capitis Dei: quia semper pro defensione fidei Catholicæ, sese animoso pectore rebellibus opponunt, vitam periculosa alæ committunt, & sanguinem ipsum pro diuini honoris defensione profundere parati sunt. Animaduertens Moyses exulceratum Dei animum, & summam eius aduersus populum indignationem: vidensque seueram ipsis imminere ultionem, propter atrocissimam illorum scelera, summopere affligus, omnem mouit lapidem, vt insensum Dei animum ad clementiam flecteret. Ne verò in cassum eius cunctatio abiret, reuocare cepit Deo in memoriam tres eius acceptissimos Patriarchas. Recordare inquit Abraham, Isaac, & Iacob, seniorum suorum.

Exodi 32, ubi Lyranus notat, Moysen extrema tentasse ad placandum Deum, quasi Deo iuste indignanti diceret. *Infinita bonitas! si populus iste mortem incendij & exustionis promeruit: ecce Abraham Pater eorum, amore tui in ignem ex vr Chaldæorum immisus fuit? vt flamma illæ, modernum furoris ignem tui temperarent. Si delicta populi huius gladium extorquent! ecce Isaac paratus fuit pro te immolari? igitur obedientia illa, quæ nec euaginatum enses Isaac reculsauit, brachium tui furoris inflectat, & istum suspendat.* Si denique homines isti sunt exilio multandi; recordare Iacob, cuius vita perpetuum fuit exilium, & peregrinatio; & parce populo tuo, ne exulare cogatur. Moxq; hac formâ Moyses placauit Deum. Ineuitabilem lethitiam idē seuire in nos, & indomiti hostis gladium, vnumquemq; nostrum hisce temporibus ad eandem designare, nemo est, qui dubitet; in hodiernâ tamen festiuitate magni Doctoris, Diuini Augustini, facile possumus placare iram Dei. Spem indubitatam obtinendæ misericordiæ, nobis affert Lorinus in cap. 28. Actum Apostolorum: referens, quod in die conuersionis Sancti Pauli, nullibi serpentes & venenatæ viperæ noceant, & si quem, laeserint, solâ saluâ talibus moribus mederi. Forsan Deo ita disponente, in memoriam viperæ, quæ Diuum Paulum in Insula Melitensi inuasit, & mordit; nequaquam tamen vulnerauit, sed in proiectu statim extincta est. Viperâ ineuitabilem mortalitatem nobis præ oculis sistit, quia hominem de quo generatur: *Stipendium peccati mors*, interimit. Serpens hostem animæ, & corporis adumbrabat. vt ergo ab his duobus malis, immunes nos Deus conseruet, in hodiernâ festiuitate, quæ sibi de mirabili Augustini conuersione congaudet, simili conuersioni Diui Pauli, quoniam illum Deus gratissimam lucem in suâ Ecclesiâ voluit esse, quæ Symbolum est misericordiæ, colligamus in vnum merita Sanctorum, quibus mitigatus Dei Filius, delinquenti populo parcat, & deuotâ supplicatione penetremus calum: Protege Domine vrbem hanc, propter Augustinum Sanctum tuum, & propter Stanislaum Casimirianum, tuum seruum. Amen.

DIE

DIE NATIVITATIS B. MARIE VIRGINIS.

CONCIO PRIMA.

Salve Regina.

Beatæ Virgini debetur regia potestas, & dominium,
in vniuersum mundum.

Sub tempus belli Succici. 1657.

RAdiantis, inter densas profundæ noctis tenebras, Lunæ pulchritudo, gratâ à toto Orbe veneratione suscipi solet; eò, quod ad maximum, Vniuersi ornamentum spectare videatur; cum in absentia Solis, totum illustret. Ingredditur calamitosi huius temporibus, depulsa mundi incunabula, (quam profusis dudum è celo votis requirebamus) Virgo Maria: quam Lunæ radianti haud immerito Ecclesia Sancta comparat: Quasi aurora inquit, pulchra vt Luna. Forsan vt cum ipsamet, Regina Poloniarum intulituri pridem voluerit, nunc Serenissimo Rege nostro, in summo bellorum omnium vndiq; tumultuantium discrimine, pro patriæ excubante, in eius absentia, sceptrâ regni vigilanter custodiat, & à desperatissimis hostium incursum potenter tueatur. Quidni igitur fessi desiderijs, post depulsa mæroris & timoris tenebras, cœnserenatem lunam, ad nos anniuersario festiuitatis curriculo redeuntem eam veneremur? Ad ingressum Isabellæ Austriæ Reginæ, his olim triumphans Mantua vsa est verbis: *Salve vera iouis proles.* ad prodigiosum Mariæ ortum, audaciùs ego hodiè, nomine affligæ Poloniæ, & totius Christianitatis perorare possum: *Salve Regina nostra, & verè Diuinum genus.* An non Virginis Natiuitas, diuinæ assimilatur? De ineffabili illâ diuinarum personarum processione dicitur: *generationem eius quis enarrabit;* Virginis Mariæ Natiuitatem, quæ suis visceribus Deum tenuit, non est qui comprehendat? Multorum ille dierum grandævus Pater, gloriatur se ab æterno consubstantiali sibi genuisse Filium: *Ex vtero* inquit *ante Luciferum genui te.* Augusta quoq; Virgo, de æternâ suâ Natiuitate, in diuinâ præscientiâ factâ, triumphat: *Nondum erant abissi, & ego iam concepta eram, ab æterna & ex antiquis ordinata sum.* Diuina generatio fit in instanti, dum intellectus æterni Patris, im-

mensæ fecunditatis & actiuitatis, suam essentiam comprehendens, simile sibi verbum intra se producit. Sanctæ Virginis etiam generationem instantaneam fuisse, testatur Ioannes Baptista Poza, in suo Elucidario, asserens Sacratissimum Virginis corpusculum, miraculosè in instanti invtero suæ matris, formatum fuisse. Propter quod Sanctus Damascenus Virginem Deiparam, gratiæ factum appellat, orat. *in Natiuitate Virginis, apud Salazar de Conceptione cap. 24. sic loquens: Quoviam itaq; futurum erat, vt Dei genitrix ac Virgo, ex Anna oriretur, natura gratia factum anteverte-* *aussa non est, sed tantisper expectavit, donec gratia fructum suum produxisset.* Nam vt testatur Castro in Historia Deiparæ, cap. 2. *Beatissima Virgo procreata fuit propè annum sexagesimum suorum parentum.* Vt dum iam per bina impedimenta, sterilitatis & senectæ, natura impotens esset, tunc gratia manum operi admovent, nobisq; commonstrasset Mariam potius esse suam, quàm naturæ filiam. verè itaq; Diuum genus Maria, quam ego Reginam totius mundi esse vobis ostendam.

Vdenam Regius sanguis possit cognosci, optimè docet alicubi Plinius, ex eo, quod Regum animæ sint ex auro elaboratæ, id est: quod natura in eorum generatione, quos ad regnum produxit, immiscuerit eximias dores, generosam indolem, & excellentes animorum propensiones: ijs verò, quos ad seruitutem reservabat, dicit naturam immiscuisse ferum miseriarum, tribuens eis abiectum, animum, & inclinationes viles, quæ ad nihil honesti aut boni conducere. *Isti* (inquit Socrates, lib. 4. de Rep. Platonicâ) *quos natura genuit ad regnum, miscuit aurum; hi, quos genuit ad seruitutem, miscuit ferrum.* Vultis generositatem eximiam indolis in Virgine Deiparâ. Audite insignem illum Theologum, Dionysium Arcopagiram in Epi-

Ioannes
Baptista
Poza

S. Damasc.

Castro,

Virgo

Maria

circa 60.

annu suo.

suu paren-

tum natu-

est.

Plato.

Regum a-

nima quo-

modo ex-

auru elab-

oratur.

Socrates.

Epi-

Epistolâ quadam ad Sanctum Paulum ita scribentem: Fateor inquit coram omnipotentis Dei, & elementis Saluatoris, & gloriâ Maiestatis Virginis Matricis. Quoniam cum à Iohanne veritate Evangelii & Prophetarum, qui in corpore habitans quasi Sol fulget in celo, ductus sui ad Deiformem presentiam Altissime Virginis, tantum me splendor circumfulsit exterioris, & plenius irradiavit interioris, tanta etiam in me odoramentorum omnium superabundavit fragrantia; ut nec corpus infelix, nec spiritus posset tanta felicitate insignia sustinere, defecit cor meum, defecit & spiritus sanctâ gloriâ maiestatis oppressus. Testor qui aderat in Virgine Deum, si sua diuina conceptio non edocuisse, hanc ego verum Deum esse credidisset. En, quàm excelsa mens, ut non solum diuinitatem redolere, sed etiam quodammodo habere, videatur. Vultis regium & imperterritum animum? terribilis est vis castrorum acies ordinata. Tanquàm supremæ felicitatis exemplum adducit Plinius, lib. 7. cap. 41. de summa felicitate, quandam Matronam, cuius filia, fuit Regis Filia, Regis Sponsa, & Regis Mater: Vna faminarum in omni aeo Lacedæmonia reperitur, quæ Regis filia, Regis uxor, & Regis Mater fuit. Hæc omnes pulcherrimas felicitatis dotes, in Virgine nostra, diuina omnipotentia indissolubili nexu copulauit. Fuit enim Filia Regis, id est, Patris æterni, & ideo de hac suâ filiatione gloriatur. ab æterno inquit & ante secula creatum sum: Ar, cur non genita? Quia generatio præsupponit subiectum, in quo, & ex quo fiat, proinde præsupponit aliquam corruptionem. At verò creatio, cum sit productio rei ex nihilo, nihil penitus corruptibilitatis, in se inuoluit. Ut ergo Beata Virgo ostenderet, se non humanis viribus productam esse, sed ipsamet æterni Patris omnipotentia, ideo dicit se esse creatam. Est Regis Sponsa, id est, Spiritus Sancti. Est Regis Mater, id est, verbi incarnati. Ad quod respexisse videtur antiquissimus Hefychius, dum illam complementum Sanctissimæ Trinitatis, appellat. Ergo ne Deo forsan ante productionem Virginis, aliquid deerat ad perfectionem essentialem? minimè sanè. Sed ut ostenderet illam non aliunde, nisi de sanguine Dei progeneratam esse. Cum enim Pater, æternus illo suo fecundissimo intellectu, ab æterno incessanter generet Filium: & Pater cum Filio spiraret Spiritum Sanctum, Spiritus verò Sanctus, iam non habeat, quid amplius in diuinis producat, ne in tanta fecunditate diuinæ naturæ, solus sterilis videatur, totam suam potentiam, ad productionem Virginis Deiparæ contulit, ut eam in omni puritate formatam

sibi in Sponsam assumeret. Ut merito Sanctus Bernardinus inclamet: *Tecum Spiritus, de quo concipitur; tecum Pater qui genuit, quem concipit; tecum Filius, qui miro modo refertur genitile secretum.* Cum ergo iam constet, & ex doctibus Virgini inditis, & ex dignitate eam fuisse Reginam, sciscitemini iam, cuiusnam partis in toto orbe. Regina, cuiusnam sit gentis, nationis, aut Prouinciæ, facillè ex habitu cognoscitur. Regibus quippè, ut tantò in maiori sint veneratipne & amore apud subditos, vltimum est, ad eorum vestitum sese accommodare. Audite quæso, qualia vestimenta Virginis describat Spiritus Sanctus Apocal. 12. *Amictus Sole, & Luna sub pedibus eius.* Refert quidem Alexander ab Alexandro. Romanos gestasse lunulas in pedibus pro calceamentis, per quod eorum splendor nobilitatis, discreparet ab hominibus seruilibus, qui calcari solebant ex pellibus animantium. Sed quia in pedibus lunulas gestabant, citò hic eorum splendor euauit, attestante Prophetâ Isaia 3. *In illa die auferet Deus ornamentum calceamentorum & lunulas, id est; calceamenta, quæ erant lunulis picturata, seu fenestrata.* At verò quia Beata Virgo calcet lunam: & luna sub pedibus eius, per quod eam Spiritus Sanctus distinguit ab omnibus mortalibus, qui sunt serui peccati, & ideo illis debentur calceamenta de pellibus animantium: hoc enim vestimenti genus dederat Deus primis parentibus Genes. 3. *Fecit quosq; Dominus Deus Adam, & uxori eius, tunicas pelliceas, & induit eos.* Beatæ autem Virgini in vestimentum debetur Sol, & luna in scabellum, ut ex inde patrat, illam esse Reginam celorum, quo titulo ab ipso celesti paranymphe fuit salutata: *Regina celi letare.* Imò celum ipsum omni puritate purius appellat eam sacer textus 1. Corinthiorum 15. *Primus inquit homo de terrâ terrenus, secundus homo de celo celestis.* hoc est; Christus. Vbi celum non taliter accipiendum est, quasi corpus Christi, ex materia celesti fuerit efformatum, & solum viscera Mariæ penetrauerit, absq; eò, quod ipsa aliquid sui sanguinis ad eius formationem contulisset, ut contra errorem cuiusdam Hæretici fuisse id probat, Diuus Thomas. 3. parte q. 31. art. 5. ad 3. Neque per celum intelligi potest Pater, æternus: quia Christus secundum humanitatem ab illo non procedit. Sed intelligitur ipsa Virgo, ut ingeniosè nodum hunc dissoluit in 4. Dialog. Q. 65. *Celestem inquit dico quia non ex humano conceptus semine, sed de Maria Virgine pro nostra salute assum-*

Reges in vestitu debent se accommodare suæ genti

Apoc. 19.

Lunula in pedibus signi nobilitatis.

Isaia 3.

Gen. 3.

1. Cor. 15.

S. Thomas

assumptus est à Filio Dei. Idem docet Sanctus Ambrosius, qui verba illa Iohannis 6. *Ego sum panis viuus qui de celo descendi sic exponit lib. 8. Epistolâ 61. Panis de celo, corpus ex Virgine.* Necdum satis, Virginem Mariam cæli Reginam esse, nisi etiam tanta amplitudine eius Regia potestas dilatetur; quemadmodum ipsius Christi, qui totius mundi ut Redemptor, ita & Dominator habetur. Quatuor titulis, potestas Regia temporalis, directâ in omnes creaturas, tam sublunares; quàm cælestes, cum perfecta iurisdictionis plenitudine Christo debebatur. Primò ratione vnionis hypostaticæ, ex qua natura humana digna effecta est, quæ omnibus creaturis, dominaretur. Secundò iure redemptionis: ex hoc enim obtinuit, ut perfectam haberet potestatem non solum in homines, quos proximè redemit; sed etiam in creaturas terrestres, quæ homini subiiciuntur; imò & in cælestes, quæ ex hominum redemptione, non exiguum fructum & utilitatem percipiunt. Tertiò iure hereditatis: quia cum esset verus & naturalis Dei Filius, paternam hereditatem debuit obtinere, iuxta illud: *si enim filius, & hæres.* Vltimò iure meriti; quia Christus Dominus suâ humanitate, & submissione meruit hanc prerogatiuam, ut in nomine eius omne genu flecteretur. Hisce pariter titulis, Imperium Augustissimæ Virginis, in totum orbem propagatum est, & ita longè latèque diffusum, ut ipsdem, quibus totius vniuersi vastitas, claudatur terminis. Imprimis enim ex vi vnionis hypostaticæ, debetur Augustissimæ Virgini, regalis potestas in omnes creaturas. Nam quemadmodum Dauid & Abraham, propter vitæ sanctimoniam, & profundam obedientiam, meruerunt circumstantiam generis, id est; ut ex hac familiâ, & ex his progenitoribus Christus nasceretur, ut fatetur scriptura Genes. 22. Vbi ad Abrahamum dicitur: *Benedicentur in te omnes gentes terræ, quia obedisti voci meo.* idq; de Christo exponit Paulus ad Galatas 3. & explicatur de merito Abraham à Chrysosthomo tomo. 1. hom. 47. in Genes. Idem constat de Dauide ex Psalmo 131. Vbi dicitur: *Iurauit Dominus David veritatem, & non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam, super sedem tuam: qui locus intelligitur de Christo nascituro, teste Petro Actorum 2. Versu 20. & habet promissionem propter voluntatem domus Dei edificandæ.* Ut notat Bellarminus in eum Psalms locum. Ita Augustissima Virgo, meruit circumstantiam temporis

Gen. 6.

S. Amb.

Potestas regia quatuor titulis Christi debetur.

B. Virgini istem titulis, quibus & Christo Regia potestas debetur.

Gen. 3.

Chrys.

Psalm. 131.

Act. 2.

Bellarmin.

seu accelerationem; iuxta illud Psalms 11. *Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus.* Quod ipsum colligitur ex Danielis 9. Vbi dicitur. *Septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum tuum, ut vngatur Sanctus Sanctorum.* Vnde constans est traditio Rabbiorum, præsertim Petri Alphonsi Hebræi ad fidem conuersi, in quodam tractatu: quod dum Gabriel Archangelus mitteretur ad Virgine Mariam, annuntiandæ futuræ incarnationis gratiâ, defuerint adhuc viginti anni ad complenda quatuor millia annorum, à creatione mundi, quibus completis Filius Dei humanam carnem assumpturus erat, cuius symbolū fuit efformatio Solis quarto die facta Genes. 1. *Fecit Deus duo luminaria magna, & factum est vespere & mane dies quartus; & quoniam mille anni apud Deum, tanquàm dies vna, idè per hoc figurabatur Christus, post decursum quater mille annorum nasciturus, iuxta Prophetiam Malachia cap. 4. Orietur inquit vobis Sol iustus.* Quemadmodum etiam Deus, in delendis creaturis omnibus corporeis, per vniuersale diluuium, viginti annos anticipauerat. Vbi Ioannes Toletanus etiam Hebræus, considerans illam viginti annorum anticipationem, dicit hoc factum, fuisse propter enormia peccata hominum: deputauerat enim Deus conuersioni & penitentia primū, centum viginti annos. Genes. 6. *Et erunt dies illius centum viginti annorum.* Sed cum nemo repiriretur, qui commissa delicta per penitentiam eluere vellet, acceleratum est tempus vindictæ. Quia homines (inquit Sanctus Hieronymus in Quæstionibus Hebræicis in Genes.) *penitentiam agere contempserunt, noluit Deus expectare tempus sanctum, sed viginti annorum spatium amputatū, introduxit diluuium anno centesimo agenda penitentia destinata.* Sicut ergo propter impenitentiam hominum, acceleratum fuit vniuersale diluuium, ita pariter inquit Toletanus, propter merita Sanctissimæ Virginis, anticipatus fuit aduentus Dei in mundum, totidem viginti annis ante completum numerum quater mille annorum, quibus elapsis venturus sperabatur. Neque sanè obstat illa quorundam dubitatio: quia meritum Christi ut sic, includit durationem. Ergo sicut meritum Christi præuisum est ante merita Beatæ Virginis; ita & duratio Christi. Ergo eam Beata Virgo non promeruit. falsum enim est, hoc meritum, includere hanc durationem, siquidem meritum & actio, non indiuiduantur ab hac duratione, sed potius

Psalm. 11.

Daniel. 9.

Alphon.

Angelus ante completum quatuor millia annorum missus ad Virginem.

Gen. 1.

Malach. 4.

Toletanus

Gen. 6.

S. Hieron.

Toletanus

tius hoc & tantum meritum, includit tantam durationem; non verò hanc durationem. Non obstat item Auctoritas Diui Augustini tom. 4. in Questionibus ex nouo testamento Q. 83. sic loquentis: *idcirco tunc venit quando debuit venire, voluntas sue rationem secutus, non meritorum: nam si merita perpendas, venire non debuit. Ergo quod tunc venerit, non ex meritis, proinde Beata Virgo non meruit accelerationem. Quia Diuus Augustinus loquitur ibi de aduentu Christi absolutè; non verò de aduentu tunc; seu de aduentu accelerato. Et profectò acceleratam esse Verbi Diuini Incarnationem, agnouerunt & ipsimet demones. Matth. 8. illud inclamantes. Quid nobis & tibi IESV Fili Dei, venisti huc ante tempus torquere nos. Cui sententia subscribitur. Isaias capite vltimò, de partu Virginis, & de natiuitate Saluatoris sic inquit. Antequàm parturiret, peperit. quem locum doctus quidam ex modernis sic legit; Antequàm veniret tempus pariendi, peperit masculum arripite hunc locum; & paulisper desce. Adite mecum ad capitulum 13. Sancti Pauli ad Romanos: propior est nostra salus, quam cùm credidimus. hoc est; propinquior est salus nostra, quam nos fide apprehendimus. Itaque per virtutem meritorum B. Virginis acceleratum fuit opus redemptionis, & nostra salus anticipata.*

Debetur hæc amplitudo potestatis Beatæ virginis, & titulo redemptionis, tum quia sub tempus passionis, quo opus nostræ redemptionis peragebatur, quasi diuidendo cum Filio omnes illos cruciatus, peragebat; teste Diuo Ambrosio Epistolâ 82. ad finem fugientibus inquit Apostoli, ante crucem stabat, ac p̄s spectabat oculis filij vulnera. Quod si oculis stabat, certè prompto animo laudes æterno Patri decantabat: instar vicularum portantium arcam gemebat, & pergebat. Gemebat quidem tam amarè, vt dicat D. Anselmus de excellentiâ Virginis, capite 5. Virg. pia Domina, non crediderim te potuisse vlla p̄cto stimulos tanti cruciatus, quàm vitam amittere, sustinere; nisi ipse Spiritus vitæ, Spiritus consolationis, Spiritus scilicet dulcissimi Filij tute confortaret, & consolaretur. Pergebat verò tam constanter, vt dicat idem D. Anselmus, apud D. Antonium quartâ parte Theologia, art. 15. cap. 41. §. 1. Ita Diuina voluntati conformis erat, vt si oportuisset adimplendam voluntatem Dei, ipsa Filium in cruce posuisset, atq; obtulisset: neq; enim minoris fuit obedientiæ, quam Abraham. Tum quia amplissima merita sanctissimæ Virginis, fuerunt occasio anticipatæ redemptionis generis humani. Et licet primo intuitu videatur id repugna-

re veritati: quomodo enim Deus propter merita Virginis poterat citius facere, quod iam ab æterno in tempore determinato statuerat faciendum, præsertim cùm diuina decreta magis sint infallibilia, certâ, & efficacia, ad exequendum id, quod præcognitum est; quàm vires, aut causæ humanæ, ad supplendam executionem eiusdem. Nihilominus constât ex sacrâ Theologiâ, huiusmodi decreta diuina, conditionata esse: quatenus diuina Maiestas anticipat, vel postponit, seu differt opera faciendâ, secundum occasiones aut euentus rerum; non quod hæc mutatio se teneat ex parte Dei, aut incertitudo aliqua, sed quia ex parte causarum erat hæc inclinatio, seu propensio, iuxta quam Deus decreuerat sic faciendum. Res exemplo clara sit, interpellabat Beata Virgo Filium suum in nuptijs Canæ Galilææ, eique supplex proponebat inopiam ac defectum vini, cui postulanti respondit Dominus: *Nondum venit hora mea.* Ioan. 2. & nihilominus statim impletis hydrijs, aquam in vinum conuertit, & optimo musto conuiuias recreauit. Quid est? si nondum venit tempus faciendi miracula, quomodo illa Christus fecit? Nodum dissoluit Sanctus Cyrillus, autumans Saluatorem nostrum amore Virginis hoc miraculū patrasse: *Statim inquit ad actum propter matrem accedit, quem quantum in eo erat, parumper distulisset. Licet ergo nondum tempus & decretum patrândi miracula aduenerat; nihilominus preces matris illius (inquit Sanctus Doctor) accelerarunt tempus, & angusta, profundaq; suspiria, supernæ Matris Virginis, executionem miraculo anticiparunt.*

Debetur hæc potestas sanctissimæ Virginis & titulo hereditatis, eò quò sit Mater Dei. Hinc à sanctis Patribus Beata Virgo; Regina totius mundi appellatur, non quò nata sit ex Regibus, à quibus regnum hereditasset: quia hoc modo non fuit Regina, vt argutè probat S. Cyrillus lib. 6. contra Iulianum. Sed quòd genuerit Regem, qui hanc illi potestatem communicaret, teste Diuo Bernardo sermo: in illud Apocal. 12. *Signum magnum apparuit: Maria inquit, eò quòd Mater est, Regina Celorum, & Domina mundi iure esse probatur.* Comprobat Diuus Athanasius sermone 1. de Natiuitate Beatæ Virginis. *Quandoquidem ait Christus Rex est, qui natus est ex Virgine, idemq; & Deus, & Dominus, ea propter & Mater quæ eum genuit, & Regina, & Domina, & Deipara, propriè & verè consetur.* Quod adhuc clariùs elucidat Diuus Bernardus tomo. 1. sermo. 78. cap. 7. *Virgo inquit Beatissima,*

omnem huius mundi meruit, principatum & regnum, quia Filius eius in primo instanti sue conceptionis, Monarchiam totius promeruit & obtinuit vniuersi; Sicut Propheta testatur dicens. Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo. Psal. 23.

Tandem hæc Regia potestas, debetur Virgini & titulo meriti: quia ipsa meruit, vt eligeretur & esset Mater Dei. Quemadmodum docet Diuus Basilus, hom. 25. de humanâ Christi generatione, vbi asserit propter vitæ puritatem, Virginem fuisse electam, vt esset Mater Dei. Ambr. Epistol. 28. Hieronymus Epistolâ 22. ad Eustachium Virginem, de seruanda virginitatè Augustinus lib. de naturâ & gratiâ cap. 26. & alibi: proinde congruum erat, vt quemadmodum ipsi Deo, sic & Dei Matri omnis creatura subderetur. Tum quia per merita Sanctissimæ Virginis, peccatores suorum criminum veniam consequuntur; proinde illi tanquam Mediatriçi & imperatrici subesse debent. Hoc docet Doctor Seraphicus, super illa verba Ecclesiastici 24. *In plenitudine sanctorum detentio mea sic discurrens Detinet Filium, ne peccatores percutiat. Ante Mariam non fuit, qui sit Dominum detineret attestante Isaiâ qui dicit: non est qui inuocet nomen tuum, qui confurgat, & teneat te.* Profectò nullus hæcenus quantumuis sanctissimus ausus fuit retardare, seu tenere impetum furoris diuini, quominus Deus peccatores flagellis caderet, & iniuriam sibi illatam vindicaret. At verò Virgo Peraugusta potest, & omnia pro voto impetrat, & consequitur; & quemadmodum Filius eius agit vices Mediatoris apud Patrem, semper pro peccatoribus interpellans; ita eodem munere fungitur Virgo Deipara, semper orans Filium pro peccatis homi-

num, & incessanter, promouens remedium populi sui.

Refert Plutarchus lib. de Romanis, de illo barbaro & inhumano duce Coriolano, quòd iratus vrbi Romanæ propter iniurias, quibus eum Romani lacesserant, sese adiunxerit Volscis, & Romam obsidione cinxerit: videntes Romani se vndeque arctissimè constrictos, & ad vltimas prorsus angustias redactos esse, pertimescentes tam efferati hostis crudelitatem, cùm nihil suis legationibus proficerent, decreuerunt celebriores matronas, & inter ipsas Matrem eius ad illum expedire, quò facilius clementem sibi redderent. Is vbi Matrem conspexit, equò descendens, obuiam matri processit, hæc vbera, quibus eum lacrauerat aperiens, copiosis lachrymis ex intimo cordis affectu veniam Romanis poscebat, & sic Romani iam omni spe ac subsidio destituti, immunes matre mediatrice, euaserunt. O Augusta Virgo, vides nunc regnum tuum hereditarium, regnum inquam Poloniz, facta vndique hostium fidei coniuratione, grauitè premi, vastari, profanari templa, sacras conculcari imagines, vasa Deo dicata ad vsus meretricios conuerti, loca tibi tuoque filio erecta in prostibula mutari, sanctorum Reliquias commisceri luto, thesauros cultui diuino consecratos diripi, gentem tuam sanctam canè peius tractari; igitur cum iam omni prorsus ope humanâ simus destituti, tu ipsa tanquam Imperatrix inuictissima succurre, veniam tuo populo impetra, & regnū hoc sartum textumq; conserua.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Ex hoc beatam me dicent omnes generationes *Luca 1.*
Beata Virgo quia sinè dolore nata est, & ad hoc vt Deus maxima beneficia, & summum, amorem mundo per illam manifestaret, ab ipsa sua Natiuitate statim beata dici meruit.

Vicissitudine temporum omnia mutantur, in hoc Orbe sublunari, Auditores; & recurrentibus nouis calorū resolutionibus, noua in Deum, & Sanctissimam eius Genitricem, in pectoribus mortalium pietas radica menta iacit. Recur-

rente itaque natali die, gloriatur Augustissima Celorum Regina maiorem erga se hominum religionem in toto orbe reportaturam. Ex hoc inquit beatam me dicent omnes generationes. Sed quomodo obsecro magna Dei Mater, totus mundus in tuum obsequium

obsequium, sua corda mánipabit? cum magna eius pars, aduersus tuam intactam Virginitatem, & Dei maternitatis honorem, audacius & impudentius assurgat. Sed benè sibi, vt video, persuadet Deipara, omnes mundi generationes suam gloriam pradicaturas. Nam si celestem respiciamus curiam? ibi imprimis Beatam Virginem pradicat generatio diuina, propterea, quòd Deum & hominem simul genuerit, atq; lactauerit, Lucæ 11.

Lucæ 11. *Beatus inquit Venter qui te portauit, & vbera que suxisti.* Beatam pradicat Sanctam **MARIAM** Angelica generatio: Nam & in Annuntiatione eius decantârunt: *Aue gratia plena*: & tempore Gregorij Magni, cum pestis maxima per Romanam Urbem grassaretur, pro cuius expulsionem Pontifex, processionem instituerat, præeunte imagine Beatæ Virginis, auditi sunt, Angeli canentes: *Regina Celi letare Alleluia*: quibus verbis appositus D. Gregorius, *Ora pro nobis Deum, Alleluia.* Moxque pestis cessauit. Si verò recurramus ad hunc orbem sublunarem? Vniuersa generatio eius, Beatam Virginem pradicat. Nam si rectè dicunt Philosophi: *contraria iuxta se posita, magis elucescunt.* Sic planè excellentia Sanctissimæ Virginis, eius est conditionis, vt multis turpiter oblatrantibus, alijs petulantè in eam debacchantibus, magis elucescat. Adeò, vt etiam infestissimi Christianæ religionis hostes, euidentissimâ istius rei veritate compulsi, à laudibus sanctissimæ Virginis, sese abstinere nequaquam valeant. Hinc & Iudæorum generationes, Beatam Virginem pradicant. Nam Rabbi Accados, qui Magistri Sancti apud Hebræos nomen obtinet, Auctore Galatino, de arcanis Catholicæ veritatis, in hunc modum Beatam Virginem effert: *Sicut Abacus est armarium, quod Principes sibi faciunt, vt auri & argenti vasa in eo recondant, suamq; gloriam & opes cunctis ostendant. Ita Regia Messia Mater est armarium, quod Deus ipse construxit, vt Messias in ea sedeat, ad maiestatis suæ gloriam, mortalibus omnibus ostendendam. Si verò ad Hæreticos sermonem conuertamus? & hi vel inuiti, excellentiam **MARIÆ** fateri debent. Nam teste S. Thoma 3. Sententæ distinc. 4. Quæst. 2. Martinus Lutherus nostri temporis Hæresiarcha magnus, Virgini quamuis non leuiter infestus, quasi tamen suæ oblitus malitiæ, sic de ea scribit. Dignum inquit & iustum erat, **MARIÆ** personam ab originali peccato præseruari, de qua Christus sumpturus erat carnem, quæ omnia peccata superaret. Blasphemus quoque Calvinus in suâ Harmoniâ Euangelicâ, sic de*

Virgine Beata scribit. *Nunquam de me, vt in Domino confido, audietur: quasi auerter Mariam: erga quam minus benè affici, reprobata mentis certum existimo iudicium.* Merito, proinde dicit Dei Genitrix, beatam me dicent omnes generationes: quia ab omnibus etiam si inuitis, suæ testimonium sanctitatis, atq; dignitatis habet. Quas itaq; ostendâ causas, propter quas B. Virgo, ab ipsa statim Natiuitate suâ, beata pradicari debuit.

Maximè in suâ gloriosissimâ natiuitate, sanctissima Virgo, beata dici meruit ab omni generatione, quia, vt docet Stephanus Mendez, vnus ex præcipuis Religionis sancti Dominici Theologis in suo Mariali, absque dolore Matris suæ nata est. Cui piz satis opinioni subscribit S. Ildephonus serm. de Natiuitate Virginis, **MARIÆ** inquit non sic est nata, sicut solent pueri, & puellæ nasci. Horum enim conceptus & ortus communis est, vt in iniquitatibus concepti, & originalis peccati tenebris inuoluti, prodeant in lucem; sanctissima autem Virgini, lucidissimus & sine vllis tenebris, in has mundi plagas, ortus promissus fuit: *Prietur stella ex iacob.* Stella autem ortus tenebras fugat. Hinc merito Sancta Ecclesia in natali Virginis canit: *Natiuitas tua Dei genitrix Virgo, gaudium annuntiauit vniuerso mundo.* Quod ipsamet Deipara S. Brigittæ reuelauit lib. 6. Reuelat. cap. 56. *Verè filia dico tibi, quòd natiuitas mea initium fuit verorum gaudiorum.* Cum ergo initium veri gaudij esse non possit, vbi vel minimum doloris intercedit, manifestè pater, quòd natiuitas Virginis, nullum penitus dolorem parturienti matri attulit. Vnde sicut S. Ildephonus lib. de Virginitate B. Virginis, loquens de eadem, Virgine Christum parcente, discurre: *Non potest inquit, fieri, vt qui iuxta vocem Angelici gaudium vniuersorum affert, tormenta in ortu suo matri attulerit: inter Angelorum excubias & laudes, non credo, quòd matri gemitus & dolores, tribuisset. Eux contraxerit.* Eodem planè modo, de Virginis Natiuitate possumus discurre, quòd omnis doloris expertus fuerit, quoniam non videbatur conueniens, vt illa, quæ nascens gaudium vniuerso mundo afferebat, tormenta in ortu suo, soli matri afferret.

Et ratio euidentissima hoc ipsum suadet, nam in paradiso terrestri, dolor partus nullus erat futurus, vt aperte indicat sacer textus inquit: *in dolore paries.* Quæ verba Deus post peccatum Eux locutus est, ergo ante peccatum non erat partura cum dolore, vt docet D. August. lib. 14. de ciuitate Cap. 26. quòd ad paritendum matris

Caluini
confessio

Ildephonus

Nam 24.

S. Brigitta

Ildephonus

In paradiso nullus fuit dolor in partu

S. August.

terratu impulsus, faminea viscera relaxasset. Si ergo in statu innocentie, partus futurus fuisset doloris expertus, talis autem liberatio, non erat debita naturæ humanæ absolute spectatæ, sed tantum conueniens illi innocentie statui: multò magis conueniens erat, vt ille partus dolore caret, quem editura erat in mundum **VIRGO MARIA**, quæ non solum gratiâ originali, sed innumeris alijs privilegijs, super omnes creaturas erat insignita.

Meruit & ex alia ratione Virgo Sanctissima, ab ipsa suâ natiuitate, beata pradicari: quia ad hoc nata est, vt Deus suam immensâ beneficia, per illam mundo communicaret, maximumq; amorem in genus humanum testaretur. Quod pulchrè figurabat velum illud, Virginis imaginem Constantinopoli velans, (quod vt refert Durandus in suo Rationali) à vespere ferie sextæ recedebat, & rursus post vespere sabbathi redibat, ad ostendendum, quòd licet Deus alijs diebus non facile exaudiat, post natiuitatem tamen Virginis nemo sit, cuius ille preces repudiet. Suadet hoc ipsum & Mystica ratio. Nam quemadmodum **DAYS** sex diebus mundum creauit, compleuitq; die septimo opus suum, quod fecerat, & requieuit ab vniuerso opere, quod patrauerat. Genes. 2. *Benedixitq; dies septimo.* Ita pariter Deus perfectissimam inter omnes creaturas Virginem Sanctissimam creauit, proinde cum nihil sit eâ perfectius, dici potest in eâ opus suum compleuisse, atque perfectissimè quiesuisse: tùm in vtero eius ex quo carnem suscepit, & in quo nouem mensibus delituit; tùm quoq; in anima, in quâ per gratiam copiosissimam, perpetuam sibi fecit habitationem. Ergo propter tantam Virginis perfectionem, meritò illi benedixisse, suumq; ineffabilem amorem, per illam generi humano exhibuisse, censendus est.

Ex duplici Scripturæ fundamento, deducit S. August. Summum Christi erga nos amorem. Primò, ex illo Lucæ 23. *Patet in manus tuas commendo spiritum meum.* Quæ necessitas inquit erat S. Augustinus. *Animam suam Patri commendare, cum scuit personaliter vni tam esse verbo diuino, & ab instanti suæ conceptionis perfectissimè beatam.* Respondetque idem Sanctus Doctor 4. in Matthæum: his verbis à Christo commendari Patri fideles, quos ille vocat spiritum & animam suam, propter amoris excessum, quo illos amplectitur. Consentit D. Athanasius, Oratione de humanâ naturâ, vbi per Spiritum Christi seruos eius interpretatur. In

Vel Con-
stantino-
poli in i-
magine B.
Virginis
portento-
sum.

Gen. 2.

Christus
quære ani-
mam suâ
Patri co-
mendaui

S. August.

eo inquit (videlicet Spiritu) Omnes homines apud Patrem deponit, ac commendat: per ipsum, ac in ipso viuificandos. Sanctus quoq; Anselmus tomo 3. in Decalogo, de passione, similiter locum hunc exponit, inquit: in hac commendatione, cum hostiâ sanguinis, commendat Christus, Deo Patri Matrem dulcissimam, quæ seruatum est, ac potissimum habitaculum Sancti Spiritus, vna cum hominibus, qui de Spiritu Sancto victuri sunt, vsq; ad finem seculi.

Secundò, Christi amorem erga mortales, deducit S. August. ex illo Christi dicto Zachariæ 1. *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* Quasi diceret: suos fideles non secus, quam animam suam, aut oculos esse charos. Nemo opinor est, qui nesciat animâ nihil esse charius; & nihil diligentius, quam custodiam oculorum, quorum dolor molestus & nimis grauis est. Vnde Christus Dominus in his verbis: *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* hunc sensum voluit exprimere, verbera, spinæ, clauis, & tormenta crucis, corpus mihi læserunt; sed ea quæ fideles mei patiuntur, ad meam vsque animam penetrant, & oculorum pupillam offendunt. Ideoque Christus dum pateretur, obmutuit: dùm autem suis seruis grauem iniuriam videret inferri, licet iam in celo esset, non potuit se continere, quin conquereretur exclamans: *Saule, saule, quid me persequeris.* Actorum 9. numero quarto. Quid est hoc? num forsan Saulus in tantam insaniam deuenerat, vt regnantem ac triumphantem Christum in celo persequeretur? minime sanè: sed eius persequeretur Ecclesiam, quam Christus Dominus à seipso, amoris sui causâ erga illam, non distinguebat. Sic exponit Bernardus Serm. 1. de conuersione Pauli. *Ante non inquit persequeretur Christum, qui Christi membra trucidabat in terra.* Verum licet sit tantus Christi amor, seuerè tamen eius iustitia, sapius illum retardat ab eo exhibendo, nec aliter, quam per Virginem Sanctissimam, ad miserendum potest insecti. Hanc ob causam, Christus Dominus morti iam proximus, in suo testamento, quod in læto crucis condidit, illud nobis potissimum reliquit legatum, vt Beatam Virginem pro spirituali Matre haberemus. Nam cum ad Virginem loqueretur. *Mulier ecce filius tuus.* Ioan. 19. Omnes nos in eo curæ & protectioni illius commendauit, vt ad illam tanquam ad carissimam Matrem confugeremus. Et profectò: quoniam Christus Dominus protestatur se esse Patrem Iustorum, vtpalam sit ex illo Isaie testimonio cap. 63.

S. Athanas.

S. Ansel.

Zachar. 1.

Christus
grauis
suorum
delictum
intra
suam iect-

Act. 9.

S. Bernard.

Christus
in cruce
Mariam
pro Matre
nobis de-
dit.

Ioan. 19.

In enim

Isaia 63. Tu enim Pater noster, & Abraham nesciuit nos, & Israël ignorauit nos. Tu Domine Pater noster, & Redemptor noster. & Beata Virgo sit Mater Christi, consecrarium est, illam quoque esse iustorum Matrem spirituales, ut re-
 4. Athan. & concludit D. Athanasius, serm. de Deipara inquit: Debet te Matrem regeneratricem, Dominam ac herodem cognominare, eo quod ex te prodijt Rex Dominus.

Hinc crediderim ego, Beatam Virginem, cum sit mater omnium vinentium amantissima, omnes fideles tanquam suos filios, & carissima pignora, in corde suo asseruare. Nam si D. Paulus restatur, cor suum domicilium esse filiorum, quos genuerat Christo, per Euangelium. Philipp: 1. Eo quod vos habeam in corde. & 2. Corinth 2. In cordibus nostris estis, ad communiendum & conuiuendum. Nonne maiori fiducia possumus tunc credere, ob maternam Virginis charitatem, omnes per fidem sanctam genitos Dei filios, in eius corde ceu in delicatissimo palatio contineri? ut ingenuè confiteretur Ecclesia Catholica,

illis Psalmi 76. verbis: Sicut latantium omnium nostrum habitatio est in te Sancta Dei genitrix. Nam cum Virgo Sacratissima petipiciat, filium suum non dedignari cor suum ad nos apponere. Iob 7. Quid est homo, quia apponit erga eum cor tuum? Et ipsa pariter Deipara, hanc filij sui promissionem æmulata, non dedignatur cor suum ad filios inclinare. Quod si aliquando suæ salutis consulens Abraham, Saram coniugem suam, his interpellauit verbis. Genes. 13. Dic obsecro te, quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter te, & uiuat anima mea ob gratiam tuam. Iure merito afflicta Christianitas, in his turbulentissimis motibus, Sanctissimam VIRGINEM posset obsecrare: Dic o Augusta, Virgo, quod sis Mater nostra, ut propter te bene sit nobis à Deo, & ob gratiam tuam, uiuat anima nostra in eo. Ut propter te Matrem tam potentem, & infestissimi demonum nos indemnes prætereant, & superbi hostes regnum hoc tuum vndique circumstantes, & vnumquemque fidelium ad crudelissimam cædem designantes, in suo sanguine, tanquam Ægyptij quondam in rubro mari submergantur, & sacrilegi ausus sui debitas luant pænas. Nam si imbecilli pueri, cum aliquid terroris suæ aduersi sibi vident obuiare, collum matris lachrymabundius arctius complectuntur, aut ad eius gremium confugiunt; ita & nos hostium incursumus, atque varijs periculis oppressi, ceu imbecilles pueri, ad Virginem recurrere debemus, & cum lachrymis atque precibus maternum eius gremi-

um amplecti. Credo mortales, si tam feruens esset vester recursus ad Virginem, non abiret in casum.

Certe hunc amorem suum, protestatur ipsamet Virgo Proverb. 8. Ego diligentes me diligo. Ex qua dilectione, oritur in illa singularis cura, quam circa nos gerit, in via Domini nos dirigit, in tribulationibus consolatur, in perplexitatibus & angustijs, pænas quas Deus contra nos iratus infligere minatur, aut minuit, aut penitus amouet: petitiones nostras exaudit, & in omnibus necessitatibus maternum affectu patrocinatur, nec potest cuiusque obliuisci, cum sit mater omnium, iuxta illud Isaia 49. Nunquid obliuisci poteris mulier infantem suum? ut non misereatur filio vteri sui. Quis obsecro mortalium, maternum Virginis patrocinium non ait expertus? etiam maximus peccatorum, quem iam iam diuina iustitia punire satagit. Quot enim millia hominum fuerunt desperatissimorum, qui dubio procul in gehennam fuissent damnati, aut dammandi forent, nisi Mater Dei pro illis intercessisset. Quam multi etiam hodie facile interirent, nisi tuis epulis o Beata Virgo sustentarentur! quam plurimi siti enecati manerent, siue in castris Poloniz, pro religione & patriâ pugnantes, siue præ egestate marcescentes, nisi à Virgine Matre ad satietatem inuiderentur. Est enim MARIA velut decora illa quondam Rebecca, quæ seruum Abraham Eliezerum multa siti arescentem, oblato liberaliter potu recrearat. Genes. 24. nunt. 19. Bibe Domine mi. Ita planè multi, siti exstinguerentur, nisi de Virginis misericordiz fontibus, copiosos & vberes lactes haurirent. Quam multi incurabili morbo perirent, si eis benigna Virgo, antidotum salubre non maturaret. Agrotabat quondam lethali syncope, aut potius deliquio Balthasar, compages renum eius soluebatur, & genua eius ad se inuicem collidebantur. Danielis 5. num. 6. nullum tam periculosum morbo medicamentum poterat inueniri. Ecce tibi Regina domum conuiuij ingressa est, & prosequens ait: Rex in eternum viue ibidem. num. 10. Quasi benè sperare iuberet, ut deploratæ salutis ægrum in spem vitæ reuocaret. Nec verbis tantum, sed re ipsa etiam profecit, dum Prophetam Daniele accersiri iussit, qui præsentem tanto morbo medicinam adhiberet. O quot mortales, stupris, adulterijs, & incorrigibilibus malis extremè laborant! ad quorum tamen corda licet impurissima, adest clementissima Virgo per inspirationem, ut benè de diuina misericordia

sericordia sperent, & quò facilius ex tam desperato morbo surgant, spirituales Dannieles ijs accersiri iubet, coram quibus deposita peccatorum sarcina, sanitatem animæ per gratiam Iesu Christi recipiant.

Sed quis singula percerferet: omnes quoscunque varijs casus malorum versant, materno affectu curat Deipara. Vnde, hanc Virginis misericordiam admirantur Angeli, in hæc prorumpentes verba Cantic. 6. num. 9. Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, elata vt Sol. Vbi aurora, Luna, & Soli, Virginem, ideo comparant, vt summam eius erga omnes misericordiam ostendant. Quæ verba Innocentius Papa Ser. 2. de Assumptione, sic exponit. Luna inquit lucet in nocte, Aurora in diluculo, Sol in die. Nox autem est culpa, diluculum penitentia, Sol gratia. Qui ergo iacet in nocte culpe, respiciat lunam, deprecetur Mariam; qui ad diluculum penitentia surgit, respiciat Auroram, deprecetur Mariam. Qui in die gratia viuunt, respiciat Solem, deprecetur Mariam. Vnde constat, neminem esse, siue penitens, siue iustus fuerit, cui Beata VIRGO ad æternam vitam faciem non præferat, vt eleganter D. Bernardus, de verbis Apocalypsis:

Omnibus inquit omnia facta est; sapientibus & insipientibus, copiosissima charitate debitorum se fecit, omnibus misericordiam suam aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuersi: captiuos redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angeli letitiam, denique tota Trinitas gloriam. Suly persona, carnis substantiam, vt non sit qui se abscondat à calore eius.

Verum, licet sit tanta Augustissimæ Virginis misericordia, non sufficit hoc solum, vt illam inuocemus ad patrocinandum; sed insuper opus esse, vt cum deuotione & affectu erga Virginem, & cum fiducia ad illam, operibus bonis vacemus. atque cum Beatâ Virgine, simul ad nostram salutem, & implorandam Dei misericordiam cooperemur. In cuius figuram Nathan, 3. Regum 2. dixit Reginz Berthabæ. Et adhuc loquente cum Rege, ego veniam, & complebo sermones tuos. Vt scilicet, si Reginz preces Regem permouere non possent, verba Prophetæ superuenientis, illis efficaciam adderent; sic planè se res habet, in vobis Catholici. Si vultis vt vestra postulationes sint acceptæ coram Deo, vultis vt vos non infestet Adonias, scilicet, barbarus hostis, & superbus atque crudelis tyrannus: vultis vt in vobis non regnet peccatum, non principietur libido, sed sanctitas, deuotionis feruor, pax, & tranquillitas, ardentissimè deberis orare pacificum Regem Christum Iesum. Sed

vestræ preces non haberent forsitan tantum ponderis, vt in conspectum Dei præpotentis ascendant. Quid ergo? Celorum Reginam SANCTISSIMAM VIRGINEM deuotissimè inuocare, vt vobis orantibus illa superueniat, & sermones vestros suâ compleat auctoritate. Hoc vobis Mater misericordiz pollicetur. Adhuc inquit, te loquente, cum Rege, ego veniam, & complebo sermones tuos. In quem locum Diuus Chrysosth. super Genesim. & D. Bernardus hom. 2. super Missus est: Vi impetres inquit, eius Orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum. quasi dicerent: Si vis, vt te orantem Deipara adiuuet, rectè vine, & in eius deuotione persiste: nam si ad turpe scelus, aut ad enormissimum quodpiam te contuleris, amisisti patronam Virginem, quia hæc, cum sit carissimissima, à tædis & immundis discedere cogitur. iuxta illud Esdræ 2. Educavi vos cum lacte, & amisi vos cum lactu & tristitia, quoniam peccastis coram Domino Deus vestro, & quod malum est, coram eo fecistis. En, quam grauitur fert elementissima Mater, dum aliquis eius insolens filius, ab eâ peccando recedit: cum potius, & si quis labitur, ad illam quam velocissimè esset redeundum, vt docet Sapiens Ecclesiast. 6. In omni animo tuo, accede ad illam, & in omni virtute tuâ conserva vias eius, inuestiga illam, & manifestabitur tibi; & contemns factus, ne derelinquas eam, in nouissimis enim muenies requiem. Ecce in his verbis, præmium famularis Deiparæ assignat Sapiens, scilicet; requie perfrui in nouissimo mortis tempore, cum grauior tentationum tempestas, animam perturbans, insurgere consuevit. Quæ immensa Deiparæ clementia, posset in nobis summum amorem ad Virginis obsequium excitare: quemadmodum stimulat Propheta Psal. 44. Ponite inquit corda vestra in virtute eius. quasi diceret; confidite mortales, quod si purâ mente VIRGINEM inuocaueritis, omnia vobis apud filium impetrabit.

Habetis ergo Catholici causam, cur VIRGO Beata, ab ipsâ Natiuitate, dici meruit: quia per eius Natiuitatem, summa beneficia mundo Deus contulit. Hoc die Sancta Gertrudis, cap. 12. Suarum reuelationum, dum in eius Monasterio in Matutinis cantaretur. A V E S. Gertrudis vidit tres fontes seu riuulos efficacissimos, procedentes à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; cor Virginis Maris suauissimo impetu verberare, & de corde ipsius rursus efficaci impetuositate; suam originem repetere, & ex illo influxu

sericordia sperent, & quò facilius ex tam desperato morbo surgant, spirituales Dannieles ijs accersiri iubet, coram quibus deposita peccatorum sarcina, sanitatem animæ per gratiam Iesu Christi recipiant.

Sed quis singula percerferet: omnes quoscunque varijs casus malorum versant, materno affectu curat Deipara. Vnde, hanc Virginis misericordiam admirantur Angeli, in hæc prorumpentes verba Cantic. 6. num. 9. Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, elata vt Sol. Vbi aurora, Luna, & Soli, Virginem, ideo comparant, vt summam eius erga omnes misericordiam ostendant. Quæ verba Innocentius Papa Ser. 2. de Assumptione, sic exponit. Luna inquit lucet in nocte, Aurora in diluculo, Sol in die. Nox autem est culpa, diluculum penitentia, Sol gratia. Qui ergo iacet in nocte culpe, respiciat lunam, deprecetur Mariam; qui ad diluculum penitentia surgit, respiciat Auroram, deprecetur Mariam. Qui in die gratia viuunt, respiciat Solem, deprecetur Mariam. Vnde constat, neminem esse, siue penitens, siue iustus fuerit, cui Beata VIRGO ad æternam vitam faciem non præferat, vt eleganter D. Bernardus, de verbis Apocalypsis:

Omnibus inquit omnia facta est; sapientibus & insipientibus, copiosissima charitate debitorum se fecit, omnibus misericordiam suam aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuersi: captiuos redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angeli letitiam, denique tota Trinitas gloriam. Suly persona, carnis substantiam, vt non sit qui se abscondat à calore eius.

Verum, licet sit tanta Augustissimæ Virginis misericordia, non sufficit hoc solum, vt illam inuocemus ad patrocinandum; sed insuper opus esse, vt cum deuotione & affectu erga Virginem, & cum fiducia ad illam, operibus bonis vacemus. atque cum Beatâ Virgine, simul ad nostram salutem, & implorandam Dei misericordiam cooperemur. In cuius figuram Nathan, 3. Regum 2. dixit Reginz Berthabæ. Et adhuc loquente cum Rege, ego veniam, & complebo sermones tuos. Vt scilicet, si Reginz preces Regem permouere non possent, verba Prophetæ superuenientis, illis efficaciam adderent; sic planè se res habet, in vobis Catholici. Si vultis vt vestra postulationes sint acceptæ coram Deo, vultis vt vos non infestet Adonias, scilicet, barbarus hostis, & superbus atque crudelis tyrannus: vultis vt in vobis non regnet peccatum, non principietur libido, sed sanctitas, deuotionis feruor, pax, & tranquillitas, ardentissimè deberis orare pacificum Regem Christum Iesum. Sed

vestræ preces non haberent forsitan tantum ponderis, vt in conspectum Dei præpotentis ascendant. Quid ergo? Celorum Reginam SANCTISSIMAM VIRGINEM deuotissimè inuocare, vt vobis orantibus illa superueniat, & sermones vestros suâ compleat auctoritate. Hoc vobis Mater misericordiz pollicetur. Adhuc inquit, te loquente, cum Rege, ego veniam, & complebo sermones tuos. In quem locum Diuus Chrysosth. super Genesim. & D. Bernardus hom. 2. super Missus est: Vi impetres inquit, eius Orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum. quasi dicerent: Si vis, vt te orantem Deipara adiuuet, rectè vine, & in eius deuotione persiste: nam si ad turpe scelus, aut ad enormissimum quodpiam te contuleris, amisisti patronam Virginem, quia hæc, cum sit carissimissima, à tædis & immundis discedere cogitur. iuxta illud Esdræ 2. Educavi vos cum lacte, & amisi vos cum lactu & tristitia, quoniam peccastis coram Domino Deus vestro, & quod malum est, coram eo fecistis. En, quam grauitur fert elementissima Mater, dum aliquis eius insolens filius, ab eâ peccando recedit: cum potius, & si quis labitur, ad illam quam velocissimè esset redeundum, vt docet Sapiens Ecclesiast. 6. In omni animo tuo, accede ad illam, & in omni virtute tuâ conserva vias eius, inuestiga illam, & manifestabitur tibi; & contemns factus, ne derelinquas eam, in nouissimis enim muenies requiem. Ecce in his verbis, præmium famularis Deiparæ assignat Sapiens, scilicet; requie perfrui in nouissimo mortis tempore, cum grauior tentationum tempestas, animam perturbans, insurgere consuevit. Quæ immensa Deiparæ clementia, posset in nobis summum amorem ad Virginis obsequium excitare: quemadmodum stimulat Propheta Psal. 44. Ponite inquit corda vestra in virtute eius. quasi diceret; confidite mortales, quod si purâ mente VIRGINEM inuocaueritis, omnia vobis apud filium impetrabit.

Habetis ergo Catholici causam, cur VIRGO Beata, ab ipsâ Natiuitate, dici meruit: quia per eius Natiuitatem, summa beneficia mundo Deus contulit. Hoc die Sancta Gertrudis, cap. 12. Suarum reuelationum, dum in eius Monasterio in Matutinis cantaretur. A V E S. Gertrudis vidit tres fontes seu riuulos efficacissimos, procedentes à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; cor Virginis Maris suauissimo impetu verberare, & de corde ipsius rursus efficaci impetuositate; suam originem repetere, & ex illo influxu

sericordia sperent, & quò facilius ex tam desperato morbo surgant, spirituales Dannieles ijs accersiri iubet, coram quibus deposita peccatorum sarcina, sanitatem animæ per gratiam Iesu Christi recipiant.

Sed quis singula percerferet: omnes quoscunque varijs casus malorum versant, materno affectu curat Deipara. Vnde, hanc Virginis misericordiam admirantur Angeli, in hæc prorumpentes verba Cantic. 6. num. 9. Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra vt Luna, elata vt Sol. Vbi aurora, Luna, & Soli, Virginem, ideo comparant, vt summam eius erga omnes misericordiam ostendant. Quæ verba Innocentius Papa Ser. 2. de Assumptione, sic exponit. Luna inquit lucet in nocte, Aurora in diluculo, Sol in die. Nox autem est culpa, diluculum penitentia, Sol gratia. Qui ergo iacet in nocte culpe, respiciat lunam, deprecetur Mariam; qui ad diluculum penitentia surgit, respiciat Auroram, deprecetur Mariam. Qui in die gratia viuunt, respiciat Solem, deprecetur Mariam. Vnde constat, neminem esse, siue penitens, siue iustus fuerit, cui Beata VIRGO ad æternam vitam faciem non præferat, vt eleganter D. Bernardus, de verbis Apocalypsis:

Omnibus inquit omnia facta est; sapientibus & insipientibus, copiosissima charitate debitorum se fecit, omnibus misericordiam suam aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuersi: captiuos redemptionem, æger curationem, tristis consolationem, peccator veniam, iustus gratiam, Angeli letitiam, denique tota Trinitas gloriam. Suly persona, carnis substantiam, vt non sit qui se abscondat à calore eius.

Verum, licet sit tanta Augustissimæ Virginis misericordia, non sufficit hoc solum, vt illam inuocemus ad patrocinandum; sed insuper opus esse, vt cum deuotione & affectu erga Virginem, & cum fiducia ad illam, operibus bonis vacemus. atque cum Beatâ Virgine, simul ad nostram salutem, & implorandam Dei misericordiam cooperemur. In cuius figuram Nathan, 3. Regum 2. dixit Reginz Berthabæ. Et adhuc loquente cum Rege, ego veniam, & complebo sermones tuos. Vt scilicet, si Reginz preces Regem permouere non possent, verba Prophetæ superuenientis, illis efficaciam adderent; sic planè se res habet, in vobis Catholici. Si vultis vt vestra postulationes sint acceptæ coram Deo, vultis vt vos non infestet Adonias, scilicet, barbarus hostis, & superbus atque crudelis tyrannus: vultis vt in vobis non regnet peccatum, non principietur libido, sed sanctitas, deuotionis feruor, pax, & tranquillitas, ardentissimè deberis orare pacificum Regem Christum Iesum. Sed

vestræ preces non haberent forsitan tantum ponderis, vt in conspectum Dei præpotentis ascendant. Quid ergo? Celorum Reginam SANCTISSIMAM VIRGINEM deuotissimè inuocare, vt vobis orantibus illa superueniat, & sermones vestros suâ compleat auctoritate. Hoc vobis Mater misericordiz pollicetur. Adhuc inquit, te loquente, cum Rege, ego veniam, & complebo sermones tuos. In quem locum Diuus Chrysosth. super Genesim. & D. Bernardus hom. 2. super Missus est: Vi impetres inquit, eius Orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum. quasi dicerent: Si vis, vt te orantem Deipara adiuuet, rectè vine, & in eius deuotione persiste: nam si ad turpe scelus, aut ad enormissimum quodpiam te contuleris, amisisti patronam Virginem, quia hæc, cum sit carissimissima, à tædis & immundis discedere cogitur. iuxta illud Esdræ 2. Educavi vos cum lacte, & amisi vos cum lactu & tristitia, quoniam peccastis coram Domino Deus vestro, & quod malum est, coram eo fecistis. En, quam grauitur fert elementissima Mater, dum aliquis eius insolens filius, ab eâ peccando recedit: cum potius, & si quis labitur, ad illam quam velocissimè esset redeundum, vt docet Sapiens Ecclesiast. 6. In omni animo tuo, accede ad illam, & in omni virtute tuâ conserva vias eius, inuestiga illam, & manifestabitur tibi; & contemns factus, ne derelinquas eam, in nouissimis enim muenies requiem. Ecce in his verbis, præmium famularis Deiparæ assignat Sapiens, scilicet; requie perfrui in nouissimo mortis tempore, cum grauior tentationum tempestas, animam perturbans, insurgere consuevit. Quæ immensa Deiparæ clementia, posset in nobis summum amorem ad Virginis obsequium excitare: quemadmodum stimulat Propheta Psal. 44. Ponite inquit corda vestra in virtute eius. quasi diceret; confidite mortales, quod si purâ mente VIRGINEM inuocaueritis, omnia vobis apud filium impetrabit.

Habetis ergo Catholici causam, cur VIRGO Beata, ab ipsâ Natiuitate, dici meruit: quia per eius Natiuitatem, summa beneficia mundo Deus contulit. Hoc die Sancta Gertrudis, cap. 12. Suarum reuelationum, dum in eius Monasterio in Matutinis cantaretur. A V E S. Gertrudis vidit tres fontes seu riuulos efficacissimos, procedentes à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; cor Virginis Maris suauissimo impetu verberare, & de corde ipsius rursus efficaci impetuositate; suam originem repetere, & ex illo influxu

Infantes
treci in
gremium
matris
confugiunt.

Prover. 8.

Isaia 49.

Beata Vir-
ginis pa-
tracium
omnes ex-
periuntur.

Gen. 12.

Daniel, 5.

Ibidem.

S. Chryso-
stomus.

Esdræ 2.

Eccl. 6.

Qui M. A.
x. i. a. ser-
uit finem
mortis fe-
licem ha-
bet.

Psalmus 4.

S. Gertru-
dis vidit
tres fon-
tes à Pa-
tre & Filio
& Spiritu
Sancto pro-
cedentes.

Salutatio-
nis Ange-
lica quae
est effica-
cia.

influxu sanctissimae TRINITATIS, Beatæ VIRGINI hoc donatum, quod ipsa sit potentissima post Patrem, sapientissima post Filium, & benignissima post Spiritum Sanctum. Cognouit etiam, quod quotiescunq; illa salutatio Angelica, AVE MARIA, cum deuotione à fidelibus recitaretur in terris, prædicti riuuli efficaciori impetu superabundantes circumfluere Beatam Virginem, & ex altero latere reinfluere cor ipsius Sanctissimum. Sicque cum mira delectatione repeterent fontem suum, & ex illâ redundatione, vena quædam gaudij, delectationis, & æternæ salutis respergerentur, in omnes personas Sanctorum, & Angelorum: & insuper illorum, qui in terris

comemorant eandem salutationem, per quam renouatur omne bonum in singulis, quod vnquam per salutiferam Filij Dei Incarnationem sunt adepti.

Ite ergo Filij, & petite à Domino Deo misericordiam: & quoniam Beata Virgo cooperationem vestram postulat, hoc est: deuotionem, & honestam viuendi rationem: Quodecunque optimum est, facite: restaurate vos in pietate, & renouatam quoq; huius Virginis beneuolentiam experiemini. vt docet Propheta Psal. 36. Spera in Domino, & fac bonitatem, & pascet in diuitijs eius.

Amen.

Psal. 36.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Cum iucunditate natiuitatem Beatæ Mariæ celebremus. Per Virginis Mariæ natiuitatem, tenebræ infidelitatis, egestas & fames, sublata sunt, omniaq; restaurata, & in melius commutata.

Negligenter cultus B. Virginis magnum supplicium mouet. B. Ansel.

1. Cor. 10.

Exod. 17.

Ingens malum, grande infortunium, & quod magis horrendum, æternum etiam non raro supplicium eos manet, qui cultum B. Virginis negligunt. Ita proclamat S. Anselmus hom. 1. de Festo Conceptionis. Non est verus amator Virginis, qui respicit ceteros diem Conceptionis, & creationis eius. Quod præsignatum fuisse video in illo oraculo, quo Iudæorum excidium, simul cum cessatione cultus Arcæ, in qua Hebræorum religio, magna ex parte versabatur, prophetauit Ieremias. Non dicent ultra, Arca testamenti Domini, neq; ascendet super cor, neq; recordabuntur, nec visitabuntur, nec fiet ultra. Ieremie 3. Quasi insinuare vellet Propheta, illud Hebræorum exterminium non fuisse venturum, si cultus Arcæ non omnino cessasset: ita quoties quispiam omnino desistit à consueto obsequio præstando Virgini, quæ est Federis Arca, certissimum signum est, magni alicuius infortunij eum manentis. Stupendo quodam modo Deus peregrinantibus in solitudine Hebræis, concesserat aquam ad extinguendâ sitim: Sitiuit ergo ibi populum præ aqua penuria. Exod. 17. quando præcepit Moyse, vt virgâ percuteret petram: Virgam quâ percussisti sinum tuum, tolle in manu tua, & vade, percussisti petram, & exiit ex ea aqua, vt bibat populus. Nec minus admirando modo, illam aquâ

conseruauerat: tradunt enim antiqui Hebræorum, illum fontem à silice promanantem, diuinitus toto tempore, quo Israëlita per desertum peregrinabantur, eosdem fuisse infecutum. Siue in rei veritate ipsa silix, pariter cum illis progrediretur; siue, quod non minori erat admiratione dignum, solus aquæ fluuius, modò per accliuia montium scanderet, modò per decliuia vallium decurreret, se collectus prolaberetur, vt innuit Apostolus 1. Corint. 10. Consequente eos petra. Tantum autem miraculum, ob meritum MARIE Sororis Aaron obuénisse, affirmat Rabbi Salomon, & Rabbi Isaac citatus à Genebrardo Psal. 77. num. 19. Quod statim probat hac ratione, quia anno quadagesimo ab egressu de Egypto, vbi recensetur mors MARIE, ita tim etiam defectus aquæ subiicitur, Mortua est, inquit sacer textus ibi MARIA, & sepulta est in eodem loco, cumq; indigeret aqua populus, conuenerunt aduersum Moysen & Aaron. Numer. 20. Ergò manifestè patet, ob meritum MARIE illam aquam perdurasse, & eadem deficiente defecisse. Ita planè clementissimus Deus, vberimos gratiæ suæ fontes, ob merita sanctissimæ suæ genitricis in nos effundit, qui non exsiccantur,

Poss in deserto sequetur Hebræos.

1. Cor. 10.

Genebra.

Numer. 20.

S. Thomas a Villanova.

Cor. Virg. gallucefcente aurata sit. Spicellus.

Petrus Damianus.

Per natiuitatem B. Virginis omnia ad maiorem perfectionem erecta sunt.

Omnes creature in Christo ad maiorem dignitatem eleuante sunt.

tur, quam diu per pium affectum MARIAM in corde nostro detinemus. At verò illa amissa, protinus omne bonum in nobis euanesceat. Equis igitur hodie infelicissimo ortu Virginis Deiparæ, lætitiâ non gestiet? quando primorum parentum reparatrix, & renouatrix totius humanæ naturæ, progreditur in mundam, vt docet S. Thomas à Villanova: Letare inquit & Pater Adam, sed tu & Mater Eva magis exulta: quia reddidit tibi feminam pro semina, pro fatu sapientem, & quæ tibi cibum porrexit amaritudinis, altera porriget dulcedinem. Quis non perfunderetur gaudio? quando noua in nostrum hemisphærium ascendit aurora, vt canit Sancta mater Ecclesia: progreditur quasi aurora surgens: quia sicut aurora suâ pulchritudine, mirificè recreat mundum: ita Sanctissima Virgo, suo felicissimo ortu, in summam lætitiâ trahit vniuersum mortalium genus. Et hæc est causa, quod sanctis. Virgo non alio tempore, sed illucescente aurorâ nasci voluit, teste Spinello de festis, num. 3. qui docet, viro cuidam religioso id à Beatâ Virgine reuelatum fuisse: Religiosissimo inquit viro, hanc veritatem pijs supplicationibus & votis exploranti, tandem reuelatum est, Desparam illucescentem aurorâ natam esse. Cuius rei hanc assignat rationem, Petrus Damianus, Ser. de Assumptione, vt toti mundo lætitiâ afferret: Sicut inquit aurora terminum noctis, diei principium adesse testatur, sic & Virgo noctem expulit sempiternam, & de die diem, de terra suæ Virginitatis exortum, terris infudit. Causas igitur afferam, quare natiuitatem Beatæ Virginis cum iucunditate celebrare debeamus.

Quare Ecclesia Sancta, Natiuitatem Beatæ Virginis MARIE, cum iucunditate celebrare nos iubeat, inter plurimas causas, hanc præcipuam inuenio, quia per hanc Natiuitatem, omnia in mundo ad meliorem statum, & ampliolem perfectionem erecta sunt. Quoniam noua quædam nobilitas, rebus omnibus in mundo existentibus, per Virginem aduenit. Quod tali argumento deduco: omnes res creatæ, hoc est, gradus substantiæ, gradus corporis, gradus viuents, gradus sentientis, gradus rationalis, aliquo modò in homine continentur. Vnde homo microcosmos, id est, parvus mundus appellatur, & vinculum connectens substantias corporeas, ac spirituales. Natiuitate verò Dei Genitricis, proximè iam futura natalia Christi, hominis pariter, ac veri Dei significabantur, in quo omnes enumerati gradus, ad magnam dignita-

tem eleuati sunt, nimirum ad vniorem hypostaticam. Ita discurret Sanctus Damascenus oratione 1. de Natiuitate, per S. Damas. illam inquit (hoc est Virginem MARIAM) naturam omnem creatam, interiecta humanitatis beneficio commutauit, & innotauit: nam cum homo mediâ quadam, inter mentem & materiam, fide constitutus, rerum omnium conditarum, tam quæ in aspectum cadunt, quam quæ aculorum aciem fugiunt, nodus ac vinculum sit: profectò artifex Dei verbum, natura humana copulatum, per hanc cum vniuersis rebus conditis vnitum est. Et comprobatur S. Bernardus Sermon. 2. Pent. Merito inquit respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, & per te, & de te, benigna manus omnipotentis, quidquid creauit, recreauit. Sed quò magis veritas hæc elucescat, perpendamus diligenter, quæ rerum facies, quæ anteceden- tia cum consequentibus fuerint ante Natiuitatem Beatæ Virginis, & qualia post desideratissimum eius ortum tempora subsequuta: & faciliè deprehendemus, magnam in omnibus rebus meliorationem factam esse.

Nemo est forsân, qui nesciat regnante Salomone aurea secula floruisse, teste sacrâ paginâ 3. Reg. 4. Habebat pacem ex omni parte in circuitu, habitabatq; Iuda & Israël absq; timore vilo, vnusquisq; sub vite suâ, & sub ficu. At verò succedente post in regnum Roboamo, ferrea tempora subsequuta sunt. 3. Reg. 12. Pater meus posuit super vos iugum graue, ego autem addam super iugum vestrum: Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos scorpionibus. Ita planè dum confidero omnia tempora, quæ Sanctissimæ Virginis Natiuitatem antecesserunt, ferrea, & sanguineis lachrymis deploranda agnosco. Miserabilis tunc erat rerum omnium facies, dum perpetua nox, nihil præter marem induceret: tenebræ erant super faciem abyssi. Genesi 1. Dum tanta egestas mundum premeret, vt miser homo, de folijs arborum perizomata facere sibi congeretur, quibus & suam reget nuditatem, & contra celi iniurias protegeret, consuevit folia ficus, & fecerunt sibi perizomata. Gen. 3. Dum tanta inopia homines laborarent, vt multi etiam ex Sanctis Patriarchis, in longinquas regiones peregrinari deberent. Sic Abraham apud Egyptios panem emendicare debuit. Gen. 12. Descenditq; Abraham in Egyptum, vt peregrinaretur ibi: præualuerat enim fames in terra. Isaac Virgine fame, in Palestinam se conferre voluit. Gen. 26. Ortus autem fame super terram, abiit Isaac ad Abimelech, regem Philistinorum in Geram. Cum Cambyfes Persarum Rex, contra Hyopes Macrobios, expeditio-

S. Bernardus.

3. Reg. 4.

Ibid. 12.

Robosm, consilium iuuenum secutus regnum perdidit. Tempora successerunt autem B. Virginis ferrea fuerunt.

Gen. 1.

Gen. 3.

Abraham ob famem peregrinatur. Gen. 12. Isaac Virgine fame Palestinam se conferre voluit. Gen. 26. Ortus autem fame super terram, abiit Isaac ad Abimelech, regem Philistinorum in Geram.

Gen. 26.

Exercitus
Cambysis
deficiente
victu, hu-
manis car-
nibus viti-
um cogitur,
Herodotus
Matres &
filii car-
nibus viti-
um fa-
mem ex-
pleant,
4. Reg. 6.

Luc. 23.
S. Dam-
ascenus,

Idem.

S. Ansel.

Mir. 6.

Concio Tertia

nam faceret, tanta comeatus penuria, exercitum eius inuasit, ut cum herbis carerent milites, sortiti ex seipsis decimum quemque comederint. Herodotus lib. 3. Immo quod lingua horret referre, praenimiam fame, obidente Samariam regem Syriæ, eo ventum erat, ut matres filiorum suorum carnibus, ultimam famem explere cogerentur 4. Reg. 6. *Coximus ergo filium meum, & comedimus.*

Ante natiuitatem Sanctissimæ Virginis, in tenebris ambulauimus, quia Nebula peccatorum occupauerat hominem. Quod ingeniose tetigit S. Damascenus, qui considerans Christum in cruce Sanctam, Spiritum suum Patri æterno commendantem, ac expirantem, verba illa, *tenebra facta sunt ab hora sexta usque ad nonam.* Luc. 23. ita exponit: *Ab illa hora, cum prænatiuitas est Adam, facta sunt tenebre, à sexta hora usque ad nonam, id est, ad natiuitatem Beatæ Virginis.* Deus bone, quam tristis & melancholica nox inuasit mundum! cum bestie siluestres egrederentur ad deuorandum semen hominum, hoc est, Spiritus illi infernales, in ruinam & extremam perniciem humani generis semper intenti, qui per varia scelera vniuersum mortalium genus, in æternam seruitutem deduxerunt. Sed postquam nata est Sanctissima Virgo, omnia in melius commutata sunt, & homo de miserâ seruitute ereptus, ac pristina libertati restitutus est. Cui sententiæ plurimum fauet S. Damascenus Serm. 1. de Assumptione. loquens de Virgine MARIA. *Hæc ait profuit creatura, quam veluti cœptam à seruitute in libertatem afferuit.* Clarius adhuc D. Anselmus, lib. de excellentiâ Virginis cap. 10. id elucidat, ubi de graui oppressione, quam homo miser peccato viciatus, ab infernalibus illis potestatibus sustinebat, ita discurret. *Duraui autem hæc in eorum subflantiâ iniuria, quousque venit in carnem illa, de qua loquimur Virgo MARIA: ac ubi venit ipsa, & in se Filium Dei incorporauit, pristinam dignitatem in Deo qui nascebatur, recuperauit humana natura, & libertatem patriæ suæ creationis, confestim recipere moruit.*

Magnæ erant tenebræ in mundo, ante Beatæ Virginis natiuitatem, quia mundus magnæ Dei offensæ plenus erat, quia magnam contenebrationem, & crassas tenebras, inducebat ingens perturbatio cum peccato, dum homines non delectarentur in Domino, nec memores eius existerent iuxta illud Ieremias 6. *Cecidit corona capitis nostri: nunc nobis, quia peccauimus, propterea masculum saluum est cor nostrum, ideo contene-*

brati sunt oculi nostri. Quia miser homo, peccato grauatus, & mortis, seu metu, seu desperatione vitæ oppressus, lucem aspicere non audeat, sed in tenebras praenimio maiore fugit: quemadmodum de Didone canit Poëta Æneidos 4. *Mortem Æneid. 4. orat tædæ cœli conuexa tueri.*

Sed quando surrexit MARIA, statim cum illa lucidissimum successit lumen, quo in tenebris degentes mortales recreati sunt, ut docet Rupertus Abbas, lib. 6. in Cantic. his verbis alloquens Deiparam: *Quando nata ex Virgo Beata, tunc nobis vera aurora surrexit: aurora prænumtia dies semperterni: quia sicut aurora quotidiana, sinu est præterita nocte, & initium diei sequenti; sic natiuitas tua, finis dolorum, & consolationis fuit initium, sinu tristitia, & lætitiæ nobis exitus principium.* Et profectò, quemadmodum à Sole illuminatur mundus, ita à Beatâ Virgine, errabundus humanus intellectus, & conscientia caligine delictorum plena, lumine salutis perfunditur. Audite D. Bernardum in Natiuitate MARIAE, de aqua ductu loquentem: *Tolle corpus solare, quod illuminat mundum, ubi dies & tolle Mariam hanc mare Stellam, maris vtiq; materni, & spatiosi, quid nisi caligo, & umbra mortis, ac densissima tenebra relinquuntur.*

Merito igitur Sancta Mater Ecclesia, nos cum iucunditate natiuitatem Beatæ Virginis celebrare iubet, quia ante eius natiuitatem tenebræ erant. Regnabant enim turpitudine, ambitio, auaritia, & cætera emerfa ab Erebo iniquitatis ostenta, sed nunc verum lumen toti mundo affulsit: Quia nata est illa, quæ virtutis normam attulit contra vitia, quibus mundus repletus erat. Hæc est mens Andreæ Hierosolymitani, Serm. de Annuntiatione. *Senio inquit quasi confectus mundus, per Mariam peccatorum senectam exiit.* Sed quid mirum, quod Natiuitas Sanctissimæ Virginis, tenebras peccatorum depulerit? quoniam Beata Virgo est verum lumen. Ad quod comprobandum, assumo illud Scripturæ Sacræ, Psal. 18. *Dies diei eructat verbum, & nox noctis indicat scientiam.* Dicite quæso, qui in continuâ speculatione versamini, vidistisne aliquando diem loquentem, aut noctem docentem? variaz huius loci sunt authorum expositiones. Imprimis Sanctus Ambrosius, in exhortatione ad Virginem, per diem intelligit Ecclesiam Christum, quæ omnia sanctorum docet: per noctem verò Synagogam Iudeorum, quæ contra Christum falsam protulit sententiam, ut crucifigeretur, inclamans: *solle, tolle, crucifige eum.* Ioan. 19.

Dies

Die Natiuitatis B. V. M.

Dies inquit diei, Christianus Christiano, nox nox, Iudeus Iudeo. Nox erat Synagoga, quia nullis diuinis Solis radijs illustrata, sterilitatem incurrit Ecclesia, verò Sancta, dies est, quia diuino solet Sole, fecunditatem comparauit. Incertus Auctor, per diem diei, intelligit Patrem æternum, cum Filio: *Dies inquit diei, eructat verbum, id est, Deus Pater generat Filium.* Alij per diem diei, intelligunt Angelum missum ad Virginem Sanctissimam: *Dies inquit diei, hoc est, Angelus MARIAE annuntiat.* Per noctem verò, nocti indicantem scientiam, nihil aliud intelligitur, præter hostem infernalem, qui varias species assumit ad decipiendum hominem. Sic in principio mundi dæmon in specie Serpentis, quasi nox tenebrosa, venit ad aliam noctem, videlicet ad Euam, quam pomi pulchritudine seduxit. Quemadmodum ergo Deus Pater generans, est dies ratione filij geniti, quia illum generat per intellectum, cui propter infinitam eius comprehensionem, meritò nomen diei suæ lucis attribuitur, ita quoque Sanctissima Virgo est dies, ratione communicationis, quia nobis & Filium Dei genuit, & ad notitiam cœlestium, nostrum imbecillum intellectum subleuauit. Nam quemadmodum sine Sole nulla lux habetur, ita sine MARIA, nulla Dei notitia haberi potest, teste D. Bernardo.

Deus Pa-
ter gene-
rat Filium
per intel-
lectum.

Sine Vir-
gine MA-
RIA nulla
de Deo
notitia
habetur.

S. Bernar.

S. Cyrill.

Origenes.

Maria est
mare in-
exhaustum.

S. Hiero.

Plenitudo
gratiæ
Christi
collata est
ad opera
aliæ creatu-
raliter.

Ioan. 19.
S. Ambro-

Dies

cata, & grata Deo reddita. Neq; fuit illi collata, ad satisfaciendum aut merendum pro nobis, quia ad hoc sufficiebat persona diuina, sed ad operandum conaturaliter, at verò Virgini Deiparæ ista plenitudo gratiæ, concessa fuit, ut per illam esset Sancta, & Deo grata, plurimumq; mereri posset.

Secundò, nomen istud MARIA, Syriacè significat Dominam, id est dantem minas, aut domantem manes, id est, furias infernales, aut deniq; dantem manus, hoc est, erigentem & iuuantem. vnumquemque, Dominam significat nomen MARIA: nam Germanus de oblatione Deiparæ, Dominam omnium terrigenarum eam intulit: *erubescant inquit, & deficient, & pereant, & agnoscant, quia nomen est tibi Domina.* Comprobatq; S. Chrysostomus hom. Super Lucam de Annuntiatione inquit. *Mittitur Gabriel Angelus, & egreditur de Rege ad Reginam, de Imperatrice ad Imperatricem, de ciuibz cœli ad Dominam palatii.* Hinc Gabriel Archangelus, his ad eam verbis usus est: *ne timeas MARIA.* Luc. 1. id est Domina. Si ergo vocari Dominam, ipsa sui germinis fecit, & imperauit auctoritas, nobilitas, & potentia Filij Dei, fecit & imperauit, ut etiam eo tempore, quo concepta est, simul Regina & Domina constitueretur, & nasceretur. Ab æterno quippe Virgo fuit electa, ut tali tempore, actu fieret mater Dei, & simul actu fieret Domina, & Regina hominum atque Angelorum, ut indicant illa verba Prouerb. 8. *Ab æterno ordinata sum: Verbo Hebraica legit: principatum habui: Rodolphus exponit, coronata sum: Alij in-* Rodolphus
*uncta sum: Alij, à seculo princeps inaugurata sum: Ergo verè, non solum postquam, nata est, sed etiam quando concepta, iurè meritò Domina dici meruit, quia habuit ius fundatum ad verum dominium, in infallibili decreto Dei. Equis Domina non confitebitur Sanctissimam Virginem? per quam omnes summâ egestate, ad summam opulentiam peruenimus: quia qui inuenit Mariam, inuenit omne bonum. Vigeat fames magna in terris, ante Virginis natiuitatem, non tantum, inter homines infimæ conditionis, sed etiam in Regum palatijs. Quando enim Dominus abstulerat omnem validum & fortem, non facillè inueniri poterat, etiam de sanguine regio procreatus, qui principatum suscipere veller. Volebant tunc Israëlitz in illâ summâ calamitate, virum quendam illustrem Regem suum constitutur: *Princeps esto noster.* reclamauit ille:*

B. V. per
gratiæ ple-
nitudinē
fuit facta &
Deo grata
ad meredū

Maria si-
gnificat
Dominam

S. Germa.

S. Chryso.

Prouer. 8.

Rodolphus

B. V. in sua
concepti-
one habu-
it ius ad
verum do-
minium.

V

Isaia 3. nolite constituere me principem populi. Isaia 3. Quid causa? Sola inopia victualium, quia Dominus abstulerat à Ierusalem omne robur panis, & omne robur aquae: In domo, inquit mea non est panis, nolite me constituere principem. Nimis enim dura fames, toto illo tempore premebat populum, ita ut si modicum panis alicubi inveni- retur, eo nequaquam famelicis satuari possent, sicut fateretur sacer textus Leuitici 26. Postquam confregero haculum panis vestri, ita ut decem mulieres in uno clibano coquant panes, & reddant eos ad pondus, & comedetis, & non saturabimini. Et quis alius, deficienti iam mundo prae nimia egestate, panem nunquam deficientem attulit? Equidem sola Virgo Sanctissima, quando panem illum caelestem, videlicet Dei Filium in carne humanam mundo protulit, quem quicumque eam, quae par est, reuerentiam sumit, immortalitatem sibi parat.

Quoniam igitur per Sanctissimam Virginem, tenebrae infidelitatum, & omnis ignorantiae depulsae sunt, quia lumen sa-

lutis mundo attulit. Quoniam egestas & dura fames, quae totus mundus grauer premebatur, per illam sublata est, quando Deus incarnatus de purissimo eius sanguine, esurientes impleuit bonis, id est, famelicos pane Eucharistico satiauit. Propter quod S. Epiphanius, summam de laudibus Deiparae, Beatae Virginem vocat elibanum panis Eucharistici: *Aue inquit elibanum intellectualu, qui ignem & panem calidum mundo in esum attulisti.* Sicut enim panis calidus, suo iucundo odore iniecit omnibus appetitum comedendi eum, ita panis Eucharisticus, veram diuinitatem redolens, ineffabilem in corde sumentis causat dulcedinem. Quoniam inquam, per Sanctissimam Virginem, omnia in- itaurata, & in melius commutata sunt, idcirco eius natiuitatem cum iucundi- tate celebrate, & nunquam tenebras, & famem, & patientiam.

***

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Fecit sibi Rex Salomon thronum ex ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluo nimis: non est factum tale opus in vniuersis regnis. 3. Reg. 10.

Ostenditur B. Virginem esse thronum, auro purissimo vndequaque adornatum, cui in toto mundo similis non reperitur.

Nemo ad hanc usque tempora, inter mundi principes & monarchas repertus est, qui regali magnificentia, cum Salomone Israelitarum pacifico rege, comparari valeat. Tentauit hoc Amurates Turcarum Imperator, qui debellatis Maronitis & Truscis, de spolijs eorum, thronum regium ex puro auro Constantino- poli crexerat. Sed non adaequauit thronum illum, quem Salomon ad ostenden- dam suae Maiestatis gloriam, & ad splendorem totius regni Israelitici, ex ebore pariter & auro confecerat: Fecit sibi Rex Salomon thronum de ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluo nimis. 3. Reg. 10. ita ut in vniuerso orbe alius thronus, illi similis non sit repertus, attestante id Sacra pagina: & non est factum tale opus in vniuersis regibus, Salomon redemptorem nostrum, thronus eius Sanctissimam Virginem figurabat. Incarnatus ergo Dei Filius, fecit sibi in terris thronum de ebore gran-

dem, id est, Sanctissimam Virginem, quam velut aurum de terrenae faece, ex communi massa perditionis separauit, ut nulla in eam macula caderet. Ita exponit Petrus Damianus: auerte inquit oculos tuos à terrenis delicijs, quasi diceret, frustra Salomonem aspicias, frustra thronum eius admiraris: omnia enim haec, quae humana solertia adinuenit, inania sunt. Sed intueere hoc admirandum opus, quod dextera excelsi in terris posuit, scilicet Sanctissimam Virginem, cui nec fuit, nec est, nec erit aliud simile. Iam enim inquit Damianus, hic Salomon, id est Christus, non solum sapiens, sed sapientia Patris, fecit sibi thronum indubilem, vterum Virginis immaculatae. O verè plusquam regalem thronum! iam nunc ad satietatem delectari potes incarnata sapientia: quando Augusta Virgo MARIA, in tuo vtero, iucundam commo- rationem tibi concessit. Inducit Salomon in Canticis, loquentem Sanctissimam Vir-

B. V. non de communis massa prodita est. Petrus Damianus.

Veteris B. Virginis est tamen alterum similem non habens.

ginem cum Filio Dei. En dilectus meus loquitur mihi. Cantic. 2. Quid est Sponsa coelestis? ergone prius tibi loquitur Sponsus tuus dilectus, quam tu illi? ita sane: Semper enim Deus in praeueniendo est primus, & idcirco Sponsa prius dicit dilectum sibi adesse, quam seipsam dilecto, ut obseruat S. Bernardus Ser. 67. Rectius inquit locuta est, non praeuens meritum, sed praemittens beneficium, & si praeuentum dilecti gratia confitens. Adhuc enim ab aeterno, in futuro esse, nimirum in diuino intellectu, Sanctissima Virgo, Dei Filium, audiuit sibi verba haec loquentem: tempus est o MARIA Mater mea, ut nascaris, ut sis mihi domicilium ex te nascituro, quando humanam carnem assumpsero, & statim respondit, en dilectus meus loquitur mihi. Ostendens, quam prompta, quam alacris sit ad parendum in omnibus diuinae voluntati. Margarita Regina Navar- rae, familiarissime viuens cum Ducissa Subaudiae, in signum verae amicitiae, iussit depingi Liliu, de quo duo flores ex- crescebant, cum hac inscriptione. Mi- randum naturae opus. Deus pariter im- mensus, volens arctam cum hominibus amicitiam inire, fecit sibi thronum regium, Virginem Sanctissimam, cui haec inscriptio potiori iure seruit. Mirandum naturae opus. Quia incarnatus Dei Filius, in eius vtero velut in throno requieuit. Ostendam itaque Sanctissimam Virginem, esse thronum auro purissimo vndequaque adornatum, cui in toto mundo similis non est repertus.

Multis, & quidem sublimibus titulis, Sanctissimam Virginem à Sanctis Patri- bus appellari nouimus. Imprimis Solum: quia in vtero eius, tanquam in regali so- lio, Rex Regum, & Dominus Dominan- tium confedit, iuxta illud Ieremiae Pro- phetae: Qui sedet super solium David. Iere- miae 29. Quod clarius exposuit Isaia c. 6. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatum. Per quod solium, S. Epiphanius, Ephrem, & Ioannes Damascenus, putant significari Sanctissimam Virginem, in cuius vtero Deus incarnatus, tanquam Rex in proprio throno, gloriam suam mundo patefecit. Hinc illi Seraphini circumstantes clamabant alter ad alterum. Sanctus, Sanctus, Sanctus Deus exerci- tum, plena est omnis terra gloria eius. Quibus verbis innuunt, Dei praepotentis gloriam, per solam Virginem Sanctissimam, toti mundo maximè esse manifestatam. San- ctus autem David in Spiritu Domini, vo- cat eam ciuitatem Psal. 47. Magnus Domi- nus, & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri.

Ciuitas Dei, ex Damasceno Oratione 7. de dormitione, est Beata Virgo, in qua Dominus verè magnus, & laudabilis nimis apparuit, propter assumptam à ver- bo naturam: siquidem nulla est creatura, in qua, tanta diuinæ gloriæ materia re- luceat, sicut in MARIA. Iterum S. Epi- phanius Serm. de laudibus Deiparae, ce- lum eam nuncupat: quia sicut in caelo, tam Angeli, quam Sancti, summam versan- tur in laetitia: ita omnes, qui in obsequio Sanctissimae Virginis decinentur, gaudio & voluptate afficiuntur.

Et profecto, caelum purissimum esse Sanctissimam Virginem, probat S. Bona- uentura in Speculo, cap. 7. quia plena est tota MARIA, relucens in se plenissime gloria diu- na. In caelo licet vnus sit Sol, nihilomi- nus duo Soles quandoque apparent. Cuius ratio habetur ex Meteoris: quia radij solares nubem feriunt, ita naturam suam di- spositam, & tali loco constitutam, ut eosdem radios ad nos reflectat, & in se impressam Solis imaginem nobis reprae- sentet: quam congeminati Solis appari- tionem Aristoteles 3. Meteor: summam secundam, parelium vocat. Simili quoque ratione, licet vnus sit tantum Sol iusti- tiae, Christus Iesus, nihilominus eius ra- dij, id est, immensae eius perfectiones, ita in Beata Virgine reflectuntur, ut & ipsa Virgo non solum caelum, sed vera Solis imago appareat. Vnde merito illud encomium ab ecclesia tribuitur Beatae Virgini: Speculum iustitiae, id est Spe- culum iustum, & non fallax: quia est adeo Sancta & perfecta, ut verè & sine errore, diuinæ perfectiones in ea reprae- sententur. Nullum tamen magis Sanctis- simae Virgini competentem titulum vi- deo, quam thronum diuinitatis, quo il- lam intulit S. Epiphanius, supra cita- tus: Caelum inquit, templum, & thronus diu- nitatis, est Virgo MARIA.

Verum in admirationem rapior. si vnigenitus Dei Filius, Sanctissimam Vir- ginem, velut thronum verè regium in mundo ponere voluit, cur argentum & aurum, & lapides pretiosos, & omnem materiam pretiosam praetermisit? Vtiq; nouimus bene ex Historijs, Regibus Per- siae & Indiarum visitatum fuisse, tuos thronos ex auro purissimo conficere, atque in au- reis columnis collocare? Christus autem de ebore, fecit sibi thronum de ebore grandem. 3. Reg. 10. Causam non aliam inuenio, nisi, quia sola eboris substantia, fuit tan- ta magnitudinis capax, quod ex pro- prietariis eius facile conijcio. Tres pro-

S. Epipha.

S. Bona.

Plures So- les quomodo in caelo apparent

S. Epipha.

Reges Persiae & Indiae thronos ex auro conficiunt. 3. Reg. 10.

prieta-

V 3

Proprio-
tate ebo-
ris.

Andreas
Hierosol.

S. Epipha.

Matth. 2.

Magi ob
B. V. Chri-
sti infantē
proci-
des adora-
uerunt.

S. Diony-
sius Areo-
pagita
B. V. vix
pro Deo
non ado-
rauit.

Virtus for-
titudinis
in B. V. fu-
it in summo
gradu.

Cantic. 7.

prietates eboris recensent naturalistae. pri-
mam, quia obur mirabili candore relu-
cet. Quid autem pulchrius Sanctissimā
Virgine? quae non humano, aut Angelico,
sed ineffabili diuinitatis fulgore splen-
det, attestante id Andream Hierosolymi-
tano, in Salutatione Angelicā: *templum*
inquit, *diuinae gloriae ornatum, in quo diui-
na gloria splendet.* Et clarius adhuc S. Epi-
phanus, Serm. de laudibus M. A. R. I. A. *Aue*
inquit *gratia plena, quae cherubim thronum*
diuinitatis fulgore superas. Hae est causa,
quod tres Magi venientes Bethlechem, in-
pento infantulo IESV, statim ad Christi
pedes adorabundi procumberent. Et pro-
cidentes adorauerunt eum. Matth. 2. Quia vi-
debant MARIAM quodam diuinitatis ful-
gore irradiantem, & ob hoc Christum in
sinu eius sedentem, verum Deum cognou-
erunt. Si enim ex stellae splendore, Chri-
sti diuinitatem autemauerunt, quanto cer-
tius eandem diuinitatem, dignoscere po-
terant, ex matris praesentia, diuino &
nobiliore, quam stella fulgore rutilantis.
Semel Dionysius Areopagita, Virginem
Sanctissimam intuitus, tantum in ea diui-
nitatis agnouit, ut nisi ex Catholica Fide
didicisset, illam non esse Deum, tanquam
Deum adorasset. Pariter quoque Magi ex
aspectu Virgineo; in quo tantum diuini-
tatis elucebat, inducti fuerunt ad Christi
adorationem, firmiter credentes, quod
ille, qui cum talibus, ac tantis diuinita-
tis insignibus, ornatam haberet matrem,
non posset non verus esse Dei Filius. Ec-
ce, quam mirabili candore, velut ebur
MARIA fulget, ut ex eius aspectu Christi
diuinitas plenē agnoscatur.

Altera proprietates eboris est, quia est
substantiae solidae & fortis, corruptioni
non facile obnoxia, & propter hanc for-
titudinem fuit aptissima materia, ut ex
illā incarnatus Dei Filius, thronum sibi
construeret Virginem Sanctissimam, pa-
lam faciens non esse quidquam in mun-
do, quod cum eius fortitudine compa-
rari valeat. Quia virtus fortitudinis pro-
priē sumpta, secundum gradum perfe-
ctissimum & eminentissimum, fuit in Bea-
ta Virgine, qualiter in nulla alia creatu-
ra reperitur. Hoc innuere voluit Scriptu-
ra Sacra Cantic. 7. dum Beatam Virgi-
nem palmam compararet: *Statura inquit,*
tua assimilata est palma. Nam quemadmo-
dum palma, quod maiori pondere & vi
externā deorsum deprimitur, eo maiori
nisi sursum erigitur, ita in Sanctissima
Virgine, ea fuit fortitudo ac robor ani-
mi inconcussum, ut licet ingentium tribu-

lationum pondere, frequenter in hac mor-
tali vitā premeretur; eius tamen animus
constans magis erigebatur. Ut merito
Sanctissimā Virgo, hanc inuicti animi for-
titudinem, specialiter sibi appropriet.
Proverb. 8. *Mea est fortitudo.* Et ratio cuius-
dam est, quia Beata Virgo, fuit perpe-
tua Christi secatrix, illi acerbissimos
cruciatūs perferenti, & in cruce morien-
ti altitit, quod tempore maximos doloris
sustinuit, ut paratissima esset, atrocissima
queque tormenta, & mortem acerbissi-
mam subire. Ita testatur D. Bernardus,
in primo dist. 48. q. 2. *Adhuc inquit, Christo*
patientia compassa est MARIA, ut si fieri potuisset,
*omnia tormenta, quae Filium pertulerit, ipsa liben-
tius sustinisset.* S. Arnoldus Carnotensis
de septem verbis Domini: *Christus inquit*
carne. MARIA *immolabat animam.* optabat
ipsa *ad sanguinem animae & carnis suae, addere*
sanguinem, & eleuatis in cruce manibus, celebrare
cum filio sacrificium vespertinum, & cum Domino
*IESV, corporali morti Redemptionis nostrae consum-
mare mysterium.*

Quando Deus Abraham intonxit, ut
filium suum Isaac litaret, nihil dicitur,
eā de re communicatum Sarra, sed soli
Abrahamo: *Tolle filium tuum quem diligis, &*
*vade in terram visionis, atq; ibi offeres eum in ho-
locaustum.* Gen. 22. Vnde Procopius cen-
set, Sarra omnino ignorasse de illā obla-
tione, ne forte amore filij holocaustum
impediuerit: *Sunt inquit, qui tradunt, Sar-
ram ignorasse, quae mandata marito dederit Deus,*
*ne maternā compassione, totum negotium subuer-
teret.* Quando autem iustus Simeon pro-
phetico Spiritu Christi passionem predi-
cebat, etiam Deipara Virgini id aperuit,
Luc. 2. *& tuam ipsius animam pertransibit gla-
dius.* Quid causa? certo non aliud, nisi
quia videbat iustus Simeon, tantā animi
fortitudine, Sanctissimam Virginem ro-
boratam, ut minimē sibi timendum esse
censeret, ne Virgo maternā compassione
ita commoueretur, ut non paratissima ef-
set, libentissimē sustinere quoscunq; ani-
mi cruciatūs, pro acerbissimā filij sui pas-
sione. Si ergo eminentia fortitudinis
commensuratur promptitudini; quā vir-
tutis, in summis periculis, & terribili
morte pra oculis iam instante, constans
& importerritus manet: manifestē sequi-
tur, quod fortitudo Beatæ Virginis fue-
rit praestantior, & incomparabiliter ma-
ior, fortitudine cuiuscunq; purae creatu-
rae. Ita ut aulim dicere, quod licet sa-
lus nostra, & redemptio nostra ipsi Christo de-
beatur, qui in monte Caluarie sangui-
nem suum pro nobis fudit; simul tamen
& Vir-

et alio-
modo.

Prover. 8.
et alio-
modo.

et alio-
modo.

S. Bernardus.

S. Arnoldus
Carnotensis.

et alio-
modo.

Gen. 22.

Procopius.

Luc. 2.

Salus no-
stra Virgi-
ni simul cū
Christo
debetur.

Natura e-
boris fri-
gida.

Odis na-
turale in-
ter Draconē
& Elephan-
tum vade.

Draconē
quo fra-
taginate
Elephan-
tu vincat.

S. Tho. de
Villanova.

B. V. per
internam
tentationē
nunquam
impugna-
ta fuit.

Rom. 7.

Gen. 3.

Tentatio-
ne extrin-
seca nihil
mouebat
de sancti-
tate Vir-
ginis.

& Virgini Sanctissimae debetur, quae asti-
tit mori ipsius, omnium dolorum & cru-
ciatum particeps.

Tertia proprietates eboris est, quod
sit natura frigidioris. Hinc illa naturalis
antipathia inter Draconem & Elephan-
tum, quae duō animalia graui odio se-
se inuicem insectantur, propterea, quod
Draco interno actu yehementi ardeat,
Elephas autem frigidum habeat sangui-
nem, ad reprimendum draconis ardorem
efficacissimum: unde Draco in aquis mer-
sus, Elephantum bibenti insidiatur, cuius
auri confestim morsum insigit, cum is
tantummodo locus proboscide elephan-
tis defendi nequeat. Alij censent, quod
Draco in Elephantum obuuium sese eri-
gendo insiliat, oculosque primum feriat,
eius sugendo sanguinem, qui cum frigi-
dus sit, a Dracone ad feruorem internum
compescendum summopere desideratur.
Quia Sanctissimam Virginem thronum
eburneum esse, negabit? quae a Spiritu
Sancto obumbrata, ab omni actu pecca-
ti libera permansit: quia Spiritus San-
ctus gratia celesti, velut torē matutino
illam refrigerans, fomitem peccati tota-
liter in illa extrinxit. Audiatur B. Thomas
de Villanova Concione 3. de Natiuitate
Virginis: *Factus est inquit, in pace locus eius;*
id est, domus diuinae Sapientiae, sine omni fomite
peccati formata est.

Hinc plurimi ex Sanctis Patribus do-
cent, Sanctissimam Virginem per inter-
nam suggestionem, seu tentationem, nun-
quam in mortali vitā impugnata fuisse.
Cuius rationem assignant, quia eius-
modi tentatio, non est purae Dæmonis
suggestio, sed trahit originem ab intrin-
seco, videlicet a fomite, seu reluctantiā
appetitūs, de qua loquitur Diuus Paulus
Rom. 7. *Videō aliam legem in membris meis, re-
pugnantem legi menti meae.* Licet probabilis-
simum sit, quod Beata Virgini, dæmon
interdum sub specie alicuius boni, ma-
lum aliquod, per simplicem suggestionem
extrinsecam suaserit. Cuius sufficiens fun-
damentum habetur Gen. 3. *Inimicitiae po-
nam inter te & mulierem, & ipsa conteret caput*
tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius. Per quem
loquendi modum, denotantur diabolicae
insidiae occultae alicuius mali, sub specie
boni: quia Dæmon animaduertens infi-
gnem Beatæ Virginis Sanctitatem, non
potuit illam tentare, nisi sub velamine ap-
parentis alicuius boni. Quae tentationes,
non solum de Sanctitate Virginis nihil mi-
nuebant, sed etiam ad incrementum eius

virtutum, plurimum conducebant, insi-
nuante id Spiritu Sancto Cantic. 4. *Surge*
Aquila, & veni Ausser, perfla hortum meum, &
fluens aromata. Quasi dicere vellet, inuide
salutis humanae hostis, diffunde ex omni
parte tuos sibilos tentationum, in Vir-
ginem, quam ego deliciosum hortum ele-
gi, quia ex tuis flatibus, magis flagrabunt
aromata mea, hoc est, dona celestia, qui-
bus hanc Virginem muniui & exornauī,
magis apparebunt.

Thronum suum Salomon, *vestiuit au-
ro fuluo nimis:* Alij legunt, *desuper ornauit*
eum auro mundissimo. Ergo aurum auro melius
& mundius dari potest? ita sanē? Quem-
admodum enim Grammatici tres gradus
admittunt, positium, comparatum, &
superlatium; ita triplex aurum inueni-
tur, mundum, mundius, mundissimum.
Habere aurum mundum, est carere mor-
tali peccato: habere mundius aurum, est
carere veniali peccato: habere aurum
mundissimum, est carere etiam fomite
peccati, quod nemo alius habuit, prae-
ter Christum & Mariam. Propter quod
Sanctissima Virgo, a Diuo Bonauentura
in Speculo cap. 11. assimilatur Sapphiro:
ipsa inquit thronus ille Sapphirinus. Quia sicut
Sapphirus teste Plinio lib. 37. cap. 9. coe-
lestem colorem refert, punctiq; aureis
ornatur, ita in Virgine Sanctissimā mo-
res verē coelestes, admirabilisq; diuini-
tatis notae conspiciebantur. Sanctus verō
Damianus, per aurum mundissimum, quod
Deus thronum eburneum, id est, Virgi-
nem Sanctissimam exornauit, intelligit
diuinitatem Christi: quia sicut aurum
praeminet cunctis metallis, ita diuinitas
supereminet omnibus creaturis. Auro
itaq; mundissimo nouus Salomon, id est
Christus, vestiuit Virginem Sanctissimam:
quia illam suā diuinitate repleuit, nouem
mensibus in eius vtero commorando.

Thronum igitur vobis produxi, quem
sibi fecit nouus Salomon, incarnatus Dei
Filius ex ebone grandem, propter sum-
mam Virginis Sanctissimae pulchritudi-
nem, fortitudinem, & fomitis carentiam.
Vestiuit hunc thronum auro mundissimo
Deus incarnatus, quia suam incompre-
hensam Deitatem, humanitate vestitam,
in vtero Virginis collocauit. Proinde,
accedite ad hunc thronum gloriae, & vi-
dete, quia neque in caelis, neque in ter-
ra, tam excelsum opus inuentum est, si-
cut M. A. R. I. A., cui vna cum Filio
debitum honorem per-

Cantic. 4.

1. Reg. 10.

Auriter
gradus.

S. Bonauē.

Plinius.

DIE EXALTATIONIS SANCTÆ CRVCIS.

CONCIO PRIMA.

Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham
ad me ipsum. Ioan. 12.

*Christus in Cruce Sancta exaltari voluit, ut in illa dominium in
totum mundum, & titulum Saluatoris sibi compararet.*

Egimus de Salvatore nostro,
quod, dum Pharisei ab illo
postularent signum, ex quo
verum Messiam agnoscerent:

Matth. 12.

Ibidem.

Ioannis 2.

Ibidem.

Abulensis.

Salmeron.

Psalm. 99.

Euthymio.

Magister volumus à te signum videre. Matth. 12. Solum signum mortis illis ostenderit: Erat inquit Filius hominis, in corde terre tribus diebus, & tribus noctibus. Non contenti, iterum instant Ioan. 2. Quod signum ostendit nobis? Nullum tamen aliud audiunt, præter signum mortis, & resurrectionis: Soluite inquit templum hoc, & in triduo reedificabo illud. Respondet Abulensis, hoc ideo factum, ut dando eis tale signum, suæ resurrectionis & mortis, tacite insinueret, eorum animum esse, querere Christum ad mortem, utq; sic reuelando cogitationes eorum, magis illos confunderet. Tum ideo, quia cum nullum maius signum diuinæ omnipotentis habeatur, quam propriâ potestate surgere à mortuis, ut ex hoc signo facilius conuerterentur. Quia ut ait Salmeron: Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram, mortuusq; facit filios gratiæ; resuscitatus vero filios gloriæ, & immortalitatis. Cæterum, aliam ego rationem conijcio, Christum videlicet, ideo semper mortis & resurrectionis dedisse signum, quod Crucem Sanctam, in quâ passurus erat, nimium adamauerit, & ideo in primo instanti, quando fuit conceptus in utero Virginis, ad mortem, horâ determinatâ à diuino decreto, in cruce subeundam, Patri æterno se obtulit, ut aperte indicat Scriptura sacra Psal. 39.

est. In capite igitur libri, id est, in principio, quod Dei Filius humanam carnem induit, statim se morti crucis deuouit. Quod clare comprobatur S. Ioan. Apoc. 1. Vidi inquit agnum, tanquam occisum in medio throni. Quia videlicet Christus infantulus in utero Virginis, tanquam occisus manebat, ex tunc Patri victimam in cruce immolendam sese offerens, iuxta illud Dauidicum; In te proiectus sum ex utero; in Hebræo autem legitur, Expositus sum factus sum apud te, ex utero matris meæ. Quæ verba Salazarus in Prouerbia sic exponit: Ex quo mater mea in hanc lucem me edidit, statim exposuit me frigori, laboribus, passioni, & morti. Ostendam itaq; causam, cur Christus tanto desiderio ardebat, exaltari in Cruce sanctâ.

Cur Christus ita ardentissime voluerit in cruce sanctâ exaltari, ipsemet causam reddit, ut scilicet omnia ad semetipsum traheret. Omnia inquit traham ad me. Statimq; quænam sint ista omnia, in eodem Evangelio edisserit. Et commouebuntur inquit abyssi, & resurgent mortui, & inferni animas tuorum euomet, & pro effusione mei sanguinis, & captione corporum mei in cruce positi, omnes Iudæi in captiuitatem perpetuam ibunt, & prædam sarazarum auferam, & glorior in sanguine meo, cum aqua baptismi à latere meo profluente: quia alium baptismum habeo, & baptizabor, & glorior in illo, & propter illum coartabor. Perpendite mysterium: baptizari voluit Saluator noster à Ioanne, Matth. 3. Tunc venit IESVS à Galilæa in Iordanem, ut baptizaretur ab illo. & tamen minimè tunc gloriabatur, quia respondet Sanctus Hieronymus in citatum locum, hoc fecit Christus, ut formam serui per humilitatem expleret, utq; sanctificationem aquæ infunderet. At verò, dum cruce sanctæ appensus, suo sanguine, toto corpore ad ultimam guttulam effuso baptizaretur, gloriari voluit. Ioan. 12. inquit: Nunc glorificatus est filius hominis. Sed quomodo glori-

Apoc. 1.

Psalm. 12.

Salazar.

Ioan. 12.

Ibidem.

Matth. 3.

S. Hieron.

Ioan. 12.

Concio Prima Die Exaltationis Sanctæ Crucis.

glorificatus in Cruce, qui ab æterno cum Patre, & Spiritu Sancto, glorificatur. Respondet Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 11. Glorificatus est patientia ferens coronam. En fundamentalis resolutio: gloriabatur quidem Saluator noster, cum Patre & Spiritu Sancto ab æterno, sed illa glorificatio fuit incompleta, quia sine coronâ, in Cruce autem sanctâ, completa eius glorificatio, quia tunc coronam Regiam obtinuit. Quod sic deduco.

Duo maximè debebantur Saluatori nostro; imprimis regalis honor: quia de illo pronuntiatum est Machab. 14. Tu Dominus vniuersorum. & Isai. 42. Ego Dominus, hoc est nomen meum, gloriam meam alteri non dabo. Secundò, debebatur illi titulus Saluatoris: quia salus & redemptio generis humani, per sanguinem eius fieri debuit, iuxta illud Isai. 45. Deus iustus, & Saluator non est præter me. Hoc utrumque, nato in terris Christo, impius mundus eripuerat, quando Iudæi, per summam contumeliam contemnendo Christum, non solum regiam illi dignitatem inuiderunt, sed re ipsâ denegârunt. Lucæ 19. Cuius eius oderunt eum, & miserunt legationem post illum, dicentes; nolumus hunc regnare super nos. Propter quod, facti sunt miserrimum genus hominum, non de Abraham nobilitate gloriantium, sed de demonis ignobilitate, quâ nulla potest esse abiection, erubescendum; qui non Infulis Pontificiæ dignitatis decorantur, sed funibus perpetuæ seruitutis deprimuntur, teste Sancto Gregorio in cap. 19. Lucæ. Eorum inquit, ignobilitatem inuenerimus, quia & genere, & conditione proscribuntur. Genere quidem ignobiles, quia ab ipsâ veritate auerunt: vos ex patre Diabolo estis. Ioan. 8. Conditione autem ignobiles sunt, quia amissâ libertate, & regno, perpetuâ gentium seruitute deprimuntur.

Eripuit mundus & titulum Saluatoris Christo, quando negauit illum esse naturâ Deum, pendenti in Cruce insultans, Si Filius Dei es, descende de cruce. Matth. 22. Cum tamen ex sententiâ Theologorum, nulla pura creatura, etiam sanctissima, potuerit condigne satisfacere, pro peccatis aliorum mortalibus, aut originalibus, ut docet S. Basilus in Psal. 28. Redimet inquit homo, non homo nudus, sed homo Deus, IESVS Christus: quia nullus alius poterat condigne offerre pretium. Et ratio manifesta est: quia gratia habitualis, solum est principium reddendi sibi augmentum gratiæ, & præmium gloriæ. Ergo non potest extendi, aut eleuari, ad satisfaciendum pro alijs. Ut ergo Christus utrumq; hoc bonum, &

titulum Regium, & titulum Saluatoris, temerè sibi ab impio mundo creptum vindicaret, coartabatur, & summo desiderio æstuabat, moriendi in cruce, ut sic gloriam suam compleret, & eam toti mundo palam manifestaret.

Etenim quemadmodum primus homo, super omnes creaturas sublunares, concessum sibi à Deo dominium, per vnum lignum perdidit, de quo contra legem diuinam pomum gustare præsumpsit; ita secundus homo Christus Iesus, idem dominium amissum, per lignum crucis recuperare voluit. Et quemadmodum lignum in errorem induxit hominem, ut pariter per lignum crucis, homo ad notitiam veri Dei iterum rediret. Cuius rei euentissimum argumentum, nobis præbet Scriptura Sacra, Sap. 14. Vt inquit non essent vacua sapientia tua opera, propter hoc etiam & exiguo ligno credunt homines animas suas. Et quodnam obsecro eiusmodi lignum reperitur, cui homines animas suas concedere possint? equidem non aliud, nisi Crux sancta, in quâ, tota nostra salus posita est, & per quam Deus noster, in notitiam hominum venit. Philipp. 2. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, hoc est, donauit illi nomen veri Dei, ut non nuncupatiue, sed essentialiter haberetur Deus. Sic exponit S. Ambrosius. Nomen inquit super omne nomen, hoc est, esse Deum: nomen enim Dei, sed per naturam, non per solam appellationem, super omne nomen est. Comprobat idem S. Ambrosius contra Apollinar. Ideo inquit dictum, dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut regnaret in celis, & potestatem haberet iudicij faciendi. Ergo Christus Dominus titulum Regis, & Saluatoris, consummatè non nisi in solâ cruce obtinuit Psal. 95. Dicite in nationibus, quia regnauit à ligno Deus. Quod clarius exponit S. Ioan. cap. 5. Tunc data est ei potestas iudicij, & in terra. Causam verò hodiernum Evangelium assignat, quia omnia traxit ad se.

Et vnde obsecro tanta virtus ligno crucis, ut Christus in illo exaltatus omnia ad se trahere potuerit? equidem ex duobus: inprimis ex eo, quia in cruce sanctâ, gloria Christi veri Dei completa est, ita ut ipsemet Christus in gloriâ fulgens, non totaliter satiare appetitus beatorum, nisi stigmata passionis in corpore eius apparerent. licet enim Christus omne sit bonum; tamen huius boni complementum, ut sic loquar, est crux sancta, in quâ mortem pro nobis appetijt. Quod pulchre adumbratum habemus Exodi 33. ubi petenti

Homo per elum p. mi perdidit domi-

Sap. 14.

Philipp. 2.

S. Ambrosius.

Psal. 95.

Ioan. 5.

petenti Moyſi ſuam faciẽm, Deus reſpon-
dit; *Ego oſtendam tibi omne bonum.* In quibus
verbis Auctore D. Auguſtino, 2. de Trini-
tate cap. 17. Symbolice promiſerat Deus
Moyſi, viſionem humanitatis Chriſti, in
transfiguratione in monte Thabor. Tunc
enim videns Moyſes refulgentem in glo-
riã Chriſtum, totum vidit bonum Dei;
& tamen illud bonum non ſatiabat plene
Moyſis appetitum: quia nondum ſciet
peracta ſacraſſima Chriſti paſſio in cruce
ſanctã: hanc enim cauſam facit textus
ſtatim addit: *Et dicebant inquit exceſſum erant,*
quem ſecuturum erat in Hieruſalem. Quæ verba
exponente S. Ambroſio, per exceſſum, ni-
hil aliud intelligebatur, niſi mors in cruce
ſanctã. Vbi ergo Crux Chriſti deſcit,
ibi conſummatum bonum haberi non
potest.

Habuit Chriſtus in cruce Sanctã vir-
tutem trahendi ad ſe omnia, & ex ſum-
mã liberalitate: quia in cruce ſanctã,
plus dat; quàm homo petere poteſt. Si
enim Dei noſtri ea fuit propenſio erga
hominem, ante incarnationem, ut ſem-
per plus dare conſueverit, quàm ab eo
petatur. Sic Salomon ſolum petijt Sa-
pientiam gubernandi populum, & Deus
non tantum iſtam; ſed & ſummam elo-
quentiam, & ſcientiam de moribus, &
omnes artes, & Philoſophiam naturalem,
Aſtrogiam, Chronologiam, Hiſtoriam
naturalem, Logicam, ad extremum quid-
quid ſciri, & intelligi poteſt, ei imper-
tuit. Quanto magis in cruce Sanctã,
amore noſtri exaltatus, munificus & libe-
ralis eſt; ita, ut neſciat modum in dan-
do: priuſque deſiciat cordis deſiderium
in petendo, quàm Chriſtus crucifixus in
conferendis beneficijs.

Cuius munificentie, pulchram ſigu-
ram inuenio, in illa mirabili infuſione,
miraculoſe ab Eliſeo Propheta Viduę præ-
ſtitã, 4. Reg. 4. Imprimis enim non an-
teea ſtetit oleum, quàm vaſa deſicerent.
Cumq; plena fuſſent vaſa, dixit ad ſitum ſuum,
aſſer mihi adhuc vaſa, & ille reſpondit; *non habeo,*
& ſtetit oleum. Ergo olei emanatio, non
priuſ ceſſauit, quàm vaſa implerentur,
& deſicerent. Ita planè, priuſ deſicit vaſa,
id eſt, cor hominis ad petendum; quàm
exaltatus in cruce Deus, ſua beneficia
elargiri deſiſtat. Deinde quia Propheta
plus Viduę præſtitit; quàm illa petijt: il-
la enim ſolum debiti ſolutionem poſtu-
lauit, inquit; *Creditor venit, ut tollat duos*
filios meos, ad ſeruendum ſibi. Ergo ſatis fe-
ciſſet Propheta, ſi tantam olei dediſſet,

quantum ad debiti ſolutionem ſufficiebat.
Et tamen ita largiter oleum effudit, ut
non ſolum ad debiti ſolutionem, ſed etiam
ad ſuſtentandam vitam, & inopiam ſuble-
uandam ſufficiens exiſteret: *Vade inquit,*
 vende oleum, & redde creditori tuo; tu autem &
 filij, viuete de reliquo. Ita planè exaltatus in
cruce Deus homo, ultra optata, ultra vo-
ra dat, ut inquit Sanctus Cyprianus ad
Donatum: *Quantum illi fides nos capaces effe-*
rimus, tantum inde gratia inundante haurimus.

Hinc merito exclamat Iſaias. *Viderunt*
 inſule, & timuerunt. Cap. 41. Quid obſe-
cto viderunt, ut ſic timerent? equidem
non aliud, niſi Ieſum in cruce exaltatum,
ita clementem, ut tunc omnia ſua bene-
ficia mundo erogaret; ita miſericordem,
ut omnia ad ſe traheret. cur ergo timue-
runt? quia alijs in ruinam, alijs in reſurre-
ctionem exaltatus eſt. Traxit quidem
omnia; ſcilicet & prædeſtinatos, & repro-
bos, quia omnium redemptor, & iudex
conſtitutus eſt; ſed reprobos traxit ad
ignominiam, ut cum in ſua obſtinatione
reſiſcere nolint, & Chriſto in cruce ſan-
ctã ſalutem operanti, cooperaritentuant,
in æternam perniciem, iuſto Dei iudicio
ablegentur. Illud per totam æternitatem
ingeminantes, Sapientie 5. *ergo errauimus;*
 ergo errauimus, quia tempore opportuno ne-
gleximus quæſcere diuinam miſericordiam;
quia paratam in cruce ſanctã ſalutem con-
templimus; en timor, ecce conſuſio, &
ſtupor.

At verò prædeſtinatos traxit ad glo-
riam, quia videbat; quod hi non alibi,
niſi in cruce ſanctã ſpem ſalutis ſuæ re-
poſituri eſſent, doctrinam Apoſtoli ſequen-
do. Galat. 6. *Nobis abſit gloriari, niſi in cruce*
 Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Agnoscite ergo Catholici mei, ma-
ximum veſtrum beneficium in cruce ſan-
ctã ſitum: in cruce enim ſanctã, Salua-
tor noſter dominium in totum mundum
obtinuit, ut tanquàm Dominus clemen-
tiſſimus, nos ſeruos ſuos recognoſcat, &
ad denarium illum æternæ gloriæ felici-
ter admittat.

In cruce ſanctã titulum Saluatoris me-
ruit, hoc enim illæ quatuor literæ cruci
ſanctæ appoſitæ ſignificant: *IESVS, Nos,*
 Redemit, Impioſ. ut tanto cum maiori
deſiderio ad illum properemus, auxilia-
tricem eius dexteram implorando: Tra-
he nos poſt te, & curremus in odo-
rem vnguentorum tuorum,
in cruce ſanctã redo-
lentium.

EODEM

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham
ad me ipſum. Ioan. 12.

Crucem ſanctam eſſe ſignum ſederis, & perpetua inter Deum
 atq; homines amicitia, aſſenditur.

AD conciliandas amicitias, varios ri-
tus uſurpauit plurimæ nationes:
quia nulli genti ſatis erat ſe amari; niſi
amorem hunc aſſertum, congruis argu-
mentis probaret. Exordiamur ſilubet ab
antiſſimã Hebræorum ſtirpe, hi amo-
rem ſincerum ex manu apprehenſã, aut
ex mutuis amplexibus atq; oſculis conij-
ciebant. Forſan medicorum conſuetudi-
ne iſcitati, quibus in more poſitum, ap-
prehendere manum hominis, quando de
cordis motibus augurandum eſt. Propte-
rea, quod cordis, & manuum motus, iſſe-
dem ſerè momentis acti, ad eandem tru-
tina appendantur. Nam iſta cordis &
manuum connexio, atq; communio mo-
tionum, non ſolum in Phyſicis, ſed etiam
in moralibus locum habet. Vnde volens
aliquis explorare affectum, ſeu indolem
alterius hominis, manum eius palpat; id
eſt, opera contemplatur, alio ſcrutinio
expendit actiones eius, utrum ſpirent
amorem, nec ne? inde enim maximè de
amore aſcipi, congruum iudicium poſ-
ſumus aucupari. Sic Ieſu, ſuſpectam ha-
bens fidem Ionadab, petijt ab eo manum
in reſſeram ſinceræ affectus, 3. Reg. 10.
Inuenit Ionadab filium Rechab in occurſum ſibi, &
benedixit ei, & ait ad eum. Nunquid eſt cor tuum
rectum, ſicut cor meum rectum cum corde tuo. Et
ait Ionadab, eſt: ſi eſt inquit: da manum tuam.
Qui dedit ei manum ſuam. At ille leuauit eum ad
ſe in curſum ſuum. Adhibebant præterea He-
bræi & oſculum, ut manus ori correſpon-
derent, ad amoris ſpecimina propagan-
da. Hinc Iacob neceſſas inſidias Amaſæ,
ut ei omnem ſuſpicionis anſam adimeret,
ſinxit ſe velle ei oſculum inſigere 2. Reg. 20.
Et tenuit manu dextrã mentum Amaſæ, quaſi oſcu-
lans eum. Sed quia ſimulatum erat amici-
tiæ ſignum, mortem intulit. Porro Amaſæ non
obſeruauit gladium, quem habebat Iacob, qui per-
cuſſit eum in latere, & mortuus eſt. Et Iudas hac
oſculi teſſerã Chriſtum tradens, hanc cen-
ſuram à Chriſto audiuit: *oſculo filium homi-*
 nis tradis. Lucæ 22. Quaſi diceret: o lu-
da, aſſumpſiſti amoris Symbolum, ſcili-
cet oſculum, ut maximi odij facinus per-
petraret. Romani in ſignum amicitia

dextras iungebant, occidente Mantuano
vate.

— Cõeant in ſedera dextræ.

Thraces & Egyptij, teſte Xenopho-
te & Alexandro, vina libando, omnem
ſimilitudinem tergebant. Apud Romanos
in foro poſt roſtra, erecta fuit columna
ærea, ubi ſedera ſculpebantur, teſte Ci-
cero. Oratione pro Cornelio, Lacedæ-
monij ſacra cum Tageatibus pace, & con-
donatis vtrinq; iniurijs, communem apud
Alpheum columnam crexerant, in ſignum
æternæ amicitia reſſagantis, teſte Pla-
tarcho lib. Problem. cap. 118. Deus quoq;
immènſæ bonitatis, grauiter iniuriatus
ab homine, ſuperbè ſua regia mandata
conculcante, & delicijs paradifi, ad pro-
mouendam gratiam ſibi conſeſſis, in of-
fenſam aburente, ſignum aliud reſparan-
dæ amicitia ab homine læſæ, non habuit,
præter crucem Sanctam, quam ego ho-
diè, eo ſine exaltari, & diuino conſilio
vbique erigi, in compitis, in platejs, in
ædibus, etiam profanis, ut ſit ſignum fæ-
deris, & perpetuæ amicitia inter Deum
atq; hominem, oſtendam.

Bis Deum cum miſero genere huma-
no, ſolemnes amicitia contractus, & ſe-
dera pacis inuiſſe, Sacra pagina atteſta-
tur. Primò, poſt vniuerſale diluuium, quo
totus hic mundus ſublunaris immerſus fuit.
Poſtquàm enim luxuriã diſſuantes homi-
nes, Deum grauiter offenderant, noluit
Deus illorum impunita manere ſcelera,
ſed conduxit aquas vindices iniuriæ ſuæ,
quàm vltus eſt, extinguendo ſerè omne
humanum genus. Nihilominus reliquæ
in arca Noë, ita deuinctum ſibi fecere
Deum, ut volens cum homine in gratiam
redire, pollicitus ſit, ſe non ampliùs in-
ducturum vltices aquas, in perniciem
generis humani. Vtq; ſecurum redde-
ret hominem ab irã ſuã, celebre monimen-
tum inſiti ſederis celo affixit: diluuij aquis
penè exhaustis, ita ſuperſtitem generis hu-
mani caput Noëmum compellans: *Arctum*
 meum ponam in nubibus, & erit ſignum ſederis in-
 ter me, & inter terram. Cumq; obduxero nubibus
celum, apparebit arctus meus in nubibus, & reſer-
uabor.

Cicero.

Platarcho

Deus cum
genere
humano
bis fæde-
ra pacis
inuit.

Genef. 9.

dabor faderis mei vobiscum, & cum omni animâ viuentis, quæ carnem vegetat: & non erunt ultra aqua diluuij ad delendam vniuersam carnem. Gen. 9.

Dignum profecto consideratione est, quod Deus cum homine velit inire contractum & insuper addat signum faderis. Nonne sufficiebat sola Dei promissio, ut Noë in fide datâ firmus ac securus permaneret? Ad quid ergo ultra, signum in nubibus ponitur? Causam reddit sacer textus; quia Noë primus fuit, qui in Dei honorem altare edificauit, celeberrimumque ei de cunctis pecoribus obtulit holocaustam. Gen. 8. Edificauit autem Noë altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volucribus mundu, obtulit holocausta super altare. Quia ergo iustus Noë in Dei gloriam, & exaltationem, externum signum super terram posuerat, videlicet altare. Et quidem primus hoc fecit, ut obseruat Pererius, idcirco etiam Deus in nubibus cæli, ad maiorem iusti Noë splendorem & honorem, posuit signum. Ita resoluit.

Gen. 8.

Noë primus altare in honorem Dei edificauit.

S. Chrys.

D. Chrysosth. Homil. 28. in Genes. Vide ait, quanto honore iustum dignatur, ita ut cum eo paciscatur, quasi homo homini loquens: Non egit itaque Deus cum Noë, & eius sobole, ut cum creaturis, ut Dominus cum feris; sed ut homo cum homine, ut scilicet tanto honore ac fauore insignitus homo, deuictus, & inuictus ad difficilia superanda haberetur. Nam dignitas extollit hominem, animum subleuat, ut fortior rem reddat. Cum honore enim crescit animus, & vires maxime augentur; ut ita homo tanto honore præuentus, Dei mandatis alacrius obediat, ab illisquæ non recedat, quemadmodum ante diluuium fecit.

Verum, arcus ille faderis, Dei argumentum, non erat tantæ efficaciz, ut se uiuenti furori obistere posset, quin tota Pentapolis regio conflagraret, Deo viciscente flammis libidinem, quæ fado incendiis animas & corpora depascebat. Cuius ratio in promptu est: quia arcus ille in nubibus positus, non tantum erat pacis & misericordiæ signum, sed etiam iustitiæ & rigoris indicium. Siquidem arcus ad feriendum inuentus est, & quandoque laxatur, quandoque tenditur, teste S. Ambr. lib. de Noë cap. 27. Vnde etiam homo facile dignoscatur, Deum opera misericordiæ & iustitiæ ita interserere, ut misericordiæ, iustitiæ miscatur; iustitiæ verò misericordiæ. Et hanc ob causam, noluit Deus arcum, sagittam addere, ut arcus plus haberet terroris, quam malum incuteret; addit eleganter præfatus Do-

Pentapolis regio & Deo flammis exusta.

S. Ambr.

tor. Idcirco inquit Dominus in nubibus arcum mittit, quæ sagittam ponit, id est, non illud quo vulneret, sed quod habet terroris indicium, vulnere effectum habere non solet. Quia ergo arcus in signum amicitiz, inces Deum & hominem positus, simul erat indicium terroris & iustitiæ, idcirco sedus illud per tale signum contractum, stabile esse non poterat, proinde illo manente, licet Deus totam Sodomorum regionem, ob nefanda scelera igne sulfureo deleuit.

Secundo, Deus iniit cum homine, sedus pacis tunc, quando in cruce sanctâ passus est. Tunc enim verè, iniuriarum hominis immemor factus, & crucis intuitu placatus est, atque hoc paribulo affixit se omne, quo Deo obligati tenebamur. Produco quippe homine, reliquit illum Deus in manibus consilij sui, adiiciens mandata, & præcepta sua, sic loquitur Sapiens, Ecclesiastici cap. 15.

Angere hominem vita & mors, bonum & malum, quod placuit ei, dabitur illi. Placuit misero homini mors, porrexitque ad illam manus suam, mortis Chirographum propriâ manu scribens, & muniens. Ut merito de nobis verificetur illud Salomonis Sap. 1.

Deum mortem non fecit, nec letatur in perditione viuorum, impij autem manibus, & verbu acceperunt illam. Deliberata igitur transgressio hominis, quâ sponte suâ ipse se damnauit, & mortem addixit, quemadmodum docet Imperator in Lege 2. cap. de fidei commissa. libera. Tu te pena subdidisti, erat Chirographum in ipsis Dei decretis, contra hominem manu eius propriâ scriptum.

Istud Chirographum vidit Saluator noster, quod homo à seipso victus, & damnatus, æternis penis atque supplicijs omnino maneret obnoxius, nisi crucem Dominus subire, & ex ineffabili pietate Chirographum nostrum illi affigere voluisset.

Ut docet Sanctus Chrysosthomus tom. 5. homil. 1. Neophyt. Venit Christus, & muenit nostrum paternum Chirographum, quod conscripsit Adam: ille initium induxit debet, nos senex auimus posterioribus peccatis: ibi maledictio fuit, & peccatum, & mors, legis, condemnatio. Nec solum vidit Iesus nostrum istud Chirographum, sed cruci illud affixit, ut proclamaret D. Paulus ad Coloss. 2. Delens inquit, quod aduersum nos erat Chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci.

Sed inquires forsan, quid sit cruci Chirographum affigi? Hoc ut resoluam, prius humanæ conditionis miseriam, & summam indigentiam in medium afferre cogor. Postquam debitor homo immen-

so æris alieni pondere pressus, agnouit se non esse soluendo, Deo humiliter supplicare cepit. Psal. 6. Et tu Domine usquequo Convertere Domine? Quasi diceret: ut exponit Chrysologus Serm. 45. Quousque pateris? Quousque dissimulas? Quousque non subuenis? Quousque dissipas opus tuum, deleres imaginem tuam, tuam tibi creaturam deleri permittis? Vbi est Christus tuus, tibi toties munusatus? Veniat, veniat, ut carnem reparet, immouet animam, ipsam naturam in caelestem commutat substantiam. In quibus verbis, exposcebat diuinus Psaltes, ut hominis culpis debitam penam ipse Deus subiret. Quasi diceret: Convertere Domine, de Deo in hominem, de Domino in seruum.

Affigere igitur cruci Chirographum, nihil aliud erat, nisi Deum incarnatum, in cruce sanctâ pati. Non enim illud Chirographum ita deleuit, quasi solâ liberalitate erga peccatorem usus fuerit, peccatum illi simpliciter condonando, sed ut in seipsum debitam peccati penam transferens, diuinæ iustitiæ omni modo satisfaceret. Sic censet Chrysolog. supra citatus inquit: suscepit ipse peccatum, ne perderet peccatores: in se sententiam suam index vertit, ut amittere peccatores prouideret, magis soluendo debitum, quam donando. Quod dilucidè expressit S. Petrus Epist. 1. cap. 2. Qui peccata nostra ipse pertulit, in corpore suo super lignum. Sanctus Athanasius oratione 4. contra Arrian. ita legit: Extulit peccata nostra in crucem, una cum corpore suo. Syriacus autem vertit: Et basulans omnia peccata nostra, eaque sustulit in corpore suo ad crucem. Hunc certè suum affectum erga nos, Christus in hoc dierno Euangelio exprimere voluit, inquit: Ego si exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad meipsum. Quæ verba Leo Pontifex ita exponit: Cum exaltatus fuero à terrâ, omnia ad me traham; id est totam causam humani generis agam, & olim perditam in integrum renouabo naturam.

S. Chrys.

Arcus faderis non obstat quominus Deus peccatores puniat.

Christi in cruce oblitus est omnino iniuriarum homine susceptar.

Eccl. 15.

Sapien. 1.

Iustitiam.

S. Chrys.

Ad Coloss.

Psal. 6.

Petrus Chrysol.

Idem.

Affigi Chirographum cruci quid sit.

Idem.

S. Petri 1.

S. Athan.

Syriacus.

Ioannis 12.

S. Leo.

S. Chrys.

Ad Coloss.

S. Bernard.

so æris alieni pondere pressus, agnouit se non esse soluendo, Deo humiliter supplicare cepit. Psal. 6. Et tu Domine usquequo Convertere Domine? Quasi diceret: ut exponit Chrysologus Serm. 45. Quousque pateris? Quousque dissimulas? Quousque non subuenis? Quousque dissipas opus tuum, deleres imaginem tuam, tuam tibi creaturam deleri permittis? Vbi est Christus tuus, tibi toties munusatus? Veniat, veniat, ut carnem reparet, immouet animam, ipsam naturam in caelestem commutat substantiam. In quibus verbis, exposcebat diuinus Psaltes, ut hominis culpis debitam penam ipse Deus subiret. Quasi diceret: Convertere Domine, de Deo in hominem, de Domino in seruum.

Affigere igitur cruci Chirographum, nihil aliud erat, nisi Deum incarnatum, in cruce sanctâ pati. Non enim illud Chirographum ita deleuit, quasi solâ liberalitate erga peccatorem usus fuerit, peccatum illi simpliciter condonando, sed ut in seipsum debitam peccati penam transferens, diuinæ iustitiæ omni modo satisfaceret. Sic censet Chrysolog. supra citatus inquit: suscepit ipse peccatum, ne perderet peccatores: in se sententiam suam index vertit, ut amittere peccatores prouideret, magis soluendo debitum, quam donando. Quod dilucidè expressit S. Petrus Epist. 1. cap. 2. Qui peccata nostra ipse pertulit, in corpore suo super lignum. Sanctus Athanasius oratione 4. contra Arrian. ita legit: Extulit peccata nostra in crucem, una cum corpore suo. Syriacus autem vertit: Et basulans omnia peccata nostra, eaque sustulit in corpore suo ad crucem. Hunc certè suum affectum erga nos, Christus in hoc dierno Euangelio exprimere voluit, inquit: Ego si exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad meipsum. Quæ verba Leo Pontifex ita exponit: Cum exaltatus fuero à terrâ, omnia ad me traham; id est totam causam humani generis agam, & olim perditam in integrum renouabo naturam.

Obstupefite! Deus qui seuerè peccatores punire debuit, causam eorum in cruce sanctâ egit, & pro nobis ad æternam damnationem destinatis, vitro pati ingentes cruciatus voluit, non quidem in suâ essentia, cum sit omnino impassibilis, & nullius mutationis capax, sed in nostrâ humanitate assumptâ? Quorsum hæc? Respondentaliqui, ut in cruce sanctâ, ex vna parte, debita nobis supplicia; ex alterâ verò, Christi dolores, & penæ, quasi in statera librarentur, atque calamitas humana Christi sanguine dignificata præponderaret. Sic censet D. Bernardus homil. 3. Crux inquit facta est statera corporis Christi, quod est Ecclesia: aduim ipse

crucifigeretur, appensa sunt cum ipso peccata, quæ commisimus; calamitas, quam incurrimus. Et quoniam tantus ac talis, tam indigna dignatus est in cruce pati, caput præponderare calamitatibus, & peccata leuare.

Cæterum ego verisimilius censeo, Christum ideò in cruce sanctâ pati voluisse, ut per illam amicitiam in perpetuum duraturam, nobiscum firmaret. Quod Prophetico Spiritu prænuntiavit Salomon Sap. 14. inquit: Benedictum lignum, per quod fit iustitia. Quasi diceret: Benedictum lignum crucis, per quod & Dei iustitiæ satisfactum est, & amicitia inter Deum & hominem redintegrata manet. Hinc Saluator noster Ioan. 15. dicit: Vos amici mei estis, iam non dicam vos seruos, sed amicos. Et profecto, quis post peractam in cruce Sanctâ Christi passionem, non fatebitur veram inter nos, & Deum ipsam dari amicitiam. Quinque potissimum conditiones, requirit Salomon, ad veram amicitiam inter Deum & hominem: scilicet humanitatem, benignitatem, stabilitatem, certitudinem, & securitatem. Sapien. 7. num. 23. humanus inquit, benignus, stabilis, certus, securus. Prima itaque conditio est humanitas, ac benignitas, sine quâ, vera amicitia esse non potest. Ut docet Aristoteles 8. Ethic. cap. 1. Quæ ait esse fructum in prospero, sublatâ benignitate: quæ in amicis exat maxime, & amplissimè laudibus afficitur.

At, quis magis humanus esse potest, quam Deus, qui licet immensus & inaccessibleis; ita tamen cum amicis suis conuersatur, ac si non Deus esset, sed alter homo. Ita olim cum Moyse conuersatus est. Exodi 33. Loquebatur autem Dominus ad Moysen, facie ad faciem, sicut solet loqui homo, ad amicum suum. Homo loquitur cum amico, confidenter, amanter, benignè, affabiliter; ita planè Deus cum Moyse loquebatur, ut LXX. vertunt? Loquebatur præfens Septuaginta presente, faciat in faciali. Altera conditio est amicitiz, stabilitas; ut innuit Seneca Epistolâ 79. in fine. Amicitia inquit probata, enixè peto, constanter retine, perenniter serua. At, quæ magis probata amicitia, quam Dei? qui non suam utilitatem intendit, sed hominis. Quæ magis firma & stabilis? cum solus Deus reperiatur, nunquam prius fædera scindere, aut malum inferre; nisi prius ipse homo fædus cum Deo initum rumpat, illumque deferat. Ut ingeniosè Hugo & Holkoth obseruant, cum D. Bernardo, qui dicit: Dulei IESVS primus in accessu, vltimus in recessu. Reliquæ conditiones veræ amicitiz sunt, certitudo & securitas; hoc est, ut amicus sit immobilis, & longan-

mis, & longan-

mis,

Christi in cruce patiens firmavit nobiscum amicitiam.

Sapien. 14.

Ioannis 15.

Veræ amicitiz conditiones quinque.

Sapien. 7.

Aristotel.

Exodi 33.

Septuaginta.

Seneca.

Hugo & Bernard.

mis, nunquam amicum derelinquens, etiam in vinculis, etiam in carcere; sed ut patienter amicum sufferat, eius dissimulans defectus. Vnde dicit Salomon.

Prouerb. 17. Qui celat delictum, quare amicum, qui altero sermone repetit, separat separatos.

Vbi quæso maior securitas, quam in amicitia nostri Saluatoris? qui non solum non deserit etiam grauissimum peccatorem, sed patienter tolerat, eius peccata dissimulans, & quasi non videns. Ut eleganter innuit S. Macharius Aegyptius homil. 4. Deus inquit erga unumquemque, non solum bonum ac benignum, longanimitas agit, perpendens quantum quisque offendas, sileat expectans, quando resipiscat, & conuertatur, nequid ultra derelinquat. Nonne patienter sustinuit & Iudam proditorem, cuius maledictam intentionem, licet perspectam haberet, mens tamen suæ in victimâ carnâ participem cum fecit, & pedes eius lauit; vel hac eius ineffabili benignitate, & humilitate permotus, malum suum propositum mutaret. Nonne & malum latronem sibi blasphemum ore improperantem, in cruce pendens benignè sustinuit? quasi eius conuicia non audiens, dum alteri eius socio, culpam suam agnoscenti, & misericordiam postulanti, statim paradisi sum polliceretur: *hodie mecum eris in paradiso.*

Deo hinc peccatores patienter sustinet.

Luc. 23.

Christus quare non cum alio quopiam sed cum latrone in paradiso de-

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Sed controuersia grauis inter Authores oritur, quid est, quod Saluator non ster transiens ex mundo ad patrem, non alium, quam latronem secum derulerit. Itane Christi latro latrone socio, atque comite securum, & adornatum videatur? Nonne magis opportunum fuisset, primum quempiam virum, aut Sapientissimum Sacerdotem, vel alium sanctitate insignem, qui reliqua Christi triumpho manubria, velut de facie ostenderet, secum deferre? Equidem non: si enim imprimis, ad illius xui Principes, Sacerdotes, aut Phariseos oculos conuertamus, omnes ex eodem grege reperiemus. Isa. 1.

Principes eorum fraudulentis, socii furum omnes, diligentes munera, sequentes retributiones. Si ad Prophetas, & hi ex eodem furum manipulo, dicente Domino Ierem. 23. *Ecco ego ad Prophetas, ait Dominus, qui furantur, verba mea, unusquisque à proximo suo.* Quid loquor de Phariseis, qui sanctiores in populo habebantur, nonne & isti hypocritæ? gloriam ab hominibus querentes, hoc est, occulti fures erant. Nam ut dicit

S. Bernardus, Serm. 13 in Canticis. Quid quid hic faciem captas, quid ad Deum non re-

Quare Christus in cruce latronem & non Iudam proditorem ad se reuocauit.

Verum, nondum curiosus quiescit animus; si enim Christus aufugientem se latronem, in viam salutis reduxit, cur etiam fugacem seruum, ac proditorem Iudam non reuocauit? Dicam quod sentio: peculiare hoc exaltationis Christi in cruce Privilegium erat. Non est itaque infelicitissimus Iudas à Christo aufugiens apprehensus, quia ipse præ rabie, atque furore quoad interitum ruit, Christum in cruce in omnem partem, & à conuexo calorum, ad usque terræ centrum sese extendentem, & ad fugaces insipientesque seruos comprehendendos distendentem, expectare noluit. Hac est mens magni Leonis Serm. 11. de Passione Domini lo-

Ad hanc indulgentiam traditor Iudas peruenire non potuit, quoniam proditoris filius, cuius Diabolus stabat à dextris, prius in desperationem transiit, quam Sacramentum Christus redemptionis generali impleverit. Nam mortuo pro omnibus impijs Domino, potuisset etiam forte hic consequi remedium, si non festinaisset ad laqueum.

O verè signum pacis, & redintegrata inter Deum & hominem amicitia, crucem sanctam, sine qua nemini salus contingit, & nemo, qui in illâ salutem animæ quærit, æternum perire potest. Quia ubi crux Christi desceit, timor & desperatio mentem excæcat; præsentem autem Christi cruce, pia ad quærendam Dei misericordiam audacia affulget. Hoc adumbratum video in illis mulieribus, Christi mortem spectantibus, de quibus dicit Evangelista. Matt. 27. Erant autem mulieres ibi multæ, à longè, quæ secute erant IESVM à Galilæa, ministrantes ei, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi Vbi ostendit, Matthæus Sanctus, mulieres à longè stetit, in monte Caluariæ, ferociam carnificum & militum, qui in morte Christi occupabantur, metuentes. At verò S. Ioannes dicit, illas mulieres stetit sub cruce? Stabant autem iuxta crucem IESV, mater eius, & soror matris eius Maria Cleopha, & Maria Magdalene. Ergone contrarius Matthæo, Sanctus Ioannes? absit. Vterque verum loquitur, sed de distinctis temporibus. Dùm enim opus crucifixionis feruebat, & crux adhuc iacebat, solique carnifices & mil-

lites

Non mirum ergo, quod Christus Dominus, ut sanguinis sui, fructum, diuitias, & efficaciam ostenderet, solum latronem antea in turpissimis flagitijs volutatum, regiâ purpurâ splendenter, secum asportauerit, ut ubi abundauit delictum, superabundaret, splenderetque donum.

Verum, nondum curiosus quiescit animus; si enim Christus aufugientem se latronem, in viam salutis reduxit, cur etiam fugacem seruum, ac proditorem Iudam non reuocauit? Dicam quod sentio: peculiare hoc exaltationis Christi in cruce Privilegium erat. Non est itaque infelicitissimus Iudas à Christo aufugiens apprehensus, quia ipse præ rabie, atque furore quoad interitum ruit, Christum in cruce in omnem partem, & à conuexo calorum, ad usque terræ centrum sese extendentem, & ad fugaces insipientesque seruos comprehendendos distendentem, expectare noluit. Hac est mens magni Leonis Serm. 11. de Passione Domini lo-

Ad hanc indulgentiam traditor Iudas peruenire non potuit, quoniam proditoris filius, cuius Diabolus stabat à dextris, prius in desperationem transiit, quam Sacramentum Christus redemptionis generali impleverit. Nam mortuo pro omnibus impijs Domino, potuisset etiam forte hic consequi remedium, si non festinaisset ad laqueum.

O verè signum pacis, & redintegrata inter Deum & hominem amicitia, crucem sanctam, sine qua nemini salus contingit, & nemo, qui in illâ salutem animæ quærit, æternum perire potest. Quia ubi crux Christi desceit, timor & desperatio mentem excæcat; præsentem autem Christi cruce, pia ad quærendam Dei misericordiam audacia affulget. Hoc adumbratum video in illis mulieribus, Christi mortem spectantibus, de quibus dicit Evangelista. Matt. 27. Erant autem mulieres ibi multæ, à longè, quæ secute erant IESVM à Galilæa, ministrantes ei, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi Vbi ostendit, Matthæus Sanctus, mulieres à longè stetit, in monte Caluariæ, ferociam carnificum & militum, qui in morte Christi occupabantur, metuentes. At verò S. Ioannes dicit, illas mulieres stetit sub cruce? Stabant autem iuxta crucem IESV, mater eius, & soror matris eius Maria Cleopha, & Maria Magdalene. Ergone contrarius Matthæo, Sanctus Ioannes? absit. Vterque verum loquitur, sed de distinctis temporibus. Dùm enim opus crucifixionis feruebat, & crux adhuc iacebat, solique carnifices & mil-

lites

lites

lites

lites

lites

lites

lites

lites videbantur, plenè timorè fæminæ illæ, à longè stabant, neque audebant ad tam nefarios hostes accedere. At verò, postquam crux sancta exaltata esset, & signum illud eleuatum in medio terræ, fæminæ audaciores factæ: nullamque hostem, nullum malum timentes, propè ad ipsam crucem accesserunt. hoc censeret Euthymius in Ioannem: Stabant inquit iuxta crucem, tunc natiue securitatem; primam enim omnes discipula, eminus conspiciebant, veluti ceteri docuerunt Euangelista.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Felices profectò, qui toto cordis affectu hoc signum crucis arripiunt: quia vix credi potest, quod sub illo vniuersos hostes suos non perdant. Quemadmodum dicebat Regius vates Psal. 5. Domine, ut scuto bonæ voluntatis tue coronasti nos. Et quod est obsecro scutum bonæ voluntatis? scimus scuta consilii ex ære, aut ferro, ac verò ex bonâ voluntate quale scutum consilii potest? Equidem non aliud, nisi crux Christi, ex toto animo, & ex totâ voluntate culta, & amata; creditur

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

Euthym.

scutum fieri: quod ita nos defendit ab hostibus, ut simul sit corona, quâ de illis deuictis triumphemus. Egregiè Theophylactus, oratione in adorationem crucis, apud Gretserum tom. 2. de hac re loquitur. *Vocatur eadem crux, ab his, qui mem suum in Christi militiam dederunt, armatura bonæ voluntatis, quâ Deus illi benignè facere statuit, data, & coronæ loco aduersus hostes; simul etiam demat, & coronat. Vnde dicitur: I*

Theophylactus.

En igitur vobis crucem Christi, eo sine exaltatam, ut illam tanquam certissimum lignum, veræ Dei erga vos amicitie, tanquam sedus æternæ pacis, deuoto affectu reueremini. Renouatè ergo vestram cum Deo amicitiam, per crucem sanctam, si aliquandò peccatis laesa est, & cum amicus amicus debeat esse vnus idemque, ita vos ad Christum in cruce pendentem, conformate, ut iam non vos, sed Christus in vobis viuere appareat: & ita feliciter omnes mundi illecebras, & demonum insultus in hoc signo vincetis.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Ego si exaltatus fuero à terra omnia traham ad meipsum. Ioan. 12.

Recensentur ingentes thesauri, cum quibus Crux Sancta inuenta est.

SVb vexillum Christi militiæ omnes hominè conuocamus Catholicæ. Signum pugni non aliud resonat, nisi salutaris illa Christi vox, inclinato capite in cruce pendentis. Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Ecquis erit tam obduratæ ceruicis, quem adeò potens ac benignum Dei in ligno morientis verbum non rapiat? Quis arborem hanc decoram & fulgidam, Regis purpurâ ornatam, id est; inestimabili verbi incarnati sanguine, non omni prosequetur veneratione? Ad quam spectandam totum consuevit cælum, tantam Dei in homines dignationem satis mirari non valens. Effunditur & Orbis vniuersus, ut grande hoc mysterium, Dei in cruce affixi perpendat, teste Evangelistâ. Vide inquit, quod nihil proficiamus, ecce mundus totus post eum abiit. Sed cognoscite mortales, vestri causâ Christum Dominum in hac cruce exaltatum esse. Tribus ille de caulis à terrâ voluit eleuari. Primò, ut exaltatum omnes palam intueamur. Quem admodum docet S. Ioan. cap. 14. Tunc in-

Luc. 23.

Matth. 27.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

Ioan. 12.

quæ, tam exaltaueritis Filium hominè in cruce, cognoscetis, quia ego sum, quando me omnia trahentem, videbitis, & mundebitis. Tunc cognoscetis quia ego sum via, per quam vos incedere ad salutem oporteat; ego sum veritas; cui credere tenemini: ego sum vita, quam appetere & querere debetis. Secundò, voluit Christus à terrâ eleuari, ut ad pendentem in cruce cum maiori fiduciâ accedamus. Si enim ex nimia suâ charitate pro nobis animam suam posuit, & in hostiam placationis sese æternò patri obtulit in cruce, quomodo fieri potest, ut veniam petentibus denegeret? Idcirco dicit Isaias cap. 30. *Expecta Dominum ut misereatur.* Et Ezechiel 22. *Quæstus de eis virum, qui interponeret seipem, & staret ex aduerso contra me, ne dissiparem eos, nec inuenis; & effudi super eos indignationem meam, & igne ira meâ consumpsi eos.* Tertiò, Christus Dominus voluit à terrâ eleuari, ut efficacius ad ipsum attrahamur. Nam quantò pro nobis acerbiora passus est, tantò nos efficacius trahit ad se. Vnde Osee 17. dicitur: *Traham eos in vincula charitatis.* Nec sanè

Ioan. 14.

Isai. 30.

Ezech. 22.

Osee 17.

X 2

sanè absq; mysterio, inclinato capite pependit in cruce, nisi, vt ad pacis osculum penitentes recipiat. Hanc igitur crucem, in qua Christus voluit exaltari, quæ per 300. annos in loco Caluarie defossa iacuit, cum magnis thesauris inuentam esse, erectamque ad pugnam salutarem mundo, ostendam. Hoc primum à Domino Deo postulans, vt in nobis feruorem excitet, ad querendam & adorandam eius sanctam crucem.

Refert Paulus Diaconus lib. 18. de gestis Romanorum, quod, cum Tiberius secundus, magnam partem suorum bonorum pijs operibus indulisset, obambulans

quodam tempore in palatio, inuenerit tabulam marmoream, muro impressam, cui signum crucis insculptum erat, Quam cum ob reuerentiam crucis eleuari imperasset, sub illa alteram similem, & sub hac tertiam, eadem cruce insignitam reperijt. Et ecce sublati illis tribus tabulis, thesaurum inuenit maximum, ferme millionem coronatorum. Quid aliud nobis hodierna festiuitas contemplandum

proponit, nisi tres crucis longè inter se differentes. Quarum prima est crux Christi Domini, altera latronis dextri, tertia sinistri latronis. In cruce Christi Domini, gloriatio nobis designatur, quia in illa pæna sine culpâ peracta est, scilicet mors à Christo non debitor, pro nobis delinquentibus suscepta. In cruce dextri latronis, monstratur nobis consolatio, quia in hac, pæna pro culpâ imposita est, sed postea remissio obsepta. Vt scilicet hac cruce illecti, in perferendis temporaneis tribulationibus, quas Deus propter peccata nostra, in nos immittit, æquo animo persistamus; velimusq; ea omnia, propter iustitiam patienter ferre, erubescendo quod talia meruerimus. Nam Beatos fore Dominus testatur, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Matt. 5. Si ergo Dei iustitiam, quæ nullum delictum impunitum relinquit dilexeris, approbabis utiq; etiam de temetipso iustitiam fieri. Tandem in cruce sinistri latronis, confusio nobis in memoriam renocatur, quia in illa, & pæna pro culpâ obsepta est, & postea damnatio. Vt scilicet hoc perterrefacti exemplo, culpam peccatorum nostrorum agnoscamus, Christum Iudicem, veneremur, promeritamque pænam non odiendo, sed potius iustitiam placando, misericordiam eius imploremus. Istas tres crucis, Magni Constantini, magnâ sanctitate Helena mater, diuino instinctu in loco Caluarie adinuenit. Primam repe-

Crucem Christi s. Helena inuenit.

rit dextri latronis; quâ visâ maximè gaulesa est. Secundam effodit sinistri latronis, sed quia Christi vestigium nullum in illâ apparuit, non nihil mærore afficiebatur. At vbi tertiam, in quâ mundi pretium pependit, ex visceribus terræ extrulit, mox ingentes thesauros adinuenit: quia subito agris valetudo firma, cæcis visus, mortuis vita, ab illius contactu restituta est.

In hac cruce omnes thesauri reconditi sunt; pependit in illâ Christi humanitas, sed mox in moriente eluxit diuina maiestas. In illâ affixa erat assumpti corporis humani infirmitas; sed illico totum orbem perterrefecit omnipotentis potestas. In illâ cruenta mors tyrannicè peracta est; sed subito vita toti mundo comparata. Ideoque Dei Apostolus, hos thesauros in cruce Domini repositos esse, sciens, non alibi nisi in hac cruce sanctâ, gloriam querere voluit. Mibi inquit absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri IESV Christi.

Vbi S. Augustinus Serm. 20. de verbis Apostoli, in hæc verba scribens, sic discutit. Poterat inquit Apostolus gloriari in sapientia Christi, poterat in maiestate, poterat in potentia, & verum diceret. Sed quia manu est gloriari in cruce sanctâ, vt vnde insultat impius, ibi latetur pius: vbi enim mundi Philosophus erubuit, ibi Apostolus thesaurum inuenit. thesaurum inquam, immensum Dei erga homines amorem: quo Dei Filius, ita dilexit mundum, vt cum summo infanientis populi Iudaici opprobrio, in cruce sanctâ, pro eius redemptione mori voluerit. In hac cruce omnis tuus thesaurus ô homo reconditus est! omnis scilicet felicitas, omnis benedictio, omnis spes ad salutem necessaria. De quo apertissime loquitur scriptura Sacra: Benedictum est enim lignum, per quod fit iustitia. Merito in hac cruce gloriatur Christi Apostolus, quia anima humana, quâ nihil pretiosius haberi potest, non potuit melius redimi; quàm sanguine Saluatoris in cruce exaltati. Quemadmodum enim infernalis animarum hostis, æternæ damnationis virus, in ligno paradisi fraudulenter homini propinauit; sic per lignum quoq; sanguine incarnati Dei Filij dignificatum, salus amissa, mortalibus restituenda fuit: vt vnde mors oriebatur, inde & vita resurgeret, & vt Diabolus iisdem insidijs, quas homini parauerat, vinceretur.

Refert Sacra Historia Hester. 7. quod dirus ille procurator mortis Aman, iusto Mardochæo, trabem quinquaginta cubitorum parari iusserat, in quâ vir innocens, propter insidias superbi Regis ad-

mini-

Galat. 6.

S. August.

Theaur. maximus amor Dei erga homin.

Sapient. 14.

Putas vos cubitorum Mardochæ paratos

ministri, appenderetur. Et ecce Rex instante Regina, & pro sanguine innocente causam agente, vt Mardochæo vitam, iam ad patibulum damnatam restitueret, ipsimet eius insidiatorem, in eodem ligato appendi iussit. Superbus ille Aman, Princeps tenebrarum, in ligno per inordinatum appetitum, quod nobis fraudulenter commendauerat; nos omnes æternâ morte affigi voluit. Sed diuina misericordia, humanam respiciens fragilitatem, ita fortiter coram cælesti Rege instare cepit, vt omnis inferorum potestas, per idem lignum penitus deleta esset. Quemadmodum docet Apostolus, inquit: Per crucem quippe Dominus noster IESVS Christus, tenebrarum Principes expoliens, atq; traducens, palam triumphauit. Et quemadmodum interempto mortis auctore Aman, in ligno suo, is cui mortem parauerat, in sublimè euectus, & mirum in modum gloriosus factus est. Sic totum humanum genus, victo in cruce Christi tenebrarum Principe, in magnam eleuatum est gloriam; vt omnes iam matri Ecclesiæ (quæ de latere Christi prodijt) in ius propinquum redditi, gloriemur in cruce Domini Nostri IESV Christi.

Tria autem sunt, de quibus in sanctâ Christi cruce debemus gloriari. videlicet, de paupertate, de acerbitate seu amaritudine, & de vilitate. Paupertatem Christus præ se tulit: quia nudus in cruce sanctâ pependit. Gloriari vis cum Christo, paupertatem erubescere non debes. Quando Moyses virgâ suâ percussit aquas fluminis Egypti, aquæ versæ sunt in sanguinem, ita vt omnes pisces morerentur. Virga hæc Christi crucis figurabat, quæ omnes huius mundi voluptates, & gaudia vana damnauit; vanitatesq; & delicias, gehennæ tormentis compensandas, quasi aquas Egypti in sanguinem vertit, dicens: Vt vobis, qui saturati estis, quia esurietis. Vt vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis, & flebitis. Quid pisces Egypti fluminis sunt, nisi sectatores huius mundi? qui aquis deliciarum carnalium, per Christi mortem dampnatis, per assumptam penitentiam crucem, peccato salubriter moriuntur. Gloriari vis cum Christo Domino, acerbitates & ærumnas ferre ne recuses. Pertulit hæc omnia Christus, dum cruci appensus esset; & tu suspende corporis libidinem, suspende vanam concupiscentiam, suspende rebelles rationi corporis passionem, & tunc primò magnam in perferendis acerbitatibus patientiam, & magnanimitatem, in te exhibebis. Glo-

Coloss. 2.

In cruce sancta de tribus gloriari debemus.

Aquæ Egypti in sanguinem versæ.

Luce 6.

Aerumna non sunt fugienda sed patienter toleranda.

riari vis cum Christo, vilem te esse memento: vilitatem Christus in cruce pertulit, nam crucis supplicium non nisi multorum facinorum reis inferebatur. Et tu memineris te esse puluerem & terram, proinde opprobrium, & abiectio plebis fieri ne contradicas. In hac cruce sanctâ Christus Dominus voluit eleuari, vt omnes ad se peccatores attraheret, ne illis quidquam inferorum potestas nocere posset. Quemadmodum S. Damascenus lib. 4. de Fide orthodoxâ cap. 12. ait: Crux iaculum excutatio est, stantium sulcimentum, infirmorum baculus, ouium virga, resipiscendum aduinculum. Apud Ezechielem, signum Thau (quod crucis figuram refert) illorum frontibus imprimi iubebatur, qui super cunctis peccatorum suorum abominationibus gementes, & dolentes reperti essent: Omnem inquit sacer textus, super quem videtur signum Thau, ne occidatur: dolentibus etiam pariter, & verè penitentibus Christi crux, potenti virtute succurrit. Nam etsi verbum crucis, pereuntibus stulticia est; ijs tamen, qui salui sunt, Dei virtus est.

Iudæi quondam contra Deum & Moysen murmurantes, & Manna cæleste fastidientes, dicebant: Anima nostra naufragat, super cibo isto leuissimo: iratus verò Dominus, misit in eos ignitos Serpentes, quorum aspectum omnes interficiebantur, conuersus tandem populus ille, venit ad Moysen inquit: peccauimus, quia locuti sumus contra Dominum, & te; ora, vt tollat à nobis Serpentes. Dominus autem oranti Moyse præcepit, vt poneret æneum Serpentem, & eleuaret illum pro signo, inquit: qui percussus aspexit eum, & vixit. Fecit ergo Moyses Serpentem æneum, & posuit eum pro signo, quem cum percussus aspicerent, sanabantur. Quid aliud factum est cum homine, postquam ille cepit delicatum paradisi cibum abominari, iratus Deus permixtum ignitum inferni serpentem, cuius lethali veneno percussus homo statim interierat. Conuersus tamen postmodum ad Deum homo, petijt, vt mortiferis illis moribus mederetur. Et ecce misertus Pater æternus, misit Filium suum in similitudinem carnis, qui pro signo omnibus sanandis appenderetur in ligno crucis; vt quicumq; eum inspiceret, sanaretur. Hinc S. Augustinus inquit: Quemcumq; mordet astutia Satana, intueatur Christum in ligno pendentem: ibi enim mors occisa est, & Dominus semper viuus. Quod clariùs adhuc confirmat Apostolus. Incutatur de peccati vulnera dolens, intueatur spe firmâ, & fide postulet, de Christi promisso nihil hesitanti.

S. Damasc.

Signum Thau fratribus penitentium imprimi iubetur.

Ezech. 9.

Numer. 21.

Serpentes igniti in iudæos immitti.

Ibidem.

Serpens ignis percussus sanabat.

S. August.

Iacobi 2.

Eleuari adhuc voluit Christus Dominus in cruce, ut Ecclesiam Sanctam fecundam per totum orbem redderet: ut palam insinuat Propheta, inquit: *Si posueris pro peccato animam suam, videbit semen tuum*, id est, credentium multitudinem, usque ad consummationem seculi propagatam. Cuius futura multiplicatio, præfigurata fuit in Isaac Abraham filio, de quo dicit sacra scriptura: *Cum alligasset filium suum Isaac, posuit illum in altari super struem lignorum, ut ipsum immolaret: & ecce statum audita est vox Domini: Quia fecisti hanc rem, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum, sicut stellas celi, & velut arenam, quæ est in litoribus maris. Possidebit semen tuum portus inimicorum suorum, & benedicentur in semine tuo omnes gentes.* Unicus iste filius Abraham Isaac, Christi (qui est unigenitus à Patre) typum gessit. Strues autem lignorum, sanctum crucis lignum portendebat. Ecce enim, ut primum secundum humanitatem, Christus Dominus cruci alligatus est, ut Deo Patri pro mundi peccatis immolaretur, è latere illius profudit semen copiosum, scilicet Ecclesia triumphans, quæ divinæ eius gratiæ, & paternæ benedictione multiplicatur, sicut stellæ celi: videlicet in pijs & probis hominibus, qui velut stellæ cælum possidebunt. Multiplicatur quoque, ut arena maris, in malis & reprobis: qui propter iniquitates suas, in inferno, tanquam arena in profundo maris constringentur. Semen istius Ecclesiæ multiplicatum in electis, possidebit portas inimicorum suorum, videlicet demonum, ruinas in cælis eorum occupando.

O magna crucis potentia! unica Homines virga Palladi dicata, (ut Poeta fabulantur) Vlyssim senio confectum, in iuvenem restituisse fecit. Exaltata Christi Domini crux, pretioso eius sanguine, Patri æterno consecrata, tam admirandæ virtutis est, ut quisquis purâ mente, & toto affectu ad illam recurrerit, peccatis inueteratus, pulchrius in salutari gratiâ reflorescat, & in hoc sæculo, & in futuro velut rosa in conspectu Dei futurus.

Hoc enim signum crucis oris in cælo, cum Dominum ad iudicandum venerit. Magnam antiquitas laudem tribuebat Medæ illi, quæ suâ prudentiâ, homines infirmos, & omnibus prorsus corporis destitutos viribus, sanare nouerat. Sed maiora laudum egiat, exaltatæ Christi cruci, Ecclesia Sancta, persoluat, cuius virtute latro fractis cruribus, ad tantam agilitatem peruenit, ut illic inter cælestis paradisi delicias, intrudentem Christum sequeretur. *Hæc enim erit in paradiso.*

Admiratus Diuus Augustinus, tantam crucis Sanctæ virtutem, Serm. 58. de verbis Domini, & in Psal. 98. excitat unumquemque ad decentem crucis venerationem: *adorate inquit scabellum pedum eius.* Concedit & Angelicus Doctor cruci Christi cultum latræ, quæ soli Deo debetur, quæst. 25. art. 4. dignum iudicans, ut huc Reges suæ diademata deponant, Ecclesiæ præfules infulas subijciant, crucem Christi in salutem & defensionem mundo eleuatam, agnoscant, teste Isaiâ cap. 11. *Leuabit signum in nationes, & congregabit profugos Israël, & dispersos Iuda colliget à quatuor mundi plagis.* Nunc vestram spem figite in cruce Domini mortales: quia in hoc signo vincetis quatuor mundi plagas, scilicet diabolum, & peccatum, carnem, & hostes; documentum magnæ huius spei sumite ex Constantino magno, qui exiguâ militum trahinam innumetam Maxentij multitudinem signo crucis Sanctæ deleuit. Quod beneficium pijsima eius mater Helena, Deo Præpotenti regravatâ cupiens, cum ingenti sumptu Christi crucem Hierosolymis in monte Caluarie quesivit: quam ubi inuenit, templum magnificum ibidem exstructum Deo dicavit. Incitemini ad venerationem crucis Sanctæ, exemplo Heraclij Imperatoris, in victo Chosroâ Rege Persarum, qui crucem Domini in Persidem abstulerat, cum eandem crucem recuperatam ab hostium manibus, in locum Caluarie inferre vellet, regio apparatu ipdutus, progredi non potuit, donec depositâ Regali purpurâ, vilem habitum assumeret. Vtinam his temporibus multi reperiantur eiusmodi Catholici, qui in paupertate & simplicitate animi, crucem Christi Domini portare velint, memores se Christi sanguine emptos esse, iuxta testimonium Evangelistæ. *Non estis vestri, empti enim estis pretio magnæ, glorificati, & portate Deum in corpore vestro.*

Ecce igitur thesauros sub cruce Domini latentes habetis, glorificationem, ut gloriemini vestram salutem in ligno crucis comparatam esse. De Diabolo viatoriam reportatam: ut triumphetis, ipsumet animarum nostrarum hostem, qui nobis interitum in ligno parauerat, in ligno quoque crucis potenter superatum esse. Clypeum ad vincendas mundi tentationes, ut cum cruce Domini fortius coram mundo stetis, quam Moyses cum virgâ Aaronis coram Pharaone. Signum diuinæ misericordiæ, ne seuerâ tremendi iudicii iustitiâ, vos æternum puniat, hoc signum in frontibus vestris spectans. Regnum in medio

8. August.

Psalmo 98

S. Thom.

Cruce 9. debetur cultus latræ.

Isaiâ 17.

Cruce Sancta Constantino victoriam tribuit.

S. Helena templum in monte Caluarie extruxit.

Heraclius Imperator ad ferendam Christi crucem vi-lè habuit, assumptus.

1. Cor. 6.

Theauri in cruce, qui.

medium morborum tam animi, quam corporis: ut quilibet siue in conscientia, siue in corpore, infirmitate tactus, sanitatem in cruce Domini quærat. Habetis eleuatam Christi Domini crucem, ut per illam, velut per inuictum gladium Ecclesia militans, in toto orbe propagetur: ut quisque hoc Clypeo cum infirmitate sensualitatis pugnant, prædam salutis, scilicet, gratiam sanctificantem assequatur. Propugnationem aduersus hostes: ut per hanc crucem Sanctam, ab omni plagâ mundi liberemini. Habetis & alios crucis Sanctæ effectus, quos D. Augustinus Serm. de Parasceue, recenset. Scilicet causam beatitudinis, per crucem enim Sanctam introitus in regnum cælorum omni-

bus pater. *Cæcitatis lumen: quia crux Sancta ab omni erroris cæcitâ nos liberat. Tenebrarum lucem: crux enim, à tenebris homines eripit. Demum peccanti cum Christo vnionem: crux enim tranquillam reddit conscientiam, Christo penitentem peccatorem iterum reconcilians, qui est pax nostra, & propitiatio peccatorum nostrorum.* Quare ut firmam cum Christo vnionem teneamus, amplectamur hodie, nam Christi Domini Crucem Sanctam, eamque in frontibus nostris geramus, ei qui nostram redemptionem in illa operatus est, gloriam & honorem, in sæcula sæculorum, persoluendo.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Oportet exaltari Filium hominis.

Ostenditur efficacibus argumentis, Christum ad dignitatem Regiam & sacerdotalem eleuatum esse.

Dari in Deo liberum & deliberatum, Agendi modum circa creaturam, euidenter demonstrat scriptura sacra Psal. 13. *Deus noster in cælo, omnia quæcumque, voluit fecit: facere autem, quæ quis vult, est liberè & deliberatè operari.* Et quia in omni deliberato agendi modo, interuenit cogitatio præuia, seu volitio prima efficax, ideò Deus ab æterno liberè extra se intendebat primâ suâ volitione, glorificari & videri à creatura rationali, non tantum naturaliter, sed etiam supernaturaliter, ut palam faceret scriptura sacra Psalmo 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Sed cardo difficultatis in hoc vertitur, à quam ex creaturis rationalibus, Deus primò glorificari voluit. Et respondet scriptura sacra, quod primò glorificari voluerit, à Christo Domino, seu Deo homine, proinde illum ante omnes creaturas, & omnia Dei opera, primò volitum esse, ac deinde propter ipsum cætera omnia. Sic loquitur incarnata Sap. Proverb. 8. *Domine, possedes me, ab initio viarum suarum, ab initio & ante secula creata sum.* Et primæ Corint. 3. *Omnia vestra sumus, vos autem Christi, Christus autem Dei.* Et ratio efficacissima est, quia Christus Dominus, est causa finalis, & exemplaris prædestinationis, ac electionis Angelorum atque hominum ad gloriam, ut docet S. Paulus inquit: *Quos præcinit, & prædestinavit conformes fieri imagini filij sui,*

ut sit ille primogenitus in multis fratribus. Et ad Ephes. 1. *Prædestinavit nos per IESVM Christum in ipsum.* Vbi particula *per*, significat causam meritoriam, & particula *in*, causam finalem, exponente ibidem Apostolo: *benedixit nos in omni benedictione Spirituali in cælestibus; in Christo: sicut elegit nos in ipso, ante mundi constitutionem.* Ergo Christi electio & volitio, antecessit electionem omnium, creaturarum. Præterea, quia conuenientius fuit, Deum voluisse primò videri, & glorificari à capite, quam à membris eius. Atqui omnes creaturæ rationales sunt, membra Christi, & ipse caput illarum, ex illo ad Coloss. 1. *Qui est caput omni potestatis, & principatus.* Ex quo loco S. Thom. 3. p. q. 8. art. 4. deducit, Christum esse caput tam Angelorum, quam hominum, secundum influentiam gratiæ, iuxta illud Ioan. 1. *De plenitudine eius accepimus omnes.* Ergo Deus à Christo ut homine, primò ante omnes creaturas voluit glorificari, & consequenter voluit illum extollere in dignitate super omnes creaturas, iuxta illud ad Coloss. 1. *Ut sit in omnibus ipse primus, & senens.* Quod diuino Spiritu de Christo prædixerat Zacharias c. 6. *Ipsè inquit portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solio suo, & erit Sacerdos super solio suo, & consilium pacis erit inter duos.* Quæ verba significant duplicem thronum, seu excellentiam in Christo, Regalem vnâ, quæ in solio

Ephes. 1.

Ibidem.

Coloss. 1.

S. Thom.

Ioannis 1.

Coloss. 1.

Zachar. 6.

in folio David dominabitur in æternum. Lucæ 1. Et regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Alteram sacerdotalem, quâ pariter ut Sacerdos decorabitur in æternum. Psal. 109. Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Ad hanc igitur utramque dignitatem, regiam & sacerdotalem, sibi ab æternâ promissam, ex vi efficacia Dei volitionis, & Decreti immutabilis, exaltari Christum oportuit, sed per medium ad id idoneum. Quod medium Christi exaltationis, fuisse crucem Sanctam, efficacibus argumentis deducam.

Affermat Origenes homil. 35. in Matthæum, Christum in cruce sanctâ titulum Regis obtinuisse. Verus inquit Princeps Sacerdotum, & Rex IESVS, in cruce habet scriptum Rex Iudæorum. Quod ipsum non onerosè ex scripturâ sacrâ deduci potest, præsertim Apocal. 4. ubi dicit S. Ioan. Post hæc vidi,

Apocal. 4. & ecce ostium apertum in celo, & sedes posita erat, & super sedem sedens. Quasi palam faciat, quod ante Christi crucifixionem, nec sedes fuerit in celo, nec sedens, nec regnum, nec thronus, nec diadema: quia tunc Deus, non dicebatur Rex, cum sine regno extaret. At verò per sanguinem agni referato celo, statim apparuit thronus, & super thronum sedens Rex, ut docet Rupertus in eundem scripturæ locum:

Rupertus. Passio inquit Christo, & per eum aditus in celum patefactus, regnum Dei ita dispositum fuit, ut Deus in illo sederet.

Agnovit hoc ipsum bonus latro, vñdæm Christo crucifixus, dum piâ peritione Christum alloqueretur: Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Super quem locum S. Chrysostomus ita discurre:

S. Chrysostomus. Dic mihi, inquit, regnum commemoras? quid regni vides? clavis, & crux est, quod inspicis, sed ipsa crux ait regnum est: & idem eum regem nomino: quia crucifixum inspicis. Imperatoris enim est, pro omnibus mori, & Regis optimi, pro communi utilitate nunquam recusare supplicium. Proinde Christum regem agnosco, quoniam eum sic innocentissimus, pro salute hominum moritur. Si ergo Dei Filius, qui antea solum Deus simpliciter dicebatur, per crucem sanctam Rex, & Dominus constitutus est, quis non fatebitur, eam tanquam idoneum medium, à Deo electam esse, ad sublimandum in omni gloriâ Christum IESVM.

Propheta Domini describens altare holocaustorum, dicit illud 4. cornua habuisse. Ariel inquit 12. tubitorum in longitudine, per 12. cubitos latitudinem, quadrangulatum a quo latet. Vbi S. Gregorius in sensu my-

stico, per illud altare putat significari cor hominis. Altare inquit ante faciem templi est, cum multi in sanctâ Ecclesiâ conspectu proponuntur, qui æterni iudicii memores, semetipsos quotidie in lamento compunctionis, Deo sacrificium mactant. Ad quod respiciens S. Paulus Rom. 12. inquit: Exhibete corpora vestra hostiam viventem, Sanctam, Deo placentem. Idem docet S. Augustinus lib. 10. de Ciuit. cap. 4. ubi cor nostrum altare vocat: cum inquit ad Deum sursum est cor nostrum, Des est altare: si cruentas victimas cedimus, quando vsq. ad sanguinem peruenit caritas. Comprobat Origenes homil. 9. in cap. 8. Iosue. Ego inquit arbitror, quod quicumque ex vobis apti sunt in hoc, & prompti, ut omnibus vacent, dieq. ac nocte observationes offerant Deo, & supplicationum victimas immolent, ipsi sunt, ex quibus IESVS altare edificat.

At verò, in sensu allegorico, per illud altare, crux Christi figurabatur, in qua seipsum obtulit Patri sacrificium, crucentum. Ita exponit S. Augustinus. Ser. 1. in Parasceue. Nouum inquit altare, noui sacrificij crux est, quoniam Christus, & hostia, & Sacerdos erat. Quatuor itaq. illius altaris cornua, representabant 4. cornua crucis, de quibus præclare Habac. 3. Cornua in manibus eius: ibi abscondita est fortitudo eius. Vbi Hypallage est, quasi diceret: in cornibus sicut crux, manus eius. intellige, confixæ sunt, cornua itaq. in manibus eius, hoc est, & si in cornibus crucis affixæ sunt manus eius, atq. adeo potentia quasi ligata videatur, tamen occultè libera est, ac mundum vincit, perinde ac si cornua manibus expedire versaret, ad ventilandos hostes suos. Quam ob causam additur à Propheta: ibi abscondita est fortitudo eius. Cui egregiè congruit illud D. Ambrosij lib. 1. de Spiritu Sancto, O diuini crucis sacramentum, in quo si habet infirmitas, virtus libera est. Dum ergo sic inter cornua crucis affaretur agnus, illo met tanquam fortissimus Rhinoceros ventilabat, ac vincebat æreas potestates. Et idem D. Hieronymus cornua in manibus, exponit; vexilla crucis. S. verò Augustinus, cap. 18. de Ciuit. trophæum interpretatur. Eusebius 6. Demonstr. 15. insignia ac notas regni Christi.

Inter cornua illius altaris, quod vidit Ezechiel, intereurrebat corona; pariter inter crucis brachia, hæret spinea corona, ad significandum stabile regnum Christi. Licet enim per irrisionem ab hostibus infixa esset, à Deo tamen miro quodam modo destinata est, in præclarum insigne regni Christi. Nec enim Mysteriorum carer, quod capiti Christi corona infligitur, cum cæteris regibus solum imponatur:

Inter cornua illius altaris, quod vidit Ezechiel, intereurrebat corona; pariter inter crucis brachia, hæret spinea corona, ad significandum stabile regnum Christi. Licet enim per irrisionem ab hostibus infixa esset, à Deo tamen miro quodam modo destinata est, in præclarum insigne regni Christi. Nec enim Mysteriorum carer, quod capiti Christi corona infligitur, cum cæteris regibus solum imponatur:

tur: quia per hoc, expressa est stabilitas regni eius, ut cadere nunquam possit. cum cætera mundi regna caduca sint. In altari illò Ezechiel ostendit, 4. cornua erant, ad 4. orbis partes; in cruce Christi pariter 4. cornua sunt, per quæ significatur vniuersitas regni Christi, quæ Autore D. Augustino Ser. 1. de Vigil. Pentec. in eo expressa est, quod summa pars crucis in celum ferebatur, infima per terram inferos etiam contigebat, duo media cornua cæteras mundi partes appetebat. Quod respiciens Christus resurgens à mortuis, dixit: Matt. 28. Data est mihi omnia potestas, in celo & in terrâ. Itaque in altari holocaustorum, allegoricè significata est crux sancta, & in ipsis holocaustis, Christi oblatio. Quod egregiè indicat Gregor. Nazian. Oratione 3. de Paschate. Magna inquit illa, & quantum ad primam naturam immactabili (ut ita loquar) virtus, legalibus sacrificijs immixta erat: illa inquam non exigua cuiusdam partem orbis terrarum, nec ad exiguum tempus, sed totius mundi, nec vnquam intermortuus exspiratio.

Hanc virtutem crucis sanctæ, in illis trecentis militibus, quos Gedeon è triginta duobus millibus hominum, ad pugnam elegerat, optimè adumbratam reperio. Cum quibus Gedeon sinistrâ manu tubas, dextrâ verò faces inter lagenas præferentibus, aggressus est hostem noctu, fractisque lagenis, faces hinc vibrantes, inde inflantes cornua, terruerunt, ceciderunt, fugaueruntque Madianitas. Cur obsecro Deus, tam paucos relinqui voluerit, & eos quidem ignauos, ac timidos? rationem reddit sacra pagina, Iudic. 7. Ne inquit gloriatur contra me Israël, & dicat: meo viribus liberatus sum. Nam cum hostium numerus fuerit 135. millia, vt habetur Iudic. cap. 8. tunc si trecentos illis diuim opponas, singulos Israëlitarum aduersus quadringentos quinquaginta Madianitas, stare in acie oportebat. In quo maxime Dei potentiam elucescere, necesse erat, vt fatetur Scriptura Sacra, Psal. 43. Non enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non saluauit eos, sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, quoniam complacisti in eis. Sanctus vero Augustinus exponit: talibus eu affusisti signis, vt præsens intelligeretur. Quia licet Dei faciem oculis nostris non videamus; affectu tamen miraculi suam præsentiam hominibus insinuat. Ergo Deus brachium suum inexpugnabile, in nostrum debile, quasi insinuat, vt possit ita infirmis etiam hostibus præualere. Super hunc locum, scribens D. Augustinus, allegoricè factum Ge-

deonis accipit Serm. 108. de Tempore: Præuidit inquit, Mysteriorum S. Gedeon, elegit trecentos viros ad prælum, vt ostenderet non in numero multitudinis, sed in Sacramento crucis, mundum ab incurfu grauium hostium liberandum. Trecenti enim in Græco T. similitudinem crucis ostendunt.

Quis hanc virtutem crucis Sanctæ non agnoscit, vel in ipsa patriâ nostrâ, quæ toties de extremis periculis exigua militum manu erepta est, præsertim eorum, qui crucem debito cultu venerantur, & Ecclesiam sanctam immunem seruant. At verò, quibus Christi crux non est in æstimatione; & Ecclesia Sancta non in eâ, quâ par est, obseruatione; etiam si in summo honoris fastigio consistant, facile pereunt: quia nihil est, quod magis opulentas familias, & bellicosos exercitus perdat; quàm illicita bonorum Ecclesiæ vsurpatio. Quod cum dolore desiet Damianus, lib. 1. Epistolarum, Epistolâ 10. inquit: decima, ac plebes adducuntur in beneficium secularibus, quæ profectò liberatæ inhonestæ, & indigentibus adimunt, unde viuunt, & decessantes etiam deterret, vt decimas non persoluant: vna sulcet res, & illi subtrahit corporale subsidium, & ista periculum prouidet animum. Quod totum in malè munus caput, redundare nulli dubium est. Decimas enim rapere, aut auarè retentas non tribuere, in caput iniqui cedit possessoris; & vnde accrescere desiderabat, substantiam, cum substantiâ amittere solet vitam.

Barbarus ille populus Azotiorum, potentia tumidus, & superbiâ vanissime inflatus, sacris etiam rebus iniuriam facere non extimuit, dum arcam Domini captiuasset, sed mox populus ille, iustas tulit plagas. 1. Reg. 5. Aggravata est manus Domini super Azorios. Vbi tantæ indignationis Dei, vnica fuit causa; quia Deo sacramenti possidebant arcam: quia exitiale est hominibus, Deo sacrata, aut violentè rapere, aut iniuste possidere. Giezi puer Elisei Prophetæ, quia aurum & vestes à Naamano Principe, sacris ministris oblata, scilicet ad Prophetarum filiorum victum, & ornatum dicata, fraudulenter rapuit, leprâ fedissimâ non amplius depellendâ aspersus est. 4. Reg. 5. Lepra Naaman adhæret tibi, & semini tuo, vsq. in sempiternum. Vt omnibus notum esset, quod & si eis culpa salutis sit, ac commoditatis exilium; in bona tamen Ecclesiastica admissa, efficacissimum est venenum.

Quid infelicissimum Iudam eò desperationis perduxit, vt nefandum proditiōnis Christi scelus, non amplius verâ penitentiam,

S. Gregor.

Rom. 12.

S. August.

Origenes.

Cruz S. e. altare.

S. August.

Habac. 3.

Ibidem.

S. Ambros.

S. Hieron.

S. August.

Eusebius.

Spinea corona stabili Christi regnum significat.

Idem.

Bonorum Ecclesiam illicita vsurpatio opulentas familias perdit.

Petrus Damianus.

1. Reg. 5.

Giezi ob sacrilegiū lepra percussus.

4. Reg. 5.

Indas ob
quam cau-
sa seipsum
suspendit.

Ioann. 12

Matth. 26

6. August.

Matth. 27

nitentiā expiari curauerit. Hoc vnicum; quia de templo oblati, pretium accepit. Proinde forsitan ob Christum venditum suspendij supplicium non tulisset, nisi sacratis pecunijs priuasset ararium: oblata enim Domino, & sacro collegio rapuerat, ait S. Ioannes cap. 12. *Fur erat, & loculos habens, ea quae mittebantur, portabat.* Utq; templi gazophylacium vacuaret, Dominum venditabat. *constituerunt ei triginta denarios:* Matth. 26. Hæc ergo pecunia, sic cor proditoris exedit, ut viscera effundi cogeret, teste S. August. in appendice Serm. 48. *Non sufficit ex sacrilegij carere mercede, nisi careret & salute.* Pecunia itaque illum ad laqueum impulit: quia non poterat potiri vitā, quem sacra condemnabat pecunia. Hinc & ipsius cæci Pharisei, licet Christum Dominum occidere non detractarunt; sacra tamen bona possidere noluerunt: Cum enim Iudas serā, ac stultā penitentiā ductus, pretium retulisset, in carbonem timuerunt mittere, & sacris vlibus decurrerunt dicere Matth. 27. *Primus Sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Noli nos lucem mittere in carbonem: quia pretium sanguinis est.* Ecce, qui emptum sanguinem non expauerunt; sanguinis tamen pretium retinere non audebant: quia optimè nouerant, Ecclesiastica bona auarē

retenta, aut inique rapta, omnis esse calamitatis illicium, omnisque salutis venenum, S. Augustinus supra citatus. *Vide inquit, quanta tu domine sit pecunia, quam inde Iudas regeat, hinc Pharisei in loculos non recludunt: ubi enim sanguinis pretium pertimescit inquit, possidere.*

Reflectite iam oculos in patriam nostram, in quā iam 15. annos perpetua bella, & afflictiones voluntur, an non hæc vnica causa, quia patrimonium Christi, cedit in rapinam; & qui Dominum non metuunt, bona Deo & Ecclesiæ Sanctæ dicata, contra ius inuadere, sequestrare, ac possidere, non verentur; ita ut iam de nobis verificetur, illud D. Augustini Serm. 219. de tempore: *Dabit imperio militi, quod non vult dare Sacerdoti.* Verum, ne nos vltima calamitas, & irreparabile, damnum inuadat, more maiorum nostrorum, seruemus bona Ecclesiæ intacta, & benedicat Dominus magis nouissimis nostris, ac quemadmodum Christum, per crucem sanctam ad gloriam extulit; ita nos pro gloriā crucis dominicæ, acriter decertantes, pristina felicitati, restituet, & in gloriā exaltabit.

2. August.

Idem.

Arca testamenti
quinq; de
causis in
iudicio
compa-
rebit.

harmoniam vtriusq; legis, nouæ & veteris indicandam, quæ nunquam aduersa, sed tantum diuersa, diuersis temporibus præcipiebant, ut præcineret veteri per signa, & noua concinente per significata, æqualis concentus ederetur. Tertiò, ad ostendendum, vnum vtriusque legis conditorem, Deum scilicet omnipotentem, veterem legem in manu mediatoris ordinasse. Quicquid impij Manichæi desipuerint: Deum nobis in diebus istis locutum fuisse in Filio. Quicquid increduli blasphemauerint Iudæi. Quartò, ad testandam singularem Dei de vtroq; populo prouidentiam; Iudaicum tanquam infantem, lege tanquam lacte, nutriendo: Christianum verò, tanquam virum perfectum, Euangelio; tanquam solido cibo sustentando. Ut cum aliquis in doctrinā veritatis deficeret, id non Deo ministranti, sed ipsi fastidienti tribueretur. Quintò, ad terrendos malos Iudæos, pariter & Christianos: illos, quia ante primum Christi Domini aduentum, legem quam seruare debuerunt, conculcabant, ad gentilitios ritus deficiendo: hos, quia sacrosancto Christi Euangelio, quod acceperunt, resistebant: profanis carnis legibus potius obtemperando. His itaque duobus mandatis Dei, citabitur mundus in iudicium Altissimi. Sed nonum quid piam audio Catholici, iudicium mundi iam esse in cruce Domini. Forsan ut impius grassator mundus, tanquam impositio-natus, peremptorio citatus termino, compareat ad Christi tribunal. Cuius iudicij felixne an periculosus homini euentus sperandus sit, discutiamus.

Clemens
Romanus.
S. Basilus.
Mos fer-
di. Sencen-
tiam apud
Iudices.
Plutarch.
Isidorus.
Ægyptij
clausis aur-
effolis o-
culis iudi-
cabant.

2. Ambro.

mio rigore agitabantur. Idcirco illi duo iudiciorum subsellia statuebant: alia clementiæ, alia rigoris. In subsellio clementiæ, sedebat Iupiter ligatis manibus, viridem ramum tenens, & Sententiā hanc aureis exarata literis, omnibus ad se venientibus legendam portigans: *Quicumq; supplex exorauerit, veniam donabitur.* In altero subsellio sedebat idem Deorum Rex Iupiter, fulmen ignitum manu tenens, cum hac inscriptione: *Ne excusa, quia percutiam:* propterea, quod in illo severo iudicio, nullum scelus potuit impunè abire. Christus Dominus supremus omnium Iudex, duplicem suorum Cathedram iudiciorum voluit habere. Alteram iustitiæ rigidissimæ, alteram clementiæ maximæ. Cathedra iustitiæ inexorabilis diuinæ, est nubes ignea, in quā Dominus ad iudicandum mundum venturus est: iuxta illud Euangelistæ: *Videbunt Filium hominis, venientem in nubē, cum potestate magna, & maiestate.* Nam licet extremo iudicio, dicatur affuturus Christus Dominus, non leoni in rabiem æstuanti, sed pastori suarum ouium neci condolenti similis, teste sacrâ paginā: *Congregabuntur inquit ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oves ab hædis.* Quasi diceret sacer textus: Sicut Pastor in suos agnos tantā tenerritudine afficitur, ut quos aliquandò separat lanienæ; prius lachrymis proluat, quā cruorē, & prius ferrum in sua viscera, quā in ouium iugulum condere videatur. Ita planè Christus Dominus Clementissimus Iudex, in extremo iudicio, impiorum gregem, æternæ damnationis feriet anathemate; ut iustitiam feruet. Sed tamen simul velut pastor, fluentibus vberim lachrymis, eorum infelicitatem deplorabit, ut suam clementiam testetur. Tamen certum est, tantam in extremo illo iudicio futuram seueritatem, ut nemo eorum, se autā criminibus excusare, aut certè à pœnâ subtrahere possit, iuxta illud Salomonis: *Et impij in tenebris conticescant.* Quod multò euidentius expressit in alio loco, ubi dicit: *Non habebunt in die agnitionis allocutionem.* hoc est; in die iudicij, quandò omnium tam externa opera; quā interna cogitata manifestabuntur, tunc impij sicut veluti muta saxa, aut elingues statux, non valentes sua scelera excusare, vel suas miseras consolari: Quia ut dicit Sapiens: *disrumper illos inflatos sine voce.* hoc est; extremam damnationis sententiā, pronuntiabit Deus contra impios, præ furore tumescentes, & præ dolore obmutescentes. Quam im-

Apud Ro-
manos
duo iudi-
ciorū sub-
sellia.

Duplex
cathedra
iudicio-
rum Dei.

Lucæ 21.

Matth. 25.

In extre-
mo iudi-
cio nemo
se à culpa
& à pœnâ
excusare
poterit.
1. Reg. 2.

Sapien. 9.

Ibidem
cap. 4.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Nunc iudicium est mundi.

Ostenditur in Cruce Sancta peragi iudicium misericordie, non rigide iustitiæ.

In extre-
mo iudi-
cio Arca
& Crux
compara-
bunt.

2. Dorothe.

In mundano tribunali, nullum sine præiudici citatione iudicium fieri solet. Ne aut infons condemnatur, dum falsis calumniatorum instantijs, nemo est, qui respondeat: aut certè reus absoluitur, dum nemo sciat, quò tempore ad virgendam causam, & nocentem criminis conuincendum, sistendum sit. In supremo pariter Dei subsellio, antequam delinquens iudicabitur mundus, duo signa præcurrere debent. Scilicet; Arca veteris testamenti, & crux Sancta legis gratiæ. Ita insinuat Sanctus Dorotheus Martyr in Synop'i, capite de Ieremiā, in tomo 7. Bibliothecæ secundæ editionis. Veniet inquit Legiflator ex Sion, cum potentia, & signum aduentus eius erit vobis, quandò vniuersæ gentes lignum adorabunt. Vbi omnes Sancti Doctores, per lignum, intelligunt Arcam vete-

ris testamenti, & crucem Sanctam Christi. Quod fortasse significare voluit D. Ioannes Apocal. 21. num. 19. *Et apertum est inquit templum Dei in caelo, & visa est Arca testamenti eius, in templo eius.* Quorū autem Arca illa veteris testamenti, in extremo Dei iudicio sit affutura, cum sanctā cruce, multas congruentias congerunt Doctores Sancti. Primò, ad maiorem illius extremi iudicij celebritatem. Nam sicut in die iudicij aperiendi sunt libri, in quibus cuiuslibet hominis etiam occultissimè patrata scelera, scripta continentur. Ita quoq; vtriusque legis præcipua monumenta, Arca nimirum, & crux sancta palam statuenda, ubi præcepta timoris, & amoris Dei, quibus Iudæus atq; Christianus subiacebat, ostendantur: ut sic ex suis quisque tabulis iudicetur. Secundò, ad har-

Apocal. 21

placabilis feneritatem iudicis, admiratus Ieremias exclamat: *O mure Domini, usquequod non quiesces? Ingrederemur in vaginam tuam, refrigerare, & file. Quasi diceret: cessaiam, ne in plagas rotatus, huc atq; illuc diutius verferis.*

Alteram ad iudicandum Cathedram, Christus Dominus voluit habere, crucem sanctam. Hoc videtur scriptura sacra innuere: *Stans inquit super gradum lignum, quem fecerat ad loquendum.* In quibus verbis, ad literam significatur Esdras, qui librum legis diuinæ, coram omni multitudine, stans in ligneo subsellio recensuit, Beda.

autem lib. 3. cap. 26. in hunc locum, in sensu mystico, intelligit quemlibet predicatorem, stantem in gradu ligneo, hoc est; singulari Dominice Passionis imitatione eminentem. Accommodatius tamen

Tertullia. libro aduersus Gnosticos c. 12. in hoc loco exponit Christum Dominum, de gradu ligneo, hoc est; de cruce suam mundum iudicantem, & legem suam omni populo annuntiantem. In hac Cathedra Christus iudicans, non potest non fauorabilem sententiam ferre. Ad quod respuerunt Doctores Ecclesie, qui locum illum Evangelistæ: *Ecce sp. n. s. venit, ex ore ob-*

nam ei. de extremo iudicio diuino interpretantur. Vt Origenes tract. 32. in Matr. Hilarius ibidem Canone 27. Chrysostomus Homil. 69. Auctor operis imperfecti Homil. 32. Augustinus Ser. 22. de verbis Domini. Qui tamen nullam iudicis faciunt mentionem, sed sponsi duntaxat; cum tamen sponso, cum iudice, thalamo cum tribunali, nuptialibus sedibus, cum minacibus rubis, nihil sit commune. Puto eam de causâ, quia volebant exprimere, non iudicium illud extremum, quod cum summo tremore perageretur, sed iudicium misericordie diuinæ, quod in cruce Sanctæ fit. Ad quod iudicium Christus Dominus, non tam seueritatem iudicis; quam potius benignitatem sponsi allaturus est. Vt nemo reus ad illum accedere trepidet; nemo nisi quem sua iniquitas condemnat, timeat compedes ferreos; Sed potius speret annulos nuptiales. Nam cathedram hanc conscendit Christus Dominus, non vt perdat, sed vt absoluat reum: hoc suadet scriptura sacra, cum dicitur: *Pater non iudicat quempiam, sed omne iudicium dedit filio.* Cuius rei statim assignat rationem Sacer textus: *Quia filius hominis est.* Quam etiam rationem tangit S. Bernardus Sermon. 73. in Cantica. Non inquit

quia filius, sed quia filius hominis est, Pater omne iudicium dedit filio. O verè Patrem misericordiarum! vult per hominem homines iudicari; quod in tantâ trepidatione, & perturbatione malorum, electis fiduciam præstaret naturæ similitudo: immo filiationis. Quid enim Patrem reum magis liberasset, quàm si in filium iudicem incidisset.

Cum Iacob in Mesopotamiâ peregrinus Rachelem vidit, *elevatâ voce* inquit *sacer textus, fleuit.* Sed vnde obsecro hæ lachrymæ profluerent? cum tanta Iacobo exultandi occasio daretur. Respondent Hebræi apud Lyrannum, quia recordabatur olim seruum Abraham, tam diuitem ad Mesopotamiam accessisse, vt Rebeccam ipsi occurrentem, multis muneribus locupletauerit; se autem tam pauperem in Mesopotamiâ exulare, vt vix quicquam haberet, quod Rachel loco muneris offerre posset. Tristatur autem grandis amor, quoties grandia dare prohibetur. Multa dare hinc iubebat charitas, illinc verò prohibebat paupertas. Inter hæc ergo dilatus certamina Iacob, lachrymabatur. Hoc equidem Symbolo non obscurè adumbrabatur Christus Dominus, qui quamdiu tempus non erat, sua hominibus dona liberaliter conferendi, tristis fuit usque ad mortem. Lachrymas dabat gemmis iustissimabilibus pretiosiores; quia quamdiu rivos sanguinis sui non effudit, ac si, nihil adhuc ad salutem hominum contulisset; idè quodam veluti martore obruebatur. Sed postquam Cathedram suam conscendit, scilicet; thronum sacratissimæ crucis, laus iam humanitatem suam & clementiam in omnes diffundit. Vt merito dicat Propheta, & ore præconis inclamer: *Latentur & exultant gentes.* Quasi diceret: si plangent ante hominem confessi latrones; latentur autem Deum confessi fideles. Si enim homo iudicet, exigit à latrone confessionem tortor, & timor: immò aliquando confessionem premit timor, exigit dolor. Et ille qui plangit in tormentis, timet autem occidendi confessus, portat tormenta quantum potest, & si victus dolore fuerit, profertur ad mortem vocem suam. Nusquam ergò lætus, nusquam exultans; antequam confiteatur, exarat yngulâ; cum confessus fuerit, damnat carnifex, ducitur miser ubique. *Sed latentur, & exultant gentes.* Vnde? per ipsam confessionem: Quare? quia bonus est Deus, cui confitentur. Ad hoc exigit confessionem, vt liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem, vt puniat superbum. Ergo tristis esto, antequam sis ante tribunal Christi crucis; sed confessus exulta: iam enim

cordiarum! vult per hominem homines iudicari; quod in tantâ trepidatione, & perturbatione malorum, electis fiduciam præstaret naturæ similitudo: immo filiationis. Quid enim Patrem reum magis liberasset, quàm si in filium iudicem incidisset.

Cum Iacob in Mesopotamiâ peregrinus Rachelem vidit, *elevatâ voce* inquit *sacer textus, fleuit.* Sed vnde obsecro hæ lachrymæ profluerent? cum tanta Iacobo exultandi occasio daretur. Respondent Hebræi apud Lyrannum, quia recordabatur olim seruum Abraham, tam diuitem ad Mesopotamiam accessisse, vt Rebeccam ipsi occurrentem, multis muneribus locupletauerit; se autem tam pauperem in Mesopotamiâ exulare, vt vix quicquam haberet, quod Rachel loco muneris offerre posset. Tristatur autem grandis amor, quoties grandia dare prohibetur. Multa dare hinc iubebat charitas, illinc verò prohibebat paupertas. Inter hæc ergo dilatus certamina Iacob, lachrymabatur. Hoc equidem Symbolo non obscurè adumbrabatur Christus Dominus, qui quamdiu tempus non erat, sua hominibus dona liberaliter conferendi, tristis fuit usque ad mortem. Lachrymas dabat gemmis iustissimabilibus pretiosiores; quia quamdiu rivos sanguinis sui non effudit, ac si, nihil adhuc ad salutem hominum contulisset; idè quodam veluti martore obruebatur. Sed postquam Cathedram suam conscendit, scilicet; thronum sacratissimæ crucis, laus iam humanitatem suam & clementiam in omnes diffundit. Vt merito dicat Propheta, & ore præconis inclamer: *Latentur & exultant gentes.* Quasi diceret: si plangent ante hominem confessi latrones; latentur autem Deum confessi fideles. Si enim homo iudicet, exigit à latrone confessionem tortor, & timor: immò aliquando confessionem premit timor, exigit dolor. Et ille qui plangit in tormentis, timet autem occidendi confessus, portat tormenta quantum potest, & si victus dolore fuerit, profertur ad mortem vocem suam. Nusquam ergò lætus, nusquam exultans; antequam confiteatur, exarat yngulâ; cum confessus fuerit, damnat carnifex, ducitur miser ubique. *Sed latentur, & exultant gentes.* Vnde? per ipsam confessionem: Quare? quia bonus est Deus, cui confitentur. Ad hoc exigit confessionem, vt liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem, vt puniat superbum. Ergo tristis esto, antequam sis ante tribunal Christi crucis; sed confessus exulta: iam enim

cordiarum! vult per hominem homines iudicari; quod in tantâ trepidatione, & perturbatione malorum, electis fiduciam præstaret naturæ similitudo: immo filiationis. Quid enim Patrem reum magis liberasset, quàm si in filium iudicem incidisset.

Cum Iacob in Mesopotamiâ peregrinus Rachelem vidit, *elevatâ voce* inquit *sacer textus, fleuit.* Sed vnde obsecro hæ lachrymæ profluerent? cum tanta Iacobo exultandi occasio daretur. Respondent Hebræi apud Lyrannum, quia recordabatur olim seruum Abraham, tam diuitem ad Mesopotamiam accessisse, vt Rebeccam ipsi occurrentem, multis muneribus locupletauerit; se autem tam pauperem in Mesopotamiâ exulare, vt vix quicquam haberet, quod Rachel loco muneris offerre posset. Tristatur autem grandis amor, quoties grandia dare prohibetur. Multa dare hinc iubebat charitas, illinc verò prohibebat paupertas. Inter hæc ergo dilatus certamina Iacob, lachrymabatur. Hoc equidem Symbolo non obscurè adumbrabatur Christus Dominus, qui quamdiu tempus non erat, sua hominibus dona liberaliter conferendi, tristis fuit usque ad mortem. Lachrymas dabat gemmis iustissimabilibus pretiosiores; quia quamdiu rivos sanguinis sui non effudit, ac si, nihil adhuc ad salutem hominum contulisset; idè quodam veluti martore obruebatur. Sed postquam Cathedram suam conscendit, scilicet; thronum sacratissimæ crucis, laus iam humanitatem suam & clementiam in omnes diffundit. Vt merito dicat Propheta, & ore præconis inclamer: *Latentur & exultant gentes.* Quasi diceret: si plangent ante hominem confessi latrones; latentur autem Deum confessi fideles. Si enim homo iudicet, exigit à latrone confessionem tortor, & timor: immò aliquando confessionem premit timor, exigit dolor. Et ille qui plangit in tormentis, timet autem occidendi confessus, portat tormenta quantum potest, & si victus dolore fuerit, profertur ad mortem vocem suam. Nusquam ergò lætus, nusquam exultans; antequam confiteatur, exarat yngulâ; cum confessus fuerit, damnat carnifex, ducitur miser ubique. *Sed latentur, & exultant gentes.* Vnde? per ipsam confessionem: Quare? quia bonus est Deus, cui confitentur. Ad hoc exigit confessionem, vt liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem, vt puniat superbum. Ergo tristis esto, antequam sis ante tribunal Christi crucis; sed confessus exulta: iam enim

Gen. 28.

Psal. 66.

sanaberis. Non confitentis conscientia, sanem collegerat, apostema rumuerat, cruciabat te, requiescere non sinebat. Adhibet medicus causticis de Cathedra Sacratissimæ crucis fomenta verborum, adhibet medicinale ferrum in correptione tribulationis. Tu miser peccator cognosce medici manum, confitere coram benigno iudice, patratum scelus, exeat in confessione, & desuat omnis sanies: Et tunc primum plenam animo concipies lætitiā. Ad quam regius vates inuitat, vnumquēque mortalium, *Latentur inquit, & exultant gentes, quoniam iudicat populos in agustate, quasi diceret: Quid valebit calliditas accusatoris, coram iudice crucifixi, ubi testis aderit delinquentis conscientia. Vbi iudex, non querit testem. Nec vllum patitur te aduocatū habere. Sed agere debetis causam tuam, & defensor, & penitens: & exorator veniæ confitentis, & iudex simul innocentis.*

Psal. 66.

Christi in cruce se-
det tunc
exercere
nō potest.

Deut. 32.

Oleaster.

Idem.

Isaie 1.

Solæ à verâ fide alienæ gentes, quia peruersæ erant, meritò suæ prauitatis & peruersitatis iudicem venturū timebant. Sed venit iam manus ipsius Saluatoris, extensa est misericorditer in populos, dirigantur felicissimâ eius gubernatione, & ambulent rectam viam. Quid ergo timeant Christiani venturum iudicem, quem prius cognouerunt correctorem. Nam postquam Dei Filius in Cathedra Sanctæ Crucis refedit, seueritatem suam in hominem peccantem, nequaquam exercere potest, iuxta illud Moysis: *Iudicabit Dominus populum suum, & in seruis suis miserabitur.* Quæ verba Oleaster in hunc modum vertit: *Super seruos suos penitebit eum.* Quasi Deus, ubi minimam peccatori infligit ultionem, si postea penitentem viderit, ita doleat; vt statim eam non illatam veller, sed potius reuocatam. Vnde dicit Oleaster. *Alia inquit Dei nostri dignatio, vt cum malorum peniteat, quæ tamen iusto nobis iudicio infligit. Quem quæso non peniteat peccatorum suorum, postquam videt Deum penitere penarum.* Nam quoties Deus mala penarum nobis infligit, toties in eius mente quidam veluti dissidentium affectionum (vt ita loquar) exoritur conflictus. Nam tunc iustitia de vindictâ exultat, misericordia verò de punitione tristatur. Quem conflictu satis ipse Deus mihi expressisse videtur, illis verbis, apud Isaïam Prophetam: *Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimico meo.* Vbi nouum loquendi modum, quis non miretur? particulam dolentis Heu, cum verbo exultantis, consolabor, copulari. Quis enim vnquam dum consolatur, su-

spiret? Quis dum lætitiā profert, erumpit in gemitus? Quis dum triumphat gaudio, liquefit in lachrymas? nisi ille Iudex simul & clementissimus Pater, Christus Dominus. Qui vt Iudex lætatur, de reorum supplicio; simul tamen vt Pater, filiorum exitium lamentatur. Ita locum hunc exponit S. Hieronymus. *Plangit inquit clementissimus Pater, Princeps delinquentes, & hostes suos vocat, & inimicos appellat, quod penitentem, nolint, agere penitentem.* Vbi S. Hieronymus duo notat. Primum Deum vocare hostes, non propter suam offensam, sed propter eorum perditionem. Alterum, illam particulam Heu, plangentis esse, non insultantis. Neque dissentit Isidorus, dum illa verba: *Heu consolabor*; ita vertit: *cogor me consolari.* Quasi Deus hanc consolationem, homines puniendo, inuitus capiat.

Christi de
punit pec-
catores,
lætatus ve
iudex, tri-
statur ve-
rò vt Pater

S. Hiero.

Isidorus.

Hæne mi-
hi mise-
rabilius.

Et certè mouet imprimis Christum Dominum, vt postquam Cathedram crucis sanctæ conscendit, non amplius seuerè puniat hominem; Mouet illum inquam, summa fragilitatis humanæ miseria. Homine enim quid miserius esse potest? cuius tota vita adeo tenuissimo pendet filo, vt in ictu oculi præcidi queat. cuius totum robur culice debilius, vnico pestiferæ auræ flatu eneruatur, atque penitus absumitur. Non enim opes, non purpura, non sceptrum, non bella hominem reddunt potentem; Nam quot, opibus circumfluentes, atque omni genere diuitiarum abundantes, saculum suum, non alterum vidit? Quot, cum vitâ simul purpuram possidere, quin illam post mortem annalem redderent, ac diuturniorem? Quot Regum, vix ad nos nomina delata sunt, vt tantum dicere possemus, fuisse? Quot, bellatorum fama suo extincta sanguine, ipsis vel oppugnatæ urbiū fossis, vel mediâ in acie sepulta est. Quia huic diuitiæ, obsolescit purpura, sceptrum perit, & militaris gloria consenescit; propterea, quod exiguo humanæ fragilitatis nitantur fundamento. Iam verò ubi plurimum est miseriæ, aliquantum seueritatis ostendere, ferinum est, non humanum, Christus ergo cum sit humanitatis plenus, super miseros mundi incolas, non vult se ostendere seuerum, sed clementem: quia vera humanitas postulat, vt miseris misericordia conferatur. Talem se exhibuit quondam Iosue Gabæonitis, quos cum videret miserandâ illuvie deformes, benè sperare iussit. Et innotuit, (inquit sacer textus) pollicitus est, vt non occiderentur. Vbi fraudulentis tam acriter parcen-

Magna ho-
minis mi-
seria exu-
git, vt
Christi se
illi beni-
gnum ex-
hiberet.

Iosue 9.

9. Ambrosio
Elisai ele-
moria in
Syria.

4. Reg. 6.

Peccator
non amicus
Dei.

Indie, 20.

parcendo, & condolendo, non arguitur
ut præceptum; sed laudatur ut misericors
à S. Ambrosio lib. 3. Offic. cap. 10. Non vi-
superanda inquit facilitas, sed laudanda bonitas.
Talem se & Syris præstitit Elisæus, quos
cum haberet in Samariam inclusos, & in
captiuitatem redactos, atque cæcitate
percussos, tantum abfuit, ut eos grauioribus
plagis oneraret, ut potius liberalibus
epulis exceperit, nec occidi permis-
sit, sed in patriam remitti imperauit.
4. Reg. 6. Apposita est ei (inquit textus) magna ciborum
præparatio, & biberunt, & comoderunt, & di-
miserunt eos, abieruntque ad Dominum suum, & ultra
non venerunt latrones Syria in terram Israël. Quod
beneficium hostibus ab Elisæo præstitum,
in tantam eos vertit gratitudinem, ut
cum antea Samariam crebris irruptionibus
inuasissent, eam non amplius infestarent.
Quasi plus Syros vnus Elisæi mi-
sericordia, quam totius Israël potentia
repressisset. Ex quo Elisæi factum patet,
in miseros, quamuis alias sint hostes, mi-
sericordiam exercendam esse, non seui-
ritiam. Peccator (ut communis Theologo-
rum fert opinio, est non amicus Dei,
propter quod despici, & puniri meretur.
Sed quia miser est, æquum, ut Christus
Dominus de cruce sancta iudicans, mi-
sericordiam ipsi præbeat. Crux enim san-
cta solatium miseris, leuamen afflictis, fa-
cta est. proinde & qui in cruce pepen-
dit, misericors in peccatorem esse debet.
Alterum, quod Christum Dominum
stimulat, ut de cruce iudicans, cum pec-
catoribus benignè se gerat, est: quia
peccator in sola cruce Christi, suæ quæ-
rit salutis remedium. Si ergo ibi negata
fuerit misericordia, est amplius quod se ver-
tat, non habebit. Quod pulchrè figura-
runt illi tabitarum nuntij, qui potentissi-
mo Ammonitarum exercitu perterriti,
miserant ad Saulem Regem Israëlitarum,
rogatum auxilium. Quibus responderunt
Israhelites. Sic dicetis viris, qui sunt in labes Ga-
laad; cras erit vobis salus, cum incaluerit Sol. En
quæ legatio, & quæ nuntiatio? Promittunt
Iabitis Israhelites in crastinum, non solum
præsidium (nam hoc poterat ab hostibus
eludi, atque repelli) sed etiam salutem:
quasi non solum iuuandi sint, sed omni-
no liberandi. Nec mirum: quod Saul de-
tentis in obsidione Iabitis, tam celeriter
subsidiū ferre potuerit; quia Deus
ipse illius exercitum instruebat: Ascendite
inquit contra filios Benjamin: cras enim tradam
eos in manus vestras. Si enim Cyrus Persarum,
Dariusque Medorum Reges, vnā no-
te & repentini in Babylonem irruerunt,

& Regem Balthasarem ludis, epulisque va-
cantem, nec quidquam de subita hostium
irruptione sentientem, obruncarunt.
ut dicit sacer textus: Eadem nocte interfectus
est Balthazar Rex Chaldaeorum, & Darius Medus
successit in Regnum. Si Samaria à Rege Syriæ
obsessa, tantā annonæ penuriā laborauit,
ut suis inclusæ matres filijs epularentur,
4. Reg. 6. num. 28. Quibus subito tanta
frumenti abundantia promissa fuit, in
crastinum affutura, quantā ne auidissi-
mi quidem ciues, desiderarent. Cras in-
quit Elisæus, modum similes vno statere erit, &
duo modj hordei statere vno in porta Samaria.
Quid mirum, quod cum bellorum alea,
tam citò immutetur, Saul quoque Deo
ipso auxiliante, miseris Iabitis in crasti-
num statim, auxilium ferre potuit.

Sed inquirunt hic Doctores, quid
mysticè significant hæc verba, Cras erit
vobis salus, cum Sol incaluerit. Quorum ver-
borum duplex sensus potest esse mysti-
cus, vnus, moralis seu tropologicus.
Atque in hoc sensu locum hunc exponit,
Petrus Damianus lib. 6. Epistolarum Epi-
stolâ 5. Cum inquit mens per desideria penitus
tabescentia, iam in se reuersa, ad conditoris sui desi-
derium recalcet; cum torpore negligentia dese-
rit, & frigus insensibilitatis pristina, flammâ San-
cti amoris accendit; tunc velut incaluisse Sole,
victoria de hostibus sumitur. & obsessa ciuitas super-
bi Regis manibus liberatur: diuinitus Spiritus ra-
dio vestris animis incaluisse, certa nobis salus,
non solum promittitur, sed confertur. Dies igitur
crastinus, est diuinæ visitationis ad-
uentus; quia tentatis electis, diuini auxi-
lij splendor valde vicinus est. Sic illum
descripsit Propheta inquit: Prope est Do-
minus omnibus inuocantibus eum in veritate. Al-
ter sensus est allegoricus, quem tenet Hu-
go Cardinalis, verba hæc exponens de
Christo nascituro iuxta illud Gen. 30. n. 33.
Respondet mihi cras iustitia mea. Sed non mi-
nus aptè verba hæc intelligi possunt, de
Christo in cruce pendente. Rectè enim
Christus Dominus, dicitur nostra salus,
nobis in crastinum affutura, cum Sol in-
caluerit. Nam imprimis æternus Pater
Christum Dominum vocat salutem Isa. 49.
num. 6. Ecce inquit dedi te in lucem gentium,
ut sis salus mea, vsq; ad extremum terræ. Vbi
Christus Dominus vocatur salus Patris,
non quod eum saluet, sed quod ab eo mit-
tatur ad saluandum gentes: vel quod salu-
tem nostram tanti faciat æternus Pater, ut
suam propriam appellet. Hanc salutem
desiderabat Iacob Patriarcha, loquens de
tribu Dan Gen. 49. num. 18. Salutare tuum
expectabo Domine. Quasi diceret: interprete

Daniel, 5.

Matres
filij ve-
scuntur.

4. Reg. 7.

Isaia 3.

Petrus
Damianus

Psal. 144.

Hugo.

Genes. 30.

Isaia 49.

Gen. 49.

Lyra.

Lyra.

Isaia 3.

Christus in
cruce sa-
lus
salutis
amoris
incaluit.

Lyra: Non ego illud ferale monstrum, de hac
tribu nasciturum, nempe Antichristum expectabo,
sed potius illud salutare verbum, æterni Patris Fi-
lium, qui humana generi medetur. Ad hanc
omnipotentem verbi incarnati vim, respec-
xit Salomon, Sapientiz 16. num. 12. in-
quiens: neq; herba, neq; malagma sanauit eos,
sed tuus Domine sermo, qui sanat omnia. Quasi
nullus sit adeo lethalis morbus, siue men-
tis, siue corporis, qui ab hoc verbo de
cruce sancta pendente, non sanetur. Di-
citur Christus Dominus Index in Cathedra
crucis sedens, salus in crastinum af-
futura, propter miram celeritatem, quâ
Christus Dominus misero hominum ge-
neri succurrit. Vnde Isaia 8. num. 3. à ce-
leritate describitur. Voca nomen eius acce-
lera, spolia detrahe, festina prædare. Nam sicut nemo
sui obliuiscitur; Ita neq; Christus Domi-
nus suæ celeritatis, quâ salutem homini-
bus afferre solet, obliuisci potest. In cruce
sanctâ Catholici vobis salus promissa
est, cum Sol incaluerit; hoc est; post-
quam illam Christus Dominus conscen-
dit. Sicut enim Sol, ad supremum mun-
di verticem euectus, calidiores radios in
terram vibrat, quibus aeris nebulas absumit,
& umbras nemorum extinguit, &
clarissimâ luce mundum compler, atque
illustrat. Ita Christus Dominus, euectus
in crucem, maiores sui amoris flammæ
eiectus est in mundum, quibus homi-
num pectora accendit, & peccatorum
caligines aroleuit, & totius humani ge-
neris salutem reparauit. Vnde non sine
mysterio, promissa fuit salus, non cum
splenderet Sol, sed cum incaluerit. Quia
Christus Dominus in cruce euectus, non
tam inclauit, quam incaluit. Reuera
enim omnis ille fulgor maiestatis, in quan-
dam humilitatis nubem conditus, & pas-
sionis caligine obductus, quandam velut
eclipsim patiebatur: multo sanè mira-
biliorem, quam illam, quâ Sol in ipsâ me-
ridiè obtenebratus apparuit; nihilominus
feruor ille charitatis, multo vehementior
exstiguabat. Salus igitur mundo promit-
tebatur, Sole non tam splendescente,
quàm efferuescente.

Quod si in solâ cruce sanctâ Chri-
stus Dominus, perfectissimo amoris igne
incaluit, quomodo de hac Cathedra iu-
dicans, homini seuerus esse potest? Libe-
rum profecto sciat se fore, quisquis ad
crucem sanctam iudicandus accedit. Ne-
que iam in crastinum misericors Index
differt suam clementiam, sed hodiè statim
crucifigentibus se, & confugientibus ad-
se, illam promittit. Quoniam ad latro-

nem confitentem sic locutus est. Hodie in-
quit mecum eris in paradiso. Dies enim eta-
tinus ante Christi natiuitatem fuit: quia
ibi Deus ad puniendum procliuor, ad par-
cendum tardior, suam semper differebat
misericordiam in crastinum. Sed post-
quam Christus Dominus Cathedram cru-
cis sanctæ conscendit, totum tempus cra-
stinum, in hodiernum mutatum est, ut
statim apud Christum Iudicem, omnibus
præsto sit misericordia. Quod pulchrè
figurauit Deus, qui puniendus olim Davi-
dis insolentiam, triduanam in populum
pestem minatus est. 2. Reg. 24. num. 13.
Tribus inquit diebus erit pestilentia in terra. Pro-
diens igitur Angelus ad ultionem, exe-
quendam; immisit; (inquit textus) pestilen-
tiam in Israël, de mane, vsq; ad tempus constitu-
tum. Septuaginta verò legunt, de mane, vsq;
ad horam prandij. Quæ lectio placuit Ori-
geni, Theodoro, Ambrosio: vbi enim
Sol incaluerit, ipso meridie, subito An-
gelus à punitione defecit, & mucrone in
vaginam recondito, à plagâ cessauit. Nam
misertus est Dominus (addit textus) super affli-
ctionem; & ait Angelo percutiente populum, suffi-
cit: nunc contine manum tuam. Quid est ob-
secro? Cur plaga vsq; ad tertium diem
extendenda, in illo primò meridie inhi-
beretur? Credo, quia illa hora, figurabat
illam meridianam, in quâ Christus Domi-
nus crucem subiens; nouo amoris incen-
dio conflagrauit. Sole autem misericor-
diæ diuinæ incaluisse, necesse erat, ut
iustitiæ diuinæ calor refrigesceret, pec-
cata omnia interirent, atq; perfecta hu-
mano generi salus redderetur. Non igitur
à Christo in cruce iudicante, in cra-
stinum vobis salus promittitur, sed hodiè
statim ad crucem Christi verè confugien-
tibus datur. O Magnum sanctæ crucis
præconium! vinctas in hac Cathedra ha-
bet Cœlestis Index manus, ut neminem
puniat, sed omnibus offensam condonet.

Grauiissimi Doctores de quatuor li-
gnis crucem factam fuisse compositam as-
serunt, nimirum ex Palmâ, Cedro, Cu-
presso, & Oliuâ. Quod expressit Glossa
in Clementinâ primâ, de Trinitate, illo
Carminè:

Ligna crucis, Palma, Cedrus, Cupressus, Oliua.
Sub singulis istis lignis specialia de-
litescunt arcana. Palma enim apud omnes
nationes, victoriam exprimit, quàm per
crucem sanctam habemus. 1. Corint. 15.
Qui dedit nobis victoriam, per IESVM Christum.
Cupressus honorifici sepulchri signum est,
propter suam incorruptibilitatem, & gra-
tium odorem; quale fuit sepulchrum
Chri-

Lucæ 13.

Ante Chri-
sti Natiui-
tatem fuit
dies crasti-
nus, post
passionem
vero factus
est hodi-
ernus.

2. Reg. 24.

LXX.

Origenes
Theodor.

Cruz San-
ta ex lignis
composita.

1. Cor. 15.

Y 2

Christi dicente *Isaiâ. Et erit sepulchrum illius gloriosum.* Cedrus fugandi, immò & occidendi venenosos angues vim habet; quam virtutem Apostolus agnuit in cruce Domini Rom. 8. *De peccato damnatus peccatum.* Oliva denique, pacis Symbolum semper fuit, quam in cruce sanctâ Christus attulit Colofs. 11. *Pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in terris, siue quæ in calis sunt.* O felix Cathedra Christi iudicantis, in qua iusticia cedit misericordiz, & ultimata sententia, pro pœnâ, veniam decernit.

Iudicium igitur in cruce sanctâ, mundi iam nunc est. Sed iudicium misericordiz, non rigidz iustitiz. Quia in hoc gradu incaluit Sol cœlestis, ita vt nemini ra-

dius clementiæ deesse possit. Bonam
proinde spem concipiat mundus, quia
causâ suâ non cader. sed ex fauorabili
triumphabit. Latus ante Iudicem cruci-
fixum compareat : quia si patrocinium
quærit, Patrem habet : si protectorem,
Dominum habet : si defensorem, Advo-
catum habet : si condonatorem eriminis,
Iudicem misericordiæ habet. Constitute-
tur ergo tibi populi Deus, lætentur &
exultent gentes, quoniam iudicas in æqui-
tate, & nos dum ad crucem tuam San-
ctam supplices accedimus, reis ignosce,
miseris condona, peccantes absol-
ue, & omnes per crucis virtu-
tem, in cœleste capito-
lium trahere.

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Ego si exaltatus fuero, omnia traham ad me.

*Christus Cruci affixus, omnia quæ sunt in cælo,
& in terrâ ad se traxit.*

Panthera videtur, quoddam Pantheram in
densissimis Sylvis vagantem, anima-
lia vndequeque accurrit; turmatim ve-
lut pedissequæ comitantur: Sed facili-
ter illius rationem assignant naturalistæ,
asserentes Pantheras esse odoratas, pro-
inde cum Panthera cæteris animalibus
bene oleat, illo odore mirifice recreata
animalia in eius rapiuntur comitatum.
Portento simile habetur, quod magnes
ferrum ad se trahat. propter quoddam San-
cto Bernardo Serm. 16. in Sabbato post
primam Dominicam Quadragesimæ, af-
similatur humilitati. quæ etiam vim quan-

Humilis- dam magneticam habere videtur, tra-
him ma- hendi ad se gratiam Dei : Sicut inquit ma-
gneticam gnes attrahit ferrum, sic humilitas fontem gratiae ad
habet. se attrahit. Sed & huius rei facilis habetur
S. Bernar. solutio, ex occultis Philosophorum arca-
nismis, qui docent ex magnete virtutem, quendam occultam emanare, eamq; per
Virtu ma- medium diffundi, quæ ubi in ferrum in-
gnetis per cidit, in poros eius se insinuat, & sic il-
mediu dif- lud ad Magnetem trahit. In stuporem rap-
fusæ, & in pit non paucos fluminum ex toto orbe
poros fer- ad mare recurrentium, velocissimus mo-
xi illapsa tus. Sed & ista admiratio facile ex ani-
trahit il- mis hominum depellitur : quoniam enim
lud. ex mari originem suam ducunt, ad illud
Flumina quod redeant, necesse est. Verum, vt
gur in ma- Christus in cruce exaltatus omnia trahat
ge resurgit. ad seipsum, hoc iam captum hominum

excedit. Si enim & bone Iasus, caput
tuum acutissimis spinis vulneratum, &
usq; ad ipsum cerebrum perforatum non
esset: si omnibus vestimentis exutus, nu-
dus non penderes: si manus tuae ferreis
clavis ligno crucis potenter affixæ, non-
essent: facile concederem, quod omnia
ad te trahere posses. Nunc verò, cum
ne quidem pedes de scabello crucis at-
tollere valeas, cum stillante de latere
perfosso sanguine, penè exanimis in cruce
pendeas, cum tibi nullus adsit splen-
dor, sed omnia membra vulneribus lau-
ciata, quomodò aliquid ad te trahere
potes. Si aulicorum comitatu stipatus
esses, non mirum: sic facile ad te omnes
traherentur homines, siquidem tria hæc,
splendor, opes, & potentia, omnium de-
vinctos reddunt animos. Nunc verò, cum
inter duos latrones medius pendeas, quis
ad te præsumet accedere? cum eiusmodi
conversacionem omnes erubescant, &
procul fugiant. Vnus Archimedes Syra-
cusanus Matheseos peritissimus, coram
Hierone Syracusanorum Rege, iactare
ausus est illud paradoxum, quod si mun-
dus alteram terram haberet, hanc illuc
posset adducere. vel ut apud Pappium ha-
beretur: Da mihi, ubi consistam, & moue-
bo terram. Cumq; Hiero admiratus ro-
garet: ut tantæ confidentiæ periculum
faceret, Archimedes emptam è naubus
regiæ

Tria an-
mos houn
maximè
deuincuz

Archimede.
da 1882.
gia de Ma-
thesi.

regijs vnâ, & in siccum littus educatâ,
grauiusque oneratâ, solus machinis suis
ad se tantâ facilitate pertraxit, ac si in
mari velis remisque moueretur. E contra
postea, simili Geometriæ facultate Ale-
xandrinam eiusdem regis nauim, è litto-
re in mare deduxit, quòd totius Siciliæ
vires non poterant, teste Athenæo lib. 5.
cap. 7. Necdùm satis : sed vnica manu
leuâ, & solâ, quinquies millenum mo-
diorum pondus attraxit. Sed quid hoc ad
hodiernam Christi propositionem, qui
non nauem vnâ, aut exiguum pondus,
sed omnia penitus ad se attracturum pol-
licetur. Quod ego in hodiernâ Concio-
ne deducam.

Ut facilius concipiatis ; quomodo
 Christus in cruce sanctâ exaltatus, debuit
 ad se omnia trahere, reuocare vobis in
 memoriam illud Philosophicum Axioma :
Quod est per se tale, ubique, ponatur, semper est
tale. Verbi gratiâ, quia ignis per se est
 calidus, ideo siue ponatur in specubus
 subterraneis, vrit : siue in superficie ter-
 ræ, vrit : siue colloquetur in fornace, siue
 in altari, ubiq; vrit. Ita Christus semper
 fuit potens trahere ad se omnes creaturas
 debebatur Christo, quatenus erat hic ho-
 mo, diuinâ personalitate subsistens, ado-
 ratio patriæ : Quemadmodum docet San-
 ctus Ioan. cap. 5. *Ut omnes honorificent solum*
fiunt honorificant Patrem : qui non honorificat Fi-
lium, non honorificat Patrem, qui misit illum.
 Ex quibus verbis S. Chrysosth. Hom. 38.
 in Ioan. Cyrillus ibidem lib. 3. cap. 34.
 S. August. tract. 24. deducunt, Christum
 etiam specificatiue sumptum, vt homi-
 nem, adorandum esse patriâ. Et ecce
 Christus statim in momento suæ natiui-
 tatis, traxit Beatam Virginem, quæ ea-
 dem adoratione patriæ, quâ adoratur

ponit Damascenus lib. 2. cap. 8. & lib. 4. cap. 3. *Carnem inquit nudam non adoramus, sed carnem Dei, id est, Incarnatum verbum. Et magis illustrat S. August. Ser. 58. de verbis Domini dicens: nisi Christus esset Filius Dei, non esse adorandum et Deum, carnem Christi adorandum esse, quia est a divinitate suscepta, ita ut non alius atque alius, sed unus & idem Deus, & homo adoretur. Cum ergo Beata Virgo optime nosset, Christi humanitatem fuisse unitam verbo, ideo simul cum verbo incarnato, eadem adoratione, & humanitatem eius adorare voluit.*

Nec dum satis : traxit ad hanc adorationem Reges mundi, qui *procedentes adorauerunt eum*, Matth. 2. In stuporem hic rapior : nonne & pastores prout adorauerunt infanculum IESUM ? quis hoc audebit negare ? nonne & Ioseph cernuus ac fuscus humi eundem adorauit ? Quis de hoc dubitet ? Adorauit Sanctissima Mater ; quod enim maiorem cognitionem habebat, eò profundiorē adorationem exhibuit : & tamen soli Reges in Sancto Euangelio dicuntur procedentes Christum in præsepi adorasse. Cuius mysterij non aliam inuenio rationem, nisi ut ex illa Regum humili adoratione, Christi super omnes Reges excellentia, eiusq; vera diuinitas mundo innotesceret. Ita videtur sentire S. Basilium de humanâ Christi generatione Hom. 25. *Magi inquit alienum à Deo genus, & à testamenti gens peregrina, primùm adoratione dignati sunt, quod ex inimicis testimonia longè præstantiora, fideq; digniora essent.* Tacentur itaq; à Sancto Euangelistâ, Mattheis, Iosephi, & pastorum adorationes, ut potè amicorum testimonia ; Regum autem gentilium, qui cunctis retrò annis superstitioni dediti, inimici fuerunt, profervuntur, ut eorum testimonijs fidem mundus denegare non possit. Sic quondam inuidiâ laborabant Nazareni ciues in Christum Dominum : quod enim eos magis patientia cum Christo coniungebat, eò magis illos inuidia ab eodem separabat. Et nihilominus eius doctrinam admirabantur. Matth. 15. *Ducebat eos in Synagogis eorum, ita ut mirarentur, & dicerent, unde huius Sapientia habet, & virtutes.* Minus profectò mirabilis in oculis hominum visus fuisset Sapientia Christi, & virtus eius, si soli eam beneuoli & amici, non autem maleuoli & inuidi mirarentur. His verò eam admirantibus, & suâ admiratione consentientibus, facillè totus mundus in assensum flectitur iuxta illud Ioan. 12. & *mundus totum post illum abiit.* Cooptauit Christus in suam societatem Indam prodito-

Match, 2.

S. Bafli

1- Match

Loan.

rem Lucæ 6. Vocavit discipulos suos & elegit
duodecim ex ipsis, & Iudam Iscariotem, qui fuit
proditor. Cur quæso inter amicos eum ad-
sciuit, quem suum inimicum & prodito-
rem, fore præsciebat? Causam esse reor,
vt domesticus hostis, foret suæ sanctitatis
oculatus testis, eamq; apud Principes Sa-
cerdotum palam testaretur. Quod fecit,
triginta argenteos pro Christo venunda-
to Iudæis referens, Matth. 17. *Pecunia in-
quit tradens sanguinem iustum.* Nemo enim
nisi amens, de tam manifesto Christi pro-
ditoris testimonio dubitare potest. Vt
egregie docet S. Ambrosius lib. 5. in Lu-
cam cap. 6. docens hanc ob causam Iu-
dam collegio Apostolico fuisse adscri-
ptum: *Vt sciretur inquit, quanta sit veritas,
quam nec aduersarius minister infirmat.*
Sed videamus, quidnam Reges illos,
ad tam submissam Christi adorationem,
permonuit? Respondet Abulensis, q. 42.
hoc effecisse dignitatem in vultu pueri IESU
supra humanum modum, per quam appareret illam
esse, qui adorandus erat. Quia Christus Do-
minus, frequenter fulgorem diuinitatis, in
suâ facie relucens ostendere solebat, vt
aliquibus terrorem incuteret. Sicut fecit
quandò intrauit Ierosolymam in templum
Dei, & eiecit omnes vendentes, & ementes in
templo. Matth. 21. Quid causæ, quod vni
Christo, mentas vendendum subuertenti,
& eos, qui negotiationes exercebant fla-
gellanti, nemo resistere ausus fuerit? ful-
gor diuinitatis inaccessæ, tantum illis ter-
rorem incuriebat, vt ne mustitare quidem
auderent. Similiter quandò in horto, at-
mata militum cohors, ad vnum eius ver-
bum in terram, velut aliquo vehementi
fulmine prostrata est, Ioan. 18. *Vt ergo dixit
eis, ego sum, absierunt retrorsum & ceciderunt,
in terram.* Vbi vox illa de ore Dei homi-
nis prolata, maiorem illis timorem incuf-
ferat, quam in acie pognantibus euenire
solet. Aliquibus, verò, per illam vultus
sui maiestatem, incuriebat amorem: si-
cut fecit, quandò vocauit Petrum & An-
dream Matth. 4. *Venite post me: & faciam
vos piscatores hominum.* Similiter quandò vo-
cauit Matthæum: *Sequere me:* Matth. 9.
hos enim omnes clementi suo oculo, &
mirâ in facie eius relucens pulchritu-
dine aspexit, & idè tantum cordibus
eorum impressit amorem, vt illic eum
sequerentur.

Pari modo Christum, cum istis Re-
gibus processisse censet Abulensis, ex eâ
ratione; quia hoc multum conducebat
Maiestatem Christi. Si enim cum Dionysio
Arceopagita, vt Virginem eius Matrem,

agnosceret, illud Deus in Virgine effecit,
vt admirandæ Maiestatis fulgores in facie
eius relucere, cur non etiam in Chri-
sto nato idem præstare debuit, vt reges
eum agnoscerent. Quod manifestè per-
illud verbum *proidentes*, insinuari existi-
mo: indicat enim reges illos, ex vi cuius-
dam supernæ illustrationis ac fulgoris, in
facie Christi relucens, prostratos fuisse,
& quasi languentibus viribus cecidisse.
Et profectò, quem ineffabilis illa Christi
venustas, ad se non traxisset? vix suam
predicationem inchoauerat IESVS, &
statim dicit Sacrum Euangelium: *Mundus*
totus post eum abiit. Ioan. 12. Cuius rationem
reddidit S. Chrysostomus, quia inquit *suauitate
doctrinæ allectus populus, certatum venit ad eum.*
Semper ergò Christus fuit attrahens, sed
maximè istam virtutem attrahentem in
cruce sanctâ probauit, quandò traxit la-
tationem. *hodie mecum eris in paradiso.* Lucæ 23.
quia tunc maximam suam ostendit humi-
litem, quæ ad trahendos hominum ani-
mos est efficacissima. Quando Pompeius
diuinos honores ab Atheniensibus sibi de-
latos recusauit, tunc maximè Dijs co-
quari meruit, teste Plinio Iunior in Pa-
negyrico ad Traianum: *Quatenus aiunt,
te censet hominem, eandem es nobis Deus. Tu de-
hebra non nisi adoraturum intras, tibi maximus ho-
nor excubare pro templis, postibusq; protegi. Sic fa-
cis, vt Dei summum inter homines honorem serues,
cùm deorum ipse sis adeptus.* Quid elegantius
dici potuit? Ad Deitatis honorem Pom-
peius peruenit, recusans deitatem, &
hominem se recognoscens.

Imò, vt de illo fatetur Plinius, quod
alij principes fastu, potentia, armis, oc-
cupare non potuerunt, hoc ipse humili-
tate, suiq; recognitione, sine labore ob-
tinuit. *Ante te princeps fastidio nostri.* & *quo-
dam equalitatis metu, vsum pedum amiserunt; il-
los ergo humeri ceruicibusq; seruorum super ora na-
stra, te fama, te gloria, te cinium pietas. Super-
ipso Principes vehunt, te ad Sydera tollit humus,
mulorum non alta superbaq; sedes. Præclare sa-
nè: non ceruices seruorum, non sublimis
throneus, superbaq; moles euehunt Prin-
cipes; sed humus, sed cinis, sed propriæ
attentio fragilitatis, hæc ad Sydera ipsa
diuinitatis iter pandunt. Sola quippè hu-
milis est, quæ nihil appetendo, totum
quod contemnit adipiscitur. Contemne
ô homo fastum, contemne honores, con-
temne omnem, quæ super homines est,
eminentiam; & his passibus ad deitatem
eueheris. Nam quod olim Plinius more
adulatorum, de Traiano, hoc D. Ambro-
sius verè de Saluatore nostro enuntiat,
super*

super cap. 2. ad Philip. Ipse ait Dominus IESVS
se humiliavit, vt nos eleuaret, & humiliavit vsq;
ad crucem, propter quod exaltauit illum Deus; vt
in nomine eius omne genua flectatur. Quanta fecit
Deus audeo dicere, & non flexi ei genua, sed fle-
xi ea postquàm se humiliavit. Non ergò quan-
dò incarnatus est Dei Filius, non quan-
dò circumcissus, non quandò voce, ope-
re, gestu, manu, consilio, sudore, & la-
bore predicationis, omnes ad se attra-
here curabat, sed quandò in cruce san-
ctâ exaltatus pendit, tanquàm infalli-
bili quadam violentiâ, omnia ad se attra-
xit: quia tunc extremum & vltimum spe-
cimen humilitatis dedit. Traxit tunc ad
sui cognitionem omnia: quia tunc pri-
mum cognitus est, vt Rex regum, Domi-
nus dominantium, & Deus verè incarna-
tus. Siquidem adhuc in cruce positum,
centurio videns ingentiâ miracula, illum
Dei Filium confessus est. Traxit ad sui &
crucis Sanctæ adorationem omnes fide-
les: quia iam omnes Sancti adorant agnumot-
cium.

Non immeritò quispiam indagare
posset, à quonam etiam primo crux san-
cta in terris adorata est. Sed meo iudi-
cio, nemo fortè inficiabitur, id à Beata
Virgine primò præstitum esse. Mouet
imprimis ad hoc asserendum celebri testi-
monio Ruperti, qui docet in primitiua
Ecclesiâ, Christo in cælum ascendente,
B. Virginem idè relictam fuisse, vt esset
forma disciplinæ Christi, & exemplum
perfectionis hominibus: *Oportebat inquit,
MARIAM cum alijs, in primâ illâ Ecclesiâ, religio-
ne & fidei Magistratam esse, cum viduis, & virgi-
nibus, non modò præsentibus, sed & futuris, nonam
& perfectam benè, beatè, viuendo normam &
exemplum demonstrare.* Quod ipsum affirmat
Sophronius, Serm. de Assumptione Vir-
ginis: *Ecce ait IESVS ascendente, cum quibus Vir-
go vacat in Scholâ virtutum, & meditat in lege
mandatorum Dei, vt & ipsa su forma discipline
Christi, & exemplum perfectionis omnibus.* Et
apertè id habetur in reuelationibus San-
ctæ Brigittæ lib. 6. cap. 61. Vbi B. Virgo
in hunc modum loquens introducitur.
Ego quippè per ascensum Filij, longo tempore vixi
in mundo, & hoc voluit Deus, vt visâ patientiâ
mò, & moribus meis, plures anime conuerterentur
ad Deum, Apostoli Dei, & alij electi roboraren-
tur. Ergò cum ad cultum diuinum spe-
cter, vt populus fidelis, crucem sanctam,
tanquàm scabellum pedum Domini ve-
neretur, Beata Virgo vt potè fidei & Re-
ligionis Magistra, in hac adoratione præi-
re debuit, cuius exemplo ceteri, ad cul-
tum crucis mouerentur.

Præterea, eum Christi crux, non
idè solùm adoranda sit, quia represen-
tat crucem, in quâ Christus passus est;
sed etiam quia representat ipsum Christum
cruci affixum, vt habetur definitum
in 6. Synodo Can. 78. & in 7. Synodo
Agor. 7. & in 8. Synodo cap. 3. potissi-
mum ex hac ratione: quia etiam crux
non videatur ex se representare, nisi cru-
cem Christi; nihilominus ex institutione
fidelium, representat etiam ipsum Chri-
stum crucifixum, idè hoc signum crucis,
meritò in Ecclesiâ Sanctâ proponitur
adorandam. Cùm itaque crux, sit res Sa-
cra, & ad diuinum cultum spectans, de-
buit à Beata Virgine adorari. Et quoniam
hæc in primitiua Ecclesiâ erat fidei &
Religionis Magistra, haud negari poterit,
eam primò cruci adorationem exhibuisse,
vt sic exemplo suo alios fideles traxisset,
ad eandem crucem adorandam, quæ
est fidei præsidium, & pacis vexillum, te-
ste Ruperto lib. 6. de diuinis officijs c. 9.
& 12. An non præsidium fidei crux san-
cta, quæ & in summo discrimine homi-
nem illæsum seruare potest, & ex maxi-
mis periculis illæsum eripere.

Pertaxi aliquandò filij Prophetarum,
quod in angustis casibus habitarent, vene-
runt ad Eliseum, & dixerunt ei. *Ecce la-
tus, in quo habitamus coram te, angustus est nobis,
Eamus vsq; ad Iordanem, & tollant singuli de Syl-
ua materiam singulas, & ædificemus nobis ibi lo-
cum ad habitandum.* 4. Reg. 6. Consentit Eli-
seus, & vnâ cum illis abiit ad Iordanem,
cumq; succiderent ligna, vni eorum se-
curis in aquas decidit. Qui præ ingenti
dolore exclamauit: *Heu Domine mi, & hoc
ipsum mutui acceperam.* Misertus Eliseus, præ-
cidit lignum, misisset illuc, & natum ferrum.
Ergone lignum aridum tantæ fuit effica-
ciæ, vt ferrum de imò stagno foras ex-
traxerit? Ita sanè: quia illud lignum,
virtutem crucis ligni figurabat, quâ Chri-
stus omnia ad se attrahitur promitte-
bat. Lignum inquit S. Ephrem in 1. paræ-
nesi, aridum ex mandato Elisei, ferrum securis
de fundo aque extraxit, & genus humanum, quod
corruerat in inferno, mediante cruce sanctâ extra-
xit est, de profundo damnationis. Circumspi-
cite terram, & omnia de illâ Christum in
cruce pendentem ad se traxisse videbitis.
Licet enim Iustinus in explicat: quæst.
Gent. responso 29. hanc sententiam: *Omnia traham ad meipsum, in fine seculi ad-
implendam censeat: cùm inquit omnem*
principatum, potestatem, & virtutem sustulerit.
At verò S. Augustinus, in cruce sanctâ
reapse adimpletam esse contendit, tri-
plicem

Crux non
solum re-
presentat
crucem in
qua Chri-
stus passus
est, sed &
ipsum Chri-
stum cruci-
fixum.

Rupertus.

4. Reg. 6

Tertius B.
illi ferru
natum.

S. Ephrem.

Iustinus.

S. August.

placem explicationem afferens. Primò, per omnia, intelligendo carnem, animam, & spiritum, seu mentem: quia Christus ita nostri amans est, ut non partem aliquam, sed totum hominem ad se attrahere vellet. Secundò, per omnia, intelligendo omnes prædestinatos, quos Christus in cruce traxit per fidem sanctam. Tertiò, per omnia, intelligendo omnia personarum genera: Quia Christus in cruce pendens, ex omni natione, sexu & statu atque conditione, plurimos ad se traxit.

Penetra sagaci consideratione infernum, & inde Christum crucifixum ad se traxisse animaduertes, ut docet S. Cyprianus, qui exponens illa verba Symboli, resurrexit à mortuis, dicit: Rediit victor à mortuis, inferni secum spolia trahens, eduxit eos, qui tenebantur à morte. Ab infimis tandem ad summa, à terrenis ad cœlestia mentem attolle, & ibi Christum trahentem reperies. Vidit quondam Isaias Dominum Deum sedentem super solium, excelsum, & eleuatum: multitudinem adstantium circumquaque Angelorum, innumerabilem; Et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum: ita ut nullus locus vacuus remaneret. Inter quos duos faciem, & pedes Domini obtegebant: Seraphim inquit, stabant super illud: sex alæ uni, & sex alæ alteri: duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. Isaias 6. Cui obsecro Deus, inter Seraphinos occultatur, qui inter Cherubinos aperte sedens describitur Psal. 79. Qui sedes super Cherubim, manifestare: An quia Deus in hac vitâ absconditur amantibus, in futurâ verò Sapientibus, per Cherubinos adumbratis reuelatur? equidem non abs re: Deus enim propter infinitam excellentiam naturaliter videri nequit, iuxta illud 1. Timot. 6. Qui lucem inhabitat inaccessibleem. & Psalmo 17. posuit tenebras latibulum suum. & Job. 26. Qui tenet vultum Solis sui, & expandit super illam nebulam suam. An quia amantium proprium est, venerari; quod præstabant Seraphim velando faciem Dei: Sapientum verò speculari; quod agebant Cherubim, ad ipsam Dei noticiam assurgendo? Id veri similis mihi videtur: Seraphim enim hymnum illum trisagium, Sanctus, Sanctus, Sanctus, canentes; velabant faciem Dei, existimantes se indignos, qui supremam illam Dei Sanctitatem, quam laudabant, intuerentur. An denique opera diuini amoris, qualia sunt opera redemptionis & passionis, adeo excellent operibus diuinæ Sapientie, qualia

Psalmo 79

Dens aut inter Seraphinos occultatur, & inter Cherubinos manifestatur apparet.

1. Timot. 6

Psalmo 17

Job. 26.

dicuntur opera creationis, & gubernationis, ut facilius hæc à nobis, quam illa cognoscantur? Hoc præ alijs assumo: opera enim diuini amoris ea sunt, quæ admirari possumus, assequi non possumus.

Videntes igitur Seraphim Christum Dominum, eâ forma, quâ cruci affigendus erat, obstupescendo tantam Dei erga homines propensionem, ut quasi sui ipsius oblitus, propter redimendum hominem, penitus inaccessâ deitatis maiestate se exuere vellet, velabant facies duabus alis, scilicet pierate & deuotione contegendo iniuriam crucis, & erubescendo, quod Deus tanta pro hominibus pati voluisset. Duabus autem volabant, nimirum auditate & cogitatione, ob desiderium crucis, cupientes tam inappretabili ligno, ob contactum Christi sanguinis, debitum cultum exoluere. volabant Seraphim duabus alis, non illis quidem, quas ad capita habebant, ne ad sublimia tantum anhelare viderentur, neque illis, quas habebant ad pedes, ne viderentur ad sola infima determinati. Sed illis quas habebant, ad mediam cordis sedem. Ad designandum, quod Angeli semper sint parati, ad diuina ascendere, & ad inferiora descendere, secundum Domini voluntatem, inquit Lyranus, ita enim fiebat, ut nullum præceptum diuinum, siue facile, siue difficile, siue gloriosum, siue onerosum, detrectarent, sed ad omnia promptissimi accingerentur.

Seraphim ob gloriam crucis non audebant Christum intueri.

Lyranus.

Quid nobiscum fiet Catholicis? Angeli sancti ob gloriam crucis, Christum, apertis oculis intueri non audent, nos autem ne quidem tanti beneficii memores esse volumus. Tendimus ad æternam gloriam, & crucem Christi erubescimus, quæ sola non tantum finalis, sed etiam meritoria causa æternæ gloriæ habetur. Vnde Christus, ut pati posset, & simul, ut per mortem atque crucem, gloriam sibi acquireret, alligari se in eâ permisit, ut sic ad pacem posset tendere, non solum, ipse, sed simul cum ipso & sui. vteleganter discurre S. Ambrosius Serm. 51. in feria 6. Parasceue: Hodie inquit omne genus hominum, de mortis periculo crucis arbore eripuit, ex quo enim Christus Dominus religatus est in cruce, ex eo nos mundo illecebroso discrimina, velut clauis aure transimus, crucis enim arbor, non solum religatum sibi hominem patriæ representat, sed etiam socios circa se posuit, virtutis sue umbrâ custodit. Perpendite, quod crux sancta, non tantum Christum, qui illi appensus erat, sed & omnes eos, qui voluntate & animo cruci assunt, æternæ patriæ coronantur.

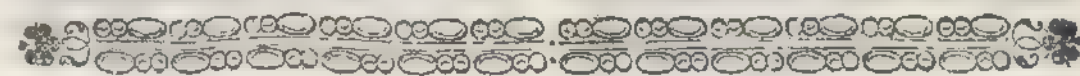
S. Ambrosius.

nandos representat. Vnus latro in cruce veniam & salutem consecutus est, quæ sponte & voluntarie Christi cruci adhesit, misericordiam humiliter postulans, memento mei Domine, dum veneris in regnum tuum. Lucæ 23. Alter verò reiectus, & in æternum repudiatus est, quia à cruce Christi auersus erat, blasphemans: Si tu es Christus salva te ipsum, & nos.

Quoniam igitur Christus in cruce sanctâ exaltatus, trahit ad se omnia de cœlo & de terrâ, eritne aliquis hodiè tanto corde, qui ad crucem sanctam confugere nolit? sine qua hominem saluari prorsus impossibile est, cum in eâ Christi

us omnem efficaciam, & virtutem saluandis omnibus necessariam reposuerit. Ad quod comprobandum, Virginem Sanctam Melchilem adduco: Sciscitari illa volebat, piâ audaciâ ex Christo, per quodnam eius amorem sibi magis conciliaret. Cui respondit Christus, per sanctam crucem inquit: Vbi est crux, ibi est pax, & vbi est pax, ibi est salus. Quod cum ita sit, viuo ipsiusmet Christi oraculo, amplectimini crucem sanctam, Dei gratiam & amorem promerendo, & dabitur vobis pax, & salus æterna.

S. Melchilem.

DIE IMPRESSIONIS, SACRORVM STIGMATVM IN CORPORE. B. FRANCISCI. CONCIO PRIMA.

Ego Stigmata Domini IESU in corpore meo porto.

Vndenam S. Franciscus meruerit, Christi stigmata suo corpori imprimi, ostenditur.

Sub tempus belli Suetici. 1656.

Atebitur opinor non nemo, Generoso militi sub vexillo Ducis, toties per dispendium sanguinis de Patriâ merenti, pulchrius esse instante summo periculo, in acie cadere, quam propriæ vitæ nimum amantem, turpiter campo cedere, & Patriam in vltimum discrimen boni privati causâ proijcere. Prodigus quippe vitæ & sanguinis esse debet, quem verus Patriæ, & Religionis amor tenet: & virtus militaris non prius à resolutis passibus delistat oportet, donec magnanimitatem & peritiam sui Ducis assequatur. Pertæsus mundanæ mercaturæ beatus Franciscus, Christi militiæ adscribi sollicitè enituit, utque sub vexillo tanti Ducis strenuè decertaret, arma diuinæ virtutis assumere, nimirum Sacratissima stigmata IESU induere cupiebat, ut sic velut inuulnerabilis Ajax, aduersus omnes Fidei hostes imperterritus procederet. Vnde quod olim Deus ad Adamum à viâ veritatis deuiantem protulerat: Ecce Adam quasi vnus

Resolutus ille miles est, quem patriæ & Religionis amor tenet.

ex nobis. Gen. 3. in quibus verbis, promiserat Deus Adamo reditum per penitentiam viam, ad tantum perfectionis gradum, ut homo diuinus, & Deo simillimus appareret. Sic exponunt Caietanus, & Ioannes Ferus, personas Sanctissimæ Trinitatis de lapsu Adam in hunc modum loquentes, introducendo: Iam quidem homo dissimilis factus est nobis, erit tamen, cum fuerit vnus ex nobis, nempè viâ crucis, mortis, & penitentiae. Hoc nunc iure merito ad seruum suum Franciscum dicere potest. Ecce Franciscus quasi vnus ex nobis. Vna quippe diuinarum personarum carnem humanam assumpsit, & pro redemptione generis humani mortis cicatrices sustinuit; vnus pariter inter mortales repertus est Beatus Franciscus, qui stigmata Christi passionis, pro erigendâ afflictâ Christianitate, suo corpori imprimi meruit, & Christo crucifixo similis euasit. Sed quid est o immanitas bonitas! nunquid umbra induet claritatem Solis? aut lutum assimilabitur auro? vel olla perfectionem sigillatæ aquæ.

Caietanus, Ioannes Ferus.

æquabit? inter Creatorem & creaturam, Deum & hominem, infinitam scimus esse distantiam: nullamque dari inter hæc duo extrema proportionem fatemur. Quomodo ergo Franciscum tibi similem esse proclamas: quasi vnum ex nobis. Nonne supremus Angelorum æternitatis igni ad comburendum datus est, ideo quod tibi assimilari vellet: super latera inquit.

1. Mai. 14. Aquilæ ascendam, & ero similis Altissimo. Fateor similitudinem æqualitatis, inter Deum & creaturam dari non posse: quia ergo Diabolus æqualitatem dignitatis cum Deo appetijt, ideo damnationem promeruit. At verò similitudo imitationis inter Deum & creaturas, omnino dari debet: eam enim ob causam Deus homini sua attributa communicauit, videlicet, iustitiam, sapientiam, fortitudinem, ut homo diuinam perfectionem suis actionibus æmularetur. Sic ipsemet Christus postulauit Patrem pro nobis, Ioan. 17. *1. Ioan. 17.* Rogo pro eis Pater, ut sint vnum sicut & nos. Vbi Christus Dominus ita arctissimam nobiscum vnionem appetijt, ut non tantum in vno aut altero illi assimilaremur, & conformes fieremus, sed in omnibus quæ à Patre accepit: ut scilicet, ita perfecti essemus, sicut & Pater noster cælestis perfectus est, & conformes imagini Filij eius, qui Dei etiam imago est: licet conformitas ista intelligenda sit, non quidem per ordinem ad Christum Deum, (quem admodum obseruant Cyrillos & Caietanus) nam secundum hoc Christus & Pater realiter sunt vna essentia: sed quatenus homo: nam secundum hoc Christus, & Pater, sunt diuersæ naturæ; vnius tamen animi sententiæ, eò quod humana Christi voluntas, diuinæ semper fuerit conformis, & nusquam contraria. Licet enim Christus quæ homo habuit voluntatem declinandi mortem: ideo quippe orabat, ut ab illo transiret calix; & idem quæ Deus habuit voluntatem mortis; ideoque dicebat Christus: non mea, sed tua voluntas fiat, illæ tamen voluntates non tuerunt contrariæ, eò quod non vtrique fuerit efficax, & absoluta, sed diuina quidem absoluta & efficax; humana verò simplex & inefficax ex eo, quia fuit conditionata, vel expressè & formaliter. v.g. hoc modo, nolo mori, si hoc Deo placeat: vel implicitè & virtualiter: v.g. nolo mori, quantum vitari mors per vires ordinarias potest, aut quantum per Patrem licebit, aut quantum fieri poterit per hanc orationem. Duplicem itaque vnitatem in allatis verbis Christus Dominus petijt suis fidelibus: scilicet, vnita-

tem fidei, & charitatis: per primam vnimur inter nos, vnum corpus effecti: per secundam non solum vnimur inter nos, sed & cum Deo. Quam deificam vnionem (ut sic loquar) vult Christus ita vniam esse per gratiam: sicut ipse vnus est cum Patre per naturam, ex quo efficitur, ut sicut ipse cum Patre, vnus est voluntate; sic & nos cum ipso per gratiam vnum simus. Vnus profectò inter omnes mortales, cælestis ille Seraphim Diuus Franciscus repertus est, qui hanc strictissimam vnionem cum Deo seruauit, non tantum fide sancta, non tantum gratia sancta, sed & sacris stigmatibus Christo coniunctissimus. Quam igitur ob causam B. Franciscus Christi stigmata meruit, & quomodo nos eadem induere debeamus, demonstabo.

Triplex enim causam reperio, cur sanctus Franciscus, sacris Christi stigmatibus meruit in suo corpore exornari. Imprimis quia mundum perfectè abnegauerat, eiusmodi autem homini debetur in ornamentum, pretiosa Christi corporis possessio, ut docet sanctus Ambrosius inquitens: *S. Amb.* Christianus qui mundum non possidet, hic totum possidet Saluatorem. Ecquis oro ita, sicut Beatus Franciscus omnia spreuit posseda, & repudiavit quicquid ei mundus dare poterat? prorsus nemo: Audiuit sanctus Franciscus doctrinam cælestis Magistri: nisi qui renuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus. & protinus cupidus Euangelicæ prædicationis, & anhelans ad sincerum Dei amorem, atque obsequium, coram Assisinate Episcopo omnibus renuntiavit, imò & reiectis vestibus Patri in terris omnia concedens, vilem induit faccum, quo nuditatem & honestatem corporis tegeret. Quia ergo abnegauit non solum sua, sed & seipsum, exuens se voluntate propriâ, & diuinæ eam planè subiiciens, ideo congruum erat, ut totus Christus in eius possessionem cederet, ut sic & Franciscus in Christo per suam paupertatem, & Christus vicissim in Francisco per sacra stigmata palam inhabitaret. ô felices tanti Parentis Filij! Tibi hodie Religiosissima Seraphici Patriarchæ Familia, per hæc sacra stigmata sit cessio ad hæreditatem, & possessionem corporis Redemptoris nostri, ut manifestè per formalissimam consequentiam, quilibet conijcere possit, neminem reperiri in Ecclesiâ Dei, qui maiora habeat iuris subsidia ad Christum possidendum, quam Filij Seraphici Patris Francisci. Quia ceteri Religiosi, sunt quidem pauperes, Sancti verò

Franciscus triplex de causa meruit stigmata Christi adornari.

Ex humilitate ad magnas dignitates exaltatus.

In vita s. Augustini.

Francisci Familia, quia se non solum exuit dominio, sed & vsu omnium rerum huius vitæ, ideo facta est ipsamet paupertas, cui per naturalem consequentiam, Christus in possessionem debetur.

Altera causa est, cur sancto Francisco sacra Christi stigmata concessa sint, profundissima eius humilitas. Humilibus quippe Deus summos honores pollicitus est. *Iob 22.* Qui humiliatus fuerit, erit in gloria & Cap. 5. Qui posuit humiles in sublimi. Quod comprobatur Ecclesiastes cap. 11. Multis inquit, tyranni sederunt in throno, & insuperabili portauit diadema. Quasi diceret, ut exponit

Lyranus, facile esse per potentiam, aut factiones, thronum occupare, ut fecerat Aman. Esther 3. Post hæc rex Assuerus exaltauit Aman, & posuit solum eum super omnes Principes, cælestis, serui Regis, qui in foribus palatii versabantur, stabant genua, & adorabant Aman. At verò, coronari, & regem fieri, perfectionis, & summæ humilitatis opus. Sic Mardocheus ad fores palatii regis ministrans, propter eximiam humilitatem meruit diadema regium, attestante ibidem sacra pagina. Homo quem Rex honorare cupit, debet in vestibus regis, & imponi super eum, qui de sella regis est, & accipere regium diadema super caput suum. Sic Ioseph in seruitutem prolapsus, in regio throno collocauit: sic Moysen ex ouium pastore, populi gubernatorem ac Pharaonis Deum creauit: sic Dauidem cum pastore esset, & minimus inter filios Iesse, regem subito effecit. Simili modo processit Christus cum Beato Francisco, vidit eum quotidie, imò quot momentis, ad fores sui palatii, scilicet; Augustissimi Sacramenti humiliter prostratum, vidit in monte Aluerni quadraginta diebus ieiunantem, vidit fidei acerrimum defensorem, & Religionis sanctæ propugnatorem zelantissimum, ideo vestibus regis, sacris passionis suæ stigmatibus eum induere voluit, ut hac regi purpurâ amictus Beatus Franciscus, ab omnibus ametur & honoretur.

Apparauerat quondam Diuina Sapientia celeberrimum mundo conuiuium, ex pane & vino compositum, inuitans ad illud suos amicos: *Proverb. 9.* Venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod misit vobis. At, quales conuiuas illuc introduxit? humiles, paruulos, infantes; si quis est, ait, paruulus, veniat ad me. Stupor me obruit, ad tam inuitatam conuiuij tractationem. Quippe Augustino dixerat olim Redemptor noster: *Augustinus* ego sum cibis grandium, cresce, & manduca me, in vita sancti Augustini. Quomodo ergo pueros & paru-

los vocat, ad conuiuium corporis & sanguinis sui? Respondet doctissimus Lyranus, non inuitat sapientia paruulos ætate, non desiderat vltatens pueritiam virtutum, sed augmenta sanctitatis, sed exoptat, & querit paruitatem humilitatis. Vnde illos tantum inuitat ad suum epulum, cum sint magni virtutis, sunt tamen parui in suâ opinione, & alios meritorum amplitudine longè superantes: in æstimatione tamen propriâ sunt minores, & tales in oculis mundi apparere satagunt. Conuiuium Catholicis mei, quod æterna sapientia instruxit, est cruenta Christi passio; mensa, crux sanguine respersta: panis, corpus illud deificum, acutis carnificum scorpionibus vndeque dilaniatum: vinum myrrhatum felle & aceto mistum: Hoc delicatum Christi passionis conuiuium, licet omnibus sit apparatus: nam Dei Filius pro omnibus mortuus est; solis tamen humilibus concessum, scilicet Seraphico ordini, & filijs Sancti Francisci, ad assiduam vsum datum est. Quia in hac sacra Familiâ, maximus Augustissimi Eucharistice Sacramenti feruor, ardentissima Dominicæ passionis deuotio peragitur. Ut meritò gloriari possit Diuus Franciscus, illo Euangelistæ dicto, *Matth. 11.* Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis: hoc est, minoribus Ecclesiæ, videlicet; Diui Francisci filijs, sacra Christi stigmata ad singularem venerationem & cultum sunt concessa.

Vnum vobis Catholici mei dubium soluendum propono, quid est, quod cum varijs status hominum, ad summam redacti paupertatem, corruant: alie Religiones dispergantur, nonnullæ cogantur exulare; sacra tamen Diui Francisci Familia, virtutibus ampla, sanctitate illustris, licet in summa paupertate; nusquam tamen necessariam sustentationem concernentibus destituatur? ut cum nulla prædia possideat, nulla æraria certa habeat, hisce tamen calamitosissimis temporibus, dum alij etiam opulentissimi sibi iam non sufficiunt; filij tamen Beati Francisci, cum nihil habeant, nihilominus quasi omnia possidentes, læti Deum benedicunt. Refunderet hoc quispiam in munificentiam Ciuium huius urbis, qui profusâ liberalitate egenis succurrunt. Atqui horum magna pars ære alieno grauata ingemiscit; ut ipsi potius opem quærere, quam alijs ferre cogantur. Subscriberent alij vigilantie, zelo, & sollicitudini Prælati huius Monasterij, qui studet prouidentie domus sibi commissæ. Fateor haud dubie, plurimum eius fidelitati & curæ tribuen-

Religio Fraciscana licet in summa paupertate, nunquam in necessariis deficiat.

Religio Fraciscana licet in summa paupertate, nunquam in necessariis deficiat.

buendum esse, nisi Martis rigor miseri- cordie portam clausisset & ihs, qui futuri erant patroni; ademisset omnia. Solis ergo diuinæ prouidentie impensis, absque ullis redditibus certis, huic sacre Familie necessaria suppeditantur. Quia profunda Seraphici Patriarchæ humilitas, hanc eis cælitus benedictionem impetravit, ut nemo etiam in summis angustiis pereat, quem vestis Francisci cooperit. Si enim Arca Domini, præsentia suâ domum Obededem locupletauit 2. Reg. 6. *Habitu autem Arca Domini in domo Obededem, & benedixit Domus Obededem, & omnem domum eius: quomodo Christus Franciscum seruum suum benedicere non debuit, in cuius corpore vestis Christi passionis expansa, in cuius domo sacrâ, præsens requiescit Deus, ubi ad consummationem seculi, perpetuum fixit domicilium, sub speciebus Sacramenti velatus, qui cum sit Pater pauperum, & conseruator humilium, apud Minores tanquam in centro suo commoratur, eorumque humilitatem respiciens, paupertatem prouidentia cælesti iuuat.*

Terriò adhuc, meruit Beatus Franciscus sacra stigmata: quia crucis ligno se maritauit, nudum & pauperem crucifixum insequendo, ideo tanquam præcipuus furculus, veteris Adæ excussus ex arbo- re, alterius factu radicis inferi debuit Christo, confixus cruci, ne tam pretiosus pal- mes, in quo Adam videtur non peccasse, sine vite verâ, quæ est Christus Iesus, aruif- set. In hoc igitur nouo crucis ligno, tanquam gremio parentis factus inoleuit, & ad plenam omnis sanctitatis maturita- tem Franciscus peruenit, imaginem Christi Crucifixi in se exprimens, quo stigma- ta Domini sui meruit in corpore suo por- tare, cuius sanguinis stillis, tanquam aquæ salutaris irriguis fecundata terra Mino- rum, in cælestem erecta est disciplinam. Sed ad quid hæc Christi crucifixi stigma- ta, in corpore Beati Francisci impressa, transparent? Tui causâ, o dilecta Christia- nitas id factum cognosce. Vidit quippe Deus, te pretium sui sanguinis minus æsti- mantem; vidit te abutentem suâ patientiâ, nec ad emendationem pronam, sed in dies peccatis peccata accumulantem, vidit te quasi oblitam Domini Creatoris tui, impudicè nedicam per omne nefas de- speratissimè agentem, ut prorsus pro tua ex tam profundis lapibus liberatione, iterum Dei Filium pati necessum esse vi- deretur. Verum cum sit iam impassibilis: Semel enim mortuum, amplius non moritur: in cor- pore Beati Francisci pro tuis enormibus

delictis iterum crucifigi voluit, ut hæc sa- cra stigmata Seraphino terrestri Franci- sco impressa, in pristina libertatis portum, & meliorem vitæ spem te efferant.

Quod luculenter ex eo conijcio: dum sciscitantur SS. DD. quare Christus si- bi non viuenti, sed mortuo pectus effodi maluerit. Respondet Lanspergius homilia 54. de Passione, ut ex illo lateris vulnere, virgo mater, cum in se dolorem sentiret, quem Christus passurus esset, si vixisset. Addo ego, ut Virgo pro delictis, quæ Chri- sto in cruce extincto, populus illè excæcatus committebat, per illos ingentes cru- ciatus, Patrem insensum placaret, veni- amque impetraret. *Diuisi itaque Christus, in- quit citatus Doctor, cum sua matre huius vul- neris iniuriam, ut ipse quidem persecutionem recipe- ret; non tamen sentiret: Mater vero huius vulne- ru in se recuperet panem, & dolorem. Sic planè Christus per impressionem stigmatum, quasi iterum in corpore Sancti Francisci crucifigitur, ut tantum dolorem in se re- cipiens Seraphicus Patriarcha, nostris de- lictis veniam, & ex ultimis hisce casibus ereptionem apud impassibilem se suum nobis conciliat. Crucifigitur inquam in la- tere Beati Francisci, propter Ecclesiæ sanctæ maximam, (quæ nunc agitur) per- secutionem. Sic censet Malonius in ad- dicamentis ad Alphonsi Palzoti cap. 2. Primum inquit actum, suscipere in se voluit, ut minus lederetur Ecclesiæ. Crucifigitur propter crudelitatem filiorum huius regni dege- nerum, in viscera Patriæ atrociter seuen- tium. Vnicum Struthionem, inter ani- mancia & volatilia, veluti naturæ mon- strum admittantur Naturalistæ, quod pro- prios fetus nutrire negligat, ut testatur scriptura Iob. 39. Struthio duratur aduersus fi- lios suos, quasi non sint filij. Nonne in hanc naturæ inimicam crudelitatem, de gene- rauerunt hisce temporibus filij tui, iam penitus, collapsa Patria, dum subditi in su- os dominos, gl. b. filij aduersus genero- sum sanguinem, Poloni in Polonia perni- ciam, Catholici in Ecclesiæ direptionem seuiunt. Quid est hoc aliud, nisi latus Christi iterum vulnerare, ut etiam ipse- met Deus hanc insaniam, & effrenem ma- litiam nostram deplorare cogatur. Thren. 4. Sed & linte nudauerunt manus suas, lactauerunt catulos suos, filia verò populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.*

Perforantur atrociter manus Christi in Beato Francisco, propter furta, emun- dationes pauperum, orphanorum aggraua- tiones, cuiuscerationes subditorum, quæ in regno nostro altissimas iam radices iecce- runt,

Lansperg.

Cur Chri- sto mor- tuo latus- præfuerit- ratum.

Christus iterum in Francisco crucifi- gitur.

Malonius

Struthio duratur aduersus filios suos, quasi non sint filij. Iob.

Thren. 4.

Stigmata in corpo- re S. Fran- cisci im- pressa sūt ad nostrā instructio- nē & su- blicuatio- nem.

runt, ita ut prorsus omne medicamentum respuant. Horum autem omnium malo- rum, fons & origo est cupiditas, quæ ita in animos nostros irrepsit, ut iam non quæ Dei sunt, sed quæ nostra, sollicitè cogite- mus, & quæramus. Vbi enim nunc repe- ries adeo zelosum Catholicum, cui magis cordi sit diuina fides, quam mundi falsi- tas; sancta religio, quam damnata cum in- fidelibus conuersatio, cultui diuino dica- ta Ecclesiæ, quam priuata domus. Dum iam eò ventum sit, ut qui patroni Chri- sti Vineæ esse debeant, hostes capitalissi- mi existant, gloriantes de direptione pa- trimonii Christi. Causam autem horum omnium cupiditatem esse docet Apostolus 1. Timot. 6. *Radix omnium malorum est cupi- ditas, quam quidam appetentes errauerunt a fide, & inseruerunt se doloribus multis. Et quid oro cupiditas habet cum fide, ut eam tollat, cum fides non destruat nisi per actum infidelitatis? Respondet S. Thomas in hunc locum Lectio. 6. idè hæc fieri: quia homines cupidi, ex Catholica doctrinâ quæ multos illicitos prohibet contractus, multaque lucra, alienam inueniunt falsam, quæ ea permittat. Quia, inquit per sacram doctrinam fidei, prohibentur multa illicita lucra, à quibus desistere nolunt, & inueniunt sibi aliam doctrinam, ubi eis sit spes salutis. Rem exem- plis illustro: Gulosus, qui comedere vult, & non ieiunare; quia Fides Catholica, ieiunium prædicat, alienam inuenit do- ctrinam, ut sine ieiunio sit ei spes salutis. Similiter desidiosus, & qui operari non vult, cui amarum est pœnale exercitium: quia doctrina Catholica opera iniungit pœnalia, inuenit aliam doctrinam, quæ docet bona opera non esse necessaria, so- lamque sufficere fidem. Est carnalis ho- mo; quia sentit cum conscientie scrupu- lo se carnalitatem exercere, & videt doctri- nam Catholicam omnem prohibentem congressum, atque usum carnalem extra- matrimonium, aliam doctrinam quærit, quæ omnem exercere permittit carnalem congressum extra matrimonium, sit tamen in ea spes salutis.*

Pro Deum immortalem; utique talem doctrinam, neque Lutherus, neque Calui- nus tenuit: nam & Lutherani, & Calui- niani, in graui aliqua necessitate constitu- ti; videlicet, ne ex regnis aut Ciuitati- bus, à Catholicis pellantur; indicunt su- is publicè ieiunia vsque ad vesperam, se- curi forsân exemplum Davidis, qui post- quàm audisset interitum Saul regis, & Io- nathæ, & magnæ partis populi Dei, ieiuna- uit cum omnibus comitibus suis vsque ad

vesperam 2. Reg. 1. Quod hoc tempore belli sæpius eos in hac vrbe facere vide- mus: & bona omnia admittunt opera, sal- tem ut veræ Fidei signa protestatiua. Fa- teor itaque eiusmodi cupidos homines, non esse quidem hæreticos, cum sint Ca- tholici, & sanè de fide intelligunt; attra- men esse infideles: quia ex concupiscen- tiâ, ex voluntate, ex amore, ex delectatio- ne errant in iudicio pratico, peccatum mortale, veniale constituentes. Hinc Ter- tullianus, Ambrosius, Prosper, Angusti- nus, peccatum Adæ vocant peccatum in- fidelitatis, licet non lapsus fuerit in hære- sim. Quippe dicit Apostolus 1. Timot. 2. *Adam non est seductus: sed quia veniale repu- tabat esse, quod mortale erat; ut docet, Sanctus Augustinus de Ciuitate Dei li- bro 14. cap. 11. inexpertus inquit, diuinæ se- ueritatis, in eo falli poterat, ut veniale crederet esse commissum. Sic equidem, sic Catholici mei, sæpè infideles inuenimur, etsi Catholici: non quia erramus in fidei substantiâ, sed in apprehensione culpæ grauitatis, ex passio- ne cæci, ex voluntate obruti, ex concupi- scentia attracti, stateram falsam ac dolo- sam in manibus tenentes, veniale ignoran- tes crasse dicimus, quod mortale est. Hac de causa, crucifigitur iterum Christus in manibus Beati Francisci, ut vos ex his er- roribus in viam veritatis reuocet. Hoc nobis inculcat Matth. 5. *Se oculus tuus scandali- zat te, erue eum, si manus tua scandalizat te, ab- scinde eam, & proijce abs te hoc est; & volun- tatem tuam, quæ te trahit ad malum, & appetitum tuum, qui te trahit ad aliena- rum rerum cupiditatem, proijce abs te, nusquam eis consentiendo.**

Crucifiguntur pedes Christi in Beato Francisco, ob vestram incorrigibilem la- sciuiam, quæ nec in istâ grauissimâ Reip- clade, frenis diuini timoris arcetur. Sub tempus iræ Dei sacco penitentis opus est, ut vindicta cesset. Sic David Rex seuen- te pestilentia, austero cilicio offensum, numen placauit: sic Ninuitz in cinere, & cilicio penitentes, ruinæ & subuersionis periculum euaserunt: sic Israelitæ in gra- ui obsidione, dum vnusquisque eorum iam ad eadem designaretur, in squalido vesti- tu opem à cælo requirentes, de manu a- trocissimi hostis & tyranni meruerunt li- berari. In nos verò ira Dei in dies magis ac magis seuit, vastantur igne & ferro omnia; & nihilominus venientes in vr- bem, superbo fastu calcantes terram mu- lieres stupent, earumque exquisitum ni- mis vestum apparatus, nequeunt satis mirari. Diebus pacis Catholici mei talia non

2. Reg. 1.

Homines cupidi sūt infideles.

Tertullia, Ambrosius, Prosper, Augustinus

1. Timot. 2

S. Augustinus

Matth. 5.

Sub rebus ira Dei austerâ penitentis opus est.

Mulieres
re apore
belli ex-
quiriti or-
nati adhi-
bentes, no-
ga ipudu-
citis non
erant.

Indich 10

Ibidem.

Mulier se
per ad va
nitatem
propensa

Ibidem.

Ibidem,

Impudic
mulieres
in pedib
sculpta
suorum
maior
inf, nia
p. 100

non decent Christianos, quid tempore belli? Putatisne à nota impudicitie facile se illa femina eripient, quæ speciositatis naturalis suggestum, non solum non oblitterant, sed augent; imò ex naturali commentitium faciunt. Vbi enim ad natium splendorem etiam commentitium addiderint, quid aliud intendere possunt, nisi laqueos struere ad venandum. Nam aues reti, pisces hamo, homines oculis capiuntur, quorum obiectum, ipsum pulchrum. Agnouit hoc perbellè sanctissima illa femina Iudith, dum neminem venari ambiebat. verum sciens se elegantè esse aspectu nimis, in superioribus domus suæ fecerat sibi secretum cubiculum, in quo cum puella sua morabatur, & habens super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vite suæ. En quomodo suggestum pulchritudinis oblitterabat dissimulatione: quia clausa; iniuriæ; quia cilicio & ieiunio, idque non pertranscuntes, sed omnibus diebus vite suæ. Dùm verò se ad venationem accingeret, ecce primum instrumentum, è cubiculo descendere in domum, exuere cilicium, abijcere saccum, teste scriptura Iudith 10. Descendens in domum suam, abstulit à se cilicium, & exiit se vestimento viduitatis suæ.

Ceterum, vt agnoscas semper vnum
extitisse mundum, semper ad vanitatem,
propensum mulieris genium, attende di-
ligenter quid egit, vt pulchra appareret?
Respondet sacra pagina ibidē, *Laus corpus
suum, vixit se myrrho optima, & discretum nauis crome-
capiti sui, & imposuit mitram super caput suum, &
induit se vestimento incunditatu suā, induitq; sanda-
lia pedibus suis, assumptiq; dexteralia & lilia, &
inaures, & annulos, & omnibus ornamento suis or-
nauit se. Ad quid tam exquisitus ornatus?
sanē, quia quot ornamenta, tot retia: quod
sciens prudens mulier, mille secum attul-
lit, vt si ab vno fugeret, in aliud incidisset
rete carnalis homo. Hinc impossibile, vt
auolaret Holophernes, ideoq; statim ac
eam vidit, *captus est in oculis suis*. At, in quo?
stupor, & prodigium! Non in faciefor-
mā, non in capitis mitrā, non in aureo
crine, non in deauratā veste, non in lilijs,
& inauribus, & annulis, sed in sandalijs. Ergo
si sandalia defuissent, non fuisset vena-
tā. Verum, cur non faciei decor? cur non
oculorum splendor? cur non gratia cor-
poris? cur non tota compositio admira-*

rum amatorium ostendere. Quæ adeo luxuriosè componebantur, quod in illis soleas clauiculis imprimerent eo ordine, ut literas figurantes, amalijs amatorias in puluere relinquerent efformatas salutatio- nes. Turpia sunt, inquit citatus Doctor, illa sandalia, in quibus sunt aurea veluti donaria, quin etiam circum circa clauos soleæ insigere, æquum cen- sere, multa autem ex eis, amatorias quoq; salutatio- nes imprimunt, ut per terram numeroſe incedentes, meretrices spiritus in incessu insculpant. En vo- bis causam, cur sandalia, & non alia or- namenta, oculos impudici rapuerunt. Pe- des Iudith pudica ad vsum ostendit, im- pudicam impudicus iudicauit, in concu- piscentiam exarsit obiectum concupisci- bile, apprehensibile reputans ex sandalijs. Quod utiq; non poterat, ex alio corporis gestu, dum in sancta femina, licet comptâ, honestas esset in oculis, grauitas in inces- su, pudor in facie, decencia in verbis, so- lum lasciuia pigmentum erat in sandalijs. Hinc ista, non alia, oculos rapuerunt lasciu- uos, qui nisi lasciuiam simul cum pulchri- tudine in muliere apprehenderent, in eius concupiscentiam non exarsissent, impos- sibile obiectum reputantes: ad impossi- bile quippè non datur appetitus. Intelli- gite ergo mulieres, quantum iudicij pon- dus super vos imponatis, dum lasciuæ ve- stientes, habitu impudico, vos impudicas homines iudicantes, in concupiscentiam vestri inardescunt. Si enim naturalis pul- chritudo Auctore Tertulliano de cultu fe- minarum, possidentibus est grauis, appetentibus exitiosa, coniunctu periculosa, exposta tentationibus, circumdata scandalis. quid erit, si ad illam & commentitia addatur. Sic Sara ex sola naturali pulchritudine, viro illam possi- denti fuit grauis, Pharaóni appetenti, exi- tiosa, sibi periculosa, Principibus Pharaónis scandalosa. Sic planè vobiscum fiet; in- ceditis pomposè inter homines alterius fi- dei, apud quos quidquid liber, licet; inter hostes, qui ex vestro exquisito apparatu, immensas opes in domibus Cinium aug- rantur; hinc noua tributa, noua onera, nouæ aggrauationes, insurgunt. Lasciu- tis inter eos, inter quos nemo non petu- lans & lasciuus, & ideo omnes veluti vituli pingues, oculos ad vestram pulchritudi- nem aucupandam conuertunt, hinc vobis iactura virginitatis, naufragium castitatis, parentibus pudor, Familia opprobrium, toti Ciuitati maxima ignominia.

Enigilate tandem aliquando Catholici, & si vos tam grauissima clades Reip. nihil mouet, si vrbis istius ruina non tangit, si Ecclesiarum desolatio non emollit, moueant

Степан
Александр.

Sola fada
lia Iudith
rapuere
Holoferne

Tertulian

Sarā pu
chritude
periculof

moveant saltem stigmata Christi passionis in corpore Beati Francisci impressa, nudus Salvator noster in cruce pro nobis pependit, & vos deponite iam ornatum vestrum, & factum huius mundi, vt oculos misericordiz suz Deus in vos conuertat.

Tu verò terrene Seraphim B. Francisce.
qui tantam gratiam apud Christum in-
uenisti, vt tecum artissimè congluti-
nari appetierit, his sacris stigmati-
bus expugna iram DEI, & cle-
mentiam nobis concilia.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Ego stigmata Domini IESV in corpore meo porto.
Stigmata S. Francisci conferunt nobis deuotionem Christi passionis, vitæ emendationem, & patrocinium in aduersis.

Sub tempus belli Suetici. 1657.

E Vm esse morem Principum scimus, cum deliciarum domum, palatium, quodpiam è fundamentis excitant, ac varijs exornant nitoribus; vbi iam omnia completa fuerint, vbi pretiosa peristromata, aulzæ; depictis affixa parietibus, vbi auratis laqueatibus & pretiosis gemmarum de sudantibus guttas, accensa lampades roseis flammant lychnis, vbi perstrata marmora animati viuunt fontes, & argenteis decurrit garrula aqua riuis, portæ & limina sacratiss coronata frondibus, vbi per omnia vario ars satis luserit opificio, iam faustas beatitates tacito loquacultu attentat domus, quasi pro ornamenti coronide, elaboratz gentilitium stemma præfigere aulæ; tum va talem domum talem decere Principem; tùm, vt se huius, & non alijs hæreditariam esse ventura posteritati testaretur. Magni ego Regum Regis, & Præpotentis Monarchæ, structuram Dei & maiestatem veneror in Diuo Francisco: cum enim redempto Christi sanguine mundo, iterùm tota ferme peccati putredine corrosa sublunarium, materies esset, aliam nouam cælesti permissilem, & corruptionis ignaram, Diuino placuit condere Architecto. Factum quod placuerat in Diuo Francisco: qui adhuc inter homines, nihil humanum, sed omni diuina præferens creuit; & inter Religiosos (altâ illâ & secretâ cælesti inspiratione cõ vocatus) cœlestes etiam Seraphi nos longè superans, quasi iam erecta De domus stetit. Vbi diuinæ artis opificium, admirata humana mortalitas, eximie sanctitatis splendorem, virtutum magnitudinem, zelum Religionis propagandæ satimulati non potuit. Quod in Diuum Franciscum, quasi in vnâ supremi Regis domum, omne confluxerit pretium, tota ar-

desudauerit, omnis labor & gloria requie-
uerit. Solum igitur restabat magnificen-
tissimæ huic atq; pretiosissimæ Regiæ, cæ-
leste summi Principis præfigere stemma:
cæleste inquam, quo se à cælesti Rege to-
taliter possideri testaretur. Stemmæ cæ-
lestis Principis sunt sacratissima Christi
vulnere: ex his enim diuinitatem suam
A probauit Thomæ dubitanti Ioan. 20. *Vide
manus meas, & asser manum tuam, & mitte in la-
tus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis.* Vbi
Thomas incredulus visis sacrorum vulne-
rum cicatricibus, Dominum suum agno-
uit. eiusque Diuinitatem prædicauit: *Do-
minus, inquit, meus, & Deus meus.* Ex histan-
quàm regio insigni, gloriari voluit coram
B Apostolis suis, & Angelis: sciscitantibus
enim vtrisque; *Quid sunt plage istæ in medio
manuum tuarum?* Respondet ipsemet: *hu-
plagatus sum in domo eorum, qui diligebant me.* Hoc
est: in domo Abraham, Isaac, & Iacob,
singulari amore me prosequentium; quo-
rum tamen nepotes, ab auitâ charitate de-
generes, in odium versi, & in rabiem effe-
C rari, his me plagis confecerunt. At verò
Rupertus ad hanc interrogationem: *Quid
sunt plage istæ,* optime respondet: *sunt,* in-
quit, *monumenta charitatis, sunt testimonia obedi-
entiae, sunt signa iussionis paternæ, sunt preta redem-
ptionis humanæ.* En quanta gloria in vulne-
ribus Christi. Ex his veram resurrectio-
nem suam demonstrauit ignaris Apostolis,
Lucæ 24. *Videte manus meas, & pedes meos; quia
ego sum.* Vt ex his cicatricibus, quasi ex
proprio stemmate, Christum à mortuis
surrexisse agnoscerent. Hoc ergo cæleste
stemma, sacra nimirum suæ passionis stig-
mata, rediuius Saluator corpori Diui
Francisci affixit, vt eum ad suam nobilita-
tem accessisse testaretur, per strictissimæ
paupertatis obseruantiam. Cum enim
Z Diuus

Joan. 203
Christus
ex circa-
tribus
suam diu-
nitatem
probavit.

Zach, Jr.

Рубен

Lucas 24:1

Mat. 10. Diuus Franciscus audiret verba illa Domini: *Nolite portare aurum, neq; argentum, neq; in zona pecuniam, neq; in via peram, neq; duas tunicas, neq; calceamenta.* Matth. 10. protinus dixit (Auctore Diuo Bonaventura) hoc est, quod cupio, hoc est quod tota praeordis concupisco, solus proinde calceamenta de pedibus, deponit basulum, peram & pecuniam excutatur, vnicam tunicam, remittit corrigiam, praecingulo funem sumit, omnem solitudinem cordis apponens in huiusmodi Domini verbis seruando. Atq; igitur paupertate Christi consanguinitatem assecutus est; quia pauperes, consanguinei Christi efficiuntur inopia, attestante Salom. Prou. 23. *Ne attingas paruulorum terminos: propinquus enim illorum fortis.* Septuaginta vero legunt: *Qui redemit eos, Dominus valdeus est.* Quem locum Iansenius interpretatur: Christus inquit, qui eos redemit, eorum consanguineus est. Hinc sacra Diui Francisci familia duplici stemmate vititur, imprimis paupertate, quam illis Seraphicus Pater Franciscus commendauit, de paupertatis perfectione loquens cap. de Paupertate in regulam Fratrum Minorum. *Hec est, ait, illa celsitudo altissima paupertatis, quae vos charissimos fratres heredes regni caelorum induit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit.* Quasi diceret: vestra paupertas, tanquam virtus insignis, sic a Deo exaltata est, ut omnibus mundi stemmatibus longe antecellat, eo quod sit imitatrix Christi pannis inuoluti. Vtuntur praeterea altero stemmate, nimirum, quinque vulneribus Christi, quibus sigillum illorum insignitum est, habetque hanc virtutem, ut si peccatori cuiuspiam admoveatur, protinus incandiam sedet, ardoreque concupiscentiae exstinguat, teste Antonio de Escobar Volumine 5. ad Euangelia Sanctorum fol. 168. Quid itaque nobis Deus in stigmatibus Diui Francisci contulerit, feru- tabimur.

Tria potissimum nobis, in sacris stigmatibus Diui Francisci, a Redemptore nostro collata esse agnosco: imprimis feruentem suae passionis deuotionem. Quis enim pia contemplatione Christi vulnera sapientius reuoluit, in tantum diuino amore inardescit, ut a rebus humanis secedat, soli Deo vacaturus, cum Diuo Hieronymo Epist. 18. ad Marcellam repetens: *Habeat Roma suos tumultus, arena seuiat, circus insaniat, theatra luxurent: nobis adhaerere Domino spes nostra, ut cum tanta reperamus in caelo, parua & caduca quaeuisque nos delectamus in terra.* Et probat, si Moyses ab hominum conspectu separatus, & in foramine petrae inclusus. Exod. 33. De i gloriam transeuntis speculabatur, quomodo Catholicus homo, in foraminibus

petra, hoc est, in vulneribus Iesu abditus, Domini gloriam non iam transeuntis, sed habitantis in eis intinuit non contemplantur? Moyses totus Deo vacabat, & nihilominus intensius vacare studebat. Loquebatur, inquit sacra pagina. Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum ibidem. Quid familiarius esse poterat? plane nihil. At, nascebatur ne aliquod ex tanto consortio fastidium? succedebatne aliqua satiety tanta familiaritatis? minime: imo quasi maior acueretur, appetitus, non desinebat, Moyses illud, quo fruebatur, spectaculum auidius postulare: *Si inueni, inquit, gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te.* Vbi rem admiratus Diuus Gregorius Nissenus oratione, primam in cantica. *Post tot, inquit, apparitiones diuinae, quasi nunquam eum spectasti, aspiceris cupis desideratum.* Sic reliquos omnes, quibus diuinum desiderium in penetralibus haesit, nunquam capitis actu cepit faceret. Quae vltima verba ad vos Catholici mei dubio procul referenda sunt: si quos enim alios, certe vos nullum unquam capere debet vestri cum Deo confortij fastidium. Familiariter quippe cum Deo federantur, qui nullam fatietatem usque ad extremam senectutem affliguntur. Quomodo enim Christi passionis contemplatio nos exsatiare potest, cum ex illa, summa Dei misericordia, in miserum hominem dimanet, iuxta illud Psal. 138. *Misericordia Domini plena est terra.* Quem locum Diuus Ambrosius serm. 8. Sic exponit. *Quomodo, inquit, misericordia Domini plena est terra, nisi per passionem Domini nostri Iesu Christi, quam futuram prauidens, quasi promissam Prophetis concelebrat: Prophetis autem ea quae ventura sunt, praudentibus, mora est, ut quasi iam decursa memorent, quae posteriori aetate sunt.*

Egrotans Rex Abagarus, summis votis cupiebat imaginem aliquam Christi Redemptoris adhuc inter mortales degentis, cuius aspectu & visione pristinam sanitatem recuperaret, eod quod lethali morbo praepeditus, ipsemet Christum adire, nec inuolare posset. Miserat igitur insignem quandam pictorem, qui subtili penicillo effigiem, & lineamenta eius imitaretur. Adhibuit is manum operis, & licet omni diligentia opus illud inchoasset, ad finem tamen operatum deducere non potuit, propter nimios splendores ex facie Saluatoris emanantes, qui impedimento erant, ne effigiem eius ad vium penicillo exprimeret. Quid humanae salutis amans Saluator? pietate permotus, ut desiderio & votis illius boni Regis annueret, accepto linteo impressit illi effigiem suam, quam

quae Regi in solatium & aegritudinis pharmacum remisit, Auctore D. Ioanne Damasceno lib. 4. de fide orthodoxa cap. 12. *Historia inquit, proditum est, cum Abagarus Edesse Rex pictorem misisset, ut Domini imaginem exprimeret, neq; id pictor ab splendore in eum vultu mirantem consequi, potuisset; Dominum ipsum diuinae suae ac viuificae facies palliam admouisse, imaginemq; suam ei impressisse, atq; illud ad Abagarum, ut ipsius cupiditati satisfaceret, misisset.* Egrotans pariter mundus, diuturna peccati febre adustus, summo studio expectabat praesentiam aeterni Patris Filij, qui est *imago bonitatis illius.* Sapientiae 7. Et quidem non alibi nisi in corde suo Redemptorem suum depingere voluit. Eccles. 38. *Cor suum dabit in similitudinem picturae.* Vbi Spiritus S. per Salomonem describit iustum, siue hominem Christianum, qui ex industria, & serio negotijs suae salutis inuigilat, idque sub metaphorâ egregij pictoris, omni solertia & ingenioso penicillo, volentis ad vium exemplar aliquod imitari & exprimere. Quasi diceret: totis viribus, omniq; cura & solitudine contendet homo, viuis coloribus in se exprimere exemplar, a Deo sibi propositum ad imitandum. Sed cum viribus naturae id homo prestare non posset, ut illam inaccessam aeternae lucis imaginem exprimeret, incircumscrip-tus amor traxit Dei Filium in terras, qui in prodigiosa sua incarnatione, diuinae suae personae linteam humanitatis admoovit, eique suam imaginem omnimodè impressam; homini in solatium & pharmacum, insanabilis peccati obtulit. Philipp. 2. *Qui cum in formâ Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo: sed semetipsum exinanuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo.*

Verum impietas humana, quasi tanti beneficii immemor, pulcherrimam hanc Christi imaginem, non sub velamine, sed aperte sibi ad fruendum concessam oblitterauit, dum Christum atrocissimè excruciatum, morti adiudicaret; ut merito de ipso dixerit Isaias: *Non est ei species neq; decor.* Et rursus. *Aspectus hominis in eo non est.* Ita enim regiam illam frontem, suaves illas genas, scintillantes illos oculos, purpurea illa labia, delicatum illud os, tunctiones, alapas, colaphi, Virga, crepidae, liuores, tumores, sanguis, lachrymae, puluis, iniectae terreae fedarunt, ut monstrum crederes, qui caeli decus, Angelorumq; felicitas est. Ideo amantiissimus Redemptor noster, cupit huiusmodi deliciae reputantur, semper esse cum filiis hominum, ne haec imago passionis ipsius ex animis hominum penitus

evanesceret, iterum eam in Diuo Francisco renouari studuit, ut in hoc summi eius beneficium mundus insensatus agnoscat, & ad deuotionem Christi vulnerum incitetur, cum & ipsi Angeli nihil magis cupiant, quam Christi passionem contemplari. Quod profundè satis, licet obscure tetigit Isaias. cap. 6. narrans se vidisse Deum sedentem supra thronum excelsum, & solium eleuatum, & stantes supra illud duos Seraphim, qui diuinas laudes decantando, eum sanctum acclamabant; immo sanctorum maximum predicabant. Aditque insuper singulos habuisse senas alas: *Seraphim stabant supra illud, sex ale vni, & sex ale alteri, duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus velabant.* Vbi sacri interpretes per Dominum sedentem in throno, intelligunt figuram Christi Seruatoris nostri in cruce suspensi. Ceterum, statim suboritur difficultas, quoniam fuerint illi Seraphini, qui decantabant laudes, & artoni diuinâ magnitudine, infinitam eius sanctitatem predicabant. Respondet S. Bernardus, per istos duos Seraphim intelligi debere Angelos & homines, qui diuino amore incensi, Christum magnificant, eumq; summis encomijs extollunt. *In duobus, inquit, Seraphim arbitror intelligi creaturam rationalem. Angelicam scilicet & humanam.* Bella expositio. Sed quid mysterij, quod illi Seraphim dicantur velare faciem & pedes eius? *Duabus velabant faciem, & duabus velabant pedes eius.* Nodum ingeniosè soluit celeberrimus antiquorum Patrum Galfridus, quod videlicet Angeli & homines habeant prae oculis positam imaginem Christi crucifixi, & ideo mirum non esse, quod habeant alas extensas ad formam crucis, quia cupiunt seipsos crucifigere: *velant inquit Seraphim pedes Domini duabus alis, imitatione Dominicae passionis.* Adeo quippe potentes sunt vires representationis Dei in cruce suspensi, ut vix possibile sit, intueri imaginem crucifixi, quin animus extemplè incitetur ad pietatem, & cor ad quouis sufferenda animeretur. Nondum tamen, plenè euacuatur ratio dubitandi: quod enim homines aspectu & contemplatione imaginis Redemptoris nostri, vires & fortitudinem concipiant ad patiendum quouis aduersa, non mirum, cum perferendis talis obnoxij sint. At verò prodigio non caret, quomodo Angeli, quorum natura est incapax doloris, neque vllas admittit peregrinas impressiones, velint seipsos crucifigere, aut Dominicam passionem imitari. Concipite quæso mysterium, in quo tota emphasis verborum scripturae sita est;

Mat. 10.

D. Bonau.

Pauperes Christi conuocati.

Prou. 23.

Iansenius.

Religio S. Francisci propter hanc materiam habet pauperem & pauperem & pauperem & pauperem & pauperem.

Ex Regula Minorum.

Sigillum Minorum quod est vulneris insignis, quoniam virtutem habet.

D. Hier.

Exodi 33.

Ibidem.

S. Gregorius Nissenus.

Psal. 138.

D. Ambrosius.

Rex Abagarus imaginem Christi accipere, de graui infirmitate conualesce.

D. Ioan. Damasc.

Eccles. 38.

Philipp. 2.

Isaias 6.

Deus imaginem suam in S. Francisco reuoluit.

Isaias 6.

S. Bernardus.

Galfridus.

Angeli cupiunt ad similitudinem Christi crucifigi.

est; nimirum tanta est virtus & efficacia imaginis Christi crucifixi, ut etiam Angelici spiritus, si possibile esset, & nisi id naturæ eorum repugnaret, optarent ipsum imitari, & tantumdem præstare. Cum vero re ipsa crucem subire nequeant, id affectu æmulantur, quantum eis per actiones suas licet.

En, quantus amor Christi passionis in beatis illis mentibus! si Christus pro Angelis lapsus passus fuisset, quid censeris eos facturos fuisse? forsitan (ut ad caput humanum loquar) non solum ad opprobria, ad tormenta, ad cruciatus, ad mortem denique ipsam, sed insuper ad annihilationem se vitro deuouissent, pro tanto beneficio gratitudinem testari volentes. Sed denegata illis est hæc gratia, teste Diuo Augustino tract. 110. in Ioannem. Cum inquit nouerimus, bonorum omnium creaturam, reparandum Angelis malum nihil gratia contulisse. Solumque bonus Angelus id ex meritis Christi prauis obtinuit, ut persistens in gratia mereretur premium æternæ gloriæ, ex mente Diui Bernardi, Serm. 22. in Cantica, ubi de Christo Domino sic loquitur: Qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo, ne laberetur, sic illum de captiuitate eruens, sicut hunc à captiuitate descendens, soluens illum, & seruans ipsum. Et tamen Angelus agnoscens suam à Christo dependentiam, quod quemadmodum columna à basi, cui innititur, suam firmitatem stabilitatemque desumit; ita & Angelica natura, à Christo Domino, cui insistit, suam constantiam perseuerantiamque in bono, ne de illo inquam rueret, accipit. Christi passionem æmulatus, crucifigi desiderat. Infelix autem homo, innumeris à Christo beneficiis perceptis; quippe non solum eius sanguine redemptus est, & in pristinum gratiæ statum restitutus, sed in singulos ferme dies, etiam iustorum viâ incedendo, septies cadens, misericordissimâ Dei manu toties erigitur, de eius prouidentia sustentationem vitæ percipit, eius inspiratione ad bene agendum flexitur: quia teste Apostolo: non sumus sufficientes cogitare ex nobis, quasi ex nobis, sed omnia nostra sufficientia ex Deo est. Et tamen tot beneficiorum facile obliuiscitur, Christum deserit, eius passionem contemnit, & re & affectu, à contemplatione crucifixi alienus. Quam detestandam ingrati tudinem acriter perstringit Rupertus lib. 2. in Genesim cap. 39. Animaduertendum inquit est, quàm pertinaciter homo primum à Creatorum laude mutus persistit, quàm obstinatus labijs ab omni gratiarum actione abstinet, & ingratus Domino Deo silentium dedit. formante Deo, & inspi-

rans spiraculum vite, non suffragant eodem spiraculo vite in plasmâ suâ faciem, ut adoraret, & glorificaret, & ei gratias ageret. Item ab eodem Domino Deo positus in paradiso voluptatis, nullas ei gratias agit, & taciturnâ ingratitudine tantum, tamque felicitatem deliciarum locum, quasi rapinam arbitratu, occupauit. Addo ego: Redemptus ab eodem Domino Deo tantum abest, ut illi gratiarum actionem persoluat, ut potius in crimen læsæ eius Maiestatis perpetuo conspiret.

Sed ecce celestis ille Seraphim, Diuus Franciscus, vera Redemptoris nostri crucifixi imago, sistitur hodie in oculis vestris, stigmata Ihs in corpore suo portans, ut in vobis Diuinam charitatem accendat, frigiditatem corda ad pietatem inflamet. Si enim illa imago, quam Christus linteis impressam in solatium Abagaro Regi transmiserat, ad summam venerationem mouit populum Edessanum, quam pietatem commendat secunda Synodus Nicæna act. 2. Vbi referuntur verba hæc Leonis Imperatoris. Adessam, inquit petrus, & venerandam imaginem non solum hominum tantum adorant, & venerant à populo vidi. Si sudarium Veronicæ, cui Christus suam effigiem immobiliter impresserat, hucusque debito cultu à Romanâ Ecclesiâ honoratur. Autem Chrysostomus Adricomio in theatro terræ sanctæ, in descriptione vrbis Hierusalem. n. 44. Domus inquit Veronicæ angularis fuit, ubi Veronica linteum capiti sui pepulit dedit Christo, in quo faciem suam tergeret, cui Dominus faciem suam imaginem perfecte impressit, etiam in amplexu sui pignus reddidit, quod in hodiernum usque diem Christi facie insignitum, Romæ in S. Petri Basilicâ, in Vaticano monte, per Constantinum Magnum extructa, grandi honore asseruatur, ac statu debui populo ostenditur. Quid imago Crucifixi in Diuo Francisco non iam depicta, sed re ipsa corpori eius impressa; nonne ad maiorem pietatem & Dei venerationem, nos permonebit? Vulneratum spectas o homo Diuum Franciscum, ut ex illo spiritus viuificatiui, in corpus & animam tuam diffluant. Crucem dorso impositam cernis, ut pro Christo nulla aduersa pati formides: perforatas manus intueris, ut te ad Redemptorem ipsum, quem toto hoc tempore deserueras, attrahant: pedes transfixos prospicis, ut te à viâ veritatis deuiantem, in semitam iustitiæ reducant: latus apertum & sanguine purpuratum vides, ut in gratiâ Dei mortuus, ex illo quasi è pellicano torrentem salutis manantem haurias, & Angelos imitatus, saltem pium affectum Christo tuo non deneges.

Alterum est, quod nobis Christus in stigma-

stigmatibus S. Francisci contulit, scilicet; medicina vitæ: ut his tanquam celesti antidoto ægrotanti animæ nostræ medeamur: stigmata quippe S. Francisci, ad commendationem vitæ vnumquemque trahunt. Quod ex pulchrâ quadam antiquitatis observatione colligo. Refert Richardus Brixiensis, veteres solitos fuisse ponere in atrijs suis imagines Maiorum suorum, ut posteriores ad imitationem eorum virtutum adhortarentur. Imagines, (inquit ille) Maiorum in atrijs poni & seruari solitum esse, significat, pestes eorum virtutes, non solum debere legere, sed etiam imitari. Res stupenda: gentiles lumine fidei veræ orbi, Deum trinum ignorant, maiorum suorum arte pictoris terreni depictas imagines tanti æstimabant, ut nomen eorum æternâ celebrarent recordatione, vultusque illorum amoris penicillo suis in animis depingerent. Sed ut ego sentio præludebat tunc Deus in illis barbaris hominibus, quid postea fieri & obseruari vellet à suis Catholicis. Videbat ille lubricam naturæ humanæ fragilitatē, videbat procliue in malum voluntatis appetitum, ut ergo frenum vacillanti homini iniiceret, quo eum à vitijs retinere posset, imagines Sanctorum suorum in Ecclesijs, & in domibus Catholicis affiguit, quarum frequens aspectus hominem ad virtutes alliceret. Fundamentum istius veritatis desumo ex Magno Origene, qui supra Psal. 37. docet, Deum infinitâ suâ scientiâ prævidentem infirmitates hominibus euenturas, duo illis præparasse. Myropolia, seu pharmaca, vnum corporibus ex herbis & floribus camporum, aliorum animabus curandis ex ipso sacrarum literarum viridario, ut in hoc omnium ægritudinum suarum medicamina reperirent. Sicut, inquit corpori medicamenta præparauit ex herbis, arte disciplinâque compositis, ita etiam animæ medicamenta præparauit in his sermonibus, quos per Diuinas scripturas seminavit. Recurrite hic obsecro ad fontem ipsum Scripturæ Sacræ: Miserat Deus ignitos serpentes ad populum Israëliticum, ut de peccatoribus vindictam sumeret. Videns Moyses plagas illas & mortes plurimorum, orauit pro populo. Audite ergo sermones Dei respondentis. Num. 21. Et locutus est Dominus ad eum; Fac serpentem aëneum, & pone eum pro signo, qui percussus affecerit eum, viuet. Quid erat serpens ille, ut tantam haberet virtutem sanatiuam? Respondet Cæsarius Arelatenfis, fuisse veram imaginem Christi crucifixi, ad quem qui aspectu fidei & charitatis accederet, quamuis serpentinis Diaboli moribus laceratus, & multis

scelerum venenis infectus, illic sanaretur: Sequebatur inquit, ceruum sub momentaneâ contemplatione remedium, quia latebat in serpente mysterium. Ergo Deus ex aspectu sacrarum imaginum homines peccatores ad vitæ commendationem trahit, ut sanctorum virtutes perpendendo, peccati turpitudinem agnoscant, eamque detestentur, attestante id eodem Auctore: Modò inquit, medela, si volumus, nobis contra morsum serpentis, viso serpente confertur. Quod tunc euidenter compleretur, quando peccatum ipsis agnitione peccati curatur, & crimen criminis confessione aboletur.

Comprobat id euidenti documento sponsa celestis: incidit illa in morbum, & aduersâ vtebatur valetudine, cupiens verò conualescere ex morbo, interpellauit filias Hierusalem sodales suas, easque supplex orauit, ut flores & fructus ad sui languentis animi refocillationem adferrent. Cantic. 2. inquit: Eulcite me floribus, stilate me malis: quia amore langueo. Quid tibi vult hæc medicina? nonne alia salubriora præsto sunt pharmaca, ad confortandum cor tuum, sponsa Dei amantissima, quam flores & poma? Quam enim virtutem sanatiuam reperis in hisce electuarijs, ad corroborandam debilitatem, ad curandam infirmitatem, ad medendum malo? Mysterium enucleat Ghislerius supra Cantica: Hi ait sunt illi similes plani electuarij, qui de semetipso dicit: Ego flos campi: & mala pariter illi, de quo dicitur: sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios. Quasi diceret: Quoniam sponsi mei, iuxta doctrinam ipsiusmet, flores & mala sunt similitudo atque Symbolum, igitur eorum visu & solatio, pristina sanitati restituar. Flores & fructus, quos ego omnibus votis concupisco, sunt signum & representatio eorum, in quibus sponsus meus adumbratur, & significatur. Veniant igitur flores & mala significatiua illorum, quæ representant: afferre mihi exemplum & simulachrum aliquod, effigiei ipsius, & hoc abunde sufficiet, ut deperditam recuperem sanitatem? En vobis mysterium Catholici mei! ægrotat quispiam vestrum, & aduersâ valetudine laborat, malignâ delictorum febris æstuat, omni pietatis affectu sese commendat imagini stigmatum S. Francisci, viuâ fide eius imploret opem, dubio procul repentiam in suâ voluntate sentiet mutationem, in animâ desiderium reconciliandi Deo, in intellectu agnitionem turpitudinis peccati, in corde feruens, sine noimento tamen, Diuinæ amoris incendium.

Institutum quidpiam refert Carthagi-

Cæsarius Arelaten.

Idem.

Cantic. 2.

91

Ghislerius

Richardus Brixiensis.

Crucifixi imago ad pietatem edessanos mouit.

Synodus Nicæna.

Sudarium Veronicæ ubi sit.

Adricom.

Deus in similitudine hominum duo phar phæ præparauit.

Origenes.

Num. 21.

gena tom. 4. lib. 8. hom. 5. s. 8. Familiam impudicam, cum ad quandam euocata veniret, in ipso limine conspexisse imaginem Polemonis pudicissimi hominis, & inde confusam erubuisse, & penitentiam ductam, rediisse domum suam. Quid censeris? si aspectus effigiei hominis profani, tantum potuit prestare ad reformatam vitam prostitute mulieris, quid non prestat imago humani Seraphim, & diuini hominis Francisci, quæ ipsiusmet supremi pictoris artificio delineata, & corpori impressa est, cum à stigmatibus Francisci omnis gratia Iesu fidelibus profluxerit, ad vitiorum extinctionem. Sit nescio quàm obduratum cor hominis, aspiciat stigmata Diui Francisci, non est possibile, quin subito instat, ceræ liquecat. Durissima fuit silex in deserto, & tamen scientibus Israëlitis, ubi Moyses bis eam virgâ percussit, protinus dulcissimus tortens emanauit. Num. 20. *Percussit virgâ in silex, & egresse sunt aque largissime.* Silex est Franciscus ardentissima fouens charitatis flammæ, à Christo crucifixo non solum bis, sed quinquies vulneratus, quibus vulneribus non solum ipse ad vberius obsequium emollitus est, sed & cuncta peccatorum corda, lapideâ frigiditate indurata, ad penitentiam perfringuntur, diffuentibus ob vulnera Francisci gratijs Saluatoris. Ita concludit S. Damascenus, Oratione 3. de imaginibus, ubi de Moyse loquens ait: *Percussit semel & bis, ut crucis formam describeret, ut natura crucis formam veneraretur. Immortali Regis imago potest non modo silecem, sed calum, & terram universam perfringere.* Hinc asserit Lypomanus damnationis indicium esse in eo, qui viso vulnerato Francisco, non compungitur, & ex tam compunctæ laboribus, vite, meditatione non reformatur, redeundo per penitentiam ad Auctorem gratiæ, à quo exciderat, propter quod stigmata Francisci summâ veneratione, & deuotione populi, in Ecclesiâ sanctâ debent celebrari.

Diceret forsitan quispiam, perinde homo peccator, per merita aliorum Sanctorum, potest erigi de statu peccati, sicut per stigmata Sancti Francisci, proinde non videtur, cur ad imaginem sacrorum stigmatum, quàm ad imagines aliorum Sanctorum, maior deuotio haberi debeat. Non diffiteor imagines, seu sacras aliorum Sanctorum icones, sua etiam patrare miracula, quasdam plura, quasdam pauciora, iuxta maiorem aut minorem fidelium pietatem. Vnde quisquis ad eas

recurrat, earumque opem ac fauorem implorat, semper dirigit preces & orationes suas ad prototypum earum, veluti principalem scopum, qui sunt ipsimet Sancti in æternâ beatitudine cum Deo regnantes. Nihilominus tamen Stigmatum S. Francisci, incomparabiliter maior est virtus, ad patranda mutationem in animis hominum, quàm aliorum Sanctorum. Quod ut non obscure deducam, assumo fundamentum Doctoris Angelici, qui docet gratiâ patranda miracula, Deum concessisse suis sanctis, sub hac lege & conditione, ut ea non propriâ, sed diuinâ virtute, tanquàm instrumenta diuinæ omnipotentis, in beneficium & fauorem hominum operarentur. Soli verò Christo Domino datum esse affirmat, ut per potestatem Excellentis, non solum miracula patrare, sed etiam alijs eandem potestatem delegare possit. Hinc Sacer Chronicus Matthæus docet, Christum hanc gratiam transfuisse in duodecim Apostolos, eisque communicasse virtutem sanandi omnes infirmos, à languoribus suis. *Et hæc quidem gratia excellentissimè data est animæ Christi, ut scilicet, non solum ipse miracula faceret, sed etiam ut hanc gratiam in alios transfunderet, iuxta illud Matt. 10. Conuocatis Iesus duodecim discipulis, dedit eis potestatem spirituum immundorum, ut eijcerent eos, & ut curarent omnem languorem & infirmitatem.* Atque hinc iam, quid ad objectionem dicendum sit, conijcite. Ceteri sancti sunt tantum instrumenta diuinæ omnipotentis, Diuus verò

Franciscus, ut potè simulachrum Christi, altiori modo virtutem diuinam sibi communicatam habet, quia sicut illum Christus per sacrorum stigmatum impressionem transformauit, ita virtutem ad patranda miracula sibi excellenter debitam, intimè eidem communicauit, ut plus ceteris Sanctis posset operari in hominibus, & consequenter ut sacra stigmata maiori veneratione, ac deuotione digna habeantur. Quod in spiritu Diuino prædixit, Isaias cap. 10. inquit. *Suscitauit Dominus Deus exercituum flagellum, iuxta plagam Madiam in Petra Oreb, & virgam suam supra mare; hoc est; suscitauit Dominus frigescente mundo B. Franciscum, & passionis suæ stigmata in eo renouauit, ut quisquis veram Iesu vulnerati imaginem in Francisco conspexerit, protinus in omni concupiscentiæ ardore refrigescat, sic locum citatum exponit Ailredus: Verè inquit vulnera tua premunt fluctus seculi Domine, persecutionum sedant tempestates, & mitigant ventorum procellos. An nescis? an non sentis? foras in carne aliquandò*

Virtus Stigmatum S. Francisci maior quàm aliorum Sanctorum.

S. Thom.

Mati. 10.

Virtus patranda miracula magis B. Francisci communicata ei, quàm alijs Sanctis.

Isaias 10.

Ailredus

aliquandò affectus concupiscentiæ, in mente ira desunt indignationis, iam tamq̃ prorumpit, & inter maru, quod vehemens exagitat ventus, omnia interiora hominis conturbantur. Sed leuante supra hoc mare vulnera sua IESV, sedantur omnia, omnia conquiescunt.

Immo non solum à vitijs retrahunt hominem Stigmata S. Francisci, sed etiam ad virtutum amorem, ad humilitatis amplexum mirificè alliciunt. Quia S. Franciscus sese ex eo Iesu vulnerati ostendit effigiem, quod non studuerit vanitati, sed peccatorum compunctioni. Curabat ille vulnera diligentissimè operiri, & inclamabat: Me miserum, en piacolorum meorum perspicua documenta. Te o Domine peccatis meis grauissimis exitiâter vulneraui. Et quemadmodum olim sponsa clamauit, Cant. 5. *Dilectus meus misit manum supra foramen, & venter meus intremuit.* Sic planè cum Dominus dilectus Francisci manum, id est, gratiam illam ineffabilem quâ Diuus afficiebatur, per foramina manuum, lateris, ac pedum, imprimeret, insignitam crucifixi Domini effigiem in seipso cerneus, tanquàm si ad ignis liquefactiuam virtutem præambulam, sigillatua quædam impressio esset subsecuta, contremuit ille ad piacolorum, compunctionem. Si ergo impressio vulnerum Iesu, in corde Francisci compunctionem peperit, ecquis erit adeò lapideus, qui obiecto sibi vulnerato Francisco, non compungatur. Deliquerat Dauid in enumeratione populi, & mox compunctus est.

Cantic. 5.

2. Reg. 24.

Lyranus.

S. August.

S. Bonau.

Idem

Sed videte, quid adeò profunda humilitas Francisci effecit? Compungebatur Franciscus inspiciens Christi vulnera, seq; infra omnes minores minimum agnoscens, indignum reputabat, cui Christus secreta suæ passionis reuelaret. Et ecce Franciscus sese indignum reputanti, Christus gloriam stigmatum obrulit. Magnum beneficium Christus Petro fecerat, cum ei gloriam crucis suæ offerret. Ioan. 21. *Cum inquit semper, alius cingeret te, & daret quod tu non vis.* Vbi Christus Dominus Petri suffixionem expressit. Et nihilominus licet Petrus libentissimè ad crucem properaret, subdidit IESVS illa verba: *quod tu non vis.* Mysterium assequitur D. Chrysothomus in eundem locum asserens, tantam esse crucis gloriam, ut non sit ad eius participationem homo trahendus, sed ipse debeat & velle, & expetere, & rogare. Et tamen tanti IESVS estimauit Petrum, ut dum ipse non volebat, nec recordabatur, nec sibi persuadebat fore, ut tanto munere donaretur, Christus eum cruci suffigiendum promitteret. An non maiorem gloriam suo Francisco Christus exhibuit, dum Seraphim caelestem ad eum mitteret, quodam modo vltioneam gloriam suorum vulnerum ei oblatum. Ad eandem gloriam trahit vos hodiè Redemptor vester Catholici mei, monstrat vobis stigmata suæ passionis in Diuo Francisco, ut vos ad compunctionem concitent, ut ad profundæ humilitatis studium prouocent, ad agnitionem peccatorum erigant, ad placandam Diuini Numinis iram succendant. Hæc sunt vestrorum piacolorum certissima documenta, hæc certa & infallibilis semita captandi fauoris diuini. Igitur compungimini, & per Stigmata Francisci renouemini in melius, ne amplius ira Dei in vos desinat.

Tertium est, quod nobis Deus in stigmatibus S. Francisci contulit. Patrocinium in aduersis. Quod manifestè auctoritate sacræ scripturæ comprobo. Deceperat Dauid Rex urbem Ierosolymitanam armis expugnare; quo cognito Iebusei terram illam eo tempore incolentes, urgenti oppugnationem Regi sic responderunt. 2. Reg. 5. *Non ingredieris huc, nisi abstuleris cecos & claudos.* Quinam obsecro hi cæci & claudi adeò fortes erant, ut propugnaculum insuperabile civitati adijcerent, ut viderentur sibi Ierosolymitanæ ciues, prius auferendos cecos & claudos, quàm vrbis capi posset. Vnde Rabbi Abenezra apud Strabum ita Dauidem alloquitur: *Civitas Ierosolymitana tua erit, si prius*

Ioan. 21.

S. Chrysost.

2. Reg. 5.

Rabbi A. ben Ezra

Idem

teris per arma tua deuincere cecos & claudos; hoc est; quædam seu fortaliter illud, in quo sunt imagines cecos & claudos. Sed nos scimus propugnaculum istud fortius esse; quam ut à te superari possit. Respondet Lyranus ex mente Rabbi Salomonis; hos cecos & claudos fuisse duas imagines, quarum una representabat Isaac, qui cæcus obiit: Gen. 27. *Senuit autem Isaac, & calligauerunt oculi eius, & videre non poterat.* Et altera Iacob, qui claudicabat ex luctu cum Angelo, Gen. 32. *Ipse uero claudicabat pedo.* Vbi præfatus Rabbi Salomon addit: *Et ideo apposerunt prædictas duas imagines, in parte superioris sui fortalitatis.* Quia uidelicet imagines illæ, erant simulachra duorum Sanctorum Patriarcharum, ideo crexerant illas in altum, tanquam propugnacula & munimenta urbis sue, in signum securitatis, quam sibi pollicebantur, quousque illæ non deficerent. Si ergo Iesui, homines barbari & gentiles, tantâ ueneratione colebant imagines illorum Patriarcharum, ut omnem spem suam in earum præsidio collocarent, iudicarentque se nullatenus earum tutelâ munitos, posse à Davide subiugari aut superari. Quanto maiorem confidentiam nos habere debemus, in sacris stigmatibus Diui Francisci, quæ non humana industria effinxit, sed ipsa Altissimi dextera, corpori eius impressit, eaq; mundo donauit, ut ubicunque uiget deuotio Francisci stigmatibus insigniti, illa sint fortissimum præsidium, & murus inexpugnabilis, contra quem neque vires totius mundi, neque infernus, neque quidpiam aliud, licet in unum conspirent, præualere possint.

Vexati estis Catholici mei hisce temporibus, grauissimis bellorum tumultibus, expauescitis hostilem potentiam, ne indomitus Mars magnâ iam ex parte claudicans, fortissimorum Patriæ vestræ ciuium robore fractus, ne inquam iterum in vos recurrat. Arripite Franciscum vulneratum, veram Iesv suffixi effigiem, qui aduersus omne malum vobis præsidium insuperabile impendet. Sic vos adhortatur Diuus Damascenus, in uita Stephani iunioris: *Accipe* (inquit, sacris Christi imaginibus ostensis) *præclarum tuum depositum, quod tibi in præsentis hac uita, aduersus mundi malum præsidij loco sit.* Timetis insidias diaboli, ne vehementi tentatione victi succumbatis, ad veram Iesv imaginem Franciscum accurrite, & ex eius vulneribus stillantem sanguinem derergite, ut postea dominus vestræ intingat; hoc quondam mediis Egyptij, Izuentis lethi tyranni, dem euaserunt, Exodi 12. *Transibis enim Do-*

minus percutiens Egyptios, cumq; uideris sanguinem in superluminari, & in ueroq; poste, transcendes ostium domus, & non timebis percussorem ingredi. Sic concludit Damascenus orat. 3. de imaginibus inquit: *Si te lucu bestia adoratur, habes quo uisitor existas: ne formides. tamen signo suffixi Domini confusus, dicito: Imago Dei sum.* Stigmata Francisci affectu arripe, arma salutis, & proclama: *Imago Dei sum.* Exarscitis Spiritu fornicationis, Francisci vulnerati munite vos affectu, & de ardoribus luxuriæ triumphabit. Vbi enim Christi passionis pia contemplatio uiget, ibi cogitatio impura locum non habet, ibi luxuria non subsistit. Quando Redemptor noster malignos spiritus de corporibus hominum eiciebat, postulabant spiritus immundi, prorsus luxuriei assertores, ad porcos deturbari. Matth. 8. *Si eijce nos, misse nos in gregem porcorum.* Et cur non in alios homines? Respondet Sedulius, noluisse immundos illos spiritus ad homines diuertere, quia contemplati sunt eos Christi imaginem exprimere. Quod eleganter his uersibus expressit.

Tunc Domini præcepta tremens exire iubentis, Spiritus infelix, hominum non audeat adire. Effigiem fugiens, quam Christum cernit habere.

Ponderate quæso, quam effigiem spiritus immundus cernit habere Christum? Equidem imaginem uulnere & dolorum: Fugit ergo Spiritus fornicationis effigiem uulnere Christi: Fugit hominem, qui ueram uulnerati Iesv imaginem representat. Cum igitur Franciscus sit Christi effigies, cum uestro cordi affigite, & confestim immundæ cogitationes diffugient. Si exhorrescitis denique uindictam Dei, quam hæcenus pessimè uiuendo promeruitis, ad stigmata Francisci confugite: nullus enim contritus peccator repertus est, qui in Francisco omnimodâ securitate non donaretur. Hic enim est illa petra, in cuius foraminibus peccator à furore Domini abscondi debet, teste Guerrico Abbate in Ram. Palm. *Ece inquit hodie, in foraminibus petreæ uos columbæ resonat.* Benedictus, qui, ut uisificare possem in foraminibus petreæ, manus, pedes, & latus perforare sibi uult, & se mihi totum aperuit, ut ingreder in locum tabernaculi admirabili, & proteget in abscondito tabernaculi sui. Videte, an non omnimodâ in Christi uulneribus securitas à dum ijs, qui ob piaculorum grauitatem aliquando à uulnerato Domino ingrati expelluntur, ad Francisci uulnera excipiendis protegendisque liber recursus concedatur. Suadente id Prophetâ Domini: *Isaia 2. Ingredere in petram, abscondere in fossâ humo à facie timo-*

die timorâ Domini. Quasi diceret: Si facis irati Iesv fugere curas, utroq; tibi opus est, & petra, & fossâ humo. Petra foraminibus acta Catholici mei, est Redemptor noster, lapis ille angularis. Fossa humus, est humillimus Franciscus, qui cum Domino potest clamare: *Foderunt manus meas, & pedes meos.* Si itaq; ingressus in petram, ob replicationem criminum à uulneribus irati Domini repellaris, ex Petra ad humum fossam transi. Ad Franciscum qui in Iesvu conuersus est, penitens accurre, & benigne recipieris. Sic exponit Guerricus: *Ipse inquit, Dominus Petra, ipse humus.* Petra solidissima Christus, dignatur humum Franciscum ad specialissimam sui similitudinem efformare: *ipse petra forata & humus*

fossa: quia & in se, & in Francisco eadem salutaria vulnera exponit. Abscondere ergo in fossâ humo à facie timorâ Domini. A Petra forata fuge in fossam humum, & in fossâ humo abscondere in ipsius manibus foratis, in fossâ latere te ipsum reconde.

Quare venerabundi agite hodiè festiuitatem, Sacrorum Stigmatum, crebriusque ad hanc deuotionem confluere, celesti huic Seraphino supplicantes, ut potenti suâ intercessionem, impetret uobis restaurationem desolatæ Patriæ, tutelam & defensionem Regno Poloniæ, pacem vniuersalem Ecclesiæ, singulis uerò gratiam, & copiosos Dei fauores.

DIE SANCTI MATTHÆI, CONCIO PRIMA.

Vidit Iesvs hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. Matth. 9.

Viriditas mentis, mirificè diuinum oculum ad se trahit.

Summa
hominis
infelix
à quo De-
fuit oculi
fuit aucto-
ritas.

Alè agitur cum homine, à quo Deus suum intuitum auertit. Nam ad vnâ diuinissimi oculi auersionem, vniuersus terrarum orbis aquarum inundatione periit: solo Noë iusto, manantis per altissima montium cacumina maris, fluctus infractis ramis vincente, & tranante. Ad vnâ benignissimæ Christi pupillæ in partem dextram obuersionem, latro sinister in turpissimas erga Dei Filium blasphemias prorupit. Ad lucidissimorum Sapientiarum oculorum subtractionem, Iudas licet uenditi sanguinis penitudine tactus, periit: collum suum fune iugulans, & animam non amplius dissoluendis perpetuæ damnationis compedibus stringens. Ad quod retorquendo oculos suos Anna illa sterilis, merito clamauit ad Dominum: *Si respiciens inquit, uideris afflictionem famulæ tuæ.* Quasi diceret, ad primum Domine oculorum tuorum intuitum, omnis ignominia remouebitur à me, & omnis afflictio, quæ premit cor meum, cessabit. Nam respicere tuum, fauere est, & benedicere, iuxta illud Moysis: *respice populum tuum, gentem hanc.* hoc est: per tuum clementem intuitum, educ seruos tuos de-

captiuitate, & durâ oppressionem inimicorum. Sed nescio, quomodo Christo Domino attribui potest, quod à longè uiderit hominem: siquidem ratione suæ diuinitatis, ubiq; præsens est, neque ab ullâ creaturâ quidpiâ distat. In solo enim humano intellectu triplicem uisionem agnoscunt philosophi. Vnam uocant simplicem apprehensionem: quando scilicet, à longè uidemus aliquod corpus, sed propter nimiam distantiam, non possumus discernere, sitne animal, an lapis. Secundum uisum, appellant iudicium: quando ad rem à longè spectatam, propius accedimus, eamq; si moueatur, iudicamus esse animal, cum motus sit actus potentie uitalis: quamuis adhuc ignoremus, sitne homo, aut bos, aut quodpiam aliud. Tertium tandem uisum, ponunt discursum: cum ad rem, quam à longè spectabamus, proximè accedimus, illamq; ex proprietate inferimus esse, aut hominem, ut ex risu: aut brutum, ut ex hinnitu. Sed neuter iste uisus, cum summam perfectionem inuoluat, Incarnatæ Sapientie conuenit. Cum hæc & difficillima, & abstrusissima mentis humane arcana penetret. Stat tamen optime cum diuinâ perfe-

In intelle-
ctu huma-
no triplex
uiso.

2. Reg. 1.
a. 17.

Exodi 33.
a. 13.

Isaia 2.

Deus tri-
pliciter
hominem
aspiciere
solet.

Genes. 6.

Obiectum
visus est
lux simul
& color.

perfectione, quod ad modum debilissimi intellectus humani, tripliciter hominem possit videre. A longe, quando misericordia motus, primam gratiam praeuenientem mittit homini, a peccato excitatiua. Propius hominem intuetur, quando gratiam habitualement, animae eius infundit, quae illam sanctificet. Proximè verò, quando gratiam sanctificantem, eum finali perseverantia connecit, ne in ipso mortis exitu permittat hominem vacillare. Taliter Christus Dominus Divini Matthaei a longe respexit; quia eum ex humana avaritia oceano ad se traxit. Vidit illum propius; quia ultra hoc, animam eius sanctificavit. Vidit proximè, quia confirmavit eundem in gratia, impecabilem reddens, ne amplius in diuino officio langueretur. Nihilominus eum certum sit ex mente Naturalistarum, oculum spectantis non posse allici, nisi pulchritudine obiecti. immò & Sacra pagina hoc ipsum docet: *videntes inquit filij Dei filium hominum, quod esset valde pulchrum, acceperunt sibi uxores.* Quid adduxit filios Iudaeorum, ut contra praeceptum Dei & Moysis, Gentilium filias sibi in uxores acciperent? Sola pulchritudo, quae capti erant oculi eorum. Igitur & nos considerabimus, quae pulchritudo in Beato Matthaeo reperita est, quae oculum Christi benignissimum, ad sui intuitum allexit.

Delicias oculorum, colorem esse viridem, attestatur ipsamet sacra pagina, ubi Sapiens in hunc modum Deum alloquitur: *Gratiam inquit desideravit oculus tuus, & super haec omnia virides stationes.* Quasi diceret: non niueus Cygni candor, delestit pupillam oculi tui: quia hic visum disgregat. non coruinigredo; quia privationem & defectum quendam signat: sed sola pratorum amantitas, sola hortorum fragrantia, sola graminum atque vestium viriditas. Dicerem proinde Beatum Matthaeum viridi vestium apparatu indutum fuisse, cum Dominus & Saluator noster, pertransiret; ut oculos eius ad sui intuitum facilius pertraxisset. Sed frustra: nigro enim amictus colore tunc incedebat, in telonio mundanae avaritiae sedens. Verum scrutari hic debeo philosophantium arcana: docent enim illi, omnem colorem noctis tempore nigro similem esse, quia non aliter, quam mediante lumine videri potest. Quocirca illi, lumen simul & colorem, pro obiecto visus ponunt. Sic se res habet in Divino Matthaeo: niger ille apparebat, quamdiu sub tenebris maledictae Phariseorum sectae deli-

tesceret. Sed ubi descendit lux de caelo, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: protinus coruinam & tetrām illam pellem deposuit; viridem verò instar pavonis, caelo similem assumpsit. Fuit proinde in Sancto Matthaeo viriditas, oculum diuinum mirifice recreans, scilicet; obedientia ad sequendum CHRISTVM. Nam pertinebat hoc ad maiorem diuinam Sapientiae commendationem: ut super nam eius gratiam & potentiam, etiam inimici testarentur. Quorum testimoniū sicut suspectum esse solet, si in damnum tendat; ita firmum ac sincerum, si in gratiam & fauorem ab illis exhibeatur. Quemadmodum docet S. Chrysostomus homilia 6. in Matthaeum: *Ad maiorem inquit Dei gloriam pertinebat, ut virtus eius etiam inimicorum testimonio panderetur: & ipsi quoque gentilitatis magistri, consonam ferrent de veri Dei potestate sententiam.* Christum Dominum in praesepe vagientem, & pastores incolae, & Reges accolae inuiferunt: nihilominus tamen non pastores, sed Reges dicuntur eum procidentem adorasse. Et quod magis mirabile, nec MARCA, nec IOSEPH, dicuntur illam Christo adorationem praestitisse. Quid hoc est? nonne & pastores prouiderunt? Quis hoc neget. Nonne & Ioseph cernuus ac fusus humi, adorauit? Quis de hoc dubitet: nonne Mater Sanctissima, quo maiorem tanti mysterij cognitionem habebat; profundiorē adorationem exhibuit? Cui haec res in dubium venire potest? Cur ergo soli Reges ab Evangelista dicuntur in terram procidentem adorasse? optimam rationem inculcat S. Basilii homilia de humana Christi generatione: *Magi inquit alienum à Deo genu, & à testamenti gens peregrina, primum adoratione dignati sunt: quod ex inimicis testimonia longe praestantiora, fidei, digniora essent.* Tacetur ergo matris, Praedagogi, & pastorum, ut potest amicorum testimonia: & magorum, Augurum, atque Gentilium, tanquam externorum, & qui cunctis retro annis inimici fuerunt, proferuntur.

Hae est ratio, cur inter quatuor Evangelistas, primarium locum obtinet Matthaeus: & inter illa mystica Ezechielis, atque Apocalypsis animalia, principem figuram, nempe humanam sortitur. At cur primatus inter Evangelistas, & praestantissima inter animalia forma, Matthaeo potius, quam Ioanni delata fuere? Quia scilicet Matthaeus inimicus fuerat & publicanus: inimici autem testimonio, etiam rebelles hominum voluntates, ad fidem facile trahuntur. Et quod melius humanae voces;

Ioan. 1.

S. Chrys.

Matth. 20.
n. 11.

Cur soli
Reges
Christum
adorasse in
Evangelio
narratur.

S. Basilii.

S. Mat-
thaeus inter
Evangelis-
tas pri-
matus,
consequi-

S. Irenaeus.
Ephraem
Hæretici
solum Mat-
thaei testi-
monio ve-
rificantur.

Lucas 4.
n. 41.

S. Irenaeus.
Matth. 1.
n. 24.

Peccator
non aliter
peccati
regem
Christum
aspici-
t.

voces; quam belluinae intelliguntur, tanto efficacius Matthaei; quam aliorum. Evangelistarum testimonia, euangelicam veritatem Hæreticis persuadent. Atque forsitan ea causa fuit, quare Hæretici Ebionitæ, alijs Euangelijs exclusis, illo solo, quod est secundum Matthaeum, vterentur. Ut D. Irenaeus lib. 1. contra Hæreses cap. 26. & lib. 3. cap. 11. post medium testatur. Ac si alia Euangelia, tanquam amicorum testimonia, suspecta haberent: hoc verò vnum, tanquam ab inimico profectum, verissimum iudicarent. Vnde licet non obcurum de Christi diuinitate, testimonium, vel ipsi daemones praebuerint: *Exibant autem daemones à multis clamantes & dicens, Quia tu es Filius Dei.* Nihilominus statim Evangelista addit: *& increpans non sinebat ea loqui.* Vnde quæstio confurgit, si non sinebat ea loqui, cur ab initio statim loqui non impediebat. Crediderim Christum Dominum partim voluisse daemonia loqui, partim prohibere voluisse. Voluit imprimis prohibere, ut manifestus daemorum aduersariis crederetur. Loqui nihilominus ea ab initio permisit: ut edita ab aduersarijs testimonia certissima iudicarentur: atque adeo aduersarijs testibus, maior ab omnibus fides haberetur. Si enim loqui ab initio non permisisset, nullum à daemone testimonium obtineret: si verò loquentem non impediuisset, amico teste visus fuisse crederetur. Intellexerat quippe Christus Dominus opus fuisse, ut sibi non tantum ab Angelis amicis; sed etiam à daemonibus inimicis testimonia praestarentur. Quod recte obseruat S. Irenaeus lib. 4. contra Hæreses cap. 14. *Daemones inquit, videntes Filium Dei dicebant, scimus te quis es, sanctus Dei.* Et paulò post huius confessionis rationem reddens: *oportebat inquit veritatem ab omnibus accipere testimonium, & à domesticis, quoniam & amicus: & ab extraneis, quoniam & inimici.* Illa est enim vera, & sine contradictione probatio, quae etiam ab aduersarijs ipsis procedit: in ipsa quidem manifestà suā visione conuictis de praesenti negotio; & testificantibus, & significantibus: postea verò ad inimicitiam erumpentibus, accusantibus, & volentibus non esse verum suum testimonium. Quod si Christus suo intuitu viridem effecit B. Matthaeum, cum is esset inimicus, ut potest Publicanus. Quid hoc factio significare voluit, nisi peccatorem, non aliter de peccati nigredine regenerari posse, nisi per benignum Christi aspectum. Penituit peccatricem antea vitæ; neque tamen prius remis-

sionem peccatorum non obliuit; quam eternissima Christi pupilla in eam, ad pedes decubentem versa esset. Pigebat Zachæum collectæ per fas & nefas pecuniarum summæ; nec tamen prius salutem domui suae conquisiuit; quam Christum sui Spectatorem & hospitem haberet. impius pariter sub nigredine peccati hærens, non prius de impurissimo toruo, in mundam columbam potest transmutari; donec illum Christus misericorditer aspiciat. ut docet Propheta inquis: *Respice, & exaudi me Domine Deus meus.*

Ferunt poëtae, quod ubi Iupiter summus Deorum hilari vultu caelum conspexit, iridem mirā colorum varietate distinctam produxerit, in qua duplex eluxit color. vnus rubeus, quo notatur iustitia & ira: alter viridis Smaragdo similis, in quo spes significatur, & venia. Ea tamen istiusmodi colorum est dispositio in iride: ut color purpureus, supernam & à nobis magis remotam partem, viridis autem infimam, & nobis magis vicinam occupet. Quia scilicet iris concordiz potius, & pacis; quam iustitiae aut iræ signum esse solet. Christus Dominus pariter, benignè Sanctum Matthaeum intuitus, duplici eum pulchritudine vestiuit, purpureā scilicet & viridi. Purpureā, quia martyrium pro nomine Iesu constantiter pertulit: viridi verò, quia pacem & concordiam Christi, atque veritatem, mundo praedicauit. Ad hos certe duos colores, anima cuiuslibet hominis potissimum aspirare debet: ad purpureum; ut sit paratus ad quauis acerba pro Christo constanter perferenda. Deinde ad viridem, ut sine hypocrisi Deo omnia attribuat. Neque enim decet virum sedatum, merè candidis vti vestibus, licet hæ innocentiam plerumque designent: quia nimio candori, macula facile adheret. Quod innuere volabant D. Gregorius super cap. Iob trigessimum nonum, & Theophylactus Patriarcha Antiochenus, explicantes verba illa iusti Iob. *Penna struthionis, similis est penne herodij.* Vbi dicunt isti Doctores, struthionem alas persimiles habere, alis, velocissimæ omnium auium, herodij, alio nomine vocati, ardeat: propter quam miram velocitatem, appellat illam Dauid ducem reliquarum auium, dum dicit: *Herodij domus dux est eorum.* Et tamen fatentur praefati Authores, quod licet struthio pennas herodij pennis, similes habeat, altius tamen euolare minime potest, adeo; ut à terrâ neque per palmum erigatur. Vnde pennæ illæ non ad vo-

Psal. 37.

Iris in coe-
li exa-
st. d. Io-
nis uita.

Deus San-
ctus Mat-
thaeum
purpureo
& viridi
colore or-
nauit.

Iob 39.
S. Grego-
rius & Theo-
phylactus.

Psal. 103.

ad volatum, sed ad ornatum potius ei conferunt.

Hypocri-
ta Herodis
et, & stru-
ctura

Perpulchrè hæc avis hypocritas adumbrat, quorum quidem pennæ per-
similes sunt pennis Sanctorum: nam ope-
ra iustorum imitari videntur, orant, sa-
cris interfunt, eleemosynam largiuntur,
inmò & Ecclesiam frequentant. Quis
non putaret pennas istas præstantes ni-
miùm esse? reuera tamen non ad vola-
tum; sed tantum ad ornatum illis vtun-
tur hypocritæ, atque ad Sanctitatem si-
mulandam. Nam licet extrinsecus agni-
videantur esse; intus tamen sunt lupi ra-
paces; & cum exterius vsque ad terram
cælum, per intensam contemplationem
cum D. Paulo rapi videantur; attamen
re ipsa libidinosa carnis pondere grauari;
terrenisq; affectionibus adhaerentes, à ter-
ra ne minimùm quidem eleuantur. Quæ
tamen sit causa, cur struthio licet similes
alas habeat, alis herodijavis, aliis tamen
euolare non possit, sed terræ quasi fixus
inhære cogatur, causam assignant nomi-
nati Doctores, quia tamen pennis non
carcat; illæ tamen curtæ & breues sunt,
carnis verò moles magna. Vnde cum
plus habeat ponderis, quod deprimit;
quàm alarum velocitatis, quæ eleuat &
erigit: hinc est, quod sursùm volitare
non possit. Considerate Catholici, pec-
catori hypocritæ, qui suam extrinsecus
tantummodo simulatam pietatem præ-
fert, noñe simile quidpiam accidit. Cuius
cum alæ deuotionis, vt potè apparentis
& non veræ, sint breuissimæ, interioris
verò malitiæ pondus graue. Ideo hac gra-
uitate præpeditus peccator, inmò de-
pressus, semper iacet. Sanè non talem
vidit Christus hominem in telonio seden-
tem, Matthæum nomine: quia licet fuerit
è numero peccatorum, vt potè publica-
nus, tamen semel à Christo visus, non
amplius suo candori maculam, suæ vir-
ditati adulterinum colorem, admisceri
passus est. Spectat Catholici vos omnes
hodie benignissimus Christi oculus, & ve-
lut Solis radius terram potentissimè ver-
berans, animas vestras diuinitatis suæ ca-
lore, ab omni maculâ depurare vult. Sed
vnus de turpissimo cæno in aurum genui-
num, de aquosâ glacie, in solidam cry-
stallum vertitur: alter verò peiorem ad-
huc induit vestem, & velut carbo vitij adu-
stus, in fauillas inanes dissipatur. Quæ di-
scriminis ratio obsecro? quod licet omnes
homines Christus intueatur: nam vult
omnes homines saluos fieri; non omnes
tamen mutat in melius. Causa est, quia

Struthio
sursùm cur-
euolare
nō potest.

Christi a-
spiciendo
omnes in
meli⁹ mu-
tatur.

non omnes videt esse homines. Nam vt
aliquis sit verus homo, & intus, & extra,
veram hominis formam præferre debet.
Hoc est; vt non tantum gaudeat isto ti-
tulo, quod sit à Deo creatus homo: sed
vt interioris quoque anima illius, omni ge-
nere virtutum adornata conspiciatur. Vt
non tantum sit homo animalis; sed etiam
spiritualis. Quemadmodum docet Ori-
genes homil. 24. Cdm inquit venit ad istum
iam profectum, vt vota Domino offerantur, non sus-
cipit iste exterior homo, sed ille interior: in illo
namq; est habitaculum virtutum, in illo omnis in-
tellectus scientiæ, in illo diuine imaginis inuolutio.
Qui cum speciem suam, quæ ex initio à Deo factus
est, recuperauerit, tunc iam potest vota offerre
Deo, & tunc iam non homo solùm; sed homo,
homo, dicitur.

Verum, quia magna pars hominum
est, qui tantum in oculis hominum cu-
rant homines videri; in animâ verò, de
formâ humanitatis retinendâ minimè la-
borant; tales non sunt veri homines, vt
docet ibidem Origenes. Nam inquit, qui
interiorem hominem non excolit, qui virtutibus cum
non instruit, moribus non adornat, diuina institu-
tionibus non exercet, sapientiam Dei non querit,
scientiæ scripturarum verba non impendit, huius non
potest homo homo dici, sed homo tantum, & homo
animalis, quia ille interior spiritus in eo est, carna-
libus virijs, & mundi huius curis, ac sollicitudinibus
obrutus, ita vt in eo, nec nominatus, appellatio
possit haberi. Ecce documentum habemus,
in quo consistat verus homo, scilicet; in
perfectiōe viuendi, & virtutum posses-
sione. Exulsi virtutes prorsus omnes, im-
pudenter peccando, prostitui vitan-
tuam, velut altera publica meretrix: si-
mul quoque desijti esse homo. Spectat
te elementissimus Christi oculus; nec ta-
men immutat. Quia belluam te esse vi-
det, non verò hominem, inmò fortasse,
ipsâ belluâ irrationali peiorem. Quid
enim est homo? animal generosum, su-
blimi dotatum ingenio, Dei atq; sui ipsius
cognoscitum. Condidit enim Deus pri-
mum hominem in statu gratiæ, vt docet
S. Thomas 1. p. q. 85. artic. 1. Dionysius
Areopagita de celesti Hierarchia cap. 3.
Irenæus libro 5. contra Hæreses cap. 20.
Chrysostomus homil. 8. & 9. in Genes.
Verum quia status gratiæ in duobus con-
sistit fundamentis, scilicet in sanctitate,
& humilitate, quæ duo difficilè retinen-
tur. Ideo Deus hominem magnis præ-
dijs stabilivit, ne ab hac perfectiōe de-
cideret. Nam imprimis hominem sexto
die, omnium creaturarum nouissimum
produxit. Et cur non potius eum consti-
tuit,

Origenes.

Idem.

Homo
in statu gra-
tiæ creatus.

S. Thom.
1. p. q. 85.
artic. 1.
Dionysius
Areopagita
de celesti
Hierarchia
cap. 3.

Scat. 1. p.
q. 85. artic.
1. Dionysius
Areopagita
de celesti
Hierarchia
cap. 3.

Gom. 1. p.
q. 85. artic.
1.

tuit, omnium primogenitum. Respondet
optimè Procopius, ne gloraretur, & se quasi
sacerdotem, cooperatorem Dei, sed vt postremo loco
natiuitatis suæ, ad infimum humilitatis gradum ad-
moneretur. Quemadmodum enim in domo
paternâ, Filius natu minimus, inter fra-
tres natu maiores, humili & demisso ca-
pite versatur, ita oportebat, vt homo,
inter ceteras creaturas, humilis & postre-
mus versaretur, & quas dignitate præ-
bat, humilitate sequeretur. Præterea in
eodem sexto die, quo hominem condi-
dit Deus, creauit etiam iumenta, & repti-
lia, & bestias terræ. Cur obsecro hominem
æquandam Angelis, cum bestiis terræ
sociauit? Credo, vt illum debirâ in hu-
militate conseruaret, vt quantum se ho-
mo, ex futura inter Angelos dignitate,
erigebat, tantum se ex præfenti inter be-
stias vilitate deprimeret. Adhuc, post-
quam dictum est, creauit Deus hominem ad
imaginem, & similitudinem suam: statim quoq;
addit scriptura sacra: Formauit Dominus
Deus hominem de limo terræ. Vt scilicet; si for-
tè homo intumesceret, ex creatione ani-
mæ, simili creationi Angelorum, statim
ex formatione corporis, simili forma-
tioni vasorum fictilium, detumesceret.
Vnde in Hebræo textu legitur de puluere
terræ, & quidem iuxta S. Chrysostho-
mum, tenuissimo ac vilissimo, iuxta Proco-
pium, de parte inuisibili terræ & superfluo. Cuius
facti hanc rationem affert S. Chrysostho-
mus homil. 12. in Genesim: Ne inquit,
ignorando homo, quomodo constitutus sit, magnus
sibi videatur, & præscriptis sibi limitibus transeat.

Procopius.

S. Chrys.

Idem.

Homo
in statu gra-
tiæ creatus.

S. Thom.
1. p. q. 85.
artic. 1.
Dionysius
Areopagita
de celesti
Hierarchia
cap. 3.

Scat. 1. p.
q. 85. artic.
1. Dionysius
Areopagita
de celesti
Hierarchia
cap. 3.

Gom. 1. p.
q. 85. artic.
1.

Magnes
ferrum in-
terpositio
argenti
trahere
æquiu.

ter oculus, licet ex naturâ suâ sit atter-
tius cordium humanorum: si tamen
peccatum interponas, neque velis illud,
abijcere, nequaquam trahet. Quia vi-
tus diuina retardatur, & ad te transire
non permittitur. Desine itaque prius la-
tare tua natalitia, quorum origo est vi-
lissimus puluis, & terra; & ostende te
hominem, qualem se diuino aspectui ex-
hibuit S. Matthæus, scilicet; animo re-
ctum, corde simplicem, mente humilem,
ad diuina obsequia promptum: & tunc
primùm te Deus, viridi colore amicitia
sua vestiet. Hoc suadet S. Ambrosius li-
bro 6. Hexaëmeron cap. 8. vbi admiran-
do præstantiam hominis exclamat: Pictus
est homo, & pictus à Domino Deo tuo: bonum
habet artificem atq; pictorem, noli bonam delere pi-
cturam, non fuit; sed veritate fulgentem: non ce-
râ expressum, sed gratiâ. Vbi dūm hominem
pictum vocat, tantam ostendit esse hu-
mani corporis pulchritudinem, vt phry-
gianum quoddam stragulum, multicolori-
bus filis intertextum referre videatur;
proinde indignum esse, vt homo aliquan-
do peccati turpitudine; tantam suam ve-
nustatem commaculet.

Ambrosius.

Dicunt adhuc Naturalistæ, quod si-
cut albedo est segregatiua visus; ita vi-
riditas congregatiua eiusdem. Talis viri-
ditas in Beato Matthæo effulgit, ideoq;
congregauit visum diuinissimi Christi ocu-
li, & in se conuertit. Congregare visum
nihil aliud significat; quàm oculum vni
tantum rei infixum reddere. Quod præ-
stitit S. Matthæus, quia semel visus à Chri-
sto, totam suam mentem in eum flexit,
mundi diuitias simul & delicias constan-
ter repudijs. In quo potissimùm osten-
dit se esse verum hominem: Homo enim
cū à Deo creatus sit magnanimus, &
super omnia Dei manuum opera Rex con-
stitutus, omnium contemptor esse debet.
Sed quàm difficulter homo temporaneæ
pro celestibus possit contemnere, testes
sunt Israëlites, quibus Pharaó, (crebris
iam flagellis caritatis iniussis defatigatus,) liberam exeundi potestatem de Ægypto
concesserat: Ite inquit, sacrificate Domino,
omnes tantum vestra remaneant. Cur quæso so-
luris hominibus, captiuas pecudes reti-
nebat? Credo, quia sciebat Israëlitas
tanto amore suarum pecudum teneri, vel
certè pecunias ex suis pecudibus colligen-
dæ: vt preoptaturi essent, cum illis in
seruitute remanere; quàm sine illis in li-
bertatem abire; seu cum illis Pharaóni
seruire in Ægypto captiuos; quàm sine
illis Deo in deserto liberos sacrificare.

Exodi 13.
v. 24.

Λα 2

Immo

Immo cetero coniebat Pharaon, si forte de Aegypto sine suis gregibus exirent, quamprimū in Aegyptum redituros. propentiores ad terrenas possessiones in Aegypto; quam ad caelestes promissiones in Palaestina obtinendos. Neque sua opinio Pharaonem fefellit: nam cum postea Cyrus Persarum Rex, populum Israeliticum a diuturna tandem servitute liberum abire permitteret, subdidit: *Et omnes reliqui in cunctis locis, ubique habitant, adiuvant eum.* Quasi diceret: Si quis Hebraeorum maluerit remanere in Babylone; quam redire in Iudaeam, is teneatur adiuvari suis opibus redeuntibus. At quis obsecro esse poterat, qui servitutem libertati anteferebat, & potius inter supersticiosos & profanos ritus Babylonis; quam inter sacras & divinas leges Ierosolymae vivere praeferret? Illi profecto (respondet Lyrā) qui amore bonorum ibi acquisitionem tenebantur. Nam ab iniquis divitiarum possessionibus; etiam parva lucra temporalia, magnis bonis caelestibus praeponuntur.

Accesserunt tandem Israelitae post immensas viarum ambages ad terram Galaad, quae Iordanis ripis adiacebat. Ecco tibi Ruben & Gad, (dimidia tribus Manasse, quae habebant pecora multa, & in sumentem infirmam substantiam) dicit sacer textus, regionis illius fertilitatem admirati, Moysen adeunt, & renuntiantes illam plagam alendis gregibus esse valde opportunam. Proclamant inquit, si inveniimus gratiam coram te, ut des nobis famulum tuum eam in possessionem, ne facias nos transire Iordanem. Quid hoc est boni Israelitae? Quae vos obsecro inuasit, tam subita satietas illius beatae Palaestinae; ad quam non ita pridem nimis avidi currebatis? Quae vos tenuit tam insana appetentia huius regionis Galaaditicae, nullis partibus cum illa conferenda? Attendite quae so vtramque plagam: illa quidem a Deo promissa, caelestibus benedictionibus abundat, exornata tabernaculo foederis, nobilitanda Templo Salomonis; & quod caput rei est, Christi Domini vestigijs consecranda. Hae autem terrenis tantum frugibus opulenta, & solis gregibus saginatis opportuna, nullam partem continet sanctitatis. Dicite, vtra praestet? nonne, illa tanto altior excellit; quanto caelestia terrenis sublimius attolluntur? Ita plane est. Sed tamen cupidi homines, veris illius terrae opibus renuntiant, ut falsis huius divitijs perfruantur. Haec inquit Procopius, similes nonnulli sunt, qui curae huius vitae vitiis, studio erga Deum elanguescunt: etsi enim ad fidem vocati fuerint; tamen propter voluptates in numero prob-

rium permanere volunt. Sed quid mirum? non est in terris vllum tam virulentum toxicum, quod homines magis fascinare possit; quam divitiarum. Prohibuerat quondam Iosue; ne vllus militum de praeda Hierichuntinā quidquam contingeret. Sed Achan inter praecceptum divinum, & opimum spoliū constitutus, hoc illi anteposuit: pallium coccineum, & argenteos fucos, ac regulam auream furatus. Quam cupiditatis vim admiratus S. Ambrosius lib. 2. offic. cap. 26. sic exclamavit: Iosue inquit, qui potuit solem sistere, ne procederet: aut vltimū hominum non potuit sistere, ne serperet. Ad vocem eius Sol stetit, avaritia non stetit. Sole itaque stante confecit Iosue triumphum; avaritia procedente, pene amisit victoriam.

Difficilius igitur cupidi homines, a terrenis lucris praedivino imperio cohibentur; quam vetipse Sol & Luna a suo naturali cursu, praedivino iussu aueruntur. Sed quid dico, ab hominibus caelestia terrenis postponi? cum suas opes, vltā etiam propriā habeant cariores, faciliusque corporis tormenta, quam opum detrimenta tolerare, & praeiores esse soleant ad mortem ipsam subeundam, quam vel tenuissimam iacturam in bonis caducis sustinendam. Tales erant Hebraei, qui de Aegypto fugientes, maluerunt vitas suas in periculū adducere; quam opes, quas de Aegypto exportauerant. Aegyptijs renuntiare. Miratur Scriptura Sacra, quod Laban, sororem suam Rebeccam, sine vlla morā tradiderit seruo Abrahami, deferendam statim in terram Chanaan, & Patriarchae Isaac in matrimonium collocandam. At vero filiam suam Rachelem, non statim tradidit Iacobo, nepoti eiusdem Abrahami: sed quatuordecim post annos continuos ac laboriosa servitutis. Quid ita factum? nobiliore erat, aut dignior servus Abraham Eliezer, quam nepos Abraham Iacobus? Nequaquam. Cur igitur Laban prius famulo; quam Domino prius alieno homini; quam sibi consanguineo morigeratur? Et quod maius est, hunc servare cogit, illum honorifice dimittit. Ratio potissima est, quia Eliezer ditissimus accessit ad Labanum: profectus enim fuerat ex domo Abraham, ex omnibus eius bonis portans secum. At vero Iacobus inops, peregrinus, atque omnium egenus ad Mesopotamiam accessit, quia nihil amplius ex paternā domo dicitur secum detulisse, quam paternam benedictionem, & eius mandata. Quibus ille pro magno viatico, amplisque

Iosue 6.
n. 18.Iosue 7.
n. 21.

S. Amb.

Gen. 24.
n. 19.Gen. 29.
n. 20.Gen. 31.
n. 10.Gen. 31.
n. 10.

plisque muneribus utebatur. Hinc igitur effectum est, ut huius nobilitas contemptibilis; illius obscuritas illustis admodum, apud Labanum redderetur. Quia homines mundani; non tam sanguinis; quam auri splendore rapiuntur. Hinc est, quod Laban maiori benevolentiae significatione servum Abraham exceperit; quam Iacobum. Quia hic nihil dederat Rachel; ille vero Rebeccam magnis muneribus donauerat. Hanc rationem sacra litera disertissime videtur assignare inquit: Cum Laban vidisset manus, & armillas in manibus sororis suae, venit ad virum, dixitque ad eum, ingredere benedictio Domini, cur foris stas? preparavi domum & locum camelis. Et introduxit eum in hospitium, & distravit camelos, deditque paleas & fenum; & aquam ad lavandos pedes eius, & virorum qui venerant cum eo, & appositum est in conspectu eius panis. Ecce genuinam magnae hospitalitatis causam aperuit Scriptura Sacra, quia scilicet vidit in aures, & armillas, in manibus sororis suae, quas cum non vidisset in manibus Rachel filiae, minorem erga Iacobum benevolentiam exhibuit. Quia non tam hospitis honorem, quam filiae suae lucrum spectavit. Sed quid sequitur hominem, ubi divitiarum amore nimio captus fuerit? hoc vnum, quia definit esse homo, & in belluam commutatur. Ut docet Regius Vates: Homo inquit, cum in honore possumus esse, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Vbi honorem pro opibus accipit. Non talis erat S. Matthaeus. Nam licet magno divitiarum insideret acervo, ut potest telonarius; homo tamen erat, teste sacro Evangelio: vidit

Divitiarum
cupiditas
hominem
in belluam
commutat.

IESVS hominem: id est, facile divitijs renuntiantem, & aeterna temporaneis praefertentem. Ideo convertit in se Christi oculus, quia grata seculi, & opum contemptus viriditas in ipso clucebat.

Soluite ergo mundi divites, illam Christi Domini parabolam: Facilius est camelum per foramen acus transire; quam divitem intrare in regnum caelorum. Nonne ideo, quia dives magis opibus; quam Deo corde suo adhaeret. Deducet autem hominem, regem omnium in sublimari orbe animalium, pecuniam omnibus nominibus excreandam; omnibus tamen studiis & affectibus diligere, atque vestigare. Cum homo sit omnium praestantissimus, pecunia abiectissima, & cum transeuntibus divitijs, luto deterior. Ut palam loquitur sacer textus: Vae inquit ei, qui multiplicat non sua usquequē, & aggravat contra se densum lutum. Vbi ostendit Propheta, non magis aurum luto; quam animum auro inquinari. Verum quoniam sola viriditas est, deliciae oculorum: in viridi apparatu fulgentem S. Matthaeum sequimini, ut in vobis pariter, tanquam in caelesti iride, & pacificatione mentis cum Deo; & enuntiatio veritatis divinae, & contemptus divitiarum appareat. Hac enim solā virtutum pulcherrimarum viriditate, congregabitur diuinum visum, ut vos clementer respiciens, ex telonio mundanae iniquitatis, ad aeternae beatitudinis participationem vocet.

Matth. 19.
n. 24.Abac. 2.
n. 6.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Vidit IESVS hominem sedentem in telonio Matthaeum nomine. Matth. 6.

Sola extrinseca Dei visio, non emollit cor peccatoris, nisi intus penetret hominem.

Nescio, utrum Christus Dominus, casu aliquo Matthaeum in telonio sedentem inspexerit; nūm forte consulto venerit in conspectum eius. Sed cum Deus simul atque homo esset, casus & fortuna in eo locum minime poterant habere. Adcircū diuino id consilio factum esse auguror. Quarebat enim tunc Christus Dominus, speciali intentione & sollicitudine, oves errantes, ut easdem in amena aeterna

felicitatione praeiret. Visitabat fecundantes, & peccati filios hominum, ut gratiae suae antidoto, adultas iam libidinis & illorum animas, refrigeraret. Quarebat in tenebris errorum sedentes, ut excacata vitis illorum corda, radio misericordiae suae illuminaret. Quarebat diuturno sui adventus desiderio fatigatos, ut eosdem tanquam salutis Auctorem, ore caelestis dulcedinis reficeret. Quarebat captivos, hostium catenis,

A 3

vinculos;

vinctos, & ipsis inferorum compedibus ligatos, radiosq; inclusos limbis; ut eos tanquam verus redemptor dissolueret, & in securum beatorum mentium portum subleuaret. Et quia Mattheus quoque id temporis ovis errabunda fuit, per vastam mundi iniquitatis theatra obambulans: Quia periculosus eum, seculi cupiditatum morbus inuaserat. Quia tenebræ ignorantie diuinæ, vndeque cor eius occupauerant. Quia sitis nimia premebat animam illius, rore gratiæ vacuum: Quia denique victus in conscientia sua tenebatur; & grauissima tamen peccati vincula ignorabat. Idcirco non casu villo; sed consilio prauiso, Christus eum aggressus est, ut potentissimo oculorum suorum radio, illum e lectulo ægrotantis conscientie subleuaret, omnemque hominis illius delitescens in vmbra mortis, errorum, caliginem dissiparet. Etenim adeo potens erat Christi oculorum radius, ut etiam in transitu solo, omnia quæ mortalibus difficillima visa erant, præstaret. Admirabilem magnetis virtutem, agnoscunt rerum naturalium peritissimi indagatores, quod ferrum etiam grauiissimum ad se trahat. Scupent plerique electri potentiam, quod paleam in altum subleuet, & quasi vehementi quodam rapiat impetu. Mirantur Solis qualiter, quod ira vapores de terra in sublimem extrahat, ut vilissimum lucum, quod antea pedibus hominum conculcabatur, in tenuis resolutum exhalationes, adeo subtile & agile reddatur, ut ad nubes etiam altissimas pereingat. Sed admirentur potius summam in Christo potentiam, cuius maiestate terrentur demones, cuius ta&u sanantur ægroti, cuius intuitu conuertuntur peccatores. Si enim (inquit Diuus Hieronymus) in magete & succino hæc virtus reperitur, ut annulos & festucas, & stipulam sibi copulens; quando magis Dominum omnium creaturam, ad se trahere poterat, quos videbat. Vidit ille hominem in telonio sedentem, & statim illum diuinitatis sue occultâ virtute, adeo potenter traxit, ut penè oblitus sui ipsius, & mundi, soli Christo indissolubiliter adherere vellet. Considerabimus itaq; hodie, quid causæ, quod vnicus Christi aspectus, ita potens fuerit, in conuertendo Mattheo.

Dupliciter Christus Dominus, solet hominem inueniri. Quandoque extrinsecus tantum, quandoq; simul etiam intrinsecus. Extrinsecus tantum, respicit obstinatissimos in peccato homines, & amplius prorsus incorrigibiles. Isti enim cum despiciant excellentissimum Dei donum,

gratiam scilicet iustificantem, propterea indigni redduntur illâ. Hinc controuertunt Doctores, cur Christus peccanti potius homini, quam Angelo subleuare voluerit? Siquidem Angeli natura multo præstantior fuit; quam hominis: magisque decere Christi personam videbatur, ut illam potius assumeret, quam hanc. Et licet in hac controuersia congruentiam Doctores assignent non malam, quod scilicet Angelus ex malitiâ peccauerit, cum intellectu suo perspicacissimo, in vnico instanti, quod malum erat, potuerit agnoscere. Homo autem, quia ex fragilitate collapsus est, cum sit tardus in cognoscendo bono; promptus autem in arripiendo malo. Idcirco homo magis veniâ dignus erat. Christumque facilius permouit, ut redemptionem illius lapsui supponeret. Nihilominus tamen crediderim ego, causam esse hanc, cur Deus repudiauere Angelos; quia mente excæcati, & semel lapsi, non amplius in viam rectitudinis volebant redire: sed praelium cum resistente suæ malitiæ Archangelo, instaurare cupiebant. Propter quod adeo insensum sibi Deum reddidit, ut illos penitus despicere: Homo autem, qui post peccatum, non se rebellem Deo opponere audebat, sed timore potius percussus, se ad vocem Dei in paradiso occultauit. Idcirco placuit hæc subiectio humana Deo: ut proinde hominem toto conatu erigere cuperet. Quoniam tamen & inter homines reperiuntur non pauci, qui post grauem lapsum, Deo rebelles sunt. Propterea Deus illos desecit. Ne tamen humanitatis suæ oblitus esse omnino videatur, extrinsecus illos tantummodo respicit, auxilium sufficiens eis præbendo, cum quo possunt quidem ad Dominum conuerti, sed defectu liberi arbitrij, non conuertuntur. Et qui sunt isti, Deo post culpam commissam rebelles? isti equidem, qui se vltro in peccata ingerunt, de quibus postmodum non facile possunt surgere. Quod pulcherrimè in illo Cretenis labyrintho finxit ingeniosa Antiquitas. Innumeris ille fabricatus fuerat viarum ambagibus, ita; ut si quispiam eum semel ingrederetur, nulla amplius redeundi facultas, absque alterius adiutorio & ductu eidem concederetur. Ad quod forsitan respexit Poëta 6. Æneidos inueniens.

facilis descensus auerni
Sed reuocare gradum, superasque accedere ad auras,

Hoc opus hic labor est.
Quis profecto non videt, labyrinthum peccatorum ambages ingredi, quam sit facil-

Deus cur non Angelus, sed homo factus,

Angeli collapsi in peccato ubi nati,

Virgilius.

facillimum. Sed inde euadere, hoc opus, hic labor. Nam ad id diuinæ omnipotentis dexteræ; scilicet; gratiæ efficacis auxilio, opus est. etenim peccatum etiam grauiissimum, summè facile: sed illud postea enecare in suâ conscientia, magnarum virium opus est.

Præsignatam inuenio hanc veritatem in Pharaonis magis. Hi actiua passiuis applicantes, colubros venenatos, angues lethales procreabant: verum eisdem enecare proprijs viribus non valebant. Equidem & nos mortalitatis nostræ conscij, nostri libertate arbitrij, lethalis culpæ anguem (hic enim peccatū vocat sacrum eloquium) quasi a facie colubri fuge peccatum: progignere facile possumus. Verum quamuis omnes nostros conatus adhibuerimus, nusquam propriâ virtute, venenatum peccati colubrum possumus interimere. Tripliciter nihilominus homo in se peccatum enecare potest. Primo apparenter tantum & non verè: quod præfiguratum habemus in resuscitatione Samuelis. Vbi Samuel iubente Domino vocatus à Saule, affuit; apparenter tantum. Quia licet tunc verè Samuelis anima aduenisset, phantasticum tamen corpus assumerat. vt colligit Lyranus ex Augustino. Nam S. Augustinus quamuis multis alijs in locis, potissimum tamen tomo 4. lib. 2. ad Simplicianum. q. 3. his verbis eam agit.

Peccatum tripliciter enecatur,

3. Reg. 22.

Lyranus.

8. August.

Anima Samuelis Deo per materem per Pythiam fuit excitata.

Quod si hoc mouet, quomodo licuerit maligno spiritui excitare animam iusti, & tanquam de abitu mortuorum receptaculo reuocare, nonne magis mirandum est, quomodo Satanas ipsum Dominum assumpsit & constituit super pinnaculum templi? Quolibet enim modo fecerit, ille est modus, quo Samuel factum est, vt excitaretur, similiter later. Nisi forte quis dixerit, faciliorem fuisse diabolo licentiam, ad Dominum viuum, vnde voluit assumendum, & vbi voluit constituendum; quàm ad Samuelis defuncti spiritum à suis sedibus excitandum. Quod si illud in Evangelio nos ideo non perturbat, quia Dominus voluit, atque permisit nullâ diminutione suæ potestatis, & diuinitatis id fieri; ab ipsis Iudeis, quanquam pueris atque immundis, & facta diaboli facientibus, & teneri se, & vinciri, & illudi, & crucifigi, atque interfici passus est. Non est absurdum credere, ex aliqua dispensatione diuinæ voluntatis, permissum fuisse, vt non inuitus, nec dominans, aut subigante magnâ potentia, sed volens atq; obtemperans occulte dispensationi Dei, quæ & Pythiam illam, & Saulem latebat, consentiret spiritus Prophete sancti, se ostendi aspectibus regni diuinæ cum sententiâ percussurum. Cur enim anima boni hominis, à malo viui euocata, si uenerit, amittere

videatur dignitatem suam; cum & viui plerumq; homines, vocati ad malos veniant, & agant cum eu, quod officium postulat equitatem, seruato atq; inconcusso decore virtutis suæ, & illorum viris pro verum præsentium vel vtu, vel necessitate tractatu. hucusque Augustini verba. Quid aliud obsecro, hæc apparens Samuelis resuscitatio præfigurauit: certè peccatores illos, quos resurrexisse crederes, quia confessione peccatorum præcedente, ad Sacri corporis dominici sumptionem accesserunt. Sed apparenter tantum surrexerunt: nam à proximâ peccandi occasione non elongati, in eadem scelera, peccandi periculo sese ingerentes, iterum prolapsi sunt.

Rex Iosias, vt idola penitus aboleret, omnemq; idololatriæ occasionem radicis auferret; omnes idolorum artifices relegauit: nemus ipsum, quod ligneam materiam præbebat, succidit: aruspices prorsus deleuit: & eos, qui adolebant incensum Lunæ, exterminauit: ac lucum ipsum in puluerem redegit. Ezechias prater, vt perfidiz cultum extinguere, aureos serpentes, quos populus venerabatur confregit. Moyses, vt Iudeorum animos à dijs fictilibus auocaret, aureum vitulum in puluerem contriuit, ne, si quæ illius particula maneret, populo superesset occasio iterum idola colendi, immo, nec puluerem ipsum reliquit, ne iterum ex illo confiant sibi vitulum, sed omnibus ebibendum tradidit. Quid hæc significabant, aliud? nisi quod peccatorem oporteat, omnem peccati turpitudinem in seipso aboleri, si vult redire in gratiam Dei, & non phantasticè tantum peccatis renuntiare, in quo adhuc peccati affectus manet.

Secundò, potest homo peccatum in se enecare verè. Hoc præfigurabat filius viduæ ab Elizzo resuscitatus, Lazarus à Christo, & alij plurimi ad vitam ope Sanctorum reuocati. Etenim horum resuscitatio quamuis non ficta, sed vera fuisset: tamen, cum mortales resurgerent, iterum morituri erant. Hoc factum exprimit illos, qui licet integra peccatorum confessione præmissâ, à peccandi consuetudine recedentes, verè in gratiam, & Dei amicitiam redeant. post aliquot tamen spatium temporis, in pristina peccata iterum, atque iterum miserè prolabentes, iteratò moriuntur. Refert sacra Historia, quod cum Arca Dei Iordanem fluuium transiret, aquæ e consueto cursu deflexerint. Sed postquam prætergressa esset Arca, iterum sicut antea, effluerint. Quid aliud obstinatissimis in peccato hominibus accidit? hoc profecto, quod aquæ illi summo impetu

Iosias & Ezechias & Moyses celos in extirpanda idola.

petu currenti. Et hi enim pariter, cum ad iacrum illud Dominici corporis epulum accedunt, lasciuiz ignem temperant, à ludis illicitis abstinere, linguam à detractione coercere, ultionem inimicorum non tentant; sed delicio referti Deo, iterum effrenatis animi passionibus, odijs, auaritijs, & luxurijs habenas insolentius laxant. Hæc est obstinatissimorum hominum conditio, mortem peccati, & maculam illam animi, quam confessione elucunt, iterum ingredi: linguæ venenum alienæ famæ mordaciùs inungere, vitæ celestis gratiæ expoliari, quæ à Christo fuerant misericorditer donati. Tales homines extrinsecus tantummodò Deus aspicere solet. Sic aspiciēbat improbum Cain; sed quia radius perspicacissimæ eius pupillæ, mentem illius non illuminauit, idcirco nequaquam fratricidium penitentia voluit expiare. Sic aspiciēbat superbum Pharaonem; sed quia vultus sui splendorem cordi eius non impressit, idcirco Pharaon suis iniquitatibus, nequaquam ad Deum ingemuit; quin immo, tantò magis obduratus mansit.

Quid igitur necessarium homini, ut cum diuina maiestas intus misericorditer aspiciat? Hoc, ut Christum resurgentem imitetur, de quo dicit Apostolus: *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur.* Hoc ergo Christi resurgentis exemplar diligenter inspicendum, ante oculos peccatori sistitur, qui ad celestis gratiæ vitam, peccato amissam, cupit reuocari. Quod egregiè insinuauit Chrysosthomus homil. 29. in.

per Epistolam ad Hebræos, inquiens: *non oportet exordia sola habere clara, sed & finem clariorum. Etenim quemadmodum gubernator, si totum enatauerit Pelagus, circa portum autem constringat ratem, omnem perdit viatorum laborem: sic plene in virtutis studio, & saluti curriculo contingit. Quotquot exordia sine fine imponunt competentem, & consequentem, & continuum percunt; & in æternum miseri manent.* Hoc ipsum comprobatur lumen Ecclesiæ Diuus Augustinus de verbis Domini serm. 14. tomo 10. illa Christi

verba exponens: *Si manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis.* Adverte inquit, quid non dicit, si me audieritis, aut ad me accesseritis; sed si manseritis. Ut ostendat homini Christiano non satis esse virtutem arripere, sed in illa sese exercere, ac perseverare expedit. Et certe trutinat secum quispiam: aut ipsi in Christo obsequio, & virtutis studio perseverare laboriosum est, aut non. Si laboriosum, tunc premium illius gloriæ æternæ sibi ante oculos ponat, & hoc omnem illius molestiam legiet. Quod si

non laboriosum, tunc homo grauissimam, incurrer reprehensionem non perseverando. S. insuper Gregorius lib. 12. moralium. cap. 6. magis adhuc hominem allicit, ad recurrenda indefesso animo virtutum stadia. *Non est inquit absolutus debitor, qui multa, sed qui omnia reddit: nec ad brauium victoriæ peruenit, qui in magna parte spectaculi currit, si iuxta metas veniens, quod reliquum est, desinat. Nec ad qualibet loca destinata pergentibus, anchoando prodest longum iter capere, si non etiam totum valeant consummare.* Qui ergo vitam æternam querimus, quid aliud, quam quædam itinera agimus? per quæ ad patriam festinamus. Sed quid prodest, quod capimus multa, si ea, quæ ad perueniendum restant, negliguntur. Nam ut docet Casarius Arelatenus homilia 15. *Quid mihi prodest, si mihi fata viridantia in herbis spem meam ostendant, & me sub ipso faleis tempore, subitâ vel aeris intemperie, vel pluiarum inundatione decipiant? Quid mihi prodest, si vinea spem omnem in flore promittat? & vel ferarum incursio, vel vastitas grandinis, spem omnem in consummatione subducatur. Cum omnis prosperitas aut felicitas in fine consistat.* Quibus verbis, clarè ostendit, quod homini non satis sit rectè viuere capisse; sed vitam rectè viuendo consummasse, hoc tantum perfectionem redolet.

Inter vniuersa mirabiliter à Deo condita, duo reperiuntur, quæ nobis in virtutis conatu perseverantiam suadent. Primum est, lapis Abeſton, is referente Plinio lib. 35. Alberto Magno lib. 2. mineral. cap. 1. cum semel ad ignem applicatus, flammam conceperit, nunquam postea extinguitur, quamvis in maximâ aquarum perfusione, canente hoc ipsum poeta.

Arcadiæ tellus lapidem producit Abeſton. Ferreus huic color est, naturæ mira potestas. Nam semel accensus, conceptus detinet ignem, Extinguique nequit per lucens perpetua flammâ.

Eundem lapidem D. Isidorus lib. 19. refert olim apud Gentiles in templo Veneris extitisse, quo veluti accensâ facie, templum illud, & in nocturnis tenebris illustraretur. Talis equidem Christianorum perseverantia in virtutibus esse deberet, ut semel diuino amoris igne concepto, tanto ardore exandescant, ut ne inundates quidem angustiarum fluctus, animos eorum valeant obruere, annuente huic veritati Salomone: *Aqua multa non potest extinguere charitatem.* Alterum, quod hominem Christianum ad perseverantiam incitat, est Laurus. Hæc (auctore Gemiano

iano lib. de Veget. 3. cap. 61.) tam brumali: quàm æstiuo tempore, nativam retinet viriditatem. Immo & contraria spernit, propter quod Tiberius Cæsar, cum fulgura videret, lauro cingebat caput, ut fulmen euitaret. Habet & hoc laurus, quod phantasmatum visiones so-

at fugare. Propter quod in Genesi legitur, Rebeccam lauro sero redimisse caput. Perseuerantiam puto virtutis, lauri viriditate Deus voluit adumbrare. Ut scilicet; quoties hinc diuinæ iustitiæ fulgura mentem nostram terrent, quæ supremus ille cæli & terræ Arbitrator, nostris prouocatus criminibus, iaculatur: inde, inferni phantasmata, demonum videlicet tentationes instant: ut inquam totum, hoc perseverantia virtutis propellat, ac fuget: nec enim quidpiam magis, demon in homine solet insectari; quàm perseuerantiam, testante Bernardo. *Sicut diabolum soli semper perseverantia insidari, quam solam virtutem nouit coronari.* Quia optimè nouit, quod hac solâ deficiente, palma victoriæ negetur homini, quemadmodum docet Sanctus Gregorius super caput 1. Tob.

Sine perseverantia inquit nec pugnans victoriam, nec victor accipit palmam. Vnde dicit Spiritus Sanctus: *In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi aduenit.* scilicet: vir bellicus deficiens per inopiam. hoc est, emeritæ virtutis miles, inopiâ laborans, ob denegata sibi debita stipendia. Vir sensatus contemptus; dum scilicet, viro sublimi sapientiâ decorato, debita præmia negantur.

Hæc duo animum Spiritus Sancti grauiter angere solent. Et quid est tertium, in quo Spiritui Sancto, præ vehementi dolore tristitia aduenit, & iracundia? Homo nimirum ille, qui à iustitiâ transgreditur, ad peccatum. Quid enim magis dolendum obuenire potest Deo, quàm dum homo adeo temerariè suauissimâ Dei lege proiectâ, ferreo diaboli iugo colla submittit. Idcirco Deus, ut ab hac graui demeritiâ hominem auertat, benignissimo suo intuitu illum circumspicere solet. Verum non omnes idem diuinissimi eius oculi radius æqualiter tangit: quosdam enim pertransit tantum, quosdam verò simul penetrat, quia magnetis virtutem videtur imitari.

Ferunt Naturalistæ, quod si magneti propius apponas argentum, & remotius ferrum: tunc virtus occulta ab illo dimanans, pertransit argentum, & ferrum remotum potenter trahit. Cuius rei iidem Naturalistæ rationem assignant, quia argentum est materia spissa, proinde virtus

magnetica nequit illi adherere: ferrum autem nimis est porosum, quocirca illud facile penetrat. Et quid obsecro aliud causæ, quod perspicacissimus diuinissimi oculi radius, quosdam ad se trahit; alios ne quidem de vicinis mouet. Hæc profectò & non alia ratio est: quia nonnulli hominum obstrukione peccatorum sunt indurati, idcirco diuinus intuitus illis adherere non potest. Alij verò, sunt quidem naturâ suâ fragiles; quia tamen diuino timore, & parendi voluntate emolliiti; idcirco Christi aspectus corda eorum penetrando, ad se allicit. Pertransit plerumque Dei oculus hos, qui argenti instar lucenis, in solo mundi splendore nimium triumphant: respicit verò illos, qui ad similitudinem ferri, in suâ humilitate, diuini amoris ignem facile concipere possunt. Ferro non ab similibus erat S. Matthæus: non quærebat ille mundi splendores: non in fastum & arrogantiam sese efferebat: sed vile & abiectum telonij munus obeundo, velut in humili loco, diuinam promptus misericordiam expectabat. Ideoque virtus diuini oculi, adeo potenter illi adheret, ut eum subito traxerit ad se. Quod in spiritu præuidisse videtur Sapiens, dum ait: *Oculus Dei respexit illum in bono, & erexit eum ab humilitate, & exaltauit caput eius, & mirati sunt in illo multi, & honorauerunt Deum.* Nonne vniuersa Ecclesia, in hodierni solemnitatis festi Deum honorat, & eius sapientiam, potentiam, bonitatem, atque misericordiam glorificat, quod Matthæum fidei veritate egentem, virtute Christianâ deficientem, auxilio superno, & diuinâ gratiâ, propter perfidiam tenebras indignum, oculo suo benignissimo respiciens, eundem de humili officio publicani, eue-xerit ad Apostolatam: de sede pestilentie ad sedem euangelicæ doctrinæ. Vbi non iam opes conquirere terrenas per lucrum iniustum & mammonam iniquitatis; sed celestes adipisci diuitias, per semitam veritatis gradiendo, posset: Quod feliciter adimpleuit, dum sanguinem suum pro veritate fundens, cruentum de seipso libaret Deo sacrificium, qui suo pariter, cruore nos redemit.

Non casu proinde, sed consultò Christus Dominus vidit Matthæum, ad suum ministerium eum quærendo: neque enim sine misterio dicit sacrum Euangelium, *Videte hominem* scilicet illum, quo ad trahendum euangelij currum opus habebat. Nam cum quatuor Euangelistis, quatuor diuersæ figuræ assignentur, tanquam insignia eorum. Ioannis enim insigne est, A-

Magne-
tur ferre-
trahit, ar-
gentum
veroson.

Ecl. 10

Lapis A.
est on.
mirabilis.

Isidorus.

Caatic. v.
Laur. nuf.
quàm vi-
riditatem
amittit.

Insignia E-
uangelis-
tarum.

Bb

quila

Quadruplex radius ex intuitu Christi cecidit in Matthæum.

quila : Marci, Léo : Lúcz, vitulus : Matthæi quoque, insigne, homo. Hominem ergo Christus vidit pertranseundo ; sed illum ; qui iam præfiguratus erat Ezechielis capite primo. Illum scilicet, qui cum boue, vitulo, & Aquilâ mysticis, trahere debebat currum gloriæ Dei, illumque ; uniuerso orbi inuicere. Quod laudabiliter præstitit Sanctus Matthæus, per euangelium suum gloriam Dei manifestando, & propagando usque ad fines orbis terræ. Et enim ex felicissimo Christi intuitu, quadruplex in illum cecidit radius. Primò, constantissima illa resolutio, & feruentissima constantia, quâ se Christi obsequio mancipauit : Nam subito audita voce Domini Iesv. *Sequere me* : non tantum solo corporis gressu, sed & mentis simul toto affectu, sequi voluit. Neque sane mirum : quia diuinitus Christi intuitus, ad vocis eius sonitum, *sequere me* ; mentem illius plenè illuminans, fecit ; ut vocantem intelligeret, & pronus obsecundaret. Vbi protinus diuino illo intermicante radio, rerum humanarum vanitatem sagaci perlustrans indagine, ad altiora mentem erigit. Agnoscendo, quàm forent mundi bona caduca, instabilia, inania, ut vapor ad modicum patens : ut fumus euascentis ; ut umbra & somnium disparsens. Præterit enim figura huius mundi : Apostolica tuba intonat.

Vocantem Christum non sequi periculum sum.

Et hic recogitent secum obsecro, plerique mortalium, qui diuina interdum voce ad ostium cordis pulsante, vocantem Deum sequi negligunt, aut saltem procrastinant. Ignorantes, quòd mora ista sit mater tepiditatis, vitæ suffocatrix, ventus vultans, & diuinæ pietatis fluencia dissipans, atque exsiccans : Verum tamen paululum te alloqui libet delicate homo. Quid agis ? quid moliris ? quòd præceps ruis ? Quo modò vocantem Iesum audes respicere, & imbecillam tuam ceruicem, asperiore seruitutis mundanæ iugo premere, immò perimere nihil formidas. Sed memorare te oportet, antequàm ulterius gressu præcipite progrediaris. Diui Matthæi fortunas, opes, diuitias, possessiones : qui easdem deserere maluit ; quàm vel minimum diuinæ vocationi recalcitrare. Tu verò in propositis bonis quàm cito vacillas, quàm varius & instabilis permanes, & quasi luna decrescens, de bono in malum, de malo in peius facili ruis : semper incipiens, semperque insipiens, à proposito salutis recedis. At, certum sumito o raculum, tunc solum de diuino intuitu radium in tuam animam cadere, cum pro-

pus & obediens voci diuinæ sit tuus animus.

Alter de illo Christi Domini intuitu radius, cecidit in animum Diui Matthæi, ardens scilicet erga Iesum deuotio. Non alibi deliciae erant Sanctissimi Apostoli ? quàm cum Filio Dei : in cuius obsequia tanto suauitatis affectu ferebatur, ut nulla maior illi delectatio esset ; quàm pro Christi nomine persecutiones, & cruciatus tolerare. O felix atque beatus, quem aspectus Christi ita in sua trahit obsequia, ut totam suam vitam Christi laboribus velit impendere. Non est opus in Christi obsequio magnâ fortitudine ; sed tantum magnâ virtute. Nam & latronis boni in cruce pendens obsequium, morienti Christo placuit, licet corpore nihil posset operari. Dicit enim Sanctus Gregorius :

nihil in eo à penâ liberum, nisi cor & lingua remaneret : quia tamen inspirante Deo, totum illi obrulit, quod in se liberum inuenit ; idcirco mirum in modum Christo placuit. Quid aliud Dens ab homine Christiano requirit, nisi hæc duo : cor & linguam.

Linguam ut enarret Dei gloriam, cor, ut paratam Deo obsecundandi voluntatem subijciat. Poetæ monstrum quoddam, (quod chimæram appellant, ex varijs bestiarum membris compactum esse fabulantur. Cuius collum tingunt esse capræ, corpus leonis, caudam draconis, os verò ex igne flammifero. Fictionis huius originem hanc esse putant nonnulli, quòd mons quidam sublimis fuerit, in cuius extremitate dracones visebantur, paulo verò superius leones : deinde in altiori parte capræ syluestres, ac tandem in cacumine eius os cernebatur, ardentes ignis flammæ instar ætne, aut Vesuij montis euomans. Crediderim ego hanc fictionem poetarum nihil melius adumbrare, quàm malos Catholicos, & in Dei obsequio tepidos. Illi enim quamdiu pondere peccatorum premuntur, quid aliud sunt, nisi capræ syluestres, velocissimè ad depascentes aliorum vineas properantes. Quid sunt, nisi feroces & immanes quidam leones, ad crudelius Dei ledendam maiestatem parati. Quid sunt, nisi venefici dracones ; non modò suas conscientias, diuturnè peccandi consuetudine ; sed & multorum animas, turpissimis moribus, atque sermonibus inficientes. Habent insuper eiusmodi homines os flammigerum, non paucas plerumque in Dei via effutientes blasphemias. Neque aliud quidpiam illis uideri potest ; præterquam ut e clementi Christi oculo, radius misericordiæ in illos cadat. Hic enim radius in hodierno

Apo-

S. Greg.

Chimæra fabulosa origo, & per cento-la compactio.

Luna causas æstus maris.

S. Hypopolitus.

S. Matthæus ut videtur in Virginitatis.

S. Ambrosius.

Apostolo effecit, ut e peccatore, in Dei Filium adoptiuum mutatus esset, adeo, ut summa prudentiæ vigeret in eo, tantum in dracone : fortitudine ad perfrendos omnes cruciatus tantè polleret, ut leo : velocitate in salute æternâ quarendâ, capræ velocitatem excelleret : ac tandem amoris diuini flammâ inardescens, omnia genera tormentorum æquo & imperterrito animo sustinuit.

Tertius ex intuitu Christi radius, cecidit in Beatum Matthæum, nimirum ; sapientia illa eminentissima, quâ duce, tori orbi fidem euangelicam annuntiavit : dissipans ignorantie nubila, errorum tenebras, gentilismi fumum velut e puteo abyssi erumpentem. Ut proinde in Ecclesiâ Christi Sanctum Matthæum, alteram radiantem lunam meritò liceat appellare. Luna est noctis illuminatiua, Sole in subterraneos anfractus recedente ; Beatus pariter Matthæus, Christo Domino tantum Sole omnium fidelium, in suum æterni Patris iterum redeunte, crassissimas illas ætiopie tenebras, adeo irradiauit, ut in pulcherrimam fidei lucem verterentur. Luna maris æstum causat, simul & sedat : Sapientia Diui Matthæi, æstum Hircani Regis incitauit, ut totum furorem in illum converteret, nec aliter suæ malitiæ sitim extinguere posset, nisi innocentissimo eius sanguine. Hæc enim erat necis illius occasio, quòd virginitatem Iphigeniæ Filii Regis tueretur. Ut proinde Sanctus Hyppolitus libro duodecimo de Apostolis, meritò Diuum Matthæum virginis victimam appellauerit. Sed quia luna non nisi rubicundo circumdata circulo, matris æstum sedat ; idcirco & Sanctus Matthæus, sanguine suo velut circulo inuolutus, ita furorem gentilismi compescuit ; ut morte eius plurimi ad Christi fidem, & martyrij agonem incenderentur.

Quartus denique radius, de benignissimo Christi Domini intuitu, cecidit in S. Matthæum, scilicet ; mira humilitas : quæ adeo claruit in hoc Apostolo, ut ceteri omnes, qui Christum ignorabant, eius profundâ humilitate stimulati, ad amplectendam Christi fidem turmatim ruerent. Et quid magis homini Christiano congruit ; quàm humilitas : hæc illum ad thronum æternæ gloriæ subleuat, hæc Deo gratum & acceptum reddit, hæc merita auget. Hinc illam S. Ambrosius mirificè commendat lib. 10. Epistolarum. Epistola 84. ad Demetriadem, inquit : Prima ergo humilitatis ratio in communis vitæ

versatur officij, quibus & diuina clementia conciliatur, & societas humana connequitur. Multum enim ad roborandam dilectionem valet, cum secundum doctrinam Apostolicam, inuicem se homines honore præueniunt, & alter alterum superiorem existimantes amant, seruire subiecti, & nesciunt timere prælati : cum & pauper diuitem, non sibi dubitat antecere, & diues pauperem, sibi gaudeat æquare. Cum & sublimes, non superbiunt de claritate prosapia, & pauperes non extolluntur de comunione naturæ. Cum denique non plus tribuitur magnis opibus ; quàm bonis moribus : nec maior ducitur phalerata iniquorum potentia ; quàm rectorum inhonora iustitia. Ab hoc æquo & modesto iure concordiz, in quo nullum est de gradu superiori certamen, nec felicitas aut infortuna propria aut vitæ aliena. Pulchrè & mirabiliter à plerisque proficitur ad illam humilitatis fortitudinem, quæ & se extra omnem constituit dignitatem, & mauult apta esse iniurijs accipiendis ; quàm idonea repellendis. Cum itaque discipuli veritatis, humanam gloriam fugiunt, & à temporalium amore desciunt, ut quæ Dei sunt, sapiant ; non quæ hominum : proficiunt sensibus, non deficiunt, neque vigorem cordis amittunt, sed excellentissimè intelligentiz lumen accipiunt : viuentes quidem in hoc mundo, sed omnes mundi strepitus relinquentes, ut redimant tempus, quia dies mali sunt. Quo autem pretio quies huius temporis aptius comparatur ; quàm ut ipsi mundo diuitiz omnes dignitates, & vniuersarum cupiditatum materiz refundantur, & sancto beatoque commercio ematur Christiana libertas, fiantque filij Dei de paupertate diuites, de patientiâ fortes, de humilitate sublimes. Nihilominus tamen non putet quispiam, solos voluntarios pauperes, in consortium Christianæ humilitatis admittendos, eos autem à societate boni huius excludendos esse, qui ampla prædia, magnifica patrimonialia, & multas in hoc seculo possident facultates, cum in populo Dei multi semper, qui diuitijs bene vtentur, existint. Nec vilo modo vel dici, vel cogitari liceat, quòd Abraham, & Isaac, & Iacob, quorum se esse Deum, Dominus protestatus est, idcirco vera humilitate caruerint, quia pauperes non fuerunt. Aut quòd vir sacratissimus Melchisedech, Domini & Saluatoris nostri præferens formam, non fuerit perfecte humilis, quia & sacerdotio, & regno eminebat. Absit ab

Bb 2

animis

animis fidelium tam irreligiosa persuasio, ut cuiquam sanctorum, quibus Deus & diuitias est largitus, & honores, ad capiendum vere humilitatis meritum, credatur vel opulencia, vel dignitas obfuisse, cum eis ad huius virtutis profectum vtraque profuerint. Quare Diuum Matthæum, cupiendo imitari, postulemus Saluatorem IESVM, ut cuius aspectu Beatus Mat-

thæus, de errorum tenebris ad fidei agnitionem euectus est, eiusdem oculo benignius intuenae corda nostra, mercamur, perlatrari. Quod facilius autem diuina visio nobis adherat, deiecto peccatorum ingo, obsequijs diuinis corda nostra eternum mancipemus.

**

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Vidit IESVS hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. *Matth. 9.*

(Christi aspectus, in conuertendo peccatore efficacissimus.)

Hebr. 4.

Deus vtriusque modis homines respicit.

Rom. 14.

Ipsa. 16.

Licet Deus omnia sub Sole condita, generali suâ notitiâ intueatur, ut docet Apostolus: *De calore respexit Dominus, vidit omnes filios hominum.* bonos scilicet, & malos in tenebris, & in luce, omnia quippe aperta sunt oculis eius, & non est ulla creatura inuisibilis coram illo. Nihilominus tamen Deus, tribus modis homines aspicere solet. Aspicit malos in irâ suâ terribiliter: aspicit beatos in gloriâ ineffabiliter: aspicit electos, ipse mundi istius naufragia, per gratiam amicitiliter. In irâ aspicit malos, quia impius & eius impietas, in magno apud Deum odio sunt. Quemadmodum docet Sapiens. Vidit Deus inter conuiuas mensæ suæ, hominem illum non vestitum, veste nuptiali, & ecce redarguens eum, impositici, præcepit ligari manibus & pedibus, & proijci in tenebras exteriores. Quid autem adeo iratum Dei aspectum, prouocat in peccatores, certe non aliud, quam multitudo scelerum, teste sacrâ paginâ. Videns Deus, quod multa malitia hominum esset in terrâ, & cuncta cogitatio cordis, esset intenta ad malum, omni tempore, pœnituit eum, quod fecisset hominem. Aspicit beatos in gloriâ, feliciter & ineffabiliter: Quia hoc promissit per suum Euangelium: *Vos quidem nunc tristitiam habetis, uerum autem dico vobis, gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollit a vobis.* Et vere beatum gaudium, quod cum omni securitate possidebitur. Quid verò iucundum illum, & ineffabilem Dei visum, erga beatos excitat? non aliud profectò, nisi puritas mentis, dum iam nihil in beatis reperitur, quod Deo possit displicere. Aspicit denique in præsentis seculo electos suos, per gratiam am-

cabiliter, iustificans illos ab omni iniquitate. Nam tres potissimum laqueos ad capiendum Dei electos, diabolus in hoc mundo struxit: concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. Illaqueatum tamen hominem his rebus, amicitiliter respicit Deus, gratiâ suâ illum adiuuando. Illaqueatus erat David concupiscentiâ carnis, sed Dominus benigne illum respiciens, & per Nathan Prophetam admonens, suâ illum gratiâ erexit. *Peccatum quoque suum Dominus (inquit Propheta) transiit a te.* Deliquerat Paulus in superbiâ vitæ, & ecce amicitiliter Dei aspectus, se ex hoc laqueo liberatum esse gloriatur. *Gratiâ inquit Dei sum id, quod sum.* Illaqueatus erat & S. Matthæus auaritiâ: & ecce eodem amicitiliter Dei aspectus, de mundi telonio, ad sublimem Apostolatus honorem, euectus est. Considerabimus itaque, quid aspectus Christi profuit Matthæo, & quæ ex parte nostra requiruntur, ut nos quoque amicitiliter Dominus per suam gratiam intueatur.

Aspectus Christi tantum profuit Sancto Matthæo, ut illi statim contulerit ea talenta, quæ homo ex suâ industriâ nullatenus assequi valet; scilicet, ut veram diuinæ filiationis, adoptionem consequeretur. Quamdiu enim Matthæus in telonio sedebat, tamdiu filius iniquitatis fuit: Quia officium periculosum pariter, & odiosum administrabat. Periculo sanè vicinum est: alienas colligere pecunias, easque disponere, cum illæ facile conscientiam hominis contamulent. Si enim aurum rutilans, & argentum splendens, nigras maculas in manu numerantis relinquant, quanto magis in conscientia, quæ

Concupiscentia carnis & oculorum facile capiuntur hominibus.

1. Reg. 11.

Telonii officium periculosum.

etiam

Iudei enim exacerbatos pecuniarum conuersatione indignos ducebant.

2. August.

Ipsa. 47.

8. August. lib. de Spiritu cap. 24.

Hebr. 4.

Arenna via maris.

etiam iniquè habendi auri & argenti cupiditate ducitur. Administrabat officium satis odiosum: Iudei enim homines, publicas pecunias, & vestigia colligentes, pro summis peccatoribus habebant. ita, ut conuersari etiam cum ipsis, sibi indignum ducerent. Surgere igitur ex hac vili sellâ, & nouam diuinæ filiationis conscendere non potuit, nisi Christi aspectus, velut terrenus vapor, Solis radio attractus, eleuaretur à terrâ, cum id non sit in hominis potestate, quemadmodum docet S. Augustinus lib. 2. de Perseuerantiâ cap. 8. *Non itaque in hominem, sed in Dei potestate est, ut habeant homines potestatem fieri Filij Dei, ab ipso namque accipiunt eam, qui dat cordi humano intelligentiam, & cogitationem piam.* Et libro de Spiritu, ac literâ, cap. 24. *Visum inquit suasionibus agit Deus, ut velimus, & credamus, siue extrinsecus per Evangelistâ exhortationes, siue intrinsecus: ubi nemo habet in potestate, quod ei veniat in mentem.* Et libro primo ad Simplicianum, hoc ipsum comprobatur: q. 1. *Quis habet in potestate, ut visio mentis suam attingat, quo eius voluntas moueatur ad fidem? Cum ergo ea nos delectant, quibus profectum ad Deum, inspiratur hoc & præbetur gratiâ Dei, non autem nostro, & industria.*

Licet enim Dominus Deus, dedit homini libertatem omnimodam quilibet faciendi, & conuertendi se ad Deum, quod expressit Psalmista illis verbis: *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* Vbi libertatis nostræ admonemur. Nihilominus cum respondemus: *conuertere nos Domine ad te, & conuertemur:* Dei nos gratiâ proueniri, & sine illâ nos nullatenus posse conuertere fatemur. Vnde S. Augustinus libro octoginta trium questionum q. 68. dicit: *Et si quis sibi tribuit, quod venit vocatus, non sibi potest tribuere, quod vocatus sit; Quia ad Ephesios dicit Apostolus, nos sorte vocatos esse: id est, non iudicio humano, sed iudicio diuino, & consilio eius id disponente. Vocari enim misericordia Dei est. consentire autem vocationi aut dissentire, est nostra voluntas.* Diuus pariter Matthæus, ut ad diuinam filiationem, & Christi Apostolatatum vocaretur, hoc ex se nullatenus potuit habere, sed habuit hoc p̄fimo, ex potenti verbi diuini operatione. Viuus enim est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio accepti, & perfringens vsq; ad diuisionem animæ ac spiritus, compigum quoque, ac medullarum, & destruat cogitationum & intentionum corda. Diuinum hoc verbum, tantæ virtutis est, ut super quemcunque intenderit hominem, illico rumpat surditatem eius. Si enim in lapide magnetem,

magnam admiramur virtutem, quod per arcanam naturæ suæ vim, & connexionem, quam habet cum ferri materiâ, ferum magni ponderis ad se trahat, attractumque retineat. Quod si tantum potest natura vnius lapidis, quidni poterit omnipotens Dei verbum, humanam mentem, quam ad sui creauit imaginem, ab omnibus mundi illecebris separatam, confestim rapere, & trahere ad se. Ut primum verbum hoc intonuit supra Paulum, Christi adhuc persequentem Ecclesiam: ecce ita statim ad Christi vniionem, & veritatem, quam antea nec audire poterat, attractus est, ut repudiato Iudeorum errore, idem Dei verbum, ad sanguinis viq; profusionem prædicaret. Intonuit verbum hoc diuinum supra Sanctum Matthæum, *sequere me;* & ecce qui totus terrenis rebus immerfus erat, surgens (inquit sacrom Euangelium) *secutus est eum.* In alio verò loco de illo dicitur: *Et relictis omnibus, surgens secutus est eum.* Causam huius rei non aliam video, nisi quod probe intellexerit, quod veraciter Dominum sequi, nihil sit aliud, quam eundem imitari. Ideoque ut pauperem Christum, non tantum gressu, quam affectu consecrari posset, reliquit propria, qui rapere solebat aliena: perfectam nobis abrenuntiandi seculari formam tribuens, non solum lucra relinquenda, sed & omnia peccandi pericula, protus fugienda esse. Tanquid homo cupiditate sequendi Christum duci debet, ut in nullo prorsus huius vitæ temporalis bono, respectum tibi reserves.

Præterea, quod Sanctus Matthæus vocatus sit ad Apostolatatum, habuit hoc ex diuinâ inspiratione, quæ repentinam peccatoris conuersionem solet operari. Vnde Psalmista dicit: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* At, quomodo ista Dei inspirantis occulta vox auditur? Equidem non aliter, quam cum diuina inspiratio mente concipitur, quemadmodum innuat Concilium Tridentinum, Sessione 6. cap. 7. *Tangente inquit Deo cor hominis, per Spiritus Sancti illuminationem, neq; homo ipse omnino nihil agit, inspirationem illam recipiens: quippe cum illam obijcere possit, audire potius eligat.* Neq; tamen sine gratiâ Dei, mouere se ad insitram, liberâ suâ voluntate possit. Cooperari debet peccator diuinæ inspirationi, illam amplectendo, & se eum prauentiente Dei auxilio, ad iustificationem disponendo, atque preparando. Si enim homo Deum inspirantem neglexerit, Deus quoque eundem deleteret peccantem; iuxta sententiam Magni Doctoris, Diui Augustini, quod

Luce 6.

Sequi Christum, & imitari illum.

Concil. Trid.

Peccator diuinæ inspirationis debet cooperari.

Bb 3

mo 10.

mo 10. Serm. 12. de verbis Apostoli, sic dicit: Si non esset operator, ille non esset cooperator. Et libro de gratia cap. 17. Cooperando Deus in nobis perficit, quod operando incipit: quia ipse, ut velimus, operatur incipiens, quod volentibus cooperatur perficiens. Vnde Isaias Propheta cap. 50. ait: *Mano erigit mihi aurem, ut audiam eum, quasi magistrum.* Et quoniam, hæc diuina inspiratio, ad mentem nostram, occulta est, ideoque mirā virtute mentem humanam ad se rapit, ita agens sensum, ut accom-
modet assensum.

Miratur sapiens naturalistæ ebullitio-
nem maris, quod aliquando tempore no-
cturno, mare supra terram nimium assur-
gat, & ultra insulas atq; nubes quandoq;
eleuetur. Quod illi referunt in qualitates
Lunæ occultas, quibus illa abundans, præ-
dominatur rebus humidis, & aquas ma-
ris ad se potenter trahere solet. Verum,
magis profectò mirandum esset, quid to-
ties peccatorem tempore noctis, id est;
in tenebris peccati delitescens, ultra
terram, ultra carnis & concupiscentiæ
valles, ultra inordinati affectus colles,
ultra sublimes arrogantis montes, & aspe-
ras vitij atque omnis inhonesti metas,
eleuat: & ad ipsam usque empyreæ sedis
aulam trahit. Equidem nihil aliud, quam
occulta quædam Dei inspirantis virtus,
quæ multo fortior est, quam si Deus ex-
trinsecus tantum signis, aut verbis homi-
nem vocaret. Fortis est inquam diuina
inspiratio, dum ex gratiâ Christi vocan-
tis procedit. Dicit enim Sanctus Augu-
stinus, lib. de gratiâ Christi, cap. 13. ubi
de gratiâ præueniente ad iustificationem,
sermonem facit. Hæc inquit gratia, si doctri-
na dicenda est, corde sic ducatur, ut altius, & in-
teriorius eam Deus cum infallibili suauitate credatur
infundere, non solum per eos, qui plantant & vi-
gant: sed etiam per seipsum, incrementum suum
ministras occultis: ita ut non tantummodo osten-
dat veritatem, verum etiam impendat charitatem.
Comprobat Sanctus Prosper libro de ingra-
tis cap. 14. inquit: Percurrat Angelus or-
bem, horretur, prædicet, plantet, riget, incre-
pet, inflet. Quam viam verbis referatam inuene-
rit, intret: ut tamen his studiis auditor permouea-
tur, non Doctor, neq; discipulus, sed gratia sola ef-
ficiat. Et ratio istius euidentis est: quia siue
Angeli, siue Apostoli, siue Christi homi-
nis, siue cuiuslibet alterius creature so-
la exterior prædicatio, non ingenerat
nobis supernaturalem cogitationem, aut
affectum initiatum iustificationis, aut
resurrectionis à peccato, & conuersionis
ad Deum. Sed tantum naturalem, ut po-

Maris
ebullitio
vnde,

S. August.

Prosper.

Exterior
prædica-
tio ad in-
generat
nobis af-
fectum in-
itiatum
iustifica-
tionis.

te ipsa naturalis. Sola ergo interior Dei
inspirantis virtus, mouet hominem effica-
citer, ut toto corde in illum feratur. Hæc
diuina inspiratio, Sanctum Matthæum ita
permouit, ut statim relictis omnibus,
Christum vocantem promptus seque-
retur.

Tertiò, quod Sanctus Matthæus sur-
rexit ex telonio, id est; ex mundi ini-
quitate, & grauissimā seruitute peccati,
atq; Christum sic secutus; habuit hoc ex
mira Christi aspectus irradiatione. Ete-
nim quemadmodum antiqui Doctores
Ecclesiæ Sanctæ referunt, fulgor quidam
diuinitatis occultæ relucebat in facie
Christi; ita ut quemcunque intueretur
hominem, solo aspectu eum traheret, ad
sui reuerentiam & amorem. Facies quip-
pè Christi plena erat gratiarum, in tan-
tum, ut non modò homines, sed etiam
Angeli, desiderarent in illum prospicere.
Nec mirum: si enim columbæ vnguen-
to delibutæ, trahunt secum ad suum co-
lumbarium alias columbas. Sicut scribit
Sanctus Basilius ad Iulittam. Quantò ma-
gis Christi aspectus, vnguento diuinita-
tis delibutus, trahere potest peccatores.
Si in amorem & reuerentiam Sancti An-
tonij, Constantinus Magnus Imperator,
eiusque filij ita tracti erant, ut pro magno
sibi ducerent, semetipsos eius precibus
commendare. Si Maximus Imperator,
eiusque coniux, in venerationem Sancti
Martini alliciebantur. Si tot Pontifices &
purpurati illi Romanæ Ecclesiæ Patres ho-
noris sibi duxerunt, si quando Sanctum Fran-
ciscum, aut Dominicum, aut similes quo-
spiam viros, sanctitatis famā conspicuos
ad mensam suam habere possent. Cuius
facti ratio est, quia vera possessio virtu-
tis, homines pios, veluti viua quædam
simulachra Dei efficit. Vnde Lysitrenses,
Pauli & Barnabæ virtutibus, atq; stupen-
dis operibus conspectis, exclamauerunt:
Dij, similes facti hominibus, descenderunt ad nos.
Quantò magis Christi aspectus, Diuum
Matthæum, & quoscunq; alios homines,
in amorem pariter atque venerationem
sui trahere potuit. Quoniam (ut refert
Euangelista) virtus exibat de illo, ut tra-
heret mundum: Hanc mihi virtutem de
Christo dimanantem, agnouisse videtur
Regum ille, & verè penitentium exem-
plar David, dum ad Dominum clama-
ret: Gressus meos dirige secundum verbum tuum,
& non dominetur mihi omnis iniquitas, quasi di-
ceret: itinera mea dirigo, quæ ego di-
storsi, gressus meos dirige, quos ego meo
arbitrio deprauavi. Et dirige eos secun-
dum

Fulgor di-
uinitatis
in facie
Christi
relucebat

Columbæ
vnguento
delibutæ
alias secum
trahunt.

S. Basilius.

Constanti-
nus Im-
perator
S. Antonij
precibus
se commen-
dabat.

Pontificiū
& Cardina-
lium
summa se-
licitas e-
rat S. Fran-
cisci aut
Dominici
ad mensam
habere.

Psal. 138.

dum verbum tuum, ut recti sint, quia re-
ctum est verbum tuum. Ego inquit di-
stortus sum sub pondere iniquitatis, sed
verbum tuum est regula veritatis. Me er-
go distortum a me, corrige tanquam ad
regulam, hoc est; ad verbum tuum. Ven-
didi me arbitrio meo, redime me sangui-
ne tuo, ut in venditore erubescat superbia,
& in redemptore glorificetur gratia. Lex
enim spiritualis est, ego autem carnalis,
sum venundatus sub peccato. Sed tu dis-
funde virtutem efficacem de tuo vultu in
me, ut amplius non dominetur mihi ini-
quitas, ut non regnet peccatum in meo
mortali corpore, ad obediendum deside-
rijs eius. Est quidem o homo, iniquitas
in membris tuis, in desiderijs illicitis:
Pars enim tua, caro tua est, concupiscen-
tia carnis tuæ, languore rebellat aduer-
sum te, languor iste tyrannus est. Si er-
go vis te huius tyranni esse victorem,
Christum innoca imperatorem, ut omni-
potens eius virtus te erigat, ad se non
amplius dissolubili nexu copulandam,
fortiter trahat. Traxit sanè Christus Do-
minus immenso illo amore suo, quo pro-
pter nos homines commotus, descendit de
cælo, & incarnatus est. ad fidem & sequelam
suam pastores, atque magos. Traxit hu-
manitate, & suauitate suā, non solum di-
scipulos, sed insuper mulierem Samarita-
nam, & per eam totam ciuitatem. ut re-
statur Sanctus Euangelista, inquit: Ex-
citantur autem illi, multi Samaritanorum credide-
runt in eum, propter verbum mulieris, testimo-
nium perhibentis: Quia dixit mihi omnia, quæ-
cumq; feci. Traxit deniq; virtutum suarum
odore Diuum Matthæum, ad cultum &
ministerium suum, ad eum, ut quemadmo-
dum Alexander Magnus, visū Diogenis
heroicæ virtute, res omnes humanas flo-
ci pendens, statim tractus fuit in amo-
rem eius, inquit: nisi Alexander essem,
Diogenes esse vellem. Sic planè Sanctus Mat-
thæus, visus tot Christi virtutibus, audi-
tā salutis prædicatione; perspectā vitæ
sanctitate, ac demum ipsā passionē cruen-
tā, subito eum voluit imitari.

Cum autem Christus Dominus, &
verbi sui mirā operatione, & internā per
Spiritus Sancti punctiōem inspiratione,
& stupendā aspectus irradiatione, tam
potenter homines ad se trahat: ecquid
dico causæ est, cur tam pauci eum sequun-
tur? Causa non alia potest esse, nisi quia
auersi à Domino, mundi illecebras qua-
rere malunt. Ideoque licet habeant au-
res, quibus funesti serpentis mortiferos
sibilos, ad sui perniciem audiant; auri-

bus tamen carent, quibus auscultent ver-
bum Dei vocantis, ad salutem & iustifi-
cationem. Duo itaque ex parte hominis
requiruntur, ut mereatur Christi aspectu
trahi, gratitudo nimirum, & memoria Dei
beneficiorum, atq; obliuio operum quæ
homo erga Deum præstat. Vis o homo,
ut te Christus Dominus amabiliter per
gratiam intueatur, memor sis te omnia
bona, tam animi, quam corporis: tam
fortunæ, quam naturæ; à Deo gratis ac-
cepisse, pro illisque obtentis singulis ho-
ris gratias illi persolue. Non reserue enim be-
neficia gratiam, & est turpe, & apud omnes ha-
bitur, dicit grauissimus morum castigatō
Seneca. Hanc doctrinam præscripsit Apo-
stolus inquit: Gaudete semper, sine intermis-
sione orate, in omnibus gratias agite. quasi di-
ceret, & in aduersis, & in prosperis, sem-
per Deum suspicite, tanquam iustum bo-
norum omnium retributorem: spes enim
retributionis, quæ tristitia sunt in vita
nostra, leuia reddit. Ignominiam pateris?
at gloriam, quæ patientiæ promittitur,
in cælis respice. Multaris? sed diuitijs
cælestibus, & thesauro: quem per bene-
facta tibi reposuisti, intende. Excidisti
à patria? Habes patriam cælestem Hie-
rusalem. Filium amisisti? Habes Ange-
los, quibuscum ante Christi thronum cho-
reas ducas, & gaudio fruaris sempiterno.
Quod si sic expectata bona præsentis tri-
stitiæ opponas, animam procul à turba-
tione, & tumultu tranquillam possidebis.

Miratur hic doctissimus Rupertus,
quare ignis in creatione mundi siletur.
Sed tantum cælum, terra, aqua, recensentur.
Et responder lib. 1. de Genesi cap. 8.
Quia inquit solus ignis deuorat accepta, & nihil
redonat, ideoq; in creatione mundi præteritur quasi
ingratiitudinis typus. Docent enim nos grati-
tudinem erga Deum ipsa elementa. Co-
piæ aquarum (ait Sanctus Bernardus Ser. 13.
in Cantica) secretis subterraneisq; meatibus, in-
cessanter æquora repetunt, ut inde rursus ad visus
vsusq; nostros, iugo & insatigabili erumpant obse-
quo. Cur non igitur & homo, ad voca sua omnia
conferat, vnde ex misericordissimā manu omnia bo-
na haurit? Imitari debemus naturam ter-
ræ, inquit Sanctus Ambrosius libro 1.
de officijs, cap. 1. quæ susceptum semen, mul-
tiplicatori solet numero reddere; quàm acceperit.
Aër quoque vapores, & exhalationes te-
nues, quas è terrā sursum trahit, multi-
plici fenore vberimarum pluuiarum re-
fundit. Et tu o homo, ut te memorem,
& gratum, Dei beneficiorum ostentes,
semper Deo gratias agere debes: quia
nunquam dignè rependes. At, quæstet
iniquitas

Ex parte
hominis
duo requi-
runtur, ut
eum Chri-
stus ad se
trahat.

Seneca
lib. 1. de
beneficijs

Ad Thec.
salon. 5.

Rupertus.

S. Bernā.

S. Amb.

inquit? Audi Apostolum dicentem: *In omnibus gratias agentes. Quidquid sapientiæ, quicquid te virtutis habere confidis, Dei virtuti, & Dei sapientiæ, deputa.* **Minus.** Christo. Plinius lib. 31. cap. 2. scribit, in Beotiâ iuxta Orchomenon, duos esse fontes, quorum alter memoriam, alter obliuionem affert; vocatq; illum locum *sedem gratiarum.* Eò, quod in gratijs duo spectari debeant: obliuisci, si quid deris: & meminisse, si quid acceperis. Ex quo duplici fonte gratiarum, quilibet bibere debet: Si enim beneficium vocationis accipit à Christo, meminisse debet, perpetuam illi gratitudinem persoluendo. Quo enim gratiores in datorem Deum fuerimus; eò, pluribus eius beneficijs, de nouo cumulabimur. Quod satis experta est Eva Mater nostra, quæ ubi Caim primum filium peperit: dixit: *posse deus hominem per Deum.* Quasi diceret: non natura paruulum mihi dedit, sed diuina gratia, ut explicat Chrysostomus: & ecce ob hanc gratitudinem, peperit alterum filium Abelem. Vnde idem Sanctus Chrysostomus inquit: *Quia pro nato filio grata fuit, & pro beneficio agnouit, assumpta*

est & aliud. Talis enim est Dominus noster, quando illi gratitudinem declaramus, & benefactorem agnoscimus, largiùs sua dona nobis erogat. Quod si aliud opus bonum præstas o homo, ne te in vanam gloriam extollat, obliuisci debes: quemadmodum Sanctus Matthæus, qui conuiuium magnum Christo, in domo suâ apparauerat; oblitus tamen videtur esse illius boni operis, dum nihil de se scripsit, quæ Christo præstiterit.

Quocirca conemur hodiè, ut intercedente Sancto Matthæo, à Christo videri mereamur. *Donum*, nomen hoc Matthæus significat: (vt Pagninus & Origenes docent.) idcirco, ut nobis quoque dona salutis impetret, ad illam refugiamus. Et quoniam tribus modis illum Deus, ex telonio traxit ad se, nimirum: verbo, inspiratione, & aspectu. Nos quoque aperiamus aures ad verba Dei, recipiamus diuinas inspirationes, vel ab illo non tantum in terris, per gratiam amabilius aspici; sed etiam in cœlis, per totam æternitatem videri, mereamur.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Ait illi, sequere me, & surgens secutus est cum. *Matthæi 9.*

Tria prosus stupenda, Christum interris conuersantem operatum esse, reperio: resurrectionem Lazari à mortuis, conuersionem D. Pauli à Iudaismo, & vocationem S. Matthæi ex telonio. Si resurrectionem Lazari considerauerimus, satis prodigiosa, quia solius infinitæ Dei potentie opus, teste S. Athanasio serm. 3. **A** contra Arrianos, administrare inquit, creaturarum & seruorum est, viuificare autem, & creare, solius Dei, eiusq; verbi, & sapientiæ est. Si Diui Pauli conuersionem intueamur, portento similis: quia in instanti, ex Christi inimico, eius nominis propugnatorem; ex persecutore Ecclesiæ, acerrimum eius defensore effecit, ut docet S. Thom. 1. 2. q. 113. art. 1. *Tam vehementer inquit Deus, animum Pauli mouit, ut statim quandam perfectionem iustitiæ assequeretur.* Nihilominus, multo difficiliorem hodierni Apostoli conuersionem fuisse, his rationibus facile conuincitur. Inprimis quoad Lazarum, quia in huius resurrectione, licet Christus habuit se ut Deus, tamen ut Deus humanatus:

plorauit enim, fleuit, ad cælum suspexit, voce magnâ clamauit, quæ omnia quandam præferunt imbecillitatem. At vero in vocatione Matthæi totus Maiestas, totus diuinitas? *Vadit tantum, imperant, sequere me, & secutus est cum.* Quare ergo in Lazaro, simul cum humanitate: quia Lazarus, à solâ voce Christi, facile resuscitari potuit, cum ad hoc eius voluntas non requireretur. At vero in vocatione Matthæi, totus Christus in potentia, & maiestate comparuit: quia hic lucro deditus erat: Facilius est autem Solem sistere, quam vnum avarum sanare; cum tota eius voluntas sit auaritiæ addicta, quæ sola & unica, omnia diuina præcepta concutit. Quod ex ipso decalogo, euidenter ostendo: in hoc autem omnia, idololatria homini interdicitur. *Non habebis Deos alienos coram me.* Causam reddit Tertull. Lib. de idololatr. cap. 1. *quia ad hanc cultus, & ornatus, lasciuia, & ebrietas, & libidinis causa frequentantur.* Quæ omnia, cum pecuniam postulent, profecto sine auaritiâ, & auri desiderio,

rio, non perficiuntur. Secundò interdicitur falsum iuramentum: *Non assumes nomen Dei tui in vanum: tolle auaritiâ, ubi periuria?* Præcipitur Sabbathorum obseruantia, *Sabbatha sanctifices:* & quid ea violat, nisi auri desiderium? Præcipitur honor parentum. *Honora patrem tuum, & matrem tuam.* An non ob auri desiderium, & opes, sæpè hos contemptos videmus, & fædas inter filium, atque parentem lites? Quid dicam de reliquis? *Non occides, non moechaberis, non furum facies, non falsum testimonium dices, non concupisces rem proximi tui.* At non ob vnam, omnia hæc sunt auaritiâ? Tolle auaritiâ ubi homicidæ? aufertur à mulieribus auri desiderium, ubi moechatio? ubi furta? ubi falsa testimonia? Proinde auaritiâ est omnium peccatorum origo, ut docet Tertull. *principale inquit, crimen est genus humani.* Sanctus verò Ambrosius addit: *summus seculi reatus, tota causa iudicij.* Quantum verò ad conuersionem Diui Pauli, hunc licet Christus in momento conuertit, non mirum? quia è cælo descendit, altissime intonuit, querelas addidit, circumfulsit luce, tandem potentissime in terram deiecit. At verò hodiernum Apostolum, solum vidit, & suauiter vocauit, *Sequere me:* & statim illum traxit, cuius rei ego causam non aliam assignabo, nisi ipsam Christi vocationem efficacem. Ita potentem Christi vocationem, agnoscit D. Hieron. Epistolâ 145. ad Damasum, *ut in momento hominem ad se trahat: Quoscumq; inquit vocauerit, statim facit subdiscipulos: hoc, cernitur in Matthæo vno, & Lazaro mortuo, qui statim ut vocati sunt à Domino; & ille sepulchrum auaritiæ reliquit, & iste sua mortem.* Et re ipsa istam Christi vocationis virtutem expertus est D. Augustinus, qui in libro soliloquiorum sic dicit: *Vocasti me nomine tuo, intonasti desuper voce grandi, in interiorum aures cordis mei, fiat lux, & facta est lux, & discessit nubes magna: & liquefacta est nubes tenebrosa, quæ operuerat oculos meos.* Quasi diceret: cæcus eram, in erroribus Manichæorum permanendo, sed postquam Christe Iesu vocasti me ad lucem veritatis tuæ, statim vidi, & quæ pro gloria æternâ faciendâ essent, agnouî. Neque mirum: quin Christi vocatio tria beneficia homini in momento præstat. Atq; imprimis, si cor hominis fuerit durum, illud emollit. Sic quondam obdurata sacellitum, ad emercipiendum venientium, corda emolluit, ut statim ad vocem eius vocem, omnes retro caderent, Ioan. 6. *Quia sic nunquam locutus fuerat homo, sicut loquebatur ille.* Quod aperte, facit Richardus de S. Victore ad

illud Cantic. 5. *Animæ mea liquefacta est.* Vbi sic dicit: *Cum in mente loquitur Deus emollescent fortia, & quæ prius dura videbantur, propter terrena oblectamenta, cum liquefit anima, & ita calescit, mollescunt, & delectabilia fiunt.* Deindè, si fuerit cor hominis immundum, statim illud Christi vocatio emundat, sicut emundauit Apostolos, Ioan. 15. *Iam vos mundi estis, propter sermonem, quem locutus sum vobis.* Tandem, si cor hominis fuerit frigidum, illicò totum in ignem conuertit, ut fatentur Apostoli, cum Christo rediit in Emmauscentes Lucæ 24. *Nonne cor nostrum audens erat in nobis, dum loqueretur in viâ, & aperiret scripturas?* Hinc D. Ambr. in præfatione Psal. 45. meritò exclamat: *Loquere Domine Iesu, verbum tuum medicina est, verbum tuum lumen est, verbum tuum nostræ colluionis ablutio est, verbum tuum fons est: loqueris, & culpa lauitur.* Sed hic ingens controuersia oritur, vnde nam Christi vocatio tantam habeat potentiam, ut quemcunq; Christus vocauerit ad se, illicò eum sequatur. Respondent aliqui inde, quia vocatio Christi est connexa, cum efficaci gratiâ, ita determinat Concil. Trid. Sess. 6. cap. 5. docens efficacis iustificationis exordium, sumendum esse à vocatione sanctâ, hoc est; ab efficaci gratiâ. Et ibidem cap. 5. docet, exordium iustificationis, sumendum esse, cum ab excitante vocatione; cum ab adiuvante gratiâ: ergo censet vocationem sanctam, cum gratiâ efficaci connexam esse. Sicut ergo gratia efficax facit, ut infallibiliter velimus, eò, quod sit auxilium æquale, quod Deus in nobis operatur, sine nobis, eo animo, ut vi ipsius omnino infallibiliter actu velimus. Ita planè efficax vocatio Christi facit, ut homo statim infallibiliter velit, quod illi ad cor volendum proponit.

Ceterùm, magis est veritati consentaneum, idèò quemlibet, Christum vocantem sequi, quia eius vocatio sancta, est opportuna, hoc est; accommodata voluntati humanæ, dum Christus eo tempore hominem vocat, quo maxime videt esse flexibilem, ad præbendum consentium. Ita expresse docet Scriptura Sacra, Hebr. 4. inquit: *adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ, ut misericordiam consequamur, in auxilio opportuno.* Inquiramus enim humiliter, quare Christus Matthæum nunc vocauerit, & non antea, cum reliquis Apostolis? Et respondet D. Ambr. lib. 9. in Lucam. *Quis inquit, tunc accessit ad illos, vocauitq; quando obtemperantes sciebat: sic nunc quoq; Matthæum vocauit, quando minime reluctatum sciebat.* Nam licet efficax Christi vocatio,

Cantic. 5.

Christi vocatio cor mundum facit.

Ioan. 15.

Lucæ 24.

S. Ambr.

Christi vocatio vn. de habeat suam efficaciam.

Concil. Tridens.

Hebr. 4.

S. Matthæ.

m. c. x. non

cum discipulis

vocatus.

S. Ambr.

efficax vo-
catio &
a illo de-
pendet.

Deus in
vocando
homine
obseruat
tempora
& occa-
siones.

S. Ambro.

S. Chrys.

Sapient.

Infalibi-
litas voca-
tionis effi-
cacis fun-
datur in
tribus.

S. Ambro.

Meta-
phras.

S. Matthae-
us habuit
infusa be-
nignitatem.

catio, ut potè veri Dei, non dependeat à loco, neque à tempore, neque ab exterioribus quibuscunque motibus, aut circumstantijs, siue etiam intentionibus; sed ita potens in se inueniatur, ut quando vult, & quomodo vult, ad se attrahat dulciter ac suauiter voluntatem, impulsu suauissimo, halitu diuinissimo, infallibiliter, sine vllâ coactione inspirans, mouens, suauiter impellens. Ita tamen suauiter disponit omnia, benignus Saluator noster, ut licet in se sit omnipotens; tamen ex parte hominis, & extrinsecè, ut sic loquar, vult & tempora, & loca; & occasiones, & media obseruare, non ut efficacitati suæ vocationis necessaria, sed potius suauitatis, suæ diuinæ prouidentiae, conducentia.

Vnde optimè infert S. Ambrosius supra citatus, affirmans, Christum tunc vocasse Matthæum, quando minimè reluctaturum fiebat. Comprobatque hanc Sententiam, D. Chrysostomus: homil. 31. Qui ait, non cum Petro & Ioanne, & alijs eum vocauit: quoniam dicitur adhuc erat dispositus; sed post multa, miranda, & multam Christi famam, quando aptiorem eum ad obediendum fecit. Et hoc est, quod de Christo secundum eius diuinitatem, pronuntiat Scriptura Sacra Sap. 11. Omnia inquit, in mensura, & numero, & pondere, disposuisti: in his enim tribus, fundatur efficacia, & infallibilitas Christi vocationis. Igitur in mensura, hoc est, in efficaci gratia, quam Christus vocans cordi humano infundit, ut vocantem non respuit. Deinde, ita se temporum momentis, ita & occasionibus, ita denique hominum passionibus accommodat, ut tunc vocet, quando has deseruere aspexit. Ac tandem, in pondere, hoc est, in certissima Dei prouidentia, quæ in prouiso hominis futuro consensu, nullo modo falli potest. Ut docet S. Augustinus lib. 1. ad Simplicium. q. 2. Cuius inquit miseretur, sic eum vocat, quomodo sit ei congruere, ut vocantem non respuit.

Verum, nondum euacuata est difficultas: cum enim indubitatum sit, plures tunc simul cum Matthæo, in eodem officio fuisse, cur Christus neminem alium, præter solum Matthæum vocauit? Metaphrasæ hoc refert, in insitam quandam & naturalem Matthæi bonitatem, licet ad malum officium adaptatam: Transiens inquit Dominus, inspicie profundum eius cordis sedentis ad telonium. Et cum insideret ei zelus virtutis, ut qui esset oculorum cognitor, & cordium examinatio, pulchre cognouisset, & qualis ex quali fuerat, prouidisset, eum vocauit. Bona ratio: multum enim conducit ad bonum operandum, bona dispositio, & propensio ad

bonum natura, teste Salomone Sapientiz 8. Puer inquit erat ingeniosus, hoc est, bonæ indolis: & seruatus sum bonam animam. hoc est, corpus benè organifatum, & aptum ad percipiendum sapientiam.

Laurentius verò de Aponte, refert, hoc in magnam Matthæi indigentiam, quod videlicet magis fuisset egens, & magis miser, quam alij, vnde quia Christus erat infinite misericors, & obiectum eius misericordiae non est aliud, nisi aliena miseria, ideo eum solum vocauit. Quod sic probat, ceteri solum assistebant telonio, tanquam ministri, Matthæus autem sedebat, tanquam totus lucro deditus, & tanquam primus, & caput telonij; & ideo oculos Christi diuinos magis ad se traxit, quam alij. Cui subscribit Theophylactus in cap. 2. Marci. Sedebat inquit in telonio, ut consuetudine est, aut aliquos impetens, aut verba vendens, aut aliquid huiusmodi faciens. Bella equidem ratio: quia nihil magis potest mouere Christum, ad subueniendum nobis, quam nostra indigentia, & miseria.

Proprium enim est Christo, misereri & parcere, in quantum Deus est, proprium, & in quantum homo est: iuxta illud Ioan. 3. Misit Deus filium suum in mundum, non ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Sic cum esset solus Deus, satis laquebantur suam misericordiam testatus est, quando Aegyptijs per septem annos, fuculentis melle destitutis, Iosephi Oecomeniam prouiderat: Quando Israeliticum populum, quadraginta annis in deserto pauit: quando Heliam Prophetam, multis annis per coruos, pane & carnibus sustentauit: iterumque fugientem Iezabel, & sub iunipero quiescentem, per Angelum suscitauit, atque porrecto aquæ poculo, simulque pane subterverit: allocutus est: Surge inquit, comede, & manduca, & viua resurges. Quando Danieli in lacum demisso, Abacuc simul cum prandio transportauit. Postquam verò humanitatem assumpsit, non minus suam liberalitatem, & clementiam exhibuit: quia nostræ necessitatis semper curam habet, etiam in extremo articulo, iuxta illud Hebr. 4. Regem, & Pontificem non habemus, qui suorum miseriam non tangatur.

Quare, cum nobis in hac tempestate Reipublicæ, maxime opus sit celesti misericordiae, & efficaci vocatione, ut aliquando ex inueteratâ malorum consuetudine, surgere valeamus, per merita hominæ Apostoli, postulemus gratiam Christi, ut nos clementer intueri dignetur, & suauiter vocare, ut subito eum sequamur.

Eodem

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Vidit IESVS hominem sedentem in telonio,
nomine Matthæum.

Ostenditur, Deum per humilitatem in corde hominis generari,
& hoc modo hominem ad Deum trahi.

Obstupescens aliquando D. Paulus, miranti Dei in vocandis ad se peccatoribus suauitatem, exclamauit 1. Timot. 1. Fidelis sermo, & omni acceptione dignus, quod Christus IESVS, venie in hunc mundum, peccatores saluos facere. Quasi diceret: omni studio, & gratiarum actione, immensa Dei beneficia compensanda sunt, quod contra peccatorem non alijs belligeret armis, nisi solâ sustentia, & patientia; non peccatores vincens resistentia, sed clementia; ut lassum amplius delictis iniuriare, deficiant. Si enim Seneca tract. quod in Sapientem non cadit iniuria, dicit: in certaminibus sacris, plerique, victores, cadentium manus obliuiscuntur patientia fatigando, ostendens, insolitam in illis certaminibus victoriam fuisse: dum vnus pugnis, colaphis, tusionibus locum exagitarer, percuteretur, alter verò obstinate perferens, cadentis manus defatigans, ad vltimum victor existens, coronam reportaret; non gladio, non fuste, non obliuiscuntur, sed obstinata patientia. Ita vos Catholici mei, fingite, Deum nostrum, cum peccatoribus luctantem. Persequebatur Paulus nouellos fideles, Christum eiusque doctrinam profutentes, Christus sustinebat: lapides iaciebat Paulus in Stephanum Protomartyrem, Christus siebat: deuastabat Ecclesiam Paulus, Christus sufferebat: tandem lassus cecidit, succubuit. IESVS in terram eum deiecit, nil asperum, nil crudele, nil terribile, nil tandem imperiale audiens, præter vnum patientiae verbum: Saul, Saul, quid me persequeris. Act. 9. Quod admiratus S. Chrysostomus, rectè expendit. Non dixit illi IESVS, crede, quasi imperans, neque aliud tale quidpiam, sed crimen obiecit: quid mali, quod aut magnum, aut paruum tibi feci, quod hac faculo stupor! o prodigium! ut Deus cum Paulo, non potentia, non armis, non magnitudine ceraret, sed sustentia; & ideo Paulus succubuit, quia lassus, iam amplius peccare non potuit. Qualis hæc benignitas? quale hoc Dei pondus? quomodo peccatorem ad se conuertit, ut eius infestabilem in sustinendis peccatoribus patientiam agnoscamus. Sic enim ipsemet

Sanctus Paulus, resoluendo loco citato, ideo inquit misericordiam consecutus sum ut in me premeretur, ostenderet Christus IESVS, omnem patientiam, ad informationem eorum, qui crediderunt sunt illi in vitam æternam. Et cui hæc summa Dei patientia, non elucescit in Dauidis adulterio? perpendite arctam Dei cum Dauid amicitiam, ut illum virum secundum cor suum nominaret. Considerate eius benedictionem, ut illum Deus ex omnibus fratribus, licet nato minimum, ad regnum assumeret, loquens ad Samuelem Prophetam: Surge, unge eum, ipse est enim 1. Reg. 16. ipsamque Dei propensionem in illum, vobis ob oculos ponite, ut ei Deus indissolubili nexu conglutinator, esse vellet: in omnibus vijs suis Dauid prudenter agebat, & Dominus erat cum eo. 1. Reg. 18. Cur tamen non statim in ipso peccati limine, quando adulterari cepit, ipsum Deus corripuit, sed tempus parienti expectauit, utque Bethsabee in uxorem duceret, permisit: Misit Dauid, & introduxit eam in domum suam, & facta est ei uxor, peperitque filium. 2. Reg. 11. Tunc primum Deus misit Nathan ad Dauidem, qui eum adinoneret, cur ergo tanto tempore, eum in peccato sustinuit? sanè ad ostendendam suam magnam patientiam, ut nimirum passio Dauidis deseruisceret, utque postea libentius aurem Prophetæ Nathan exiheret. Sed non minus stupenda est, hodierna S. Matthæi vocatio, quem non cum ceteris vocauit Apostolis, quia tunc cupiditate diuitiarum feruens, forsitan Dei vocationem respuisset, ut insinuat S. Chrysostomus homil. 31. in Matth. Quoniam adhuc antea dispositus erat, sed post multa miracula, & multam Christi famam, quando aptiorem eum ad obedientiam fecit, qui intima cordis nouit. Sed Multo iam tempore sedentem in telonio, ad se traxit: Vidit hominem sedentem in telonio. Quasi Scriptura Sacra dicere vellet: vidit immersum aquis negotiatorum, ac suffocatum, à demonio tentum, ab auro attractum, à diuitiarum desiderio occupatum, totum animo, corde, voluntate, affectu, cogitatione, discursu in lucro positum; & tamen eo tempore, quo nil minus, quam de Christi sequela cogita-

Ibidem ut
supra.

1. Reg. 16.

Ibidem 18

2. Reg. 11.

S. Chrys.

Christi est
Paulo per-
secutore
qualis mo-
dus pro-
cedendi.

Act. 9.

S. Chrys.

Hebr. 4.

cogitaret, eum vocavit, *sequere me*. Qui ad vnam Christi vocem, non lucrum æstimans, non damna recogitans, statim securus est eum. Qualis hæc vis? qualis hæc mensura vocationis? ita ad hominis voluntatem commensurata, ut infallibiliter eum attraheret; non coactè, sed libenter; non vi, sed animo; non impetiali, sed congruentissimâ voce. Modum igitur inauditum diuinæ vocationis, quod Christus Matthæum ad se traxit, vobis hodiè ostendam.

Disceptabant eum Christo, in terris adhuc commorante discipuli eius, quoniam modo trahi possent, ad celestem illam conuersationem. *Qua putas maior est in regno colorum*. Matth. 18. Quibus Christus respondit? *Quicumq; humiliauerit se*. Tanti enim momenti apud Deum humilitas est, ut nisi illam Deus in homine videat, minimè eum ad se trahere velit: *Nisi efficiamini, sicut paruuli, non intrabitis in regnum colorum*. Matth. 18. Percurrite si placet omnes Dei electos, & neminem sine profundâ humilitate, ad Dei consortia tractum reperietis. Traxit Christus Paulum, sed propter magnam eius humilitatem, dum ita humiliter de se sentiret, ut etiam maximis peccatoribus seipsum præferre non erubesceret. 1. Timot. 3. Christus IESVS venit peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Quomodo obsecro D. Paulus, se primum peccatorem, id est; maximum, æstimare potuit, cum probè sciret Iudam, Herodem, & alios Phariseos, multo grauius peccasse. S. Thome censet D. Paulum non se generaliter omnibus peccatoribus prætulisse, sed illis tantum Iudeis, qui Christum postulauerunt crucifigi, & postea à Petro conuersi sunt. Theophylactus autem, extendit hanc Pauli sententiam, ad omnes Iudeos, qui se putabant post Christum etiam per legem iustificari, inter quos Paulus magis existerat æmulator paternarum traditionum, sed præ omnibus veritatem mihi attigisse videtur Remigius; qui censet D. Paulum, per summam humilitatem, se omnium vniuersaliter peccatorum, maximum pronuntiasse, inquit: *Hoc dicit de se causâ humilitatis, quorum primus ego sum, id est; illorum peccatorum, quos venit Christus saluos facere*. Sed quomodo tamen hoc verè poterat dicere, cum si rectè pensitasset, alios longe maiores inuenisset peccatores. Hæc vniuersa ratio est; quia eum, esset humilis, tota intentione suos reuoluebat de se factus; aliorum verò virtutes omni conatu pensitabat. Hinc se maximum omnium æstimabat peccatorem, cum ea sit

S. Paulus ex summa humilitate se se omnium peccatorum maximum pronuntiauit. Remigius.

humilitatis conditio, ut semper sua delicta ob oculos ponat, proximis autem solas virtutes attribuat. Quia ergo D. Paulus, non solum electus, sed vas electionis erat, ideo infra omnes peccatores se humiliavit, maximum se pronuntiando peccatorem & ne dignum quidem æstimando, ut Apostoli nomine honoraretur, *Ego sum inquit minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus*. 1. Corint. 15. Hinc nihil magis desiderat Christus, quam ut homines in verâ humilitate se exerceant. *discite inquit a me, quia mitis sum, & humilis corde*. Quod in ipso statim mundi principio, Deus intimare voluit; postquam enim peccarunt primi parentes, statim Deus ad eorum punitionem descendit, innocentiam, sapientiam, æque alios fauores, quibus eos locupletauerat, ab illis recepit, & de paradiso eiecit. *Eiecitq; Adam, & collocavit ante paradisum voluptatum Cherubim*. Genes. 4. ut scilicet Adam ex visione paradisi, magnitudinem sui peccati semper præ oculis haberet, & unde exciderat deploraret. Misertus tamen Deus primorum parentum, tunicas eis adaptauit pelliceas: *fecit quosq; Dominus Deus Adam, & uxori eius, tunicas pelliceas, & induit eos*. Genes. 3. Ad quid tunicas pelliceas dedit? equidem non ad reprimendum frigus, cum nulla adhuc aeris intemperies esset. Ad nuditatē contegendam contendit Velazquez, integumentum illud fuisse excogitatum; videns enim Deus primos parentes, graui peccati pondere suffultos, manu suâ instat sartoris, *fecit tunicas pelliceas*, quibus parens ipsorum nuditas tegeretur, scelerisque admissi, quæ extabant expressa vestigia, deleterentur. Vnde Chaldaica Paraphrasis, verba illa transfert: *Fecit Dominus Deus Adam, & uxori eius, vestimenta honoris, super cutem carnis suæ, & induit eos*. Quasi diceret: cum ipsi miserè nudati, pudori ludibrio, & ignominie essent expositi, clementissimus Deus, de eorum verecundiâ sollicitus, honorifica illis à semetipso confecta vestimenta tribuit, quibus pristinus pudor, & turpitudine in gloriam verteretur.

Sic quondam prodigo illo filio, ad domum Patris nudo, spoliatoque redeunte, eius nuditatem benignus illius Pater, nec ad vnum temporis momentum passus est, sed accurrens, cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Lucæ 15. Ut scilicet illi scapulis suis obumbraret, ne eius pateret ignominia. Ita exponit Chrysologus Serm. 3. *Pater inquit, redemit peccata filij osculo, clausit amplexu, ne nudaret pater filij crimina, pater filium ne sedaret. Pater sit curat sibi ne vulnus a filio cruciatum, aut ne-*

1. Cor. 15.

Gen. 3.

Ibidem.

Deus ad quid pelliceas tunicas dedit primis parentibus, Velazq.

Lucæ 15.

Chrysolo.

num relinquat. Memor illius doctrine Psal. 31. *Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tæta sunt peccata*. Vnde statim rursus benignus ille pater, seruis suis mandauit, ut profecto stolam primam, & induit illum: quæ verba ponderans Chrysologus: *A serui inquit, ante vestiri voluit, quam videri*. Ac ne aliqua demùm pristinae nuditatis manerent vestigia, calceamenta pedibus affertur iussit, ne vel in pede maneret deformitas nuditatis. Hinc & ipse Deus, proprium amicum, super nuditatem corporis expandere consuevit, ne curiosis aliorum oculis perspicui possit, ut testatur Ezechiel. 16. *prociecta es super faciem terra, in abiectio- ne anima tua: transiit per te, & vidi te, & expandi amicum meum super te, & operui ignominiam tuam*. Quasi diceret: malui tuæ, quam meæ nuditatis rationem habere, & ideo meum tibi amicum confodui, & diligenter vndequaque extensum expandi, ne vel in pede permaneret deformitas nuditatis.

Attamen, non ad nuditatem regendam, illas tunicas mihi Deus primis parentibus distribuisse videtur, quippe sicus folia fatiis tam cooperiebant, sed potius ad arctius homini imprimendam humilitatem, ut sicut per superbiam leges diuinas transgressus fuerat; ita per humilitatem, in amissam cum Deo gratiam rediret. Proinde, ut intelligeret homo, suæ à paradiso expulsionis rationem, quod ideo ab eo expelleretur, quia iam per superbiam non hominem, sed belluam irrationalis factus, ad omnem paradisi culturam, ineptus euaserat: ita ut nec ad vilissimam quæque ibi amplius deferuire posset. Hæc est mens Niseni de vita Moylis, ut inquit, *foris pelle belluam vterentur, qui intus belluam cupiditate animum deformauerunt, & qui asperauerunt ad diuinam naturam superbiendo, intelligerent se peccando degenerasse in belluam*. Deus ergo ut ex illa superbiâ peccati, ad salutiferam humilitatem reuocaret hominem, in principio statim mundi, tunicas pelliceas illi fecit, quæ sunt aptissimæ ad penitentiam agendam. Colligo euidenter hanc veritatem ex illis antiquis Prophetis. Helias enim Thesbites pelliceâ zonâ induebat. Reg. 1. *Vir pilosus, & zonâ pelliceâ circum reuoluitur*. S. Ioan. Baptista, habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos. Marci 1. Quod more penitentium faciebant ut alios suo exemplo ad seriò penitendum de commissis delictis alligerent: quoniam sicut splendidus & pretiosus ornatus, ad luxuriam & superbiam incitat, ita vilis & abiectus ad humilitatē, & modestiā trahit, ut praeclare docet

Psal. 31.

Lucæ 15.

Ezech. 16.

Homo me mor debet esse humilitatis.

Nisenus.

Reg. 1.

Marci 1.

S. Chrysosth. Serm. de lapsu primi hominis: pellicea inquit indumenta dedit ei, ut qui iam delictum commississet, veniam consequeretur. quod sine humilitate minimè fieri potuit, quæ sola omnia bona ad nos comportat.

Videns quondam Abraham Dominum Deum, in specie trium Angelorum: eos statim, humanissimè inuitauit. Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas, seruum tuum. Genes. 18. Res mira: putabat Abraham illos Angelos esse peregrinos, ut inquit D. Paulus ad Hebr. 13. inquit: *Lataerunt quidem Angeli hospitio accepti*. Ut quid ergo tantus Abrahami conatus, tantum desiderium, tanta obsecratio, ut peregrini domum eius intrarent? Sanè: quia illi Angeli, Deum in personis trinum, in essentia vnum representabant. Ita exponit S. Cyrillus ex Catenâ Græcâ. Tres inquit Angeli vident Abraham, in figuram Trinitatis. Et ideo Abraham, licet tres viderit, vnum tamen adorauit. Hinc est illud mysterium: quod licet iam Deus Abrahamo toties apparuisset, sua miscens colloquia cum illis: licet plurima illi beneficia promississet: ego inquit, merces tua magna nimis. Genes. 18. hoc tamen Abrahamum minimè satiari potuit; ita ut oblatas mercedes quodammodo contemnens, nouas erumperet inquerelas, *Domine Deus quid dabis mihi? Ego vadam sine liberis*. Quasi diceret: quorsum mihi tam multa beneficia, si filium mihi non concedis, quem cæteris bonis antepono? At verò, quando tres Angelos mysterium Trinitatis figurantes, suo tabernaculo excepit, & lauto conuiuium tractauit, quando filij promissionem obtinuit, *Sara uxor tua habebit filium*. Genes. 18. quando vidit diuinam illam promissionem impleri, quam ei Deus prädixerat: Gen. 17. *Dabo tibi filium, cui benedicurus sum*. tum primum omnem depulit marorem, & omnimodâ lætitiâ perfusus, *cecidit in faciem suam, & risit*.

Perpendite, quæ tantum ei beneficium, quid tam insolitam hilaritatem conciliauit, ut rideret? beneficiumne contemnens, an certè de beneficio diffidens? Neutrum profecto, neutrum: sed quia videbat talem filium sibi promissum, de cuius semine æternus ille filius, eandem humanam sumpturus erat; ideo tanto donatus beneficio, incredibiliter exultabat. Ut eleganter exponit S. Ambrosius lib. 2. de Abraham Cap. 11. *In hoc ait mysterio, Prophetauit Abraham, Dominum IESVM, quod per susceptionem corporis, & resurrectionem, tanti complenda oraculi grata foret*. Summa ergo & profunda humilitas Abrahami, tanto illum

S. Chryl.

Genes. 18.

Hebr. 13.

S. Cyrill.

Gen. 18.

Ibidem.

Gen. 18.

Ibidem.

S. Ambros.

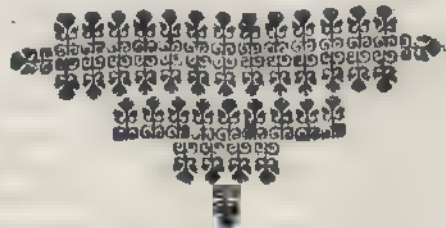

to illum beneficio donauit, quia pronus cecidit in terram, & adorauit Dominum Deum. Quia in conspectu Domini humiliter de se sentiebat: afferam inquit pauxillum aquæ, ponamq; buccellam panis, & confortate cor vestrum. Genes. 16. Ergone o magne Patriarcha, qui alios reges orientales, longè opulentia superasti, non eris sufficiens, vt ita desideratis hospitibus, vinum & præstantiora fercula apponas? absit: nam & panes subcinericios parauit, & vitulum optimū coxit, & butirum atque lac apposuit. Sed quia humiliter de se sentiebat, idè omnia illa pro nihilo habens, quasi exiguum panis buccellam æstimabat, nobis exemplum humilitatis relinquens, vt dum diuino cultui bona nostra attribuimus, dum pias foundationes erigimus, dum pauperes & peregrinos excipimus hospitio, eosque cibo reficimus, non inde vllam quaramus gloriam, sed modicam æstimes mus buccellam, nos in Dei nomine exhibuisse, & tunc nobis apud Deum merces magna præparabitur.

Humilitas igitur S. Matthæi, mouit Christum ad eius vocationem, quia hæc est vnica virtus, quæ Deum ad homines potenter trahit, vt eleganter discunt. S. Bernardus Serm. 47. in Cantica. Magna inquit, humilitas virtus, cui etiam manifestæ deitatis tam facile se inclinat. Ob humilitatis virtutem Deus immensus se inclinavit, vt homo fieret, teste S. Bernardo homil. 1. in Misus est, vbi sic de Augustiâ Deiparâ loquitur. S. MARIA humilis non esset, super eam Spiritus Sanctus non requisisset. Quomodo enim de ipso, sine ipso conciperet. Patet itaq; quia vt de Spiritu Sancto conciperet, sicut ipsa perhibet: respice humilitatem ancillæ suæ Deum, potius quam virginitatem; tamen ex humiliato conceptu. Ostendens ad concipiendum in carne humanâ Dei filium, ex omnibus virtutibus, humilitatem maximè necessariam fuisse. Hinc illud Tertulliani de velandis Virginibus, Cap. 13. Gloria inquit, illicita est ei, quarum probatio in animi humilitate constat. Quali dice-

ret: ex, quæ ad summam dignitatem. Sponsarum Christi euehantur, ex humilitate præcipue, an Sponsi thalamo censeantur idoneæ, probandæ sunt. Sic quondam Regius Vates de suâ humilitate confusus dicebat: Domine non est exaltatum cor meum, neq; elati sunt oculi mei, neq; ambulavi in magnis, neq; in mirabilibus super me. Psal. 130. Symmachus autem, & Theodoretus, ex Hebræo legunt: neq; ambulavi in magnis. Hugo exponit: neq; ambulavi cum magnis, & pomposâ societate. Quali diceret: quoniam duplicem habeo viam ad incedendū, nimirum humilitatis, & elationis, idè licet cum antea fuerim humilis pastor, modo vero ad Regium eleuatus thronū, constitui viâ in corde meo, vt solam humilitatis amplectar. Ita exponit Zeno Veronen. Ser. 1. in Psal. 130. inquit: Vnctus in Regem, spiratus in Vatem, non in seipso in regno, obumbrat meminem Prophetæ terrore, mitem, humilem, retinet vbiq; pastorem.

An certè minorem putatis fuisse in Diuo Matthæo humilitatem? vel ex hoc ipso eius profunditatem agnoscite: dum enim ceteri Euangelistæ ob reuerentiam proprio eum nomine inticulare nollent, sed cognomine, nimirum, Levi: ipse primus suum nomen proprium aperuit, apertè scribens: Vidit Deus hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine. Vbi se proprio vocauit nomine, & publicanum apertè ore fassus est, vt se deprimeret, atque humiliaret, quia optimè sciebat, Deum per veram humilitatem in corde humano generari. Quod cum videret misericors Iesus, statim illum ad se traxit, Sequere me, vt & nos si à Domino trahi volumus, coram eius inaccessâ maiestate humiliemur, iuxta doctrinam Salmeronis in c. 18. Prouerb. Vt inquit cum de nobis loquitur, nos ipsos deiciamus, neq; erubescamus vitia nostra, atq; peccata confiteri. hoc enim modo, trahit nos ad se Dominus Iesus, secum in æternum regnatos.

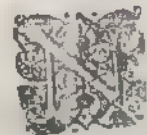

DIE

DIE S. MICHAELIS ARCHANGELI, CONCIO VNICA,

Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus
vijs suis Psalmo. 19.

Vnicuiq; homini, solo Christo excepto, datum esse Angelum custodem, qui summâ diligentia hanc custodiam peragit, autoritate scriptura, Sanctorum Patrum, & rationibus deducitur.

Non minùs eruditè, quàm verè pronuntiauit S. Bernardus, hominem ad grauissima onera natum esse, Serm. 15. in Psal. Qui habitat, inquit: Honoriferum animal est homo, tempore suæ mortalitatis. Perpendite autem res non ita se habeat? creatum hominem, Deus posuit in paradiso, ad quid? non vt ibi in illo deliciaretur, sed vt onera subiret: non ad solatium, sed ad laborem; non ad requiem, sed ad continuam vigilantiam. Tuli ergo Dominus Deus hominem, & posuit in paradiso voluptatu, vt operaretur, & custodiret illum. Genes. 2. Mundum ei apparuit, non vt spatiosam domum, & aulam regiam, in qua conuiujs ac omni iucunditate, oblectaretur; sed tanquàm palæstram, in qua non vno vel altero, sed continuis propè diebus, cum omni calamitate certaret, vt docet Diuus Paulus ad Corinth. 4. Vsq; in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cadimur. Quali diceret: indefinenter, continuè, nullo temporis, momento intermisso, in palæstra sumus, in agone, viriliter certantes, vt victores euadamus. Quem locum S. Chrysostomus ita exponit: & esurimus contra eos qui in delicijs viuunt, & colaphis cadimur contra inflatos, & instabiles sumus contra eos qui desident, & nudi sumus aduersus diuites. Non contra demones, æreâque potestates certandum nobis est, licet enim contra hos bellum nobis sit continuum, aliquando tamen victi recedunt: sed bellum nostrum est contra superbos, vt humilemur; contra in delicijs viuentes, vt mortificemur; contra desides, vt diligentes simus: contra diuites, vt paupertatem sequamur. Cuius

ratio est, quia naturam ad omnia ista vitia pronam habemus, igitur ne labamur, continua nobis necessaria est obfistentia, cum si semel defatigati manus dissoluimus, ad delicias, ad superbiam, ad desidiam, ad diuitias, eas dabimus vici iam, non victores, non similes, sed Deo per omnia dissimiles: quia vera Dei similitudo, in sanctitate & virtute consistit. Pulchrè continuam istam, & indefessam solitudinem nostram figurauit Christus, dum sanaret languidum illum, triginta & octo annos habentem in infirmitate suâ, & mox ei, qui vix pedibus cæperat inniti, grabatum suum tollere, & ambulare præciperet. Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Ioann. 5. Irane o bone Iasv, nullo respirandi spatio concessio, statim hominem à labore in laborem, ab onere ad onus, destinas? ita sanè, quia enim languidus ille sanatus, suarum infirmitatum, seu potius peccatorum pondere exoneratus fuerat; idè sedulè in posterum sollicitudinis, vt peccata fugeret, atque anxie de suâ salute curâ onus, vt acceptam gratiam retineret, portare debuit; nec ceruicem tantisper erigere, quin nouum gratitudinis, & obsequij onus succederet. Quid loquar de continuis periculis, quibus vita humana exposita est? edisserat ipsemet D. Paulus, quanta pertulit. Venit in Macedoniam & statim omnia mala perpeffus est. Fortis inquit pugna, intus timores. 2. Corint. 7. Adjicit mare, & ibi maximâ exortâ tempore vltimum planè vitæ dilectum expertus est. ter naufragium feci, nocte & die in profundo mari fui. 2. Corint. 11. Abditas eremi speluncas petijt, sed nec ibi securitatem

Ioann. 5.

2. Cor. 7.

ibide. 11.

tatem potuit habere: pericula in ciuitate, pericula in solitudine. Contulit se demum ad suos amicos, sed nec ibi tutus subsistere poterat, cum & fraterna societas, in lupinam non raro hypocrisis facili mutetur. Pericula in falsis fratribus. Verbo dicam: quocumque se homo vertit, nullibi securus esse potest. Nauigantes quatuor tantum digitis à morte abesse, Anacharsis apud Diogenem Laërtium dicebat, & eodem die ubi naues vagæ, atque securæ festiue luserunt, atrociter sorberi: sic nos id nullo modo ignorantes, sed scientes, & oculis excipientes, monet Seneca. Epistolâ 4. Noli inquit huius tranquillitati confidere, momento mare vertitur, eodem die, ubi luserunt nauigia, sorbentur. Vnde merito dicit Salomon Prouerb. 28. Beatus homo qui semper est pauidus, quasi ex timore, & pauore, quo indefinenter concutitur homo, eius perfectio, & egregiam virtutis indolem, eruens, & palam ostendens, hominem nunquam securum esse debere. Quod à principio æternitatis cognoscens Deus, Angelos suos ad nostram custodiam destinavit. Ut itaque ad deuotionem Sanctorum Angelorum custodum inflammemur, quomodo istam custodiam circa nos peragant, ostendam.

Supponunt tanquam indubitatum, omnes Theologi, solum Christum custodiam Angelicam non fuisse subiectum, eod quod Christus ut homo, & ut viator, non tantum in statu patris, sed etiam in statu viæ, Angelorum caput fuerit. Et quidem non tantum ratione influxus gubernatiui extrinseci, sed etiam ratione influxus interioris gratiæ sanctificantis, iuxta illud Ioann. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus, hoc est: & homines, & Angeli; quia plenitudo gratiæ, quæ est in Christo, est causa omnium gratiarum, quæ sunt in omnibus creaturis intellectualibus. Et ratio manifesta est, quia Christo collata fuit gratia omnis generis, tanquam cuiusdam vniuersali principio, in genere habentium gratiam: virtus autem primi principij alicuius generis, vniuersaliter se extendit ad omnes effectus illius generis, sed Angeli habuerunt gratiam sanctificantem, sub Christo, ergo ut deriuatam ab illo, tanquam ab vniuersali principio, in genere habentium gratiam. Cæterum omnibus hominibus purè viatoribus, Angelum custodem à diuinâ prouidentia assignatum esse, fatetur S. Paulus. Hebr. 1.

Omnibus hominibus datus est Angelus cuius.

Hebr. 1. Omnes sunt administratores spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis.

Comprobat S. Basilus, in Cap. 8. Isaia

circa principium inquit: Angelum tanquam & Basilium prouidu tutoribus, humani generis curam demandauit Deus ad custodiam, & salutem hominum. Palamque S. Dionysius, in Cap. 9. de Cælesti Hierarchia proclamatur. Angelos præesse humanis ordinibus, ut ferantur, & conuertantur ad Deum.

Et licet aliqui S. Patres, B. Virginem, à tutelâ, & custodiâ Angelicâ videantur eximere, volentes eam à solo Dei Magisterio, vel à diuinâ prouidentia, vel ab ipso Spiritu Sancto fuisse directam. Quæ admodum docet Laurentius Iustinianus. Serm. de Purific. Beata inquit plenè mens Virginis, quæ per inhabitantem spiritum, ac magisterium Verbi Dei semper in omnibus parebat imperio, non sensu proprio, non suo ducebatur arbitrio, sed quod intus sapientia inducitur ad finem, form hoc corporis Magisterio paragebatur. Similiter Sanctus Odo Cameracensis docet, Beatam Virginem custode Spiritu Sancto, sine omni culpâ vixisse. At verò plures magni nominis Authores affirmant, Beatam Virginem Angelicâ custodiâ fuisse munitam, ut censet D. Antoninus, 4. p. Tex. 15. Cap. 29. Psal. 124. inquit gloriosa, habuit & ipsa spiritum suum, supremum in ordine Angelorum, qui fortassis, nec ante, nec postea datus est alicui ad custodiam, sed soli Virgini huic ab initio reueruatus. Imò Abulensis in Cap. 68. Matth. 9. 60. plures Angelos, custodiâ Beatæ Virginis fuisse deputatos existimat, hac ratione motus, quia nimirum à tanquam persona priuata, habebat vnum Angelum perfectissimum, omnium spirituum illius ordinis, qui ad hominum custodiam deputatur; alium verò tanquam persona, ex quâ bonum commune dependebat, & hunc fuisse altioris ordinis, scilicet de Archangelis, & iste dirigebat eam quantum ad omnia, quæ respectu Christi futura erant. Moxq; subdit: quod ista Angelus, fuit custos MARIE à conceptione Christi, usq; ad passionem; postea verò, quia consummata erat salus nostra, & nihil Virgo circa Christi personam erat factura, desijt à munere custodiæ, & solum remansit prior Angelus, custos Virginis, ut persona priuata.

An non euidenter plures Angelos, in Virginis custodiam, consortium & obsequium fuisse deputatos, indicat Scriptura Sacra Cantic. 3. En Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi, vniuersi eius, super semur suum, propter timores nocturnos. Vbi per lectulum Salomonis, S. Bernardus intelligit B. Virginem, inquit: sed & innumerabilem spirituum militiam, ad ministerium tantæ Principis delegatam, nullatenus ambigimus, ut potè, qui custodirent lectulum Salomonis paratissimum, & prouiderent, ne preparatum æterno Regi hospitium, alienus hospes inuaderet. Et R.

Qui Beata Virgini negat custodiâ Angelum.

Laurentius Iustinianus.

S. Odo Cameracensis.

S. Antoninus.

Beata Virgo plures Angelos custodes habuit.

Abulensis.

Cantic. 3.

S. Bernardus.

pertus Lib. 3. in Cantica, eandem sequitur interpretationem. Quis est ait, lectulus verè, & veri pacifici Salomonis, qui inter nos & Dominum, pacem composuit: nisi ista, in quâ diuina Natura humanam sibi naturam coniungit: Scilicet temini obsecro, quinam fuerint Angeli illi, quorum Virgo Beata custodiâ, ipeialiter fuit commissâ? Duos præcipue adinueni, videlicet Sanctum Michaelem & Gabrielem. Pro Michaele pugnat Sophronius, ex eo fundamento, quod Michaele censetur supremus inter omnes celestes spiritus. O ter inquit Sanctissime Michaele, Angelorum Christifer. Et clarius Pantaleo Oratione de miraculis, hoc enucleat, inquit de Michaele. Te omnes choros Christianorum post Deum, & inueneratam eum matrem, patronum habemus maximum, & saluum defensorem. ergo honorificum munus custodiendi Beatam Virginem, principi omnium celestium spirituum, demandari conueniebat. Pro Gabriele verò loquitur etiam S. Ildephonsus Serm. 5. de Assumptione Beatæ Virginis. Si quis adhuc studio præstat, vel præ curiositate affectu indagare voluerit, quid post domini ascensionem egerit, quam tuus & sanctus vixerit, & cum quibus habitauerit, soli Deo cognitum esse videtur, & Gabrieli Archangelo, cui erit tota causa commissâ esse prædicatur à Domino. Comprobaturque Guaricus Abbas Serm. 2. de Assumptione Beatæ Virginis, ubi Angelos ita Beatam Virginem alloquens introducit: Vt saltem, ut resideat hic iste Gabriel symphosius tuus, ut assideas & minister tibi, qui ab initio conuersus, & minister mysterij sui, custos quoq; tui cubuli, merum deputari. Et ratio hoc ipsum suadet, quia ex multorum sententiâ probabilissimum habetur, Michaelem, & Gabrielem, esse præcipuos ex supremis Seraphinis, omnibusque celestibus spiritibus præstantiores. Ergo congruum erat, cum plures spiritus celestes custodiâ Virginis fuerint designati, præcipuas partes gloriosæ tutelæ, his duobus præstantissimis primatibus omnium spirituum committi. Et certè si ad videndum incarnationis mysterium, Angeli etiam supremæ Hierarchiæ descenderant, in terras, quemadmodum docet S. Chrysostomus super Psal. 8. in principio. Supernum inquit ehororum, Cherubim, & Seraphim, hoc est multum. Deum assidue laudare, & hymni celebrare: ex his choris etiam in terrâ, apparuerunt cum vigiliantibus pastoribus cantantes. Cuius veritatis fundamentum habemus in Evangelio Christi Lucæ 2. Facta est inquit cum Angelo, multitudo militum celestium, laudantium Deum, quæ multitudo, si non fuit collectio omnium celestium spirituum; fuit tamen

ex omnibus choris, Auctore D. Chrysostomo. Si ad comitandum Christum in celum ascendentem, etiam Seraphim descenderant. Quod non operose deducitur ex Act. 1. Sic veniet, quemadmodum cum videris, ascendentem in celum: veniet autem cum omnibus Angelis, ut testatur Euangelista Matth. 25. Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo. Nonne consentaneum erat, ut (quoniam mysterium incarnationis) quod fuit veluti basis & origo cæterorum mysteriorum, hoc est: Natiuitatis, Ascensionis, & secundi aduentus Christi, in Virgine MARIA factum, ad eius custodiam, præstantissimi è supremis Seraphim mitterentur. Amabat Beata Virgo Deum, plusquam Seraphim, quod erat immensi amoris, & ope amoris increari, hoc est: Spiritus Sancti, consummandum; ut ipsemet Gabriel attestatur Lucæ 1. Spiritus Sanctus superueniet in te. Ergo decebat, ut primarij ex illis supremis Spiritibus, qui Deum intensius amant, ad custodiam deputarentur. Videlicet Michaele pro custodiâ Beatæ Virginis, ut personæ priuatæ; Gabriel verò pro custodiâ eiusdem, ut in sublimi dignitate matris Dei constitutæ.

Vnicuique igitur nostrum, Deus Angelos Sanctos ad custodiam destinavit, ut vel ex hoc ipso cognoscamus, quantum Deus naturam humanam dignificauerit. D. Bernardus homines in comparatione Angelorum, tanquam vilissimos vermiculos reputat, sic enim Serm. 1. de Angelis habet. Quid de Angelicis Spiritibus, viles loquantur vermiculi. Et certè omnibus Theologorum calculis signatum est, naturam Angelicam secundum se spectatam, longè nobiliorem ac extellentiorē esse humanā. Quod facile quisque colligere potest ex Sacris literis; nam Psal. 8. dicitur de homine. Minuisti eum paulo minus ab Angelis, in Hebræo autem pro Angelis habetur *Heleim*: quod Deum significat. Vnde S. Hieronymus & Præteris legunt: Minuisti eum paulo minus à Deo. Si ergo homo, paulo minus à Deo, & Angelus naturā, Substantiā, spiritu, dignior & altior est; quantus erit, quantum Deo proximus. Ausim dicere, Angelum totam in se Dei hausisse pulchritudinem; ita ut illud tantum, minus à Deo habeat, quod Deus per naturam, Angelus per gratiam. Hæc est mens D. Dionysij Areopagite, de diuinis nominibus cap. 4. Imago inquit Dei est Angelus, manifestatio inuisibilis lucis, speculum purum, lucidissimum, nitidum, incoquinatum, immaculatum, suscipiens in se, si fas est dicere, totam pulchritudinem

Act. 1.

Matth. 25.

Lucæ 1.

S. Bernardus.

Psal. 8.

S. Hieronymus.

Præteris.

S. Dionysius.

De

rudinem diuine speciei. Ponderate vocem hanc totam: non dicit Magnus iste Doctor, quod Angeli suscipiant in se, partem aliquam diuinæ pulchritudinis, sed totam pulchritudinem, decorem, maiestatem. Hoc voluit exprimere S. Isidorus de summo bono, Cap. 10. Vbi Angelum, expressiorem diuinæ similitudinis imaginem vocat, quam hominem, eò, quod magis Dei Maiestatem præferat: *Quanto inquit sublimior est eius natura, tanto plenius existit ad similitudinem diuinæ veritatis expressa.*

Postquam Moyses enarrasset totam mundi creationem, cælum, terram, mare, aërem, ignem Lunam, Solem, Stellas, Planetas, arbores, animalia, insuper hominem, Genes. 1. Solos Angelos reticuit. Quid causæ? equidem propter illorum altitudinem, maiestatem, & quasi diuinitatem quandam, ne si semel eam homines agnouissent, illos pro Deo adorare, vellent; potissimum verò Iudæi, qui nunquam stabiles in fide permanebant. Vnde docet Theodoretus, q. 2. in Genes. *Qui lege inquit, regebantur, solidæ & constantis fidei nihil habebant: mox enim post plurima, & ineffabilia miracula, imaginem vultu, Deum designauerunt; quod si tam facile sibi Deos finxerunt, è iumento rum simulacrum, quid non perpetraturi fuissent inuisibili naturæ notitiam affectus.* Sed quid mirum erat; quod ille carnalis populus Iudaicus foisset deceptus ex maiestate, ac decore Angelorum, vt pro Deo eos adorasset, si semel illorum admirandam pulchritudinem cognouisset? eum sublimis illa Aquila D. Ioannes, ex maiestate Angelicâ deceptus, Angelum, quâ par non erat adoratione, voluerit venerari, nisi ipsemet Angelus eum præmonuisset.

Apoc. 19. *Vide ne feceris conseruus tuus sum, Deum adora.* Quod S. Damianus Serm. 1. de Excellentia S. Ioan. referens in prærogatiuam virginis, propter quam non inferior, sed par Angelis reperiretur. *Nonne inquit adoratore, quem decernebat æqualem, quamuis enim in omnibus Sanctis, semper sit Angelica munditie contubernalis, & cognata virginitas; beatus tamen Ioannes, tantò reliquas virgines superat, quanto virginitati Beata Maria, per seculatam ac perpetuam custodiæ meritum, appropinquat.* Verum, hæc ratio non conuincit, quia S. Augustinus lib. 21. contra Faustum Cap. 11. affirmat Angelum illum, non qualemcunque, sed latræ adorationem S. Ioanni prohibuisse, propterea, quod hæc soli Deo debeatur. Ipsi enim inquit *Sancti, vel Angeli, exhiberi sibi nolunt, quod vni Deo deberi norunt: apparuit hic in Paulo & Barnaba, apparuit & in Angela, sicut in Apocalypsi legimus.*

Angelum se adorari prohibentem, ac dicentem *adoratori tuo, conseruus tuus sum, ac fratrum tuorum.* Nihilominus S. Ambrosius, Rupertus, Richardus, ac Gregorius, homil. 8. in Euangelia, hanc Angelum vrbaneitatem, reijciunt in Christi reuerentiam humanitatis, quasi indignum reputasset Angelus, ab illâ adorari humanitate, quam in cælis super se eleuatam adorabat. Vnde dicit S. Gregorius. *Angeli enim, postquam naturam nostram, super se assumptam in Christo perspiciunt, prostratam eam sibi videre pertimescunt.* Deus ergo immensæ bonitatis, quia naturam humanam, ad vñionem suæ diuinæ personæ assumpturus erat, Angelos ministros & custodes, hominibus deputauit. Vt didicissent Angeli, hominem de limo terræ formatum, vltra Angelicæ dignitatis eminentiam, sublimandum fuisse. Et quid mirum, Angelo demandatam esse hominum custodiam? cum & ipsemet Deus hoc onus sibi vñperet. Psal. 36. *Apud Dominum gressus hominū dirigetur, & viam eius uolet: cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam.* Quasi diceret Regius Vates, quemadmodum nutrices, & parentes, pedibus interdum curant, vt infantuli proprijs ingrediantur, & iam iam ruituros suppositâ manu, tanquam puluillo excipiunt, aut lapsos amplexu fouent, ac demulcent; ita planè Deus, seruos suos, aut lapsos erigit, aut ruituros sustinet, & ne villo casu atterantur, celerrimè succurrit, iuxta illud Osee 11. *Ego quasi nutritum Ephraim.* Pagninus autem, & Vatablus legunt: *ambulare feci super pedes Ephraim.* Hoc est: pedetentim deducendo, ne laberentur pedes, ne laterentur.

Angelum se adorari prohibentem, ac dicentem adoratori tuo, conseruus tuus sum, ac fratrum tuorum.

Quantâ autem diligentia, & quantâ alacritate, Angeli Sancti hanc circa nos custodiam peragunt, vel ex ipso iusto Iob conijcite. Dicit sacra pagina, quadam die cum venissent Filij Dei, & assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan, Iob 1. Quinam obsecro isti Filij Dei assistentes fuerunt? S. Gregor. Lib. 2. Moral. Cap. 2. intelligit Angelos: *Qui aut Deo filij, nisi Angeli electi vocantur.* Faut Septuaginta, qui locum illum Iob 38. *Cum me laudarent simul astra matutina, & iubilarent omnes Filij Dei ita transferunt. Laudauerunt me voce magnâ omnes Angeli mei.* In eandem Sententiam David, pronuntiauit Psal. 88. *Qui in nubibus aquabitur Domino? similitudo erit Deo, in Filij Dei.* Lyranus autem interpretatur, in Angelo. Vnde non immerito S. Paulus dicit: Ephes. 3. *Ex Deo omnis paternitas, in cælo, & in terrâ nominatur.* Vt Deus Austore S. Hieronymo, suos vtrôque habere filios, homines in

terra, in cælo Angelos significetur. Cum itaque expeteret Dæmon potestatem, in bona Iob à Domino Deo: *Extende paululum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet.* Iob. 1. Deus autem licentiam hanc dæmoni permittit: *Ecco in manu tua sunt omnia, quæ possidet.* protinus aliterunt filij Dei, hoc est: Angeli Sancti custodes ostendentes, eum quantâ diligentia custodiam, circa iustum Iob peraguri essent, contra validos Sathane insultus. Quod reiuentus probauit: destruxit dæmon, occidit, incendio omnia subripuit; Iob nihilominus victor perstitit, quia non peccauit. Accessit iterum ad eius præsentiam dæmon, prostravit innocentem Iob, totum vlcerare & sanie repleuit; sed & hic amplius victor Iob, ita vt Sathan non ausus fuerit ad eum per se accedere, sed per mulierem, maledictionem persuadens: Dixit autem illi Vxor sua: *adhuc tu permanes in simplicitate tuâ, benedic Deo, & merere.* Cur autem per se non audebat accedere, sed per mulierem? Sanè: quia præsentiam assistentium Sanctorum custodum Angelorum formidabat. Nec dum satis, vt res magis stabilietur, recurrit ad Caput 28. Geneseos. Egressus Iacob de Bersabee pergebat Hararam, cumque iam assurgente nocte, ciuitatem adhuc longo spatio distantem accedere non valeret, in prato lapide capiti supposito quieuit. Tuli de lapidibus, qui tacebant, & supponens capiti suo, dormiuit in eodem loco. Cumque ex nimia fatigatione graui somno correptus esset, vidit in somno scalam stantem super terram, cacumen illius tangens cælum, Angelos quoque Dei ascendentes, & descendentes per eam. Perpendite: Iacob solitarius, maritatusque; ob charissimos parentes relictos, ac patriam, omni humano præsidio destitutus, nocte deprehensus, non confidens loci illius indigenis se concedere, multaque voluens animo, ob incerta rerum & locorum pericula obdormierat. Egrediebatur Vir Sanctus in tantis angustiis consolatione, quam ei Deus visione scalar exhibuit. Quæ scala in sensu mystico, significabat diuinam prouidentiam, quæ non solum res omnes, ac homines Deus regit, sed etiam tunc specialiter iter Iacobi dirigebat. Duo ligna, quibus omnes illius scalar gradus subitabantur, significabant duas diuinæ prouidentie proprietates videlicet fortitudinem, quæ omnia tempora, res omnes, & homines apprehendit, vt nihil reperiat, quod illum effugere possit. Deinde suauitatem, quæ ita regit omnia, vt eadem suis motibus, &

Angelus noluit à Sathā Iob tunc adorari ob reuerentiam humanitatis.

Ambrosius, Rupertus, Richardus.

S. Gregor.

Psal. 36.

Osee 11. Pagninus.

S. Gregor.

Iob 48.

LXX.

Psal. 88.

Lyranus.

Ephes. 3.

S. Hieronymo.

terre,

Iob. 1.

Abidem,

Genes. 28.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

Scala Ia. Iob 48.

terra, in cælo Angelos significetur. Cum itaque expeteret Dæmon potestatem, in bona Iob à Domino Deo: *Extende paululum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet.* Iob. 1. Deus autem licentiam hanc dæmoni permittit: *Ecco in manu tua sunt omnia, quæ possidet.* protinus aliterunt filij Dei, hoc est: Angeli Sancti custodes ostendentes, eum quantâ diligentia custodiam, circa iustum Iob peraguri essent, contra validos Sathane insultus. Quod reiuentus probauit: destruxit dæmon, occidit, incendio omnia subripuit; Iob nihilominus victor perstitit, quia non peccauit. Accessit iterum ad eius præsentiam dæmon, prostravit innocentem Iob, totum vlcerare & sanie repleuit; sed & hic amplius victor Iob, ita vt Sathan non ausus fuerit ad eum per se accedere, sed per mulierem, maledictionem persuadens: Dixit autem illi Vxor sua: *adhuc tu permanes in simplicitate tuâ, benedic Deo, & merere.* Cur autem per se non audebat accedere, sed per mulierem? Sanè: quia præsentiam assistentium Sanctorum custodum Angelorum formidabat. Nec dum satis, vt res magis stabilietur, recurrit ad Caput 28. Geneseos. Egressus Iacob de Bersabee pergebat Hararam, cumque iam assurgente nocte, ciuitatem adhuc longo spatio distantem accedere non valeret, in prato lapide capiti supposito quieuit. Tuli de lapidibus, qui tacebant, & supponens capiti suo, dormiuit in eodem loco. Cumque ex nimia fatigatione graui somno correptus esset, vidit in somno scalam stantem super terram, cacumen illius tangens cælum, Angelos quoque Dei ascendentes, & descendentes per eam. Perpendite: Iacob solitarius, maritatusque; ob charissimos parentes relictos, ac patriam, omni humano præsidio destitutus, nocte deprehensus, non confidens loci illius indigenis se concedere, multaque voluens animo, ob incerta rerum & locorum pericula obdormierat. Egrediebatur Vir Sanctus in tantis angustiis consolatione, quam ei Deus visione scalar exhibuit. Quæ scala in sensu mystico, significabat diuinam prouidentiam, quæ non solum res omnes, ac homines Deus regit, sed etiam tunc specialiter iter Iacobi dirigebat. Duo ligna, quibus omnes illius scalar gradus subitabantur, significabant duas diuinæ prouidentie proprietates videlicet fortitudinem, quæ omnia tempora, res omnes, & homines apprehendit, vt nihil reperiat, quod illum effugere possit. Deinde suauitatem, quæ ita regit omnia, vt eadem suis motibus, &

juxta naturæ suæ inclinationem, aut libertatis electionem ferri sinat, aut prospera & aduersa immittat. Angeli ascendentes & descendentes, designabant Sanctos Angelos custodes, per quos Deus in hoc mundo, quæ sunt suæ prouidentie, exequitur. Et quidem per ascendentes significabantur ij, qui nostras preces, vota & desideria ad Deum deferunt, suæque cum illis coniungunt, vt nobis diuina beneficia impetrent. Hoc enim præcipuum munus Angelorum esse, docet Apostolus Philipp. 4. *In omni inquit Oratione, & obseruatione, petitiones vestra innotescant apud Deum.* Vbi Augustinus Remigio, vult Apostolus nostras petitiones, per Angelos Deo innotescere: quia ad ministerium Angelorum spectat, fidelium orationes in conspectu Dei presentare. Non quod sine hoc Deo innotescere nequeant, sed ad ostendendum Angelorum munus non aliud, nisi Dei ad nos, & nostri ad Deum nuntios esse. Ita discursit citatus Remigius. Si ergo inquit *omnipotens Deus, omnia non solum præterita, & præsentia, sed etiam futura cognoscit, & non solum opera, sed etiam cogitationes discernit, & totius vbiq; est: quid necesse est, vt per ministerium Angelorum renuntientur ei, quæ agimus? non ergo ideo illi nuntiant, quod illum aliquid lateat, sed vt officium & ministerium suum adimpleant, quia nuntij sunt.* Adesse igitur Angelos benè orantibus. docet S. Chrysosth. in Psal. 4. *Adstant inquit Angeli, magno audientes cum silentio, laudantes, admirantes.* Quod deducit S. Bernardus, Serm. 12. in Cantica. ex illo Psal. 67. *Præueniunt Principes coniuncti psallentibus, in medio iuuenularum tympanistrarum.* Quasi in medios choros animarum, Deo suauiter modulantium, Angeli se ingerant, vt choraudi. Expertus est profectò S. Hieronymus, assistentes Angelos suæ Orationi, vt ipsemet testatur Epistolâ 22. ad Eustachium: *Solus inquit deserta penetrabam, sicuti concaua vallium, aspera montium, rupium prærupta cernebam: ibi mea orationis locus, ibi illud misererrima carnis ergastulum, & ut ipse mihi est testis Dominus, post multas lacrymas, post cælo inhaerentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum, & lacus gaudensq; cantabam, post te, in odorem, vnguentorum tuorum curremus.* Hinc dicebat Sponsa cælestis Cant. 8. *Quæ habitas in horru, amici auscultant, fac me audire vocem tuam.* Quasi diceret: etiam si in deserto oraueris, vehementer cura, vt dignam effundas orationem: quia & tunc Angeli quos non vides, præsentem assistunt, vt firmam inter Deum & animam fidelem, concordiam stabiliant. Ita discursit.

juxta naturæ suæ inclinationem, aut libertatis electionem ferri sinat, aut prospera & aduersa immittat. Angeli ascendentes & descendentes, designabant Sanctos Angelos custodes, per quos Deus in hoc mundo, quæ sunt suæ prouidentie, exequitur. Et quidem per ascendentes significabantur ij, qui nostras preces, vota & desideria ad Deum deferunt, suæque cum illis coniungunt, vt nobis diuina beneficia impetrent.

Hoc enim præcipuum munus Angelorum esse, docet Apostolus Philipp. 4. *In omni inquit Oratione, & obseruatione, petitiones vestra innotescant apud Deum.* Vbi Augustinus Remigio, vult Apostolus nostras petitiones, per Angelos Deo innotescere: quia ad ministerium Angelorum spectat, fidelium orationes in conspectu Dei presentare. Non quod sine hoc Deo innotescere nequeant, sed ad ostendendum Angelorum munus non aliud, nisi Dei ad nos, & nostri ad Deum nuntios esse. Ita discursit citatus Remigius. Si ergo inquit *omnipotens Deus, omnia non solum præterita, & præsentia, sed etiam futura cognoscit, & non solum opera, sed etiam cogitationes discernit, & totius vbiq; est: quid necesse est, vt per ministerium Angelorum renuntientur ei, quæ agimus? non ergo ideo illi nuntiant, quod illum aliquid lateat, sed vt officium & ministerium suum adimpleant, quia nuntij sunt.* Adesse igitur Angelos benè orantibus. docet S. Chrysosth. in Psal. 4. *Adstant inquit Angeli, magno audientes cum silentio, laudantes, admirantes.* Quod deducit S. Bernardus, Serm. 12. in Cantica. ex illo Psal. 67. *Præueniunt Principes coniuncti psallentibus, in medio iuuenularum tympanistrarum.* Quasi in medios choros animarum, Deo suauiter modulantium, Angeli se ingerant, vt choraudi. Expertus est profectò S. Hieronymus, assistentes Angelos suæ Orationi, vt ipsemet testatur Epistolâ 22. ad Eustachium: *Solus inquit deserta penetrabam, sicuti concaua vallium, aspera montium, rupium prærupta cernebam: ibi mea orationis locus, ibi illud misererrima carnis ergastulum, & ut ipse mihi est testis Dominus, post multas lacrymas, post cælo inhaerentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum, & lacus gaudensq; cantabam, post te, in odorem, vnguentorum tuorum curremus.*

Hinc dicebat Sponsa cælestis Cant. 8. *Quæ habitas in horru, amici auscultant, fac me audire vocem tuam.* Quasi diceret: etiam si in deserto oraueris, vehementer cura, vt dignam effundas orationem: quia & tunc Angeli quos non vides, præsentem assistunt, vt firmam inter Deum & animam fidelem, concordiam stabiliant. Ita discursit.

Dd2

S. Bernard.

Philipp. 4.

Remigio.

Angeli orantibus adstant, S. Chrys.

Psal. 67.

S. Bernard.

S. Hieron.

Cantic. 8.

S. Bernardus Serm. 31. in Cantic. de Angelo custode loquens: Fidelis inquit par-
nymphus, discursus medius, inter dilectum & dile-
ctam, vota offerens, referens dona, excitat istam, pla-
cat illum. Si tamen orationis feruor inter-
pescat, subito à tali homine recedunt
Angeli, ut docet S. Bernardus Serm. 17. in
Cantica. Vereor inquit, ne vestram desideram, A
quandoq; abominantes, cum indignatione recedant,
& incipiat unusquisq; vestrum, serò cum gemitu Deo
dicere, longè fecisti nos meos à me: posuerunt me
abominationem sibi. Psal 87. Sed quid dico
Angelos, nostris orationibus aditare, qui
etiam ad nostram defensionem perpetuò
vigilant. Retinebatur populus Hebræo-
rum in captiuitate Babylonicâ, & mox
Michaël Archangelus affuit, qui causam
eius potenter ageret. Daniel. 10. Et ecce
Michaël vnus de principibus primis, venit in adiu-
rium meum. Premebat graui obsidione, Sen-
nacherib Rex Hierosolymam, ita vt iam
præ nimia fame homines morerentur, &
ecce venit princeps Angelorum Micha-
ël, qui vna nocte centum octoginta Assy-
riorum, in castris Sennacherib interfecit.
4. Reg. 19. Centum inquit & octoginta quinq;
milia, execrandi & impij Sennacherib, Regis Assy-
riorum, in vno momento noctu morte affecit, & ab
eius Tyrannide liberauit pium Regem. Ezechiam,
cum ciuitate Ierusalem.

Hinc Synagoga Mosaica gloriabatur
de patrocínio S. Michaelis. Nemo est adiutor
meus in omnibus his, nisi Michaël Princeps noster.
Dani. 10. Daniel. 10. Quia tota Ecclesia, & in lege
scriptâ & in lege gratiæ, protectioni
S. Michaelis commissa est, vt fusè probat
Antonius Fernand: Alios inquit Angelos consti-
tuit Deus, vt alienas & ignotas gentes regerent,

Moyse cecinit, quando dividebat altissimas gentes, &
dispersit filios Adam, statuit terminos secundum nu-
merum Angelorum, summe autem venerandum mi-
nistre principem Michaellem, meliorum & diuinitus
inspiratorum, & fidelissimorum hominum, esse præ-
sidem, & eorum salutis curam gerere, valuit. Et
ideò S. Michaëlem inter Christianos, quasi
perpetuò commorari, docet magnus qui-
dam Auctor in homiliis Alcuini: Memo-
riam inquit Michaellem, toto orbe venerandam, de-
monstrat Ecclesia, quam fragilitatis humana memor
Michaellem, à seculo venientem, ad promouendam ibi
mortalibus supernorum ciuium societatem, propriâ
manu condere dignatus est. Hunc propenium
affectum S. Michaelis erga Christi fideles,
mirificè extollit Venerabilis Diaconus,
inquiens: Michaellem est, qui fidelium populorum
Ecclesias exhibet, Romanorum custodit Rempubli-
cam, imperatorem armat aduersus barbaros, Chri-
stianos redit victores, ab ingentibus mari fluctibus
eos, qui ipsum inuocant eripit, fertilitates fructuum
suppediat terræ, consolatur pusillanimes, aegros
visitat, fideles pro peccatoribus, demonum impetum
propulsat, vltorum statum restituit. Proinde
ciuis noster esse debet, qui tot ministeria
suscipit obeunda.

Quare cum tanta nobis beneficia De-
us, per sanctos Angelos præstet, eius ma-
iestati supplicemus humiliter, vt nos hisce
duobus mundi huius vanitatem sper-
nere faciat, & gloriemur, quia Angeli no-
stri quotidie, vident faciem Patris. Princi-
pi verò omnium celestium spirituum
Michaeli, nostræ gratitudinis vota
offeramus vt nobis semper domi
& foris, belli pacisq; tem-
pore, suum patrocini-
um non denegat.

DIE SANCTI FRANCISCI, CONCIO PRIMA

Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Matt. 21.
Deus sua attributa B. Francisco communicauit.

Sub tempus belli Suetici 1636.

Am non solum regna Christia-
na hisce temporibus, pestis
Arrianorum depopulari ausa
est; sed & ipsum verum Dei
Filium, paternâ sede deturbare, & omni
prorsus honore exuere satagit, negans il-

li omnimodam æqualitatem cum Patre,
æterno, ex hoc fundamento. Cui Deus
aliquid dat, is nullo modo naturâ Deus,
Patri æterno æqualis esse potest; cum Deo
proprium sit, omnia à se ipso habere; Atqui
Christo aliquid datum est à Patre, vide-
licet

Ioan. 5. licet omne iudicium. Ioan. 5. Pater non in-
dicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio: &
nomen, quod est supra omne nomen.
Igitur Christus neque est naturâ Deus,
neq; Patri omnino æqualis; verum huius
argumenti debilitatem erubescat Arria-
nus: licet enim Deo, qui solum est na-
turâ Deus, & nullam aliam naturam as-
sumptam habet, nihil propriè dari & do-
nari possit, cum omnino ex se, id est,
ex naturâ suâ omnia habeat; nihilominus
illi, qui ita est naturâ Deus, vt etiam sit
naturâ homo, donari aliquid respectu na-
turæ humanæ, non repugnat; cum natu-
ra humana ex se, omnia non habeat,
multisque perfectionibus, quarum capax
est, ex se careat. Cum ergo Christus sit
Deus, simul & homo, ideò illi quâ ho-
mini, dari quidpiam à Patre, sine vilo
naturæ diuinæ præiudicio potuit, neque
ex hoc sequitur, eum naturâ Deum non
esse. Et profectò, quomodo Arrianismus
prædicat Christum esse eandem, illiq;
seruiendum, si eum naturâ Deum esse,
non agnoscat, cum Sanctus Paulus sum-
mum nefas & absurdum esse censeat, ser-
uire alicui, qui non sit Creator. & na-
turâ Deus, sic enim loquitur Rom. 1.
Propter quod, tradidit eos Deus in desideria cordu
eorum, in immunditiam, vt contumelias afficiant
corporum sua in semetipsis, qui commutauerunt ve-
ritatem Dei in mendacium, & coluerunt, & ser-
uierunt creature potius quàm Creatori. Loqui-
tur autem ibi Apostolus de omni creatu-
râ, quæ non est Creator. Ergo si Christus
secundum Arrianos est solum creatura,
licet quantacunque potestate Dei prædi-
ta, & tamen ab illis colitur, & obsequio
honoratur, illorum error Ethnicorum,
errori, iuxta Diuum Paulum par erit.
Aut ergo Christum verum Deum fatean-
tur, necesse est; aut ab eius cultu & ser-
uitio, vt potè creaturæ, desistant.

Tantis itaque blasphemijs grauiter
iniuriatus Christus Dominus, in defen-
sionem sui honoris, adducit pro se testi-
monia scripturæ sacræ: Omnia inquit mihi
tradita sunt à Patre meo: In quibus verbis
potissimum Christi intentum est, proba-
re se non solum hominem, sed & Deum
esse, vt scilicet quispiam agnoscat, ea
omnia, quæ Christus vt Deus per æter-
nam generationem à Patre accepit, in
tempore quoque per vnionem hyposta-
ticam, sibi vt homini tradita esse: hoc
est cum diuina, vt sunt omnes perfectio-
nes, sapientia, omnipotentia &c. tum
humana. Hinc & reuelationem myste-
riorum, tradidit Christo etiam vt homi-

ni pater æternus, vt nullus nisi per eum
reuelationem accipiat. Quis enim occul-
tissimas Patris proprietates consequere-
tur, absq; speciali Filij eius reuelatione?
Ex Filij quippè in homines potestate,
ediscimus immensam Patris celestis cha-
ritatem, sic mundum diligentis; vt Filium
suum vnigenitum daret. Ex potentia Filij, cir-
ca miraculorum parrationem, quasi aspi-
cimus Patris omnipotentiam, tot olim
patrantis mirabilia. Ex benignitate Filij,
excipientis Magdalenam, Samaritidem,
inuitantis, parentis adulteræ, in Patris
benignitatem agnoscendam adducimur:
Conuincit itaq; hodiernum Euangelium,
omnem potestatem, quam habet Pater,
Christo etiam conuenire. Si enim Chri-
stus ex illis verbis Ioan. 16. Omnia quæ ha-
bet Pater, mea sunt. deducit sapientiam Pa-
tris, de quâ Spiritus sanctus accipit
omnem veritatem, esse suam: cur non
pariter ex citato Euangelij loco, rectè
deducere potest; Patris potestatem, esse
suam potestatem; cum illi Pater æternus
omnia tradiderit, quæ ipse habet. Proin-
de omne illud potest Christus, quod po-
test Pater; conuincit manifestum hoc
scripturæ documentum, omnes diuinas
perfectiones, nullâ exceptâ, Christum
habere, idque non alias, sed easdem nu-
mero. Diceret forsitan Arrianus, propo-
situm Euangelij locum, non esse accipien-
dum vniuersè de omnibus, quæ Pater ha-
bet: alioqui sequeretur personam quoq;
Patris, & potestatem generandi, Christum
habere, cum ista Pater habeat. Sed solum
accipiendum esse restrictè ad eas res, quas
Christus erat reuelaturus Apostolis. Fal-
sa enim est sequela, quia dum Christus di-
cit, omnia sibi tradita esse à Patre æter-
no, loquitur de ijs, quæ habet Pater, seu
de bonis Patris. At verò non dicitur Pa-
ter habere se ipsum, seu suam personam,
sed esse suam personam. Non ergo sequi-
tur Christum habere personam Patris, sed
solum habere omnia bona Patris, quæ
sunt diuinæ illius perfectiones. Quantum
ad potentiam generatiuam attinet: hæc
ex mente Theologorum est in Christo,
cum totam potentiam, quæ est in Patre,
secundum omnem suam perfectionem ha-
beat. Sed vt est in illo, non potest prodire
in actum generandi, non ex defectu vir-
tutis, sed quia vt est in Patre, est actua-
ta adæquate, & per eam re ipsa genitum
est totum, quod generari potuit, ita vt
amplius per illam nihil generari possit.
Sicut ergo Pater, per illam potentiam
generatiuam, non potest generare alium
filium

Omnia po-
tenter quæ
habet Pa-
ter etiam
Christo
conuenit.

Ioan. 16.

Rom. 1.

Math. 11.

Potentia
generati-
ua in Chri-
sto non po-
test prodire
in actum

filium, præter eum quem ab æterno genuit; ita nec filius, per eandem potest generare aut se ipsum, aut quidpiam aliud: sicut etiam Deus, non potest mundum creatum iterum creare, ed quod iam sit creatus: quia non potest creari quod est, sed quod non est. Omnia Catholici mei à Patre Christo tradita sunt, vt se homo ab eo nusquam subtrahat, vt optimè concludit Salmeron iniquens: *Quodsi omnia Christo data sunt, noli eum te ipso, vel filijs tuis, vel bonis primare, quod facies, si te eius esse cognoveris, si omnia tua ad mortem Christi, & ad gloriam eius retuleris. Sed prodigium vobis Catholici mei hodiè monstrabo, scilicet: omnia quæ Pater Christo tradidit, eadem etiam à tora Sanctissima Trinitate, Beato Francisco tradita esse.*

Tria potissimum Christo Domino à Patre æterno tradita sunt. Imprimis omnipotentia, ita vt Christus non solum quæ Deus, sed etiam quæ homo, possit omnia miracula patrare. Hinc Sanctus Anselmus supra hodiernum Euangelium scribens dicit in persona Christi: *Omnipotens sum ad miracula.* Et Sanctus Augustinus contra Maximum lib. 3. cap. 12. de Christi potentia sic loquitur: *Non minor est potestate Pater: quia omnia habet, quæ Pater: dedit autem Pater gignendo. An non manifestum Christi omnipotentia signum erat, dum ipso suo aspectu hominum languores sanaret, quod de illo testatur Euangelista.* Lucæ 6. iniquens: *Virtus de illa exibat, & sanabat omnes.* Hac de causa virtus Christi, dum adhuc in terris conuersaretur, fuit diuulgata per totam Syriam, attestante Scriptura Matt. 4. *Circuibat IESVS totam Galilaam, docens in Synagogis eorum, & predicans Euangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo, & abyssus opinio eius in totam Syriam.* Cuius rei sufficientem rationem affert S. Leo, cap. 1. in festo omnium Sanctorum. *Quia inquit, tarda est humane ignorantia fides ad credenda, quæ non videt: & speranda quæ nescit: ideo oportebat diuinam eruditione, firmandos corporeis beneficijs, & visibilibus miraculis excitari, vt cuius iam benignam experiebantur potentiam, eius non ambigerent salutarem esse doctrinam.* Sed quid mirum, quod Christus habuerit omnem potentiam ad patranda miracula, cum esset Deus homo, proinde non solum ea, quæ ad humanæ naturæ integritatem, sed etiam quæ ad diuinæ perfectionem spectabant, naturali iure ipsi debebantur.

Maiores est controuersia, an etiam pure creaturæ, diuina omnipotentia possit communicari. Et quidem videtur id re-

pugnare, tum ex eo: quia sic creaturæ haberet virtutem agendi infinitam, & consequenter perfectiorem sup. esse, quod nullatenus dici potest: cum operari consequatur ad ipsum esse. Implicat ergo omnipotentiam communicari creaturæ formaliter, & intrinsecè, vt docet Sanctus Thomas; 3. par. q. 13. Abulensis 3. par. q. 4. Probat. vel enim concipimus omnipotentiam alicui creaturæ posse sic communicari, vt illa creatura per communicationem omnipotentiam, intrinsecè formaliter, & propriè sit omnipotens per aliquid creatum: distinctum ab omnipotentia Dei, vt sint quodammodo due omnipotentia, altera Dei, altera creaturæ. Sed hoc implicat, Ergo. Minor deducitur. Duo sunt de essentiali conceptu omnipotentia, vnum ex parte obiecti, videlicet: vt respiciat omnia possibilia, tanquam obiectum, circa quod operari possit: alterum ex parte modi operandi, vt non superetur ab illa potentia, neq; alterius potentia adiutorio egeat: quia talis indigentia destrueret omnipotentia rationem. Atqui implicat in creaturâ hæc duo inueniri. Ergo. Minor probatur. Implicat vt creatura possit se ipsam creare. Ergo implicat, vt potentia communicata creaturæ, ferri possit in omne possibile. Similiter etiam implicat, vt creatura non indigeat diuinâ omnipotentia, concurrente ad operandum secum: quia sicut ens creatum, essentialiter pendet in suo esse ab ente increato: ita ab eodem pendet essentialiter in operari, cum operari sit quoddam ens. Ergo implicat hæc duo in creaturâ inueniri. Vel certe concipimus omnipotentiam creaturæ posse sic communicari, quod creatura aliqua, intrinsecè, formaliter, & propriè sit omnipotens, per omnipotentiam ipsammet diuinam, intrinsecè & essentialiter sibi coniunctam. Et hoc etiam est impossibile, quia cum omnipotentia diuina sit essentialiter Deus, tunc si hæc alicui creaturæ, essentialiter, propriè, & intrinsecè communicaretur, illa creatura essentialiter esset Deus, & consequenter ens increatum. Ergo. Nihilominus licet certum sit, omnipotentiam nulli creaturæ posse communicari, vt causæ principali potest tamen illi communicari vt instrumento, quo mediante Deus, id quod est supra vires totius naturæ creatæ, operetur: potissimum si hoc ad Dei gloriam, propagandam, & salutem populi promouendam conducatur. Hoc apertissime docet D. Paulus 1. Corint. 1. *Infirma mundi.*

Omnipotencia non potest communicari creaturæ formaliter, & intrinsecè.

Omnipotencia potest communicari creaturæ vt instrumento.

1. Cor. 1.

elegit Deus, vt fortia quæq; confunderet, & per ea, quæ non sunt, faciat, quæ sunt. An non diuina omnipotentia operata est per Apostolos; qui cum essent ignobiles, pauperes, & debiles; totum tamen mundum Christi imperio subiugarunt, & in obsequium Fidei diuinæ, populorum animos manciparunt. An non diuina omnipotentia operata est in Petro, & Ioanne? qui à naturitate claudum, ad ostium templi sanitati restituerunt. Actorum 3. *Et protinus consolidata sunt bases eius, & planta, & exiliens stetit, & ambulabat, & intrauit cum illis in templum, ambulans, & exiliens, & laudans Deum.* Ne verò dubitetis, B. Petrum & Ioannem, in illo patrando miraculo fuisse instrumenta diuinæ omnipotentia, ex modo sanandi, quo vsi sunt, facile veritatem conijcite. In nomine IESU Christi Nazareni surge & ambula. vt scilicet faterentur, se tantum opus, non suâ, sed diuinâ virtute, patrassent.

Atque hinc iam oculos in B. Franciscum, verum Christi imitorem conijcite, & ex potentia miraculorum, hominibus salutarium ad animæ profectum, ab eo patratorum, cognoscite; quomodo Pater celestis suam illi omnipotentiam, seu Filio post Christum, ex omnibus maximè dilecto, communicauit. Christi omnipotentiam potissimum mundus agnouit, in illo stupendo miraculo, cum aquam in vinum conuerteret. Ioan. 2. *Hoc fecit initium signorum IESVS in Canâ Galilææ, & manifestauit gloriam suam, & crediderunt in eam discipuli eius.* D. pariter Francisco simile factum attribuit Sanctus Bonaventura.

Franciscus postulauit, inquit iste Doctor, aliquando modicum vini, quod se languidum vehementer sensisset, & grauius affectum: cumq; filij dicerent, illud omnino deesse, iussit Sanctus vinum aquam sibi porrigi, quæ cum allata esset, precibus vsq; Sancti, in vinum suauissimum fuit conuersa. Diuinam omnipotentiam Moyses sibi communicatam esse, probauit in virgâ, dum ad rescindendum populum, iam præ siti arecentem in deserto, percussit virgâ petram, & fluxerunt aquæ. De Beato Francisco simile quidpiam scribit S. Bonaventura: *In loco, inquit, deserto & arido, sui precibus ad populi instantiam, aquam acquisiuit, & impetravit à Domino, ex petra quadam durissimâ eductam, vt scilicet hoc miraculo, excrucatus vitijs populus, visum reciperet spirituale, & fontis æterni aquas sitiret.* Sitibunda iam areleis Patria: cur ergo ad Beatum Franciscum non accurris supplex, de cuius latere suauissimum nectar tibi subito produceret. Deploras ruinas in tuis

visceribus factas, & cur à Beato Francisco, cui concessa est à Deo facultas restaurandæ domus ruinosa, subsidium non quaeris? Corruebat iam planè domus cuiusdâ Medici, qui sanctum hunc, & fratres eius, sepius inuisere solebat, sed mox ubi open à Beato Francisco postulauit, & ab eodem obtinuit aliquot capillos, illis parietibus adhibitis, statim ita compactæ sunt, & conglutinata scissuræ omnes & simul, vt neq; capillos extrahere ille homo posset, neq; postea ruinam aliquam formidaret. An non iam penitus collapsa est domus vestra, scilicet conscientia vestra, dum propter sua enormia crimina Deum à se expulit, & exulem fecit. Tanquam centrum & locus connaturalis, propositus tibi fuit Deus, in quo per pietatis studium, & humilitatem sumam, perpetuo habitare, & quiescere debebas, Psal. 101. *Filij seruorum tuorum habitabunt in te.* Quod in hunc modum elucidat Gregorius Magnus, lib. 8. Moral. cap. 15. *Locus, inquit, hominis ipse conditor existit, qui hominem, vt in semetipso consisteret, creauit.* Quasi diceret: ordo naturalis requirebat, vt homo se moueret, & Deum quaereret; Deus verò tanquam terminus, & finis omnis motus ipsius, quiesceret. Cum iuxta Philosophos locus semper sit immobilis, locatum verò moueatur, & mutationem subeat: vnde quia Deus est locus hominis, homo verò est ipsum locatum: ideo æquum erat, idque rationi consentaneum, vt homo se moueret, & motu suo eum tanquam centrum suum quaereret. Hinc Deus propter nimiam charitatem, quæ hominem prosequitur, inuerrere debuit ordinem rerum, seu mutare vices, vt ipse immutabilis tanquam exul, iam nunc cogatur descendere, ad quaerendum hominem. Ipse fugitiui sui vestigia subsequens, ad retinendum quem amiserat hominem, locus venit, dicit citatus Doctor.

Ingemiscitis nunc Catholici, vosq; omnibus prorsus bonis spoliatos deploratis. At quid causæ? nonne ideo: quia contemptistis Deum vestrum, ad hanc miseram cladem deuenistis? sic protestatur ipse Deus 1. Reg. 1. *Qui me, inquit, contempnunt, erunt ignobiles.* Rem vobis apertissimo scripturæ sacræ testimonio comprobabo. Curiosus inuestigat Philo Alexandrinus, lib. de opificio mundi, quid sit, quod Deus vltimò hominem creauerit, omnibus iam antea productis, quæ ad eius usum & commodam habitationem necessaria forent. Et respondet causam hanc esse, vt homo nullius rei curam haberet,

Capilli S. Francisci ruinosam domum solidauerunt.

Locus connaturalis hominis est Deus.

Psal. 101.

Gregorius Magnus.

Idem.

1. Reg. 1.

Philo Ale.
Zacharia.Quare De-
us cer-
poribus
vult no-
bis omnia
deficere.

beret, sed omnium rerum sublunarium, oblitus, soli Deo vacaret. Mox inquit, *vt creatus est homo, paratum inuenit, quicquid ad vitam opus erat, vt de alio non curaret, prater quam de Deo.* Mouete ergo vterius vestram speculationem, quare Deus hisce temporibus, spoliat homines bonis temporaneis? vult vt moriatur pater, dum eius opera maximè filius indiget: vt mater eripiat filiam, dum nondum nobiles annos excessit: vt deficiat vxor marito, dum potissimum viget coniugalis amor; vt auferantur opulentia & possessiones, dum summopere & extremè necessaria sunt. Quid? num forsitan alium iam animum induit, modò Deus, vt quasi opposito modo cum homine procedat. In ipso quippè mundi exordio homo recens creatus, inuenit omnia necessaria sibi preparata, vt sic facilius soli Deo vacaret; in presenti verò statu, vult hominem omnibus egere vt ad Deum recurrat. Verùm Catholici mei, eundem semper Deus animum retinet, erga hominem: quia enim homo, in ipsis mundi primordijs, nondum erat illeceus rerum temporalium lenocinijs, ideo ne sollicitudo & cura eas conquirendi, illum à Deo diuerteret, æquum erat, vt cuncta ad vitæ necessitatem ei prepararentur, vt sic soli Deo adhereret. At verò modernis temporibus, quia tanto amore rerum temporalium irretitus est homo, tam potenter insidet cordi affectus erga patrem & matrem, tantaque violentia cogit amor visibilium, vt Dei obsequium postponatur, vilipendatur inaccessa eius maiestas, excutiat iugum obedientia Deo debita, eiusque præcepta nihili penitus æstimantur, ideo Deus vult omnia nobis deficere, vt his calamitatibus permotus homo, in solo Deo spem, & omne solatium suum ponat, frenum suæ cupiditati iniiciat, & quasi experimento doctus agnoscat, quod non aliter omnibus diuitijs & delicijs assue re possit, nisi totâ mente Deum possideat. Incapax enim est anima diuinæ familiaritatis, & protectionis toto tempore, quo desiderijs carnalibus, aut rerum mundanarum concupiscencijs illaqueata fuerit.

Sed pollicetur iam vobis Catholici mei Deus respirationem ab afflictionibus, & refectionem domus vestrae ruinosæ, per Beatum Franciscum: *Vade, inquit, Franciscus, restaura domum meam, emolli obdurate hominum conscientias, incute peccanti animæ pudorem, contritionem cordi, voluntati penitentiam de-*

fideliū. Auscultare queso scripturæ sacrae testimonium, & vaticinium vobis hodiè cælitus datum, Zachariae 12. *Et erit in die illa, ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis, omnes qui leuabunt eum, concisione laqueabuntur.* Quasi apertius loqueretur Deus: *veniet dies, in quâ ego faucebo vrbem Ierusalem, & tunc ponam excellentiam magnitudinis eius, velut lapidem grauissimi ponderis, ad quem se exercent gentes, & in quo robustissimi Athletæ suas comprobant vires.* Nam vt docet S. Hieronymus, supra hunc locum, mos erat vt bibus Palæstinæ, vt in viculis, oppidis, & castellis rotundi & grauissimi ponderis lapides ponerentur, ad quos iuvenes solebant se exercere; eosque pro diuersitate virium subleuare, quidam ad genua, quidam vmbilico tenus quidam ad humeros & caput, alij super verticem; qui verò altius à terrâ subleuabat, is palmam ferebat. Cæterum in hac virium probatione, multi venas pectoris rumpebant, alij digitos & manus perdebant, volentes fortitudinem demonstrare. Paucis multa? plurimi vulnerati & lacerati corpore redibant; lapide tamen semper immobili & illaeso permanente. In sensu itaque mystico, per istam prophetiam, promittebat Deus, se positurum Ecclesiam, & tribunal in mundo, contra quam tyranni, gentiles, & heretici insurgerent, suamque tentarent vires ad destruendum illam. Cui hæc obsecra esse possunt summam vel in ipsâ Patria nostrâ confusione nem insipienti. vbi omnes hæreses, quasi indissolubili pexu, in Polonia & Religionis sanctæ euerfionem conspirant; quibus tamen idem ferme euenit, quod robustis in subleuatione lapidis grauissimi ponderis, nam alij inopinatâ morte extincti, alij suâ diuisione diminuti, alij demum vno casu fortunam simpli & no- men, miserabiliter perdidere. Fides verò Catholica inexpugnabilis, & illa- triumphat. Quia vt dicit S. Hieronymus, *Necesse est, vt dum leuatur, in ipsius & leu- gione ponderis, grauissimus lapis, fissuram aliquam in leuantium corporibus relinquit.* Lapis adiutorij Catholici mei, toti Christianitati est B. Franciscus, quia non solum munimentum tribuit, sed & adiuvat, & defendit, & quod dirutum est, restaurat.

Tradita præterea fuit Christo Domini à Patre æterno sanctitas, Lucæ 1. *Quod ex te nascetur, sanctum, debeatur quippè Christo vt homini, ex vi vnionis cum verbo sanctitas substantialis: nisi enim Christi humanitas fuisset sanctificata substan-*

Zachar. 12.

S. Hieron.

Exercitiū
iuuenum
in Palæsti-
na.Innocen-
tia origi-
nalis qua-
tuor præ-
rogatiuas
habuit.

S. Bonau.

S. Franciscus
pari gratia
sicut Adā
fuit dona-
tus.

S. Hieron.

S. Franci-
scus lapis
adiutorij.

Lucæ 1.

tialiter, ex vi vnionis, opera Christi non haberent valorem infinitum, quod est contra doctrinam Catholicam: quia opera Christi valorem habere debent ex infinitâ dignitate, & sanctitate operantis. Beato pariter Francisco, sanctitas non illa quidem substantialis, vt Christo, sed accidentalis, vt puro homini, tradita est à Patre æterno, qualis data fuit Adamo in statu innocentia constituto. Quod inde deduco, sanctitas & innocentia primi hominis, quatuor prærogatiuas habuit: nimirum scientiam, gratiam gratum facientem, iustitiam originalem, & corporis immortalitatem. Quis istas quatuor excellencias in Beato Francisco non agnoscat? Si enim ad veram scientiam, quam primo homini infuderat Deus, pertinebat omnium Fidei mysteriorum intelligentia, audite quid de B. Francisco Seraphicus Doctor scribat. *Quamuis, ait, Vir Sanctus, apud humanos Magistros, & scholas, non multum didicisset, ita tamen sacras literas à diuino Magistro Christo didicit, vt viros etiam doctissimos humanitus instructos, suâ eruditione & scripturarum intelligentiâ superaret. Dono præterea prophetia insignitus fuit Franciscus, ita vt futura multa, longè ante prædiceret, & prænunderet, quæ etiam multorum cogitationes notæ haberet.*

Gratia gratum faciens aut sanctificans, cum quâ productus fuit Adam, erat summa rectitudo & perfectio hominis, vt est rationalis. Quid de gratiâ Francisci loquar? Solus quidem Deus est Spirituum ponderator; attamen vel ex eo possumus colligere, eum non minore gratiâ, quam primum Parentem fuisse donatum, quod ita mirabilis apud summum Pontificem, & Cardinales ex prædicatione & modestiâ, ac zelo diuinæ gloriæ apparuerit, vt planè dicerent, (teste Diuo Bonauentura) vnanimi consensu, virum sanctissimum, spirituque diuino plenum esse. Verbo dicam: quisquis Francisci charitatem erga Deum ac proximum contemplaretur, dubioprocul asseruisset, eum in primo parente non peccasse. Omnibus placere, & indifferenter acceptabilem esse, arduum videtur: teste Periandro: *Nullus, inquit, Princeps, cunctis ciuibz gratus sedet; nec vllus cuius acceptus omnibus concubus surrexit.* Vni nihilominus Francisco, tantam apud omnes Saluator noster conciliauit gratiam, vt omnibz esset acceptus, & ab omnibus plausu exciperetur, & festiue commendaretur. *Vir erat in ciuitate Assisi Franciscus nomine, cuius memoria in communi benedictione erit.* dicit S. Bonauentura. Hinc illud, quod Nazianzenus de Athanasio scri-

psit, appositè de B. Francisco usurparetur. *Agite igitur omnes, ac mecum laudationis munus suscipite tacite, vt virtutes illius inter vos partiamini, ac præclarum certamen mentis. Viri simul ac femina: adolescentes & senes: Sacerdotes & Monachi.* An non viri laudibus efferrunt B. Franciscum, quod de mundo & diabolo tot victorias triumphator reportauerit, quod collabentem Ecclesiam Lateranensem, ne exideret, giganteis humeris erexerit. An non famina, dignis encomijs celebrant virum sanctum, miram eius fecunditatem in Clarâ Virgine sanctissimâ, tot ductrice prudentum veniendo. An non senes meritis celebrant Franciscum Adolefcentem, senilibus moribus adornatum, & summâ perfectione grauem. An non iuuenes colant necesse est, iuuenem viridi pectore, cuncta mundi illeceamenta dimittentem, nec solum rebus, hoc est, bonis temporaneis, sed & Patri, vt olim filij Zebedæi, renuntiantem. An non iuste Sacerdotes venerari debent illum, qui humilitatis ergò, noluit sacerdotali dignitate ornari, licet Sacerdotes suâ perfectione longè superaret. An non Monachi iure merito concinant, Religionis Seraphicæ extructorem, totius sanctitatis normam. Quia ergò Franciscus omnium status illustrauit, idcirco omnibus acceptus extitit.

Iustitia Originalis Adami, fuit absoluta quædam comprehensio omnium habituum, quibus homo secundum omnes potentias, ac facultates, tam animæ, quam corporis, rectus ac perfectus reddebatur, & idoneus ad exercendas expeditæ, & perfecte omnes actiones, suæ naturæ conuenientes. Vnde tres admirandi effectus iustitiæ originalis numerantur à Doctoribus. Primus erat subijcere partem inferiorem hominis, videlicet, intellectum, & voluntatem Deo, tanquam fini naturali, & supernaturali; vt istæ potentia Deo perfecte subijcerentur. Quippè in illo felicissimo innocentia statu, specialis diuina protectio, auferebat ea omnia, ex quibus homo decipi, & in errorem incidere potuisset. Secundus, subijcere partem inferiorem animæ; nimirum, phantasiam intellectui, & appetitum sensitiuum voluntati, ita vt nullæ cogitationes, dicta- mini rectæ rationis disconuenientes, mentis tranquillitatem, contra superioris partis imperium turbarent, nec vllis motionibus sentientis appetitus, eadem pars hominis superior concuteretur. Tertius, subijcere corpus animæ, ita vt contra eius voluntatem, nullâ ratione, ne morte qui-

Nazian.

Iustitia
originalis
compre-
hendebat
omnes ha-
bitus.Effectus
iustitiæ
originalis
tres.

Ec

dem

dēm ipsā, corrumpi aut immutari possent. Et profecto, quod homo in statu innocentie habuisset admirabilem tranquillitatem, ita ut appetitus nihil concupisceret aduersus spiritum; & dictamen recte rationis, non fuisset praeventum ab aliquo inordinato motu inferioris partis, constat ex cap. 7. ad Rom. vbi S. Paulus sensualitatem, vocat peccatum: quia, à peccato est, & ad peccatum inclinatur. Loquitur autem ibi Apostolus de sensualitate praeventiente suo motu rationem, illique reluctante, ut palam habetur ex eius verbis: Si, ait, quod nolo, malum facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Quod paulò inferius magis elucidat inquit: Condelector legi secundum interiore hominem, video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae. Cum ergo sensualitas procedat à peccato, manifestum est, eam non fuisse futuram in homine non peccante. Equis igitur istos iustitiz originalis effectus, in Beato Francisco non agnoscit? de quo mihi regius vates illud protulisse videtur. Venite, & videte opera Domini, quae posuit prodigia super terram, auferens bella usque ad finem terrae. Psal. 45.

In B. Francisco nunquam appetitio reprobatur rationi.

Apoc. 21. Quia in Beato Francisco, toto vitæ tempore interius nullum fuit bellum, sed summa tranquillitas, summa pax, omnimoda subiectio intellectus & voluntatis Deo, nullaque inordinata appetitus sensitiui motiones, contra rationis dictamen. Admiranda Civitatis structuram, describit S. Ioannes Apocal. 21. Fundamenta, inquit, muri civitatis, omni lapide pretioso ornata: fundamentum primum Iaspis, secundum Sapphyrus. Et quæ est obsecro hæc ciuitas, nisi Seraphicus Patriarcha B. Franciscus, quem velut ciuitatem refugij omni populo super terram posuit Deus, Hierem. 1. Ego dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in murum aeneum super omnem terram Regibus Iudæ, Principibus eius, & populo terræ. Iaspidi inest virtus effrenes concupiscentiæ motus cohibere: hinc gestantem se à luxuria prohibet, teste Alcasar in cap. 21. Apocalypsis. & Leonardo Mario ad cap. 28. Exodi. Sapphyrus verò est gemma cærulea, aureis punctis collucens. Fundavit ergo Deus suum Franciscum super Iaspide, concludens in illo perfectam concupiscentiæ subiectiōnem, parti superiori animæ. Fundavit & super Sapphyro, per cæruleum huius lapidis colorem indicare volens, Francisci intellectum omnino fuisse cælestem, per iugem Dei contemplationem: per aureos autem punctos, volens ostendere voluntatem eius, fuisse varijs charitatis

actibus Deo semper inhaerentem. En vobis statui innocentie restitutum Franciscum, ut vobis quoque per illum pristina felicitas, amissusque Religionis feruor restitueretur. ut non iam pro priuatis commodis, non pro respectu consanguinitatis, non pro libertatis colore, sed pro fide, sancta, & Religione, pro Ecclesiâ, & Dei Diuorumque cultu, omnia agere studeatis.

Stupendum est, quod recenset sacra pagina Gen. 31. Sullulerat furto Rachel idola patris sui Laban, eaque secum detulerat, ut ansam & occasionem idololatricæ amoneret; cumque eam insequeretur pater, & tentorium eius ingrederetur, illa festinanter abscondit idola, lubter stramenta cameli, seditque desuper, & Patri omnia loca scrutanti nimis asurrexit, sed nihil inuenientem allocuta est. Ne traheatur Dominus meus, quis coram te assurgere non valeo. En quæ honestas, quæ urbanitas filiae in Patrem, ut hoc stante, illa sedeat. Et nihilominus Sanctus Ambrosius lib. 2. de Iacob, & vitâ beatâ cap. 5. mirificè laudat factum hoc ipsius: Nemo, inquit, credit, paternæ pietatis laus esse reuerentiam, quod stante Patre sedeat. Statimque reddit hanc rationem: Quia vbi causa agebatur religionis, fides debuit habere sedem iudicij. & quasi rea stare perfida. Quasi diceret: occurrerunt sibi inuicem, infidelitas & religio: fides & idololatria: ideo non erat æquum, deferre tunc respectum Patri, aut seruare amicitiae terminos, aut leges urbanitatis, si debuit stare infidelitas in iudicio, tanquam rea, & fides sedere, quasi in tribunali iudicans illam. Nulla quippe seruanda est ciuilitas morum, vbi religio & honoris Dei iniuria intercedit. Talem nobis instructionem dedit ipsamet incarnata Sapientia: cum enim Redemptori nostro, Iudæos fidem edocenti significaretur, matrem eius & fratres foris expectare, quasi indignatus respondit. Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei. Matt. 12. Cuius responsionis causam affert Tertullianus, de carne Christi capite 7. Negauit, inquit, parentes, quomodo docuit negandos pro Dei opere. Hæc est causa tuæ iacturæ Patria, debuisti extirpare idola infidelitatis, ne ad gentiles ritus tui filij desisterent; debuisti euellere hæreses & schismata, ne diuinus honor turpiter prostitueretur: debuisti eradicare Arrianismum, ne Dei nomen palam blasphemaretur, negareturque æqualitas Trinitatis personarum: debuisti negare locum Synagogis, & maledicto Iudaismo, ne Trinitatis & Incarnationis mysteria apud te diutius ignora

Genes. 31.

S. Ambr.

Religio
sacra præ
ferenda
omni re
secundum

Matt. 12

Tertull.

Tolerantia
Hæresim
regis as
fert ruinâ

Ignota manerent, cum Deo nihil sit grauius, quam dum suus populus eum non recipit. Sed quia tē mundi politics ita demeruit, ut plus sanguini, quam Deo: plus creaturæ, quam Creatori: plus mundi amoribus, quam Christi Fidei: plus demum ciuilitati, quam sanctæ religioni deferres: omnibus Deum blasphemantibus Sectis, liberum in tui gremio permit-tendo exercitium; ideo hostium flagellis contra te Deus uti debuit. Sic quondam Deus fecit cum peccante Samariâ, quæ cum negligeret diuina mandata 4. Reg. 17. Iuda non custodiuit mandata Domini Dei sui, & rē ambulauit in erroribus Israël. quos operatus fuerat in penam iusti peccati; permittit Deus, ut populus Samaritan, transferretur de terrâ suâ in Assyrios. Ne tamen inculta remaneret absque habitatoribus, adduxit Rex Assyriorum de Babylonē nouos colonos, ut ibi habitarent. Collocauit inquit sacer textus eos in ciuitatibus Samaritan, pro filijs Israël. qui possederunt Samariam, & habitauerunt in urbibus eius. v. r. eam, eam & hi negligerent Deum colere, & quæ gratum præstare obsequium, sed indurata ceruico immunditijs suis adhererent: Cumque ibi habitare cepissent, non timuerunt Deum ut Deus promeritis ab illis exigeret penas, addit sacra pagina: Immisit in eos Dominus leones, qui interfecerunt eos. Sic planè fecerat Deus cum regno Poloniz; fait locus iste quondam nidus infidelitatis & gentilitis, transtulit illum postea Deus ad gentem fidelem, ut esset locus omnis sanctitatis & religionis; & ecce quia non recessimus ab iniquitate, sed magis adhuc regnum hoc inquinauimus vitijs, leones ferocissimos permittit modo Deus, ad nostram castigationem, ut eis resistere minimè valeremus, donec nostræ superbia & impietas totaliter contereretur, ut addiscamus nullam seruandam esse ciuilitatem morum, vbi honoris Dei iniuria intercedit. Principum & Iudicum tuorum ô Polonia, munus esse debuit, castigare hæreses in gremio tui commissas, nec eas pati, sed quia neglexisti; idcirco leonum ferocium insulcu, ad corrigenda post iniustitiam abeuntia tribunalia opus fuit. Quod enim aliquis iudicaret in Arabia & Palestinâ, vbi nullus baptisimus, nulla fides, dissimulat Deus. Quod aliquis sit hæreticus in Hollandiâ & Zelandiâ, vbi nulla defertur Summo Pontifici obediencia, tacet Deus; At verò in Poloniâ,

vbi Fides viger, & Catholica floret Religio, eiusmodi infideles Deus pati non vult.

Tertiò adhuc, Christus Dominus ut homo, accepit à Patre æterno omnes fideles, hoc est; dedit illi in manus Patris vocationem populorum ad fidem, prædestinationem hominum, & electionem; unde omnium hominum vocandorum, & non vocandorum, efficaciter factus est Dominus, ita ut nemo nisi per eum, reuelationem mysteriorum fidei accipiat, nemo gratiam sanctificantem obtineat, nemo salutem æternam consequatur, nisi per Christum: ut non immerito Christus Dominus, ostium & porta ad salutem æternam dicatur Ioan. 10. Ego sum ostium, Ioan. 10. per me si quis introierit saluabitur: quia suâ pretiosissimâ morte promeruit nobis aperitionem cæli. Beatus pariter Franciscus, gloriatur hac felicitate, quod illi Patre æternus dederit omnes prædestinatos, ut eos suâ humilitate, paupertate, sanctitate Deo reconciliet, & Albo æternitatis inscribat: Omnia, inquit, mihi tradita sunt à Patre meo: hoc est; ut exponit Anselmus: omnes fideles. Hinc illa vox ter de cruce ad aures ipsius lapsa: Franciscus vade, & repara domum meam; quæ tota destruitur. Quasi diceret Deus. Franciscus, cernis, ut infamiat mundus, omnes post vanitatem abeunt, silent piæ docentium ora; lingua, verò blasphemantium, personat: fides mea in ambiguum vertitur, & qui sunt, modicæ fidei, facillè nutant, & à viâ veritatis descedunt, iuxta desideria cordis. nemo non ambulat, nec emendari sustinet. vade igitur, impetra illis hodiè firmum, in fide Catholicâ animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem. Et Israëlita enim Moyse orante, de turpi idololatriâ sunt conuersi, ac mundati: & Galatz Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflictâ Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur ô Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiæ Sanctæ, repara lapsus conscientiarum humanarum, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum, reddere.

S. Ansel.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Confiteor tibi Pater, Domine celi & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. *Matthæi 12.*

Deducitur firmis rationibus, B. Franciscum in impressione stigmatum uidisse clarè diuinitatem Christi.

Contra regulas perfectionis Catholice, egisse Diuum Franciscum haud temerè quispiam argueret, dum sibi Christum sua mysteria reuelasse palam iactat, & gloriatur: *Reuelasti ea paruulis*; cum nominat sine dispendio humilitatis, laudes suas euulgare liceat. Indubitatè quippe illius veritatis, triplex firmissimum fundamentum habetur. Imprimis Auctoritas Plinij Iunioris lib. 8. Epist. 1. ad S. turninum sic loquentis: *Id, quod magnificum referente alio fuisse; ipso, qui gesserat, recensente uanescit.* Consonat D. Chrysosth. hom. 3. de laudibus Pauli, eos, qui se laudant, dementiæ, imò & infamie condemnans: *Extrema inquit dementia est, nullæ immensæ necessitate, proprijs se laudibus decorare.* Non est hoc secundum Deum loqui; iudicium est istud infamie. Quod approbat ipsemet Spiritus Sanctus Proverb. 27. *Laudet, inquit, te alienus, & non es tuum; extraneus, & non labia sua.* Ex quo loco sic argumentari possumus: Et profani, & sacri Doctores, immo & Canonica scriptura, proprias laudes à nemine prædicandas, sed potius silentio inuoluendas esse suadent. Ergo S. Franciscus, diuina mysteria sibi reuelata esse, temerè gloriatur. Præterea, exemplis res declaratur. Diuus Petrus habuit illustrissimam de cælo reuelationem, in fauorem Cornelij hominis gentilis, Act. 10. *Vidit cælum apertum, & descendens vas quoddam, velut lentum magnum, quatuor mitis de cælo submissi in terram, &c.* Et tamen hanc visionem ipsi Cornelio non manifestauit, eandem afferente D. Chrysosth. hom. 24. in Acta. *Quia, inquit, erat alienus à vanâ gloria.* S. Ioan. Euangelista, recubuit in sinu Domini; ubi secreta cælestia exhibuit; & tamen non se Ioannem nomine proprio, sed communi vocabulo, dilectum discipulum appellauit, eâ de causâ, ut à proprijs laudibus abstinere. Ita concludit Diuus Cyrillus Alexandr. lib. 9. in Ioan. cap. 15. *Nomen, inquit, suum celauit, ne manus gloriæ causâ diligeret se à Christo ducere videretur.* Demum; quis virtutes & stupenda opera Christi Domini comprehenderet, & tamen is nusquam in laudes suas effundebatur, teste sacrâ paginâ Isaie 42. *Non clamabunt, nec audietur vox eius foras.* Hinc facile possumus argumentari: sanctissimâ Christi Domini, & aliorum Apostolorum exemplis, monentibus proprijs laudibus abstinendum, easque profundo silentio prætereundas esse. Ergo Diuus Franciscus aberrauit ab hac perfectione Christianâ, proprias laudes euulgans. Tandem ratio hoc ipsum suadet; qui enim se ipsum laudat, imprimis suam prodit imprudentiam, eum imprudentiæ genus sit, proprias opes manifestare, cum periculum subit, ne dissipantur. Deinde gignit inuidiam; nam qui proprias laudes iactat, alienas obscurat. Igitur in odium aliorum, & inuidiam incurrat. Demum fidem non meretur; quippe quod quis alteri propinquior, & amior, & cognatiore est, eò magis suspectum de illius laudibus testimonium perhibet. Atqui nemo alteri potest esse tam vicinior, cognatior, atque amior, prout quisque sibi. Igitur nec testimonium magis suspectum, minusque fide dignum, quam de se ipso potest præstare. Ceterum ego video D. Franciscum congruentissimè, & sanctissimè gloriari de mysterijs cælestibus sibi reuelatis. Imprimis, quia hoc faciebat non proprio affectu, sed Diuino Spiritu, ut potè in Dominum Iesum transformatus, proinde nullam in hoc iactantiam incurrit, quin potius suam Deo obedientiam præstet. Præterea, esto laus in ore proprio vilescat, dum ad propriam ostentationem profertur; tamen quando ad proximorum ædificationem ordinatur, iustissimè & sanctissimè fieri censetur. Atqui Diuus Franciscus, non ad ostentandum seipsum, sed ædificandos proximos, proclamauit sibi reuelata esse secreta cælestia, ut illos ad ardentem Christi passionis contemplationem alliceret, ut palam habetur ex eius verbis: Ego inquit stigmata Domini in corpore meo porto. Ut scilicet; nullus peccator deinceps animam

Proprias laudes non licet diuulgare homini.

Plin. Iun. lib. 8. Epist. 1. ad S. turninum.

D. Chrys.

Prov. 27.

Act. 10.

D. Chrys.

D. Cyril. Ius Alex.

Isaie 42.

S. Franciscus de mysterijs sibi reuelatis, licet gloriatur.

num abijciat, dum Franciscum ita Christo conglutinatam spectat. Ergo non inuadit, sed vtiliter hoc facit. Ad extremum: quia alijs sanctissimis Heroibus, licuit suas laudes fusissimè prædicare, quin ullam iactantiam notam incurrisse censeantur. Nam Moyses de seipso facit Num. 12. *Erat Moyses vir mississimus supra omnes homines, qui morabantur in terrâ.* Similiter Iob de seipso dicit: *In omnibus his non peccauit Iob labijs suis, nec stultum quid contra Deum locutus est.* Iob. 1. *Ezechias pariter suas virtutes coram Deo promulgauit: inquit: Obsecro Domine, memento quæso, quod ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est, in oculis tuis fecerim.* Quid loquar de Dino Paulo, quem constat suas virtutes palam in lucem, & in omnium aures intulisse. Nam in Epist. ad Rom. cap. 8. commendat suam in charitate constantiam: *Certus sum, inquit, quæneq; mors, neq; vita, neq; Angeli &c. neq; creatura ultra poterit nos separare à charitate Dei, & cap. 9. commendat suum animarum zelum: optabam, inquit, anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Et 1. Corint. 9. non mediocriter commendat suam viuendi asperitatem inquit: *Sic curre non quasi in incertum: sic pugno, non quasi ærem verberans: sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.* Et 1. Corint. 2. laudat suum prædicandi feruorem, ac Spiritum: *Sermo, inquit, meus, & prædicatio mea, non in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis.* Et 2. Corint. 6. suos labores fusissimè deprecatur: *In omnibus, inquit, exhibemus nosmetipsos, sicut Dei ministros, in multis patientiæ, in tribulationibus, in necessitatibus.* Et 2. Corint. 12. reuelationes suas palam omnibus euulgat: *Veni, inquit, ad visiones & reuelationes Domini, scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, raptum vsq; ad certum cælum.* Deniq; 2. Tim. 4. virtutis suæ perfectionisque progressum, vsq; ad finem vitæ, dilucidè inuocat: *Bonum, inquit, certamen certans, cursum consummaui, fidem seruaui, in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Si ergo veteribus illis Patriarchis licuit suas virtutes commendare, cur Diuo Franciscus nefas esse debeat, de reuelationibus à Deo sibi factis gloriari? cum non propriam, sed diuinam gloriam, & animarum salutem in hoc maximè spectet. Quid itaque Pater æternus paruulo Franciscus reuelauit, perpendamus.

Sanctus Anselmus in ista sacrâ visione, de quâ Beatus Franciscus sibi à Christo factâ gloriatur, dicit illi reuelatum fuisse mysterium passionis Dominicæ: *Abscondisti hæc: hoc est* (inquit Anselmus in

personâ Saluatoris: *Sacramentum mihi aduentus, & passio.* Caterum stupor me inuadit, quomodo Christi passionis reuelatio ita erexit D. Franciscum, ut palam, in oculis totius mundi gloriaretur. utiq; tot alijs sanctis sacram Redemptoris nostri passionem reueratam fuisse credimus, ex historijs Ecclesiasticis. Cur ergo Beatus Franciscus de hac reuelatione, tantam sibi soli factâ gloriari voluit? Causam ego conijcio: quia Deus sua mysteria dupliciter solet reuelare, alijs sufficienter tantum; alijs verò etiam efficaciter. Quibus illa sufficienter reuelat, illi non nisi, obscure & sub ænigmatate reuelata mysteria cognoscunt. At verò, quibus efficaciter reuelat sua mysteria, illi clarè ea intuentur. Quod manifestè deduco ex sacro Euangelio: ubi Christus Dominus Patrem æternum, de istâ reuelatione sic alloquitur: *Abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis.* Vbi Laurentius de Aponate indagans, quonam modo absconderit hæc mysteria à Sapientibus? an positivè, hoc est, excæcando eos, & nolendo, ut ipsi ea viderent; an certè negatiuè solum: videlicet, denegando eis auxilia efficacia, & tantum sufficientia dando. Quam responsum approbat Gregorius Magnus lib. 25. Moral. cap. 9. *Inducere, ait, noctem Dominus ducit, non quod tenebras inferat, sed quod obscura corda peccantium misericorditer non illustret.* Ergo abscondit non præbens auxilia superabundantia. At verò, quibus efficaciter reuelat, illis sua mysteria manifesta ostendit, & ad suam latetiam atque gloriationem, de tanto beneficio incitat. Persequatur Saulus supra modum Christi Ecclesiam, & ecce dum maximè effrenis diuinam laceraret bonitatem, à Christo crucifixo illuminatus est, ut docet D. Thomas, 1. 2. q. 122. art. 2. ad 2. *Subito, inquit, cum esset in progressu peccatorum, motum est perfectè à Deo cor eius, audiendo & addiscendo, & veniendo, & ideo subito gratiam consecutus est.* Quid obsecro tam repentina & stupendam conuersionem effecit? equidem Christi crucifixi imago, qui in formâ crucifixi Saulum ad persequendum Christianos properantem; alloqui dignatus est: *Saule Saule, quid me persequeris.* Sic enim ipsemet de suâ conuersione testatur, 1. Timot. 1. *Christus, inquit, IESVS venit in mundum peccatores saluare, quorum primus ego sum.* Persistebat in suâ incredulitate Thomas Apostolus, sed ubi Christus præfens sua vulnera ei obijcit, protinus Deum verum confiteatur: *Domine, inquit, meus, & Deus meus.* Sic planè multis

Deus sua mysteria dupliciter reuelat.

Deus sua mysteria abscondit sapientibus solum negatiuè, Gregorius Magnus,

D. Thom.

1. Tim. 1.

Deus Beato Francisco efficitur sua mysteria reuelauit

Dionysius Areopag.

Tertullian.

Exodi 33.

Gen. 32.

Gregorius Nazian.

Ioan. 1.

S. Cyrillus Chryso.

multis quidem Deus suar passionis mysteria reuelauit; quia tamen solum sufficienter, idem facultas gloriandi de ista reuelatione, non est eis concessa. Beato autem Francisco, quia reuelauit eadem efficaciter, ad viuam in eius corpore sua stigmata depingens, idcirco merito gloriatur, ut potest lumine presentia Christi recreatus, quod non solum sanctissimae eius humanitatis, verum & unitate diuinitatis intuitionem, tunc (ut ego opinor) frui potuerit.

Et licet id derogare videatur, Sanctorum Patrum ac Theologorum testimonijs, qui Deitatis visionem in presenti statu, oculo corporeo impossibilem esse constanter affirmant. Quippe hanc sententiam antiquissimus ex Patribus tenet Dionysius Areopagita, de celesti Hierarchia cap. 4. ubi docet. Theophasias, id est; Diuinas apparitiones, quae in sacris literis referuntur, non esse immediate in essentia diuina: quam nemo, inquit vidit neque videt, scilicet in hac vita: sed esse secundum aliquam formam spectabilem, imaginabilem, aut intelligibilem; huius tamen vultus congruentem. Et rursus lib. de mystica Theologia cap. 1. docet. Moysen in monte non vidisse Deum: est enim, inquit, invisibilis. Sed locum ubi stetit. Accedit Tertullianus lib. aduersus Praxeam cap. 14. asserens neminem Prophetarum claram de Deo notitiam in hac vita habuisse. Inuenimus, inquit, Deum a multis visum, secundum hominum capacitates, non secundum plenitudinem diuinitatis. Quod statim probat: quia si vilius Prophetarum Deum videret secundum plenitudinem diuinitatis, moreretur iuxta illud. Exodi 33. Non videbit me homo, & viuet. Atqui Iacob Deum vidit, & tamen non est mortuus. Gen. 32. Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea. Ergo non vidit secundum plenitudinem diuinitatis, sed secundum hominis capacitatem. Sic expressè Gregorius Nazianzenus orat. 34. de Iacobo docet: Nec Iacobus, inquit, ipse, nec quisquam eo sublimior, ad hunc usque diem gloriari potuit, se totam Dei naturam oculis usurpasse. Moxque de omnibus alijs Patriarchis idem concludit. Neque hi de quibus loquor, neque quisquam alius eiusdem ordinis, Dei naturam aut vidit, aut alijs prodidit, & patefecit. Patrocinantur huic sententiae sacrarum literarum documenta. Nam Ioan. 1. dicitur. Deum nemo vidit unquam, vnigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Vbi S. Chrysostomus. hom. 14. Cyrillus Alex. lib. 1. cap. 22. Theophylactus, & alij, discrimen inter Christum Dominum, & ceteros homines istud ponunt,

quod sicut Christo Domino visio beatifica collata fuerit in hac vita, sic ceteris hominibus denegata significetur. Quod luculenter declarat Christus Dominus Ioan. 6. inquit; Non quia Patrem vidit quisquam, nisi is, qui a Deo est, hic vidit Patrem. Quasi diceret: sicut ego solus a Patre natus sum; ita ego solus vidi Patrem. Insuper ratio hoc ipsum suadet: quia in vniuersalibus Scripturae principijs, nulla exceptio admittenda est, sine aliquo magno aut Sanctorum Patrum, aut Scripturae fundamento. Atqui vniuersalia Scripturae principia haec sunt: Neminem in hac vita Deum clare vidisse. Ut iam constat ex allegatis Scripturae locis; neque vllum aliquis exceptionis fundamentum in sacra Scriptura inuenitur. Ergo non videtur asserendum, D. Franciscum in reuelatione mysteriorum passionis, ipsiusmet diuinitatis Christi visione donatum fuisse. Confirmatur adhuc: quia huius visionis cognitio, neque fuit necessaria D. Francisco in hac vita, neque utilis ad aliquem finem. Vel enim ad primum? & hoc non: quia tale primum in statu huius vitae non confertur. Vel ad docendum homines? ut scilicet, Seraphicus Patriarcha, a Deo clare viso, ad commendandam fidelibus Christi passionem instrueretur, quod facilius ad hanc piam contemplationem, animos audientium traheret. Et hoc etiam non: quia cum essentia diuina sit ineffabilis, nihil ad fandum, seu ad praedicandum B. Franciscus visa conferret.

Nihilominus, quod D. Franciscus in reuelatione celestium mysteriorum, praesertim sub tempore impressionis stigmatum, in hac vita clare intuitus fuerit Christi diuinitatem, deduco hoc imprimis ex titulo, quem illi Sancta Ecclesia attribuit, vocans eum Seraphinum. Seraphim autem iuxta S. Isidorum lib. 7. Etymologiarum, ex Hebraeo in Latinum, ardens, vel incendens interpretatur, eam ob causam, quod inter illum, & Deum, nulli alij Angeli consistent. Vnde Sanctus Athanasius, Seraphinos quanto vicinius coram Deo consistunt, tanto magis claritate diuini luminis inflammari docet. Hinc in sacris literis Seraphim, dicuntur velare faciem, & pedes sedentis in throno Dei, ut proinde cetera Angelorum turba videre Dei essentiam plenè non valeat, quia Seraphim illam tegunt. At, quis Deo vicinior vquam fuit, quam Beatus Franciscus, in quem Redemptor noster voluit transformari,

Ioan. 6.

B. Franciscus in hac vita clare diuinitatem Christi vidit.

S. Isidorus

Matt. 11.

Ibid.

2. Cor. 12.

6. August.

Exodi 33.

Gregor.

mari, qui sacris stigmatibus sibi impressis, velat Dei essentiam? Ergo nemo inficiabitur, ex hac vicinitate, illum diuini luminis claritate inflammari. Quod mihi luculenter videtur indicare hodiernum Euangelium, illa verba Diuo Francisco attribuens: Omnia mihi tradita sunt a Patre meo. Matt. 11. At, quae nam sunt illa omnia, quae Pater aeternus Filio suo tradidit? non alia certe, nisi clara Deitatis intuitio: sic enim in eodem Euangelio statim determinat Incarnata veritas: Nemo nouit Filium nisi Pater; neque Patrem quis nouit, nisi Filius, & cui voluerit Filius reuelare. An non palam facit, possibilem esse Dei visionem intuitiuam in hac vita, ex speciali Redemptoris nostri indulto? Atqui Redemptor noster, voluit defacto reuelare Diuo Francisco suae diuinitatis claram intuitionem; dum ei sacra sua stigmata imprimeret. Quia in hac impressione, dicit se omnia Beato Francisco communicasse quae illi per aeternam generationem tradita sunt, proinde & intuitiuam Dei visionem, cum illi comprehensua, ut potest creatura non competat. Ergo Beatus Franciscus in hac vita, claram Deitatis intuitionem fruebatur.

Et profectò, si ex illo scripturae loco 2. Cor. 12. 2. Corint. 12. quoniam raptus est in paradysum, & audiuit arcana verba, quae non licet homini loqui. plurimi Sanctorum Patrum, deducunt S. Paulum clare Deum intuitum fuisse. Sic expressè tenet D. August. Epist. 112. cap. 12. & 13. Non sit, ait incredibile, quibusdam sanctis nondum ita defunctis, ut sepelienda eadem remaneret, etiam istam excellentiam reuelationis eius concessam fuisse. Quod existimo cogitasse illum, qui noluit dicere. Neque aduersatur huic sententiae, locus ille Exodi 33. Non videbit me homo, & viuet. Quia iuxta citatum S. Doctorem, intelligendus est de vita carnali, & corporis concupiscentijs dedita, ut sensus sit. Deum clare in hac vita non videbit, qui carnalem vitam, & sensibilibus voluptatibus mancipatam viuet. Ex qua doctrina facile quispiam argumentabitur, iuxta doctrinam D. Augustini, etiam in hac vita, clara Dei visio non repugnat illi, qui a corporeis illecebris, & sensuum commercio se subtraxerit. Atqui D. Franciscus viuens in carne, carnis concupiscentijs praemortuus fuit, ut vitam eius legenti manifestè constabit. Ergo potuit Deum clare inueniri. Idem tenet D. Gregorius lib. 18. Moral. cap. 28. ubi affirmans, neminem in hac vita Deum videre posse, statim subiungit. Nisi carnalibus viuis praemortuus

& aeternitatis amore inflammetur. Consentit D. Anselmus in 2. Corint. 12. ubi de Sancto Paulo sic dicit: Cur autem non credamus; quod tanto Apostolo, Doctore gentium, raptus ad istam excellentissimam visionem, voluerit Deus demonstrare, etiam in qua post hanc vitam, videndus est in aeternum. Tuentur quoque hanc asseritionem constanter Hugo Victorinus in Annorat. in 2. ad Corint. q. 34. S. Thomas 1. p. q. 12. art. 11. & 22. q. 175. art. 3. & 10. de veritate art. 11. ad 1. Scotus in 2. dist. 3. q. 9. & 10. Si inquam isti omnes Doctores, ex raptu Diui Pauli concludunt, illum clarè Dei visione fuisse recreatum: cur etiam pariter non liceat deducere, ex frequenti apparitione & colloquutione Christi cum Francisco, hanc prerogatiuam ei fuisse concessam. Cum Sanctus Bonauent. de illo dicat: Pro magnitudine pauperum liberalitate, & misericordia, meruit sibi Christum apparere saepe, atque laudare erga pauperes suos propensum animum, ac liberalem manum nunquam vtiq. vacuandam. Et ipse enim velut alter Paulus zelo diuini cultus exardescens, saepius extra se rapiebatur, attestante id D. Bonauent. cum intenderet, inquit operi maximo cum fetore, adeo ut tanquam extra se positus ab hominibus indueretur. Meo iudicio tunc in reconditionibus Trinitatis mysterijs versabatur.

Neque etiam de sunt grauissimae rationes, quibus propositum meum confirmem. Primà ratio haec est: quia cum Christus Dominus orantem Franciscum ante imaginem crucifixi alloqueretur: iter de cruce ad eum dixit (Auctore D. Bonauent.) Franciscus vade & repara domum meam, quae ut cernis, tota destruitur. quasi diceret: vides frigescentia corda hominum, Fidei ac Religionis zelum emortuum, virtutum obseruantiam neglectam, vade ergo, & repara corruptos peccatorum mores, errores infidelitatis extirpa, recedentes ab vnione Ecclesiae ad charitatem reuoca. Atqui non aliter potuit hoc D. Franciscus efficere, nisi feruenter praedicando mysteria salutis necessaria, ut Trinitatis, Incarnationis, Passionis Christi. Ergo congruum erat, ut ad faciendum munus hoc exequendum, testis oculus eorumdem, mysteriorum fieret. iuxta illud Act. 26. Constituam te ministrum, & testem eorum, quae vidisti. Expediebat quippe, ut Seraphicus mundi reparator, non aliunde, quam ab ipso Deo immediate, celestium mysteriorum cognitione instructissimus prodiret, nam quemadmodum Christus Dominus, non solum propter dignitatem personae, sed etiam propter dignitatem mune-

S. Ansel.

Hugo Vi. Gortina. S. Thomas

Scotus

S. Bonau.

Idem.

Idem.

Act. 26.

muneris: scilicet; docendi & prædican-
di Divina mysteria, beatificâ visione frue-
batur; ita cum proportionem, si non iugi-
ter & permanentem, ut Christus, saltem
per aliquam morulam: consentaneum
erat; ut hanc clarâ Dei visionem habe-
ret, quod perfectius insensatum mundum
docere posset. Hinc Divus Bonaventura
de illo dicit: *Quamvis vir sanctus apud huma-
nos Magistros, & scholas non multum didicisset;
ita tamen sacras literas à Divino Magistro Christo
didicit, ut viros etiam doctissimos, humanis in-
structos, sua eruditione, & scripturarum intelligen-
tiâ superaret.*

Altera ratio: quia in lege gratiæ,
multo clarior & abundantior facta est
Divinitatis cognitio; quam in lege veteri.
Hinc Divus Paulus comparans se cum
Moysæ, qui non nisi superinducto velami-
ne cum Deo loquebatur; dicit 2. Cor. 3.
*Nos autem revelatâ facie gloriam Domini speculan-
tes; in eandem imaginem transformamur à clari-
tate in claritatem. Quasi diceret: multo cla-
rius & manifestius divina mysteria; quam
Moyses, ceterique Patriarchæ contem-
plamur. Atqui Moyses tam familiariter
cum Deo colloquebatur; ut dicat scri-
ptura: Exodi 33. Loquebatur Dominus ad Moy-
sen, facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad ami-
cum suum. Et ipse Dominus de Moysæ di-
cit Numerorum 12. Ore ad os loquar es, &
palam, & non per enigmata, & figuras Dominum
videt. Ex quibus locis plurimi Doctorum
cum Divo Augustino, & Sancto Thomâ,
non improbabili conclusionem faciunt. Moysen
divinam essentiam in hac vitâ intuitum
fuisse. Ergo à fortiori in lege gratiæ, Divo
Francisco ut porè Seraphico Patri, hoc
concedi debet. Et certè non minùs vi-
detur repugnare, ut Deus in hac vitâ, ali-
quibus hominibus inferat summum ma-
lum, cuiusmodi est pœna gehennæ; quam
ut concedat summum bonum, qualis est
clara Divinitatis intuitio; cum Deus pro-
pior sit ad bonum; quam ad malum infe-
rendum. Atqui constat Deum, aliquan-
dò hominibus in hac vitâ existentibus,
intulisse pœnam gehennæ, ut Constantino
Coprônimo, acerrimo hosti Beatæ Vir-
ginis, qui ut refert Canisius lib. 5. de Dei-
para cap. 17. in fine, sub mortem ipsam
miserrimè est vociferatus, vivum se pro-
pter Mariam Deiparam, inextinguibili
igni traditum esse. Quod pariter de alijs,
ut de Dathan & Abiron, qui descende-
runt in infernum viuentes, ceterisque, de
quibus crebrè sunt historiæ, dici potest.
Ergo non est, cur negetur Deum aliqui-
bus hominibus, sibi maxime dilectis, qua-*

lis fuit Beatus Franciscus, hanc celestem
beatitudinem adhuc in terris commo-
rantibus concessisse.

Præterea, quod Divus Franciscus dum
Redemptor noster Sacra Stigmata eius
corpori imprimeret, viderit clarè eius Di-
vinitatem; deduco ex fundamento Theo-
logico. Docent omnes Theologi concor-
diter, contra Origenem 1. Periarchon.
cap. 6. & 2. & hom. 13. 23. & 25. in Lu-
cam, beatitudinem non solum in sensu
composito, sed etiam in sensu diviso, pec-
catum non admittit, sed omnem bea-
tutem reddere impotentem ad peccandum.
Et rationem dant: quia visio intuitiva
Dei, prædeterminat voluntatem, videntis,
ad dilectionem Dei supra omnia, ita per-
fectam, ut sit saltem virtualis detestatio
omnis iniuriæ, etiam leuissimæ contra
Deum, seu omnis peccati etiam venialis,
& mediâ hac dilectione determinat vo-
luntatem ad non peccandum. Quod ex
eo liquet: quia intuitiva Dei visio, propo-
nit obiectum infinitè bonum, & summè
amabile, quo clarè semel viso, voluntas
ex se determinata ad bonum, non ampliùs
poterit se cohibere ab illius amore, omnia
quippe bona creata, quæ cum hoc summo
bono conferuntur, ita comparatione sum-
mi boni vilescent, ut nullo modo valeant
voluntatem ad se trahere, nec aliquo amo-
re digna apparere. Sed eo ipso, quod cum
hoc summo bono oppositionem aliquam
comprehendantur habere, ratione cuius
oppositionis odio afficiuntur eadem ratio-
ne, quâ amore afficitur Deus summè bonus,
cum quo opponuntur. Iam verò volunta-
tem ex vi istius visionis determinatam ad
hunc amorem, medio illo determinari ad
non peccandum, est omninò certum: quia
actuale peccatum cum hoc amore com-
poni non potest. Non enim naturaliter,
potest homo simul actu Deum diligere, &
illi iniuriam inferre. Ideo etiam in viâ
actûs dilectionis Dei, qui est detestatio
venialium, componi non potest cum actu-
ali culpâ, etiam veniali, quæ est levis. Im-
mò visio Dei immediatè & per se, tam in-
sensu composito: quam in sensu diviso,
etiam secluso amore, prædeterminat im-
mediatè voluntatem ad non peccandum.
Ratio: quia sicut prædeterminat ad a-
mandum Deum; ita etiam prædetermi-
nat ad illum non odio habendum, seu iniu-
riam illi non inferendam. Motiva enim
quæ trahunt voluntatem ad amorem; eti-
am trahunt ad negationem odij, & iniu-
riæ Deo inferendæ.

Reflectite hinc quæso paulisper ve-
stram

Beatitudo
seu visio
Dei intuitiva
reduci potest
ad hominem
in peccatis
suis.

stram considerationem, in Divum Francis-
cum; an non immunem eum ab omni
peccato facilè deprehendatis? Ex duo-
bus potissimum innocentiam primi homi-
nis, in felicissimo illo statu, in quo condi-
tuserat, absq; peccato degentis colligunt
Doctores. Imprimis ex obedientiâ crea-
turarum ipsi præstitâ. Adam enim cun-
ctâ animantia, & volucres offerebant obse-
quium. Genes. 2. *Formatu Dominus Deus de hu-
mo cunctis animantibus terræ, & universis volatili-
bus cæli, adduxit ea ad Adam, ut videret, quid voca-
ret eas. Videte, an non simile imperium,
super omnibus animantibus habuit B.
Franciscus. Non modò (ait S. Bonaventura)
fratres sui Viro Sancto obediebant, verum
etiam ferae & immanes bestię, atq; etiam volucres
viro sancto obtemperabant. Cum enim ipse volebat,
ut suo eum concentu delectarent, id statim faciebant;
cum autem contra sibi videbantur importuna, quomi-
nâs præses suas funderet, iubebat eis ut tacerent; atq;
hoc modo illis aues ipse continebant, & consensie-
bant, atq; parebant Francisci voci. Immo, & Fi-
lij Seraphici Patris, à Guadingo feruntur
alicubi volucris ex Francisci nomine,
imperitasse, auesq; obsequium illud præ-
stitisse. Quid hæc obedientiâ animan-
tium? nisi summam innocentiam, & vi-
tam prorsus ab omni labe peccati im-
munem Divi Francisci testatur. Deindè,
innocentiam primi parentis, ex eo depre-
hendunt Doctores, quod adeò Numina ad-
dictus hærebat, ut neque cibo accipiendo
operam expediens, à Deo abstraheretur.
An non similis Francisci adherentia Nu-
mini, à qua eum nec cibi voluptas, nec do-
lorum acerbitas, poterat separare. Homo
innocens, escas in lignis paradisi accepit,
ut simul manum fructibus, & oculos cælo
traderet. Verum, ubi piaculum incurrit,
deorsum in terram inclinavit, ex imisq;
elementis quarivit escas, quæ oculos,
manus, attentionem, totumque hominem
abriperent. Vtelegantè Tertul. lib. de
cibis Iudaicis exponit: *Nam inquit, & inno-
centia discepturos alimenta ex arboribus, adhuc sibi
benè conscios homines, ad superna subrexit, & com-
missum delictum ad consequenda frumenta, terræ so-
los, deiecit. At verò D. Franciscus, dum co-
mederet, sic in cælum animi eleuabat,
lumina, ut extasi felici, cœlestem satian-
dus dulcius abstraheretur ad mensam. Et
vnde obsecro tanta Divo Francisco san-
ctitas & vitæ puritas, ut quodam modò
ad impeccabilitatis statum ascenderet?
Equidem non ab intrinseco; omnes quip-
pè nascimur iræ filij, in peccata proni.
Igitur ab extrinseco, per exhibitam Divi-
nitatis clarâ visionem, quæ ita illum in-**

amorem rapuit, ut toto vitæ tempore eius
conversatio in cælis esset.

At, miraberis forsitan, si Divus Fran-
ciscus, piè & probabiliter creditur, vitam
suam absq; peccato transigisse, quare,
instituto luez Religionis ordine, tam auste-
ram egit pœnitentiam? ut corpus suum
mirum in modum excrucietur. Cum enim
sanctitatis hostis, Francisco maxime inui-
deret, & ei perpetuò insidiaretur, tenta-
uit Virum sanctum de sensuali delectatio-
ne. Cum verò Franciscus sensisset tales
Demonis insidias, caput carnem suam acerbissi-
mè castigare, dicens sibi ipse. *Eia frater asine, sic te
debet manere, sic subire flagellum. Insuper admiran-
do fervore spiritus animatus, apertâ cellâ, foris exi-
it in hortum, & in magnam demergens natem cor-
pusculum iam nudatum, septem ex ea plenis manibus
cepit compingere massas. Ecce inquit hæc maior vxor
tua est; quatuor isti duo filij, & due filię, reliquæ
duæ, servus & ancilla. Festina igitur omnes indere,
quia frigore moriuntur. Quibus dictis illud tenta-
tor recessit victus, & Franciscus cum triumpho rediit
in cellam, Auctore D. Bonaventurâ. Ergo
apparet Beatum Franciscum, non fuisse
immunem à peccatis actualibus, cum
mortificationes, cruciatus corporis, &
proprij, actus pœnitentiæ, non nisi ob pec-
cata commissâ suscipiantur. Ut nodum
difficultatis exoluam, suppono pœnitenti-
am dupliciter sumi posse. Primò genera-
liter, quatenus est principium eliciens de-
testationem honestam peccati, ubi cunq;
sit, per quodcunq; morium, etiam ho-
nestum. Et hoc modo, non est pœnitentia
virtus, à cæteris distincta: quia cuiuscun-
que virtutis est, non solum amplecti suum
obiectum bonum, sed etiam malum eius
oppositum detestari. Vnde sicut cæteræ
virtutes fuerunt in Divo Francisco, ita &
pœnitentia in eodem debuit esse, quâ ma-
lum ubi cunq; esset, detestabatur. Se-
cundò accipitur specialiter, quatenus est
principium eliciens honestam detestatio-
nem peccati, ex certo aliquo motivo: quo
pacto dicitur specialis virtus pœnitentiæ.
Hoc verò proprium motuum pœnitentiæ,
adhuc dupliciter sumi potest; adæquatè &
& inadæquatè. Adæquatè sumptum, est
ius divinum, quomodocunq; violatum,
fuerit compensandum. Et hoc modo pœ-
nitentia fuit in Beato Francisco; immò
& in Christo Domino, quatenus peccata
omnia, ubi cunq; erant, detestabantur,
ut ius Divinum servaretur. Inadæquatè
verò acceptum, est ius Divinum, ex debi-
to propriæ voluntatis resarciendum: &
cùm per hoc morium, solum proprium
peccatum retractetur; Beatus vero Fran-
ciscus*

S. Bonau

Pœnitentia
duplex ac-
ceptio.

Deus in
hac vita
aliquibus
pœnam ge-
hennæ in-
ferre.

Canisius
1. 5. c. 17.

Tertulianus.

Ff

ciscus

S. Franciscus ex sua maiestate penitentiam egit.

S. Bonau.

Franciscus vitam ab actuali peccato immunem duxit, ideo penitentiam ita proprie ac formaliter sumptam, exercere non potuit. Ceterum, ad strictè agendam penitentiam, toto vitæ suæ tempore perduxit eum summa humilitas, ut ad instar Redemptoris multa nobis promeretur. Sic de illo fatur D. Bonaventura: *Accidit inquit senex, ut infirmitate gravatus, rigorem abstinentiæ, pro recuperandâ sanitate modicum relaxaret. Viribus autem corporis utcumq; resumptis, corde humilis; non est inquis conuensens, ut populus abstinentem crederet, & ego contrario resistar carnaliter in occulto. Surrexit itaq; verò humilitatis spiritu inflammatus, & in platea civitatis Assis, populo convocato solemniter, cum fratribus multis, quos secum adduxerat: unius templum introiit, faneq; ad collum legato, nudum se vtrahis præcepti vsq; ad lapidem, in quo malefactores puniendi consueverant collocari: supra quem consensens, licet quatuordecim esset, & debilis, acerbis frigoris tempore, cum multo animi vigore prædicavit: asseruitq; audientibus cunctis, se non tantum spirituales honorandum, quinimò tantam carnalem & gluttonem, ab omnibus fere contemnendum. En veram nostri Redemptoris imaginem: Redemptor noster, cum esset Dominus inaccessæ Maiestatis, pulverem tamen se vilissimum nuncupavit. Pulvis sum, inquit non homo, vermis, opprobrium, & abiectio plebi. Diuus pariter Franciscus, ne ab humilitate celestis magistri aberraret, abiectissimum se in oculis hominum voluit haberi. Documentum hinc certum sumite Catholici, penitentiam ut vobis sit proficua ad salutem, cum humilitate debere esse coniunctam: ita ut sine hac, nihil omnino valeat. Quod autoritate sacrarum literarum euidenter comprobo: gravissimè olim Saul deliquerat, penitineq; ductus multoties ingeminavit: peccavi; & tamen miserabiliter reprobus interiit. Vnde quæso penitenti Regi damatio? equidem ex defectu humilitatis: quia mox subdidit: peccavi inquit, sed honora me coram senioribus Israël. 1. Reg. 15. Quia ergo Hypocrita erat, corde superbus, externam solum affectans ad occupandos populi honores, humilitatem; ideo à gratia Dei excidit, ut ingeniosè discurret Rupertus lib. 2. in Apocal. cap. 2. inquit: *Honorem ergo vel gloriam non Dei, sed suam ipsa confessione mercari voluit, dicendo: peccavi. Iussit ergo solium eius, de loco suo moveri debuit.* Hinc illud adagium meritò crevit, *Humilitas circuli*; ad ostendendum, quod omnis hypocrita, circulariter ambulet: videtur enim ad ima procedere, & repente ad supra rema confurgit. Quia se deprimendo, plausum & honorem populi vene-*

1. Reg. 15.

Saul ob defectum humilitatis damna- tus.

Rupertus.

ri procurat: ut manifestè constat de Simone Mago, de quo S. Lucas Actor. 8. describit. Tunc, inquit, *simon & ipse credidit, & cum baptisatus esset, adhecebat philippo.* Et nihilominus, cum potestatem patrândi miracula, pecunijs exhibitis conaretur acquirere, audiit à Simone Petro: *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* At cur Simon in Simonem tam irreconciliabilis extitit? sanè ideo: quia se ostentavit hypocritam, efficiendo circulum, humiliando se coram omnibus Christi, ut honores mercaretur. Ita concludit Tertullianus lib. de Idololatri: *Simon, inquit Magus iam fidelis, quoniam aliquâ de circulatoria secta cogitaret, maledictus ab apostolo, de fide reiectus est.* Sic quisquis simulat quidem se prætere, sed veram humilitatem in corde non habet, in casum eius penitentia abibit, & tanquam maledictus de fide reijciatur. Diuus itaque Franciscus, cum veræ penitentia archetypum imitari necesse est, qui adeo profundè humilitari fuit addictus, ut cum omnes homines in suâ sanctitate & perfectione, longè prætergressus esset, ad gradum tamen sacerdotij ascendere non audebat, propter reverentiam sacramenti Eucharistiæ, à qua veteres illi Eremitæ, non solum multos dies, sed etiam multos annos, reverentia causâ abstinerebant. Ut de Paulo primo eremico cultore, Diuo Benedicto, pluribusque alijs tritum habetur. Hinc S. Romualdus, Camaldulensis Ordinis insignis Abbas, suis Religiosis præceperat, ut quo die in oratione tepidiùs se gereant, eodem à sacro faciendo, reverentia causâ abstinere. Quod si in Scriptura Sacra multi laudantur, recedentes à Christo Domino, propter reverentiam, ut Diuus Petrus Lucæ 5. exclamans: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum.* Vbi Diuus Ambrosius: *Admirabatur, inquit, dona divina, & quo plus meruerat, hoc præsumebat minus.* Similiter centurio Matth. 8. dicens: *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* De quo D. August. Serm. 74. de tempore: *Tectum inquit non recipiebat, corde recipiebat, quanto humilior, tanto capaxior, tanto plenior.* Si inquam, horum omnium modestia, à Christo recedentium, laudabilis censetur, quomodo profundissima humilitas Diui Francisci, ad sacerdotium ascendere, non præsumeris, maxime commendabilis non censetur. Agitant Philosophi quæstionem celebrem, & haud ineruditam. An Deus possit creaturam aliquam, ita perfectam creare, ut iam perfectior illâ dari nequeat? Et quidem S. Thomas 2. contra gentes

Adon 8.

Simon magus ob hypocritam a S. Petro reiectus.

Tertullianus.

S. Franciscus ob reverentiam Eucharistiæ ad sacerdotium promoveri non audebat.

Camaldulenses quo die tepidiùs se gerunt, eodem abstinendo ab aliis.

Matth. 8.

1. August.

Quæcunq; creatura producit aliam per perfectionem, etiam producit.

Henricus Gregorius, Durandus Almaynus.

In Christo omnes perfectiones eminenti modo continentur.

Novarius.

tes cap. 6. Et 1. p. q. 25. art. 6. & in 1. dub. 44. q. 1. art. 1. ad 3. Negativam Sententiam fortiter propugnat, ex hoc fundamento. Creatura est quædam participatio, siue communicatio passiva divinæ perfectionis. Ergo quantumcunq; perfectâ producatur creatura, poterit adhuc illâ alia perfectior, & perfectior in infinitum produci. Consequentia est manifesta: quia esse divinum quod participatur à creaturis, est infinitum, proinde infinitis modis imitabile, & participabile. Ergo non potest ita perfectè ab unâ creaturâ participari, quin possit magis ac magis participari ab aliâ, & consequenter quantumcunq; perfectâ producatur creatura, poterit adhuc alia, & alia perfectior essentialiter, in infinitum produci. Nihilominus tamen, non improbabiliter asserunt, Henricus quodlib. 8. q. 8. Gregor. in 1. d. 48. q. 4. Durandus ibidem. d. 41. q. 2. Maior & Almaynus in 3. d. 3. q. Vnica posse à Deo ita perfectam creaturam produci, ut eâ perfectior dari nequeat. Neq; enim tunc Divina omnipotentia exhaustiretur, sed tantum reduceretur in actum sibi proportionatum: quemadmodum etiam Dei scientia non exhaustitur per hoc, quod omnia scibilia sciât. Proinde, in tali casu illa creatura, omnibus modis participaret divinam essentiam, eamq; perfectè repræsenteret. Facite quæso experimentum istius veritatis in Beato Franciscus, & agnoscetis facile, illum non solum Angelis, sed etiam hominibus longè perfectiorem esse, qui ita perfectè Deum incarnatum repræsenterat, ut exactissima, & viva eius imago habeatur. Quod, ne tamen temerè asserere videar, liceat mihi id per discursum, paulò longius illustrare. Indubitatum est apud omnes, in Christo ut homine, omnium hominum etiam modis fuisse contentas: eò, quod iuxta doctrinam Apostoli, Christus secundum humanitatem, fuerit primogenitus hominum. Ergo cum in Beato Franciscus, per impressionem sacrorum stigmatum, voluerit transformari, nemo dubitabit, illum perfectionum omnium epilogum, cæterorum sanctorum compendium, & brevium extitisse. De quo merito hic possem usurpare illud Diui Chrysostomi. apud Novarium. in Adag. excurs. 1. *Quæ autem lingua laudibus eius invenitur æqualis, cum omnia, quæ in omnibus sunt bona, animâ suâ unâ possideat. & ea cunctis, plena accumulet, non solum hominum, sed etiam quod est amplius: Angelorum.* Nemo etiam dubitat, Luciferum fuisse cum maiori

ff 2

bus perfectionibus conditum; quam cæteros Angelos, cum fuerit Princeps eorum, primusq; ex ordine Seraphico, qui Deo proximè adstant. Et Scriptura Sacra in multa eius encomia, tanquam eminentissimi omnium, excurret. Ezechiel. 28. *Tu inquit signaculum similitudinis, plenus sapientiâ, & perfectum decore, in delicijs paradisi. Dei fuisti: omnis lapus pretiosus operimentum tuum.* Atqui sedes Luciferi in celis, referabatur. Diuo Francisco, teste D. Bonaventura: *Deuotus, ait, quidam Religiosus, aliquando in extasi posita, vidit inter multos in celo sedes, unam præ cæteris dignioram, pretiosis ornata lapidibus, & omni gloriâ resurgentem: & audivit vocem sibi dicentem: sedes ista unum de ruentibus fuit, & humilis servatur Franciscus.* Alij verò legunt, *unus fuit de ruentibus, hoc est Luciferi, ideo sic dicti, quod sedes illa præ cunctis dignior, digniori Angelo esset præparata.* Ergo cum S. Franciscus non solum homines, sed etiam supremos Angelos longè transcendat, sedemq; Luciferi in celo occupet, apparet eum omnibus alijs creaturis, post Augustissimam celorum Reginam, longè perfectiorem esse. Præterea, omnis perfectio possibilis creaturarum, in tribus maxime consistit. Imprimis, in dilectione Dei; Nam S. Ioannes de præcepto dilectionis loquens ait: *In hoc tota lex pendet, & Propheta.* Deinde, in paupertate, & humilitate: nam ex his duobus, summam perfectionem suam declaravit Redemptor noster, dum se pauperimum mundo ostenderet: *Pauper, inquit & inops factus sum.* dum se ad summam humilitatem inclinaret: *humilissime semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem.* Has duas virtutes, velut principales, toti mundo commendare voluit: *Discite, à me, qui mitis sum & humilis corde.* Et quis obsecro exactius præceptum dilectionis divinæ adimplevit, quam Diuus Franciscus? qui amore Christi exardescens, ita plenè Deo fuit immersus, ut cælesti volatu, tormentorum acerbicatem superaret. Aliquando igniti ferri combustionem accepturus, ad sanitatem, ignis horrorem non experiebatur: quia totam suam cogitationem, ac mentem, Numinis præsentia libauerat. Quis illo paupertatis amantior? qui omnibus bonis terrenis renuntiavit. Admirando feruore (inquit S. Bonavent.) *spiritu ebrius, totum coram omnibus denudatur.* Sic igitur servus Altissimi, nudus relictus est, ut nudum sequeretur Christum. Quis illo humilitatis observantior? qui ideo non se minimum, sed minorem appellavit, ut cum aliquis parvus adesset, Franciscus illo minor videretur: & si quis minimus appareret, Franciscus adhuc minimo minor

Ezech. 28.

D. Bonau.

S. Franciscus sedem Luciferi in celo occupet.

S. Bonau.

Ibidem.

minor ostenderetur. Sic de illo testatur. Diuus Bonaventura. Tanti ait Franciscus humilitatem faciebat, ut fratrem minorem solum suum, sibi imperare permitteret. Additque vltius: propterea fratres suos minores appellari voluit, ut scilicet semper paruis, minoribus, & minimis, minores existerent.

Gloriare igitur deuotissima Patris Seraphici Religio, tibi quippè Franciscus suā strictissimā paupertate promeruit, ut ad proximam Christi consanguinitatem, & fraternitatem admittereris. Tibi profundissimā suā humilitate meruit, ut fieres, in Ecclesiā Christi arbor ita magna, quod volucres celi, hoc est Principes, Reges Potentissimi, & Doctores, super eam relictā & seculo conquiescant. Gloriare & tu

deuota Christianitas; quia hodiè patrocinantē B. Franciscus, amplissimis Dei fauoribus repleberis, si te eius humilitatem sequi non pigneris. Sic faceret D. Ambr. in Psal. 18. ostendens, Moysen, propter eximiam humilitatem, Pharaoni tanquā Deum imperitasse, eique reuerendum & amabilem extitisse. inquit. Et tu si vis, ut Moyses, tanquā Deus Regibus esse reuerentia, ut tanquā Deo videantur tibi esse subditi, contemne, quæ seculi sunt. Ego verò addo: sequere humilem Franciscum,

& Dominicæ passionis op-

probrium, contende,

omnibus diuitijs

preferre.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Aquila in arduis ponet nidum suum, & pulli eius lambent sanguinem. Iob. 39.

Ostenditur B. Franciscum fuisse Aquilam grandem, quæ pullos, id est, Christi fideles, sanguine, hoc est, celesti doctrina pascebat.

Iob. 39.

Mirabilem quandam naturā indidit Aquilæ solertiam, ut semper loca aspera, ardua, & inaccesia petat, atque in editissimis montium verticibus, & conspicuis, nidum suum ponat, ut testatur Iob: in petra manet & in prærupto silicibus commoratur, atque inaccessibleibus rupibus. Vbi à ceterorum animalium insidijs & serpentum venenis, tuta degit aquila. Hinc Ezechiel, apertis cælis, in orbe æthereo vidit currum, cui insidebat portentosum animal, quatuor facies habens: & in medio eius, similitudo quatuor animalium. Quatuor facies vni. Ezechiel. 1. Prima facies erat leonina, altera bouina, ter-

Ezech. 1.

Apoc. 4.

tia humana, quarta aquilina, ut describit S. Ioann. Apoc. 4. Animal inquit primum simile leoni, & secundum simile vitulo, & tertium habens faciem quasi hominis, & quartum simile Aquilæ volantis. Vbi Hugo Cardinalis, per faciem leonis, intelligit mansuetudinem mentis; per faciem bouis, robur ad labores indefessum: per faciem Aquilæ demum, timorem Domini Dei. Richardus autem, per illud portentosum animal, intelligit predicatorum Ecclesiæ Sanctæ, qui ea, quæ maximè ad salutem animæ necessaria sunt, annuntiant. Cuius Sententiæ annuit ipsa Sacra litera, de illo animali sic lo-

Ezech. 1.

Gelfridus.

quens: & totum corpus oculis plenum in circuitu. Per quod ut vult Galfridus, apud Six-

tum Senensem lib. 2. Bibliot. figurabat Deus omnes Ecclesiæ prelatos: quia nimirum tanta cura debet esse Prælatorum, ut ita semper gregi credito sibi assistant, ut non solum, quid in medio eius, videant, sed etiam, quid circa illum agatur videant, quaque prospiciant. Ita exponit S. Ambrosius: in circuitu inquit sedis, quatuor animalia sunt, quia Doctores populum sibi commissum, & à visibilibus, & ab invisibilibus hostibus, quanta virtute possunt, defendunt. in medio sedis consistunt, quia vnumquemque eorum, ut in virtutibus, omnibusque bonis operibus proficiant, admonere non desunt. Vnde illa Ezechielis verba totum corpus erat plenum oculis, in Hebræo textu vertitur, dorsa erant plena oculis, ut refert S. Gregorius Homil. 7. in Ezechiel. & Theodoretus. Et meritò quidem, cum enim superiores, in dorso portent regiminis onus, ideò ibi oculos habere debent, ubi eorum pondus ne sit tantum in facie seipsos circumspiciant, & non alios, aliorum casus, sit ipsorum ruina. Oculis ergo pleni debent esse Pastores Ecclesiæ ob vigilantiam, & insomnium: quia expositi sunt ad custodiendum, non Inachi filiam, in vaccam mutatam à Iunone, quemadmodum de Argo pastore fabulantur Poetæ: sed Dei Ecclesiam, fidelium animas, Christi Sponsas. Principes autem seculares, regna & Imperia non

S. Ambr.

S. Ambr.

S. Gregorius Thaumaturgus

Gallus leonibus pauperem inuenit.

S. Franciscus habuit quatuor facies.

S. Hieron.

S. Bernardus.

Aquila visus solis lumine perficitur.

S. Augustinus.

S. Gregorius Thaumaturgus

Gallus leonibus pauperem inuenit.

non feras, sed homines reales. Debet insuper Prælati Ecclesiæ esse Leo, in vitijs persequendis; bos in suscipiendis laboribus, homo per compassionem, Aquila per contemplationem. At quis hæc omnia non videt in B. Franciscus, faciem Leonis habuit in prædicatione verbi diuini, quia illud ut Leo imperterritus, omnibus indiscriminatim prædicabat. Habuit faciem bouis: quia iugum Domini, cum omni suauitate portabat, religiosam paupertatem arctissime obseruando: quia contempsit omnia, & secutus est Christum, allēxiis illā S. Hieronymi persuasionem, quā vrgebat Heliodorum, ut rebus humanis valere iussis, totum se in solitudinem conferret, sub Christo patiente, patiendi Palæstram ingressurus: Filium inquit hominu non habet, ubi caput suum reclinat. & tu amplas porcum, & ingenia cætorum spacia metirum. Epist. 1. Quod amplius vrget, S. Bernardus Serm. 5. de omnibus Sanctis, ubi loquens de Christo Domino spiritibus coronato, dicit: Pudeat scitari gloriam membra, quibus caput suum tam inglorium exhibetur. Pudeat sub spemato capite membrum fieri delicatum. Habuit faciem bouis, & ideò meruit, ut in eius corpore, Dei hominis, omnia passionis insignia, Seraphico ministerio imprimerentur, quia omnes suas liberās actiones in Deum dirigebat. Habuit denique faciem Aquilæ, quia per diuinam contemplationem, usque ad inaccessibleē deitatis maiestatem, sapius enolabat; & quemadmodum Aquila, fulgentes Solis radios, irretortis oculis aspicit: ita teste S. Augustino, visus eius Solis lumine quodammodo perficitur: Sol inquit iste, quæ verè inter visibilia nihil pulchrius inuenitur, nostros sauciat & obtenebrat oculos; aquilinos verò vegetat inspectus. Ita planè D. Franciscus, quò magis suā profundā contemplatione Deo immerfus hærebat, intellectus eius supernæ illuminationis radio collustratus, vegetior ad Deum, & inscrutabilia eius arcana cognoscenda euadebat. Quoniam igitur in arduis conmorante Aquilā, ibi eius sanguine pascuntur pulli, ideò hodiè B. Franciscum, veram fuisse Aquilam, & pullos, qui eius sanguinem lambunt, ostendam.

Multum à veritate aberrarunt, qui gallo gallinaceo, aut Pauoni, in genere alitum, principem locum tribuunt: licet enim dimicans gallus, cantu suo exultans superbiat, & Leonibus ipsis omnium animalium ferocissimis, aspectu suo pauorem incutiat, regnumque in quacumque sit domo, sibi usurpet. & ternas discernendo horas, quæ guarus astrorum dicatur, ille tamen

Et 3

sponte suā Aquilæ cedit, cuius non solum præsentiam, sed etiam vocem eminens expauescit. Pauo autem, licet ob versicolore pennas, præsertim si in rotas easdem expandit, omnium sit formosissimus, maiestatemque ac grauitatem incedendo præferat, atque rationis aliquo pacto esse particeps videatur, cum erectis caudæ pennis, orbem gloriabundus effingat, idque aduerso maxime Sole, ut fulgentius radient. Nihilominus cum Aquila de dignitatis & nobilitatis loco, certare non potest, præsertim si volatus celeritatem, sublimitatem ac durationem, visusque acumen, animi generositatem, magnificentiam, liberalitatem, corporis robur, vim atque audaciam contempletur. Aquila enim reliquis omnibus volat aliis, adeò ut cælum petere, illudque adniti contingere videatur: Hinc apud Ethnicos; Aquila Iouis nuntia dicta est, & à Theologis S. Ioanni Evangelistæ, quò nullus mystica, & celestia Dei dogmata, accuratiori indagatione persequutus est, meritò assignatur. Si enim S. Ioannes aliis de Deo locutus fuisset, cum diceret; in principio erat Verbum, teste D. Augustino, nullus hominum potuisset intelligere. Propter eandem excellentiam Aquila, Romani bellica & triumphalia signa, eius imagine decorarunt, ob quod Romanus aks, Aquila nuncupata est. Nulla quippè orbis terrarum pars repperit est, humanæ potentie accessibilis, quam felicissimo huius Auis ductu, Romani suo non lubecerint imperio. Ita testatur Iosephus Lib. 3. de bello Iudaico c. 5. inquit: quorum cuiusque legioni præerat Rex ipsa omnium auium, & eadem velocissima, vnde etiam imperij signum ipsi est, & velut victoriam, in quoscumque eunt. Omnium præterea auium, reiecto explosioque fabuloso Phœnice, quem sexcentos & sexaginta annos vulgus viuere censet, viuacissimam, solertissimam, ac velocissimam Aquilam esse, neminem latet. Nullum siquidem animal est, quod cum illā viribus contendere valeat. Aquila enim Dracones ad pugnam laceffit, & cum ijs decertat, Tauros adoritur, ac interimit; hinnulos vincit, vulpes lacerat, anguibus vescitur.

Præit igitur reliquis anibus Aquila, imprimis ex eo, quòd in arduis montibus nidum suum ponat, per hoc Symbolis, homines sanctitate eminentes, qui in sublime euolant, per diuinam contemplationem: quemadmodum docet S. Ambr. inquit eleuatur ut Aquila, & nidum in sublimi facit. Talis Aquila fuit S. Franciscus, qui nidum suum in loco inaccessiblei colloca-

uit:

Aquila vocem persequitur.

Pauo dignitate & nobilitate Aquilæ cedit.

Ioann. 1.

Romani Aquilæ ductu omnia imperia debellarunt.

Iosephus.

Phœnix sexcentis annis viuens.

Aquila viribus & maiori animalia cedunt.

S. Ambr.

uit: in celis conuersatio eim. Christi Aposto-
lus præcepit fidelibus, vt tanto videndi
Dei desiderio flagrarent, vt etiam sponte
suâ currentem, suis ad currendum preci-
bus eum incitarent. Philipp. 3. *Nostre in-*
quit conuersatio in celis est, vnde etiam Saluatorem
expectamus Dominum nostrum IESVM Christum,
qui reformabit corpus humilitatis nostre configura-
tum corpori claritati sue. Quasi nihil aliud sit,
Sanctos in celis conuersari, quam de celis
expectare Saluatorem, quo cælestes effici-
antur, & cuius corporalem pulchritudi-
nem perfectissimè imitentur. Ad hanc
spem magis adhuc nos erigit Apostolus
Timot. 2. Tit. 2. Sobrie, & iuste, & pie viuamus in hoc seculo,
expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni
Dei, & Saluatoris Nostri IESV Christi. Osten-
dens, neminem sanè viuere, qui hac spe
fimiter non innititur, vt ingeniosè in-
hunc locum discurret S. Hieronymus. Qui
pie inquit in hoc seculo viuunt, iuste beatam spem
Christi, aduentum expectant: sicut enim impietas
magni Dei reformidat aduentum, ita secura de ope-
re suo, & de fide, illum pietas præsolatur.
Hac vnâ spe de Christo Domino, omnes
suas miseras, & extremas calamitates,
Sanctissimus Patriarcha Iob consola batur,
postquam enim longissimam seriem malo-
rum, quibus premebatur, recensuit; pro
magno illorum solatio subiecit. Scio quod
Redemptor meus uiuit, quem visurus sum ego ipse,
& oculi mei conspiciunt eum, & non alius; reposita
est hæc spes in sinu meo. Iob 19. In sinu itaque
iustus Iob spem hanc reponebat, quia teste
Pineda, laborum præmia & mercedes ibi-
dem reponi solent, iuxta doctrinam Chri-
sti Lucæ 6. Mensuram bonam, & conseruam, &
coagitatam, & superfluentem dabant in sinum veltum.
Vnde D. Paulus Christum Dominum, in
patriâ videndum, ita ardentè sperabat,
vt iam eum videre, & cum illo regnare sibi
videretur. Deum inquit, qui diues est in miseri-
cordiâ, conuiuens nos Christo, & conuersatus
nos, & confedere fecit in cælestibus in Christo IESV,
Ephes. 2. Adhuc in futurum resuscitan-
dus, & collocandus in throno gloriæ iam
se ob certitudinem spei suæ resuscitatum,
& collocatum inter cælestes ciues existi-
mabat, & cum adhuc inter innumeras hu-
iûs vitæ miseras versaretur, iam se inter
imensas æternæ beatitudinis delicias,
versari arbitrabatur. Quod D. Gregorius
Lib. 21. Moral. Cap. 19. eleganter expo-
nit: Tunc inquit Paulus fortasse in carcere versa-
batur, cum se confedere Christo in cælestibus testare-
tur. Sed ibi erat, ubi ardentem iam mentem fixe-
rat: non illic ubi illum necessariò pigra adhuc caro
retinebat. Eam ob causam Apostolus,
Christum spem gloriæ appellat; Christus

inquit in nobis spes gloriæ. Coloss. 1. Quia
omnes æternâ gloriâ fructuri, Christum
Dominum, vt suæ gloriæ Authorem & do-
natorem, ardentissimè desiderant. Imò &
ipse Christus ex hoc mundo ad Patrem a-
scensus, hac vnica sui videndi spe, mi-
rentes discipulos consolabatur: Vado in-
quit, & venio ad vos. Ioann. 14. Hoc est, vt
exponit Cyrillus Alexandr. lib. 10. in To-
ann. Cap. 8. Si nunquam rediturum me dixissem,
non miria, ingenti dolore atq; sari illic percussis esse-
ru. Quoniam autem non abiturum solam, sed reditu-
rum me affirmavi, cur quod maiorem asserere potest
animo voluit. & quod letitia causa est, non recor-
damini? Opponit dolorem gaudio: non enim so-
lum ascensurum me ad Patrem nuntiavi, sed reditu-
rum rursum pollicitus sum.

Conuersatio itaque Beati Francisci,
tota fuit in celo, qui paternam domum
spontè deseruit, & mundum contempsit,
vt solâ Christi passionē, & ardentissimo vi-
dendi eius desiderio oblectaretur. Vidit
hæc perspicax Aquila, res mundanas in
comparatione cælestium, vilissimi pului-
sculi vinbram præferre. Inducebat Chri-
stus suos Apostolos, vt omnia in nomine
eius ad Patrem æternò peterent. Si quid petierit-
is, Patrem in nomine meo, dabit vobis. Ioann. 16.
ostendens orationem, quæ non fit in nomi-
mine Christi, nullius efficacis esse. Vt do-
cet Rupertus. lib. 12. Solam inquit, huius
vnguenti Fily Dei nomen, quod est IESVS Christus,
necessarium vniuersæ Orationis est vehiculum, quo in
celum directo cursu perlati consistit ante patris conspe-
ctum, salutemq; de sinu eius, & gratiam sugere vale-
at remissionis peccatorum. Proinde, Oratio,
quæ non fit in nomine Christi, nihil obti-
net: vnde est illud Christi loquentis: vsq;
modo non petistis quicquam. At quomodo hoc
subsistere potest? vtiq; Sanctus Petrus
in monte Thabor petijt: Domine faciamus hic
tabernacula. Matth. 17. vtiq; & Philip-
pus petijt: Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis.
Quomodo ergo dicit Christus. vsq; modo
non petistis quicquam. Respondet S. Augusti-
nus, petierunt quidem Apostoli, Christo
in terris commorante, multa; sed quia
non æterna, & animæ salutem concernen-
tia: idè oratio eorum, pro nihilo repu-
tata est. Petijt Petrus commoditatem, vt
in illis splendoribus, qui Christo transfi-
gurato in monte Thabor apparuerant,
permaneret: Petijt Iacobus honorem, vt
ad dexteram Christi sederet: Petijt Phi-
lippus vt solâ Patris æterni momentaneâ
visione, suum expleret desiderium. Et
idè nihil petierunt, quia terrena omnia
pro nihilo habentur. Proinde S. Franci-
scus, videns omnia, quæ in mundo sunt,
momentaneæ esse, arduâ petijt, & vsque
in ipsis Christi passionis foraminibus, suam
contemplationem fixit, solâ Christi mor-
tis meditatione, solâ paupertate & nudi-
tate contentus.

O verè sublimis & cælestis Aquila Bea-
tus Franciscus. Ioui dicatam Aquilam, &
eius scepro insidentem ferunt Lucianus
& Oppinianus, idèq; auctem Dei appel-
lari suadent ratione naturali, historicâ, &
fabulosâ. Sicut enim Aquila visu est per-
spicacissimo, & oculorum acie subtilissi-
mâ atque purissimâ; ita Principibus ad
rectam rerum administrationem, summâ
prudentiâ & perspicacitate, opus esse,
certum est. Hæc Ioui aduersus Titanas
proficiscenti, sacraque facienti, in auspi-
cium aduolauit, vt refert Lactantius.

Quemadmodum etiam cum Saturni bel-
lo superaret, teste Seruio, idèq; victor,
pro bono omine acceptam, tutelæ suæ ad-
dixit. Eam pariter Ioui cum Gigantibus
prælio dimicanti, fulminum tela submini-
strasse, narrat Aglaosthenes, referens Io-
uem Aquilæ figurâ assumptâ, Naxum in-
sulam, in quâ primùm infans Crete sub-
reptus, educatus fuit, vt regnum conse-
queretur, petijisse. Hinc factum, vt in mul-
tis vetustis numismatibus, Aquila super Io-
uis fulmen cernatur, in alijs gestans Iouis,
ac Iunonis effigiem. Quis talem Aquilam
non fatebitur Beatum Franciscum. Ioui,
hoc est vni trinoque Deo specialiter con-
secratam. Super fulmen Iouis pingebatur
Aquila: quia peculiari priuilegio, à ful-
mine eam immunem esse, non tantum ex
antiquorum monumentis ostenditur, sed
etiam naturali ratione. Quoniam supra
secundam æris regionem, nubium ac ful-
gurum sedem, euolat. Fulmina autem
non nisi ea, quæ infra se sunt, feriunt. Ita
testatur Apuleius. Aquila inquit, cum se nubi-
bus altissimè sublimet, euectâ alu vltra totum illud spa-
tium, quo pluitur, & nungitur, vltra quod tacumen,
nec fulguri, nec fulminis locus est. in ipso vti sic dixe-
rim, solo ætheris, & fastigio hiem, cum se extulerit,
nata elementis, leuorsum, & dextrorsum, tantâ
corporis mole labitur, velificatas alas, quo libuit ad-
uerrens, modico caudæ gubernaculo. Vltra nubes,
per austeram mortificationem euolat.
D. Franciscus, & idè fulmina concupi-
scientiæ minimè ipsi nocuere: quia secum
vbique Christi, & Augustissimæ Virginis
veram effigiem, in corde intus per con-
templationem, & exterius in corpore, per
cælestis Seraphini ministerium efforma-
tam, gestabat.

Præter deinde Aquila beneficentiâ alijs
auibus, singularis enim quædam illi pietas

à natura indita est erga parentes, dum se-
nes iam effecti, viribus rapinas amplius
exercere nequeunt, tunc iunior Aquila,
quasi pullos suos educare & nutrire solet.
Nec minore ei in alias aues liberalitas: præ-
dam quippè suam, nisi admodum fameli-
câ, totam sola nunquam deuorat, sed au-
bus alijs, se eius rei gratiâ sectantibus, tan-
quam mensæ affecit, comunem exponit.
Imò refert Peresius, quod dum ciconia se-
nio iam confecta, pullos suos educare ne-
queat, Aquila illos accipiens, omni sedu-
litate nutrit, volatumq; edocet. Beatus
pariter Franciscus, Aquilæ liberalitatem
imitatus, fuit benedictus in proximos,
quos licet in summâ paupertate, mensæ
suæ affecit esse voluit, vt prædam sibi cæ-
lestis concessam, cum omnibus diuideret,
sciens talibus diuinam providentiam nun-
quam defuturam. Intendebat Beatus Fran-
ciscus, Saracenos & Turcas ad fidem con-
uertere, vidensq; ad littora maris naues
parari, petijt à nautis sibi quoque locum
concedi, cumq; illi recusarent, victus in-
opiam allegantes, exiguum de victu, quod
secum portabat, ostendit eis, tradens illud
fratri tenendum: Aupe pro fratribus in neces-
sitate: Postquam nauis in altum mare dela-
ta esset, tempestate exortâ iactari cepit,
ita vt præ nimio fluctuum impetu, & ful-
minum commotione, Nauclerus subiste-
re debuerit. Mox Beatus Franciscus, de
illo exiguo victu omnib; elargitur, de quo
tamen, tantum abest, vt diminueretur ali-
quid, vt potius accresceret: quia quod
exponitur, augetur; minuitur autem,
quod absconditur.

Nuntiauerat quondam iusto Iob fa-
mulus eius, de damno, quod in bonis eius
temporaneis euenerat: Ignis inquit, de celo
cecidit, & raras oues, puerosq; consumpsit. Iob 1.
Tacuit ad hæc patientissimus Vir, nec
conquestus est, sciens planè oues minimè
potuisse deperire quoad effectum, quoni-
am ex ipsorum lanâ, nudis pauperibus
vestes comparabat, quod autem in pau-
perum vsus erogatur, nec perire, nec mi-
nui potest. Sic exponit S. Chrysostomus. Ho-
mil. 3, in personâ Iob loquens. Si ego inquit
solus indutus essem ex lanâ ouium, dolerem iuste:
etiam autem pauperes induebantur. Nunquid pote-
rit Deus pauperes despiciere: reddet centuplum neq;
enim per auaritiâ oues acquisiui. Nec sanè
fefellit hæc firma in Deum confidentia.
Iobum, quia omnia quæ perdidit, in du-
plo postea recepit. Et addidit Dominus omnia,
quæcumq; fuerant Iob, dupliciâ Iob 42. Reuolui-
te Minorum Annalia, & videbitis Ordinem
Seraphicum, in tantâ professione pauper-
tatis

Pietas A-
quilæ ergo
parentes

Aquila
prædam
cum Aui-
bus diuidit

Ciconia
pulos e-
ducatur.

S. Franci-
scus pau-
peres ad
mensam
adhibebat

Viualia
S. Franci-
sco distri-
buit, quæ
gebantur.

Iob. 1.

S. Chrys.

Iob. 42.

ratis, tantâ celsitûs abundantia donatis, vñ nunquam eis ad congruam sustentationem necessaria deficiunt. Vnde quæso ortum duxit huiusmodi rerum redundantia? e quidem ab ineffabili D. Francisci erga pauperes liberalitate, cum eius filij, tantquam veri sui Patris imitatores, omnia munificâ manu omnibus elargiantur. Ita refert S. Bonaventura. Pro magnâ inquit erga pauperes liberalitate & misericordia, meruit Franciscus Christum sibi apparere sepe, atq; laudare erga pauperes suos propensum animum, ac libenter munusculum nunquam vacuandum. Quia ergo ea omnia, quæ Ordo Seraphicus sibi à fidelib; oblata accipit, non asseruantur, sed omnibus exponantur, idè tantâ abstinentium fructum multiplicatione, non imminuuntur, sed potius increseunt. Quia inquam omnibus libenter elargitur Beatus Franciscus, idè quoque ab omnibus accipit redditus largitatis, vnde quod dat recipit, & nunquam deficiunt thesauri, qui nunquam sepeliuntur, vt eleganter cecinit Alcimus lib. ad foror.

— Pars auget, & altera sumpta
Imminuit retinens, quas sola elemosyna seruat.

S. Franciscus pro amore filiorum de libris delecti parauit.

S. Bonau.

Ieiunium S. Francisci pro mortuis oblatum.

Pennis apud lacum quomodo solita.

Quid de cibo spirituali loquat, quo B. Franciscus in hac vitâ reficiebatur? tanto erga proximos seruebat amore, vt velut alter Moyses pro eorum salute æternâ, de libro vitæ deleri paratus esset. Sic de illo satur S. Bonaventura. Vt Franciscus firmius in proposito suo, constantiusq; perseveraret, accedens ad Episcopum Assis, renuntiavit apud eum, omnibus bonis terrenis & continuo depositis omnibus vestimentis, restituit ea Patri. Admirando feruore spiritu ebrius, totus coram omnibus denudatur. Sic igitur seruus Altissimi, nudus relictus est, vt nudum sequeretur Christum. Et quemadmodum Christus nudus in cruce pendens, salutem nostram operatus est; ita B. Franciscus pro salute proximorum, pauper & nudus fieri voluit. Ieiunabat à festo S. Petri, ad Assumptionem Beatæ Virginis Mariæ; ab Assumptione verò, vsq; ad festum S. Michaelis, sciens benè, quod S. Michael habeat principatum super defunctos. Proindè, vt defunctis pœnas adhuc temporaneas sustinentibus prodesset, arctissimo ieiunio, & duris mortificationibus seipsum macebat, cumque nihil haberet præter corpus & animam, ardorem spiritus sui, Patri æterno offerebat. Cum magna pestis apud Lacones grassaretur, oraculum Apollinis consuluit populus, quonam modo auerti posset. responsum dedit Apollo, finem fore mali, si generosam Virginem de mo-

re immolassent. Destinata est Helena, Virgo omnium pulcherrima ad victimam, quâ productâ in aciem, cum sacriunculus enses eleuasset, Aquila de sublimi demittens se, rapuit enses, atq; in armenta porcans, super bubulum eum posuit, & sic pestis cessauit. Plutarchus in Parallelis. Glia scibat, & serpebat pestis ingens peccatorum in vniuerso mundo; Deus autem offensus tria flagella ad puniendum assumptis, bellum, pestem, & famem. Sed amans humani generis S. Franciscus, suis intercessionibus Deum placauit, & nos ab interitu liberauit.

Rebellis, & in ipsam naturam crudelis Absalon, beneficiorum immemor, impiam & sacrilegam manum in parentem suum Dauidem extulit. Quid verò Rex Dauid, præcepit suo exercitui, ne in Absalonem seirent. Præcepit Rex Iacob, & Absalon, & Ethai dicens: seruare mihi puerum Absalon, 2. Reg. 18. Bone Rex, quid facis? utique perduelles de iure à quolibet possunt interfici? & criminis læsæ maiestatis rei, nullius patrocini digni habentur? An fortè ignoras dubiam esse martis aleam, & nunc huic, nunc alteri inimicam? Accepisti multa temporalia detrimenta ab insolente filio tuo Absalone, iniurias, dedecora, exilia, labores, apertissima insuper discrimina, non solam regni desolandi, sed vitæ etiam amittendæ subijisti, & tamen hostem tuum illæsum seruare iubes? Respondet Abulensis, bona inquit fundamenta recit bellandi, dum obliuiscitur sui, & vitam filij, propriæ antepone.

Cui videretur subscribere Sacra pagina, quæ loco citato refert, Dauidem vehementer inuoluntate affectum fuisse ex nece Absalon. Contristatum Rex, ascendit in cœnaculum porta, & fleuit, & sic loquebatur vadens: Fila mi Absalon, Absalon fili mi. Quis mihi tribuat vt ego moriar pro te. Vbi Sacra pagina euidenter ostendit, Dauidem non de proprio damno doluisse, illud enim modestissime tulit, non ausus præ humilitate ad illud depellendum, Arcam fœderis in prælium exportare, sed sacerdotem in hunc modum allocutus: Reporra Arcam Dei in urbem, si inuenio gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum; si autem dixeris mihi non places, præsto sum, faciat quod bonum est coram se. Sed doluit de ipsiusmet damno Absalonis, idque non temporali, sed æterno. Rescivit quippe improbum filium, temporalem mortem in prælio subuentem, æternam apud inferos subiturum, & idè hoc spirituale damnum filij, vehementer doluit. Hæc est mens D. Augustini lib. 2. contra secundam Epistolam Gauden-

Helena virgo ad victimam producta, per Aquilam hoc zatur.

Plutarchus in Parallelis.

Absalon in ipsam naturam crudelis.

2. Reg. 18.

Abulensis.

1. Reg. 18.

Ibidem.

2. Augustini.

Gaudentij Cap. 14. tom. 7. Plu inquit impus Absalon, patrem sanctum, Dauid, extinguit; quâ rebellis affixit. Vnum namq; cum cupiebat comprehendere, vt qui malitiâ grassabatur, penitentia sanaretur. Erat ergo ille persecutor Patris, non solum populum Dei diuidendo, & contra legitimum Patrum regnum arma portando; sed multo amplius persecutus est cor paternum, in illâ impietate moriendo. Talis fuit S. Franciscus, arguebatur sapientia à fratribus, quod corpus suum asperius affligeret, sed ille respondit, corpus temporaneum est, magis nos debet affligere æternæ vitæ, aut gratiæ diuinæ, etiam per momentum amissio, quàm omnes corporis cruciatus; in exemplum enim alijs dati sumus, vt ex nobis regulam habeant, quomodo pro bonis spiritualibus laborandum sit.

Sed iam, quomodo pulli & quilibet lambant sanguinem eius, inspiciamus. Nullam auctorem maiorem curam gerere, circa pullos suos, quàm Aquilam, conueniunt. Authores, ceteræ enim aues pullos suos pedum digitis comprehensos, quod libet ferunt, quia timent eis ab auibus, quæ illis altius volant; Aquila verò, cum omnes volatûs sublimitate superet, ea de re securus est: attamen quia telo potest impeti, pullos suos alis exceptos per sublime vehit, insigni pietatis argumento, quasi corpore, clypei vice telis obiecto, sese discrimini malit exponere, quàm pullos perire, non detrectans vel vitæ propriæ dispendio, quam fatui dederit, incolumem conseruare. Hinc maxima sollicitudine, pro nido pullisque tutandis excubias agit, quos si quando ægrotare contingat, magnâ indulgentiâ ac benignitate in eos vititur. Vbi enim ob stomachi debilitatem, solidiorem cibum concoquere nequeunt, tunc sanguinem è prædâ exsuctum, oreq; haustum suo, Aquila in os pulorum euomit, quo pacto leui, ac digestu facili reddito cibo recreantur, qui morbis fracti duriusculum, seu difficiliorem conficere non poterant: & in hoc sensu dicuntur pulli Aquilæ, eius sanguinem lambere. Aquila enim teste Aldrouando, sine villo potu viuit, propterea, quod Austore Suidâ, sanguis eorum animalium, quæ ceperit, ipsi sufficiat, vnde Oppianus refert Aquilas non aquam, sed sanguinem bibere, seu sorbitalre. Ita plane Beatus Franciscus, sanguine ex prædâ Scripturæ Sacræ, aut verius lacte, hoc est; doctrinâ salutari pavit suos filios & fratres, quemadmodum olim Paulus Corinthios. Tanquam paruuli in Christo lac vobis potum dedi 1. Corinth. 3. Vbi Apostolus ostendit, sermonem Dei simili-

Aquila ex omniibus auibus prolixiorem.

Pulli in quo sensu Aquila facit lac bibere dicuntur.

Aquila sine villo potu viuit.

1. Corinth. 3.

lem esse cibo: vtenim hic si temperatus sit, prodest; si immodicus, obruit; ita ille, si tempore opportuno instilletur, animi vires corroborat, quod si importunè exhibeatur, opprimit & extinguit.

Hoc docuit ipsemet Christus Dominus, qui auditorum dispositioni consulens, non importunè suam doctrinam ingererebat, sed commodam in occasionem reservabat: Adhuc inquit multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Ioann. 16. Quasi diceret: vt exponit S. Chrysostomus. Non est ignorantia mea adscribendum, quod non dicam, quæ dicere oporteret; sed auditorum imbecillitatem. Hanc ob causam laudatur fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, vt det illi cibum in tempore. Matt. 24. Hoc est, doctrinam salutarem in optimâ dispositione, seu occasione. Quia testis S. Thomâ, si seruus à Domino constitutus, velit dicere verba, quando non competit, perdat. Imò non solum in tempore doctrinæ præbenda est, sed etiam secundum mensuram, iuxta doctrinam Euangelij Lucæ 12. Vt det illi in tempore tritici mensuram, vt nimirum, non solum commoditas temporis, sed etiam capacitas Auditoris attendatur, ne si prædicator plura ingerat, quàm Auditor capiat, inutiliter refundantur. Sicut enim immodico cibo, non nutriuntur vires, sed obruuntur; ita vberiori celestium mysteriorum notitiâ, quàm fert animus, non pinguescit corpus, sed contabescit. Beatus itaque Franciscus, spectabat opportunitatem & temporis, & humanæ inclinationis, & tunc cum omni zelo, velut sanguinem iam proximè ad nutriendum dispositum, doctrinam æternæ salutis necessariam dabat, vt illam animo concupiscenti recipiens populus, cresceret in notitiâ celestium arcanorum, aueretur in virtutibus, pinguesceret in gratiâ sanctificante. Propinabat filijs suis in tribulationibus, tanquam paruulis lac, monendo, vt in diuinis meditationibus, & assiduis laboribus tempus consumerent.

Fabulantur Poetæ, Gigantes toti mundo terribiles, hoc stratagemate debellatos fuisse, homines parvæ stature, qui in comparatione gigantum exigui puluisculi videbantur esse, terram terræ ingerebant, & montibus montes importabant, Aquila vero de super in eos proieciens fulmina, omnes ad interuersionem deleuit. Propter quod Aquila pede fulmen tenens, ab antiquis pingebatur. Cum enim Gigantes, Terræ celiq; filij, super altissimos montes conscendissent, ingentia saxa in Deos iaculabantur, quæ in mare deciden-

Sermo Dei importanter exhibetur.

Ioann. 16.

S. Chrysostomus.

Matt. 24.

S. Thomas.

Lucæ 12.

Gigantes quomodo debellati.

Fabula de Gigantibus cum uis.

currat? ne miremini, Aula Christi, non vestium splendorem, sed animi nitorem, requirit, quia sancta est, & ideo non nisi sanctorum consortia admittit. Ita resoluit Maximus Serm. in Vigiliâ natiuitatis, vbi sordidum illum conuiuiam, de Christi nuptijs eiecit, non ob exterioris carentiam vestis nuptialis, sed ob turpitudinem peccatorum, obmutuisse docet. Cùm inquit alius miseret iustitiâ, alius luceret fide, castitate fulgeret, ille solus conscientia feditate pollutus, cunctis splendentibus deformi horrore sordibat, & quanto plus simul descumbentium beatorum candebat sanctitas, tanto magis peccatorum illius apparebat improbitas, qui potuerat minus displicuisse forsitan, si in consortium iustorum minime se dedisset. Obmutuit ergo impius ille à seipso condemnatus, quod cùm Christus eum vocaret amicum, naturam diligens, peccatum abhorrens, & vult S. Chrysostomus, vna peccati conscientia, vocem ei adimerat. At verò S. Franciscus, securus ad aulam Christi accedit, quia licet vestis eius abiecta videatur; nuptialis tamen est, cùm ardentem Dei charitatem sub se foueat, quam ipsiusmet Christi vestem appellat B. Laurentius Iustinianus, de Charitate Cap. 6. Charitatem inquit adornat, quia nuptiale vestimentum est, est enim conueniens vestimentum Sponse Regis Christi. Quasi diceret: nulla Sponsa Christi, hoc vestimento carere debet. Quod comprobatur doctissimus Idiotæ Cap. 21. lib. de amore diuino. Ista inquit vestis benignissime Domine, est amor, & dilectio, quæ excedit omnes alias virtutes. Et quis maiori dilectione ferebatur in Deum, quàm B. Franciscus, qui ob charitatis & compassionis affectum, non solum Christum sequi, sed etiam in ipsum vulneratum mutari concupuit, teste S. Bonauentura. Dùm igitur Seraphicus desideriorum ardoribus, Franciscus sorsum in Deum ageretur, & affectus compassiua tenerritudine in eum transformaretur, cui ex charitate nimis crucifigi complacuit.

Religiosam perfectionem describens Isaias, viros religioni deditos, & Deum verè timentes ad insulas comparat: Tacu- ant inquit ad me insulae. Isaiæ 41. Quid obsecro sacris Deo Familijs, cum insulis? E- quidem duplex similitudo. Prima, quia, sicut insulae quatiuntur fluctibus, nec ta- men euertuntur; ita religiones oppugnan- tur tentationibus, ac persecutionibus, mi- nimè tamen expugnantur. Sic de illis fa- tur D. Augustinus in Psal. 96. Pullulantes in- quit per totum orbem, passa sunt persecutiones va- di, frementium infidelium, & ecce stant insulae, & iam placatum est mare. Quod magis adhuc elucidat S. Hieronymus, asserens, sicut insulas in medio mari, ita sacras Religio-

nes in medio seculo positas esse, & sicut illas fluctibus; ita has persecutionibus esse agitatatas. Iste inquit insulae, cundantur quo- tide, sed non subtrahuntur: in mari quidem sunt, sed habent fundamentum Christum, qui mouet, non po- test. Altera similitudo est illis cum insulis, quia sicut insulae interfuso mari, à continen- ti absconduntur; ita familiæ religiose, in- terposito perfectionis studio, à terrâ sepa- rantur. Non est liber ab insulis in conti- nentem, neq; à continenti in insulas com- meatus: magnum enim interpositionis chaos, non nisi cum labore ac difficultate hinc inde superandum. Ita planè inter Religiosos & profanos homines, nullum debet patere commercium, nulla societas copulari, iuxta illud Isaiæ 55. in persona Religiosi loquentis: Sicut exaltantur cali à terra, sic exaltati sunt via mea à vijs vestru, & cogitationes à cogitationibus vestru. Si enim S. Chrysostomus in Psal. 96. dicit de ho- mine Christiano, in baptismo depositum terram, & celum indui, Vobis profectò, in pauper- tate religiosâ arctam vitam ducentibus, hoc congruit: non enim terram solum exuistis, sed mundum; non celum dunta- taxat induistis, sed ipsum Christum. Iustus olim Iob in sensu mystico, peregrinantem populum vocitabat: Diuidit inquit, tor-rens à populo peregrinante eos, quos oblitus est pes egenti hominibus, & iniuriis Iob 28. Hoc est; vt interpretatur D. Gregorius, extremam iudicium iustas ab iniustus separabit. Iusti quippe dicuntur peregrinantes, quia à terrenâ se- parati, cælestem inquirunt; verum hæc ap- pellatio, vobis viri religiosi magis congruit, qui nò solum à patrijs rebus, sed ab omnib; terrenis separati estis, iuxta præceptum A-

postoli 1. Petri 2. Obsecro vos tanquam aduenas, & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs. Præit vobis in hac perfectione magnus Patriarcha S. Franciscus, qui non tantum separari à patria, sed etiam mori mun- do voluit; non tantum peregrinus fieri: is enim teste D. Bernardo, potest facili occa- sione viatici detineri, querendo, & prægruati- portando. Sed tanquam mortuus, ab hoc seculo separatus. Quoniam tales requirit Apostolus, qui Christum verè sequun- tur, ad Coloss. 3. Mortui enim estis, & vi- ta vestra abscondita est cum Christo in Deo. Quia mortuus vt addit S. Bernar- dus, etiam si desit ipsa sepultura, non sentit, si ven- perantes audiat, vt adulantes: & insuper nul- lum habet cum hoc seculo consortium. Talem se præbuit Beatus Franciscus, qui toto vitæ suæ tempore, nullis aut turba- batur incommodis, aut latabatur emo- lumentis, & tanquam mortuus, sensus ex- pers,

pers, ad nulla sensibilis damna, aut lucra mouebatur. Addo amplius, non satis illi erat, ab hoc seculo separari tanquam mor- tuum. Quia & mortui funerum pompam, exequiarum honores, sepulchrorum ap- paratus, aliaque id genus splendida & ho- norifica à viuis fortiuntur; Ille verò vt ab his omnibus abstinere, non solum mundo mortuus, qui aliquandò honoratur; sed crucifixus, qui vilis ac despicibilis habe- tur, esse voluit. Cum D. Paulo inclamans: A-

Malac. 6. Mibi mundus crucifixus est, & ego mundo. Galat. 6. Quasi diceret, vt exponit S. Bernardus: Omnia quæ mundus amat, crux mihi sunt, de- lectatio carnis, honores, diuitiæ, vanæ ho- minum laudes. Quæ verò mundus repu- tat crucem, illis affixus esse volo, illis ad- hæreo, illa toto corde amplector. Sciebat probè inaccessam diuinitatis Maiestatem, in vilissima Christi crucifixi humanitate, absconditam fuisse, Habacuc. 3. Ibi abscon- dita est fortitudo eius, ante faciem eius ibit mors. Ideò vt Christum pienè imitaretur suâ cha- ritate, quâ in Deum flagrabat, pauperimâ veste contegi voluit, vt sic à Deo pro vero eius cultore agnosceretur.

Regios famulos, certi coloris vestes, quæ Regis colore appellatur, ex quo Re- gis famuli esse dignoscuntur, habere vi- demus. Christi pariter famuli, non aliun- de, quàm ex mundi veterisque hominis pelle detractâ, & patientiæ, imitationisq; mansuetudinis agni incontaminati, can- dido vellere induti cognoscuntur. Chri- stus in die desponsationis, plagis linidus, verberibus excoriat, sanguine madi- dus, spinis redimitus, à Salomone indu- citur Cantic. 3. Egredimini, & videte filia Sion, Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die leti- tie cordis eius. Quæ verba Angeli Sancti, ad animas fideles Christo desponsatas loque- bantur, vt vult S. Ambros. Serm. 15. in. Psal. 118. Ad animas inquit, dicitur, vt è claustra exeant corporaliibus, extra corpora cogitationes exe- ant; egrediantur à cupiditatibus, & à curis, & à cætera carnis istius, & affectibus lubrici passionibus su- per mundum ascendant, de hoc mundo exeant, Chri- sto occurrant; paratæ adsint facibus ardentibus vo- lucentes. Quasi Angeli Christi hoc loquan- tur: non potestis videre claritatem eius, gloriam eius nisi renuntietis humanæ fra- gilitatis curis. Et meritò quidem; quid enim profunt sublimium exordia virtu- tum, nisi priorum vincula delictorum, abrumpan- tur? Macerabant se olim Ni- niuitæ acerbis supplicijs, & ab antiquis fla- gitijs continebant; & tamen Deus non ad illam castigationem, sed ad hanc emenda-

tionem respexisse dicitur: vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & miser- tus est. Ione 2. Quod expendens S. Chry- sosthomus homil. 3. ad populum, Vidit in- quit Deus opera ipsorum. Qualia opera? Quod ie- iunauerunt? Quod saccum induerunt? nihil horum, sed hæc omnia tacens inculc: quoniam conuersus est quisq; à vijs suis malis. Cernis, quod non reuerentem pe- riculo eripuit, sed vitæ mutato; Deum barbaris placu- tum & beneuolum reddidit. Quia nimirum, iam tunc noua vestimenta assumpserat, quatum nitore in aula Dei opus est, prio- ribus detractis, iuxta illud Apostoli. exuite veterem hominem, & induimini Dominum nostrum IESVM Christum.

At, quomodò obsecro Christus, dùm corona spinea, acutissimè caput eius pun- geret, dùm cruenta passio omnes mundi dolores superaret, dicitur fuisse in die de- sponsationis & lætitiæ? Respondet Nisse- nus, Maximus, & Nilas, quos refert Theo- doretus in Cantico: quia licet tunc Chri- stus, in summis esset angustijs; in corde tamen ob illas summe lætabatur. Subscri- bit huic Sententiæ S. Cyrillus homil. 16. in Ioann. Cap. 22. exponens illa Christi verba ad discipulos: Hæc locutus sum vobis, vt gaudium meum in vobis sit. hoc est, gaudium de passione sustinendâ. Vbi Cyrillus affir- mat, illud dictum, de gaudio Spirituali Christi, intelligendum esse, inquit. Quod (id est gaudium spirituale) semper fuit plenus, etiam in cruciatibus, & opprobrijs, quæ delictis sibi esse pu- tabat, vt voluntatem patris impleveret, & salutem ho- minis operaretur. Gaudio ergo plenus fuit Christus, quod contemptibili humanita- tis veste indutus, & nudus cruci appensus, prolixiores pro nobis dolores sustineret, ampliores adhuc sitiendò; & ideo vocem illam in cruce moribundus emisit, Sitio. Ita exponit S. Bernardus tract. de passio- ne Domini, Cap. 13. Sitio ait, dilectionis suæ erga nos magnitudinem commendans, tan- quam diceret: quamuis passio mea tam acerba fu- erit, vt quantum ad humanitatem sensum, illam decli- nare poterim; tamen tu o homo, me charitate vin- cente, & ipsa tormenta crucis superante, adhuc plura & maiora. (si necesse sit) Sitio subire tormenta. Quod beneficium perpendens S. Franci- scus, ardentissimâ charitate æstuans, sitie- bat cum Christo crucifigi, & illam ingen- tem tormentorum passionem subire, ve- stem humilitatis assumens, vestem passio- nis & Christi dolorum portans. Stigmata Do- mini IESV in corpore meo porto. Vestem religio- sæ paupertatis, imò potius asperæ peni- tentiæ cilicium portans, sub quo diuinæ charitatis ardorem contegeret, & ex quo verus Christi famulus agnosceretur. Ignis, qui

Christi tu-
nica a B.
Virgine
confecta
ante vici-
um morte
vestebatur.

Ioann. 19.

Ibidem.

1. Reg. 11.

S. Cyr.

1. Cor. 11.

Multipli-
catio Or-
dinis S.
Francisci
vnde.

qui facile extingui posset, in cinere diu as-
seruatur. aestuabat vehementer D. Fran-
ciscus, igne diuini amoris, sed ne celestis
hæc flamma euanesceret, veste cinerea
eam operuit, quod virtus eius in apertum
euolare non valens, magis intenderetur.
Quod si quispiam, igni de occulto erupenti,
velum subducens, inscripsit: Et testus
ardet. Id potiori iure de Beato Francisco,
qui velut alter Seraphim, inextinguibili
diuini amoris igne aestuabat, nihil sub aspe-
ra veste, de eius intentione remittens, dici
posset: Et testus ardet.

Tunicam illam, quæ Christus Dominus
vestebatur, nec unquam exiit, nisi pro nobis
flagellandus, & crucifigendus, ab Angelis
confectam, & de celo missam, nonnulli ma-
gis pie quam solide contemplantur. illis
elusi verbis Ioann. 19. *Desuper contexta per to-
rum.* Sed Eucherius ex Patrum traditione
refert, quod illam Beatissima Virgo suis
manibus confecerit. Cui Salmeron, Mal-
donatus, & Bernard, assentiuntur. Fuit
autem tunica illa inconsutilis, quam Chri-
stus Dominus passionis suæ tempore, non
est passus dissecari: *Dixerunt ergo ad unum,
non scidamus eam, sed fortiamur de illa, quia sup.
Ioann. 19. Quia erat symbolum concor-
diæ, quam Christus in omnibus Ecclesiæ
suæ membris requirit. Hæc est mens S. Cy-
priani Epistolæ de unitate Ecclesiæ, ubi
considerans, quam ob causam, Ahas Pro-
pheta pallium suum nouum, in duodecim
partes scidit. 3. Reg. 11. Apprehendensque
pallium suum nouum, quo cooperatus erat, scidit in
duodecim partes. Christus autem suam tuni-
cam inconsutilem non est passus dissecari.
Et respondet: Quia inquit Synagoga a Christo
diuisa, in se quosque per inestimas discordias, exas-
peranda, at verò a Christo sicut indiuisa est, ita Ec-
clesia indiuisam suorum omnium membrorum retinet
unitatem. Hinc D. Paulus miratur, vehe-
menter, quod in Ecclesia Christi aliquæ
discordiæ inueniantur. Conuenientibus in-
quit *Vobis in Ecclesia, audis scissuram inter vos, &
ex parte credo. 1. Corint. 11. At, cur non
credit ex toto, sed tantum ex parte? Cau-
sam existimo: quia incredibile putabat
Apostolus, tantum facinus reperiri in ec-
clesia, qui in Ecclesiam Dei conuenerant.
Licet enim antequam ad Ecclesiam acce-
derent, discordias seminare, tamen in
Ecclesia Dei constituti, mutuam socrere,
concordiam tenebantur.**

Scitemini quæso, vnde tanta multi-
plicatio filiorum S. Francisci, breui tem-
pore, in vniuerso orbe consurrexit? Di-
ceret forsitan non nemo, ex benedictione

sui Patris D. Francisci, qui viam vniuersæ
carnis ingressurus, circum sedentibus
omnibus fratribus, extendit super eos ma-
nus, in modum crucis brachijs cuncta-
tis, pro eo, quod hoc signum semper amas-
set, & omnibus fratribus tam presentibus,
quàm absentibus, in crucifixi virtute, ac
nomine benedixit, vnde refert S. Bonauentu-
ra Cap. 14. vitæ S. Francisci. *Benedictio
autem Patriarcharum, multiplicat filio-
rum domos.* Sic quondam benedictione
Angelus, Agar multiplicata fuit in suis filiis,
Genes. 16. dum Angelus ad eam loqueretur.
*Revertere ad domum tuam, & humilare sub
manibus ipsius.* Et rursum, multiplicans multipli-
cabo semen tuum, & non numerabitur propter multi-
tudo. Quanto magis S. Francisco, tribui
debet hæc innumerabilium filiorum pater-
nitas, vnde sua benedictione Seraphico Or-
dini, impertiretur vim producendi totius
spirituales filios, cum esset plus quàm ho-
mo, & plus quàm Angelus, ut potè Sera-
phim, qui primatum super omnes Ange-
los tenent, cum supremum Ordinem con-
stituant. Sed meo iudicio, principium huius
multiplicationis fuit concordia, quæ
res parit in inmensum crescent. Verita-
tem hanc assequor ex Scripturâ Sacra Exo-
di 17. Vbi Moyses dicit, *Filij Israël creuerunt,
& quasi germinantes multiplicati sunt, ut re-
borati nimis implerent terram.* Quod confide-
rans S. Zenob. miratur, quomodo tanta
multiplicatio fieri potuit, præsertim in
terrâ alienâ, scilicet in Ægypto, in durâ
seruitute. Hos inquit in Ægypto genuit, ubi in-
gressi pauci hominibus, innumerabili multitudo pro-
cessit. Causam non aliam assignant Docto-
res, nisi mutuam eorum concordiam,
quia erant Domino in timore seruientes,
vniuersi, & in omnibus benè consentien-
tes. Ita planè propter mutuum concordiam
in Ordine Seraphico, tanta filiorum
multiplicatio facta est, ut nullus Arithme-
ticæ Magister, Francisci filios ubique ter-
rarum existentes, numerare possit. Ira-
paruo tempore elapsos, post huius Ordinis
confirmationem, in primo generali Capi-
tulo, ultra quinque milia virorum capi-
tularium coacti fuere, qui innumerabilem
fratrum cœtum representabant. Solem
quidam pinxerat, & Planetas sub illo, cum
lemmate. Ex me cuncti nitorem: Ti-
bi D. Francisci Familia, sine iniuria aliorum,
hæc inscriptio seruit: serues Seraphicâ cha-
ritate, & indissolubilis concordia amore,
cuius nitorem omne humanum genus a
te mutuatur, velut Planetæ lumen a Sole.
Sic in hodierna solemnitate decet S. Ma-
ter Ec-

Genes. 16.

Exodi 17.

S. Zenob.

Iudei ob
concordiam
in Ægypto mul-
tiplicati.

Ad primū
generale
capitulum
Francisci-
ni ultra
quinque
milia co-
uenerant.

ter Ecclesia. Deus qui Ecclesiam tuam Be-
ati Francisci sætu nouæ proles multiplicas,
da nobis ex eius imitatione, id est chari-
tatem, & mutuam concordiam.

Sed maior controuersia est, cuiusnam
etiam coloris Christi vestimenta fuere?
S. Cyrillus albi coloris fuisse contendit,
ex ea ratione, quia hic color, omnium
præstantissimus habetur. Vnde veteres
Dijs eum colorem affingebant, & Docto-
res sacri, Angelis eundem colorem tribu-
unt, quoties apparuisse eos in noua lege
scribunt. Sic mulieres introeuntes in mo-
numentum Christi, viderunt Angelum
stola candida coopertum. Marci 16. Sed
hoc manifestè repugnat authoritati Scri-
pturæ Sacre, quæ docet vestimenta Chri-
sti, in gloriosâ eius transfiguratione can-
didum colorem assumptisse: *& resplenduit
facies eius sicut Sol, vestimenta autem eius facta sunt
alba sicut nix.* Matth. 17. Et licet ibi S. Am-
brof. in sensu mytico, per vestimenta, in-
telligat Scripturas Sacras: sic enim ha-
bet. Lib. 7. in Lucam. *Fortasse vestimenta ver-
bi, sermones, sunt scripturarum, & quadam intelle-
ctus indumenta diuini.* Neque mirum, quod
Scriptura Sacra nixi comparatur; quem-
admodum enim nix fecundat agros, ita
Scriptura Sacra fecundat animos, ut do-
cet S. Ambros. proximè citatus. Verò in-
quit, *hic solus sermo multis comparandus, qui de ce-
lo missus in terras, ieiuna nostrorum arua pectorum
fecundauit.* Quod statim deducit ex canti-
cò Moylis Deutor. 32. *Concresecat vti pluuia
doctrina mea, sicut vti ros eloquium meum, quasi im-
ber super herbam, & quasi stilla super gramina. Sc-
ptuaginta autem legunt, quasi nix & imber
nuualis.* Vbi Moyses doctrinam salutarem,
velut nidem desiderabat, a Deoque pre-
cabatur, ut non minus audientium pecto-
ra, quàm nix arua fecundaret. Sic con-
cludit D. Ambros. *Vnam Domine IESV mens
men, pluuie tue humore viridescat, vnam terram
meam nix candore respergas, ne præproprio calore
vernans corporum arua luxuriens, sed potius potu na-
turali, semina doctrina celesti pressa facundem.* Ne-
que satis est, decorem Scripturæ Sacre
comparari nixi color, cum etiam splen-
dori crystallino exæquetur. Vnde S. Io-
ann. Apocal. 22. *Vidi flumen aquæ viue splen-
didum, tanquàm crystallum, procedentem de sed. Dei
& agni.* Cuius fluij nomine, S. Bonauen-
tura intelligit Scripturam Sacram, quia
sicut crystallus oculis; ita Scriptura Sa-
cra animis pulcherrimam speciem propo-
nit. Nihilominus alij, verius in hoc lo-
co, vestimenta Christi literaliter accipi-
unt, pro veris vestimentis, quæ si fuissent,
alba, nullo modo in colorem candidum,

mutari potuissent.

Alij censent, vestimenta Christi fuisse
violacei coloris, seu adinstar vini rubri.
Quod falsi sunt Angeli, Christum in celos
ascendentem his verbis saluantes: *Quare istius. 61.
rubrum est vestimentum eius, & vestimenta eius, sicut
calcantium in torculari.* Isaia 63. Alij tamen,
verissimilius putant, vestem Christi Domi-
ni fuisse cinerei coloris, vel ut loquitur Io-
annes Baptista de cineribus: *vestis illa, quam
proprie manibus Beata Virgo contextit, biveris colo-
ris appellatur.* Beatus itaque Franciscus, ut
se totaliter Christo conformaret, interius,
& exterius; interius in suo corpore Chri-
sti passionis stigmata portauit, exterius
autem vestem cineream, paupertatis si-
gnum indutus est, quia verus Regis auli-
cus, ex Regis vestis colore dignoscitur.
Christus vili tunica vestitus, stupenda mi-
racula patrabat. Beatus pariter Fran-
ciscus, vilem tunicam assumpsit, vnde diuinâ
virtute in mundo mirabilia operaretur.
Ad quod comprobandum, recurrit ad
Scripturam Sacram, & magnum illum
Prophetam, ingentium miraculorum pa-
tratorem, Eliam vobis ante oculos figite.
Huius vestimenta villissima, & coloris ci-
nerei fuisse recenset sacra pagina 4. Reg. 1. *4. Reg. 1.
Vir pilosus, & zonâ pelliceâ circumdatus reuibus, sed
quanta miracula in hoc contemptibili ha-
bitu operatus sit, perpendite. Miserat ad
eum Rex Samarie Ochozias principem,
cum quinquaginta militibus, ut ad regem
grati morbo correptum descenderet, cui
in vertice montis sedenti locutus est. Homo
Dei, Rex præcepit, ut descenderet. 4. Reg. 1. Ille
verò, cum tanto Principi ad se venienti,
humanitatem exhibere debuisset, flammâ
in eum eiusque milites animaduertit. Vnde
inquit, *homo Dei sum, descendat igne de celo, &
deuoret te, & quinquaginta tuos.* Quasi ex eo se
hominem Dei probaret, quod homines
sceleratos acriter puniret. Et tamen ne-
quis istam Prophetæ seueritatem, nimiam
crudelitatem putaret, occurrit Theodo-
reth. Qui inquit, *Prophetam crudelitatem accu-
sant, aduersus Prophetam Deum, linguam mouent.*
At verò nunc o tempora; o mores; quæ
malitia mentes hominum occupauit! ut
licet non ferro in eos animaduertas, non
flammâ vtaris, sed enormia peccata repre-
hendas, non amore vindictæ, sed spe cor-
rectionis; in te omnes suos conatus, & vi-
res eneruent, propterea, quod veritatem
ex Cathedrâ Spiritus Sancti audiant, quæ
praua opera facientibus grauis est, qui
tantum magistros auribus prurientes quæ-
runt, à veritate autem aurem auertunt.*

Sed neque vilissima B. Francisci vestis,
mino.

Theodor.

minorem ad patranda miracula virtutem sibi concessam habet, imò multò maiorem, dùm & eos, qui diuinæ voluntati recalcitrant, ad humanitatem flectit, & eos, qui Deo prompti obediunt, ad altiora virtutum incrementa allicit. Pallium Heliz quondam accipiens Helisæus, duplicem in se fieri spiritum postulabat. *Fiat inquit,*

in me duplex spiritus tuus. 4. Reg. 2. Hoc est, A

ut duplo seuerior Heliz existeret, quasi nihiloptabilius, quam seueritas ad coercendos impios, Helisæo videretur. Quod in rei veritate obtinuit: nam Helias trium annorum, & sex mensium spatio, terram flagellauerat, ut docet S. Ambr. c. 2.

lib. de Helia & leunio. Helia inquit, ieiunio

ore vox emissa, calum clausit, sacrilego populo iudiciorum. At vero Helisæus, famem duplo longiorem, nempe ad septem annos ingravescentem, in terram induxit. Et venies

fames super terram septem annis. 4. Reg. 8. Helias tantum ab adultis penas reposcebat;

Helisæus verò, ne pueris quidem pepercit, dùm ex illis quadragintâ duos, tradidit lacerandos: *maledixit eu in nomine Dei,*

egressi sunt duo viri de saltu, & lacerauerunt ex eis quadraginta duos pueros. 4. Reg. 2. Super

quem locum D. Iustinianus Martyr. q. 80: ad orthodoxos: *Seueritas inquit huius, qui sunt inemendabiles utilior est, quam patientia.* Sed nos hodie B. Francisci habemus vestem humilem, quâ non penas vobis intencat, sed potius Dei misericordiam conciliat; Christi voce loquens: *ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.*

Ostendi itaque, B. Franciscum Christi amore, deposuisse ornatum mundi, & pauperem religiosam vestem assumptisse, ut instat Christi totus charitate Dei, & proximi arderet. Tum, ut se more Abrahami vilissimum cinerem, in conspectu Dei ostenderet, & sic multitudinem suorum filiorum promeretur. Denique ut, intus & extra, Christo conformaretur.

Ad te igitur ô Magne Seraphim, vota nostra hodie ferimus, ut qui iam Dei presentiam latus frueris, nobis in terrenis afflictionibus consolationem, & contritiis ærumnis leuamen, concilies.

DIE SANCTÆ THERESIÆ, CONCIO PRIMÆ.

Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. *Matth. 25.*

Deducitur, quare regna Catholica sub patrocínio sanctorum constituta deficiant

Sub tempus belli Suctici. 1656.

Culatissima Dei prouidentia, haud immeritò mundum hunc inferiorem, superioribus latioribus contiguum esse voluit, ut sic perpetuo lumine, & motu celesti animaretur, & fecundus euaderet. Ut præclare docet S. Thomas q. 5. de Potentiâ, asserens in hoc sublimari orbe, omnia causari à corporibus celestibus. Nam & ignis, (inquit) suo calore transmutat materiam ex virtute corporis celestis; & corpora visibilia multiplicent suas species in medio, virtute luminis, cuius fons est in celesti corpore. Nequid solum magnum

hunc mundum, & immensam terræ molem, superis illis circulationibus perpetuò lustrandum commisit, sed & hominem (qui est paruus mundus) cælo totaliter subdidit, ut à beatis illis mentibus regatur. Quas Deus huius mundi parui, scilicet hominis, gubernatores constituit. *Psalm. 44. Constitues eos principes super omnem terram.* Et *Apoc. 26. Qui vicerit, & custodierit vsq. in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, & reget eas in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringentur.* In quibus verbis clarè Christus promittit, sanctos statim à mor-

S. Iustinianus
Martyr

te cælo accepturos potestatem, ad regendum mundum hunc inferiorem. Dat. itaque, sanctis auctoritas impios cogendi: puniendi; & pios ex ipsorum manibus eripiendi. Atque hæc est differentia inter regna infidelium, & regna Catholica: quia regna infidelium Deus gubernat median-
tibus causis secundis, & idè eorum conservatio totaliter à cælorum influxibus, & benignis aspectibus pendet; ruinaq. à diuersis cælorum influxibus. At verò regna Christiana, gubernat immediatè per se ipsum, & per suos sanctos, unde licet celestes resolutiones non raro illis exitum portendant; Deus tamen hanc imminentem cladem, sæpè immutare solet, ut cum pro se pugnantem, in extremis periculis populus fidelis agnoscat, eum ei suam protectionem vsq. ad finem promiserit. *Ego inquit, vobiscum sum, vsq. ad consummationem seculi.* Hinc merito fideles in summis angustiis, Deum eiusque sanctos in auxilium inuocant: quia illi populo fideli Deum placando, vindictam aduersus impios expetunt, ut palam constat ex *Apocal. 6. ubi sancti, magnâ voce, pro afflictione populi clamant ad Deum.* *Vsquequo Domine sanctus, & verus, non inuicem, & non vindictam sanguinem nostrum, de his qui habitant in terra.* Contradicit huic veritati Hæreticus ex hoc fundamento: quia Christus efficaciter pro nobis orat Patrem; *Hebr. 7. Saluare in perpetuum potest, accedens per semetipsum ad Deum: semper vivens ad interpellandum pro nobis.* Cùm ergò Christus semper exaudiat pro sua reuerentiâ, non videtur opus esse alijs precatoribus, ne Christo per hoc iniuria irrogetur. Sed hoc fundamentum est admodum debile; non enim idè volumus sanctos pro nobis Deum precari, quasi Christi oratio non sufficiat; verum potius ad dignitatem Christi ostendendam, qui licet pro nobis Patrem oret, orat tamen ipse & à nobis; & à sanctis pro nobis, ut præclare docet Sanctus Bernardus, *Serm. ultimo de Assumptione B. V. Reuerentur, inquit, homines in Christo diuinam maiestatem, ut opus sit mediatore ad mediatorem assum.* Præterea, ad detestandam peccatorum nostrorum malitiam, quæ tanta est, ut ipsi pro nobis soli, neq. ad Deum Patrem, neque ad Filium accedere audeamus, sed interpellatores quæramus Deo chariores, ut sanctorum meritis, & precantium multitudinem, Deus ad misericordiam citius inflectatur. Et reuera, nonne Hæretici ex scripturis sacris sciunt, viuos pro viuis Deum orare. Sic D. Paulus pro *Ecclesijs orabat Deum: Non cessamus, in-*

quit, pro vobis orantes, & postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis eius, in omni sapientia, & intellectu spiritali. *Coloss. 1.* Sic in veteri testamento Moyses, Elias, Daniel, Ieremias, orabant Deum pro populo. Quomodo ergò Sancti, qui in cælo regnant, cum Christo, non poterunt inuocari ad orandum Deum pro nobis. ut docet argumentatur Sanctus Hieronymus contra Vigilantium: *Si igitur Apostolus & Martyr ad hunc in corpore constitutus, quando pro se adhuc debuit esse sollicitus, orant pro ceteris: quanto magis post coronas, victorias, & triumphos. Vnus homo Moyses sexcentis millibus armatorum à Deo veniam impetravit: & Stephanus pro persecutoribus precatus est. An postquam cum Christo esse ceperunt, minus valebunt? Paulus Apostolus ducentas septuaginta sex dicit sibi in nauis animas condonatas; & postquam esse cepit cum Christo, tunc ora clausurus est, & pro his, qui in toto orbe ad suum Euangelium crediderunt, mutire non poterit. Sed etiam sub tam bonis directoribus, regna Christiana deficiunt, quibus de causis id fiat, edisseram, & mediante Sanctâ Theresiâ, tanto morbo querendum remedium ostendam.*

Agonizantis iam fermè mundi, & deficientium infolicitatem regnorum, eleganter Diuus Cyprianus tractatu contra Demetrianum describit: *Scire, inquit, debes, senuisse iam mundum, nec illis viribus stare, quibus prius steterat; nec vigore, & robore eo valere, quo antea praeualebat.* Quod statim per singulos defectus comprobatur in hunc modum. *Deceffunt in arvis agricola, in mari nauis, miles in castris, innocenti in foro, iustitia in iudicio, in amicitijs concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina.* Et unde obsecro hi defectus? an certè sancti, quibus cura Reip. Christianæ in cælis existentibus commissa est, ignorant ea, quæ apud nos geruntur in terrâ? Absit hoc cogitare de beatissimis illis mentibus. Quippè Angeli in cælis, dùm gaudent super vno peccatore penitentem agente, magis, quàm super nonaginta nouem iustis. *Lucæ 15.* dubio procul sciunt, quid in mundo agatur, non solum foris, sed & intra, etiam in corde peccatoris, in quo est vera penitentia, & dolor de peccatis. Atqui sancti in cælis, sunt sicut Angeli Dei: hoc est, eiusdem gloriæ & beatitudinis, attestante ipsomet Christo. Igitur non ignorant, quæ apud nos aguntur. Præterea, nonnulli ex degentibus adhuc inter mortales, sciunt absentia & futura, quin & ipsa cordis humani secreta non ignorant. Sic olim Samuel Sauli omnia cogitata con-

S. Hieron.

Moyse sexcentis
millibus
hominum
veniam
apud Deum
in petra
uit.

S. Cyprian.

Idem.

Lucæ 15.

Sancti ha-
bent po-
tente ca-
ritate
magis &
bonos de-
seruendi.

Dicitur
inter re-
gna Catho-
lica & re-
gna in fi-
delium.

Matth. 28.

Hebr. 7.

Apoc. 6.

Refutatur
error Hæ-
reticorum
negantiu
sanctos
pro nobis
intercede-
re.

S. Bernard.

Homo
Sanctorum
interces-
sione ma-
gis opus
habet.

Coloss. 1.

H h

dis

dis ipsius aperuit, 1. Reg. 9. Omnia, inquit, quae sunt in corde tuo, ducam tibi, & de asinis patris tui, quos perdidisti: Sic Petrus absens, sciebat Ananiam & Saphiram fraudasse de pretio agri. Act. 5. Dixit autem Petrus: Ananias, cur tentasti Sathanas cor tuum, mentiri de Spiritu Sancto, & fraudare de pretio agri. Sic Beatus Paulus intuitus cor claudi mendici, cognouit eum fidem habere, ut saluus fieret. Act. 14. Qui intuitus eum, & videns, quia fidem haberes, ut saluus fieres, dixit: surge super pedes tuos rectus. Si igitur haec gratia, facta fuit viuientibus occultata inspiratione, quanto magis sanctis in celo, ea quae apud nos geruntur, nota fieri debent, contemplatione diuinæ essentiae, in qua velut in speculo Beati omnia vident. Hinc Beatus Gregorius, lib. 12. Moralium cap. 13. & lib. 4. Dialog. cap. 33. de animabus sanctis loquitur: Quia intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum, ut foris sit aliquid, quod ignorent: cum enim illis omnes, communis claritate Deum conspiciant, quid est, quod ibi nesciant, ubi scientiam omnia sciunt. Sancti itaque in celis, non solum nostras necessitates cognoscunt, sed etiam maiori, quam dum in terris agerent, charitate Deum pro nostra salute deprecantur: illud Zacharia 1. saepius inclamantes: Domine exercituum, usquequod tu non misereberis Ierusalem, & urbem Iuda, quibus iratus es. Nichilominus, etiam Sanctorum intercessionibus iam nos iuuare non possunt, quia vita in nobis deficit, ita ut quasi cadauera ambulare videamur, mortuo autem, quis mederi potest. Sic concludit Ierullianus lib. de anima cap. 30. Onerosi, inquit, sumus mundo; vix nobis elementa sufficiunt, & necessariae arduiores, & quiescit apud omnes, dum iam nos natura non sustinet. Reuera lues, & fames, & bella, & voragines ciuitatum pro remedio deputanda, tanquam vensura insolescentis generis humani. Quasi diceret: Quemadmodum in vite clauiculi erumpentes, citò amputantur, ne inutiliter grauentur; sic in mundo subnascentes homines, celeriter demerguntur, ne grauitate innocentes vexent: & regna facile pereunt, ne diutius conceptum malitiam foueant.

Ne verò existimetis, rem aliter se habere, inspicite vos iam penitus agonisantes, nec quicquam vitalium spirituum habentes. In corpore cuiusvis animalis tria potissimum ad vitae conseruationem requirit Philosophus, scilicet, calorem, natium, cuius virtute alimentum vertitur in substantiam alicui, & hoc modo partes deperdit in illo restaurantur. Alterum, humidum radicale, quod se habet

instar olei in lampade: quia hoc extincto, illico & ipsum animal interire oportet. Tertiò animam, quae se habet instar lychni ardentis, & totum corpus calefacientis, atque animantis. Haec tria Christiano homini ad vitam recte instituendam, contulit Deus in ipsa spirituali generatione, videlicet in susceptione Sacri baptismatis; nimirum fidem sanctam, quae se habet instar animae, iuxta illud Apostoli: Iustus ex fide uiuit. Charitatem, quae se habet instar ignis, & virtutes tam naturales, quam supernaturales; ut sic homo velut lucerna quaedam luceat in oculis hominum. Deficiente vno ex his tribus Catholici mei, homo non absimilis putrido cadaueri redditur. Si enim ad haeresim deflectas, fidem Dei amittis, & efficeris membrum Christi mortuum, ab Ecclesia sancta praecisum, Deo ingratum; quia sine fide impossibile est placere Deo: hominibus inuisum: quis enim impietatem peccatoris non detestetur, cum Rex Prophetarum procul fugiendam proclamet: ab homine iniquo & doloso erue me: Ipsis demum malignis Spiritibus abominabile. Si charitatem non habeas, licet nescio quae probra tuleris, omnibus tormentis & cruciatibus te pro Deo exponas, nihil tibi proderit ad salutem. iuxta doctrinam Diui Pauli 1. Cor. 13. Si habueris omnem scientiam, & fidem, & c. si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habueris, nihil mihi prodest. Si denique virtutibus destituaris, iam & ipsis gentilibus peior euades.

Pendite ergo Catholici, qualis sit vita vestra. Perseveratis quidem adhuc in fide, sed virtutes omnes simul cum vna charitate perdidistis, inuidia excitati in tantum, ut vnus alteri insidias struere non erubescat, prodicionem defensionis pallio vestiatis, & omne malum, leuissimam de causa proximo intenter. Emulamini ut video hac in re impietatem Caiphæ; qui amorem in Christum simulans, mortis tamen sententiam in illum protulit. Ioan. 11. Expedit, inquit, ut vnus moriatur homo, & non tota gens pereat. At, quam ob culpam mori debet? num forsan quia legis transgressor, aut seditiosus? nequaquam: utique ipse mandauit solui tributum Caesari, quin immo & ipse soluit. Num, quia superbus? Minimè: quippe prima eius regula est, humilitas. Num, quia appetens vindictæ? Nil minus: præceptum enim dedit, ut si quis te percuiderit in vnam maxillam, præbeas illi & alteram. Num, quia de avaritia suspectus? nil horum: palam enim docuit

docuit, ut habens duas tunicas, elargiatur vnam: Cuius ergo delicti reus, cuius criminis causa mori debet? Auscultate: Quia, inquit, multa signa fecit. Audiuit Caiphæ in natiuitate Christi Angelos cantantes. Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus. Lucæ 2. Vidit reges ab oriente accurrentes, prostratos ante eum: vidit eum in medio Doctorum cum summa admiratione disputantem; vidit mortem, eius praesentiam, expauescere; morbos sentire imperium. Quid ergo: quia his signis, in Christi obsequium totus mundus rapiebatur, Christum perdere studuit, ut ipse facilius apud homines, suam opinionem hereditaret. Haec misera praesumptio, quae est velut hereditas, & maioratus filiorum Adam, animos vestros Catholici mei possedit, & omnem Dei atque proximi charitatem prorsus eradicauit. Plurimi vestrum ambitione ducti, crescere volebant, sed cum id difficile fieri posset, nisi altero decrecente: hinc supplantationes proximorum de honoribus possessis, imposturae ignobilitatis, hinc carnes, hinc sanguinem effusiones. Quia ambitio cum nemine legem seruat, nemini parcat, ut homo ambiciosus sit primus, sine secundo. En iactura charitatis.

Statis adhuc in fide Catholici, sed iam mortui: quia oleum quod animas vestras viuificet, deficit vobis, ut merito cogat vos inclamare hodie vniuersi euangelium: Date nobis de oleo vestro; quia lampades nostrae extinguuntur. Oleum est recta scripturarum intelligentia; sic docet regius Vates Psal. 108. Genus, inquit, mea infirmata sunt à ieiunio, & caro mea immutata est propter oleum. Vbi Diuus Chrysosthomus particulam coniunctiuam &, mutat in aduersatiuum at, legens: At caro mea immutata est propter oleum. Quasi clarius in persona Salvatoris diceret: sum quidem debilitatus à quadragenario ieiunio, sed roboratus ab oleo Spiritus Sancti; hoc est, ab intelligentia scripturarum, quae diabolum superant. At verò nunc, ubi recta scripturarum intelligentia? dum quisque eam pro suo arbitrio legere, & interpretari praesumat. Quod grauius reprehendit S. Hieronymus, lib. 2. ad Paulinum cap. 6. Sola, inquit, scripturarum ars est, quam filii pessimi omnes vendicant: hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc vniuersi praesument, laetant, docent, antequam discant. Cum tamen Deus, solis Sacerdotibus permisit, scripturas sacras interpretari, Malach. 2. Tabula Sacerdotum custodiens scientiam, & legem requiram ex ore eorum. Non ergo indocti ple-

beculae (ut volunt Haeretici) locutus est Christus illud Ioan. 5. Scrutamini scripturas, sed Sacerdotibus, Levitis, & Phariseis; qui clauem acceperunt scientiae, ut palam ostendit Ioan. 5. Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit veritati. Magisq; adhuc elucidat paulò inferius ibidem num. 44. Quomodo potestis credere, qui gloriam ab inuicem accepistis, & gloriam quae in solo Deo est, non queritis.

Oleum quo anima vestra impingatur, sunt bona opera, sic docet Apostolus ad Colossenses 1. Adimpleo, inquit, ea, quae defuncti passionum Christi, in carne mea. Quae verba S. Thomas hic lect. 6. ita exponit, asserens duo merita necessaria esse, ut Ecclesia, hoc est, congregatio fidelium saluari possit: nimirum, Christi, quae sunt infinita, & singulorum, quae sunt limitata. vnde, ut mensura omnino plena sit, infinito Christi, finitum nostrum adiungi debet, atque ei, quod ipse passus est, ea quae nos ipsi patimur, addi debent, ut hac ratione salutem nostram asseueremus. Quippe negotium salutis nostrae, est instar contractus societatis, in quo nos ipsi industriam conferre debemus, cum Deus sanguinis & gratiae suae fontem conferat. Hoc & ipse palam docuit, Lucæ 13. Concedite mirare per angustiam portam. Quasi diceret; frustra o homo in sola fide speratur salutis collocas, quia fides sine operibus mortua est, Iacobi 2. Comprobat euidenter hanc veritatem Diuus Paulus Galat. 5. inquit: In Christo IESU neque circumcisio aliquid valet, neque praepitium, sed fides quae per charitatem operatur. Quasi diceret: neque ludæorum seu à lege praescripta opera, neque gentilium, quae ex ratione edebant, quidquam profunt ad salutem, sed opera fidei, qualia fuerunt, obedientia Abrahae, ingressu de patrio solo, & immolatione filij constantiae. Moyses sollicitudo in placando Deo: hospitalitas Raehab, quae ex fide fuerunt. Quia ergo deficiunt in vobis Catholici mei virtutes, deficiunt bona opera, deficit patientia in aduersis, timor in prosperis; ideo Deus obdureuit aduersus vestras supplicationes, & caelum vobis pulsantibus minimè aperire vult.

Quid ergo vobis restat, nisi ut imitemini antiquos illos Israelitas, quibus cum tribus annis caelum clausum esset, miseratus Elias, iussit ad se congregari vniuersum populum, in montem Carmeli. 3. Reg. 18. Verum amen nunc misce, & congrega ad me vniuersum Israel in montem Carmeli. ubi congregato populo Elias, de cacumine illius montis

tis orans, cataraclas cæli sitienti illi, & iam prorsus exusta terræ referauit, in-
quiens: *Vult Dominus Deus Israël, in cuius conspectu sto: si erit annis his ros & pluuia, nisi per os meum.* Et quid magis naturæ legibus absolum; quàm cælum pluuiam emittere gestiens, verbo claudere, ac referare à nubibus iam desertum. Quod nihilominus Eliæ orationes præstare potuerunt, quia in conspectu Domini stabat. Progreditur hodiè in tuam subsidium, & afflicta Christianitas, de monte Carmelo Theresia, hæc spiritus Eliæ prædita, clausum tibi cælum referabit. Quomodò enim, preces tantæ Virginis, furorem Dei mitigare non debent, cuius gressus cælesti Sponso mirificè placuerunt. Cant. 7. *Quam pulchri sunt gressus tui in calceamentis, filia principis.* At, cuiusnam principis filia? Respondet S. Anselmus in Glossa Interl. *Filii Principis Eliæ sub lege, & multorum tempore gratiæ.* Et quænam in calceamentis eius pulchritudo? *Mortificatio.* Respondet Strabus. Non ideo gressus Theresiæ pulchri, quia pedes calceamentis exornantur, sed quia calceamenta proijciunt. Proinde pulchri sunt Theresiæ calceamenti abstractis: quia nudi pedes frigoris molestia exponuntur. Negatur vobis Carolici accessus ad Deum, hæc potissimum de causa, quia calceamenta mundanæ iniquitatis nondum exiistis de pedibus vestris. Sic quondam Moys in deserto, properanti ad conflagrantem sine leuione rubum, Dominus respondit: *Solue calceamentum de pedibus tuis, locus enim in quo stas, terra sancta est.* Exodi 3. Ergo hominū Deum adire volenti, dilectio necessaria ad perfectam passionum mortificationem, vt animus plenè Deo adhæreat. vt eleganter discurret Lyranus: *Præsertim oportet te carum deponere, antequam Deo placeas.* Abijcite ergo desideria carnalia, si Dei vestri fauorem satagitis experiri.

Cantic. 7.

S. Ansel.

Strabus.

Exodi 3.

Lyranus.

Gregorius Nysenus.

Theresia

malesca

fortitudo

etiam

& fortitudine, & constantia. Si ergo Theresia mascula fortitudinis est, quid iam amplius dilecta Deo Christianitas extimelcere poteris? Non Dei iram: quia hanc sanctitas Theresiæ sedat; quemadmodum olim Dauidis iracundiam; sedauit prudentissima Abigail: *Accipe, inquit, benedictionem, quam attulit ancilla tua.* Beata pariter Theresia, Deum aduersus peccatores iræ succensum, placatum reddit. Non tibi furibundi Martis bella pauotem incutient: quia à partibus tuis stat hodiè Theresia virilis femina, tanquam militum dux fortissimus, horribilem hostem debellatura: vt meritò inlacet Sacra pagina, Iudic. 7. *Nova bella elegit Dominus, & portas hostium ipse subuertit.* Equidem nouum bellum, & ideo mirabilior victoria, vt Iesvs gloriosus triumphet in femina. Hinc Petrus Damianus. *Quamuis inquit, mirabilis sit Deus in viris, mirabilis tamen & gloriosius triumphat in feminis, quod de meritis fortis & victoriosus facit.*

Iudic. 7.

Petrus Damianus

Modus orandi Christi & sanctorum diuersus.

Matth. 23.

Ioan. 5.

Christi oratio infallibilis.

Inter Christum & Theresiam magna similitudo.

Anton. de Escobar.

S. Theresia fuit imago Iesv.

Pergebat

Pergebat Iesvs ad cunctas Iudææ vrbes, vt omnibus salutis doctrinam annuntiaret: pergebat pariter Theresia, ad gentes, vbiq; terrarum feruentibus expeditionibus, curando Iesv domiilia, exedificari, in quibus æquè viri ac femina, arctissime Deo seruirent. Descendebat Iesvs in montem, vt oraret Patrem æternum; Theresia pariter Monachorum & Eremitarum Thebaide, & Egypti Scitatrix, somnijs & raptibus spiritualibus studium impendebat, vt toti mundo placatum Deum redderet. Prescribebat Iesvs suis discipulis virtutum documenta in montanis; Theresia quoque sermone & calamo suis alumnis, perfectionis præscripta de Monte Carmelo porrexit. Ascendit Iesvs Montem Caluariz, tanquam agnus pro mundi peccatis immolandus;

Theresia pariter pro Sponsi gloria proximarumque salutem milites immolari expectat: toties affectu moriens pro Iesv, quoties diuina eius Maiestas, vel leuissimo dishonore ab impio mundo afficiebatur. Cum ergo tanta sit similitudo inter Iesvum & Theresiam, bono sitis animo Catholici; quia eius intercessio vobis hodiè apud Iesvum efficit, quidquid desideratis. Proinde tu æterne Deus, qui olim periclitantem Ierosolimam, ex grauissimis bellorum periculis, per Iuditham liberaisti; si in manus celebris Debboræ tradidisti Sisaram, Et nunc per merita B. Theresiæ Sponsæ tuæ, afflicta subleua Poloniam, vt populus tuus fidelis agnoscat, eam esse mulierem virtutis.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.
Sapiens mulier ædificat domum suam. *Proverbiorum. 14.*
Sapientia B. Theresiæ ex scriptis eius, & ex domo, quam ædificauit, maxime elucet.

Torquent aliqui nasum in femineum sexum, quali incapacem donorum ac fauorum Dei, ita, vt ipsa iniquitate peior censetur mulier: dicit enim Sapiens Ecclesiast. 42. *Melior est iniquitas viri, quam mulier bene faciens.* Hoc est, quod securior sit conuersatio cum viro peccatore, quam cum muliere bona. Nam immediatè dixerat Sapiens: *In medio mulierum noli commorari, de vestimentis enim procedit tinea, & à muliere iniquitas viri.* Sit pannus pretiosus, sit optimus; ab ipso tamen procedit tinea; ita planè, sit mulier sancta, sit bona; ab ipsa tamen & à consortio eius, viri ruina pender. At licet quis cum peccatore amicitiam, & consortium teneat, non ita facile sequitur, vt ab illo sanctus deperdat & confundatur. Verùm immeritò hæc patiuntur mulieres, quas Deus magnè æstimat, & plus illis contulit, quam alijs hominibus, quod sic deduco. Nil dignius sub Sole Petri primatu, inuestigatè si placeat rationem, propter quam cum Christus Petro contulit, aliam non inuenietis, præter confessionem Christi diuinitatis, ex reuelatione Patris: Cum enim Christus quæreret ex Apostolis: *Quem ducitis homines esse filium hominis?* & postea: *Vos autem quem me esse ducitis?* Respondens Petrus dixit: *Tu es Christus Filius Dei viui.* Matth. 16.

Ex qua confessione statim constituit eum Christus Petram, & fundamentum Ecclesiæ suæ. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam. Ergo Petrus non aliunde primatum Ecclesiæ meruit, nisi quia per cognitionem super omnes se erigens, in carne inuolutam Christi deitatem vidit; & ex reuelatione Patris inspexit. At nonne patrem à Patre omnium reuelationem habuit Martha; quæ pariter de Christo pronuntiavit: Ioan. 11. *Virg. Domine ego credidi, quia tu es Christus Filius Dei viui, qui in hunc mundum venisti.* Quibus verbis vt obseruat Theodorus Heradeota, significabat Martha venisse Christum, Saluatorem non solum Israël, sed totius mundi, proinde ampliorem obtinuit reuelationem ac extensionem, quam Petrus: hic enim solum deitatis Christi; hæc insuper & humanitatis officij, & Redemptoris totius mundi, quod non dixit Petrus. Obstupefcite qui hæc auditis, nonne dignam putabitis hanc faminam, vt post Petrum & Apostolos, sic eam veneremur, sic extollamus, hec efferramus, vt primas ei demus sanctitatis, honoris, ac reuerentiæ. Nil mirabilius in mundo, conuersione Sancti Pauli? At nonne par huic conuersio Samaritana? quæ ita alta, ita magna, ac vehemens extitit,

Petrus quia ex reuelatione Christi diuinitatem agnouit, primatum suum meruit.

Ioan. 11.

Martha de Christi diuinitate reuelationem sublimem habuit.

Conuersio Sancti Pauli non mirabilior.

ritit, ut nemo maiorem Apostolorum con-
uersionem dicere presumat. Reliquit
enim hydriam, omnia dimisit ad prædi-
candum se accinxit, totam traxit ciuita-
tem, ut eleganter discurret S. Chrysosth.
homil. 33. *Sicut inquit Apostoli vocati dimise-
runt rem, ita hæc dimisit hydriam. Et Euangelista-
rum opus fecit, et non vnum tantum vocauit, sed
integram ciuitatem.* En qualis & quanta con-
uerfio, ex Christi sermone: mulier alias
peccatrix, & quæ actu virum tenebat non
suum, ad vnam Christi prædicationem,
statim conuersa est: ut Christi fieret Apo-
stola: Et ferè quidem quasi quodam Apostolo, ad
cuius usus est Christus hæc muliere, adeo inflammata
eam per verba, ut amphora dimissa iret ad ciuita-
tem, relatura concubitus. ait Origenes tom. 14.
in Ioan. Quare nemo mihi succensebit,
dum hodie de magna sapientia Sanctæ Vir-
ginis Theresiæ, & de elegantia domus,
quam ædificauit, verba faciam.

Neminem posse reperiri arbitror, qui
solis viris sapientiam attribueret, à fami-
nis autem penitus eam remouere audeat,
quæ vel in ipsam Sanctissimam Virginem
oculos reflexerit, quam Guaricus Abbas
Ser. 4. in Assumptione: *Magistram totius
veritatis appellat.* Sanctus verò Cyrillus ho-
mil. 6. *Scipitum sanctæ Doctrinæ, qui cense-
bat Sanctissimam Virginem, etiam Theolo-
gicam Sapientiam multo eminentiorem
habuisse, quam ipsosmet Apostolos.* Sed
& in multis alijs, tanta eluxit Sapientia,
ut viri nobiles & Principes, ab earum con-
silio penderent. Territus vehementer Ios-
ias Rex diuinis comminationibus, quas
in libro legis inuenit audierat, contra le-
gem Dei frangentes, ac totus tremebun-
dus, accersito Heliâ Sacerdote, cum alijs
scribarum & Sacerdotum Principibus, mi-
sit illos ad consulendum Dominum: *Ita
et consulite Dominum super me, et super populo, et
super omni iuda.* 4. Reg. 22. Perpendite
quemnam adierunt? vnam mulierem.

ierunt itaq; ad Holiam Prophetidem, uxorem bellum,
Quid est? fuerunt tunc temporis duo Pro-
phetæ magni, Ieremias & Sophonias, cur
ergo in re tam graui, dum ageretur de
summo excidio, & de Domini consulta-
tione, circa terribiles ac minacissimas
prædicationes, non ad istos Prophetas
Sanctos, misit Rex, sed ad mulierem?
Respondet Lyranus, quia fortè Ieremias
zelo ardentissimo commotus, de illo po-
pulo leges diuinas transgrediente, graues
penas lumpsisset; idè cum de minacissi-
mis esset Deus consulendus, iratus ob hor-
renda peccata illi populo, mulierem san-
ctam adierunt, ut potè ampliori miseri-

cordiæ præditam. Quia inquit quærebat To-
lyranus, *quas consilium pietatis, et misericordia diuina, adeo
ierunt ad mulierem Prophetidem, quia mulieres se-
lent esse magis misericordes, quam viri.* Si ergo
mulieres sanctæ, viris præferuntur in mi-
sericordia, dubio procul non raro & in
Sapientia, quæ sicut cum sanctitate, ita
cum misericordia indissolubili nexu co-
pulatur.

Fuit sapientissima Aspasia Milesia in-
Philosophico, Rethorico, & Poëtico stu-
dio celeberrima. Periclis Magistra, fuit.
Hyppatia Alexandrina sapientissima, quæ
Alexandriæ professæ est varia disciplina-
rum genera, magno & frequenti audito-
rio, conuolantibusque turmatim & vnde-
cunq; discipulis, ita ut parem illo seculo
Mathematicum sibi non haberet. Hilde-
gardis Abbatisa in Germania 36. quæ-
stiones Theologicas edidit. Cassandra
Veneta, non solum verus magnâ erudi-
tione compebat, verum etiam Patanij
in Academia subtiliter disputando, ingen-
tem laudem meruit, quod omnibus in
omni doctrinarum genere sufficienter res-
ponderet. Quæ etiam de ordine scien-
tiarum librum elegantem edidit, & a Po-
litiano magnis laudibus celebratur, quod
pro latâ librum, pro fuso calamus, sty-
lum pro acu tractasset. Marcella Roma-
na propter sacras literas, quas egregie cal-
lebat, a D. Hieronymo mirificè commen-
datur. Eustochium Paulæ Romanæ fi-
lia, Latinarum, Hebraicarum, & Græca-
rum literarum studijs ita excelluit, ut suo
tempore nouum orbis prodigium vocari
mereretur. Quid innumeras alias ro-
censebo? quarum omnium Theresia san-
cta compendium videtur esse.

Finxerunt Poëtæ, natâ Mineruâ plu-
uiam argenteam decidisse, omen inde su-
mentes, eum Minerva ingentes diuitias
mundo aduentasse. Bone Deus, quantæ
maiores diuitiæ, per Beatam Theresiam
nobis concessæ sunt, in qua omnes cor-
poris, omnes animi virtutes sedem suam
fixere: tanta enim est eius Sapientia, ut
in Ecclesiâ Dei exceptis assertionibus fi-
dei, nihil rectius habeatur. Extollebat
quondam Gregorius Nyssenus Placillam,
Imperatricem his verbis, *Tulit hæc nostra
etate natura, proprios terminos, solamq; naturam
transiens, tulit inquam naturam, vel potius naturam
Deus, virilem animum in muliebri corpore, super
omnia propemodum virtutum exempla, quæ præces-
serunt.* An non verius de Beata Theresiâ
hoc possemus usurpare: Hæc est virago
super omnia virtutum exempla, quæ præ-
cesserunt. Hæc enim Ecclesiâ Sanctæ ma-
gnos

Aspasia
summa
eruditio

Hyppatia
in mathese
parem libe-
râ habuit

Cassandra
in Aca-
demia Pata-
nina sube-
littera di-
spucantia

Argentea
imber de-
cidit

Gregorius
Nyssenus

gnos celestes fauores attulit, eam velut
prudentialissima Abigail Dauidem furorẽ
percitum alloquens: *Accipe benedictionem,
quam attulit an. illa tua.* 1. Reg. 15. quia Deum
aduersum peccatores irâ lucentem, red-
didit pacatum, dum per alteras mortifi-
cationes, ita sese Spiritui subiugasset, ut
nulla particula carni relinqueretur: dum
calceamenta abijceret, & nudos pedes ad
acutas petras offensus, sæpius cruentaret;
dum à carniū cibis abstinere, dum va-
cicaret ieiunij, & dura humo cubaret. Et
idè sicut Elias per diurnas preces,
clausum Israëlitis cælum reuerauit, testis
S. Anselmo. *Spiritus inquit afflatus Elias, cæli
claustra et nubium obstacula precibus patefecit.*
Ita Beata Theresia spiritu Eliæ prædita,
ablegatis imperfectionum nubibus, ora-
tionis continuæ afflatu, diuinos fauores
mundo conciliauit.

Legimus in vita S. Theresiæ, monia-
lem quandam per integrum mensem, vi-
disse S. Theresiam in specie stellæ splen-
didissimæ, cur potius non sub imagine
Solis? credo non aliam ob causam, nisi ut
per hoc magna Sanctæ Theresiæ sapien-
tia innotesceret, cuius Symbolum est Stel-
la, iuxta illud Daniel 12. *Qui docti fuerint,
fulgebunt quasi splendor firmamenti: et qui ad su-
pernam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas
æternitates.* Sed miror valde, quomodo
etiam mulieres alios erudire possint, cum
hoc solis viris competat, ut docet Abu-
lensis q. 3. 1. *Multa inquit sunt, ad quæ fami-
neus pudor, et digna verecundia se non extendit,
quæ melius per viros efficiuntur.* Palam faciens,
periculosum esse, ut mulieres negotia tra-
dent externa, quod antiquitas ita inso-
luta erat, ut Plutarchus in comparatione
Lycurgi, & Numæ Pompilij referat, *Quod
cum mulier aliquando propriam causam in foro di-
xisset, misisse senatum Deos consultum, quidnam
ciuitati ea res portenderet. Quasi portentum
illud æstimantes, & malum Reipublicæ
omen. Cuius rei evidens documentum
habemus in veteri testamento, Exodi 11.
vbi refert Scriptura Særa, quod ante-
quam populus Israëliticus de Ægypto exi-
ret, voluit Deus ad compensationem la-
borum & Tyrannidis, ut ille populus Æ-
gyptios spoliaret, inhibendo Moyfi. *Dices
ergo omni plebi, ut postulet vir ab amico suo, et mu-
lier à vicina sua, vasa argentea et aurea. Quid
obsecro mysterij? Si populus erat spolia-
turus Ægyptum, si ab eis aurum, argen-
tum, lapides erepturus pretiosos, nonne
consultius, ut potius vicina à vicino, &
non à vicina illud peteret? cum mulier,
ita sit potens in postulando, ut nihil sit,**

quod ei homo negare valeat, vel ipsa eius
pulchritudine victus.

Equidem non aliam rationem inue-
nio, nisi quia Deus acutissimus natu-
ræ obseruator, noluit mulieres periculo
exponere, ut cum viris colloquerentur,
& extra domum pedem efferrent. Ergo
Deus pudicitie amator, licet Ægyptum
spoliare intendebat, & facilius hoc effice-
re potuisset, si vicina à vicino, & non à vi-
cina exspolaret, maluit negotium peri-
clitari; quam periculum subire pudicitie.
Quid ad hæc, qui non ob aurum & argen-
tum, sed exiguis rebus mulieres domo
emendant, ut postulent non à vicino, sed
ab extraneo; non ab hospite, sed ab igno-
tissimo. Nunquid credunt, quod domum
castè redeant, sicut exierunt? equidem
hoc prodigio simile esset, & extraordi-
nariæ Dei prouidentie signum. Sic de-
seipsa fatetur Iudith Sanctissima mulier,
quæ decollato Holopherne, rediens in
Bethuliam locuta est, *Vixit autem ipse Domi-
nus, quoniam custodivit me Angelus eius, et hinc
euntem, et ibi commorantem, et inde hinc reuertem-
tem, et non permisit me Dominus ancillam suam co-
inquinari.* Ostendens, quod cum esset res
tanti momenti ex vna parte, & tanti pe-
riculi ex altera, ut scilicet indemnus iret;
staret, rediret à domo Principis mulier
formosa, ad diuinam prouidentiam spe-
ctaret, ut ad Angelum eius custodem, &
aliū adijceret, è sublimioribus ac primis,
quem Serarius in Matthæum quæstionculâ
vltimâ, censet fuisse Gabrielem, aut
Michaëlem, ut hinc aduertamus, non or-
dinariæ, sed extraordinariæ Dei proui-
dentie esse, pudicam ad negotia exeuntem
mulierem, domum pudicam redire.

Sed & ipsius Christi prudentissimam
ordinationem consideremus, cui nihil
magis cordi est, quam salus peccatoris; &
tamen cum potentissima ad hoc fuisset
mulier, potius æstimauit periculum subire
conuersionis peccatorum, quam talè ne-
gotium mulieri committere, munus do-
cendi illi inhibens: ad Timoth. 2. *Docere
autem mulierem non permitto. et in Cap mulier,
dist. 23. dicitur: Mulier quamuis docta et San-
cta, in conuentu docere non presumat. Quæ ver-
ba desumpta sunt ex Concilio Carthagi-
nen. IV. Can. 110. Quomodo ergo San-
cta Theresia erudire potuit multos, cum
ei munus docendi prohibitum esset. Ve-
rùm, difficultatem soluit Cornelius, præ-
ceptum hoc, intelligens de doctrina pu-
blica, & affirmans mulieribus Apostolum
inhibuisse docere in Ecclesiâ, & cath. publico,
non autem in priuato, cum Matres filias
docere*

Christus
negotium
conuer-
tendi pec-
catorum
noluit mu-
lieri com-
mittere.

Timoth. 2.

Mulieri
interdici-
tur munus
docendi.

docere debeant. Interdictum est autem eis munus publice docendi Auctore Sancto Chrysosthomo. *Honestatis, pudoris, infirmitatis, & mulieris loquacitatis causa.* Proinde et si mulier Sancta, Deo Filios gignere possit ex doctrina, ac negotia Dei agere, salutem scilicet animarum; ob honestatem tamen & muliebrem pudicitiam, potius estimavit Deus tali carcere emolumento, quam ut mulier honesta periculum subiret. Licet ergo Theresia non fuerit predicatoris verbi divini publica, licet in Ecclesia Sancta publice non docuerit, fulget tamen sicut stella propter admirandam sapientiam, quam scriptis tradidit, quia fuit tot prudentissimorum virorum in divinis, & ad pietatem, & ad optimam quaque excolenda, tam opere, quam sermone Ductrix, Rectrix, ac prope modum Doctrina a Domino assignata, quod est admirandum.

Necdum satis, sed insuper mulier hac sapiens, edificavit domum. Quid est edificare? responder. Lyranus, nihil aliud, quam saluare, & ampliare: diciturque tunc Sapiens mulier edificat domum, quando salutem domus integrè conservat. Iustam indignationem contraxerat Rex David in Nabalem, quod eius pueros dishonorasset, & quadringentis stipatus militibus, ad euerendam penitus domum eius pergebat. *Accensus est David ense suo, & secuti sunt eum, quasi quadringenti viri.* 1. Reg. 25. Sed festinavit in occursum eius Abigail uxor Nabal, & cecidit ad pedes eius, & dixit, in me sit Dominus meus, haec inquit, quibus precibus placatus David, impio Nabali condonavit, & promisit se mortem illi non illaturum. Ecce quomodo hac sapiens mulier edificavit domum, quia saluavit eam refranando iram David. Evasit Nabal iram Davidis, sed Dei visionem non effugit, nam decimo ab hinc die ex hac vita decessit. Quis non suspicaretur, illam mortem ab ipso Davide, propter recentis odij reliquias procuratam? & proinde Regiam fidem, ut parum stabilem, & constantem non accularet? Sed ne huiusmodi infamia in Davidem refunderetur, occurrat Deus, atque se illius cedis Authorem palam profitetur: *Cumq; pertransissent decem dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus est.* Super quem locum Caietanus dicit: *Scriptum est hoc ad tollendam omnem suspicionem, humanam imperfectionis.* Quia noluit Deus, ut Rex David, apud suos subditos violatæ fidei reus argueretur, sed potius, ut omnibus eius innocentia constaret. Edificat pariter Theresia Sancta Domum, quia

iram Dei mitigat, ne in visionem erumpat.

Carolus V. cum Regni Neapolitani gubernacula susceperet, admiratus tantam frequentem in illo regno Principum mutationem, quod alterante suas vices fortunâ, nunc Gallus, nunc Hispanus, regni illius administrationem sibi usurparet. Quæsiuit ex subditis, quidnam pro temeritate haberent, responderunt quod equum sine freno. Finxit itaque se in altissimo monte claustrum Religiosis edificare vellet, cum in rei veritate arcem munitissimam edificaret, quæ hodie castellum Sancti Martini appellatur. Interim venire Principes Neapolitani, illi effrenati equi, quos ille ira domuit, ut nemo illorum amplius Regnum Neapolitanum sibi usurpare auderet. Talem, immo incomparabiliter nobiliorem domum edificabat B. Theresia, dum Ordinem Carmelitanum mirâ austeritate reformaret, & calcamenta abijceret, ut mortificationis gressibus ad sponsum, in perfectionis vertice collocatum festinaret: ut arctius firmiusque se, ac filios suos Domino colligaret, per rigidæ reformationis studium. Munivit hanc suam domum fortissimam, quando a confessorio compulsa scriptis ad stuporem mundi, Sanctorum edificationem, fidelium exemplum, Religiosorum documentum & normam, improborum flagellum, volumina de fundationibus, de Habitaculis, de viâ perfectionis, de canticis, ita doctè, ut profundi Theologi inueniant, quod discant, quod ingenia subtilia in abyssum admirationis rapiant.

Ordinis Carmeliticæ reformationem, factura Theresia Sancta, pertimescebat, vehementer, quod rem ita arduam aggredi vellet. Et ecce apparuit illi Beata Virgo, timorem ab animo eius depellens: *Ne verear filia mea: ego unum domus tue ostium custodiam, alterum Ioseph Sponsus meus.* Bone Deus, potuitne aliquando esse maior custodia, quam in domo Carmelitanâ Theresiæ Sanctæ, ubi ipsa Cælorum Regina, ad portam claustralem excubias agit. Perterrefactus aliquando Salomon, domus suæ custodiam militibus demandavit: *Misit ancillas suas ad artem, & ad mænia ciuitatis.* Prouerb. 9. Quid facis Regum sapientissime, ad defendendas munitiones infirmum sexum collocas, quem etiam folij volantis sonitus facillè perterrefacit? nonne melius si fortissimos bellatores ad hanc custodiam exponeres? Lyranus per ancillas, vult significari Apostolos: quia

Caroli V. pulchrum stratagemam ad comprimendos rebelles.

Volumina à B. Theresia scripta.

B. Virgo Theresiæ apparuit.

Prouerb. 9.

Septuaginta citatum locum transferunt: *Misit seruos suos cum excelsa predicatione:* Hoc est Apostolos, ceterosq; diuini verbi præcones, qui propter infirmitatem, quam habebant, nisi à Deo firmarentur, ancillæ femine vocabulo nuncupati sunt. Isti ergo deputati sunt ad custodiam arcis & murorum, hoc est, ad fundandam Ecclesiam sanctam, & ad propagandam fidem Catholicam.

Sed ego magis appositè ad rem meam, per ancillas Theresiam Sanctam intelligo, hæc est ancilla firmissima, ad custodiam Ecclesiæ Sanctæ deputata. Hæc est fidelis Sponsa Christi, de qua Salomon Prou. 31, illud protulit. *Confidit in ea cor viri sui.* nimirum Christus: qui agnoscebat, quæ prudentiâ & sapientiâ, quo spiritu, Theresiam suam sponfam exornasset, eam non solum permisit aliorum conuersationi, & eruditioni incumbere, sed & præcepit, ut prescriberet documenta. Ita exponit Strabus: *Confidit in ea vir Redemptor:* Sicut enim qui fortem fidelemq; & castam coniugem habet, confidit in eâ, quia nihil contra suam voluntatem agit, cuncta pro amore suo tolerat libenter, & quos potest, ad amicitiam suam trahit. Ita planè Deus in Theresia confidit: quia nouit spiritum gratiæ, quem ei dedit: nouit virtutem charitatis, quam eius precordiis infudit, & idè non dubitat, non solum eam à suæ fidei integritate non posse corrumpi, sed & perseueranter insistere, ut plures viros ac feminas, ad fidei cognitionem congreget. Pulchram sententiam affert S. Ambrosius Serm. de fermento. *Rectè ait, fermento comparatur Dominus, qui cum esset specie homo, humilitate paruus, imbecillitate deiectus, tantâ intrinsecus sapientia virtute pollebat, ut doctrina ipsius libros mundus ipse vix caperet.* Qui cum se cepit per totum orbem diffundere, vigore diuinitatis, statim humanum genus omne in substantiam suam, sui potestate protulit, ut & iugum Spiritus Sancti sui infunderet omnibus, hoc est: Christianos cunctos, faceret esse, quod Christus est. Non immeritò, & Sponsæ Christi S. Theresiæ, sententia hæc accommodari posset, ad fermentum eam comparando. Cum enim esset, specie fragilis mulier, humilitate parua, imbecillitate deiecta: tantâ intrinsecus sapientiæ ac prudentiæ virtute pollebat, ut doctrina ipsius plures libros euoluerit.

Quæ cum se cepit Apostolico Spiritu per totum mundum diffundere, humanum genus omne, id est, viros ac feminas in similitudinē sui pertraxit, ut & spiritus sui flammam infunderet omnibus, hoc est, Carmeli filios, faceret esse, quod Theresia est.

Duo in maximâ admiratione habuit Gregorius Nazianzenus: imprimis, istam peritiam Matris suæ sapientiam ac prudentiam, ita, ut viri sui Magistra extiterit. Deinde, quod vir tantus, vltro se Magisterio suæ uxoris subiecerit: *Illud inquit est admirandum, nempe feminam leges dicere viro, sed plus admirandum est, quod vir tantus, vltro ab eâ deuinici voluerit.* Sed admiretur potius mundus, tot ac tantos Carmeli filios, viraginis Theresiæ legibus subiacere. Non ergo iam suam gloriam iactet pulcherrima Arcadij Imperatoris filia, quæ nondum annos XV. nata, imperium optimè administravit, Fratrem Theodosium literis, bonisq; moribus optimè instituit: Sorores Marinam, & Arcadium, ut idem facerent, impulit: multas Ecclesias, peregrinorum diuersoria, monasteria condidit, & redditibus ditauit. Quia nobiliorem domum edificavit sapiens Virgo Theresia, & in feminis & in viris, admirandum faciens fructum, ita ut omnes eius filij, veram Iessu similitudinem præferre videantur, in id totis viribus incumbentes, ut semper ad maiorem perfectionem tendant, & Iessu voluntatem in omnibus faciant, memores, quia Theresia æmulatrix Iessu perfectissima extitit.

Quare concludendo meum sermonem, vos viri Religiosi, veri Carmeli Principis Eliæ, & Theresiæ filij, illis verbis alloquor. *Beati qui habitant in domo tua Domine.* Domus enim Domini est Carmelus, hoc est: domus vestra mirâ Sanctitate fulgens, à Beatâ Theresiâ austeris mortificationibus pulchrius auro gemmis nitente exornata. Gratulemini igitur vobis hanc felicitatem, & magnæ Matris vestræ Theresiæ, prædicare virtutes, cui nos omnes debitam exhibendo reuerentiam, eius patrocinium imploramus dicendo, ora pro nobis.

(Mater Gregorii Nazianzenus, prudentissima.)

S. Gregorius (Nazianzenus.)

Filia Arcadij Imperatoris quæ multam bonam fecit.

Theresia filij semper ad maiorem perfectionem tendunt.

DIE SANCTORVM APOSTOLORVM, SIMONIS & IUDÆ, CONCIO VNICA.

Quia non estis de mundo, sed ego vos elegi, ideo
vos mundus odit. *Ioannis 15.*

Sancti Apostoli sunt columna Fidei diuina, & Ecclesiæ Orthodoxæ.

Operari
dupliciter
aliquod
generis
con-
tingit, aut
immedi-
atione sap-
positi, aut
medi-
atione vir-
tutis.

Ocent Naturalistæ, vnumquodq;
agens creatum dupliciter ope-
rari: nimirum immediatione
suppositi, & immediatione virtutis, seu
accidentium. immediatione suppositi illa
operantur, quæ suâ entitate attingunt pas-
sum, vt calor immediatè calefacit aërem,
quæ attingit: & lux omne mediū, ad quod
diffunditur. Iam verò immediatione vir-
tutis operantur illa, quæ suâ *entitate* non
atingunt passum, suæ effectum; sed tan-
tum per virtutes suas actiuas: vt Sol, v. g.
Cælum, atrā, quæ non attingunt terram,
& hæc inferiora; & tamen in visceribus
eius, per suas qualitates, lumen scilicet &
calorem, admirandā producent opera;
hunc vtrumque operandi modum, etiam
in Deo reperiri licet. Etsi enim Deus,
cū ubique sit præsens, omnia seipso ope-
retur, quia caret qualitatibus sibi adueni-
entibus, nihilominus tamen, vt se osten-
dat Dominum omnipotentem, etiam per
homines sanctos, tanquam per suas virtut-
es, multa operari voluit. Vidit afflictum
populum Israël in captiuitate Pharaonis, &
ecce noluit eos per seipsum consolari, sed
misit Moysen, & Aaron fratrem eius, qui
nomine Dei Pharaonem admonerent, ne-
diatius, populum eius, in graui illo serui-
tutis iugo detineret. *Ingressi sunt* (inquit
Scriptura Exodi 5.) *Moyses & Aaron, & dix-
erunt Pharaoni, Hæc dicit Dominus Deus Israël, di-
misse populum meum, vt sacrificet mihi in deserto.*
Vidit multos Pseudo-prophetas surrexisse
in Israël, qui suis falsis persuasionibus, po-
pulum ad idololatram prouocabant, &
abducebant à Deo vero: & ecce noluit
Deus hanc iniuriam ipsemet vlciſci, sed
suscitauit duos zelantes Prophetas, Eliam
& Eliseum, qui factis diuinâ virtute ma-
gnis prodigijs, & populum à perfidiâ er-
roribus reuocarent, & omnes sacrificulos

Baal, atq; idololatrias interficerent. Quos
cū apprehendissent, duxit eos Elias ad torrentem Ci-
son, & interfecit eos ibi. 3. Regum 19. Vidit
in nouo testamento, debitis peccatorum,
grauatas hominum mentes, & ecce insti-
tuit Sacramenta, quibus tanquam instru-
mentis suis mediantibus, amissam in ho-
mine salutis gratiam excitaret, & iterum
renouaret. Neque hunc operandi modum
immedius, in exigua carne Deus, Christus
Iesus deseruit, qui cū Sanctum Eccle-
siæ regimen institueret, licet ipsemet hu-
ius Monarchiæ sit primarius Princeps, ele-
git tamen sibi Apostolos, quibus tan-
quam instrumentis mediantibus, ad gre-
gium Ecclesiæ errabundos, in veri Dei
ignorantiæ labyrinthis, doctrinâ & mira-
culis congregaret. E quorum numero du-
os, (quorum hodiè solemnitate cele-
brat Ecclesiæ) Simonem scilicet & Iudam,
firmas istius Ecclesiæ columnas fuisse
ostendam, Causam assignans, cur hos,
quos Deus delegit, mundus odio habeat.

Mirabile est, cur Christus Apostolos
non esse de mundo dicit, siquidem omnes
fuerunt homines; sed demonstrare puro
voluit, hominem à Deo electum nihil ali-
ud esse, quàm hominem rectum & simpli-
cem, nullis adhuc mundi illecebris cor-
ruptum, sed vitæ innocentia conspicuum,
qui nō per humanos fauores, sed per Chri-
sti gratiam in diuinam societatem est ad-
missus. Proinde non de mundo, quia
omnis talium fructificatio, ab alto illis
concessa fuit, vt eam in Ecclesiam Christi
producerent. Testatur id Apostolus Ioan-
nis 15. *Ego elegi vos, vt esetis, & fructum faciatu,*
& fructus vester maneat. ac si aperte dixerit:
quæquid: miraculorum præstiteritis in
mundo, quicquid virtutum in hominibus
produxeritis, quicquid de Christi diuini-
tate edocueritis mortales, totum id non à
mundo

1. Reg. 19.

Ioan. 15.

Omne o-
peratio
Apostoli-
ca a gra-
tia Dei

Concio Die SS. Apostolorum Simonis & Iudæ.

mundo habetis, sed à gratia diuina, à qua
illuminati estis, à qua sanctificati estis, à
qua omni virtute patrandi miracula dora-
ti estis. Quid enim est aliud hominem à
Deo electum esse, nisi superno lumine il-
luminari? nisi è crassa de Deo ignorantia,
ad veri numinis notitiam trahi? nisi è
mundi erroribus, ad virtutes allici? nisi
in Dei curam & patrocinium recipi? nisi
in Christi Ecclesiam & fidem, admitti.
sed mirabitur forsitan aliquis. ecquid causæ
est, cur Apostolis tantum Christus dixit,
Ego vos elegi? nonne omnes ad eius fidem
& Ecclesiam ab illo vocati venimus? pro-
inde ab illo electi sumus. ita sane est: ad
hoc quidem temporaneum Christi re-
gnum, ad fidem ænigmaticam pro dura-
tione statūs vitæ duraturam, ab ipso voca-
mur Deo, sed ad futurum illud seculum,
non omnes eligimur. Hoc seculum inquit,
Esdras (capite 4.) *fecit altissimum propter mul-
tos, futurum autem propter paucos*; Et cur sic
Domine? Quia omnes quicunque sumus
fideles, vocamur quidem à Domino, sed
non omnes desinimus esse de mundo: id
est; non omnes renuntiamus voluptatibus,
non omnes deserimus cupiditates; sed
plerumque & sanguinis proximi, & mul-
torum scelerum sitientissimi sumus. Quod
considerans Gregorius Papa homiliā. 38.
in Euangelium dicit. *Tremendum valde fra-
tres charissimi, multis sunt vocati, pauci verò ele-
cti.* Quod magis illustrat, Origenes ho-
miliā. 22. in Matthæum, inquit; *Si quis
consideret multitudinem eorum, qui in Ecclesijs con-
gregantur, & discusserit quanti sunt, qui conuertun-
tur, descriptum indicabit esse verum sermonem Dei
dicentis, multi sunt vocati, pauci electi.* Et San-
ctus Chrysostomus homiliā. 40. ad populum
Antiochenum, clariùs hoc ipsum exag-
gerat. *Quid esse putatis in ciuitate nostra, qui sal-
ui sunt? infestum quidem est, quod dicturus sum;
dicam tamen, non possunt in tot millibus, centum in-
ueniri, qui saluentur, quin & de his dubito.*

Pulchrè id sacra pagina figurauit; ab
Egypto enim legimus, sexcenta homi-
num millia præter pueros, senes, ac fe-
minas exiisse Exodi 12. n. 32. Vbi licet
omnes singulari celi aurâ adiuti fuere, ni-
hilominus tamen: ex ingenti illo numero
duo tantummodo Iosue & Caleb in ter-
ram promissionis introierunt: Quid hæc
sibi volebant, nisi permultos ad cœlestem
Ierusalem esse vocatos, quibus fauet ex-
lestis aura in hac vita, dū illis Deus im-
mensa sua largitur beneficia, ac verò pau-
cos admodum in illam fore ingressuros:
comprobante id Diuo Paulo 1. Corinthi-
orum, 10. *hæc omnia in figura contingebant illis.*

1. Reg. 4.

1. Greg.

Origenes.

1. Chryso.

Exodi. 12.

1. Aegy-
pto sex-
centa mil-
lia viros
adulescentes

1. Cor. 10.

Iudicum quoq; 7. ex viginti duobus mil-
libus militum, quos secum ducebat Gede-
on, trecenti solummodo ad pugnandum,
ac victoriæ coronâ fruendum electi fue-
re. Quod inquit Sanctus Chrysostomus, figura
figurare responderet, præsignabat factum hoc, nec
mediam Christianorum partem saluari, quin & de
his dubito. addit idem sanctus Doctor: Non
ergo de mundo est, quem sibi Deus elegit,
siquidem tanti beneficii, non mundus,
aut aliquod hominis opus causa est, sed so-
la diuina bonitas, sola largitas, sola munifi-
centia, Quod optime ingeniosa illa Ethni-
corum fictio symbolisabat, quæ ab vno
quoque Deorum pro insigni electam fuisse
certam arborem tradit, cuius singularem
curam gerebat, à Ioue quercum, ab Apol-
line laurum, à Neptuno pyrum, à Venere
Myrthum, à Iunone Iuniperum; verum,
Dea Minerua, electionem huiusmodi ad-
mirata, percontari cepit Iouem, qua de
causa? infructiferas sibi arbores dij ele-
gissent, & ecce responsum hoc accepit;
hoc eam ob rem à dijs factitatum fuisse,
vt ipsæ arbores intelligerent, non ob ea-
rum merita sed ex mera Deorum gratia,
ac liberalitate, se in eorum insignia electas
esse. Quod si ita est iure merito sancti A-
postoli, non de mundo esse dicuntur, sed
à Deo electi quemadmodum dicit Diuus
Paulus ad Titum. 2. *Non ex operibus iustitiæ,
quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam
saluos nos fecit.* Elegit sibi Deus hæc infructi-
feras arbores, nimirum beatos Apostolos
non vanâ mundi infatatos scientiâ, sed cœ-
lesti simplicitate plenos, non superbâ no-
bilitatis triumphantes profapiâ, sed inter
plebeiam piscatorum sortem prognatos.
Vt scilicet agnoscerent, se nihil habere
de mundo sed de sola Dei munificentia:
mundus enim steriles illos genuit, diuina
electio fecundissimos in gignenda homi-
num salute reddidit: mundus omnibus
contemptibiles produxit, Dei electio toti
orbi gloriosos principes fecit.

Electus Dei esse vis o homo, nihil de
mundo habeas, necesse est, deponere arro-
gantem fastum, quia mundi surculus est,
& beatos in simplicitate imitare Aposto-
los: deponere vanam nominis iactantiam,
& plebeiam Apostolorum indue sortem,
te Dei seruum esse agnoscendo: deponere
prætereuntem vanitatis gloriam, vt non
in te ipso glorieris, sed potius Deus in te
glorietur, desine caducas mundi illece-
bras, & cum humilitate Dei, amplectere
obsequium: sicut enim mundus Dei ser-
uos odit, sic Deus odio habet, qui de
mundo sunt, repudiavit superbum Sau-
lem,

1. Chryso.

Cur infru-
ct. arbores a
Dij electæ

Ad Titum 2.

lem, qui de mundo erat, & humilem David amplexus est: resecit avarum proditorem Iudam, & contemnentem mundi opes Matthiam, loco eius adnumeravit; certe non est quod amplius hominem in mundi cupiditatibus detineat. Quid est enim mundus? *Verbs communia hominum atq. Deorum* inquit Seneca, si Dei electus esse vis, Deos, qui gentilissimum in mundi plagas induxerunt, desere, & vnum verum Deum, a quo fortunata predestinationis fors in te cadere potest, studiosè quare. Mundus quid est? necromanticus, qui mille fallacijs, atque prestigijs mortalium animos deludit; si electus Dei esse vis, omnes fallentis mundi errores desuesce, & genuinam Dei veritatem, quæ te ad immortalitatem ducit arripe. Mundus quid est? delirantium & insipientium domus, fatente id Isaia 24. *insaniunt cultores eius.* Electus Dei esse vis, mundi phreneses, quæ te inferni furoris incendunt, euita; & sanam Christi doctrinam, quæ peccatricem tuam animam saluare potest, amplectere. Mundus quid est? manifestus Christi hostis. Ioannis 17. *Me priorem vobis odio habuit.* Si electus Dei esse vis, Christi imago fieri satage, & te aduersus omnes mundi inuidias fortem oppone, & tunc primum diliget te Deus, & coronam tibi iustitiæ retribuet. Mundus quid est? ædificium quoddam falso & infirmo innitens fundamento. *Totum in maligno posuit est mundus.* Ioann. 17. Electus Dei esse vis, omnem labentis mundi casum fuge & diuinæ fidei fortiter adhare, quæ est fulcrum & fundamentum in Deo sperantium. Mundus demum quid est? peccatorum exditiua fenestra, dolis & fraudibus scaturiens, vitiorum seminarium, dissolutionis & lasciuie schola, mare turbulentum, quietis impatiens, atque vera inferni effigies, & expressa imago. Electus Dei esse vis, Christi Euangelium firmiter tene, & iuxta illud operare, quod est sanctitatis speculum, sanæ ac irrefragabilis doctrinæ perennis fons, gladius anceps, peccata resecans, ac tandem pudicitie speculum, & sanctitatis ac virtutum omnium magisterium. Tales erant Beati Apostoli, & quorum numero duorum hodie Simonis & Iudæ festiuitatem celebrat Ecclesia; isti iure non de mundo dicuntur esse, quia Euangelicæ veritatis præcones, quia sanctitatis & virtutum magistri. Columnas mundi esse voluit Deus, hodiernos Apostolos Simonem & Iudam, dum illos ad instructionem totius mortali generis destinaret. Bentes inquit, in mundum vniuersum, prædicare Euangelium omni

creatura. Matt. 26. quasi diceret: vos estis columnæ mundi, firmi per fidem, recti per æquitatem, erecti per intentionem, sublimis per contemplationem, expoliti per patientiam, immobiles per perseverantiam: quorum doctrinæ, homo qui omnis creature aliquid habet, fulcietur, quorum consolatione afflicti sustentabuntur, quorum suffragio orationis, regna conseruabuntur: quorum exemplo actionis, omnes & singuli ad virtutes incenduntur. Columnas esse voluit duos hodiernos Apostolos. Christus, qui labentem iam in perfidie erroribus mundum, ne totus caderet, iterum subleuaret: de quibus illud Psalmo. 74. Verificari potest. *Et que facta est terra, & omnes qui habitant in ea, ego confirmavi columnas eius.* Et verè confirmati columnas istas, dum hodiernos Apostolos, ad conculcatos iam a demonibus gentiles, conuertendos misisti, inquit Isaia 18. *Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam, & delataram, ad gentem expectantem, & conculcatam: Merito Angelos vocas Domine, quid enim Angelus, nisi Dei ministerium facientem?* At, quàm fideliter in tuo ministerio perstiterunt hodierni Apostoli, quàm sedulum fuit obsequium Simonis, Euangelicæ prædicatione peragantis Egyptum, & montes, & deserti eius percurrentis, ut gloriam Dei promoueret, & idolorum delubra penitus euerteret. Quam speciosi erant gressus Iudæ Thadæi in Mesopotamiam alacriter pergentis, ut effertas illas gentes, ad lucem inaccessam, suâ visitatione inclinaret. Angelos vocat Dominus hodiernos Apostolos, propter feruorem communicandi nominis sui: quid enim Angelus significat? nisi pugnantem strenuè cum demonum Principe. At, hodierni Apostoli pari zelo incensi erant, dum tot millia gentiliū ad fidem conuerterent eloquio pulchritudinis, spiritu charitatis & feruoris. Merito sanè vnus dictus est Simon Chananæus, & Zelotes: tum ut distingueretur à Simone Petro, tum quia mirum in modum zelo zelatus est pro gloria Dei. Merito alter dictus est Iudas Thadæus, Lebbæus, tum ut distingueretur à Iuda proditore: tum quia Thadæus & Lebbæus est quasi Leoninus, & animosus, de quo Vinius Paschasius libro. 22. in Mat. *thæum. ait. Non vocat mysterio, duos fuisse Apostolos hoc nomine vocatos, ut vnus diceretur Iudas Iacobi, alter Iacobi; quia Iudas confessio interpretatur, ideo duos istos inter discipulos, voluit Deum, ut vnus teneret formam verè consentientium, fideliter permanentium cum domino; alter verò eorū exprimit partem, qui consentiant se nosse Deum, factis autem negant.* Colu

Columnæ fuerunt duo hodierni Apostoli, non tantum totius mundi, sed & diuinæ fidei. Columnis reges ut plurimum gloriantur, sua illis palatia exornantes; Iudas Thadæus velut adamantina quædam columna, post gloriosam Christi ascensionem ad Abagarum Regem Edessæ missus erat, cui innixæ regis aula, immo totum regum potentior fulcrum est, dum Euangelicæ doctrinæ Regem ad fidem conuerteret, & omnes eius subditos. Quod testatur Eusebius, Sanctus Ephrem, Edessenus. Et quemadmodum columnæ, ut fortiter molem ædificij sustineant, debent sibi vniui, sic Deus duos istos Apostolos inter se vniuit, primò sanguine, quia ambo erant filij Mariæ Cleopæ, siue Alphæi; vniuit speciali vocatione & dilectione, simul enim eisdem vocauit ad Apostolatū; vniuit eosdem Euangelicæ pacis prædicatione: siquidem eodem spiritu repletos misit ad zelandam diuinam gloriam, ut fortiter præliarentur aduersus idola, & peccata, & infernum: sed ne disungerentur istæ columnæ, & ædificium in illis superædificatum corrueretur, ipsæ etiam gloriosæ martyrij palmā eosdem copulauit, ut essent in perpetuum columnæ Christi Ecclesiæ; hoc enim illis ob victoriam, promissum erat Apocalypsis 3. *Qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei, & scribam super eum nomen Dei mei.* Quomodo autem hi duo vicerunt, audiamus Ecclesiasticam Historiam, sic de illis referentem: *postquam inquit Iudas Mesopotamiam, Simon Egyptum peragrassens, conuenerunt simul in Persidem, vbi innumerales ad Christum conuerterunt, in vastissimis illis regionibus, & efferatis gentibus, annuntiando Euangelium pacis & salutis, illudque plurimis miraculis confirmando. Sed vbi fortis pugnare cepit, contra idolorum sacerdotes, contra demones in idolis dantes oracula, silentium eis diuino imponentes mandato, & delubra virtute Christi eiciendo.* Verum, quia mundus semper odit, qui non sunt de illo, videns hodiernos Apostolos non humano; peccatorum abominationem suadentes, sed diuino loquentes spiritu, videns eos non conuiuere humanis erroribus, sed graniter arguere; videns illos nihil habere de mundi impuritate, & feditate vitiorum, sed virtutibus, & diuino cultu, ac religione plenos, tanquàm summus Dei aduersarius, eius ministris aduersari quoque cepit, exstimulans magos, ac idolatras impios, qui in tam carum par Apostolorum irruentes: crudelissimè eosdem enecauerunt. Sed audite etiam post mortem fortissimorum Christi Athletarum victoriam: ut mortuo leoni non audent

multæ insultare, sic ne deprauata illa gens cæsis tyrannicè Christi martyribus, illuderet eadem horâ, dum clementia cæli nefando sceleri, clauderetur. Ita subito fulgura & tonitrua apparuere, ut templum idolorum trifariam discinderent, cum magna fidelium clade, duosque magos Apostolis summè aduersantes, ictus fulminis in carbones redegit. Ecce potentiam Christi martyrum, ipsa etiam eorum nominâ columnæ sunt victrices. Rem planè mirandam scribit Plinius lib. 9. capite 8. Delphinos maris, mirum in modum Simonis nomini obsecundare, adeo, ut hoc nomine, ad littora euocari, & faciliè capi possint. Si tantæ potentie nomen hoc est, ut ipsa etiam animalia ratione expertia subito illi obediunt. quid nos in hodierna festiuitate faciemus, vbi nomen hoc, non sonum tantum, sed magnum Christi Apostolum Simonem repræsentans Ecclesia, veneratur. an non magis illi obedire teuemur? sæpius hoc nomine Christus homines compellere consuevit, hoc altocutus est Petrus, *Simon Bariona dilige me plus huius.* Hoc ad Euangelicæ prædicationis obsequium, hodiernum vocauit Apostolum, ut scilicet omnes, huius nominis significatum Deo persequamur: Et quodnam illud? *Simon*, inquit idiomatis Hebraicæ interpret, *obedientem significat.* Sub hoc nomine hodiernam festiuitatem Christus celebrari voluit, ut scilicet à Sancto Simone excitemur ad obediendum Deo: & quodnam nomine magis delectatur Deus, quàm illo? quod de mundo non est; hoc venerabile nomen vrget nos, ut male suadenti reclamemus mundo, & soli Deo vocanti proclius obediāmus. Potens est & nomen sancti Iudæ Apostoli; ut potè, quod confessionem significat, hoc nomine, alter hodiernus Apostolus excitat nos, ut Iudæ proditoris avaritiam vitemus; sancti vero Iudæ fidelitatem, Christo seruienti complectamur, ut non desperemus peccatorum veniam, quemadmodum infelix ille proditor, de quo Sanctus Chrysostomus in Psalmo. 7. ait. *cum non posset ferre iudicij conscientie dolorem, adaptato sibi laqueos vitæ finit.* Sed potius, ut Deum, & meutè; & ore, cum hodierno Sancto Iuda confitemur, cum humilitate veniam apud illum precemur. Scribit Sachelus in Lainio libro. 7. Numero. 117. quod in Maria infirma, mulieres gentium, leuissimæ de causa, in desperationem actæ, vitam epero veneno finiebant. Huius malo Priscus Tarquinius, & Milesius remedium tale inueniunt, statuerunt præfectum, ut quæ multe

Plinius
Delphini
maris,
nomini Si-
monis o-
bediunt

Simon ob-
edientem
significat.

S. Chrys.

Sachelus

Priscus
Tarquinius

res taliter morerentur earum cadauera in frusta disseccari iubere: unde ille ignominiz & supplicij metus, quod manebat mortuas, à tam immmani scelere viuas absterrebat. Deus omnium salutem desiderans, cum multos in desperationem peccatorum abire videret, vnum desperantem proditorem Iudam medium crepare permittit, vt sic suâ ignominia, omnes à desperationis peccato detereretur. Sed loco eius exaltauit in gloria Sanctum Iudam hodiernum Apostolum, vt per nomen eius, homines ad confitendum Deum incitarentur. Veniamq; suffragantibus eius meritis, quzerent apud Deum.

Habemus igitur duas columnas mundi, Simonem & Iudam, quorum Euangelicâ prädicatione, & superstitionum plena Ægyptus, & idolis mancipata Mesopotamia, ad Christi fidem conuersa est. Habemus columnas diuinæ fidei: in omnem terram exiuit sonus eorum. Pacem ad salutem annuntians. Habemus columnas, quarum doctrinâ, vt Sole Luna, fulget Ecclesia. Et quemadmodum duo isti fuerunt fratres

sanguine, fratres vocatione diuinâ & electione, fratres Martyrij palmâ, in quorum recolendam fraternitati memoriam, hodiernam solemnitatem instituit Ecclesia, vt eorum patrocinio etiam terrena in fide Christi conferuentur. Has ergo columnas debito cultu hodie veneremur, & quemadmodum Persarum Rex, qui ab Apostolis fidem Christi susceperat, cum sexaginta hominum millibus, audiens crudellem eorum interitum, corpora eorum, in Babylonem adduci curauit, vt ciuitati illi propugnaculum essent, & nos in hodierna festiuitate curemus, istas columnas in regni nostri protectionem aduolare; quod vt fortunate assequamur, destinamus esse de mundo, hoc est; expiemus omnes peccatorum maculas in conscientijs nostris, & simus cum Simone, Deo in omnibus obediētes, cum Iuda Deum confidentes in omnem eternitatem Amen.

D I E S S O M N I V M.

C O N C I O P R I M A.

Beati qui persecutionem patiuntur, quoniam ipsorum est regnum cælorum. *Matth. 5*

Homo per patientem tribulationum tolerantiam salutem suam maxime certam reddit.

Sub tempus belli Suetici. 1656.

Ondum sanatum grauissimæ persecutionis vulnus, quo Patria, & Ecclesia sauciata ingemiscit, iterum hodiè magis adhuc recrudescere videtur, dum rigidus Calvinismus, toto conatu doctrinam Euangelicam impetere contendit, bona opera neque homini necessaria, neque vilo modo vitæ æternæ promeritoria esse, audacter pronuntians. Duplici ille (vt video) nititur fundamento: imprimis, quod censeat, omnia bona opera fidelium etiam iustorum; esse naturâ suâ peccata mortalia, & meras iniquitates, quibus damnationem æternam mereantur. Calvinus lib. 1. institutionum. cap. 12. parte 4. Probat hunc suum errorem quibusdam Scripturæ Sacre documentis: im-

primis illo Isaia 64. *Vniuersa iustitia nostra, sicut pannus menstruatus.* Deinde Iob. 15. *Quid est homo, vt immaculatus sit, vt iustus appareat nativus de muliere.* Ergo inquiunt, cum totus homo plenus sit iniquitatis, & omnia eius opera, non nisi mera iniquitas erunt. Verum erubescat Calvinismus, suam in scrutandis Sacris literis ignorantiam. In primo quippe loco, non loquitur Isaia in personâ suâ, neq; in personâ omnium hominum, sed in personâ duntaxat Israelitarum, solūmq; eorum, qui sub illud tempus, iustitias legales, hoc est, caeremonias legis, & sacrificia, solis naturæ viribus obseruabant, & faciebant; simulq; & alios Deos, præter verum Deum Israël, colebant. Merito itaq; inferebat Propheta, huiusmodi illorum iustitias, fædas fuisse coram Deo; vt potè

Refutatur error Calvinistarum negantium bona opera esse meritoria.

Calvinus.

vt potè Idololatrarum, qui fucatam tantum speciem sanctitatis habebant. Hanc suam mentem declarat Propheta, verbis quæ ibidem immediatè subiungit. *Non est, inquit, qui inuocet nomen tuum.* Cum tamen Isaia eo tempore, totus esset in Deo inuocando, & placando. Mox enim ad Deum clamauit: *vinam disrumperet vasculis, & descenderes.* & infra: *Et nunc Domine pater noster es tu, nos verò lutum.* Ac tandem: *Ciuitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta est: Ierusalem desolata est: Domus sanctificationis nostræ, & gloriæ nostræ, ubi laudauerunt te patres nostri, facta est in exustionem.* Sed demus etiam gratis, Prophetam in personâ suâ locutum fuisse; non aliud tamen intendebat, nisi quod iustitiæ nostræ non simpliciter, sed cōparatione iustitiæ Dei, hoc est, sanctitatis illius sint immundæ, quo sensu, etiam Christus illud Matth. 10. protulit: *Nemo bonus, nisi solus Deus;* non verò absolute. Cum ibidem, expresse doceat, Deum vitrò occurrere, & familiarem esse hominibus, iucundè & libenter iustitiam facientibus. *Occurristi, inquit, letans & faciens iustitiam.* In altero etiam loco, Iob solū ostendit, omnes homines in Adam peccasse, & originali peccato obnoxios esse, non verò, quod semper sit homo in peccato. Sic exponit S. Ambrosius lib. 1. in Lucam super illa verba: *Erant ambo iusti, &c.* Quod ad hoc ait, referunt, qui peccatu suo solatia præferentes, sine peccatu frequentibus hominem putant esse non posse. Quibus respondendum est, vt prius, quid sit hominem sine peccato esse, desiniant: virum nunquam omnino peccasse, an non desisse peccare. Si enim hoc putant sine peccato esse, nunquam omnino peccasse. & ipse consentiat. Omnes enim peccauerunt, & egent gloriâ Dei, sin autem eum, qui veterem errorem correxerit, negant abstinere à delicto, non possum in eorum sententiam ire. Alterum Calvinismi fundamentum est; quod putet solam fidem iustificare homines, nullo autem modo bona opera. Quod probat ex scriptura Rom. 3. *Arbitramur, inquit Apostolus, iustificari hominem per fidem, sine operibus.* Et Ephel. 4. *Gratiâ saluati estis per fidem, non ex operibus.* Hinc infert Calvinismus, per solam fidem, sine operibus, salutem æternam & vitam sperandam esse. Verum errat toto cælo. Nam Apostolus locis citatis intelligendus est, aut de operibus præcedentibus fidem, & solius liberi arbitrij viribus factis; aut de operibus legis Moisaicæ: hæc enim vtrâq; hominem non poterant iustificare. Vt rectè docet S. Augustinus lib. de gratiâ & libero arbitrio c. 2. Caterum opera bona in gratiâ, & ex gratiâ facta, habent vim iustificandi homi-

nem, vt luculenter probat S. Iacobus, Epistolæ cap. 2. inquit: *Quid prodest fratri mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat: numquid fides saluare eum poterit?* Ecce sola fides saluare non potest, & sine operibus prodesse non valet. Habent bona opera nostra virtutem promerendi nobis vitam æternam, non quidem ex se, sed ex meritis Christi: nam dignitas bonis operibus nostris inde inest, quatenus sumus membra Christi. Vnde quia Christus est causa principalis efficiens nostræ iustificationis, salutis, & vitæ æternæ, ideo bona opera solū sunt causæ dispositiue nos ad eadem, vt causæ inferiores. Et reuera hoc expresse docet Apostolus. 1. Cor. 3. *Vnusquisq; ait, propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.* Et Christus Dominus. Matth. 15. recipienti iustum, promittit mercedem iusti, videlicet; beatitudinē æternam. Ergo iuxta Christi doctrinam, bonis operibus debetur merces. Atqui merces non impuratur secundum gratiam, sed secundum debitum, proinde solis meritis debetur. Vt docet Apostolus Romano: 4. Igitur bona opera sunt meritoria, iuxta illud Galat: ultimo. *Que enim seminaueris homo, hæc & metet; quoniam qui seminat in carne suâ, de carne & metet corruptiorem; qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.* Seminare autem in spiritu, nihil aliud est apud Apostolum, nisi bona opera facere, vt probat Apostolus Galat: 5. *Fructus autem spiritus est, charitas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* Et ideo Christus ad æternam beatitudinem non aliter nos ducere voluit, nisi per bona opera: 2. Petri 1. *Satagite vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.* Ostendam igitur duo potissimum esse bona opera, quibus homo certam reddit salutem suam, & vitam æternam promeretur, videlicet; tribulationem, & persecutionem.

Nemo dubitat illud opus summè meritorium esse apud Deum, cui Deus certè & infallibiliter suam consolationem promittit. Eiusmodi autem est tribulatio attestante Redemptore nostro: Mat. 5. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Ergo ò æterna Sapientia, iustus est tanti momenti, vt ei æterna beatitudo, cælestis consolatio debeat? Equidem ita est; si fiat ex amore Dei & proximi: qui enim lugent eò præcisè, quod non honorantur in mundo, aut damnum rerum temporalium, aut impotentiam vindictæ, aut amissionem charorum subeant, si non beati.

Iacobus 2.

Bona opera non ex se, sed ex meritis Christi merentur vitam æternam.

1. Cor. 3.

Matth. 15.

Rom. 4.

Galat. 5.

2. Petri 1.

Matth. 5.

ti, sed miserrimi, euadunt. At verò qui grauiſſima quæque tolerando, lugent ex amore Dei, ſua atque proximi peccata, deſcendendo, his certè promittitur futura beatitudo. Vt exponit Chromatius in citatum Euangelij locum. Beatos, inquit, Chriſtus ſignificat eos, qui aut propria commiſſa peccata, iugis lachrymarum ſtetu expiare contendunt, aut qui pro legum affectu iniquitatem ſeculi, aut peccantium delicta lugere non deſinunt. Comprobat Carthufianus. Beati, inquit, qui lugent propria, vel proximorum peccata deſcendendo, & ad patriam ſuſpirando; vel Chriſto paſſo ac crucifixo compatiendo cordialiter. Vultis Catholici mei cæleſtem conſolationem? quidquid aduerſi vobis euenit, id ex amore Dei libenter & patienter ſuſtinetis, veſtrâ culpâ id eueniſſe agnoſcentes. Lugete non amiſſas fortunas, quæ facile reuocari poſſunt; nam & Iob omnibus ſpoliatus, nudus in ſterquilinio iacuit; & tamen exiguo tempore omnium affluentiffimus euasit. Sed lugete Deum amiſſum, ſine quo nulla ſpes ſalutis; lugete pro Chriſto crucifixo, cuius inaccessa maiestas, nunc iniuriatur, & impudentiſſimè offendiſſe ab inſaniente mundo. Nam in hoc luctu tota hominis Chriſtiani includitur perfectio: qui enim Chriſtum crucifixum luget, is ſua plorat peccata, contra ipſum commiſſa, & aliena, ita, vt præ dolore cor eius ſcindatur. & quia timet offenſam, de incolatu huius vitæ triſtatur, atque præ Chriſti deſiderio & amore, vitam hanc accipit in mortem, ſemper pro altera, cum pœnitente Dauide ſuſpirans. Pſalmo. 41. *Fuerunt lachrymæ meæ panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, ubi eſt Deus tuus.* Quasi in perſona pœnitentis Chriſtiani, Chriſtum crucifixum euidentiſſe alloqueretur: ubi eſt, videlicet; pro peccatis meis? in cruce. Vbi eſt ob iuſtificationem noſtram totus noſter? in ſede æterni Patris. & tamen ſpernitur, crucifigitur quotidie ſine intermiſſione. Quid ergo? nonne hoc omni lachrymarum oceano dignum? Profectò lugendum nobis eſt, ſi Deum placatum nobis reddere volumus, & ita lugendum, vt cor noſtrum nullam mundi conſolationem, admittat. Sic lugebat Dauid Pſalmo. 26. *Renuit conſolari anima mea, & ideo meruit conſolari à Deo, vt ibidem ſtatim proteſtatur. Memor ſui Dei & delectatus ſum.*

Sed quomodò in luctu Deus ſuos fideles habere vult, cum eum Spiritus Sanctus per Salomonem ſummopere culpet. Prouerb. 17. *Animus, inquit, gaudens, etatem floridam facit, ſpiritus triſtis exſecat oſſa.* Quod magis adhuc elucidat Eccl. 30. *Triſtitiam*

longè expelle à te: multos enim occidit triſtitia, & non eſt viſita in ea. Si ergò Spiritus Sanctus, ſic triſtitiam reprehendit, quomodò per eam homo, cæleſtem conſolationem, & beatitudinem mereri poteſt? verum hinc Spiritus Sanctus culpam triſtitiam mundanam; non verò eam, quæ ex amore erga Deum ſuſcipitur: quia hæc annexam habet iucunditatem, vt aduertit Ianſenius, cap. 39. Corint. 1. *Luctus, inquit, quem Deus beatificat, ſuam habet coniunctam, aut comitem mentis hilaritatem, ſuper antem omnem ſenſum, omnemq; ſermonem.* Quod non quilibet poteſt agnoſcere, niſi cuius mens totaliter igne charitatis diuinæ æſtuat. teſte D. Athanaſio de Virginitate, de fructu lachrymarum, ubi ſic dicit: *Sed non omnes habent gratiam iſtam lachrymarum, ſed ille duntaxat, qui mentem ſuam atollunt, qui terreſtrium obliſcuntur, qui carni curam non gerunt, qui ignorant proſus an ſit mundum.* Talem triſtitiam petijt à Deo Propheta Pſalm. 25. *Proba me Domine & tenta me, vt renes meos, & cor meum.* Et cur tam vehementem probationem expetat? reſpondet ibidem: *Quoniam miſericordia tua ante oculos meos eſt.* Scilicet; optimè ſciebat Dauid, quòd vera amicitia non liſtat in ſolâ fide, ſed experientiam quærat, ideo vt ſe probaret eſſe amantem Dei, voluit, vt Deus ſuam fidelitatem, per tentationem, probaret. Hæc eſt cauſa Catholici mei, cur vos Deus tam longo tempore in graui tribulatione detineat, conſolationem cælo ſuſpenſam tardans, vt experiatur an illum verè ametis, an adhuc in eius amicitia minimè his calamitatibus fracti, perſiſtis: quia vera amicitia experimentum quærit, probante id Philoſopho 7. *Moralium capite. 4. Quod ex ſacris literis luculenter deduco.*

Descenderat cæleſtis Sponſus in hortum. Cantic. 6. *Descendi inquit, in locum meum, vt viderem poma conuallium: quali diceret: Abij in hortum meum, vt aſpectu, & viſu arborum oblectarer, & virentium foliorum pulchritudine, ſenſus meos paſcerem, ſimulque viderem, num fertiliorem, fructuum copiam promitterent, cum iam tempus æſtatis inſtaret. Et maximè conieci oculos in arbores nucum, num fructibus abundarent. Hortus nucum Catholici mei, Eccleſiam Sanctam, cuiusque fideles nobis repræſentat, quorum fructus præſtolatur cæleſtis ille Paterfamilias: quia hunc hortum ſua paſſione plantauit, excoluit doctrinâ Euangelicâ, & aquis ſue diuinæ gratiæ abundè irrigauit. Sed quid oro cauſa, quòd Sponſus cæleſtis nos fideles comparat arbori nucum, cuius fru-*

Triſtitia mundana culpabilis

Ianſenius

2. Athanaſio

Pſalm. 25

Ibidem

In amicitia neceſſarium experimentum

Cantic. 52

Chriſti delectatio arbori nucum comparatur

ſus fructus neque odorem, neque vllum ſaporem emittit. Nonne melius illos aſſimilaſſet alijs fructibus, qui ſunt viſui gratiores, olfactui ſuauiores, & guſtui ſapidiores. Cæterum optimam huius myſticæ comparationis cauſam aſſert Rabbi Salomon: *Quia, inquit, nux tota lignea eſt, nec, quæ d. in medio eius ſit, ante nodum, quàm eam frangas: tunc enim reperitur plena nucleus edilibus.* Quali diceret: qui nucleum de nuce edere vult, frangat nucem oportet: ita planè in hominibus Chriſtianiſ, non agnoſcitur virtus & probitas vitæ, niſi experimento & occasione patiendi probentur, quia tribulatio eſt magna ſanctitatis occultæ emundatrix, & via ad ſummam perfectionem. Rem exemplis illuſtro: niſi inter Romanos & Carthagenſes, ſanguinolenta bella fuiſſent exorta, nullos Roma habuiſſet Cæſares, Hannibales aut Pompeios. Niſi in mari obſtarent periculoſæ nauigationes, ſcylla, charybdes, rupes, tempeſtates, & piratæ, nuſquam dexteritas naucleri dignoſceretur. Niſi verſus cælos aſſurgerent tenebræ, nuſquam lux adeò grata oculis foret, neque tam formoſa ſtellarum pulchritudo appareret. Sic planè niſi tyrannos mundas peperiſſet, nullos Eccleſia Martyres habuiſſet. Vt ergo virtus Chriſti fidelium, conſtans cum Deo, & perpetua voluntas, amor & timor Dei inuariabilis, veraque probitas mundo innoſceat, ideo Deus permittit tribulationes, vt eius fideles tanquam nucs conterantur, quò magis eorum humilitas, modestia, & conſtantia in aduerſis eluceſcant.

Ne verò in deſperationem quempiam agat immenſa tribulatio, præſtat nobis ſuo exemplo ipſe Dux & Author Chriſtus Ieſus. Fatentur omnes Theologi, ſufficienciſſima fuiſſe Chriſti miracula, ad comprobendam eius diuinitatem. Vira enim eius adeò fuit integra & immaculata, opera eius tam ſancta, vt magis diuinitatem; quàm humanitatem redolerent. Et nihilominus Redemptor noſter, poſtquam lauſiſſet pedes diſcipulorum ſuorum, & Sacramentum Eucharistiæ inſtituiſſet, pro coronide adiecit: *vt agnoſcat mundus; qui ſic facio. Surgite eamque hinc Ioan: 14. Scrutemini myſterium, quò pergebat, vel ad quem locum properabat? Reſpondet Rupertus Abbas, quòd ad hortum Gerthemani. Cur autem illuc introierit? Reſpondet idem Rupertus, quia ſciebat eum & Iudas, qui tradidit eum. Quali diceret, cauſa huius profectionis, & tantæ accelerationis*

fuit, quia Iudas ſciebat, ſe Chriſtum in eo loco certò certius reperturum. Feſtinabat ergo ſaluator ad locum tribulationis, in quo à Iuda proditore debuit Iudæis tradi, vt exemplum daret, ſuis fidelibus, quomodò prompti & parati eſſe debeant ad ſufferendas tribulationes. Si enim Chriſtus, nonniſi per tribulationem intrauit in gloriam, iure hæreditario ſibi d. bitam, atteſtante ſacro eloquio: *Nonne ſic oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in gloriam ſuam.* & homo certè non aliter beatitudinem æternam promereri poteſt, niſi per tribulationes. Ex quo manifeſtum eſt, tribulationem ex amore Dei patienter ſuſceptam, eſſe opus meritorium vitæ æternæ. *Quia, beati qui lugent, quoniam ipſi: conſolabuntur.*

Verum, & perſecutio ducit hominem ad cæleſtem patriam. Cuius rei pulchram habemus figuram, Genef. 3. *Vbi deturbato homine à paradifi regno; Collocauit Dominus Cherubim ante paradifum, & flammeum gladium.* Quorſum hoc? num forſan, vt omnino hominibus introitum regni occluderet? minime: Quippè vult omnes ſaluos fieri, & ſecum in cæleſti patriâ, regnare, ſed vt myſticè exulibus hominibus innueretur, nonniſi per grauiffimas perſecutiones, aditum ſibi ad cæleſtia regna parandum eſſe: vnde merito Diuus Iſidorus aſſertit, hominem ad regnum paradifi conuerſendum per ſtrameam flammeam verſatilem, ad eſſe: *per tribulationes & perſecutiones corporales vrentes.* Quid purius fuit innocente Abele? & tamen is ad regnum ingreſſurus à Caino interficitur: Quia videlicet, ita neceſſaria eſt ad regni aſſecutionem, perſecutio, vt in hominum penuriâ, quaſi neceſſum fuerit fratrem permitti in fratrem inſurrexiſſe. Genef. 4. *Conſurrexit Cain aduerſus fratrem ſuum.* In quem locum Sanctus Bernardus Sermo: 27- ita diſcurrit: *Ex ea tempore inuenerat eſſe, vt mali inſurgant in bonos, & opprimant eos. Quod ſi ab inſeſtione ceſſare noluerint iniqui patienter tolerant eos iuſti, audientes Dominum dicentem: Beati qui perſecutionem patiuntur, quoniam ipſorum eſt regnum celorum.* Non ſunt itaque apti regno cæleſti, qui fugitant tribulationum & perſecutionum tolerantiam; quia & latro cruci hærens, non aliter promiſſionem paradifi obtinuit, niſi quòd æquò animo ſummos illos cruciatus perferret. Hinc Sanctus Bernardus? *Eſt, inquit, tribulatio præſens via gloriæ, via regni ſecondum quòd clamat latro de cruce: Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum: euntem enim vidit in regnum Ieſu M. Quali diceret: Quia vidit Ieſum tribulationum.*

Lucæ 24

Gen. 3

Iſidorus

2. Gen. 4

2. Bernardus

Idem

kk

vi2

viā in regnum properare, sc. etiam in eadē viā contemplans, ad regnum admitti postulabat. Petijt ergo & ipse. concludit Sanctus Doctor. Quasi ex vi consequentiz in regnum peruenit.

Stupebit quispiam, quid sit, quod cum mater filijs Zebedæi regnum cœlestes Christo postulasset, Christus responderet, *Non est meum dare vobis regnum* Matth. 20.

Matt. 10. An non Dei Filio concessum est à Patre,

S. Bañier
Seleucus,

Persecu-
tiones, &
tribula-
tiones
Deus ad
purgando
fideles in

Pfal. 43

**Symna-
chus.**

E. Ambro

Persecution
in
Fidelibus
paul pre
sup.

Marzulli

Atque ex his facile conijcite, Deum, dum gravissimis persecutionibus suum populum affligit, id eò fine præstare, ut fideles purget, & cælestibus suis consolationibus idoneos reddat. Sic decantatur Regius Vates; Psalmo 43. *Dedisti, inquit, nos, tanquam oves escarum, & in gentibus disperdisti nos. Symmachus verò & Aquila transferunt; Et in gentibus ventilasti nos. Super quam translationem ingeniosè argumentatur D. Ambrosius. Sicut ait, tritum, si ventilatur, & à palea separatur, mundum est; si autem ventilatum non fuerit, mundum esse non poterit: sed est palea concretum, atq; permixtum; illi enim homo, nisi temptationibus fuerit ventilatus, fragilis quæ veluti palea, à se non potest separare. Et hæc est differentia inter Catholicos, ac infideles, quòd hi, dum persecutionem sustinent, velut paleæ inutiles manent; illi verò persecutionibus attriti, in selectum tritum mutantur. Auctore Tertulliano. lib. de fuga in persecutione cap. i. Domini iudicium, inquit, est persecutio, per quam qui aut probatus, aut reprobatus inducitur. Hæc est palea illa, quæ & nunc dominicam aream purgat, Ecclesiam scilicet; confusam acervum euentilans; frumentum Martyrum, & paleas negatorum. Hoc*

ipsemque Deus palam edocet: Zachariæ 13.
Vram, inquit, eos sunt vrut argentum, & pro- Zachar. 13.
habeo eos, sicut probatur aurum. Quis ignorat,
quid inter tænum aurumque intersit? il-
lud in igne consumitur; hoc inter flam-
mas clariùs splendet. Ita fideles (inquit Tertullianus citatus capite 3.) cum ex-
rimur persecutionis ardore, tunc probamur de fidei
renore: hæc erunt ignea iacula Diaboli, per quæ fi-
dei testis, & consilatio administratur. Ne verò ar-
duum sit, patienter omnes aduersitates su-
stinere, auscultate, quanta emolumenta
ex persecutionibus oriantur. Diu exula-
uit à patriâ Iacobus, non exiguis seruitu-
tis laboribus oppressus; sed reuersus tan-
dem de exilio, opulenta fratri suo munera
præmisit. Genes. 32. Ep. ut opes ex-
inopia consequuntur. Si Iosepho nulla
fuisset iniuria illata, in domo patriæ mini-
mus, aut certe minimo proximus mansisset.
Quia verò iniuria accessit, ad aulam
Ægyptiacam maximus euasit, & ex igno-
minia gloriam comparauit. Genes. 37. &
41. Ecce constitutus es super vniuersam terram Ægypti.

Gen. 22

Gen. 774
E 41.

Hair 47

Quid plura? Ecclesia Sancta nusquam
ad tantam deuenisset fecunditatem, nisi
maximis persecutionibus agitata. Sic de
regno Christi, quod est Ecclesia, loquitur
Deus Isaia 41. Ego posui te quasi plastrum, tri-
turans nequum, habens nostra seruientia: triturabu-
mones, & comminues, & colles quasi puluerem po-
nes. Quia, ut plastrum terendo frumen-
tum, purgat; ita & regnum Christi euer-
tendo idololatriam, gentes ad fidem conuer-
tit. Et licet cetera mundi regna, aduer-
sus Christi regnum conspirent, sibi tamen
potius; quam illi afferunt nocumentum.
Hinc olim Deus per Prophetam Zacha-
riae 12. Ego, inquit, ponam ierusalem super lu-
minare et apule omnibus populus in circuitu. Quasi
diceret: efficiam, ut oppugnatores Eccle-
siae similes ebrijs euadant, qui dum stabilia
nutare putant, ipsi soli instabiles oberrant.
Sic Vatabilis ex Hebraeo legit: *Ponam Ie-
rusalem calicem veneni.* Et statim concludit:
Qui, inquit, Ecclesiam persequuntur, moriuntur: ve-
qui exhausto poculo veneni derepente cadunt. Quid
enim possunt moliri aduersus Christum,
Dominum omnia regna mundi, cum in
eius manu omnia includantur. Abacuc. 3.
Cornua in manibus eius. hoc est; regna, quae
per cornua significantur. Sicut enim *cor-*
regu in manu Dei: Prouerb. 21. *na & regna,* in-
quit D. Hieronymus. Hinc regna infide-
lium, contra Christi fideles, gentem san-
ctam, populum acquisitionis, saepius con-
spirantia, & furtiuo impetu irruentia cito
corrunt, quia Deus fortis & robustus stat
a partibus populi, quem suo sanguine ac-
quisiuit.

Psalm. 74. quishuit, iuxta illud Psal. 74. Omnia cornua peccatorum confringam. Et exaltabuntur cornua iusti. Vbi Galatinus lib. 9. de arcanis cap. 14. ex doctrina veterum Hebræorum, per ista cornua, intelligit decem Israëlitiçi populi munimenta, longe maxima, quibus illud regnum miserabiliter detruncatum tandem periit, vt regnum Christi sublimaretur, & ex illorum ruina celsius erigetur. Fuerunt autem illa cornua, Patriarchæ, Prophetæ, Indices, Reges, Sacerdotes, Leuitæ, Lex, Templum, Hierosolyma, Messias: quibus omnibus mutilatum regnum Israëliticum exaruit. Cæterùm non abs re censuerim ego, per cornua intelligi debere, omnes Hæreses, quæ mutua coniuratione, regna Christiana sæpiùs impetunt, licet semper irritò conatu. Quemadmodùm, hæc temporibus luculenter vidimus. Insurrexerat perfidia Suetica, gens hæretica, Deo inimicissima, Christo eiusq; Reipub. odiosa, vtriusque fidel. scilicet diuinæ & humanæ expers. Insurrexerat inquam contra regnum Poloniæ, hæreditariam Christi portionem, & propriam sanctorum eius terram, accito in suum consortium confederatorum quorumuis satellitio; sed dùm superbè ante victoriam caperet triumphum, cum summo dedecore victa, & compedibus victa est, ne amplius eò audaciz proflire audeat, & addiscat non esse sapientiam, non esse consiliu.

um, non esse robur aduersus Christum,
eiusque fidem & Religionem sanctam.

Nemini reuera affla columba de caelo
cadit; nemini quoque sine labore requi-
es, sine tribulatione consolatio, sine per-
secutione pax à Deo conceditur. Et li-
cet graue videatur esse, persecutionem pa-
tis; recordatio tamen æterna beatitudi-
nis, quam nobis pro laborum tolerantiâ
Deus promisit, omnem huiusmodi amari-
tudinem, dulcem reddit. Et profecto, si
propter terrena bona, gratia quæque fa-
cile sustinemus; cur propter æterna non
æquo animo longè maiora perferamus? Ut
elegantè dixerit sanctus Chrysostho-
mus homil. xi. in Ioannem. *Quod sicut in
hac vita, ut splendidas nobis domos comparemus, ma-
gnam pecuniarum vim ædificando sumimus anxii;
confidera qui nobis subeunt sine labores, ut clarissi-
mam domum in caelo ædificemus.* Igitur Catho-
lici mei, ne concidatis animo in tantis ve-
stris afflictionibus, sed ostendite vos genui-
nos Dei Filios, fideles Christi amicos, à
quo vos neque fames, neque bella, ne-
que tormenta separare debent, &
quanto magis vos aduersa pre-
munt, tanto fortius sustine-
te, ut & hic in terris con-
solari, & in caelis
premio æterno
affici merea-
mini.

1. Chryse

Ador, 54

3. ChryC

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. *Matthæi.* 5.

*Homini temporaneas tribulationes pro nomine & honore Dei,
voluntariè & libenter toleranti, gloria aeterna in
caelis promittitur.*

Nouum quid, & inauditum hodie Saluator noster proponit nobis, dum in continuis persecutionibus, inauditis aduersitatibus, & supra modum increbrescentibus iam malis. nos & mente & corpore gaudere iubet. Verbum enim *gaudete*, mentis letitiam indicat; vox autem. *exultate*, corporis hilaritatem signat. Vt exponit Hugo inquitens : *Gaudete*, hoc est, mente, illa de, quæ tribulationem patimini, quasi desiderabilis & iucunda : & *exultate*, hoc est, corpore propter exemplum, gaudium exterioris ostendite. Ita, vt Rabanus in hoc loco, considerans, quomodo ad talem statum deuen-

nire possumus, vt in contumelijs opprobrijs, & grauissimis infortunijs non tristemur, rem quasi impossibilem proclamet? Nescio ait, qui nostrum hoc implere possit, vs laetetur opprobrijs fama nostra, & nos in Domino exultemus. Sed duo nos potentissimè ad implendam hanc persuasionem Christi mouent: imprimis, exemplum Apostolorum, de quibus dicitur, Actor. 5. Esu casti, ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt contumeliam pati pro nomine IESV. Quod considerans S. Chrysosthomus homil. 23. in Genes. dicit: *Tametsi flagella non gaudij sint occasiones, sed tristitiæ & maroris: nihilominus* flagella

Kk 2

flagella propter Deum, & causa propter quam flagellabantur, gaudium eu pariebatur. Hinc merito loquebatur Moyses ad populum Israel, Deut. 8. Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum manna. Vbi ex fame satietas tam cito consecuta est, et ieiunium cum conuiuio simul esse videretur: quemadmodum discurret Philo in citatum locum, lib. 2. allegor. Afflictio inquit ista propitiatio est: quoties enim spoliamur iucunda rebus, Deum propitium sentimus. Hoc expertus D. Paulus, tantam in laboribus consolationem sentiebat, ut non solum ipse repleteretur gaudio, sed etiam in alios effunderet. Qui consolatur inquit, nos in omni tribulatione nostra, ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. 2. Corint. 1. Super quem locum S. Chrysostomus homil. 12. Beatus inquit Paulus, cum videret, quasi nimis cumulos, tentationes quotidie ingruentes, non aliter, quam si in medio paradisi vixisset, ita gaudebat, gestiebatque, quasi miseriarum abyssus, illi redderetur deliciarum paradysus. Et profecto necesse est, ut iustis in hac vita proponatur tribulationis calix, quia alias delinquerent esse iusti, ut probat Apostolus Hebr. 12. Si extra disciplinam esset (hoc est extra tribulationem) ergo adulteri, & non filij esset. hoc est adulterini. Mouet nos praeterea ad gaudium & exultationem, inter mundi persecutiones, quia fructus tribulationis pro Christo, eiusque glorioso nomine tolerata, procedit ex singulari ipsius gratia, tanta siquidem homines interius perfunduntur Spiritus Sancti gratia, ac laetitia, in medijs tribulationum flammis, ut mente excedentes tripudient, non solum ob spem gloriae ex sufferentia passionum, sed ob ipsasmet passiones, propter Christum toleratas. Gloriamur in spe filiorum gloriae Dei, non solum autem, sed & in tribulationibus, ait Apostolus Rom. 5. An non magna Dei gratia, qui in summis angustijs, ad confortandum nos praesens accurrit. Praestat in tribulationibus suam nobis praesentiam, et afflictiones mitescant, dicit S. Ambrosius libro de mansionibus. An non specialis Dei nostri gratia, qui pro exiguis & momentaneis tribulationibus, ineffabile nobis pollicetur premium. Merces vestra copiosa est in caelis. In quibus verbis, non temporaneam Deus promittit homini remunerationem, sed aeternam, suae indignum reputans Maiestatem, passionibus pro eo toleratis, temporaneis & non aeternis bonis vicem rependere. vnde S. Hieronymus hortatur nos: Gaudere ait & exultare debemus, ut merces nostra in caelestibus praeparatur. De qua copiosa mercede hodie nam concionem instituo.

Cum Deus Abrahamum traheret ad fidele suum obsequium, ne in casum eius labor abiret, de premio cum Domino Deo disceptabat. Gen. 15. Domine Deus, quid dabis mihi. Quid est o Magne Patriarcha Abraham, sat te iam Deus magnis premijs sollicitauit, ut de patria tua egredieris. Egrede de terra tua, faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnifico nomen tuum. Gen. 12. Satis te sua protectione munuit, & prorsus inuidium reddidit: ego protector tuus sum. ita ut fretus hoc singulari diuino praesidio, securus prodire in certamen aduersus quatuor Reges, de nepote tuo Loth, regioneque Pentapoli victores, quos feliciter prosligasti, omnemque praedam eum captiuus reduxisti. Reduxitque omnem substantiam, & Loth fratrem suum cum substantia illius, mulieres quoque & populum. Gen. 14. Sed de maiori adhuc premio cum Deo tu exponit, Domine Deus, quid dabis mihi. Mysterium perpendere, de premio cum Deo exponit Abraham, quia non temporaneum, sed aeternum considerabat. Ita resoluit S. Chrysostomus homil. 3. in 2. Corint. 1. Abraham inquit non cauponabatur Dei bonitatem. Quasi diceret, non erat instar cauponis, aut serui mercenarij, qui suas operas non nisi pro certo pretio collocat, sed omnibus etiam diuitijs se denudare voluit, ut Deo promptius inseruiret, & ideo meruit audire: Ego merces tua magna nimis. Ad hanc Abraham resolutionem, hortatur vnumquemque S. Chrysostomus homil. 1. ad populum Antiochenum: Non latet tibi ait, retributiones & reparationes sed in futuro seculo, omnia praeparata Deus reponit. & ideo non solum dixit mercedem nobis tribuendam esse in caelis, sed addidit copiosam.

Torquet non mediocriter istud Christi effatum ingenia Theologorum, quid per istam mercedem copiosam intelligatur? & responder S. Thomas intelligi ipsum Deum in se, qui vocatur merces magna nimis, seu copiosa respectiue, hoc est, respectu momentanearum nostrarum afflictionum. Ita enim insinuat Apostolus Rom. 8. Existimo, quod non sunt condigne passionibus huius temporis, ad futuram gloriam, quae reuelabitur in nobis. Et multo adhuc clarius id enucleat. 1. ad Corint. 4. id quod in praesenti est momentaneum, & leue tribulationis nostrae supra modum, in sublimitate aeternae gloriae pondus operatur in nobis. Hinc sancti Martyres, laetanter veluti ad epulas, properabant ad passiones, ut hanc copiosam mercedem sibi comparare possent. Multi Ethnicorum ad vanam gloriam, ingentes fortiter sustinere cruciatus, nam apud Lacedaemones fuit sollemnis celebras, flagellatio dicta, in qua iuuenes ad ostentationem vanae gloriae, crudeliter flagellabantur.

In qua ait Tertullianus libro ad Martyres, ante aram quique adolescentes debiles, flagellum affliguntur, astantibus parentibus & propinquis, & ut perseuerent adhortantibus, ornamentum animae & gloria deputatur, maiore quidem titulo, si anima potius cessisset plagis, quam corpus. Si ergo Ethnicorum iuuenes, ita dura patiebantur pro vana gloria, quid nos pati oportet pro vera? qualis noster erit pudor, minus nobiscum Christum esse potentem, quam cum Ethnicis diabolum, & minus posse veram gloriae amorem, quam Ethnicis falsam, dum nos leuia pro Christo subterfugimus, illi pro mundi gloria, grandia quaeque sustinuerunt. Quod peruosè satis pertrahat Tertullianus: Si tantum inquit terrena gloriae licet, de corpore & animae vigore, ut gladium, ignem, crucem, bestias, tormenta contemnant, sub premio laudis humanae, possum dicere mortuae sunt istae passiones, ad consecutionem gloriae celestis, & diuinam mercedem, tanti vitium, quanti verum margaritarum: quae ergo non libentissime tantum pro vera margarita, ad est vera gloria habeat erogare, quantum illi pro falsa.

Apud Ethnicos pro illis crucientis flagellationibus, exigua, idque futura sperabatur gloria; nobis autem Christus pro modicis tribulationibus, praesentem idque aeternam promittit, & ideo non dixit: quoniam merces vestra copiosa erit, sed est in caelo. Ut palam faceret, omnes, quicunque promptos animos ad grandia pro Christo sufferenda exhibent, statim post mortem Martyrij, ad caelum euolatuos. Nec sola magnitudo, ait Caietanus, sed praesentanea, sed statim exhibenda felicitas est. En, quantum ab illis Sanctissimis Patriarchis & Prophetis differimus, illosque per Christi gratiam excedimus, dum illi, & si ingentia passi, quemadmodum Abraham, Isaac, & Iacob; tamen non statim, sed post millia annorum curricula, in caelum introierunt. Beatus Ioannes Baptista, pro zelo veritatis & Christi doctrinae capite plexus, & tamen non statim caelos conscendit, ut docet Caietanus citatus, inquit: Nam nec Ioanni Baptista concessum est hoc gaudium, sed oportuit ipsum, post Martyrium expectare transiitum IESV Christi ad Patrem. At nos, si late, si exultanter, ad similia, imò ad minora resoluimur, statim in caelo nobis merces promittitur. Hoc est illud mysterium, quod Christus non promiserit suis fidelibus copiosam gratiam, sed mercedem, sub ratione debiti, non sub ratione gra-

tiæ. Quod ingeniosè premit Caietanus: Promittitur inquit felicitas aeterna, sub ratione debiti, merces enim non ex gratia datur, sed ex iustitia redditur pro opere, ut intelligamus, ad tantam euictos celsitudinem, incarnati verbi discipulos, ut etiam debita sibi vendemus, aeterna gloriae pramiam. Siquidem ex meritis Christi, ad talem, tantumque eleuamur gradum, ut condigni efficiamur aeternis premijs; debitorumque ipsum constituamus Deum.

Sed in quonam consistat, ista nimis magna & copiosa merces aeternae gloriae, quae nobis pro temporaneis tribulationibus promittitur, edisserant, qui profunda Theologiae arcana scrutantur. Et quidem Scotus in 4. Sent. dist. 49. vult eam consistere in operatione voluntatis, hoc est in actu amoris & charitatis, quem ipse appellat fruitionem, quo quis fruatur de bono Dei, ut est bonum ipsius. Nichilominus mihi videtur verior Sententia S. Thomae, qui docet beatitudinem consistere in operatione intellectus, hoc est, in clara Dei visione, quae Deus intellectui beato fit praesens. Porro ad arripiendam hanc doctrinam, non me mouet nobilitas operationis, cum existimem, formalem nostrae beatitudinis rationem, non esse desumendam ex nobilitate operationis, sed ex illa, quae id, quod est causa beatitudinis, possidemus: cum autem Deus clarè visus, sit nostrae beatitudinis causa, quae iuxta doctrinam S. Thomae 1. 2ae. q. 3. art. 4. pendet ab aliquo extrinseco, nimirum ab obiecto, quod est Deus. dubio procul illud erit formalis nostra beatitudo, seu illa operatio erit nostrae beatitudinis causa, quae tanquam manu quadam, hoc apprehendit obiectum, efficiens, ut illud nos possideamus, coniungitque illud nobis, cum possessio Dei sit, quae facit hominem beatum. Atqui hoc, si attentè scrutari velimus, nulla alia operatio efficit, nisi clara Dei visio, quae cum ex suis principijs habeat hoc, ut faciat obiectum praesens, & coniungat illud cum potentia; inde sequitur, ut clara Dei visio, veluti quadam manu arripiat obiectum, quod est ipse Deus, & videndo illud attrahat ad se, possideat in se, & faciat illud suum, in quo verè consistit nostra beatitudo.

Hanc magnam nimis mercedem, & copiosam, considerans S. Thomas à Villanova, & volens inuestigare, quonam modo acquiratur, dicit: Beatitudo autem capitur, aut emitur, aut liberà donatione acquiritur. Qui hoc fieri potest obsecro? ergo ne Sancti caelum eripuerunt Deo; ut illum clarè intuerentur? Quis enim aude-

ret contendere eam Deo de quo illud
Hebr. 10. pronuntiat Apostolus: *Horrendum est inside-
re in manu Dei. Hinc.* Hebr. 10. Hæc ma-
nus, potentissimum ex omnibus creatu-
ris. Luciferam, cælo detruxit, & æternis
carceribus alligavit. Hæc manus obdura-
tum Regem Egyptiorum Pharaonem,
propter aggrauationem filiorum Israël,
inumeris plagis flagellavit. Hæc manus
Egyptiorum curus, equos, & vniuer-
sum exercitum, rubri maris demersit pro-
fundo. Hæc manus mentem Regis Saul
grauavit, ut gratiam sui conseruatoris re-
pudiasset, & gladium in se suum conuer-
teret, ne captiuus senex viveret, filijs &
regno superstes. Quomodo ergo possibi-
le, ut aliquis cælum rapiat? recurrite,
ad Incarnatam sapientiam, quæ vobis
huius inscrutabilis arcani solutionem ape-
rit. Matt. 11. *A diebus autem Ioannis Baptiste
vsq. nunc, regnum cælorum vim patitur, & violenti
rapiunt illud.* Vbi S. Hilarius & Ambrosius
lib. 3. in Lucam cum Maldonato, per re-
gnum cælorum, intelligunt Ecclesiam,
qui putant per Gentiles vim esse illatam:
quatenus Christum debitum Iudæis, eiulq;
Ecclesiam rapientes, ad se attraxerunt.
S. Hilari. *Vim inquit Hilarius, regnum cælorum patitur,
inferentes, diripiunt illud, quia gloria Israël Pa-
tribus debita, & Prophetis annunciata, a Christo
oblata, fide gentium occupatur. Et rapitur. San-
ctus vero Ambrosius infert, Rapuit a Syna-
goga, inquit, Ecclesia regnum, rapiunt regnum
cælorum. cum Christus a domesticis, id est a Iudæis
denegatur, a gentibus adoratur: rapitur, cum ab
illis repudiatur, & a nobis colitur.* Sanctus au-
tem Cyrillus lib. 2. thesauri cap. 4. per re-
gnum cælorum, intelligit baptismum, &
donum Spiritus Sancti, quod a prædica-
tione Ioannis, multi receperunt, qui di-
cuntur vim inferre, quatenus magno stu-
dio a virijs ad virtutem conuertebantur.
Tandem S. Chrysostomus per Regnum
cælorum, intelligit fidem Christi, sic in-
quirit: *Multi quousque rapiunt, sic enim mani-
festata est, atq; illustris, ut ad ipsam multi cursu
contendant, illam rapuerunt, qui magno studio pro-
perantes Christo adhaerunt.*
Sed præ omnibus scopum veritatis
tetigit Caictanus, qui per regnum cælo-
rum, vitam æternam intelligens, affir-
mat, ideo a diebus Ioannis, & non ante,
illam ab omnibus vim pati, quatenus an-
tea nullus directe, & sic explicitè tende-
bat ad regnum cælorum, fide, peniten-
tiâ, & operibus bonis, sicut a diebus Ioan-
nis, qui explicitè illud prædicavit. Sicut
ergo olim ad obtinendam promissionis
terram, multam vim Iudæi intulerunt va-

rijs nationibus, & Regibus, ita nunc ob
claram prædicationem S. Ioannis, altius
se erigentes homines, quam illis tempo-
ribus, non regno terreno, sed cælesti, vim
per penitentiam inferebant: unde dicitur
Caictanus. *Temporibus prædictum prophetarum,*
promittitur regnum terrenum, & ob illud inse-
rebant vim, a diebus autem Ioannis Baptiste, imo-
pit prædicare, & promittit regnum cælorum, cap-
runtq; homines ex directa intentione ad illud tende-
re, fide, penitentia, & operibus bonis. In quod-
comminatur Ioannes ex hoc, quod fuit prius præ-
dicat, inducens homines ad tendendum directè in
Regnum cælorum.
Et ratio manifestè hoc ipsum osten-
dit: quid est enim vim pati, nisi contra
naturam nati? cælum naturâ suâ postulat
esse super omnia elementa, quia iuxta
Philosophum, est quinta essentia, proin-
de multo maioris perfectionis: quam ele-
mentâ sublunaria: corpori autem, quod
præstantius est, eo nobilior & superior lo-
cus debetur. Reuoluit Scripturam Sa-
cram, & facillè deprehenditis, quia
Deus homini terram pro loco conaturali
assignauit. Ita enim expressè docet Re-
gius vates Psal. 113. *Cælum cali Domino, ter-*
ram autem dedit filiis hominum. Vnde homi-
ni locus infimus assignatus est, quia terra;
sicut ergo lapis in tubili contra natu-
ram detinetur, ita homo dum cælum sibi
vltimè vult vim illi inferre, quia illud ad
se trahit contra naturam eius. Ita resol-
uit S. Augustinus. *An non grandis violentia,*
cum caro cupit esse, ubi Deus est. Quod adhuc
magis illustrat venerabilis Beda inquitens:
grandis præfessio res est, in terra nasci, & cælum
rapere, & quod non possumus per naturam, habe-
mus per virtutem. Vim ergo patitur regnum
cælorum, quia violenti rapiunt illud, non
ferro, non saxo, sed virtutibus, mansue-
tudine, castitate & bonis operibus.
Imò quid dicò, non tantum rapietur,
sed etiam emitur regnum cælorum: quia
illud tanquam venale Christus hominibus
proposuit. Isaia 55. *Omnes sitientes venite ad*
aquas, & qui non habetis argentum, proparate,
emite absq; argento & absq; vlla commutatione.
Vbi declarat Deus, se non aliter homini
datum cælum, nisi mediâ emptione. Si
ergo cælum emere oportet, quomodo si-
ne argento? quomodo sine vlla commu-
tatione? mysterium latet in hoc verbo,
sitientes: per quod voluit Deus declarare,
quod desiderium cælestium, loco pretij
apud illum habeatur. Ita expressè docet
S. Gregorius Nazianzenus oratione 40.
Hoc bonum inquit, solo voluntate pretio tibi emen-
dum proponitur: appetitionem ipsam Deum ingentis
pretij loco habet.

Miseri quondam Israëlita, domesticam de suis puteis aquam, ac pro-
pria de suis arboribus pomâ, pretio com-
parabant. Aquam nostram pecunia bibimus, &
Thren. 5. *quâ nostrâ pretio comparauimus.* Thren. 5. At
vero Christiani cælum ipsum, in quod nul-
lum ius habent, non pretio, sed solo desi-
derio consequuntur. Apocal. 22. *Qui sitit,*
veniat, & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis.
Quasi diceret, si volens & sitiens acce-
dat homo, satis numeratus & pecuniosus
erit ad emendum, quia pro sola siti, tes-
lestes delicia venduntur: unde Christus
Dominus clamabat: *Si quis sitit, veniat ad*
me, & bibat. Ioan. 7. Quasi diceret, non
aliud pretium a te requiro, o miser homo,
pro æternâ gloriâ, nisi solam sitim; ut ex-
ponit S. Chrysostomus homil. 50. in perso-
nâ Christi loquens: *Nemini vim facio, nemi-*
nem traho: sed si quis libens & promptus accedit, si
quis ardet desiderio, hunc ego aduoco. Quod ad-
huc expressè promittit ipsemet Christus
Apoc. 21. *Ego sitienti dabo, de fonte aqua*
vita gratis. Non requirit ergo, ut pecu-
nia ad emendum cælum acquiratur, sed
ardens cor, & verum desiderium sufficit.
Quod admiratus S. Gregorius Nazianze-
nus oratione 40. exclamat: *O ingratum be-*
nignitatis celeritatem: o facilem contrahendi ra-
tionem, hinc bonum solâ voluntate tibi venale pro-
ponitur, cupiditatem ipsam Deus, ingentis pretij
loco habet. Sicut sitis bibere cupientibus potum præ-
bet, cum ab eo beneficium petunt, beneficium affici-
tur: promptus est, liberalis ac munificus, succundus
dat, quam a se accipimus.
Vis o homo cælo potiri, desiderâ il-
lud, & obtinebis, in manu tuâ stat, bo-
nis cælestibus repleri, sitire, & exsaria-
beris: quia magnus Dominus sitit sitiri.
Magna sunt quæ habet, magna quæ dare
potest, & dare vult, pro quibus non ar-
gentum, sed solam sitim requirit. Cuius
rei pulchram figuram video Iosue 15. Axa
filia Caleb, cum arentem terram accepis-
set, præ dolore vehementer sitiebat, lo-
sue 15. *Suprauit ut sedebat in asino, cui Caleb di-*
xit, quid habes, at illa, da mihi benedictionem,
terram Austrialem, & artem, dedisti mihi, vin-
ge & irriguam. Quo pater audito, dedit ei
irriguam, superius & inferius. En, quam
citò Axa ad fertilem hæreditatem perue-
nit, quæ sterilem tantum primò posside-
bat: obtinuit citò, quia vehementer de-
siderauit. Ita planè & nos, obtinebimus
cælum, si verè, si ex animo Deum siti-
mus, quemadmodum fecit Rex David
clamans ad Deum Psal. 62. *Situit in te ani-*
ma mea, quam multipliciter caro mea. Sitiebat
& animâ & corpore Deum, ut in utroque

faciaretur; sicut ibidem statim declarat.
In terra inquit desertâ, inuis & iniquosâ. Sic
in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam,
& gloriam tuam. Super quem locum S. Au-
gustinus ita discursit: *Hæreditatem nobis de-*
dit seipsum Deus, ut ipsam possideamus, & ab ipso
possideamus in æternum, ergo in sancto appareamus
Deo, ut appareat nobis. appareamus illi in sancto
desiderio, ut appareat nobis in potentia, & gloriâ
filij Dei. Ergo ut simpliciter animâ & ca-
ro nostra faceret, in sancto debemus ap-
parere, hoc est, in sancto desiderio, non
desiderantes terrena, sed cælestia, ad
viam omne nostrum restringendo deside-
rium, ad vnam suspirando, vnam tantum
quærendo. Non aurum, non argentum,
requirit a nobis Deus, sed rem exigam,
solum desiderium: & tamen multi hoc
non præstant: quia licet sitim habeant,
non tamen Dei, & ideo æterna non obti-
nent, quia terrena sitiunt.

Non sic suadet Deus. Ecclesiast. 31.
Appropinquat autem ad me indolens, & congregabo
vos in domum discipline, quid adhuc retardatis, &
quid distis, in huius anima vestra sitim vehementer.
Septuaginta autem vertunt: *heu, qui siti-*
tis, venite ad aquam. Quasi condolendo no-
stra miserie & cæritati, qui sitimus, sed
non veras aquas, & ideo semper æstua-
mus, & nunquam adimplemur. Res equi-
dem miserabilis & fletu digna, ut homo
sit in desiderando igneus, in apprehen-
dendo vehemens, & tamen aliud deside-
ret, quam Deum: aliud appetat, quam
cælestia. Heu qui sititis, venite ad aquas,
ad aquas, quas qui biberit, non sitiet ite-
rum, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æ-
ternam. Hæ aquæ sitiendæ sunt, non falsæ,
non lubricæ, non salebrosæ: quia talium
sicim damnat S. Hieronymus Epistolâ 1.
ad Demetr. Virginem. *Considerare pulet in-*
quit, quantum sit feruor in seculo, quâ curâ singula
quæq; studia hominum, quotidie ad perfectiora ne-
tantur, diuitiarum amor expleri nescit, bonorum
cupido insatiabilis est, cælum habetur res finem,
sine fine queruntur, nos cælestes diuitias, immo-
rales honores, præ quadam dissimulatione negligi-
mus, & spirituales diuitias aut ne attingimus qui-
dem, aut si leuiter degustauerimus, continuo nos
putamus esse exsatiatos. Pudor certè est, vi-
dere hominum mundanorum sitim, quam
de rebus corporalibus habent, sed plus
quam pudor est, videre hominum de re-
bus spiritualibus æternis faciaretur, quas
vix attingimus, vix degustamus: & mox
ob satiaretur fastidimus.

Fortè mouentur homines inquit San-
ctus Thomas de Villanouâ, quia beatitudo
etiam liberâ donatione acquirunt, pro-
inde

indè sine labore, sine desiderio celo potiri volunt. Sic latro vna cum Christo cruci appensus, vix tria verba protulit. *Joan. 23. Memento mei Domine. Ioan. 23. Cui respondit Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Quid est o æterne Deus! latro iste, plus quam triginta annis latrocinium exercebat, & pro tribus verbis celo illum donas? ita vt S. Chrysostomus admiratus tantam tuam bonitatem, dicere non vereatur. Latro iste meretur de ligno salutem, & faratur de ligno celum. Imperceptibilia plane sententia: si enim mercatur, quomodo furatur. Excute ipsa nomina: venditio ex sententia. Iuseconsultorum est, quæ transfert dominium ad rem venditam: nam qui emit villam, ipsa eius traditione, statim ius & dominium plenum in eam acquisiuit. Furtum verò, est ablatio rei alienæ invito Domino, si ergo latro mercatus est salutem, quomodo celum furari potuit. Sed ne miremini, vel ipso communi proverbio erecti, quando enim*

viliſſimo pretio aliquid emimus, quasi inventum esse censemus. Quia igitur latro, pro solâ humilitate & ferventi in Christum charitate salutem obrinuit, idè quasi pro nihilo eam obrinuisse censetur. Siquidem nostra opera ex se nullius momenti reputantur, nisi diuinâ graciâ dignificata appareant. Si itaq; & vos Catholici, vultis æternam salutem consequi, cum latrone deuotis animis Christum inuocate. memento nostri Domine, & cum ex fragilitate nostra facile in offensam tuam inclinemur, id deprauate naturæ potius, quam rebel. lionis imputa. Cum autem grauissimæ tribulationes Deo permittente vobis immis. se fuerint, patienter eas pro amore Christi sustinendo, gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est. *in coelis*

DIE COMMEMORATIONIS FIDELIUM DEFUNCTORUM, CONCIO PRIMA

Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei,
quia manus Domini tetigit me. *Iob 9.*

Anima fidelium post mortem, veras purgatorij penas luunt, in satisfactionem peccatorum, in vita commissorum, & per suffragia Ecclesiæ inde citius liberantur.

I homini in Republica libera procreato, ingenuè ad auream educato libertatem, nihil grauius accidere potest, quam iugo seruitutis ceruicem submittere, compedibus stringi, crudeliter torqueri, aut impudenter flagellari. Cuius rei testem luculentissimum produco D. Paulum, qui et si ad omnes cruciatus, patienter tolerandos pro nomine Iesu Christi se paratissimum deuouerat, virgis tamen immaniter cæsus, suæ memor libertatis, exclamauit: *Erui Romanus sum, quem virga cædere non fas est. Quid censebimus de homine Christiano, quem Deus ad auream libertatem, quia ad beatitudinem æternam creauit, imò principem illum omnis libertatis esse voluit, quia posuit eum in manibus con-*

silij sui. An non magis ingemiscere debet, si forsân in tenebroso carcere inclusus, acrius à diuina manu pungatur. cum dicat Propheta Ezechielis 6. *Horrendum est incidere in manus Dei viuentiu. Tres tantum digitorum articulos, eosq; non gladio, non fulmine armatos, sed plumâ & calamo instructos exhibuit quondam Deus, ad perterrendum impium Balthasarem Regem. Danielis 5. In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis, quod spectaculum adeò terruerat Regem, vt exanimis pendè, & saxi instar immobilis hæreret. Tunc (addit Sacer textus) facies Regis commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum, & compages rerum eius soluebantur, & genua eius ad se inuicem collidebantur. Vnum digitum extenderat Deus contra Egyptios obdura-*

tos, & statim demolitus est eos, vt plagam illam ferre non valentes, exclamarent: *Dignus Dei est hic: Chaldeus verò transfert: A facie Dei plaga hæc est. Quid si extendisset manum integram? quæ adeò grauis est, vt ne à tota quidem terra, imò nec à mundo vniuerso sustineri possit, teste Philone. lib. 3. de vita Moysis. Sed eheu iustissimus, ille cunctorum Iudex, qui non nisi digito atrocissima hominum peccata, dum viuunt, punire solet, animas eorum post exolutum naturæ debitum, integrâ manu castigat, dum eas in visceribus terræ inclusas, igne purgatorij per potentiam obedientialem eleuato, ita potenter vrit, vt nullus mundi cruciatus plagam illam exquare valeat. Proinde cum iam sint extra statum merendi, iure in tantis tormentis à nobis subsidium quærunt: *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. Quam tormentorum veritatem, & modum ferendorum suffragiorum paucis illustrabo.**

Impietas hæretica eò dementiæ venit, vt ignem purgatorij pro vanissimo reputent figmento: sed animam cuiuscunque hominis à corpore separatam, aut coelos statim conscendere, aut protinus in inferno demergi assueuerant. Nixi hoc fundamento, quod putent semper remissâ culpâ, simul quoque remitti omnem pœnam, etiam temporariam. Vnde ex his sceleribus, quæ re ipsa patrantur, nullum sequi reatum contendunt, qui non simul cum ipsis per satisfactionem Christi deleatur. Vno actu fidei peccatoribus applicata, vtque suam hanc sententiam verisimilem reddant, primò illam auctoritate Sacre Scripturæ stabiliunt. Nam Ezechielis 33 dicitur. *Impietas impij non nocet ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua: ex quo inferunt, remissâ culpâ, ex toto quoque remitti simul reatum pœnæ. Verùm locus hic scripturæ accipi debet, de nocumento, quod consistit in carentia vitæ spiritalis: non autem de nocumento consistente, in debito alicuius pœnæ temporalis. vel certè loquitur scriptura de nocumento æterno, quod & semper debet pœnitenti remitti, & tale ac tantum est, vt in eius comparatione, nocumentum pœnæ temporalis, nullum censi debeat; quia finiti ad infinitum nulla proportio.*

Secundò, confugiunt ad rationes, in primis. Quia Christus pro nobis infinite satisfecit. Ergò nihil opus est satisfactionibus nostris. Sed quàm debilis sit ista consecutio, perpendant. vtique Christus etiam nobis infinite meruit omnia bona,

& tamen opus est meritis nostris. Quippe voluit Christus, vt infinitus valor satisfactionum & meritorum suorum, non applicaretur nobis, nisi per certa media, puta per pœnalitates, Sacramenta, Indulgentias, &c. vtque per ista media applicaretur nobis in certa mensura, & in ordine ad certos effectus, quos pro suo placito ordinauit. Instant adhuc, quia non potest reatus culpæ æternæ mortali peccato debet, ita remitti vt temporalis fiat. Sed & hic nulla consecutio: Quia enim reatus culpæ mortalis, nusquam dimittitur. sine infusione gratiæ, quæ nullatenus compari potest vllam partem peccati mortalis, idè reatus culpæ mortalis, non potest ita dimitti, vt ex parte maneat. At verò in remissione pœnæ æternæ delicto mortali debet, nulla incompossibilitas occurrit, quin possit in temporaneam commutari.

Cum ergò non semper remissâ culpâ, plenè remittatur. omnis pœna, vt definit Concilium Tridentinum Sessione 6. c. 14. Sed interdum maneat soluenda, imò & ipsa culpa, non ita per pœnitentiam abolitur, vt non illius aliquæ maneat reliquæ, ac macula peccatorum per ignem purgandæ; vt constat ex Davidis exemplo, cui licet Dominus peccatum dimiserat. 2. Reg. 12. *Dominus transiit peccatum tuum;* tamen quia remisso peccato, reliquæ peccati remanserant, orabat Deum David, vt secundum multitudinem miserationum suarum, deleter iniquitatem eius, atque amplius eum lauaret ab iniquitate, & à peccato mundaret. idè ad purgandas hæc peccatorum reliquias, & ad exsoluendas pœnas pro peccatis, pro quibus debita pœnitentia in hoc sæculo peracta non est, necesse est dari ignem purgatorij, per quem purgentur cicatrices & macula peccatorum, priusquam ad illam triumphantem Ecclesiam, quæ est sine macula & ruga, peruenire liceat. Quod in ipsis Sacris literis liquet. *Esaiæ 4. Abluet Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Ierusalem lauabit de medio eius, in spiritu iudicii, & spiritu ardoris. similiter Malachiæ 3. Ecce venit dicit Dominus omnipotens & quis sustinebit diem introitus eius, aut quis ferre poterit, vt aspicat eum: ipse enim quasi ignis conflagrans, & quasi herba fullo-*

rum, & sedebit quasi conflagrans, & emundans argentum, & purgabit filios Leui: & colabit eos quasi aurum & argentum, & erunt Domino offerentes sacrificia iustitia: Ex quibus Scripturæ Sacre locis, rectè Diuus Augustinus colligit, dari purgatorij ignem. lib. 21. de Ciuitate Dei cap. 24. Gregorius libro Dialogo. 4. cap. 39.

Concilium
Trident.

2. Reg. 12

Esaiæ 4.

Malachiæ 3.

S. August.
Gregorius.
Beda.
Bernardus

cap. 39. Beda in cap. 3. Marci. Bernardus Homilia 66. in Cantica. Deus enim ita misericors est, ut simul sit iustus: nec est boni quicquam, quod non remungeretur; neque mali, quod poena aliqua non prosequatur. Proinde verè penitenti remittit totam æternam poenam pro sua misericordia; nihilominus tamen exigit temporalem pro sua iustitia, ne aliquod malum, prorsus impunitum maneat.

Sed ut in Scripturæ documentis tantisper insistamus: an non manifestè purgatorium ignem indicant illa verba Apoc. 5. *Ut in Nomine IESU omne genu flectatur: celestium terrestrium, & inferorum.* Et rursus illa alia, *nemo inuentus est, nec in celo, nec in terra, nec sub terra, qui dignum esset aperire librum.* Cui enim ex his verbis non liquet, scripturam manifestè loqui de eis, quorum in purgatorio delicta expiantur? Nam qui sub terra in gehenna sunt, illi in Nomine IESU genua non flectunt, quem iugiter potius blasphemant. Quod si nondum victas manus porrigit impia heresis, reflectat oculos in veteris testamenti arcana: secundum enim Machabæorum 12. dicitur.

Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur: quis hinc non facile colligit, esse quendam abdita receptacula, in quibus eorum animæ deringuntur, qui cum signo fidei in confessione Christi nominis ex hac vita decesserunt. utique pro his qui sunt in celo, nihil attinet Deum precari, cum iam summam beatitudinem perfruantur: imo potius Deo gratiæ agendæ sunt, qui tantæ beatitudinis eos participes facere dignatus est. Qui verò sunt ad perpetua ignis æterni supplicia destinati: pro ijs superuacanea est omnis oratio, cum in inferno nulla sit redemptio. Si itaque salubris est cogitatio pro defunctis exorare, sequitur omnino dari locum aliquem medium, in quo poenâ quædam temporaria purgentur ijs, qui non prius omni peccati reatu soluti, ex hac vita migraverunt. Quod in ipso mundi exordio ipsemet Deus pulchrè voluit delineare, Gen. 4. ubi legimus, flammeum gladium atque versatilem ante paradisum esse collocatum. Quid obsecro sibi velit iste flammeus gladius? Nisi, quod (ut exponit Rupertus cap. 32. in Genesim.) Quicumque deinceps in paradisum admittendi sunt, eos per examinatorium ignem, transire oporteat. Nam Sanctus Basilius in exhortatione ad baptismum asserit de hoc gladio, quod ligni vitam custodiat, sitque infidelibus quidem formidandus; credentibus verò propitiis & amantè co-

ruscans. Et cur versatilem fecit illum Dominus? ut scilicet dum fidelem conspexerit, terga ostendat. Hinc Gregorius Nissenus. Non semper inquit, ingredientibus ex adverso cum stantem scriptura demonstrat, sed etiam verti fingit, ut indigni quidem adversus appareant; digni verò versus à tergo existant, expeditum eum aditum patefaciens ad vitam, intra quam illi fiducia certaminum, illasi flammam transgressi penetraverunt. Duo igitur media posuit Deus homini, per quæ iterum in paradisum possit redire: scilicet, baptismum, & purgatorium, ut habetur Psalmo 3. Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium. per aquam scilicet baptismalem, quæ abluuntur peccata, omnisque culpa & poena plenè deletur. Et per ignem nimirum purgatorij, quo reliquæ peccatorum & reatus poenæ temporales exuritur.

Verum hodiè Catholici mei a pertra est aurea porta, dum Ecclesia Sancta pia & laudabili consuetudine, de suo thesauro, suffragia animabus, in illis ignis purgatorij cruciatibus detentis, ferre contendit. Vobis qui templum Dei estis, dans incitamentum, ut & sacrificijs, & ordinationibus, & omni quoquo poteritis modo, afflicti & tædio Dei videndi summè exacerbatis fidelium animabus succurratis, iuxta consilium Sapientis. Ecclesiast. 28. *In requiem mortui requiescere fac memoriam eorum, & consolare eum in exitu spiritus ejus.* Hoc à vobis imprimis exigit ipsa naturæ similitudo, quæ est primaria causa dilectionis, Ethicorum 3. & Eccl. 13. *Omne animal diligit sibi simile.* Propter hanc naturæ similitudinem ipsemet Christus, tempore acerbissimæ passionis, pro suis crucifigentibus, æternum Patrem oravit: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Quid vos? quorum forsitan Parentes, aliorum benefactores, ceterorum amici & cognati; gravissimis post decessum, huius vitæ torquentur cruciatibus, si eorum beneficia, merita, consanguinitas, minimè vos movent; movebit ipsa saltem naturæ similitudo, ad ferventissime pro illis Deum orandum, cum (teste Diuo Ambrosio) nihil sit tam pius, quam naturam imitare. Hac saltem similitudinis spe freti defuncti, clamant hodiè singuli ad nos, illud Psal. mi 141. *Educ de custodia animam meam.* Sanctus verò Augustinus legit, *de carcere.* Et quis oro carcer est? mundum hunc temporaneum aliqui opinantur: cum enim extra hunc mundum, requiem nobis pollicetur sit Deus, idè rectè non nemò clamat ad Deum: *Educ de carcere mundi animam meam.* in quo omnia vanitas, ubi corruptela carnis, & pressura, & tentationes, carcer no-

Gregorius
Nissenus.

Homo per
baptismum
& purga-
torium in
paradisum
revertitur.

Psal. 3.

Eccl. 28.

Ethicorum
3. Eccl. 13.

Animas
defunctorum
propter
naturæ
similitudinem
imitare de-
bemus.

S. Ambrosius

Psal. 141.

S. Augustinus

cer nobis perpetuus sunt. Quidam putant carcerè hunc esse corpore hoc mortale: quia hoc aggruat animam. Sed & ista opinio vacillat aliquantum. Quid enim magnum postulatur, ut anima de corpore educatur? Nonne latronum animæ & sceleratorum. exeunt de corpore, & ducuntur in poenas gravissimas? Quid magnum postulatur, educ de corpore animam meam, cum siue serò, siue citò, necesse sit hinc exire? sit homo iustus; si tamen mori festinat, non habet charitatem. Desiderare quidem hoc debet & concupiscere, sicut Apostolus Philippen. 1. *Cupio dissolvi & esse cum Christo* sed ubi charitas? Audi quid ultra loquitur; *Movere in carne necessarium propter vos.* Verum Sanctus Augustinus super eundem psalmum, per carcerem intelligit angustiam, poenam, dolorem, verbo completat, purgatorij cruciatum. Animæ ergo defunctorum cupiant Ecclesiæ Sanctæ supplicatione, nostris orationibus, de carcere penarum purgatorij educi. Quia quamvis ibi spem salutis obtinendæ habeant, nimirum tamen torquentur & cruciantur.

Exigunt præterea à vobis animæ fidelium defunctorum hodiè, singulate subsidium, propter boni proprii considerationem. Quicquid enim devotionis, aliorumque pietatis operum impendimus defunctis, totam id in nostrum quoque credit emolumentum, teste Diuo Ambrosio libro de officijs. *Omne inquit quod defunctis causa pietatis impenditur, ad nostram tandem meritum transmutatur.* Quia dicit Sacer textus Apoc. 14. *Opera illorum sequentur illos.* quasi diceret: qualem vos hic curam animarum in purgatorio afflictarum geritis, talem & postea post vestrum decessum gerent. Quod enim potest esse maius meritum, quam pro alienis peccatis & poenis Deum precari? Agnovit hoc perbellè Prophetæ Sanctus, Psal. 129. inquit: *De profundo clamavi ad te Domine, exaudi vocem meam.* Tenet graue profundum animas post decessum vitæ huius temporaneæ, quæ antequam dies ultima veniret, pro commissis criminibus non satisfecerunt, ideoque clamant de hoc profundo ea spe erectæ, quia qui venit solvere peccata, dedit spem etiam in profundo purgatorij positæ. Clamant inquam hodiè ea voce: *Si iniquitates observaveris Domine, quis sustinebit.* Excitetur hac miserabili voce homo Christianus, & circumspectat se, erutinet vitam suam, scrutetur cogitationes & opera: & videbit se undique flagitijs & facinoribus cooperitum. Quocumque respexerit, nihil in se bonum inueniet, nihil sibi iusti-

tiæ serenum poterit occurrere. Et cum tanta, tamque peccata multa, tot cateruas scelerum suorum, undique viderit, tanquam expauescens clamet: *Si iniquitates observaveris Domine, quis sustinebit?* Videbit enim homo si hæc mente sua attentius contempletur, totam propè vitam humanam circumscriptam atrocissimis peccatis, accusari omnes conscientias cogitationibus suis, non inueniri cor castum, præsumens de sua iustitia; si ergò cor castum inueniri non potest, quod præsumat de sua iustitia, præsumat omnium commune de misericordia Dei, & dicat, *dele Domine iniquitates nostras;* & animas igne purgatorij adustas rore tuæ dulcedinis, & suavissimæ beatitudinis refrigera.

Exigunt tandem à nobis hodiè subsidium defunctorum animæ, ratione debiti: quia lex diuina iubet etiam inimicos diligere Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, & benedicite his, qui vos oderunt;* si inimicos iubemur diligere, qui nos persecuti sunt: à quibus multa interdum patimur damna: quanto magis pietatis obsequium ijs debemus impendere, qui cum viuerent, beneficentiæ, aut amicitia, aut naturæ saltem vinculo nobis colligati fuere. Post mortem verò in purgatorio, tam atrociter, cruciantur, et nulla hominum tyrannis, æqualia tormenta possit excogitare, quem admodum docet Diuus Augustinus, libro de vera & falsa penitentia. *Hic autem in-*

quit ignis, quamvis æternus non sit; immo tamen modo est grauis: excedit omnem poenam, quam passus est unquam aliquis in hac vita. Porro quatuor modis animas in his cruciatibus decimas iuuamus, & ex illis liberamus. Primò, per sacrificium: ut innuit Prophetæ Psalmo 129. *Quia inquit apud te propitiatio est;* scilicet; sacrificium tibi acceptum: propter quod tu minuis poenas animabus. Et libro ad Volusianum: *Fideles inquit Sacer-*

dotes, in Ecclesia defunctis carnem Christi transmittentes, & sanguinem, totam Christianarum animarum extinguunt miseriam, & dolorem. Secundo, iuuamus animas deuotâ supplicatione, teste Diuo Ambrosio libro præfationum, qui dicit: *Sæpe enim defuncti; amicorum suorum temporalis suffragio, in omni suo ere-*

cti supplicio, mutuo præsentantur conspectui diuino. Tertiò, iuuantur animæ largitione elemosynæ, ut Author est Vincentius in Speculo historię libro 25. de Papa Benedicto, qui post decessum apparuit Ioanni Portuensi Episcopo, seq; gravissimis poenis torqueri asseruit, seq; à poenis per Odilonem Cluniacensis Ordinis Abbatem liberari posse. Tum Ioannes Episcopus, statim magnas elemo-

Hudo de
Sancto Vi-
cto.

eleemosynas, pro anima ipsius elargiri cepit, cumque per hoc liberavit. Quarto, succurrimus animabus per ieiuniū, ut docet Hugo de Sancto Victore. Dolor inquit, qui pro releuandis animabus assumitur, in dulce ipsius solatium diuinitus transmutatur. Cuius rei exemplū nobis præbuit Rex David 2. Reg. 1. ubi dicit Sacer texrus, quod mortuo Saul, & filio eius Ionatā in bello occiso, ieiunauit David cum omnibus, qui cum eo erant, usque ad vesperam.

Proinde & nos, cum Sancta Mater, Ecclesia, supplicationes ad Deum pro mortuis fundat, feramus animabus eorum subsidium per sacratissima sacrificia, per humiles & deuotas orationes, per eleemosynas, per ieiunia: ut & nos ubi naturæ debitum exoluimus, eiusmodi adiutores sentiamus, A. men.

*

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Mortuo ne prohibeas gratiam? Ecclesiast. 7.

Anima defunctorum in igne purgatorij detenta, solam gratiam satisfactionis à nobis requirunt.

x. Ioan. 8.

Defuncti
quod si eam
gratiam à
nobis po-
scunt.

Tobias 1.

Ibidem 12.

2. Reg. 13.

Crudelitatem in bestiis ipsa natura damnat; in homine verò Christiano summe detestabilem facit, ad mansuetudinem, pietatem, & charitatem vnum quemque trahens, ut homo homini in necessitatibus compariatur, & pro facultate eisdem subueniat. Imò minuitur Sacra Scriptura auersionem Dei ab homine, qui alienæ miseræ misereri non vult. Ioan. 8. Qui videt fratrem suum necessitatem habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei manet in illo. Celebras hodie pietas Christiana, anniuersariam Defunctorum memoriam, qui duplicem à vobis gratiam poscunt, vnam quoad corpus, alteram quoad animam. Corpori defunctorum debetis sepulturam, tribus de causis: imprimis quia hoc pietatis opus laudatur in Tobia 1. Esurientes, inquit, alebat, nudiss, vestimenta præbebat, & mortuus atq; occisus sepulcrum soluitus exhibebat. Propter quod Angelus Domini alloquitur illum Cap. 17. Quando orabas cum lachrymis, & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium suum, & mortuos abscondebas per diem in domo tua, & nocte sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. Secundò, quia sepultura est testimonium virtutis, pie in Domino morientium; qui enim in secleribus vitam consumunt, ij aut insepulti anibus cali, & bestiis terræ manent, aut certe ignominiosè humantur. Sic protestatur Deus contra inobedientes suis mandatis 3. Regum 13. Non inferetur cadaver tuum in sepulchrum patrum tuorum. Sanctum vix exordium habuit Ioas Rex, sed quia peccaminosum exitum, ideò sepultus quidem est, ut rectis eius vitæ inchoamentis, temporale præmium refunderetur; verum.

non debita sepulturā, in pœnam mali exitus. 2. Paralip. 24. Mortuus est Ioas, & sepelitus cum in ciuitate David, sed non in sepulchro Regum. At verò Iosias Rex, quia & iuste vixit, & sanctè inter mortales esse desijt, regiā sepulturā condecoratus est: 2. Paralip. 35. Mortuus est Iosias & sepulchrum in Mausoleo patrum suorum. Debetis ad extremum sepulturam corporibus defunctorum, propter articulum resurrectionis.

Hac enim de causā Patriarchæ, mandauerunt olim sua corpora sepeliri in terrā promissionis, Genes. 50. Iosephus loquitur: Pater meus adiurauit me dicens: En maior in sepulchro meo, quod sedi mihi, in terrā Chanaan sepelies me. Debetis & alteram gratiam, animabus defunctorum, non iam in celo receptis: cum hæc nullo egeant auxilio: non in infernum detrusis: quia hæc amplius iuari non possunt, sed in pœnis purgatorij detentis, quibus quam hodiè gratiam præstare debeatis, paucis edisserā.

Non aliam ut video gratiam pie animæ, in acerbissimis illis purgatorij cruciatibus, à vobis poscunt, nisi gratiam satisfactionis: cum enim tempus merendi, & de merendi, in instanti mortis finiatur, proinde anima separata à corpore, in illo statu immutabiliter permaneat, aut per obstinationem in malo, ut animæ in inferno damnetur, propter peccatum mortale in hac vitā non deletum: aut per confirmationem in bono, ut animæ defunctorum in gratia decedentium, iuxta illud Ecclesiastici 11. In quemcumq; locum ceciderit arbor, siue ad austrum, siue ad Aquilonem, ibi eternaliter permanebit. Vbi per arborem intelligitur homo: per austrum, gratia: per aquilonem, iniquitas.

Auctore

1. Paral. 24.

Ibidem, 36.

Sepultura
defunctis
debetur
ob arri-
um reur-
rectionis.
Genes. 50.

Eccle. 11.

Die Commemorationis Fidelium Defunctorum.

Anima in-
fectorum in
pœno mor-
tis confir-
mantur in
gratia.Mortui vi-
uis vniuntur
in charitate.Sacrificiū
Missæ de-
fūctis mul-
tū prodest.

2. August.

Ibidem, 36.

Sepultura
defunctis
debetur
ob arri-
um reur-
rectionis.
Genes. 50.

Hieron.

Apostoli
decreuerunt
in sa-
crificiis
comemo-
rationes
defunctorum
facere.

Auctore S. Gregorio, Lib. 12. Moral. c. 3. Hinc animæ iustorum in instanti suæ separationis à corpore, confirmantur in gratia ab ipso Deo immediatè, ita ut iam non possint amplius peccare, nec quidquam mereri, solumque ibi pœnas, nondum in vita mortali exolutas, luant per satisfationem, ideò non valentes iam pro se satisfacere, hanc gratiam satisfationis à vobis hodiè requirunt, ut nimirum compatendo & simul miserendo afflictio illarum statui, velitis eas iuuare per vestram intercessionem, & satisfationem. Quippè suffragia viuorum profunt defunctis, secundum quod nostra intentio refertur in mortuos, & secundum quod ipsi mortui nobis viuicibus vniuntur in charitate.

Et quoniam Sacramentum Eucharistie, maximè ad charitatem spectat; cum sit Sacramentum Ecclesiasticæ vniōis, continens illam, in quo tota Ecclesia vnitur & solidatur, videlicet Christum, ideò, Sacrificium, quod offertur in Missa, velut quidam charitatis origo, plurimum valet ad satisfaciendum pro defunctis. Hoc testatur D. Augustinus tom. 3. lib. Enchiridij Cap. 109. Non est, inquit, negandum, defunctorum animas pietate suorum releuari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, sed eis hæc profunt, qui cum viuerent, ut hæc sibi postea prodesse possent, meruerunt. Eribidem paulò inferius: cum ergo ait sacrificia pro baptisatis defunctis offeruntur, pro valde bonis, gratiarum actiones sunt: pro non valde malis, propitiationes sunt: pro valde malis, etsi nulla sint adiuuamenta mortuorum, qualescunque viuorum consolationes. Quibus autem profunt, aut ad hæc profunt, ut sit plena remissio, aut certe tolerabilior fiat ipsa damnatio. Et tom. 4. lib. de Cura pro mortuis gerenda Cap. 18. Non estimemus, inquit, ad mortuos pro quibus curam gerimus, peruenire, nisi quod pro eis, siue altaris, siue orationum, siue eleemosynarum sacrificijs solemniter supplicamus. Et S. Hieronymus tom. 9. titulo purgatorium, idem asserit, inquiens: sunt tamen qui de leuioribus peccatis, cum quibus obligati defuncti sunt, post mortem possunt absolui: vel pœnis videlicet castigati, vel suorum precibus & eleemosynis, missarumq; celebrationibus. Hinc in veteri testamento laudatur Iudas Machabeus, quod singulari religione motus, pro mortuorum peccatis, non modò preces, sed etiam sacrificium sollicitè & sumptuosè offerri curauerit. Neque enim temere ab ipsis beatis Apostolis, hæc sancita fuerunt ut in tremendis sacrificijs defunctorum commemoratio agatur, nisi quod videant, magnum hinc defunctis lucrum, magnam utilitatem prouenire.

Sed & ipsis exemplis autoritate Ec-

clesiasticā iam approbatis, & receptis id clarè ostendam. In vita S. Gregorij Papæ legimus de Monacho quodam iusto nomine, penes quem iam vitā fundum, tres aurei absconditi reperti fuere, dati à fratre seculari ad emendam sibi vestem, propter quod in sterquilinio iussus est sepeliri. Elapsis verò ab hinc 30. diebus, S. Gregorius cepit misericorditer illi defuncto compati, & subsidium animæ ferre cupiens, accersito monasterij illius Præposito indixit, ut per continuos 30. dies sacrificia pro illo fierent: & ecce trigesimo die, quo iam numerus sacrorum pro illo explebatur, inter profundas noctis tenebras, cuidam fratri nomine Copioso per visum apparuit, interrogatusque quomodo cum illo ageretur, respondit: Nunc vsc malè fui, sed iam modò benè sum: quia hodiè communionem recepi.

Quid dicam de Orationibus, an non hæ plurimum emolumenti defunctis afferunt? cum id apertè præcipiat nobis Scriptura Sacra Iacobi ultimo: Orate inquit, pro inuicem, ut saluemini: multum enim valet precatio iusti assidue. Quid est ad inuicem orare pro defunctis? nisi quod animæ illæ felicissimo beatorum cœtui aggregatæ, & diuinā iam præsentia fruētes, perpetuò quoque pro nobis Deum exorent, compensando beneficium, sibi dum essent in purgatorio, à nobis præstitum. Sic de Ieremia Propheta testatur sacra pagina 2. Machab. 13. cum quo Onias summus Pontifex iam defunctus, Iudæ apparet, cum allocutus est: Hic est ait, qui multum orat pro populo, & vniuersā ciuitate sancta, Ieremias Propheta Dei. Et Apocal. 8. Ascendit fumus incensorum de ordinibus sanctorum, de manu Angelorum Dei. Vbi S. Ioannes palam ostendit, quod Sancti in celo, videntes nostras preces pro defunctis factas, simul quoque pro nobis orent.

Idem docet S. Augustinus tom. 5. lib. 21. de Ciuitate Dei Cap. 24. Pro ijs ait defunctis exauditur Oratio, quorum in Christo regeneratorum, nec vsc, adeò vitā in Corpore malè gesta est, ut tali misericordia iudicentur digni non esse: nec vsc, adeò benè, ut talem misericordiam rependantur necessariam non habere. Et tom. 10. Sermon. 32. de verbis Apostoli. Orationibus inquit S. Ecclesia, quæ pro eorum spiritibus erogantur, non est dubium mortuos adiuuari, ut cum eis misericordius agatur à Domino, quam eorum peccata meruerunt. Res exemplis comprobatur: Decefferat in Sueciā Gidla Caroli Moricorum Principis vxor, & post mortem suam, S. Catharina B. Brigittæ filia, Romæ antecaram S. Ioannis Euangelista in æde Maior.

Monachus
in sterqui-
lino se-
pultus, eo
quod tres
aurei post
mortē pe-
nes illum
reperiti-
erunt.

Iacobi.

2. Mach. 13.

Apocal. 8.

S. August.

Gidla de
funda post
mortē sa-
cra Catha-
rine ap-
paruit.

si D. Petri oranti apparuit, sollicitè rogans, ut oraret pro animâ suâ, quod nequaquam diuino permisso fecisset, nisi compertum haberet, orationes fidelium ad Deum fufas, magnum leuamen animabus defunctorum afferre.

Venio tandem ad Eleëmofynas, & ieiunia. De Eleëmofynis dicit scriptura.

Tob. 4. Eleëmofyna ab omni peccato, & morte liberat, & non patitur animam ire in tenebras. Et Cap. 12. Eleëmofyna à morte liberat: & ipsa est que purgat peccata, & facit inuenire vitam eternam. Et Tob. 4. Panem tuum, & Vinum tuum super sepulcrum inusti constitue, ut scilicet pauperes inicitati Eleëmofynâ, ardentius pro defunctis orent. Et

Ecclesiastici 7. Pauperi porrige manum tuam, ut perficiatur propitiatio, & benedictio tua, & mortuo non prohibeas gratiam. quasi diceret: si ipse non vis liberalitatem exhibere mortuo, saltem non impediâs alios volentes bene facere pro animâ eius. Verùm & ieiunia non minùs profunt. Hinc Rex David, auditâ morte Saul 2. Reg. 1. Apprehendens vestimenta sua fudit, & omnes viri qui erant cum eo, & plauerunt, & flauerunt, & ieiunauerunt vsq. ad vesperam. Sic Iabes Galaad super Saul & filijs eius ieiunauerunt 7. diebus 1. Reg. 31. Tulerunt, inquit, ossa eorum, & sepelierunt in nemore Iabes, & ieiunauerunt septem diebus. Ut scilicet (exponente id Bedâ) sicut septimo die à creatione mundi, requies facta est, ita per illa septem dierum ieiunia, animæ defunctorum ad requiem peruenire valeant. Verùm si prohibeas hanc gratiam mortuo, si impedis Eleëmofynas, ne dentur; si executionem testamenti procrastinas, mortui quidem meritum accipiunt suæ bonæ voluntatis, & dispositionis, licet non effectum illius, quo potuissent adiuuari. Et si contingat eos liberari à pœna, priusquam legata hant, redundabit in eos, quorum culpâ defraudati sunt. Sic ipsemet Deus protestatur de talibus Ieremijæ

1. Reg. 11. Morientur grandes, & parui in terrâ istâ, non sepelientur, neq. plangentur. Et non frangent inser eos lugent panem, ad consolandum super mortuo, & non dabunt eis potum calicis, ad consolandum super patre suo, & matre. Quasi apertius diceret. Deus, sicut vos nullam misericordiam animabus fidelium exhibetis, ita nec vobis post mortem gratia aliqua fiet. Quæ tamen impietas hisce temporibus, supra modum increbuit, dum omnes penè homines, tam seculares, quàm spirituales, cor & oculos solùm habent ad bona quæ supersunt, promptiores ad ipsorum spolia rapienda, quàm ad ipsos mortuos iuuandos, iuxta illud 2. Paralipp. 20. Venis Josaphat, & omnis populus cum eo, ad detrahenda

spolia mortuorum.

Cum tamen ad compatiendum mortuis in purgatorio, sufficienter nos mone-re posset ipsa eorum pœnalis miseria: duplici autem ibi pœnâ animæ torquentur. Vnâ spiritali, quæ alias vocatur pœna damni, & hæc consistit in priuatione diuinæ visionis, ad certum tempus, quâ animæ illæ, in pœnam suorum delictorum, detinentur in purgatorio, tanquam exules à celesti patria. Et licet sit temporanea, ista carentia diuinæ visionis; est tamen maximus cruciatus animarum, teste

S. Thoma in 4. distin. 2. q. 1. art. 1. iuxta illud Prouerb. 3. Spes, quæ differtur, affligit animam. Quia animæ illæ, perfectè apprehendentes beatitudinem in diuino conspectu, hunc tanquam summum bonum ardentissimè expetunt, cum verò in mora sit earum detentio, summè dolent & tristantur cum Psalmistâ ingemiscendo

Psalm. 41. Situit anima mea ad Deum fontem viuum. Alterâ pœnâ corporali, siue sensû, quæ illis ab ardentissimo igne, tanquam instrumento diuinæ iustitiæ infligitur, iuxta illud Apostoli 1. Corint. 3. Vnum quodq. opus quale sit, ignis probabit. Ut docet S. Augustinus lib. 21. de Ciuitate Dei. Cap. 10. Et hæc pœna excedit omnem cruciatum excogitabilem à tota mundo. Ut docet S. Anselmus in Epistolâ. 1. ad Corint. Sciendum inquit, est, quod grauior est illi igni, quàm quidquid homo pati poterit in hac vitâ. Cæterum sub hoc tormento, non omnes animæ æqualiter cruciantur, sed vnaquæq. plus patitur, & ardorem sentit, secundum quod plus de cremali, vel aliquod magis cremabile secum tulit: cum enim ille ignis agat in animas, ut instrumentum diuinæ iustitiæ, ideò secundum regulam iniquitatis distinguuntur gradus in pœnis, sicut sunt gradus in culpis: & secundum quantitatem criminum, infliguntur cruciamenta pœnarum. Quæ diuersitas, non provenit ex diuersitate ignis vrentis, sed ex parte spiritus patientis. Quemadmodum enim in domo Patris æterni, mansiones multæ sunt, in quibus, inæqualitatem graduum facit differentia meritorum, ita in purgatorio diuersitatem pœnarum facit differentia peccatorum. Hinc S. Gregorius dicit: Gehenna quamuis cunctis vna sit, non tamen cunctis vna & eadem qualitate succendit. Nam sicut sub eodem sole omnes tangimur, non tamen sub eodem vno ordine aestuamus: quia iuxta qualitatem corporis, sentitur etiam pondus caloris. Sic damnata vna est gehenna, & purganda vna est ignis, qui affligit, sed tamen non omnes æqualiter comburit.

Neque vos, ab hac veritate, vana Scælariorum

Scælariorum deliramenta, seducant, existimantiam, nullum purgatorii ignem extarre in ferum naturâ, tum id aperte doceat Doctor gentium, 1. Corint. 3. Dies Domini declarabit, qui in igne reuelabitur, & vniuscuiusq. opus, quale sit, ignis probabit: si cuius opus arserit, detrimentum patitur, ipse autem saluus erit; sic

1. Corin. 3. Arden quasi per ignem. Atqui per ignem inferni nemo saluus sit, igitur per ignem purgatorii, ut exponunt omnes Latini Patres apud Bellarminum lib. 1. de Purgatorio Cap. 5. tom. 2. Controuersia 3. Hinc S. Basiliius in suâ liturgiâ, instituit Orationem pro defunctis, S. Gregorius Nazianzenus, pro anima Cæsarij defuncti orauit. S. Ephrem testamento Fratres obligauit, ut assiduis orationibus eius memoriam facerent. S. Augustinus lib. de Hæresibus, Aetium hæreseos insinuat, quod preces defunctorum non admitteret.

Excute etiam ipsorummet Hæreticorum dogmata, & veritatem hanc facile conijcietis: Nam Martinus Lutherus in Disputatione Lipsicæ fatetur Purgatorium esse, & ar. 27. Assertionum. Ego inquit & credo purgatorium esse, & consulo suadeoque credendum. Similiter Ioannes Calvinus lib. 3. Institut. Cap. 20. dicit, solum Christum cæli sanctuarium ingressum, & vsq. ad mundi consummationem, solum vota populi eminus in atrio residentis, deferre ad Deum. Vbi concludit animas iustorum noui testamenti, hoc est suorum Calvinistarum, non in cælum recipi, sed in atrium à cælo remotum. Atqui hoc atrium Calvinistarum, esse verum purgatorium, in eoque animas Calvinistarum post mortem corporis, puniri ac purgari, deducitur manifestè ex fundamentis, eorundem Calvinistarum. Nam imprimis asserunt illi, totam naturam humanam corruptam, & deprauatam esse peccato originali, atque ob talem corruptionem, omnes æternæ damnationis obnoxios esse coram Deo. Calvinus lib. 2. Instit. Cap. 1. §. 8. & 9. Docent præterea, hanc peruersitatem nunquam in bonis cessare, neque per baptismum nos à peccato originali emundari. Calvinus supra citatus, & lib. 4. Instit. Cap. 15. §. 10. Docent insuper ex hac labe peccati originalis, omnia hominum opera inquinari, imò meram iniquitatem esse. Calvinus in Antidoto concilij Tridentini Session. 6. Cap. 16. Atqui Scriptura Sacra Apoc. 21.

& Ephes. 7. Nihil coinquatum aut abominabilem faciens, ingreßurum regnum Cælorum proclamat. Ergo animæ defunctorum Calvinistarum, ut potè immundæ & abominationem facientes, quoad hic viuunt, aut nunquam cælum ingrediuntur, sed æternaliter damnantur: aut certè si quando se ingreßuros sperant, prius à sordibus & inquinamentis suis, quæ illos æternæ damnationis reos faciunt, purgari debent. Quam purgandi vim cum mors non habeat, ut potè communis omnibus, & cui nullam similem vjritatem scriptura attribuit, sequitur omnino, quod Calvinistæ in suâ doctrinâ, pro animabus suis post mortem purgandis, purgatorium admittere debeant.

Animæ itaque in Purgatorio existentes, certæ sunt de sua salute. Quia hanc certitudinem accipit anima in iudicio particulari, vbi ex diuinâ sententiâ diffinituâ duo cognoscit: primò, se dignam esse vitâ æternâ, propter merita antecedentia, eamque sibi reddendam exolutâ in purgatorio satisfactione; secundò, cognoscit illam Dei sententiam esse immutabilem, & quanto tempore passura sit in purgatorio, nisi suffragia fidelium accesserint. Ut docet S. Thom. in 4. distin. 21. q. 1. ar. 1. Sciunt præterea animæ in purgatorio existentes, de nostris precibus & suffragijs, quæ pro illis Deo offerimus, idque non naturaliter ex seipsis, cum longè distent à nobis, sed mediantibus illuminationibus Angelorum, & potissimum

Angeli Custodis, à quo animæ, permittente Deo, per illuminationem specialem, de operibus nostris pro illis oblatis certiores fiunt. Teste S. Augustino lib. de Curâ pro mortuis, Cap. 13. Quocirca ut animæ illæ desideratam beatitudinem citius assequantur, nolite illis denegare gratiam satisfactionis, sed totis viribus contendite, & per sacra mysteria, & per Eleëmofynas largæ & hilari manu erogatas, & per ardentissimas Orationes, ac demùm per voluntariè ieiunia suscepta illis prodesse, ut vobis vicissim aliquandò, à vestris amicis, & ab animabus per suffragia cæliberatis, idem fauor exhibeat.

* *

EODEM

Die Commemorationis Fidelium Defunctorum:

Animæ in purgatorio sunt bene de sua salute,

Animæ in purgatorio sunt bene de sua salute,

Animæ in purgatorio sunt bene de sua salute,

Animæ in purgatorio sunt bene de sua salute,

Animæ in purgatorio sunt bene de sua salute,

Animæ in purgatorio sunt bene de sua salute,

Animæ in purgatorio sunt bene de sua salute,

Animæ in purgatorio sunt bene de sua salute,

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Homo cum mortuus fuerit, nudatus atque consumptus, ubi quæso est: *Iob. 14.*

Summam vitæ humanæ infelicitatem, & infelicem super omnes Creaturas terrestres miseriam, considerans Regius Vates, meritò admiratus exclamat Psalm. 8. *Domine quid est homo? Si enim natiuitatem eius perpendas; quid illo miserius? qui velut è captiuitate, nudus in terram egreditur. 1. Timot. 6. Nihil insulsum in hunc mundum. Si vitæ progressum inspicias; quid illo afflictius? qui toties nouercentem expertus fortunam, & omni humano subsidio destitutus, miserè non rarò vitam finire cogitur. Deutor. 32. Consumuntur fame & demorantur eos, aues, morsu amarissimi. Si nominis celebritatem consideres, facile obliteratur: Psalm. 30. Oblitus sum, tanquam mortuum à corde. Vix enim homo ab aspectu amicorum recedit, & statim etiam à corde excidit. Si fortunam intuearis; quid hæc inconstantius? in vno istu oculi euanesceat. Ad quod allusisse videtur Apelles, qui depinxerat Alexandrum magnum fulmen manu tenentem, ad significandum, quòd sicut fulgura micando statim euanescent; ita fortuna Alexandri, vehementis instar fulminis ab ortu in occasum mundi, regna cum victoria percurrentis, in primo statim progressu extincta est. Inopinatè enim morte peremptus Alexander, qui antea terror orbis dicebatur, mox in fabulam Alexandriæ Philosophis cecidit, quorum ad eius cadaver conuentum, alius protulit: *Heri Alexander totum orbem non sufficiebat, hodie vtrum spatia terra sat est.* Alius apposuit: *Heri Alexander non paucos mortu reos, vita donauit, hodie nec seipsum à morte potuit liberare.* Tertius addidit: *Heri Alexander terram deprimebat, hodie à terra deprimitur.* Ut scilicet ex hac volubilitate inconstantis fortunæ, discant mortales suam vilitatem, iuxta illud Psalm. 9. *Sicant gentes, quoniam homines sunt.**

Si corporis venustatem admiraris; quid hæc abiectius? cum per putrefactionem consumatur Iob. 13. *Quasi purpura consumendum sum.* Si denique possessionem; hæc non est alia, nisi sola nuditas. Nahum 3. *Ostendam gentibus nuditatem tuam, & regni ignominiam tuam, & praecipiam super te abominaciones tuas, & contumelias te afficiam.* Nudatur enim, per mortem anima à corpore, nudatur.

omnibus bonis temporalibus. *Iob. 1.* Vbi de animâ migrante dicitur: *Nudus expulsi sunt eam.* Scilicet mors; nudatur libertate, quia in durum purgatorij carcerem, conijcitur, ubi in summis cruciatibus, sine Ecclesiæ Sanctæ suffragijs animæ subire re nequeunt Psalm. 139. *An miseris non subfistens.* Quibus ad succurrendum nos teneri, euidentiis Sacre Scripturæ testimonijs, & rationibus deducam.

Si vel ipsum Ethnicorum Philosophum Aristotelem consulamus, reperiemus profectò, nos iure naturæ obligari ad succurrendum defunctis: docet enim Philosophus 1. Ethicorum Cap. 9. *Res posterorum portinere ad defunctos.* Considerate quæso, quænam res posterorum in defunctos refundantur? equidem non diuitiæ: quia anima istarum post mortem non est capax. Non etiam honores: quia omnis honor mundi est vanitas. Sed sola oratio feruenter ad Deum facta, redundat in defunctos: quia illis magnum leuamen in pœnis purgatorij affert, & fruitionem diuinæ visionis ad tempus dilata accelerat, teste Apostolo 1. Timot. 4. *Pietas ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futura.* Exiguam rem S. Seuerinus, Episcopus Ecclesiæ Coloniensis commiserat, in hac vitâ, quia horas Canonicas omnes simul matutino tempore persoluebat, ut postea commodius in aula Regis, negotia publica toto die tractaret, & tamen propter hoc leue satis peccatum, ingentes purgatorij pœnas sustinuit, post mortem, teste Petro Damiano tract. de quibusdam miraculis ubi refert, quòd cum Clericus illius Ecclesiæ vadum fluminis transiret, S. Seuerinus non ita pridem vitâ functus, equi eius habenas arripuerit, illum alloquens: *Da mihi manum tuam, & quæ vitæ me sunt, non nudatu discis, sed tactu, & ecce vix manum fluctibus impressit, tantus eam ardor absorbit, ut vndique carnes eius resolutæ diffunderent, & ossa nuda, vix hærentibus articulis remanerent.* Obstupescit Clericus: cum inquit nomen tuum in benedictione sit apud nos, & fama tua consensio Ecclesiæ præconijs celebretur, cur te pestilens hæc vorago contrahit, tantoque pro dolor incendio cruciaris? Respondet

Die Commemorationis Fidelium Defunctorum.

Sponder S. Episcopus: Nihil aliud in me remansit vltione plectendum, præter hoc tantum, quia dum in aula Regiæ constitutus, temporalibus me consilijs vehementer implicui, Canonice Synaxis officia, per distincta horarum spatia non persolui. Manè quippè omnia simul coaceruans, totâ die negotijs ingruentibus secunda libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum, ardoris huius fero supplicium. Tu verò omnipotentis Dei clementiam humiliter implora, ut manum tuam in salutis pristina restituat statum. His dictis subiunxit: vade fili obsecra fratres nostros Ecclesiæ Clericos, & alios Viros spirituales, ut pro me fundant preces, indigentibus subsidia conferant, Sacrificiorum votis insistant. His enim peractis, ego mox de vinculo huius pœnæ indubitanter expediar, & expectantibus me beatorum Civium choris adiungar. Ex quo exemplo compertum est, ne minimum peccatum, pro quo in hac vita satisfactum non est, apud Deum post mortem impunitum remanere.

Atque hinc granitatem pœnæ purgatorij perpendite, quæ ita acerbissima est, ut omnem pœnam excogitabilem à toto mundo excedat. Est enim ille ignis ardentissimus in summo gradu, ut docet S. Augustinus lib. de curâ pro mortuis Cap. 18. Vbi Sanctus Doctor loquens de igne purgatorij, dicit: *licet æternus ille non sit, quoad punitionem, miro tamen modo grauius est, exceditque omnes pœnas, quas aliquis in hac vita passus est.* Comprobatque S. Anselmus in Epistolam 1. ad Corint. *Sciendum inquit est, quòd grauior sit ille ignis, quàm quidquid homo si poterit in hac vitâ.* Neque mirum: duplici enim grauissimâ pœnâ, animæ in purgatorio torquentur, imprimis pœnâ damni, cò quòd ad certum tempus definitum, clarâ Dei visione non fruuntur: alterâ pœnâ sensûs, quæ ab illo igne, eleuato per potentiam obedientialem infligitur, quæ pœna nunquam minuitur, in purgatorio quoad extensionem & diuturnitatem temporis. Ratio: quia illa pœna non incipit successiue, quoad intensionem, sed simul in secundo gradu incipit & definit, proinde integrè durat, quousque finiatur. Vnicum tamen solatium habent animæ in purgatorio existentes, quòd ibi non cruciuntur à demonibus: quia demones cognoscunt animas illas esse iam confirmatas in gratiâ, proinde non sperant se aliquando eas ad peccandum inducuros: imò cum cognoscant vexationem illam potiùs profuturam animabus: sic enim

citiùs è purgatorio liberarentur, ideò demones spontè non assumerent hoc ministerium affligendi animas, nisi forsàn à Deo cogantur. Nam in aliquibus casibus particularibus, potest Deus permittere, ut demones aliquas animas purgandas, aspectu suo horribili, aut alijs modis crucient, ut habetur in vitâ S. Bernardi lib. 1. Cap. 10.

Sed opponet forsàn secta Protestantium; animas iustorum, post passionem Christi decedentium, statim post mortem euolare ad Cælum, & clarè Deum videre? ita enim expressè docet Caluinus in suâ Psychopannichiâ 1. *Electi ait, qui ex hac vita transferunt, fruuntur Deo ad satisfactionem citra fastidium.* Respondetur enim ad hoc triplicem esse morientium conditionem; nam horum alij gratiam Dei, vitæque innocentiam ad finem vsque conseruant, de quibus illud protulit Manasses in Oratione suâ: *Iustu & ijs, qui non peccauerunt, ut Abraham, Isaac, & Iacob, penitentia non est posita.* Alij peccauerunt quidem, & ex acceptâ Dei gratiâ exciderunt, sed criminum sordes dignis pœnitentiæ fructibus, in hac vitâ expiârunt, ut David, Ezechias, Petrus, Magdalena: & hoc vtrumque genus, nullâ post mortem eget satisfactione, sed ab eâ prorsus liberum est. Taliter ergo morientium animæ, statim euolant ad Cælum, & Deum clarè vident: quia meritum beatitudinis in morte consummatur, proinde quando nullum est impedimentum, statim illa beatitudo datur, tanquam præmium. Atqui nullum est impedimentum, in animabus, quæ post Christi passionem sine vilo reatu fuerunt, cum dissoluerentur à corpore. Ergo rectè euolant ad clarâ Dei visionem. At verò longè plures sunt, medijs generis morientes, nec valde mali, ut indicat S. Augustinus in Enchiridio Cap. 110. qui peccatorum suorum pœnitentiam, perfectam in hac vita non soluerunt, & ideò per ignem purgari debent, ut quod satisfactioni pro hac vitâ conuenienti defuit, id in altero seculo iustitiæ diuinæ persoluantur: *Nihil enim coinquinatum intrabit in sanctam Ciuitatem.* Apocal. 21.

Non euolant statim post mortem ad Cælum, sed in instanti separationis à corpore, fertur sententia definitiua à Christo Domino, iuxta meritum aut demeritum ipsius animæ, ubi statim anima separata, submittens se diuino iudicio & voluntati, spontè locum purgatorij sibi destinatum, adit, comitante eam Angelo custode, consolationis & honoris gratiâ. Vnde legimus

Error Caluini.

Animæ quæ sine vilo reatu decedunt ex corporibus, rectè in cælum euolant.

Apoc. 21.

In instanti mortis definitiua sententia fertur.

glimus in Euangelio, Angelos deduxisse, animam Lazari in sinum Abraham. Nihilominus, quia Deus pro ingenti sua clementia, grauem illam purgatorij pœnam relaxare consuevit, pietate virorum intercedente, ut defuncti suorum in Ecclesiâ fratrum adiuti suffragijs, ab illis horrendis cruciatibus releuentur, ideo Sancta Mater Ecclesia, pro fidelibus defunctis Deum sollicitè exorat. Verùm instat Caluinus, animas piè morientium, quæ in hac vitâ non satis fecerunt pro suis delictis, non detrudi post mortem in ignem purgatorij, neque etiam in cælum euolare, sed extra cælum in manu Dei potentis dormire, usque ad diem iudicij, proinde licet Deum clarè non videant, nihil tamen patiuntur, imò nec sciunt de hac vel alterâ vitâ. Quod probant Caluinistæ, &

Joannis 1. Lutherani, ex illo scripturæ loco Ioan. 3. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus :

Coloss. 3. quia videbimus eum sicut est. Et ad Coloss. 3. cum Christus apparuerit vita vestra, & vos apparebitis cum eo in gloria. & 1. Petri 5. Cum apparuerit princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriam coronam. Ex quibus locis sic argumuntur : Christus non apparebit, nisi in secundo aduentu, nimirum in die iudicij.

Ergo animæ saluandæ ante diem iudicij, non vident Deum, sed dormiunt expectando illius aduentum. Ceterum, sui erroris facile conuincuntur : in primo enim scripturæ loco, illud verbum apparuerit, apud S. Ioannem, non refertur ad Christum, sed ad id, quod post hanc vitam erimus, ut clarè patet ex verbis præcedentibus : præmiserat enim S. Ioannes, Charissimi nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit, quid erimus. Et postea subiunxit : scimus quoniam cum apparuerit (videlicet id, quod erimus) similes ei erimus. In secundo scripturæ loco ad Coloss. hoc tantum Apostolus vult, quod dum Christus aduenit in die iudicij, tunc Sancti in corpore, beati simul apparebunt, & à Christo in cælum recipiuntur. Similiter in tercio scripturæ loco, intelligit S. Petrus gloriam consummatam, quæ in die iudicij dabitur sanctis, videlicet gloria corporis, & honor ille publicus, qui apud omnes in æternum manebit. Conuincuntur præterea sui erroris, euidentissimis Scripturæ Sacre documentis : Nam Christus Dominus in Cruce penitenti latroni dicens : Hodie mecum eris in paradiso : non est locutus de aliquo loco terrestri ameno, sed de gloria cælesti, ut exponunt Sancti Patres. Ambrosius, Beda, Theophylactus, Cyrillus Alex. Catech. 13. Neque etiam adeit ullam probabile fun-

S. Ambrosius, Beda, Theophylactus, Cyrillus, Alexandr.

damentum : ut dicatur, Christum fuisse post mortem statim in aliquo ameno loco terrestri vnde dicit Apostolus 2. Corint. 5. Si terrestri domui nostra huius habitationis dissolutur, ædificationem ex Deo habemus, non manu factam, æternam in cælu. Et infra, Audemus autem, & bonam voluntatem habemus, magis peregrinari à corpore, id est, dissolui, & præsentem esse Deo. Vbi Apostolus nullam statuit intercedentem, inter dissolutionem corporis, & introitum in cælum, in ijs, qui sine reatu discedunt, qualis fuit Apostolus. Et profectò, si animæ sanctæ post hanc vitam, non viderent clarè Deum usque ad diem iudicij, iam non essent præsentem Deo, sed potius peregrinarentur ab illo : quia carerent clarâ Dei cognitione, cum tamen Apostolus Philipp. 1. dicat : Cor. 2. Etor autem à duobus, desiderium habens dissolui & esse cum Christo, multo magis melius ; permanere autem in carne, propter vos necessarium : probans se post mortem statim clarè Deum visurum : alias frustra desideraret dissolui, si non poterat esse cum Christo, ante diem iudicij.

Conuincuntur insuper, ipsismet suæ professionis dogmatibus. Nam Caluinus 3. Instit. docet, animas Sanctorum orare, ac proinde, non vult eas dormire. Idem docet Lutherus in responsione ad Louanien. Similiter Bulingerus Serm. 82. in Apocal. ubi sic ait : Manifeste testatur hic locus, animas hominum non solum immortales esse, sed & viuas, ac vigiles, non dormientes superesse, ac viuere cælo : sunt enim quidam, qui fingunt animas à corpore separatas dormire, id quod vanissimum est. Et Serm. 87. Pudeat dicere aliquos, animas nihil sentire. Similiter Zuinglius in expositione suæ fidei sic loquitur : Credimus animas fidelium protinus, ut à corporibus euaserint, subuolare cælo, numini coniungi, æternos gaudere. Et in opere articulorum. art. 57. Audio quosdam esse, qui nos à morte, animâ & corpore, ad extremum usque diem dormientes affirmant, tunc suscitandos ac ingressuros esse in gaudium, & in gratiam Dei, aut in æternam miseriam, cum quibus ego haud quam sentio. Fateri itaque debent dissidentes in fide, animas fidelium, quæ sine ullo reatu à corpore dissoluantur, statim in cælum euolare : animas in peccatis morientium in infernum detrudi ; animas verò eorum, qui in gratiâ quidem Dei moriuntur, sed non præstitâ satisfactione sufficienti, acerbissimis purgatorij pœnis torqueri, & nostrum implorare suffragium, ut illis, orationibus, sacrificijs, alijsq. pijs operibus succurramus.

Denegant hanc gratiam mortuis Lutherani, & Caluinistæ, existimantes gra-

Philipp. 1.

nem in fide errorem esse, Deo pro ijs, qui purgatorij flammis expiantur, supplicare, secuti errorem Petrobrusianorum de quibus S. Bernardus. Serm. 66. in Cantica ita scribit : Videte inquit detractores, videte canes, irridet nos, quia baptisamus infantes, quia oramus pro mortuis. Sed erubescant grauem hanc suam temeritatem. Nonne eorum prædicantes, audita aut visâ alicuius morte, solent dicere, Deus sit propitius animæ illius. Hoc autem quid est aliud, si non orare pro mortuis. Nonne ex Cathedris in funeribus suorum publice solent dicere : Deus des illi letam resurrectionem. Hoc autem quid est aliud, nisi oratio pro mortuis. Et certè fateantur, an non licet possint & soleant desiderare amicis suis sublatis à numero viuorum, ut illi perpetuo Dei conspectu fruamur, & nihil molestiarum animæ illorum patiantur. Negare hoc non possunt, nisi velint esse obliui sui : hoc itaque desiderium suum Deo exponendo, nonne orabunt pro defunctis amicis, cum Oratio nihil sit aliud, nisi decentium bonorum à Deo petitio. Ut docet S. Damascenus Lib. 3. de fide Cap. 24. Basilii oratione in Martyrem Iulitam. Gregorius Nissenus oratione 2. de Oratione Dominica. Et S. Augustinus Lib. de Cura pro mortuis neruose concludit : Est inquit, nunquam in scriptura metensibus legeretur, non parua tamen est Ecclesiæ vniuersæ, quæ in hac consuetudine claret, authoritas : ubi in precibus sacerdotum, quæ Domino Deo ad altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum.

Sed recurrant obsecro, si placet ad

fontem suum Martinum Lutherum, qui in Commentar. ad Galat. 5. non negat orandum esse pro mortuis ; immò potius affirmat his verbis : ubi, inquit, opus Dei est, æquè tenemur credere, ac si ex verbo Dei probetur. Atqui orandum esse pro mortuis, est opus Dei, cum sit diuturna & perpetua consuetudo in Ecclesijs, & clarè habetur apud Apostolum. 1. Corint. 15. ubi ille, suscitationem corporum, & animarum immortalitatem probat ex precibus, & pijs operibus, quæ mortuorum causa suscipiuntur. Quid faciam, inquit, qui baptisamur pro mortuis, si mortui non resurgunt. Quæ verba intelliguntur de baptismo penitentis. Nonne & ipse Hierem. excitat nos ad orandum pro mortuis. Thren. 2. Leua, inquit, ad eum (Deum intelligit) manus tuas, pro animâ paruulorum tuorum, qui defecerunt in fame, in capite omnium compitorum. Vbi nomine paruulorum intelliguntur rudes, qui mortui sunt Hierosolymæ in obsidione, fame.

Cum itaque & ex ipsius nexûs naturalis, & ex Scripturæ Sacre documentis constet, orandum esse pro mortuis : ideo succurrite animabus in purgatorio gementibus, & memores, quia & vos aliquando nudati reuertemini in sepulchra patrum vestrorum, proinde nuditatem animarum in purgatorio existentium, operite pijs suffragijs, æternum Numen obsecrando, ut illis quantocyus vestem gloriæ imponat.

1. Cor. 15.

Thren. 2.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Memor esto iudicij mei, sic enim erit & tuum, mihi heri, tibi hodiè. Ecclesiast. 38.

Difficile est in aduersis dolore non commoueri, quia & iustus Iob, vicere pessimo in toto corpore percussus, præ nimia amaritudine, in illas lachrymales voces tandem eruperat : Pereat dies in quâ natus sum, & non in quâ dictum est : conceptus est homo : Iob 3. At verò in summis cruciatibus gemitum continere, prorsus impossibile : quia & Saluator noster in cruce sanctâ, supra modum & vires naturæ ex cruciatu, ut se verum hominem ostenderet, humanamque infirmitatem demonstraret, clamauit voce magna : Deus Deus meus, quare me dereliquisti. Perpendite quæso, an possit esse maior cruciatus, quàm ille,

Iob. 3.

Psalm. 22.

quem defuncti post mortem ad præfinitum tempus, iusto Dei iudicio tolerant. Si consideretis corpus, hoc implacabilis mors, somni soror, noctis & Erebi filia, sola propè & potentissima omnium inferorum satelles, funestâ suâ falce succidit, & in ferale sepulchrum rapit, ut iuxta statutum Diuinum, in puluerem vertatur, veribus scateat, & penitus euanescat. iuxta illud Ecclesiast. 10. cum morietur homo, hæreditabit serpentes, & bestias, & vermes. Si animam intueamini, quid hac miserabilis, cogitari potest ? quæ sibi in illo carcere, purgatorij, de quo exire non potest, nisi ad minimum quadrantem soluerit, pro-

Eccle. 10.

Mm 2

desse

desse non valet, cum iam extra statum merendi & demerendi, sita sit, iuxta illud
 Eccles. 9. *Mortui non habent ultra mercedem, id est, facultatem merendi.* Quod probe considerans Ecclesia Sancta, maximam curam circa defunctorum corpora & animas habet. circa corpora, ut illa in loco sacro sepeliat: Quia enim corpora fidelium defunctorum, fuerunt templum Spiritus Sancti, 1. Corinth. 6. *An nescitis, quia corpora vestra sunt membra Christi.* & ideo fuerunt consecrata Deo per sacras unctiones Olei sanctificati, & Chrismatis Baptismo, & in Confirmatione. Quia corpora fidelium viuendo receperunt sacratissimum corpus, & sanguinem Domini Iesu Christi. Hebr. 12. *Pueri communicauerunt lacti & sanguini.* Vnde in illa dimanauit virtus eternitatis, & maximus honor. Ioan. 6. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam eternam.* Quia insuper corpora fidelium dum viuerent, erant in seruitio Christi Domini, nam dum homo viuit, & corpus laborat in seruitio Dei, & anima glorificat simul Deum, iuxta illud Apostoli: *Glorificate & perorate Deum in corpore vestro.* ideo corpora fidelium defunctorum, in loco sancto sepeliri debent, ut ibi memoria eorum nunquam intereat, quemadmodum Sancta Ecclesia canit: *Corpora sanctorum in pace sepulta sunt, & viuunt nomina eorum in eternum;* utque animae eorum, qui in Ecclesia Sancta, per Sacramentum Baptismi à peccato originali regenerati sunt, hodie per sacrificia Deo pro illis oblata, à pœnis nondum exolutis liberentur. Cur ergo memores esse debeamus animarum in purgatorio detentarum, illisque quantum possumus, subsidium ferre teneamur, breuiter in hodiernâ concione edisseram.

Inprimis itaque tenemur defunctis succurrere, ne ab ipsius gentilibus hac in parte superemur: apud quos consuetudo erat, ut cum anniuersariæ exequiæ pro mortuis celebrabantur, mactarentur oves, eorumque sanguis, vinum, lac, & flores, cum precibus in effossas tœneas, proiecerentur; eò, quod putauerint, superstitionis illis sacrificijs, & prædictis oblationibus, animas defunctorum ab inferis euocari. Quanto magis populus Christianus, veræ fidei lumine illustratus, curare debet, ut suorum propinquorum & proximorum animas, veris in Ecclesiâ Catholicâ sacrificijs iuuat, cum hoc beneficium à nobis hodie ardentem exposcant, memor esto iudicij mei, sicutum eris & tuum. Eccles. 38. hoc est; memor esto meæ mortis, quia & tu pariter morieris: memor esto iudicij

diuini, quo ad temporaneas pœnas decretus sum: quia & tu pariter, nisi pro omnibus peccatis viuendo satisfeceris, similiter iudicatus, pœnas non effugies. Memor esto, quia quod tecum hodie fit, cras tecum fieri potest. Etenim vita humana ita fragilis est, ut homines etiam dum viuunt, iam sub mortis potestate inclusi teneantur, non secus quam pisces iam induci in sagem, adhuc suum periculum non sentiant, nisi cum subito extrahuntur; ita planè homines iam ad mortem destinati, adhuc suam mortem non prævident, nisi cum ab illâ, nihil tale cogitantes, occupantur. Ut præclare innuit Sapiens Eccles. 9. *Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues laqueo comprehenduntur; sic capiuntur homines in temporale malo, cum eis contempto superuenerit.*

Calcatis Catholici mei in hac peraugustâ basilicâ, sepulchra vestrorum antecessorum, consanguineorum, benefactorum, & Amicorum. Sed & vos eandem sortem manere ne obliuiscamini: omnes enim statutum est, semel mori. Sed animæ eorum, vestrum hodie implorant subsidium, ut eis succurrere velitis, hac alacritate promerendo, ut post exolutum mortalitatis debitum idem vobis beneficium ab alijs præstetur. Grauiissima quondam erat pœna Aegyptiorum, cum Deus in illos immitteret tenebras, caliginem, & turbine Exodi 10. *Extendit Moyses manum in caelum, & factæ sunt tenebre, caligo, turbo, super omnem terram Aegypti.* Vbi tantis malis vndique circumdati Aegyptij, ad speluncas confugiebant, ut aliquomodo effugerent iram Dei. Sed nec ibi securi esse poterant. *Nesci enim spelunca, quæ continebat eos, sine timore, quoniam sonitus descendens perturbabat illos, & personæ tristes illi apparentes, pauperem illum præstabant, ait sacer textus.* Et nihilominus ex tot horribilibus pœnis, duæ cæteris omnibus grauioribus erant: una: quia nemo in illis angustiis fratrem, & amicum suum videre poterat: *& nemo vidit fratrem suum tribus diebus.* Ibidem. Altera: quia in tam densis tenebris, ignis quidam terrificus, ex impressionibus generatus, magno impulsu, ut in repentinis solet accidere fulgoribus, oculos eorum perstrangebatur: *Apparebat autem illi subitaneus ignis.*

Ergo non tam graue erat Aegyptijs, tam densis circumuolui tenebris, ut palpari possent, vehementissimo turbine in terram prosterni, tonitruis terreri; quam, quod in extremâ illâ calamitate, nemo fratrem suum videret, qui amaritudinem animi

animi aliquomodo leuaret. Quam, quod ignis in pyram eleuatus, horrendè se in oculos immitens, potius illos excæcasset; quam illuminaret, timore & pauore plenos relinquens. Ut subdit sacer textus: *Et timore percussit, illius quæ non videbatur facies, aestimabant deteriora esse, quæ videbantur.* Equidem in his Aegyptiorum plagis, acerbam calamitatem animarum in purgatorio detentarum adumbratam video. Ibi enim tenebras, plusquam Aegyptiacas, animæ detenta patiuntur, diuinâ visione ad certum tempus priuatæ. Ibi turbines & tonitrua, à demonibus atrociter sentientibus perferunt: ibi ignes non iam metalla durissima, sed ipsos etiam immortales spiritus, velut ceram in communem massam resoluentes subeunt: ibi intensissima frigora; & alias mille pœnas patiuntur.

Cuius rei benignissimus Deus, cuiusdam documentum nobis proposuit, in visionibus permixtis anno Millefimo centesimo quadagesimo nono. In Hybernâ fuit homo Tundalus nomine, nobilis genere, formæ corporis egregius, in fortitudine robustus, sed in opere nimium crudelis, de salute animæ suæ nihil sollicitus, grauius ferens pias adhortationes; Ecclesiam negligens, pauperes abominans, totus in vanam gloriam, & mundi voluptates effusus. Hic quadam die volens cibum sumere, repente percussus est inuisibiliter, manum, quam extenderat, ad os suum, non valens retrahere, & horribiliter clamans, se mori asseruit. Statimque corruit corpus eius velut exanime, omnium membrorum officijs destitutum per 24. horas, ita ut mortuus crederetur, nisi calor modicus in sinistra parte pectoris deprehensus, ab humando corpore retraheret. Postquam autem resumpsit spiritum, sumpto deuote Sacramentissimo Sacramento, retulit ad vilitatem audientium omnia, quæ videbat.

Postquam autem anima mea rapta fuit, extra corpus, illico affuit Angelus custos, qui eam duxit ad vallem valde terribilem, tenebrosam, & operam mortis caligine, profundam, & carbonibus ardentibus plenam. Vbi innumera multitudo animarum cremabatur, donec ad modum cremij in sartagine liquecerent; iterumque in carbonibus ignis ardentibus, leuabantur ad tormentum; cui Angelus, hæc est pœna paricidarum, fratricidarum, homicidarum. Postea venerunt ad montem miræ magnitudinis, horroris magni, & vastæ solitudinis, ex una eius parte erat ignis putridus, sulphureus, & tenebrosus; ex

altera nix glacialis, & ventus horribilis. Cui Angelus: hæc est pœna insidiatorum, & perfidorum. Post hæc venerunt ad vallem tenebrosam & horridam, cuius profunditas videri non potuit, sed tamen sonitus sulphurei fluminis, & ululatus patientium audiebatur. Cui Angelus: hæc est pœna superbiorum. Post hæc anima illa Angelum sequendo, vidit bestiam ingenti magnitudine, & horrore intolerabilem, quæ maior erat omnibus montibus: oculi eius quasi colles ignis, os valde patens & apertum, ut videretur posse simul capere 9. millia hominum armatorum; de ore eius flamma inextinguibilis exibat; & planctus eiulantis multitudinis de ventre eius, per illud os audiebatur. Cui Angelus hæc bestia vocatur Acheron, & deuorat omnes auaros.

Disparente autem Angelo, demones sicut canes rabidi, animam illam flagellatam traxerunt per ventrem bestie, ubi passa est morsus & lacerationes canum, vrsorum, leonum, serpentum, & aliarum innumerabilium bestiarum. Mox de illo carcere ignito per Angelum custodem, educta, vidit domum maximam, quasi montem arduum, rotundam ut furnum, vnde flamma per mille passus exibat. In hac domo erat gemitus & tristitia, sctus & stridor dentium. Hæc tamen omnia se animæ fidelium iuste pati agnoscunt; sed illud eas maxime torquet, dum in tam acerbis purgatorij cruciatibus, fratrem, & amicum non inueniunt, qui ipsis auxiliium ferat.

Et quidem duplex est purgatorium, ad quod vadunt animæ cum peccatis venialibus decedentes, & quæ mortalibus commissis absolutione Sacramentali expiatis, debitam penitentiam non exoluerunt in hac vita. Videlicet commune sub terra, super infernum: & peculiare, quod est multiplex etiam in hoc mundo. Quæ diuisio purgatorij quinque de causis facta est. Primo, propter leuiorem animarum punitionem, quæ non meruerunt horribilia tormenta purgatorij communis: & ideo eis locus penitendi in hoc mundo assignatur, ut sic eorum peccata leuius puniantur. Hinc D. Gregorius 4. Dialog. refert, aliquibus fuisse reuelatum, animas quorundam defunctorum, esse in vmbra ad faciendam penitentiam, & animam cuiusdam esse in glacie. Secundo, propter celeriore animarum liberationem, ut sic in mundo penitentiam agendo, possint viuis suam indigentiam reuelare, eosque ad orandum pro seipsis mouere. Tercio, ut nobis interdum

apparentes, nos instruant, quomodo caute ambulare debeamus. Quartò, ut ostendatur veritas purgatorij pœnarum, & diuina iustitia contra eos, qui negant dari purgatorium. Quintò tandem, ut quædam animæ ibi pœniteant, ubi deliquerunt.

Felices autem sunt, quibus post mortem locus pœnitendi in hoc mundo conceditur: horum enim animæ facile subsidium apud bonos amicos inuenire possunt. At verò, quæ in communi purgatorio detinentur, eorum fors magis afflicta; tùm quòd illis facultas exeundi, & patrocinium apud amicos querendi non concedatur. Tùm, quòd ibi igne infernali crucientur, quo nihil acerbius cogitari potest, iuxta illud S. Greg. in cap. 10. Iob.

Iob 10. *Vmbra mortis mors est. & sine morte sine fine, defectus sine defectu: quia & mors viuit, & finis semper incipit, & deficiere defectus nescit.*

2. Gregor. Et ideo consideratio ardentissimi illius ignis purgatorij, maximè hominem iuvat ad non peccandum. ut ingeniosè argumentatur S. Chrysosth. Homil. 10. in cap. 5.

3. Chryso. Epistol. 2. D. Pauli ad Corint. Si ignem aut concupiscentia habueris, oppone inferni ignem, & statim euasces: Si volueris quid absurdum loqui, cogita fridorem dentium: si aliquid rapere, cogita inducem decentem. ligatu manibus & pedibus, mitte eum in tenebras exteriores: si delictari, audi diuitem dicentem: quia crucior in hac flamma.

Nihilominus purgari animas fidelium, flammâ illâ omnia penetrante, necessum est; quia nefas est quempiam ad visionem Dei immundum accedere, proclamante id ipsomet Christo, Matth. 5.

Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Ex quo loco Laurentius de Aponte, mouet discursum, quòd si daretur optio animabus purgatorij in illo igne, terribili excruciat, ut sic maculæ, idque non ex macula culpæ, sed ex macula pœnæ, in celestem gloriam introirent, si uellent, ante purgationem expletam: refugerent, imò abhorrerent ante Dei conspectum.

apparere, non vndequaq; puræ. Sic Beata Catharina Adurna in vita sua cap. 39. fatetur. Si cuidam ait Deus proponeret, se illi gloriam Virginis daturum; tamen cum aliqua imperfecti macula, cortissime responsurum, potius in infernum se velle detrudi; quam cum illa macula talem gloriam, ante Dei conspectum sustinere.

Beata Catharina Adurna. Si cuidam ait Deus proponeret, se illi gloriam Virginis daturum; tamen cum aliqua imperfecti macula, cortissime responsurum, potius in infernum se velle detrudi; quam cum illa macula talem gloriam, ante Dei conspectum sustinere.

Quoddâ euidentiùs istius rei argumentum desideratis, recurrite ad fontem Scripturæ Sacre, cap. 6. Isaia. ubi Prophetâ Domini dicit: *Vae tibi, quia tacui, quia vir labijs pollutus ego sum, & Dominum exercituum vidi oculis meis.* Vnde quæso illi, vae, ex magnificâ Dei visione, in qua omne bonum? sanè: quia licet ex illâ totus gloriosus, & inter diuinos splendorum splendens; tamen leui maculâ se aspersum videns, sustinere non valebat, ante tantæ Maiestatis splendorem. Hinc ex illa potius dolorem, quam fauorem, quam lætitiâ capiebat, non audens, ac totus tremens, oculorum obtutus in illam defigere Maiestatem. Et nisi statim Seraphim ad eum accurrisset, ipsum mundans & sanctificans, penè præ dolore defecisset. Nihilominus D. Hieron. vult peccata illa non alia; quam leuissima ex taciturnitate fuisse, quòd non ira acriter peccata regalia reprehendisset, ut par erat. Vnde licet se Deus illi ostendebat, infundebat, illabebatur; tamen ille refugiebat, quòd sibi conscius esset, leuissimarum culparum.

Si ergo Deus tantam munditiam requirit in hoc seculo, ad videndum se, breui momento, & transeunter, quantò maiorem requirit in illis, qui in patriâ faciem eius æternis temporibus visuri sunt.

Quare cum æternus pudor, & indelebilis macula esset, populum Catholicum, vinculo charitatis Deo consecratum, ab ipsis gentilibus, summâ cum diligentia quotannis, supersticiosa sacrificia pro defunctis offerentibus, superari in pietate erga fidelium animas declaranda. Cum inenarrabilis cruciatus, quem in flamma purgatorij sustinent, requirat à nobis omnem compassionem. Succurramus eis quantocyus, per vera sacrificia, illum ipsum in satisfactionem & placationem æterni Patri offerendo, cuius sanguine redempti sunt: & dubio procul, diuino poterunt conspectu, nosq; vicissim suâ intercessione, à temporaneis miserijs, & alijs quas nunc patimur afflictionibus, liberabunt.

Matth. 18. *Heu vniuersum debitum. Matth. 18. Hesternâ die Saluator noster, summo gaudio nos gestire voluit; Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. Matth. 5. hodiè autem tristem defunctorum reficimus memoriam, qui in subterraneo carcere, igne purgatorij, supra omnes mundi cruciatus, grauius torquentur. Hesternâ die, cum omni iucunditate Sancta Mater Ecclesia canebat, & quam gloriosum regnum Dei; hodiè autem lugubre carmen intonat. Dies ne calamitatis & miserie, & verè dies iræ:*

Isaia 6.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Redde, quod debes. *Matthai 18.*

Ostenditur, quomodo punitiua Dei iustitia solutionem debitorum à nobis exigit.

Prouer. 14. *Si quando, hodiè certè auream illam Salomonis sententiam Proverb. 14. Rixus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat agnosco verificari. Quis enim nescit tristitia lætis succedere, imò vtraque quasi mutuo nexu coniuncta esse, vt ingeniosè declarat Innocentius Papa libro 1. de contemptu mundi cap. 21. Semper inquit mundana lætitia, tristitia repentina succedit, & quod incipit à gaudio, desinit in merore: mundana quippe felicitas, multum amaritudinibus respersa est. Quod adhuc cum maiori emphasi legitur in Hebræo: In visu dolebat cor, & extremum gaudij dolor. In quibus verbis satis argutè ostenditur, simul esse risum in ore, dolorem in corde, seu in ipso risu dolorem includi. Sic interpretatur S. Chrysosthomus Homil. 69. in Matth. Est inquit, mille voluptatibus abundare videantur, quamuis delectationum flumina adesse illis credantur; multum tamen amarissimum telu persusi, perierunt, iacent. Rem ita se habere cognoscite: in hesternâ solemnitate, luctum simul cum gaudio celebravimus, matutina quippè festiuitas, in omnem lætitiâ animos nostros erigebat, reuocans nobis, quomodo beatæ illæ mentes, quæ in felicissima æternitate, nullis circumscriptâ terminis, præsentia Dei perficiuntur, post mundi persecutiones, & varias tentationes superatas, ad tranquillam & celestem Angelorum conuersationem migrârunt. Vespertina autem conclusio, grandi dolore cor nostrum impleuit, lugubrem defunctorum memoriam, nostro aspectui opponens, & eos qui ante nos vixerunt, duro carcere inclusos, ad considerandum subiiciens. Quos iustus Iudex tradidit tortoribus, quoadusq; redderent vniuersum debitum. Matth. 18. Hesternâ die Saluator noster, summo gaudio nos gestire voluit; Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. Matth. 5. hodiè autem tristem defunctorum reficimus memoriam, qui in subterraneo carcere, igne purgatorij, supra omnes mundi cruciatus, grauius torquentur. Hesternâ die, cum omni iucunditate Sancta Mater Ecclesia canebat, & quam gloriosum regnum Dei; hodiè autem lugubre carmen intonat. Dies ne calamitatis & miserie, & verè dies iræ:*

Innocent.

3. Chryso.

Matth. 18.

Tbidem 5.

quid enim terribilius est loco purgatorij, ubi non solum pœnâ sensus, sed etiam damni, licet temporaneâ, animæ defunctorum cruciantur, donec iustitiâ diuinæ satisfiat. Duplicem enim Theologi ponunt iustitiâ, in Deo præmiatiuam, vnam, alteram punitiuam & vindicatiuam. Quod non operosè deducunt ex illo Zachariæ 11. Assumpsi mihi duas virgas: vnam vocavi decorem, & alteram vocavi funiculum, & paui gregem meum. Super quem locum S. Epiphanius lib. 1. contra nouam sectam Samaritarum, putat istas duas virgas, significatas fuisse per virgam Aaronis, & Moysis, virga Aaronis in flores germinans Numer. 17. figurabat virgam decoris, id est, iustitiâ præmiatiuam, quâ Deus suos seruos recreat, suos fauores abundè illis communicans. Virga autem Moysis in serpentem animata, Exodi 4. representabat funiculum, seu iustitiâ punitiuam, quâ Deus iustam satisfactionem de omnibus peccatis exigit. Et quoniam hesternâ die, iustitiâ Dei præmiatiuam expediuimus, secundum quam Deus suis beatis, pro eorum laboribus, gloriam & beatitudinem æternam offerebat: ideo hodiè iustitiâ eius punitiuam discutimus, quomodo per illam exolutionem debiti à nobis requiratur. Redde quod debes.

Dari in Deo iustitiâ punitiuam, secundum quam Deus impietates hominum castigat, fatetur Regius vates Psalmo 54. *Non miserearis omnium, qui operantur iniquitatem.* Quæ verba S. Augustinus sic elucida: iniquitas omnis, parua magnâq; sit, puniatur necesse est, aut ab ipso homine penitente, aut à Deo vindicante. Extorquent enim peccatores à Deo sententiam punitiōis, perseuerando in malitia, quia si non feriret, si pœnas non infligeret, iniustus esset, iudicium non administrans, & iustitiâ non faciens, petentibus eam exposulantibusq; peccatis, quæ semper apud ipsum clamant, ut vindicet, iuxta illud Gen. 18. *Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus est.* Neq; hoc diuinæ iustitiæ quidquam derogat, imò magis ornat: quia ex hoc maximè iustus prædicari meretur, quod delicta puniat.

Iustitia in Deo duplex.

Zach. 11.

Psal. 54.

3. August.

Peccatores punitiorem à Deo extorquent.

Gen. 18.

Psalm. 118. puniat Psalm. 118. *Iustus es Domine, & rectum iudicium.* Super quem locum S. Ambrosius Serm. 18. ita discursit: *vulgi inquit hominum iniuste se putat tolerare, quae patitur. At vero vir iustus, qui seipsum statim in exordio accusat, iustitiam Domini predicat, quod meritis suis digno patitur.* Sic Ieremias cum in luti voragine, turpi necandus illuvie mergeretur, clamabat: *Iustus es Domine.* Et iterum: cum vitæ plebis miserandis seruitijs angeretur, clamabat: *Iustus es Domine, quia os eius ad iracundiam provocauimus.* Thren. 5. Tres pueri, cum fornacis ardentis ambirentur incendijs, clamabant: *Iustus es Domine in omnibus, quæ fecisti nobis.* Dan. 11. Daniel semel atque iterum missus in lacum leonum, & immanium ferarum scruitia, atque horrore circumdatus, recta omnia se in conspectu Domini impeterrito clamore iactabat. Daniel 6. Ionas inclusus vtero bestiali, vix habens anhelandi spiritus commectum, clamabat de ventre ceti: *Ego autem in voce laudi immolabo tibi.* Ionæ 2. Vnde merito concludit D. Ambrosius, *Iustus ergo Dominus in periculis, iustus in damnis, iustus in vitiis, non solum quia unusquisque iustas pœnas suæ culpe luit, verum etiam, quia dum unus puniatur, plurimi corriguntur.* Et idcirco pœnas imponenti, & delictorum solutionem exigenti, humiliter consentiendum est.

Peccatores alij in mundo, alij in purgatorio, alij in inferno debita Den exolunt.

S. Gregor. *Quod auro fornax, hoc iustus tribulatio est.* Sic Ioseph venditus à fratribus, quia illam in Egypto seruitutem patienter sustinebat, & suam venditionem in diuinam voluntatem referebat. *Non vestro inquit consilio, sed Dei voluntate hic missus sum.* Gen. 45. Quia non odio in fratres laborabat, sed Deum suæ pœnæ Auctorem venerabatur, idcirco & fratribus veniam, & sibi in summos honores eleuationem promeruit, ut totius Egypti Prorex constitueretur. Et licet interdum homo in hoc mundo, propter suæ delicta, ab hominibus minores tribulationes & pœnas sustineat, quam grauitas eius peccatorum mereatur: Deus tamen omnia suauius gubernans, ac disponens, ita illam approbat, ut pro eo peccato, pro quo quispiam potestate iudiciaria puniatur, iterum punire nolit. Quia ut scribitur est, Nahum 1. *Non confurget duplex tribulatio: Septuaginta-*

autem legunt. Non vindicabit bis in idipsum in tribulatione. Chaldaeus vertit. *Non confurget domui Israël duplex angustia.* Theodor. exponit: *Non sustinebant impetum secundæ angustiae.* Quod pulchre eludit S. Cyprianus in Sermone de passione Christi. *Cum inquit iudicijs & tortoris vices, non parcens peccator assumit, semetipsum persequens, dum confessionem confusione honorat holocausti huius incensio in conspectu Dei veniam impetrat, neque enim bis in idipsum iudicat Deus, sed impenitentes ipse iudicat & damnat; penitentes vero absoluit, neque iudicio, quod penitentiae humanae seruitutem protulit, aliquid iustitiae celestis apponit.*

At vero in inferno damnati, perpetuum & gemebundi inelamant: quia in illo horrore, & perpetuis cruciatibus, sine ulla spe eliberationis, in æternum detinebuntur, ut eleganter D. Cyprianus Serm. de Ascensione Domini ad finem discursit: *Immortales inquit, miseri viuunt inter incendia, & consumptibiles flammæ nudum corpus allambent. Ardebit purpuratus diues, nec erit, qui aestuanti lingue, stillam aqua infundat: in proprio adipe frizæ libidines bullient, & inter sartagines flammeas miserabilia corpora cremabuntur, & omnis tormento atrociori desperatio condemnatos affliget. Non miserebitur videlicet Deus, neque tunc audiet penitentes. Irregressibilis erit illa sententia, & immutabile iudicium, & stabit damnationis huius immobile constitutum; Diues ille sepultus in inferno, rogabat Abrahamum, ut mitteret Lazarum ad fratres eius, qui eos admoneret, ne & ipsi pariter in infernum detruderentur. Rogo te pater ut mittas Lazarum in domum patris mei, habeo enim quinq; fratres, ut reuertetur ille, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Lucæ 16. Vnde illi quæso tanta de fratribus cura, vnde tanta charitas? nunquid etiam in inferno reperitur amor, ubi sempiternum est odium? minime: non ille fratres, sed se amabat. Ita mysterium hoc enucleat S. Gregorius. *Purpuratus inquit diues, ad dolorem sui cumulum, propinquorum meminit absentium. vnde constat, quod eos ad augmentum supplicij paulo post potuit etiam præsentem videre.* Non ergo charitas cum mouit, sed timor: nolebat eos in infernum descendere, quia suæ pœnæ augmentum ex illorum visione prælagiebat, quæ visio ita damnatos torquet, ut vsque ad sanie, vsque ad maciem eos affligat, iuxta illud Isaia 66. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non exstinguetur, & erunt vsque ad satietatem omni carni.* Quid est, ad satietatem omni carni? Respondet trigurina translatio & erunt fastidio omni carni. Vbi satietatem accipit pro nausea, pro fastidio, affirmatque corpora da-

Theodor.

S. Cyprianus.

S. Cyprianus.

Lucæ 16.

Diues cum rogabat Abrahamum, ut mitteret Lazarum in domum patris eius.

S. Gregorius.

Isaia 66.

ra damnatorum sic putrida ac tabida, futura, in illo igne infernali; ita sordida ac turpia, ut eorum visio vsque ad vomitum, vsque ad nauseam, vsque ad extremum fastidium futura sit. Eterna igitur est infernalis pœna supra modum grauis, sed infusa, ut docet Sapiens Ecclesiast. 9. *Vsque ad inferos non placebit impius.* hoc est, non habebit merendi facultatem.

Tertia pœna est purgatiua, quam homines post mortem exolunt, in purgatorio: hæc licet interdum soleat effe- diuturnior, non est tamen æterna, sed habet certitudinem eliberationis & visionis diuinæ. Et licet excedat omnes mundi cruciatus, spes tamen infallibilis videndi Deum, illam alleviat. Expostulabat aliquando ardentissimis precibus S. Gregorius: ut Traianum idololatram, & Ecclesiæ persecutorem, ac infami prædæstina- vitio notatum, à gehennâ, in qua iam torquebatur, eliberaret. Cui in illa ar- denti oratione, Angelus Domini appa- rens dixit: quoniam rem ita arduam tentas, idcirco datur tibi optio, aut pœnas in purgatorio per bidduum sustinendi, aut toto vitæ tempore, ingentes cruciatus to- lerandi. Sanctus vero Gregorius respon- dit Angelo: malo etiam per mille annos pœnas in mundo sustinere, quam in pur- gatorio per bidduum. Ecce quanta graui- tas pœnarum purgatorii, ut S. Gregorius grauisima quæque tormenta in mundo, toto vitæ tempore pati maluerit, quam in purgatorio per bidduum. Hinc merito Ieremias in personâ afflictæ animæ, in purgatorio detentæ, ingemiscit Thren. 1. *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor, si est dolor meus.* Licet enim verba hæc, in sensu literali, de Salvatore nostro intelligantur, dum in monte Cal- uariæ cruci affixus penderet, allegoricè tamen intelliguntur, de animabus pœnas purgatorii sustinentibus: quia pœna illa etiam vnus horæ, videtur esse pœna mil- le annorum.

Educturus erat Dens Filios Israël de Egypto, ad terram promissionis, intra quadraginta dies, & tamen quadraginta annis, in solitudine morabantur. Quid cause? Respondent Doctores: quia abusi fuerunt beneficijs Dei. Euaserunt Iudæi à mari rubro incolumes, Exodi 14. Filij autem Israël perrexerunt per medium mari- rum: & aquæ erant quasi pro muro à dextris, & à sinistris. Sed exigua fuit apud illos tanti beneficij radicata. Cito fecerant, obliu- scunt, cito in oblivionem irruerunt. Vix

Exodi 14.

Nn

enim tertius dies, ab egressione à mari ru- bro elapsus fuerat, cum ipsi in contume- lias contra Moysen, & contra Deum pro- laborerentur. Tulit Moyses Israël de mari rubro: ambulaueruntque tribus diebus, & non inueniebant aquam, & murmurauit populus contra Moysen. Li- beralem se Deus exhibuit illi populo, per quadraginta annos manna ad sustentatio- nem subministrando, iuxta promissionem Dauidis Psalm. 67. *Plurimam voluntariam congre- gabit Deus hereditatis tuæ: & tamen tantum beneficium, ex Hebræorum memoriâ ci- to euauit.* Subiungit enim Sacer textus ibi, & infirmata est; hoc est, gens illa in- grata Dei beneficiorum extitit. Obtinue- rat Aman decretum pro extirpandâ vni- uersâ Iudæorum progenie; Deus tamen clementissimus, per Reginam Esther, omnes eliberauit: At, quæ tanti gratitu- do beneficij? imò maximus abusus, licet enim iam Aman edicto regis ad mortem damnatus esset, & Rex sufficientem admi- nistrasset iusticiam. *Suspensus est Aman in pati- bulo, & Regis ira quieuit.* Esther 9. At, non quieuit ira Iudæorum, sed & decem filios Aman in patibulo suspenderunt, & in illo ipso die, occiderunt Iudæi per Regis As- sueri provincias, septuaginta quinque mil- lia hominum. Ita, ut Rex indignatus ar- gueret Reginam Esther: inquiens, in Vr- be Susan, interfecerunt Iudæi quingentos viros, & alios decem filios Aman, quantam putas eos exer- cere eadem in vniuersis provinciis. Esther 9. Quia ergo in omnibus, diuinis abuteban- tur beneficijs, idcirco quadringentis annis, ad terram promissionis peregrinari de- buerunt. Ita planè Catholici, qui dum viuunt diuinâ gratiâ, ad condignam pro- pœnis peccatis satisfactionem, ut negli- gunt; pœnas multo tempore, in purgato- rio pati debent, donec ad minimum qua- drantem debita exoluant.

Atque hinc iam grauitatem pœnarum purgatorii perpendite: postquam nimium increbuerat malitia Sodomorum, misit Dominus Angelos ad Loth, qui cum cum totâ familiâ in locum securum educerent, antequam fedam illam urbem, cum pes- simis habitatoribus deleuisset. *Eduxeruntque eum, & posuerunt extra ciuitatem, dicentes: sal- ua animam tuam, & noli respicere post te.* Gen. 19. Res stupenda! vix vxor Loth retrorsum aspexit, ut fumantem patriam videret, statim dicit Sacer textus: *Versa est in statum salis.* Si hoc fecisset, compla- cendo sibi in illâ turpitudine Sodomiticâ, non mirarer. Quia respiciens recto, aptus non est regno Dei Lucæ 9. hoc est, non abdicans vanam gloriam, & illicitas voluptates. Si fe-

Ibidem.

Psalm. 67.

Esther. 9.

Iudei in provinciâ Assueri vno die oc- ciderunt septua- ginta quinque milia ho- minum.

Gen. 19.

Vxor Loth in statum salis versa est.

Lucæ 9.

DIE SANCTI MARTINI EPISCOPUS, CONCIO PRIMA

Quasi stella matutina in medio nebulæ, & quasi Luna
plena in diebus suis, & quasi Sol refulgens, sic iste
refulsit in templo Dei. *Ecclesiast. 50.*

In Sanctis proprietates stellarum, Luna, atq; Solis resplendent.

Officium
summi Sa-
cerdotis
in veteri
lege.

Magna fuit prerogativa summi sacerdotis in templo Dei, in veteri testamento. etenim officium illius erat proprium, semel in anno introire in Sancta Sanctorum, ibique consecretare sacerdotes & Leuitas. Iudicem controuersiarum, supremum agere, cum potestate cogendi ad obediendum diuinæ voluntati, & suæ sententiæ. In rebus grauioribus populi, Deum consulere, eumque in Dei iustitia & doctrina erudire. Sed magnam quoque perfectionem dignitas hæc exigebat. Etenim summus Ecclesiæ Pontifex Dei debebat esse talis, qui in rebus fidei & religionis diiudicandis atque definiendis errare non posset, ne qui magister fidelium esse deberet, fuisset seductor. Secundò debebat ab ipso Deo ad tantam dignitatem eligi, ut sic legitimam eius potestatem agnoscentes fideles, in omnibus illi obediētes essent. quod insinuat scriptura, ad Hebræos. 5. *Nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.* ac proinde debebat esse sanctitatis omnimodæ: ac denique ut in omnibus controuersijs fidei & religionis scitu necessarijs, pro ratione statûs Ecclesiæ definiendis, sufficiens esset. ac proinde debebat esse summæ sapientiæ, & diuino plenus spiritu. Hanc omnimodam perfectionem Deus ab Ecclesiæ præsidibus se exigere declarauit. 1. Reg. 2. *Suscitabo, inquit, mihi sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum & animam meam faciat.* Quasi diceret, cum difficile sit reperi in terris hominem ab omni fæditate peccatorum immunem, omnes enim fragilitati succumbimus, & peccatorum maculæ obnoxij sumus; cum emortua quodammodo iacet in terris pietas, cum animarum zelus in templo torpescit; cum

Requisita
Pontificis.

Hebr. 5.

1. Reg. 2.

fides ipsa & religio sopore graui oppressa languet, tunc inquit Deus suscitabo virum secundum cor meum, & animam meam, qui fide suâ, Charitatis igne succensâ, vitæ sanctitate & inculpatâ morum decen-
tia, infelicem hunc aliorum torporem, excutiet; qui doctrinâ & exemplo ad vitam spiritualem gratiæ mortuos reuocabit, suscitabo talem pastorem, qui erit, dux populi ad Deum, lux fidelium ad vitam inculpatam, & columna ignis peccatoribus ad penitentiam; ut quemadmodum columna illa ignis, tempore nocturno duxit populum Israëliticum per desertum ad terram promissionis, sic ille virtutum suarum splendore, & pietatis, ac doctrinæ radijs, ducat per terrenum hoc desertum omnes, ad Dei reconciliationem, quæ est terra quædam promissionis diuinæ gratiæ. Tantæ perfectionis hodiernum Christi Ecclesiæ Pontificem Sanctum Martinum fuisse à Deo suscitatum, vobis proponam, dum illum ostendam fuisse stellam matutinam in mundo, lunam plenam in Pontificatu, Solem in Ecclesia Christi.

Tria potissimum in sanctis & electis Dei stellarum proprietatem representare solent. Promptitudo ad exequendam Dei voluntatem, libera obedientia in obseruandis Dei mandatis, & infracta constantia in resistendo diaboli tentationib; cum fructu victoriæ, testatur hoc scriptura Barach. 3. *Stella autem dederunt lumen in custodijs suis, & locata sunt; vocata sunt, & dixerunt, adsumus; & luxerunt ei cum iucunditate, qui fecit illas.* Vbi scriptura sanctos Dei appellat stellas idè; quia in vijs eius ambulauerunt, & præcepta eius custodierunt, & iuxta voluntatem eius operati sunt. Et quid enim aliud est, stellam esse? quàm ad omnia Dei iussa exequenda paratum cor habere quem-

Barach. 3.

quemadmodum dicit Propheta: *Paratum inquit, cor meum Deo, paratum cor meum;* id est, paratum ad consolationem, paratum ad tribulationem: paratum ad ignominiam, paratum ad gloriam: paratum ad sanitatem, paratum ad infirmitatem: paratum deniq; viuere, quinimo & mori si voluntas tua est Domine. Placet hæc prompta seruiendi voluntas Deo humana: & enim ut primæ Corinthiorum 9. dicitur, *hilarem datorem diligit Deus,* quisquis desiderat, ut Deo quasi stellæ splendor placeat, ex summa hilaritate & liberalitate omnia operari debet, ut plura etiam super erogare benefaciendo velit, quàm in præceptis Dei obligatum se esse agnoscat. Stellæ sunt, quicunque impuras demonum tentationes propulsant, & in Dei gratia persistendo fortiter vincunt; nam sanctis Dei athletis hoc attribuit scriptura Iudicum.

Judic. 4.

4. *Stella inquit manentes in ordine & cursu suo, pugnaverunt contra Sisaram.* Et quid iste Sisara nobis significat? Principem illum scriptura nominat superbi regis Iabin, qui ingentem exercitum aduersus Dei populum ducebat, sed à Debora prophetissa, Dei sancta victus perijt. hic nobis diabolus representat, qui salutis nostræ inuidus, sed si in ordine suo persistentes, id est, Dei in omnibus voluntatem obseruantes, fortiter eidem resistiterimus, quasi stellæ matutina in conspectu Dei apparebimus. His tribus virtutibus, obedientiâ, Dei mandatorum obseruantia, atque tentationum victoriâ, hodiernus Pontifex Beatus Martinus stella matutina factus est in mundo; stella matutina omnibus alijs in firmamento à Sole magis illuminata, è nocturnis tenebris ingenti claritate refulgens, Solis ortum diemque prænuntiat. Beatus Martinus talis stella fuit matutina: etenim parentibus, à fide Christi alienis, & idololatriæ deditis procreatus; sed mox à Christo velut à Sole salutari super cæteros irradiatus lumine, & singulari sanctitate multos exuperans sanctos, luculenta præfagia dedit, quantum breui post, doctrinæ & sanctitatis lumen in orbem sparsurus erat.

Altera stellæ matutinae proprietas est, quia non est susceptiua peregrinarum impressionum, seu quia nullis extraneis maculis vllatenus contaminari potest. Non aberrauit ab hac stellæ proprietate Beatus Martinus: quid enim est deformis multum & peregrina impressio? nisi peccatum in anima rationali, à quo ne contaminaretur, licet inter medios peccatores, sæculi militiæ adhuc in adolescentia

deditus degeret, summoperè vitabat, quod in hoc vitæ genere rarum & perdifficile est. Mirabile est, quod de illo refert historia; quod in medijs & maximis acruentis bellis semper illæsus euaserit; imò, quod magis mirandum: etiam absens hostes vicit; cum enim irruentibus in Galliam barbaris, Iulianus Cæsar coactus in vnum exercitum, quo magis accendisset ad pugnam milites, donaria illis erogare cepit. At ubi ad Beatum Martinum ventum est, qui iam soli Christo militare volebat, accedens ad Cæsarem inquit: *hætenus Cæsar militauit tibi, nunc patere; ut militem Deo.* Donarium tuum pugnaturs accipiat, Christi ego miles sum, pugnare mihi non licet. Quo audito iratus Cæsar, putauit eum metu pugnæ, quæ postea die futura erat, non religionis gratiâ detrectare militiam. cui Beatus Martinus respondit, si hoc Cæsar ignauia adscribis, non fidei, crastinâ die ante aciem inermis astabo, & in nomine Domini Iesv signo crucis, non clypeo protectus, aut galeâ, hostium cuneos penetrabo securus. Custodiæ igitur mandatur, facturus fidem, ut inermis obiceretur barbaris; & ecce postero die hostes quorum magna tunc potentia erat, propediem pacem rogatum miserunt, seipsos vltro submittentem. Et quis illos tam subito perterrefecit? quis ut se victos sine certamine agnoscerent, coëgit? Magna Beati Martini sanctitas, hic inermis quidem & orbatus bellicis instrumentis, sed magnâ pietatis & virtutum lucè, velut stella matutina, ita insolito fulgore castra barbarorum terruit, ut splendorem hunc ferre non valentes, ad suas infidelitatis tenebras dimitti petierint. Ecce Beatus Martinus miles erat, semper victor, nunquam victus; quia stella erat, nullâ terrenæ vmbre contagione maculatus; in Castris enim non rapinis, & extortis iniquis stationibus victitabat; sed stipendijs duntaxat emeritis; tempore hiberno, sola charitate in Deum, & misericordiâ in pauperes seipsum calefaciebat; tentorium eius non veneris iconibus, sed Christi, & sanctissimæ matris imaginibus; non examinato luxu, sed martio duntaxat apparatu ornatum erat: ideoque stella matutina Beatus Martinus fuit, quia in societatem vitæ, nulla vitia terrena admixta (Tertia stellæ matutinae) proprietas est, ut post exortum, à motu suo minimè cesset, sed ut in eodem cursu legitimè & indefessè progrediatur. Beatus Martinus vir Deo plenus, iuxta hanc stellæ proprietatem procedebat, dum post

Nn 3

post tot egregia virtutum & sanctitatis argumenta, minime sibi desistendum censuit; quin potius ad ardua virtutum, & maiora perfectionum incrementa, infesso labore in dies progrediebatur. Etenim relicta militiâ, non ad otium; sed ad noua & maiora Christi Ecclesiâ obsequia seipsum contulit. ibiq; apud Hilari-um Pictauiorum Episcopum, admirabilem se in Dei cultu & exercitio religionis præstitit, stella proinde erat, quia nunquam torpescerebat, sed semper ad maius augmentum luminis currebat.

At verò, ut primum ob pietatis & religionis virtutes, Turonicæ Ecclesiæ Episcopus creatus est, ut altiori huic statui, & dignitati dignè respondisset, non iam stella ut ante in mundo, sed maius & splendidius quoddam altrum fieri voluit. Vbi quasi luna plena luminis resplenduit, dum per accessum nouæ dignitatis, noua quoque virtutum & sanctitatis documenta protulit. Luna tres potissimum commendationes habet. primò, quòd situ sit humilior & cæteris luminosior astris, secundò, quia noctis tempore lucens, infectatur à nubibus tenebrosis; tertio, quia gratus splendor discussis nubibus, hac triplici qualitate Beatus Martinus lunæ puritatem assecutus est. fuit enim in illo tanta humilitatis profunditas, ut semetipsum minorem semper inter omnes agnosceret, licet virtute omnibus eminentior esset; fuit in eoranda sui ipsius abiectione, ut etiam moribundus in humum & cinerem deponi voluerit, inquit: *Non decet Christianum nisi in cinere & escio mori.* Laudat hanc sanctorum Dei humilitatem. *Diuus Bernardus sermone 32. Quemadmodum inquit si per ostium transeat, cuius superluminare nimium bassum sit, non nocet, quantum uero inclinauerit; nocet autem, si uel transuersi digiti spatium, plusquam ostij patitur mensura, te exereu; ita ut impingas, & capite quassato colli davis: sic in anima non est timenda quantalibet humilitas, horrenda autem nimiumq; præuenda vel minima temere præsumpta erectio.* Noluit lunæ instar humiliari superbus Lucifer, & ecce ex paradisi Dei voluptatibus, in æternos cruciatus deiectus est. Noluit humiliari fastuosus Aman, & ecce patibulo appensus est. Noluit arrogans in suo fastu deprimi Nabuchodonozor, & ecce bos factus est, fenum & gramina per campos oberrando quærens. Noluit elatus Antiochus ante Deum prosterni, & ecce propter sua scelera vermibus consumptus est. Noluit superbus Agrippa in humilitate Deo honorem reddere, & ecce ab Angelo grauiter percussus

est, Actorum 10. *Confestim autem percussus est eum Angelus Domini, ad quod non dedisset honorem Deo, & consumptus à vermibus exspirauit.* humilitas uero viros sanctos, quanto demissiones adinuenit, tanto altius eleuauit. Maxima fuit humilitas sancti Eduardi Angliæ Regis, dum proprijs humeris claudum quendam Dei nomen profitemtem, portare non erubesceret. Magna humilitas sancti Ludouici Franciæ Regis, qui pauperum pedes, sepositâ purpurâ, & diademate abluerebat. Summa demissio, Elisabethæ Regiæ filiz, dum leproforum sordes, & vlcera abstergeret. Et quid eis profuit multum sane: quia resplenduit facies eorum sicut sol in conspectu Dei; & nomina eorum in terris eleuata sunt. Ecce & hodiernus Pontifex minorem se alijs agnoscebat in oculis proprijs, sed maior in oculis Dei apparuit, dum illum se ad infima usque demittentem, velut lunam omnibus planetis inferiorem, maiori splendore Sol ille cælestis illuminauit, implens illum omni sapientiâ, & diuinâ protectione. *Vbi enim humilitas; inquit Sapiens Prou. 11. Ibi Prou. 11. sapientia, ubi conscientie integritas & Dei timor, ibi omnia spiritualium donorum charismata.* Altera lunæ proprietas est, effundens lumen noctu, à nubibus tenebrosis infectatur. Beatus Martinus, non fuit ab hoc nebulæ turbine immunis; etenim velut rosa è spinis natus, cum amarißimum salutis odorem, infidelitati Parentum spirare cepisset, volens illos velut spinas adhuc, ingratis Deo rosas transformare; ut primum lumen illud Christi fidei nocti perfidiæ infundere cepit, magna nebulæ infestantium commotio exorta erat. inuidebat diabolus illius felicitati: cum enim iter ageret, ut Parentes suos ad Deum conuertere posset, ecce Dæmon acceptâ specie humanâ, obuiam ei fuit, quo tenderet inquit; ut scilicet pium eius conatum impediuisset; sed luna dissipat nebulas, B. quodq; Martinus pleno lumine suarum virtutum vicit inuidum Satanam, inquit: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* Vbi statim victus ex oculis euauit dæmon. Insurrexit altera nebula, dum matrem gentilitatis errore absoluit, patre omnimodè eius doctrinæ refragante; hanc tenebrosam nubem discussit, dum plures alios in locum perfidi patris, exemplo suæ pietatis & zelo doctrinæ, fidei Christo copulasset. Insurrexit & tertia potens nebula aduersus hanc lunam, hæresis Ariana, tunc temporis maximè perilliricum pullulans, sed dispulit & hanc tenebrosam nubem suo pleno lumine, dum

Humilitas
eis cultus
res.

solus contra perfidiam Arrianorum accerrimè pugnaret; dum multis supplicijs in defensione fidei Christianæ afficeretur; dum pro Dei gloria, velut bonus & fidelis pastor, publicè virgis cæsus, de ciuitate exire cogeretur. Luna denique è nubibus erumpens, grauiori plerumque lucet claritate, adeò ut ipsius Solis splendorem in sui plenitudine putetur æmulari, Beatus Martinus velut plena splendoris Luna, ab hostium furore liberatus, velut è nubibus iterum erumpens, tunc splendidiori Sanctitatis luce coruscare cepit, miraculorum gloriâ clarere, ita ut in admirandis operibus, Dei potentiam imitari videretur. an non satis miraculi est in illo opere? dum quidam Catechumenus se ei deuinxit, sanctissimis eius disciplinis institui volens, & ecce in absentia Sancti Martini febris correptus, humanis rebus sine baptisinate excessit; accurrit Beatus Martinus, auditâ morte fletus & eiulans, sed concipiens tota mente Dei spiritum, velut alter Elifas super exanimatæ defuncti membra prosternitur; & ecce aliquamdiu orationi incumbens, videt defunctum paulatim membris omnibus commoueri; & laxatis in usum videndi palpitare lumbibus; Magna ceterè potentia! mirantur homines, quòd luna ebullire mare faciat, & sursum attrahat? sed magis mirari possent magnam Dei in Sancto Martino miraculorum virtutem, dum mortuum sursum erigit, & sensibus iterum pollere facit. Scupent quomodo Oceanus occultâ Lunæ virtute commotus, septem horis in orientem fluuit, septem rursus in occidentem refluxit; sed obstupescant potius magnam in Sancto Martino pietatis & diuinæ Charitatis vim: septem horis ille singulis diebus, id est, toto maturino tempore, feruentissimarum orationum torrentibus in orientem fluebat, pro sua conuersione immensas Deo agens gratias, septem rursus alijs horis, id est, reliquo vitæ tempore, in occasum refluxat; omnes corporis passiones abiiciens, omnem delectationis voluptatem procul à cogitationibus propulsans, omnes mundi illecebras longè à conscientia sua remouens, omnem in Pontificatu saltum, & scandali occasionem euitans; ut proinde non immeritò Luna luminis plenissima fuisse dicatur.

Fuit denique Beatus Martinus & in Ecclesiâ Dei sol refulgens. Sol tres primariæ qualitates habet, quia ortus sui splendore tenebras absorbit: insuper sui luminis splendore abstrusa manifestat, ac demum, lumine claritatis suæ diem illu-

strat. Beatus Martinus triplici hac Solis proprietate fuit conspicuus. ut primum, enim in Dei Ecclesiâ pastorem curam administrare cepit, mox sanctitate ut Sol spectabilis, multos errores virtutum suarum radijs absumpsit; ipse semper præsens diuino cultui, quò magis tunc Ecclesiâ Christi varijs schismatibus & erroribus concussa, ad perfectionis statum redigeretur. Sol obscura manifestat; Beatus Martinus ita Ecclesiâ illustrauit, ut idololatriam mirâ virtute superno fultus præsidio expugnaret, illamque esse viam, ad interitum omnibus patefaceret. Non est passus in suo Pontificatu vllam exerceri idololatriam, aut infidelitatem propagandæ templum extrui; sed quodquod reperire potuit, funditus euertebat, Diuino fretus auxilio; cum enim quodam tempore in vico, cui nomen leprosum erat, templum superstitiosæ religionis magnificum euertere vellet, perfida multitudo ita ipsi resistit, ut cum pudore & iniuria repulsam pateretur; tunc per triduum cilicio indutus, ibique ieiunans ac feruenter orans precabatur Deum, ut quia templum illud humanâ manu euerti non posset, diuina virtus ipsum dirueret; & ecce subito illi duo Angeli hastati & scutati instar militiæ cælestis, sese obtulerunt, dicentes se missos à Deo, ut rusticam multitudinem fugarent, atque præsidium Martino afferret; quò ille reuersus, spectantibus gentiliū turbis & quiescentibus, profanam illam & superstitiosam errorum zdem, ad fundamenta usq; diruit. ac proinde Sol erat, quia & obscuros illuminabat errores. Sol nobis clarum exhibet diem, Beatus Martinus confutatis idololatriis, & miraculorum gloriâ ad Deum conuersis, Christi Ecclesiâ in illa barbara multitudine, velut diem in mundo splendescere fecit.

Vidimus igitur iam Beatum Martinum, in mundo fuisse stellam matutinam, id est; nullis vitijs contaminatum, Vidimus fuisse Lunam lucentem in Pontificatu, id est; humilem & omnis sanctitatis atque virtutum perfectione plenum. Vidimus denique eundem fuisse Solem, id est; ze-losè nimium Dei cultum & honorem propagantem, in cuius festiuitate hodierna, sanctorum canit numerus: luxisti ut stella, idcirco firmamentū sedes tua in æternum erit: exultat Angelorum chorus, acclamans, fuisti ut Luna nunc ab æterno sole, in cuius recto conspectu positus es, totus irradiaris inaccessio illo lumine visionis diuinæ, quod quò maius est, magis re-creat;

creat: quò propius; fortius allicet; quò intensus, desiderium auget. Occurrit hodie omnium celestium virtutum, exercitus fortissimo Christi Athletæ Sancto Martino, his cum salutans vocibus, pugnavisti strenuè aduersus carnem, aduersus mundum, aduersus demonem omnibus eius suggestibus resistendo, nunc victoriæ coronam sume, nunc hostis tui superbi Liciperi locum occupa; confunditur hodie diabolus in sua præsumptione, humilitate Sancti Martini, roboratur Ec-

clesia miraculis; & nos ad lumen eius recurremus, ut nos & matutinis horis quasi stella, puritate mentis irradiet; & in nocte, quasi luna Dei timore illustret, & in die, quasi Sol pietate & virtutibus illuminet. Ut eius exemplo incitati, & demonis æstus vincere, & Christi gloriam propugnare possimus, & post mundi militiam, æternæ victoriæ coronam fruamur, Amen.

—†—

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Martinus hic pauper & modicus, diues cælum ingreditur:

Qui in mundo propter Christum pauper efficitur, diuissimus cælum conscendit.

Non est difficile de seruo fieri dominum: quia si fortuna volet (inquit Politicus) fies de consule Rhetor: si volet hæc eadem, fies de Rethore Consul. Non est arduum, de mancipio fieri liberum; quia & Ioseph Patriarcha in seruitutem venundatus, satrapis libertate antebat; cum de Pharaonis thesauro cuncta dispenseret, dicente sacrâ paginâ. Constituit eum Dominum domus sue, & Principem omnium possessionis sue. Non est rarum de subdito regem creari, quia & in inclyto Poloniæ regno, Piastus, cum esset oppidanus, theonum regalem occupavit. Non est difficile, de inope fieri diuitem, impossibile; quia & Midæ Deorum clementiâ, omnia in aurum conuertebantur, & Crasso vtrò in sinum calitûs illapsa fortuna, secundos accumulabat euentus. Sed illud merito in admirationem cadit, quomodo hoc ærumnarum ac miseriæ omnium terreno orbe, quispiam diues cælum ingredi posset? Nam quis mundi apparatus, fulgentibus illis cælorum syderibus æquari poterit? cum omnia quæcunque suis visceribus superba mortalium habitatio incluserit, vmbra vilissimæ speciem præferant, approbante Salomone: *Vidit cuncta quæ sub sole erant, & omnia sunt vanitas vanitatum.* Ecclesiastæ. 1. Quo igitur stipatus comitatu cælum ingredietur homo? Vbi innu-

Eccl. 1.

tes purpurâ rubinos? sed vna his omnibus præponderat aurora: conquirit certantes niuibus Sardonichas; sed Solipsius serenæ aspectus Lunæ, multo est præstantior. Vna tantum sub Sole reperiata Regina Sabba, cuius splendidum admiratos comitatum sapientissimus exclamavit Salom. *Non sunt allata vltra aromata, quam Regina Sabba attulit Regi Salomoni;* in hominibus autem, quid eiusmodi deprehendi poterit? quod cælum ipsum in sui admirationem rapiat? verum repertum est in Sancto Martino præstantius quidpiam, quod non tantum cælum; sed & ipsum Deum, in stuporem traxit. Quia cælum diues ingressus est Martinus; qui hic pauper & modicus erat, opulentum tamen virtutibus, in conspectum Saluatoris migravit. At, quid istum diuitem fecit? paupertas profectò; quia cum nihil præter arma & vestimenta haberet, dimidium chlamydis pauperi in nomine Christi petenti dedit. Quare in hodierna festiuitate, neminem in cælo diuitem futurum, nisi qui pauper in hoc mundo fuerit, edisseram. Nullas in mundo solidas esse diuitias vel ipsa perpetua rerum vicissitudo declarat, cum ille solus verè diues censeatur esse, cui nihil deest, nec vquam minuitur. At quis in mundo tam beatus? cuius voluntas ita profectò exsatiari possit rebus terrenis, ut non plura in dies appetat? Quis tam felix cuius possessiones, nec hostis vastare, nec ignis consumere, nec vllus omnino casus valeat violare? Non est profectò in rebus humanis tanta immunitas, sed omnia casura extant. Quia si rectè discurre-

runt Philosophi, omne compositum in suum principium resolui debere, quemadmodum homo, quia ex terra conglutinatus est, rursùm in terram vnico mortis ictu prostratus dissipatur, in pulueremque resoluatur. Rerum etiam, quæ sub cælo vastissimo ambitu vniuersi continentur, cum non aliud principium sit, nisi misera priuatio: cælum enim & terrâ creauit ex nihilo Altissimus; ideo singula, exiguo temporis intervallo, in sua duratione circumscripta, in nihilum quoque abire debent. Vbi igitur homo veras diuitias assequi poterit? si in mundo, nihil est stabile, nihil diuturnum? Profectò in cælo duntaxat, vbi est incunda felicitas, gaudium summum, tranquillitas perfecta: ibi nostra fixa debet esse cogitatio, ibi mens assidue occupata. Tunc demum profectò diues erit, homo, quando in illo Augustali inaccessa sedentem Creatorem, sine fastidio, nec deficiente vnquam oculo spectabit, ut docet Augustinus in soliloquio. Cum ergo inquit videbimus te, tunc habebimus, quod nunc querimus, faciem tuam, faciem Domini virtutum, in qua solâ, tota consistit gloria sempiterna beatorum, quam quidem videre, vita æterna est, & felicitas omnimoda. Verum arduus ad hanc felicitatem, & difficilis ingressus, quia iter in sublime. Vbi si diues gressum tentauerit, auro onustus facile corruet; si superbus, facile inter strictas semitas, splendidâ, & latâ cooperatus purpurâ hærebis? si auarus, terram vnde aliquid rapiat respiciens, citò dilabatur? si delicatus? facile Solis æstu, Icarî instar liquefactus, præceps in Oceanum ruet. Si nudus: inter frigidissimas aeris regiones nubibus coopertus congelabitur? Et profectò quoniam ex mente Philosophorū omne graue tendit deorsum; cuilibet mortalium, cum terreni corporis grauitatem gesserit, ascensus iste ad celestes diuitias, summè est difficilis: adeo ut quemadmodum in Crenti labyrintho, nemo exitum inuenire potuit, sic per multa secula omne mortalium genus, ne sanctos quidem excipiendo Prophetas, & Patriarchas, cæli aditus latuit. Sed postquam Christus Dominus, in hæc inferiora descendit, nouum subito homini patefecit modum, ut per mundi paupertatem æternas quæreret diuitias. *Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Itane obsecro diuitiæ temporales, impedimento sunt, ut propter illas æternæ haberi non possint? sic sanè: ipsemet Christo docente. Matthæi 19. Amen dico vobis. Quia diues difficile intrabit in regnum cælorum. in quem locum Diuus Chrysostomus homilia 24.

August.

Matth. 19.

in Matthæum. Sic discurret; si diuites inquit difficile saluantur, quid facient raptores? nam si sua non dare impedimento ad regnum est, quantum sibi accumulât ignem, qui aliena occupat? si solùm propter opes, quas homines magnâ laboribus acquirunt, errant plerumq; à regno cælorum, quanto longius propter rapinâ, si quas agunt, aberrabunt? Difficile est profectò diuites saluari, quia illos illud extremæ sententiæ fulmen ad ima tartarorum deprimit. *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Matthæi 25. diuitibus enim hoc dictum esse sequentia verba aperte indicant: *Esurienti enim, & non deditis mihi manducare, sitienti, & non deditis mihi potum.* Quo ex loco Diuus Augustinus, libro de operibus fidei sic argumentatur: *Capite, 15. An forte ibunt in ignem æternum, qui opera misericordiæ non fecerunt? & non ibunt, qui aliena rapuerunt. cum aliqui grauior sit multo alieni rapina, quam non præstita egentibus misericordia.* Nam in testimonium huius veritatis, legibus olim diuinis cautum erat Exodi. 22. Ut quicumque ouem furaretur, pro illa quatuor solueret, cuius præcepti memor David, auditâ parabolâ de oue pauperis ablatâ à diuitre, iratus, Nathan Prophetæ respondit: *Ouem reddet in quadruplum.* 2. Regum 12, quam legem Zachæus Christum hospitio excipiens, adimplere voluit, obligans seipsum Lucæ 19. *Si quid ali- quem defraudaui, reddo quadruplum.* Sed cur obsecro tam rigidas olim Deus posuerit leges, ut vnus ouis ablationem quadruplici solutione compensari statueret, cum iuxta legis Peritos, iustitia ad solam æquitatem ordinetur, nec plus satisfactionis exigat, quam sit iniuriæ illatum. Si in bonis corporis æqualem solutionem fieri debere per legem Talionis decreuit Deus, Exodi. 21. & Leuitici 24. & Deuteronomij. 19. *Dentem inquit pro dente, & oculum pro oculo,* cur in bonis fortunæ, quæ multo minora sunt, grauior exigatur satisfactio, quam ablatum fuerat? Respondent communiter interpretes, quia eò tempore populus erat facilis & pronus ad furandum, proinde debebat grauioribus pœnis coerceri; ne in immensam atque immedicabilem audaciam effunderetur. Nam per grauitatem pœnæ, facilius grauitas culpæ comprimitur. Quod si de furto tam graui- ter puniebat olim Deus, quanto magis de rapina puniet? quia ut benè Diuus Chrysostomus homilia 33. ad populum discurret. *Furans prior est rapiens: & (si inquit) illum pendere quadruplum oportebat, eorum quæ furatum erat; rapientem opus est decuplum & multiplum exolvere, ut hac grauitate pœnæ, tantum scelus coerceretur.* Sanctus Isidorus libro 12. Etymo.

Greg.

Matth. 25.

Ibidem.

August.

2. Reg. 12.

Lucæ. 19.

Exodi. 21.

Leuit. 24.

Deut. 19.

Cur in ve-

teri lege

fuseum in

quadrupla

compensari

debeuit

Chrys.

Fons mi-
raculis
quolibet
fure pro-
dens.

Eccles.

Exod.

Basil.

Etymologiarum refert. in Sardinia inuen-
tum fuisse adeo portentosum fontem, ut si
quis latro eum delibaret, continuo visu
priuaretur, quo furti reum esse omnibus
innotesceret. Huic similem ego reperio
fontem Christum Iesum, nam hoc no-
men illi tribuit Sapiens Ecclesiastes, *1. Fons sapientie verbum Dei*, iste profecto por-
tentosus fons, similem suam virtutem exe-
ret in pessimos Catholicos, in latrones &
oppressores, qui illos visu eternæ gloriæ
excacabit, iuxta illud Evangelistæ, *ligate
eum pedibus, & manibus, & mittite in tenebras ex-
teriores*, quæ enim maior potest esse exci-
tas; quam in æternum sine Deo torqueri.
Mirabile est, quomodo diuitiæ exclu-
dant hominem à regno cælorum? si qui-
dem ex se non sunt peccaminosæ; ve-
rùm indifferentes, tam ad bonum, quam
ad malum. Num fortasse ideo? quia cum
cælum sit repletum omnibus thesauris,
ideo repudiat diuites, & solos pauperes
suscipere vult? quod maiorem suam osten-
ter magnificentiam in illis dicendis, sicut
lux pulchrior apparet inter tenebras,
dum eas illustrat. Sed crediderim poti-
us diuitias impedimento esse ad salutem,
quia defectum & excessum patiuntur assi-
dum; quæ duo in cælo locum non ha-
bent. Patiuntur diuitiæ defectum in aua-
ritia, propter quam nulla rerum copia
animos diuitum saturare potest: quo enim
apud illos, plus sunt potæ, plus sitiuntur
aquæ. Egressi de Ægypto Hebræi, omnes
Ægypti diuitias secum abripuerant Exo-
di 12. Et nihilominus adhuc cupidi, ad
spolia Ægyptiorum de mari rubro in li-
tus enarrantium adspirabant. Nam post-
quam Ægyptios mari rubro submersos,
suctus ad terram euouerunt. Hebræi
ad eos diripiendos & denudandos proti-
nus conuolârunt, nisi Moyses acriter ob-
stitisset, nihil omnino de illa præda adspor-
tandum esse præcipiens. Et quid est boni
Israëlitæ! si quicquid auri, quicquid ar-
genti, quicquid pretiosæ vestis in Ægypto
erat, vobiscum pariter extulistis, cur mo-
do ad laceras & attritas, atque sale maria-
no tabescentes vestes inhiatis? causa est
defectus auaritiæ, quia nunquam saturari
potest insana cupiditas acquirendi: im-
mo ut docet Diuus Basilus homilia. 7. in
diuites auaros. *Non solum crescendo non exple-
tur, sed ardentior redditur appetitus*, ne ergo si-
tribundos in medijs aquis Tantalos-cælum
habeat, ideo insatiabiles diuites recipere
non vult. Qui enim aurum auarè con-
gregant, venenum potant, quo non solum
de temporaria, sed etiam de æterna vita

denolantur. quod oraculum de cælo
auditum comprobauit. Refert enim Gan-
daensis in quodam Quodlibeto, eamem
pore, quo Constantinus Imperator Eccle-
siam amplissimis opibus dotauit, hanc e
cælo vocem de lapidibus fuisse. *Hodie cecidit
venenum in Ecclesiam Dei*; quasi non minus
animi auro, quam corpora inticiantur,
vnde merito Diuus Chrysostomus homi-
lia. 9. in Matthæum: *Venenatissimus inquit
quærit morsu, remedium congruente sanemus*, &
procul ab hac peste fugiamus. Patiuntur
insuper diuitiæ excessum in superbia,
quia cum habeant vnde insulentur, magis
ac magis quotidie suos possessores effe-
runt, ut etiam illicita quandoque aude-
ant. Non igitur diuitiæ homini sunt no-
cumento, aut impedimento ad salutem;
quia & opulentissimus Abraham, & ditissi-
mus Daud, & fortunatissimus Iob, feli-
citer in sinu eternæ gloriæ quieuerunt;
sed excessus & defectus diuitiarum, nimi-
rum auaritia, & superbia, quæ duo velut
pestem cælum refugit. Agnouit hoc opti-
mè Sanctus Martinus, ideoque *disperfit omnia,
dedit pauperibus*, ut in arcu paupertate Chri-
stum sequeretur neminem fore diuitem
in patria arbitratus, nisi qui hic modi-
cus & pauper esset. Nam quemadmodum
aurum, non sit genuinum, nisi ab omnibus
terrenis concretionibus liquefactum de-
purgetur: sic homo Christianus omnimo-
dam perfectionem assequi non potest, ni-
si omnibus quæ possidet renouauerit:
cum solis pauperibus opulentia cælestis
sit præparata. Vnde dicit Propheta Isaia.
61. *Ad annuntiandum mansueti. Septuaginta
autem vertunt, ad annuntiandum pauperibus*
missi me & Regius Vates confirmat Psal. 9.
Qui inquit derelictus est pauper.
Sed quid sit pauperem esse, discipulat
Sanctus Augustinus Serm. 110. de tempo-
re. Abundat inquit hoc genus humanum,
sed altius intelligendus est pauper, de quo
scriptum est. Matth. 5. *Beati pauperes spiritu
quoniam ipsorum est regnum cælorum*. Sunt pau-
peres non habentes pecuniam, victu quo-
tidianum vix inuenientes, alienis operi-
bus misericordiæ sic indigentes, ut eti-
am mendicare non erubescant: sed non
de his dictum est, *Vbi derelictus est pauper*,
alioqui iam ceteri Christiani, qui stipem
non emendicant, qui ad extremos sinistram
fortunæ casus, depressi non sunt, à Deo
derelicti essent; quod manifestè repu-
gnat scripturæ. Nam & Zachæo ma-
gnas habenti opes dictum est: *salus huic do-
mus hodie facta est à Deo*. Sed ecce resolu-
tionem Diuus Augustinus ibidem in-
quiens

Gaudet

Isaia 61.

LXX.

Psalm.

Matth. 5.

Quid sit
pauper
esse.

2. Augu.

Paupertas
duplex est

quiens: *Lauda diuitem humilem, lauda diuitem
pauperem*; quasi diceret; paupertatem ef-
se duplicem, aliam vulgarem & munda-
nam, quæ diuitijs est contraria; aliam ve-
ram & voluntariam in Christo Iesu tolera-
tam: quæ etiam eum summis opibus sta-
re potest? iuxta doctrinam Apostoli; *qui
habent tanquam non habentes, & qui possident,
tanquam non possidentes*. Quasi diceret; non
in sola egestate vera paupertas consistit;
Nam si de ipsa pannoſa & viciosa pau-
pertate gloriaris? quia talis es, sicut La-
zarus ille, qui ante domum diuitis, inops
iacebat; si dicis pro temporanea hac
inopia tibi regnum cælorum deberi?
pauper non es: quia paupertas hæc munda-
na est, non meritoria. Quod si aliquis
summis affluens diuitijs, est humilis & mi-
sericors, hic verè pauper est, huic debetur
regnum cælorum. Quia non tam est lau-
dabile pauperem, esse humilem; quia
pauper, præ egestate non habet, vnde se
effert. Sed in multis possessionibus non
superbire, hæc est perfectionum & virtu-
tum maxima. Talis erat Diuus Martinus,
modicus hic, quia nolebat inanem gloriam
querere: pauper, quia non sperabat in-
incerto diuitiarum: diuitias huius munda-
di, quas putamus plenas esse deliciarum,
pleniores periculorum indicans, ideoque
merito cælum diues ingreditur, quia suâ
humilitate hoc promeruit, quod ceteri
per superbiam perdididerunt. pauper erat
mundum sequi recusans, ut cælum possi-
deret. Ad hanc paupertatem allicit Apo-
stolus corda fidelium, 1. Timotheorum 6.
inquiens: *vtamur mundo, tanquam non vtentes*.
quasi diceret; hic verus pauper in Chri-
sto est, qui cum multa huius mundi bona
habeat; eius tamen vanitatem detestatur.
Et profecto non est, cur homo fallacem
mundum diligat? quia citò transit, &
omnis concupiscentia eius. Non desinit
ille fateor homines illaqueare, quiescere
non permittit, rapere omnes appetit, oc-
cidere singulos querit. Sed vbi, qui ei as-
sentitur, beatus qui resistit, beator, qui
de illo illusus egreditur. Non est dignum,
ut homo Christianus, mundo adhæreat?
quia proditor est? cuncta enim bona
promittit, sed omnia mala præstat. pro-
mittit vitam, sed donat mortem: promit-
tit gaudium, sed largitur marorem: pro-
mittit quietem, sed assiduos tumultus &
seditiones excitat. Reuincant nunc
omnes amatores tui o munde immunde,
quibus aliquando florem desiderata iu-
uentutis, præstare voluisti, vitam diutur-
nam, diuitiarum copiam, familiarium a-

bundantiam, pacis amicitiam; conui-
scent inquam, & unanimi voce fateantur,
verum in hac vitæ gaudium habuerint si-
ne dolore? pacem sine discordia, quie-
tem sine metu, sagritatem sine ægritudi-
ne, lumen sine tenebris, panem sine dolore,
risum sine fletu, Resurgat nunc à mortuis
venerabilis parens generis humani Adam,
cum sua fecunda prole, an non facile, con-
cludet? mundum periculosiorem esse,
blandum, quam molestum: magis timen-
dum, dum allicit, quam dum spernit;
magis odiendum, quando diligit, quam
dum odasse se ostendit. Non est æ-
quum in Christo renatum fidelem, mun-
dum sectari: quia in illo lacitare, & non
dolere, impossibile est; in illo sperare &
non timere, vanum est: in illo tempora-
nea & caduca bona amare, & non peri-
clitari, adhuc inauditum est. sed cheu!
licet mundus citò transit, & instabiles
mortalium filios turbat; amatur tamen
ab omnibus; licet fallit, nihilominus fi-
delis reputatur: licet occidit; attramen-
velut vita desideratur: licet plectit, ta-
men amplectitur. Ecce Adam per gulam
in mundo periit? necdum tamen per ab-
stinentiam huic malo occurrimus. Ecce
Loth per ebrietatem periit? necdum ta-
men sobrietas placet hominibus. Ecce
Salomon per Luxuriam cecidit? necdum
tamen à cordibus Christianorum exulat
luxuria; sed trahit vnumquemque sua
voluptas.

Verum si primis illis seculis non facile
quispiam mundum deserere voluit, mi-
rum non est: quia in diuitijs spes morta-
lium erat, & paupertas in tanto apud ho-
mines odio habebatur, ut Regius Vates
illam malis tantummodo & peccatori-
bus imprecatus fuerit. Psalmo. 130. *Trans-
ferantur filij eius, & mendicent*. Sed modo non
est profecto, quod ad mundum inclinet
mentes humanas; non est, non est, quod à
paupertate Christi detorqueat. Nam post-
quam Dei filius paupertatem amplexus
est, ex vili pretiosa, ex maledicta sancta fa-
cta est. Hic enim primas nos edocuit,
quanto in honore paupertatem habere
debeamus. Nam ille cum celi & terræ
Dominus esset, tam egenus mundo appa-
ruit, ut quasi vnus ex nobis esse videretur.
hoc eo sine fecit, ut illum in paupertate
imitemur, si cælestium quoque volupta-
tum participes volumus effici, pati voluit
incommoda, ut & nos illis subijciamur.
Igitur si diuites cælum ingredi volumus,
paupertatem amplectamur, eamque non
mundanam, quæ consistit in sola rerum,
inopia;

Psalm. 130.

Inopia; sed Christi, quæ in sola humilitate fundatur, & cum maximis etiam opibus coherere potest, dummodò illis hominibus cor non apponat, neque ad mundi ostentationem, sed ad inopum subleuationem illis utatur. Itaque nolite fenerari, ut abundetis in superbia vitæ,

sed etiam diuitiæ affluant, nolite eorum apponere, sed dispergite eas, ut humiles sitis, & imitari valeatis diuitem celos Martini ingrediuntem, Amen.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit, neque sub modio, sed supra candelabrum. Luca 11.

Fatentur omnes Angelum peccasse superbiâ, appetendo esse ut Deus. Sic enim expresse habetur Isaia 14. *Detrahta est ad inferos superbia tua, & Ecclesiast. 10. Omnis peccati initium superbia.* Vbi non appetijt Angelus efficaciter fieri Deus, per conuersionem, seu secundam metamorphosim, secundum naturam & essentiam eius; hoc est non appetijt transseñtari, vel transsubstantiari in Deum: quia sciebat hoc esse impossibile; impossibile autem electio, seu voluntas non est efficax. Sed appetijt gubernatiuam præminentiam super omnes creaturas, iuxta illud Ezech. 8. *Elevatum est cor tuum in decore tuo.* Scilicet ut simili potestate uteretur, in omnes creaturas, quemadmodum Deus. Licet enim Angelo impossibile erat, ita auctoritative, principaliter per naturam præesse omnibus creaturis, sicut præest Deus; possibile tamen ministerialiter, participatiue, & per gratiam; sed quia hoc Lucifer tanquam sibi debitum exigebat, ideo inordinato hoc appetendi modo grauiter peccauit. Ceterum hic ingens controuersia oritur, quomodo Angelus omnibus naturæ dotibus à Deo ornatus, qui plenè & perfectè omnia considerauit, inordinato appetendi modo peccare potuit? Respondent aliqui, illum peccasse ideo, quod error & imprudentia in eius intellectu præcesserit, antequam in rem illicitam consentiret. Fundatque suam assertionem in illo communi Axiomate Aristotelico, 3. Ethic, imò & ipsius Sacra Scripturæ: *Omnes peccantes ignorantes.* ex quo inferunt, ergò & Angelus prius intellectu errauit, quam voluntate peccauit. Et rationem afferunt: quia priusquam creatura peccet, est in deliberatione, agendumne sibi sit hoc, hic, nunc, ita, necne? cum indeliberatè nemo peccare possit, deliberatio autem est, vtriusque partis libratio, vel iudicium intellectus

entitate suâ duplex, vnum sinistrum, quod suadet malum: alterum dextrum, quod retrahit à malo. Ergò voluntas creaturæ rationalis non aliter peccat, nisi obediendo iudicio practico sinistro, proinde prius erranti. Multò tamen probabilius est, ideo Angelum peccasse, quod lumen non habuerit. Hæc est mens D. Augusti lib. 11. de Genesi ad literam. Cap. 23. Vbi de Lucifero sic dicit: *Factus continuò se à luce versatus auertit superbiâ tumidus, & propria potestate deliberatione corruptus.* Equidem lux, à qua se in principio creationis auertit, Lucifer, non alia fuit nisi Christus Iesus, quem tunc reuelauerat Pater æternus Angelis, & adorandum proposuerat, Hebr. 1. *ut adoraret eum omnes Angeli Dei.* Hunc ille ad mandatum Dei noluit adorare, vniorem hypostaticam, tanquam debitam suæ excellentiæ appetens, sui que præteritionem indignè ferens, & ideo sine lumine, in æternis tenebris sepultus est. Ut docet S. August. supra citatus: *Vnde inquit beatus atq; Angelica vitæ dulcedinem non gustauit, quam non vix, acceptam fastidiuit, sed nolendo accipere deseruit, & amisit.* Volens igitur Deus hominem è tenebris ad lumen æternæ veritatis educere, hominem tanquam candelabrum habere voluit, in quo Christus habitans, eum illuminet, Matth. 4. *Venit illuminare hos, qui in tenebris, & in umbra mortis sedent.* Quod in S. Martino vobis euidenter monstrabo.

Christum Dominum esse fontem omnis luminis proclamant S. Ioannes c. 1. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum.* Quod clariùs exponit Carthusianus: *Lucerna inquit erat Christi humanitas, luce sapientiæ ac virtutum illustrata, quæ voluit Deus totum mundum illuminare.* Et quoniam iuxta hodiernum Euangelium, lucerna tunc solum omnibus lucet, dum super candelabrum ponitur; ita Christus, tunc solum verè illuminat hominem,

minem, dum in corde eius præsens inhabitat. Ergò cor hominis est candelabrum Dei, lumen diuinum in se retinens, ut egregiè D. Bernardus Serm. de B. Martino. *Verbum inquit est diuinum in corde tuo, si recto quaesieris corde.* Quia itaque S. Martinus Deum recto corde quaesierat, ideo electum Dei candelabrum factus est, ita ut lucerna illa celestis Christus Iesus, in corde eius præsens permaneret.

Signum indubitatum diuinæ præsentiae in corde humano permanentis, ponit S. Paulus, mutationem vitæ in melius; sic enim de seipso, (dum ex insolente, mansuetus, ex crudeli misericors, ex Christi persecutione, Apostolus factus esset) dicit: *Vt ego, iam non ego, viuit verò in me Christus.* Perpendite summam vitæ probitatem in D. Martino, & faciliè colligetis, Christum in eo præsentem mansisse, ut docet S. Bernardus supra citatus. *Non erat inquit Martinus Christus ipse, sed erat tamen Christus in ipso.* Statimque aperit modum, quomodo inquit Angeli, in præsentia manifestati, non quomodo Apostoli in præsentia humanitatis: non quomodo olim locutus est in visione Sanctus spiritus; sed quomodo etiam nunc habet Ecclesia in Sacramento.

Quasi diceret: sicut Eucharistia Christum continet in se realiter existentem, ita ut quod oculis panis appareat, panis non sit, sed Christi corpus; eò planè modo Christus fuit in B. Martino, ut quod apparebat Martinus, quodammodo Martinus non esset, sed Christus esset. Dum sumimus Sacram Eucharistiam, & videmus nostros mores efformari ad Christum, ex imitatione earum virtutum, quæ sacro hoc in epulo fulgurant, recognoscimus non panem illum communem esse, sed Christi corpus, speciebus Eucharisticis exterius nobis apparentibus coopertum. Ita planè, dum attentius consideramus Martinum, Christi opera gerentem, omnino fateri debemus, non Martinum fuisse, sed Christum sub eius speciebus latuisse.

Quid, an non ipsissima Christi opera exercuit? Præcipuum Christi opus, ex quo verus Deus palam agnosceretur, fuit potentia miraculorum, quando debiles, variisque morbis afflictos sanabat, & mortuos ad vitam reuocabat. Si enim discipulis S. Ioannis virginibus. *Tues, qui venturus es, an alium expectamus?* Respondit Christus: *Euntes renuntiate Ioanni, quæ audistis, & vidistis: Cæci vident, claudæ ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui surgunt.* Matt. 11. Quasi diceret: qui talia gesta excipiat, Christus est, quem vos expectatis.

Similia in D. Martino opera admiramur, de quo S. Bernardus profert: *Suscepit inquit Martinus tres mortuos; reddidit visum cæcis, surdum auditum, mutum loquelam, claudum gressum, aridum hospitalem.* Quid plura? addit Discipulus Serm. 42. *Quendam leprosum, cum illis horribilem obuiam habuit, quem osculatus est, & benedixit, statimq; mundatus est.* Sed parua hæc sunt: & efferatæ bellæ Martini nomine inuocato, quasi oblita ferocitatis suæ, illicò mansuecebant: Cum enim discipulus Martini, valde infestaretur à cane, in nomine inquit B. Martini iubeo te obmutescere, & continuò canis obmutuit. Nedom satis: & ignis omnia depascens, B. Martini imperio subiacebat. *Tota domus, (ait Severus) in qua Martinus dormiebat, accenditur: Diuo autem emittente signaculum crucis in medium, ignis extinctus est.*

Nec mirum: quia Deus in ipsâ mundi creatione, dedit homini potestatem, super omnes mundi sublunaris creaturas. Ut præfesset piscibus maris, volatilibus celi, & bestijs terræ: proinde ut imitaretur diuinam potentiam. Et hoc est Mysterium, cur Sacra literæ definiant hominem, esse id, quod Dei similitudinem imitatur: *Faciamus inquit hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Gen. 2. Deus ergò suam imaginem voluit in homine excitare, ut Dei virtutes imitaretur, iustitiam secundo. Et procul dubiò, perstitisset homo in hac potentia sibi à Deo communicatâ, nisi per peccatum, innocentiam originalem violasset: quia status innocentie propter summam perfectionem, præesse inferioribus creaturis, non autem subesse postulat. Hinc post peccatum, noua definitio hominis à Philosophis inuenta est. *Homo est animal rationale:* quia scilicet ad suggestionem serpentis: *erit sicut Deus, scientes bonum, & malum;* dum temerè ratiocinando, intransgressionem legis diuinæ consensit, Dei imago quodammodo esse desijt.

At verò D. Martinus, læsam hanc Dei imaginem in homine, in seipso restaurauit, dum ad eò inculpatam vitam ageret, ut ne leui maculâ suam conscientiam fedare præsumperit. Sic de illo testatur Discipulus Serm. 42. inquit: *In inuentum incepti Domino seruare, & suam baptismalem innocentiam omnibus diebus vitæ suæ seruauit, & nunquam mortaliter peccauit.* Sed quomodo mortali culpæ obnoxius esse potuit, qui illibatam virginitatem perpetuò seruauit: ut meritò de illo canatur: *corpore quidem virgineo. Qui teste discipulo, Arctam & sanctam vitam duxit, in cibo, potu, vestitu, & lecto. Radices herbarum edebat, & bibeat aquam.* Qui sum.

S. Bernard.

Discipulus.

Bellum inuocato S. Martini nomine mansuefecit.

Seuerus.

Gen. 1.

Ibidem.

Post peccatum noua definitio hominis inuenta.

S. Martinus toto vitæ tempore innocentiam seruauit.

Discipulus.

Ibidem.

summis mortificationibus corpus suum exasperabat. Die ac nocte cilium deferbat, super lectum cinere sparsum dormiebat, addit idem Auctor. Quia ergo immunis à culpa fuit, ideo potentia patrativa miraculorum ipsi debebatur, ex qua facile quisque agnoscere posset. B. Martinum nusquam à Christo fuisse alienum, sed Christum in corde eius semper presentem mansisse.

Mo. lin.
exequijs
fidelium.

Refert Antonius de Escobar, in Evangelia Sanctorum, volumine 3. pag. 215. in primitiua Ecclesia, cum morem viguisse, ut in exequijs fidelium, præ foribus templi, modius frumento plenus statueretur, & vices gereret candelabri, dum inter grana, lucernæ emitterent splendorem. Per quod adumbratur Eleemosyna, quæ & viui, & defuncti maxime iuuatur. Equidem B. Martinus in Ecclesia Christi fuit simul & candelabrum, & mensura tritici plena, unde ineffabilis istius Præfulis charitas emicabat. Sic de illo testatur Discipulus. Pauperibus inquit multum misericors fuit, quia de eo legitur, quod nihil de stipendio, præter quotidianum victum referuans, de crastino non cogitabat.

Discipulo.

Gradus
Misericordie.

Lucæ 11.

Lucæ 21.

S. Chryso.

S. Martinus.

Discipulo.

Tres misericordie gradus assignant Doctores. primus est, dare partem de superfluis, & partem sibi retinere, iuxta illud Lucæ 11. Quod superest, date Eleemosynam. Alter est, dare omnia superflua, & solum retinere sibi necessaria. Tercius est, dare etiam necessaria, nihil sibi referuando, quemadmodum fecit illa vidua, de qua habetur Lucæ 21. quæ in gazophylatio totum victum posuit. Et hic gradus misericordie, est perfectissimus, quem B. Martinus habuit. Non solum enim ex superfluis erogabat pauperibus, quæ S. Chrysostomus Homil. 28. in Epistolam ad Hebr. sic explicat. Sine quibus vivere valeamus, illa superflua sunt, & frustra usurpantur, vivere poterimus, etiam si duas tantum seruos habeamus. Homini illustri loco nato, saltem duo serui necessarii sunt, quibus comitatus incedat. Ergo S. Martinus non solum de superfluis abstulit, ut pauperibus erogaret, sed etiam de necessariis, dum vno seruo contentus esse maluit, quam ut egentibus non prodesset. Sic de illo refert Discipulus. cum inquit esset tribunus filium, qui præest multum, vno

seruo erat contentus. Imò etiam sapius sine vilo seruo solus victitabat: Sibi enim sepe ipse ministrabat, sibi sepe calcamenta detergebat, sequens vestigia Christi, qui dixit, Matth. 20. Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.

Erubescite hic mundi sectatores, qui vanæ ostentationis causâ, numerosum aulicorum comitatum fouetis, hæc ratione, & opes, à maioribus collectas, & ditissima patrimonía instar prodigi filij dissipando. Nonne Angeli soli totum mundum circumueunt, nullis pedisequis egentes, & tamen nobis incomparabiliter digniores existunt. Saluator postea, cum esset Dominus vniuersorum, seruum se omnibus exhibuit. Filium hominis non venit ministrari, sed ministrare. Nos autem etiam ipsi Deo seruire erubescimus.

Mirabile est, quando S. Martinus videns pauperem nudum, tempore seueræ hiemis, dedit ei partem Chlamydis, & alteram partem sibi seruauit: Sequenti nocte, apparuit ei Christus, indutus dimidiâ illâ veste. Quomodo & Martinus, dimidiâ illâ veste sibi seruata, & Christus alterâ medietate plenè operiri potuit? siquidem Isaias dicit cap. 28. Pallium breue, verumque, operire non potest. Causa est, quia Christus, & Martinus, vnum erant, siquidem ex necessitate vestis elargitione, quodammodo in Christum erat conuersus; nam Christus, tanquam lucerna ardens in Martino, velut in aureo candelabro, per opera misericordie lucebat. & ideo vnum pallium pro vtroque operiendo sufficiebat.

Habetis igitur Catholici B. Martinum in cuius corde Christus, tanquam in regali palatio permanebat, & propter virtutis probitatem, & propter potentiam illi communicatam ad partanda miracula, & propter opera misericordie. Proinde ut & in vobis, per incircumscripam æternitatem, luceat diuina presentia, vestras animas, seu electa candelabra Deo hodie consecrate, reformando corruptos mores in melius, ut omnes videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in coelis est.

Ibidem.

Vna vestis
& Christi
& Martinus
operuit.

Isaiæ 28.

Phinees
ex zelo
scortatorum
Israhelitarum
interfecit.

Nam. 25.

Ibidem.

Philo Iu-
deus.

Privatio
Sacerdotii
est maxima
supplicium.

1. Reg. 1.

LXX.

Cyillus
Procopius.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo. Ecclesiast. 44.

Nillum maius premium in hac vita conferri potuit homini, quam dignitas Sacerdotalis. Cuius rei euident documentum habemus in Phinee, qui cum magnam Dei gratiam promerisset propter zelum, quo diuinam iniuriam vindicauit, quando in oculis omnium fornicantem Israhelitam, cum Madianitide gentili scorto, interfecit Num. 25. Quod cum vidisset Phinees, surrexit de medio multitudinis, & accepto pugione, ingressus est post virum Israhelitem in luperat, & perdidit ambos simul, virum scilicet, & mulierem. Non aliud premium à Deo recepit, præter Sacerdotium sempiternum: Ecce inquit Deus, do ei pacem sedem meam, & erit tamquam seminis eius, patrum Sacerdotij sempiterni. Ibidem. Quo facto, sufficienter Deus insinuare voluit, nullum aliud illustrius premium fuisse, quo tam præclarum Phinee meritum exquæres, quam Sacerdotium. Ut eruditè argumentatur Philo Iudeus, citatus in Gloſſa. Cum inquit lustrato exercitu quæreret Moyses, quo honore Phineem prosequeretur, auertente Deum sua oraculo, impunitè, iuuenem magno honore affecit, patre deinde perpetui dignitate Sacerdotij condecorauit. Et profecto cum contraria iuxta se posita magis elucescant, videamus, nullum acerbius supplicium homini posse inferri à Deo, quam priuationem Sacerdotij: sic in veteri testamento, Deus non potuit grauius punire domum Heli, quam dum Sacerdotalem dignitatem ab illâ remoueret. 1. Reg. 2. Et non erit senex in domo tuâ omnibus diebus. Septuaginta (ut refert Hugo Cardinalis) vertunt: non erit Sacerdos magnus. hoc est, quod amplius ex domo illâ, nemo summus Pontifex futurus esset. Hinc Isaias populo Iudaico, inter alias durissimas penas, maximam ex omnibus comminatus est, Sacerdotij extinctionem: Disperdet inquit Dominus ab Israhel caput, & caudam, longæum & honorabile ipse est caput. Vbi Cyrillus Alexandrinus & Procopius, nomine longum, & honorabilis, intelligunt Sacerdotem, qui est totius populi caput. Sicut enim necesse est mori illum hominem, cui caput amputatur, ita necesse est, illum populum extingui, à quo Sacerdotium auferetur. Quia nullum potest esse, vel domus, vel urbs, vel integro regno firmius

præsidium, ac munimentum, quam Sacerdotium, teste Petro Damiano libro 7. Epistolâ 3. ad Regem Henricum. Sacerdotium inquit regni tuitione protegitur, & regnum Sacerdotis officij dignitate fulcitur: Rex enim præcingitur gladio, ut hostibus Ecclesiam munitus occurrat, Sacerdos orationum vacat excubijs, ut regi cum populo, Deum placabilem reddat. Et paulò inferius concludit: Regnum arma corripit, ut stat Sacerdotium; Sacerdotium orat, ut exaltet imperium. Si ergo priuatione Sacerdotij nihil infelicius, dubio procul eius possessione nihil præstantius. Quocirca ostendam hodie, ex omnibus prerogatiuis, Beatum Martinum solâ Sacerdotali dignitate maximè sublimatum esse.

Mirificè effert, Scriptura Sacra Melchisedech, in tantum ut etiam ei Christum Dominum assimilare non vereatur. Psal. 106. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Cum tamen, si genealogiam eius spectes, fuerit genere Chanaanæ, & gentilis, diuinâ tamen prouidentia, & Angelorum, genti illi præfectorum præsidio, fidelis factus, ut notat Sanctus Dionysius de celesti hierarchia c. 9. S. Hieronymus Epistolâ ad Euagrium. S. Epiphanius Hæresi 55. & 67. Vnde Iosephus lib. 7. de bello Iudaico c. 18. Vocat eum Chanaanæorum Dynastam. Si titulum intuearis, fuit Rex Hebr. 7. Hic enim Melchisedech Rex Salem. hoc est, urbis Hierusalem, cuius ille primus fundator, & Rex erat, ut docet Bonfrerius in c. 14. & S. Hieronymus in Epistolâ ad Euagrium, & in Epistolâ ad Marcellam. Vbi ostendit quod urbs hæc tria habuerit nomina. Primo enim, labus, postea Salem, tandem, Ierusalem dicta fuit. Sed in hoc nullâ similitudine Melchisedechi ad Christum, cum ille, vnius tantum urbis Rex fuerit; Christus autem totius mundi. Respondet itaque D. Paulus, in hoc Melchisedechum expressam Christi figuram gessisse, quia erat Sacerdos Dei altissimi. Hebr. 7. Affirmatus autem filio Dei, manet Sacerdos in perpetuum. Atque hanc ob causam, Christus dicitur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Hebr. 6. Præcurſor pro nobis introiit IESVS, secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum. Quia sicut Melchisedech in urbe Ierusalem, paucum & vnum

Sacerdotium fir-
missimum præsidium
Damianus

Psal. 106.

Melchise-
dech ex
gentili fa-
ctus sa-
cerdos.

S. Dionys.
Hierony.
Epiphanius

Hebr. 7.

Melchise-
dech pri-
mus fun-
dator ur-
bis Hieru-
salem.

Hieroso-
lyme tri-
plex deno-
minatio.

Melchise-
dech ob-
Sacerdo-
tium Chri-
sti similis.

Hebr. 7.

Ibidem 6.

Melchisedech pater & vniuersum obtulit ad sacrificandum Deo.

nun obtulit, non nudè ad reficiendum. Abrahamum & eius turmas, cum ex hostium spolijs satis refici potuissent; sed ad sacrificandum, & offerendum Deo, in gratiarum actionem pro victoriâ Abraham, quam ex debellatis quatuor regibus barbaris reportauerat. Ita Christus in eadem vrbe, obtulit corpus suum, & sanguinem, sub speciebus panis & vini. Proinde solâ dignitas sacerdotalis, ad tantum felicitatis & gloriæ culmen euegit Melchisedechum, vt Christo similis referatur: quia erat Sacerdos Dei altissimi. Nec immerito.

Excellentia Sacerdotij triplici.

Ex triplici enim capite, excellentia Sacerdotij, super omnes alias prærogatiuas colligitur: imprimis ex singularitate: quia sicut in nouo testamento, Sacerdotium non ad omnes extenditur, sed ad paucos limitatur; ita & in veteri lege, non omnibus tribubus, sed soli Leuiticæ commune erat. Imò, & huic non toti, sed soli domui Aaronicæ, proprium & peculiare censebatur, iuxta illud 1. Reg. 2. Blegi

1. Reg. 2. LXX.

Septuaginta verò transferunt, ex omnibus Sacerdotibus, hoc est, ex omnibus principibus Israël. Sicut ergo incarnationis beneficium ineffabile, S. Paulus potissimum à singularitate commendat. Hebr. 1. inquit: Nusquam Angelus apprehendit; sed semen Abraham apprehendit. Magisq; adhuc elucida S. Chrysostomus homil. 5. Vehemens inquit Dei studium, erga naturam humanam ostendit, & quod multò amplius est, ex comparatione ponit. Quasi diceret; beneficium incarnationis satis amplum, adhuc amplius redditur, dum non ad Angelos funditur, sed ad solos homines determinatur. Ita planè Sacerdotij dignitas, ex hoc maxime splendescit, quod non omnibus perperam, sed solis in Aarone præfiguratis, tribuatur.

Hebr. 1.

S. Chryso.

Reges ex singulis tribubus.

Et certè, si placet, conferatur excellentia Sacerdotij, cum omnibus mundi dignitatibus, & prærogatiuis, an non tantum illis antecellere videbitur, quantum Sol minoribus astris. Magnum semper censebatur seculare imperium; illud tamen Deus non ad vnâ tribum reduxit, sed ad omnes ferè extendit. Nam ex tribu Iudâ, Princeps, & iudex, fuit Othoniel; ex tribu Leui, Moyses: ex tribu Ephraim, Iosue: ex tribu Manasse, Gedeon, & Iephthe: ex tribu Benjamin, Aod, & Saul: ex tribu Nephtali, Barach: ex tribu Zabulon, Ahilon: ex tribu Dan, Samson: ex tribu Issachar, Thosa. Causa non alia, nisi quia Deus dignitatem, imperialem, quam minori præfio habuit, pluribus com-

munem fecit; at verò dignitatem Sacerdotalem, quam pluris faciebat, paucis imperitiuit.

Magis estimatur donum Prophetiæ, sed & hoc, non in vnâ domum, aut familiam, aut tribum includit, sed pluribus communicauit. Nam ex tribu Iuda, Prophetâ Domini fuit Isaias, & Daniel: ex tribu Leui, Ieremias, & Ezechiel: ex tribu Issachar, Oseas: ex tribu Ephraim, Michas: ex tribu Zabulon, Malachias: ex tribu Simeon, Nahum, & Abacuc, & Sophonias, multiq; alij ex alijs tribubus prophetarunt. Licet igitur donum prophetiæ magnum, eò tamen vulgari, quod pluribus concessum; at vero Sacerdotium, non solum per se magnum, sed etiam singularitate multò excellentius, dum non omnibus tribubus commune, sed vni tribui Leuiticæ; imò & vni domui Aaronicæ, proprium ac singulare habetur.

Magna excellentia Sacerdotij, tum ex munere, quia soli Sacerdoti concessum est, ascendere ad altare, ibique adolere incensum, hoc est, victimas & sacrificia pro populo, iuxta illud 1. Reg. 2. Blegi tum ex splendore, vestis pontificiæ: quia summus Sacerdos, ex diuino præcepto, debebat portare Ephod polymitum, hoc est, superhumeralia ex auro, hyacintho, purpurâ, cocco, ac bysso contextum: & portaret Ephod coram me. Ibidem. Quare autem tam pretiosas & splendida vestis debeatur summo Pontifici, respondet D. Gregorius 2. par. pastor. cap. 3. Sacerdos inquit habitum aurum fulget, vt in eo intellectus sapientie principaliter emuet: cui hyacinthus adiungitur, vt per omne quod intelligendo penetrat, non ad fauores infimos, sed ad amorem celestium surgat. Purpura permisceatur, vt Sacerdotale cor in semetipso, suggestiones vitiatorum reprimat, eisq; veluti ex regiâ potestate contradicat. Bis intinctus coccus adiungitur, vt omnia virtutum bona, ex charitate decorentur, quæ quia Deum, & proximum diligit, quasi ex duplici tincturâ fulgeat. Quid verò per byssum, nisi candens decoris munditiæ castitas designatur.

Ex his iam facillè conijcite, B. Martinum verè fuisse Magnum Sacerdotem, quia illum excellentia Sacerdotij, super omnes mundi prærogatiuas sublimauit. Tum ex eo, quia quidquid alijs denegatum, illi soli à Domino Deo specialiter concessum erat, iuxta illud D. Gregorij, qui

Qui Propheta ex qua tribu fuit.

1. Reg. 2.

Ephod Pontifici ex qua materia conficiebatur.

Ibidem vt supra.

S. Gregor.

Grego. qui in capite 2. primi Reg. Deum ita loquentem introducit: In nullo es defui: spiritualia honora culmina præbui, & ad temporales vsus, terrenæ abundantie copiam ministravi. Tum ex eo: quia beatificauit illum Deus in gloria. Eccl. 43. textus autem Græcus vertit: beatificauit illum, in vestitu Sacerdotali, propterea, quod summi Sacerdotes non minus dignitatis, à vestitu pontificio, mutentur, quàm beati à dotibus gloriosis. Hinc de Simone filio Oniæ, summo pontifice, dicit Sapiens Eccl. 50. In ascensu altaris sancti, gloriam dedit, sanctitatem amicum. hoc est, suum illum ornatum: adeò gloriosum, ostendit, vt ipsi quoq; altari gloriam conferret. Fulget itaq; S. Martinus nunc in celo, splendido vestitu, quia solâ gloriæ cooperitur. Stulam gloriæ induit cum Domino, & coronam pulchritudinis posuit super caput eius. Fulget amictu pontificio, vt velut alter Aaron, populo Christiano, Dei clementiam, & patrocinium conciliet.

Mouent hic quæstionem Authores, vtrum Aaron, fabricando Iudæis vitulum aureum, peccauerit? Grauis peccati arguit eum Moyses Exodi 32, sic loquens: Quid tibi fecit hic populus, vt induceres super eum peccatum maximum, inducere autem in peccatum, aut cooperari peccato, culpâ non vacat. Potissimum, quia Aaron cum esset summus Pontifex, ex officio tenebatur impedire idololatriam; & ideò Deus statim de illo vindictam sumpsisset, nisi Moyses Deum exorasset, vt palam fatetur Scriptura Deutor. 9, loquens de Deo: Aduersum Aaron quoq; vehementer iratus, voluit eum conuertere. Cum autem Deus, nusquam sine culpâ irascatur, neque sine culpâ puniatur, manifestè sequitur Aaronem, fingendo illud idolum, grauitè peccasse. vt fatetur D. Augustinus q. 146. in Exodum inquit: totum illud, quod populus fecit, ipsi Aaron tribuitur, quod ei consenserit ad faciendum, quod male petierant.

Nihilominus, in hoc facto, excusat à peccato Aaronem, Paulus Episcopus Ciuitatis Plebis, super caput 32. Exodi, affirmans Aaronem fabricando vitulum, & erigendo altare, ac per præconem proclamando: Cras soleminis, Domini est non peccasse. Quia hoc fecit timore percussus: Siquidem Iudæi, mortem illi intentabant, nisi vitulum faceret, vt censet Diodorus in catenâ. Aut quod idoli cultum, varijs modis impedire conaretur, nec potuerit, vt censet Theodoretus. S. verò Athanasius, Epistolâ ad Rufinianum tenet, Aaronem omnia illa fecisse, timentem, ne populus in Egyptum reuerteretur, vbi

maior fuisset difficultas, auellendi eum ab idololatriâ, quàm in deserto. Et profecto, Aaronem hoc factò non peccasse, videtur Sacra pagina indicare, quia Deus non dicit, peccauit Aaron, sed peccauit populus. Et Moyses, non reprehendit Aaronem de peccato proprio, sed de peccato populi: Quid tibi fecit populus, vt induceres super eum peccatum maximum. Ipsaq; ratio sufficienter excusat Aaronem à peccato, quæ docet concurrentibus simul duobus malis, minus eligendum esse. Sic quondam filij Israël, extorquebant à Samuele, vt eis regem constitueret. 1. Reg. 8. Constitue nobis Regem, qui inducet nos, sicut & vniuersa nationes habent. Vbi duo mala concurrebant primum: quia Samuel em prophetam, illis à Domino præfectum respuebant; alterum, quia postulabant regem, cum solus Deus, Rex illorum esset; & tamen iussit Deus parere voluntati eorum. Dixit autem Dominus ad Samuel: Audi vocem populi in omnibus, quæ loquuntur tibi: non enim te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos. Ita planè Aaron, inter duo mala constitutus, scilicet, inter malitiam populi, in Egyptum reuerti volentis; & inter constitutionem vituli, hoc posterius elegit, videns, quod à Moysè descendente, facilius corrigi posset.

Vos iam ô Poloni mei alloquor, qui non solum Ecclesiam Christi, vestris constitutionibus tributariam fecistis, sed etiam Dei Aarones, hoc est, Pontifices, & Ecclesiarum pastores, vestrà pertinatiam, ad id sæpenumerò inducitis, vt in grauissima onera, Dei præceptis, & Ecclesiasticæ immunitati derogantia, consentiant. Illorum quidem conscientia, facillè à culpâ poterit excusari, cum id quodammodo inuiti faciant, ex duobus malis minus eligendo, ne Ecclesiastica bona, impune grassante militari furere, rapinis penitus extinguantur, cæterum, cuius causa hæc eueniunt, miserrima illi manet fors: quia va illi homini, per quem fit scandalum. nullum autem maius scandalum esse potest, quàm bonorum Ecclesiæ, & Cleri oppressio: dum enim personæ Ecclesiasticæ contempnuntur, Deus ipse contemnitur. Ita docet S. Gregorius in caput 8. 1. Reg. vbi verba illa. Non te abiecerunt, sed me. ita exponit: Ergo quàm reuerendi sunt optimi Pastores Ecclesiæ Sanctæ, liquet. Ecce enim dum fideliter Deo seruiunt, tantò ei amoris vinculo coniunguntur: Vt quicquid ei ingeritur, diuina iniuria adscribitur.

Quod statim comprobat D. Cyprianus, Epistolâ ad Cornelium, inquit: nus, Epistolâ ad Cornelium, inquit: Quo-

Exodi 32.

Ex duobus malis minus eligendum.

1. Reg. 8.

Ibidem.

Ecclesia Dei in Polonia tributaria facta.

Episcopi in Polonia iniuri consentiunt super tributis ex bonis Ecclesiasticis pendenda.

Oppressio Cleri maximum scandalum.

S. Gregor.

2. Egyptia. Quomodo possunt censuram vltorū Dei euadere, qui talia iniecerunt, non solum fratribus, sed & Sacerdotibus, quibus honor tantus de Dei designatione conceditur, ut in ipsis contemptus, Deum ipso contemptum censetur. Interdixit olim Deus Ammonitis & Moabitis, ingressam in Ecclesiam in eternum. Deutor. 23. Ammonites, & Moabites, etiam post decimam generationem, non intrabunt Ecclesiam Domini in eternum. Quid causæ respondet Sacra pagina ibidem: Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via, quando egressi estis de Egypto. Si ergo Ammonites & Moabites exclusi sunt in perituum à regno Dei, quod misericordiam non exhibuerint electo Dei populo, ex seruitute Egyptiacā redeunt, quid fiet cum illis, qui non solum populum fidelem, aqua & pane, id est, omnibus necessarijs spoliant; sed ne ipsi quidem electo Dei Sacerdotio parcunt, per hoc ad ipsiusmet Dei contemptum se disponendo. Ut docet S. Chrysosthomus homil. 2. ad Timoth. Qui honorat inquit,

Sacerdotem, Deum quoque honorat, qui vult Sacerdotem spernit, ad id sensim prelabitur, ut in Deum ipsum contumeliosus euadat. Nonne prohibentur ingredi triumphantem illam ecclesiam Ecclesiam in eternum, cum ipsemet Deus hanc illis penam comminetur Psal. 13. Nonne cognoscent omnes, qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam, sicut escam panis.

Quare ad te hodie o magne Dei Sacerdos, B. Martine recurrimus, tu ipse, qui militiam in terris, pro ampliandā religionē Catholicā sanctē coluisti, licentiam militarem presentis sæculi comprime. Qui in dignitate Pontificiā constitutus, pro impunitate Ecclesiasticā zelose decertasti, similem zelum modernis Episcopis impetra, ut sub eorum patrocinio, bona Ecclesiastica sequere conquireant, & omnes in optatā pace respirare valeant.

Plano 17

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. *Luca 11.*

Oculus simplex est, qui semper eodem modo in Deum tendit, & se eius voluntati conformat.

Oculus duplici de causa gloriatur: quia figura.

Oculus ex omnibus, quæ sunt in corpore humano membris, delicatissimum esse, suadet ipsamet natura, quæ in formando oculo, quidquid virium ipsi us erat, totum reposuit: in globum, eundem conformando, duabus potissimum, de causis: Primo, quia forma globosa promptiori agilitate, in hanc & illam partem voluitur, & aspectum circumfert. Voluit autem Auctor naturæ Deus, nostrum aspectum circumferri, ut teste Timotheo, circuitus qui in celo aguntur, in vnum redigamus nostræ mentis, discursiones ipsius illis cognatas, sed perturbatas, ad illorum temperiem reuocemus, & conuersiones Dei, quæ sine vllō errore aguntur, imitemur. Præterea, quia ut constat ex Mathematicā demonstratione, nisi oculus esset rotundus, non posset rerum magnitudinem deprehendere, nec aliquid perciperet nisi æquale sibi. Cum visio fiat per lineas rectas, super oculum perpendiculariter incidentes, quarum concursus fit in centro oculi. Proinde si

oculus esset superficiei planæ, noningerent se perpendiculares lineæ, nisi à superficie æquali, & sic non nisi æquale cerneretur. Delicata res est oculus, quia tenuioribus, & à materiæ facie liberioribus, ac non nisi per diaphanum illustratum transmissis imaginibus ad functiones suas vititur, nullamque realem immutationem ab obiecto recipit, sed tantum notionalem; & idcirco visio candore, non exalbescit. Tum quia actio eius celerrima est, ut posse, quæ momento fit, & è longiori tractu res attingit. Delicata res est nimium oculus, quippe septem musculis motoribus constat, qui ei à natura dati sunt, ut globum ad aspectum facile conuertant, & quibus, vnus sursum, alter deorsum, duo ad dextram leuamque trahunt, alij duo circumferunt, septimus sustinet & illigat. Constat oculus tunicis quinque, quibus velut propugnaculis defenditur, ab extrinsecis nocuentis. Quid de eius præstantia loquar? cum Plato in Timæo solū visui acceptam referat Philosophiam.

Quod

Oculus solū intentione immutatur ab obiecto.

Oculus septem musculis constat.

In oculo quinque tunicæ.

Quod comprobatur eius imitator Philo Iudeus, lib. de specialibus legibus inquit: Desluxit Philosophia è celo in hominum animos, sed oculis ductoribus deducta est in hospitium; Nam bi primi conspexerunt vias, quæ à celo ad nos tendunt, regas. Hinc idem Philo lib. de legibus non scriptis, pagina 322. Vbi locutus de visu. Hunc inquit Deus, Regem ceterorum sensuum, constituit, omnium edrissimum, & tanquam in arce collocatum, perquam familiaritatem fecit animæ. Tandem, post multa concludit: Et ut comprehendam dicam, ad effigiem animæ factus est visus, ostendens eius imaginem præstantissimam, & tanquam in speculo, naturam eius alias inuisibilem reuerens. Palam ostendens, in corpore humano nihil præstantius esse oculo. Et tamen stupore opprimor, quosdam tam præstantissimi organi à Deo sibi concessi, veluti pertasos, oculos sibi eruisse. Hoc fecisse fertur Democritus Philosophus, tum ut totam cognitionem ad mentis cogeret puritatem, ut vult S. Hieronymus Epistola ad Abigam. Tum, quod mulieres sine concupiscentiâ aspicere non posset, & doceretur, si ijs potius non esset. Ut vult Tertullianus in Apologia Cap. 6. Tum ut naturæ arcana intensius, subtiliusque scrutaretur, ut vult Gellius lib. 10. Cap. 17. Sed quid Gentilium exempla in medium profero, cum & in Ecclesiâ Sanctâ, non defuerint tales, qui sponte sibi oculos extraherent, & cæcitate latentur. Pygmenius Presbyter Romanus, latus de suâ cæcitate, gratias agebat Deo, quod inimicos Ecclesiæ, & potissimum Iulianum Apostatam videre non posset. Cum enim Pygmenio Iulianus obuius diceret, gaudeo Pygmeni quod te videam, respondit: Ego inquit, quid te non video. Fuerunt multæ alie virgines, & adolecentes, qui conscientie formæ suæ, quæ alijs esset blandum venenum, oculos suos eruerunt. Neque sanè per hoc peccasse censendi sunt, quia docent Theologi, inter quos Leonardus Lessius lib. 2. de iustitiâ cap. 9. dubit, 14. probabile esse, quod liceat homini deformare suam faciem, ob magnam aliquod malum auertendum, quale fuit in virginibus sanctis, integritatis virginis detrimentum. Sic Zopyrus, ut Dario Babylonem redderet, sibi ipsi, nares, aures, & labia abstulit, teste Herodoto lib. 3. & 4. Quamuis enim nos ipsos, pro arbitrio membrum truncare illicitum sit, cum non minus gravissimâ causâ: videtur in nostrâ potestate esse ius, disponendi de illis membris, quæ potius commoditati, & ornamento seruiunt; quàm necessitati, ut

sunt nares, oculi: præsertim, cum hoc ex peculiari instinctu Spiritus Sancti fieri censeatur. Ita videtur sentire S. Augustinus lib. 50. Homil. 35. Si inquit Virginitatem amare integram seruare desideras, quantum potes, obserua blandimenta draconis, ne forte, si incautus fueris, quinquē sensas, qui in te sunt, quasi quinquē virgines, permutas à serpente corrumpi. Considerabimus itaque, quare in hodierno Evangelio, simplicem oculum in homine desideret Christus, & quid sit iste oculus simplex.

Est profecto, quod moueat hominem, ad iustam cum Deo disceptationem, quomodo simplicem in nobis requirit oculum, cum geminos vnicuique natura dederit. Tum, ut alterâ sensiterij parte amissâ, altera supersit incolumis. Tum, ut vult Galenus lib. de usu partium, ut quoniam oculi ea tantum vident, quæ ipsis per lineam rectam opponuntur, facili circumactu videre possint omnia. Oculum dextrum, & sinistram Deus homini dedit, ut per dextrum virginalem Ecclesiæ statum; per sinistram verò, coniugalem significaret. Ita censet Sanctus Hieronymus lib. 1. contra Iovinianum post medium, ubi explicans illa verba diuini Sponsi ad Sponsam Cantic. 4. Vulnerasti cor meum, in vno oculorum tuorum: Supponit illum oculum, in quo Sponsa placuit Sponso, fuisse dextrum. Deinde verba Sponsi paraphrastice ita exponit: Non repudio inquit nuptias: habes & sinistram oculum, quem tibi dedi propter imbecillitatem eorum, qui recta videre non possunt. Sed magni mihi dexter virginis ratu oculus placet, qui si cæcatus fuerit, omne corpus in tenebris est. Siue, ut per dextrum oculum, significaret prudentiam spiritualem; per sinistram verò carnalem. Quemadmodum censet D. Thom. in Commentarijs Apocal. ad illa verba: Obscuratus est Sol, de fumo putei. Vbi nomine Solis, intellectum humanum intelligit, quem aduertit à diabolo aliquâ ex parte obscurari, non tamen penitus obtenebrari, quia spirituali quidem prudentiâ, quæ est dexter oculus; non tamen carnali, quæ est sinister, spoliatur. Dicitur autem Sol obscuratus, quia non omnino homines obtenebrantur, quin aliquid videant, licet ad insipientiam sibi, quia lumen dextri oculi perdunt, non sinistri: quia non amittunt calliditatem, & astutiam mundi. Siue, ut per dextrum oculum, contemplationem rerum cælestium; per sinistram verò, actionem sublimarium ostenderet. Ut vult Beda lib. 2. in Samuellem, Cap. 4. Vbi docet; Regem Naas, hoc est diabolum, desiderare cunctis suis auditoribus. Oculos dextros, id est, cælestis contemplationis sensus auferre,

S. August.

Quid per oculo dextrum & quid per sinistram significatur

S. Hieron.

S. Thom.

ferre, & ad sola eos sinistra, ac peruersa contuenda desistere, belloque quotidiano, quod contra spiritualia nequitie in celestibus agimus, impotentes efficere.

1. Nilus. Consentit Diuus Nilus, in lib. Ascetico. *Nas inquit Amonius, qui serpentem significat, Israël perspicaci, omnem oculum dextrum effusurum se munitur, ut nulla dextra cogitatio, ad ullam dextram actionem dirigatur: eos enim, qui à contemplatione ad actionem se conferunt, valde proficere non ignorat: nam illi in actionibus suis, sine representatione se gerunt, qui mentis oculis acutissimi, quid agendum sit, antea meditati sunt. Siue, ut per oculum dextrum, bona spiritualia, per sinistrum verò corporalia adumbraret.*

2. Bernardus. Serm. 7. in Ps. 90. ad illa verba, *cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextera tua.* Vbi inquit, cur plures demones dextro, quam sinistro lateri insidiantur? cum plures dicantur à dextris, quam à sinistris cecidisse. Et respondet: ut significet magis à diabolo oppugnari spirituales felicitatem, quam temporalem.

3. Bernardus. Longè inquit ampliori solitudine, & calliditate, pars aduersa vulnerare in nobis dextram satagit: quia sæpè malignus hostis, consentiente sibi cultibet reprobo homini, potius partem sanctitatis, ac lucis operis adimit: minorem verò artificiosam quandam sue calliditatis industriam derelinquit, ut in eo, quod tollitur, sit occasio damnationis, ut pereat; in eo verò, quod remanet, de spe, fiducia præsumat, ut peccator ad penitentiam non recurrat. Seu denique, ut oculus dexter, fidem de Christi diuinitate; sinister autem de eius humanitate exprimeret. Hæc est mens S. Bernardi, tom. 3. in Dominicis Quadragesimæ.

4. Bernardus. Oculum inquit dextrum libentissime excæcat diabolus, id est, fidem diuinitatis Christi: nam fides humanitatis, est sinister oculus. Maiora itaque Diabolus, ad extinguendam fidem de Christi diuinitate, adhibet machinamenta, quia optime nouit, hæc vna diruta, facile omnia fidei mysteria diruenda.

Ceterum, non mirum, quod Christus in nobis simplicem oculum requirat, quia duplices oculi, sunt maxima ruinæ occasio. Hinc Hieremias sui populi ruinam, historicè lamentatus, mysticè verò cuiusque peccatoris: Oculum inquit meus, deprædandum est animam meam, in cunctis filiabus virbis meæ.

5. Thren. 3. Ostendens, quot sunt immodestissimi oculorum intuitus, tot esse peruersos animorum prædatores, ut eleganter describit S. Hieronymus in hunc locum, interiorum inquit fructum, per exteriorum visum perdidit: per oculum corporis, perit prædam cordis. Statimque monet, ut licet mentis arx inexpugnabilis esse videatur, oculorum, tamen ianua diligenter obseruetur. Quan-

taliter ait grauitate mens viget, carnales tamen sensus, pueriliter exterioris perstrepunt, & nisi interiori grauitati pondere, & quasi iuuenili quodam vigore refrenentur, ad fluxa quædam, & leuia, mentem eneruam trahunt. Quod probè cognoscens Iob, dicebat: *Pepigi sedes cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine.* Iob 31.

Considerate magnam viri innocentis præcautionem: Alijs vitijs bellum inferebat Iob, cum incontinentiâ verò, pactum inibat: quia plus vitus incontinentiæ, quam vitiorum quorumcunque vires formidabat. Pactum ergo inijt cum incontinentiâ, non solum, ut in mentis arcem non irrumperet; sed etiam, ut ne oculorum, quidem ianuas pulsaret, Ne prius incautè aspiceret, quod postmodum inuitus amaret. Nam semel species forma, cordi per oculos alligata, vix magni lacrimarum manu soluitur. Ut munda mens in agitatione feruetur, deprimendi sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpam. addit S. Hieronymus Hanc cautionem qui non adhibet, facile labitur, in cuius rei comprobationem, silitite vobis ob oculos, illos Dei filios, qui vix inspexerunt filias hominum.

6. Hieronymus. Genes. 6. periit statim, & filij demonis facti sunt: dum non secus in libidinem exarserunt, quam effrænes equi miserandum in præcipitium effusi. Sic discursit S. Chrysostomus, homil. 22. in Genes. 6. Oculi, inquit est videre; malè autem videre, à mente est.

Postquam autem hæc negligens esse, & habenas laxare cepit: quemadmodum auriga, nesciens indomitam equorum ferociam, compelescere, & equos currum trahentes, & seipsum in præceps ire facit; sic & voluntas nostra. Grauiora igitur sunt, certamina, quæ mulier per oculos, quam quæ diabolus, per omnes suas artes machinatur.

Quis obsecro, suum contra vitia magis obarmauerat animum, quam vir secundum cor Dei, Rex Israëlitarum Dauid; & tamen, ubi duplici oculo in mulierem prospexit. 2. Reg. 11. Vidit mulierem se lauans ex aduerso, super solarium suum, erat autem mulier pulchra valde, statim in corde suo lethaliter vulneratus est: Missis itaque Dauid nuntijs tulit eam. S. Chrysostomus, in Ps. 50. dicit, *Aperuit in vano oculos, & suscepit sagittam istam.* Statimque in temerarios profanarum rerum spectatores acriter animaduertit. Audiant inquit aures, audiant qui spectaculum insaniunt theatralium, Dauid talis ac tantus, lasus est, & tunc putat, non posse ladi? Et ille quidem non vidit meretricem, sed bonam matrem, in solario domus sue; in autem in theatro, ubi tanta sunt corruptela, tanta præcipitia. Quomodo possum tibi credere, quod à talibus bestiis vulneratus non sis Nunquid lapideas, aut ferream, igni collocatam, &

non ardebis. Nec te longitudine loci excusari putes: quia ut aduertit D. Augustus in titulum Psalm. 50. *De longè vidit Dauid illam, in qua captus est.* Licet enim mulier longè absit, sed libido propè: & ideò S. Antiochenus homil. 12. talem aspectum celo eminens vulneranti comparat. Aspectus inquit mulieris, telum est veneno lethalis litum.

Cum eam aspiceret, & non concupiscere, vix credibile videatur, vidit olim Eva in paradiso pomum veritum, quod esset bonum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile. En quam exigua mora, inter visum, & concupiscentiam? statim enim addit sacer textus, *cult, & comedit.* Genes. 3. Perpendite, quam facile ab aspectu in concupiscentiam, à sensu, in assensum, prolapsa sit. Si ergo fortis illa virago, nullis adhuc lenocinijs corrupta, si inquam illa tam generosa mater, per oculos corruit, quo pacto nos leuiore filij tuti stare poterimus? Quoniam sicut ignis, ubi faxnum arripuerit, nihil moratur, sed simul ut attingit materiam, accendit flammam; pariter & ignis concupiscentiæ, simul atque per oculorum intuitum, elegantem attingit formam, protinus exurit animum.

Imò velocior est carnalis flamma, quam elementaris; quia hæc non nisi in tempore, illa etiam in momento incendium excitat.

Vitiosus igitur est multiplex oculus, quia cum sit cordis nuntius, facile homo ab illo vincitur: ex nulla enim re internus animi affectus magis innoscit, quam ex multiplici oculorum visione. Proinde ab oculis ad cor, statim malitia transferitur, ut docet Propheta Hieremias 22. *Tui inquit oculi, & cor ad cursum male operis.* Quasi diceret, ex vnico oculorum intuitu, statim cordis affectus in incendium prolabitur. Rectè D. Augustus, in regul. ad seruos Dei: *Non dicatu inquit vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos; quia impudicus oculus, impudici cordis est nuntius.* Quas tragœdias versabat animo illa improba Ægyptia, dum insidias Ioseph strueret? quas tamen omnes, non ore loquente, sed oculis inspiciente dabat: *Iniecit Domina sua oculos suos in Ioseph.* Genes. 29. Quod eleganter perstringit S. Chrysostomus tom. 1. Serm. de Ioseph, eiusque venditione: Gestabat inquit in sacre terribilissimæ mulieris, dabo, & ancipites vultus, & alterna colorum intentio, & rubor pallori immixtus, diuersos mentis astus verbis tremantibus proferbat. Ut videres & conscientiam viti facinoris aperiri, & innocentem accusationem rabido furare aptari. Quia itaque duplex oculus, omnis corruptelæ est fomentum, per

quem pessimi cordis tumultus produntur, ideò Christus à nobis simplicem oculum requirit, ostendens, ex eo in totum corpus miram pulchritudinem & splendorem deriuari. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit.

Sed torquet multorum ingenia, quid sit oculus simplex: quoniam soli Deo omni-modæ simplicitas attribuitur, propter quod à Theologis, actus purissimus appellatur: quia omnis compositionis expers. Et ideò, quidquid est in Deo, siue essentialè, siue attributale, Deus est. In homine autem, quomodo simplex oculus dici potest? si enim Metaphysicè eum, consideres? simplex dici nequit; quia componitur ex genere, & differentiâ, cum sit potentia visiva. Si Physicè, simplex dici nequit: quia componitur ex materiâ, & formâ, ut potè res corporea. Si Meteorologicè, simplex dici nequit: quia componitur compositione mixtionis, ex quatuor elementis. Hinc Galenus lib. 3. de visu partium, & Vallesius lib. 7. contra Med: Cap. 4. tres humores in oculo admittunt. Primus est in medio oculi atque intimus, & quasi medullium pupillæ, pellucidus, diciturque solet crystallinus, seu glaciæ, eò, quod crystallum seu glaciem suâ pelluciditate æmuletur. Is licet sit aliquantum mollis; est tamen fluidus & transparens, tanquam crystallus. Secundus humor, qui crystallinum ambit, est vitreus: qui tenuior est, ex eo sic dictus, quod vitri fusi, seu recocti, similitudinem habeat. Hunc sequitur tertius humor, dictus aqueus, seu albugineus: & hic est fluidissimus, albugineque oui, seu aquæ similis. Mysterium magnum in hac simplicitate oculi, inclusit Christus Dominus. Simplicem desiderat oculum: quia vnum, non duplicem. Non quod velit nos esse, tanquam alteros cyclopes, qui vnum tantummodò oculum, in mediâ fronte habuisse feruntur, quod fabulosum esse censet Hesiodus in Theogoniâ; sed ratione tendentis, ut visus, noster non in vana mundi istius spectacula, sed in solum Deum, tanquam vltimum finem tendat. Ita censet S. Ambrosius Serm. 11, in Psal. 118. Tunc inquit homo consolatione fulcitur, cum oculus mens, & oculus corporis, vnus oculus sunt: cum caro & mens diuersa non capiunt, sed vnum inquirunt, ita ut intenti ad vnum, qui dixit: ego & pater vnum sumus, ipsi quoque se vnum esse confitentur, quia vno & eodem desiderio, officio, iunguntur, intendendo scilicet in Sponsum. Duobus factor oculis, quilibet homo prædictus manet: vno, quo Deum & diuina; altero, quo

quidquid est in Deo, siue essentialè, siue attributale, Deus est.

Oculi triplex consideratio

Humores in oculo

Cyclopes vnus esse oculi fabulosum est.

Oculus hominis debet esse vnus ratio tendentis.

S. Ambrosius

8. August.

8. August.

8. August.

8. August.

8. August.

8. August.

quo humana intendit: nam dum in hac vita degit, impossibile est, ut aliquando ad humanam non descendat. Quod cum ita sit, ad complacendum Deo, & amorem eius conciliandum, necessarium est duos istos oculos uniri, ut non duo iam appareant, sed unus. Ad eum planè modum, quo Christus & pater vnum sunt; ita vnum, ut licet personis distincti, indiuisam tamen indiuisibilemque habeant essentiam. Sic licet in homine duo sint oculi, ad ferendum tamen cor Dei, in vnum coalescere debent, vnum inquirere, ad vnum tendere, ad vnum tantum scopum, aciem mentis dirigere. Quod si fecerit, homo, vulnerabitur cor Dei, & semel vulneratum, quid non faciet. Hac oculorum, unitate, Sponsa celestis rapuit, & deputata est animum Sponsi Cant. 4. *Vulnerasti cor meum, in vno oculorum tuorum.* Quis obsecro ille, fuit oculus, vnus? ita potens & efficax, ut & in ipsum Deum ageret, & rectus, simplex, columbinus, in vnum semper Sponsum intuens. Talis oculus fuit illius qui canebat: *Quid mihi est in celo, & de te quid volui super terram.* Psalm. 72. Talis erat oculus illius, qui ingeminabat: *Domine quid extra te volo, aut quid velim.* Talis denique erat oculus illius, qui exclamabat: *Omnis copia, quæ Deum meum non est, inopia mihi est.*

Hoc suadet ipsa humani corporis constitutio, cum oculi in capite, non deorsum inclinato, sed sursum erecto, arcano sensu locati sint, ut ijs omnibus, quæ sub aspectum cadunt, despectis, atque neglectis, superna tantum ac celestia conspiciant, & intimo affectu complectantur. Ita suadere videtur Ecclesiastes Cap. 2. *Sapientis oculi in capite sunt, stultus in tenebris ambulat.* Ergo alio in loco Sapientis ab insipiente oculos habet, ut illi in capite, huic in pedibus insint. Ita omnino esse contendunt Basilii, & Gregor: Nyssenus, qui docent, oculos in capite habere, est toto animo inhaerere celestibus, quod est veræ Sapientie indicium: mundana autem sequi, & momentanea æternis antepondere, est oculos habere in calcaneo, atque in tenebris amentie versari. *Tui corporis effigies* inquit S. Basilii, homin. ultima in Hexaemeron, rudimentum quoddam est, quo docear, ad quem sis finem conuersus, ut Deum contempleris, factus es, non ut huius repas vita tua, non ut secundum ritum voluptate perfruaris, verum ut ad normam & institutum celestis vite tuam ipsius componas. Et huius gratia, non in se ipse dixit Ecclesiastes. *Oculi Sapientis in capite eius.* Quod magis perstringit Nyssenus qui ex-

pendens illam D. Pauli sententiam Rom. 8. *Qui nos separabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* hunc sensum reddit, quod perinde est, ac si diceret Apostolus. *Quia meos oculos effodiet à capite, & transferet ad id, quod conculcatur, & est terrestre.* Hac nimirum oculorum, seu visus nostri natura est, ut licet duplices nobis à creatore dati sint oculi, & eorum quilibet res cernere, atque cognoscere valeat; eas tamen uterque non duplicatas, sed simplices videat. Quia ut eleganter protulit Tertull. lib. 1. contra Marc: cap. 2. *Solu lippientibus, oculi, singularem lucernam, numerosa videtur.*

Pulchrè Galenus lib. 10. de usu partium cap. 12. demonstrat hanc oculorum in videndo simplicitatem, seu singularitatem, docetque eam inde prouenire, quod rerum visibilium species, in puncto quodam ante oculos coniungantur, & eodem modo, optici oculorum nervi, speciebus receptis, in altero subinde uniantur puncto; atque hinc fieri, ut duobus oculis res visæ represententur singulares, ita, ut non nisi nervis illis ex ægritudine disiunctis, singularis lucerna, numerosa fiat. Ut inde de naturæ nostræ simplicitate admoneamur, non vno nobis oculo ad celum, altero ad terram contuendum esse, sed solum Deum, qui in celis est, ne fortè lippientes esse videamur, aut oculos in calcaneis habere. Deus itaque desiderat in nobis vnum & simplicem oculum, ut scilicet totam oculorum aciem, in ipsius charitatem & obsequium defixam habeamus, ut vnica nobis sit sollicitudo, vnus amor, vnum negotium; videlicet animæ salus, & celestium bonorum studium. Ut egregiè ex Nysseno Gilbertus Serm. 30. in Cantica discurret. *Oculi inquit tui semper ad Dominum, ut amoris tui nutribus capiantur.* Si plures oculos habes, omnes alios claude, ut vno utaris, quo sponso celesti placeas. Oculus tuus vnus est, si quodammodo simpliciter, & strictus, directus in vnum est, non fusus, non diffusus, non sparsus in multa. Oculus tuus vnus est, si intendis & intueris semper in vnum, & in illum vnum, qui verus Deus est. Hæc est vera oculi simplicitas, vni Deo, obsequio vacare; vni animæ salutis inuigilare. Sed prohi dolor! ipse homo se infinitis miscuit quæstionibus. Eccl. 7. At, quibus quæstionibus? aperit LXX. & Pagninus ex Hebræo transferentes: ipsi quæserunt cogitationes multas. Quasi diceret: admisit & amplexatus est homo multas curas: suscepit plura negotia agenda, & qui

Rom. 8.

Nyssenus.

Tertull.

Gilbertus.

LXX.

Pagninus.

qui in diuina simplicitate Deo similis fuerat creatus, ut celestibus tantum inhaereret: ad hæc mortalia, caduca, terrena, infelix oculos declinauit, pulchramque illam unitatem discindens, sese in mille partes diuisit, atque partitus est.

Plinius.

Hic verissimum agnosco, illud Plinij de Leone dictum lib. 8. cap. 16. *Omnis vis constat in oculis.* Siquidem ex oculi perfectione, redundat in hominem perfectio; & ex oculi vitiositate, totus inquinatur homo, iuxta hodiernum Euangelium. *Lucerna corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, corpus tuum lucidum erit: si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit.* Palam ostendens, ab acie oculorum veram & simplici, ac terrenis humoribus non infectam, id est, cupiditatibus, non vitiatam, aut fascinatam, totam spirituales valetudinis, & vitæ ratione dependere, dum homo, res, quales sunt, non quales videntur, intuetur; & prout videt, pretium illis imponit, ac pro meritis amplectitur, seu reijcit. Fugite, vobis ante oculos verum exemplar D. Paulum, qui dum Christum de facie non agnosceret, & corporeis seu carneis oculis secularia hæc, & terrena intueretur, lucra illi, & magnifica, atque splendida bona videbantur. At postquam

Ahor, 9.

Psalm. 36.

eciderunt squamæ ab oculis eius. Act: 9. hoc est, terreni honores, qui illos corrumpebant; & obsecabant, omnia ut stercora, quiquiliæ, & reiectamenta arbitratu est. Agnouit hoc perbellè ipsemet Regius Vates Psalm. 36. inquit: *Vidi impium superexaltatum, & eleuatum super cedros Libani, & transiit, & ecce non erat.* Vbi lapsus sui statum describit, quod dum esset seculi amator, æstimaret se velut pulcherrimam arborem, frondibus & fructibus ornatam, ac luxuriantem, quæ vertice quodammodo celum pulsaret, omnibus scilicet Fortunæ, auro, argento, curiosæ superbie, domo aureâ celaturâ vibrante, imperio honoribusque florentem. Sed postea in ipsomet oculorum intuitu, deprehendit se illum non esse, nec locum aut vestigium sui deprehendisse. *Transiit* inquit, hoc est, de externo aspectu, ad interiorum animi aciem, & contemplationem me contuli, haud difficile penetraui externa hæc bona, dum, auro argentoque fulgent, insolitam eius oculorum aciem perturbasse, ac fefelisse, ut aliquod illis ipse pretium gratis fecerit, eum reapse non essent, seu nihil essent. Et idè dicit: *Transiit, & ecce non erat.* Quasi diceret; non fuit opus, verantem hanc & florentissimam arborem, mortis securi excidi, nec mentis meæ aciem ad

celestia bona conuertere: ut omnino cognoscerem, nihil illi solidi, ac veri boni subesse: id enim sola animi acies, & intenta interiora lumina præstitere: sunt enim ea omnia vanitas, umbra, nihil. Ut eleganter ostendit Zeno Veronen: in citatum Psalmi locum. *Vides inquit cedrum in monte altissimo superexaltatum, sed vento frangitur, sed igni exurit, sed vetustate dissoluitur. Ita est dimes in seculo, fulget quidem splendore gratiæ seculari, ut Libanus: nixus est in mundo potentia, operibus, & diuitijs exultat, videtur tibi aliquid esse, cum umbra vanitatem præferat: nam & hoc seculum nihil est.*

Zeno Veronen.

Emphaticè id locutione, sufficienter expressit Iob Cap. 20. inquit: *Hoc scito à principio posuit est homo super terram, quod laus impiorum breuis sit, & gaudium hypocrisæ ad instar puni.* In quibus verbis inanitatem, & vanitatem terrenæ felicitatis ostendit, speciem pavonis, maximè gaudentium, pulchritudine alarum & caudæ, præferentem. Videas pavonem, splendidam illam & cultissimam caudam, mille oculis & picturis ornatam, ad humani aspectus plausus aucupandos, ambitiosè explicantem, & circumferentem, ut canit Poëta.

Iob. 20.

Pavonis: superbia in cauda.

— pictæ pandunt spectacula caudæ. Et Plinius Lib. 10. Cap. 20. *Gemmatos inquit laudatus expandit colores, aduerso maximè sole, quia sic fulgentius radiant, simul umbra quosdam repercussus, qui in opaco clausis micant, choncatæ quærit caudæ.* En in vnâ pavonis caudâ, totam seculi gloriam, honorem, maiestatem, diuitiarum splendorem, voluptatum suauitates, & mala gaudia, seu impiorum laudem atque lætitiâ. Pavonum pompam, ad temporis punctum durare scribit Plinius, quod cum superbum illud spectaculum, videntibus plus placet ac fulget, inuide ab illo contrahatur, & complicitur. Propter quod ab Auctoribus, non gloriosum tantum, sed & maleuolum illud animal vocatur: *Omnis inquit ille, in acerbum contrahit pennarum, quos spectari gaudet, oculos.* Sic planè malignitas & breuitas seculi, tunc tibi sua bona præripit, cum delectare incipiunt. Fulget homo, inquit S. Ambrosius splendore gratiæ secularis, ut Libanus; nixus est mundi potentia, & operibus, & diuitijs exultat, videtur tibi aliquid esse, sed vestigium mentis attollens, videbis eum nihil esse. Hinc si mundum impostorem, præstigiatores, & maleficum dixeris, non aberrabis. experientia ipsa, & Dei oraculo pro te iubentibus. Mundus quippè à pulchritudine, & mundicie denominatur, & idè facile punit, & traducit homines, ut docet Senecæ Epist. 104.

Plinius.

Idem qui supra.

Mundus à pulchritudine dicitur. Senecæ.

folia 115. Non tantum parietibus aut lacunaribus ornamentum praeferuntur. omnium istorum, quas incedere alios vides, brachia felicitas est. Insuper & discites sub ista tenui membrana dignitatem, quantum parat lateat. Audiamus & ipsum Salomonem Ecclesiast. 1. Ego Salomon fui Rex in Ierusalem. Quare non dicit: Sum Rex, sed fui. Respondet Hugo Victorinus apud Pinedam, cum per hoc voluisse significare, rerum temporalium inanitatem: atque fallaciam, seu potius scenam, in qua res aliæ, ab ijs, quæ sunt, apparent, & conspiciuntur. Proinde voluit dicere prudentissimus Rex: Fui, iam non sum, quia etsi sum, id ipsum iam nihil esse, agnosco, quod sum. Quasi diceret: ut reapse rex sim, quid me Regem esse pronuntiem, qui iam nouerim, scenicam potentiam, & mimicum splendorem hunc esse. Dixi me aliquando Regem, cum è Regio throno scintillans, splendor, oculos meos excæcabat, & rem solidam ac firmam amplexari me existimabam. At cum hæc intus & in cute perspexi, fuisse me, non esse Regem, iure optimo affirmo. Hinc merito proclamatur Apostolus: Nolite conformari huic seculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri. Rom. 12. Græcus autem textus legit: Nolite configurari huic seculo. Ostendens, immensum inter mundum, & virtutem, discrimen intercedere: cum ille nihil solidum & plenè subsistens, sed figuram tantum habeat exterius, secus emendicatam, fucos, & mentitis coloribus depictam, virtuti verò suæ & naturalis forma subsistat, quæ verè & plenè subsistat. Pulchre id elucidat S. Chrysostomus, inquit: *Est enim huius seculi figura humilis, depressa, vilis, temporalis, nihil habens sublimè, nihil rectè, sed omnia peruersa. Itaque, si rectè incedere voles, ne adaptes tempus, ad præsentem vitæ figuram: quia cito præterit, teste Isaia Prophetâ c. 24. Luxit, & defluxio terra, & infirmata est, defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terra. Hoc est, fluxa & infirma, luctus & mæroris plena sunt, quæ olim excelsa, firma, & florentia erant. Stastimq; rationem reddit: Quia terra infecta est, ab habitatoribus suis.*

Oculum itaque simplicem habere, est totâ mente ferri in Deum, nullis mundi istius vanitatibus adhaerendo. Quod pulchre expressit S. Euangelista, Matthæi 18. Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, absconde eum, & proijce abs te: & si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & proijce abs te: bonum tibi est, cum uno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Perdurum sanè & arduum videtur, manum aut pedem ad viam refecare, aut oculum eruere. Quis enim ita fuerit excors, qui id non vehementer doleat! Quis ergo est iste oculus?

ij profectò, quibuscum arctam coniunctionem habemus. Ita exponit D. Hilarius in citatum locum, inquit: Non de membrum corporum hic locutus est, cum scandala, neq; manus, nec pes, nec oculus possint afferre; sed de coniunctissimo nobis, maximeq; necessarijs. quia omnes vnum corpus sumus in Christo, hæc iubet, ne domesticæ calumnijs, aut scandalo, penes nos manentibus, aliqua nobis vitiorum labez adhaereat. Talis oculus erat S. Martini: suadebat pater falsum idolorum cultum, suadebat mater opulentum coniugium, ille verò proiecit hæc omnia, ne illi ad vnius veri Dei cultum, impedimento essent, maluit in terris pauper & modicus videri, ut diues cælum ingrederetur. Et ideo factus est diues in meritis, diues in virtutibus, diues in miraculis, diues in sanctitate.

Frequenter in Scripturâ Sacrà, iusti Dei homines, oculis comparantur, sic ille curus Ezechielis 1. dicitur fuisse plenus oculis, qui Ecclesiam plenam iustis representabat. Exprimuntur autem iusti in oculis, non ideo solum, quia sunt in sublimi loco mundi; quemadmodum oculi in sublimi parte corporis: non quia sunt speculatores rerum cælestium, quemadmodum oculi sublunarium: non quia ceteros homines docent, & instruunt, quemadmodum oculi totum corpus regunt, & moderantur. Non quia, non minori diligentia à Deo; quam oculi à natura custodiuntur; sed quia omnis cogitatio iustorum, cum solo vnitur Deo, ut concludit S. Anselmus, lib. de similitudinibus c. 63. Omnes inquit iusti, concordie tantæ erunt, quantæ sunt in præsentis oculi nostri. Sicut enim oculus vnus verti non potest, quò non vertatur & alius, sed in eandem partem semper volumur: sic societas illa iustorum, nihil poterit velle diuersum, sed eandem semper voluntatem habebit. Expressit pariter Sanctum Euangelium B. Martinum in oculo: quia oculus eius erat simplex, ratione obiecti, ad quod tendebat. Si enim iuxta Philosophos, actus specificantur ab obiectis, dubio procul, qui adhaeret Deo simplici oculo, simplex est. Quid est aliud adhaerere Deo, nisi conformari voluntati eius. S. Martinus conformabatur diuinæ voluntati, quomodo instantibus discipulis, pater, cur nos deseris, plenus diuino amore respondit: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso, fiat voluntas tua. Quid agis Pontifex Sancte, iam te parata in cælis corona expectat; tu autem cupis adhuc sufferre tentationem, noua subire pericula, & quod maximum: peregrinari à Christo? non mirum: sciebat benè, oculi simplici.

plicitatem in hoc consistere, ad Christum semper obuerti, & ideo diuinæ voluntati se committebat, loquens cum D. Paulo. Cupio dissolui, & esse cum Christo; si tamen adhuc populo sum necessarius, fiat voluntas tua.

Ostendi itaque, vnde B. Martino in Euangelio Christi, attribuitur simplex oculus: imprimis ex modo tendendi: quia semper eodem modo, id est, pleno affectu, & rectâ cognitione tendebat in Deum. secundò, ratione conformitatis: quia se diuinæ voluntati plenè in omnibus submittebat; paratus ad mortem, paratus & ad vitam pro gloriâ ipsius. Igitur & nos eius exemplo incitati, simplici oculo Deum intueamur, hoc est, toto corde vniamur ipsi; ad mundi autem vanitatem non deflectamus, ne fortè inueniamur duplici.

ei corde. Quoniam talibus æternus interitus denunciatur, Ecclesiast. 2. Vnde duplici corde, & labijs seclatu, & manibus male: facientibus, & peccatori terram ingredienti duabus vijs. Qui enim mundo adhaerere vult, à Deo recedet; quia nulla conuentio veritati, & vanitati, luci & tenebris, spiritui ignis, & tepiditati. Fiat vnus spiritus noster, cum Deo, ut toti ad eius obsequium inclinemur, iuxta illud Naamani Heliseo dicentis. Non facies vltra seruus tuus holocaustum, aut victimam dijs alienis, nisi Domino. Et sic imbecillus noster intellectus, qui est mentis oculus, ex Dei coniunctione illuminabitur. ut eum cognoscat, sicuti est.

DIE PRÆSENTATIONIS B. VIRGINIS Mariæ.

In lucem editur, in domo probaticæ Ioachim, &
ad templum adducitur.

Beata Virgo in sua præsentatione, ob profundam humilitatem, privilegium ad Dei maternitatem obtinuit.

In virtus non surgit in altum, & honor qui antea fugientem se insequatur; nunc duntaxat, sollicitè eum querentibus cedit: & fortuna quæ olim etiam dormientibus in sinum vltro illabi solita erat, hisce seculis potentibus solum seruire videtur. Forsan ideo, quia mundus iam ad occasum vergens, omnia vult esse venalia, quò facilius suos defectus subleuet. Et præsentatione, nemini conferantur: in Republica enim potissimum libera, ille solum ad regni gubernacula assumitur, cuius dexteritas, prudentia & clementia optimè ciuibz patriæ perspecta & præsentata habetur. Quid virgæ curules, clauæ militares, iudiciariæ potestates? & quicunque alij honorum ascensus? danturne modo etiam optimè de Rege & Republica meritis sine præsentatione? idq; non verbalis, sed auri sacra fame constanter? minime sanè. Nondum enim alius lecto affixus naturæ debitum exoluit, & iam alij

frena & calcaria equis insigunt; ut qui primus cum sua præsentatione ad aulam peruenit, vacante dignitate potiat. Neq; solum in profano & seculari hominum cætu hæc consuetudo regit; sed & inter mysteriorum Dei dispensatores irrepit, ut qui antea viros Sanctos in abditis speluncis latitantes, per signa & prodigia de cælo facta proditos, ad beneficia Ecclesiastica querebant, & prorsus renuentes assumebant, nunc solis præsentationibus, idque non raro in detrimentum Ecclesiæ aut precibus aut muneribus extorsis, diuinamunia tribuant: quia mundus senescens & in omnibus deficiens, omnia venalia habet. Sed quid expropter culpo mundum cum & ipse Deus postquam homo factus est, ab isto hominum usu ne latum vnguem discedere velit. Cupiebat Mater filiorum Zebedæi, vtrius filij in aula Christi cubicularij, imò primi, secretarij; essent; & ecce illos præsentat Christo inquit, dicite hi duo filij sedent vnus ad dextram tuam, alter ad sinistram. Ambiebant Apostoli primatum

In mundo omnia sū venalia.

tum in regno Dei, & ecce seiplos Christo presentant, sciscitantes ex illo. *Quoniam nostrum maior est in regno celorum?* Verum & ipsa iam celorum Regina cum summa festinatione, quia triennis teste Nicephoro lib. 1. Historiarum Ecclesiasticarum c. 1. Metaphraste Centur. 8. cap. 10. a beatissimis suis parentibus presentatur in templo Salomonis, in qua presentatione quidnam beneficii vacantis conferatur a Deo Beatæ Virgini, patulis auribus & mente deuota auscultate.

Quod Sanctissima Virgo, cum tanta celeritate etiam ipsam ætatem præcurrente, sistitur hodie in templo ad presentandum Deo, hoc processit ex summa religione & deuotione parentum eius: qui cum steriles essent, teste Diuo Gregorio Nissenso Sermone de Natiuitate Christi: Insignis inquit, in illa exacta secundum legem viuendi ratione, & naturali propter summam virtutem pater erat Virgine, sed experta sobole, consenscebat propterea, quod coniux eius ad liberorum procreationem apta non esset, cum inquam steriles essent, poposcant Deum, ut sterilem eorum senectam prole fecundasset, vovendo, quicquid eu nasceretur, se Deo commodaturus. Quoniam ergo Deus annuit piissimis eorum votis, non tantum prole eos dotando, sed etiam Virgine suo in Matrem Filio electâ, domum eorum honorando; ideo ex celeritate soluendi voti, quod Deo nuncupauerant, processit tam festiua hodierna Beatæ Virginis presentatio. Quia ut ingeniose Diuus Ambrosius lib. 1. de Abel & Cain cap. 8. docet, prima voti gratia est, celeritas solutionis. Hinc ipsemet Sapiens ad celerem votorum solutionem hortatur Ecclesiastici 5. Si quid vovisti Deo neminem reddere. Statimque istius celeritatis apponit rationem: Multo inquit melius est non vovere: quam post votum promissionem reddere: hoc est, morari. Nam teste Ambrosio citato cap. 7. Cum moram facis, non reddis. Presentatur itaque hodie diuino conspectui rosa a spinis libera, rosa illa, quæ nunquam marcescit, sed floret perpetuo, cuius odoramento inaccessum diuinitatis Augustale repletur, cuius fragrantia iuuantur ac reficiuntur omnes, qui terrarum orbem incolunt. Et licet rosa, quam natura gignit, citissime exarescat, iuxta illud Mantuani.

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam, Et dum nascuntur consensuisse rosas.

Rosa nihilominus celestis, quæ hodie diuino conspectui presentatur, perpetuo vernat: & licet alie rosæ natiuis indute spinis inhorrescant, hæc sola paternis aulæ delicijs, quas spinas esse merito

dixerim, incundiùs in templo Dei purgatur. Sed ut quid tenella Sanctissima Virgo, triennis in templum adducitur Domino presentanda? Vobis sanè Catholici exemplum relinquere cupiens, initium optimæ educationis, ab ipsa statim infantia, a primis annis sumendum esse. Quia ut optimè Quintilianus libro 1. Institutionum cap. 3. Cuius frangas, quam corrigas, quæ in prauum obdurerunt. Sic Anna illa piissima, veteris testamenti decus, Samuellem triennem obtulit. 1. Regum cap. 1. Et adduxit eum secum postquam ablactauerat, ad domum Domini in Silo, ut staret ante conspectum Domini, & maneret ibi iugiter. Vnde Diuus Chrysostomus Homilia 21. in Epistolam ad Ephes. Non dicebat inquit expectabo, donec crescat puer, ut rebus mundanis utatur, ut paululum puerili ætati immoretur: sed relictum huic omnibus, vnum duntaxat intendit, quomodo statim ab ipsis vitæ exordijs, spiritali imaginalem Deo fingendam offerret. Et ubi sanctissima Virgo presentatur Deo? in Templo Salomonis, ut in choris Canonicis cecinimus hodie. In lucem editur in domo perbatice leprosum, atque ad templum adducitur. Ergone melius in domo Dei, quam in paternâ educantur filij? sic sanè, magna enim sunt incrementa, quæ pueris in domo Dei suscipiuntur nutritis. vtfatetur regius Vates. Plantati inquit in atrijs Dei nostri floreant, adhuc multiplicabuntur in senecta vberi. Psal. 91. En qui flores, qui fructus ex plantis in domo Domini oriantur? nullo senio interierunt, sed magis in dies multiplicandi. Mirum planè id non est, quia vt aduertit Theodoretus. Agricolas habent ipsum Deum, Theodor. viridarium, verò diuinum templum. Neque enim in hoc viridario pestilens aura perflat, neque si perflaro contingat, deest agricola, qui teneris plantis moderatur. At verò qui in patrijs tectis nutriuntur, sunt sicut sanum tectorum, quod priusquam euellatur, exaruit. Psal. 128. quia cum radicem non habeant, neque ad frugem perueniunt, neque ad florem. Talis est inquit Chrysostomus, inmunditia rerum, quæ ad hanc vitam pertinent: simul enim & cernitur, & interit; ut quæ nec habeat fundamentum aliquod, nec potentiam. Experimenti si placet hoc vtrumque documento Sacre Scripturæ, & quod in domo Dei proficiant pueri, & quod in profana æde deficiant. Mortuo quondam Ochozia rege Iuda, eius mater Athalia regni & regiminis cupida, filios regis & suos nepotes, ne ad fasces regni succederent, funestâ morte sustulit: vnus tantum infans omnium minimus nomine Ioas, qui regnum postea occupauit, mortem effugit, absconditus in cuniculo lactulorum. 2. Paralipomen. 22. Ly. 2. Paralipomen. 22.

Quintilianus.

1. Reg. 1.

Chrysostomus.

Psal. 91.

Psal. 128.

Chrysostomus.

Athalia crudelis.

Ly. 2. Paralipomen. 22.

Paralipomen. 22.

Paralipomen. 22.

Paralipomen. 22.

nus autem interpretatur, in dormitorio Sacerdotum. In documentum euident, quomodo pueri in paternâ domo retenti, ad vnum omnes interierint, vnus verò ad domum Dei translatus, regno postea gubernando saluus & incolumis euaserit. Falluntur ergo parentes, & maxime falluntur, qui filios quos apud se non retinent, sibi perijisse arbitrantur. Cuius fallaciæ admonet parentes Diuus Bernardus Epistolâ 110. Si inquit filium vestrum Deus facit & facit, quid vos perditis? aut ipse quid perdit? sit de diuitiis diuitior; de nobis generosior, clarior de illis, & quod hic omnibus manet est; sanctus de peccatore, sed vos non perditis eum; quia potius multos per eum acquiritis vobis filios. Quid simile habetis in paternâ domo; & infantes sensu potius; quam caritate? Lactem quidem nutrimus non diuino, sed viperino. At quis enquam inquit S. Hieronymus de suspecto Contubernio, iuxta viperam secutos somnos capit, quæ etiam non percutiat, certe sollicitat. Lactem quidem manducant vbi mater, sed venenum insitit ut serpenti. Hinc meritis Sapiens hortatur Prouer. 1. Fili mi si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis. Lactem inquam vobis ostendit mundus poculum, sed venenum propinat. Famina Iâel duces Sisaram de bello fugientem, in propriam domum, simulatâ amicitia inuitauit, & postulant aquam, porrexerit lac, quod dum sitiens largiter epotaret, profundè consopitus est, non quidem ad quietem, sed ad mortem. Nam dormientem insidiatrix femina, trabali infixo clauo interfecit. Iudic. 4. I nunc & insensate, & in paternâ domo hauri de Calice Babylonis; vbi mella arbitraris, venena reperies, quod si mortem statim non hiberis, efflues in molliorem, quâ ad celestem militiam ineptus efficiaris. Hinc non immerito exclamat Diuus Hieronymus ad Heliodorum. Quid facis in paternâ domo delicate miles? vbi vallum? vbi acia? hiems sub pellibus? Ecce de celo tibi camis, ecce cum nubibus debellaturus orbem imperator armatus egreditur: Et tu mihi de cubiculo ad aciem: tu de umbra egredieris ad Solem? corpus affnotum tunicis, luxum enim non fers: caput operum linteis, galeam recusat, mullem otio manum, duras exasperat capulas.

Triennis igitur Virgo Sanctissima presentatur hodie Deo, ut simul cum lacte pietatem imbibat, & virtus vna cum ætate ad summum perfectionis gradum gressum faciat. Triennis infantula Catholici, anima vestra est, si triplici virtute diuinâ fulget, nimirum fide, spe, & charitate. Hanc infantulam debetis hodie presentare Deo, animam vestram, ut statim a iuuentute pietati & diuinis obsequijs af-

fuescat, iuxta illud Prophetæ consilium. Thren. 4. Bonam est viro, cum potauerit iugum Thren. 4. ab adolescentia sua. Quia non solum tollere, iugum Dei, sed in iuuentute debemus tollere. Iusserat olim Deus ut Israëlitz a vigesimo anno & supra recenserentur. Numer. 1. At verò Leuitas recenseri iussit ab vno mense Numeror. 3. Quid mysterij? ut scilicet ostenderetur, Sacerdotes, religiosos, homines Christianos, non tam a foro, & puluere, ac secularibus negotijs; quàm ab vberibus, a lacte, ab infantia, ad diuinum cultum transserendos. Festinent necesse est, qui ad diuinum cultum destinantur. Nulla enim censeri debet ad diuinum obsequium prematura celeritas. Fateor, non deest locus adultis in domo Dei, & penitentibus; primus tamen iunioribus & innocentibus datur. ut testatur Regius vates. Psal. 44. Adducuntur Regi Virgines post æquæ, proxima eius afferentur tibi. vbi per Virgines, intelliguntur homines deuoti: qui a primis statim annis, diuino obsequio seiplos mancipant; per proximas verò intelliguntur illi, qui pristinam suam deformitatem erubescences, & excentes in nouam hominis formam, quantò serius, tantò sincerius se reformare festinant. Auctore Diuo Bernardo Sermone 14. in Canticis.

Iusserat olim Deus offerri sibi pullos columbarum, non ipsas columbas Leu. 1. Rationem reddit Theodoretus ibidem, questione 1. Quia detestabatur in adultu columba lasciuia, in paruâ verò pullos innocentiam complectebatur. si tenera ætas tanti apud Deum æstimatur, quis erit, qui suam innocentiam, si illam adhuc retinet, hodie Deo presentare & offerre nolit: aut si illam amisit, lacrimis penitendo reparare non festinet. Sciscitantur multi causam, cur olim Deus liberauerit Isaac, ne a Patre occideretur. Gen. 22. filiam tamen lephthe sacrificari permisit Iudic. 11. Sed non alia ratio, nisi quia Abraham, de nocte consurgens, ad obsequium Dei hilaris festinauit; lephthe autem ingemiscens, filie inducias postulanti, duos menses concessit, ut plangeret virginitatem suam. Ita responder Sanctus Ambrosius libro 3. de Virginibus. Quia inquit, non vna forma metrorum, ideo non vna forma factorum: Pater seruus lephthe doluit, sicut filia, verò de Dei misericordia dubitauit. Non doluit Abraham, nec consuluit parentum affectum, vbi audiuit diuinum oraculum, non distulit sacrificium, sed maturauit obsequium. Isaac non fleuit, cum largiretur, non dilatoriem proposuit, cum offerretur; & ideo misericordia largior, vbi fides promptior. Recordat non neminem vestrum

Psal. 44.

S. Bernardus.

Leuitici 1. Theodor.

Gen. 22. Iudic. 11.

S. Ambrosius.

Q9 2

vestrum tenera ætas, ne in templo sancto seipsum frequentius præsentet, sed respiciat hanc victimam nihil Deo gratius esse. Neque tamen satis est, cultum diuinum cito incipere, nisi etiam serò, aut nunquam à diuino obsequio recedatur. Laudatur Achilles à Iuuenali Satyra septima, quod haustam in pueritia disciplinam non deposuerit in senectute.

Funeralis. Metuens virga iam grandis Achilles, Talis debet esse Christianus homo, ut in virtutibus enutritus, postea in vitijs non confenscat: & progressus annis, moribus non regrediatur: talis enim hominis præsentatio Deo gratissima esse solet. Sed videamus iam, quid in hodierna præsentatione, Virgo Deipara petat à Deo, & quod ipsi Deus confert.

Salutem. Dicerem quod Sanctissima Virgo, cum hac sua præsentatione, sistat se hodie diuino conspectui, dignitatem maternitatis Dei postulans, idque cum fundamento grauissimorum Doctorum. Nam Salmeron in commentario in cap. 1. Lucæ, & multi alij censent, quod, cum Beata Virgo diuinitus irradiata, agnouisset proximum tempus imminere Messie venturi, & ex prosapia Dauidica, cuius pars præcipua erat Beata Virgo, oriundum fore, quod inquam Virginitatis propositum custodiens, Deum precari non cessauerit, ut dignaretur illam esse Virginem, de qua Isaias prædixerat: Ecce Virgo concepit. unde censent eam suis precibus, hanc dignitatem maternitatis Dei quaesuisse, & inuenisse, verum, me ab hac opinione remouet, profundissima Beatæ Virginis humilitas, quæ tantum abest, ut mater Dei fieri petierit, ut potius infra omnem Angelicam & humanam demissionem, se coram Dei maiestate prosternere voluerit. Ecce inquit ancilla Domini. Petijt itaque Sanctissima Virgo in hac sua præsentatione, ut ad diuina obsequia, à primis statim annis obeunda, admitteretur. Hæc est mens Sancti Bonauenturæ de meditatione vitæ Christi, ubi in personâ Beatæ Virginis sic præfatus Auctor loquitur. Petebam inquit, ut faceret mihi videre tempus, in quo nata esset illa honestissima Virgo, quæ debebat filium Dei parere, & ut conseruaret oculos meos, ut possem eam videre, linguam, ut possem eam adorare; manum, ut possem ei seruire. Et ecce propter hanc profundissimam humilitatem, plus Deus conculcavit Sanctissimæ Virgini, quam in sua præsentatione ausa fuit postulare. Petijt illa, ut ad obsequia futuræ Matri Dei præstanda conseruaretur, Deus verò exaltauit humilem, & priuilegium Dei maternitatis

ipsi concessit. Ecce inquit concipias, & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM.

Vultis Catholici, ut vestra præsentationes fiat Deo acceptæ, eâ intentione illas procurate, ut in Dei cultum, Ecclesiæ Sanctæ defensionem, fidei propagationem, patriæ conseruationem cedant. Aspirat aliquis ad honores, si id facit non inanis causâ fallus, & arrogantiæ; sed ut tanto magis Deo seruiat, & immunitates Ecclesiasticas defendat; quod ad maiorem eminentiam subleuatus fuerit, sciat talem præsentationem Deo gratissimam fore: quia Deus protestatur se eos summis præmiaturum honoribus, qui diuini cultus sunt propugnatores. Si quis mihi monstrauerit, honorificabit eum pater meus qui in celis est. Desideras munia Ecclesiastica, & præminentias, si eo fine, ut præluceas in Ecclesia Dei, tanquam fax accensa; sancta & laudabilis est tua cogitatio. Qui enim Episcopatum desiderat, dicit Apostolus, bonum opus desiderat. Verum, si id facis turpis lucri gratiâ, ut de prouentibus Ecclesiæ ditescas, & tuos consanguineos locupletes reddas; in cultu verò diuino minus laborare satagis, frequentationem Ecclesiæ negligis, rebus tuis priuatis & profanis, Sacras actiones postponis, maximum æternæ damnationis periculum tibi accensis. Quemadmodum Heli Sacerdos, cum in templo Dei munia sibi commissa negligentius obiret, & ipse in graui senectâ de sella corruens, miserè perijt, & in semen suum posthumum, Dei maledictionem euocauit. Nam dicit de illo Scriptura 1. Regum capite 1. Non erit senex in domo tua omnibus tuis diebus, & pars magna domus tue morietur, cum ad verulam ætatem venerit. Et quid adeo mali fecit iste Pontifex Heli, ut propter eius culpam maior pars domus ipsius intempestiue moritura à Deo prædicetur, vtiq; semper in domo Dei præfens manebat? vtiq; non absentabat se vnquam? Sola negligentia est in causa. Ita Rupertus super hunc locum, scribit, inquit: Quid hic scriptura nisi vercordiam Sacerdotu accusat. Negligens fuit in suo munere obeundo Pontifex Hæbreorum Sobna, & quas negligentie suæ poenas dedit. auscultate quid dicat Scriptura Isaiæ 22. Ecce Dominus apponit te faciet, sicut apponatur gallus gallinaceus, & quasi amictum subleuabit te, coronans, coronabit de tribulatione, quasi pilam mittet te in terram lasam & sparsam. Quasi apertius diceret: Relegabit te Deus captiuum in Babylonem, & tuo te Sacerdotio exner, ut qui antea tanquam gallus gallinaceus, superbix & arrogantiæ

etiam simulachrum, tibi gloriabundus complacebas, tuo tandem cultu pontificio spoliatus detumescebas; & qui antea tua illâ mitrâ aureâ, in qua erat magnificentia Dei, fastigiatus superbiebas, tandem tribulatione coronatus, à tuo illo fastu deprimaris: ac tandem, qui more ferculorum pompaticè incedeabas, tanquam volubilis pila, vltro citroque agitata, ad alia ex alijs exilia deporteris. Non igitur satis est, prælatum à domo Dei se non absentare, templo sapius adesse, sed requiritur, ut proprijs humeris iugum Dei portet, & suâ pietate atque deuotione populo præluceat: quia & Oza Sacerdos atcam quidem Domini tetigit, sed quia illam proprijs humeris portare noluit, verum alienis, subito morte sublatus est.

Alterum in hodierna præsentatione priuilegium accepit sanctissima Virgo, ut omnia pericula à populo Christiano propulset. Elegans & huic loco accommodum Symbolum, detegendi imminetia pericula, reperio ex Antiquitate: pinxerat quidam columbam iuxta aquas obambulantem, & accipitrem volentem; apponendo lemma supra: Frustra, nam ista monebit. Propterea, quod columba circa aquas obambulanti, accipiter minime possit nocere, quia vmbram volitantis accipitris, aqua columbæ manifestat, admonens, ut fugiat intra petram periculum euasura. Plenus equidem hisce temporibus periculis est mundus, & hostis po-

tentia nondum vsque quaque infracta; nihil intentatum relinquit, ut in discrimen afflictam patriam adducere queat; & inuidus humanæ salutis demon circuit, ut populum Deo dilectum ab eius cultu auocet. Sed ecce fons crystallinus erupit, hodie in templo Dei, Augustissima celorum Regina, ad hanc quisquis hodie confugit, mox illâ vmbram insidiantis hostis monstrabit, quomodo eius pericula vitare possimus. Quod enim ferueant bella, & tumultus varij inter homines oriantur, non mirum: cum in eos mores, affectus, & linguæ, diuersæ reperiantur sed quis pacabit illos? sola Deipara. Ad hoc enim præsentatur in templo, ut omnia pericula futura, ne ex improviso eueniant, præsentet Christianitati vitanda: Gen. 32. Lucebatur vir cum Iacobo tempore non exigu. Quid tandem? Dimitte me inquit iam aurora est. Ergone ideo lucia finire debet, quia aurora exoritur? Ita profecto: Ad exortum hodiernæ auroræ in templo Dei, exoritur simul aurea hora, lites omnes, omnes colluctationes euanescent. Igitur ad hodiernam Sanctissimæ Genitricis præsentationem, ut aurea hora afflicta Christianitati, post tot calamitates feliciter illucescat, vos celestem auroram deuoris precaturi animis, supplices festinate, Amen.

Gen. 32.

DIE SANCTÆ CATHARINÆ. CONCIO PRIMA.

Concupiscet Rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus. Psalmo 44.

Illæsa virginitas desponsat animas fideles Deo.

S. Ambro. Deo Deus Virginitatem dilexit, ut illam proprium habitaculum suum voluerit esse. quod testatur Diuus Ambrosius de officijs inquit. Quanta est virginitatis gratia, quæ meruit à Christo eligi, ut esset corporale Dei templum, in quo corporaliter habitauit plenitudo diuinitatis. placuit Deo è purissimâ virginitate nasci, placuit & in cælesti sola virginitate conuersari. Virgines enim, inquit

Scriptura, sequuntur agnum quocumq; ierit. Vnde Beatus Ioannes Apoc. 14. testatur se illas vidisse in sublimi monte celestis patriæ, comitari agnum. Vidi inquit & ecce agnus stabat super montem Sion, & cum eo centum & quadraginta quatuor milia Virginum. quod considerans Diuus Gregorius super 3. Regum libro 5. dicit. Bene in sublimi Vir ines esse dicuntur, quia quod naturam humanam supergreditur, in altissimo virtutum culmine fixum est. Ac pro-

Apoc. 14.

3. Gregor.

Gregorius
Nazianzenus

Ac proinde ut dicit Divus Gregorius Nazianzenus oratione de assumptione. *Pe-
nit Virgines Sponsas Christi esse, quia carna vinctu-
la carni sunt alligata, non secundum carnem vivunt,
sed natura ipsa exaltiores sunt.* Concupiscit
Rex celestis decorem Virginum, quia
optimus est, Virginitas quoque optima,
nec nisi in optimis reperiri potest; quod
testatur Divus Gregorius super Ezechie-
lem inquitens: *Serem altius contemplantur, pre-
tiosiora pignora, quam sibi Deus elegit, & ex omni-
bus assumptis, virginitate precellunt.* Fuit, in-
quit, in omni genere optimus Christus,
& hic Virgo fuit: inter mulieres optima
MARIA, hæc fuit Virgo: in omni gene-
re hominum optimus Pater Hieronymus,
Virgo fuit: inter Apostolos Paulus per ex-
cellenciam Apostolus dicitur; & Virgo
fuit: inter Martyres Stephanus & Lau-
rentius, & hi Virgines fuerunt. Concu-
piscit Deus decorem Virginum, quia ca-
rum tanta dignitas est, ut cum omnibus
rebus creatis comparari nequeat; ac pro-
inde Deo immenso ac incomprehensibili
soladignus, quæ ipsi placeat. Tetigit hæc
veritatem sapiens Ecclesiastici 26. *Omnia*
inquit ponderatio non est digna continentia animæ,
ac si diceret: si virginem incorruptibile
cælum appelles, non est digna pondera-
tio; quia incorruptibilitas cælorum proce-
dit ex natura, Virginum ex continentia;
acquirere autem perfectionem, maius est,
quam habere. si cælesti regno virginita-
tem compares, non est digna compara-
tio; quia Virgines reginæ sunt, ut potè
regis celestis Sponsæ, plus autem est re-
ginam, quam regnum esse. Si Angelum,
voces, non est digna ponderatio: quia,
D. Hieronymus. Glossa 1. ad Corint. 7.
dicit: *Major est victoria Virginum, quam Ange-
lorum. Angeli enim sine carne vivunt, Virgines in
carne triumphant, in Angeli enim virginitas necessa-
ria, in virginibus spontanea & libera, ob solius
Sponsi cælestis amorem existit.* Si partem Chri-
sti inclutam dixeris, non est digna com-
paratio: quia & omnes beati partes Chri-
sti sunt, quibus tamen virginitas altius
meruit elevari. Altior proinde virginita-
ti comparatio debetur, quod nimirum
vera Virgo sit Sponsa Christi, filia Dei,
uxor Spiritus Sancti, qualem hodiernam
Beatam Catharinam fuisse ostendam.

Rem stupendam scriptura narrat de
Abimelech, quod is eximiam Saræ pul-
chritudinem admiratus, & nimio eius
capitis decore: ecce mille argenteos ei
donavit, ut velum emeret, quo miram
pulchritudinem ac pulchritudinem
conceperet. *Ecce inquit mille argenteos dedit*

fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes
qui tecum sunt. Sed quid causæ est, quod for-
mosissimæ illius mulieris faciem venustam
operiri voluerit? nonne melius erat de-
corem illius omnes intueri? ut in Ange-
lica planè hominis pulchritudine, immen-
sam Dei Sapientiam & omnipotentiam
cuncti admirarentur, qui de vili costa-
tiam præstantem creaturam produxit.
Respondet Tertullianus libro de velandis
virginibus & Lypponius in Cathena su-
per Genesios cap. 20. *Ne inquit idem alijs*
contingisset, quod Abimelech, qui exarserat flammis
amoris illius, & ne tantum Saræ decor sine velami-
ne minueretur. Ledit enim, palam omnibus
sine verecundia proposita pulchritudo,
& ipsa quoque leditur, nisi velum habeat
ad retundendos circumspicientium car-
nis stimulos. Nam ut ait Cassianus lib. 6.
cap. 6. *Ultra naturam est, carnis circumdatam car-
na aculeos non facere.* quod pulchre tetigit
D. Augustinus libro de agone Christiano.
Inter omnia inquit Christianorum tormenta, darsig-
ra sunt prælia castitatis, ubi continua pugna & rara
victoria. Ecce iustus Abimelech noluit ve-
luntatem Saræ sine velo aspicere, ne eius
nimio decore in anima lethali ter percussus
caderet: non enim in nostra sanctitate &
præterita castitate condere debemus,
inquit D. Hieronymus in Epist. ad Aman-
dum: quia in hoc certamine nec Samsou
ne fortiores, nec Salomone sapientiores
esse possumus, & semper meminisse debemus,
quod paradisi colonum de possessi-
one sua mulier eiecerit. Quod fortiter
perfringit Sanctus Bonavent. in suis opu-
sculis: *Vidi inquit Cedros Libani, id est ma-
gnæ contemplationis viros, & magnæ prælatos Ec-
clesiæ, sub hac præsumptæ castitatis specie corruisse,
de quorum casu non magis præfamebam, quam de
Hieronymo & Ambrosio.* Sed in hodierna die
simile quid video: vidit celestis ille spon-
sus miram Beatæ Catharinæ animi pul-
chritudinem, planè in vestitu deaurato,
circumdatam varietate: aurum enim il-
lius erat divina charitas, solius Christi
amore mirum in modum succensa, quæ
anima eius fidelis sumopere exornabatur;
varietas illius erat, maximarum virtu-
tum perfectio, quarum splendore velut
cælum stellis, ipsius relucebat conscien-
tia: & ecce concupiuit decorem eius,
posuitque velamen supra faciem eius, sci-
licet, Spiritum Sanctum, qui eam velut
exorem, in conservanda virginitatis con-
tinentia adiuvarer, & ab omni impudici
mundi corruptione protegeret. sine hoc
enim velamine, nullatenus castitas in vir-
ginibus conservari potest, attestante id
Spi.

Tertullianus
& Lypponius

Cassianus

D. Augustinus

D. Hieronymus

S. Bonavent.

Spiritu Sancto: quoniam inquit aliter non
possem esse contentus nisi Deum dederit. Hoc vela-
mine protecta Beata Catharina, vicit
carnem per virginalem pudicitiam, plus
æstimans Christum habere sponsum, quam
omnibus divitijs & honoribus abundan-
tem in terris habere maritum.

Et quemadmodum Regina illa Saba,
Sapientie atque gloriæ Salomonis famæ
excitata, a finibus terræ cum argento & au-
ro, & aromatibus, & gemmis, & mul-
to comitatu ad ipsum venit; sic Beata
Catharina a prima statim ætate, studia-
literarum cum fidei ardore coniungens,
audita ex Dei verbo Christi Regis Sapien-
tiæ, & gloriæ, pijs accensa desiderijs, in-
odorem currens vnguentorum eius, ad
ipsum properavit, ferens secum charita-
tis aurum, argentum sapientie, odorife-
ra bonæ opinionis aromata, & pretiosas
virtutum atque bonorum operum gem-
mas. venit cum multo comitatu, quia in
fide, spe, charitate, & alijs innumeris
virtutibus, quarum apparatu nihil pul-
chrius hominem stipare potest; venit in-
comitatu multo; quia in unitate Sanctæ
Ecclesiæ, & Spiritus vnanimitate. Et
quid te casta Virgo, ad hanc desponsa-
tionem filij Dei perduxit? non allud cer-
te, quam pulchritudo & divitiæ eius.
pulchritudo Salomonis ab extremis orbis
terræ partibus, Reginam Sabam in eius
conspectum evocavit, quia dicit Scriptu-
ra. 3. Regum 10. *Omnia terra desiderabat vide-
re faciem Salomonis; te pulchritudo Verbi in-
carnati in eius amplexum traxit.* Sed felix
sanè es: quia oculi tui regem in decore
meruerunt videre: ipse siquidem est splen-
dor gloriæ Dei, & figura substantiæ eius,
qui creaturis omnibus speciem & deco-
rem, ad suæ benignitatis arbitrium indul-
sit. Reginam Sabam palatium Salomo-
nis magnificum, & divitiæ, videndi desi-
derio stimulabant; ut dicitur. 3. Reg. 10.
Ibidem. *Quæ cum ipsius sapientiam audisset, & vidisset do-
mum, quam edificaverat, & cibos mensæ eius, &
habitacula servorum, & ordines ministrantium;
vestesque eorum & pincernas, & holocausta quæ of-
ferebant in domo Domini: dixit ad Regem: maior
est sapientia & opera tua, quam rumor quem au-
divi.* Te verò magna in sanctitate Divinæ
Catharinæ, divitiæ celestis Regis, & eius
habitatio, in æternam eius visionem sti-
mulant, ut inter omnes æterni regis
opes admireris domum, quam sibi edi-
ficavit, Virginis scilicet Sanctissimæ ma-
tris suæ incomparabilem gloriam, cuius
humilitate incensa, tuam castitatem soli
Deo voueres: ut scilicet considerares men-

se illius cibos, id est ineffabilia æternæ sa-
licitatis oblectamenta, quibus terrena
omnia aspernando, ut æternum frui pos-
ses, mereri cuperes. ut circumspiceret
habitacula servorum eius, id est innume-
ros beatitudinis modos & gradus, de qui-
bus dicitur Ioannis 14. *In domo Patris mei Ioan. 14.*
mansiones multe. ut sic, quod maiora in alijs
cerneres præmia, te ipsam quoque ad maio-
ra incitares merita, & virtutum incre-
menta: ut quemadmodum Regina Saba,
multa attulit ad Regem Salomonem; tu
quoque pariter in Angelica virginitate
vivendo, multa Sponso tuo Christo, af-
ferre curares merita, incomparabiliter
maiora ab illo receptura præmia: merita
enim Sanctorum in cælis, non modò
sunt eorum præmia, sed etiam cumu-
lata superfluenter: ut dicitur Lucæ 6.
Menfuram bonam, & confertam, & coactam & su-
perfluentem dabunt in sinum vestrum. Velami-
ne igitur Virgines Spiritus Sancti velari
debent, quæ carnis incontinentiam fuge-
re cupiant: id est, verecundiam ubique
præferre. Nam ut dicit Valerianus Ma-
ximus de verecundia. *Verecundia est inquit*
patens omni bonæ, magistra innocentie chara
proximis, accepta alienis, omni loco omni tempore
favorabilem præferens vultum. unde Ecclesiasti-
cus inquit cap. 26. *Gratia super gratiam mu-
lier Sanctæ & pudorata.* unde cum Aristotelis
filia interrogaretur, quisnam ex coloribus
magis ei arrideret, respondit: *Optimus co-
lor est, quem ingenium gignit pudor.* quod fortas-
se didicit à parente suo Aristotele in poli-
cicis dicente: *Plus homines erubescens rea*
amata, quam alia in perfectione capiuntur.

Mirum refert scriptura. Genes. 24.
de Sancta Rebecca; cum duceretur ad nu-
ptias; & admoneretur, quod vir qui à lon-
gè videbatur, offer Isaac futurus eius ma-
ritus; ecce confestim nulla interposita mora, velo-
rum suum cooperuit; quid causæ? quod eti-
am marito suo proximè futuro, præ vere-
cundia faciem velabat? hæc certè: ut o-
stenderet se longè abesse ab aliarum levi-
tate, quæ videre omnia, & ab omnibus
videri voluit. Veram Virginitatem ser-
vare vis, etiam tum, dum ad templum cau-
se deuotionis ad Sponsum tuum Christum
eurras, velare faciem debes velamine
Spiritus Sancti; pudore scilicet maculam
nesciente. Nam & ipsa natura tot mira-
bilibus exemplis manifestè docuit, nihil
magis castam puellam decere, quam ve-
recundiam: refert enim Plinius libro. 2.
Capite 17. cadavera virorum toties visa
fuisse super aquam natæ, facie sursum
respiciente; faminarum verò non nisi vul-
tu velo.

Lucæ 6.

Valerianus
Maximus.

Ecclesiastici 26.

Aristoteli.

Genes. 24.

Plinius.

tu verus aquam conuerso : quo facto natura ipsa, verecundiam feminas maximopere decere, apertissime comonstrauit. Hodierna Virgo Beata Catharina, nunquam sine velamine Spiritus Sancti ; nunquam sine verecundia incedere voluit, ideoque hostem vix humano vincendum modo, carnem scilicet ; fortiter superauit. Virgines enim verecundas, ut inquit Sanctus Ambrosius libro 1. de Virginitate : custodit Dominus grande cura. Testis est hodierna Catharina Sancta ex patrimonio ditissima, cum ei Maximinus sponderet diuitias, honores, regni denique communione, si Dijs immolaret : constanter omnia respuit. Contempsit diuitias : quia in vita eruciant ; in morte deserunt. Et in diuino Tribunali diuites ipsos accusant, ut ait Sanctus Chrysostomus. Scribit Stobaeus Ser-mone 35. quod Phocion, cum ei Alexander Macedo centum talenta auri misisset, interrogauerit adferrentes, cur ex tanto Atheniensium numero, sibi solica mitteret, ipsique respondentibus, quia Rex te solum esse bonum virum existimabat, dixit : quin igitur me post hac salem esse permittat. Hoc ipsum fecit hodierna Martyr, diua Catharina, cui dum Maximinus munera multa promitteret, virtutem potius, quam hominem bonum facit, amplecti voluit. Christo in fide potius seruire eligens, quam etiam mundi honoribus & diadematibus exornari. Idcirco sub pedibus Sanctae Catharinae pingitur Rex coronam tenens, quasi calcaris, quo manifeste ostenditur, quod si homo nosset, quid curarum & miseriarum sub corona regia lateret, ne humi quidem iacentem tollere vellet. Vbi enim nunc sunt Coronae Alexandrorum, vbi Dariozum, vbi Cyrorum ; vbi aliorum Caesarum ? mors omnia calcavit, & in puluerem redegit, soli qui Deo in castitate & humilitate seruiunt, coronas immortales assequuntur. Vt dicitur Apocalypsis. 2. Dabo tibi Coronam vitam, & semper virentem & nunquam interuenturam. Superauit & tertium hostem Beata Catharina : scilicet Daemonem ; hoc velamine Spiritus Sancti protecta. Proponere hic inimicus toties mundi libertatem, Christo mancipari, arduum esse suadens : suadebat caducas voluptates, fidei diuinae, & religionis austeritatem obijciens ; ad extremum vinendi licentiam ingerebat, humano robore maiorem asserens : sed facrum velamen, Spiritus Sancti protectio, haec omnia retundebat tela, vicit fortiter. Beata Catharina omnes istos demonis insultus, Virgines caelo similes esse sciens

proinde caelestem, & in terris debere vitam agere ; nec terrena, sed caelestia sapere. quod ipsimet gentiles laudabile censuerunt in Virginibus, dum Castitatis thesaurum hoc symbolo figurabant.

Depingebant egregiam quandam ac venustam puellam, capite caelum tangentem, cuius dextera salicis ramum ferebat, sinistra vero examen apum continebat, idque ideo ; quia salicis ramus, symbolum erat castitatis. Nam ut tradit Diuus Hieronymus, ex Medicorum sententia, super Caput 4. Zachariae, flos salicis, aqua immixta & ebibitum, carni petulantiam conepescit, ac renouum ardorem mitigat. apum vero examen, significat otij fugam : apes enim summe laboriosae, & otij inimicae existunt. Caput insuper caelum tangens, denotabat Virginitatem propriam esse, ut ea quae sursum sunt sapiant, non quae super terram. Tali plane modo caelestis ille aeternus pictor, Beatam Catharinam toti mundo depinxit, & diligenter in Ecclesiastica solemnitate omnibus spectandam & mirandam proposuit : fuit enim in eius dextera, illa anima & corporis castitas. Flos salicis aquae immixtus & ebibitus, carnis petulantiam conepescit ; Beata Catharina dextera, si quis illam in patrocinium seruandae suae castitatis, toto animo inuocare & ebibere vult, non tantum carnis continentiam, conseruat in homine, sed & mentis puritatem ab omni feda cogitatione liberam. Fuit in sinistra eius examen apum : etenim a prima statim aetate, literis & fidei ardore apprime instructa ; apes exemplo in pietatis exercitio, in virtutum propagatione, in Christiana religione promouenda nunquam cessabat. Ac proinde, quia & carnem superauit per virginalem mundiciam, Diaboli versutias vicit per doctrinae caelestis sapientiam, mundum, denique & omnes illius illecebras, per Martyrii tolerantiam ; merito pro hac triplici victoria, triplicem coronam ei conseruamus, quibus velut Sponsa caelestis Regis induatur : coronam scilicet de lilijs, coronam de violis, & coronam de rosis ; Corona de lilijs debetur castitati illius, etenim castitati cum lilio tria sunt communia, liliū imprimis habet candorem ; virginis quoque pariter castitas, habet immaculatum pudicitiae decorem, quem etiam ipse Rex caelestis summo desiderio concupiscit : grata enim est virginitas & apud homines : nam ut refert Diuus Hieronymus libro contra Iovinianum, Romani tanto honore virgines prosequuntur, ut si Imperatores in curribus, triumphantes &

res, & de hostibus superatis trophaea referentes, vestibus virginibus obuissent, eis de via cedere soliti essent. & merito quidem : quia virginum triumphus de domita carne celebrior ac dignior erat, quam si de hostibus etiam infestissimis extitisset. Salomone id approbante. Proverbiorum. 16. Melior inquit est patientis viri fortis, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Grata est apud Deum virginitas, ut dicitur Sapientiae 4. Quam pulchra est casta generatio cum charitate.

Mirantur hic Doctores, cur Deus in veteri lege ex omnibus Tribubus non nisi Tribum Leui sibi elegerit, in qua maxime castimonia effulgebat : idcirco ex duodecim illis lapidibus, quibus rationale summi sacerdotis induebat Deus exornari, tertius erat Smaragdus, in quo ut refert Diuus Hieronymus tomo. 3. libro de veste Sacerdotali, & Abulenensis super Caput. 18. Exodi, quae sitio. 12. Sculptum erat nomen, Tribus Leui. per quod sine dubio voluit Deus significare, eos quos sibi maiori vinculo copulat, castitate & animi puritate conspicuos valde esse debere. Smaragdus enim, ut refert Valerius Maximus libro 4. de Smaragdo : castitatis symbolum est. Nam si quis illum secum deferens, veneri vacat, continuo rumpitur. Ecce quam grata apud Deum virginitas, ut Deus sibi soli virginis seruare voluerit. Leui enim, ut dicitur Diuus Ambrosius, idem notat, quod meus ex omnibus tribubus, tribum Leui Deus sibi elegit, ut ostenderet adeo sibi complacere in virginibus, ut quasi zeletypico amore ardens, velit virginis totas esse suas, totaliterque illas a se possideri : ut Iosue 4. Scriptura aperte indicat iniquiens : Non habebis leui partem, nec possessionem cum fratribus, quia ipse Dominus possessio eius. Unde non est mirum, quod scriptura Apocalypsis. 14. referat, solas virgines scriptum nomen habere in frontibus gestare. Habebant inquit nomen eius scriptum in frontibus suis, quia grata est apud Deum virginitas, propter castitatis decorem, in quo cum lilijs candore conuenit. Habet adhuc liliū mirè perdurantem virorem ; Habet quoque virginitas perdurantem integritatis seu incorruptionis virorem, quia de illa dicitur Sapientiae. 4. in perpetuum coronata triumphat, conquiritur certaminum premium vincens. & quod est premium, conquiritur certaminum certaminum ? feda atque brevis voluptas carnis, & in momento transiens iucunditas, quae tanquam caduca contemnens virginitas castitas, lilijs instar perpetuam durationem sibi comparat. Tertiam adhuc

proprietatem liliū habet, suauem & bonum odorem ; & hac odorifera virtute illa virginum castitas non caret, quia Christi Ecclesia continentia carum & sanctitatis odore repletur, ita ut nemo sit, qui hac pudica castitatis fama non oblectetur. Hic pulcherrimus odor allexit Deum ; ut ipse virginum dux esset. Ierem. 3. Dux virginitatis mea tu es. Hic illa continentia odor, virgines & quales facit Angelis, ita ut propter hunc odorem, mirum in modum Angeli colant virginitatem ; unde cum Beata Agnes nudata vestimentis ad lupanar duceretur, non solum ipsius Virginei pudoris, protector affuit Angelus, sed & vestem staturae suae commensurata, quae operiretur, repente porrexit. Et quid illum ad hanc reuerentiam compulit ? odor illa castitatis. Hodierna vero Martyri Beata Catharina, quantam reuerentiam exhibuerunt Angelis ; audiamus historiam : in carcere detentam, bis senis diebus fame eruciatam cibo reficiebant, & consolabantur. furem illam atque formidandam Virgineis membris discerpentis, paratam machinam, acutissimis gladijs plenam, Angeli fulmine concussam dissipauerunt. denique pretiosam virginei corporis extincti glebā, in monte Sinai, in sepulchro non humano, sed Angelico artificio preparato, reuerenter collocauerunt. Propter illam igitur castitatem debetur corona de lilijs hodiernae Martyri, cuius exemplo excitentur virgines, ut velut pulcherrima lilia, & decorem, & incorruptionem, & suauissimum odorem spiretis ; quamdiu enim haec tria in vobis reperientur, tamdiu velamen Spiritus Sancti ; super vos positum erit : quia Deus in corde vestro permanebit : tamdiu, & Angeli vobiscum conuersabuntur. Quod si & decor vester imminuatur, aut odor continentiae euanescat, & Deus a vobis recedet, & Angeli a longè tantum apparebunt.

Testis est istius rei scriptura. Gen. 28. duo Prophetae Ioseph & Iacob mira in somnis viderunt, Ioseph videbatur, quod eum clarissima Solis & Lunae astra adorarent ; Huic vero ostensa est mirabilis scala, a terra usque ad caelum pertingens, in cuius summitate, Deus ipse sedebat, & per eam Angeli ascendebant & descendebant. Et ecce Iacob eadem postea reuersus viā, ducta uxore, Deum iam videre non potuit ; sed tantum Angelos, idque non pacificos, sed in modum exercitus pugnantes. Genesis. 32. Castra Dei sunt haec. quid causae est ? hoc certe : quia virginitas

Ierem. 3.

Genes. 28.

Genes. 32.

tas digna est, ut ab insis astris colatur, digna ut familiares habeat Angelos: quamdiu igitur Iacob in castitate vixit, fuit ita Deo dilectus, ut presentem cerneret: ita Angelis gratus, ut quasi socii ad illum descenderent. Sed postquam in matrimonio amisit virginitatem, ecce Deus a conspectu ipsius recessit, nec amplius habuit Angelos socios, sed tantum defensores. Unde facile conijcere possumus, quantopere sit seruanda virginitas: quamdiu enim virgines sumus, etiam ipsi Angeli nos adorant. at ubi in castitate corrumpimur, iam Angelos debemus adorare. Vnde Apocalypsis 22. Cum Beato Iohanni Baptista, Angelus apparuit, non permisit se ab ipso adorari inquit: *Vide ne feceris, conuersus enim tuus sum.* & cur? quia Virgo fuit Beatus Iohannes, idcirco equalis Angelo; at verò Genesis 18. Angeli visitantes Abrahamum, permiserunt se ab ipso adorari, quid causa? utique Vir sanctus fuit? perdidit virginitatem: ideo iam Angelis inferior erat. Hoc ego velamen Spiritus Sancti, pudicitiam scilicet illam & castitatem in hodierna Virginis festiuitate, virginibus pro strenua offero, ut ipsemet Deus cum suis Angelis earum decorem custodiat. Sed debetur adhuc hodiernæ Martyri altera Corona de violis, propter celestis doctrinæ sapientiam, quæ omnes Demonis versutias & Sapientum gentiliū errores eluit. Viola colorem celestem præferunt; & odorem delectabilem spirant, habentque refrigerandi virtutem, nec hiemali frigore corrumpuntur: hæc omnia in Beata Catharina reperiuntur. Fuit enim in illa diuinæ sapientie doctrina, per quam veluti per violas, celestem beatitudinem etiam ipsi tyranno constanter prænuuntiabat. Viola hiemali frigore non corrumpuntur; sapientia Beata Catharinæ ab accersitis ubique doctrinæ hominibus, vinci & superari non potuit. Viola vernalis inuolutionis prænuuntia sunt; sapientia Beata Catharinæ futura beatitudinis gloriam, tanquam inuolutionis sæculi vernale tempus, ita gentiliū sapientibus prænuuntiauit, ut mira eius subtilitate victi, ad vernalem salutis fructificationem sese liberè omnes inclinarent. Viola refrigerandi virtutem habent; sapientia Beata Catharinæ, futurorum speculorum, omnem tentationis æstum in mente fidelium, miram refrigerandi virtutem habet. Vnde Iohannes Roijardus scribit: propter hanc sapientiam Beata

Catharina, corpus in monte Sinai ab Angelis conditum fuisse: quia ibi quoque Deus, legis suæ sapientiam lapideis quondam insculpsit tabulis. Hanc ego sapientiam, omnibus sapientie cultoribus, in hodierna Sapientissimæ Virginis strenua deferro: hoc vnicuique optans, ut in suis magnis subtilitatibus, potius celestis beatitudinis quærant fructum, non humanæ vanitatis gloriam. Debetur adhuc hodiernæ Martyri tertia corona de rosis, propter Martyrii iniquitatem constantiam, quæ & mundi illecebras superauit, & de crudelitate tyranni læta triumphauit. Rosa duo habet, candorem & ruborem. Hæc duo in hodierna Virgine desiderabantur, ut Sponsus suo celesti plenè conformaretur: ut scilicet & decorem & ruborem haberet, quemadmodum ipsemet Sponsus, de quo Cant. 5. Cantic. dicitur. *Dilectus meus candidus est & rubundus.* Sic planè in ista Virgine fuit decore illa & virginitatis, fuit deinde & roseus rubor Martyrii, dum pro Christo sanguinem suum constanter funderet, quò purpurata & rubicunda effecta, planè passio in carne humana Deo conformaretur. His igitur tribus coronis, in celesti thalamo æternis nuptiis sociata martyr, & Virgo, Beata Catharina fulget, splendet in capite eius corona de lilijs, quia velut lilium intactum, suæ puritate ipsos superauit Angelos. radiat corona de violis: quia celesti sapientiā omnem mundi sapientiā, quæ error potius est, superauit. Scintillat corona de rosis, maiorem in Virgine magnanimitatem denotans, quam humana capax esset natura. Ac proinde ad hanc magni Regis Sponsam hodiè tecurramus, ut cuius decorem concupiscit, eius meritis, nostra quoque exigua opera non dedignetur, ut inquam & castitatem in nobis suo patrocinio conferuet, & sapientiam nobis eam impleret, quæ ineffabilem Dei essentiam, & in terris cognoscere, & in oculis oculorum lumine gloriæ elevatò, videre mereamur. Ut denique imbecillitatem nostram ita corroboret, ut parati simus omnia pro nomine læi pati, cui laus & honor in sempiternum secula, Amen.

EODEM

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Nescio vos. *Matth. 23.*
Deus reprobos nescit scirentia approbationis: scit autem scientia reprobationis.

Vetus Testamentum incomprehensam Deo omnipotenti scientiam attribuit: Reg. 2. Deus inquit. *Scientiarum.* Dominus est, & ipsi preparantur cogitationes. quæ verba duplicem sensum habent, vnum quod Deus sit Auctor omnium scientiarum, quibus homines imbuntur. Sic exponit Bernardus in 1. Reg. 2. in Cantic. ad initium. *Orig. inquit fontium & fluminum omnium thors est: verum & scientiarum Dominus IESVS Christus.* Continentia carnis, cordis industria voluntas, rectitudo, ex alio fonte est: non scientiam autem, sed & si quis sciat, ingenia, si quis nitet eloquio, si quis moribus placeat, inde est: inde scientia, inde sapientia sermo, & thesauri siquidem sapientie & scientie, ab omni absconditi sunt. Alterum sensum citata Scriptura Sacra verba habent, quod Deus sit scientissimus, & quod rerum omnium perfectissimam notitiam habeat. Ita exponit Theodoretus, dum legit. *Deus cogitationum Auctor est:* nam quod Deus omnia videat, & perfectissime sciatur, constat impietis ex ipso nomine. *Deus id est omniscientia.* videns: Vnde Egyptiani Deum appellabant oculum mundi, eo quod mundum vniuersum suæ acutissimæ scientiæ penetraret: teste D. Augustino Epistolâ iij. ad Fortunatum. *Ego inquit dico, quod Deus oculus totus est, totus manus, & totus pes: quia omnia videt, omnia operatur, & vniuersum est.* Marius autem Victorinus tomo. 5. Biblior. lib. 4. contra Aetium refert. Deum quondam non solum creditum fuisse mundi oculum, sed etiam in mundi centro constitutum, ut aspectu minime verfabili, omnia intueretur. Ad quod alludit Zacharias Cap. 9. Dominus, inquit, est oculus hominum: non quod Deus videat oculo hominis sed quod videat hominem: quasi diuinus oculus totum hominem intueatur. Septuaginta autem vertunt. *Dominus respicit homines.* Chaldeus: *coram Domino manifesta sunt opera hominum, ut si oculis aperte omnia cernerentur.* Deinde constat eadem veritas ex Psal. 138. *Tenebre inquit non abscurabuntur à te, & non sicut dies illuminabuntur: sicut tenebre eius ita & lumen eius.* Hoc est, peccata occulta, & in tenebris commissa, non abscondentur, à te: quia non minùs tibi innotescunt, quæ nocturno tempore;

quam quæ meridiano lumine peccata committuntur, si ad tuam notitiam referantur. Hinc Sapiens Ecclesiastici 16. *Non dicit, inquit à Deo abscondit, & ex summo qui mei memorabitur.* Statimque rationem reddit: quia omne cor intelligitur ab eo. Sed ecce recrudescit hodiè illa stultitia, de impijs exarata. Psalm. 72. *Dixerunt, quomodo sit Deus, & si est scientia in excelsis.* Et Psalm. 93. *Dixerunt, non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.* quando in hodierno Evangelio, protestatur Deus, quod fatuas Virgines nesciat: *Nescio vos.* Quocirca ostendam, qualem sit istud nescire, & respectu cuius, in Deum cadere possit. Sacilegem forsitan ausum putaret, quispiam, Deo attribuere nescire, seu ignorantiam alicuius, cum omnia & singula etiam vilissima, secundum vltimas rationes indiuiduales perfectissime cognoscant, ex illo 1. Iohannis 3. *Maiores est Deus corde nostro, & nouit omnia.* Nihilominus tamen, quod nescire in Deum cadat, sic concipite, quemadmodum se habet omnipotentia in Deo, ita & scientia: Non derogat diuinæ omnipotentie, aliquid non posse, teste D. Augustino Lib. 1. de symbolo Cap. 1. *Deus inquit est omnipotens, & cum sit omnipotens, mori non potest, falli non potest, negare seipsum non potest: quàm multa non potest, & tamen omnipotens est: & ideo omnipotens, quia ista non potest. Nam si mori posset, non esset omnipotens, si mentiri, si falli, si iniquè agere, non esset omnipotens.* Ita planè diuinæ omniscientie, non repugnat aliquid nescire. Scit equidem Deus omnes, qui ipsi in fide sancta, & timore seruiunt: at verò illos nescit, à quibus ignoratur. Ita declarat Apostolus 1. Timoth. 2. *Nonne Dominus eos, quæ eius sunt, & 1. Corinth. 14. qui ignorat ignorabitur.* Quisquis enim impietati se mancipatum reddit, & viam iniquitatis ingreditur, ille excidit à diuina scientia. Quod eleganter elucidat S. Hieronymus in cap. 25. Matth. *Nescit ait, Dominus opera vestros, inquit, & licet virgines sint, & secundum duplicem intelligentiam, de corporum puritate, & de confessione veræ gloriæ fidei: tamen quia oleum non habent scientie, sufficit eis pro pena, quod ignorantur à Sponso.*

Rt 2

Verum

Scientia
in Deo
duplex.

Verum, paulo adhuc altius, vestrum
perspicacem atollite intellectum. Scien-
tiam Dei prout terminatur ad creaturas,
duplicem assignat D. Thom. 1. p. q. 14.
ar. 4. & 3. p. q. 10. ar. 2 ad 2. Vnam sim-
plicis intelligentiæ, alteram visionis seu
intuitivam. Per primam Deus cognoscit
omnia possibilia, vt docet S. Thomas in 3.
Dist. 14. q. 2. ar. 2. q. 2. Deum, inquit, dici-
tur cognoscere simpliciter intelligentiæ, quæ sunt in po-
testate Dei, aut creaturæ: quæ tamen nec sunt,
nec erunt, nec fuerunt. Per scientiam autem
visionis, cognoscit Deus omnia existentia,
pro aliquâ temporis differentiâ, vt docet

S. Thomas loco citato, inquit: per co-
gnitionem visionis, videt Deus, quasi præ-
sentiâ omnia, quæ sunt, erunt, & fuerunt.
Atqui iniquitas, reproborum, & pessimè in
hoc sæculo viventium, neque cadit in sci-
entiam Dei simplicis intelligentiæ, neque
in scientiam visionis, vt potè res summè

mala, & diuinæ bonitati omnimodè repu-
gnans. Ergo nescire cadit in Deum respec-
tu iniquorum, vt merito illis exprobetur.
Nescio vos. Sed mouebit forsitan non nemi-
nem, quoniam diuina voluntas, ab æterno
elegit quosdam, qui felicissimâ illâ suâ
præsentia, per omne ævum fruerebuntur, vt
docet S. Thomas 1. p. q. 23. ar. 3. ad vlti-
mum, inquit: Cur Deus hos elegit in gloriam,
& illos reprobauit, non habet aliam rationem, nisi
diuinam voluntatem. Quod comprobatur Apo-
stolus ad Romam 9. Antequam quicquam boni
aut mali egissent, vt secundum electionem, proposi-
tum Dei maneret: non ex operibus, sed ex vocante,
dictum est, maior seruiet minori. Quoniam in-
quam Deus ab æterno quosdam elegit,
quosdam non, quomodo possibile est, vt
non omnes videret. Proinde quomodo
illi hoc attribui possit, quod solos bonos
sciat, iniquos autem & reprobos nescit.

Nihilominus licet Deus ex simplici affe-
ctu, quo suam increatam bonitatem amat,
bonos & electos suos, destinauerit ad glo-
riam, non tamen illis voluit tanquam fi-
nem vltimum dare, nisi per meritum: quæ
illis simul voluit finem meritis: quia fun-
dantur in gratiâ, quæ gratis datur, vt pa-
lam facietur Apostolus Rom. 6. Gratia, in-
quit, Dei est vita æterna. Cuius dicti Aposto-
lici non est sensus, quasi gloria æterna
gratis detur in tempore, sine meritis: hoc
enim Calvinisticum esset, & repugnans do-
ctrinæ eiusdem Apostoli, qui alibi gloriam
vocat brauium, Coronam iustitiæ: quia
videlicet ex iustitiâ debetur bonis operi-
bus electorum. Ideo Deus videns bona
opera electorum, complacet sibi in illis,
suâ scientiâ benignè illos intuens, & me-

rita illorum augens, iuxta illud Rom. 8.
Simpliciter quoniam diligentes Deum, omnia cooperan-
tur in bonum his, qui secundum propositum vocati
sunt sancti. At verò iniquos, quia in per-
petuis sceleribus perseverantes conspici-
untur, inquit ab illis auertit, & scienti-
am de illis, quasi in quandam ignorantiam
commutat, nescire illos volens, & vitia
illorum se abominari cupiens. Et certè
si reproborum iniquitatem, celestia lu-
mina ita execrantur, vt eis lumen suum
denegent. Perseverabant in suâ obstinatio-
ne, durâ ceruice, Deo semper resistenti,
Hebræi, & ecce in penam tanti criminis,
tenebræ in quibus cretuerant, eos obse-
runt. Hierem. 4. *Aspexi inquit calos, & non
erat lux in eis. Peccauit enormiter Babylon,
Ciuitas quondam Idolorum, meretrix ma-
gna: & mox lumina cæli suum illis vsum,
subtraxerunt. Isaia 13. *Stella cæli & splendor
earum, non expandent lumen suum, obscuratus est
sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo.
Induratum fuit cor Pharaonis, cum ne si-
gnis quidem & prodigijs per Moysen &
Aaronem factis, emolliretur, vt Deo ob-
temperaret in dimittendo populo Israël:
& ecce ita densa caligo occupauit totam
Egyptum, vt ne digitum ante se quis-
quam videret. Ezechiel. 32. *Operiamus calos,
& nigrescere faciam stellæ eius: Solem nube tegam,
& Luna non dabit lumen suum, omnia luminaria
cæli merere faciam. Noli in suis iniquita-
tibus respicere Hierosolyma, & ecce in
densas æternæ damnationis tenebras pro-
iecta est Ioel. 1. *Sol & Luna obtenebrati sunt, &
stellæ retraxerunt splendorem suum. Si inquam
ipsa cæli lumina, impiorum maliciam in-
tueri renuunt, quomodo omniscius Deus,
suos ab illis oculos auertere non debet.****

Ne tamen impij penitus à Dei scien-
tiâ excidant, duplicem in Deo concipite
scientiam, quæ vniuersam hominum & An-
gelorum multitudinem intuetur. Vnam
approbationis, alteram reprobationis.
scientia approbationis est, quæ Deus ele-
ctos approbat in ordine ad vitam æter-
nam, connotatque in obliquo actum di-
uinæ voluntatis, quo Deus efficaciter in-
tendit tribuere electis vitam æternam, &
eligit media efficacia ad illam. Sic ex-
pressè docet S. Augustinus, Libro de
dono perseverantiæ Cap. 14. Vbi defini-
ens prædestinationem sic dicit: *Prædestinatio
sanctorum nihil aliud est, quam præsentia, & præ-
paratio beneficiorum Dei, quibus certissime liberan-
tur, quicumque liberantur. In quibus verbis
S. Doctor nomine præsentia, intelligit sci-
entiam approbationis, quæ Deus sibi com-
placet in suis electis: nomine Preparatio-*

nis beneficiorum, non intelligit preparatio-
nem, tenentem se ex parte prædestinati,
videlicet ipsam gratiam, & alia dona, qui-
bus ille ad æternæ vitæ consecutionem di-
sponitur, & preparatur: nam talis præpa-
ratio, est effectus prædestinationis, & ideo
nequit in eâ formaliter consistere præde-
stinatio: sed dicitur præparationem tenen-
tem se ex parte prædestinantis: videlicet
Dei, prout nimirum Deus, dicitur se præ-
parare ad agendum, in quantum prædic-
tum per actum intellectus, qui est imperium, effi-
caciter imperat transmissionem creaturæ
rationalis, per media, in vitam æternam.
Hac felicissimâ approbationis scientiâ,
solos electos, solos in Dei timore viuentes,
solos virtutibus & pietati deditos, cogno-
scit, & ita elementer intuetur, vt nec à
mundanâ vanitate eos seduci patitur.
Degebat iustus Loth inter fetidos Sodo-
mitas, & tamen benignus Dei aspectus,
ne illâ turpi contagione inficeretur, eum
preservauit. Nec in summis periculis ver-
santes, consolari tardat: proiecta erat ad
tenebrosam carcerem S. Catharina, & ec-
ce præstò solatium Dei affulsit: quia Chri-
stus Dominus multitudine Angelorum sti-
patus, ad eam in carcerem descendit, te-
ste Carthusiano Sermon. 3. de Catharina:
Ipsamet ait Christus, cum multitudine Angelorum,
Virginum, sanctarum apparuit ei dicens: Agnosce
creatorem tuum & filia, pro quo laboriosum susti-
nistis certamen, & constans esto, quoniam tecum sum.
Quid est æterna maiestas, cur ita humili-
aris? vt etiam ad vilissimum carceris do-
micilium descendere non recuses? sed

non mirum: ita enim Deus sibi compla-
cet in bonis operibus nostris, vt ab ho-
mine fideli, & rectè viuente separari nolit:
Ego inquit tecum sum. imò ne mortuum qui-
dem iustum dimittit, sed Angelis suis ho-
norandum tradit. Passa est Martyrium
pro Christi nomine Beata Catharina, au-
dite Carthusianum, loco citato, quomo-
dò post mortem ab Angelis honorata est:

Angelus, inquit, sancta Catharina corpus tuum
atque in monte Syon sepelivit. Quia sicut de
Memnone, coruorum similitudinem præ-
ferente scribitur, coruos aduolasse
ad eius cadauer, vt similis sibi celebra-
rent obsequium, & vt fratris funus lamen-
tarentur: ita homini probò, & in Christo
morienti, etiam Angeli caute iusta per-
soluunt.

Scientia verò reprobationis est, quæ
Deus scrutatur omnia, sine adiungo de-
creto voluntatis approbantis. & tali scien-
tiâ, cognoscit omnes reprobos, & scele-
ratissime viuentes: cum enim Deus mala
non diligat, sed odio habeat, ideo eti-
am malos homines reprobatiue, non
approbatiue scit. Proinde nescit eos,
per scientiam approbationis. Ne
itaque in nos cadat istud ne-
scire Dei, vnusquisque suspi-
ret ad Dominum De-
um, noli me repro-
bare à pueris tu-
is, sed scito,
quia seruus
tuus sum.

Christus
& Catha-
rina in car-
cere An-
gelis sti-
patus ap-
paruit.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

non mirum: ita enim Deus sibi compla-
cet in bonis operibus nostris, vt ab ho-
mine fideli, & rectè viuente separari nolit:
Ego inquit tecum sum. imò ne mortuum qui-
dem iustum dimittit, sed Angelis suis ho-
norandum tradit. Passa est Martyrium
pro Christi nomine Beata Catharina, au-
dite Carthusianum, loco citato, quomo-
dò post mortem ab Angelis honorata est:

Angelus, inquit, sancta Catharina corpus tuum
atque in monte Syon sepelivit. Quia sicut de
Memnone, coruorum similitudinem præ-
ferente scribitur, coruos aduolasse
ad eius cadauer, vt similis sibi celebra-
rent obsequium, & vt fratris funus lamen-
tarentur: ita homini probò, & in Christo
morienti, etiam Angeli caute iusta per-
soluunt.

Scientia verò reprobationis est, quæ
Deus scrutatur omnia, sine adiungo de-
creto voluntatis approbantis. & tali scien-
tiâ, cognoscit omnes reprobos, & scele-
ratissime viuentes: cum enim Deus mala
non diligat, sed odio habeat, ideo eti-
am malos homines reprobatiue, non
approbatiue scit. Proinde nescit eos,
per scientiam approbationis. Ne
itaque in nos cadat istud ne-
scire Dei, vnusquisque suspi-
ret ad Dominum De-
um, noli me repro-
bare à pueris tu-
is, sed scito,
quia seruus
tuus sum.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

non mirum: ita enim Deus sibi compla-
cet in bonis operibus nostris, vt ab ho-
mine fideli, & rectè viuente separari nolit:
Ego inquit tecum sum. imò ne mortuum qui-
dem iustum dimittit, sed Angelis suis ho-
norandum tradit. Passa est Martyrium
pro Christi nomine Beata Catharina, au-
dite Carthusianum, loco citato, quomo-
dò post mortem ab Angelis honorata est:

Angelus, inquit, sancta Catharina corpus tuum
atque in monte Syon sepelivit. Quia sicut de
Memnone, coruorum similitudinem præ-
ferente scribitur, coruos aduolasse
ad eius cadauer, vt similis sibi celebra-
rent obsequium, & vt fratris funus lamen-
tarentur: ita homini probò, & in Christo
morienti, etiam Angeli caute iusta per-
soluunt.

Scientia verò reprobationis est, quæ
Deus scrutatur omnia, sine adiungo de-
creto voluntatis approbantis. & tali scien-
tiâ, cognoscit omnes reprobos, & scele-
ratissime viuentes: cum enim Deus mala
non diligat, sed odio habeat, ideo eti-
am malos homines reprobatiue, non
approbatiue scit. Proinde nescit eos,
per scientiam approbationis. Ne
itaque in nos cadat istud ne-
scire Dei, vnusquisque suspi-
ret ad Dominum De-
um, noli me repro-
bare à pueris tu-
is, sed scito,
quia seruus
tuus sum.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

Sciencia
Dei vni-
uersam
multitudinem
intuetur.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ
extinguuntur. *Matthæi. 25.*

Quid per lampades intelligatur, & quale oleum necessa-
rium sit, ostenditur.

Accensæ lampades mirificè recreant
quia & Romana vetustas illis ad nu-
ptiales actus utebatur, teste Plutarcho
Problem. 26. Sed extinctæ supra modum
affligunt, quia extremis laborare, imò &
de vitâ suâ periclitari cogunt hominem.
Sic Holofernes victorij inolefcens à Prin-
cipibus Syriæ, Mesopotamiæ, Libiæ, &
Ciliciæ, cum accensis lampadibus salu-
ratus est. Iudith. 3. Tantalus, metus Proci-
pibus, & vniuersarum urbium habitatores

Principes, & honorati, simul cum populo exirent
obuiam venienti, exipientes eum cum coronis &
lampadibus, ducentes iberos in tympano & tibijs.
Sed mox illis extinctis, dum profunda
nox succederet, in tentorio ab vna im-
belli taminâ miserè interijt: Apprehendit
comam capiti eius, & perussit in ceruicem eius,
& absidit caput eius. Iudith. 13. Hinc ex
omnibus plagis, quibus Deus superbum
Pharaonem, totamque Egyptum percus-
setat, grauissimam esse putant Scrip-
turæ

S. Hiero. nationes, teste S. Hieronymo Epistolâ ad Celantium: *Pauca inquit admodum sunt, qui ita vitam suam irreprehensibilem esse velint, ut non libenter reprehendant alienam, tantâ huius malâ, libido mentes hominum inuasit, ut etiam qui procul ab alijs vitijs resesserunt, in istâ tamen, quasi in extremum Diaboli laqueum incidunt. Denigras tuâ stultâ locutione alienam famam, & ecce odium Dei grauius incurris.* Rom. 1. *Sufurrone, detractores, Deo odibiles. Spolias proximum bonâ existimatione, & ecce charitatem, & ipsum Deum perdis, ut docet Sanctus Bernardus Serm. 28. in Cantic. Hoc vitium præcipue destruit charitatem, quæ Deus est. Hinc Prophetâ Domini, maximum odium exercebat in detractores Psal. 100. Destrudentem secretis proximo suo, hunc persequeretur, quia à talibus Deus ipse recedit, cum totam Dei legem violent, ut docet Isidius in Leuit. lib. 5. cap. 18. Quisquis turpitudinem proximi reuelat, totum legem inuenitur transgressus. Fugit à talibus Christus Iesus, quæne ipsum quidem Iudam proditorem suum, vnquam*

diffamare voluit, ut exemplo suo maxime in nobis charitatem proximifirmaret. Quare Catholici mei, ne lampades nostræ penitus extinguantur, ne Regnum hoc florentissimum, per insolentiam licentiosæ viuendum, & intestina odia, pereat; ne temporanea bona rapinis militibus absumentur, à Sanctis Patronis de super imploremus opem, ut misericors Deus, sanguine ciuitatu, & miserabili afflictorum clamore, quasi de somno resuscitatus, lampadi huic, regno nostro, impertiat oleum seueritatis ad puniendâ delicta, ut moribus antiquis, omnes Regi, & Legi præscriptæ obediunt, Redde oleum felicitatis & pacis, ut tibi à fidelibus tuis fideliter seruiatur, & per merita hodiernæ Martyris, concedenobis de oleo iustitiæ, ut iuste & piè viuamus, & sic nunquam in nobis, timoris & amoris tui, lumen deficiet.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Ne fortè non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis. *Matth. 25.*

Homo proprijs meritis niti debet, ut salutem æternam consequatur, & vocationem suam certam reddat.

Craui inhumanitatis censurâ, quinque prudentes Virgines perstringendæ essent, quod alijs quinque sodalibus anxij, communicationem olei postulantiibus: *Dare nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur; penitus omnem denegauerunt gratiam; cum Dei præceptum acriter vigeat, proximo in extremâ necessitate constituto, succurrendum esse. Ioan. 14. Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem. Item, hic Deus maxime suam misericordiam promittit, qui alienæ indigentia facit misereri sciunt. & solent, Matth. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Ceterum, non video culpandas: quia sicut prudentia & pietatis eloquium est, non dare noctura impetrantibus: qui enim furienti gladium porrigeret, in partem sceleris veniret. Ita pariter æquitatis est, non largiri proximo beneficia, quibus ipsi maxime egemus. Nam ordine charitatis, quilibet homo tenetur magis seipsum appetitauerit, & efficaciter diligere, quam proximum, iuxta*

illud. *Matth. 22. Diliges proximum, sicut teipsum. Vbi regula amandi proximum, est tu ipse, regula autem potior est respectus habendus, quam regulati. Hinc contra ordinem charitatis peccaret homo, si neglectâ salutem suâ, incurreret alienâ, aut si pro salute alterius, desideraret in æternum damnari, vel beatitudine priuari. Sic determinat S. Augustinus lib. de mendacio. cap. 6. Si quis pro alterius viâ, suam vitam perdit, non est iam diligere illum, sicut seipsum, sed magis quam seipsum. Et licet Moyses, volens populo Israëlítico peccati veniam impetrare, ex vehementi studio salutis Israëlitarum, desiderauerit deleri de libro vitæ, Exodi. 32. Aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti. Quali diceret: potius me dele de libro tuo, quam ut huic populo peccanti non parcas. Non desiderauit tamen absolute, cum non ignoraret, eum qui semel in libro vitæ scriptus est, nunquam de illo excidendum: Sed per exaggerationem, & confidentiam filialem, idque ex suppositione impossibilis casus sibi*

sibi cogniti, locutus est ad Dominum. Deum. Quali diceret: si id fieri posset, & non repugnaret diuinæ præuisioni, aut ordinationi, quæ frustrari non potest, mallem, ut furor tuus in me conuerratur, quam ut totum populum disperdas. Quia ergo indiscreta beneficiorum erogatio, plerumque danti nociua est, ideo prudentes virgines, negando oleum fatuis, merentur excusationem; non enim negant oleum de crudelitatis intuitu, sed de prudentia cautela. Ne & ipsæ postmodum, eisdem afficerentur incommodis: nam ubi proprium potest timeri detrimentum, bene prudentia reuocet largiri beneficium. Sic censet Diuus Hieronymus inquitens: *Non hoc Virgines prudentes de auaritiâ, sed de timore respondent, ut potius ad vendentes. Quocirca, ne veniente Sponso lampades nostræ extinguantur: ostendam hodie, hominem Christianum, proprijs meritis niti debere, ut salutem æternam consequatur: & si hæc in illo deficiant, ad vendentes quanto citius festinandum.*

Verus equidem, sed veritati maxime consonum proverbium, *Dij laboribus omnia vendunt. Si enim ad Deum nostrum oculos conuertamus, is hominem ad celestes illas delicias, per sudores & assiduas anxietates ducere voluit: in sudore inquit vultus tui vesteris pane, donec reuertaris in terram, de qua sumptus es. Quid causæ? ut scilicet, quemadmodum ignis aurum purificat, sic temporanea tribulatio, animum hominis ad claram Dei visionem idoneum reddat. iuxta illud Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Hinc merito hodie quinque virgines fatuz, à cœlesti ianuâ repelluntur, quia earum fatuitas, nimium somno indulgebant: Dormitauerunt omnes, & dormierunt. Vbi teste S. Bernardo tom 5. Sermone de decem Virginibus, per virgines, fatuas, intelliguntur peccatores: qui in hac vitâ negligunt ornare suas lampadas, id est, conscientias peccatis aggrauatas. Quibus hanc socordiam exprobrat Dominus Psal. 49. Arguam te, & statuam, contra faciem tuam. id est, totam vitam tuam, quidquid cogitatu & actu peccasti, ante mentis tuæ faciem adducam, & loquar: Hæc fecisti, & tacui.*

Sed misericors Dominus, proposuit nobis hodie vendentes, apud quos oleum ad ornandas lampades possumus emere: ite ad vendentes, & emite vobis. *Matth. 25. ubi Bernardus, Visione trigesima secundâ, sectione tertiâ, per vendentes, intelligit Sacerdotes, qui gratiam Sacramentorum fidelibus ministrant, & ex ijs, quasi ex in-*

fusorijs, instillant in eorum mentes. Vocantur autem vendentes ideo, quoniam pro infusione gratiæ, penitentiam tantum pretium exigunt. Bella equidem ratio: quia & ille summus Sacerdos Christus Iesus, ad emendam gloriâ æternam, vocat vnumquemque nostrum Isaia 55. Omnes inquit sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite.

Sed quidnam obsecro illud est, pro quo Deus iubet nos gloriâ æternam emere. Respondet Scriptura Sacra Ezech. 18. esse propria merita vniuscuiusque. *Sicut inquit anima, quæ peccauerit, ipsa morietur; sic anima quæ iustum fecerit, sola saluabitur. Palam faciens: quod sicut nemo damnatur sine demerito; ita nemo saluetur sine merito, & bono opere. Nam sicut se habet æterna damnatio respectu impiorum; ita vita æterna respectu iustorum: unde sicut æterna damnatio, datur impijs pro merito malorum operum; ita vita æterna datur iustis pro merito bonorum operum. Sic determinat S. Augustinus Epist. 105. ad Sixtum. Sicut inquit merito peccati, tantum stipendium redditur mors; ita merito iustitiæ, tantum stipendium, vita æterna. Et clariùs enucleat Apostolus Rom. 2. Deus inquit, reddet vnicuique secundum opera sua: ijs quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem querunt, vitam æternam.*

Si ergo vnicuique Deus, retribuere vult, secundum opera & merita eius, dubio procul in assequendâ gloriâ æternâ, neminem alienæ virtutes subleuabunt, si proprijs destituatur meritis: Nam licet Christus Dominus, meruit nobis non solum vitam æternam, sed etiam omnia dona gratiæ, quæ ad consecutionem vitæ æternæ necessaria sunt. Ut docet S. Thomas in 3. p. q. 8. Probans Christum gratiam, capitis influere in omnes fideles ex eo: quia sicut in corpore humano; omnia membra participant spiritus animales, & mortuos, à capite, per influxum proprium & realem; ita in Ecclesia omnes fideles participant dona gratiæ à Christo per influxum moralem, quatenus ille omnibus meretur gratiam & benedictionem. At verò nemo hominum, quantumvis Sanctus & gratus Deo, potest alteri de condigno mereri gratiam, aut gloriâ. Cuius ratio euidentissima est: quia non possumus aliquid de condigno mereri apud Deum, nisi interueniente pacto, & promissione Dei, iuxta illud Diui Augustini Serm. 16. de verbis Apostoli: *Debitur inquit nobis factus est Deus, non aliquid accipiendo, sed*

Sacerdos, tunc cur vendentes appellatur.

Isaia 55.

Ezech. 18.

S. August.

Rom. 2.

Christus nobis meruit omnia dona gratiæ.

Matth. 22.

Matth. 5.

S. August.

Psal. 49.

Exodi 32.

Moyses quomodo voluit deleri de libro vitæ.

Matth. 25.

Bernard.

S.

sed

sed quod ei placuit promittendo. Deus autem non promissit nostris operibus mercedem respectu aliorum, sed tantum respectu nostri, proinde nemo potest alteri de condigno mereri, sed tantum sibi. Sicut determinat Apostolus 2. Corint. 5. *Vnusquisque referet propria corpora, prout gessit, sive bonum, sive malum.*

Hinc Phariseis, & Sadduceis, in sola promissione Abraham facta confidentibus, quasi ob eius merita perituri non essent, licet nullis proprijs fulgerent, respondit S. Ioan. Matt. 3. *Ne velis dicere in ser vos, Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quoniam potens est Deus, de lapidibus istis suscitare filios Abraham.* Quasi diceret: ne gloriemini, quod genus Abraham sitis: quasi ob hoc solum perire non debeatis. Quia licet verum genus Abraham nunquam peribit, hoc est, filij secundum spiritum, qui fidem Abraham bonis operibus imitantur, filij tamen secundum carnem tantum, quorum nulla sunt bona opera, peribunt. Sic exponunt Caietanus & Euthymius:

*Eides, quod Deus curam haberet filiorum Abraham, ne perirent, erat vera, quantum ad Abraham filios, secundum spiritum, hoc est, imitatores fidei Abraham; falsa autem, quantum ad Abraham filios secundum carnem. Proinde vana est eorum opinio, qui in solo nomine Christiano confidunt, putantes se sine operibus saluari posse: quia licet bonum sit gloriari de nomine Christiano, sed optimum, vivere, ut decet Christianum. Bonum sperare in fide filij Dei, cuius genus sumus; sed optimum & necessarium, ut simul cum operibus sit nostra spes, nostra confidentia. Quoniam Saluator noster, non fidei nudus, sed bonis operibus adornatus, vitam eternam pollicitus est. Iere. 7. *Vnusquisque pro operibus suis mercedem recipiet.**

Si mercedem: igitur ex iustitia? proinde homo non aliter potest sibi comparare vitam eternam, nisi per bona opera, in gratia, & cum gratia Dei facta. Et licet inter nostra opera bona, & vitam, si spectemus durationem temporis, nulla videatur esse proportio. Rom. 8. *Non sunt condigne passionibus huius temporis, ad futuram gloriam, quia futura gloria aeterna est, nostra vero opera momentanea.* At vero si spectemus gratiam, a qua procedunt nostra opera meritoria, iam inter illa & gloriam celestem datur proportio: quia gratia, est semen gloriae; ut docent Theologi. Proinde sicut sufficiens est proportio inter semen, & arborem; ita inter gratiam & gloriam ex illo 2. Corint. 4. *Id quod in praesenti est momentaneum, & levis tribulatio no-*

stra, aeternam gloriae pondus operatur in nobis.

Vnde vita aeterna, vocatur corona iustitiae 2. Timot. 4. *Reposita est mihi corona iustitiae, quam reddes mihi dominus, in illa die iustitiae.* Quia ex meritis, & propter merita confertur, servato ordine iustitiae commutativae, & distributivae. Nam, vulcuq; pro quantitate meritorum, maior aut minor portio tribuitur. ut docet D. Augustinus lib. de natura & gratia cap. 2. *Non est aut inustus Deus, qui iustos fraudet mercede iustitiae.* Quia tamen ipsa merita, quibus debetur corona iustitiae, habent vim suam ex gratia Dei, & gratia Dei datur ex misericordia Dei, ideo beatitudo aeterna, quae tribuitur iustorum meritis, vocatur etiam corona misericordiae. Psalmo 102. *Qui coronat te in misericordia, & in miserationibus.* Non quidem respectu ipsorum meritorum, (quia illis datur ex iustitia) sed respectu nostri, quibus ipsa quoque merita, ex misericordia concessa sunt, ut docet Concil. Trid. Sess. 6. cap. 15, inquit: *Eam esse Dei benignitatem, ut ea voluerit esse nostra merita, quae sunt ipsius dona.* Quod statim comprobatur D. Augustinus Epistola 105. *Cum Deus coronat nostra merita, non coronat nisi sua dona.*

Sed video, iam infascinauit mentes hominum illa sententia, quia efficax electio ad gloriam, facta est ante praevia absolute futura merita saluandorum. Quemadmodum docet Apostolus Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti, & immaculati in conspectu eius in charitate, qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum, per IESUM Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis suae, in laudem gloriae gratiae suae.* Ex quo loco S. Augustinus libro de Praedest. Sanctorum infert: *Elegit inquit, ut essemus sancti, ergo non quia futuri eramus: ideo quippe tales susurrieramus, quia elegit ipse praedestinans, ut tales per gratiam eius essemus.* Ex quo loco inferunt aliqui, si ergo praedestinatio facta est ante praevia merita, dubio procul ad assecutionem gloriae aeternae, non erit opus ullis meritis. Nam Deus eo modo facit in tempore; sicut faciendum ordinavit ab aeterno. Proinde si ab aeterno elegit ad gloriam sine praevius meritis, & in tempore eandem dabit sine illis.

Non dissiteor, subtilem hunc esse discursum, sed non bene intellectum: si enim consideremus gloriam aeternam absolute, ut donum quoddam gratuitum, fateri omnino debemus, praedestinationem ad illam electorum, antecessisse praevia merita; si autem, spectemus eam, ut mercedem, & coronam iustitiae; sic pra-

2. Tim. 4.

S. August.

Nostra merita ex gratia a Deo vim suam habent.

Concilium Tridentinum

S. August.

Ephes. 1.

S. August.

Electio ad gloriam in quo sentitur, est ante praevia merita.

destinatio ad illam, facta est ex praevius meritis. Vnde verissimum est, quod Deus non aliter perficiat opus in tempore, quam in sua aeterna voluntate dispositum habeat. Sed quia gloriam ut mercedem, & coronam iustitiae, ab aeterno disposuit dare propter merita; ideo & in tempore nemini illam datur nisi propter merita. Quod manifeste ostendit Concil. Trident. Sess. 6. cap. ultimo, ubi sic dicit: *Bene operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita aeterna, & tanquam gratia filij Dei, per IESUM Christum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda.* Et comprobatur S. Ambrosius de vocatione gentium cap. 10, inquit: *Deus ergo, quos elegit sine meritis, datur etiam, ut ornentur meritis.* Falluntur itaque, qui pro obtinenda aeterna gloria, bene operari negligunt, cum sine proprijs meritis, impossibile sit hominem saluari. teste S. Chrysostomo homil. 79. *Nullus inquit nostrum adire poterit, nisi cum operibus, cum quibus inveni erimus.* Quod recte edisseruit Propheta Domini Ps. 128. *Fruitus laborum tuorum comedes, quia cum aeterna gloria, sit merces, non debetur nisi laboranti, & bene operanti.* Hinc mirabitur non nemo, cur Sancta Catharina, sub forma Reginae depingatur, coronam habens in capite, Antonius ex Hugone

cenfet ideo, quod fuerit Regis filia. *Catharina inquit Regis Costa filia, parentibus unica, evorata in regno, & diutius, successerat. Antonius de Escobar, putat ideo: quia fuit Martyr, cui debetur regnum, & consequenter corona regia Matt. 5. *Beati qui persecutionem patiuntur, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Sed verissimilius existimo, ideo B. Catharinam in coronam pingi, quia ad aeternam gloriam, licet esset intemerata virginitatis, per summos labores & Martyrij cruciatas progrediebatur, quam velut coronam iustitiae, in praemium accepit.*

Quare & vos Catholici mei, ne in opere salutis vestrae segnes efficiamini, alienis tantum fidentes meritis: quia sicut tempore Babylonicae captivitatis, Ieremias Propheta Sanctus, peccatores iuare non potuit, dicente Domino, *ne speretis pro populo isto, quia non exaudiam.* Sic in die iudicii, aliorum virtutes, non poterunt subleuare aliorum vitia, sed per bona opera; ita contendite, ut vocationem vestram certam faciatis, & tunc propter vestra merita, reddetur vobis corona iustitiae, quam Deus ab aeterno sine meritis

praeparavit.

✠(†)✠

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Prudentes Virgines acceperunt oleum. *Matthaei 25.*

Aperitur modus dignoscendi prudentes virgines a fatuis.

ARS non postrema censetur, prudentem & sapientem hominem, a stulto dignoscere. Quatuor id potissimum modis inuestigare solent homines: primo, ex ipso vitae exitu: si enim quispiam diuturnum antea vitae spatium, in Dei obsequio transegit, & in Dei timore ultimam vitae periodum clausit, prudentem; si autem in mundi vanitatibus, dies vitae suae consumpsit, stultum esse reputant. Quod deducunt ex illo fundamento, Prou. 1. LXX. *Sapientia foris praeducit.* LXX. vero, & plures ex patribus legunt: *Sapientia in exitu canitur.* Hanc versionem Saluianus Massilien. lib. 4. ad Ecclesiam ita premit. *Quo usque ostenditur, licet salutaris sit in omni aetate sapientia; praecipue tamen omnes, in exitu suo debere esse sapientes: quia sapientia in exitu canitur: id est, laudari penitus antea aetate prudentia non*

merebitur, nisi bono fine claudatur. Secundo, inuestigant hoc ex oblectationibus hominum; qui enim solis rebus honestis, delectatur, gaudium in Domino modestum, temperatum, & ad optimae rationis ac probitatis leges compositum habens, ille censetur Sapiens; qui autem temporaneis nimium indulget oblectamentis, stultus aestimatur. Ita gravissimus Seneca gustum sapientis, & stulti delectationes, describit lib. de vita beatâ cap. 12. *Sed nihilominus illi ipsi stulti, & inaequales, & sub ista panitentia positi, magnas percipiunt voluptates, ut fatendum sit, tam longe tunc illos ab omni molestia abesse; quam a bona mente, & quod plerisque contemnit, hilarem insaniam insanire, ac per risum furere. At contra, sapientium remissa voluptates, & modestae, ac penè languidae sunt, compressae, & vix notabiles, ut quae neq; accersit veniant, nec quam-*

Antonius de Escobar.

Matt. 5.

Seneca.

ut per se accesserim, in honore sine, neq. vbi gaudendo peripentium excepim. Miscent enim illas, & interponunt vita, ut ludum iocumq. inter seria. Elegantiùs exponit Greg. Nazianz. Oratione in Pentecostis iniquis: Nec ferari nostrum, quidquam est aliud, quam anima thesaurum aliquem: earum rerum condere, quæ firma sunt & stabiles: & manibus venenari, non autem suffragium & dilabuntur. Vnde merito Salomon à diebus vanitatis lux, in se reuerfus dicebat: Rixum reputavi errorem, & gaudium dixi, quid frustra decipit Ecclesiastici 2. Et quomodo risum à natura homini datum, absolute damnat? potissimum cum illius opifex Deus dicatur. Genes. 22. Rixum fecit mihi Deus. Quomodo gaudium deceptionem appellat, cum ad gaudium & letitiam discipulos inuitet S. Paulus. Philipp. 3. De cetero fratres mei gaudete in Domino. Ne miremini: aliud est ad morem seculi importune & intempestive gaudere: aliud decenter & bono risu præditum: aliud in cachinnationem, & immoderatam hilaritatem esse effusum, dum non cuiuslibet risus, sed boni tantum opifex Deus signatus dicatur. Ita resoluit S. Chrysost. homil. 15: in Epist. ad Hebr. Et quid malum est risus? inquit, non est malum & risus, sed malum, quando sit importuno tempore, & immoderate. Risus enim indiens est nobis, ut quando amicos post multum: impetis viderimus, hoc sa satum: quando aliqui delinquentes, & timentes, ut resoluamus eos rila, non de cachinnemur, & semper rideamus. Tertio colligat hoc ex diuersa hominum contemplatione: qui enim in assidua rerum contemplatione fixus est, eum prudentem esse putant: qui vero terrena speculatur, eum stultum reputant. Quod deducunt ex illo Ecclesiast. 2. Sapientia oculis incipit, stultus in tenebris ambulat. Quasi omnino ex animi oculis, sursum, & celestia aspicientibus, vera prudentia: ex obtutu autem, in hac extrema vergente, hominis stulticia elucescat. Ita exponit S. Hieronymus in citatum locum, inquit: Qui in perfectum virum peruenit, & meretur, ut caput ipsum Christum sit, oculos suos semper habet ad Christum, & eos in sublime eleuans, nunquam de inferioribus cogitabit. Quarto denique venantur hoc ex diuersa circa domum habita curâ. Vnde Salomon sapientem mulierem à stulta, solâ domus administratio ne discernit. Prouerb. 1. Sapienter inquit, mulier domum suam edificat, insipiens extructam quodq. manibus destruet. Glossa exponit: Sapienter mulier, bonu aedificat domum, stulta autem male op. rando destruit. Tyrannus commemoratur: Sapienter mulier edificat domum suam, stulta vero & ampliando eam. Qualis fuit Abigail,

quæ Nabal maritum, & totam domum suam, à cruenta sanguinis effusione, & ultimâ ruinâ, prudentiâ singulari præseruauit. 1. Reg. 25. Benedictus Dominus Israël, qui misit te hodie in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem, ut visceret me manus mea. Propter quod sacra pagina, magnam illi prudentiam attribuit, inquit: eratq. illa mulier prudentissima, & speciosa, ibidem. Stulta vero mulier, destruit domum, non ampliando, sed eradicando familiam. Qualis fuit inopia Iezabel, quæ destruxit domum suam, quia Regem Achab, ad idolatriam perduxit: Et abijt, & firmavit Baal, & adorauit eum. 3. Reg. 16. Prophetas Domini interfecit, Eliaz Viro Dei mostem intencare ausa: Misit Iezabel nuntium ad Eliaz, dicens: hac mihi faciant Cy, & hac addant, nisi eras hac hora pefecero animam tuam, sicut animam vnus ex illis. 3. Reg. 19. Cum ergo facile cognoscatur differentia, inter virum Sapientem, ac insipientem: inter mulierem prudentem, & stultam: ideo ego in hodierna festiuitate Beatæ Catharinæ Virginis, & Martyris, ne à propolito sacri Evangelij recedere videar, modum dignoscendi Virgines prudentis à fatuis ostendam. Lydium lapidem, dignoscendi prudentem Virginem à fatua, oleum assignat, hodiernum Euangelium inquit: Quinq. fatue acceptis lampadibus, non sumperunt oleum secum: prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Vbi ob abundantiam olei, quinq. Virginibus prudentiam tribuit: ob defectum eiusdem, aliis quinq. stulticiam imputat. Quinq. autem ex illis erant prudentes & quinq. fatue. Ergo Virgo quæ oleum Sponsi offert, acceptabilis est, quæ autem oleo caret, repudiatur. At quodnam est obsecro istud oleum, illudne exoticum, quo Virgines mundi frequenter inunguntur. Abijt: hæc enim improba fuit antiquitatis consuetudo, ut vnguentis & odoramentis ad delicias vteretur: in Lege autem Euangelicâ, procul hæc vanitas à Virginibus esse debet, ut docet, Clemens Alexandr. lib. 2. Pedagogi Cap. 8. Spiritus inquit semina Christum, qui est regalis unctio, non vnguentum. Vbi statim laudat illas ciuitates, quæ vnguentarios, hoc est vnguentorum artifices à se procul expulerunt Ne vnguentum inquit ipsam effeminationem: sicut enim bos funibus: ita etiam intemperans suffribus, & vnguentis, & suauolentibus coronatum odoribus, trahitur. Non decet populum Christianum, vnguentis ad delicias uti: quia fatuam, dissolutionem indicant, teste D. Ambrosio 2. Ambrosii lib. de Heliâ & Leunio cap. 10. Vnguento inquit

inquit se vngunt, qui corpori odori gratiam quaerunt: sed & illa vnguenta illecebras mouere consueverunt. Actius id perstringit D. Chrysost. concione 1. de Lazaro. Te inquit non oportet olere vnguentum, sed spirare virtutem. Nihil immundum animâ, quoties corpus talem habet fragrantiam. Corpus enim ac vestium fragrantia, arguit intus latere animum graueolentem atq. immundum. Cum enim Diabolus aggressus curaueris animam, omniq. vitiorum genere complueris: tum in corpore sue corruptioni, lectum obisat vnguentum. E merito quidem: quoniam ex immundo vnguentorum vsu, ardor libidinis in homine accenditur. Refert enim Nice-tas de Commodo Imperatore, quod cum aliquando grassante peste, vnguentis vsus esset, exinde ad libidinem ardentes flammæ conceperit. Si ergo vnguenta, ad pestem corporis præcauendam adhibita, duriorem animo libidinis pestem conciliant: quid vnguenta solius gratiâ voluptatis comparata. Hinc Abraham, cum filiis Ceturæ, noluit suam hæreditatem communicare: Et separauit eos ab Isaac filio suo. Genes 25. quia Ceturæ, interpretatur odoriferæ, indignum autem est, ut ad celestem hæreditatem admittantur, qui delictiosis odoribus perfunduntur. Hoc enim qui facit, teste Laetantio Firmiano, lib. 6. diuinar. Inquit: cap. 22. insipiens, orneptus, & nihil est, & quæ non odor quidem virtutu attingit. Et quod magis vana pigmenta, atq. vnguenta erubescant Virgines, considerate vel ipsos gentiles, quantoperè illi hanc odorem, & vnguentorum luxuriam detestati sunt. Diogenes ille Cynicus, euidam calamistrato & vnguentato: Cane inquit, ne capias odor, sit vasa sator. Zeno teste Laetio in eius vitâ, cum in circo hominum amicæ fabulantium, quendam vnguentatum animaduertit, aiebat: Quis hic mulierem oleat. Vespasianus Imperator, Auctore Suetonio in eius vitâ cap. 8. adolescentem quendam vnguento fragrantem, & sibi pro impetratâ præfecturâ gratias agentem, nutu aspernatus, grauiter obiurgauit, dicens: maluisses si allium oboluisses: & ob hoc solùm, concessam dignitatem, ac diploma reuocauit, vnde rectè Plinius lib. 13. Naturalis historiz cap. 3. de vnguentis loquens: Pæ est inquit, materia luxûs, & cunctis maxime super-nacis. Statimque rationem reddit: quia aliæ deliciae, paulisper durant, vnguenta, verò illico expirant, & suis moriuntur horis. Non talia vnguenta decet Virgines Christianas, sed potius illud pretiosum, quod M A R I A effudit super pedes 1257. Maria ergo, accepit libram vnguenti pretiosi.

& vixit pedes 1257, & domus impleta est ex odore vnguenti. Ioann. 12. Cur obsecro, pretiosum appellat Euangelista illud vnguentum? causam arbitror: quia in illo ad-umbrabatur contritiouis vnguentum, Sic interpretatur S. Bernardus Serm. de Magdalena: pretiosum inquit, contritiouis vnguentum, quo non solum terrena domus, sed etiam celestis aspergitur. Quibus autem ex aromatis, pretiosum istud vnguentum elaboratur? audite S. Bernardum citatum: vilissima inquit, sunt species, de quibus conficitur, & magna earum copia inter nostros hortulos potest inueniri. Peccata igitur nostra, plantata in conscientijs nostris, quorum numerositas præ multitudine numerari non potest, species eius sunt: Ipsa igitur in mortariolo penitentiae, macerationis pistillo contusa, & resperla discretionis oleo, doloris igne supposito, & in ahenis disciplinæ cocta, vnguentum exhibent pretiosum, & acceptum pedibus Saluatoris. En quomodo peccata graueolentia, si doloris igne decoquantur, suauissimum efficiunt vnguentum, cuius odore, militans pariter, & triumphans Ecclesia repletur. Tale oleum, quæ Christo præsentat Virgo, prudens est, & ad nuptias Sponsi celestis admittitur.

Placuit Beata Catharina Christo, quia oleum in vasis eius non defecit, & quidem oleum pretiosum, quia regale: de quo, Spiritu diuino locutus est David Psal. 44. Myrrha, & gutta, & casta & vestimentis tuis, à domibus oburne, ex quibus delectauerunt te filia regum, in honore tuo. Quasi diceret: sicut olim Hebræorum filiz, suos reges aromatis deliniebant, ita & Regum, id est, iustorum animæ, te suarum virtutum odoribus oblectabunt. Ecce hodierna Martyr, Regum filia, oblectauit celestem Sponsum oleo Sapientiz, quæ sanctitate magis, quam regiâ stirpe clara, plus virtutibus, quam formâ polens. Maxentium Cæsarem, Christianos ad idolorum cultum cogentem, liberè reprehendit, & Martyres præmij spe confirmat. Quinquaginta Philosophos disputando vicit, ita ut conuersi, pro Christi nomine, quod impugnauerunt, mori non dubitarent: Faustianam Maxentij coniugem, Porphyriumq. militum magistrum, cum ducentis mille virorum in fidem Christi recepit. Quomodo obsecro, tam pretiosum Sapientiz oleum, in S. Catharina deficere debuit, cum Sapientia, ut potè cognitio rerum æternarum nulli defecit, & corruptioni obnoxia sit. Pluit ad hæc vsque tempora, de sacro eius tumulo

S. Chrys.

Ibidem.

Vnguenta ad libidinem accendunt.

Gen. 25.

Laetantio Firmiano.

Gentiles vnguentum detestati sunt.

Diogenes.

Laetantio Firmiano.

Vespasianus Imperator vnguentis inquit.

Plinius.

Ibidem.

S. Bernardus.

Idem quæ supra.

Psal. 44.

S. Cotha: rina quinquaginta Philosophos disputando vicit, ita ut conuersi, pro Christi nomine, quod impugnauerunt, mori non dubitarent.

Ducuntur viri ad fidem conuertunt.

oleum ex
tamulo S.
Cathari-
nz hucuf-
que fluit.

Sapientia
mundana
ad salutē
nō prodest

Gregor.
Nazianz.

Minerva
cōf. ineca-
do locum
negatus.
S. August.

Concio Quinta

multo oleum hoc pretiosum, ut de illo re-
cipiant mundi Philosophi, eoque impin-
guati, Sapientie incarnata mysterium a-
gnoscant: quoniam sapientia, quae alie-
na est ab Ecclesia Christi, in caelo locum
habere non potest, Nullum quippe emol-
umentum seculares literae, ad obtinen-
dam beatitudinem aeternam habent, &
merito: quid enim profana sapientia,
ad Christi cognitionem, qui solus vnica ad
caelum via est, emolumenti confer-
prorsus nihil. Quod eleganter probat
S. Nazianz. Oratione 16. ex D. Paulo ad
Rom. 10. *Alum inquit exiguo ingenio est, & lin-
gua pauper; nec verborum flexum, & captiones no-
uit: nec Sapientum dicta, & enigmata; nec Pir-
rhoni instantias, aut assensum, retentiones, aut op-
positiones; nec Syllogismorum Chrysippi solutiones,
aut artium Aristotelis praeuim artificum; aut Pla-
tonis eloquentiae praestigias: quae velut Aegyptiaca
quadam piaga, in Ecclesiam nostram perniciose re-
reperunt; at huius quod habet, vnde salutem conse-
quatur. Perbellè sanè: nam ad salutem
non multis est opus literis: da Deo men-
tem, da linguam, & saluus eris. Vnde idem
S. Gregor. Nazianzenus affirmat, nihil
iniquius fide nostrae fore, si tantum in eru-
ditis sisteret. Nil fide nostrae aut fratres iniquius
fingi posset; si in eruditos tantum, diuendū sa-
culatorem, ac Logicum demonstrationibus excellentes
caderet, populatū autem multitudo, ut auro & ar-
gento: sic huius quod, frustraretur.*

Hinc est, quod & si nesciens caeca Gen-
tilitas, consilio tamen Dei, dum in caelo
Veneri locum tribueret; Minervae tamen,
sapientiae Deae, eundem negauit. De quo
scribitur conqueritur D. Augustinus, lib. 1.
de consensu Evangelij iniquiens: De quibus
quid tam mala castitas, aut quid tam mali voluptas
promeruit, ut inter astra, quae cum sole & luna
circumueant, Venus habeat stellam, & Minerva non
habeat. Et quidem, si ratione res ageretur,
iniquum, ne dicam belluinum apparet;
voluptati in caelo locum concedere; sa-
pientiae eundem denegare. Nihilominus;
si ad Dei iudicium respexerimus, non sine
mysterio illud factum cognoscemus, pro-
hibentibus illis: quamuis ignorantibus, &
suum ipsorum sapientiam, suaeque artes,
in caelo astrum habere: quia nec caelum
pandunt, nec viam illac euntem demon-
strant. Hinc aliquando in summi benefi-
cij loco reponenda censebatur mundanae
sapientiae earentia, ut potè apta non ad
aedificandam Ecclesiam, sed potius ad
turrim Babel construendam. Scit hoc
probè Ecclesia Sancta, dum animadu-
erit, nullam haereseim, nisi à Philosophia or-
tū duxisse. Ut eleganter docet Tertull.

de scriptoribus, aduersus haereseis, cap. 7.
Vbi sic habet: *Ipsa demq; haereseis à Philo-
sophia subornantur, instruntur, apparantur. Cuius
ratio euidentissima est, quia cum in Philo-
sophia omnia ratione consent humanā,
electio veri vel falsi, apud humanum stat
iudicium, quod dum etiam intellectus
præstendit in diuinis, miser euanesceit. Et
in hoc nos Catholici, differimus ab Hæ-
reticis, nimirum in electione: quia ipsi hanc
admittentes, etiam circa diuina audent
eligere, discernere, opinionones diiudicare;
nos verò eandem respicimus, diuinis re-
uelationibus, & Ecclesiae Sanctae determi-
nationibus adhaerendo, atq; facile erran-
tem intellectum in obsequium Christi
mancipando. Tolle proinde arbitrium,
ab Hæretico, protinus tolles & Hæresim:
tolle scilicet electionem, & subito tolles
errorem: errat enim, qui ex se eligit, &
quia eligere à Philosophia reportauit:
ergo beneficium esset Christi, si talis ho-
mo Philosophiam ignoraret. Neque sanè
obest, quod eruditio, humanaque scien-
tia, multum ad prædicationem valeat, ut
etsent SS. Patres, potissimum D. Grego-
rius Nazianz. in laudibus Basilij, & Am-
brosij lib. de paradiso cap. 12. Fateor
enim eruditionem humanam, si cum cæ-
teris virtutibus Christianis coniungatur,
multum prodesse. Quod colligo ex illā
arbore scientiae, boni, & mali, quam inter-
dixerat Deus, si sola comederetur; ne-
quaquam verò, si cum reliquis oleribus.
Sic concludit citatus Ambrosius ex proba-
bilissima multorum sententiā. Plurimū ait
putauerunt, posse illud intelligi, ut videatur Deus id
inhibuisse, ne absq; ceteris, solum lignum scientiae
gustaretur; non prohibuisse cum ceteris: scientia enim
boni & mali, si quis cetera virtutum genera con-
sequatur, nequaquam inutilis estimatur. Cate-
rum, humana scientia, sine virtutibus, &
operibus meritorijs prorsus vana est, ho-
minemque ipso iumento cecutiorem
reddic.*

Quarunt non pauci, cur Beata Ca-
tharina, sub forma Reginae pingatur, vide-
licet, regio diademate adornata. Aliqui
censent, idēd, quod fuerit Regis filia. Ita
deducit Antoninus ex Hugone, Catharina
inquit Regis Costi filia, parentibus vnica, eis orbata
in Regno & diuini successerat. Approbo sen-
tentiam hanc, cum sufficienti fundamen-
to ex Scripturā Sacra, quae Regiam sobo-
lem, ex multitudine famulantium declar-
rat. Prouerb. 14. *In multitudine populi digni-
tas Regis & in paucitate plebis ignominia Principis.*
Considerate, quanta hominum multitu-
do, obsequio B. Catharinae sese mancipa-
uerit

Tertull.

Circa dē-
olua ele-
ctio & o-
pinio non
debet ad-
mitti.

Eruditio
humana
cum cæte-
ris virtu-
tibus con-
iuncta mul-
tum pro-
dest ad
prædica-
dum.

S. Amb.

S. Anton.

Prou. 14.

studiosi
quare Be-
ata Catha-
rinam in
puroam
sibi de po-
suerunt.

Regis fili-
as a Beata
Catharina
in aquis il-
latis con-
seruaret.

S. August.

Die Sanctae Catharinae.

nerit, & facillè aduertetis, ex multitudine
famulantium, dignitatem eius regiam:
Quotquot continentur inter vastos mun-
di cardines studiosi, ac literarum cum ve-
ra virtute coniunctarum cultores, ad eius
obsequium confluunt & in patronam sibi
deposcunt. Si rationem inquiritis, volui-
te antiquitatis historias, & vetustos An-
gliae Regum annales. Cantuarij, nobili
vrbe, & Metropoli totius Angliae Rex, vni-
cum filium suum, literis honestissimis in-
formandum dederat eruditis Doctoribus.
Is quodam tempore, quod discenda non
benè mandasset memoriae, graui timore
correptus, de ponte in rapidissimum flu-
men se precipitem dedit. Mæstus Parens,
postridie sacrificia Deo persolui curauit.
Et ecce inter missarum solemnias, filius
albis vestibus indutus accurrit: in quibus
aureis exaratum erat literis: *Da mihi
intellectum, ut discam mandata tua.* Obstu-
pefactus Rex, quæsit ex filio, quonam-
modo saluus enaserit, & vnde illa can-
dida vestimenta haberet. Respondit
filius. Beata Catharina me in vinis suis
gestauit, nec permisit, ut mihi quicquam
aqua noceret. Ab hoc statim tempore,
studiosa iuuentus, pro patrona sibi elegit
B. Catharinam.

En, quanta filiae Regis Catharinae, in
multitudine iuuentutis literis consecra-
te, dignitas. Sed non minor ex multitu-
dine virtutum, cum quibus suam sapien-
tiam, indissolubili nexu copulauit, vndiq;
eam circumstantium. Magna eius laus
ex mirā sanctitate, propter quam corpus
eius, in montem Synai delatum, & glorio-
so sepulchro conditum est. Magna eius
dignitas, ex feruenti in Deum & proxi-
mum charitate, quam suae Sapientiae, ca-
litis sibi data sociam esse voluit. Cum
enim sacris literis, partim studio, partim
diuini spiritus afflatu imbuta esset, doctis-
simos Philosophos vndique accersitos, ad
persuadendam idololatriam, & refellen-
dam vnius veri Dei religionem spiritus
Sancti virtute, ita fortiter confutabat, ut
diuino amore succensos, ad æternam sa-
lutem perduceret. Et idēd, cessit mundi
Sapientia, Sapientiae diuinæ: & quā solā
differendi ac disputandi arte, gloriaban-
tur Sophistae, eam quoque diuino Virgi-
nis acumini submittere coacti, sunt: quia
vbi oleum charitatis, sapientiae infundit-
tur; ibi certa victoria obtinetur. Nam
proprietas olei est, supereminere: ut do-
cet S. Augustinus iniquiens: *Mitte aquam,
superinfunde oleum, si mutaueris ordinem, vincit.*
Hæc eadem proprietas est, diuinæ chari-

tatis, quæ omnibus virtutibus superemi-
net; ita ut sine illā, pro nihilo reputen-
tur. Sapiens erat D. Paulus, propter quod
Doctor Gentium appellari meruit; & ta-
men sine charitate, pro nihilo se reputa-
bat: si inquit, nouero omnia mysteria, charita-
tem autem non habeam, nihil sum.

Concinat huic veritati, mirabilis illa
candelabri structura Exodi 25. *Facies can-
delabrum de auro mundissimo, hastile eius, & cala-
mos, scipos, & sphaerulas, ac lilia ex ipso proceden-
tia.* Cuius arcana significatio, hominis
Christiani perfectionem adumbrabat. In-
erant illi plures circumquaque collucen-
tes lucernae, ad ostendendum, Christiani
hominis vitam, Christo subnixam, & egre-
gijs vndequaque virtutibus præfulgidam,
ac splendentem, esse debere. Nec aliter
in illo, lumen subsistere posse, nisi chari-
tatis oleo perungatur; ad eum planè mo-
dum, quo lampas seu lucerna, quæ oleo
iugiter non fouetur, extinguitur; ut suæ
ad imaginem, suæ ad mysterium, animum
intendas, in fatuarum Virginum lampa-
dibus, id facillè deprehendere possis. Sic
obseruat Hesychius in cap. 25. Exodi. *Hesychius*
Candelabrum inquit, ducimus esse euangelicam con-
uersionem, in qua Christus lucerna modo, splendore
virtutes percipit. Vbi statim huius lucernae, id est,
conuersionis humanae, non aliud oleum assignat, nisi
elemosinam & charitatem. Huius autem lucernae oleum
elemosina est, quia & ieiunium, & virginitas, &
oratio, & iustitia, & omnia bona, per misericordiam
dilectionis pauperum, irrigantur, & custodiuntur in-
extinguibiliter, quod manifestant lampades quinq;
fatuarum Virginum, quæ quia dilectionis pauperum,
mutu habuerunt oleum, à Sponso exclusae sunt. Hæc
singulari virtute subnixi, nimirum chari-
tate Dei, & proximi, plures, qui seueriori
disciplinae non incubuerunt, nec asperio-
ribus virtutibus omnimodam operam
nauarunt, inter prudentes Virgines, quæ
oleum cum lampadibus sumplerunt, an-
numerati, clausas cœlestis vrbis ianuas oc-
cuparunt.

In cuius rei comprobationem, pon-
derate verba illa Matth. 11. *Regnum celorum*
vim patitur, & violenti rapiunt illud. Quemad-
modum enim illi, qui urbem aliquam
oppugnare, & expugnare contendunt, aut
sanguinis & vitæ discrimina contemnen-
tes, seipsos pugnae committunt, & hosti-
um mucronibus, bellicisq; tormentis op-
positi, moenia ipsa per scalas strenuè con-
scendunt. Aut certe, si sanguinem nolint
profundere, sese prælio & discrimini ma-
turè subducunt, & militum suorum manu,
muros aggrediuntur, molianturq; dirue-
re. Ita planè, alij per sanguinis effusio-
nem,

Exodi 25.

Hesychius

Matth. 11.

nem, poenitentiam amaram, & quosvis acerbissimos corporis cruciatus, quasi bellicâ quadam tortitudine adhibita, regnum calorû inuadunt. Quemadmodum Saluianus Massiliens. lib. 3. de guber. Dei, de Martyribus pronuntiauit, inquiens: *Qui ad celestem regni ianuam gradibus poenarum suarum ascendentes, scalas sibi quodammodo de equuleis carississ. fecerunt.* Alij aspera hæc militia Christianæ arma reformidantes, diuitiarum profusione, & eleemosynis liberaliter erogatis, pauperum manu adamantinam celestem portam expugnant; iuxta illud Salomonis Prouerb. 10. *Substantia diuitu, vrbs fortitudinis eius.* Quasi diceret: opulenter homo, substantiâ, seu diuitijs suis, celestem urbem, licet firmam & fortem oppugnat; quam illi pauperes in manus tradunt, unde merito pronuntiat, idem Salomon Prouerb. 13. *Redemptio anime viri, diuitie eius.* Quasi diceret: sicut pauper mendicitate & patientiâ ita diues opibus suis cælum lucratur, & animam suam redimit. Sic elucidat S. Ambr. in Epistolâ ad Ecclesiam Vercellens. *Sed neq. ipse diuitia vniuersales, quoniam qui pauperes donat, redimit animam suam.* Est ergo in his materialibus diuitijs virtuti locus. Licet ergo diues, sit quasi arbor instructuosa, præclaris virtutum operibus, quibus regnum cælorum expugnatur, destitutus; pauperum tamen fructus communes eleemosynis sibi facit, & illorum manibus celestem urbem obtinet.

Hinc Euangelista suadet, vt diuites, per eleemosynas pauperum amicitiam sibi comparent. *Facite inquit, vobis amicos de mammonâ iniquitatu, vt cum defecritu, recipiant vos in æterna tabernacula.* Lucæ 16. Quid est hoc? an certè pauperes sunt custodes celestis curiæ, aut distributores æternæ beatitudinis? an penes illos ius integrum manet, recipere in ipsam, quoscunque voluerint, vt pro illorum arbitrio aperiantur, claudanturque illius vrbs portæ? stragemata hinc bellicum, ad expugnandam clausam celestem portam agnoscite. Quando ppugnatores, urbem aliquam munitissimam, capere & expugnare non valent, murorum custodes, & statimarios milites, vel aliquos illius vrbs incolas, oblatâ pecuniâ, corrumpere solent, vel noctu aliquam ianuam patefaciant, per quam obsidentibus irruptio in urbem pateat. Ita cum diuitibus difficilis in cælum sit introitus, propter diuitiarum pondus, à quo semper deorsum prægrauantur, ad artes eleemosynæ, & bonos dolos illis contugiendum restat. Quia pauperes lu-

is orationibus, atque meritis, manum eis porrigent, & quau clanculum cæli aditum patefacient, vt doctè dilcurrit Cæsius Arelat. homil. 24. *Diuites inquit mundi, abundant in hoc mundo pecuniâ, pauperes Christi in cælo vitâ æternâ. Erogent ergo diuites in mundo pecuniâ, vt recipiant in cælo vitam æternam.* Diuites mundi frumentum, vinum, & oleum in horrea vel in cellaris copiose reponunt, pauperes Christi orando, vigilando, ieiunando, spirituales thesauros in cælo recondunt. *Faciant ergo quoscunque, seruos Dei, diuites huius mundi de terrena facultate participes, vt illi eos sibi in celesti thesauro faciant cohæredes.*

Perpendite, quomodo diuites eleemosynis, tanquam arietibus muros cælum, percutiant, & expugnent? dicit enim Sal. Ecclesiastici 29. *Eleemosyna viri quasi scutum, cum ipso & gratiam hominu, quasi pupillam conseruabit; super scutum potentu, & super lanceam aduersus inimicum tuum pugnabit.* Vbi, per illa verba; *super scutum potentis, ostendit, quod cum iratus Deus indignationis suæ nubem, tanquam scutum aduersus peccatores, ne illorum preces ad eum perueniant, aliquandò opponat: quemadmodum dolenter ingemiscebat Ieremias Thren. 3. opposuisti nubem tibi, ne transeat oratio: eleemosyna fortissimum, ac irrefragabile telum sit, quod iræ diuinæ scutum penetret, atque perrumpat.* Quia talibus hostijs promeretur Deus, teste S. Paulo. Vnde S. Chrysosth. q. de poenitentiâ, *Magna inquit res est eleemosyna; præcedit ærem, transiit lunam, solis radios cadit, ad ipsum venit cælorum culmen, ipsos pertransiens cælos, & Angelorum populos decurrens, Archangelorumq. choros, & omnes superiores potestates, ipsi assistit regali throno.* Rectè sanè: nullum siquidem est in mundo tam potens, & impenetrabile scutum, quod auri lancea non traiciat? Nulla tanta indignatio, & ira, quam aurum non leniat? nulla tam acris & adornata accusatio, quæ auro loquente non languescat? vt præclare docet Gregor. Nazianz. in Sententijs Prouerbialibus: *Auro inquit loquente, mors est omni oratio.* Vnum certè diuitijs, atque exercitijs nomen inest, quoniam eadem, ac exercitûs, munia opes obeunt. Ergonè venalis erit Deus, quem subornare valas? minime: sed potius ipse homo venalis, & eleemosynis redimendus est. Ita censet S. Ambrosius lib. de Eliâ cap. 20. *Habemus inquit plura subsidia, quibus peccata nostra redimamus: pecuniâ habes: redime peccatum tuum, non venale est Dominum, sed tu ipse venalis es, redime te operibus tuis.*

Sed, ne longius in commendationem operum charitatis, & ipsius eleemosynæ excur-

Cæsius Arelat.

Ecclesiast.

Thren. 3.

S. Chryl.

Gregor. Nazianz.

S. Amb.

excurram, satis eius efficaciam demonstrauit Saluator noster: Matth. 15. *Veni te benedicti Patri mei, percipite paratum vobis regnum à constitutione mundi: Esurui enim, & dedisti mihi manducare; sitiui, & dedisti mihi bibere; hospes eram, & collegisti me; nudus, & operuisti me.* Sciscitemini causam, cum tot præter misericordiam in hominibus splendcant virtutes, cælis optimo merito inferendæ, vni tamen misericordiæ ab æquissimo iudice, in vltimo iudicio, ius redente, gloriæ corona imponatur. Similiter, cum tot præter misericordiam in peccato sordescant; solis tamen auaris eleemosynam non facientibus, seuerissimi gehennæ cruciatus, ab eodem infligantur. *Descendite à me maledicti, in ignem æternum, esurui enim, & non dedisti mihi manducare: sitiui, & non dedisti mihi potum.* Num certè, de solâ misericordiâ, & non etiam de castitate, iustitiâ, pudicitia, alijsque virtutibus seruandis, lex lata est? aut quotquot damnantur, solùm auaritiæ & immisericordiæ vitio laborauere? Absit: nam doctissimus Maldonatus in cap. 25. Matth. docet; etiam ob alias præter misericordiam virtutes, iustos regnum cælorum accepturos; & reprobos, non solùm ob eleemosynas non erogatas, sed ob alia peccata fore damnandos. Nihilominus Saluator noster, solius misericordiæ, & insatiabilis auaritiæ mentionem fecit, vt electi, atq. ad æternam gloriam prædestinati, ex conformitate cum Filij Dei imagine, dignoscantur. iuxta doctrinam D. Pauli Rom. 8. *Quos præseruit, & prædestinauit conformes fieri imagini Filij sui.* Hæc autem imago Filij Dei, in misericordiâ & charitate erga proximos, signatè censetur, vt argutè tetigit Leo Magnus Serm. de omnibus sanctis: *Miseriordem te inquit misericordia, iustum te vult esse iustitia, vt in creaturâ suâ, Creator appareat, & in speculo cordu humani, per lucem mita-*

tionis, expressa Dei imago resplendeat. Ex misericordia itaque & charitate in proximos, & benignitate in pauperes, electi à reprobis, in vltimo iudicio discriminabuntur. & illi gaudijs ac præmijs æternum, permanens coronabuntur; hi verò supplicijs mancipabuntur æternis: quia iusti pietate & misericordiâ, conformes Christi imagini, quæ electorum exemplar, & discretrix est, sese exhibebunt, in reprobis, autem, hæc diuinæ faciei lineamenta non apparebunt.

Prudens igitur fuit Virgo B. Catharina, quia oleum Sapientiæ & charitatis Christo attulit, & ideò ad nuptias eius introduci meruit: quia charitas est animæ decor, mirum in modum hominem in oculis Dei adornans, vt docet S. Greg. lib. 6. expositionis in lib. 1. Reg. cap. vltimo. *Decor inquit faciei, ipsa est pulchritudo charitatis: per alias quippe virtutes, formam sanctitatu accipimus, per charitatem ipsam formam, quasi mirabili decore vestimus; illa alia virtutes corpus instruat sunt; charitas verò huius corporis facies, rectè intelligitur: per faciem quippe, non per corpus vnusquisq. cognoscitur.* Nam si corpus videas, & faciem non videas, non agnoscis. Vidimus prudentes virgines, à fatuis, maximè per charitatem discernari. Proinde & nos vt prudentes in oculis Dei inueniamur, Sapientiam, non istius mundi, sed cum meritis & virtutibus coniunctam, quâ B. Catharina præfulsit, à Domino postulamus, sicut olim postulabat Salomon: *Da mihi sedum tuarum assidue sapientiam, vt mecum sit, & mecum laboret.* Et per opera charitatis Deo placere studeamus; sequentes consilium Di-

ui Pauli, Hebræ. 13. *Beneficentia & communicatione nolite obliuisci; talibus enim hostijs placatur Deus.* -66(1, 30-

S. Gregor.

Hebr. 13.

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Veni Sponsa Christi, accipe coronam, quam tibi præparauit Deus in æternum.

S. Catharina triplex corona, aurea, stellarum, & de lapidibus pretiosis à celesti Sponso oblata est.

Quæ magna sunt, magno studio & labore comparantur, solus honor, etiam per sanguinis dispendium non raro queritur. Et quia Regali dignitate, in rebus temporaneis nulla maior, ideò qui

dominationis ambitione tenentur, nihil intentatum, relinquunt, dummodò illa potiantur. Hinc alij iure hæreditario, & per naturalem successionem, regnum thronum conscendunt: quia cum ex Regibus procre-

Tt

Reges Hispanie, Gallie, & alie iure hereditario succedunt.

3. Reg. 15.

3. Reg. 16.

4. Reg. 15.

4. Reg. 15.

procreantur, extinctis progenitoribus succedere debent; cuiusmodi sunt Reges Hispanie, & Gallie. Alij per Tyrannicam usurpationem, scepsa invadunt: qualis fuit in veteri testamento Baasa, qui suum antecessorem, Regem Nadab, filium Ieroboam per vim occidendo, regnum occupaverat. Interfecit ergo eum Baasa, in annatione Asa Regis Iuda, & regnavit pro eo. 3. Reg. 15. Qui in tantam postea exarserat Tyrannidem, ut totam familiam, Ieroboami sanguinolentâ cede extirpaverit, attestante sacrâ paginâ. Cumq; regnasset, percussit omnem domum Ieroboam, non dimisit ne unam quidem animam de semine eius, donec deleteret eam. Qualis fuit Zambri, qui cum esset miles Regis Hela, in dominum suum manum sacrilegam extulit, & dolo circumventum interfecit, atque regnum eius sibi usurpavit. 3. Reg. 16. Et rebellavit contra eum servus suus Zambri, dux medie partis equitum: erat autem Hela in Therfabens, & temulentus. Irruens ergo Zambri, percussit & occidit eum, & regnavit pro eo. Necdum satis: sed etiam in amicos, & omnes posteros Regis Hela, tantam tyrannidem exercuit, ut ne unum quidem ex eis vivere pateretur. Cumq; regnasset, & sedisset super solium eius, percussit omnem domum Baasa, & non dereliquit ex ea ingentem adparietem, & propinquos, & amicos eius. Qualis fuit Sellum, filius Iabes, qui coniuratione factâ in Zachariam Regem Israelitarum, hostili gladio eum sustulit à vivis, & regnum occupavit. 4. Reg. 15. Coniuravit autem contra eum Sellum, filius Iabes, percussitq; eum pilam, & interfecit, regnavitq; pro eo. Qualis fuit Manahem, qui regnandi cupiditate stimulatus, Regem Sellum interfecit, & coronam eius suo capiti imposuit. 4. Reg. 15. Et ascendit Manahem filius Gadi de Therfaben in Samariam, & percussit Sellum, regnavitq; pro eo. Qualis fuit Phacee, super militiam Regis Israelitarum Phaceia, constitutus; qui elatus illâ dignitate, quâ eum Rex condecoraverat, crimen læsæ Maiestatis moliri, & necem proprio domino inferre veritus non est. 4. Reg. 15. Regnavit Phaceia filius Manahem super Israel, coniuravit autem adversus eum Phacee filius Romelia, dux eius, & percussit eum in Samaria, in turre domus regia, & cum eo quinquaginta viros, de filiis Galaaditarum, & interfecit eum, regnavitq; pro eo. Quales denique sunt Turcarum Imperatores qui ex vilissimis Principijs, tyrannidè & iniustâ alienorum regnorum invasione, in immensum opibus & potentiâ excreverunt. Alij per liberam electionem regales coronas assumunt, quæ ele-

ctio apud Hebræos, erat penes ipsam Deum, siquidem optimum Regem à Deo eligi oportebat. Nam cum Ecclesiæ Principum electores, suo ex officio, sub gravi culpâ teneantur non solum dignum eligere, sed etiam digniorem, ut docet 5. Thom. 2. 2. q. 63. ar. 2. ad 3. & q. 185. ar. 3. in corpore, & Theologi communiter, necessarium fuit, ut Deus optimum eligens, optimæ electionis exemplum hominibus præberet. Sic olim elegerat Iehu in Regem Israelitarum: Hec dicit Dominus, vni. 4. Reg. 9. Hinc moribundus Moyses, Deo electionem Principis populi Iudaici committit: Pronuntiavit Dominus Deus spirituum omnium carum, hominem, qui sit super multitudinem hanc. Numeror. 27. Super quem locum Origenes homil. 22. Gubernatio inquit populi illi traditur, quem Deus elegerat, hominem, scilicet talē, qui habet in semetipso spiritum Dei & præcepta Dei in conspectu omnis sunt. Vbi laudat Moysen, quod non filium, non propinquum, non amicum, in regimen assumi postularet; sed totam Deo electionem commisit: certus, à Deo non nisi optimum eligendum. Sic Christus Dominus, optimum Ecclesiæ Principem elegit. D. Petrum, quem prius ter interrogavit, an eum plus ceteris Apostolis diligeret. Simon Iohannes diligit me plus huius, Iohann. 21. Illo, verò ter annuente, regimen totius Ecclesiæ illi tradidit: Pascite oves meas. Quâ triâ suâ interrogatione, ad summam charitatem Petrum excitare voluit, ut docet Isidorus, clarus. Ac si inquit aperitiſſe dixisset: nemo debet pastoris officium accipere, nisi charitate ceteris antecellat. Hæc libera electio viget in nostrâ Polonia, vbi non nisi per altaris mysteria, invocato Deo Spirituum, ad electionem novi Principis proceditur, ut merito Poloni hoc elogium usurpare valeant: Alibi Reges nascuntur, apud nos sunt. At verò, cælestes coronæ, nullo ex his tribus modis comparantur. Non enim generis splendore cæleste diadema confertur: quia teste Gregor. Nazianz. Calam iustus, non generosus habet. Non iniquitæ fortitudini: quia infirma mundi elegit Deus. Non sublimi Sapientiâ; quia vobis docet S. August. Surgunt indocti, & ante nos capiunt curam: Sed continuo certamini vsq; ad finem vitæ persequantur. 2. Tim. 2. Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit. Ad hanc coronam æternam duraturam, vocabat Christus B. Catharinam: Veni Sponsa. Quæ non unam, sed tres coronas accepit, quod in hodiernâ concione deducam, & curid factum, rationes afferam.

Egyptiani ad ostentandam suam potentiam,

Aegypti, quæ nuda, nudata, coronis.

In coronatione Regi Romanorum tres coronæ adhibentur.

Hierarchus.

Eusebius.

Osce. 10.

Psalm. 89.

Psalm. 77.

Isa. 40.

tentiam, tres coronas, in numismatibus ponebant, quo Regum suorum Maiestatem magis, condecorarent, ostendentes eos, & ex Regibus ortos, & Reges procreatos, Tribus coronis Romani, in coronatione suorum, Regum utebantur, ut palam facerent, totius orbis regimen penes eos residere, & perfectam dominandi potestatem, solis Romanis competere: quoniam omne, trinum perfectum. Gloriabantur nimium Hebræorum populi, si cui eorum triplex corona obtigisset, una legis, altera Sacerdotij, tertia regni, apponentes inscriptionem: His ornari, aut mori. Sed vana hæc ambitio, cum omnis Regum splendor, facile evanescat, iuxta illud: 1. Reg. 14. Omnes mortui, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur. Vbi sacra pagina, fortunam & vitam Regum, aquæ similem pronuntiati duplici de causâ: primò, quia facile labitur, & difficilè reuocatur. Vnde Hierarchus apud Eusebium lib. 11. de præpar. Euang. cap. 7. dicit: Sicut nemini licet eundem fluvium bis intrare, quia cum iterato intrat, iam alter est; ita neminem posse in eundem hominem incurere, quia in singula pend momenta, ab eo, qui fuerat, mutatur. Secundò, quia Regum potentia, non secus, quàm aqua, quod arctius prehenditur, eò citius quodammodo inanescit. Quemadmodum discurret Eusebius: Natura inquit nostra, inter ortum & mortem consistens, instabilis quidem, & quasi phantasia est: nam si mentem collegeris, ut ipsam comprehendere volueris: quemadmodum aqua manibus hausta, quanto magis premitur, tanto citius diffinit; sic mirabilia cuncta, quanto magis ratio persequitur, tanto magis amittit. Imò, dicam verius, non solum aquam, sed aquæ spumam, Regum progressus imitatur. Osce. 10. Transire fecit Samaria Regem suum, quasi spumam super faciem aquæ. Quia sicut spuma; ita & regia felicitas cito evanescit, ut Regius Vates proclamatur Psalm. 89. Quæ prænihil habentur, eorum anni erunt. In Hebræo autem legitur: velut aquæ fluxus, aut somnia, aut bullæ, eorum anni erunt. Quasi non firmius hæreant, & consistent regum coronæ, quam somnia, quæ celerrimè evanescunt, aut bullæ, quæ minimo oris flatu dissipantur. Hinc de Regibus pronuntiat David: Defecerunt in vanitate dies eorum. Psalm. 77. Sed ut transferunt Thalmudici: in oris flatu. Quia Principes, & Monarchæ, tantum inanes bullæ, vno spiritu dissipantur. Tali modo Deus apud Isaiam, dicitur: Principes interfecisse. Repente flauit in eos, & aruerunt, & turbo quasi stipulam auferet eos. Isaia 40. Ita enim sunt fragiles & inanes

Principum vitæ, ut vel minimus status ad eas quatiendas, rapidissimus turbo esse videatur. Non sic de iustis hominibus loquitur Sapiens: Fulgebunt, inquit iusti, & tanquam simile in arundinetis discurrunt. Sapientia 3. Quasi diceret, illorum tantum splendor est verus, & perpetuus, qui non ab hominibus, sed ab ipso Deo exornantur: quia mundi Principum diademata, ad coronas sanctorum, velut umbra ad lucem, merito comparantur. Circumspicite hodiernam Christi Sponsam, Virginem & Martyrem B. Catharinam, quæ non iam in terris, sed in cælis, triplici coronâ solgetur: quæ duraturâ in perpetuum: quia ab ipsomet Christo capiti eius, imposita, Tres tantum coronas in cælo esse, luculenter ex sacris literis constat, unam auream, quam describit S. Iohannes, Apocal. 4. Fuit inquit in spiritu, & ecce sedes posita erat in cælo, & super sedem sedens: & quæ sedebat, simile erat aspectus lapidis iaspidei, & Sardine, & erat circumcincta sedem, similem visioni Smaragdine: & super thronos seniores viginti quatuor sedentes: circum amicti vestimentis albis, & in capitis eorum decorata aurea. Alteram, de fulgentissimis stellis confectam, quam vidit idem S. Iohannes, Apocal. 12. Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Quæ mulier, Symbolum erat Sanctissimæ Virginis, per lunam verò Solem, & Stellas, designabatur influxus gratiarum, per Virginem Desiparam ad nostram transmittendus: quemadmodum Sol, & Luna, & alia æstra, in mundum subluarem influunt. Vnde Aristoteles lib. 1. Meteoror. cap. 2. affirmat, mundum inferiorem, supernis lationibus coniunctum esse, ut inde vis eius uniuersa regatur. Quod confirmat Autoritas Platonis in Theateto, vbi per catenam auream, de quâ scripsit Homerus 8. Iiad. censet significari nexum, & dependentiam inferioris mundi, à cælesti; potissimum verò, à motu solis. Hinc rectè concludit Gerson tract. 4. Super Magnificat. Regina inquit cæli habet præminentiam, & virtutem influxuam super omnes. Comprobat Divus Bernardinus Senensis Scrm. 3. de glorioso nomine Mariæ. ar. 3. cap. 2. tomo. 3. Iste inquit est hierarchicus ordo, & desensus celestium graduum, ut prius à Deo, desinat in Christum, animam benedictam: deinde in animam Virginis: deinde in Seraphim, deinde in Cherubim, & sic successivè in alios ordines Angelorum: deinde in Ecclesiam militantem, & maxime in amicos Dei, ac Virginis gloriose. Tertiam tandem coronam, de

Sapient. 3.

In cælo tantum sunt tres coronæ.

Apoc. 4.

Apoc. 12.

Aristotel.

Gerson.

D. Bernardus Senensis.

nam, de pretiosis lapidibus, in celo factum esse Regius Vates Psalm. 20. *posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Triplici hac coronâ, ornauit Deus suam sponsam B: Catharinam in celis, quod tantum argumento deducor.* *Idem. 12. 1.*

Idem. 12. 1. Christo propter eminentes eius virtutes, data est aurea corona, iuxta illud: posuit Deus coronam super caput Christi, cum ei tradidit auctoritatem potestatem; exequi autem in resurrectione, ut faceret ipsemet Christus Matth. 28. *Da tibi est mihi omnis potestas in celo, & in terra. Vbi signum illud; omni: distribuit potestatem Christi, non quidem per partes sui regni, eum quia vna indiuisibilis & indistributa potestas, poterat ad omnes regni partes spectare. Tum etiam, quia hæc distributio, ad partes regni, sufficienter declaratur illis verbis: in celo, & in terra. Sed distribuit potestatem Christi, per omnes speciei potestatis, sub potestate in communi contentas, quæ Christo congruebat. Proinde fatetur Christus omnem absolute potestatem, & spirituales, & temporales, se diuinitus accepisse, cuius defecto aliquos actus in terris conuersando, interdum exercebat. Vt quando militum demones in gregem porcorum, ab illis precipitandum in mare, de suffocandum.*

Idem. 12. 1. Matth. 8. *At illi excurrentes abierunt in porcos, & eire impetu abys totus grex per præceptum in mare, & morsus sunt. Insilierunt demones in porcos, ut eos saginarent, saginatosque obicerent Hebrais, & obiectis allicerent incautos homines, ad porcinas carnes contra legem Mosaicam manducandas. Sed vanâ spe; quia Christus suâ potestate, coegit eos, ut seipsos pariter cum porcis in mare deuoluerent, ut quam peccandi occasione Hebrais obtulerant, eandem ipsi auferrent: & sibi ipsis bellum inferentes, relinquerent homines in pace constitutos. Sic censet S. Ambrosius lib. 1. Heliameron cap. 2: Vt inquit, quod recusabant demones, non suaderent, sed digno præcepto demergerentur. Exercuit Christus hanc suam potestatem, quando permisit discipulos, per aliena fata vellere spicas, & manducare.*

Idem. 12. 1. Discipuli autem eius, esurientes, ceperunt vellere spicas, & manducare. Matth. 12. Exercuit deinde eandem potestatem, quando siculneam maledicendo arefecit. Et videns sui arborem vnam secus viam, venit ad eam, & nihil inuenit in ea, nisi folia tantum, & ait illi: nunquam ex te fructus nascatur in sempiternum, & arefacta est continuò siculnea. Matth. 21. Si ergo Christo, propter eximias virtutes, in signum suprema potestatis, ac dignitatis, quod

esset Rex Regum, data est corona aurea, dubio procul & alijs sanctis, propter eandem virtutes data esse, negari non potest.

Circa veritatis variis fundamentalis. hæc est, quia homines iusti, & pie viuere cupientes, sunt regnum Dei; ut docet S. Joannes Apocal. 14. *Lauit nos à peccatis nostris in sanguine agni. Et fecit nobis regnum & sacerdotes Deo. Et Patri suo. Regnum ergo Dei nos sumus, quia Christus ob hoc venit, ut sanctificando nos, regnum Deo Patri nos faceret in celis. Atqui regnum non est sine coronâ, igitur beati in celo, cum sint regnum supremi Monarchæ, scilicet ipsiusmet Dei, non sunt sine coronâ, & quidem pretiosissimâ, cuiusmodi est aurea. Cum Christus, eiusque sanctissimus pater, magis desideret in hoc existere regno, quam in Emphyreo, libentiusque in sanctis suis inhabitet, quam in ipsismet celis. Imò quid dico, beatos in celis esse regnum Dei, dicam vice versa, regnum beatorum esse ipsummet Deum: ergo beati Reges sunt, ergo non sine aureâ coronâ, quæ Regibus propria est. Si desideras o homo hoc regnum decoris, quod Deus suis sanctis præparatum tenet, considera Deum, & spatia extende considerationis, ad illud pelagus inexhaustum, & infinitum, ac qualis est Deus, dic tale & beatorum regnum, Deus ergo noster erit regnum nostrum, reges omnes erimus, quia omnium erit Deus. O quam magnum est hoc, quam grande, quam infinitum, quam decorum regnum, quando sicut regnum nostrum, possidebimus Deum, & merces nostra erit ipse Deus noster. Genes. 15. *Ego protektor tuus sum, & merces tua magna nimis. Aperite Catholici cordis aures, & perpendite verba hæc: merces vestra erit Deus: dumque auditis mercedem, intelligite iusticiam, intelligite debitum; ergo quod nobis debetur, erit Deus: debetur ex iustitiâ, debetur ex debito, debetur ex meritis quæ gratiâ ipsius adiuti fecimus. Soluit ergo Deus in celis debitum, ad quod ex iustitiâ tenetur, & tanquam esset pauper, & egenus, non inuenit dignum extrasse, unde soluit seipsum pro debito, promercede: & soluendo se, ipse nostra efficitur possessio, ita ut in proprietatem nostram transiens, non sit amplius sui iuris, sed nostri: non amplius dominus sui, sed nos, ut ita loquar, domini eius. O mira! o præclara res! o amoris prodigium! o regnum ineffabile! Reges sunt beati ipsius Dei, possessionem habent amplissimam, non celum, non terram, non Angelos, sed ipsam Deum. Defecit in hac piâ consideratione**

deratione Rex & Propheta David Psalm. 72. *Quid mihi est in celo, & a te quid volui super terram. Quæ verba considerans D. Augustinus, ita exponit. Cupit inquit cogitare ipsam civitatem Hierusalem, & arguere se, quia pecus facit, & tertena desiderant, comparant voluntati suæ terrene præmii celestis, quod accepturus est, videt quod ibi sibi reseruatur, & cogitans, & actiua in consideratione cuiusdam rei ineffabilis, non dixit illud, aut illud mihi est in celo, sed quid mihi est in celo? quid est illud? quid habeo in celo? quantum est? quale est? quid est? & cum non transiit quid habeo in celo a te, quid volui super terram. Seruas mihi tu in celo diuitias immortales, se ipsum: & ego volui a te, quod habent impij in terra, aurum, argentum, gemmas, famulas, hæc pro magno a Deo meo super terram, cum seruas te mihi in celo Deus meus. Quid enim mihi est in celo, & a te quid volui super terram? defecit cor meum, & caro mea. Deus cordis mei. Hæc ergo est mihi in celo seruatum, Deus cordis mei, & pars mea Deus meus. Merito sanè defecit in hac piâ imaginatione, quia in vno Deo considerato, omnia includuntur: quia comparisonem non habet Dei regnum. Deo siquidem non aurum, non argentum, non gemmæ, non familiarum multæ, neque horum omnium possessio comparari potest, quia Deus est regnum.*

Regnum Dei erat B. Catharina, & vicissim Deus regnum Catharinæ, illa verò Regina istius regni, & ideo data est illi in celo corona aurea. Talis certè corona debebatur S. Catharinæ, propter illibatam eius castitatem, quæ sola auro digna censetur. Siste vobis ante oculos Iosephum Patriarcham, quem sola castitas ad aurum & imperium subleuauit, teste sacrâ paginâ Genes. 49. *Sede in forti arcem eius, & a soluta sunt vincula brachiorum, & manuum illius. Ex Hebreo autem Rabbi Salomon, & Rabbi David transferunt: & deaurata sunt brachia illius: quia verbum Pazaz quod eo loco ponitur, inter alia significat, deaurare, seu auro ornare. Illa igitur brachia Iosephi, quæ paulò ante fuerant grauata ferro, paulò post tuerunt auro decorata: nimirum, propter aureas armillas, cum quibus ferreas manicas Pharaonis iussu commutauit. Quod Paraphrastes Chaldaeus apertius interpretatur. inquit: Eo quod obseruauit legem in occulto, proposuit, spem constantem suam, posuit aurum optimum super brachia eius, pressitque regnum & confirmauit. Auro igitur, & imperio dignus est, qui in Deo spem suam reponit, legem diuinam diligenter obseruat, & qui tanquam alter Iosephus pro castitate seruandâ fortiter præliatur. Aurea corona debetur casti-*

tati, quia sicut aurum inter omnia metalla, primatum tenet: sic castitas virginilis, inter ceteras virtutes, primas sibi vendicat: sed arduo certamine ad hanc coronam currendam est, & remouenda impedimenta, quæ eius allegationi obicem ponunt. Pulchrè hoc expressit Sapiens Proverb. *vitima, & cetera, fortitudine, lumbas, suorum robora, brachium suum, id est, propositum factum, confirmauit, contra impedimenta castitatis, quæ duo potissimum, & periuneant.*

Imprimis enim, graue impedimentum est ad conseruandam castitatem, venustas, & pulchritudo. quia magno in periculo versatur pudicitia illius, qui externâ corporis elegantia efflorescit. Hinc Tertull. lib. de cultu faminarum dicit: *Esti aculeus, & decor non est. Vt felicitas corporis, ut diuina plastica accessio, ut anime aliqua vestu urbana, commendum tamen est, vel propter iniuriam, & violentiam spectatorum, quod eam pater fides Abraham, in vxore sua specie pertinuit, & sororem mentium Saram, salutem consumelia redemit. Periculosa est castitas, cum pulchritudine corporis: quia ad luxuriam incitat. Quod idem Tertullianus citatus cap. 3. eleganter expressit: *vsu inquit, & fructum pulchritudinis corporis, luxuria. Imò, quod magis dolendum, non tantum pessimum fructum parit corporis venustas, sed etiam citò perit. teste Clemente Alexandr. lib. 3. Pædagog. cap. 2. Efflorescit inquit pulchritudo, citius quam folia, humi decidit, quando amatorie procellæ expirant: & priusquam venerit autumnus, marcescit, & interit dies Domini super omne, quod visu pulchrum est. Cui consonat illud Isaie Prophetæ. Occidit omne, quod pulchrum erat visu, in tabernaculo filie Sion. Hinc Bias Philosophus, rogatus a quodam, ducerene vxorem, an calibem agere vitam deberet? respondit: aut pulchram duces, aut deformem. Si pulchram, habebis communem: si deformem, habebis penam. Quocirca S. Chrysosth. in Psalm. 50. Suadet, corporis pulchritudinem, non magni faciendam, imò potius fugiendam. Statimque inuehitur in illos, qui pulchritudinem affectant. Vbi inquit, qui semetipsos adornant extrinsecus, Et conuertens sermonem ad mulieres, in quibus pulchritudo, ut est commendabilior, ita exitialis, in hunc modum eam definit: *Quid enim est speciosa mulier? sepulchrum scilicet dealbatum, nisi fuerit fabrica casta, & pudica, sine his enim præcipitum patens, vanum insipientibus compositum. Citò enim perit, qui in corporis pulchritudine nimium confidit, iuxta oraculum Prophetæ Domini Ezechiel 16. Et habens fiduciam in pulchritudine***

in fornicata es. Quod magis elucidat S. Hieronymus, *Nobilitas inquit corporis parat ignem, humilitas mentis.* Non obstat hoc impedimentum B. Catharinæ: quia licet esset pulchritudinis admiranda, licet Regum filia, & in summa libertate degens, certabat enim ætate iuuenili, ne insolentia vergit abriperetur. Certabat cum pulchritudine corporis, sciens probè, quatenus maior inest alicui pulchritudo, tantum castitatem in eo commendabiliorem reddi, qui constanter procacium improbitati resistit. Et ideo quia legitime certauit, aurea coronâ, & imperio cælesti digna euasit.

Alterum impedimentum, summè castitati nocuum, est cupiditas auri. hinc Cicero de mulieribus protulit: *Mulier est genus auarum.* Quod ex ipsis sacris literis non operose deducitur. Seruo Abraham venienti in Mesopotamiam, ad urbem Naboris, fatigato ex itinere & sitiienti, aquam porrexit Rebecca: *deposuit hydriam super vasa suas, & dedit ei potum.* Genes. 24. Quam gratiam compensare volens Eliezer, aurea munera illi obtulit: *Protulit inanes aureas, appendentes fideles duos, & armillas totidem, pondus fidei de omni.* Quibus illa muneribus incredibiliter delectata, quasi opes nunquam antea possessas, aut visas, matri præsentauit: *Cucurrit itaque puella, & nuntiavit in domum matris sue.* Quid est? nunquid puella nobili ac nubili, & in domo libera atque opulenta nutrita, deesse poterant hæc ornamenta aurium? Si obtulisset munera exotica & peregrina, non mirum, quod eorum nouitate tantopere Rebecca oblectaretur. Sed quod puella ex ditissimis ortis parentibus, & magnis opibus assueta, ad mediocriter munuscula sic exiliat, & gaudio triumphet? stupor magnus. Origenes homil. 20. in Genes. refert id in auaritiâ Parentis Rebecca, quod licet ditissimus esset, talia tamen ornamenta filie non comparauerit. *Tanta inquit, eum aut negligentia, aut auaritia fuit, ut filie ornamenta non daret.* Quid enim auarius esse potest, quam immensus opes possidere, & ne in splendorem quidem domus, ac incultum filiorum liberaliter dispensare? Ceterum, non patris, sed filie auaritia est in causa, quia mulier genus auarum. Quod inde colligo: Quia Rebecca acceptis illis inauribus aureis, non ad patrem, sed ad matrem cucurrit, ut munuscula præsentaret. Licet enim munera sint efficacissima, ad animum etiam Sapientis, & probi viri, in quamlibet partem inlectendum:

Mulier
genus auarum.

Origenes.

Gen. 24.

Et ideo, ut qui nullis persuasionibus acquiescit, paucis largitionibus non raro expugnetur. Sic olim Iasphum Patriarcham, non præclara de filio eius Iosepho nuntia: *Ioseph filium tuum viuit, & dominatur in omni terra Egypti.* Gen. 45. ad eundem in Egyptum, & filium eius inuiscendum permouerunt. Quia licet Iacob tam felicia præconia audiret, non tamen credebatur eis, & ideo nihil de sua in Egyptum professione cogitabat. Sed prolata in medium Egyptiaca donaria, & Iosepho missa: *Cumq; vidisset planstra, & vniuersa que miserat, reuertit spiritus eius, & ait: sufficit mihi, si adhuc Ioseph filius meus viuit: vadam, & videbo illum, antequam moriar.* Maxime tamen muliebri genus, auri cupiditate ducitur, & ideo ad Matrem Rebecca cum muneribus perrexit, facile sciens matri non ingrata fore. Non sic processit B. Catharina, cui cum Maxentius promitteret diuitias, & amplissimos honores, imò & statum in media ciuitate erigendam, quam populus adoraret, respondit: *desine talia iactare, quæ homini nec fas est cogitare.* Et ideo pro tanto castitatis amore, & diuitiarum contemptu, auream coronam obtinuit. *Veni sponsa Christi accipe coronam.*

Sed parum erat B. Catharinæ, auro coronari à Christo, nisi & stellarum coronam acciperet. Stellæ posite sunt in cælo, ad ornamentum: nam sicut adamantibus aurum; ita stellis cælum pulchritudine micat. Homini autem, pariter in propagando diuino cultu laboranti, & in cælesti doctrina multos erudienti, stellarum fulgorem promisit Deus. *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudunt multos, quasi stellæ in perpetuum æternitatis.* Daniel 12. Merito equidem: nam maiorem homini Sapientia splendorem confert, quam cælo stellæ. Propter quod Salomon, omnibus rebus creatis, Sapientiam anteposuit, Sapientia 7. *Et præposuit illam regni, & sedibus, & diuitias nihil esse dux in comparatione illius, nec comparatus illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua, & tanquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius.* Agnoscite hinc, quanta Sapientia Maiestas, quantus splendor, ut omnia, quæ in rebus creatis pretiosissima habentur, in comparatione Sapientie, nullius omnino pretij digna esse censeantur. Cui concinit illa peræmia Græca: *purpura, iuxta purpuram dydysanda est.* Quod Brouerbiū ab antiquis prolatum erat: de pallio quodam purpureo, quod in templo Iouis asseruabatur, cum quo reliquas purpuras alij conferebant.

Gen. 45.

Daniel. 12.

Sapient. 7.

bant. Ut refert Flavius Vopiscus in Aurelio Imperatore. *Meministi inquit, fuisse in templo Iouis Opt. Max. Capitolini, pallium breue purpureum lausire, ad quod cum Matrone, atq; ipse Aurelianus iungerent purpuras suas, cineris specie decolorati videbantur cetera, diuini comparatione fulgoris.* Ita planè in mundo, omnia quæ splendida videntur esse, in præsentia Sapientie ita euanescent, & emoriuntur, ut non aliud, quam exiguos arenæ puluis reputari debeant, & cineris specie decolorari videantur. Hinc Salomon, ex omnibus sapientiam pro maximo ornamento reputauit. *Proposuit inquit pro luce habere illam.* Sapientia ergo lux est, Sol est, & omnis quo irradiamur, fulgor est: ad cuius præsentiam, quæcunque in seculo collucere videntur, euanescunt. Sic de omnibus mundi bonis absolute pronuntiavit Salomon: *Vanitas vanitatum, & omnia vanitas.* Ecclesiast. 1. Ergone inania & vana sunt hæc, quæ mundi ambitu continentur? cum tamen toto impetu, & eruditum, & rude vulgus, post illa abeat. *Non est cælum vanum, neq; terra vana, absit: non sol, nec luna, nec astra, nec corpus nostrum: hæc enim omnia sunt valde bona,* inquit S. Hieron: homil. 12. in Epist. ad Ephesios: *Cur itaque à Salomone ipsa vanitas appellatur? Causa non alia: nisi quod licet hæc in seipsis reapse vana non sint; cum Sapientia tamen, & alijs rebus spiritualibus comparata, vana & inania reddantur.* Sic exponit Sanct. Athanasius in Synopsi ad hæc verba, inquiens: *Per id verò, quod ista vanitas esse dicitur; futurorum bonorum æternitatem significat.* Proinde, cum Beata Catharina, mirâ Sapientia polleret, quâ Maxentium, & mundi Philosophos confutauit, erudiens eos, quomodo de Deo, & eius Filio Incarnato sentire deberent, ad æternum eius ornamentum, coronam stellarum apposita est.

S. Athan.

S. Hieron.

Sapient. 7.

Blasius.

berandum sibi censebat, quin immortalia caducis longo intervallo anteferet, lacerari, vri, torteri parata. Mirificè extollit D. Paulus Moysen, quod nullius momenti fecerit, se esse filium Regis filie. Hebræ. 11. *Moyse grandis factus, negauit se esse filium filie Pharaonis, magis eligens affigi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem: maiores diuitias æstimaans thesauro Egyptiorum, improprium Christi.* Non obscure iudicans, comparationem à Moysè inter vtrâque bonam factam fuisse, & dum vnâ ex parte, regie aulae delicias, thesauros, atque potentiam; ex alia, cælestis beatitudinis remunerationem, in balance appenderet, magis elegisse improprium Christi, quod vera & æterna bona animo proposita, temporalia omnia, & quæcunque Egyptus, totusq; mundus haberet, obscurarent, & obruerent. illud Senecæ præ oculis habens, non potest in tanta solis claritate, scintilla habere momentum. Quia licet bona temporalia, non nihil lucis habere videantur; illa tamen lux, est quasi scintilla, imò falsa, & maligna lux, quæ virtutis dignitatem atque præstantiam obscurat, & ad magnam ignorantiam perducit.

Coferte nunc inuidiam B. Catharinæ generositatem, cum excelso Moysis animo, & facile parem deprehendetis: cum enim esset Regum filia, & à filio Imperatoris in coniugem deposeceretur, spreuit: magis eligens pro nomine Iesu contumeliam pati, quam vanto Imperatricis titulo gloriari: Sic quondam S. Chrysostomus. hom. 28. in Ioann. ostendens, quomodo à nobis inanis gloriæ studium vinci possit; dicebat: *Gloriam gloriæ comparabimus: quemadmodum enim terrenas diuitias contemnimus, cum alias speramus diuitias, & huius vitæ gloriam, cum longè maiorem & veram coniectabimus, contemnemus.* Merito equidem homo, mundi gloriam amore cælestis contemnere debet, quia melius est, cum Deo etiam per momentum manere; quam per multa sæcula fulgere mundi dignitatibus, iuxta illud Psal. 83. *Melior est dies vna in atrijs tuis, super milia.* Quod S. August. lib. de libero arbitrio ad finem, ita enucleat. *Tanta est pulchritudo iustitiæ, tanta incunctitas lucis æternæ, hoc est, incommutabilis veritatis atq; sapientie: ut si non liceret amplius in ea manere, quam vnus dies mori, propter hoc solam innumerabiles anni huius vitæ plene delictis, & circumfuentis temporalium bonorum, rectè meritisq; contemnerentur.* Non exhorruit B. Catharina gladios, & exquisitos cruciatus, quos illi intentebat Maxentius; ita ut merito illi inter

bona temporalia in comparatione æternorum pro nihilo habentur.

Beata Catharina generositate animi Moysi par.

S. Chrys.

Psalm. 83.

S. August.

R. Cathu-
rina velut
adamas, in-
victa.

Roman. 8.

inter cetera eius Martyrij insignia, pingi
pollit: Adamas, cum lemmate appposito:
Semper adamas. æstuabat furore Tyran-
nus, omnia calliditatis & virium tela vi-
brabat, ut illam, ubi obsequenter, redde-
ret: sed illa, Semper adamas. Terrebat
eam: rota acutissimis gladijs instructa, sed
illa, Semper adamas: quia amor diuinus
inuitam faciebat. Hoc amore incensus,
D. Paulus, dicebat Rom. 8. *Quis nos sepa-
rabit à charitate Christi? tribulatio? an angustia?
an fames? an nuditas? an periculum? an perse-
cutio? an gladius? verius equidem hæc, Virgo
sancta Tyranno dicere potuit, tribulatio-
nem mihi parās, sed ego pro Christo mor-
tificari parata sum: fame crucias, sed ego
solū Christi amoris dulcedine reficior:
gladium, euaginas, sed me amor diuinus,*

fecit quem occisionis mortem deniq; mi-
nitaris, cupio dissolu, & esse cum Christo.
Ferunt Poetæ, cum Diana Hercu-
lem ad vbera sua pendentem lacte nutri-
ret, quod amoto vberē, gutta lactis in-
coslos defluerit, atque hinc viam lactea-
m in cælo ortam esse putant. Catholici
mei, fuit hodiē lac, non de vberibus, sed
de collo B. Catharinæ, ut nobis lacteam
ad cælum viam parer, sequimini eius for-
titudinem: accepit illa tres coronas, au-
ream, propter castitatem: stellarum,
propter sapientiam: de lapidibus,
pretiosas, propter constantiam.
Proinde eius exemplo inci-
tati, curemus & nos Mar-
tyres Christi fieri si
non opere, sal-
tem affectu.

DIE S. ANDRÆ.

CONCIO PRIMA

Ambulans Iesus iuxta Mare Galilææ vidit duos fratres.

Homo per mare salsum penitentia ad Christum accedere debet.

Gen. 1.

Nest aquis admiranda quædam
antipatia cum Deo Auditores,
adeo, ut quociens ille nobilissi-
mum aliquod opus vult fabri-
care, semper ad aquas descendat. *Creauit
caelum & terram* (inquit Scriptura) Gen. 1.
Et ecce, Spiritus Domini ferebatur super aquas,
non quasi aqua fuerit habitaculum eius,
quæ enim creata vastitas, Spiritus Domi-
ni continere potest? Sed quasi Archite-
ctus & conditor mundi, ut illis vitalem
quandam fecunditatem inderet. Quò fa-
cilis virtute ab eo sibi communicat, for-
mas rerum, varias, & mundum ipsum par-
turirent. Christus pariter velut magnifi-
cus & periclitissimus conditor, nouum in-
terris mundum, scilicet, Ecclesiam San-
ctam fabricaturus venerat, & ecce colu-
mnas in quibus eam fundaret, circa aquas
obambulans, quæliuit: id est, Apostolos
sanctos. Sed quid est, quod Saluator, subli-
mpis sapientiæ Discipulos congregaturus,
qui doctrinam eius salutarem, toti orbi
muniant, ad mare eos querit. Cur
non potius in Gymnajijs Sapientum aut
Academijs eruditorum, ut inde elige-
ret, ingenia nouissima? Inuenisset cer-
te plurimos Acheus, ubi nominatissimum,

eo tempore Philosophia Lycæum florebat.
Inuenisset non paucos Romæ, ubi diligen-
tissime erat conquisitum, quod alibi vige-
bat. Inuenisset plerisque huic muneri ido-
neos in Academia Palæstina Cariatæphæ,
id est, vrbs literarum dicta, Iosue 15. aut
in Academia Idumææ Therman dicta, aut
in Academia Chanana, quæ propter
exquisitam literarum sapientiam, mater
in Israël appellata est. 2. Reg. 14. Inue-
nisset denique innumeros eruditionis ge-
nere illustres in Academijs Agypti, si
Memphim, Heliopolim, aut Alexandriam
adiret. Quod si Romanam fastidiebat elo-
quentiam, adeo aptam & efficacem ad
quodlibet persuadendum? Si extranea-
rum palæstrarum respuebat Sapientes? Cur
saltem Discipulos, quos sibi deligeret,
Hierosolymis non quæliuit? ubi verè sa-
pientiæ cultus præstebatur in Gymnajijs
à Salomone extructis, ubi tot legum peri-
tissimi Doctores in soluendis Philosophiæ
difficultatibus nodis soles, in enucleandis
abditissimis sacrarum voluminum arcanis
Phœnices, sine numero erant congregati.
Causam istius facti esse puto, quia sicut
non est addenda mari aqua, Soli lux igni-
calor, nec eterna sapientiæ non erant ne-
cessarij

Baruch. 3.

cessarij sapientes ministri; sed simplices,
quos sibi apificaret facilius. Etenim
mundi huius sapientes, non facile sibi pa-
tiuntur quidpiam persuaderi, etiam ve-
rissimum; dum suam subtilitatem & spe-
culationem ostentare volunt. propter
quod à Sapientia æterna crebro despiciun-
tur, ut dicitur Baruch 3. *Dereliquerunt fon-
tem Sapientiæ, & viam disciplinæ ignorauerunt,
neq; intellexerunt sententias eius, neq; filij eorum susce-
perunt eam, à facie eorum longè facta est, non est
audita in terra Chanaan, neq; visa est in Eliman:
filij quoq; Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de
terra est, viam Sapientiæ nesciuerunt.*

Non hos itaque ad structuram Eccle-
siæ elegit Dominus, quia si Reges elegis-
set, illi iactarent se propter suam pote-
statem esse assumptos; ideoque mundus
non videretur miraculosè ad Deum, sed
per potentiam conuersus. Si Senatores:
dicerent & illi se propter dignitatem ele-
ctos esse, iamque non pauperibus, sed ma-
gnatibus omnem Christi Doctrinam com-
municare vellent. Si assumpsisset diuites,
non laboribus, sed opibus tantum vnum-
quemque ad Christum allicere voluissent.
Si Oratores & Philosophos: isti propter
eloquentiam & sapientiam suam tumen-
tes, non facile ad infirmorum casas, &
mendicantium tuguriola descendissent:
quia non decet Philosophum cum plebe
rustica conuersari. Sic Argumentatur
Augustinus Serm. 59. de verbis Domini.

Aug. 1.

*Pauperes itaq; piscatores elegit Deus, ut cum hi ni-
hil haberent, de quo gloriarentur, omnibus in an-
nuntianda Christi Sapientia communes essent, &
pauperibus & diuitibus, & magnatibus & igno-
libus, & Idiotis & Sapientibus. Quia pauper,
& potissimum piscator, facile his omnibus
prodesse potest. Tria itaque in ista Con-
cione ostendam, Primò ut aliquis post
Christum abeat, necessarium illi esse, ut
versetur in mari; alterum, ut à Christo vi-
deatur: Tertium, ut ab eodem vocetur.*

Matth. 17.

Ardua multa experiri illum decet, qui
cælos conscendere cupit: quia inquit
Christus Matthæi 15. *Qui vult venire post me,
abneget semetipsum.* quasi diceret: qui vult
mecum æternis frui delicijs, ita seipsum
humillet & despiciat, quemadmodum
Dei Filius, qui sæpe maiestatis & gloriæ
oblitus, vilissima tormentorum & crucia-
rum genera perferre non erubuit. Si igi-
tur per tribulationes gradiendum est ad
beatitudinem, certè natali solo renun-
ciandum est, & vastissimo oceano sese
committendum: quia nullibi grauiora
homo pati potest, quàm in mari: ibi enim
ventorum sauitia, vndarum insania, la-

tentium saxorum insidiz, furentium Pira-
tarum incurfus, ac tandem innumerabi-
lia mala & pericula, qualia multa mari
nautæ patiuntur in alto, & quæ certissi-
mam nauigantibus intentant mortem, cre-
bro obueniunt. ut inquam tot difficulta-
tibus circumuentus homo, à suo propo-
sito minimè deterreatur, quominus ad ex-
tremas etiam mundi plagas, non gemmas
quæsiturus, sed Christum, & animæ sa-
lutem audacter & resolute, excurrat: nec
prius in hoc cursu suo desistat, donec il-
lum, quem vnice diligit anima fidelis,
inueniat.

Verum, si ad mare tantum obambu-
lantes inueniunt IESVM, quæ iam spes
claudorum erit? quibus aut casus, aut
natura, longinquæ peruagandi loca facul-
tatem negauit. Quæ erit expectatio infir-
morum? qui diuturnis morbis fracti, &
lecto affixi, nec maris littora adire, nec
crassam æris mutationē in vastissimo pe-
lago ferre possent: Quæ felicitas infan-
tum erit? qui non naues conscendere,
sed cunas inhabitare, non vela explica-
re, sed linteis inuolui; non remis pro-
pellere, aut funibus trahere puppim; sed
in vlnis recumbere & sustineri tantum
apti sunt. Quod inquam nobis omnibus
erit desiderium salutis? quos remotiores
ab oceano natura esse voluit, ergone
omnes desertis possessionibus, consan-
guineis, patriâ quoque carissimâ, ad ma-
ria confluere debemus, ut inueniamus
IESVM? minimè sane: nec enim tantis
difficultatibus & detrimentis, cælum
querendum esse Deus voluit. Cum æque
inter Regum delicias, atque nautarum
tempestates, æqualiter pauperum infor-
tunia, atque diuitum opulentiæ, illud
venditare soleat. Quid ergo mare hoc,
circa quod Christus obambulat, nobis
representabat? Ecclesiam profecto san-
ctam, toto orbe terrarum Apostolorum
sanguine & prædicatione radicaram. Hic
est ille Oceanus, de quo dicit Sapiens Ec-
clesiastici 43. in quo à voce Christi, filij
veniunt, & cogitatione sua plantant abyssum, &
plantant in illa Dominus insulas. Insulæ enim
sunt Martyres omnes, & Virgines: quo-
rum fortitudinem super Orbis. Hunc
Oceanum plantant Altissimus, non flu-
dibus horridum, sed floribus constunt;
scilicet sanctis omnibus, & Angelis ipsis
repletum.

De origine maris dicit Scriptura:
*Congregata sunt aqua in vnum, & facta sunt ma-
ria.* de Ecclesia Christi hoc ipsum & quo-
ri iure dicit Propheta Sapientiz 19. *Cr-*

Eccl. 43.

Gen. 1.

Vv

lum.

Sapientia

conspice ad Orientem, & vide iucunditatem tibi a Domino venientem. & quæ est hæc iucunditas Ecclesiæ Sanctæ? Respondet ibidem Propheta: Ecce inquit veniunt filii tui collecti ab Oriente vsq; ad Occidentem, in verbo sancto gaudentes in honorem Dei. quasi diceret: illi quos ex aqua & spiritu genuisti, in adoptionem filiorum Dei vocati, in unitatem fidei collecti, æternæ spei gaudio delinuti, veniunt tibi ab Oriente in Occidentem: hoc est, ab idololatria ad fidem Sanctæ reducti, sacris mysterijs imbuuntur, & in diuinam gloriam consecrantur. Circa hoc proinde mare obambulat Christus, & in æternitatis hortum colligit rosas, scilicet homines piæ & sanctæ viuentes. E mari fluuij in totum orbem ad necessitatem omnium viuientium dimanant, & sancta pariter Ecclesiâ duo præcipui torrentes effluunt; Baptismus & poenitentia sancta; & quid aliud hodiernum Euangelium, nobis præ oculis sistere voluit? dùm Christum ad mare obambulantem proponeret: illud certè, quod hoc potissimum tempore, in mari poenitentiae vnumquemque versari oporteat: tempus enim est, quo Dominum expectamus, ad cuius aduentum debemus corda nostra præparare.

Quod si detinet aliquem salsedo & amaritudo poenitentiae, quia abstinere a peccatis arduum est, erubescere in confessione molestum, satisfacere Deo, aut ieiunando, aut mortificationibus corpus affigendo; aut eleemosynis peccata redimendo, aut certè aliena quæ possidemus restituendo; aut saltem ab illicitis concupiscentijs animum frænando; durum & acerbum. Quid dolere, aut lacrymari? nonne satis onerosum: sed saltem Christi aduentus, qui in omnes molestias descendit in mundum, ad hæc amara allicit; Et dolor profectò poenitentialis non modicè recreat hominem, dicente Ambrosio de obitu Valentini. Passunt frequenter lacrymæ, & mentem alienant: fletus refrigerant peccata, & maestum consolantur. Est enim pps affectibus quadam stendi voluptas, & plerumq; graues lacrymarum uicinas dolores. Non immeritò Diuus Augustinus Sermone xi. de lacrymis, comparat poenitentiam, aquæ maris: quia, quemadmodum aquæ maris licet salæ sint, tamen sub illa salsitudine latet dulcedo, ut tradit Aristoteles, in Meteoris, & Geminianus de mari ex Diuo Isidoro refert, in regione Trachonitia, mare ter in die aquam dulcem producere. Ita planè sub amaritudine poenitentiae latet dulcedo, & suauitas, mirificè animam recreans: scilicet ipsamet gratia diuina, quæ tunc

Geminia

m.

illabitur animo, & spem æternæ beatitudinis certam affert secum, nisi voluntas conuersi peccatoris, iterum mutetur in deterius. Hoc est illud mare, quod ab hostibus infernalibus protegit hominem, dicente Petro Casariense. Atq; Diabolus contriti cordis amaritudine torquetur, quàm flammâ infernali incendi. Poenitentia est autem murale conscientiae humanæ: nam sicut mare cingens urbem, inexpugnabilem reddit; sic poenitentia aditum hostibus animæ occludit: conseruat in sanctitate poenitentem, & pretiosissimis margaritis animam eius locupletat, id est donis Spiritus Sancti, quæ non aspectu solis, sed intuitu radiorum coelestium, in cordis humani penetralibus, velut in conchilijs gemmæ procreantur: & quod maximum, Deum illi præsentem faciunt. Nam hæc est causa, cur Cantic. i. oculi coelestis illius sponsi, dicantur esse sicut oculi columbarum, quod sicut columbæ iuxta fluentia aquarum libenter resident; & Deus circa cor amaritudine poenitentiae & lacrymis perfusus, libenter conuersatur. Quid plura? amaritudo poenitentiae peccata suffocat, cordis duritiem emollit; diuinum furorem cohibet, infirmi animi deliquijs medetur, immundos mundat, infirmos corroborat, turpes decorat, mortuos suscitatur, inferni ignem exstinguit, & ad portum coelestis Patriæ nauiculam animæ securam perducit.

In hoc mari ambulabat D. Andreas: nam postquam a Sancto Ioanne audiuit de Christo, quod ille erat agnus qui tollit peccata mundi, protinus exarsit in illius eloquium & conspectum, & spretis sæculi negotijs, mentem suam in solo Deo figere cepit: propter quod placuit Altissimo, ut illum quasi nubem fecundam, ad irrigandum mundum occiduum educeret. Nam hoc encomium tribuit Apostolis Propheta Isa. 60. Qui sunt, isti qui ut nubes volant, Nubes erant Apostoli, quia imbrem doctrinæ, gratiæ, circumtulcerunt ad irriganda corda infidelium: fecundæ, quia pluebant verbis, coruscabant miraculis, ad cælum volabant eleuatione mentis. Et quia nubes de mari ascendere solent, Ideò etiam Apostolos sanctos, Christus quasi nubes de mari vocauit. Quod in Spiritu prædixerat Regius vates, Psal. 134. Educens nubes ab extremo terra, fulgur in pluuem sortis, eduxit enim Dñs illos de humilitatis humo, & de mari huius sæculi, ut spiritu suo huc illos eos impelleret, ut magnificentiam eius toti inuherent orbi, ut dicitur, Psal. 57, Magnificètia & virtus eius in nubibus.

Alte.

Petrus, Casariense.

Cantic. i.

Isaia 60.

Psal. 134.

Psal. 57.

Gen. 49.

Alterum. Homini necessarium est, ut post Christum abeat, ut videatur ab illo. Mirabilem nobis Christi oculorum virtutem descripsit ille Patriarcha Iacob Genes. 49. Pulcherrimos sunt oculi eius vino, ubi amplissimam metaphoram sumit, illud oculis Christi commune esse cum vino ostendens, quod quemadmodum propriæ effectus vini sunt, aut summelesos, aut summelesos reddere homines, quod experientia in ebrijs ostendit; sic planè oculi Christi aspectu suo quandoque alacritatem, quandoque ingentem tristitiam in hominibus excitare solent. Expertus profectò erat hanc vtramque Christi oculorum virtutem Petrus, nam postquam illum Christum Dominum ad mare Galileæ deambulantem vidit, summo gaudio secutus est eum: cum autem in atrio Pontificis negantem respiceret, tantâ maestitiâ eum affecit, ut foras egressus amare flere cæperit. Nam inquit Euangelista Lucas 22. Conuersus est Petrus verbis Domini sicut dixerat, quia priusquam gallus cantet, ter me negabis: & egressus foras fleuit amarus. Verum sicut vinum rariius maestitiam ingerit, frequentius verò hilaritatem, dicente Salomone Eccl. 40. Vinum letificat cor hominis, ita sanè oculi Christi, quos intuentur, sapius exhilarant & beneficijs cumulant. Videns enim Iesus turbam in deserto famelicam, saturauit eam Matthæi 10. Videns obseruatorem, Legis diuinæ, dilexit eum Ioannis 1. Videns tandem plurimos morbis varijs laborantes, curauit eos Lucas 7. Quod probè agnoscens vir quidam, filium habens a dæmone obsessum, clamabat ad Iesum, Respice in filium meum. Lucas 9. & ecce ubi respexit, sanauit eum.

Optinam vos omnes his sacris diebus taliter Christus respiciat, ut omnes tantquam Petrum negantem ad fletum & dolorem pro commissis peccatis inclinet. Si enim dicit Propheta Isaia 64. A facie tua montes defluerent, quomodò à Christo respiciente, etiam obduratissima peccantium corda non emollientur? Si vnico suo intuitu amarum fletum in Petro excitauit, quomodò nos incessanter aspiciens, ad merorem delictorum non permouebit? vnde dicit Chrysosthomus homilia 5. ad populum Antiochenum. Fuge peccata ut ipsa deleas, propter hoc enim tristitia facta est, non ut in morte, nec in vlla alia re doleamus, sed ut ipsa ad delenda vitamur peccata. Sed quid est obsecro, cum tanta sit Christi intuitus potentia, non in omnibus tamen eundem operatur effectum. Nam radijs oculorum suorum Sau-

Chryso.

Isaia 64.

Ibidem 9.

Lucas 7.

Ioan. 1.

Eccl. 40.

Lucas 22.

lem illuminans, in peccatis mortuum suscitauit; inter Iudæos autem commoratus, & sæpè illos intuitus, nec quidquam à malitia dimouit. Matthæum in telonio videns sedentem, & cupiditate, quæ radix est omnium malorum, instar lapidis induratum, contriuit, compunctionem cordi illius inspirans, & cum libero eius arbitrio eam coëfficiens; Iudam autem non tantum respiciens, sed etiam pedes illi abluens, à prodicione sui ipsius nequam deleniuit. Peccatricem Magdalenam in lacrymarum imbrem resoluit; pessimos autem peccatores, ne quidem ad gemitum inflectit. Causa est Catholici: quia in Christo duplex est oculus, intrinsecus, & extrinsecus. Oculum intrinsecus est ipsamet eius diuinitas, scilicet; verbum illud æternum, prodigiosè vnitum naturæ humanæ, per quod verbum quia omnia facta sunt, quemcunque etiam isto oculo suæ deitatis Christus aspicit, omnia pariter in illo operatur. Hæc est mens Gregorij Magni, qui Dei Filium Patris oculum vocat, quoniam illius infinita Sapiencia est, cuius virtus ad omnia extenditur, præsentia, præterita, & futura. Alter oculus Christi est extrinsecus, qui est ipsamet eius humanitas, & hæc quoniam omnem efficaciam à verbo sibi vnito habet, ideo si hoc solo oculo Christus aliquem intueatur, non tam facillè aliquid in eo operatur.

Atque in signum istorum in Christo duorum oculorum præceperat olim Deus, ut in eius templo duo altaria exstruerentur: quorum vnum erat velut macellum quoddam animalium, carne & sanguine plenum, quod plerique gentiles videndo, scandalum passi sunt, exprobrabantque Israëlitarum Deum, & Sacerdotes eius, pecorum sanguine, velut carnifices aut macellanos cruentatos irridebant. Alterum verò altare erat sacratius, in interiori parte constitutum, quod Sancta Sanctorum vocabatur. 2. Paralipomenon 2. Ecce hoc erat pretiosissimis quibusdam Cherubinibus ex aëro contextis ornatum, & speciebus aromaticis suauissimum odorem exhalantibus refectum, in quo diuina oracula Sacerdoti summo consueuerat Deus dare. Templum hoc duplici illo altari constans, Christum Dominum ad viuum satis referebat: duo enim in illo altaria reperiabantur, vnum carne & sanguine plenum, humana scilicet eius natura, in qua flagella, opprobria, cruce, & mortem ipsam passus est. Ad hoc altare solum multi intuentes scandalisabantur, quod ipse.

Greg. Magnus.

2. Paralipomenon, 2.

V v a

Luc. 7.

Ipsemet Christus prædixerat Luc. 7. *Beatus qui non fuerit scandalizatus*. quasi diceret: felix ille, quem primum hoc altare non offenderit; sed progressus fuerit ulterius ad aliud sacratius & excellentius, quod diuinitatis meæ Sancta Sanctorum est: ibi enim Cherubinis & Seraphinis adorari, & à cunctis Angelis Sanctus, Sanctus, Sanctus; nunquam clamare cessantibus, me conspiciet. Si ergo solam humanitatem intuiti Iudæi in Christo scandalizati sunt, igitur non est satis, hominem peccatorem, solo humanitatis Christi oculo inspicere, sed necessum est, ut ipsam eius diuinitatem eum introspeciat, & penetret: quia hic solus oculus, quoniam est lux illuminans unumquemque, facile intus illustrare, & ad se convertere potest. Hoc oculo aspexerat Christus Petrum & Andream, & ecce ita promptam in illis excitauit obedientiam, ut de illis dicatur Matth. 4.

Matth. 4. *Illi autem statim relictis retibus, & patre, secuti sunt eum.*

Tertio, homini ut post Christum abeat, necessarium est, ab illo vocari: quia & hodiernum Apostolum vocauit Christus: *Venite inquit post me, faciam vos piscatores fieri hominum*. quid causæ? quod illos non venatores, sed piscatores hominum constituerit? quoniam ad venationem magis homines, quam ad piscationem alliciuntur: respondet Mendoza tom. 2. super Lib. 1. Regum, rationem hanc assignans: quia venatores, certam semper ac determinatam prædā insequuntur, in eamque dirigunt suas sagittas, aut venaticos canes, piscatores vero non ita, sed iaciunt rete in incertum, in quoscunque pisces congregati, non ad hunc vel ad illum singillatim. Quia igitur Christus Dominus suos Apostolos voluit esse non certe, & determinatæ alicuius gentis prædicatores, sed totius orbis, qui omnibus pariter indifferens verbum Dei annuntiarent, ideo non venatores, ne recreationi magis vacarent, sed piscatores, ut à labore nunquam desisterent, eosdem constituit.

Ceterum, quia Christi vocatio duplex est, alia sufficiens tantum, quā omnes gentes ad se vocat, sed non conuertit. Hac vocauit obduratum Pharaonem, nec tamen illum traxit: hac vocauit fratricidam Caïnum; nec tamen illum ad penitentiam inclinauit: hac vocauit Iudam proditorem, dum in vltima cæna Discipulis suis exprobraret, *Vnus vestrum me tradet*. nec tamen illum à tanto facinore compescuit. Quare: quia vocatio sufficiens, cum tantum generalibus medijs procedat, non

habet hoc, ut defectum in peccatoris voluntate possit supplere. Altera est vocatio efficax, quæ infallibiliter semper effectum sortitur, quia tempore opportuno confertur, & ex infinita Dei præscientia procedit, quæ quia falli non potest, ideo hoc quod certè præuidit futurum, facit, ut infallibiliter eueniat. Hac superbum vocauit Nabuchodonosorem, ideo ingemuit, & peccata sua lacrymis diluit, hac Saulum traxit, ideo in momento conuersus dixit: *Domine quid me vis facere*? hac post se inuitauit sanctum Andream & Petrum, ideo non tantum ad noticiam & familiaritatem Christi peruenierunt, sed etiam ad ipsam vltimam martyrium, & acerbam crucis mortem securi sunt illum. Exquemadmodum Christus crucifixus fuit, capite inclinato versus terram, ut illam aspiceret, pro qua moriebatur, & quā sanguine innocentis Abelis inquinatam viderat, ut proprio illam cruore expiaret, utque simul benigno illo suo aspectu, caluarium Adæ in eodem loco sepultum, & infossam, (ut tradunt Sancti Patres) intuitus, ad vitam gratiæ cum vniuerso mortalium genere, per suam mortem erigeret. Ita Petrus crucifixus erat inuerso modo, ut cælum aspiceret, cuius clauis sibi commissæ erant. Andreas vero crucifixus erat transuersum, ut scilicet vnâ manu terræ porrectâ, traheret omnes peccatores ad cælum; alterâ vero extensâ in cælum, ut Christum in terras traheret, illumque cum penitentibus coniungeret. Quisquis igitur post Christum abire vult, non tantum illi opus est, ut qualicunque vocatione vocetur à Christo, sed ut vocetur efficaciter.

Habemus itaque tria nobis necessaria, ut post Christum abeamus. Primo, ut nos in mari penitentiae & amaritudinis Christus offendat; Secundo, ut nos non tantum oculo suæ humanitatis, sed etiam simul & diuinitatis inspiciat, & intus illuminet, atque omnes peccatorum tenebras dissipet, errores corrigat, virtutes plantet, & salutis gratiam infundat. Tertio, ut nos illâ altâ & secreta vocatione ad se trahat, quomodo scit nobis congruere, ut nusquam vocantem respiciamus; sed ut tunc vocem suam ad cordis nostri secreta mittat, quomodo suâ illâ infinitâ sapientiâ præuideat, infallibiliter nos morigeros, & suæ voluntati in omnibus fore obsequentes.

Pergite igitur bonis auspicijs argonauit Christiani, ad mare illud salum penitentiae, omnis doloris & amaritudinis plenium, & auspice I. s. v. explicare vela virtutum.

Agor. 9.

virtutum, & in vastum diuine contemplationis pelagus proficiscimini; non vos amaritudo & affectuum compressio frangat, non vlla infernalis tentatio teneat. Quod si debacchantes fluctus ingruere voluerint, I. s. v. conspicite ad vos venturum; si tumultuantes turbines defauiuerint, I. s. v. inuocate: si denique procellosæ scyllæ prauæ consuetudinis, aut charybedes cupiditatum & circumlatrantes li-

bidinum aquæ fremant, I. s. v. altius inclamate: nam si ille periclitantes in turbinibus maris discipulos saluauit, & vos sincere penitentiam agentes, dubio procul confortabit, & proteget: quia ut dicit Cyrillus Alexandrinus, omnium periculorum, Christus saluatio est.

*

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Venite post me. Matthæi 24.

Vera obedientia Dei amorem homini conciliat.

Iosue 22.

Nihil est quod in omni cætu hominum magis sit necessarium, & per quod magis virtutes efflorescat, pax vigeat, charitas in dies augeatur: quàm præstita superiori obedientia. Hanc laudauit in suis militibus Iosue. *Facistis inquit omnia quæ præcepit vobis Moyses famulus Domini; mihi quoque in omnibus obedistis*. propter quod, magnis donatos muneribus in terrâ suam dimisit, attestante Scripturâ, *Benedixitque ei Iosue, & dimisit eos*. In obsequio vero Christi, quàm sit necessaria obedientia, vel ex hoc ipso pater, quia qui in obsequio tanti Principis viuunt: non in terras suas mittentur; ubi mors grassatur, & omnia corruptioni subdita sunt; sed ad beatas illas ædes, ubi nulla sunt vicissitudines, nulla rerum delectabilium permutatio; sed æterna & immortalis felicitas, quam promissit Apostolis Sanctis: *Quia secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis*. Et certè gratior est Deo obedientia; quàm victima, ut docet Scriptura 1. Reg. 15. *Nunquid vult Dominus holocausta, & non potius, ut obediat vobis Dominus: melior est obedientia, quàm victima: & auscultare magis, quàm offerre adspem arietum*. quia per victimas homo carnes animalium offert Deo, per obedientiam seipsum totum Deo immolat, ut docet S. Gregorius lib. 3. Moralium cap. 10. inquit: *Obedientia victimæ præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam vero voluntas propria mactatur*. Tanto igitur Deum quisque citius placat; quanto ante eius oculos reproba arbitrii sui superbia, gladio præcepti se immolat. Placet Deo obedientia, quia omnium virtutum victimas præcellit. Paupertas enim opes immolat, castitas carnem mactat, obedientia verò, hominis corpus, & appetitiones eius, & voluntatem, & iudicium, & omnia hominis bona

Deo submittit. placet obedientia Deo: quia omnes virtutes in se continet, & omnes materias vniuersarum peruagatur, omniaque bona, quæ ad cælestem patriam conducunt, parit. Prudentia, mediâ apta ad finem consequendum inquiri, Iustitia unicuique ius suum tribuit, obseruantia reuerentiam maioribus exhibet; pietas officia parentibus impendit; fortitudo in periculorum sustentia versatur; patientia in malis & aduersis fortis ostenditur; abstinentia modum in cibis, sobrietas in potibus, castitas in venereis actibus paupertas in contemptu rerum temporalium dominatur: & sic quæcunque alia virtus, quasi terminum suæ iurisdictionis habet, ultra quem haud quaquam suam potestatem extendit; at obedientia, velut regina omnium, hæc singula implet. Et prudens enim ex obedientia prudenter agit; & iustus aut fortis, ex obedientia iuste aut fortiter operatur; & sobrius aut temperans, aut castus, ex obedientia sobrie; temperanter; & caste viuit; dum præcepta transgredi non vult. Paucis multa? Obedientia concordiam seruat in Angelis, unitatem tribuit Ecclesijs, pacem constituit in cænobijs, tranquillitatem facit in regnis, & quicunque excelsus conspiciatur, totus ex obedientia defectu procedit. Testigit hoc Diuus Augustinus Libro de Ciuitate Dei cap. 12. inquit: *Obedientia commendata est in præcepto, quæ virtus in creatura rationali quodammodo est omnium custos virtutum, quandoquidem sic facta est, ut ei subditum esse sit vile, perniciosum autem suum & non eius, ex quo creatura est, facere voluntatem*. Agnouit hoc Beatus Andreas, idcirco ad vnam Christi vocantis loquelam; *venite post me*; magnam sequendo præstitit obedientiam. In quo

3. August.

V 3

con.

considerabimus. quid sit venire post Christum, & quid magis Deum allicere possit, ut nos ad se velit vocare.

Scimus bene, venire post aliquem, nihil aliud esse, quam vestigijs eius incedere: ad hanc igitur felicem sequelam, Beatum Andream Christus vocavit, ut scilicet per omnes eius semitas incederet, & paupertatis, & humilitatis, & obedientie, & mortis ipsius. Et quod sumum est. Christi vestigium, ut fieret, exinanitio sui ipsius, & æterno Patri subiectio, de quo scriptum, *exinanuit semetipsum, factus, & habitum inuentus ut homo.* Hæc est prima semita, quia formam serui accepit, semetipsum æterno Patri mancipans. Institit huic vestigio B. Andreas, se Christi obsequio spontaneo adstringens voto, non auro, aut spe diuitis, prædæ, sed sola vocantis imitatione, relictis omnibus, eum, tanquam, seruus secutus est. Symbolum perpetuæ seruitutis, in veteri lege fuit, auris perforata, ut haberetur Exodi 21. *Si dixerit seruus, dilige Dominum meum, & uxorem, & liberos, non egrediar liber, offeret eum Dominus dñs, & applicabitur ad os tuum, & postea, & eris ei seruus in seculum.* Beatus Andreas audiens præconem incarnatæ veritatis, dilexit à longè Christum ambulantes, tanquam Dominum suum: dilexit vitam pauperem Apostolicam, quam iam sponsam Christo mancipatus, liberè acceperat, dilexit filios, id est, merita ex tam pulcherrima sponsa, pullulantia, in super, maluit in perpetuum seruus Christi esse, quam liber seculi. Et ecce Christus obtulit illum dijs, toti scilicet Sanctissimæ Trinitati, ut, & Patet æternus fidelem, Christi seruum agnoscent. suam eum potentiam ad patranda in conspectu totius mundi miracula impleteret, quibus plures è mundo homines Deo attraheret, quam rebus antea in mari Tyberiadis capere pisces potuit. Oblatus est æterno Filio, ut eius sapientia simplicitatem rudis hominis adeo subleuaret, cui ne Platonis sapientia adæquari posset. Colatus est Spiritui Sancto, ut is ubiq; cooperaretur eius operibus in obsequium Christi præstitis. Sed, ut signum perpetuæ eius seruitutis esset, perforavit Dominus aurem omnipotentis verbo suo, ad sui sequelam eum subiecto permouens.

Scribit Didacus Stella in caput Sancti Lucae, conchas ad littora maris in eius recessu iacere, quas ubi Sol radijs influentibus potentius calefacit, statim aperuntur, in quas decidens humor crystallinus, subito concreuit, ex quo in aper-
tis conchis generantur gemmæ. Concha

fuit hodiernus Apostolus, clausa: ad littora maris piscationi semper deditus, ignorantia & simplicitate plenus. At ubi Sol ille luminis inaccessi, suis radijs hanc concham interius penetrare cepit, statim aperta est ab influentibus eius radijs: & ecce humor crystallinus, ros diuini gloriæ, qui è celo in apertam hanc concham delapsus est, verbum scilicet incarnati Verbi: *Venite post me.* Et ecce celesti rore tres, prætiosissimæ margaritæ in corde Diui Andreæ progenitæ sunt, Fides scilicet in Deum, spes in glorificatorem, charitas in Redemptorem. dum per diuinam eius illustrationem cognouit mundi vanitatem, & suarum quas possidebat facultatum tenuitatem, ac omnibus relictis secutus est Christum. Quod considerans Diuus Augustinus, admirabilem Christi potentiam in vocando homine sic extollit: *Quæ miretur quod ad aspectum solis gelidum soluitur, an non ergo Sol iustitie, Christus aspectu suo & sermone, quo suscitauit mortuos, & vocat ea que non sunt, sicut ea que sunt, humanam poterit immutare mentem. An non poterit, voli sue dare vocem virtutis, quæ mouet super hominem, & rumpat iudicium eius, n ipse qui Dei virtus, & Dei sapientia est? Si enijn lapidem magnetem videmus, per arcanam naturæ suæ vim, ferrum ipsum ad se trahere, & attractum retinere: quidni poterit omnipotentia, Conditoris, humanam mentem, quam ad suam creauit imaginem, cum voluerit, ab omnibus rebus alijs separatam, confestim rapere, & trahere ad se? hæc potentia vocantis eluxit in Beato Andrea, qui non tantum Christo mancipari voluit, sed & in omnimoda paupertate imitari curauit, sciens nihil in mundo esse stabile, cui homo securè possit inherere.*

Genesis 8. Scriptura narrat, quod tempore diluuij Noë dimisit columbam, volens experiri, utrum iam exsiccata essent aquæ, & ecce eam non inuenisse ubi requiesceret per eum, reversa est ad arcam, & manibus Noë faciliè apprehendi se permisit. Beatum Andream velut innocentem columbam, emiserat Deus in terram, ex arca illa totius vniuersi perditionis; & ecce ille videns mundum hunc instabilem esse, velut mare quoddam turbulentum, perpetuo fluctibus exundans, nec esse in illo securum locum, ubi homo pedem figat & salutem reperiat, ad Christum qui est arca saluans animas viuentium, redire maluit, cui firmiter inherens in æternum iam corruiere non potest. Sed quid causæ? quod Scriptura refert, coruum iterum à Noë dimissum, non rediisse ad arcam? Ratio.

Rationem Scriptura apponit inquit: quia *insederat cadaueribus in diluuiio natantibus.* Noltram Auditores obstinationem coruus iste representat: emisit nos Deus in mundum, non ut in fluctuantibus eius procel-
lis pereamus; sed potius ut instabilitatem temporalem considerantes, ad arcam eius reuertamur, quæ est Christi Ecclesia, ubi tota consistentia nostra, & certa salus haberi potest. sed plerumque veluti corui avari diuinam hanc missionem, non agnoscetes, cadaueribus in diluuiio mundi natantibus insidemus, ut docet Paltus

Psalm 15. *De absconditu tuo adimpletus est venter eorum.* Et quæ sunt ista abscondita, nisi terrena omnia? quæ abscondita vocantur, quia vt inquit Dydimus, *uilia sunt & indigna oculis Dei,* quemadmodum sterquilinia, quæ nobis abscondi solent. Ideoq; Deus argentum, aurum, & gemmas, in profundo terræ abscondit, ut sciremus, hæc omnia terræ bona, non corde amplectenda; sed pedibus calcanda esse. Ab hac insania, ne coruum illud semel dimissum amplius ad arcam non redeuntem imitemur, reuocat nos, omnia mundi bona quibus inhæremus, vanitatem & mendacium.

Psalm 4. *Fili hominum vsquequid grau cordes, vt quid diligitis vanitatem & mendacium.* Mendacium est corpus mortale, illicitis sæculi affluens voluptatibus: quia nos sub specie momentanei & apparentis boni seducit, & in æternam trahit perniciem. Mendacium sunt diuitiæ mundi, quia tardiosas sollicitudines & insidias perpetuo in homine excitant. Mendacium est splendor temporaneus, quia in fine mordebit vt coluber. vanitas demum est honor sæculi, quem veluti fumum moribundus homo exhalat. Ac proinde istis cadaueribus, in hoc perpetuo mundi diluuiio, veluti corui insidere non debemus; sed ad arcam Christi reuerti. Quod pulchrè declarauit Sanctus Saluius Episcopus Albigensis, de quo scribit Gregorius Turon. Lib. 7. Historiarum Francorum capite 1. quod de morte velut graui somno excitatus, conuocatis omnibus & matre sua, dixit: *Verè cunctis que in mundo cernunt, vanitas sunt, fumus densus, & umbra.* Felix ille qui ea hic meditatur & agit, vnde Dei gloriam in celo cernere mereatur, Christum secutus Beatus Andreas, non mundi cadaueribus vt coruus insedere voluit; sed velut innocens columba ad Christum redire curauit. Abijt post Christum non solum ea, quæ Dei præcepta imperant; sed omnia quæ absq; præcepto iniungebantur à Christo, promptè exequens, quo ni-

hil gratius Deo à creatura exhiberi potest.

Testatur id Scriptura 2. Reg. 7. Vbi Salomon sciens Patri suo Dauidi dictum, *esse à Domino, suscitabo semen tuum post te (id est dabo tibi filium) & ipse edificabit domum nominis mei.* Et ecce vt primum Salomon obtento Regno, absq; præcepto verbis Domini obediuit, magnificum illud templum Deo extruens, Dominus vt gratum sibi hoc promptitudinis opus testaretur, omnia se facturum promisit, quæ in illa domo homines peterent. Placet hæc promptitudo in hominibus Deo, vt dicit Sapiens Prouerbiorum 14. *Acceptus est Regi minister intelligens.* hoc est, qui antequam præceptum Regis audiat, eius voluntatem agnoscit & facit. Fuit hoc vestigium Christi, qui propter salutem hominum, maiora longè, solâ charitate stimulante pertulit, quam humanus requireret lapsus. Huic vestigio & Beatus Andreas instituit: plura enim quam sibi Deus præcepit, adimplere voluit. Nesciebat prona eius in Dei obsequia voluntas legem, dum suadentis primam vocem audiens, *venite post me,* statim hoc exequi curauit, quod Christum non præcipere, sed tamen velle cognouit: nec ardebat terrenis promptitudo, dum sepositâ omni morâ Christum quocunq; ierit, spontaneè sequeretur. Non fuit contenta angustijs professionis mens pia, dum Christo non tantum Discipulum, sed & mortis socium se fore vltro promitteret. Longiore semper voluntate ferebatur in altitudinem charitatis, ad omnem Christi instinctum, spontaneè liberalis.

Fuit semita Christi, subiectio suæ voluntatis æterno Patri. Ioannis 6. *Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me,* huic vestigio institit Beatus Andreas, dum in prædicatione Evangelica, non tantum voluntati Christi subditus esse voluit, sed etiam eorum, à quibus omnem contumeliam & tribulationem pati pro nomine Iesv, non recusauit. Cuius exemplo omnes certè permoueri debemus, vt voluntas nostra non tantum in cogitationibus; sed & in operibus æternis Deo sit copulata. Ad quod incitat Diuus Dorotheus Dietz 1. inquit. *Si liberari perfectò volumus, & ab hoc sæculo discedere, oderamus in primu voluntatem nostram, & sic breui diuino præsidio ad impassibilitatem animi perueniemus.* huius promptæ voluntatis ad obediendum Deo complacentiam, eleganter notauit Richardus de Sancto Victore, Tractatu de Sacrificijs Dauid & Abrahæ, ubi Dauid bonum mactauit Deo. *Offeram tibi bonum cum*

Ioan. 6.

S. Dorotheus.

Richardus.

Psalm 63.

cum hircu. Psal. 43. Abraham vero vaccam sacrificauit Genes. 15. *Sume mihi vaccam* *fruentem.* Quid causa est, quod Dominus à summo Patriarcha, non bouem, sed vaccam requisierit? Nanquid in hoc genere hostiarum, pluris vaccam Deus aestimauit; quam bouem? sic sanè: quia à tam magno amico, exigere non potuit, quod minus, ipse diligeret. Maius certe sacrificium fuit, oblatio vaccae; quam bouis: quia bos iugum tantum ferre potest, lac autem dare nequit; vacca verò ad utramque idonea reperitur. Bouem igitur Deo offerunt, qui cum sibi dura præcipiuntur, molestum quidem habent; sed tamen fortiter sustinent. Vaccam verò immolant, qui etiam durissima sine præcepti obligatione, sponte pro Christo & dulciter perferunt. Quemadmodum Beatus Andreas, ad ipsas mundi tribulationes & Christi persecutorum tormenta, ad quæ Dei præceptis non adstringebatur, ultro paratum se esse ostendebat.

Vestigium adhuc Christi, quo ad salutem totius generis mortalium incedebat, fuit lignum crucis: in quo salus vitam tulit, & mors mortem superauit. Beatus Andreas, post Christum abeundo, & his passibus incedere voluit, memor doctrinæ Pauli & Barnabæ, quam primis Christianis in nomine Christi tradiderunt. *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus; abire voluit post Christum, per multas tribulationes.* Scimus vndique hominibus cruce posita esse: hic ad finitram declines, & ibi crux impenitentis latronis exposita est; sed summe noxia, quia ad interitum ducit. Si ad dextram descendas, & ibi crux latronis boni, quæ te ad penitentiam & ad placandum Deum incitat, si medium iter arripere vis: ecce crux Christi in medio posita hæret, quæ re non solum ad bene beateque viuendum inuitat, sed etiam ad celestem gloriam subleuat: idcirco quoniam, vndique cruce, vndique tribulationes nos constringunt, mediam Christi crucem eligere debemus, cum & ipsa virtus in medio consistat. Quemadmodum fecit maximus ille Ethnicorum Philosophus Socrates, qui cum iniunctum ab Atheniensibus ad mortem damnatus esset, uxori dicenti. *Mi vir, cum innocens moreretur?* sapienter respondit, *Quid tibi gnum malles me nocentem mori.* Scobæus. Sermo. ne x. Si gentilis homo, destitutus lumine fidei, innocenter potius mori voluit, quam nocenter damnari; quanto magis Christianus homo, cui lumen celeste affulsit, deberet potius eligere innocens pro Chri-

sto omnia patienter ferre; quam cum culpa tribulationem sustinens. Deo recedere, quemadmodum dicit Hugo de Sancto Victore. *si culpa paterna, erubescit; si sine culpa, gloriatur.* Ecce vniuersus populus pro Andrea contra iudicem clamabat: *innocens eris sanguine, sine causa damnaberis.* Sed hæc ipsa innocentia magis illum ad crucem. Lomini inuitabat: abijt post Christum, crucis tormentum sustinens, non ignorans, quod, quemadmodum sceptrum. Assueri ad osculum accedentibus porrectum, regis beneuolentia signum erat, Ester 7. ita quoque crucem & tribulationem pro Christo, cui illa porrigitur, diuina beneuolentia signum esse: ideoque Sanctus Paulus crucem donum Dei appellat ad Philipp. 2. *Vobis inquit donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis; sed ut etiam pro illo patiamini.* Et Sanctus Chrysostomus hunc locum considerans, quare Christi crux dicatur donum, rationem hanc assignat: quia inquit qui crucem Christi libenter suffert, debitorem habet Christum, debitorem salutis vite eterne, quam non nisi suis electis Deus reddere solet.

Pulchre hoc figurabat Iudas ille Iosephi Gen. 44. qui omnium fratrum saccos impleri frumento iusserat, calicem verò argenteum, è quo ipse bibeat, in solius Benjamin vterini & dilectissimi fratris saccum imponi mandauit. Figura hæc perfecti Christiani erat: triticum quidem & frumentum, quod est fides, Deus multiplicat, ut dicit Ambrosius Lib. de Ioseph. cap. 11. sed scyphus, iste pretiosus, ex quo ipse Christus bibit, crux scilicet & tribulatio, non nisi paucis, & qui post Christum abeunt. Hunc scyphum, in saccum hodierni Apostoli, scilicet in corpus hoc mortale imposuit, quia dignus visus est Deo, in quo experiretur, quantum humana natura potest pati. Conscendit ille hanc vocantis Christi semitam, tanquam currum triumphalem, quo ad cæli capitulum non modo gloriose; sed suauiter erigimur, ac securè ascendimus. Grauis quidem est iste currus, sed si sponte quis eundem conscendat, summe dulcis, conscendit eum Sanctus Probus martyr, qui cum neruis crudis cadebatur, diceretque Demetrius centurio, *o homo vide sanguinem tuum in terram effundi, & sibi propitiare,* respondit, *corpus meum ante vos est; mihi autem tormenta vnguentum sunt.* Pariter Beatus Andreas, proposuerat ipsi Agæas proconsul gaudia huius vite, quibus frui securè posset, si Christum abnegaret, cui ille respondit. *Gaudia, inquit, tecum frui non poterunt, si*

Hugo de S. Victore.

Ester 7.

Philipp. 2.

S. Chrysostomus.

Gen. 44.

S. Ambrosius.

ni, si execrabili Deorum cultu relicto, mecum Christo credens, & anima tua curam geras. Iratus Agæas crucem Apostolo intentat, cui constanter Beatus Andreas respondet: *Ego crucis Christi seruus, crucis trophæum optare potius, quam timere debeo.*

Scribit Plutarchus in Pyrrho, quod Pyrrus Epirotarum Rex, Caium Fabricium Romanum ad se missum, volens ad suas partes inclinare, primo die obtulit ei aurum, quod tamen non accepit Fabricius; altero verò die, dum cum eo loqueretur, iussit retro extra aula rugientem elephantem adduci, ut eum terreret, ubi amoris aulais apparuit ei à tergo bellua, quæ cum horribili halitu proboscidem super caput eius extendit, nihil tamen commotus Fabricius respondit. Pyrrho: neque heri aurum tuum, neque hodie bellua me commouit. Idem planè Sancto Andreæ accidit, quem neque blanditiæ & promissiones, neque cruciatus & tormenta Agææ, à Christi cruce dimouere poterant, quin immo & ad crucem ductus, nec à populo eripi se passus est, sed cum exultatione festinans, his eam verbis salutauit. *O bona crux, du desiderata, sollicitè amata; sine intermissione quaesita, & aliquando cupienti animo preparata.* quin immo, ut post Christum plenè abiret, per biduum se de cruce non permisit deponi, quod admiratus Sanctus Bernardus dicit: *Obsecro fratres, homo est an Angelus aut noua aliqua creatura, quæ hæc patitur.* Ac proinde abijt post Christum, quia illum in omnibus imitari voluit, & in humilitate, & in paupertate, & in crucis morte perferendâ. Consideremus igitur iam, quid permouit Deum, ut hunc Apostolum Christus videns ad se vocaret.

Difficile quidem est causam assignare, quia iuxta communem Theologorum doctrinam, vocatio Dei efficax, est specialis gratia, quæ non potest sub vllum hominis meritum cadere, ut potè principium meriti; nihilominus tamen dixerim ego merito & sine iniuria, Deum ad vocationem S. Andreæ, permouisse summam eius obedientiam. Quod euidenter patet ex eo, quod Theologi de gratia efficaci & vocatione diuina docent, ubi quæzunt, quare ex gratia efficaci & vocatione congruâ, infallibiliter sequitur effectus & consensus in vocato. Et respondent, idcirco: quia talis gratia procedit, ab infallibili scientia Dei, qui prius cognouit voluntatem hominis pronam ad obediendum sibi, si in hoc tempore, & in illis circumstantiis vocetur, & tunc primum efficaciter decreuit.

X x

se tale auxilium, efficax homini daturum. Si ergo Deus obseruat nostras inclinationes, si spectat procliuatatem obediendi, igitur hæc procliuatitas & obedientia, quam Beatus Andreas Christo vocanti præstare paratus erat, illum allexit, ut ita vocaret, quomodo vocantem non respueret. Et quid quæso Deum commouit, ut sacrificium Abel reciperet, Caimi verò repudiaret? nisi obedientia. Abel inquit Scriptura Genes. 4. *obtulit de primo genitibus gregis sui & de adipibus eorum.* Ecce quia cum præceptum Dei esse sciret, de muneribus Deo offerendis, quia tanquam verus obediens pinguiora sui gregis sine interposita mora Deo sacrauit, respexit Deus ad munera Abel; Caim autem quia præcepto tantum satisfacere voluit, & non velociter præstitit, sed tardauit, & moram fecit, repulsam quoque à Domino in offerendis sacrificijs passus est: quia inquit Scriptura Gen. 4. *Factum est post multos dies, ut offerret Caim de fructibus terræ munera Deo.* super quæ verba Diuus Ambrosius, Libro 2. de Caim cap. 7. ait: *Duplex culpa, una quod post multos dies obtulit, altera quod non ex primo fructibus; Sacrificium autem & ex alacritate commendatur, & ex gratia.* Præceperat quoque Deus Noë Genes. 6. ut faceret arcam, in qua sub tempus vniuersalis diluuii genus omnis creaturæ saluaretur, & ecce quia libenter perfecit omnia, quæ in mandatis à Domino acceperat, Dominus & uxorem, & filios eius, & totam familiam seruauit. Quid Deum permouit, ut Iusto Abrahamo multiplicationem seminis, quasi stellas cæli & maris arenam promitteret? nisi obedientia: cum admonitus à Domino, ut egrediretur de terra sua; statim egressus esset, Gen. 12. Cum 90. Annorum esset, iussus ut circumcideret se, & filium suum Ismaëlem, & seruos, confestim præstitit. Gen. 17. iam verò qui Deo non fuit obediens, non tantum ab eo reiectus, sed & grauiter punitus est. Fuit vir optimus Saul, quo non erat melior in filiis Israël, propter quod à Domino Deo in Regem electus, erat 1. Regum 9. Et ecce propter inobedientiam, non modo reprobatus & abiectus à regno, verum etiam Spiritui maligno ad vexandum traditus est, nec profuit illi, quod inobedientiæ culpam sacrificandi voto adumbrare voluerit. Et quid adeo mali fecit in conspectu Dei? hoc solum: quia mandauerat ei Dominus, ut dederet Amelech vsque ad interuentionem, tam homines; quam iumenta: quia ergo contra iussum Domini pepercerat Agag regi, & optimis gregibus ouium & armen-

Gen. 4.

Gen. 4.

Gen. 12.

1. Reg. 9.

Saul propter inobedientiam reprobatus.

torum, & vestibus, & arietibus, & vniuersis, quæ pulchra erant. Pro Deum immortalem! vtrique fecit hoc ex misericordia! nam 1. Regum 13. Samueli, increpanti respondit, se de præda ideo partem seruasse, ut inde sacrificaret Domino. Cui ait Samuel, Numquid, Vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut obediat vobis Domini. Et quid nos facimus aliud, nisi Deo iubenti resistimus. tradidit nobis Deus duos hostes ad delendum vsque ad internationem, superbiam & auaritiam: sed parcamus toties contra Dei voluntatem huic omnium delictorum Regi, scilicet superbiz, propter pulchritudinem, quia pulchrum nobis videtur fastuosè potius, quam humiliter in mundo incedere; parcamus & gregibus huius regis, scilicet Auaritiæ, & luxuriæ, fortasse vnde inique congregatis diuitijs sacrificemus Domino. sed repudiavit Dominus sacrificia. Saul, quia de præda hostium erant, & hæc nostra, si cum iniuria proximi oblata, rejiciet: quia de præda hostium, Animæ scilicet peccatorum sunt. ne igitur repudiet Dominus oblationes nostras, imite-

mur hodiernum Apostolum, & cum illis abeamus post Christum, volentes eum, imitari & in humilitate, & in paupertate, & in subiectione voluntatis nostræ voluntati diuinæ. Obediamus verbo vocantis, dum nos inuitat, ut abeamus post eum, & cum nihil sit efficacius, quo eius in nos amorem excitemus, quam obedientia: siquidem ad motum vniuersi cæli primi mobilis, reliqui mouentur orbis, siquidem & firmamentum ducit stellas contra cursum suum: & nos diuino agitati motu, abeamus post eum, promptâ voluntate, cuius cæli enarrat gloriam, cui mare & venti obediunt, ad cuius imperium terra nostra dat fructum suum. Abeamus inquam post eum, cum perfecta obedientia, ne inanimantibus duriores, in nostrum creatorem reperiamur: ut hanc nostram parenti sibi voluntatem agnoscentes, & in terris benedictionem, & in cælis hereditatis partem, nobis concedere dignetur.

***

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. *Matthæi 4.*

Deus alios vocat immediate per seipsum, quosdam mediate per alias personas.

Lustrando Sacram Scripturam, inuenio Iosephum, illum Patriarcham, super alios fratres fuisse amatum à Patre. Genes. 37. *Israel autem diligebat Ioseph, super omnes filios suos.* Sed quam ob causam, diuersæ Authorum rationes. Moyses allegat, quia in senectute genuerat eum, expresse in sacra pagina ponens: *ed quod in senectute genuerat eum.* Sed hæc ratio non conuincit: sic enim magis amare debuisset Benjamin, qui post Iosephum natus fuerat. Et licet Caietanus asserat, idem Benjamin non fuisse magis dilectum à Patre, quod nondum esset adultus, siquidem tunc erat trium annorum, proinde incapax maioris dilectionis. Hoc tamen non euincit, cum infantia potius augeat, quam minuat amorem. Vnde Relusior censet, Moysen non idem, in sacro textu posuisse, Iosephum magis à Patre fuisse amatum, quod in senectute genitus esset,

quasi hæc causa fuerit maioris dilectionis, sed potius, ne inuidiam excitasset fratrum. Quod autem inquit scriptum est, *Israel diligebat Ioseph, quia filius senectutis erat sibi, idem à Moysæ sapienter dictum est; quia pater Ioseph, ut fratrum inuidiam mitigaret, atq; exstingueret, hanc singularem charitatem rationem offerebat.* Ruperus verò censet, idem Iosephum magis fuisse amatum à Patre, quod in statu gratiæ, & sanctitatis eum genuisset, ut parem sanctitatis cultorem, & heredem relinqueret. In illa namq; ait, veraciter senectute *Israel genuit Ioseph: quia propter illam iustitiam suam senectutem, talem habere meruit heredem.* Vbi, per senectutem, intelligit vitam immaculatam. Acute satis, sed non solide: sic enim, & alios filios, pariter, diligere debuisset, cum semper esset immaculatus, & pater-nus amor in filios sit incircumscriptus, licet ab illis non æqualiter redametur. Sic de Policarpo quodam Siculo refertur, cum

Peluus

Ruperus

cum magnis cruciatibus adigeretur ad crimen quoddam, de quo accusatus erat, confitendum; semper immobilem & inexorabilem negasse. Sed cum Iudex novum tormenti genus parari præciperet, ut tandem torqueretur eius filius, donec pater crimen patratum falsus esset, statim pater, antequam filius tormentum subiret, totum crimen detexit: interrogatus autem, cur, ne filius torqueretur, aperuisset; quod inter proprios celabat cruciatum? respondit: quia ægrius filij tormenta, quam sua propria sustinebat: cum Parentis animus magis esset in filio, quem amabat; quam in proprio corpore, quod amabat. Optime præ alijs Cassianus, collat. 18. Cap. 14. affirmat, Iacobum ideo plus omnibus filiis Iosephum dilexisse, quia typum Christi Domini præferbat, quia erat virtutis cultor, quia erat homo sanctus, typus Christi. Quod ex eo colligitur: quia Iacob veniens in Ægyptum, Iosephum filium suum adorauit. Hebr. 11. *Ecce Iacob moriens, singulos filiorum Ioseph benedixit & adorauit vestigium virgæ eius.* Qui potuit fieri, ut pater filij virgam adorasset: Respondent aliqui, quia fastigium virgæ illius, regiam potestatem Iosephi signabat. Alij censent, per illam virgam, Christi regnum ac potestatem, per crucem obtinendam, fuisse adumbratam. Ita censet Lyranus. *Adorauit scilicet Ioseph, non in se, & absolute, sed in quantum erat signum, & figura potestatis Christi, sicut nos adoramus crucem, in quantum est signum crucifixi.* Adorauit ergo Iacob Iosephum, & summitatem virgæ eius: quia ille hanc in manibus tenens, typus erat Christi, figuram gerebat crucis. Non aberrabo, si asseruerero, Christum Dominum ex omnibus Apostolis, magis dilexisse Petrum & Andream, quia illos suo proprio stemmate, scilicet, cruce sancta insignitos aduertit; quoniam in cruce, pro suo nomine morituros agnouit: & ideo Sympathiâ quadam motus, eos ante omnes alios vocauit. Hoc diuino spiritu Regius Vates indigitabat, Psal. 77. *Vbi de Dei electione tribus Iudæ agens, à qua Christus ædificationem sur Ecclésiæ demonstrans, per quos eam fundare inceperat, tanquam Petrum & Andream indigitans, ait: Et edificauit sunt vnicornium fundamentum suum in terris, quoniam fundauit in secula.* Textus autem Hobraus legitur: *Et elegit filium vnicornis filios suos.* Tota vis vnicornis, seu rhinocerotis in eo consistit, Auctore Iuliano Dialog. contra Tiphonem, quod vnicornus fortitudinis amator, dum in filio cornu conspicit, eius fortitudinem aug-

rans, statim pro illo deperit, eum amat, digilit ac fouet. Christus pariter tanquam generosissimus vnicornus, ob infinitam fortitudinem, sic illum intulit Psal. 28. *Dilectus, quasi filius vnicornus.* & Numer. 23. *Psalm. 28. Cuius fortitudo, similis est Rhinocerotus.* Septuaginta legunt, *sicut gloria vnicornis eius.* Crucis suæ cornu in illis aspiciens, quasi rhinocerontes, & vnicornos esse agnouit, ambos ad instar sui fortissimos, & per tormenta, per crucem, mundum debellaturos, subiugaturos, ac suis pedibus prostratos. Hinc statim, ut vidit, eorum similitudine ac Sympathiâ quadam tactus, illos elegit, & ad suum obsequium vocauit: *Venite post me.* Cuius vocationis modum, hodie scrutabimur.

Duplicem in Deo modum loquendi hominibus, eosque vocandi, agnoscunt Theologi: vnum immediatum, quando Deus per seipsum loquitur homini. Sic quondam pertusus, intempestâ nocte, dilectæ Sponsæ suæ locutus introducit. Cantic. 5. *Aperi mihi Soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttus nocturnum.* Quis ille sponsus? equidem Deus immensus, soror eius est, qualibet anima fidelis, pretioso sanguine redempta Christi Domini: quam ita adamauit, ut seipsum exinaniret, dummodo eam sibi nexu indissolubili copularet: *perpetuam inquit charitate dilexite.* Quid pulsus ad ianuam denotat? nisi inspirationes eius diuinas, quas ad cor nostrum immittit: quibus nisi subito morem gerat homo, facile pertranseunt. Vnde pulchre S. Ambrosius in citatum locum, discurrens, inquit: *Vult ergo te homo: omnibus vigilare momentis, vult ianuam tuam mentis semper inuenire patentem, ut per gratiam illabatur.* Quodsi clausum cor tuum inuenerit, pertransibit; ut non facile illum postea valeas inuenire. Quemadmodum protestatur sponsa Cantic. 4. *Pessulum ostij mei aperui dilecto meo, at ille declinauerat, atq; pertransierat.* Cur obsecro dilectus sponsus, nimio amore sponsæ æstuans, & in cubiculum eius ardentem postulans admitti, non expeccans ianuæ apertionem, tam citò pertransijt? causam offert sacra pagina, desiderium sponsæ: quia non statim ad vocem eius obediuit, durius respondens: *Exposui me tunica, quomodo induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo eos.* Quid igitur dilectissimus sponsus, cum tantam desiderium sponsæ percipisset, *in misit manum suam, per foramen.* Ex cuius conuictu intremiscentes sponsa, & eius amore, quasi vehementi igne succensa, tota contremuit, & exili-

LXX.

Matth. 4.

S. Amb.

Cantic. 5.

Ibidem.

LXX.

exillens pessimum aperuit: sed cum iam sponsum non reperiret, quia transierat, pro amore æstuans prorupit: *anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.* Septuaginta legunt *egressa est.* At quomodo hæc fecum, stare possunt? si enim iam liquefacta erat anima sponsæ, quomodo egredi potuit?

Iosue 3.

Ne miremini: arcanum resoluit subtilis Philosophia, quæ docet, liquidum esse, quod difficile proprio termino, facile alieno terminatur. Cum enim in se consistentiam, ac proprium non habeant liquida terminum, alienum recipiunt, eiusque figuram induunt, sic currens aqua, non silit, nisi dum vas reperit, quo terminata, vasis figuram recipit. Hinc fit, ut si non currere, sed stare videremus aquas, nullo extrinseco terminoposito, miraculum fateremur. Vti accidit in aquis rubri maris, transeunte Israelitico populo; & in Iordane, dum Iosue cum vniuerso exercitu pergeret versus Iericho: tunc enim aquæ instar montium steterunt, & vniuersus exercitus per siccum alueum pertransibat: steteruntque aquæ descendentes in loco vno, & ad instar montis inuolutescentes, apparebant procul. Iosue 3. Vim scilicet Deo aquis inferente, ne current, sed in modum montis erectæ subsisterent. Merito igitur dicebat Sponsa: *anima mea liquefacta est*: quia non amplius in se consistere potuit, sed currere, & in amato terminari necesse erat. Hinc pessuli apertio, hinc de cubili accelerata resurrectio, hinc per plateas cursus, & incursus, ut præclare docet S. Gregor. homil. 25. in Evangelia.

S. Gregor.

Si ardere inquit ex desiderio anima cepit, amantia ad sequendam quem diligit, liquefacta per ignem amoris currit. Ita amantissimus nostri Saluator noster, pro nimio amore, quo in genus humanum ferebatur, à patre æterno egredi voluit, ut in mundo salutem hominum, factus & habitu inuentus ut homo, operaretur. Sic enim ipsemet per Dauidem loquitur Psal. 21. *Fuðrum est cor meum, sicut cera liquefacta, in medio ventris mei.* Sana-

Psalm. 21.

ctus Hieronymus legit: *Sicut cera liquefacta.* Pagninus exponit: *fuit cor meum, sicut cera liquefacta se in medio viscerum meorum.* Quia ergo infinite nos amabat Saluator noster, & infinite simul erat liquefactus, ideo infinite se nobis communicare voluit, non silitens, sed nostro se termino, ut ita loquar, terminans; ut se in nobis effingeret, & nos in se transferens, ipse figuram reciperet nostram, & nos eius: ut non amplius simus quod nos, sed quod ipse. Ita ducit Nystenius homil. 8. in Ecclesiast.

Nystenius.

Vbi probat, ideo Christum dedisse nobis suam carnem, ad manducandum, ut per hunc spirituales cibum, plene in eum transformemur. Propterea inquit nobis ipsam comedendum proponit, qui semper est, ut cum ipsum in nobis ipsi acceperimus, illud fiamus, quod ille est.

Quò tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non solâ voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murennulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murennula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum mulieris ad similitudinem murenæ piscis, à collo usque ad pectus dependens: & ideo prædicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quæ in collo mulierum appendi solent. Iam verò D. Anselmus, & alij per murennulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quæ in Hebræo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectæ suæ intertextæ. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flauo, miragratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murennulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quædam spiritualia, ex charitate, & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio à Deo fabricata, quibus animæ Deo charæ & perfectæ, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitæ puritatem, ergo qui vult à Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed promptè & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitæ fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum Sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolaturum, cum grauitur commoueri. Audite quæ se coelestem Sponsam, ob leuia etiam peccata contristatam, & querulantem, quasi è domo sua eliminatam Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnami mei gutta nocturnum.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbret, quid aliud hæ guttæ nocturnæ præferant, quam venialia etiam peccata, quæ sponsæ pulchritudini non officiunt,

officiunt. Sic de seipso, tepore & acedia oppresso, & peccati guttas distillantem, pronuntiat Rex Israelitarum Dauid Psal. 118. *Dormitauit anima mea pro te.* S. autem Hieronymus, & Ambr. legunt: *distillauit,* propter magnam vicinitatem metaphora, cum dormitantium nictatio, distillationi per similes habeatur.

Psal. 118.

Hieron. & Ambr.

Non erubescis miser homo, tepore & acedia sæpius delinquens: non vereris varios committere defectus, & peccatis peccata accumulare; pro nihilo reputas. Ignarus forsitan, quod hæ infelices guttæ, in caput sponsi decidunt, eumque ab amicitia tue amplexibus separant, & è communi domo eiciunt. Hæc est genuina Salomonis doctrina, Proou. 27. *Testa inquit, persillat in die frigoris, & latigiosa mulier comparatur.* Septuaginta verò legunt, *Stillicidia egerunt hominem, in die hiemalis, de domo sua, similiter & mulier maledicta, de propria domo.* Quod considerans S. Bernar. Serm. de septem donis Spiritus Sancti, contra septem vitia desidiose Christi sponsæ, sic accommodat: *Trepax incommodum egerit de domo inhabitantem, fumus, stillicidium, & mala vxor: quando verò hæc deerunt negligentia à Similitudo S. Ambrosii in Psal. 118. premens citatum scripturæ locum, in hunc modum discursit: Vides igitur, quod Deus & otiosum prouocat, & dormientem excitat. Qui enim venit & ianuam pulsant, vult semper intrare, sed in nobis est, quod non semper ingrediamur, non semper maneant.* En quantum damnum, quod propter nostram negligentiam, quia vocantem non sequimur, cogatur interdum, Deus à nobis exulare. Vnde idem S. Doctor, excitat hominem ad vigilandum: *Aperi inquit ergo illi, vult intrare, vult sponsam inuenire vigilantem.* Noli ergo homo amatoris facere moras, inde recede, & tu somno corporis tui videri exclusisse pulsantem; excludi enim cum desidio suo es: & si sobrius sis, caue ne negligens sis. Ad hanc perfectionem exhortabatur S. Paulus suos Corinthios. Respondi inquit, vos vni vtro, virginem castam exhibere Christo 2. Corint. 11. in textu autem Græco legitur, aptam agglutinari. Ostendens, animæ fidelis totam rationem in eo sitam esse, ut Christo intimè coniuncta, & agglutinata sit, ne videlicet vel tantillum tepore, seu per defectus quantumcumque minimos ab eo segregata maneat, cum ille tam ardentissimè amet. Hanc rationem argutè perstringit Basilus lib. de verâ virginitate inquit, in nulla parte oportet virginem adulteram esse, non lingua, non auribus, non oculis, non alio animi sensu, imò ne cogitatione, sed corpus quidem velut templum quoddam,

Proou. 27.

LXX.

S. Bernar.

S. Ambrosii.

S. Paulus.

S. Basilus.

aut thalamum sponsi, habeat præparatum. En, vinculum arctissimum inter Christum & animam, pretioso eius sanguine redemptam, nullâ peccati maculâ coquinari, sed toto corde Christum sequi, quod efficax Dei vocatio operatur. Sic ad vnam Christi vocem, Petrus & Andreas secuti sunt Christum, quia eos vidit non tam corporaliter, quam spiritualiter, ad eorum corda respiciens. Sic censet Remigius: ad corda eorum respexit Christus, quia simplicitas, quia pura, quia sine peccatorum erant. Hinc merito ad summum apicem Apostolatûs electi, qui gratia Dei cooperatores fuerunt in infimo, cum certum sit maioris gratiæ, & maioris perfectionis gradu nos dignos euadere, si fideliter minori gratiæ correspondimus. Sicut sol vix suo specularia non solum videt, verum etiam suam in illâ imaginem format, dicit Rupertus, & imago eius ex ipsis relucet: ita quodammodo verus iste sol, vidit Petrum & Andream simplices, & teæbrarum partem nullam habentes. Eadem idcirco lux ab eis comprehensa est; imago huius vitæ lucis in cordibus eorum perfecte firmata est. Vidit Simonem & Andream, non ut homo extrinsecè, sed ut Deus intrinsecè ut aduertit Tertullianus in præscriptionibus aduersus Hæreticos cap. 3. *Inquit ut homo extrinsecè vnum, quemque nosti, vides, quousque oculos habes, Deus in præcordia contempletur.* Obstupefite in hac portentosa vocatione, diuinæ sapientiæ altitudinem, humana alta desipientis, & humilia eligentis. Despicit Deus humana, non quod talia, sed quod cum altitudine, impurâ, sordidâ, maculatâ cohereant; respicit verò humilia, non ex eo præcisè: quia humilia, sed quia pura, quia simplicitas, quia munda. Vocauit Simonem & Andream: quia altitudinem sanctitatis, cum puritate mentis in illis coniunctam vidit, dum ante vocationem adhuc, iam puri, iam splendentes appaerent. Sumite hinc doctrinam, penes quos potestas electionis ad honores & dignitates residet, Christus cum esset Deus, qui talenta sua reponere poterat etiam in immundo corde, qui sanctitatem potuit instillare, ubi regnabat peccatum; nihilominus ad apicem Apostolatûs eligere volens, aptos requisivit, dignos, ac opportuna talenta possidentes. At nos plerumque regimen committimus illis, quos nullâ virtute conspicuos, sed in omne vitiorum genus effusos, rudes ac inertes esse non ignoramus, qui facillè in lupos degenerant, unde in ouili Christi damna plurima exoriri necessum est.

Rupertus.

Tertullianus.

Hic. 41.

S. Hieron.
Cyrillus
ProcopiusMundus
Christum
ex cruce
hominem
et si non
verum
Deum
agnovit.

S. Bernardus

Idem qui
supra.

Quid ergo hominem regendo Christi ovis aptum efficit? quod signum, idoneusne, an perniciosus futurus? equidem non aliud, nisi prompta voluntas, in mandatis Dei observandis, & alacris animus in toleranda cruce Christi. Hinc saluatorem nostrum, bonum pastorem, & amantissimum humani generis patrem, mundus agnovit. Itaque 41. *Viderunt insulae, & circumstantes, extrema terra obstupuerunt.* Viderunt inquam, ut exponunt S. Hieronymus, Cyrillus, & Procopius, hominem iustum, id est Christum Dominum, a Deo datum hominibus, quasi solem, quandam iustitiae orientem in oriente. Ergone tanti causa stuporis fuit, iustitia Christi, & prompta mandatorum Dei observantia? Ita sane: quia enim videbat mundus, Christo Dei mandata fuisse exhibita laborum, arumarum, mortis & crucis, quae ille libenter adimplere studuit, hoc in admirationem traxit mundum, illumque Christo subiugavit: quia ex morte crucis, Christum non solum hominem, sed Deum hominem agnovit. Intuimini nunc magnum Christi Apostolum. Sanctum Andream, & obstupescite, dum videtis eum ad instar Christi exultantem, & quasi ad epulas, ad mortem crucis exultantem. *Secutus inquit & gaudens venit ad te, ita & tu exultans suscipias me.* Quomodo obsecro crux exultare potest, cum sit sine sensu? aut quomodo B. Andreas crucifixus, gaudere potuit in cruce, cum illa omne exterminet gaudium, omnem ingerat dolorem? Hunc pium discipulum movet S. Bernardus in Vigilia huius sancti: *Videtis autem, quia non se capis praemagnitudine gaudij.* Ergone tanta est exultatio, ut exulteret & ipsa crux, ne latius quidquam habeat, sed totum letitia sit? Quid amplius contra naturam, supra rationem, ultra naturam, tam crucifixum, exultare, quam crucem? Huic sensum letitiae naturae negavit: illi si quid praevaleret, gaudium omne exterminat, ingeritque dolorem. Et respondet idem S. Doctor, hoc ex summa Dei charitate processisse. *Andreas autem ignis vibrans est, non lingua loquens, et si lingua, certe ignis: carbonis ignis illius, quem de excessu Christi miserat, in ossibus eius. Recte sanctus, ignis amoris Christi letitiam Andreae suggererat, ut patienter crucem ferret, & ne vellet ab ea descendere, sicut ignis amoris generis humani in Christo, illud mer effecit. Letus erat Christus in cruce, letus Andreas: perseverabat Christus in cruce, perseverabat Andreas: noluit Christus descendere de cruce, noluit & Andreas, ut similitudinem magistri in*

se exprimeret. Sic discursit Chrysologus Serm. 133. *Sequitur Andreas moriendo Dominum, affluens & anhelans, ac toto virtutis gradu, dominum incubit inhaerere vestigijs.* Si ergo ex cruce sancta, mundus Christum libenter patientem, Deum hominem agnovit, quis pariter B. Andream, in cruce letitiae gestientem, prope per gratiam Christi, Deum hominem non fatebitur? aut si per reverentiam Christi, Deum hominem dicere non ausus fuerit, quomodo saltem, quocunque homine, & ipso Angelo meliorem non agnosceret? *Homo iste est, an Angelus?* quare S. Bernardus, & respondens ait: *homo homine, & Angelus melior.* Quem admodum enim aureum Angelum, pretiosius esse argenteo, nemo dubitat: si tamen argenteo imponatur adamus, pretiosior evadit: ita plane, praestantior quidem est substantia Angeli, quam hominis: si tamen homini crucem, seu adamantem adiungas, *Angelus erit melior,* & multo magis ceteris hominibus. Ergo B. Andreas, quocunque homine, & Angelis melior, atque sanctior est, non naturam, sed ex cruce, in qua passus est.

Hinc non immerito quaerunt plures, cur Christus Dominus, non solum Andream, sed etiam Petrum voluit in cruce mori. Ad fratrum puto sanguinem, non nemo recurreret: ut quos idem sanguis coniunxerat, etiam eadem mors, inseparabiles redderet. Sed quid sanguinem cum morte crucis? Frater Domini erat Philippus: & tamen non in cruce mortuus, quemadmodum Christus. Ergo forte in signum maioris dilectionis, quia eos prosequeretur Christus. At nonne plus amavit S. Ioannem, qui in carnem supra pectus eius recubuerat, & tamen manere eum voluit sine morte crucis. Ergo ni fallor primatus id Petri tribuendum erit, ne vices Christi in terris obeundo, morte eidem dissimilis foret? Non anquo: alias, Petrus ob hanc rationem, capite versus caelum, non ad terram, cruci debuisse affigi. Causam ego non aliam reperio: nisi, quia si Petrus non in cruce fuisset mortuus, sicut Andreas, primatus palma in caelis, sine lite Andreae tribui debuisset. Quod inde colligo: quia D. Petrus non ita hilariter pro Christo mortem appetere voluit, immo Romam digressus fugebat mortem, perhorrebat crucem, ita ut necesse fuerit Christo eum confortari, qui fugienti apparens, & percontanti, *Domine quid vades?* respondit: *Romam iterum crucifigi: quo animatus ad patibulum rediret.* At vero B. Andreas, gaudens & exultans ad cru-

S. Andre.
as non so-
lum homi-
nibus sed
etiam An-
gelis me-
lior.Petrus &
Andreas
cui in cruce
moriPetrus &
non in cruce
mortuus
fuisse
primatum
in caelis
amissit.

Chrysol.

Sapient. 16.

Regia.

Vatablus.

Exodi 16.

Manna af-
servatum
vermibus
favebat.

Lucæ 14.

Job. 23.

ad crucem ibat, a doctrina non cessans. Igitur quia Andreas, ex cruce super homines & Angelos sublimatus fuerat, mori in cruce Petrum oportuit, ut sic par in morte fratri, primatum in terris sibi commissum, etiam in caelis non amitteret. Ita resolvit Chrysologus Serm. 133. *Asserens B. Andream, licet ex cruce, quocunque homine, & Angelis, maior esset; Petrus tamen non maiorem, sed æqualem fuisse.* Ut inquit, *ne concursus faciat enim disparitatem fratri, quem natura similem, vocatio socium, mors æqualem, parem gratia ipsa perfecterat.*

Ecce quam fortis ipsiusmet Dei vocatio: quia illam subito arripuerunt Petrus & Andreas, ideo stupendos in illis effectus operata est: ideo super alios Apostolos, immo supra homines & Angelos, eos sublimavit. Quod pulchre figurabat manna illud celeste, Hebraeis datum: si enim subito, ex caelo delapsum erat, colligeretur; omne delectamentum in se continebat, iuxta illud Sapientiae 16. *Paratum panem de caelo prestulisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omni saporis suavitatem.* Quem locum Regia Biblia ita vertunt: *Ad omnem voluptatem valentem, & ad Vatablus, omnem congruum gustum, Vatablus exponit: omni accommodatum gustum.* Quod si illud manna, in sequentem diem reservaretur, vermibus scaturiebat: Exodi 16. *Et scitote capit vermibus, atque computruit, ad arguendam scilicet Israelitarum concupiscentiam, quibus praeceperat Deus, ut unusquisque de illo manna acciperet, quantum satis foret ad eius sustentationem: Colligat unusquisque ex eo, quantum sufficit ad vescendum: ipsi vero non ad sufficientiam, sed ad superabundantiam colligebant. Talis profecto naturae sunt divinae inspirationes: si enim subito interius nos Deo per suas inspirationes trahenti obsecundamus; protinus copiosa Dei gratia in nos diffunditur. Quod si de die in diem differimus, aeternae damnationis nobis accersimus periculum. Sic vocati ad vitam aeternam, quia venire recusabant, in aeternum opprobrium destinati sunt. Lucæ 14. *Amen dico vobis, nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit carnem meam.* Cuius sufficientem rationem reddit Scriptura Sacra: quia cum Deus sufficienter loquatur, id, quod unicuique est necessarium, & expediens, locutionem suam repetere non solet Job. 23. *Semel locutus est Deus, & secundum id ipsum non repetit.**

Alter modus divinae vocationis, est medius, quando m. diante aliqua persona, praesertim spirituali, ad se vocat hominem: quia colloquutiones sanctae, quae

inter homines saepius exercentur, divinum sapientiam in corde audientis pariunt, iuxta illud Sapientiae 8. num. 18. *In certamine loquela illius Sapientia, & praeclaritas in communicatione sermonum ipsius.* Cuius rationem affert sacer textus Psal. 118. quia, verbum Dei, quod mediante aliqua persona, ad cor hominis transmittitur, prudentiam, amorem, & æstum in illo excitat. Ignitum inquit eloquium tuum vehementer. Si ignitum, quid aliud faciet, nisi inflammabit, & accendet corda hominum. *Vit enim sermo divinus inquit S. Ambrosius, ut corrigat conscientiam peccatorum; non exurit, ut perdat.* Ad inflammandum itaque cor hominis, non ligna, sed ignita verba per suos praedicatores adhibet, ut argute subiungit idem S. Doctor. *Quem ergo ignem Dominus in nouo sparsit testamento: qui secretos mentium, divina ardore cognitionis, inflammaret affectus; qui vaporem fidei: & deuotionis adoleret, qui cupiditatem virtutum accenderet.* Ignis ergo hic, sermo Christi est, & binus ignis, qui calefacere nouit, nescit exurere, nisi sola peccata. Praclare satis: calefacit ignis verbi diuini, sed non exurit, nisi peccata: quia licet accendat, delectat; non affligit: dulcescit, non amarefcit: nisi ubi peccata inueniunt: tunc enim acriter exurit, sed ut corrigat, non ut perdat.

Considerate in comprobationem huius veritatis, filias Hierusalem, quae nimium frigidatae, iam penitus sui Sponsi oblittere manebant, nec quidquam sponsum, vel eius amorem curabant. Nihilominus in instari, vehementi igne succensas, & ita diuino amore æstuantis inuenietis, ut non sine magno vitæ suae periculo, inter profundæ noctis tenebras, eum quaerent, dummodo eius praesentia, frui possent. Cantic. 5. *Quod abiit dilectum tuum & pulcherrima mulierum: quod declinavit dilectum tuum, & quaerimus eum tecum: Quae tantae, tamque subitae causae mutationis? ut de frigore in ardorem, transirent: & quae paulo antea, desides ac segnes manebant, mox cerninae agilitate ad quaerendum sponsum erumperent? sane ex colloquio sponsi adiurantis illas, & renuntiantis, quomodo amore sponsi celestis languerent. Adure vos inquit, si inuenierit dilectum, ut munus ei, quia amore langueo. Quo audito obstupescitis, sciscitari ceperunt: Qualem est dilectus tuus ex dilecto? quia sic adiuuasti nos. Sed ubi praestantiam sponsi eis aperuisset: Dilectum meum candidum, & rubicundum, electum ex milibus, tantus ardor in cordibus ipsarum exarsit, tantamque in eis, verba de sponso audita excitauerunt flammam, ut statim ad quaerendum*

Sapient. 8.

Psal. 118.

S. Ambrosius.

Cantic. 5.

rendum Sponsum proflerent: *Quaremus eum tecum.* En quantus ardor à sanctâ collocatione, quam cum eis de spon. o habuit sponsa? Nonne si ipse sponsus tunc palam loqueretur, anima in illis liquefacta fuisset. Sic sic Catholici mei, non solum per seipsum, immediatè vocat nos. Sponsus ecclesiis, sed etiam mediatè, per sponsam suam Ecclesiam sanctam, ac per zelosos suos predicatores, inflamat & accendit. Sic B. Andreas, per vocem Ioannis ad agnum illum, id est ad Christum, deductus est. Nathaniel à Philippo ad eundem ductus, & circumcingente ipsum legis umbrâ digressus, ad verum lumen peruenit. Sic magnus in Ecclesia Protomartyr Stephanus, conuertit Paulum ad Christum; D. Ambrosius Augustinum: quia verbum Domini, siue de ore illius immediatè prolutum, siue mediantibus alijs instrumentis, est efficax.

Quid referam Iethro Moysis cognatum, hominem gentilem? Deique inimicum, ut potè inter Madianitas summos idololatrias Sacerdotem Exodi. 18. *Iethro Sacerdos Madian cognatus Moysi.* Qui tamen potè totus in Dei amorem exarsit, non Dei ipsius vocem audiens, sed mirabilia eius, per Moysen sibi relata accipiens. Cumq; intrasset tabernaculum, inquit scriptura *narravit Moyses cognato suo cuncta, quae fecerat Deus Pharaoni, & Aegyptijs, propter Israël, vniuersumq; laborem, qui acciderat ei in itinere, à quo liberauerat eos Dominus.* Ex hac colloctione, cum viro Dei, ita subito inflammatum, erat cor Iethro gentilis, ita illustrata ac illuminata mens eius, ut exclamaret: *Nunc cognoui, quia magnus Dominus super omnes Deos.* Ergo non ante, sed nunc per verba Domini à Moysè relata, aperti sunt sensus, intellectus clarificatus. Quasi diceret: nunc verò cognoui, quod magnus Dominus Israël super omnes Deos. En per verbum Dei mediante Moysè prolutum, non solum intellectus gentilis hominis illustratus est, sed etiam voluntas accensa, & cor mundatum, ut Iethro ex gentili fieret Israëlita: hunc enim triplicem effectum, verbo Domini attribuit S. Ambr. in Psal. 118. *Tripliciter inquit, describit tibi ignem eloquium Dei, vel quod mundat, vel quod accendit, vel quod illuminat audientes.* Sic per S. Andream, viginti circiter millia hominum, qui ipsi in cruce patienti assistebant, accendebat Christus ad zelum sui honoris, ut pro nomine eius pari non dubitarent. Referunt enim Presbyteri Achaiz, quia pendens in cruce, confortabatur mentes, credensium, Christo, & hortabatur ad se-

rantiam temporalem, docens nihil esse dignum passionis, ad aeternam remuneransu compensationem.

Sed quid mirum, ita Christi amantem, ita in verbo eius potentem extitisse B. Andream? cum ita cum Christo fuerit conglutinator, ut Christus è cælo descenderit ad ipsum in cruce pendentem. Unde de illo narrat historia, quod postquam Christum rogasset, ne permitteret eum, de cruce viuum deponi, lux quædam magna eum circumfulserit: cum ait hæc dixisset, videntibus cunctis nimis splendor, sicut fulgur de cælo veniens, ita circumdedit eum, ut penitus præ ipso splendore oculi eum humani non possent aspicere. Cumq; permansisset splendor ferè dimidiæ horæ spatio, abscedente lumine emisit spiritum, simul cum ipso lumine pergens ad Dominum. Quæritur, quodnam istud lumen fuerit? profectò non aliud, nisi ipsemer Christus. Quod inde colligo, quia sacratissimum Christi corpus, admirandam redolebat fragrantiam, instar vnguenti, aut olei pretiosi, iuxta illud *trabe me post te, in odorem vnguentorum tuorum curremus.* Quod magis adhuc expressit sponsa cælestis, Cantic. 1. inquit: *Meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum.* Quia ergo Christus, è cælo descenderat ad suum martyrem B. Andream in cruce patientem, idè corpori eius de sua fragrantia, & olei effusione, non parum imperitius est: ita ut ad hæc vsque tempora, de corpore sancti istius Apostoli, oleum scaturiat. Testis est tota Italia, illo oleo impinguata: testes tot infirmi sanati, & multi alij varia in dies beneficia inde reportantes. Voluit itaque Deus ossa illa arida, ita suauissimo perfundi oleo, ut in illo veluti natantia appareant, ut agnoscat mundus, oleum Christi effusum, in sacris B. Andream reliquijs, esse depositum, quo patrocinante, alijs facilius communicari possit.

Ostendi igitur duplicem vocationis diuinæ modum, vnum immediatum, mediatum alterum, quo vtroq; Deus nos ad sua obsequia & vitæ emendationem sepius vocat. Vocat immediatè per sanctas, & occultas inspirationes, mundi vanitatem nobis præ oculis statuens, & suum honorem, ac pariter timorem inculcans, ut eum vocantem non respuamus, sed prompsi & alacres obediamus in omnibus, ne spernendo eius inspirationes, graui periculo exponamur. Vocat mediatè, per verbum suum in Ecclesia sancta annuntiari solitum, per concionatores & Do-

Cantic. 1.

De corpore s. Andream hucusque oleum manat.

ctores suos, ut sic ordine naturæ & doctrinæ seruatò, homo ab homine instruat in ijs, quæ animæ eius salutem concernunt. Ne ergo in casum abeat diuina vocatio, requirit à nobis Deus, ut salutem exigam cordis nostri ianuam ei aperiamus. Sic olim ad suos Israëlitas locutus est, ut refert Paulus Vidnerius, lib. de locis fidei in præfatione: *Deus sanctus & benedictus ait Israëlitis: Filij mei aperite mihi a-*

Vidnerius

peritiam vnam penitentiae, quantum est foramen

acis, & ego aperiam vobis aperturam misericordiae, per quas poterunt intrare curru & quadriga. Proinde, & nos alacres hodie cor nostrum Deo aperiamus, ut illud ingrediens per merita S. Andree, ignitas sui amoris excitet in nobis flammam, atque vberes misericordiae largiat, ut effectus

DIE SANCTI NICOLAI. CONCIO PRIMA.

Amavit eum Dominus & ornauit eum stollâ gloriæ induit eum: *Ecclesiastici 44.*

Opera misericordiae, humilitatis, innocentiae, & Religionis, gloriam immortalem homini parant.

IN tribus potissimum homines suam temporaneam felicitatem collocant. In primis cum in magno principum habentur amore; quæ enim maior felicitas fieri potest, quam in familiaritate regum & magnatum societate viuere? Deinde ut molli & splendido habitu vestiantur; ac tandem cum emeritis afficiuntur præmijs, & in honorum fastigijs collocantur. Aeterna pariter iustorum beatitudo, in his etiam fundatur tribus. Imprimis in amore Dei, ex quo quidquid eximium, quidquid pretiosum, tam in naturâ, quam in gratiæ rebus existit, totum illud in hominem dimanat. Nihil erat in natura perfectius, & excellentius: quam Christi corpus; nihil in gratiæ operibus sublimius: quam vnio hypostatica, quâ hominis natura verbo diuino coniuncta fuit; hæc tamen ambo diuinus amor mundo attulit; dum effecit, ut nostra cum illo societas æternam copularetur. Et licet resisteret aliquantum diuina iustitia atque sublimis illa maiestas, cui dedecorum videbatur, vilem & abiectam hominis naturam ad suum confortium assumere; inijt tamen certamen diuinus amor, cum ipsa maiestate & omnipotentia Dei, arcum suæ charitatis intendens, Deumque ardentibus sagittis vulnerauit, & in terram deiecit: necdum

hoc contentus triumpho, illum duxit capiti in humano corpore, ne ab hominis societate & contubernio recederet, vnquam. Agnouerunt hanc diuini amoris potentiam nationes plurimæ, quæ Deos illos falsos in sui amorem allicere volentes, vinctis eos tenuerunt illigatos, ne ab ipsis defereretur. Lacedæmonios enim refert Pausanias, catenis statuam Martis tenuisse ligatam, libro 3. & Alexander ab Alexandro libro 3. cap. 4. simulachrum Herculis aureis funibus narrat irretitum; quod & Plutarchus in suis problematibus de Apollinis statua commemorat, per quod significare voluerunt, ex diuino amore omne beneficium in hominem descendere, quia amor iste indissolubilis sanctos copulat cum Deo. Fundatur quoque æterna beatitudo iustorum, in vestium internorum splendore, quia qui vestem nuptialem non habet, ex Christi coniugio eijcitur: sanctos enim suos, milites esse, voluit Deus; Zachariæ nono. *Castra ponam domui meæ ex hoc, qui militant mihi,* quos tamen non aneo thorace, non lorica, vel galeâ ex chlamyde constata; sed internis virtutum vestimentis, ornatos & munitos esse voluit Deus: Denique æterna iustorum beatitudo consistit in honore: quia sanctos suos Deus in cælo & in terra gloriosos haberi voluit. Igitur breuiter hodie

Pausanias, Alexand. ab Alex.

Plutarchus

Zachar. 9.

de considerabimus, quomodo huc tria sancto Nicolao Deus communicavit, scilicet amorem, ornamentum, & gloriam.

Dupliciter Deus homines amare solet, quosdam enim in tempore, quosdam autem & ab aeterno, & in tempore. Ab aeterno amavit omnes electos, supra quos felicissima illa fors praedestinationis, ex purissima Dei bonitate sine ullis eorum meritis cecidit: cum enim summa Dei bonitas sit diffusiva sui, ideo ab aeterno statim electis suis specialiter se communicare voluit, ut dicitur Ieremias 30. *in charitate perpetua dilexisti te*, id sane est, quasi diceret: ab eo tempore quo Deus sum, & quo me ipsum dilexi, te quoque diligere volui, non quod hoc ipsum aliqua ratione ex parte tua promeritus fueris: sed quia ego bonitate mea tui misertus sum. Quia ergo Deus ab aeterno semper fuit, ideo quoque amor eius ferebatur in electos, ut in tempore illis exhiberetur, dum illos potentissimus Deus trahit ad se, ne mundi voluptatem, sed illum qui supra omnia amandus est, toto animo amplectantur. Sola enim virtus Dei attractiva, potest ex vasis lignis ac fictilibus, argentea atque aurea fabricare, dum terram in caelum, carnem in spiritum, homines in Angelos transformat, quod gratis operatur in illis: quos amat. *Miserebor inquit quoniam miserebor, & misericordiam prestabo, tuum miserebor.* Romanorum 9. *miserebor cuiuscunque miserebor voluero*, eligendo illum ad salutem ex solo tibi beneplacito voluntatis & dilectionis meae. Sed quid est prepotens Deus, quare unus miserebor, alterius non; unum diligis, alterum spernis; unum trahis ad te, alterum despicias; quomodo iustus es? cum non omnibus &que tuam misericordiam impertiris, sed quosdam efficaciter ad te trahis, quosdam vero aut in medio itineris, aut in ipso vitae termino tibi speciali tua patrocino opus est, veluti rupto amoris filo in chaos illud infernum miserem prolabi pateris, siquidem Esau in utero adhuc matris odio habuisti, dilexisti autem Iacob, cum nulla adhuc essent vitia in Esau, quae te ad odium impellerent, nulle quoque forerentur virtutes in Iacob, quae te super odore in amplexum suum adhererent. Quomodo illi, qui frequenter pereunt, tibi Domine misericordiam non obijciunt, qui si eos &que dilexisses, & traxisses, proculdubio naufragium damnationis evitassent: non enim mergi potest, quem Dei gubernatio dirigat. Verum sic hic paulisper humana

dementia: numquid enim omnia signa diceret, quare me sic formasti? cum hoc in eius placito fuerit? numquid & misera creatura obijciat creatori, quare me non &que cum alijs salvandis dilexisti? cum illi; sicut &que liberum fuit te creare, & non creare, ita quoque liberum, saluare, & perdere.

Sed oblatrabit forte impius haereticus, si liberum est hominem Deo in peccatis deferere, & non tringere ad salutem: quomodo causa perditionis non erit, negando auxilium efficax, sine quo peccatorem surgere impossibile est; sed ecce recitat Scriptura. *Perditio tua ex te Israel, salus tantummodo ex me.* Quasi diceret: verum quidem est, quod omnes qui salvantur, ex sola Dei misericordia, & immensa eius clementia hoc habeant, cum non simus sufficienter cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed omnia nostra sufficientia ex Deo est, teste Apostolo. Verum quicunque pereunt, subiacet naufragium hoc parare: quia licet divinae praedestinationis nulla detur causa ex parte electorum, cum sit opus beneficii, quod in potestate dantis est, conferre cui vult. Ex parte tamen reproborum, datur causa, scilicet, praevisio peccati ex eo, quia reprobatio est actus iustitiae divinae, quia nusquam punire potest aliquem, nisi propter culpam. Neminem itaque Deus vult perire, quin imò vult omnes salvos fieri, quantum ex illo est, neminemque reprobare in aeternum puniendum, antequam arbitrii sui abusus incutatur, sed delicta eorumque mala opera causam aeternae damnationis eis praebent. In cuius testimonium Evangelista Lucas 13. refert inuocem quendam ad Christum accedentem interrogasse. *Domine dic mihi si pauci sunt qui saluantur*, cui respondit Christus, *concedite intrare per angustam portam*. Quasi diceret: salus quidem omnibus est parata, & regnum caelorum unicuique propositum; sed quemadmodum in ludis Olympicis, nemo coronam triumphalem accipiebat, nisi qui prius legitime resolutum certamen cum victoria subiisset; licet omnibus proposita erat corona, sic plane & caelum non nisi illi, qui strenue virtutibus pugnant, triumphantes ingrediuntur. Verum sicut Olympica illa laurea, multos tenebat, ob aruenti certaminis periculum, & a caelesti gloria non paucos reuocat arduus virtutis ascensus, & asperitas, atque austeritas Christianae perfectionis, ipsi per Christum dicente Lucas 13. *Latet porta & spatiose via est quae ducit ad perditionem & multi intrant per eam; angusta autem & brevis est*.

via est, quae ducit ad vitam, & pauci intrant per eam. Quae Saluatoris nostri verba si de toto genere humano accipiantur, veritas fidei est Catholica & irrefragabilis, ex tota hominum vniuersitate, permultos esse reprobos, paucos autem praedestinos. Ad quod respiciens Ildorus dixit; *hoc seculum fecit altissimum propter multos, futurum autem propter paucos.* Esdras 4. Quod pulchra illustrat similitudine. Sol v. g. suis radijs &que totam terram lustrat; & tamen minima pars terrae est, in qua radius solaris producat aurum. Ergone Sol in causa? minime sane: sed ipsa potius terra, cuius partes non omnes sunt &que dispositae ad recipiendam luminis virtutem. sed quaedam lutoeae, quaedam saxosae, quaedam vndosae, quibus diffusus a sole radius adhuc non potest; sic plane diuini amoris & praedestinationis radius, in omnes quidem diffunditur, sed quia multi sunt luto peccatorum putrescentes, multi velut saxa in suis iniquitatibus obdurati; multi denique velut aqua in libidinem diffuentes, ideo quod radius iste praedestinationis illis non adhaereat, ipsi sunt sibi in causa. Nam quemadmodum docent optici, quod radius solis corpus penetrando calefaciat, illud vero a quo propter duritiem reuerberatur, per reflexionem intendens vrit: sic plane diuini amoris radius, cum in obdurata peccantium proijcitur peccata, resiliens ab eis, ignem reprobationis iisdem affert; qui si mentem penetrare potuisset, proculdubio salutem operaretur.

Ab aeterno itaque amavit Deus B. Nicolaum: verum quia ex hac aeterna dilectione Dei, proueniunt homini in tempore omnia dona & charismata, ideo amavit eum & in tempore, preparata gratiae auxilia illi exhibens. Amavit illum ab aeterno praedestinans eum & eligens, dignumque faciens sortis sanctorum lumine. Amavit quoque simul in tempore, vocans ad se & attrahens, atque ex filio tenebrarum filium lucis efficiens, per fidem & gratiam. Quod si magnam Deus praestat gratiam illis, quos per speciale Angelorum ministerium ad se vocat, quemadmodum vocauit Cornelium Centurionem, cui apparuit Angelus & misit eum ad Petrum, Actorum 10. vbi Dominus Angelico ministerio ostendit Petro linteam quoddam, quatuor initijs ex caelo demissum, in quo continebantur serpentes, reptilia & omni generis animalia imunda, vbi per linteam illud significatur fides Christi, per quatuor initia, quatuor

Evangelistarum Euangelia; quod scilicet ad hoc linteam fidei diuinæ, etiam gentes imundæ, & idololatriæ admonendæ essent, & extirpato veneno infidelitatis in Ecclesiam admittendæ. ut innuebat vox illa de caelo audita, *occide & manduca*; vbi occisio mortem spirituales significabat, quæ mori debebat peccato, ut viueret gratia, quisquis ad fidem Christi accedebat; sic Diuus Augustinus Angelico ministerio vocatus erat ad Christum: cum enim discipulus cum cogitationibus suis, sub umbra arboris aliquantulum requiesceret, protinus vocem Angeli ex caelo clamantem audiuit: Tolle, lege, tolle, lege, quæ voce exasperatus librum quem in manibus tenebat, & Epistolam Diui Pauli legens, diuinam sic ordinante sapientiā, incidit in illum versum Roman. 13. *Non in carnisibus & in terpidijs, sed induimini Dominum IESUM Christum*. vbi statim illuminatus deseruit mundi voluptatem, & austeram Christi vitam amplexus est. Si inquam magnam Deus exhibuit gratiam his omnibus, quos per suos Angelos vocauit, quanto maiorem ostendit beato Nicolao, quem ipsemet amavit, & ipsemet suā potenti efficacitā traxit eum.

Sed quia amor non sistit in sola dilectione, verum ultra progreditur, ad premia & eroganda beneficia, faciens omnia amicorum esse communia: sic plane diuinus amor in Beatum Nicolaum, non in sola dilectione nuda sistere voluit, sed ad illum etiam beneficijs suis cumulandum properauit; ornauit enim illum splendido apparatu, quia regali sacerdotio illum vestiuit; ut proinde de illo merito dici possit, illud 1. Reg. 2. *Suscipiamus mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum & animum meum faciet, & edificabo illi domum fidelem*: cum enim emortua iaceret quodammodo pietas in terris, languesceret animarum virtus, fides & religio negligeretur, & vno verbo omnis virtus & pietas veluti sopore graui oppressa dormiret, suscitauit sibi Dominus sacerdotem fidelem Beatum Nicolaum, qui est sacerdotum lux, exemplar & speculum, pastorum pastor, & qui tanquam columna ignis, creditum sibi gregem duceret per verum fidei iter. Sed ad quid prepotens Deus hunc tibi sacerdotem suscitasti, nec alium nisi hunc voluisti tibi seruire Episcopum, cum tot eo tempore haberet orbis religiosorum ordines, in quibus adhuc antiquæ pietatis florebat perfectio, vernabat castitatis decor, & omnimoda vigeat austeritas. Ad hoc certe, quia non ita prodest mundo

Si innumera religiosorum monasteria ex-
stantur, quam dum clerus secularis, sa-
cerdotes & pastores vigilantes, ad custo-
diam gregis sui excubant, & ordinem de-
bitum tenent, quia de manibus istorum
salutem animarum requirit Deus. Nam
hos præcipue in saluanda gente voluit la-
borare, ut prælucentibus suis virtutibus,
ad omnem deuotionis cultum facilius al-
licerent populum, ut docet Apostolus Ro-
manorum 11. *Si radix sancta & rami*. Nam
si Ecclesie vinea floreat sanctimoniam sa-
cerdotum, iam flores fructus parturiunt.
per obedientiam populum, inquit San-
ctus Bernardus de consideratione.

Hæc fuit causa, cur olim Deus sacer-
dotem Heli, de Pontificia dignitate abij-
ceret, quia illo negligentius muneri suo
inuiigilante, populus deflecebat ad vitia.
Saihuelem vero in locum eius assumpsit,
quia illius recta opera vnumquemque erigebant
ad virtutis amplexum. Hæc etiam
fuit causa, cur inter tot, solum Nicolaum
ad episcopatum vocauit, quia erat sanctus,
impollutus, segregatus ab omni im-
puritate; ac proinde facile suis illis præ-
claris dotibus corruptum iam populum,
à via iniquitatis retrahere potuit. Et cer-
te respondit ad vnguem diuinæ vocationi,
quia ornamento sacerdotij, non ad mun-
di complacentiam, sed ad solum Dei ob-
sequium usus est. Nam quemadmodum
olim Deus in suis sacerdotibus duplicem
ornatum spectabat, scilicet extrinsecum,
& intrinsecum. Extrinsecum describit
Moyles Exodi 39. *De hyacintho inquit &*
purpurâ, varmculo & bysso fecit vestes, quibus in-
duerunt Aaron, quando ministrabat in sanctu. vbi
tamen sub illis externis lignis, multo pul-
chriores virtutum habitus ad sacra mini-
steria exercenda in sacerdotibus require-
bat, ut docet Theodoretus citatus in Glof-
sa. *Sacerdotibus inquit suis Deus, omnimodum cir-*
cumposuit ornatum, qui ipso doceret, quanta ani-
ma suum pulchritudine exornare ac virtutum or-
namenti condecorare teneretur. Vtrumque hoc
ornamentum fulgebat in Beato Nicolao.
Splendebat apparatus in illo pontificius,
velut in altero Aaron, ut quicumque illum
veluti Angelum conspiceret, subito sui
delicti pœniteret eum. Fulgebat in eo
byssinum decus misericordie, quia post
aurum non abiit, sed omnes suas posses-
siones, non solum iniuste non querebat,
sed etiam iuste ad se venientes erogabat
in pauperes, pupillorum dotes, captiuo-
rum liberationes: sed ultra hunc exter-
num apparatus, fuit quoque in eo inter-
nus multo splendidior. Innocentia illa sa,

quia inuentus est sine macula; memor be-
ne illius præcepti diuini Leu. 22. vbi dici-
tur, *homo de semine Aaron, qui habuerit maculam,*
non accedet ad ministeriū, si cæcus fuerit, si claudus
si parvus, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede vel
manu, aut gibbosus, si lippus, si albuginem habens
in oculo. Idcirco S. Nicolaus curabat, ut
inueniretur sine macula, totam vitam in-
nocentissime traducens, ut proinde de
illo merito dici possit illud Apostoli, 1. Ti-
mot. 4. *Exemplum fuit fidelium in verba & con-*
uersatione, in castitate, & charitate. Fuit in eo
fidelitas incorrupta, quia non quæsiuit
quæ sua sunt, sed quæ Ies. & Christi:
non enim quæsiuit propriam gloriam, aut
honorem: non opes, aut commodita-
tes sectatus est; non delicias aut volu-
ptates: sed salutem animarum studiosis-
sime curabat, ut exinde gloria Christo re-
fulgeret. ideoque & sub byssino pontifi-
cio apparatu, rude & villosum gestabat
cilicium.

O verè fidelem Christi sacerdotem,
de quo merito canipotes illud Psalmo 11.
Dispersit, dedit pauperibus, iustitia eius manet in se-
culum seculi. Tria in verò episcopo require-
bat Apostolus ad Timon 3. in illis verbis,
oportet Episcopum Doctorem esse, scilicet; inno-
centem vitam, prudentiam summam ad
docendum, auctoritatem inculpabilem,
ad arguendum. si quando opus fuerit.
Quod ipsum Diuus Anselmus expresse
dixit inquit *prodest conscientia virtutum frui, nisi*
& creditum sibi populum possit instruere, & eos qui
contradiciunt redarguere. Quia innocens absq. ser-
mone conuersatio, quantum exemplo prodest, tan-
tum silentio nocet: sed veròq. & latratu canum, &
baculo pastoris, rabies luporum deterrenda est. His
etiam tribus talentis extrinsecus Beati Ni-
colai habitus fulgebat, nimirum; & inte-
gritate vitæ inculpata, prudentia in do-
cendo populo, propter quod etiam in
concilio Nicæno, vbi de condemnanda
impurissimi Arii heresi agebatur, primus
inter trecentos & octodecim patres re-
censetur. Et auctoritate ad arguendum,
quia etiam in somnis apparens Constanti-
no Imperatori, grauiter illum increpauit,
quod tres tribunos, per calumniam accu-
satos, ad mortem destinare vellet, utque
illos dimitteret, effecit: sic Soldano cru-
delissimo apparens, etiam horrendum
terrui, & minas intentauit, donec omnes
captiuos liberos dimitteret.

Tertium adhuc beneficium S. Nico-
lao contulit Deus, quia stolam gloriæ in-
duit eum: Notum est, omnes quotquot
electos celeste illud palatium ambit, sto-
lis indutos esse, de quibus interrogauit
Ioan.

Leuit. 22.

1. Tim. 4

Psal. 11.

Timot. 3

S. Ansel.

Sacer-
dos in
moriam
eatenus
Christi
stolam
collo im-
ponunt.

Stola bys-
sina ut so-
lis Sacer-
dotibus in
Aegypto
hæuit.

Ioannes in Apocalypsi. *Qui sunt, qui amicti*
sunt stola alba, & vnde venerunt. fortasse in-
memoriam eateus illius ferreæ, quæ col-
lo Christi imposita erat, dum ad Pilatum
duceretur. Et sacerdotes enim eam ob
causam teste Basilio in Mistagogia Ecce-
siastica, modo apponunt collo stolam.
Num certe in signum illius innocentie
primeque, quam primos parens in para-
diso insaniens, vnus pomi pretio vendi-
dit: verum quia stola hæc dicitur gloriæ,
præstantius quidpiam habere debet, quod
Deus ad triumphum beatorum addere vo-
luit. Vniuersam perlustrans sacram scri-
pturam, nullum sanè repetio triumphum
magis gloriosum, aut maiori cum pom-
pâ, aut apparatu celebratum; quam il-
lum Patriarche Ioseph, quando Rex Pha-
rao tulit annulum de manu sua, & digito
eius imposuit, vestiuitque eum stolâ bys-
sinâ, quæ tunc temporis in summa erat
æstimatione, torquem aureum in eius col-
lum imposuit, & in triumphalem aureum
ascendere atque ad dexteram suam sedere
iussit, vniuersis regni primatibus & nobi-
libus eum comitantibus, præconaque cla-
mante, ut omnes coram eo genuerecten-
rent, & totius Aegypti præfectum esse
agnoscerent. vbi annulum idcirco in ma-
nu Ioseph imposuit, ut amorem suum
erga illum testaretur, quia annulus sem-
per regis insigne erat: imposuit stolam
byssinam, ut illum sacerdotem institue-
ret. Nam ut refert Aquileius lib. 18. folis
Aegypti sacerdotibus permittum erat, sto-
lis byssinis. uti: dum autem torquem au-
reum collo eius appendit, meritum eius
splendorem exprimere voluit: nam huius-
modi præmium, non nisi ijs, qui aut do-
ctrinâ, aut vitæ integritate conspicui
erant, conferebatur. ut Ouidius cecinit,
Das digito gemmas, das longa monilia collo. Bea-
tum Nicolaum pariter, in triumphum æ-
ternæ gloriæ efferre volens Deus, his tri-
bus donauit, annulo, stolâ, & torque. Et

quid est annulus, nisi insigne celestis regis,
gloriæ scilicet essentialis, quæ consistit in
clara visione & fruitione diuinæ præsentie.
hunc annulum suscepit Beatus Nicolaus,
qui fruitur iam delicio suo Deo, quem qui
diutius intueretur, tanto magis inardescit,
gloriæ enim illa sine fastidio recreat, sine
intermissione satiat. Imposuit & stolam
gloriæ, super caput eius, ut iam in celesti
illo altari, sacrificium tanquam fidelis sa-
cerdos, pro populo Christiano offerat.
Appendit & collo eius torquem aureum,
gloriæ scilicet accidentalem, non satis
indicans labores eius in calo laurea-
re, sed & in terris honorare volens, ut il-
lum benedicat, laudet, & magnificet vni-
uersa terra. Proclamatur enim nomen
Beati Nicolai, quem Nautæ omnes pro
singulâ patrone colunt & venerantur:
quando ad solam nominis eius inuocatio-
nem mitescunt venti, & mare tranquillum
stat, ut merito non iam Eolus ventorum
gubernator, sed Diuus Nicolaus; non
Neptunus maris præses, sed Diuus Nico-
laus esse censeatur. Celebratur in Ecclesia
Christi nomen Diui Nicolai, dum illi San-
cta mater ecclesia acclamat, *tu decem gentes*
christiane, tu salus populi: ad inuocationem
enim Diui Nicolai ecclesia mirè hæresi-
bus purgata est, patrocinio eius plurima
regna seruantur, & hominum genus à Sa-
tanæ insidijs liberatur.

Igitur dilectum Deo Nicolaum, &
nos, ornatum & operibus externis & vir-
tutibus internis conspicuum, stolâ æter-
næ gloriæ indutum, imitemur in operi-
bus misericordie, humilitatis, innocen-
tiæ & religionis, illumque quam diu hic
in terris viuimus, venerando precemur,
ut qui iam illâ beatitudinis gloriâ perfrui-
tur, & nos ex hoc ærumnarum & mi-
seriarum oceano, ad felix il-
lius consortium sua im-
petratione re-
ducatur.

Nautæ S.
Nicolai
habent,
pro pa-
trone.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Homo quidam peregrè proficiscens, vocauit seruos
suos, & tradidit illis bona sua. *Matthæi 24.*

Sanctus Nicolaus, tribus talentis in negotio salutis operatus
est, nimirum; sapientiâ, prudentiâ, & fortitudine.

Dixit semper in terris esse voluit.
Dæmonius Dei Filius hominem, ideoque
fecunditatis thesauris vberissime in mor-

talium animos effudit. Profectus est è cæ-
lo in terras, nouo suæ incarnationis mo-
do mundo apparere cupiens, cuius am-
bitum

bitum immensitate sua semper replebat; & ecce prestantissimum sapientiae donum, secum attulit, per quod non solum homo; sed etiam bos & alius suum agnoscere. **Eccl. 1.** posset Dominum: *Fons enim sapientiae est Verbum Dei.* Ecclesiastici 1. Nasci voluit de fecunda terra viscerum Mariae, sed ut non uum homini afferret donum, scilicet ut mundi sterilem & infecundam terram celesti rore humectaret, teste scriptura **Gen. 2.** nescios 2. *Fons iste ascendebat de terra ad irrigandam uniuersam superficiem terrae.* Mori in assumpta carne appetiit, ut copiosum pietatis & clementiae donum homini subministraret, per venas quinque vulnerum manans ad remissionem peccatorum, ut scilicet cruore suo faceret diluuium, quo uniuersa mundi peccata submergerentur. **Gen. 7.** teste scriptura Geneseos 7. *Rapsi sunt fontes abyssi magna, & factum est diluuium super omnem terram.* diluuium inquam peccati maculas abstergens, & hominem in renouata Dei gratia, velut in arca Noetica conseruans. Resurgere in triduo decreuit, sed ut informatum homini largiretur donum, ius scilicet hereditarium ad gloriam & beatitudinem. Ascendit in celos, & ecce ibi donum distribuit hominibus **Ephes. 4.** *Christus ascendens in altum, dedit dona hominibus.* Sed ad quid haec munificia Dei in nos liberalitas? fortasse ut tantis Dei affluentes muneribus, splendide, & laute in mundi voluptatibus videremur? nequaquam: qui nimis potius ut acceptis hisce Dei donis, multiplici fenore eadem in nobis augeremus. Vocati sumus omnes ad precipuum Dei donum, ad intelligentiam, ut consideremus immensitatem & omnipotentiam nostri creatoris, & inenarrabilem in nos Christi misericordiam, in mysterio redemptionis factam. Vocati sumus ad illam arbitrii libertatem, non ut eius abusu rebelles Deo efficiamur; sed potius ut singula prompte ad nutum eius exequi eueamus. Vocati sumus ad gratiam corda nostra sanctificantem, non ut languescamus in pietatis & virtutum incremento faciendo; sed ut per hanc gratiam, quae est semen futurae gloriae, fructum aeternae beatitudinis in nobis uberrime generemus, iuxta doctrinam Apostoli 1. **Cor. 6.** *Exhortamur vos ut in vacuum gratiam Dei recipiatis, sed ut in rebus sanctis fructificetis.* Hanc vocationem Dei ad sua dona in Beato Nicolao considerabimus, & an hisce Dei talentis sibi collatis, fideiiter negociatus fuerit.

Esti beneficii diuinae vocationis omnibus gentibus commune sit, quia cum velit

omnes homines saluos fieri, sine personarum acceptione, omnes ad sua dona vocat. **Isa. 63.** *Palam inquit aperui non querentibus me.* Isa. 63. Figura huius largitatis habetur. **Exod. 39.** Vbi scriptura refert summi sacerdotis vestem, hoc speciali ornamento decoratam fuisse, ut ex eius simbria malogranata, & tintinnabula penderent. Quid haec granorum multitudo, quibus malogranata scatebant? nisi diuersitatem gentium, & provinciarum varietatem, in quibus homines habitant, praefigurabat? Tintinnabula vero quae sonum vocemque emittebant, nisi Dei vocationem, qua omnes gentes ad eius beneficia vocantur, praefigurabant? Sed & ipsemet salus nostrae Auctor, hanc suam vocationem omnibus gentibus communem esse manifeste demonstrauit exemplo. **Luc. 10.** inquit *Elegit & alios 72. discipulos.* cur non plures, aut pauciores? certe ideo, ut quemadmodum Princeps Cosmographi Ptolomaeus 72. totius uniuersi provincias esse recenset, ut in qua singulis provinciis singuli praeficerentur. Apostoli, qui diuinam eis vocationem annuntiant, hanc vocationem contemplatus Propheta **Os. 6.** dicit. *Quasi diluculum erit preparatio eius, & veniet quasi imber matutinus, & serotinus, quasi diceret, Deus, ut aurora naturae, auroram mittit, qua hemisphaerium mundi clarescere incipit; deinde imbre seu rore matutino terram irrigat, ad seminationem valde necessario; ac tandem serotinam pluuiam illam facundat, ut quod seminatum est, crescat, atque pullulet, & in pulchram suo tempore erumpat spicam.* Sic plane ut auctor gratiae est, internae illuminationis aurora praenit hominem, qua illius mentem, tenebrarum, & ignorantiae plenam, clarescere facit, deinde imbre matutino, multiplici inspiratione, dura peccatorum corda emolliente, (quam adiuuantem gratiam merito vocant Theologi) irrigat, ac tandem serotinam pluuiam subsequenter gratia animam fecundat. Teste Tertulliano. Romani volentes seruum libertate donare, iubeant illum secum accumbere, & eodem vesci ferculo: quo facto iam manu missus, & liber censebatur. Christus pariter videus hominem seruitute depressum, peccatorumque laqueis irretitum, quod Paulus deplorat Romanorum 7. *Conseruantes nos in lege peccati.* Vnumquemque hominem vocare, & suae mensae accumbere voluit, & ipsius Dei carne vesci. Ut sic libertate plenè donaretur, & a dura seruitute peccati eriperetur; quae multo grauior est quam illa, quae Israelitis a Pharaone

Pharaone infligebatur; & molestior quam quae mancipijs apud Romanos iniungebatur. Omnes igitur vocamur à Domino ad accipienda eius bona; sed non in omnibus nobis signum diuinae vocationis elucet, dum ea bona, quae singulis momentis à diuina recipimus dexterâ, non Dei munificentia; sed nostrae industriae ambitiose subscribimus; quod ipsis Ethnicis execrabile erat. Pulchre hoc Traianus ad Imperium Romanum euectus declatavit, qui ut palam faceret, se non suis artibus aut hominum commendatione, sed sola Deorum voluntate, & nutu imperatorem electum esse, numisma eiusmodi divulgari iussit, in cuius dextera eius nomen, in sinistra vero Iouis statua sculpta erat, aquilae ministerio sceptrum Imperatori porrigens. Quo symbolo declarare voluit, se à summo Deorum imperij Romani faeces accepisse, siquidem aquila auium regina, est symbolum imperij. Si Ethnici omnem vocationem & electionem caelo attribuebant, quanto magis nos christiani, uni trinoque Deo, quia id quod nobis obtingit, attribuerere debemus? **Ps. 117.** Quod innuit Psalmista **Ps. 117.** *A domino inquit factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.* Et quid causa est, quod toties fortissima provinciae, opima regna, omnibus Dei donis affluentissima imperia, desolata maneant? Haec certe, quia non cognoscit homo, se omnem illam felicitatem, de clementissima Dei manu accipere, ideoque quia non apparet signum diuinae vocationis in nobis, non apparet gratitudo, facile derelinquimur à Domino. Rem stupendam narrat scriptura **Machab. 5.** Elegerat Deus viros quosdam ex Machabaeis, per quos libertas liberaret, adiunxitque eis auxiliatricem suam dexteram. Et ecce scriptura dicit, **Iosephus & Azarias** audientes magnalia Iudae & Ionathae, dixerunt, *faciamus & ipsi nobis nomen, eamque pugnemus aduersus gentes, quae in cruciunt nostram.* Sed fugati sunt cum magna plaga. Quid causa per Deum immortalem tantum iragis & cordis? utique ad hoc vocati erant à Domino. Ecce rationem assignat, **sacca pagina** inquiens, *ipsi autem non erant de semine eorum, per quos salus facta est in Israel.* Quam dicere vellet, erant quidem vocati ad pugnam, sed quia non diuinae vocationis sed suae superbiae fortitudini victoriam adscribere volebant, ideo dereliquit eos dominus. Felix in quo signum diuinae vocationis apparet, quod & in Beato Nicolao luculenter eluxit, dum non ab hominibus, sed ab ipso Deo ad pra-

cipuum Dei donum, ad Apostolorum successionem, ad Episcopatum Myrrhensem assumptus esset. Consultabant diu illius Provinciae Episcopi, quemnam illi populo dignum eligerent Pastorem; ecce diuinitus admoniti sunt, ut eum, qui primus Ecclesiam ingrederetur nomine Nicolaus. Ecce signum verae vocationis diuinae? non sibi sumpsit honorem Ecclesiasticum, sed tanquam perfectus Aaron à Deo vocatus est. In qua vocatione, tria praecipue dona à Deo accepit; Sapientiam, prudentiam, & fortitudinem, sapientiam sane admirandam, per quam in Concilio Niceno Iesu Christi diuinitatem, & veram in eum fidem contra hostes Ecclesiae defendit acerrime: per quam mysterium Sanctissimae Trinitatis, contra insensissimos Arianos constanter propugnauit, non solum Theologicis rationibus, & euidentissimis Sacrae Scripturae testimonijs, eosdem confutans; sed etiam naturalibus experientijs abunde conuincens, arripit quippe latere, ipsi exhibito dixit: Haccine regulam cernitis, ecce tria omnino diuersa in se complectitur, aquam scilicet, argillam, & ignem; non nisi tamen vnus est later: proportionate quodammodo in ineffabili mysterio Sanctissimae Trinitatis, tres discrepantes Personae, relationibus oppositae, continentur; sed vnâ tantum essentiam, vnâ naturam diuinam constituunt. Accepit in eadem diuina vocatione prudentiam, qua gregem à Deo sibi commissum, indefatigabiliter & vigilanter conseruauit. Laudabat suam vigilantiam **Iacob Patriarcha Geneseos 31.** quam in Labani soceri sui pascendis gregibus subibat; **Gen. 31.** inquit, *nocturnus estis, & gelu; fugiebat, somnus ab oculis meis.* Iure merito & B. Nicolaus suam prudentiam coram Domino laudare potuit; plurimas enim noctes insomnes duxit, prospiciens, ne qua lethalis umbra, animas suorum fidelium inficeret, perpeffus est multos sudores, ne quid iniuriae humanae innocentia pateretur; cum enim Eusthachius urbis Andriae praefectus, calumniatorum auctor, tres viros innocentissimos condemnaret capitis, audito hoc Beatus Nicolaus, cum tribus legatis Constantinii Imperatoris ad supplicij locum celeriter conuenit, atque praefecto grauiter reprehenso, insontes à morte liberauit. Accepit in eadem vocatione fortitudinem, cum omnem mundi vanitatem pedibus calcandam putaret; & licet in terris corpore ageret, animo tamen & mente totus in caele-

in celestibus commorabatur. Memor do-
Philipp. 1. strinxit Apostoli ad Philipenses. 3. *Nostri*
autem conuersatio in celis est. fuit profecto tota
B. Nicolai conuersatio in celis, dum inter
diuitias & honores humilitate & pauper-
tate coleret; dum inter conuiuia & epulas,
sobrietatem foueret; in luxu & splendore
mediocritatem obseruaret; voluptatibus &
comodis honestatem praeferret, & verbo
loquar? in omni rerum affluentia, nihil ma-
gis, quam rerum quas possidebat neglectum,
& sui ipsius abnegationem aestimabat.

Magna huius perfectionis in 8. Nico-
lao, figura fuisse columnarum illius templi
Salomonici 3. Regum 7. & tabernaculi
Mosaici Exodi 25. quae cedrinae, & aeneae
fuerunt: non vero aureae. Quid est, quod
cum omnia in templo essent ex purissimo
confecta auro, sola columnarum lignae &
aeneae fuerint. Denotare puto voluit De-
us, per has columnas statum perfecti Epi-
scopi, qualis fuit Beatus Nicolaus, quod
nimirum verus Episcopus, & ab ipso Deo
ad hoc munus assumptus, debeat esse co-
lumna & basis ecclesiae, non aurea, hoc
est diuitiarum cupidus, & inanis lucri ap-
petens; sed cedrina: id est, omni cor-
ruptione carens, & pulcherrimis virtuti-
bus ac pietatis exemplo omnibus prae-
lucens. Sed aenea: id est, bonis moribus, &
ab uno quoque imitabilibus sonans; opti-
mam suam bene beateque viuendi famam
apud omnes habens. Vnde non sine cau-
sa Exodi 28. scriptura refert, in veste
summi Pontificis apud Iudaeos vniuersum
orbem depictum fuisse, eumque nunquam
nisi totum mundum circum gestando in-
cessisse refert Salomon, Sapientiae 18. Vbi
per summum sacerdotem designabatur,
bonus Episcopus, ex Dei vocatione ele-
ctus: totus orbis depictus, figurabat,
omnes virtutes in anima Episcopi esse de-
bere, qui nunquam incedere debet, nisi
omnium virtutum comitatu stipatus. Quae
omnia in anima B. Nicolai depicta erant;
gestabat enim in sua veste, id est, in bo-
nis operibus & meritis, quibus anima
eius tuebatur, totum mundum: quia no-
men eius ab uno mundi cardine, ad alte-
rum usque peruenit; quia vitam virtutesque
eius, totus terrarum orbis obstupescit;
quia laudes eius decantans ecclesia, ad-
mirabunda ait: O virum ineffabilem, nec la-
bore visum, nec morte vincendum. Zachariae 1.
Dum propheta quatuor ista animalia,
portentosa describit, omnes in admiratio-
nem rapit; singula enim faciem homi-
nis, bouis, aquilae, & leonis habebant. Simi-
litudo autem istius, eorum facies, hominum, & faci-

Episcopus
qualis esse
debeat.

Capit. 18.

Actus 2.

es Leonis à dextera ipsorum quatuor: facies autem
bouis à sinistru ipsorum quatuor, & facies aquilae
desuper ipsorum quatuor.

Sed admiremur hodie magis, has
omnes quatuor facies in vnius corpore.
Nicolai expressas esse: in confutandis
enim fidei hostibus, & errorum ac perfu-
diae assellis, faciem Leonis habuit. id est,
inuitam pie zelantis animi generosita-
tem: faciem vero hominis, vel in ipsis
misericordiae operibus, abunde praeferu-
lit; nihil enim eo aut benignius, aut li-
berius mundus aspexit. Quidquid enim
sibi ultra victus ac vestitus necessitatem
supererat, totum illud in egenos eroga-
bat. Tertij Regum 6. duos Salomon che-
rubinos in templo suo collocauerat, eos-
que non aureos, sed oleaginos; ideo ni-
mirum, quia olea misericordiae symbo-
lum est, templum hoc Auditores, erat
omni sanctitate plenum Beati Nicolai
corpus; ad quod omnibus egenis recur-
sus semper liber patuit; duo cherubini,
in hoc templo, erant duae manus ad libe-
ralitatem promptae; quae & puellis inopi-
bus in matrimonium elocandis, noctu
per fenestram dotem iniiciebant, ne ob
paupertatem summam, prostituerebantur:
auxiliabantur orphanis, suppetias viduis
ferebant. Fuit in eo bouis facies, quae for-
titudinem ad suauiter ferendum Christi
iugum ostendebat; adeo, ut eo nihil la-
boriosius, nihil indefatigabilius, in perfe-
rendis ecclesiae munijis fuerit. Fuit in su-
per & facies Aquilae: & ve enim hac irre-
tortis solem aspexit oculis, sic ille vigilan-
ti semper pupillam prospectabat, ne quid
sibi commissum Christi ecclesiae detrimen-
ti pateretur. Refert Plinius lib. 1. capi-
te 106. aliquas rapes in mundo reperiri,
quae nocte dieque flammescunt, qualis est
mons Chimera in Sicilia, & Hephestius,
quorum tantus est ardor, ut nulla super-
infusa aqua extingui possint. Sed noua in
Christi ecclesia apparuit petra, quae diui-
nae charitatis igne succensa, nullatenus
extingui potuit, id est, Beatus Nicolaus,
de quo illud Canticorum merito dici
potest. *Aqua multae non potuerunt extinguere
charitatem, nec flumina obruent illam.* Ardebat
haec petra, à primis statim inextinguibilibus di-
uino amore, ita ut infans adhuc nonnisi
semel nutritio lacte tesci velle: Extollat
hic Iosephus lib. 1. cap. 3. Moysen, quod
is adhuc infans lac Aegyptiarum mulie-
rum auersatus fuerit, nutritis vero He-
braeae libenter admisit. Majas certe
elogium Beato debetur Nicolao, qui à
prima statim aetate, lac mundanae vanita-
tis

3. Reg. 6.

3. Reg. 6.

3. Reg. 6.

3. Reg. 6.

3. Reg. 6.

3. Reg. 6.

3. Reg. 6.

3. Reg. 6.

Duo men-
tes in Si-
cilia sem-
per sumen-
tes.

ris contempsit, solius nutritis Hebraeae,
id est, Christi ecclesiae omnem austeri-
tatem & ieiunandi rigorem imbibens.
Laudet scriptura iustum Tobiam, qui ad-
huc iuuenis omnem conuersationem ma-
lam fugiebat, ut habetur Tobiae. 1. *Cum
irent omnes ad vitulos aureos, quos Ieroboam fecer-
at Rex Israel, hic solus fugiebat conuersum omnium,
sed pergebat in Ierusalem ad Templum Domini, &
ibi adorabat Dominum Deum Israel.* Certè non
minor sanctitatis perfectio eluxit in Bea-
to Nicolao. Proponebat Princeps tene-
brarum toties suos vitulos, scilicet; inso-
lescentis carnis cupiditates: suadebat ca-
ducas voluptatum illecebras; propone-
bat socios, velut astutos serpentes, ad de-
cipiendum & corrumpebunt proclines.
Hae tamen omnia fugiebat procul Bea-
tus Nicolaus, memor doctrinae quam tra-
dit Sapiens Prouerb. 1. *Fili mi fili laetave-
rint peccatores: ne ambules cum eis prohibe pedem
tuum à semitu eorum: pedes enim illorum ad malum
currunt, & festinant, ut effundant sanguinem.*

Prouerb. 1.

Scribit Plutarchus in Alexandri Ma-
gni vita, eum dum innumeras de varijs
nationibus victorias referret, vexillis suis
hanc insculpsisse Epigraphen. *Plus ultra:*
quo indicabat, se partas victorias, nouis
adhuc & maioribus velle cumulare. Sic
plane Beato Nicolao parum erat in sua
infantia, tenuis adhuc naturae imbecillita-
tem vincere, in perferendo ieiunio: pa-
rum in adolescentia omnes peccatorum
vitare occasiones; parum periculosas fu-
gere conuersationes; sed semper suis pro-
gressionibus inscribebat, *plus ultra:* ad ma-
iora semper pietatis & religionis, virtu-
tum & sanctimoniae incrementa assurgere
volens, imitari puto voluit tanquam fide-
lis seruus dominum suum Iesum Christum,
qui natus in terris, magnum latitiae attu-
lit beneficium, cuius diuturna expecta-
tio, feruentissima Patriarcharum & Pro-
phetarum desideria nimium fatigabant.
At necdum tamen hoc suae incarnationis
beneficium, vltimum suae liberalitatis esse
voluit, sed dedit progressionem incremen-
tum, mortem scilicet crucis pro humana
gessit redemptione. Et hic tamen, locus
adhuc augmento erat, nimirum, ut suae
mortis & sanguinis post resurrectionem
pretium nobis efficaciter applicaret, &
tunc primum, cum se nobis praebebat ali-
mentum, faciens nos propriae substantiae
ac vitae suae participes, terminum ac limi-
tem, incensum eius in nos charitatis diui-
nus amor clausit. Sic plane Beatus Nico-
laus, quamdiu in terris vixit, cupida eius
Deo obsequendi voluntas, semper plus

ultra procedere volebat, quod magis de-
Deo mereri posset. dum velut alter di-
lectus Christi discipulus, in pectore Dei
futuræ visionis, feliciter obdormiret; ubi
iam non amplius merendi campus patet,
sed suauis tantum gustandi per omne æ-
tatum, carnam celestis illius gloriæ incit-
cumscriptus obijcitur terminus. Nec cer-
tè aberrauit, æterna sapientia, sua bona
huic seruo tradens, siquidem fidelem eum
adinuenit, qui omnia bona in terris ha-
bita administrabat, tanquam Dei, non
tanquam sua. Quod laudat Diuus Ber-
nardus Sermone 13. in Cantic. *Fidelis in-
quit reuera famulus es, si de multa gloria Domini
tui transiente per te, nihil tuum manibus adherere
contingit.* transibat certè Dei gloria per
manus Beati Nicolai, dum toties sacratis-
sima sacrificia, velut alter Angelus in
omni puritate mentis offerret: transibat,
dum omnes magnæ eius humilitatis per-
moti exemplo, omnem arrogantiae cal-
cando saltum ad pietatis feruorem sese
inclinarent: transibat, dum ineffabili
eius sapientiæ confutati errores, in confes-
sione veræ fidei mutabantur; nihil ta-
men de hac diuina gloria sibi relinquere
voluit, sapiens inquit: *non nobis Domine,
non nobis, sed nomini tuo da gloriam.*

Talis fidelitas fuit quondam in Iob
erga Dauidem 1. Regum 12. Qui cum Ci-
uitatem Rabbath circumdedit, iamque
certus esset de vrbe capienda, & potius
dâ victoriâ; misit ad Dauidem, ut ipse-
met cum reliquo milite superueniens, ca-
peret ciuitatem. Ne inquit cum à me vastata
fuerit vrbs, nomini meo adscribatur victoriâ. Et
quid aliud Deus exigit à nobis? nisi ut nos
fideliter hisce eius bonis negotiemur; &
merita quidem nobis accumulando, sed
gloriam illi soli tribuendo. Quod innuit
Isaia 48. *gloriam meam alteri non dabo.* Ac
si aperte diceret, bona mea tibi o homo
ad usum concessi, sed gloriam de illis re-
portandam, mihi soli reseruauit. Agnouit
hoc Beatus Iob. Capite 12. inquit: *si
osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniqui-
tas maxima.* quasi diceret; si industria
mea attribuiam prosperos successus, non
autem Deo; grauiter offendam illum. Be-
atus Nicolaus in domum pauperis ciuis,
dotalitium elocandis in matrimonium
puellis, noctu iniiciens fugiebat, ne glo-
ria de hisce operibus, soli Deo debita si-
bi tribueretur, cumque vltima vice de-
prehensus esset, serio cauit, ne dum viue-
ret, res publicaretur. Similiter cum à
nautis in summa maris fluctuatione inuo-
catus, ad clauum nauis, apparens, procel-
las

1. Reg. 12.

Isaia. 48.

Iob. 12.

Beati Ni-
colai Li-
beralitas.

Prodigi-
um in mari fa-
tum sol-
eius inuo-
catione.

has maris sedaret, & tranquillum redderet, quor. redeuntes postea Myrrham nau-
te, gratias ei ceperunt agere, quibus ille
respondit. *Dare Deo gloriam filij, ego peccator
sum, & seruum inutilem.* Fidelis seruus erat.
Abisai, miles Dauidis, qui audiens impi-
um Semei, maledicentem Dauidi, ferre id
non valens, ait. *Quare maledixit hic canis mor-
sum Domino meo Regi? vadam & amputabo caput
eius.* 2. Regum. 16. Ardebat hoc pietatis
zelo Sanctus Nicolaus, qui Licinio per
decretum Myrrhensibus Christianis pie-
tatem inhibente, omniaq; tormenta mi-
nitante, nihilominus tamen ille Dei cul-
tum liberè propagare, minimè desitit.
propter quod comprehensus & in carce-
rem coniectus erat. Benè negotiatus est
collatis sibi Dei donis, quia illa fideliter
dispensauit, non in impensas inutiles, sed
in pauperes & egenes: non in conuiuia
& luxus inanes, sed in subleuationem eo-
rum inopiz, quorum corpora & animas
illasas à peccato seruare potuisset: non
in vanam ostentationis pompam, sed in
ecclesie & diuini cultus ornamentum.
Refert enim in eius vita Ribad. quod in-
dignitate Episcopali constitutus, adhuc
villiori vteretur vestitu, quam antea, se-
melque tantum in diem cibo reficeretur,
idque carnibus nunquam; hæc sæpè ver-
ba ingeminans: *O Nicolæ dignitas hæc, ali-
am vitam postulat, hucusq; tibi vixisti, nunc alijs
tibi viuendum est.* Fideliter Dei talentis ne-
gotiatur Beatus Nicolaus, quia vigilan-
ter Christi Ecclesiam & populum sibi con-
creditum custodiens, & omnem viuendi
indecentiam liberè arguens. Refert Plu-
tarchus in Apophthegmatibus, quod cum
in consessu plurimorum Philippus Rex
Macedonum, aliquando parum decorè
vestitus federet, ecce videns hoc vnus
ex seruis illius, in aurem ei insurrexit.
inquit. *Demitte chlamydem aliquantulum, nam
ad istum modum indecenter sedes.* Quid aliud
fecit Beatus Nicolaus, vidit magnates &
potentes huius mundi, indecenter agere,
tanquam verus Christi seruus, liberè eos
arguebat, vt se pulchriori induerent ve-
stimento, Dei scilicet gratiæ, & timoris.

Beatus Ni-
colai ami-
cus & vi-
sus vultu
Amus.

Plutarchus

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Vni dedit quinq; talenta. alij duo, alij vnum. *Matth. 25.*

*Deus licet velit omnes saluos fieri, non omnibus tamen aqua-
lem gratiam confert.*

Vtilis discursus inter Theologos agi-
statur, an Deus omni penitus homini,
suam gratiam communicet. Et video
omnes affirmatiue sententiæ adharere,
propter

videlicet fidelis iste seruus: cum Constantinus
magnus tres tribunos contra omne fas &
equum morti adiudicaret; & ecce eisdem
apparens, magna libertate corripuit, &
ab iniusta sententiâ deterruit. Memor
erat Prophetici illius dicti. *Isaia 62.* *Super
muros iudas inquit Ierusalem Dominus consti-
tuit custodes, tota die ac nocte in perpetuum non ta-
cebit. Sed facultates tuas, & opes defendent. Ie-
rusalem certe hæc Ecclesia Christi fide-
lis est, cui Dominus constituit custodes,
Episcopos, & prælatos, vt nocte & die
non taceant in laudando Deo, & vt de-
fendant facultates Ecclesie, quæ non sunt
aliæ; quam salus animarum, quam omni
studio curare debent, ne concessis sibi
bonis abutantur: constituit eos dominus
custodes, vt religionem propagent, & hæ-
reses euellant. Et quæ enim erat causa
excidij Ierosolymitani? quod motuum
calamitatis Iudæorum? nisi coniuuentia
Episcoporum, taciturnitas prælatorum.
testatur id Isaia Cap. 27. inquit: *Spe-
culatores caci omnes, nescierunt vniuersi, canes
muti non valentes latrare, videntes vana, dormien-
tes & amantes somnia.**

Isaia 62.

Coniunctio
Episcoporum
causa
excidij Ie-
rosolym.

Isaia 27.

Sed ecce vocamur hodiè ad accipi-
enda Dei dona omnes! ecce habemus
præcunctem Beatum Nicolaum, qui præ-
cipua Dei tria talenta accepit, Sapienti-
am scilicet, prudentiam, & fortitudinem:
quibus Dei donis ita benè negotiatus est,
vt per sapientiam, Christi diuinitatem, ac
fidem ignorantem mundo intillauerit, atq;
sanctissimæ Trinitatis mysterium, huma-
num excedens captum, nosse docuerit,
& per prudentiam saluando gregi sibi
commisso vigilanter incubabat, per for-
titudinem demum omnem mundi vani-
tatem contempsit. Has proinde eius
virtutes sequamur; & qui iam ma-
gna à Deo bona accepimus, ita
hic illis negotiemur, quomo-
dò plurima meritum lu-
cra obtinere possimus,
per quæ æternam bea-
titudinem in omnè
mereamur, æ-
ternitatem.

propter euidentem testimonium scripturæ
Sacrae. 1. Petri 3. *Neminem vult perire, sed
omnes ad agnitionem veritatis venire.* Cum ex-
gò nullus homo possit veritatem illam æ-
ternam agnoscere, sine eius gratiâ, atte-
stante ipsomet Christo Ioan. 6. *Nemo po-
test ad me venire, nisi pater meus inuenerit eum.*
quæ tractio cum non sit violenta, sed sua-
uis, dubio procul sit mediante gratiâ.
proinde clementissimus Deus, vnicuique
homini gratiam ad salutem necessariam
communicat. Hinc inter Catholicos, nul-
lum potest inueniri tam atrox peccatum,
& tam crudelis duritia cordis, in quâ pec-
catori iacenti, non adsit Dei auxilium,
sufficiens ad resurgendum, pro omni
commodâ occasione, vt palam fatetur.
scriptura Sacra Ezech. 28. *Nunquid vo-
luntatis mea est mors impij, & non vt conuertatur
ad vias suas, & viuat. Atrox fuit peccatum
Caïmi; & tamen non deerat gratia Dei,
excitans eum ad poenitentiam, Genes. 3.*
*Quid fecisti: vox sanguinis fratris tui clamat ad
me de terra.* Quasi diceret: agnosce tu-
um scelus, & celeriter poenitentiam ag-
gruere. Crudele facinus Esau, quod innocentem
fratrem suum Iacob hostiliter insequere-
tur; & tamen non defuit illi gratia Dei,
excitans ad resipiscendum, sed solum de-
fuit voluntas poenitendi, & timor Dei.
Vt docet S. August. lib. 1. ad Simplicium
q. 2. inquit: *Noluit Esau, & non curauit;
sed si voluisset, cucurrisset.* Quid loquar de
barbaris infidelibus, Atheis, idololatriis,
reprobis? Et his non negatur sufficien-
tia gratiæ Dei media ad salutem, teste
D. Paulo ad Timot. 2. *Apparuit gratia sal-
uatoris nostri omnibus hominibus.* Sed tamen
dissensio est inter Authores, licet indubi-
tatum est, Deum nemini denegare suam
gratiam, vtrum illam omnibus æqualiter
concedat. Sæctarij huius temporis mor-
dicus tenent, Deum suam gratiam omni-
bus æqualiter impertiri. Fundamentum
habet ex Script. Sacra Sap. 6. *æqualiter
est illi cura de omnibus.* ergo inquit, omni-
bus æqualem confert gratiam, cuius be-
neficio salutem consequantur. Ceterum
locus iste Scripturæ Sacrae, non conuin-
cit, quasi Deus non magis curet rem vnâ,
quam aliâ; sed solum ostendit, nihil
omnino subtrahi à prouidentia Dei: sed
omnes res nullâ prorsus exceptâ, etiam
vili & infimâ, diuinâ prouidentia guber-
nari. Itaque fides orthodoxa docet, De-
um non æqualiter omnibus auxilia gra-
tiæ subministrare. *Matth. 13.* *Vobis datum
est nosse mysterium regni Dei ceteris autem non est
datum.* Et Rom. 9. *Cuius vult miseretur, &
quem vult indurat.* Quod palam deducit
S. August. ex illo Sapientie 4. *Raptus est ne
malitia mutaret intellectum illius, aut ne fides de-
ciperet animum eius.* Ostendens, non omni-
bus hoc præstari à Deo, vt eos rapiat,
antequam in peccata labantur. Magisq;
corroborat hodiernum Euangelium, in-
quiens: *Vni dedit quinq; talenta, alij duo, alij
vnum.* Quâ parabolâ exprimitur Dei con-
siliū, quo gratiæ suæ talentum inæqua-
liter hominibus distribuendum statuit.
Ostendam itaque hodiè, quare Deus licet
nos omnes velit saluari, non omnibus ta-
men æqualem gratiam conferat.

1. Petri 3.

Ioan. 6.

Ezech. 28.

Genes. 3.

Deus me-
dia ad sa-
lutem suf-
ficien-
tia gratia
Dei media
ad salutem
concedat.

S. August.

Timot. 2.

Sapient. 6.

Deus suâ
gratiam
non omni-
bus æqua-
liter dat,
Matth. 13.
Rom. 9.

Tota ratio, quare Deus inæqualiter
suam gratiam distribuatur, pendet ex inæ-
quali dispositione hominum. Vt docet
S. August. epistolâ 29. ad Hieron. & e-
pistolâ 57. ad Dardanum, *Deum inquit etiam
in quibus habitat, non æqualiter habitat.* Atqui
Deus habitat in hominibus per gratiam,
ergo ista inæqualis habitatio Dei, procedit
ex inæquali communicatione gratiæ;
inæqualis autem communicatio gratiæ,
ex inæquali dispositione. Quia S. August.
fundat suam propositionem in illo com-
muni Axiomate Philosophico, *sicut simpli-
tius ad simpliciter, ita magis ad magis.* hoc est,
quod præstantior est operatio alicuius rei,
eò perfectiorem sortitur effectum. Cum
ergo Deus, communicet gratiam suauiter,
iuxta modum humanæ naturæ, qui
modus in hoc consistit, vt homo ipse mu-
nus gratiæ acceptet, sitque etiam Deus
propensissimus ad hoc munus, iuxta di-
spotionem & capacitatem hominis com-
municandum, dubium non est, quin illi
maiorē impertiat gratiam, qui per
conuersionem perfectiorem, reddit se ca-
paciorem istius doni.

Sapient. 4.

S. August.

Quod re ipsâ sic deduco. Duplex po-
tissimum gratia Dei, maximè necessaria
nobis est ad salutem consequendam. Vna
præueniens, per quam Deus præuenit no-
strum consensum primum, laborans, vt
liberè primò velimus, hoc est, velimus
hoc, quod nobis proponit per cogitatio-
nem sanctam; & nolimus operari malum.
Ad hanc igitur gratiâ præuenientem, quæ
est omnium prima, nulla potest dari di-
spositio ex parte hominis: quia hæc es-
set ordinis naturalis, cum antecederet
omne auxilium supernaturale proinde
non est accommodata dispositio ad grati-
am præuenientem, quæ est ordinis super-
naturalis. Quippe accommodata disposi-
tio ad formam, debet esse eiudem ordi-
nis cum forma, ad quam disponit. Sed
Deus ex suâ infinitâ misericordiâ, hanc
gratiam

Duplex
gratia Dei
homini ne-
cessaria

gratiam elargitur, vocans; excitans, & praueniens, hominis voluntatem, quando & quomodo vult, nullā eius preparatione requisitā, iuxta illud Rom. 10. & illaiz 65. *Inueni sum a non querentibus me, palam apparui ijs, qui me non interrogabant.*

Maiz. 61.

Psalm. 17.

Angu.

Ioann. 35.

Homo solis naturae viribus non potest se ad gratiam preparare.

1. Cor. 4.

Rom. 9.

Sapient. 6.

Ad gratiam in anima non potest se ad gratiam preparare.

Sic Davidem adulterio Bethsabae, & homicidio innocentis Urie, maxime ob tenebratum illuminauit. Psalm. 17. *illamina tenebras meas.* Sic D. Paulus summē indispositum, seuientem in electa Christi ecclesiae membra excitauit, ut protinus vocantem sequeretur. Sic ipsum Augustinum minime se ad gratiam Dei preparantem, suā gratiā praueniens, ut fatetur ipsemet lib. 5. confess. cap. 1. inquit: *Domine qui similis tibi es. Quia oculum tuum non excludit cor clausum, nec manum tuam expellit duritia hominum; sed solu eam cum volēs. Et non est, qui se abscondat a calore tuo.* Quia Deus ita potens est, ut quamlibet voluntatem, licet indispositam, & in suis peccatis obstinatam, in momento ad gratiam excitare, & ad se trahere possit. Et profecto, si quā dispositio ex parte hominis, ad gratiam praueniētem dari posset, hanc minime sufficeret; cum ipse Deus proestretur Ioan. 15. *Sine me nihil potestis facere.* hoc est, sine auxilio gratiae supernaturalis, nihil potestis facere, conferens ad salutem. Atqui si homo solis naturae viribus, posset se ad gratiam praueniētem disponere, multum certē posset facere ad salutem, contra doctrinam Apostoli 1. Corint. 4. *Quid habes? quod non accepisti?* hoc est, quid habes ad salutem conducens, quod non accepisti ex dono gratiae. Si autem gratiam praueniētem habeat quisque, sine auxilio supernaturali, multum haberet ad salutem, quod non acciperet ex gratiā. cum tamen scriptura dicat Rom. 9. *Non volentem, neque currentem, sed misentem est Dei.* Quasi diceret, volentis aut currentis hominis non est, se ad gratiam disponere, ac preparare. Sic Elau voluit quidem paternam benedictionem, & eam obtineret; excurrat ad venandum, abiens celeriter in agrum, ut iussione patris impleat; & tamen non obtinuit. Cuius rationem affert S. Anastasius Nicenus q. 59. ut per hoc significaretur, supernaturalē beneficium, non ex vi naturae, sed ex dono gratiae obtinendum, prout determinat sacra pagina Sap. 6. *Præoccupat, qui se contempsit, ut illi se prior ostendat.*

Altera gratia est sanctificans, quae hominem gratum Deo facit, & hanc Deus non infundit in animas hominum, nisi contra gratias se, dispositionibus accinxerint, iuxta illud 1. Reg. 7. *Præparate corda vestra Domino.* Quibus verbis, Samuel Prophetæ hortatur populum Israeliticum; & illi, qui adhuc erant in peccato, per gratiam praueniētem, hoc est per actus fidei, spei, charitatis, & contritionis disponerent se ad gratiam iustificantem. Tatis enim dispositio & requiritur omnino, & sufficit; quia Deus facienti, quod in se est, non denegat gratiam; hoc est illi, qui per auxilium gratiae praueniētis, se disponit ad gratiam sanctificantem, gratia Dei infallibiliter confertur, non quidem ex condigno, cum adhuc talis homo existat in peccato; peccatori autem nullum donum ex condigno datur, sed ex congruo: quia congruit diuinae bonitati, ut is, qui supernaturaliter prauentus, ad gratiam sanctificantem se disponit, sanctificetur. Pulchre nos ad hanc dispositionem instruit, factum illud Centurionis, qui audiens, quod Christus introisset Capharnaum, prius ad illum misit seniores Iudaeorum, postea amicos, qui sibi propitium redderent Iesum; tandem ipsemet in conspectu eius prodijt, indignum se proferendo, quod Christus inuideret: *Domine non sum dignus, ut intres sub testum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.* Matth. 8. Quid Centurio, nisi hominem omnibus suis potentibus, tanquam multis modis morem gerentibus, dominantem; nobis prae oculis sinit? palam faciens, tria hanc necessaria esse homini, ut Christus in animam eius influat. Primo, ut dimittat seniores, id est, habitus veteres & reprobos, sibi inlicitos iniquā consuetudine peccandi. Hoc suadet Apostolus 1. Corint. 5. *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nouus conserpsio.* id est, ratione iniquorum habituum, sortiti eratis iniquam indolem; nunc abdicate ritus inlicitos, ut noui hominis, videlicet Christi censeamini discipuli, missis actibus vetustis obsoletis. Secundo, ut dimissis & velut exutis illis habitibus, Deo insensis, amicos ad Christum remittat, id est, prouideat alios habitus congruos salutis suae, qui est Christum concilient; virtutibus Christianis indefesso conatu studendo. Et tandem ipsemet homo facta humili confessione suae indignitatis, ad Christum accedat: tali enim modo Deus ad misericordiam facile inclinatur, iuxta illud Apocal. 3. *Ego pulso ad ostium, si quis aperuerit, introibo.*

Gratiam non creat a Deo, propterea, quod creationis terminus sit, esse; hoc autem soli substantiae proprium est; sed illam educi de potentia substantiae intellectuales, Angeli aut animae rationalis, concors est Theologorum sententia. Eo, quod sit accedens per modum habitus animae inherens, iuxta illud 1. Ioann. 3. *Qui natus est ex Deo, peccatum non fecit, quoniam semper ipse in eo manet.* Quid obsecro hanc portentosa gratiae educio nobis indicat? equidem hoc vnicum, ut animas nostras ab omni colluie peccati expurgemus, vel ipsius naturae exemplis edocui. Vt enim ex materia noua forma educatur, ante omnia deponere debet qualitates veteres, repugnantes illi, quae consequuntur nouam formam, de foris imminuentem. Sic lignum antequam in ignem abeat, exuere debet humorem & frigus, quia istae qualitates opponuntur illi, quas sibi vendicat forma ignis. Praeterea, debet materia adsciscere sibi dotes amicae formae, quam anhela sitit: quemadmodum, non sufficit ligno, dedisse repudium humori & frigori; veluti inimicis formae instantis, nisi etiam induat qualitates amicas, puta calorem & siccitatem. Ita plane ut benignissimus Deus, educat gratiam de animabus nostris, necesse est exuere vitiosos affectus; & omnes qualitates peccaminosas, gratiae sanctae impossibiles: sicut enim duae formae ex diametro sibi oppositae, coire secum nequeunt; ita & anima vitij assueta, quibus homo a Deo fecernitur, purgari debet omni peccaminosa colluie, ut Christus pereductam gratiam in eam illabatur, cum impossibile sit, gratiam simul cum peccato stare.

Curiose inquirunt rationem Authores, quare Deus permiserat vniuersale diluuium, quo tam homines, quam cetera animalia penitus sustulit. Bonfrerius censet, quia propter rapinas & iniustas pauperum oppressiones, eo, quod tunc temporis, impotentiores a potentioribus rapinis, violentiā, & tyrannide supra modum opprimerentur. Deducit hoc manifeste ex Scriptis Sacra Genes. 6. Vbi dicitur, *Corrupta est autem terra coram Deo, & repleta est iniquitate.* vox autem Hebraea, *Chamas*, non tam iniquitatem, sed magis proprie significat iniustitiam, rapinam, & violentiam. Alij censent, ob pluralitatem vxorum, quas sibi filij Dei ex solā intemperantiā assumpserant: & ita videtur insinuare sacer textus Genes. 6. *Cumque creassent homines multiplicari super terram, & filiae praeerant, videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchrae, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant.* In quem locum S. Chrysostomus dicit, eos tunc grauiter peccasse concupiscentiā, & sollicitudinē superfluum, quod vna non contenti vxore, non a necessitate incitati, auidi ad vxores plures, sine delectu concurrerent. Vide inquit, & Chrysostomus per verbum hoc, (quod essent pulchrae) omnem nobis eorum intemperantiā insinuat: non enim ob desiderium procreandorum filiorum conueniebant, sed ob voluptatem. Ergo intemperans sollicitudo acquirendarum mulierum pulchrarum, diluuium inuexit.

Non difficeor, ex hoc fonte principium diluuii manasse; at verò ultimā illius causā, longē alia, scilicet cor totum in malum occupatum, ac pressum; sic ut quasi desperatā plagā, nullum aliud superesset remedium. Hanc ultimā causā, generalis illius eluuiōis, assignat sacra littera Genes. 6. *Videns inquit Deus, quod malitia malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio hominum inuenta ad malum omni tempore, factus dolere cordis, dixit, delebo.* At, vnde obsecro, cuncta cogitatio hominis intenta ad malum? & quidem omni tempore sic obfirmata, ut nullum superesset remedium? Profecto ab illa effrenatā nimia concupiscentiā, quae sic diabolo cor apertum reddiderat, ut ad quod vellet malum, ad quam vellet iniquitatem, illud impellens, in malitia sic obstinatum redderet, ut eius remedium Deus desperaret. Sic ut prius quasi ex fragilitate peccarent homines, ex pulchritudine moti; postea verò etiam ex malitia, & sine pulchritudinis obiecto. Quemadmodum egregie describit Caietanus, qui illa verba. *Vidit Deus, ponderans sic ait: & primum visum describitur, in voluntate hominum, exstans in illa malitia, non imbecillitas, non passio, sed quod in voluntate pessimum est, malitia; nec ea parua, aut vna, sed multa, ut hinc intelligamus homines, vsq; adeo declinasse in malum; quod peccassent ex malitia, ac per hoc incorrigibiles euaderent.*

Egregie sanē: primo enim homo ex fragilitate peccat, quasi a pulchro illectus, vexatus, & tanquam coactus, libidine existente in appetitu sensitivo, quae peccatum dimittit, iuxta S. Thom. 2. 2. q. 114. art. 3. ad 1. At verò postea ex vltu peccandi, sic ad malum declinat, ut libidine ex appetitu sensitivo in voluntatem ascendente, iam non ex fragilitate, sed ex malitia peccans, etiam ut sic loquar, nec ab obiecto motus, sed ex praua consuetudine semetipsum ad peccandum incitans, incorrigibilis euadat, sic a malitia possessus, ut totum cor oppletum habens, tota eius cogitatio, sollicitudo, ac intentio, nihil aliud praeferat, nisi ad malum. Experimini praedicte, an non ita sit:

1. Reg. 7. *Præparate corda vestra Domino.* Quibus verbis, Samuel Prophetæ hortatur populum Israeliticum; & illi, qui adhuc erant in peccato, per gratiam praueniētem, hoc est per actus fidei, spei, charitatis, & contritionis disponerent se ad gratiam iustificantem. Tatis enim dispositio & requiritur omnino, & sufficit; quia Deus facienti, quod in se est, non denegat gratiam; hoc est illi, qui per auxilium gratiae praueniētis, se disponit ad gratiam sanctificantem, gratia Dei infallibiliter confertur, non quidem ex condigno, cum adhuc talis homo existat in peccato; peccatori autem nullum donum ex condigno datur, sed ex congruo: quia congruit diuinae bonitati, ut is, qui supernaturaliter prauentus, ad gratiam sanctificantem se disponit, sanctificetur. Pulchre nos ad hanc dispositionem instruit, factum illud Centurionis, qui audiens, quod Christus introisset Capharnaum, prius ad illum misit seniores Iudaeorum, postea amicos, qui sibi propitium redderent Iesum; tandem ipsemet in conspectu eius prodijt, indignum se proferendo, quod Christus inuideret: *Domine non sum dignus, ut intres sub testum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.* Matth. 8. Quid Centurio, nisi hominem omnibus suis potentibus, tanquam multis modis morem gerentibus, dominantem; nobis prae oculis sinit? palam faciens, tria hanc necessaria esse homini, ut Christus in animam eius influat. Primo, ut dimittat seniores, id est, habitus veteres & reprobos, sibi inlicitos iniquā consuetudine peccandi. Hoc suadet Apostolus 1. Corint. 5. *Expurgate vetus fermentum, ut sitis nouus conserpsio.* id est, ratione iniquorum habituum, sortiti eratis iniquam indolem; nunc abdicate ritus inlicitos, ut noui hominis, videlicet Christi censeamini discipuli, missis actibus vetustis obsoletis. Secundo, ut dimissis & velut exutis illis habitibus, Deo insensis, amicos ad Christum remittat, id est, prouideat alios habitus congruos salutis suae, qui est Christum concilient; virtutibus Christianis indefesso conatu studendo. Et tandem ipsemet homo facta humili confessione suae indignitatis, ad Christum accedat: tali enim modo Deus ad misericordiam facile inclinatur, iuxta illud Apocal. 3. *Ego pulso ad ostium, si quis aperuerit, introibo.*

Gratiam non creat a Deo, propterea, quod creationis terminus sit, esse; hoc autem soli substantiae proprium est; sed illam educi de potentia substantiae intellectuales, Angeli aut animae rationalis, concors est Theologorum sententia. Eo, quod sit accedens per modum habitus animae inherens, iuxta illud 1. Ioann. 3. *Qui natus est ex Deo, peccatum non fecit, quoniam semper ipse in eo manet.* Quid obsecro hanc portentosa gratiae educio nobis indicat? equidem hoc vnicum, ut animas nostras ab omni colluie peccati expurgemus, vel ipsius naturae exemplis edocui. Vt enim ex materia noua forma educatur, ante omnia deponere debet qualitates veteres, repugnantes illi, quae consequuntur nouam formam, de foris imminuentem. Sic lignum antequam in ignem abeat, exuere debet humorem & frigus, quia istae qualitates opponuntur illi, quas sibi vendicat forma ignis. Praeterea, debet materia adsciscere sibi dotes amicae formae, quam anhela sitit: quemadmodum, non sufficit ligno, dedisse repudium humori & frigori; veluti inimicis formae instantis, nisi etiam induat qualitates amicas, puta calorem & siccitatem. Ita plane ut benignissimus Deus, educat gratiam de animabus nostris, necesse est exuere vitiosos affectus; & omnes qualitates peccaminosas, gratiae sanctae impossibiles: sicut enim duae formae ex diametro sibi oppositae, coire secum nequeunt; ita & anima vitij assueta, quibus homo a Deo fecernitur, purgari debet omni peccaminosa colluie, ut Christus pereductam gratiam in eam illabatur, cum impossibile sit, gratiam simul cum peccato stare.

Curiose inquirunt rationem Authores, quare Deus permiserat vniuersale diluuium, quo tam homines, quam cetera animalia penitus sustulit. Bonfrerius censet, quia propter rapinas & iniustas pauperum oppressiones, eo, quod tunc temporis, impotentiores a potentioribus rapinis, violentiā, & tyrannide supra modum opprimerentur. Deducit hoc manifeste ex Scriptis Sacra Genes. 6. Vbi dicitur, *Corrupta est autem terra coram Deo, & repleta est iniquitate.* vox autem Hebraea, *Chamas*, non tam iniquitatem, sed magis proprie significat iniustitiam, rapinam, & violentiam. Alij censent, ob pluralitatem vxorum, quas sibi filij Dei ex solā intemperantiā assumpserant: & ita videtur insinuare sacer textus Genes. 6. *Cumque creassent homines multiplicari super terram, & filiae praeerant, videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchrae, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant.* In quem locum S. Chrysostomus dicit, eos tunc grauiter peccasse concupiscentiā, & sollicitudinē superfluum, quod vna non contenti vxore, non a necessitate incitati, auidi ad vxores plures, sine delectu concurrerent. Vide inquit, & Chrysostomus per verbum hoc, (quod essent pulchrae) omnem nobis eorum intemperantiā insinuat: non enim ob desiderium procreandorum filiorum conueniebant, sed ob voluptatem. Ergo intemperans sollicitudo acquirendarum mulierum pulchrarum, diluuium inuexit.

Non difficeor, ex hoc fonte principium diluuii manasse; at verò ultimā illius causā, longē alia, scilicet cor totum in malum occupatum, ac pressum; sic ut quasi desperatā plagā, nullum aliud superesset remedium. Hanc ultimā causā, generalis illius eluuiōis, assignat sacra littera Genes. 6. *Videns inquit Deus, quod malitia malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio hominum inuenta ad malum omni tempore, factus dolere cordis, dixit, delebo.* At, vnde obsecro, cuncta cogitatio hominis intenta ad malum? & quidem omni tempore sic obfirmata, ut nullum superesset remedium? Profecto ab illa effrenatā nimia concupiscentiā, quae sic diabolo cor apertum reddiderat, ut ad quod vellet malum, ad quam vellet iniquitatem, illud impellens, in malitia sic obstinatum redderet, ut eius remedium Deus desperaret. Sic ut prius quasi ex fragilitate peccarent homines, ex pulchritudine moti; postea verò etiam ex malitia, & sine pulchritudinis obiecto. Quemadmodum egregie describit Caietanus, qui illa verba. *Vidit Deus, ponderans sic ait: & primum visum describitur, in voluntate hominum, exstans in illa malitia, non imbecillitas, non passio, sed quod in voluntate pessimum est, malitia; nec ea parua, aut vna, sed multa, ut hinc intelligamus homines, vsq; adeo declinasse in malum; quod peccassent ex malitia, ac per hoc incorrigibiles euaderent.*

Egregie sanē: primo enim homo ex fragilitate peccat, quasi a pulchro illectus, vexatus, & tanquam coactus, libidine existente in appetitu sensitivo, quae peccatum dimittit, iuxta S. Thom. 2. 2. q. 114. art. 3. ad 1. At verò postea ex vltu peccandi, sic ad malum declinat, ut libidine ex appetitu sensitivo in voluntatem ascendente, iam non ex fragilitate, sed ex malitia peccans, etiam ut sic loquar, nec ab obiecto motus, sed ex praua consuetudine semetipsum ad peccandum incitans, incorrigibilis euadat, sic a malitia possessus, ut totum cor oppletum habens, tota eius cogitatio, sollicitudo, ac intentio, nihil aliud praeferat, nisi ad malum. Experimini praedicte, an non ita sit:

Gratia ad creaturam sed educitur.

1. Ioan. 3.

Diluuium vniuersale expurgatum.

Genes. 6.

intellectuales, Angeli aut animae rationalis, concors est Theologorum sententia. Eo, quod sit accedens per modum habitus animae inherens, iuxta illud 1. Ioann. 3. *Qui natus est ex Deo, peccatum non fecit, quoniam semper ipse in eo manet.* Quid obsecro hanc portentosa gratiae educio nobis indicat? equidem hoc vnicum, ut animas nostras ab omni colluie peccati expurgemus, vel ipsius naturae exemplis edocui. Vt enim ex materia noua forma educatur, ante omnia deponere debet qualitates veteres, repugnantes illi, quae consequuntur nouam formam, de foris imminuentem. Sic lignum antequam in ignem abeat, exuere debet humorem & frigus, quia istae qualitates opponuntur illi, quas sibi vendicat forma ignis. Praeterea, debet materia adsciscere sibi dotes amicae formae, quam anhela sitit: quemadmodum, non sufficit ligno, dedisse repudium humori & frigori; veluti inimicis formae instantis, nisi etiam induat qualitates amicas, puta calorem & siccitatem. Ita plane ut benignissimus Deus, educat gratiam de animabus nostris, necesse est exuere vitiosos affectus; & omnes qualitates peccaminosas, gratiae sanctae impossibiles: sicut enim duae formae ex diametro sibi oppositae, coire secum nequeunt; ita & anima vitij assueta, quibus homo a Deo fecernitur, purgari debet omni peccaminosa colluie, ut Christus pereductam gratiam in eam illabatur, cum impossibile sit, gratiam simul cum peccato stare.

Curiose inquirunt rationem Authores, quare Deus permiserat vniuersale diluuium, quo tam homines, quam cetera animalia penitus sustulit. Bonfrerius censet, quia propter rapinas & iniustas pauperum oppressiones, eo, quod tunc temporis, impotentiores a potentioribus rapinis, violentiā, & tyrannide supra modum opprimerentur. Deducit hoc manifeste ex Scriptis Sacra Genes. 6. Vbi dicitur, *Corrupta est autem terra coram Deo, & repleta est iniquitate.* vox autem Hebraea, *Chamas*, non tam iniquitatem, sed magis proprie significat iniustitiam, rapinam, & violentiam. Alij censent, ob pluralitatem vxorum, quas sibi filij Dei ex solā intemperantiā assumpserant: & ita videtur insinuare sacer textus Genes. 6. *Cumque creassent homines multiplicari super terram, & filiae praeerant, videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchrae, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant.* In quem locum S. Chrysostomus dicit, eos tunc grauiter peccasse concupiscentiā, & sollicitudinē superfluum, quod vna non contenti vxore, non a necessitate incitati, auidi ad vxores plures, sine delectu concurrerent. Vide inquit, & Chrysostomus per verbum hoc, (quod essent pulchrae) omnem nobis eorum intemperantiā insinuat: non enim ob desiderium procreandorum filiorum conueniebant, sed ob voluptatem. Ergo intemperans sollicitudo acquirendarum mulierum pulchrarum, diluuium inuexit.

Non difficeor, ex hoc fonte principium diluuii manasse; at verò ultimā illius causā, longē alia, scilicet cor totum in malum occupatum, ac pressum; sic ut quasi desperatā plagā, nullum aliud superesset remedium. Hanc ultimā causā, generalis illius eluuiōis, assignat sacra littera Genes. 6. *Videns inquit Deus, quod malitia malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio hominum inuenta ad malum omni tempore, factus dolere cordis, dixit, delebo.* At, vnde obsecro, cuncta cogitatio hominis intenta ad malum? & quidem omni tempore sic obfirmata, ut nullum superesset remedium? Profecto ab illa effrenatā nimia concupiscentiā, quae sic diabolo cor apertum reddiderat, ut ad quod vellet malum, ad quam vellet iniquitatem, illud impellens, in malitia sic obstinatum redderet, ut eius remedium Deus desperaret. Sic ut prius quasi ex fragilitate peccarent homines, ex pulchritudine moti; postea verò etiam ex malitia, & sine pulchritudinis obiecto. Quemadmodum egregie describit Caietanus, qui illa verba. *Vidit Deus, ponderans sic ait: & primum visum describitur, in voluntate hominum, exstans in illa malitia, non imbecillitas, non passio, sed quod in voluntate pessimum est, malitia; nec ea parua, aut vna, sed multa, ut hinc intelligamus homines, vsq; adeo declinasse in malum; quod peccassent ex malitia, ac per hoc incorrigibiles euaderent.*

Egregie sanē: primo enim homo ex fragilitate peccat, quasi a pulchro illectus, vexatus, & tanquam coactus, libidine existente in appetitu sensitivo, quae peccatum dimittit, iuxta S. Thom. 2. 2. q. 114. art. 3. ad 1. At verò postea ex vltu peccandi, sic ad malum declinat, ut libidine ex appetitu sensitivo in voluntatem ascendente, iam non ex fragilitate, sed ex malitia peccans, etiam ut sic loquar, nec ab obiecto motus, sed ex praua consuetudine semetipsum ad peccandum incitans, incorrigibilis euadat, sic a malitia possessus, ut totum cor oppletum habens, tota eius cogitatio, sollicitudo, ac intentio, nihil aliud praeferat, nisi ad malum. Experimini praedicte, an non ita sit:

intellectuales, Angeli aut animae rationalis, concors est Theologorum sententia. Eo, quod sit accedens per modum habitus animae inherens, iuxta illud 1. Ioann. 3. *Qui natus est ex Deo, peccatum non fecit, quoniam semper ipse in eo manet.* Quid obsecro hanc portentosa gratiae educio nobis indicat? equidem hoc vnicum, ut animas nostras ab omni colluie peccati expurgemus, vel ipsius naturae exemplis edocui. Vt enim ex materia noua forma educatur, ante omnia deponere debet qualitates veteres, repugnantes illi, quae consequuntur nouam formam, de foris imminuentem. Sic lignum antequam in ignem abeat, exuere debet humorem & frigus, quia istae qualitates opponuntur illi, quas sibi vendicat forma ignis. Praeterea, debet materia adsciscere sibi dotes amicae formae, quam anhela sitit: quemadmodum, non sufficit ligno, dedisse repudium humori & frigori; veluti inimicis formae instantis, nisi etiam induat qualitates amicas, puta calorem & siccitatem. Ita plane ut benignissimus Deus, educat gratiam de animabus nostris, necesse est exuere vitiosos affectus; & omnes qualitates peccaminosas, gratiae sanctae impossibiles: sicut enim duae formae ex diametro sibi oppositae, coire secum nequeunt; ita & anima vitij assueta, quibus homo a Deo fecernitur, purgari debet omni peccaminosa colluie, ut Christus pereductam gratiam in eam illabatur, cum impossibile sit, gratiam simul cum peccato stare.

Curiose inquirunt rationem Authores, quare Deus permiserat vniuersale diluuium, quo tam homines, quam cetera animalia penitus sustulit. Bonfrerius censet, quia propter rapinas & iniustas pauperum oppressiones, eo, quod tunc temporis, impotentiores a potentioribus rapinis, violentiā, & tyrannide supra modum opprimerentur. Deducit hoc manifeste ex Scriptis Sacra Genes. 6. Vbi dicitur, *Corrupta est autem terra coram Deo, & repleta est iniquitate.* vox autem Hebraea, *Chamas*, non tam iniquitatem, sed magis proprie significat iniustitiam, rapinam, & violentiam. Alij censent, ob pluralitatem vxorum, quas sibi filij Dei ex solā intemperantiā assumpserant: & ita videtur insinuare sacer textus Genes. 6. *Cumque creassent homines multiplicari super terram, & filiae praeerant, videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchrae, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant.* In quem locum S. Chrysostomus dicit, eos tunc grauiter peccasse concupiscentiā, & sollicitudinē superfluum, quod vna non contenti vxore, non a necessitate incitati, auidi ad vxores plures, sine delectu concurrerent. Vide inquit, & Chrysostomus per verbum hoc, (quod essent pulchrae) omnem nobis eorum intemperantiā insinuat: non enim ob desiderium procreandorum filiorum conueniebant, sed ob voluptatem. Ergo intemperans sollicitudo acquirendarum mulierum pulchrarum, diluuium inuexit.

Non difficeor, ex hoc fonte principium diluuii manasse; at verò ultimā illius causā, longē alia, scilicet cor totum in malum occupatum, ac pressum; sic ut quasi desperatā plagā, nullum aliud superesset remedium. Hanc ultimā causā, generalis illius eluuiōis, assignat sacra littera Genes. 6. *Videns inquit Deus, quod malitia malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio hominum inuenta ad malum omni tempore, factus dolere cordis, dixit, delebo.* At, vnde obsecro, cuncta cogitatio hominis intenta ad malum? & quidem omni tempore sic obfirmata, ut nullum superesset remedium? Profecto ab illa effrenatā nimia concupiscentiā, quae sic diabolo cor apertum reddiderat, ut ad quod vellet malum, ad quam vellet iniquitatem, illud impellens, in malitia sic obstinatum redderet, ut eius remedium Deus desperaret. Sic ut prius quasi ex fragilitate peccarent homines, ex pulchritudine moti; postea verò etiam ex malitia, & sine pulchritudinis obiecto. Quemadmodum egregie describit Caietanus, qui illa verba. *Vidit Deus, ponderans sic ait: & primum visum describitur, in voluntate hominum, exstans in illa malitia, non imbecillitas, non passio, sed quod in voluntate pessimum est, malitia; nec ea parua, aut vna, sed multa, ut hinc intelligamus homines, vsq; adeo declinasse in malum; quod peccassent ex malitia, ac per hoc incorrigibiles euaderent.*

Egregie sanē: primo enim homo ex fragilitate peccat, quasi a pulchro illectus, vexatus, & tanquam coactus, libidine existente in appetitu sensitivo, quae peccatum dimittit, iuxta S. Thom. 2. 2. q. 114. art. 3. ad 1. At verò postea ex vltu peccandi, sic ad malum declinat, ut libidine ex appetitu sensitivo in voluntatem ascendente, iam non ex fragilitate, sed ex malitia peccans, etiam ut sic loquar, nec ab obiecto motus, sed ex praua consuetudine semetipsum ad peccandum incitans, incorrigibilis euadat, sic a malitia possessus, ut totum cor oppletum habens, tota eius cogitatio, sollicitudo, ac intentio, nihil aliud praeferat, nisi ad malum. Experimini praedicte, an non ita sit:

Occasio generalis diluuii ex pluralitate vxorum

Genes. 6.

Caietan.

fit: morte piandum censebatur apud maiores nostros, vel in minimare Christi ecclesiam iniuriare. Nunc autem vastare bona ecclesiastica, rapere decimas, tollere pias foundationes, & iniustis ac prorsus à seculo inauditis contributionibus aggrauare Deo consecratum clerum, vestra iucunditas, & meræ sunt deliciae. Antea onerare tributis pauperes nefas, nunc autem etiam pauperum sanguinem bibere nimis iucundum. Vnde pro Deum tanta procliuas in malum. Nequidem ex inueterata consuetudine; quia quod antea ignoranter aut ex fragilitate fecimus, nunc ex incorrigibili malitia patramus. Hinc insperata inundationes, hinc bella, hinc pestes.

Sed quia inueterata consuetudo, transiit in naturam, difficile est obduratæ malitiæ remedium inuenire. Ceterum, ne nos furor Domini preoccupet, abdicare vitiosos habitus, & per actus virtutum Deo amabiles, vos ad gratiâ disponite, ut celestis ille hortulanus, usque ad vltimum vitæ terminum, non cesset nostras conscientias rore celesti irrigare, qui in nullius animam insuit gratiam sanctam, nisi eam virtutibus adornatam viderit.

Quia in maleuolam animam Spiritus sanctus intrare non potest.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Vidisti virum velocem in opere suo. Prouerb. 22.

Sanctus Nicolaus in ieiunio, & liberalitate, se virum velocem præsistit.

Miror, quod Salomon de viro veloci quæstionem moueat: utique in Angelis potius velocitatem quærere debuit, & dubio procul eam inuenisset: ita enim celeres sunt ad obediendum Deo, ut quodammodo ante operentur, quam præceptum audiant Psalmo 120. Omnes Angeli tui potentes viri, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius. Ponderate accuratius verba hæc, in quibus Propheta Domini, prius operis mentionem facit, quam vocis. An quia mente obediunt Angeli? ita ut eis sufficiat tantum indagasse voluntatem Dei, ut in opus prorumpant, cum tanta festinatione, ut nec tempus interfit ad mandatum voce exprimendum. Hoc sanè est, alacris & vere obedientiæ signum, non expectare explicitè mandatum, cum sufficiat, ut presumatur, ut vult D. Bernardus Serm. 4. in Cantica. Fidelis inquit obediens, præcipit præcipientem. Et quid est præcipere? nisi antecurrere mandatum, præuenire vocem, obsecundare votis, ut ante sit factum, quam exeat præceptum. Angeli ergo prius votum faciunt, quam mandatum diuinum audiant. Pulchrè hoc elucidat Chrysosth. hom. 22. in Imperfect. ponderans illa Centurionis verba. Matt. 8. Nam & ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic: vade, & vadit, & seruo meo: fac hoc, & facit. ubi affirmat, idè hoc Centurionem

Christo dixisse, quia sciebat ad stare illi Angelos, ita veloces ad exequendum, quicquid iuberet, ut verbum statim verterent in factum. Sciebat inquit, quod adstant ei inuisibiliter Angeli ministri eius, qui omne eius verbum vertunt in opus. Propter hanc celerem obedientiam, Scriptura sacra Angelos ad flammam ignis comparat Psal. 103. Qui facit Angelos tuos spiritus, & ministros tuos flammam ignis. Non dixit ignem, sed flammam ignis: quia ignis non semper est in actu, & moram patitur, ut incendatur ad vrendum. At verò flamma, semper est incensa, semper prompta, semper in actu ad quodcunque opus perficiendum. Hanc rationem assignat Theodoretus: Eosdem inquit & spiritum, & flammam ignis appellauit: efficaciam & velocitatem utroque declarans. Si requisiuisset Salomon hanc velocitatem in astris, & corporibus celestibus, inuenisset profectò: hæc enim breuissimo tempore, immensum iter conficiunt, & vultis incedentia passibus, minime lassantur. Docent quippe Astronomi, Solem singulis horis conficere nouies centies millies millia passuum. Et licet tantum à regione nostrâ ad illius palatium sit interval- lum; subit tamen efficaciam vitali caloris sui imas terræ partes, ita ut nihil illius expers relinquantur. Hinc Poëtæ quatuor equos Soli assignant, cum ex eo, quod proprio suo motu, ab occidente in orientem,

tem, spatio trecentorum sexaginta quinque dierum, horarum quinque, minutorum quadraginta nouem, sectionum sedecim, annum peragat. Tam, ut per istos quatuor equos, quatuor anni partes denotent: & idè equum vnum fabulantur viridem; ob vernum tempus: alterum croceum, ob æstiuum: tertium ceruleum, ob autumnum, qui pluias crebriores adducit: quartum denique album, propter brumam, & in ea nives, glaciem, grandinem, pruinas. Si quæsiuisset hanc velocitatem in brutis animantibus, inuenisset eam in ceruis, dromedarijs, equis & ceteris animalibus agilitate mirâ præditis. Sed quod eam in hominibus quærat, obstupesco: cum omnis humana celeritas, tarda apud Deum videatur. Velox quidem est homo ad malum, ut decantat David, Psal. 13. Veloces inquit pedes eorum ad effundendum sanguinem. Et comprobat Salomon Prouerb. 1. de improbis hominibus loquens: pedes illorum ad malum currunt, & festinant, ut effundant sanguinem. Verum ad virtutes, ad Dei obsequia, piger & nimium tardus est homo: ita ut Deus, ad prope- rationem nos excitet, & celeritatem in- iungat. Isaia 55. Omnes sitientes venite ad aquas, properate. Neque mirum: cum & ipsemet Diabolus coactum & tardum sacrificium nolit acceptare. Hinc apud Gentiles, victima recalcitrans, à sacrificio remouebatur, teste Macrobio lib. 3. Saturnalium cap. 5. Obseruatum inquit est, ut si hostia, que ad aras duceretur, fuisset vehemens reluctata, ostendissetque se inuita altaribus admo- ueretur: quia inuito Deo offerri eam putabant; que verò stetisset oblata, hanc volens numini dari existimabant. Rouoluite totam sacram paginam, percurrite omnes sacrificiorum leges, non inuenietis ita durum præceptum. An certe bruta animalia ratione vtuntur, & non potius naturæ instinctu? ut indigna sacrificio existimentur, quæ recalcitrant. Si ergo Diabolus, ita promptum, celerem, & expeditam, ab hominibus requirebat obedientiam, volens ut etiam eorum animalia, licet destituta ratione, promptè, alacriter & velociter ad sacrificia currerent. Quantum noster erit pudor, qui non ita dura, sed lenia præcipienti Deo obedire renuimus. voluntariam à nobis Deus exposcit obedientiam: quia hæc sola est expedita & velox, non morosa: sed raro illam inuenit: quia nos pigritia obruit. Hæc est causa, ut sapientissimus Salomon erubesceret, quod in tanta hominum multitudine, virum in-

opere suo velocem, id est in obsequio Dei promptum & alacrem, videre non potuerit. Nihilominus ego inueni eum in Ecclesia Christi, scilicet Diuum Nicolaum, quem vobis ostendam virum velocem in opere suo.

Duo potissimum opera reperio, in quibus S. Nicolaus virum se velocem exhibuit. In primis ieiunium: nam anniculas adhuc, multo religiosius, quam ille veteranus Phariseus, ieiunabat bis in Sab- batho, quartis & sextis ferijs à lacte ab- stinendo; ita ut de illo referat Vincentius: Simile non legitur de altero Sancto. Res stupe- da: alij infantes plorant, dum à mater- nis remouentur vberibus; sanctus Nico- laus contra plorabat, si quando illi, quarta & sexta feriâ matris vbera admo- uerentur. Cum tamen abstinentiæ immoder- atè insistere, pro vicio repuret D. Gregorius in cap. 6. 1. Reg. Ad dexteram inquit declinare, est virtuti abstinentiæ immoderatiùs insistere; ad sinistram declinare, est carni abundantius indulgere. Vnde D. Hieronymus in Epist. 7 ad Marcellam de institutione filia, matrem admonet, ne filiam aut in nimiam in- ediam, aut in nimiam lautitiem abire pa- tiatur, sed in mediocritate conseruet. Sic ait comedat, ut semper esuriat: nam si non comedat, declinabit ad dexteram, per nimiam abstinentiam; si non esuriat, declinabit ad si- nistram, per nimiam lautitiam. Si comedendo esuriat, & esuriendo comedat, temperantiam in medio positam obseruabit. Comedat igitur, ut laboret; esuriat, ne recalcitret. Retrahit ergo ab immoderatis ieiunijs D. Hiero- nymus loco citato inquit: Displacent mihi in teneris maxime ætatibus, longa & immoderata ieiunia, in quibus iunguntur hebdomades; oleum in cibo, & poma vesantur. Experimento didici, asel- lum in via, cum lassus fueris, diuerticula querere. Faciant hoc cultores Isidori & Cybeles, qui gulosè ab- stinentiâ phasidas aues, ac fumantes turtures vorant, ne scilicet cerealia dona contaminent. Cuius sen- tentiæ subscribit S. Thomas 2. 2dæ. q. 147. art. 4. ad 2. ubi pueros excusat à ieiunio: Quamdiu inquit sunt in statu augmenti, quod est ut plurimum ad finem tertij septennij, non tenentur ad ecclesiasticam ieiunia obseruanda. Rationem af- fert: quia in hac ætate, calor naturalis validus est & robustus, & idè multum ali- menti in substantiam aliti conuertit. Pro- inde per ieiunia, nocumentum naturæ in- ferretur: quia, ob defectum alimenti, ca- lor naturalis in substantiam hominis de- beret agere, & consequenter illam cor- rumpere.

Nihilominus sanctus Nicolaus, ne- dum vnius anni infans, ieiunio se addixit, sciens

Psal. 13.

Prou. 1.

Isaia 55.

Victima recalcitrans à sacrificio remouetur.

Macrobius.

S. Chryso-

Psal. 103.

Theodor.

Quantum spatium sol per ho- ram suo cursu con- ficitur.

Vincentius.

D. Gregorius.

D. Hieron.

S. Thomas.

Pueri ad 27. annos non tenentur ad ecclesiasticum ieiunia.

sciens probè etiam infanti & puerili etate, locum esse virtutibus & mortificationi: iuxta doctrinam S. Ioannis, qui non tantum viris & hominibus prouectis etatis: non tantum adolescentibus & iuuenibus, sed etiam ipis infantibus, virtutum amorem suadet, & arrepta Dei obsequia gratulatur: Scribe inquit vobis patres, quoniam cognovistis eum, qui ab initio est & scribo vobis adolescentes, quoniam vultis malignum, Scribo vobis infantes, quoniam cognovistis patrem. Scribo vobis iuvenes, quoniam fortes estis, & verbum Dei manet in vobis, & vultis malignum. Et nunc miremini, quomodo in tenella etate hominem Deum agnoscere: mundi vanitatem spernere, atque inferni potestates & fraudes, eludere valeat: Replicate veteres annales, reperietis plurimos, qui in etatis flore constituti, de tartareis legionibus victores ac triumphatores euaserunt. Sic Isaac ex ephebis nondum egressus, Deo se obtulit in holocaustum. Gen. 22. Cumq; alligasset Isaac filium suum, posuit eum in altare super struem lignorum. Gaudens ibat Abraham immolaturus filium: latus quoque pergebat Isaac filius immolandus: ut eleganter docet S. Zeno Episcopus Veronensis Serm. 1. de Abraham. Letatus inquit est pater, patre fidele ipse quoque fidelior, nec recusabat mortem, quam Deum, qui vitam dederat, imperabat. Letatus est pater, filio quoque gaudere, & cum gaudio vultu pignoris alligat manus, quas ille vincendus libentius offert: pedes quoque constringit, ne in exitu mortis concitata viscera calcitraret. Sic Iosephus sedecim annos natus, Egyptiam servitutem fortiter toleravit, dum ob salutem à coniuge Putipharis insimulationem, in carcerem coniectus esset, Genesis 39. Tradiditq; Ioseph in carcerem, ubi vincti Regis custodiebantur, & erat ibi clausus. Vbi illa innocentis Iosephi patientia, Deum simul in carcerem secum traxit: Sapien. 10. Descenditq; cum illo in foueam, & in vinculo non dereliquit eum. Quid igitur factum? Sub tanto comite, nullam in carcere molestiam capiebat Ioseph: imò voluptati vacabat. Nam, ut obseruat Philo Iudæus lib. de Ioseph. ille locus, non tam erat carcer, quam disciplina meditatorum. Quasi ex ergastulo, ubi flagitia puniuntur, quoddam Gymnasium efficeretur, in quo illi diuina oracula panderentur. Equidem si de Socrate in carcerem incluso rectè pronuntiavit Philosophus Seneca, in consolatione ad Helviam. Carcerem inquit intrauit Socrates, ignominiam ipsi loco detracturum: neq; enim potius carcerem videri, in quo Socrates erat, quoniam cognovisset patrem. Si inquam carcer, in quo Socrates erat, palatium reddebat, merito carcer, in quo Iosephus,

vna cum Deo tenebatur inclusus, paradus vocari debuit.

Quid loquar de Dauide? qui natus, annos quindecim, cum viris & leonibus lussit, tanquam cum agnis. Ecclesiast. 47. Gum leonibus lussit, quasi cum agnis, & in viris similiter fecit, sicut in agnis omnium in iuventute sua. Quasi non tam belli, quam ludi occasionem ferocissimi leones illi præberent. Unde quæso illi tanta fortitudo? ut licet esset puer, leones tamen non secus, ac formicas pede conculcasset. Respondet ipsemet. 1. Reg. 17. quia inquit apprehendebam mentium eorum, & suffocabam, interficiebamq; eos. Quasi diceret: quia statim à primis annis Deo meo humiliter servire cœpi, ideo magno & excelso animo, etiam ferocissimas belluas aggressus sum, certâ de diuino præsidio fiducia armatus, ut ipse palam fassus est, illam cum Golia monomachiam initurus: Dominus qui eripuit me de manu leonis, & de manu ursi, ipse me liberabit de manu Philistinæ huius. Sic Daniel duodennis, seniorum impudentiam fregit & condemnauit, Daniel 13. arguens peruersa Israelitarum iudicia: Eatis filij Israël, non iudicantes, neq; quod verum est cognoscetes, condemnastis filium Israël. Iosias octennis cepit magna cum laude regnum administrare. 4. Reg. 22. Ocho annorum erat Iosias, cum regnare cepisset. Samuel triennis, in diuino cultu mirabiliter profecit. 1. Reg. 2. Puer autem Samuel proficiebat, atq; cresebatur, & placebat dñm Domino, quam hominibus. Ieremias antequam de utero matris egressus esset, sanctificatus est, attestante ipsomet Deo, proutquàm te formatem in utero, noui te: & antequam exires de vulua, sanctificasti te. Iere. 1. Percurrite & sacra noui testamenti paginas, inuenietis Paulum antesignanum Eremitarum, quindecim annos natum, in solitudine se abdidiisse, Agapitum totidem annorum, innumeris pro fide cruciatibus occubuisse. Priscam tredecim annos implentem, vitam martyrio compleuisse. Omnes hi statim in etate puerili, vel infanti, diuinum obsequium arripuerunt, velociter spreuerunt mundi vanitates. At D. Nicolaus omnes longè prætergressus est: quia adhuc ad vbera matris pendens, ieiunio infantilia membra mortificare cepit, ut Deo fidelius inseruiret.

Neq; miremini: sciebat enim hanc infantibus à Sancto Ioanne traditam esse doctrinam, ut patrem, æternum cognoscant: Scribo vobis infantes, quoniam cognovistis patrem. Sicut autem à patre æterno, peringluuiem recessimus: ita per ieiunium, ad eun-

adeundem reuertimur. Quod pulchrè figurauit Deus, ad Heliam ieiunantem mittens de celo Angelum, qui illi subiceret, cium panem, & vas aquæ apponeret. 3. Reg. 19. Respexit, & ecce ad caput suum subiceretur panis, & vas aquæ. Cur obsecro, à tanto nuntio lautior mensa non est apparsa? cur à Deo, ferula delicatiora ministrari, non imperata? Causam affert S. Augustinus Serm. 65. de Tempore: quia per ieiunium facile vincitur Diaboli tentatio, & firmitus Deo adheretur. Sciebat inquit Deus Prophetam suum, tentantem Diabolum aliter superare non posse, nisi ieiunijs eruditum, insidiantis inimici tentamina repelleret. Nam sicut temerarium est, militem inermem congregi cum armato, ita hominem epulantem, cum diabolo ieiunante. A ieiunio ergo S. Nicolaus vitam suam exordiri voluit, quia se ad certamen huc venire non ignorabat: & ne illi Diaboli tentationes, notitiam Dei obtenebrarent, per ieiunium armatus, semitam mortalem aggredi voluit: Quemadmodum discipulis Chrysologus Serm. 166. de Ieiunio quadragesimali loquens: Merito inquit nos quadragesimam diebus per ieiunium currimus, ut perueniamus ad fontem salutis: imò ad ipsam immortalitatem. Ita enim caro nostra defecatur ieiunando, ut corruptionem exuere, induere verò incorruptionem videatur. Sistite vestris obsequiis Moysen, non alio cibo in monte Sinai, nisi solo ieiunio nutritum Exodi 24. Ingressusq; Moyses medium nebule, ascendit in montem, & fuit ibi quadraginta diebus, & quadraginta noctibus. Vnde Petrus Chrysologus Sermone 166. de illo dicit: Moyses dierum quadraginta ieiunans, ita humano defecatus est, & exinanitus à corpore, ut totus diuinitatis mutaretur in gloriam: & adhuc in nostri corporis obscuro, toto fulgeret lumine deitatu, neq; inueneri eum mortali visus posset, qui substantia Dei diu pastus, tota mortali sibi oblatus fuerit alimenta. En quanta ieiunij virtus, ut per illud homo, proximè ad statum diuinum eleuetur, & quemadmodum in illo, qui beatorum nestare epulatur, ita in eo, qui ieiunat, omnium concupiscentiarum discordia confopitur. Sic concludit D. Augustinus Serm. 230. de Tempore. Ieiunium inquit purgat mentem, subleuat sensum, curruem spiritui subiecit. Ieiunium concupiscentie nebulas dispergit, libidinum urdes extinguat, castitatis verum lumen ascendit.

Quis non mirabitur Heliam, igne curruis sumum à terra in celum euectum, esse. 4. Reg. 2. Ecce curruis ignis, & equi ignei, diuiserunt montem. Ieiunium profectò tunc quandam illi incorruptibilitatem contulit, ut illa flammæ dispendia senti-

ret. Hæc est mens Chrysologi citati: Ieiunium inquit, Heliam leuauit ad celum, & purificato sic corpore, ignes curru addidit obsequium; ut ostenderet, gehennam, quæ exurit reos, innocuus deseruire. Ergone etiam flammæ infernales, ieiunium extinguere potest? ita sanè: miserabilis interitus, & æterna damnatio pessimis Niniuitis imminabat: Ad huc quadragesima dies, & Ninive subuertetur. Ionæ 3. Quo audio, tantus timor occupauit Regem, ut surgens de folio suo, & abiectis vestimentis, indutus sacco, ac in cinere sedens, etiam bestiis ieiunium iniungeret: Et clamauit, & dixit in Ninive ex ore Regis, & principum eius dicens: Homines & iumenta, & boues, & pecora non gustent quidquam, nec pascantur, & aquam non bibant. Vt quid hominum ieiunio, etiam bestiarum adiunxit? Respondet S. Chrysosthomus homil. 3. ad populum, ad maiorem hominum ieiunij solemnitatem: Sicut enim inquit diuites, aliquo mortuo, non seruos solos & ancillas, sed & equos domesticos sacco vestientes, & agasibus tradentes, ad sepulchrum sequi iubent, calamitatis magnitudinem ostendentes, & omnes ad misericordiam allicientes. Sic & in ciuitate illa mori periclitante, & brutam naturam sacco circumtexerunt, & ieiunij iugo subiecerunt: non licet brutis sermone Dei iram discere, discant famæ, quæ à Deo infligitur plagæ. Confundantur hinc homines, qui pro se, ut Dei iram effugiant, ieiunare nolunt: dum bestie interdum pro illis ieiunare coguntur. Mirares, ait S. Chrysosthomus, ieiunant pro ciuitate peccato, quæ peccati conditio non restringit: ergo omnes ieiunare debemus, & misericordiam Dei cunctarum abstinentiâ implorare: nam quale sit hoc Christianum pro salute sua non facere, quod pecora pro salute sua fecerunt? nisi quod stolidior pecore est, qui inditio per se à Sacerdote ieiunio, non ieiunas. Attendant hoc delicati homines, & qui nomine tantum, non re, Catholici ceteri debent: qui onusti peccatis, plures etiam annos in illis perseverantes, ubi venerit quadragesimale tempus, morbos fingunt, debilitatem corporis præferre videntur, mille causas excogitant, ut tantum à seruando ieiunio liberi euadant: in hoc ipsis pecoribus stolidiores, quod dum sæpius, crapulari non erubescant, à ieiunio tamen se excusent.

Non talis fuit B. Nicolaus: quia primum suum à nativitate progressum, à ieiunio inchoauit: si enim talia fecit, dum puer esset, quid non facturus erat in senectute. Illud forte torquet non paucos, cur quartâ & sextâ feriâ à lacte sumendo abstinerit, non autem die Dominico, vel alijs diebus. Ideo forsân putaret quis-

Chrysolo.

Ionæ 3.

S. Chrys.

Fugere in ieiunium non debet Catholicum.

Referuntur ex veteri testamento à primis puerilibus laudabiliter viuentibus.

Gen. 22.

S. Zeno.

Ioseph 37.

Gen. 39.

Sapien. 10.

Philo.

Seneca.

Eccl. 47.

1. Reg. 17.

Ibidem.

Daniel duodennis, Sulaiman à morte liberatus.

Daniel, 13.

Iosias octo annorum erat Iosias, cum regnare cepisset.

1. Reg. 2.

Ierem. 1.

Paulus Eremita decimo quinto anno in eremum secessit.

3. Reg. 19.

S. August.

Chrysolo.

Exodi 24.

Chrysolo.

S. August.

4. Reg. 2.

Aaa

piam.

piam, quod ieiunia in die Dominico prohibita videantur esse ab ecclesia sancta, eo quod Christus Dominus tali die resurrexit à mortuis. Hinc Melchisedes Papa in Canone Ieiunium de consecrat. dist. 3. Statuit, ieiunium Dominici dies nemo celebrare debet, ut inter Christianorum veraciter credentium, & Gentilium, infidelium, & Hæreticorum, vera & falsa discretio habeatur. Ceterum, hæc auctoritas non convincit, quia absolute loquendo, licitum est quolibet die, etiam Dominico, ieiunare, siue ex deuotione, siue ex voto, siue ex præcepto confessarii, siue ad repellendas tentationes & mortificandam carnem, siue ad alium bonum finem. Quoniam mediante ieiunio, Deus ipse colitur, & Dominica dies in honorem Dei est dicata; proinde licitum est eo die ex fine honesto ieiunare. Ita expressè D. Hieronymus Epistolâ 28 ad Licinium scribit. *Vitam inquit omni tempore ieiunare possemus, quod in Actu Apostolorum, diebus Pentecostes Apostolos ieiunasse legimus, & die Dominico Apostolum Paulum eandem rem fecisse legimus.* Alia itaque ratio istius est, nimirum quia Sanctus Nicolaus, ab ipso Deo ita fuerat edoctus. Sic de illo testatur Vincentius: *Vultu inquit ferre, quæ eum docuit: non alius, nisi spiritum Sanctum qui habitat in eo.* Feriâ quartâ Saluator noster venditus est Iudæis à suo proditore, ut habetur Lucâ 22. *Abijt, & locutus est cum Principibus Sacerdotum, & Magistratibus, quemadmodum illum traderet eum.* Et gausi sunt, & pacti sunt pecuniam ei dare: & spondit. Et ideo sequenti die Azymorum, quando Christus cenam discipulis apparauit, solus Iudas cœlestem illum panem non accepit, ut refert Barradas rom. 4. Conc. lib. 3. cap. 3. Quia conueniebat, ut qui in Christum lymphaticus carnis præfatus fuerat, illius cœlestis panis famem pateretur. Et confirmat S. Chrysostomus lib. 2. de Abel & Cain cap. 4. dicens: *Eijcitur itaq; & excluditur, eo, quod cum Domino IESV esse non possit: quia caperat esse cum diabolo.* Et licet accepisset panem, iuxta illud Christi: *ecce manus tradentis me, mecum est in mensa* Lucâ 22. Eum tamen non comedit, sed reliquit, ut obseruat D. Thomas in cap. 13. Ioan. *Fortè inquit in mensa, dimisso pane, nullam traxit partem. Cuius quidem ratio esse potest, quod Diabolus, qui iam intrauerat in cor Iudæ, ne si panem comederet, eum cedere oporteret: non permisit Iudæ panem comedere.* Iam vero feriâ sextâ, Christus cruci appensus, pro nobis mortuus est: ut ergo S. Nicolaus sacrilegum Iudæ sceleris detestaretur, & innocentem Christi traditionem amaro

corde recolligeret: ut crucem eius mortem, omnes mundi cruciatus excedentem, ieiunâ & tanti lachrymâ defleret, feriam quartam, & sextam, adhuc infans autero ieiunio consecrauit.

Videns Diabolus Christum, in deserto quadraginta diebus ieiunantem, Filium Dei cum falsus est: *Matth. 4. Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurit: & accedens tentator dixit ei: Si Filius Dei es, dicitur ut lapides iste fiant panes.* Cum autem S. Ioannem Euangelistam, quinquentium puerum, in deserto commorantem, vellitum pilis cameli, & zonâ pelliceâ circa lumbos præcinctum videret, minimè ei deitatem adscripsit. Nonne tanta in ætate infantili vitæ austeritas, factis eum permouere potuit, ad suspicandum, aliquid diuinitatis inesse Ioanni? nequaquam: quia Christum vidit ita iugiter ieiunantem, ut integris quadraginta diebus & noctibus, nullam eiuriem sentiret, quod solius est diuinæ virtutis: cum sacrum Euangelium dicat: *postea esurit: id est, post transactos quadraginta dies.* Esurit inquam, non ieiunio aut fame debilitatus, sed ut tentandi materiam Diabolus inueniret, quoniam ad ieiunium non audebat accedere, quia sic ieiunantem Deum non hominem sentiebat. Sed quando eum callidus explorator esurire, perspexit, hominem credidit, & posse tentari putauit: quoniam esuriem sentire, & vincere, est laboris humani. At verò S. Ioannem, vidit modico saltem cibo vires suas reficientem: quia de illo dicit Euangelista: *locustas, & mei siluestre edebat.* Marci 1. Quid censetis, si infantem Nicolaum bis in hebdomade ieiunantem aduertisset? profectò non hominem, sed Deum, ipsum suspicaretur. En, quanta velocitas Diui Nicolai ad ieiunia, ad mortificationes, ad abstinentiam, superat cursu celeris alios Planetas Luna, propter quod ei Pomponius Letina apposuit: *Velocitate præstat.* Inter arbores, citius radices figit, & fructum producit amygdala, cui inscriptum est: *Celeriter floreo.* Sed D. Nicolaus, in ieiunando, velox, omnes mortalia, filios prætergressus est: cui merito Vincensius subscripsit: *Simile non legitur de altero Sancto.*

Pagana adhuc erat magna indoli, ad excelsas virtutes & magnam sanctitatem nata, velocem, esse in ieiunando, nisi & liberalitatis virtutem, in consortium austeri ieiunij admisset. Ne liberalitas in vitium degeneret, quinque conditiones re-

qui-

quiduntur. Prima, ut qui vult esse liberalis, de suo det, non de alieno; ne videlicet alijs damnum inferendo, alios dicit: *Nam qui alijs nocet, ut in alijs liberales sint, in eadem sunt iniustitia, ac si in suam rem aliena conuertant.* teste Cicero lib. 1. officiorum. Hinc Scriptura sacra, laudat hominem liberalem Proverb. 22. *Qui prouus est ad misericordiam, benedicitur: de panibus enim suis dedit pauperi.* Ex eo fundamento, quia in beneficentia, donum queritur, non spoliū: quemadmodum docet S. Ambrosius lib. 9. in Lucam cap. 19. *Non sat est inquit, nec habet gratiam liberalitas, si iniuria persequatur: quia non spolia, sed dona querunt.* Altera conditio: ut homo liberalis det indigentibus; non verò abundantibus. Nam histronibus, assentatoribus, diuitibusq; amicis beneficia elargiri, non liberalitas, sed prodigalitas est. Sic docet S. Ambrosius supra citatus. *Si inquit luxurioso ad luxuriam effusionem; adultero ad mercedem adulterij largiendum putes, non est beneficentia ista, ubi nulla est beneuolentia.* Hoc præceptum dedit Plinius iunior in Epistola ad Geminium: *Volo inquit eum, qui sit verè liberalis, tribuere patriæ, propinquis, affinis, amicis, pauperibus; non ut isti, qui ipsi potissimum donant, qui donare maxime possunt.* Tertia conditio: ut in liberalitate seruetur abstinentia ab extremis, quæ sunt vitiosa, nimirum ab auaritia, & prodigalitate. Sicut præcipit Apostolus 2. Corint. 8. dicens: *Non ut alijs sit remissio; vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate.* Secutus ut video regulam, à Cicero libro 2. officiorum rectissime traditam. *Habenda est inquit ratio rerum familiarum, quam quidem dilabifinere flagitiosum est; sed ita ut liberalitatem auaritiæq; absit suspicio: posse enim liberaliter vti, non spontaneum se patrimonio, nimirum est pecunie fructus maximus.* Quarta conditio: ut in liberalitate seruetur celeritas: si enim tardè dederis, nullum fructum afferes. Hinc prudenter Seneca de Beneficijs lib. 1. cap. 1. discursit: *Qui dat, ne tardè det: quia cum in omni officio magni æstimetur dantis voluntas, qui tardè fecit, diu noluit.* Egregie profectò: parum enim voluntatis habuit, qui tardè dedit: vnde euenit, ut non solum magni non æstimetur, sed ne gratificetur quidem donum. Nemo quippe libenter debet, quod non accepit, sed expressit. Et grauius errat, qui sperat responsurum sibi, quem dilatione lassauit, expectatione torfit: Quoniam beneficium amittitur, quando citius non datur, & gratias non exhibenti, sed sibi præbet, qui suo labore illud acquisiuit. Sic Pharaon dimisit quidem ex captiuitate filios Israël, sed si-

ne villâ gratiâ: quia tardè, & extortus id fecit. & ideo, sicut beneficium fuit non datum, sed extortum: non reportauit gratiam, sed supplicium. Quarta tandem conditio liberalitatis est: ut donum secretò detur, non publicè; hoc est, ex intentione benefaciendi; non autem honorem acquirendi. Alioqui talis liberalitas, potius vanitas dicenda esset. Pulchrè hoc expressit Cicero loco supra citato: *Videte inquit licet plerique, non tam naturâ liberales, quam quadam gloriâ ductos, ut beneficii videantur facere multa, quæ ab ostentatione profusius magis, quam à voluntate videantur: salu autem simulatio vanitati est consuetudo, quam liberalitatis ac bonæ fari.* Quoniam tales non donant beneficium, sed vendunt: ut obseruat Philo ludæus lib. de Cherub. *Si inquit, rectè consideres, inuenies quosdam vendere magis, quam donare, qui gratia largiri dicuntur: qui enim dando captans laudem, aut honorem; dum querunt sibi reddi gratiam, pretioso donationum nomine venditionem prætexunt.* Comprobat S. Ambrosius lib. 1. officiorum cap. 30. *Perfeca inquit liberalitas est, ubi silentio quis regit opus suum, & necessitatibus singulorum occultè subuenit: quem laudat os pauperum, & non os suum.*

Impleuit omnes istas conditiones verè liberalitatis, S. Nicolaus: quia promptè, quia verè indigentibus, quia celeriter, & secretò dedit: & ideo se virum, velocem in opere liberalitatis præstitit. Celebrant quantum volunt historia Florentinorum Ducem, qui noctu hospitale pauperum adeundo, aurum largiebatur. Sed velociorem se in hoc opere præstitit S. Nicolaus. Cum enim Vir quidam genere nobilis, ad summam inopiam redactus esset, ut fert humana rerum inconstantia, & fortunæ ludibrium: & tres filias nobiles iam, in matrimonium elocare non valeret, B. Nicolaus videns castitati periculum imminere, iam enim afflictum patrem, omni rerum egestate calcaturum, edo insuperabilis vis egestatis impulerat, ut de illarum virginitate alienæ prostituendæ libidini cogitaret, turpissimo illo & flagitioso quæstu, vitam pereuntis familie tue-ri volens. Beatus inquam Nicolaus, in tempeste noctis silentio, è strato profiliens, auri non mediocre pondus, sacculo bene insutum accipiens, domo clanculum egressus, per fenestram patentem, in miserandi illius patris cubiculum iniecit. Quo postridie pater comperto, stupefactus & gaudens, primam filiam in matrimonium dat. Iniecit S. Nicolaus iterum tantundem auri, ut antea: pater tantum beneficium in ipsum Deum referens, al-

Aaa 2

scram

Nicolaus
sua in live-
ralitatem
no est pat-
sus diuul-
gatus.

teram filiam honesto marito in coniugem tradidit. Starnit adhuc pater noctes in somnes per excubias ducere, quoad, quisnam esset tantus benefactor, exploratum haberet. Profunda itaque nocte, veniens tertio B. Nicolaus, tacito, ut solebat, pede, per eandem fenestram patentem, pro tertia filia dotem iniecit. At pervigil pater, decidentis auri strepitu, excitatus, quantā potuit pedum velocitate profiliens, Nicolaum tandem fugientem assecutus est, tanti muneris datorem agnovit, ne tamen cupiam mortalium id patrefaceret, multis adiurationibus a sancto viro admoneretur. Quid puraris? nonne tunc erubuit, cœlum, cum spectaret, S. episcopum, tanto misericordiae studio vehementer ardentem, humanum sui beneficii refugientem testimonium, intempesta nocte ambulanti, ut periclitanti pudicitiae subueniret.

Pomum quondam aureum, in conclave Dearum proiecum erat: sed discordias concitavit, donec Paradis iudicio Helenae adiudicaretur. Crates Thebanus omne aurum, quod ex patrimonio habebat, in mare proiecit, satius esse iniquas opes mergere, quam ab illis demergi. Nascens Dea Minerua, argenteam pluviā e cœlo misisse in terras, fectur Iupiter summus Deorum. Sed quid hoc ad hodiernam D. Nicolai liberalitatem? qui aurum velociter proiecit, ne virginalis pudicitia cum dedecore projiceretur. Mirificè Pausanias libro 4. histor. extollit celeritatem Atalantae Iasonis filiae, quae cum procis cursu certabat. Hae cum Virgines Peloponnesiacas formā superaret, virorum commercium fugiebat: nec alij, a Patre in matrimonium promissa, nisi qui eam in cursu celeritate superaret. Destinata cursui dies, metaque propostita: cum autem nemo adolescentum eam currendo assequi posset, suscepit in se onus, hoc prouectum iam etatis Hippomenes, hoc usus stratagemate. Cum se videret ab Atalanta superari agilitate, pomum retro proiecit: reuertitur

Atalanta, & pomum arrepto iterum celeriter assequitur Hippomenem: proiecit illi alterum pomum, cuius pulchritudine Atalanta illecta, dum reuenteretur, ab Hippomene citius metam attingente, superata est: & illi tanquam victori data. Nonne maior velocitas S. Nicolai: qui virum ab alto bonorum culmine, in summum contemptum, & a diuitiarum gloria, in summam rerum omnium inopiam, decidit, & crudele ac humanis indignum luminibus, spectaculum apparet, ut trium filiarum virginalis castitas, sedā libidine astuantibus prostituenda, exponeretur, ad quam curreret, quisquis flammā carnali succenderetur, sua velocitate praeuenit, & ne castitas irreparabilem iacturam pateretur, triplici pomu aureo, clam in domum miseranda, illius familiae iniecit, effecit.

Audistis iam celeritatem S. Nicolai: quia se virum velocem praestitit, & in ieiunando: quia bis in hebdomada a lacte abstinerebat. Nonne in tremendo Dei iudicio multos confundet haec eius mortificatio, qui ieiunia refugiant, ac in omnem effusi licentiam, bacchum ac venerem sequuntur: quasi verò post istas momentaneas carnis voluptates, aeterna tristitia subsequi non debeat: cum teste Salomone, extrema gaudij non alia sint, nisi luctus. Sic dives ille epulabatur quotidie, bysso & purpura induebatur, abhorrebat a ieiunijs, Epicureorum more porcino viuentium doctrinam securus: *Edo, bibo, post mortem nulla voluptas*: cum nedum sumptum cibum digessisset, eadem nocte in inferno sepultus est. Vidistis velocem in opere virum S. Nicolaum, videlicet in subueniendo humane egestati. Igitur & vos estote veloces in seruandis ieiunijs, veloces in misericordia, & Deus velociter in vestrum amorem, ac subsidium prope-rabit.

DIE

DIE CONCEPTIONIS B. V. M. M. A. R. I. A. CONCIO PRIMA.

Sub tempus belli Suetici. 1636.

Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. *Canticorum 4.*

Deducitur, B. Virginem ex speciali privilegio & meritis Christi praeferuatam esse, ne maculam peccati contraheret.

Planus
Dexter.

Stephanus
Ragunus.

Concil.
Microfol.

3. August.
1. a. c. 55.

Concil.
1. a. c. 55.

Incipit ab ipsa Apostolorum praedicatione, non paucis innouerit immaculata Augustissimae cœlorum Reginae conceptio, ab eoque statim tempore celebrari in Hispania ceperat. Auctore Flavio Dextro, libro cuius titulus: *Omnimoda historia*. Vbi sic praefatus Author scribit: *Iacobipraedicatione celebratur in Hispania festum immaculatae & illibatae conceptionis. Des Genesius M. A. R. I. A.* Comprobat Stephanus Ragunus libro 1. affirmans consuetudinem celebrandi immaculatam conceptionem in ecclesijs Syriæ, Egypti, Armeniæ, & Hierusalem, traxisse originem ab Apostolorum temporibus. Ac tandem in Concilio Hierosolymitano ab Apostolis celebrato Anno Christi 44. hac expressa verba habentur, prout reperiuntur in lamine montis Gradenensis. *Ille, inquit, Virgo, illa M. A. R. I. A., illa sancta in instanti sua conceptione fuit ab originali peccato praeferuata, & ab omni culpa immunis. Nihilominus diuinā providentiā disponente, multos aliquamdiu immaculata Virginis conceptio latuit, ut per hoc in multorum animis maius studium, pietas, & zelus erga Deiparam excitaretur. Sic factetur ipsamet Virgo in Reuelationibus Sanctae Brigittae libro 6. cap. 55. Sicut inquit, quod conceptio mea non omnibus nota fuit: quia voluit Deus, quod, sicut ante legem scriptam praecessit lex naturalis, & electio voluntaria boni & mali, & postea veniret lex scripta, qua cohiberet omnes inordinatos motus: sic placuit Deo, quod amici sui pœ dubitarent de conceptione mea, ut qui libet ostenderet zelum suum, donec veritas claresceret in tempore praedictato. Hinc merito Augusta Imperatrix illud suis fidelibus, inculcat. Cantic. 1. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decolorauit me sol. Quasi diceret: Nolite mirari, quod velut denigrata originali peccato quibusdam appa-*

ream, dum non omnibus innouescit candor immaculatae conceptionis meae; quia Deus qui est Sol iustitiae, ita disposuit, ut in multis excitaretur affectus & desiderium inuestigandi, probandi, defendendi, & promulgandi, quae de hac re occultata, vel non satis nota videbantur. Verum dum impia heresis insolentius audet in Virginem debacchari, temerè & absque sufficienti ratione, eam in communem lapsum originariae culpae incidisse promulgans: iniuriam matris suae diutius ferre, nolens humanatus Deus, stat hodie fortiter a partibus matris suae, & cœlesti cathedra definicens veritatem de immaculata conceptione. Tota, inquit, pulchra es, & macula non est in te. hoc est; ut exponit Hugo Victorinus Serm. 9. Instit. Monasticæ. *Pulchra est intus, pulchra foris, intus incorrupta, foris incorporea.* Et reuera nullum maius malum accidisset Virgini, quam si vel per momentum in ipsa sua conceptione caruisset gratiā sanctificante, quā priuata peccatum originale. Ratio euident: quia gratia sanctificans dicit amabilitatem in creatura, quā in ea ponit amor diuinus. Atqui hac amabilitas est summum bonum Virginis; nam per eam Virgo constituitur Filia Dei, fit diuinæ consors naturæ, seu, (ut ore Dionysij loquar) *regeneratur in esse diuine.* Ergo si vel per momentum factem caruisset Virgo gratiā sanctificante, nullum maius malum accidisset. Et profecto si primus Adam de terra nondum maledicta formatus est, quomodo secundus Adam, (puta Christus) in carnem aliquo tempore maledictam induceretur? ut subtiliter discurrat Tertullianus libro de carne Christi cap. 17. *Virgo, inquit, erat adhuc terra, nondum opere compressa, nondum sementi subacta, ex ea hominem factum accepimus. Deo in animam vnam. Igitur si primus Adam de*

Cantic. 4.

Hugo Victorinus.

3. Dionys.

Tertullianus.

terra virgine traditur: meritis sequens Adam, de terra; id est; nondum generationi resignata, spiritum vivificantem à Deo est prolatus. Et quamvis hæc argumentatio solam Deiparæ virginitatem demonstrare videatur, efficaciter tamen perfectissimam eius ab omni peccato innocentiam convincit. Quia si terra parrens Adami, non debuit esse magis Virgo; quam mater Christi, etiam non debuit esse à maledictionibus magis aliena. Ergo si nullis maledictionibus obnoxia fuit terra illa, quæ producendo Adam materiam suppeditavit, neque Beata Virgo, quæ Christum de sua substantia concepit. Hanc ergo omnimodam Virginis à peccato originali immunitatem evidentibus Scripturæ sacræ documentis vobis comprobabo.

Gen. 1.

Ex omnibus rebus creatis, in duobus tantum singulariter omnipotens illa maiestas laborasse ex sacris literisprehenditur. scilicet, in productione hominis, & paradisi deliciarum, qui futurus erat habitaculum hominis, & æmenum viridarum. Nam sicut solum hominem manibus suis plasmasse dicitur; ita solum paradisi plantasse, Gen. 2. Plantaverat autem Dominus Deus paradisum voluptatis. Inquit Sanctus Basilus, quare Deus, qui tertio die, produxerat ex nihilo arbores, plantas, herbas, & flores, non eodem die paradisum, eiusque plantas & arbores produxerit, quo cæteras silvas, arbusta, & reliqua, quibus terra abundat in refugium, & latebras brutorum animantium. Et causam mysterij istius hanc affert: quia cum homo esset singulare Dei opus, non erat conveniens, ut eadem foret habitatio hominis, & brutorum animantium: sed quemadmodum differentem habebat naturam, ita quoque diversimodam haberet mansionem & domum recreationis. An non pariter de animato illo paradiso M A R I A, eiusque efformatione nos philosophari decet? Equidem attenda identitate naturæ in Beata Virgine, videbatur naturalis ratio id postulas, ut eius conceptio & generatio foret pariformis cum conceptione atque generatione aliorum posterorum Adæ. Ceterum, si nostram considerationem reflexerimus in omnipotentiam dextere excelsi, & efficaciam divinæ gratiæ omnino debebimus fateari, quod sicut verbum divinum incarnatum, præfiguratum in Adamo, diversimodè conceptum fuit in utero purissimæ Virginis; quam ceteri hominum, ideo debebat, ut paradisus ille animatus, qui in singulare habitaculum verbo à Patre æter-

no erigebatur, sine omni macula productus esset, ne Dei hominis cum alijs peccatoribus esset communis habitatio. Est itaque nullum aliud fundamentum, ad stabilendam Virginis immaculatam conceptionem posset haberi, præter hoc vnicum, quia Virgo est vera Mater Dei hominis, sufficeret tamen id ad demonstrandum Virginem sine omni labe fuisse conceptam.

Hinc Isaias Christi generationem ineffabilem esse testatur: Generationem eius quæ enarrabit. cap. 53. Cuius mysterij rationem statim subiungit: quia, inquit, abscissus est de terra viventium. Quasi diceret: ideo prorsus inenarrabilem esse generationem I A S U purissimam: quia non de mortuorum communi clade, terræ exortus est, sed de terra viventium: quia sine macula ab immaculata matre duxit ortum. Sic exponit doctissimus Rupertus libro 2. in Isaiam cap. 19. inquiens: Ineffabile, quod de carnis generatione hic rectè dictum intelligitur, qui abscissus est de terra viventium, de terra inquam non morientium, sine non mortuorum morte peccati, quæ omnes in Adam mortui sunt; sed de terra viventium; id est; de terra virginæ, per sanctum vivificantem spiritum abscissus est. Ergo si conceptio Virginis non fuisset à communi labe immunis, nequaquam Christi generatio inenarrabilis foret, quin potius quodammodo I A S U generatio, affecta infectione videretur. Quia, ut dicit Evangelista: Non potest arbor mala bonos fructus facere. Mat. 7. Ergo si arbor mariana ex radice infecta fuisset, quomodo bonum Christi fructum parturiret? Unde merito adijcit Hugo Apol. de verbo incarnato. Radix integratissima incorrupta. hoc est, Christus incorruptus ramus exortus est ex M A R I A integra radice: quasi ex infecta radice, iam arbor mala bonos fructus emitteret, contra doctrinam Evangelicam. Igitur ut Christi generatio purissima prodiret, prius M A R I A conceptio sine macula præparari debuit, ut sic purissima Christi generatio in Virgine immaculata conceptione figuraretur, tanquam in radice minime infecta. Sic concludit ipsemet Dominus ore Ambrosij in Psalmum 40. loquens M A R I A: Generationem meam in te privilegium recognosco, quoniam nulla potuit macula inquinare peccati. Quasi diceret: quod ego naturaliter habui, id est mater ex meo habuisti privilegio, ut ego ex arbore omnino immaculata, omnis expers macula prodirem.

Unde verba illa, de Sapientia increata, & Christi humanitate prolata. Ecclesiast. 24. Ego ex ore Altissimi prodii primogenitus

Isai. 53.

Ibidem.

Isai. 19.

Mat. 7.

Hugo.

S. Ambro.

Ecclesiast. 24.

ante

ante omnem creaturam. Ecclesia sancta non temere Virgini appropriat, nisi quod conceptio Virginis cum Generatione verbi, aut conceptione humanitatis Christi, aliqua ratione convenire debeat. Cum autem generatio æterna verbi sit infinitè perfecta, eò, quod per eam generetur verbum infinitè perfectum, non videtur, quomodo convenire possit cum generatione & conceptione Virginis; nisi, quod sicut illa sit purissima, ita quoque hæc sit pura, & absque peccato originali. Et quemadmodum Christi humanitas, fuit per naturam, scilicet, unionem hypostaticam concepta sine vilo peccato originali; sic Augusta Virgo ex speciali privilegio, sine eodem peccato concepta fuerit. Hoc luculenter indicant illa verba: ante omnem creaturam: quæ cum non possint verificari de prioritate temporis, verificari debent de prioritate excellentiæ & dignitatis. Ergo si Adam & Eva fuerunt sine originali labe producti, quanto magis ipsa Virgo cum eadem puritate produci debuit, cum omnibus creaturis dignitate & excellentiâ longè prior esset.

Apprehendite hic vulgare illud Gen. 3. Inimicitias ponam inter te & mulierem, semen tuum & semen illius. Vbi per mulierem, à SS. PP. intelligitur Virgo M A R I A, Sic Cyprianus lib. 2. testim. cap. 9. Mater, inquit, Domini nostri I. S. U. Christi in illa muliere promissa est: hæc inimicitias opposita est serpenti. Per semen verò istius mulieris intelligitur Christus; qui ex sola Virginis substantia, absque virili semine, obumbrante Spiritu Sancto fuit genitus. Per semen serpentis intelligitur peccatum quodcumque: quia sicut per semen generantur filij à parentibus, ita demon per peccatum generat peccatores, iuxta illud Ioan. 3. Qui facit peccatum, ex diabolo est. Ergo sicut Christus perpetuas inimicitias habuit cum omni peccato, ita Beata Virgo, perpetuam inimicitiam cum infernali serpente, & consequenter cum omni peccato, cuius Author est demon; Christus per unionem hypostaticam fuit inimicus peccato; ut docet Anselmus lib. 2. cur Deus homo: Primus, inquit, Adam peccare potuit: quia purus homo: secundus peccare non potuit: quia est Deus. Beata autem Virgo ex omni parte, per gratiam fuit inimica demoni, quod minime fieri potuit, si peccatum originale contraxisset, ut manifestè probant verba immediate sequentia: Et ipsa conteret caput tuum. Quæ verba ad mulierem referunt. Ambrosius libro de fuga sæculi, 7. Augustinus libro 2. de Genes. contra

Gen. 3.

Cyprian.

Ioan. 3.

S. Ansel.

S. Ambro.

Augustin.

Manichæos cap. 18. Chrysostomus homil. 17. in Genesim. Gregorius libro 1. Moralium cap. 38. Rupertus lib. 3. de Trinitate cap. 26. & Iosephus de antiquitate lib. 1. cap. 3. hæc addens: Præcepit ut mulier eum capitis plagas inferret. At verò Septuaginta Interpretes; Divus Hieronymus tom. 3. Questionum in Genesim. Irenæus lib. 4. contra Hæreses cap. 78. Cyprianus lib. testim. cap. 9. Chrysologus Ser. 173. Leo sermone 2. de natiuitate, ex hebræo ita legunt: ipse conteret caput tuum: & referant ad seminem mulieris. Quid causæ diuersæ istius translationis? num cerè sibi aduersantur? minime: quin potius sibi invicem attestantur, seque mutuo exponunt, quod ambo, videlicet, Christus & MARIA contriuerint infernalis colubri caput, dum & Christus per naturam, & Virgo per gratiam peccatum originale effugit. Quippe serpentis caput conterere, est non contrahere peccatum originale; igitur ipse & ipsa contriungere caput serpentis.

Sed sciscitaberis forsitan, quomodo caput serpentis comminuitur à Virgine. pes autem Virginis nec percutitur, nec tenetur, cum pedem Euz adorsum, à serpente fuisse constet. Causa est: quia Eva in morem discalceata erat, ideo pedes eius adorsum sunt. At verò M A R I A, ut potè Regis filia, quia fuit calceata, hiacyntho, iuxta illud Cantic. 7. Calceasti te hiacyntho. Idcirco minime lædi potuit. Sic discurre subtilis Rupertus super caput 7. Cantic. inquiens: Idcirco ancilla Euz calceatum à serpente adorsum, quia discalceata erat. Tu verò filia Principis probe calceata, serpentis caput contriuxisti. Quasi diceret: dum, M A R I A non esse ad verum pergeret, sub primo conceptionis instanti, plantam illius tenebat & percutere curavit serpens; sed nec tenuit, nec percussit: imò pedem percussurus in capite vulneratus est. Tu verò filia Principis, probe calceata, serpentis caput contriuxisti. Quid igitur serpens vulneratus? Misit ex ore suo post mulierem aquam, tanquam flumen, ut eam faceret trahi à flumine, & adiuuaret terra mulierem? Respondet S. Ioan. Apoc. 12. cal. 12. Quasi diceret: conabatur serpens sumere vindictam de muliere; sed terra feminæ auxilium præstitit: aperiens enim os suum, flumen absorpsit. Quia rotas hic Babylonius calix iniquitatis omnino erat exhaustus, ut neque guttula remaneret pro Virgine. Terra itaque mulierem adiuuit, dum totam iniquitatis aquam absorbat: quia omnes in peccato concipiunt, calicem Babylonienum absor-

S. Chrys.

Gregori.

Rupertus.

Iosephus.

70. Inter.

pretor.

S. Hieron.

S. Irenæ.

Cyprian.

Chrysol.

Leo.

Cantic. 7.

Rupertus.

Apoc. 12.

absorbemus ita, ut nec guttula Virgini ex-
haurienda remanserit.

Atque ex his facile patet Beatam Vir-
ginem, ex speciali privilegio & meritis
Christi praevisis, fuisse praeferuatam, ne
maculam peccati contraheret. Quod Spi-
ritus Sanctus palam in hodierno Euan-
gelio voluit manifestare illis verbis. Iudas an-

tem genuit Phares, & Zaram de Thamar. Alti-
us quoque mente hanc stupendam generatio-
nem perpendite. Instante partu Thamar,
inquit Historia Gen. 38. apparuerunt ge-
mini in utero, atque in ipsa effusione in-
fantium, unus protulit manum, in qua ob-

stetrix ligavit coccinum dicens: iste egre-
diatur prior. Illo vero retrahente manum,
egressus est alter; dixitque mulier: quare
divisa est propter te materia? unde ob
hanc causam vocatum est nomen eius Pha-
res. Postea egressus est frater eius, in
cuius manu erat coccinum, quem appel-
lauit Zaram. Quod considerans D. Chry-

stostomus apud Lypomanum. Nam temere
inquit, & absque causa hac facta sunt, sed quod si-
cuta futurum fuerat, & ipsa declarauerunt.

Expendensque ulterius idem Doctor, quid
significatio nominis Phares portendat,
dicit: Prima ad fidem processit Phares, hoc est;
quod populum gentilem ad fidem conuer-
sum, figurauit. Zaram vero, popu-
lum Iudaicum, qui innocentissimum Chri-
sti sanguinem profudit. Hicce duobus po-
pulis vniuersa hominum multitudo osten-
ditur damnata in suo parente Adamo, ex-
cepta sola Virgine, cui adhuc in utero

Matris B. Annae in prima conceptionis in-
stanti, coccinum diuinae praeferuationis
appensum est, ne cum alijs in seruitutem
prolaberetur. Sic exponit Cyrillus apud
Lipomanum, inquit. Coccinum sanctissimum
Christi sanguinem signat. Redempta igitur est

Augusta Deipara adhuc in utero, prius-
quam Christi sanguis profunderetur; quia
eius virtute tanta ei gratia collata est, ut
sola & prima ex omnibus innocens in mun-
dum prodiret.

Hanc stupendam Virginis redem-
ptionem, pulchre olim Deus figurauerat
in primae mulieris formatione. Genesis 2.

Adificauit, (inquit sacer textus) Dominus co-
stam, quam tulerat de Adam in mulierem. Quid
est obiecto mulierem, & costa Adami ex-
adificari, nisi Maria, & pulcherrimam
omnis maculae expertem, & dorso Do-
mini efformari, super quem, edificare
vult peccatores. Audite studiosus Ambro-
sius Catherinum, subtiliter de conce-
ptione Virginis lib. 3. cap. 4. sic discor-

reuerentem: Accipit nunc secundam generationem. Ego

modum, & hic etiam ante peccatum, & a Deo, sed
non sine viro. Etiam de costa viri in soporem con-
iecti edificata est post virum mulier in innocentia.
Hic quae aperit oculos tuos bone lector, & agnosce
hanc secundam generationem spirituales Virginis,
quam proficimur, quae a Christo fuit, non a semet-
ipsa ex vi propria naturae, & tamen in innocen-
tia sicut ille; & ex costa eius, id est; ex fortitudine
& potentia gratiae, quae valuit apud Patrem, ut in-
de educi posset adiutorium simile sibi, id est; inno-
centissimum, pro aliorum regeneratione. En quam
pulchre tunc educta est, cum in soporem coniectus es-
set vir ille: ut intelligas, etiam Virgini opus fuisse
Christi morte, ut ex eius latere isto modo illibatissima
educeretur. Tunc enim Dominus quasi in soporem
coniectus est, quando velut nihil sentiens, & nullam
sui ipsius rationem habens, passus est opprobrium cru-
cis. Sed magno utique consilio factum, ut inde pri-
mum haec Eva nostra sancta prodiret viro simile, ut
omnium vere viventium mater fieret. Pauloque
inferius Doctorissimus iste Thomista ita con-
cludit: Ceteri omnes, qui secundum carnem nati
sunt, post peccatum nati sunt, & parentes peccato-
res habuerunt. Sola Eva habuit parentem suum
Adam, nondum peccatorem, a quo educta est. Ita
Christus illi soli (puta Virgini) non fuit pecca-
tor, quam ab omni peccato praeferuauit, nec pro illa
ut peccatrice, deprecatus est, sed ne fieret peccatrix.
Porro peccatorem hic vocat, non exi-
stentia sed similitudine, ob formam serui
ac peccatoris quam assumpsit.

En quam vere Beata Virgo, a Chri-
sto Domino redempta est, quae ex vi suae
conceptionis fuit obnoxia peccato ori-
ginali, sed ex sanguine Christi praevisis,
per praeferuationem liberata. Haec est
mens Diui Anselmi, lib. 2. cur Deus ho-
mo cap. 10. Indignus, ait, Virgo redemptione,
& Christi passione, non propter peccatum, quod in-
fuerit, sed propter peccatum quod infuisset, nisi ipse
mus ex speciali privilegio eam praeferuasset. An-
certe non putatis sufficere ad veram re-
demptionem, ita quempiam esse subditum
necessitati contrahendi peccatum, ut si
ne speciali gratia vitari non possit. Immo
scitote huiusmodi perfectissimum redem-
ptionis modum esse, ex mente subtilis
Scoti in tertio dist. 3. q. 1. Excellentius
enim beneficium est, serpare a malo, quam
permittere cadere in malum, & ab eo po-
stea liberare, quatenus modum etiam inter
amicos, multo melius est pacem seruare,
quam interruptam reformare, & melius
est principijs obviare, quam post vulnera-
tam causam, remedium quaerere. Ut er-
go Christus matrem suam liberaret a com-
muni aegritudine his percursu, praecipuis
apud crucem vulneribus affectus est, pro-
bante id Bernardus Senensis, Ser. de Con-

cept.

cepti Virginis cap. 3. Christus inquit, Do-
minus, plus pro Beata Virgine redempta venit;
quam pro omni alia creatura. Quod & eruce-
pendens palam profertur ipse, illud
Cantic. 4. Inclamans: Vulnerasti cor meum,
soror mea sponsa, vulnerasti cor meum. Quasi di-
ceret: ut exponit Bernardus: Pro amore
eius carum sumpsi, & vulneribus summi in cruce
vulnerasti cor meum, ut potest primogenita mea.
Bis autem se vulneratum corde fatetur,
ut ostendat fuisse immaculatam Virginem,
sui filiam doloris.

Problema agitur inter DD. ad quem-
nam facilius pateat accessus, utrum ad
Christum, an ad Mariam? utriusque
nomen invocare aequale esse conten-
dunt non pauci, Virginis cum Christo au-
thoritatem exequantes. Si enim Christus

exauditor pro sua reuerentia. Hebr. 4. etiam
MARIA pro sua reuerentia exauditor: teste
D. Bernardo Sermon. in vigilia Natiuitatis
Domini. Si Christus mediator Dei & homi-
num dicitur. 1. Timot. 2. MARIA quoque
dicitur Mediatrix Dei & hominum. Autore

D. Augustino. Si Christum, propitiatorem
Deum proposuit. Rom. 3. Mariam quoque pro-
pitiatricem constituit, ut vult D. Hierony-
mus de Christi nomine. Si de Christo

pronuntiat Apostolus Actuum 4. Non esse
aliud nomen, in quo oporteat nos saluos fieri. De
Virginis nomine pariter grauisimus Au-
thor Germanus pronuntiat: Potens est, in-
quit, eius auxilium ad salutem, & non indiget
alieno aliquo intercessore. Si de Christo dici-
tur Ioann. 11. Quaecumque poposceris a Deo, dabit
tibi Deus. de Virgine pariter idem fatetur

Anselmus de excellentia Virginis loquens:
Quia Dominus potentissimus tecum est, ideo & tu
potentissima es apud ipsum; verum, ut dicere possis,
in Ierosalem potestis mea. Hinc concludit Do-
ctores, Christi & Virginis intercessionem
aequalis ferre momenti apud Deum esse.

Nihilominus licet indubitatum sit,
maiolem esse Christi; quam Virginis apud
Deum gratiam, & auctoritatem; dico ta-
men audacter, Virginem plerumque faci-
lius moueri nostris precibus; quam Chri-
stum; & ideo praesentius nobis interdum
Matris quam Filij patrocinium esse. Rem
evidenter comproba imprimis auctori-
tate Diui Anselmi libro de excellentia

Virginis cap. 6. Velociter inquit, est monum-
tum salus invocato nomine MARIAE; quam inuo-
cato nomine IESU. Praeterea ratione; quia
Christus iudex est. Ioan. 5. Pater non iude-
cat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio. Vir-
go autem Patrona tantum est. Atqui ad
patronam facilius accessus, cum ei sola
misericordia comperat. Vnde D. Bernar-

dus: Ad patronam accedere quid trepidet humana
fragilitas? nihil hostium in ea, nihil terribile,
tota suavis est. Difficilior vero ad iudicem,
cuius est iustitia? unde Ambrosius: Non
gratia mouetur iudex, sed causa: non precibus
fleatur, sed meritis. Et haec est causa, quod
Christus Dominus dicitur iustitia praeci-

pius. Isaia 11. iustitia, inquit, singulis im-
borum eius. Quia quemadmodum eiugatus
vndantem chlamydem colligit, nodatque
ne fluat: ita iustitia proram Christi na-
turam ad misericordiam cohibet, ne

flectatur. Et quemadmodum Ioab bal-
theo suo asperxit sanguine Abner 3. Reg. 2.
Posuit, inquit, cruorem praetij in baltheo suo, qui
erat circa lumbos eius: quod magis incendere-
tur ad iram. Ita Christus indumentum

suum hostili cruore infecit. Isaia 61. quod
magis prouocetur ad vindictam. At vero
Beata Virgo sole amicta dicitur: Mulier
amicta sole, & luna sub pedibus eius. Apoc. 12.

Quem duntaxat typum esse misericordiae,
non solum superstitiosa Mythologia Aegy-
ptiorum trahit, sed & Christianorum.
Theologia, eo quod super bonos & ma-
los oritur. Vnde Diuus Bernardus super

cap. 12. Apoc. Solem, inquit, Virgo sibi in-
duit: quia quemadmodum ille super bonos & malos
indifferenter exurit; sic ipsa quoque praeterea non di-
scit merita, sed omnibus se exorabilem, omnibus
clementissimam praebet, omnium denique necessitates
amplissima quodam miseretur affectu. Compro-
bat Beatus Bonaventura. Quis est, ait, su-
per quem sol non eluceat, qui est super quem mis-
ericordia MARIAE non resplendeat.

Tandem experimento propositum
illustratur: pestifera olim lues Romam in-
uaserat: flammam sese in dies latius ef-
fundentem, neque Diuorum omnium
patrocinia, quorum limina sapius tere-
bantur; neque Christi ipsius nomen, va-
rijs imploratum modis, restinxerunt.

Ventum est ad sacram anchoram, Virginis
simulachrum (Lucas ut fertur penicillo
graphicè depictum) circumfertur tota vr-
be solenni pompa, comitante afflicto-
rum ciulatu. Obstupefecit: Quasi dice-

ret Angelo percutienti. Cesset iam ma-
nus tua, non desolatur terra. Et ecce
protinus elegans iuuenis, augustiori for-
ma; quam humanam, in veteri mole Adria-
ni visitur, qui tanquam ex recenti clade
se reciperet, mucronem sanguine imbu-
tum expiabat in vaginam abditurus. Vbi
subito viuorum sanitas excepit diuturnam
stragem mortuorum. Quid Constantino-
polis? Lethalis adeo morbus urbem ce-
nuit (teste Procopio lib. 5. in Hist. Agath.)
ut in singulos dies, quinadena homi-

Bbb

num millia efferrentur, solaque sollicitudo urbem habitaret. Querabant superstitum preces æthera, non placabant, sollicitabant Christum, non conciliabant. Tandem post die Kalendas Februarias, solenne festum Virginis decernitur, redevocantibus quoque annis pari religione celebrandum. Purificationem vocant Latini, morā nullā beneficii Virginis, afflatu expurgantur auræ, pristinam in valetudinem semianima corpora integrantur. Et quamvis, vicina loca quinquaginta totos annos, & eo amplius, ut Auctor est Evangelii, vi morbi laborarent. Constantinopolis tamen ab eo die inter flammās ne semivivari quidem potuit.

Gravisimis undique pressa angustijs, anno iam & medio ingemiscis Polonia, mortis pariter & martis conspiratione, miserabiliter collapsa: ita ut omnes qui Antistites, ne vno quidem relicto, belligero pulsi, extra fines late longeque dispersi, aliena terendo subellia, casum suum cum lachrymis defflorent, mirentur.

tur externæ gentes, dum optime sciunt, ab orbe condito, nullibi simile quid contigisse. Confluit afflitus populus ad sacras ades, ad Christi vapulantia simulachrum acriter vapulat, orat, lachrymatur, sed in casum preces. Augetur malum, & maiores in dies tragedias excitat, dum alij quoque expelluntur de civitate, regni istius sede amplissima; alij permittuntur manere ferro forsitan aut crudeli famæ interituri. Quid ergo vobis restat Catholicis mei, nisi ut sanctissimam Deiparam invocetis & hæc vobis murus æthenus existeret. Quippe licet in cœlestibus illa regnet, locum mutavit, non naturam; humanam exuit miseriam, non memoriam.

Quocirca in hodiernâ immaculatæ conceptionis festivitatem spem concipite, vos per MARIAM, de omnibus malis eripiendos, si omnis macula peccati de cordibus vestris amota fuerit.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA

In omni gente & in omni populo primatum habui. *Ecclesiasticus 1.4.*

Beata Virgo in sanctitate, gratia, & gloria omnes creaturas superat.

B. V. omnes creaturas superat.

Post incarnatum Dei Filium, nulli inter omnes creaturas, maiorem Deus prerogativam contulit; quam Augustissimæ cœlorum Regina; ut ipsa in univ. sum orbem principatum teneret. Dum ipsam ante totius univ. constitutionem, Pater æternus in matrem suo unigenito elegerit, teste Sapiente ibidem ut supra. Ut proinde propter hanc sublimem dignitatem, sola VIRGO SANCTISSIMA ad Deum proxima, quamvis longo intervallo accedere videatur. Ita enim Deum refert, ut non solum divinitatem redolere, sed etiam quodammodo habere videatur. Vnde insignis ille Theologus Dionysius Areopagita, in epistola quadam ad Paulum, ita scribit: *Tuus inquit coram omnipotentia Dei, & clementia Salvatorum, & gloria maiestatis Virginis Matris eius, quoniam iam a Joanne vertit Evangelij, & prophetarum; qui in corpore habitans, quasi sol fulget in celo, ductum sui ad Desiderium præsentiam: Altissimæ Virginis, ad hunc splendorem circumfusus, & plenus*

irradiavit interius; tanta etiam in me odorem totum omnium superabundant fragrantia, ut nec corpus infelix, nec spiritus posses tanta felicitate insignis sustinere. Desecit cor meum, desecit & spiritus, tanta gloria maiestatis oppressus. Testor qui aderat in Virgine Deum: si in diurna concepta me non docuissent, hanc ego verum Deum esse credidisset. Verum, licet sit certum, Beatam Virginem non esse Deum; indubitatum est tamen, illam ad Deum proximè accessisse: cum non detur maior coniunctio; quam inter matrem & Filium, inter Virginem Sanctissimam & Christum. Quia teste Augustino Sermon de Assumptione: Caro Christi caro est MARIÆ. Vnde rectè concludit Petrus Damianus Sermon 1. de Natiuitate, Deum perfectissimo modo Beatæ Virginis inesse. Inquit inquit MARIÆ identitate, quia idem est cum illa. Hic taceat & contremiscat omnis creatura, & vix audeat aspicere tantæ dignitatis & dignationis immensitatem. Domini Angelis Deus, sed non cum Angelis: quia cum

B. Aug.

Damianus

cum ijs eiusdem non est essentia. Habitat Deus in Virgine, habitat & cum illa, cum qua unius naturæ habet identitatem. Trutinabimus itaque in quo Beata Virgo primatum obtinet in omni populo, & in omni gente.

Tria potissimum reperio, in quibus Beata Virgo omnes excellit creaturas. Primo, in sanctitate; in hac enim non solum creaturas rationis compotes; sed etiam rationis expertes, longè transgreditur MARIA. Inter creaturas irracionales, quid unquam sanctius fuit Arcæ fœderis? ad cuius venerationem, adhortatus est David omnes Israëlitas Psalm. 98. n. 5.

Adorate inquit scabellum pedum eius, quoniam sanctum est. Sed præ tua sanctitate & Magna Dei mater, illa vereris Arcæ sanctitatis penitus evanescit. Nam Arca illa dicitur scabellum pedum Domini; Te thronum divinitatis, appellat D. Epiphanius, oratione de Virginis laudibus: *Abyssum gratia*, Ioannes Damascenus oratione 2. de Assumptione. *Cœlestis prodigium, & sacratissimum spectaculum*. Dicit Ignatius in Epistola 1. in Ioannem, *Sanctitatem sanctissimum thesaurum, & longè maximum Dei gratiarum tabernaculum*, Andreas Cretensis, de Virginis dormitione. Et certè Arca illa, intrinsecus portabat testamenti tabulas; MARIA ipsius testamenti gestabat hæredem: illa intra semet legem; hæc Evangelium retinebat: illa Dei vocem habebat; hæc verbum: illa terreno ornabatur auro; ista cœlesti.

Quid sanctius apparuit illo aureo candelabro? Quod Angelus Zachariæ tanquam insigne sanctitatis monumentum ostendit? Zachariæ 4. Num. 2. *Vide inquit, & ecce candelabrum, aureum totum*. Sed Virginis Deiparæ claritas longè pulchrior resplendet. Nam illius claritas oculos solum; Virginis autem, animos omnium, hominum venientium in hunc mundum illuminavit; ut eleganter docet D. Athanasius Nicenus quæstione 53. in scriptura: *Quod est ergo candelabrum? Sancta Maria, Cur autem candelabrum? Quoniam mater expertem lucem gestavit, Deum incarnatum. Cur autem totum aureum? quoniam post partum mansit Virgo*.

Quid tabernaculo Moysis aut templo Salomonis præstantius? quibus tanta olim inerat sanctitas, ut utrumvis per anthromasiam, sanctum vocaretur. Ut loquitur Propheta Mal. 19. num. 3. *Mutabis auxilium de sancto*. & Psalm. 21. num. 4. *Tu autem in sancto habitas, laus Israël*. Longè tamen maior sanctitas, in BEATA VIRGINE eluxit, quam in Moysis tabernaculo. Nam de Beata Virgine sub nomine tabernaculi

cum ijs eiusdem non est essentia. Habitat Deus in Virgine, habitat & cum illa, cum qua unius naturæ habet identitatem. Trutinabimus itaque in quo Beata Virgo primatum obtinet in omni populo, & in omni gente.

Tria potissimum reperio, in quibus Beata Virgo omnes excellit creaturas. Primo, in sanctitate; in hac enim non solum creaturas rationis compotes; sed etiam rationis expertes, longè transgreditur MARIA. Inter creaturas irracionales, quid unquam sanctius fuit Arcæ fœderis? ad cuius venerationem, adhortatus est David omnes Israëlitas Psalm. 98. n. 5.

Adorate inquit scabellum pedum eius, quoniam sanctum est. Sed præ tua sanctitate & Magna Dei mater, illa vereris Arcæ sanctitatis penitus evanescit. Nam Arca illa dicitur scabellum pedum Domini; Te thronum divinitatis, appellat D. Epiphanius, oratione de Virginis laudibus: *Abyssum gratia*, Ioannes Damascenus oratione 2. de Assumptione. *Cœlestis prodigium, & sacratissimum spectaculum*. Dicit Ignatius in Epistola 1. in Ioannem, *Sanctitatem sanctissimum thesaurum, & longè maximum Dei gratiarum tabernaculum*, Andreas Cretensis, de Virginis dormitione. Et certè Arca illa, intrinsecus portabat testamenti tabulas; MARIA ipsius testamenti gestabat hæredem: illa intra semet legem; hæc Evangelium retinebat: illa Dei vocem habebat; hæc verbum: illa terreno ornabatur auro; ista cœlesti.

Quid sanctius apparuit illo aureo candelabro? Quod Angelus Zachariæ tanquam insigne sanctitatis monumentum ostendit? Zachariæ 4. Num. 2. *Vide inquit, & ecce candelabrum, aureum totum*. Sed Virginis Deiparæ claritas longè pulchrior resplendet. Nam illius claritas oculos solum; Virginis autem, animos omnium, hominum venientium in hunc mundum illuminavit; ut eleganter docet D. Athanasius Nicenus quæstione 53. in scriptura: *Quod est ergo candelabrum? Sancta Maria, Cur autem candelabrum? Quoniam mater expertem lucem gestavit, Deum incarnatum. Cur autem totum aureum? quoniam post partum mansit Virgo*.

Quid tabernaculo Moysis aut templo Salomonis præstantius? quibus tanta olim inerat sanctitas, ut utrumvis per anthromasiam, sanctum vocaretur. Ut loquitur Propheta Mal. 19. num. 3. *Mutabis auxilium de sancto*. & Psalm. 21. num. 4. *Tu autem in sancto habitas, laus Israël*. Longè tamen maior sanctitas, in BEATA VIRGINE eluxit, quam in Moysis tabernaculo. Nam de Beata Virgine sub nomine tabernaculi

li sic dicit Regius Yates Psalm. 45. num. 5. *Sanctificavit tabernaculum suum Altissimus*; hoc & Athanasius, interpretè Methodio Oratione in hypapante Domini, MARIAM, quam appellat Sanctissimum & Augustissimum Dei templum. Nec minus templi Salomonis sanctitatem Virgo Sanctissima superavit: egregiè observat Petrus Damianus Sermon. 2. de Natiuitate: *Luce inquit in illud Salomonis templum, Deus descendisse credendus sit; in hoc tamen rationali sanctuario, hoc est in Beata Virgine, vtro, multo mirabilius, multoq; felicius dignatus est manere pro nobis*.

Quid obsecro unquam in terra pulchrius, & amantius existit? quid sanctius & beatius paradiso, voluptatis? Nilominus, & huic deliciarum viridario, doctissimus Rupertus, lib. 4. in Cantica, incomparabiliter anteponebat Paradisum sanctitatis, nimirum Virginem Deiparam. Primum ex eo, quod ille paradisus fuit terrenus, homini terreno datus ad habitandum; ille autem fuit cœlestis, homini cœlesti ad commemorandum consecratus. Ille inquit

Rupertus, est paradisus antiquus, paradisus terrenus; iste est paradisus novus, paradisus cœlestis: in illo posuit Deus hominem; quem formaverat; in isto formavit hominem, qui apud ipsum in principio erat. Hoc est illud ipsum, quod in principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. in hoc cœlesti paradiso. Homo factus est.

Secundò ex eo: quia paradisus terrenus, solum multiplici arborum varietate plenus fuit, & ligno vitæ singulariter amantus. Hic autem paradisus cœlestis, & omni virtutum genere abundavit, & lignum eternæ vitæ, Christum Dominum produxit. De ista humo inquit Rupertus, id est; de terrestri paradiso, produxit Deum, omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suavit, lignum etiam vitæ in medio paradisi: sed istam humum, istam terram suam, id est: Virginem Matrem, benedixit Deus, & ex ea cunctarum germina gratiarum, & cunctarum exemplaria virtutum produxit: ipsum quoque lignum vitæ, Christum Deum & hominem, Dominum paradisi cœlestis.

Tertiò, ex eo: quia paradisus terrenus, quamvis ab initio gratia semper amantate vernaret; tamen alternâ fructuum nascentium, & cadentium varietate, ac vicissitudine mutabatur: immò, iam forsitan ad hæc usque tempora, sua varietate ac fecunditate exaruit viduatus. At verò, in te o Augusta Virgo, nunquam illa gratia, illa sanctitas, illa virtutum germina, quibus ab initio florere cepisti, ne minimum patiuntur mutationis: immò pulchrius in dies florescunt. Propter quod a cœlesti

Bbb 2

eccelesti sponso dici meruit Beata Virgo, hortus conclusus. Cant. 4. Num. 12. Hortus inquit conclusus sponso meo, sponsa mea, hortus inquit conclusus. Quem locum Rupertus sic expendit. Inde inquit nominatus hortus, quod semper ibi aliud oriatur: quia cum alia terra semel ali- quid in anno creet, hortus nunquam sine fructu est. Unde ergo hortus es tu o dilecta dilecti? nisi quia in te natum est aliquid, quod nusquam defuit; & fructus tuus nunquam marcescit. Quia ergo in- continuas virtutum actiones, a primo or- tu suo, Beatissima Virgo iugiter erumpe- bat, ex quibus conseqnebatur, ut semper vernanti similis hortus appareret; ideo ne vquam virtutum proles in Virgine, marce cessaret, benedictus ille fructus ventris eius, Dominus Christus, semper florens, semper germinans, suam genitri- ci gratiam & efficacitatem communicabat.

Sed cur tamen semel atque iterum, hortus conclusus appellatur Virgo Dei- para? & mysterium aperit Rupertus. Be- inquit dicitur hortus, propter conceptum, & par- tum: quia in utroque mirabile es, & ama- bile miraculum, quod neque corrupta es, conceptu, neque violata partu. Bis con- clusus, propter geminum custodiae muni- mentum: quia eius & corpus, & anima, seruabatur. Nam & verus tuus inquit idem nulli carnalis commercio accessibilis, & menti tuam nulli spiritali nequitia fuit vquam penetrabilis. Vbi verba ista. Accessibilis, & penetrabilis: non mo- do peccandi actum; sed etiam potenti- am excludunt. quia Beatissima Virgo tan- tis diuinæ gratiæ prædijs munitur, ut nullis temptationum machinis expugna- ri posset. Irruit quidem in terrestrem pa- radisum tartareus serpens; sed ad tuos pedes inuictissima Heroína statim corru- it, quæ illius caput impresso vestigio con- triuisti. Prima maledictio in terram pri- mi hominis impigit: Maledicta terra in ope- ra sua. Genes. 3. num. 17. Sed à te (o ter- ra secundi hominis benedicta) Benedi- xit enim Dominus terram suam) Exula- uit penitus omnis maledictio.

Quartò ex eo: quia in paradiso ter- restri, ascendebat fons, & ex fonte egre- diebatur fluuius, ad irrigandam omnem terram. Ex te verò o Augusta Virgo, fons ille ascendit, qui apud Deum erat, & si- mul vera lux erat. Iuxta illud, quia apud te est fons vite, & in lumine tuo videmus lumen. Il- le terram solum irrigabat, hic qui è Vir- gine prodijt, scilicet Christus Iesus, to- tum orbem ab omnibus sceleribus expia- uit. Ex paradiso terrestri egressus fluui- us, in quatuor capita diuisus, terram fe- cundabat, Ex te inquit Rupertus, locus

voluptatis Dei, egressa est scriptura, quæ omnis creaturæ rationalis animum fa- cundat. Nam per te initium accepit sanctum euangelium ut per vniuersum mundum spiritualem irriget paradisum. Deniq; cælum quid nisi puritatem & san- ctitatem spirat: est enim templum Dei omnium materialium nobilissimum, iux- ta illud Davidicum Psal. 10. num. 4. Do- minus in templo sancto suo, Dominus in cælo sedes eius. At Beata Virgo, cælum cælo purius, & multo sanctius, teste Apostolo 1. Cor. 15. num. 47. Primum homo de terra ter- renus, secundus homo de cælo celestis. Vbi Apo- stolus docet, primi hominis materiam fuisse terram; secundi verò cælum: non quod Christus Dominus, de cælo propriè formatus sit, ut impiè Valentinus docebat, cùm reuera habuerit corpus, non minus, quàm ceteri homines, iuxta illud, veritas de terra orta est, & iustitia de cælo propexit. Psal. 84. num. 12. Et Mat. 45. num. 8. Aperiat ter- ra & germinet Saluatorem. Sed quod Chri- stus formatus sit, è purissima Virginis sub- stantiâ, quæ cælum suâ puritate referebat.

Iam verò, quod attinet ad creaturas rationis compotes; & inter has in sua sanctitate primatum tenet Dei Genitrix. Quis enim hominum aut Angelorum illa sanctior? Nam in omnes homines mors pertran- sivit. Rom. 5. num. 12. Et in Angelis sui reperit. Rom. 9. num. 18. Scilicet; repræ- sentatorem, Iob 4. num. 18. Boni autem quamuis caruerint cul- pã; tamen cùm maiora auxilia ad illam euitandam susceperint, non procul à cul- pa abfuerunt. Sola Dei Mater omnium in- nocentissima, & à peccato remotissima fuit, Filio eius idipsum attestante. Can- tic. 4. num. 7. Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te. Vbi Hugo Victorinus, Serm. 9 institutionum monasticarum. To- ta inquit pulchra es, pulchra es insus, pulchra fo- ris: Intus in corde, foris in corpore, Intus rubi- cunda, foris candida, verbiq; composita: rubicunda per charitatem, candida per castitatem, composita per humilitatem. Tota pulchra es, pulchra per natu- ram, pulchrior per gratiam, pulcherrima per glori- am. Dicit Scriptura Sacra Iosue 6. num. 17. quod Iosue primam vrbem, quam cepit rat in terra Chanaan, totam Deo conse- crauerit. Sit inquit Ciuitas hæc Anathema, & omnia quæ in ea sunt Domino. Quod typus erat Sanctissimæ Virginis, cuius thala- mum Christus in terris primus habitauit. Nam cæteris hominibus in prædam da- monum, vel ex parte, vel ex toto ceden- tibus; sola Beata Virgo, in ius possessio- nemque diuinam omni ex parte fuit coo- ptata. Ut proinde merito sibi posset vsur- pare

pare Virgo Deipara, illud ellogium lu- dit. Vixit Dominus, quoniam custodisti me An- gelus eius, & hic euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem, & non permisit me Deum an- cillam suam coequinari, sed sine pollutione peccati reuocauit me, vobis gaudentem in victoria sua, in euasione mea, in liberatione vestra. Iudith 13. num. 10. Nam illa, non dico caput Ho- lofernis ingulauit, sed tartarei serpentis penitus contriuit, ne minimo eius pesti- fero afflatu maculata. Sed quid mirum? eam eam non modo Angelus, tanquam Dei seruum regiam, sed ipse Dominus, ceu filius matrem custodiret. Hoc indi- cabat illud portentosum signum, quod vi- dit S. Ioannes Apocalyp. 12. num. 1. Mu- lier amicta sole, & luna sub pedibus eius. Vbi non Luna ista astrorum infima significa- tur: quid enim magnum esset, eam pe- dibus Virginis calcari, quæ super choros Angelorum exaltata est: sed alio illius prodigij mysterium spectat, ut per lunam, omnis defectus mentis significetur: stul- tum enim inquit Sapiens, sicut luna mutatur. Eccles. 27. num. 11. Sic exponit Sanctus Bernardus: Omnis inquit defectus sub ea, & quidquid fragilitatis, seu corruptionis est, excellen- tissimè quadam sublimitate, præ cæteris omnibus ex- cedit, & supergreditur creaturis. Vt merito sub pedibus eius, luna esse dicatur.

Alterum reperio, in quo ex omnibus creaturis primatum tenet Beata Virgo, scilicet excellentiam gratiæ. Parum enim fuisset Beatam Virginem immunitate à culpa cæteris præstitisse; nisi quoq; gra- tiæ plenitudine prælucere. Luna inquit, S. Ioannes, sub pedibus eius. Apocalyp. 12. num. 1. Hoc est: interprete Bernardo, sermone Signum magnum, tota Ecclesia. To- ta proinde Ecclesia, & militans, & trium- phans, Beata Virginis pedibus subijcitur: quia totam ipsa Virgo immenso gratia- rum & meritorum culmine supergreditur. Omnes qui æternam salutem consequun- tur, descripturus Salomon Cantic. 6. nu- mero 7. & 8. Sexaginta inquit sunt Regine, & octoginta concubine, & adolescentularum non est numerus. Vna est columba mea, perfecta mea. Vbi Psellus apud Theodoretum, tres sal- uandorum ordines distinguit. Primum filiorum, per reginas significatum: qui enim inquit à teneris vnguiculis, ex toto corde Deum ærum omnium auctorem, omnium optimum diligunt, & amore ipsius mundi, & quæ in mundo sunt contemnent, Christo, verbo, & Sponso coniungun- tur, diuinâ gratiâ filiorum ordinem obtinent. Al- terum mercenariorum, per concubinas adumbratum: qui autem inquit, regni cele- stis cupiditate adducti, ut eo potantur, Christo dili-

genter seruiunt, in mercenariorum loco constituun- tur. Tertium seruatorum, per adolescentu- las: At qui inquit peccatis omnibus obruti, cru- ciatum & suppliciorum formidine resipiscunt, & penitentiam agunt, in seruatorum; qui tamen salui fiunt, ordine collocantur. En tres omnium sal- uandorum Hierarchias; super omnes ta- men, addit sapientissimus Salomon in- persona ecclestis sponsi, vna est columba mea, perfecta mea. hoc est: ut interpretatur, Psellus: inter tot animas omnium bonarum, qui saluantur, vna illa sola est, ut electa columba, quæ Christum genuit, Virgo Maria.

Vidit quondam Ezechiel virum du- plici mensurâ, calamo & funiculo arma- tum, quibus Hierosolymam, eiusque tem- plum metiretur. Ezechielis 40. num. 3. Cuius visionis mysticus sensus erat, ne- minem futurum fuisse in ecclesia, qui cer- tam limitatamque mensuram spirituali- um donorum, tam gratiæ, quàm gloriæ, non haberet. Sola Beata Virgo, tam mul- tis diuitijs cælestibus, & gratiæ, & glo- riæ, superfunditur, ut eas sine mensura accepisse videatur. Ut egregiè diserit, Sanctus Anselmus. Libro de excellentia Virginis Cap. 8. post innumeras eius lau- des, Quid amplius inquit dicere possum Domina mea: Immanitatem quippe gratiæ & gloriæ, & felicitatis tuæ considerare cupiens, sensum defecit, lingua fatiscit. Non ergo excellentissimus ille Patriarcharum numerus, non prou- dus Prophetarum Chorus, non iudex Apo- stolorum senatus, non martyrum victor- exercitus, aut quispiam sanctorum cumu- lus, huic Beatissimæ Virgini, in magnitudi- ne diuinæ, comparari potest. Quia illa tanquam vicinum Deo sidus, plus lu- minis de Sole æterno participat; quàm reliqua minora, in felicissima prædesti- natione, fulgentia sidera. Extraxerat sibi Salomon palatium vnum, & alterum Re- ginæ, filiz Pharaonis: in priori nullos la- pides pretiosos posuit, in posteriori pro- pmodum infinitos. Omnia inquit textus lapidibus pretiosis, à fundamentis vsq; ad summa- tem parietum. 3. Reg. 7. num. 9. Ut nihil in ea domo, siue lateret, siue pateret, nisi pretiosum inueniretur. Prius Palatium de- signat electos Dei, quos sibi Deus ad ob- sequium condidit: posterius Beata Virgo, de qua nasci sibi complacuit in hoc palatio, & fundamenta, & parietes de lapidibus pretiosis, hoc est, conceptio & natiuitas, & totius vite progressus, sum- mam puritatem redolent. Modicè enim splendent sanctorum mentes, si cum Virgi- ne Deipara comparentur; ut egregiè no- rat Sophronius, sermone de Assumptione

^{10 p. 10.} apud D. Hieronymum tom. 9. Sic inquit in comparatione Dei, nemo bonus; ita in comparatione MATRIS DEI, nulla inuenitur creatura perfecta, quamvis virtutibus eximijis comprobetur. Causam reddit D. Hieronymus, Serm. de Assumptione Virginis. Quia ceteri inquit per partes prastatur, MARIA vero tota simul infunditur plenitudo gratiae. Hæc est causa, cur æternus Dei Filius, qui in sinu Patris morabatur, ad vterum Matris descendit; quia eam ceu augustum palatium, cælestibus plenam diuitijs agnoscebat: proinde in gremio Virginis, suas se delicias habiturum sperabat: & cum in sinu Patris infinitis delicijs frueretur, adhuc eas, quæ in vtero matris latebant, audissimus ambigebat.

Tertium est, in quo Beata Virgo primatum tenet, Excellentia gloriæ. Nam & Angeli, & reliqui Beatorum ordines, ad tuos pedes, & Augusta Virgo, cernui prouoluuntur. Vt docet Petrus Damianus, Serm. de Assumptione: Virgo inquit inseruit animas sanctorum, & Angelorum choros supereminens, & euicta, merito singulorum, & omnium titulos antecedit. Quantumlibet alia stelle reluceant, Luna tamen & magnitudine præminet, & splendore; sic vtramque naturam Virgo singulariter excipit, & immensitate gratiæ, & splendore virtutum. Immo verò, dicere possum, quid quid intra Deum est, Beata Virgine mi-

nus est. Sic censet D. Epiphanius, Serm. de laudibus Virginis. Solo inquit Deo, excepto, cunctis superior existit. Nam ut comprobabat Lyranus: ceteri Sancti, sunt in felicitissima illa beatitudine, sicut Dei ministri, sola VIRGO, sicut calor REGINA.

Produxit igitur, quod Beata Virgo, inter omnes gentes primatum teneat, & in sanctitate: Nam quid illa post Deum sanctius, & in excellentia gratiæ: cui enim aliquando dictum est, plena gratia; sicut Mariæ: & in excellentia gloriæ: quia in cælestibus regnis sellam regalem à dextris filij sui occupauit. Primatum obtinet Sanctissima Virgo, ut pacem, terris, cælis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cælestibus parentelam, conciliat. Primatum obtinet, ut ad eius famulatum quisque alliciatur. Nam ut dicit Petrus Damianus Serm. de Natiuitate. Summa inquit gloria est, post Deum, te videre, adhaerere tibi, & in tue protectionis munimine demorari. Quare cum te verbum æternum ita sublimauit, deprecatur te omnes diuites plebis, tibi Filia Regum ancillantur, & totus orbis in tui obsequium mancipet colla sua, ut tuâ protectione feliciter conseruetur. Am.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Quæretur peccatum illius & non inuenietur. Psalm. 10. Peccatum originale, ex parte omnium trium Deitatis personarum, Beata Virgini repugnabat.

^{4 Chrys.} Multæ exque grauissimæ rationes, iustissime mouent nos, ad querendum in Virgine Sanctissima peccatum. Si enim de peccato æquali sermo sit, illud saltem veniale, non videtur omnino remouendum à Dei genitrici: cum habuerit libertatem peccandi. Imò aliqui SS. PP. innuere videntur, Virginem defacto venialiter peccasse. Nam D. Chrysost. homil. 20. in illa S. Ioannis verba: vinum non habent. Ioann. 2. de Virgine sic loquitur, Operatur enim, ut eam hominum gratiam conciliaret, scilicet filium suum. & ipsa clarior filij gratia efficeretur, & fortasse aliquo humano afflictebatur affectu, quemadmodum & fratres eius, cum dixerunt: ostende corpus mundo; cupido eius miraculo sibi formam comparare. Idcirco dominus asperè respondere videtur. Similiter D. Augustinus,

lib. veteris & noui testamenti, dicit: Beata Virgo in morte Domini, stupore quodam dubitauit: talis autem dubitatio, saltem veniali culpâ non potuit carere. Ceterum S. Thomas, defendit ab hac iniuria B. Virginem 3. p. q. 27. ar. 4. ad 1. & in 3. dist. q. 1. ar. 2. affirmans, B. Virgini in prima eius sanctificatione, datum esse, ut nunquam peccaret; in secunda autem sanctificatione, hoc est, in conceptione filij, etiam illi hoc concessum fuisse, ut nec peccare posset. vnde indubitatum est apud Theologos, B. Virginem defacto, nullum vnuquam peccatum veniale commisisse. Quod inde proueniebat: quia adeo eminens gratia, aliisque auxilia illi fuere concessa, ut eis suffulta moraliter loquendo, peccare non posset. Et licet habuerit libertatem

tatem ad peccandum: si enim ex antecedenti necessitate, non potuisset incidere in peccata venialia, per illam victoriam venialium nihil prorsus meruisset: cum omnis indifferentia, & libertas, quoad euitationem venialium sublata fuisset. Nihilominus speciale priuilegium, quo in bono fuit confirmata, eam in peccabilibus reddebatur Ratio: quia tale priuilegium continebat in se, fomitis extinctionem, & continuum diuinam illustrationem, illapsam, ardentissimum & continuum Dei amorem, atque externam protectionem diuinæ prouidentie, per quam B. Virgo reddebatur potens, ad vitanda omnia peccata venialia collectiue. Sic censet S. Anselmus de Excellentia Virginis cap. 3. Nulli inquit dubium est, castissimum corpus, & sanctissimam animam eius, funditus fuisse ab omni macula peccati, iungi Angelorum castitiam. Et profecto, posita extinctione fomitis, & per consequens sublata omni rebellionem sensuum, per talem subleuationem remanebat B. Virgo deonerata, & libera ab omni appetitus reluctantiâ. Et insuper, posita iugi cognitione, & contemplatione veri boni, sicut voluntas virginis tunc trahebatur ad bonum cognitum amplectendum, & nulla erat ratio apparentis boni, quæ illam retraheret; ita voluntas ipsa, omni conatu amplectebatur illud bonum, propositum ab intellectu semper diuinitus illustrato. Adito insuper continuo, & inflammato Dei amore, cuius potentia, teste Dionysio Arcopagita, mentis secessum & extrinsecum facit, amatores sui iuris esse non sinens, sed in obiecta amata penitus transfrens, posito inquam hoc amore nunquam interrupto, manifestum est, Virginem Deiparam, ad peccata venialia nunquam declinasse: quia nulla erat ratio, quæ retraheret ipsius voluntatem à bono vero, & honesto. Fatetur hoc D. Bernardus tom. 1. Serm. 71. ar. 1. cap. 2. Tanta inquit sapientia claritas à Deo super infusa est Virgini, quod hæc septem perfecte intelligebat, secundam quosdam: primò naturam creatam irrationalem; secundò, naturam creatam rationalem; tertio, naturam creatam spirituales; quarto naturam creatam diuinalem: quinto omnia, quæ erant fugienda & spernenda; sexto omnia, quæ erant sequenda, & amplectenda: septimò, per quem modum, & ad quantum gradum omnia essent odienda, & diligenda. Nec quidquam obstat allata authoritas SS. Patrum in contrarium: quia licet, ut refert S. Chrysost. Christus matri dicenti. Vinum non habent, asperius responderit: quid mihi & tibi mulier, hoc ta-

men fecit, non ut eam peccati venialis argueret, sed potius ut remoueret occasionem scandali passui, quod in ultimatione aliorum oriri poterat. Ita docet S. Th. 3. p. q. 27. ar. 3. ad 4. Potest inquit exponi, ut intelligatur Dominum cohibuisse, non inordinatam in manu gloria motum, quantum ad ipsam Virginem, sed id, quod ab alijs posset estimari. Similiter S. August. quando dicit, B. Virgini in morte Domini stupore quodam dubitasse, non est intelligendus loqui de dubitatione infidelitatis, sed admirationis, & discussionis, cum expressè lib. de natura & gratia dicat: de sancta MARIA propter honorem Domini, nullam protulit cum de peccatu agitur, habere volo questionem: inde enim scimus, quod ei plus gratia collatum fuerit, ad vincendum ex omni parte peccatum. Et Concil. Trident. Sess. 6. can. 23. affirmat, B. Virgini fuisse concessum speciale priuilegium, ne etiam venialiter peccaret. Illis verbis: Nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia. Quod si de originali peccato, questio moueatur, magis adhuc mouemur ad illud in B. Virgine querendum, cum Scriptura Sacra doceat, illo nullam hominem caruisse. Iob 15. Quid est, ait homo, qui immaculatus sit, & ut iustus appareat natus de muliere? Vnde merito dicit S. Bernardus: Omnes nascimur mortui, & tanquam absorpti nascimur mortui: quia in vtero matris sumus à serpente strangulati. Ceterum & hoc peccatum in B. Virgine frustra queri, nec posse inueniri, ostendam.

Vt facilius deducam, peccatum, in B. Virgine inueniri non posse, id ex Scriptura Sacra imprimis deduco. Cantic. 6. Pulchra ut luna, electa ut sol. Scrutemini obsecro: quare dilectus ille cælestis sponsus, Virginem Mariam lunæ pulchritudini comparat? An fortè ideò, quia luna est æmula Solis; ut enim Sol diem; ita luna noctem serenat; ita Beata Virgo est æmula Christi, in splendoribus virtutum. Pulchritudo quippè, seu claritas Virginis, quæ gratiarum virtutumque congeriem significat, pulchritudinem lunæ refert; at verò eius electio in matrem Dei 1. Solis splendorem ostendit: electa ut Sol; quia eam conceptione Christi immunis à labe: proinde in hoc splendore, Solem iustitiæ æmulata est. Lunæ itaque pulchritudini accommodatur, quia ad pulchritudinem Solis iustitiæ proximè accedit. Querunt hic Philosophi, an illæ maculæ, quæ serena nocte in luna apparent, interdum formant hominis præferentes; interdum verò formam leonis, caudam versùs occisum habentis; sint verè, num solum

appa-

apparentes? aliqui volunt istas maculas, esse imagines, siue species intentionales, montium, vallium, nemorum, & maris, à globo terræ in lunam proiectas, & ad nos reflexas: ita ut species vallium & nemorum, sint obscuriores, montium vero & maris, lucidiores. Sed hoc nullo modo subsistere potest: Tum quia terra non potest emittere speciem intentionalem, ad tantam distantiam, maxime ex eò, quia noctu lucente luna, terra non sufficienter illuminatur ad hoc, ut possit producere sui speciem, tam longè & multo minus tam distinctam, ut clarè repræsentet, valles, nemora, montes, & maria. Tum quia globus terræ, non ubique habet eandem dispositionem montium, & vallium, ut possit eandem inuariatam sui speciem, emittere in lunam; cum tamen illa macula, semper ac ubique terrarum, eodem modo appareant in Luna, ut experientia docet. Vera igitur sententia, est præstantiorum Philosophorum, cum Aristotelis & Astrologis, qui affirmant maculas illas, non esse veras maculas; sed esse ipsas partes rariores corporis lunaris, permittentes solis radios vltèriùs transire: eo modo, quo alie cæli partes, quæ à nobis non videntur. Quod siquidem tali ratione: quia experimur corpora diaphana, quò ratiore sunt, eò minus reflectere lumen ab extrinseco receptum: quia lumen faciliùs illa penetrat ac pertransit, & ideo talia corpora, minus lucida apparent. At verò corpora perfectè diaphana, & simul solida atque densa, lumen ab extrinseco receptum perfectè reflectunt: quia illa lumen penetrare, & pertransire non potest, & ideo magis illuminata apparent. Ergo maculae in luna, non sunt veræ maculae, sed sunt partes eius rariores, quæ à debili nostro visu, non ita clarè videri possunt, sicut solida.

Rectè proinde Scriptura Sacra, Beatam Virginem pulchritudini lunæ comparat: quia sicut luna totum lumen suum, à sole accipit, & propter partes suas rariores, maculosa apparet, cum in rei veritate, aliter se res habeat; ita Beata Virgo, omnem suam pulchritudinem à Sole iustitiæ accepit. Sicut enim Luna celestis, secundum Astronomos & Philosophos, creata est plena, hoc est, in plenilunio: ita Virgo Sanctissima, concepta est plena, quia per specialem gratiam à peccato originali præservata. Ut scilicet celestis sponsus Cantic. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Vbi non solum affirmatiue de illa pronuntiat, quod sit tota

pulchra, sed etiam, negatiue non esse maculatam ostendit. *Et macula non est in te.* In quibus verbis continetur negatiua vniuersalis, omne tempus negans, ut ingeniosè aduertit Cardinalis Tuscus tomo. 1. Concil. 26. n. 13. p. 873. inquit: *Quod negatiua vniuersalis, omne tempus negat, quia fortior est ad negandum, quam affirmatiua ad affirmandum: ideo, excludit omne tempus, quod excogitari potest.* Unde dicta expolitio, non solum omne tempus, excludit, sed etiam omnem penitus maculam: quoniam enim si macula, propositio sit indefinita, constituitur sensu vniuersalem, qui nunquam etiam in minimo laedi potest. Nam constans, apud hæc conclusiones est conclusio, quod si vniuersalis negatiua, in minimo deficiat, falsa omnino constituitur. L. si quis ducenta. §. utrum, ff. de rebus dubijs l. 2. §. finali. ff. de verborum obligat. Ergo Beata Virgo, in quacunque temporis differentia, proinde & in conceptione, plena fuit gratia: proinde sine omni macula peccati. Sibi idio. ta in contemplatione Virginis Cap. 3. citatum scripturæ locum exponit. *Tota inquit pulchra Virgo gloriosissima, & macula non est in te, tota pulchra, est in tua conceptione, ad hoc solum effecta, ut templum esses Altissimi.* Quod paulò inferius magis adhuc elucidat. *Tota igitur pulchra est Virgo gloriosissima, non in parte, sed in toto, & macula penitus sine mortali, siue veniali, siue originali, non est in te, nec nunquam fuit, nec erit.* Sic S. Iacobus in sua Lyrurgia, Beatam Virginem vocat omnibus modis, *irreprehensam*. & S. Marcus in sua, vocat *immaculatam*. Quod tamen nequaquam verum esset, si saltem per aliquod momentum, peccato originali infecta mansisset.

Quia nihilominus peccatum originale, à primo homine in omnes eius posteriores transfundi non dubitamus, attestante id D. Paulo Rom. 5. *Per unum inquit, hominem, peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt.* Idè etiam in B. Virgine, tanquam vera filia Adæ, illud querere præsumimus: paribus eam nobiscum primordiis prodissè existimantes; eum tamen ceteros natura donet, solam Mariam gratia. Sed procul hinc male opticus oculus: Luna est Sanctissima Virgo, à Sole iustitiæ plenè irradiata, cuius rariores, & præ nimia pulchritudine subtiliores partes, videntur nobis maculae, sed non sunt. In tanta enim luce maculas præsumere, sacrilegum nefas est: nam qui affingit maculam Virgini, Deum violat, & immunditiam qui attribuit, matris filium conspurcat. Purissimo siquidem vtero, di-

Tuscus
CardinalisPropositi
sensu
vniuersa-
lem con-
stituit.

Idio.

Rom. 5.

Homines
natura Ma-
riam gra-
tia dona-
uit

uina formari debuit generationis partus; nec illa male infecta naturæ iniuria laedi potuit, quæ adumbrante Spiritu Sancto concepit. Ab hac vana apparentia, reuocat nos ipsa Beata Virgo: *Nolite me considerare, quod fusca sum, quia decolorauit me sol.* Quasi diceret, frustra queritis in me peccatum, apparet hac macula imbecillo humano intellectui, sed non est: quia in plenitudine gratiæ, qui peccati macula incompossibilis est, concepta sum: quia decolorauit me sol, quomodo decolorat? sanè ex ardore, partes absorbens sanguinis subtiles ac viuidas, terreas verò & crassas relinquens. Hinc color ex albo fuscus, ex roseo niger. Ardor itaque diuini amoris, tanquam sol vrens, quo in primo statim instanti sue conceptionis B. Virgo flagrabat, eam decolorauit, non maculam depellendo, sed ne illam contraheret, præseruando. Et certè ex triplici fundamento, peccatum inueniri in Beata Virgine, repugnat.

Imprimis, ex parte Dei patris, qui in instanti æternitatis, Virginem sibi in Sponsam, & Filio in matrem elegit. Nam ex mente S. Damasceni, tres diuinæ personæ concurrebant, ad omni pulchritudine exornandam Beatam Virginem. Deus inquit pater prædestinavit Virginem, Filium Dei in ea commoraturus est; Spiritus Sanctus irrigauit eam plenitudine gratiæ. Prædestinatio autem iuxta Theologos, antecedit præuisionem meriti, & demeriti, seu peccati. Ergo B. Virgo prædestinata est, in matrem Dei Filio, ut immunis à peccato originali: quoniam eius prædestinatio, prioritate dignitatis ac excellentiæ, & eminentiæ post Christum, antecessit electionem, & prædestinationem omnium creaturarum. Ut docet Bernardinus Senensis de Virgine Sermone 51. cap. 4. Vbi B. Virginem ita alloquitur. *Tu ante omnem creaturam in mente Dei prædestinata fuisti, ut Deum hominem ipsum creares.* Et facile colligitur ex eo, quia S. Paulus, Christum idè vocat caput omnium prædestinatorum, quod sit primogenitus omnis creaturæ. Rom. 8. *Quos prædestinavit inquit, & prædestinavit conformes fieri imagini filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Atqui Beata Virgo, fateatur etiam se esse primogenitam omnium creaturarum, Ecclesiast. 24. *Ego ex ore Altissimi prodii, primogenita, ante omnem creaturam.* Ergo eius prædestinatio, antecessit præuisionem peccati, siquidem in eodem instanti simul cum Christo prædestinari debuit, ut potè mater ipsius; mater autem cum filio, ut potè relatiua, sunt simul natura.

& cognitione. Quoniam itaque & Christus est primogenitus, & Beata Virgo primogenita, idè congruum erat, ut quem admodum in Christo, peccatum habere locum non potuit; ita nec in Beata Virgine inueniretur. Cuius mysterij pulchram reperiò figuram, Genes. 24. dum iam senio confectus esset Abraham, videns se plenum diem esse, & in dies moribundum, ut filium suum Isaac in matris monio collocaret, vocauit seruum seniore domus suæ, missurus eum ad querendam sponsam Filio, quem prius itamen- to fidelitatis obstrinxit. *Pone manum tuam subter femur meum, ut adiurem te, per Dominum Deum cæli & terræ, ut non accipias uxorem filio meo, de filiabus Chananæorum, inter quos habito. Sed ad terram & cognationem meam proficiascar, & inde accipias uxorem filio meo Isaac.* Quid obsecro causet, ut prohiberet uxorem de filiabus Chananæorum accipiendam filio? præsertim eum & inter illos multæ decore, & elegantis formæ puellæ reperirentur. Forsan, quia vox ista Chananæus, significat mercatorem, siue negotiatorem: talium autem vita, summis periculis exposita est. Et idè forsàn Abraham timebat, ne puellæ inter Chananæos educata, ac negotiatiōni assuetæ, ad similem occupationem Isaacum traheret, eumque graui periculo exponeret. Minime: imò his temporibus, pro summa felicitate reputant parentes, si filiam opulento mercatori matrimonio iunxerint. Responder S. Gregorius, quia Chananæi erant reputati à Deo, propter suam impietatem; Dei autem filius, de semine Israëlitarum carnem humanam sumpturus erat, quod Prophetico spiritu cognoscens Abraham, ne filio uxor de filiabus Chananæorum eligeretur, interdixit. Sic tenet etiam Procopius: *Sciebat inquit Abraham, Deum graui- ter fuisse in sensum Chananæum, ut potè genti peccatrici; & idè indignum reputauit, ut filius eius, de genere populi scelerati uxorem assumeret.* Si ergo Abraham, cum esset homo, de gente Chananæorum peccatrice, uxorem filio suo elegi probro duxit: quomodo æternus pater, cum sit ipsamet essentialis puritas, filiam Chananæorum, id est, Virginem, Adæ peccato infectam, & sibi in sponsam, & Filio in matrem assumpsisset, nisi illam ab omni macula liberam faceret.

Iu cuius veritatis comprobationem, reuocat vobis in memoriam illud præceptum Domini, quo suos in veteri testamento sacerdotes summos obligauerat, ut uxorem non assumerent, nisi Virginem. Leuitici 21. Vbi de summo Sacerdote ta-

Genes. 24.

Abraham
prohibuit
ne Isaac fi-
lius eius
uxore de
filiabus
Chananæo-
rum ac-
ciperet.

Procopius.

S. Gregorius.

Sacerdo-
tibz in ve-
teri testa-
mento so-
lam Virgi-
nē in uxore
assumere
licuit.
Leuit. 21.

Ccc

lcm

lem promulgat legem: Virginem ducet vxorem: viduam autem, & repudiatam, & sordidam, ac meretricem non accipies: sed puellam de populo suo. Non miror, quod Deus summo Sacerdoti, prohibuerit meretricem ducere in vxorem: quoniam in sacerdotibus, omnimoda puritas & sanctitas inueniri debet, iuxta Domini præceptum loco citato: *Sunt ergo sancti, quia & ego sanctus sum, Dominus qui sanctifico eos.* commisseri autem consecratum in sanctitate Deo, virum, cui meretricia turpitudinis, summa ignominia: quoniam vilis vxoris, redundat in virum, cum sint vna caro. Sed quod etiam vidua in coniugem duci prohibeatur, hoc obliuiscor: siquidem Deus tanto amore prosequitur viduas, vt minimam iniuriam, illis illatam, grauiter videri vellet. Exodi 22. *Vidua & pupillo non nocebu, si laeseris eas, indignabitur furor meus, percutiamus vos gladio.* Siquidem viduis honorem deferendum, suadet Apostolus, 1. ad Timoth. 5. *Viduas honora, quæ verè viduæ sunt.* Vtique pia vidua, perfectum holocaustum se Deo exhibet, tota quodammodo in celum transfusa: in terris viuens, tantquam non viueret. Domi reclusa, penitentiam, mortificationem faciens: sic enim veram viduam, describit S. Hieronymus, super illa Cantic. 3. verba: *tanquam virgula sumi, ex aromatibus:* in hunc modum discurrens: *Benè ait, tanquam virgula sumi, quæ diuina extenuata disciplina, & contemplata inuis in holocaustum, incendio est p. amara, & desideria charitatis.* Cur & repudiatam in vxorem duci prohibuit Deus? cum libellus repudij à Moysè concessus sit? Ne miremini: frequenter enim leui, imò nulla etiam de causa, marito solet coniungi vsque ad satietatem & nauseam displicere: atque hinc eas illi tendere infidias, fraudisque moliri, quæ repudij libellum implere & adornare possint. Quia ergo libellus repudij bonam subscriptionem, & nomen habere non solet: sed potius repudiatæ feminæ, non nihil sordidum, siue sordidi rumoris adhæret. Ideo sacerdoti minimè videretur decens, aliorum suspicionibus sese ingerere, & bono nomini ac famæ suæ derogare: vt discretissime in citatum locum adnotat Procopius: *Non enim inquit solam sacerdotis est, vt fugat manifesta mala, vt scortationem: sed declinet illa mala, quæ famam nostram suggillant, siquidem, suspecta est mulier repudiatæ.*

Optimè equidem: summus sacerdos in veteri testamento, Christum venturum figurabat: & idè prohibuitur illi fuit, viduam, ac repudiatam ducere in-

vxorem: sed solam virginem, ab omni suspitione liberam, ne vilis vxoris redundaret in illum. Sic cenet S. Hieronymus ad Fabiolam: *Accipies inquit, vxorem virginem de genere suo, non alienigenam, ne mala terra nobilium seminum frumenta degenerent: Non meretricem, quæ multo expulsa fuit et non electam, quæ priori coniugio indigna non viduam, ne pristinarum meminerit voluptatum, sed illam animam, quæ non habet maculam, neque rugam, quæ in Christo renata renouatur de die in diem.* Si ergo summo Pontifici, propterea, quod figura Christi esset, non licuit ducere vxorem, nisi virginem, eamque sine ruga, & sine macula, vt docet S. Hieronymus citatus: *Nolo inquit discipulam, coniugem, Pontifici quicquam habere veteris hominis.* Quomodo æternus pater, Christo, qui est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, Virginem in matrem eligere debuit, si quidquam veteris hominis, hoc est: si aliquid peccati originalis habuisset, cum summe dedecorati foret, vt pater æternus, Mariam cum aliqua macula prædestinaret sibi in sponsam & filio in matrem. Solius itaque Mariæ conceptus, communem illam totius generis humani stragem superauit: quæ post gentium à patre natum, à Patre & Filio productum Spiritum sanctum, ab hoc ipso, ne in tanta naturæ fecunditate, solus iterilis censeretur, ab omni labe peccati præseruaretur: Ita fatetur Thaulerus in festo Purificationis: *Beata inquit Virgo, ab omni fuit præseruata peccato: & hunc insuper habuit decorem, quod culpa originalis perpetuo expers fuit: ita vt ne momento quidem temporis, vel iræ filia, vel vas immundum, vel drabolica, sicut nos omnes subiecta fueris dominio: præuenit enim hoc sapientia æterna: nolens electissimum templum suum, ali-quod labe aspergi.* Comprobat Laurentius Justinianus lib. de casto. connubio Dei & animæ cap. 7. Vbi sic dicit: *Hoc est originale pena delicti, à qua nemo, quamuis eximius pol-leat sanctitate, liber existit: quotquot enim ex ipsa nati sunt propagine, exceptis dumtaxat mediatore Christo Iesu, & eius matre, sub hac peccati lege sunt conditi.* Quia decebat, vt quæ æternæ lucis omnem hominem illuminanti, mater parabatur, lucis instar, nullas omnino tenebrasmitteret.

Repugnabat præterea, peccatum inueniri in Beata Virgine, ex parte verbi incarnati, quod sic deduco. Christus ex duabus naturis est compositus, diuinâ scilicet, & humanâ: ratione diuinæ, naturalis Dei Filius habetur: ratione humanæ, adoptiuus. At, si Virgo Beata fuisset infecta peccato originali, mundus non credi-

credidisset Christum esse Dei Filium verum. Habundet quippe fundamentum, à Iuristis, qui docent, partum sequi ventrem: hinc ex nobili generatur nobilis, ex plebeo plebeius. Proinde si Christus natus fuisset de Virgine peccato originali infecta, facile mundus tenuisset, & Christum eius filium eidem peccato obnoxium esse: qui enim ex peccato infectus nascitur, peccator est: quia à parentibus naturam peccato vitiatam trahit. Propterea Iurista. L. de liberis §. Si quis. talem regulam tradunt, quod iniquissimum sit, Patrem aut matrem egere, cuius filius est in facultatibus: quæ enim decentia esset, filium in summa fortuna constitutum, splendido apparatu fulgere, eius vero parentes ostentim emendicare panem: sicut neque decorum censetur, vt parentes abundent, & filij egeant. Sic filio quondam prodigo, & nudo in patriam domum redeunti, opulentus parens erubescens, iussit calceamenta & annulum in manum inseri. Date inquit annulum in manum eius. Lucæ 15. Quod ex eo factum putant aliqui: quia docent Anatolici, periculum quendam è corde natum, in digitum annularem protendi. Hinc apud Ægyptios annularis digitus, cordis erat hieroglyphicum, & in sponsalibus teste Alex: ab Alex. lib. 2. gener. dicit, Cap. 5. ille digitus ad amorem cordis indicandum annulo coronabatur. Vnde Tertull. lib. aduersus gent. cap. 6. huius digiti annulum, pronubum appellat. *Aurum inquit nulla femina nōrat, præter vnico digito, quem sponsus oppignorasset pronubo annulo.* Hac de causa Ægyptij sacerdotes, Auctore Pieri lib. 36. cum circa Deorum suorum aras ministrarent, hunc digitum odoribus illinebant vt significarent, quibus virtutum, odoribus, sacrificantium cor deberet esse delibatum. Cum igitur tantus sit cordis cum hoc digito, naturæ consensus: merito iussit pater, filio ad se reuerso, annulum inseri in digitum, cordi respondentem: vt ostenderet lætitiā, quam suis communicabat, non sistere foris in corpore, sed intrò vsque ad cor penetrare. Hoc innuere voluit S. Ambrosius, ad eum locum, dum dicit: *Annulum, qui in digitum inseritur, esse signaculum, quo cordis interiora signantur.* Si ergo pater terrenus, non potuit videre nuditatem filij sui discolori, & prodigi, nisi stolâ splendidâ, annulos & calceamentis eum adornasset: quid censemus de Filio Dei, qui cum sit diues omnium, & inexhaustis thesauris abundet, quomodo ferre potuit, vt cum ille,

plenus esset puritate, in Virgine Matre, maculam peccati originalis pateretur. Quoniam ista infamia, redundasset in eundem: siquidem ignominia matris, redundat in filium.

Statim igitur in eodem instanti æternitatis, quo Deus pater prædestinavit Mariam sibi in sponsam, & Filio in matrem, festinavit Dei Filius, ad eam eliberandam, ne communi malsâ perditionis includeretur. Vt Prophetico spiritu prædixit Regius Vates, Psal. 45. inquit: *Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus.* Proinde, vt operatio huius sanctificationis, digna fuit Altissimo sanctificatore: & tabernaculum eius ita fuit sanctificatum, vt dignum esset Altissimo. Ergo quoniam Altissimus, nihil magis abominatur, quam peccatum, sequitur nunquam illo macularum fuisse eius tabernaculum, hoc est: sanctissimam matrem. Hanc prærogatiuam attribuit Sapiens Beatz Virgini, Ecclesiast. 24. *Ex ore inquit Altissimi prodit, primogenita ante omnem creaturam.* Licet enim verba hæc, de Sapientia increata, hoc est: de humanitate Christi communiter intelligantur: ab Ecclesia tamen sanctâ, etiam Virgini tribui solent. Non quod intendat ecclesia, generationem virginis, verbi æterni generationi comparare: cum enim generatio verbi æterna, sit infinite perfecta, quoniam per eam generatur verbum infinite perfectum, nullo modo potest cum illa continere generatio Virginis. Sed quod intendat ostendere conceptionem humanitatis Christi, cum conceptione Virginis, aliquomodo conuenire: nimirum in hoc, quia sicut Christi humanitas, fuit per naturam, hoc est: per unionem hypostaticam, concepta sine vilo peccato originali: ita B. Virgo ex speciali privilegio, sine eodem peccato concepta fuit. Hoc insinuat particula, ante: quæ cum non possit verificari de prioritate temporis, verificari debet de prioritate excellentiæ & dignitatis. Vnde si Adam & Eva sine originali peccato sunt producti, multo magis B. Virgo: cum non solum primis parentibus, sed omnibus alijs creaturis, infinites dignior esset, sine eodem peccato debuit procreari. In ipso igitur æternitatis instanti, quando pater æternus prædestinavit Mariam sibi in sponsam, & Filio in matrem, festinavit filius ad eliberandam suam matrem, ne vnquam in seruitutem diaboli, per originale peccatum incideret. Sic protestatur S. Vincentius Ferrerius Serm. 7. de Natiuitate Virginis loquens: *Non credatur, quod*

Psal. 45.

Ecclesiast. 24.

Conceptio Christi est conceptio virginis conueniens.

Conceptio Mariæ per virginem.

Thaulerus.

S. Laurentius Justinianus.

Presentia in B. Virgine est parte verbi incarnati locum non habet.

Lucæ 15.

Digitus annularis cordis hieroglyphicum.

Tertull.

S. Ambrosius.

Ccc 2

Angeli in
cilio pri-
mi fecerunt
conceptu
nis cele-
stis.

Concio Tertia

quod fuerit, sicut in nobis, qui in peccato concipi-
mur, nascimur, & nutrimur. Sed statim postquam
corpus virginis fuit formatum, & anima creata,
tunc fuit sanctificata: ideo sit festum de eius concep-
tione, quia facta est lux sanctificationis in ea, &
statim angelus de celo fecerunt festum conceptionis.
Cum ergo Vincentius, Vir magnæ sancti-
tatis affirmeret, Angelos in celo festum Con-
ceptionis B. Virginis celebrasse, & hoc
naturali lumine aut discursu sciri neque-
at, credibile videtur, hoc illi per diui-
nam reuelationem, quæ falli & fallere
non potest, innouisse. Suffragatur huic
sententiæ S. Cyprianus lib. de cardinali-
bus Christi operibus, ubi hanc præserua-
tionem Virginis, non solum ad misericor-
diam, sed etiam ad diuinam iustitiam re-
ducit: Non sustinebat inquit iustitia, ut illud
vult electionis, communibus laxaretur iustitiis. Et
S. Hippolytus hoc ipsum confirmat in-
quiens: Qui dixit honora patrem & matrem,
ut decretum a se promulgatum observaret, omnem
gratiam matri, & honorem impendit.

Hoc beneficium præseruationis a pec-
cato originali, promiserat Dei Filius Vir-
gini suæ, genitrici futuræ, Zacharia: &.
Zachar. 1. ego ero ei inquit in circuitu, & in gloria ero in
medio eius. In Hebræo autem legitur: Ego
erō in medio eorum. Quia sicut in seculo,
iuxta medicos, sanguis concoquitur, in-
de in omnium membrorum nutrimentum
diffundendus; ita & Deus in omnes
homines præsidia derivantur. In quibus
verbis, speciale præsidium Dei Filius pol-
licitus est; sanctissimæ suæ genitrici, dum
non muro aureo, aut adamantino, sed
muro ignis, se eam circumdaturum asse-
reret. Ferunt enim naturalista, quod Leo
nihil magis reformidet, quam ignem: &
ideo in symbolis leonis, communiter ap-
ponit solet illud lemma: Fugatur ex in-
tuitu. Quia leo, cum neque telis cedat,
solo igne conspecto protinus aufugit,
iuxta illud Plinij de leone lib. 8. cap. 16.

Plinius. Omnia vis consuevit in pulchro. Proinde turgere,
eius viso, ledantur oculi leonis, & sic vi-
corum languescere, terror leonem inua-
dit, atque in fugam concitat. Inuido hu-
manæ salutis infernali hosti, furibundi
leonis denominationem tribuit Ecclesia
sancta: Adversarius vester, tanquam leo rugi-
ens circum, querens quem deuoret. Is cum suo
rigitur horribili, vniuersum iam mortali-
um genus in prædam suam compulisset;
ne sanctissimæ Dei genitrici, in primo eius
conceptu, quidquam nocuisset, sciens im-
mensus Dei Filius, totam vim eius in deu-
lis herem esse: qui perperis assueti tene-
bris, lumen ferre nequeunt: muro ignis

id est; diuinæ suæ gratiæ & charitatis,
eam circumdedit: & sic potentiam eius
repreffit: quia fugatur ex intuitu. Ob-
stupescite: valde Deus muro suæ gra-
tiæ alios sanctos; sed tamen per partes.
Sic os Isaï per Angelum suum purga-
uit: Voluit ad me vnus de Seraphim, & in manu
eius calculus: quem foras tulerat de altari, & te-
nuit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua,
& auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum munda-
bitur. Isaï 6. Sic Dauidem, per ignem
tribulationis a delicto mundauit Ps. 16.
igne me examinasti, & non est inuenta in me ini-
quitas. At vero Dei Filius, sanctissimam
suam matrem, vniuersam & ex omni parte,
muro ignis muniuit: quia plenam gratia
fecit, ut ad eius intuitum, hoc infernalis
perterritus accessere non auderet.
Quia, non decebat, ut mater Filij omni-
potentis, vel per momentum ferua, & ca-
pitula fieret.

Neque solum ex parte Christi, inquan-
tum est Deus, sed etiam in quantum
est homo, repugnabat peccato originali
inueniri in B. Virgine. Quod pul-
chre expressit Andreas, & reualis illis ver-
bis: Conueniens est matri, & filij eandem esse glo-
riam. Ergo sicut magna gloria fuit Chris-
ti, quod secundum humanitatem concepi-
retur sine peccato originali; dubio
procul eadem gloria debeatur sanctissi-
mæ Virgini, ut illius pariter conceptio,
peccati originalis expertis fuerit: ne si in
peccato conciperetur, eius ignominia
redunderet in Filium. Hanc veritatem
aperuit ipsa Deipara, in Reuelationibus
S. Brigittæ lib. 6. cap. 49. Veritas inquit
est, quod ego concepta fui sine peccato originali, &
non in peccato: quia sicut filius meus, ita & ego
nunquam peccauimus. Docet S. Thom. 3. p.
q. 27. ar. 1. Filium Dei ita prouidisse, &
disposuisse Virginem matrem, ne vllam
vnquam veniale peccatum committeret,
ex hoc fundamento, ne per veniale pec-
catum, fieret aliquando inimica Dei,
quod sine graui dishonore filij euenire
non posset, proinde voluit, ut Virgo con-
tinuo actum amoris Dei eliceret. Ita
censet Richardus lib. 2. de Emmanuele,
cap. 3. Diuinus inquit amor adeo in ea conuul-
sit, adeo ipsam in bono solidauit, ut de cetero spiri-
tualis qualicunque defectus in eam incidere omni-
no non posset. Atqui maior esset dishonori
Filij Dei, si Beata Virgo fuisset concepta
in peccato originali; quam si venialiter
peccasset, cum originale peccatum sit
incomparabiliter grauius veniali: ut po-
tè consistens in priuatione iustitiæ origi-
nalis, & gratiæ sanctificantis, quæ veniale

Isaï 6.

Psal. 16.

Andreas
Cecconius.S. Brigittæ
in Reue.

Richardus.

Die Conceptionis B. V. M.

Ioannes
Ickius.

non priuat. Si ergo Dei Filius infinita suā
sapientia, Virginem matrem seruauit ab
omni macula veniali; multo magis ab ori-
ginali eandem seruare studuit. Ad quod
confirmandum, reuocate vobis in me-
moriā mirabilem sepulturam Saluato-
ris nostri. Impetratum corpus Iesv a Pi-
lato, & depositum de cruce Ioseph vi-
ri iustus ab Arimathæa, in quo nondum positis
quæquam fuerat, Lucæ 23. Quid tunc, quod
corpus illud deificatum, non in aliquo ve-
teri sepulchro, sed in nouo positum fue-
rat? Hæc vnica: quia sicut Christus nouo,
& ineffabili modo, in vtero Virginis im-
maculæ conceptus fuerat de Spiritu San-
cto; ita congruebat, ut in nouo deponere-
tur sepulchro, nullo adhuc mortali cor-
pore fædato. Sic censet S. Maximus Tau-
rinensis Episcopus, homil. de cruce & se-
pultura Domini. Vbi ait beato corpori defer-
tur sanctitas, vbi Virginitas; nouus illud venter
concepit, nouus tumulus includit. Decebat ergo
Christum, ut Virginem matrem suam,
nouo & nusquam antea audito privilegio
decoraret, ne originali peccato Deum
hominem paritura, succumberet. Quem-
admodum sacrum eius corpus, in nouo
depositum fuit sepulchro, ubi nulla adhuc
corporis alicuius, peccato infecta ma-
cula hæserat.

Repugnabat adhuc, peccatum in
B. Virgine inueniri, ex parte Spiritus San-
cti, qui Virginem plenitudine gratiæ re-
pleuit, ut nulla in eam macula peccati
originalis cecidisset. iuxta illud promi-
ssum Gen. 3. Inimicitias ponam inter te, & mu-
lierem, ipsa conteret caput tuum. In quibus ver-
bis, sanctissimæ Virgini Spiritus Sanctus,
promisit victoriam, plenam de originali
peccato. Sic discursit D. Cyprianus in-
quiens: Non dicit pono, ne ad eam pertinere
videretur; sed ponam, id est, sustinabo mulierem,
quæ repudiata facilitate credendi, non solum te non
audiat, sed ab ipso etiam Gabriele deferente ver-
bum, rationem de promissum exagitet veritate.
Inimicitias itaque posuit Spiritus Sanctus,
inter serpentem, & mulierem: caput
eius contrituram: ubi per serpentem, in-
telligitur Diabolus: per caput verò ipsius,
intelligitur peccatum originale, ut do-
cent Irenæus libro 4. cap. 78. Cyprianus
lib. 2. ad Quirin. cap. 9. Chrysologus Ser-
mone 173. Lezana lib. Apologetico de
immaculata conceptione cap. 3. Ioanni.

Eckius Serm. de concept. ubi D. Augu-
stini verba refert: Subiectum esse peccati ori-
ginali, est caput Diaboli, id quod principium est,
quo diabolus hominem, in suam adit perniciem.
Istud ergo diaboli caput, scilicet pecca-
tum originale, plene conuerit Virgo
MARIA, dum munita plenitudine gratiæ
Spiritus Sancti, sine peccato concepta
fuit, ut eleganter docet D. Augustinus,
explicans illa Genes. Verba, ipsa conteret ca-
put tuum, ubi sic dicit: cum subiecto originali
peccato, caput sit diaboli, tale caput MARIA con-
trivit, quia nulla peccati subiectio ingressum habuit
in animam Virginis, & ideo ab omni macula im-
mune fuit. Hæc igitur sola, hæc vnica, hæc
singularis inuenta est a Spiritu Sancto, &
infernali serpenti opposita, ut vilescentis
iniuriam toti mortalium generi illatam,
totalem pariter de illo reportaret trium-
phum: quia illi soli a Spiritu Sancto ple-
na hæc victoria seruabatur. Sic docet
S. Bernardus homil. 2. super Misus est,
ita discurrens: Cui hæc seruata victoria, nisi
MARIA? ipsa proculdubio caput conuersit venena-
tum, quæ omnimodam maligni suggestionem, tam
de carnis illecebris, quam de mentis superbia deduxit
ad nihilum.

Quocirca, ostendi peccatum in Bea-
ta Virgine frustra queri, nec inueniri pos-
se triplici de causa. Imprimis ex parte
Dei Patris, qui sibi MARIAM in sponsam
elegit, cui ut potè summæ per naturam
puritati, nihil impurum placere potest.
Deinde, ex parte Filij, ne si carnem hu-
manam de Virgine peccato originali in-
fecta sumpsisset, hæc ignominia pariter
in illum redundaret. Ac tandem ex par-
te Spiritus Sancti, qui illam in primo in-
stanti conceptionis, impleuit plenitudi-
ne gratiæ, cui peccatum impossibile
est, ut docet Petrus Damianus Serm. de
Annuntiatione. A Deo inquit electam, &
præelectam, totam rapuit sibi Spiritus Sanctus.
Adorate itaque hanc Virginem, quæ æter-
ni patris filium in carne humana peperit;
& cum sit ab omni macula peccati immu-
nis, supplices eius pedibus prouoluti,
rogate; ut vestris conscientijs puritatem
& a peccatis actualibus emundatio-
nem impetret: Quia quicumque
Virgini immaculatam tri-
buit conceptum, ipse
apud Deum im-
maculatus
quodit.

S. August.

S. Bernardus

Petrus
Damianus.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

De qua natus est IESVS qui vocatur Christus.

Christus maxime gloriatur, se de Virgine MARIA natum esse.

Periculosum nimis esse, stemmatibus maiorum suorum gloriari, & de suo genere inaniter extolli, docet S. Chrysosth. homil. 59. in Matth. ubi loquens de eo, qui suam nobilitatem inaniter ostentat, sic dicit: Tu quis magna de nobilitate maiorum istas vana proasas atq. atavos tuos si progrediatis, invenies, multos: de genere tuo agasones forsan, qui saepius fuisse. Circumspice Davidem: nonne pater eius Isai, fuit incola civitatis Bethleem, cuius pascendis gregibus parvulus David inuigilabat. 1. Reg. 16. Adhuc reliquus est parvulus, & pascit oves. Vide Salomonem, Regis illustrissimi filium, pacifice nec sine admiratione omnium natus, annos quadraginta Israelitis dominante, cuius tamen Auctore S. Chrysosth. citato, avos & proavos ignobiles fuisse, constat. Ex ignobili prosapia ortus erat Abraham, & tamen multarum illustrium prosapiarum factus est pater, propter suas preclaras virtutes, quibus paternam obscuritatem, minime nocere potuit. Qui enim propria virtute decoratur, is parentum suorum non decoloratur opprobriis. Vnde S. Chrysosthomus Serm. de cura salutis, & tom. 1. de nomine Abraham, mirifice laudat Abrahamum, quod ex obscuris & impijs parentibus, ipse virtute nobilissimus evaserit: Propterea inquit laudo iustum, qui tales parentes habens, talis ipse factus sit. Ecce enim valde rarum & admirabile est, ex agresti radice dulcem fructum produci. Non igitur crimen est, habere patrem ignobilem: quia & Isaias faceret se filium Amos, inquiens cap. 1. Visto Isai filij Amos: quem tamen S. Chrysosth. enarratione in Isaiam, ostendit fuisse hominem vilis & abiectae conditionis, & forsasse illum armentarium, qui vellicabat sycomoros, & fugam in terram Iudae suadenti Amasae, respondit: Non sum propheta, & non sum filius propheta: sed armentarius ego sum, vellicans sycomoros. Amos 7. Nihilominus, nobilis propheta Isaias, de ignobilitate parentis sui non erubuit, ut doceamur; quia vilitas paterni generis, nulla ex parte obscurat filij virtutem; neque nobilitas censetur ea, quod est magnatum sanguine sis procreatus; sed si ipse efficiaris magnus. Quis unquam nobiliorem habuit ex hominibus parentem; quam illi duo germani fratres,

Caim & Abel. Quoniam teste Philone lib. de nobilitate: Adamus ille est, a quo omnis patritia nobilitas descendit. Et tamen alter eorum, terram humano sanguine, & se fraterno maculavit. Ut pulchre discurrat Philo citatus. Quid ait, huic profuit nobilitas generis, ignobilem praeserenti animum? Quem ipse rerum humanarum inspector Deus, ut vidit, aversatus damnavit. non praesens quidem supplicio, quod confestim ei calamitatu sensum adimeret; sed mille mortes intendendo, ut sentiret alios super alios pauciores, & acervatas molestias: atq. ita dignam pro maleficio penam reciperet. Quis de sua nobilitate magis gloriari potuit, quam primus ille terrigena Adamus? qui generis sui claritate omnibus posteris praeluxit, cum ad solum Deum genus suum referret. Nam ut docet Philo, nemo parens, auctor vitae, nisi Deus fuit. & tamen per peccatum, non tantum ignobilis, sed etiam iumentis insipientibus similis factus est; ad terrorem eorum, qui de splendore suorum natalium nimis superbiunt. Ut observat idem Philo citatus. Hae est inquit, communis lex mortalium omnium, qua praescribitur, ne qui virtutu experti, genere natalibusq. splendidi, magnopere sibi placeat. Atque hanc ob causam, S. Ioannes Baptista graviter obiurgabat Hebraeos, de propria virtute parum sollicitos, & de patria nobilitate nimium superbos. Gemmina inquit, viperarum, ne caperitis dicere Patrem habemus Abraham. Lucæ 3. Quasi diceret; si moribus vivitis viperinis, patrias Abraham virtutes non solum non iactetis, verum etiam ne iactare quidem incipiat. Quoniam non modo effusa gloriatio, sed etiam prima ad gloriandum aggressio, aliena esse debet ab eo, qui patrias virtutes non exprimit, non imitatur. Vnde ingeniose addit sanctus Cyrillus, in catena aurea: Quid confert carnalis generositas, nisi consimilibus studiis fulciatur; vanum est igitur, extolli de bonis praedecessoribus, & de facere ab eorum virtutibus. Imò non solum vanum, sed etiam turpe esse vult. D. Basilus, alienis ornati decoribus eum, quem virtus propria non venustat. Proinde recte admonet Philo Hebraeus libro de creatione Principis: Nemo inquit summam felicitatem in generis nobilitate collocans, honestas actiones negligat, reputans graviori animadversione fieri

Philo.

Idem qui supra.

Philo.

Luce 3.

S. Basilus.

Philo.

Petrus Damianus

ni fieri obnoxium, quisqu ex optimis prognatus, maiore sui viri deditur; discedens a virtutis exemplis domesticis, quorum reliquias omnibus delectus est animo, non potest inervam reprehensionem effugere. Verum non miror, plurimos de sua nobilitate gloriari: cum hoc super omnia bona temporalia maxime expectanda sit. Quid enim aliud est nobilitas, nisi gloriæ soboles, apex humanæ felicitatis, columna bonorum, chiara dignitatum, & fons eius, quod vsipiam inter homines praeclarè, laudabiliterq. gestum est. Hanc Aristoteles 1. Ethic. cap. 8. tanti facit, ut asserat, parum esse, quod aliquis sit idoneus ad felicitatem, si ignobilis sit: quasi vnum illi & praecipuum requisitum deficiat. Et idem lib. 2. Rhet. cap. 6. inter bonorum genera, nobilitatem tanquam primum posuit, quam ab omnibus bonis semper estimatam, laudatam, susceptamque affirmat Tullius, in oratione pro Quinto Sextio. Quid enim est nobilis? Respondet Tullius Malleolus: in dialogo de nobilitate & rusticitate, quasi non bene: propterea, quod nobiles praeter ceteris potius ad mansuetudinem, quam ad elationem inclinati esse debeant. Propter quod homo, maximam sibi gratiam apud Deum conciliat, teste Sapiente: Filium, per mansuetudinem, gloriam animae tuae concilia, & eam honore, quem meretur, affice. Et licet nobilitas, nisi vera virtuti, & pietati coniuncta sit, pro nihilo habeatur. Sic quondam Iudæi, non solum de nobilitate Abraham, sed etiam de nobilitate Dei gloriabantur. Ioan. 8. Vnum Patrem habemus Deum. propterea, quod illis Deus hanc suam nobilitatem promiserit, Exodi 4. Filius meus primogenitus Israel. Et tamen tanta nobilitas & cognatio divina, nihil illis profuit, ob defectum virtutis, ut eruditè observat D. Chrysosth. homil. 9. in Matth. Iudæi inquit, quondam filiorum Dei honore gaudebant, sed decolorati vitijs nihil inuit tanta nobilitas. Si igitur tur Dei quis filius factus, nisi huic generis splendori meritum virtutis addiderit, etiam maius profeud habebit supplicium; quid mihi iam avorum atque proavorum memoras dignitates. Verum, nobilitas cum virtutibus coniuncta, & apud homines, & apud Deum magnam commendationem habet, teste sacra pagina, Sapientiae 8. ubi de nobilitate sponsae, celestis sponsus sic dicit: Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei: sed & omnium Dominus dilexit illam. Quia talis nobilitas, quæ virtutibus abundat, gratiam Dei, & diuturnitatem homini conciliat, atque in filios eandem transfundit. Auctore Pe-

tro Damiano Serm. 19. In conversationem, inquit parentum, saepe proveniunt merita filiorum. Quam ergo. Virginis Sanctissimae maxima sit nobilitas, asserente id Dico Ambrosio, lib. 2. de virginibus. Quid ait, nobilis Dei matre? quid splendens ea, quam splendor elegit, idem ostendam hodie, merito Christum Dominum gloriari de maternitate Virginis, quod eam matrem habuerit, quæ Regum & Sacerdotum nobilitatem simul eum sanctitate, in se transfusam habuit. De qua natus est IESVS, qui vocatur Christus. Quod Sanctissima Virgo, merito gloriari possit de maternitate Dei, ad quam ab aeterno praordinata, & electa est, nemo est, qui inficiari velit. Suadet enim hoc imprimis, suprema dignitas Virginis, ad quam ex vitantæ maternitatis euecta, est, ut omnes creatura intuitu huius maternitatis, obligata sint, ad omnimodam illi exhibendam reuerentiam. Hæc est mens D. Bonaventurae in 1. dist. 44. in exposit. text. in fine, ubi docet: Virginem quoad conceptionem prolis, quia fuit mater Dei, quo nihil nobilius cogitari potest, tantam habuisse bonitatis dignitatem, quod nulla mulier amplius capere potuit. Si enim omnes creaturae quantumcunque ascenderent in gradibus nobilitatis, essent praesentes, omnem deberent reuerentiam Matri Dei. Comprobat Dionysius Richelius de laudibus Beatae MARIE, ita loquens: Quod MARIA Mater Dei sit, tantam dignitatem continet, quantum nec ipsa Virgo percipere potest, nisi contempletur Dei essentiam. Ratio istius evidentissima: quia Beata Virgo, concursu materno attigit unionem inter animam & corpus Christi, quæ prius prioritate quasi formali, erant vnitæ diuinitati; proinde aliquomodo etiam attigit Deitatem infinitam: & inde consequenter aliquomodo infinitam dignitatem obtinuit, ut neque per Dei potentiam, iam fieri dignior mater in ratione maternitatis, Virgine Deipara possit. Sic docet S. Thomas 1. p. q. 25. art. 6. ad 4. Humanitas, inquit, Christi, ex hoc, quod est unita Deo; & beatitudo creata ex hoc, quod est fructus Dei; & Beata Virgo ex hoc, quod est mater Dei, habens quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est Deus: & ex hac parte non potest fieri melius ei, sicut non potest aliquid esse melius Deo. Nam quidquid infra Deum est, Beata Virgine minus est: ut innuit Divus Epiphanius Serm. de laudibus Virginis: Sicut inquit Deo excepto, sanctus superior existit. Et clarius D. Anselm. lib. de conceptu virginali c. 18. Decens inquit erat, ut ex puritate, quæ maior sub Deo intelligi nequit, Virgo illa mitteret, Mouet

S. Ambrosius.

Creatura omnes obligatur ad exhibendam reuerentiam Beatae Virgini.

S. Ambrosius.

Dionysius Richelius.

S. Thomas.

Dignitas est quodam modo infinita.

S. Epiphanius.

S. Anselm.

opera quasi quinq. milia, & accepit IESVS panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Vbi tanto miraculo permoti homines, consilium inierunt, vt illum Regem constituerent; ille vero subtraxit se ab oculis eorum, IESVS ergo cum cognouisset, quia venturi essent, vt aperirent eum, & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus. Quid causa, quod Christus regiam dignitatem tantopere refugiat? Num forsitan propter summam pietatem & humilitatem, quam impense coluit? non abs re: quia humilis animus magis ad honores, quam ad labores expauescit, & dominandi cupiditas inde potissimum exulat. vbi vera erga Deum pietas reperitur. Sic Moyses propter humilitatem cum pietate coniunctam, oblatum imperium recusauit, dum adhuc infans capiti impositum sibi a Pharaone regium diadema reiecit, & pedibus conculcauit, teste Iosepho lib. 2. Antiq. cap. 9. Imo octogenarius iam, adhuc se infantem & ineloquentem dicebat, ne ad capeendum imperium cogeretur.

Exodi 4. Obsecro Domine, non sum eloquens. Exodi 4. vbi D. Gregorius Mag. lib. 35. Moral. cap. 13. Moyses inquit, quia apud se mente humilis extitit, oblatam protinus tanti regiminis gloriam expauit. Ecce cum Auctore lingue loquitur, & ne tanti regiminis potestatem recipiat, elinguent se esse causatur: Similiter Dauid, nihil vnquam modestius, quam regiam dignitatem sibi a Deo commissam tolerauit, vt fateretur ipsemet. 2. Regum 7.

2. Reg. 7. Qui ego sum Domine Deus, & quid dominus meus, quia adduxisti me hucusque. hoc est; quia me ad regnum euexisti, Nam optimus quisque, cum ad imperium erigitur, videtur sibi ad extremum supplicium efferr, nec ita moleste sustinet interitum, quam imperium. Hinc Moyses dominandi onera pertaxus, cupiebat & viuis quantocytus tolli: Obsecro inquit Domine, ne interficias me, ne sanctus afficiat malum. Numer. 11. Proinde & Christus, forsitan ob profundam humilitatem, ne in Regem eligeretur, aufugit: volens praebere exemplum suis fidelibus, quomodo ambitionem dominandi fugere debeant. Ita alludere videtur Tertullianus, de idololatria, cap. 18. de Christo loquens: Si inquit, potestatem nullam, ne in suos quidem exercuit; si Regem se fieri, consensu regni sui refugit, plenissime deduc formam suam, dirigendo omni fastigio, eam dignitatem, quam potestatis. Quis enim magis huius usus fuisset, quam Dei filius? quales & quanti eum fasces producerent? Quale purpura de humeris eius floreret? quale aurum de capite radiaret, nisi gloriam seculi alienam, & si-bi, & suis iudicasset? igitur quae noluit, reiecit:

Moyses
regium di-
adema &
Pharaone
oblatu pa-
dibus con-
culcauit.

Exodi 4.

2. Reg.

2. Reg. 7.

Numer. 11.

Christi ob
humilita-
tem regis
dignitate
fugiebat.

Tertullianus.

qua reiecit, damnavit: qua damnavit, in pompa diaboli deputavit. Non enim damnavit, nisi non sua: alterum autem esse non possent, nisi diaboli, quae Dei non sunt. Quare Christus fugiendo dignitatem regiam, voluit indicare, humilitatem cum Principatu, non facile cohaerere posse, & eos qui honores ambiunt, a Deo deficere, & in Diaboli seruitutem se transferre. Bella ratio ad nostram instructionem, illi tamen subscribere nequeo: quia cum Christus verus esset Deus, etiam in throno regio constitutus, suae humilitatis atque pietatis periculum, nullum subiisset.

Ergo forsitan Christus ideo dignitatem regiam fugiebat, quia non ex corde ab impio illo populo, eam sibi nouerat deferri? non abnuo: multa enim antea homines illi viderant miracula, super iis, qui infirmabantur, propter quae & illum in desertum secuti erant; nunquam tamen alias confessi dicuntur, IESVM esse Prophetam a Patribus expectatum. At in deserto primum tantam confessionem faciunt: Quia hic est Propheta, qui venturum est in mundum. Ioan. 6. Unde illis tanta in Christum propensio? An quia fideles facti erant? minime: sed quia exsaturati. Satiuritas est clauus, quo reguntur carnales: exsatiata gulositatem eorum, subito Propheta Sanctus, imo & Deus apud illos reputaberis. Verum, vbi primum penuria intrauerit, illud te respiciet, & abnegabunt, vt eleganter discurret S. Chrysost. homil. 41. in Ioan. O gula incredibile audacitatem! maiora huius miracula, & quidem innumera operatus est IESVS: neque hoc vnquam confessi sunt, nisi nunc exsaturati. vbi dum nulla penuria laborant, Prophetam IESVM clamant: nec in sola Prophetae acclamatione sistant, sed etiam, vt Regem constituent, rapere intendunt. Quis ignorat, paulo ante plurimas ludaeorum calumnias contra IESVM fulminatas? quomodo illum calumniabantur, quomodo vt sabbathi transgressorem habebant? modo autem nihil horum ponderant, nec recordantur, imo cupiunt illi regnum tradere. Quid hanc in eorum animis mutationem causauit? vna saturatio; dum se vident saturatos, nihil aestimant aliud, contenti sunt, & affecti erga saturantem. Quod admiratus D. Chrysost. dicit: Proh quanta gula vis, quam mutabili sententia? iam non amplius calumniantur, nec Sabbathi transgressionem curant, neque Dei zelo mouentur; omnes haec curas pleno ventre abiecerunt, Propheta erat, regem volebant, Christum autem fugit. Vna certe est gula, quae homines carnales quietos, aut inquietos habet. Dum gula saturata, quies-

Ioan. 6.

S. Chryso.

Idem qui
supra.

quiescit, quiescunt ipsi, contentiones & seditiones vel pro Deo abominantur: si gula laborat penuriam, tunc nulli parcunt, neminem verentur, & aduersus ipsum Deum murmurant. Christus itaque regni fastigium declinauit, ad quod subito, nec villo interiecto gradu, Iudaei eum assumere volebant. Quia infinita sua sapientia optime nouerat, id eos non ex recto animo fecisse. Quasi illis dicere vellet: heri vobis eram inuisus, hodie vero vultis me in Regem assumere; quis dubitet cras a vobis me a regno fore deturbandum? Siquidem vultis me rapere, quod autem violenter aufertur, extra proprium locum est, & ideo restituendum ac pristinae sedi reddendum videtur.

Longè tamen ego aliam inuenio causam istius mysterij: fugiebat IESVS in deserto regiam dignitatem: quia ibi Beata Virgo praesens non adfuit; Christus autem tanti matrem faciebat, vt sine illa Rex dici & haberi nollet. Colligo hoc ex Scriptura Sacra: natus est IESVS, & statim vt Dominus dominantium tam ab Angelis, quam ab hominibus adorari voluit.

Luc. 2. Et subito cum Angelo facta est multitudo caelestis exercitus, laudantium Deum, & dicentium, gloria in altissimis Deo. Positus est in praesepio, & statim tanquam Rex regum, a terrenis regibus, omnem cultum & reuerentiam sibi deferri voluit: Et procidentes adorauerunt eum. Matt. 2. Rationem subiungit sacer textus: quia inuenerunt eum cum MARIA matre eius. Efficacissimum quippe medium fuit ad hoc, vt statim ad Christi pedes adorabundi procumberent, videre MARIA IAM quodam diuinitatis fulgore irradiantem. Si enim ex stellae splendore, Christi diuinitatem aurumarent, quanto certius eandem diuinitatem dignoscere, poterant, ex matris praesentia, nobiliori quam stella, & prorsus diuino fulgore radiantis. Propter quod S. Epiphanius, thronum appellat B. Virginem Serm. de laudibus MARIAE. Auo inquit gratia plena, qua Cherubicum thronum diuinitatu fulgore superat. Quia ergo Christus in sinu Virginis, tanquam in regali throno residebat, ideo vt regum supremus a regibus adoratus est. Sic discurret S. Leo Serm. de Epiphania. Viderunt & adorauerunt puerum, quantitate paruum, aliena opus indigum, sancti impotentem & in nullo ab humana infantis generalitate dissimilem. Et tamen procidentes adorauerunt eum, quia ex praesentia Virginis Deum verum agnouerunt. At vero in deserto, quia defuit Virgo, regium honorem sibi deferri noluit. Audite doctum quendam Neote-

Christus
in abien-
tia Virgi-
nis Rex di-
ci noluit.

Luc. 2.

Matt. 2.

Magister
praesentia
B. Virginis
Christi di-
uinitatem
agnouit.

S. Epiph.

S. Leo.

ricum: ideo inquit noluit in deserto rex adorari, in praesepe voluit: quia in deserto mater eius non fuit, cum autem in praesepe iaceret, praesens affuebat. Ita ergo sibi Christus gloriosum duxit, habere Virginem matrem, vt quid quid ei honoris ab alijs creaturis deferretur, totum id in Virginem simul deriuari veller.

Reuocate hic vobis in memoriam, illud graue peccatum abnegationis Sancti Petri: Captus est IESVS, & ductus ad Caiphiam, quem Petrus omnibus aufugientibus sequebatur: Petrus autem sequebatur eum a longe, vsq. in atrium Principis Sacerdotum. Matth. 26. Et ecce vix in aula, Caiphaz pedem posuit, ab vna ancilla discipulum IESV eum vocitante, velut a serpente percussus, in immanissimum perfidiae negationis, periurijque iterum atque iterum repetiti facinus, prolapsus est. Nescio hominem istum, quem dicitis. Marci 14. Mirantur DD. quid sit, quod Christus audiens illam animositatem Petri: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Mat. 26. Volens illum constituere Principem Apostolorum, & columnam Ecclesiae: tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam. tam grauer illi labi permiserit, vt Christo diuinitatem surriperet, aperto ore hominem eum appellans: Nescio hominem istum. Idem in domo Principis Sacerdotum, vbi Christi diuinitatem confiteri maxime opus erat. vt obseruat Diuus Ambros. lib. 10. in Lucam, inquit: vbi tamen negat Petrus? non in monte, non in templo, non in sua domo, sed in pratorio Iudeorum, in domo principis Sacerdotum; ibi negat, vbi veritas non est; ibi negat, vbi Christum captum, vbi Christum ligatum est. Varias istius permissionis causas afferunt DD. Sancti: Quidam censent lapsum Petri ideo a Christo permissum fuisse, vt ille postea supremus in terris Christi vicarius constitutus, facile alijs peccatoribus condescenderet, memor sui delicti. Sanctus vero Chrysostomus affirmat, lapsum Petri ideo fuisse permissum a Christo: quia alienus erat ab hac sententia, quod omnes honores Christo delati, in Virginem eius matrem deriuare deberent. Cum enim transfigurationi Christi in monte Thabor adisset, illa eius gloria capta, dixit ad IESVM: Domine bonum est nos hic esse. Si vassatamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Eliae vnum. Matth. 17. Propter quod grauer eum reprehendit S. Lucas: nesciens, inquit, quid diceret. Quasi ideo cum peccati arguere volens, quod sine laborum pugnâ, superna gaudia occupare possideretque veller, ita sentire vide-

Neoteri-
cus.

Matth. 26.

Marci 14.

Ibidem.

Cur Chri-
stus per-
misi ve-
Petri
eum abne-
garet.

S. Ambro.

S. Chryso.

Matth. 17.

videtur Leo Magnus Serm. de transfiguratione inquit : Huic suggestioni Dominus non respondit. significans, non quidem improbum; sed inordinatum esse, quod cuperet : cum sciret mundum, nisi Christi morte non posset, & exemplo Domini in hoc laudaretur credentium fides : ut licet non oporteret, de beatitudinis promissionibus dubitare; intelligeremus tamen, inter tentationes huius vite, prius nobis tolerantiam postulandam esse, quam gloriam : quia tempora passende, non potest felicitas præuenire regnandi.

Ceterum, si rem altius scrutari voluerimus, facile aduertemus, S. Petrum potius in hoc deliquisse, quod erigi volentis tabernacula, Christo, Moyli, & Eliaz; de Virgine Deipara nullam fecerit mentionem : existimans, Christo honores delatos, non debere sepeli in MARIAM. In cuius reuerentiam poenam, Christus cum in domo Caiphe labi permittit. Faretur hoc S. Chrysostomus : Petrum in Christi persona sic alloquens : Nonne in monte transfigurationis peccasti, dum tria tabernacula edificaturum promittes, ut ibi manerem sine dilecta matre mea; & sed quia in matrem meam peccasti, permisti, ut in domo Caiphe laterem, senecam postea penitentem aditum. Merito equidem : ita enim Christus cum Virgine Sanctissima conglutinator esse voluit, ut quantum fieri posset, nunquam ab illa disjunctetur. Instituit in vltima cena verum corpus & sanguinem suum, se undarum quidem ad nutriendas spirituales & honorum animas, sed primario propter Virginem matrem, ut eam esset eius filius, & non semper in paritissimo eius utero permanere corporaliter posset, saltem permaneret sacramentaliter. Hanc rationem assignat D. Ambrosius. Cor. 1. inquit Dominus, quod in cena gessit, hoc fecit deo, ut sacratæ pulchre denuo videretur. Dubitare posset non nemo : quomodo Christus primario propter B. Virginem sacramentum Eucharistiae instituit? cum illa in vltima cena non adfuerit, sed in Bethania manserit cum alijs mulieribus. Profunde non videtur de manibus Christi sumpsisse Eucharistiam, cum Christus post illam carnem captus, & cruci adiudicatus, non amplius consecraverit. Huic dubitationi occurrit subtiliter Theophylactus, affirmans Iudam in vltima cena non manducasse panem consecratum, sed acceptam buccellam panis, abijisse eum illa ad Iudeos, quam eis in contemptum obtulit, proloquens : Videte, quid faciat iste Christus, vadit sedens ad mensam cum discipulis, affirmat proceram in hac buccella verum eius corpus contineri. Iudæi rabie exacerati, acceptam buccellam

à proditore, Christo in iudicium adducto, ad maiorem illusionem eam offerentes dicebant : agnoscisne hunc panem, Christe, in quo affirmas contineri verum corpus, & veram animam tuam; accipe ergo panem hunc, ut citius tibi mortem acceleret. Quem acceptum servauit penes se, cum verò ductus ad mortem, ligneam crucem portans, fatigatus iam nimium, semel & iterum corruerit in terram : dicit Theophylactus, tunc illi obuiam fuisse Virginem matrem, & primum dolore cum labente Iesus cecidisse in terram, tunc subleuatus Iesus, buccellam illam asseruatam matri porrexit, ut illa sumptu leniret suum matrem; effecitque hoc, ut per crudelem mortem, à Virgine corporaliter separandus; sacramentaliter tamen in utero eius permaneret. Tunc inquit Theophylactus, sancta puella viscera denuo visitauit, quando buccellam illam prius porrexit, Virgini deuote pectus porrexit. Si ergo Christus, primario propter Virginem, corpus & sanguinem suum instituit, quis non fatebitur, illi nihil excellentius ad gloriam euenire potuisse, quam quod de Virgine MARIA natus esset.

De nulla igitur re, magis gloriari voluit Christus; quam de maternitate Virginis : tum quia illi efformando, B. Virgo purissimam sui substantiam contulerat : Tum quia Christus, etiam ob Virginem benedictus habetur. Quod pulchre expressit S. Elizabeth, Virginem ad se venientem, non simpliciter alloquens : Unde hoc mihi, ut mater Domini mei veniat ad me. Sed premittens : Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Luc. 1. Ac si diceret : licet ex alio capite, Filius quem utero gestas, nimirum quia est homo & Deus, sit eminentissimo modo benedictus; tamen etiam ex hoc capite, quia mater eius, benedictus dicitur. Tum denique ideò de maternitate Virginis gloriari voluit, quod inter Christum, & Virginem maxima similitudo interueniret, & amor naturalis longè maior; quam inter alios parentes ac filios, nam pater & mater, inter se suum amorem erga filium partiuntur; filius item amorem suum non solum matri, sed etiam patri impendit; at verò Beata Virgo sola, tanquam mater & pater Christum diligebat. Quod argute inculcat D. Anselmus lib. de excellentia Virginis cap. 4. ita concludens : Bona omnes amores parentum in filios, aut filiorum in parentes, amor istius matris in filium suum, & istius filij in matrem suam. Et quoniam duorum inter se amor, eò fortior inoleuit, quò

Christus buccellam panis consecrauit, quam suam non comedit matri suæ obtulit.

Theophy.

Luc. 1.

S. Ansel.

quò maiori in similitudine fundantur : cum similitudo sit causa amoris. sequitur inter Christum & Virginem maximam fuisse similitudinem. Cum enim maiorum filiorum lineamenta, & ad patrem, & ad matrem quodammodo imitandos diuidantur; in Christo Domino, ad solam Virginem, quam solam in terris, matris & Patris loco habebat, exprimendam coniungebantur. Videte hanc omnimodam similitudinem, inter Christum & Virginem. Virgo dicitur bis pulchra, corpore nimirum & mente. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es. Cantic. 1. Christus pariter eodem modo, bis pulcher appellatur : Ecce tu pulcher es dilecti mei, & decorus. Ibidem. Super quem loquitur Hugo Victorinus, tom. 2. Serm. de Assumptione circa finem ita discursit : O qualis societas & totus pulcher, totam pulchram sibi sociat. Ego totus pulcher, & tu tota pulchra. Ego per naturam, & tu per gratiam. Ego totus pulcher; quia totum quod pulchrum est, in me est. Tu tota pulchra; quia nihil, quod turpe est, in te est. Pulchra in corpore, pulchra in mente : in corpore pulchram te fecit integritas Virginitatis : in mente pulchram exhibet virtus humilitatis. Tota ergo pulchra es, corpore niuea, mente sincera. Et paulò

inferius subdit : Nec alia mater talem decebat filium, nec alius filius talem inueniri poterat matri. O digna digni, formosa pulchri, munda incorrupti, excelsa altissimi, mater Dei, sponsa Regis æterni.

Quoniam itaque Christus, maxime gloriatur de maternitate Virginis, quod ex illa natus sit, ob eminentem gloriam, quæ in illa relucebat : gloriemini & vos, de paternitate Christi, qui vos sibi in filios adoptauit, & suo pretioso sanguine redemit, paternum semper affectum promittens. Ego ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios. Gloriemini de maternitate Virginis immaculatè conceptæ, quæ cum esset sine macula peccati, nos omnes peccatores, materno affectu fouet. ut autem ista gloriatio in vobis non sit vana, sed utilis ad æternam salutem, humilitate & puritate mentis, vos Christo & Virgini conformate, iuxta illam Chrysologi doctrinam Serm. 121. Qui genitorum opera non facit, negat genus. Comprobante Domino Ioan. 8. Si filij Abraham essetis, opera Abraham faceretis. Proinde vos, tanquam veri filij, opera CHRISTI & MARIÆ facite.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Tota pulchra es, & macula non est in te
In Beata Virgine macula originalis non fuit : quia
gratia præuenit naturam.

Inserutabilem Dei sapientiam, maxime in duobus eluxisse constat. primò, in prouidendis humane fragilitati medijs ad salutem necessarijs. Sic quondam D. Paulus, Dei sapientiam exaceratos Iudeos despicientem, & Gentes varijs superstitionibus deditas, vocantem ad se, velut mare quoddam immensum, & gurgitem præaltum inspiciens, stupore obrutus voce magnâ exclamauit : O altitudo diuitiarum Sapientie & scientie Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Rom. 12. Secundò, in conferendis dignitatibus : quia optimè nouit, cui & quantum honoris sit impendendum. In mundo omnes ambiunt honores, sed in illis ut plurimum distribuendis, haud culpâ vacante Principes. Quia frequenter plus honoris pecunioso; quam viro nobili, & de Republica benemerito confertur. Attendite aptissime ad hanc rem, quid aliquandò contigerit Labao & Sororem suam Re-

becca, sine vlla mora tradidit seruo Abrahami, deducendam statim in terram Chanaan, atque Patriarchæ Isaac in matrimonium collocandam. Dimiserunt ergo eam, & nutricem eam, seruamque Abraham, improcantes prospera sorori suæ, atque dicentes : soror nostra es, crescas in mille milia, & possideat semen tuum, portus inimicorum suorum. Genes. 24. At vero filiam suam Rachelem, non statim tradidit Iacobo, nepoti eiusdem Abrahami; sed post quatuordecim annos, in continua ac laboriosa seruitute expletos. Tandemque potius optatu nuptijs, amorem sequentis prioris prætulit, seruient apud eum septem annis alijs. Genes. 29. Cur ita factum? nobiliorne erat aut dignior seruus Abraham Eliezer, quam nepos Abraham Iacobus? minime. Quare igitur Laban prius famulo, quam Domino; prius alieno homini, quam sibi consanguineo morigeratur? & quod maius est, hunc seruire cogit : imple hebdomadam dierum huius copula, & hanc quoque dabo tibi pro-

Chryso.

Christus in vltima cena corpus & sanguinem suum, se undarum quidem ad nutriendas spirituales & honorum animas, sed primario propter Virginem matrem, ut eam esset eius filius, & non semper in paritissimo eius utero permanere corporaliter posset, saltem permaneret sacramentaliter.

S. Ambro.

Beata Virgo in vltima cena non adfuit, sed in Bethania manserit cum alijs mulieribus.

Iudas in vltima cena non manducasse panem consecratum, sed acceptam buccellam panis, abijisse eum illa ad Iudeos, quam eis in contemptum obtulit.

Theophylactus.

Chrysostomus.

Ioan. 8.

Genes. 24.

Ibidem 29.

pro opere, quo seruaturus es mihi septem annis alijs. At vero, seruum Abraham, honorifice dimisit. Rationem non aliam video, nisi quia Elezer, seruus Abraham, ditissimus accesserat ad Labanum: profectus enim fuerat ex domo Abraham, cum magno virorum & Camelorum apparatu. Vt dicit sacer textus Genes. 24. *Tulitq. decem camelos de grege Domini sui, & abiit, ex omnibus bonis eius portans secum.* At vero Iacobus inops, peregrinus, & omnium egentissimus, ad Mesopotamiam accessit: quia nihil amplius de paterna domo dicitur secum tulisse, prater benedictionem paternam, & eius mandata, vt habetur Genes. 28. *Vocauit itaq. Isaac Iacob, & benedixit eum, praecepitq. ei dicens: Noli accipere coniugem de genere Chanaan, sed vade & proficiscere in Mesopotamiam Syriae, ad domum Bathuel patris matris tuae, & accipe tibi inde uxorem, de filiabus Laban auunculi tui. Ergo in mundo magis pecuniae, quam virtuti honores deferuntur. Non sic apud Deum, qui cum infinita sua sapientia cor hominum penetret, iuxta mensuram virtutum ac meritorum, premia sua & honores elargitur. Facturus Abrahamum in gentem magnam, iam semel de patria sua vt Chaldaeorum egressum, iterum compulit ad egrediendum. Egredere inquit de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. Genes. 12. vt scilicet priorem effectum, posteriori affectu cumlaret. Vt non solum patriam desereret, sed etiam patrias ab animo delicias ablegaret. & vnde iam pedibus egressus fuerat, inde & affectibus egrediretur. Egredus est itaq. Abraham, sicut praeceperat ei Dominus. Necdum satis: iubetur filium suum immolare. Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Isaac, & vade in terram visionis, atq. ibi offeres eum in holocaustum super vnum montium; quem monstrauero tibi. Genes. 22. Obstupefcite: Abraham vnicum vniceq. dilectum ex Dei benigntate suscepit filium, quem cum honestissimis ipse moribus informasset, ac subinde, quod tam ingenuè, & liberaliter institutum, Deique timore imbutum conspiceret, nouo dilectionis impetu prosequeretur; ecce tibi Dominus muneris sui arbiter, filij vsum fructum ab Abrahamo festinus repetijt, eum sibi in holocaustum deposcens. Offeres eum in holocaustum, super vnum montium. Quid tum ille? num vt pessimus debitor, bono creditori fecit conuitium? aut in amisso sibi vsum fructu reddendo cunctatus est. Audite, quid respondet sacra pagina: *Igitur Abraham de nocte conuersus, abiit in locum, quem praeceperat ei Deus.* Premite illatiam particulam: *igitur*, quae, animum in promptu habentem, & quae, in incertum diem data illi erant, & qui appellatus sine querela redderet, demonstrat. *Officium formidandum, inquit S. Basilus Orat. 7. de Abraham. Amor in prolem, Dei dilectio, iudicio contendunt: & iudex ensifer instat Abraham, ac ensu am dicit, victoriamq. Dei dilectioni tribuit; congnat sanguine, testemq. victoria sanguine facit.* Tunc primum, post tot probationes, primum sibi a Domino promissum accepit: *Benedicentur in semine tuo omnes gentes quia obedisti voci meo.* Genes. 22. Quasi diceret: quia vnici & dilecti filij tui, nullam rationem duxisti, orbis terrarum pater esto. Deposito Christi corpore in sepulchro, duo ex Apostolis Iesu, nimirum Petrus & Ioannes, concurrebant, ad illud videndum, sed iunior citius ad sepulchrum venit: *Currebant autem ambo simul, & ille alius discipulus praecurrat citius Petro, & venit primus ad monumentum.* Ioan. 2. Quod fecit admiranda illa dilectio, qua Christus Ioannem prosequabatur: qui quoniam, illibatam virginatatem seruauit, isto honore donari meruit, vt citius Petro ad monumentum peruenisset. Ad conceptionem pariter Virginis Deiparae duo, videlicet natura hominis vitata peccato originali, & gratia diuina concurrebant, certando de primatu, cuius prius competere diuinum prorsus hunc fatum dirigere. In qua difficultate resoluenda, citius praenuisse gratiam naturam, ostendam.*

Cum sit indubitatum in fide Catholica, dari aliquod peccatum, quod posterius Adae origine ipsa contrahunt, & quo inficiuntur, priusquam vllum aliud propria voluntate admittant peccatum: proinde ante omnem vsum rationis: vt clare docet S. Paulus Rom. 5. *Propterea inquit, sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt.* In quo loco Doctor gentium, opponit Christum Adamo, quod ita a Christo in nos iustitia transmittatur, sicut ab Adamo peccatum. Sed a Christo ad nos iustitia, transmittitur, regeneratione spiritali, & infusione gratiae, igitur & peccatum originale, ab Adamo transfunditur in nos ipsa naturali generatione, sine propagatione. Quod palam fateretur Rex & Propheta David Psalm. 50. *Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea.* Vbi non loquitur David de aliquo peccato suorum parentum, quod ab ipsis fuerit commissum, dum ab eis generaretur: quoniam non de adulterio; sed de legitimo matrimonio natus est. Vt recte obseruat S. Thom.

Thom. 2. 2. 4. cont. gentes. c. 5. & 3. Leo Epistola 86. cap. 4. Sed loquitur de peccato originali, quod origine quidem vnus est; sed propagatione multiplex, illudq. tam graue, vt eo mutetur & conuertatur in necessitatem mortis humanae naturae. Vnde merito Gregor. Magnus lib. 6. Moral. c. 5. culpam originalem, matrem omnium peccatorum actualium nominat. Siquidem omnia peccata actualia, ex originali pullulant, eandem ex traduce, vt probat S. August. 1. 5. contra Iulianum: *Propterea inquit, nullus est hominum, qui peccatum non fecerit grandioris aetate accessu; quia nullus est hominum, prater Christum, qui peccatum non habuerit, infantili aetate exortu.* Cum inquam & ex Scriptura Sacra indubitatum habeatur, peccatum originale ab Adamo in omnes eius posteriores transfundi, & a Tridentino Concilio definitum Sess. 5. 8. 3. *Ita inquit Ada peccatum, quod origine vnus est, & propagatione, non imitatione transfusum, omnibus inest, vniciq. proprium.* Merito dubitari posset, quomodo Beata Virgo, potuerit sine peccato originali concipi, cum esset naturalis filia Adae; peccatum autem originale, etsi directe, & prius inficiat animam; ex redundantia tamen per effectus suos, etiam corpus, ipsamque carnem maculat: cum instrumentum, quo communicatur generi humano, sit ipsa generatio. Vnde vbi instrumentaliter peccatum originale includitur, ipsa caro est, ipsaque materialis corporis humani compactio; quam dum anima ingreditur, contrahit, & veluti contactu quodam maculatur ac fadatur; licet pura & diuina manu enaserit. Quod ita verum est; vt si contingat aliquem, non humanam nasci generationem, aut non ex Adamo descendere, non contraheret peccatum originale: cum hoc radicaliter consistat in ipsa generatione, quatenus ex se est, generatiua filij Adami, qui in Adamo peccauit, & qui actu contrahit culpam, quam in Adamo commisit.

Ceterum, in Virgine Deipara longe aliter euenit, quam in alijs hominibus: licet enim filia naturalis Adae Virgo esset, solum tamen parentum naturam secuta, cadere posuit, verum ne vnquam laberetur, aeterni filij beneficio, tanquam omnipotenti clypeo praeseruata esset, gratia naturam praerueniente. Ita docet S. Damascenus, Orat. in Natiuitate Deiparae: *Natura inquit gratiae, cedit, ac tremula stat, progredi non sustinens. Quoniam itaq. futurum erat, vt Deigenitrix ac Virgo, ex Anna oreretur, natura gratiae fecum antecurrere minime ausa est; verum tantisper expectauit, dum gratia fructum suum pra-*

duxisset Vbi S. Doctor discursum mouet, quare Deipara ex sterili parente orta sit, docetque eam ideo tali modo concipi debuisse, quoniam proprium diuinae gratiae, praecipuumque opus esse debuerat. Ac proinde, naturam viribus ad id efficiendum minime pollentem, quasi oneri succumbendo, cecidisse. Vt nimirum vniuersum, quod in Deipara ipsa considerandum obijciatur, a naturae ordine excipendum sit, solique diuinae virtuti adscribendum, & nihil in ea naturam repetere, quod ipsius esse dicatur. Nec minus eleganter id ipsum expressit S. Germanus, Orat. in Praesentia Deip. inquit: *Statim ergo natura a Deo iussa semen excepit; non enim ante diuinam gratiam ausa est exsistere. Sed cum illa accessisset, matrix, quae prius erat clausa, suas portas aperuit, & a Deo acceptum depositum apud se detinuit, donec Dei voluntate, quod in ea fuerat seminatum, in lucem esset editum.* Et profecto, vt in conceptione B. Virginis diuina gratia naturam praeruenisset, omnino congruum erat: quoniam diuina gratia, hanc Virginem prae omnibus hominibus, tanquam suum singulare & praecipuum opus, perficiendum exornandumq. delegerat, suisq. obsequijs perpetuo mancipandam. Proinde voluit eam ab ipsis illius primordijs sibi sacrare, vt sic mirificis modis in illa fulgeret. Eo fine, vt & ipsa naturae opera, ad eandem gratiam magis apta, atq. concinna forent. Et licet inter naturam & gratiam nulla sit necessaria consecutio, cum ambae alterius sint ordinis, & diuersa sibi vendicent iura; necessario tamen quoad fieri potest; gratia quam maxime accommodata sit, eaque ratione disposita, vt gratia non modo non aduersetur, sed eidem etiam plurimum deserviat: quasi quaedam nimirum naturalis concinnitudo, ad eam aptius recipiendam. Eo potissimum, quod natura ipsa sit quasi sedes gratiae, in qua haec recipitur, eamque exornat & perficit: & ideo consentaneam, ad illam recipiendam habere debet concinnitatem. Quoniam ergo natura id per seipsam praestare non poterat, ideo ipsius naturae conditor, nouo gratiae privilegio, in conceptione suae genitricis succurrere voluit, vt quod a natura exhiberi non poterat, suppleret, atque naturam in matre eo consilio disponeret, quod ei ad gratiae munera, quibus eam augere cumulareque constituerat, magis expedire decerneret. Licet ergo idem contigerit in generatione, quod & in prima hominis creatione; ordine tamen praeposito factum est. Nam in prima ho-

S. Thom. 2. 2. 4. cont. gentes. c. 5. & 3. Leo Epistola 86. cap. 4. Sed loquitur de peccato originali, quod origine quidem vnus est; sed propagatione multiplex, illudq. tam graue, vt eo mutetur & conuertatur in necessitatem mortis humanae naturae. Vnde merito Gregor. Magnus lib. 6. Moral. c. 5. culpam originalem, matrem omnium peccatorum actualium nominat. Siquidem omnia peccata actualia, ex originali pullulant, eandem ex traduce, vt probat S. August. 1. 5. contra Iulianum: *Propterea inquit, nullus est hominum, qui peccatum non fecerit grandioris aetate accessu; quia nullus est hominum, prater Christum, qui peccatum non habuerit, infantili aetate exortu.* Cum inquam & ex Scriptura Sacra indubitatum habeatur, peccatum originale ab Adamo in omnes eius posteriores transfundi, & a Tridentino Concilio definitum Sess. 5. 8. 3. *Ita inquit Ada peccatum, quod origine vnus est, & propagatione, non imitatione transfusum, omnibus inest, vniciq. proprium.* Merito dubitari posset, quomodo Beata Virgo, potuerit sine peccato originali concipi, cum esset naturalis filia Adae; peccatum autem originale, etsi directe, & prius inficiat animam; ex redundantia tamen per effectus suos, etiam corpus, ipsamque carnem maculat: cum instrumentum, quo communicatur generi humano, sit ipsa generatio. Vnde vbi instrumentaliter peccatum originale includitur, ipsa caro est, ipsaque materialis corporis humani compactio; quam dum anima ingreditur, contrahit, & veluti contactu quodam maculatur ac fadatur; licet pura & diuina manu enaserit. Quod ita verum est; vt si contingat aliquem, non humanam nasci generationem, aut non ex Adamo descendere, non contraheret peccatum originale: cum hoc radicaliter consistat in ipsa generatione, quatenus ex se est, generatiua filij Adami, qui in Adamo peccauit, & qui actu contrahit culpam, quam in Adamo commisit.

Ceterum, in Virgine Deipara longe aliter euenit, quam in alijs hominibus: licet enim filia naturalis Adae Virgo esset, solum tamen parentum naturam secuta, cadere posuit, verum ne vnquam laberetur, aeterni filij beneficio, tanquam omnipotenti clypeo praeseruata esset, gratia naturam praerueniente. Ita docet S. Damascenus, Orat. in Natiuitate Deiparae: *Natura inquit gratiae, cedit, ac tremula stat, progredi non sustinens. Quoniam itaq. futurum erat, vt Deigenitrix ac Virgo, ex Anna oreretur, natura gratiae fecum antecurrere minime ausa est; verum tantisper expectauit, dum gratia fructum suum pra-*

ma hominis productione, prapotent De-
us homines primò condidit, & postea ex
eius costa Euam procreauit; in regene-
ratione autem, quâ idem Deus factus ho-
mo, hominibus reparare, salatiq; restitue-
re constituerat, Virginem primò condi-
dit, & ex eius deinceps purissimo sangui-
ne, corpus illi sui composuit, ita ut quo-
ad corporis formationem, Adâ, & B. Vir-
ginis, nihil videatur conditio: quia utri-
usq; corpus à Deo formatum est, in eorū
inter magnum discrimen appareat, quod
ad propagationem, prolis ex Adamo de-
scendentis, natura vitata concurrat; ad
conceptionem autem Virginis, gratia di-
uina naturam præcurrat. Quia Deus Opti-
mus, sive Genitricis, & quoad animam, &
quoad corpus, & quoad vniuersa corpo-
ris atque animæ ornamenta, effectus exten-
dit, adeoque illius corporis membra, &
præstantia composuit, ac conformauit,
quâ illam fulgere decebat, ut ipsius po-
tente Dei corpus, ex ea coagmentaretur.
Psalm. Ut docet Sapiens Ecclesi. 1. Ipse creauit il-
lam, in spiritu sancto: videt, dinamem, & me-
mor est eam. Quem locum S. Bernardus Se-
nensis, tom. 2. Serm. 3. ar. 3. cap. 1. in-
telligit de B. Virgine, per illa verba: *Vidit
in spiritu sancto*: Ostendens significari, quod
Deus statim, vbi Virginis animam crea-
uit, viderit in Spiritu Sancto, non in infe-
cta Adâ massa: quia Spiritus Sanctus eam
statim repleuit. Et ideo post, *creauit*, im-
mediatè subditur, *vidit*: quia visio fit in-
stanti, ad ostendendum, ne minimo tem-
poris intervallo, peccatum originale in
Dei matre locum habuisse: sed in ipso
statim conceptionis instanti, naturam fer-
uuisse gratiæ præuenienti.
Hoc Deus occultis suis reuelationi-
bus, Eliæ Prophete indicare voluit, per
illam nubeculam, quâ puer eius de ma-
tri ascendente vidit: in septima autem vice,
ecce nubecula parua, quasi vestigium hominis, ascen-
debat de mari. 3. Reg. 18. Nubecula hæc
quatuor in se mysteria includebat: pri-
mum, cuiusdam infantulæ natiuitatem,
ab omni peccato immunem, secundò,
tempus illius natiuitatis: tertio, Virgi-
nitatem perpetuam: quarto, Dei incar-
nationem ex illa futuram. Ita discurre
Ioannes Episcopus Hierosolymitanus qua-
dragessimus quartus. Primò ait, quod quedam
infantula nasceretur, quæ ex vtero matris suæ ab-
stergeretur omni peccato, munda nasceretur: secundò, tempora-
re, in quibus hoc adimpleretur: tertio, quod hæc in-
fantula Virginitatem perpetuam, ad exemplum Eliæ
completeretur. Quarto, quod Deus iungens natu-
ram suam humanam, de virgine illa nasceretur. Et

Ioannes
Episcopus
Hierosolymitanus

paulò inferius, hoc ipsum clariùs de Beata
Virgine exponit. Per hoc namq; quod puer-
Eliæ viuit, de mari nubeculam parua oriri, reue-
lauit Deus Eliæ, quod quedam infantula, scilicet Be-
ata Maria, per illam nubeculam significata, & in-
stanti nubecula per humilitatem parua, nasce-
tur de humana natura peccatrice, designata per ma-
tri. Ponderate verba hæc, non dixit, na-
sceretur de matre peccatrice, ut osten-
deret, se non loqui de natiuitate ex vtero
matris, sed de conceptione, ex humana
natura peccatrice. Mox enim subiungit
Quæ infantula iam in suo ortu: hoc est, in
conceptione: ortum enim sumit pro prin-
cipio. Quasi diceret, in suo principio,
esset munda ab omni peccatorum sordibus,
quantomodum nubecula illa de mari a-
maro, & tunc tamen aliqua amaritudine.
Quid iam clariùs ad declarandam Virgi-
nis immaculatam conceptionem, à Deo
potuit ostendi? fuit hæc nubecula, Virgo
Deipara: de mari amaro, hoc est, conce-
pta, compacta, & ex aquis eruta marinis:
quia fuit concepta de natura humana; si-
ne tamen illa macula, quâ affecta est na-
tura. Quod, cum secundum naturam fieri
non posset: omnes enim nascimur filij
iræ, gratia diuina præueniens, hunc pri-
mum Virginis conceptum operata est.
Quod fatetur idem Beatus Ioannes Hie-
rosolymitanus inquit: *Luce namq; nubecu-
la illa, esset originaliter eiusdem nature cum mari;
abstergeretur, proprietate: mare quippe ponderosum est
& amarum: sed nubecula illa leuius fuit & dulcis: sic
quoniam in quolibet alio homine, natura humana, im-
mixta mari sit in sua origine, in amaritudine peccato-
rum, & visiorum pondere pressa, ut fatetur cogatur,
iniquitates meæ supergressa sunt caput meum, & si-
cut onus graue gravata sunt super me. Beata tamen
Maria de hoc mari, id est natura humana, aliter fuit
orta: quia in suo ortu non fuit onerata amaritudine
delictorum: sed instar illius nubeculæ fuit leuius per
immunitatem peccatorum, & dulcis per plenitudinem
charismatum.*

Nubecula ergò illa Eliæ reuelata, fu-
it Beata Virgo in suo conceptu, sine illa
peccati contagione: ne enim illa infecte-
retur macula, gratia naturam præuenit,
eamq; sibi fecit seruire. Deus Adamum
& Euam creauit in gratia, simul condens
naturam, & largiens gratiam: Quamò
magis Virginem de qua carnem sumptu-
rus erat D. Filius, in gratia sancti-
ficante producere, studuit: quam in
prima eius sanctificatione, etiam priuile-
gio perseverantiæ, & confirmationis in-
gratia donauit, quod ne in statu quidem
innocentiæ hominibus fuisset concessum.
Ut docet S. Thom. 1. p. q. 100. ar. 2. Si
enim

S. Ioannes
Hierosol.

enim nunc posito infinito merito Christi,
donum hoc datur omnibus hominibus,
consequenter nec dandum, fuisse vide-
tur in statu innocentie. Beata nihilomi-
nùs Virgini, à primo conceptionis mo-
mento datum esse, probat Idiora lib. con-
templar. c. 4. Per te inquit & Benedicta, vita
Angelica reducit, humana reuocatur: sed quia
corrupta erant, & peccato vacillauerant, ideo te glo-
riosissimam Virginem, edificauit in domum solidam
& fortem, quæ nullo modo vacillare posset, quæ ste-
tisti firmiter, & perseveranter in omni gratia &
virtute. Quod magis adhuc elucida In-
cognita. cognitus illa verba Psal. 86. Ipse fundauit
eam Altissimam in hunc modum exponens:
Nota, quod creationem B. Mariæ, dicit fundatio-
nem: fundamentum est fortitudo Dei, & suam
fundare, est ipsam sortem facere, & firmam. Quan-
do ergò anima B. Virginis fuit creata, tunc fuit fun-
data: quia per Filium Dei sic fuit consecrata, &
in gratia stabilita, ut nunquam peccare posset. Pe-
racta vltimâ cenâ Redemptor noster,
sciens iam tempus suæ passionis immi-
nere, abiit cum discipulis suis: Tunc Venit
Iesus cum illis in villam, quæ dicitur Gethsemani,
& dixit discipulis suis, sedete hic, donec vadam illuc,
& orem. Matth. 26. Quid est Christus Iesu?
venisti propter nostram salutem, scis quia
vnus discipulorum tuorum tradet te, scis
quia breui ab exeunte turba Iudeorum,
caperis, ut quid ad villam, vbi nulla secu-
ritas, nulla munitio, egredieris? nonne
perinde est, ut iam in eodem loco, vbi
cenam apparasti, traditorem tuum ex-
pectes? Ne miremini; non enim conue-
niebat, ut ibi Christus caperetur, vbi pa-
sca cum discipulis manducabat. Respon-
det Origenes. Non conueniebat, ut in cenaculo
amor Christi pateretur vim; non conueniebat, ut
vbi corpus suum tradidit ad comedendum suis disci-
pulis, ibi traderet illud ad vincendum Iudeorum li-
berum: non conueniebat, ut vbi iocundus amicorum
confessus spectabatur, illuc proditorum tumultuan-
tibus latronibus pateret incursu, non conueniebat, ut
vbi Christus pacem commendabat, ibi bellum Petro
Machabæo auriculam abscedenti exoriretur. Quid
aliud erat sanctissima Virgo, nisi celeste
quoddam cenaculum; in cenaculo ter-
restri dedit Christus discipulis corpus su-
um, sub speciebus panis & vini; sed il-
lud in hoc celesti cenaculo, in purissi-
mo Virginis vtero, assumpsit per vni-
onem hypostaticam. Ergo non decebat,
ut illud diuinum cenaculum, Virgo Ma-
ria, peccato originali caperetur, de cuius
purissimo sanguine Dei Filius corpus su-
um sumpturus erat. Si enim non est pas-
sus, ut illud cenaculum, in quo cum disci-
pulis accubuit, satellitum manus pos-
set

Donum
per se
tantum
in
gratia Be-
atæ Virgi-
ni, datum
fuit in pri-
ma eius sa-
nctificatio-
ne.
Idiora.

Psalm. 86.

Incognita
Auditor.

Matth. 26.

Christus
noluit in
cenaculo
capi.

Origenes.

luerent; quomodo pati debuit, ut eam
in cuius vtero nouem mensibus permane-
bat, macula peccati inquinaret.

Arcam fœderis miro artificio iusserat
Deus confici. Exodi 25. Arcam de ligno setim
cōpingite, & deaurabam eam auro mundissimo intus &
foris. Miratur Doctissimus Caietanus: Ad
deaurandum inquit sat fuisset folijs auri decolora-
re eam; & tamen mandatur, ut vestiatur laminis
aureis intus & extra. Causam igitur affert:
quia folia auri faciliè decolorantur, ac ma-
culantur; ideo non folijs, sed laminis so-
lidioribus, mandauit Deus Arcam super-
uestiri. Lippomanus autem in catena cen-
set, aurum ad vestiendam Arcam Deum
elegisse, quia pretiosius aliquid in teris
iuxta humanam opinionem inueniri non
poterat. Sic enim dicit: Nihil verò pretiosi-
us auro, non per se, sed hominum opinione, cui etiam
Deum conuenit & hominum more, hæc sibi place-
re ostendit, ob fidem electorum, quibus hæc proficere
debent ad reuerentiam Dei: alia enim pretiosa ma-
teria commodius intus, & foris obducit ad maiestatem
non potuit. Verum illud altiori considera-
tione dignum, cur Deus Arcam illam
construi volebat de lignis setim? & non
per alios artifices, quàm Beseleel, & Ooli-
ab? Ecce Beseleel impleti spiritu Dei, sapientia &
intelligentia, & scientia in omni opere, ad excogi-
tandum, quidquid fabrefieri potest ex auro, & ar-
gento, & ære, marmore & gemma, & diuersitate
lignorum, dedisset ei solum Ooliab. Exodi. 31.
Mysterium ex ipsa vocum significatione,
conijcite. Setim enim significat, expan-
siones: quia nimirum illa ligna setim,
erant valde spinosa. Beseleel, vmbra Dei
notat; Ooliab verò, protectionem Dei.
Quia ergò Arca testamenti figurabat Bea-
tam Virginem, ideo non de alijs, sed de
lignis setim construi iussa est, ad osten-
dendum, quod sicut Arca illa, licet ex li-
gnis setim esset constructa; non tamen
erat spinosa; ita Virgo Maria licet à pa-
rentibus naturam traxerit; non tamen
erat peccato vitata. Nam sicut rosam
spinæ non pungunt, & radium Solis lorum
non fadat; ita Virginem Deiparam, de
natura humana peccatrice ortam, origi-
nalis culpa maculare non potuit, diuinâ
gratiâ præcurrente iuxta illud: *De ventre
matris meæ, tu es protector meus.* Quasi diceret
Beata Virgo: in ipso meæ conceptionis
momento, tu fecisti, ut non secundum
ordinarium naturæ cursum, sed statim in
gratia tua conciperer. Vmbra enim Spi-
ritus sancti protexit me, ut inimicus ad
primum meum conceptum, nequaquam
accedere abderet.

Indubitata quippe est Metaphysico-
rum

Lippo-
manus.

Exodi 31.

Psalm.

2. August.

Deus con-
curre ad
omnes a-
ctiones
creatura-
rum.creatura
sine Deo
nihil opo-
rari potestS. Brigitta
et Reclus
fionibus.Christo-
phorus à
Castro.S. Virgo
prope X.
annum fu-
it in pa-
renti na-
ta est.

Tertull.

rum doctrina, imprimis: quod causa pri-
ma, hoc est Deus, actu concurrat ad
omnes effectus causarum secundarum, ut
fusi probat D. Augustinus lib. 3. de Tri-
niti cap. 3. & lib. 5. de Genesi ad litteram
cap. 20. cuius sufficiens ratio habetur:
quia ad perfectissimum Dei dominium
spectat, posse impedire actionem creatu-
rarum, pro suo libitu; sicut tempore pas-
sionis Christi, impediuit Solem, ne illumi-
naret. Et in fornace Babylonica ignem,
ne illos sanctos pueros, in flammam con-
iectos videret. Hoc autem non aliter pre-
stat, nisi subtrahendo actualem concu-
sum, quo destituta actio creaturae, defi-
cit. Præterea, causam secundam non age-
re, nisi motam à prima: quia causa se-
cunda subordinatur essentialiter, causæ
primæ, ab eaque dependet, non tantum
in ratione Entis, & in ratione principij
habitualis suæ operationis; sed etiam
in ratione principij actualis eiusdem. In
ratione autem actualis principij suæ ope-
rationis, non potest causa secunda consti-
tui, per ipsammet operationem actu eli-
citam: quia operatio procedit effectiue
à tali principio: ergo omnino constitui
debet per motionem præuiam causæ pri-
mæ, proinde non nisi mota à prima cau-
sa ad agendum, potest agere. Simile quid
in Virgine Deipara reperio: Anna & Io-
achim fuerunt causa secunda; Deus ve-
rò præpotens causa prima. Ex his paren-
tibus voluit Deus Filio suo matrem con-
stitueret, ut palam id declaratum habetur
in reuelationibus S. Brigittæ cap. 10. *Dum*
inquit, uniuersa iusta & honesta coniugia, quæ à
primi hominis creatione, usque in diem nouissimum
fieri debebant, prosperaret Deum, nullum simile Io-
achim & Anne coniugio, in omni diuina charitate, &
honestate præuidit: & idcirco ei placuit, de hoc san-
cto coniugio, suæ matris corpus generari. At, po-
teruntne istæ causæ secundæ mouere se
viribus suis, ad tam nobilem effectum pro-
ducendum? minime: nam teste Christo-
phoro à Castro in Historia Deiparæ cap. 2.
Beata Virgo procreata fuit prope annum,
sexagesimum suorum parentum. Deus er-
go tanquam prima causæ, per Angelum,
mouit causas secundas, Ioachim & An-
nam, ad generationem Mariæ. Ut fatetur
Fulbartus episcopus Carnotensis Serm. de
natiuitate: Eusebius inquit, tot annorum cur-
ricula, missus est Angelus Domini prius ad Ioachim,
deum ad Annam, quædam ex nascituram filiam,
nomen Mariam; cui simile sanctitate, nec antea
nata fuerit, nec postea nasceretur. Et quoniam
deficiente calore, & post sanguinem iam
tepidum in pectore refrigerentem, na-

tura impotens erat ad generandum, gra-
tia diuina tam nobilis effectus productio-
nem aggressa est. Ita sentit S. Damascenus
orat: 1. de natiuitate Virginis: *S. Damascenus*
matre inquit sterili, iam conuenienter orta fuit
maria Virgo, ut ad incarnationis summum miracu-
lum fieret gradus: & ut ostenderetur, ex sterili
matre Virginem, non ex carnis concupiscentia, sed
ex diuina gratia mirabiliter, operante, fuisse ortam
Comprobat Nicephorus: Virgo inquit ex
membris senilibus, & longe à natura serupore aliena,
tanquam quidam diuinitus datum fructus, producta est.

Quid loquar de Iureconsultis? qui
acerrimè pro immaculata Virginis con-
ceptione pugnant: apud quos illud æque
doctè ac sapienter sancitum est, nihil vn-
quam vsu capi, quod regum censetur.
Cum autem sanctissima Virgo, non regi-
um quid, sed regina omnium creatura-
rum futura esset: quomodo possibile, ut
in captiuitatem, capitalissimi Dei hostis,
nimirum Diaboli, per originale peccatum
deueniret. Fateor communem esse hanc
legem omnibus, ut quicunque per semi-
nalem rationem, ex Adam descendunt,
in iniquitatibus concipiuntur, & nascan-
tur. Attamen Iureconsulti fatentur, re-
ges & eorum soboles, communibus legi-
bus non stringi, paragrapho de Augusto &
Augusta, ubi dicunt, Augustus exemptus
legibus, & Augusta privilegio. Si igitur
Augusta: quia Imperatoris vxor, privile-
gio exempta fuit, ab incurrendis legum
pœnis, quomodo Beata Virgo Regis
regum, & domini, dominantium ma-
ter, simulq; filia & sponsa, à pœna con-
trahendæ originalis maculæ eximi non de-
buit. Sicut ergo solus Christi prærogati-
ua, nasci & concipi sine peccato origi-
nali, iuxta illud Lucæ 1. *Quod nascetur ex te*
sanctum vocabitur Filius Dei. Solus inquam
hæc fuit prærogatiua, ex vi vnionis hypo-
staticæ: ita solus B. Virginis prærogati-
ua fuit, ex speciali privilegio, & fauore
extrinseco Dei, concipi & nasci, sine ma-
culæ originali. Quod arguere tetigit Ar-
noldus Carnotensis lib. de laudibus Vir-
ginis: Vna inquit est maria & Christi caro, vnus
spiritus, vna charitas; vnitas diuisionem non reci-
pit, nec secatur in partes: & licet ex duobus fa-
ctum est vnum; illud tamen vltra scindi non po-
test, atq; adeo filij gloriam cum matre, non tam com-
muni iudicio, quam eandem. Si ergo vna est
caro Mariæ & Christi, & vna gloria vtri-
usque, profecto, quoniam hæc est maxima
gloria Christi, quod peccatum in illo non
fuerit: eiusdem gloriæ Virgo particeps
reddi debuit, cum vnitas diuisionem non
recipiat.

Quod

S. Thomas

Rom. 5.

Privilegi-
um ab vni-
uersitate
legis exci-
pit.

2. August.

Abbas 15.

Lucæ 1.

Arnoldus
Carnoten.

2. August.

Beata Vb.

go non ex
vi legis,
sed ex vi
privilegij
immutatis
peccato
originali.

Quod si fortè opponas: ab vniuersa-
libus legibus diuinis, latis contra genus
humanum, non licere quempiam eximi.
ut docet S. Thom. q. 4. de malo ar. 6. Vbi
dicit, errorem esse genitum aliquem ex Adam per
seminalem generationem, immunitatem facere ab ori-
ginali. Et palam id fatetur Scriptura Sacra.
Rom. 5. *In omnes inquit homines mors pertran-*
sit, in quo omnes peccauerunt. Vbi Scriptura
Sacra, neminem excipit: proinde nec
Beatam Virginem. Scito, hæc nequa-
quam lædere, aut tangere singulare Beatæ
Virginis privilegium. Quia quando lex
aliqua vniuersaliter fertur pro omnibus,
in toto rigore veritatis dicitur, quod lex
illa omnes, nullo prætermisso compre-
hendat; etiam si aliquis per privilegium
excipiatur. non enim hæc duo inter se
pugnant, quod ex vi legis omnes sint com-
prehensi, & quod ex vi privilegij aliquis
sit exemptus. Imò potius natura privile-
gij, supponit ex vi legis oppositum debe-
ri: alias privilegium non esset, si ab vni-
uersalitate legis non exciperet. Et hoc
docuit D. August: Epistola 50. asserens:
quod dispensatio sit vulnus, contra integritatem se-
ueritatis. Non ergo privilegium tollit vni-
uersalitatem ex vi legis, sed supponit; ex-
cipit autem ex vi privilegij. Hinc Assuerus
Rex, Esther Reginz præ timore in terram
corroenti. (sciebat enim regis edictum,
vniuersaliter pro omnibus latum esse,
ut siue vir, siue mulier, non vocatus, in-
terius atrium Regis intrasset, absque vlla
cunctatione statim interficeretur) blandè
respondit: nolè metuerè, non morieris; non enim
pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est. Es-
ther 15. Nonne conuenientius videba-
tur dicendum, non pro te sed pro reliquis. Et
tamen non ita respondit Rex; sed pro omni-
bus. Ut intelligamus optimè stare, quod
lex sit pro omnibus vniuersaliter, licet
non sit pro aliquo ex vi privilegij. Licet
itaque de fide sit, quod ex vi legis ordina-
riæ omnes incurrant peccatum, solo
Christo excepto, ut palam docet S. Au-
gustinus lib. 6. contra Iulianum cap. 24.
& lib. de perfectione iustitiæ cap. 21. Vbi
dicit: Quisquis ait, esse, vel fuisse aliquem, vel
aliquos homines peccat, vno excepto mediatore Dei
& hominum, quibus non fuerit necessaria remissio
peccatorum, contrarius est diuina scriptura. Ex
hoc tamen, nulla censura resultat in im-
maculatam conceptionem Beatæ Virgi-
nis, quæ non ex vi legis, sed ex speciali
privilegio à peccato originali præseruata
est, gratiâ diuinâ præueniente naturam.
Sanctus Thomas de Angelis, mouet
questionem, potuerint Beata Virgo ali-

quomodo offendere Deum? Et respondet
negatiue ex triplicatione: primo, quia
si peccasset, non satis idonea fuisset ma-
ter incarnati Dei Filij, cuius immensa pu-
ritas & dignitas, omnimodam in Virgine
puritatem requirebat. Secundò, quia
mater Virgo habuit affinitatem cum Chri-
sto: hinc illam sponsus celestis vocat
sororem suam, Cantic. 4. *Quam pulchra sunt*
mammae soror mea. ergò conueniebat, ut
propter hanc affinitatem careret omni ma-
culâ, cum nulla sit conuentio luci ad Be-
lial, hoc est ad peccatum. Tertiò, quia
in Beata Virgine, persona Verbi incarnati
corporaliter permanebat; in quo autem
præsentia Dei inhabitat, in eo peccatum
locum habere non potest. Fateor dignas
esse rationes; nihilominus ego aliam in-
uenio; videlicet; idè B. Virginem nul-
lo modo potuisse Deum offendere: quia
non fuit concepta in peccato originali.
Nam peccatum originale est radix omni-
um peccatorum actualium, tam mortali-
um; quam venialium. Ut docet S. Augu-
stin. lib. 22. de Ciuitate cap. 22. Vbi post
enumeratas multas, easque diuersas pec-
catorum species, ita concludit: *Verum*
hæc hominum sunt malorum; ab illa tamen exor-
tu & peruersi amoris radice venientia, cum qua omnis
filius Adam nascitur. Vnde idem D. August:
Lib. 5. contra Iulianum, ostendit nullum
hominem extare sine peccato actuali:
quia nullus est absque originali. Propterea
inquit, nullus est hominum, qui peccatum non fe-
cerit grandioris ætatis accessu: quia nullus est ho-
minum præter Christum qui peccatum non habuerit
infantili ætate exorta. Ergò per oppositum
inferre possumus, qui actualiter peccare,
non potest, peccatum originale non ha-
bet. Cum ergo Beata Virgo, etiam veni-
aliter Deum offendere non potuerit, omni-
no fateri debemus, illam in primo suo
conceptu, à peccato originali fuisse im-
munem. Sic de illa pronuntiat S. Thomas
de Villanova Concione 3: de Natiuitate
Virginis. Non enim decebat inquit, sanctuarium
Dei, domum Sapientie, reliquiarum Spiritus Sancti,
et vnam manna celestis, aliquam labem in se habere,
propter quod antequam anima illa sanctissima in-
funderetur, plene fuit illa caro mundata ab omni
face & labe; & anima cum infusa est, nullam ha-
buit ex carne neq; contraxit labem peccati; sicut
scriptum est. Factus est in pace locus eius, id est;
domus diuine Sapientie, sine omni macula peccati
formata est.

Et profectò, cum Deus in primo in-
stanti conceptionis, potuerit Beatam Vir-
ginem ab originali macula præseruare,
eum id fecisse temerè negari haud potest,
Ecc 2. Cum

S. Virgo
nullo mo-
do potuit
offendere
Deum.

Cantic. 4.

2. August.

S. Thomas
de Villan.

Auguſt. Cūm D. Auguſt. lib. 3. de libero arbitrio, cap. 5. hanc vniuerſalem regulam ponat: *Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, id ſe- re debemus, ſeſſe Deum.* Quod in Chriſto & Beata Virgine, poſſimum locum habet. Ergo cūm in ſententia omnium medico- rum melius ſit, pręcauere ægritudinem; quā morbum curare: & vera ratione melius occurrat, Deum à peccato origi- nali ſuam matrem pręſeruſſe; quā in- feſtam ab eodem emundatſe, cūm id ma- gis dignitati Chriſti conueniat: fateri debemus, illam originalis maculę exper- tem fuiſſe. Hoc declarare voluit Sapiens Eccleſiaſt. 24. primariò de Filio Dei; ſe- cundariò verò, de Virgine Deipara lo- quens: *Ex ore Altissimi prodit, primogenita ante omnem creaturam.* In quibus verbis, oſtendi- tur maxima ſimilitudo B. Virginis cum Chriſto, quā ſimilitudinē habet Vir- go ex gratia, quę in eius conceptione na- turam pręuenit. Vt fatetur Angelus Lu- cę 1. *Inueniſti gratiam apud Deum.* Quasi di- ceret; nulla pura creatura, ita proxima Deo, ſicut tu, quę non tantū in con- ceptione verbi incarnati inueniſti gratiam, vt inueniſti Deum tuo vtero contineres; ſed etiam in primo tuo conceptu, vt ſine macula, quereris. Ad quòd pulchrę alludit coſtictis ſponſus Cantic. 6. *Pulchra inquit es amica mea.* LXX. legunt: *pulchra es proxi- ma mea.* oſtendens, quòd licet prædeſti- natio, & reprobatio hominum, facta ſit ex maſſa perditionis, iuxta D. Auguſt. de prædeſtinatione 55. ſecus tamen Beata Virginis, quę non fuit particeps maſſe perditionis originalis. Quia hæc ante omnes creaturas ſegregata à perditionis maſſa, in matrem Filio Dei electa, & cum illo ſimul prædeſtinata, eſt. Non erat quippè conu, niens, vt in decreto diuinę prædeſtinationis, nater à filio ſepararetur. proinde itatim poſt ipſum, ordine excellentię & dignitatis prædeſtinata eſt, ante omnes, alias cre- turas.

Mirabile quid. & ſc. Scriptura, Sacra Iudic. 14. Deſcendit cum parentibus Samſoni, in Thanaſata, occurrat catulus leoniſ ſexus & rugiens; & ecce dicit ſa- cra litera: *irruit autem ſpiritus Domini in Sam- ſon, & dila, erant leonem, quaſi hadup, in frusta diſſerpens, nihil omnino habens in manu.* Quam- rem ita gran- tem, ita valentem, poſtquam feciſſet teſte eodem ſacro textu, patri & filio noluit indicare. Reſ ſtupenda cūm pa- rentes eſſent, cūm in eod. m. itinere, & non procul ab eiſ res. g. ita eſſet, cūm ipſe victor euaderet, cūm deſcenderet ad poſtulandam mulierem, quòd id parentes

ſuos celare voluerit. Cūm tamen non pa- rum ad tantę fortitudinis, conducere poſ- ſet commendationem. Quare ergo hoc factum ſuum indicare noluit? Abulenſis q. 11. cenſet, idē eum tacuiſſe, quòd intenderet aliquod problema proponere de leone; ſicut poſtea fecit. Ceterū, iſta ratio, non placet: cūm ex euentu deſumatur. Alij verò cenſent, idē Sam- ſonem hoc ſuum factum reticuiſſe, ne ſi parentes tantas eius vires animoſq; agno- ſcerent, eum formidarent, & ſic ab eo re- prehendendo, licet opus eſſet, abſtine- rent: Proinde ſuas vires maluit occultare, ne paternis increpationibus eximeretur. Alij tamen multò probabilius opinantur, eum tam egregium ſuum factum ſilentio preſſiſſe: quia hoc ſpiritu diuino, non ſu- is viribus effecerat, vt ſic poſtea magis vi- res Samſonis Philiftini formidarent. Sic planē immaculata Virginis conceptio, per multos annos latuit homines, vt hinc exci- taretur in multis ſtudium celebrandę eius- dem Virginis. Sic fatetur ipſamet Virgo, in Reuelationibus Sanctę Brigittę Lib. 6. cap. 55. Vbi Deipara ſic Brigittam alloqui- tur: *ſciſ, quòd concepta mea, non omnibus nota fuit, quia voluit Deus, quòd ſit ante legem ſcriptam, præſit lex naturalis, & electio voluntaria boni & mali, & poſtea veniret lex ſcripta, qua cohereret omnes inordinatos motus: ſic placuit Deo, quòd ami- ci ſui p. dubitarent de conceptione mea, vt quilibet oſtenderet zelum ſuum, donec veritas clareſceret in tempore præordinato.*

Sicut ergo Chriſti diuinitatem, non omnes agnouerunt, propterea quòd de Spiritu ſancto incarnatus eſt; ita & B. Vir- ginis immaculatam conceptionem multi ignorarunt, & hucſq; ignorant, vt agno- ſcat mundus Chriſti & Marię gloriam ean- dem eſſe, & indiſſam: vbi enim Chriſtus eſt, ibi & Maria. Sic quondam præceperat Deus, ne aperiretur porta templi, quę re- ſpiciebat ad orientem, niſi in quibuſdam ſolemnitatibus, in quibus Princeps holo- cauſtum, ſpontaneum offerret. Vt docet Propheta Dñi. Ezech. 46. *Cūm autem feceris Princeps ſpontaneum holocauſtum, aut paſſi. a volun- taria Domino, aperietur ei porta, qua reſpiciat ad orientem.* Ita planē cūm inter alias feſtiuita- tes, præcipua ſit feſtiuitas immaculatę co- ceptionis, Deus tantum myſterium mundo patefacere non vult, niſi omnes tanquā Principes, ſpontaneum holocauſtum purę & immaculatę conſcientia Deo offeramus. Ad te igitur o Auguſta Virgo conſugimus, vt quę ab omni macula ſemper exiſtiſti libera nobis quòq; puritatem mentis im- petres, Amen.

DIE S. THO.

DIE SANCTI THOMAE APOSTOLI. CONCIO.

Affer manum tuam, & mitte in latus meum. & noli eſſe incredulus ſed fidelis.

Contactus ſacratissimi corporis Chriſti fidem Sanctam au- get & confirmat in homine.

Inter cetera diuinę fidei docu- menta, glorioſa Chriſti reſur- reſtio magnam ad credendum peperit difficultatem; adeò, vt ne à ſapientiſſimis gentiliū Philoſo- phis vllatenus agnoſci potuerit. Et licet Pythagoras, Plato, & Socrates animarum immortalitatem agnouerint, an autem corruptum ſemel corpus, iterum reprodu- ci & ſeparatę vniri poſſit anima, delira- mentum eſſe putabant. teſte Apoſtolo Lucę 14. vt potē inreſfragabiliter adha- rentes illi axiomati, à priuatione ad habitum non datur reſreſſus. cūm igitur mors ſit priua- tio vitę, impoſſibile cenſebant, deſun- cta ſemel hominum cadauera ampliùs ad vitam reuocari poſſe, ſed dūm natura- lem tantū rerum curſum, mordicus per- penderent, grauiter hallucinati ſunt, diuinam non inſpicientes omnipoten- tiam; quā ſicut Deus vniuerſa metitur; ita quoque per eandem omnia poteſt. Ne ergo tantis ignorantię tenebris hominum inuolutus intellectus diutius teneretur, ſuam Chriſtus reſurrectionem, certis non dico documentis ſcripturę; ſed etiam ipſis ſenſibus euidenter patenti ratione comprobare voluit. Perſuaſit hoc huma- nę mentis captum, excedens myſterium dubitantibus diſcipulis ſenſu auditus, cūm ſolito vocis ſono, ingreſſus cubiculum, eoſ alloqueretur. *Pax vobis.* Lucę vlt. ſed cūm accipientes adhuc, phantaſma eſſe puta- rent. *Conturbati verò, & conterriti,* inquit Apoſtolus *putabant ſe ſpiritum vidiſſe.* & ecce ad tollendum hunc errorem, ſenſu viſus viſitur, inquit, *Quid turbati eſti? & cogi- tationes aſcendunt in cor veſtrum, videte manus meas & pedes meos, quia ego ipſe ſum.* Maniſtare voluit, & ſenſu tactus hanc veritatem, di- cens: *Palpate & videte, quia ſpiritus carnem &*

oſſa non habet, ſicut me videti habere. & quò magis ad credendum, imbecillum allice- ret intellectum, etiam ſenſum guſtus ad- didit, teſte Euangeliftā, ibidem: *Obſtule- runt, inquit, ei partem piſcu aſſi, & ſanum mol- lu, & cūm manducaſſet coram eo, ſumens reliquias dedit eis.* adhibuit denique & odoratum, in comprobationem ſuę reſurrectionis, nam vt reſert Sanctus Vincentius Ferrerius Serm. 7. Cūm Chriſtus teſte Ioanne inſu- ſtauit & dixit, *accipite ſpiritum ſanctum.* Ioan- nis 20. *Preceptum inquit, reſpiratione ſua ſiſſi- mum illi communicauit odorem.* Hodiernum in- ſuper Apoſtolum etiam in fixuras clauo- rum digitum immittere permiſit, Ioan. 20. *Infer digitum tuum huc, & affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Quod in honorem æterni Dei & hodierni commendationem Apoſtoli explicando, oſtendam nos verē fideles reddi non poſſe, niſi ex contactu corporis Chriſti.

Eſt diuina fides, per quam poſter in- tellectus inuiſibilia quęq; cognoscit, fun- detur in obſcuritate: nam ea quę nobis in Chriſti fide credenda proponuntur, non oſtenduntur nobis euidenter, ſed propter ſolam teſtantis Dei authoritatem credere debemus; nihilominus tamen ea quę ſenſus noſtros effugiunt Deus nobis per motiua credibilitatis voluit inſinuare, vt cūm nuda obiecti proſcriptio ancepi- tem intellectum ad præſtandum aſſenſum allicere nequeat; euidenter tamen moriuo- rum credibilitas, eundem in obſequium proſcriptę veritatis & fidei captiuat. Nec mirum, quòd magnus Apoſtolus Tho- mas, nuda Chriſti voce dicentis, *ego ſum* perſuaderi ſibi eius reſurrectionem non eſt paſſus; ne citò credens, leuis corde fieret: ſed moriuum credibilitatis, con- tactum ſacratissimi eius corporis petiit, ex

Ecce 3

8. Chryso-
logus.Credendo
& tangendo
Chr. autem
veri fideles
esse ostenduntur.Increduli
autem Thomae
per nihil
facti ad eo-
rum mandata
fideles.

5. August.

quo Dominum suum & Deum suum, agnosceret. Aliud enim vidit, aliud credidit; vidit enim humanitatem, & credit eius diuinitatem, ut exponunt sancti Patres. Ideoque Petrus Chrysologus asserit, eum Corp⁹ Christi tangere voluisse, non quasi resurgentem non agnosceret, sed potius, ut plagis in Christi corpore relictis, tanto fortius in conspectu totius mundi eius resurrectionem confirmaret, ad bonum nostrum & Ecclesiae maiorem gloriam, sicut enim redemptor ipse de illo a natiuitate sua exco resatus est, non hoc illi contigisse ob delictum aliquod proprium, aut parentum eius, sed pure & simpliciter ad maiorem Dei gloriam. sic plane Thomas Apostolus, non propter suam ignorantiam tangere corpus Saluatoris ausus est, sed propter maiorem Dei gloriam, & nostrum exemplum. Maior certe gloria Dei est, dum sapius sacratissimum eius corpus attingimus, quam si vitis immeritis negligamus, nec perfecte fideles credendo tantum, sed etiam tangendo efficiuntur. Credidit quippe proditor Judas magistrum suum esse verum Filium Dei, sed quia se a contactu illius alienabat, suspensus medius crepuit. Non diffidit in enormissima quotidie prolabentes scelerum impij Christiani, & tamen quia vitia potius amplectitur, quam Christum tangere maluit, miserabiliter in aeternum peruenit. Notum puto omnibus est, quod redemptor noster sanctissimae genitricis sponse, de illa Virgine, & coniugis sine integritate dubitare voluerit. Sed ut quid? ut scilicet postea eiusdem Virginalis pudoris testis foret luculentissimus. ita plane sanctum Thomam Apostolum, dubitare aliquantum permixtum, sed ut postmodum irrefragabile, & certissimum Christi resurrectionis daret testimonium, quod factum non amplius ambigeret, quod exhibuit sanctus Augustinus serm. 156. de Tempore. Quam bona inquit, ignorantia, quam bona infidelitas, quae semina fidei militum, Ecce hic vobis licita conceditur ignorantia mundi peccatores, sed ut ignorantes Deum vestram in cordibus esse, ad illum sapienter recurratis, dubitare nos boni, catholici in Dei gratia perseverare, ut quando crebrius ad salutem Christi corporis contactum accederet, non recedatis. Tangere hodiernus Apostolus redemptoris corporis desideravit, sed amore potius, & pio respectu Saluatoris, videndi affectu, siquidem, quam dubio aliquo aut dissidentia motus. Quod fatetur,

sanctus Cyrillus mirificis Beatum Thomam cum laudibus. Quamvis inquit mihi Thomas videri soleat non infidelitate magis, quam summo amore perturbatus fuisse, quia Dominum suum oculis non videbat.

Huc mentem quæso, huc animum, oculosque vestros figite Christiani: & recolligite vos, quam pridem Deo reconciliati estis, quam pridem mandata eius transgredi capistis: quamdiu sine Deo in fæda peccatorum macula hæretis: & pio sancti Thomae exemplo impulsus, excitare in vobis Dei amorem, reuocate pium videndi affectum, & desideratum cibi istius celestis restaurare gustum, qui vobis velut hodierno Apostolo sapiat, ut in illa prorumpatis verba. Dominus meus & Deus meus. O felix certe magni huius Apostoli incredulitas, quis enim ad tuum Christe Iesv regale conuiuium toties accedere auderet? nisi audaciam nobis tuus pareret Apostolus, cuius etiam manibus vltro tangi voluisti. Merito certe melissius Bernardus homil. 2. super Missas est, incredulitatem & dissidentiam huius Apostoli, omnium Apostolorum fidei longè antepone, inquit. Plus nobis Thomae dubitatio ad fidem profuit, quam aliorum Apostolorum citò credentium fides. Plurimum certe profuit peccatoribus, ut eius exemplo in magnam diuinæ misericordiae spem erigan- tur. Solenne enim Christo est, etiam per leuius defectus ad maiora virtutum incrementa homines ducere. Hinc Matthæi vltimam & fenerationem, luctu in hiantibus sepius inculcat Evangelium: non certe ut hoc defectu velut pallio se protegant, sed ut omnibus temporaneis speris, Christum eum Matthæo sequi contendat. Commemorat crebrius blasphemis, sancti Petri cum iuramento peierationem, non ut inde solatium capiant, sed ut toties nomen Dei se falso assumere recolentes, sua amatè delicta deplorent. Proponit & in hodierno Evangelio sancti Thomae incredulitatem, non ut errorum pertinacia magis corroboremur, sed ut ad Christum tanto celerius festinemus, ut ille nos suo lumine contingat, & illustret.

Apud Romanos vltimum erat, ut dum Imperator triumphali curru urbem ingrederetur, vile aliquod mancipium post tergum triumphantis astaret, ut sic dum alij laudes, & generosa Imperatoris facinora deprædabant, illud quoque mancipium, contumelias ipsi & iniurias exprobraret, ne sufficeret triumphantis gloria illa & plausu populi superbiens insolensceret,

8. Cyrillus.

Ivan. 10.

8. Bernard.

Ivan. 10.

8. Thim.

Psal. 76.

8. Chryso.

Cyprian.

sceret, sed ut submissè de se sentiens, humanæ sortis esset memor. simile quid in Ecclesia catholica cernitur, quæ dum solemnem in festiuitate Sanctorum triumphum peragit, ipsorum virtutibus lenissimos etiam defectus miscet, sicut in hodierna Apostoli commemoratione, incredulitatem eius exaggerat: ore Christi loquens: noli esse incredulus, sed fidelis. Num certe ideo, ne sancti illi in æterna patria de hisce suis solennitatibus insolescant? minime sanè: in illo enim statu, ubi omnes visione Dei potiuntur, nulla amplius insolescendi formido esse potest, sed potius ad nostram animationem & consolationem id facit, ut si labi nos interdum contingat in delictum, non propterea animo cadamus, nec de veniâ consequendâ desperemus; sed agnoscamus diuinam semper misericordiam paratam ad indulgendum, & ad recipiendum resipiscentes peccatores. Quod exaggerat Apostolus. 1. Thimot. 1. Quia Christus IESVS venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum, ideo misericordiam consecutus sum, ut in me primum ostenderet Christus IESVS, omnem patientiam, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam. non enim Deus querentem se deserit, teste Psalmistâ Psal. 76. Deum exquisiui manibus meis nocte contra eum, & non sum deceptus. Quæsiuit eundem sanctus Thomas, & non est suo frustratus desiderio, ut docet sanctus Chrysostomus homil. de Trinitate, tomo 3. Palpauit inquit, Thomas incredulitate & non est deceptus. Etenim vocem miseranti Christi audiuit infor digitum tuum hoc. O ineffabilis Dei misericordia! ipso resurrectionis festo Maria Magdalena aromatibus onusta, resurgentem Dominum conspicatâ, ad pedes eius pronolui festinabat: sed repulsam passa audire: Noli me tangere, ecce a muliere illa diuino amore & stante, ne extremitates pedum tangi permixtum, hodierno vero discipulo etiam in loca clauorum digitos immixtum permixtum. Non alia causa, ut fides ipsius testis esset manifestus: restem certe suæ deitatis omnem hominem voluit esse Deus, ut vel ideo eum ad suam creauerit imaginem: huius Animam non voce intensâ, non aculeis verborum, non flagellis, non comminationibus terret, sed amore & affectu plenius, suauissimis illam verbis ad se pellere conatur. Cantic. 2. clamans. Aperam tibi foror mea, sponsa, quia caput meum plenum est gratia rare, & circum meo guttu nocturni, quasi diceret: tibi fidelis anima humanitas mea semper refectissima patet.

Mirantur hic Doctores, cur Christus hodiernum Apostolum digitos in loca clauorum immittere iussit, cuius rei octo rationes apponunt Authores; primò inquit ideo, ut carnem Christi palpans, & veram agnosceret, certissimum haberet indicium, singulos homines pariter in suis corporibus resurrekturos, ut docet sanctus Hieronymus, homil. 86. in Iohannem: capiti enim membra proportionari debent: & quia Christus caput nostrum, nos autem membra eius: quod in corpore Christi factum videmus, hoc ipsum & in nobis sperare debemus.

Secundò, ideo Christus carnem suam digitis Apostoli palpandam exposuit, ut hac ratione immortalem ineffabilis sui beneficii in passionē nobis præstiti memoriam, tum in cælo, tum in terra relinqueret, ut & in cælis Beati omnia vulnerum stigmata intuentes, benignissimum suæ salutis auctorem agnoscerent, & in terris passionis eius imagines sapius cernendo, cuncti mortalium munificentissimum gratiæ largitorem faterentur.

Tertiò inquit sanctus Ambrosius, Cyprianus, & Beda, ideo Christum omnes in corpore suo cicatrices reseruasse, easdemque palpandas exhibuisse Apostolo, ut scilicet Patri æterno toties generi mortalium succensenti, has plagas ostenderet, hisque amoris characteribus ipsum ad misericordiam flecteret.

Quartò, ideo Christus figuras clauorum reseruauit, ut easdem in die iudicii imprimis Iudæis exhibeat, se eundem esse ostendens, quem illi calumniose satis & inique morti adiudicauerunt; peccatoribus quoque, ut erubescant, quod eum aliquando offenderē ausi fuerint, cuius inappretibili passione ab æterna inferorum captiuitate erepti sint.

Quintam rationem sanctus Ambrosius, in Lucæ caput vltimum, & Bernardus sermone 3. de resurrectione, & Beda in Lucæ cap. 24. hanc allegant, ut per reseruatas hasce sanctas plagas, velut eximia generositatis notas, victoriæ suæ trophæa toti mundo patefaceret.

Sextam rationem idem Beda allegat, spectandas Apostolo & toti mundo cicatrices vulnerum reseruasse; ut tanto magis visis hisce signis ad Deum amandum excitaremur: si enim tam ardua & amara Deus pro nobis pertulit, quanto magis nos, cum nulla in nobis ad tam illustre beneficium compensandum vis reperitur, procedenti ex totis visceribus amore (qui solus omnia æquat & compensat) Christum prosequi debemus. Septi-

Cur Christi-
nam niste
digitos
immittere
in loca
clauorum.8. Ambro-
Cyprianus.
Beda.Cur Christi-
sus cicat-
rices in
suo cor-
pore re-
seruauit.

8. Bernard.

Septimam rationem Sanctus Bernardus Serm. 6. in Cantica allegat, ut scilicet asyla quedam & loca refugij, immo propugnacula quedam fortissima, hæc ostensa nobis forent vulnerum Christi indicia, ad has munitiones inuitat nos Christus Cantic. 8. *Veni inquit columba mea & nidificare in foraminibus Petre in quæ verba Sanctus Gregorius in 2. Cantic. sic excurrit. Per foramina Petre, vulnera manuum & pedum Christi libenter intellexim: cauernam vero materiam, vulnus lateris eodem sensu dixerim.*

Denique Sanctus Bernardus Ser. 61. in Cantica, idem sacras vulnerum cicatrices à Christo seruatas, & æternum seruandas esse asserit, ut in illis veluti speculo pellucido Deum feliciter contemplati, omnia quæ ad beatitudinis integritatem pertinent, cernere possimus. His stigmatibus incensus fuit hodiernus Apostolus ad mortem, pro nomine Iesu fortiter subeundam: etenim vulnus in latere Christi lancea patet factum considerans, ad similem passionem subeundam, similemque ferendum cruciatum inflammatus erat.

Eamus inquit & nos, & moriamur cum illo. Ioannis 3. Vnde non mirum, quod in his stigmatibus veluti in speculo politissimo, Beatus Thomas Christi diuinitatem oculo mentis intueri voluit, ut ea omnia agnosceret, quæ cum in obsequio Dei facere deberet, pariter planè Dei videndi desiderio Moyses quondam tenebatur, Exodi 32. petijtque singulariter hæc sibi ab illo gratiam fieri, dicens: *si muopi gratiam in oculis tuis, ostenda mihi faciem tuam: ut te conspiciere obiter in hac vita queam, donec æternum in altera te videre detur.*

Cui respondit Deus, in petra huius foramine stes, & pertranscuntem me videbis. dum ergo Moyses in foramine expectat, ecce repente pertransijt Deus, ubi viso quodam splendidissimo fulgore, obstupescens Moyses exclamauit: *Domine, tor Domine Deus.* Ecce & hodierno Apostolo eadem à Christo, gratia præstata est, cum eam summo videndi redemptoris teneretur desiderio, ecce accersit eum benigne Christus: *Accede Thomas & inser digitum tuum in hoc, & ecce ut primum in sanctissimi foraminis lateris fixit digitum, insolito fulgore peritus exclamauit: Domine meus, & Deus meus.* Vocat & nos hodie

Saluator noster, ut & manus nostras in fixuras clauorum imponamus, & digitos in lateris foramen inferamus. Quid hæc manuum impositio nobis figurat, operationem certe non sine Christi adiutorio fieri debitam. quid per digitorum illationem? nisi discretio operis, ut sciamus non satis esse nos bene operari, sed & discretionem adhiberi oportere, ut ex amore in Deum operemur: ut scilicet omnia opera nostra, & penitentiam & austeritatem & flagra, & sensum atque affectum mortificationem, & discretè & ex rationis præscripto peragamus. Immitti manum in eius vulnera, & digitum in lateris nihil est aliud, quam ad similitudinem Christi nostras conformare actiones: tunc enim manibus, & digitis Christum contingimus, cum per nostram operationem amore & charitate ei coniungimur.

Recludite igitur iam oculos, ad mouere manus, sistite cogitationem, & animo reuoluite, quomodo Deum cognoscere debeatis, & quia creatura separari à Deo periculosum est, vestros eidem vnire animos sagite, ex contactu Christi diuinitatem eius cognouit Apostolus hodiernus, ex contactu vulnerum humilis atque fidelis factus est. Contingite & vos in sacratissima Eucharistia corpus Christi, & latentem ibi credite diuinitatem, inuisibilem omnipotentis adorare maiestatem, & quod petijt olim sponsa Canticorum 8. *pone me inquit, ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, te ipsam piissime Deus pone, oramus, hodie ut signaculum in cordibus nostris, ut non alius sit cogitationum nostrarum scopus sermonumque materia, quam tua gloria, nihil aliud animus spiret, quam tuos dolores, nihil lingua loquatur, aliud, quam mortem tuam: nihil aliud manus, quam vulnera tua contrectent, ut hæc sapiens meditando, te quem iam obiter in terris cognouimus, æternum in cœlesti beatitudine cum omni gaudio, & iucunditate cognoscere valeamus, & sine contritione corporeo, eleuato lumine gloriæ feliciter intueri, Amen.*

In Area federis tria fuerunt seruata. Virga, legis tabule & manna.

Virga imperium figurat.

Virga imperium figurat.

Virga imperium figurat.

Virga imperium figurat.

Virga imperium figurat.

Virga imperium figurat.

Virga imperium figurat.

Virga imperium figurat.

Virga imperium figurat.

DIE

DIE B. IOANNIS CANTII,

DOCTORIS CELEBERRIMI

IN ACADEMIA CRACOVIENSI.

CONCIO.

Vos estis lux mundi. *Matth. 5.*

Beatus Cantius est Sol quinq; radijs Ecclesiam illustrans, charitate, puritate vite, Sapientiâ, humilitate, & miraculis.

Sub tempus belli Suecici. 1656.

Egnorum felicitatem, Regum gloriam, & vrbium splendorem, non nisi vera Religio & sapientia comparare possunt. Hæc olim Deus in locupletissimo illo thesauro sanctitatis, nimirum Arca veteris testamenti mihi figurasse videtur. Tria in illa can- quam in ditissimo thesauro seruabantur. Imprimis virga, non Mercurij, non Quirini, sed illius qui longè clarissimos vires Sapientie pater, ac pietatis Antistes, Aaronis. Deinde esca, non Saliarum, non Sybariticarum in mensas, sed in hominum delicias, instar tenuissimi roris, laudè copiosèque è cœlo ministrata, puta manna hebraum. Tandem lex, non Lycurgi, non Solonis firmata iudicio, ceratiscque in tabulis, ut mos erat, pressa leniter ad exitum temporis prædicationem; sed ipsius Numinis lata consilio in æneis & marmoreis tabulis altius incisa, ad memoriam omnium sempiternam. Vbi per virgam illam amygdalinam, imperium Deus representabat; ut enim amygdalus præco- cis naturæ arbor, nouos germinum oculos brumali tempore expandit, quorum nonnulli maturè iam fastigiati immodicis imbribus atteruntur; multi iam feliciter expliciti ventis pertinaciter flantibus verberantur; plurimi tunc primum læscentes frigoris inclementiâ aduruntur; rari admodum ab his iniurijs immunes, ab his calamitatibus illæsi usque ad maturitatem conferuantur. Sic planè imperium cum primum verticem attollit, & rerum gestarum gloriâ efflorescit, statim inuidiâ laborat, odijs carpitur, curis conficitur, insidijs frangitur, metu extabescit, intestinis factionibus dissipatur. Iam vo-

ro ipsa virga ab arbore auulsa, modò arida, nuda pomis, succi experta, viriditate spoliata; modò euentu prorsus admirabili, exuberans in gemmas, erumpens in flores, diffusa in ramos, pulcherrimos in serus intumescens, quid aliud ostendit; quam regnum alterna vicissitudine agitatum: nunc primum ad ruinam; nunc erectum in spem æternitatis; iam cladibus percussum; iam commodis refarcitum; modò vi Martis pæne labefactum, iterum ab ipsis lethi faucibus, prosperam in fortunam restitutum. Manna Angelorum manibus confectum, sapientiam symbolizat, lex pietatem in Deum & debitum cultum, Arcam igitur suo populo concesserat Deus, cuius præsidio regnum Israëliticum firmum staret, quousque à veri Dei timore & veneratione non recessisset, iuxta illud Iosue 18. *Congregati sunt filij Israël in Silo, ibique fixerunt tabernaculum testimonij, & sunt eis terra subiecta.* Ut palam faceret, regna christiana tamdiu inconcussa stare, quamdiu vera Religio & sapientia in illis non nutat. Accipite huius veritatis documentum ab ipso diuinissimo spiritu de Prophetarum Rege sic loquente: 2. Reg. 23. *Dauid sedens in Cathedra Sapientissimi princeps inter res.* Et cur Diuinissimus spiritus non extollit militare robur in Dauide, qui formidandum toti Hierosolymæ Gygentem prostrauit, totque alios hostes debellauit? cur non effert humilitatem eius aut patientiam, sed solam duntaxat sapientiam? Causa est: quia victorum gladijs facilè rubigo consumit, sola sapientia æternum perennat, & regna conseruat: & idem Diuinus Spiritus in Dauide, nihil præter sapientiam vera laude dignum inuenit.

FFF

Hinc

quotidie oritur, nunquam torpet otio, semper illustribus actionibus curam impendit, ut ex capite symbolum gerat puritatis. Ab otio pariter Cantius, ille-
B. Cantij castitas intacta.
 tamento impuritatis procul fulgebat, nec unquam ab impudicitia tor mancipiorum domina vinci potuit, strenue cum omnibus vitijs dimicando. Quis enim usquam atrocius in hostes bellum, quam Cantius in seipsum comparavit? Imprimis suum ipse animum corporis inclusum vallo, ad extremum spiritum acerbissimam pressit obsidione, omnes aditus obstruxit, omni comitatu interdixit, omne voluptatum presidium amovit. Iam vero illas sensuum portas, quae ad mentis arcem ferunt, ita clausit, ut ahenis plusquam re-
B. Cantij peccati a quo is in munis & peccata peccata quasi.
 pugulis muniti viderentur. Oculos, cum externa sola novitatum feracissima pergraret, non in vana spectacula referebat, si quando exoticae deliciae se dabant in conspectum, vel statim averterebat, vel ad nimiam severitatem conformabat. Custodi sensum maxime voluptuarii ita domuit, ita subegit, ita composuit, ut ne sciret quid distaret portio dulcis ab amara. Quid in ipso tactu? qui eum toto corpore fusus sit, plurimarum rerum aestu laeditur ac vulneratur. His virtutum exercitamentis Cantius ad tantam innocentiam peruenit, ut non solum in munis a piaculi macula actuali esset, verum nec peccare quodammodo sciret. En verum status innocentiae documentum, sic hominem amissio peccandi actionem, ex parentum malitia agnatam, ut scire videatur, quoniam modo piaculorumque sint executioni mandanda. Vt merito de Beato Cantio illud hic dici possit, quod Divus Paulinus Epistola 34 de Beato Viatore scribit. Ingenita, inquit, simplicitate tantum purus animi fuisse perhibetur, ut peccare nesciret, iam in senectute puer, & malitia parvulus, non solum gratis, sed & mentis infantiam gerit. Si ergo homines innocentes & ipsi, Solis nomine vocitantur in sacris litteris Ecclesiastici 21. Homo sensatus permanet ut sol. Quis Divum Cantium ob summam vitam innocentiam, fulgentissimum in Ecclesia Christi Solem non agnosceret.

Tertius Solis Cantiani radius est, profunda sapientia cum sanctitate coniuncta. Exaltatus ille Theologicis laboribus, plenus iam virtutum, ne in tanta quoque plenitudine scientiae infecundus decederet, conscripsit librum concionum, & quatuor tomos in Evangelium Sancti Matthaei, tres anno 71. suae aetatis finivit, quartum in ultimo vitae cursu, & senectate.

Si ergo sapientia lux est, acquis Beatum Cantium lucem, immo Solem ipsum, in utraque Cathedra, videlicet, Academica & Ecclesiastica, extitisse non fatebitur. A Sole omnia astra lucem mutuuntur, a Beato Cantio omnes qui post ipsum sequuntur Doctores, sapientiae lumen arripiunt. Fatur Moyses de fluvijs paradisi Genes. 2. Fons ascendebat de terra, irrigans universam superficiem terrae. At, quoniam modo ex fonte unico, poterat universa superficies terrae irrigari? Afferit Rupertus 1. 2. in Genes. cap. 4. fontem hunc, fluvium esse paradisi, de quo flumina quatuor profuxere, comprobante id sacra pagina Genes. 2. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Quasi aperit diceret: ne mireris, quod parvus ille fons irriget universam terram, quia cuncti fluvij ab illo, quasi magni corporis mamma dulcorantur. Omnes, inquit Rupertus, aqua potabiles, atque salubres, ubique fluant, vel undecumque appareant, de fonte paradisi per occultos meatus originem trahunt, & ex eorum dulcedine hoc habent, ut potabiles sine salubres sint. Fons eiusmodi est Beatus Cantius, de quo salis saporem Academia, Ecclesia, universa Polonia receperunt. Ex hoc fonte profuit Phison seu Ganges: iste enim Auctore Hieronymo circumvenit omnem terram Assyriam, ubi nascitur aurum, & aurum terrae illius optimum est. An non pariter Beatus Cantius optimi auri, scilicet, fidei acerrimus propugnator, universam Ecclesiam irrigavit? Ex illo fonte paradisi Geon sine Nilus promanat, qui circumvenit omnem terram Aegypti. Ex fonte Cantiano fluunt quotidie viri eruditissimi, suis voluminibus Haereticos Aethyopes, aut dealbantes, aut obruentes. De fonte paradisi egreditur Tygris, qui vadit contra Assyrios: de fonte Cantiano prodeunt quotidie pravitatis Haereticorum fortissimi debellatores. De fonte paradisi Euphrates sine termino orbem terrarum irrigaturus procedit: de fonte Cantiano prodeunt quotidie innumeri, sapientiam & sanctitatem sine termino parituri.

Quod si scisciteris, quomodo Beatus Cantius ad tantam sapientiae perfectionem devenit? duas ob causas id factum autumo. Imprimis, quia sacros Doctores summe veneratus est, & ideo ad tantam eruditionem peruenit, ut intellectum omnium sortitus esse videatur. Fuit enim in illo ingenium in scholasticis Augustino par: fuit in exponendis Sacris Scripturis intellectus Hieronymo similis: fuit in concionibus zelose perorandis eloquentia Chry-

Genes. 2.

Rupertus

Genes. 2.

Rupertus

B. Cantij fuit fons irrigans Academiam Ecclesiam & universam Poloniam.

Ex fonte Cantiano quales fluvij promanant.

B. Cantius venerabilis non solum Doctores & sanctos, sed summam sapientiam peruenit.

Chrysosthomo aequalis: suavitatis, suadulcedo Ambrosio cognata. Praeterea, quia comite sanctitate munus docendi, & docendi peragebat. Ita quippe sapientia & sanctitas colligari debent, ut quemadmodum unico exprimuntur in typo, uno etiam subspecto, quasi identificata rependantur. Quid enim proficit sapientia, quam virtutum fulgor non illustrat? Ad nihilum valet ultra, nisi ut miratur formam, & calcetur ab hominibus, ex oraculo Evangelico. Quia ergo in Beato Cantio Sapientia & sanctitas tam stricto fraternitatis seu potius identitatis vinculo colligatae fuerunt, ut asserere non dubitem, doctrinam sanctitatem fuisse, sanctitatem extitisse doctrinam. Nam sanctitatis exercitamentis sapientiam edocebat, & sapientiae exercitijs sanctitatem edicebat, ideo Deus tantum illum sapientiae decoravit, ut imple-

ret illud Sapient. 10. Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & dedit illi scientiam.

Quartus radius Solis, Cantiani est exemplum humilitatis. Salvator noster ad omnimodam perfectionem homines trahere volens, humilitatem eis sectandam in seipso proposuit: Pulvis, inquit, & non homo, opprobrium & abiectio plebi. Quid causa & immensa Maiestas, quod adeo humili-
B. Cantij humilitas.
 eris? Angeli non audent in te prospicere, & tamen vilissimo homine, (qui est exigua glebae portio) te abiectiorem pronuntias. Causa est Catholici: quia humilitas primus ad sanctitatem gradus, immo principium sanctitatis, & ideo ab hac incipere debet, quisquis in virum perfectum euadere vult. Hinc volens olim Deus Synagogam ad sanctitatem reuocare, humilitatem ei obiecit: Scito, inquit, iniquitatem tuam. Hier. 3. Causam istius rei affert Theodoretus Quia inquit, sanctitatis principium est, infirmitatem sentire. Hanc igitur virtutem praeter omnibus coluit B. Cantius, non illum summa ingenij sagacitas extulit in superbiam: non, suprema Doctore dignitas crexit in fastum: non denique Prophetiae donum, in vanae laudis ostentationem movit. Sed inter omnes haberi voluit minimus, exemplum optime merendi de Deo omnibus sapientiae candidatis relinquens, Dux Germaniae deon suis militibus indixerat, Quod me facere videris, hoc facito. Iudic. 7. At cur non verbis praescripsit actiones? Respondet Nazianzenus. Quia opus sermone fortius est, & validior operis quam vox. Sic paulus Hebr. 12. exclamavit. Aspicite in Auctorem fidei & consummationem vestram IESUM. Cur non dixit: Audientes Magistrum: sed aspicientes, Respon-

det Bernardus sermo: 59. in Cantio. Quia ad persuadendum plus efficax est opera sermo, quam oratio. Hoc animaduertens B. Cantius, seipsum bonorum operum exemplum obtrulit, illud Apostoli adimplens, Timot. 2. In omnibus tempus praebere exemplum bonorum operum. Vbi S. Anselmus: Qui te, inquit, viderint legant in operibus tuis vultu in libro, quid agere debeant. An non legebant Professores Augusta Academiae Cracoviensis in Cantio operante, recte ut docendi alios, ita docendi vitam propriam, documenta, tanquam veri filij ad normam sui Patris, & Patriarchae seipsos conformando.

Indagate obsecro curiose causam, cur in amplissimo regno Poloniae, una duntaxat universitas, arx virtutum omnium & sapientiae sedes, a pijsimis & sapientissimis Regibus fundata persistat, licet non semel a multis iam certatum sit de iure docendi Cracoviae. Aliam mihi credere non inuenietis, nisi quod Academia Cracoviensis in altissima Cantij humilitate fundetur, quae unitatem & concordiam, inter celeberrimae istius Academiae Doctores ac Professores semper conciliat. Colligo id ex lumine Ecclesiae D. Augustino, qui lib. de Civitate cap. 41. & 51. radicem omnium malorum docet esse superbiam, quae est mater discordiarum & dissensionum. Quod eundem deducit tali discursu. Inter Philosophos inquit, inuenies varias, differentes, mutatas & multiplicatas cathedras, quia quisque docebat suam particularem opinionem, diuersam, immo aduersam alteri. Erexit Socrates cathedram, quae Stoicorum inscribitur, in qua suam vendidit Philosophiam. Venit Plato, seque acriter Socrati opposuit, suam erigens cathedram, quam Academiam seu Platoniam indigitabant. Prodiit arena contra illum Aristoteles, eiusdem discipulus, & ex diametro illi repugnans, aliam fundavit cathedram, quam vocitant Peripateticam seu Aristotelicam. En videtis ideo multas extitisse cathedras Philosophorum, quia erant sententiae dissidentes, & directe oppositae. Dicit itaque Sanctus Augustinus hoc dissidium natum fuisse ex superbia, quae insati turgebant mundi sapientes; quia quisque proprio studebat honori, & ingenij sui perspicacitatem ostentare satagebat, & ideo etiam curabat videri, & aestimari primus author talis doctrinae. Licet ergo contra te Augusta Academia, sapientius insurgant, multorum impetus, certantes tecum de loco docendi: minime tamen tibi nocere possunt; quia fundantur in sola arrogantia.

Fff 3

B. Bernardus.

Timot. 2.

In tota Polonia una ca forum vniuersitas: quoniam in B. Cantio humilitate fundata.

gantia. In Academia verò ut potè in Rep. Dei, Auctor est vnitas opinionum, vna doctrina, quod in schola catholica summo perè exoptabat D. Paulus 1. Corint. 1. inquit: *Obsecro vos fratres, ut idipsum dicatur, & non sint in vobis schismata, sed sit perfecti in eodem sensu, & eadem sententia.* ponderat accuratè D. Thomas illud verbum.

Schismata: diciturque: sunt autem proprie schismata, quando vel propter diuersam fidei confessionem, vel propter diuersas sententias, homines vni Collegij separantur in partes. Quasi diceret: vbiunque videritis, quod inter plures eiusdem domus, Ciuitatis, Collegij, reperiatur diuersitas opinionum aut scientiarum: ut quisque eorum, ut libet, opinetur, & doceat proprio nomine, & gestiat esse author nouitatis aut peregrinarum opinionum, existimate illos esse schismaticos, perturbatores pacis, de fide suspectos, & pronunciate illos tanquam veritatis hostes ac inimicos. Si ergo superbia est principium & scaturigo diuersitatis doctrinarum, consequenter humilitas erit principium vnitatis & conseruationis.

An certè dubitatis Deum aliam ob causam gloriosissimū Patriarcham Beatorum Cantium extulisse, eiusque sanctitatem in ecclesia sancta omnibus populis venerandam proposuisse, nisi ut perpetuis temporibus Academia inuoluta persisteret, & conseruetur. Verbo dicam: glorificauit Deus Beatum Cantium, ad supprimenda odia Adversariorum. Quod inde conicio, Creauerat Deus lucem adeo formosam & pulchram, ut eam approbare & toti mundo commendaret: *Vidit Deus lucem quod esset bona* Nihilominus Sanctus Augustinus dicit, lucem ab aliquibus sinistrè opinantibus, ut malam & deformem traduci. Sunt aut, qui dicunt, quod mala est lux. Mouetque vterius discursum: quid foret, inquit, si sacer textui non approbasset eius bonitatem & formam, dubio procul haberet plures hostes sibi infensos, & quomodo quibudam non arridet, tunc multo plures illi se opponerent. Et quæ obsecro lux splendidior doctrinā Academicā? & tamen suos habet aduersarios: Hi enim eius insolentiam crepant, illi modum docendi culpant: alijs non placet ipsum nomen Academicum, sed radij, pulcherrimæ istius lucis, oculos eorum offendunt. Quid si Deus in B. Cantio eius virtutes, & doctrinam non approbasset, dubio procul plures habitura esset hostes. Verum, hic defectus non in lucem, quæ pulchra & formosa est, referendus; sed potius ægris eorum oculis attribuendus, qui imbecillitate suā, eam fixo intuitu aspicere

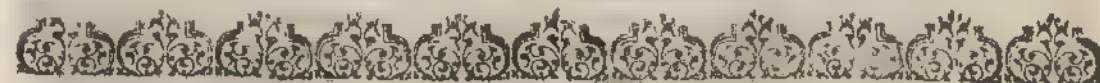
nequeunt; ut optimè docet Sanctus Augustinus citatus inquit: *Oculus ægrus odiosa lux, quæ parua amabilis est.* Refert Doctissimus Grauius, deicolum quendam insidiosum. Mineruæ simulacrum non posset deprauare suæ intentioni & rabido stomacho satisfacere, bibliothecam Mineruæ exure satagentem, Plutonis opem implorasse, ut sibi auxiliatrices manus ferret. Sed Mineruæ agnoscens proditoris technas atque astutiam, acceptā facie, succendit materiam ab ipso collectam, & iniecit igne, domum cum deicolo, qui se Plutoni deuouerat, in cineres redegit. *Minerua*: inquit Grauius in prolog. tom. 3. præscript: *Vbi dolum deiecit, accensa facie eandem succendens materiam, ad ades deicoli, Eolo propitio, incendium duxit, spe & euentu frustrata.* Idem planè contingit hostibus Academia: quia diuina prouidentia ita disposuit, ut ipsa sit excidium & mors suorum hostium, & B. Cantius sit malleus eorum, ad cuius lucem, tanquam vespertilionis, & aues lucifugæ excurrant.

Quintus tandem radius Solis Cantiani, sunt illustrissima miracula, quibus fidei dogmata confirmant, ad Hæreticorum confusionem, & quibus ego pauca hic attingam. Viginti vnus vitæ functi, inuocato B. Cantij ad eius sepulchrum patrociniū, ad sæculum reuocati sunt; quindecim verò agonisantes, deploratæ iam & desperatæ vitæ, restituti. Amentes quatuor ad perfectum rationis vsum redierunt. Duo ingentem calculi cruciatum amplius ferre non valentes, cum omnem medicinæ vim tantus morbus respueret, vbi se voto ad sepulchrum Cantij obstrinxerunt, prodeuntibus extra spontè sua lapillis, illico sanati sunt. Quatuor paraliticis membra iam mortua, animationem & vires receperunt. Puella quinque annorum spatio muta, linguæ solutionem & vim loquendi obtinuit. Mirro alia sexcenta miracula, quæ in dies ad sepulchrum gloriosi nostri Patriarchæ sunt; ibi enim claudij gressum, cæci vsum recipiunt, & omnibus ægrotudinibus pharmacopolium suā efficacissimā oratione Cantius exponit. Sed illud ex omnibus maximum, & albo æternitatis notandum, miraculum esse censeo, quod hoste omnia loca sacra depopulante, profanante monasteria, vastante ecclesias, sola Academia illæsa, & immunis conseruetur. An non hoc singulare B. Cantij patrociniū, qui hanc sapientiæ sedem defendit, ut filius matrem, protexit ut Pater filiam, integram seruauit, ut Doctor suam cathedram.

Quare

Quare exulta iam antemurale Christianitatis ferax sanctorum terra Polonia, quæ iam protius semimortua ad sepulchrum B. Cantij hodiè reuiuiscis, dum tibi in ornamentum & subsidium Cantius è cælo mittitur, iuxta illud Isaia 55. *Eccce restitui populo dedit eum, ducem & præceptorem gentibus.* Gaude Augusta Academia, quod de tuo gremio tantum Patronum & Protectorem coram Deo habeas. Quid enim iam amplius ad gloriam tuam accedere, potuit attestante Eusebio Emiseno su-

per caput 1. Lucæ. *Magna inquit gloria illu est, quod de eorum gente tantum lumen exortum est.* Gaude & tu regni sedes Cracouia, quæ patrociniante Cantio seruari adhuc meruisti, & laudam iam cantica ad tumulum Cantij hilariter Deo persolue.

DIE NATALI CHRISTI.

CONCIO PRIMA.

Verbum caro factum est. Ioann. 1.

Probatur congruentijs & firmissimis rationibus, decuisse immensam Dei maiestatem, ut carnem humanam assumeret.

Sub tempus belli Suctici. 1636.

Mysterium à sæculis absconditum, inuisibile sacramentum, vobis hodiè Catholici, diuinā reuelatione patefactum, fide sancta credendum, & summā religionē adorandum proponitur: scilicet. Verbi æterni cum humana carne adunatio. Ecquis non obstupefeat, dum audit, eum qui omnes naturas condidit, eius esse factum filium, quam creauit. Dum spectat verbum illud Dei, quod nunquam fuit humanis oculis visibile, hodiè etiam manibus tractabile esse. Multæ quippè rationes, ex quibus grauißimæ ex parte Dei adfuerunt, quæ eum à tam arcto & indissolubili cum hominibus vinculo retraherent. Potissimum: quod hæc ratione immensa illa maiestas infinite se humiliaret, ac abiecerit, & quodammodo exinaniuerit formam serui accipiens: iuxta illud Apostoli Philipp. 2. *Semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factum, & habitu inuentus ut homo.* Quod secundum se spectatum, nisi grauißimæ causæ ad hoc vergeant, adeoque id cohonestent, videtur omnino sine graui indecentiā fieri non posse. Si enim dedecet maiestatem regiam, habitu seruili intermancipia, qualis vnus ex ijs degere, eorumque officia obire, & multo magis seruam, aut vilissimi subditi filiam uxorem,

ducere. Quanto magis similia dedecent maiestatem diuinam, si per se, & sine aliā iustā causā, grauique necessitate considerentur. Deus verò per incarnationem serui habitum conditionemque suscipit, & humanam naturam verè seruam, longè arctius: quam vit uxorem sibi copulat. Et licet homini, quacunque dignitate humanā fulgenti, ex intrinseco sufficientes semper adsint causæ, quæ eiusmodi humiliationem honestent, cum ipse sit putredo, vermis ac peccator, atque ita omni humiliatione dignus; nulla tamen eiusmodi causa, ex parte Dei reperiri potest, quæ tantam humiliationem cohonestet. Et nihilominus Deus, tanquam sui ipsius oblitus, ad humanam se infirmitatem demisit. Ut proinde hinc innumera circa mysterium incarnationis Hæreses confurxerint: Quidam enim Christo Domino solam humanitatem adscripserunt; quem admodum Arrius, Dei Filium minorem Patre, & creaturam esse definiens, & ab eodem antè omnia creatum putans Spiritum Sanctum, magnā impietate se perdidit. Sic Photinus mentis exaltate deceptus in Christo verum & substantiæ nostræ confessus est hominem, sed eundem Deum de Deo, ante omnia sæcula genitum esse non credidit. Alij veram quidem in ipso diuinitatem fassi sunt, sed carnem dixe-

Rationes
Deum ab
incarnatione
co-

Philipp. 2.

Maximo
circa my-
sterium
Incarnat.
tionis.

dixerunt fuisse simulatam. Alij non negant veram illum suscepisse carnem, sed Dei Patris non habuisse naturam, & deitatem eius, quæ erant humanæ substantiæ, deputantes, maiorem sibi Deum, minoremque finxerunt, cum gradus in verâ diuinitate esse non possint: quoniam quidquid Deo minus est, Deus non est. Alij agnoscetes Patris & Filij nullam esse distantiam; quia non poterant unitatem deitatis intelligere, nisi in unitate personæ, eundem asseruerunt esse Patrem, quem filium, & nasci, & nutrirî, pati & mori, sepeliri & resurgere, ad eundem pertinere, qui per omnia & hominis personam adimpleret, & verbi. Sic Sabellius inexplanabili errore confusus, unitatem substantiæ in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto sentiens, quod æqualitati tribuere debuit, singularitati dedit. Nonnulli demum existimauerunt, in carne Christi humanam animam non habitasse, non fuisse, sed partes animæ ipsam verbi impleuisse deitatem. Sic Apollinaris fidei soliditate priuatus censuit. Permisit autem Deus, ita turpiter ac multiformiter mundi hæreses circa inuestigabile mysterium incarnationis hallucinari, ut daretur occasio viris pijs & Deum timentibus, de hoc arcanosus scribendi ac Deum laudandi. Tolle enim ab urbe ægrotudines, medicorum industria feriabitur: siuge grassari morbos, multi ab inferis redire Hippocrates videbuntur. Blando Fauonio sternatur Oceanus; strati per fora, nautæ placidum se inmittent in saporum: vehemens pelago procella incumbat; exilient, cursitabunt, effervescent, marinos se omnes transferent in Protheos, in Neptunos. Toto regno pax & tranquillitas dominetur, nihilo boni milites differant ab ignavis: ingruat bellorum turbo, ad arma signum euocet, ad arma veteres in nostro seculo Cæsares non requiras, magnos antiquis temporibus non inuideas Alexandros. Sic dum olim Hæreticorum turbines siluerunt, sanctissimi illi Herodes, priuato in oratorio contemplationis quiescebant; ubi vero cæca hæresum tempestas furere, ac debacchari cepit, protinus omnes e latebris emicauerunt in arenam. Prouocauerunt enim Pelagius Augustinum, Arius Athanasium, Rufinus Hieronymum, Nestorius Cyrillum Alexandrinum, Valentini, Sabelliani, Montanistæ & innumeræ aliæ pestes Epiphanium. Sed iam perpendamus an etiam decuerit Deum incarnari, & ex quo motuo.

Fuit omnino conueniens ex mente

Doctoris Angelici, imprimis ipsi Deo, ut incarnaretur, ad ostendendam suam sapientiam, potentiam, & bonitatem. Summa quippe Dei sapientia eluxit, tum inartificio illius compositi, in quo primum & vltimum componitur; verbum scilicet, & humanitas, vltimo in opere sex dierum producta; tum in modo superandi demonem per incarnationem. Nam fateri debemus, quod hæc generatio, quæ verbum & caro, id est Deus & homo, vnus Dei Filius, vnusque Christus efficitur, super omnem originem humanæ creationis excellat. Neque enim aut Adæ de limo terræ formatio, aut Euzæ de vici costâ plasmatio, aut cæterorum hominum de vtriusque sexus permixtione conditio, Christi ortui potest comparari. Genuit Abraham senex diuine promissionis hæredem, & transgressa fecunditatis annos, sterili Sara concepit. Iacob dilectus est a Deo, antequam natus, & præueniente gratia, voluntatis actiones, ab hispida conge-niti fratris asperitate discretus, Anna diu fecunditatis alienæ, Samuelém Prophe-tam, quem Deus offerret, enixa est, ut & partu, & voto claresceret. Zacharias Sacerdos de Elizabeth sterili sanctam suscepit prole: & præcursor Christi futurus Ioannes, spiritum propheticum inter viscera matris acceperat, necdum editus puer, gemitricem Domini signo clausæ exultationis ostenderat. Magna hæc omnia, & diuinorum operum sunt plena miracula; at verò nascitas Christi omnem intelligentiam superat; & cuncta exempla transcendit, in quâ infinita Dei sapientia, infinitè a se distantia extrema; prodigiose copulauit; & simul in coniunctione rerum adeo distantium, suam omnipotentiam humanæ fragilitati patam ostendit.

Quid de immensa eius bonitate loquar? an non & hanc in tanta sui communicatione detexit? dum tantum donum homini contulit, quo maius excogitari nequit. Varijs fateor modis Deus se ipsum creaturis communicare solet. Primò dando illis esse. Secundò dando iustis gratiam sanctificantem. Tertiò dando beatis lumen beatificum, seu visionem & amorem. Quartò per incarnationem. Sed hæc vltima communicatio ex omnibus est longè maxima: quia per eam Deus se ipsum totum, ac integrè communicat homini, idèoque modo quodam infinito. Per eam homo constituitur absolute infinitæ dignitatis; potens elicere actiones infiniti valoris ac meriti, adeoque immensius ac-

Conueniens
Deum in-
carnari ad
ostendendam
suum sapientiam
potentiam
& bonitatem.

Deus, ut
ipse mediet
se creaturis
comunicet.

sus ac æternus, cum omnia, quæ Deo conueniunt, hac ratione etiam homini conueniant, ac de eo prædicentur. Vnde, communicatio per incarnationem, dupliciter superat eam, quæ exhibetur beatis. Primò, quia his Deus se solum communicat extrinsecè per suos effectus, scilicet, per lumen beatificum, aliosque habitus supernaturales, ac per modum obiecti cogniti ac amati. At verò per incarnationem, communicat se secundum se, ac intrinsecè, & quasi formaliter; quemadmodum anima comunicatur corpori, seclusa imperfectione. Præterea quia Deus comunicatur beatis modo omnino finito, at verò humanitati Christi comunicatur infinito. Vnde fit, quod Deus vni beato se magis comunicet, quàm alteri, quia vtrique finitè. Impossibile autem est, ut humanitati Christi in eo genere se magis comunice, quàm defacto communicauit.

Fuit præterea conueniens Deum incarnari naturæ assumpere, cuius incarnatio maximum bonum extitit, cum per eam factum sit, ut homo sit verus Deus, atque adeo superior Angelis, sit capax meriti & satisfactionis infinitorum, sit capax potentie ad miracula. Fuit conueniens toti naturæ humanæ, tum ratione, dignitatis acquirere, quæ tanta illi euenit ex hac coniunctione cum Deo, ut Sanctus Augustinus de prædestinatione Sanctorum cap. 25. dixerit: non habere iam naturam humanam, quo aliis assollatur. Tum ratione amicitie diuinæ: nam per incarnationem hoc obtinuit, quod admissa sit, ad maiorem Dei amorem, ipsa similitudine ad eum excitante. ut notatqdem Sanctus Augustinus Manualis cap. 26. Tum ratione utilitatum ex incarnatione consequentium, quæ sunt doctrina Christi, ius per ipsum acquisitum ad gratiam, & gloriam comparandam: sanctitas quasi fontanea, ex Christo dimanans in homines. Quæ omnia profunde attingit Sanctus Paulus 1. Corint. 1. Factus est, inquit, nobis sapientia, iustitia, & sanctificatio. Fuit conueniens vniuerso: quia enim homo est paruum vniuersum, omnem creaturam in se, quodammodo continens, totum vniuersum cum homine videtur assumptum, a Deo, & (ut loquitur S. Paulus Ephes. 1.) instauratum per incarnationem. Deinde per eam completur ac perficitur vniuersum: nam sicut dantur in vniuerso plures naturæ ac essentia in pluribus suppositis, & vna natura, scilicet diuina in pluribus suppositis; ita per incarnationem dantur plures naturæ in vno suppo-

sito nimirum, corpus, Anima, & diuinitas in verbo, qui vnus modus coniunctionis naturæ cum supposito deest vniuerso. Item quemadmodum productus fuit homo sine viro & femina per creationem, & ex viro ac femina per generationem; ita per incarnationem factus est homo ex femina sine viro, cooperante Spiritu Sancto. Tandem fuit conueniens ad reparationem generis humani: nam sic iustitia & misericordia diuina conciliata sunt, & satisfactio facta a Deo per hominem; quemadmodum homo peccauerat.

Iam quantum attinet ad motiuum incarnationis, indubitatum est apud Theologos non fuisse simpliciter necessarium, posito etiam non solum mundo, verum, & peccato, ut Deus incarnaretur. Quia potuit Dei sapientia aliter hominem liberare, quàm carnem assumendo: nimirum; aut dimittendo gratis peccatum; aut acceptando satisfactionem aliquam minus perfectam, puri alicuius hominis sancti: aut demum homines relinquendo sine remedio; sicut relictæ sunt Angeli. Quod aperte scriptura insinuat capite 12. inquit. Quis tibi imputabit si perierint nationes, quas tu fecisti. Comprobat id euidenter D. Augustinus tomo 3. de Agone Christi cap. 12. ubi dicit: Sentes sunt qui dicunt, non potuit aliter sapientia Dei liberare homines, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & a peccatoribus omnia illa pateretur. Neque etiam fuit necessaria incarnatio ad satisfaciendum ex iustitia Deo pro peccatis. Quia neque homo debuit ex iustitia Deo satisfactionem pro peccato, neque Christus potuit pro eodem satisfacere ex iustitia. Ergo ad satisfaciendum ex iustitia pro peccatis non fuit necessaria incarnatio. Consequentia rectè sequitur: quia necessitas satisfactionis ex iustitia per Christum, supponit & debitum satisfactionis ex iustitia in homine, & possibilitatem in Christo. Quod autem homo non debuisset Deo ex iustitia satisfactionem pro peccato, deducitur imprimis ex eo: quia peccatum regulariter non continet rationem veræ iniuriæ, eò quod licet in peccato negetur aliquid Deo, quod plenè subest dominio proprietatis ipsius. Videlicet actus aliquis hominis: aut in alium usum conuertatur, quàm velit ipse, qui supremus est Dominus. Quia tamen ex vna parte non sit hoc contra voluntatem Dei, ut est Dominus proprietatis, sed ut est Dominus iurisdictionis, ratione cuius dominij exigit a nobis, quæ exigit, eo scilicet modo, quo sapè inter homines exigit Dominus

Incar-
tio fuit
simplici-
ter neces-
saria.

Sapient. 12.
S. August.

2. August.

1. Cor. 1.

Per incarn-
ationem
perficitur
totum
vniuersum.

Ggg

nus

nus operas à seruo. Quippe ea, quæ à nobis Deus exigit; exigit per præcepta, quæ sunt per modum legis, lex autem procedit à dominio iurisdictionis. Ex altera autem parte pluraque peccata non ad hoc tendunt formaliter ex ratione propria, ut diminuunt de bono Dei, sed ad alios fines, quos habent pro obiectis. Ut, avaritia ad habendum inordinatè: luxuria ad voluptatem: superbia ad ostentationem &c. Et actus peccaminosi non sunt plerumque formales, & quasi actus boni diuini diminutiones, sed potius quasi passivæ. Ergo in peccato regulariter non est iniustitia & iniuria propria in Deum. Quamvis non aulim negare, posse interdum committi contra Deum iniuriâ, verbi gratiâ. Si Dei existimationem lædas notabiliter apud imperitos, aut inhonores graviter Deum. Tunc enim videtur formalis diminutio boni diuini, inferens fortasse obligationem restitutionis. Cui nihilominus obligationi, quantum ad iustitiam pertinet, potest satisfieri per ipsum hominem, qui læsit existimationem & honorem Dei: si videlicet; reparet existimationem, aut restitueretur opinioem excellentem de Deo.

Deducitur præterea eadem veritas: quia in peccatore post peccatum, non nascitur debitum ex iustitia ad satisfaciendum. Si enim peccator post peccatum teneretur ex iustitia aliquid reddere Deo, tunc vel teneretur illud quod abstulit v. g. actum hunc fidei, quem tenebatur elicere, & non elicit, vel æquivalens aliud v. g. actum fidei: non primum: quia hunc actum non aliter abstulit Deo, nisi quod pro hoc instanti, vel tempore præterito non eliceret, cum Deus illum elici voluit: alioquin si pro alio instanti aut tempore quod sequitur, Deus illum vult elici, tunc nondum illum abstulit, sed adhuc obligatur ex præcepto ad illum ponendum. Atqui non pro hoc instanti aut tempore præterito, quia præteritum est, debet hunc actum elicere, non etiam æquivalens quidpiam: quia vel nihil minus habet Deus in bonis suis per omissionem illius actus, vel saltem potest illum actum habere, quando volet, cum sit in libera eius potestate. Atqui non oritur obligatio respectu eius, qui habet in potestate bona lædenti se. Ergo, &c.

Tandem quod Christus non potuerit pro homine satisfacere ex iustitia, res est manifesta. Quia volens Christus satisfacere pro homine, non potuit præter illud debitum satisfacere pro homine; quam quo homo tenebatur. Atqui homo non

tenebatur Deo satis facere pro peccato ex debito iustitiæ, ut fatentur Theologi. Ergo &c. Minorem propositionem nemo sane mentis negare potest: tum satisfacere pro debitore, nihil sit aliud, quam debitum, quod ille debet, exolvere. Ergo si Christus voluit satisfacere pro homine; non potuit pro alio debito, quam pro debito hominis. Sola itaque diuina misericordia movit unigenitum ad assumendam mortalem carnem, ut condigna satisfactio ad æqualitatem Deo Patri pro peccato fieret. Sic expressè docet S. Leo

Serm. 7. de eadem solennitate, inquit: *Aliter ab æterna morte vinculum non possemus absolvi: nisi in nostrum fieret humilis, qui omnipotens permanebat in sum.* Quippe nulla creatura potuit condignè satisfacere tam pro suis, quam pro alienis peccatis. Pro suis non potuit ex eo fundamento: quia ut satisfactio habeat proportionem æqualitatis cum iniuria; requiritur ut dignitas personæ satisfaciens, habeat eandem proportionem cum dignitate personæ offensa. Atqui hanc pura creatura habere non potuit, eo quod esset finita: nam ex quo capite crescit gravitas offensa, ex eodem minuitur proportio satisfactionis, & tanto minor est satisfactio, quanto maior est persona offensa. Ergo cum persona offensa, videlicet diuina, esset infinitæ dignitatis, non poterat illi æqualis satisfactio exhiberi à persona creata, ut potè finita. Non etiam potuit satisfacere pro peccatis aliorum, non solum per modum satisfactionis, sed ne quidem per modum meriti. Quia licet ad meritum de condigno non requiratur eadem proportio æqualitatis inter merentem, & eum apud quem meretur: tamen meritum non potest efficaciter operari in præsentia robustissimi contrarij, & contra illud, cuiusmodi erat peccatum mortale, contra vim meritobustissimè resistens. Ergo opus erat tali mediatore, cuius persona esset dignitatis æqualis cum Patre offenso. Hæc est mens expressa S. Leonis Serm. 8. ubi dicit: *In totius igitur humani generis strage communi, unum solum fuit remedium, sub diuina rationis occulto, quod posset subuenire prostrato, si aliqui filiorum Adam, originali pravicatione alieni, atq; renacens nasceretur, qui ceteris exemplo prodesset & merito.* Sed quia hoc naturalis generatio non sinebat; nec poterat vitiatæ radicis sine semine propago esse: iuxta illud Iob. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu quis solus es.* Ideò Dominus noster, factus est filius David, & de promissi generis fructu proles est orta sine

S. Leo.

Theophylactus.

Idem.

Idem.

Iob 14.

ta sine vicio, in vnam personam gemina, conveniente natura; ut eodem conceptu eodemque partu gigneretur Christus, cui vera inesset deitas ad miracula operum, & vera humanitas ad tolerantiam passionum.

Ecquis obsecro in felicissimo Christi ortu lætitiâ non gestiat, dum verbum illud æternam nostræ humanitatis tunicâ indutum contempletur. Et verbum caro factum est. Ioan. 1. Cur quæso nulla mentio sit animæ, nisi solius carnis, cum tamen Dei Filius totum hominem assumpserit? nam quia totum in parte includitur, hoc approbat Theophylactus in hunc locum scribens: *A parte inquit, totum hominem nominans, ex anima & corpore constitutum.* Ceterum ideo mihi videtur Evangelista nullam mentionem fecisse animæ, sed corporis iungat, ut exprimeret id, quod erat fragilitatis indicium, & silenter subiceret, quod erat fortitudinis manifestarium. Hoc magis arripit citatus Theophylactus: *Carni inquit, meminit, ut ineffabilem eius bonitatem obstruere sciamus: anima enim cognitionem aliquam habet cum Deo, caro contra nullo modo communicat.* Et idcirco opinor Evangelistam solo carnis nomine usum, non quod anima expressè sit assumptum, sed ad maiorem ostensionem mirandi & stupendi sacramenti. Quod eleganter figuratum reperio. Gen. 1. Vbi mirum est, quantâ diligentia ac sedulitate Deus Adam corpus formavit, & quantâ, ut ita dicam negligentia ac facilitate animam eiusdem Adam condidit. Nam formaturus corpus, ipse suis manibus signis munere, collegit lutum, subegit, emolliuit, extendit in corpus, acuminavit in caput, distinxit in brachia, demum in reliqua membra coagmentavit. At verò, creaturus animam, nihil operæ, nihil laboris ac sudoris visus est adhibuisse, sed unico flatu illam creavit: *Inspiravit in faciem eius, spiritum vivum.* Quid hoc est? nobilissime erat corpus, quam anima? ut pluris Deo illius molitio, quam huius creatio constitisset? Absit. Quid ergo? Rem expendite. Corpus Adam maiorem cognitionem habiturum erat, cum corpore Christi Domini, quam anima. Nam animæ rationales nullâ inter se cognitione tenentur; cum non per seminarias virtutes vna ex alia, tanquam ex radice diffundantur; at verò corpora humana, mutua se cognitione contingunt, cum per seminarias virtutes unum ex alio seriatim propagentur. Igitur Adam corpus, cognatus futurum erat corpori Christi Dñi; quam anima Adam, animæ Christi; hinc

factum est, ut Deus aciores industria nervos exercuisse videretur in poliando Adam corpore, quam informanda anima eius: quia non ex hac desumenda erat Christi anima; ex illo tamen desumendum erat Christi corpus. Ita Theodoretus quæst. 25. concludit: *Pressus inquit, futura incarnatione, tanto honore hominem dignatus est.*

Magnum olim beneficium Deus se præstitisse Israëlitis testatus est, quod propter eos in tæmporibus habitasset. 2. Reg. 7. *Neg, enim, inquit, habitavi in domo ex die illa, quæ eduxi filios Israël de terra Egypti, sed habitavi in tabernaculo & tentorio.* Sive, ut Theodoretus legit, *in diuersorio.* At, quid hoc beneficium ad nostrum? non enim iam solum Deus propter homines habitat in diuersorio, quod satis humile & abiectum, immò & indignum Deo videbatur, sed etiam excluditur à diuersorio: quia annuente Evangelista: *non erat ei locus in diuersorio.* Et abire compellitur in antrum, seu stabulum, latibulumque ferarum. Conferre ergo illud diuersorium, in quo Deum habitasse propter Hebræos magnum fuerat beneficium. In illo quidem erat Arca aureis laminis cooperta, tanquam scabellum Dei: erat aureum propitiatorium, tanquam diuinæ maiestatis solium, erant vtrinque aurei Cherubini, qui mutuo alarum complexu, & circumplexa quoddam veluti efficiebant conopæum, sub quo diuina maiestas regebat, & augustius adoraretur. En diuersorium ad quod Deus se olim Hebræorum gratiâ abiecit. Nunc verò, quam diuersum est illud diuersorium, ad quod natus inter homines Deus recedere compellitur. ubi enim in illo aurum? ubi aureæ sedes? ubi aurei Cherubim? nihil in eo planè, nisi pauperies, nisi indigentia cernebatur. Omnia in eo araneis & inanijs replebantur. Si igitur habitare Deum in illo veteri diuersorio, quod planè fuit magnificum, & augustum ædificium, magnum beneficium censetur; quantum omnino erit expellendi Deum à vulgari hominum diuersorio, & in ferarum stabulum ac latibulum compelli? At, quorsum hæc? tui vnus causa miser homo: ut te ab æternæ servitutis iugo eriperet, omnibus modis tibi conglutinari voluit, humanam induere naturam, artus sibi assumere infantiles, vagire in præsepis, lachrymari, singultire, quidquid penarum naturæ humanæ potest accidere, patienter in hominem gratiam & salutem tolerare. Ut decantat Moyses Deuter. 10. *Et, inquit, Domini Deus, ro.*

Theodor.

2. Reg. 7.

Dei tui celum est, & celum celi, terra, & omnia quae in ea sunt; & tamen Patribus tuis congloriantur est Dominus, & amicus eorum.

Vnde non immerito posset hic in disceptationem venire, quare Christus Dominus voluit nasci hiberno tempore, mense Decembri, ubi summa difficultas in acquiriendo commodo hospitio. Causam, forsitan istius quispiam putaret hanc esse, quia hoc tempus est totius anni difficillimum: Christus autem Dominus difficillima quaque huius mundi eligebat, pretiosissima repudiabat. Quocirca mori voluit verno tempore, mense Martio, quando florebant agri, ridebant prata, vernabant omnia: nasci autem voluit hiberno tempore, quando squallebant agri, horrebant prata, hiuibus & pruinis & procelis omnia hiemabant. Alius crederet id ea propter factum esse, quod hi dies sint totius anni minimi, proinde in his oportebat nasci mundi Saluatorem, ut suo aduentu minimis diebus augmentum afferret & incrementum. Dies illi in quibus templum Zorobabelis edificari cepit, dies parvi dicebantur; iuxta illud Zachariae 4.

Zachar. 4. Qui despectus dies parvus: seu ut ex Hebræo transfert Isidorus clarius: Dies parvarum acclamationum. Etenim seniores Israëlites, qui prioris templi Salomonici magnificentiam recordabantur, videntes tunc, quando esset interius & humilior, quod denuo edificabatur, tantum abest ut gratularentur, ut potius lachrymarentur. Quod spectans Propheta consolabatur eos ex spe futuri Messiae. Educes, inquit, laudem primarium & exequabitur gratiam gratia eius. Zachariae 4. Pagninus vero legit, Educes laudem primarium cum clamoribus: Gratia gratia illi.

Bella equidem ratio: si enim Catholici mei pristinam templorum vestrorum magnificentiam contuleritis cum moderna desolatione, puto non poteritis vobis à lachrymis temperare, ubi enim nunc sunt aurea illa vasa cultui divino dicata? ubi magnifica illa altaria argento aut ære fusa, vel de marmore durissimo mirifice sculpta, vndique purissimo auro nitentia? ubi eburnea sedilia? ubi sumptuosissima candelabra? ubi aulae ac huc atque illuc intercurrente picturarum ac Phrygianis operibus intertexta? ubi apparatus faccedoralia, byssina, hyacinthina, sericea, suos adamantes lucidissimos, triumphantes purpurâ rubinos, certantes niuibys Sardonychis, ad prodigium ostentantia? Depopulatus est hæc omnia belli furor, absumpsit indomiti Martis cupido. Sed nascitur vobis infans hæc mens Dec-

cembris, qui apud Latinos responderet mense Casleu apud Hebræos, in quo Nehemias de captivitate Babylonica egressus animum appulit, manumque adiecit, ad urbem Hierosolymam instaurandam, resarciendamque 2. Esdræ 1. Et factum est in mense Casleu. Vbi Casleu Beda interprete idem est, atque spes. Nascitur ergo Dominus mense Decembri, qui spem portendit, ut ex aduentu Saluatoris omnes vos in spem magnam excitet. Quid enim hoc tempore non speretur, quid non efflorescat? Terra, celum, Angeli, homines, ipse puer recens natus, omnia efflorescunt. Efflorescit imprimis terra. Nam & in prima orbis molitione prius terra floribus; quam celum astris illuminata fuit. Terra quippe tertio die ornata est floribus; celum vero nonnisi quarto, Sole, Luna, ceterisque astris & stellis picturatum est. Cuius mysterij causam affert Anastasius Sinaita lib. 1. Hexæmer. Ante celum, inquit, terra ornatur, quia ante Angelos homines terrâ geniti, Deum per incarnationem vidimus. Quasi diceret, quia prius ille flos solum quam celum natus condecoravit, ideo æquum videbatur, ut prius domus illa, quam Rex gloriæ erat ingressurus, ornaretur. Efflorescit celum occidente vate: Rorate celi de super. Isaia 45. Quæ verba Leo à Castro iuxta Septuaginta transfert: Floret celi de super. Floret inquam celum, quia terra fieri mallet. Spectans enim Deum de celo in terram descendisse, opravit celestem, deserere naturam, & induere terrestrem: nec iam ut celum astris fulgere, sed ut terram floribus picturari: floret celum, quia novâ spe repletur, fore ut à Christo resarciatur & locupletetur. Efflorescunt Angeli: Et subito facta est cum Angelo multitudo caelestium exercitus. Lucæ 2. Efflorescunt homines: quia nato Domino facta est in terris pax hominibus bonæ voluntatis. iuxta illud Rom 5. Iustificati ex fide pacem habemus ad Deum.

Alliciat igitur nos Christi humilitas, non deterreat: eius humilitatem & maiestatem in præsepio pariter veneremur, & admiremur cum Ezechiele, cui Dominus apparuerat humanam speciem indutus, inferior corporis pars tota igne collucebat, superior similis electro radiabat. Ezechiel. 1. ubi Origenes: Non totum, inquit, igneus, sed electri fulgore rutilat, quia non solum tormenta habet Deus, sunt in eo etiam refrigeria. Electrum est metalli genus ex auro & argento mirabiliter collucens, quod teste Diuo Gregorio. Verbum ex-divino & humana natura constitutum representat. En in sta-

In stabulo apparet humilis & sublimis, infirmus & potens, pauper & dives, infans & verbum, homo & Deus. Si ergo proprietates electri est, trahere ad se paleas, stipulas & festucas, ideo Christus Dominus, qui est species electri, iuxta illud Ezechiel. 1. Et in medio eius quasi species electri. Nasci voluit in paleis, inter filios hominum, ut nos tanquam leues paleas ad se trahat. Accedamus itaque confidenter ad electrum illud misericordiz, ut ab eo suaviter recipiamur. Fugit quidem olim

Protoplastus noster cum loquentem & quasi avertentem in paradiso; sed non fugiat modò cum silentem & allicientem in præsepio. Noli fugere (inquit D. Bernardus) noli timere, non venit cum armis, non puniendum, sed salvandum requirit. Et ne forte dicas etiam nunc: vocem tuam audui, & abscon-

di me. Ecce infans est, & sine voce. Nam vagientis vox magnam miseranda est, quam tremenda.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Et verbum caro factum est. Ioan. 1.

Deducitur mysterium Incarnationis, meritò enigma sanctissimum vocari.

Tria potissimum festa præcipua erant in veteri testamento, quibus univertus populus ad templum seu tabernaculum ascendere, lege divinâ tenebatur. Nimirum pascha in memoriam liberationis ex Aegypto, ut habetur Exodi 12. Habitum autem hunc diem in monumentum, & celebratum cum solemnitate Domino in generationibus vestris, cultu sempiterno. Deinde Pentecoste, in memoriam legis datæ. Postquam enim Deus legem tradidit Hebræis, statim eius continuam recordationem præcepit. Deuter. 6. Eruntque verba hæc in corde tuo, & narrabis ea filiis tuis, & meditareris in eis sedens in domo tua, eruntque & movebuntur inter oculos tuos, scribesque ea in lumine, & ostijs domus tue. Tertiò, scenopegia, seu festum tabernaculorum, in memoriam habitationis in deserto per quadraginta annos, ut habetur Levitici 23. Eruntque festum tabernaculorum septem diebus Domino: Dies primus vocabitur celeberrimum atque sanctissimum, & offerretur holocaustum Domino, omne opus servile non facietis in eo. Ego vero in lege Evangelica, hodiernam festivitatem omnium solemnitatum maximam agnosco; ut potè complementum veteris & novi testamenti. Quis enim hic omnes figuras, quæ in veteri lege præcesserunt, adimpletas esse negabit? voluit quondam Deus significari Moyse, Hebræos in Egyptiaca laborum fornace non absumptos, sed inde auro similes inter flammâs splendenti, puriores & clariore evasuros. Quid ergo ostendit ei rubum sentibus horridum, fructibus orbatum, flammis obsessum, aptissimum quidem ignis pabulum, quem tamen ambiret flamma,

sed non exureret: & videbat, quod rubus arderet, & non combureretur. Exodi 3. cuius miraculi arcanum mysterium referat Philo Hebræus lib. 1. de vita Moyse. Quod inquit non exurebatur materia, portendebat non perituros, qui affligebantur inimicorum violentiâ; sed sonatum eorum fore iridium, illos vero evasuros incolumes. Figura hæc erat eliberandi generis humani, de fornace illa plusquam Egyptiaca; hoc est, de æterna damnatione: quæ hodiè adimpleta est, dum amor ille æternus, in natura humana diuinum incendium excitat, augeat flammam charitatis, dum immensus Deus in carne humana, velut in rubo combustionis apto hominibus apparet. Angelo proclamante, hodiè natus est vobis Saluator. Famelicus olim Israëlitas Dominus in deserto reficere volens, delicatum illis ferculum, de celo pollicebatur. Hæc ego plenum rubum panes de celo. De celo igitur pluebat manna, ut manibus non terrestribus, sed celestibus ab illo populo colligeretur. Per quod aduentus futuri Messie figurabatur: quam hodiè adimpletam habemus promissionem, dum hodie nobis de celo novus panis mittitur, scilicet verbum æternum in carne humana, ut illo refecta & sanctificata caro nostra, corruptionem sentire non possit. Prædixerat adhuc temporibus suis Isaia, Christi Domini natiuitatem: Egredietur inquit, virga de radice Jesse, & flos de radice eius ascendet. Virga & leo, & ovis, simul morabuntur, & puer parvulus minabitur eos. Delectabitur infans ab ubere, super farragine aspidem. Isaia 11. Hæc prædictio hodiè suum sortita est eventum: quia Deus

homo egressus est in salutem populi sui, & verbum infans pacem in terras attulit. Prophetauit Ieremias verbi aeterni incarnationem in vtero Virginis: *Femina circumdabit virum*. Ieremias 31. haec omnia in hodierna solemnitate completa sunt, dum virgo, eum quem vtero suo circumdedit, hodie panis involutum in praesepe reponit. Hinc aliqui hodiernam solemnitatem, vocant natiuitatem Domini nostri Iesu Christi: quia secunda Trinitatis persona ab aeterno ex patre genita, hodie iterum in carne humana de virgine nata est; secundum diuinitatem solum Patrem in coelis; secundum autem humanitatem, solum matrem in terris agnoscens. Alij hodiernam solemnitatem, malunt appellare matrimonium spirituale: quia hodie aeternus pater, personam Filij sui coeterni, naturae humanae copulauit, & Filius, qui est splendor & imago Patris, humanam naturam in sponsam recepit. Tandem Cyrillus Sanctus, hodiernam festiuitatem vocat *enigma sanctissimum*, & merito quidem: quia Oseeas Propheta, sub enigmate Ilij vaticinando futuram verbi aeterni incarnationem: *Ero inquit quasi ros, germinabit israel, quasi lilium. & erumpet riuus eius vt libani*. Statim subdit difficultatem huius enigmaris, à nemine penetrandam: *Qui ait spiritus, & intelliget ista? qui intelligens, & sciet haec?* Osee 14. Proposuerat hoc inscrutabile, enigma B. Virgo, sublimi Theologo, ecclesiasti Archangelo, ad eius salutationem respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Luca 1. Sed cum minime tantum arcanum soluere posset, ad fontem omnium Doctorum, diuinissimum spiritum eam remisit: *Spiritus inquit Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi*. Quasi diceret: solus ille diuinus spiritus, à quo omnis sapientia & intelligentia procedit, sufficienter tibi aperiet, quomodo inter verbum aeternum & carnem humanam, ista prodigiosa unio fieri debeat. Proinde & nos, eiusdem spiritus gratia suffulti, merito hodie istius sanctissimi enigmaris, *Verbum caro factum est*, quantum fas est humano intellectui, cum timore & debita veneratione, resolutionem indagabimus.

Nihil magis vnquam totus mundus desiderare potuit; quam vt venientem in terras Saluatorem agnosceret: propter quod merito vocatur à Scriptura Sacra, *Secundum desiderabilem*. Cantic. 5. Theodoretus Regis, totum desiderium. S. Hieronymus contra Iovinianum: *totum desiderium*. Textus Hebraicus. *totum desiderium*. Vt cum maiori

emphasi, nihil in eo esse, quod desiderari non possit, exprimat. Ita discurre Petrus Damianus. Opusc. 50. Cap. 4. *Totum inquit desiderabile, quia humanitatem eius desideramus, omne desiderium accendit in mentibus electorum*. Vt eos videlicet non modo resurrectionis gloriam prouocet; sed ad imitationis exemplum ipsa quoque ignominia passionis inuitet. Proinde siue resurgentis Christi maiestas; siue patientis humilitas spectetur, totus Christus desiderabilis. Vt eleganter obseruat Richardus Victorinus p. 2. expositionis in Cantica c. 40. *Desiderabile inquit humanitatem eius visio in terra; sed multo desiderabilior glorificationis eius humanitas in caelo*. Desiderabile vultus, quem desiderat vniuersitas cuiusque supernorum; desiderabilissima vero diuinitas eius contemplatio, cui omne quod desideratur, non valet comparari. Desiderabat ergo Christi aduentum, vniuersum mortaliu genus: sic enim pronuntiat Propheta Domini Aggaei 2. *Venit desideratus cunctis gentibus*. Quomodo autem ab omnibus gentibus potuit desiderari, cum à nullis agnosceretur, iuxta illud Apostoli, Eph. 3. *Erant gentes in carne sine Christo, promissionis spem non habentes*. Iam autem commune inter Philosophos axioma habetur, nihil esse volitum, nisi cognitum. Dupliciter ad hoc respondent Sancti Doctores: primo, quod Christus fuerit desideratus cunctis gentibus, implicite; quatenus omnes gentes desiderabant propriam salutem, & consequenter remedium aliquod ad eam obtinendam; cum vero aliud non esset, praeter Christum, eo ipso implicite Christum desiderabant. Sic censet S. Thom. 2. 2. q. 2. ar. 7. in Corp. ad 3. qui consonat illa locutio Isaie. 42. *Legem eius insulae expectabunt*. Quia licet Christi Domini legem non agnoscerent; tamen quatenus aliquam, in qua saluarentur, desiderabant, quae alia non erat, nisi lex Christi, eam desiderare saltem implicite censebantur. Secundò, alij respondent, Christi aduentum fuisse desideratum cunctis gentibus, quia reuera Deus in omnibus gentibus, habebat aliquos, quibus mysterium incarnationis in remedium salutis humanae reuelauerat; qui proinde magno illius desiderio accendebantur. Hæc videtur esse mens Richardi Victorini p. 1. lib. de incarnatione verbi cap. 8. *Multa inquit non solum ex iudeis, verum & ex gentibus, Christi aduentum prænouerant, & cum magno desiderio expectabant: secundum illud: Ecce veniet desideratum cunctis gentibus; non dicit desideratum, sed desideratum vt intelligas in omni gente aliquos aliquando in eum desiderio flagrasse. Erant igitur eius aduen-*

Petrus Damianus.

Richardus Victorinus.

Aggaei.

S. Thome.

Isaie.

Richardus Victorinus.

tus à multitudine gentium præcognitus, & ardenter desideratus.

Et profectò rem omnino ita se habere, euidentissimis Scripturae Sacrae documentis conuincitur. Grassabatur olim per vniuersam Samariam effusissima idololatria; & tamen reliquit sibi Deus septem millia virorum, qui falsorum Deorum cultu inquinati non sunt, 3. Reg. 19. *Ne derelinquam mihi in israel septem milia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omnes es, quod non adorauit eum, osculans manum*. Et nihilominus tanta multitudo, ita erat abscondita, vt ne à perspicacissimo Propheta Elia cognosceretur, semel atque iterum clamante: *Derelictus sum ego solus*. Ibidem. Quid ergo mirum; quod etiam in omnibus alijs gentibus, Deus semper aliquos, licet ignotos habuerit, quibus mysterium suae incarnationis credendum, ac desiderandum reuelaret. Quemadmodum illud reuelauerat Sibyllis, in maxima gentium superstitione commorantibus, vt Christum de Virgine immaculata nasciturum prophetarent; sicut docet Lactantius lib. 4. diuinar. Instit. cap. 15. D. August. Orat. contra Iudeos, Paganos, & Arianos, tom. 6. cap. 16. Reuelauerat hoc suae incarnationis mysterium, & aliquibus Atheniensibus, vt probabiliter Richardus Victorinus supra citat. cap. 3. colligit ex illa ara, quam Athenienses ignoto Deo erexerant: hoc est, Christo Domino. Quem alij quidem suis idololatriæ tenebris circumfusi ignorabant; alij vero diuinâ reuelatione illustrati, cognoscebant; potissimum Dionysius Arcopagita, qui sciscitanti Paulo Apostolo, an ille ignotus Deus, quem Athenienses colebant, homo futurus esset; an Spiritus Deorum? respondit teste Victorino: *Verum Deus, & verum homo, & ipse renouaturus est mundum*. Ita ergo difficillimum erat mysterium incarnationis, vt sine Spiritus sancti manifestatione, nullatenus cognosci posset, teste D. Paulo 1. Corint. 2. *Nobis autem reuelauit Dominus, per Spiritum suum: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei*. Quidam autem per hæc profunda indicare voluit Apostolus; respondet S. Thom. Sacratissimum opus incarnationis, & Redemptionis. Quod cum totum sit opus amoris, ideo merito profundum dicitur; quod profundum nisi à diuino spiritu edocti, nullo modo comprehenderemus: quia vt dicit Chrysostomus homil. 7 in Epistolam ad Ephes. *Ros Deo erat tanto studio, & tanta cura, vt ea esset in arcana; quapropter opus habuimus doctores, qui eam aperire siceret*. Cuius sufficien-

3. Reg. 19.

Ibidem.

Sibyllis.

Lactantius.

Augustinus.

Athenienses.

Dionysius.

Paulus.

S. Thome.

Victorinus.

Chrysostomus.

D. Paulus.

1. Corint.

S. Thom.

Apostolus.

Chrysostomus.

Ephes.

Ros Deo.

Cuius sufficien-

tem rationem loco citato assert S. Paulus: quia sicut nemo hominum scit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis; qui in ipso est; ita & quæ Dei sunt, nemo cognouit, nisi Spiritus Dei.

Quærite ex ipsis Theologis, an sit verum, quod diuina incarnatio viribus naturæ cognosci nequeat? & audietis responsionem affirmatiuam. Quia mysterium incarnationis, est mysterium super naturale in substantia, quod sicut nulla vi causarum naturalium, neque ipsius primi agentis, naturaliter operantis fieri potest; ita à nullo intellectu creato, tam quoad questionem, an sit existentialiter & possibiliter; quam quoad questionem, Quid sit, cognosci valet. Cum eiusmodi mysterium, superet modum essendi intellectus creati naturalem, proinde non sit inter latitudinem obiecti ipsius connaturaliter cognoscibilis. Quod tali argumento facile illustratur: nemo potest cognoscere incarnationem Filij Dei, nisi prius cognouerit mysterium Trinitatis. Quomodo enim intellectus noster concipere potest, Filium Dei assumpsisse naturam humanam, operante Spiritu Sancto; nisi prius cognoscat Patrem, qui eum ab aeterno sibi coæqualem genuit: nisi agnoscat & Spiritum Sanctum, qui illud Sacratissimum corpusculum Filij Dei, in vtero purissimæ Virginis formauit. Cum ergo impossibile sit, viribus naturæ concipi mysterium Trinitatis, dubiò procul & mysterium incarnationis ab intellectu creato, tali modo cognosci non poterit. Hoc voluit indicare piissimus Rex Israelitarum Dauid, qui inexhaustos Dei thesauros considerans, & maxime à notitia creatæ absconditos, dicit: *Qui congregat sicut in vire aquas maris, ponens in thesauro abyssis*. Ps. 32. Thesaurus inappreciabilis est, Incarnatio Filij Dei; sed in isto thesauro positus est abyssus, vt eam intellectus humanus penetrare non valeat. Sic fateretur D. Paulus Coloss. 2. dicens: *Instructi in cogitatione mysterij Dei Patris, & Christi IESU, in quo sunt omnes thesauri sapientie, & scientie absconditi*. Quasi diceret: ita absconditi sunt in Christo isti thesauri, nimirum Incarnatio & Redemptio, vt neque supremis illis ecclesiasticis potestatibus, à principio creationis reuelati fuerint. vt aperte docet Sanctus Paulus Ephes. 3. *Mihi inquit omnia sanctarum misteria, data est gratia hæc, in gentibus euangelizare & illuminare omnes, qui sedificationis sacramenti absconditi à secretis in Deo, vt innoscat Principibus, & potestatibus in celestibus*. Super quem locum S. Chrysostomus scribens:

Diuina incarnatio naturaliter cognosci non potest.

Cognitio incarnationis præsupponit cognitionem Trinitatis.

Ps. 32.

Coloss. 2.

Angelus à principio creationis non fuit reuelatus mysterium incarnationis.

S. Thome.

Chryl. bens, præfatione. in Euangelium Ioannis, affirmat Angelos ex Ioann. Euangelio, sic prædicatione, mysterium Incarnationis didicisse, clareque id edisserit Nyssenus homil. 8. in Cantica, ubi sic loquitur: *Evenim superioribus temporibus, potestates illæ, super mundum hunc posite, solam illam simplicem ac uniformem Dei sapientiam norant, convenienti quadam ratione, miracula rerum in natura perscrutantes; ac de specie illa sapientia varia, quæ ex rerum sibi aduersantium nexu constant, nuno per electam, clarissime sunt edoctæ. Statimque explicat; quæ mysteria edoctæ fuerint, inquit: Quis nimirum sermo caræ fiat, quæ morte miscatur, quo pacto videlicet propriæ vulnus nostrum sanat.*

Merito itaque S. Cyrillus Alexandrinus, Incarnationem vocat ænigma sanctissimum: quia sicut ænigmata, ad resolvendum sunt difficilia, quoniam aliud verbis indicant, aliud sunt in re; ita vnigeniti Filij Dei Incarnatio, cognita est difficillima: quia aliud videtur indicare; quam sit. Ostendit enim hominem, & abscondit Deum: ostendit matrem Beatam Virginem, & occultat eius virginitatem; ostendit Christum mortalem, & abscondit eius immortalitatem: ostendit exinanitionem; & abscondit deitatis gloriam.

Philipp. 1. *Quis cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, se æqualem esse Deo; sed semetipsum exinanivit, formam serui accipiens, in similitudinem factus hominum, & habitu inuentus ut homo.* Philipp. 2. *Quid enim aliud erat Filium Dei Incarnari, nisi seruum quodam modo fieri? ut ille à cuius natu omnes creature pendunt, hominibus subesset, ab illisque varias indignationes sustineret, indicaretur, & pateretur. Sed Filij Dei exinanitio, atque humiliatio, eius diuinitatem nobis miro quodam modo patefecit, & per illam latens antea verbum, eas voces dedit, ex quibus ipsius gloriam, tanquam vnigeniti à Patre, mundus deprehendit. Ita discurret Gregorius Nyssenus hom. 13. in Cantica. In creatum, inquit, dicimus verbum, quod initio rerum existeret, & semper erat apud Deum, & erat Deus verbum, per quod facta sunt omnia, & sine quo nihil eorum factum est, quæ facta sunt; creatum autem illum dicimus, quia caro factum est, & sibi tabernaculum in nobis extruxit, in quo etiam incarnato elucens gloria induat, quod Deus patefactus sit in carne, omnino inquam Deum, vnigenitum, qui patrem in sinibus existit. Vnde*

Ioan. 1. *S. Ioannes dicit: Vidimus gloriam eius: licet enim homo erat, quod cernebatur; verum id, quod per illum cognoscebatur, gloria diuinitatis eius fuit, & mundo innotuit, ut eleganter docet Cyrillus Ale-*

xandrinus. Illud inquit, quod inexplicabile modo, super omnem humanæ mentis caput eluxit, ex Deo Patre in humanam naturam descendens, & in id quod non erat, se demittens, ex muliere quædam nasci dignatum est. Non quod in ea exinanitione usque perseveret; sed ut Deum se esse ostendat. Ergo verbum æternum, per suam exinanitionem in Incarnatione factam, maxime se ipsum mundo manifestauit. Quod satis dilucidè ostendit Eucherius Lugdunensis homil. 2. de Symbolo inquit: Humilitatis itaque semetipsum, factus est obediens usque ad mortem, ut sublimior appareret, & Angelis & hominibus milinata sublimitas.

Hoc sanctissimum ænigma Christi incarnationis, exprimere voluit Salomon, in persona sponsæ bilium Dei alloquens: Cantic. 1. *Oleum, inquit, effusum, nomen tuum.* David autem his verbis illud proposuit: *Arut tan, vñm testatur me.* Psal. 23. En, quanta obscuritas in utroque loco: quid enim magis dissimile, aut diuersum, esse potuit; quam virtutem sicut testam, arefcere, siue explicari; & aliunde sicut oleum effundi atque dispergi? Nam hoc ad humiditatem, ad sordiditatem, imò verò & ad fragilitatem; illud ad siccitatem, & firmitatem pertinere videretur. Et tamen uterque Scripturæ locus, eundem sensum facit. Christi enim diuinitas, tanquam suauissimum oleum, & pretiosissimum vnguentum, ante humanæ carnis assumptionem, atque mortem crucis, non secus ac vnguentum in vase conclusum, & reconditum, vix villam sui fragrantiam in mundo spirabat. At verò, post incarnationem & mortem crucis, quasi fracto alabaistro, exinanitum istud oleum, atque effusum, ita suauem, tanque vehementer Christi diuinitatis efflauit odorem, ut eius suauitate homines allekti, mirum in modum eius dilectione flagrare, eiusque fidem sanctam colere ceperint. Sic declarat D. Ambrosius lib. 3. de Virginibus loquens: *Semper vnguentum hoc erat, sed erat apud Patrem, erat in Patre; olebat tamen Angelis & Archangelis, tanquam intra vas celi: Descendit Filius, repleta sunt omnia nouo odore. Nec minus eleganter Nazianzenus supra illa verba Matthæi 8. Cum descendisset IESVS de monte, secuta sunt eum turba multa. Ostendit, idè hominum turbas Christum secutas, atque eius nomen agnouisse, & fuisse reueritas, quod è sublimi folio descendens, semetipsum exinanitum formam serui accipiens: si inquit in specula sua mansisset, si ad hominum infirmitatem minime se demisisset, si quod erat, mansisset, inaccessibilem seipsum, & incomprehensibilem custodiens, pauci fortasse sacros fuissent,*

atque haud scio, an pauci: fortasse Moyses solus, isque etiam haud scio, ut Dei posterora egre videret: verum quoniam nostræ causæ exinanitur, quoniam celsitudo descendit, idè perceptibile & comprehensibile efficitur. Palam faciens, ex Filij Dei ad terras descensu, & exinanitione, eius diuinitatis odorem homines percepisse, gratasque ipsi fidei, & virtutum epulas, vicissim præparasse. Audite Philonem id disertè enunciantem: Inde namque ait factum est, ut in hortu oleutissimum mentium humanarum, per vniuersum terrarum orbem, Christiana fide, & charitate fragrantum, pasceretur ipse Deus, ex hisque candidissima liliorum odoramenta, ac fœta Apostolorum, Prophetarum, ac Martyrum, & omnium beatorum ad cœlestem thalamum aduendum lacerent. Nisi enim ipse prius in hortum suum descendens diræ mortis aculeos contriuisset; nunquam in hortu, hoc est, multiplicibus fidelium totius orbis Ecclesijs sanctissime se pascere, & delectare potuisset in terris.

Nemo igitur negabit, sanctissimum esse, & satis obscurum ænigma diuine incarnationis, quando pater omnium creaturarum, factus est filius vnus Virginis: quando filia, facta est mater sui patris: quando ille, qui semper ab æterno fuit, in tempore natus est ex matre sine patre: quando incomprehensæ maiestatis Deus, in paruo præsepi pannis inuolutus absconditur: quando vita omnium viuentium, fragile & omni corruptioni obnoxium corpus assumit: quando impassibilis Deus, fit homo passibilis: quando ille, qui cœlum, sole, lunâ, & stellis, quasi gemmis quibusdam adornauit, terram herbis & floribus vestiuit, ipse hodie in stabulo, inter iumenta feno & stramine, pro puluinaribus vititur. Spectabat quondam cœlestis sponsa hoc inscrutabile ænigma, & spectans in carne humana Dei Filium, admirabunda exclamauit: *En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellus.* Cantic. 2. In quibus verbis delineatur quidem sponsum ad morem amantem, qui ut affectum ludicro sale codientes, suauiore & dulciore reddant, se simulant nolle videri, seseque & repente subtrahunt atque abscondunt, & ex inopinato iterum videndos offerunt. In rei

tamen veritate, difficultas magna in cognoscendo incarnationis mysterio, hic mihi adumbrata videretur: quod sicut hominem post parietem stantem videre non possumus; ita Deum in carne humana, cognoscere non valeamus, nisi inscrutabile hoc ænigma, per Spiritum sanctum nobis resolutum fuerit. Hinc orta est illa disceptatio inter Authores, cur Spiritus

Sanctus dicatur Spiritus veritatis. S. Cyrillus lib. 9. cap. 44. censet ideo: quia procedit à filio, qui se veritatem appellat: *Ego sum veritas.* Iustinus idè: quia est vnus essentia, cum Filio, qui est veritas. S. Basilii de Spiritu Sancto idè: quia Christum manifestat, qui est veritas. Euthymius idè: quia ad differentiam aliorum spirituum, hoc est Angelorum, & animarum, per antonomasiam dicitur Spiritus veritatis. S. Chrysostomus homil. 74. & 76. censet idè: quia Spiritus Sanctus figuras & umbras antiquæ legis, tanquam obscuratissimæ quædam ænigmata, declarat & enucleat.

Rectè sanè: Spiritus sanctus dicitur Spiritus veritatis: quia est explanator sacri Euangelij, quod per antonomasiam dicitur veritas, iuxta illud D. Pauli Eph. 1. *Cum suscepisset verbum veritatis, id est, Euangelij: Et ad Galat. 5. Qui vos impediunt obediendo veritati, id est, Euangelio.* Euangelium ergo erat veritas, in quo illud sanctissimum ænigma, verbum caro factum est: continebatur; sed sine illustratione diuinitatis Spiritus, nullatenus poterat intelligi, ut docet S. Augustinus homil. 5. in Apocalypsim: *Postquam ait Dominus ascendit in cœlum, misit Spiritum Sanctum, cuius verbo prædicatores tanquam sagitta, ad corda hominum pertingerent, & vincerent incredulitatem.* Quis enim credidisset, in exiguo hominis corpusculo Deum latere illum, cui millia millium Angelorum astant, ut omnia iussa promptè exequantur: inter animalia iacere illum, cuius verbo omnia facta sunt: carnem factum esse? Si utique dixisset Euangelista, Filium Dei factum esse hominem, facilius ad credendum flexisset intellectum creatum: quoniam homo est vera Dei imago, ut potè ad similitudinem eius factus. At verò, cum pronuntiet, verbum carnem factum, quis credere potest, cum inter verbum diuinum, & carnem mortalem, nullam omnino similitudinem videat. Cur ergo, nobiliori hominis parte, animâ silentio pressâ, carnis duntaxat mentionem facit? Illa mihi præ omnibus succurrit ratio, idè verbum factum esse carnem, ut in ipsa tanquam in speculo visibili, qui inuisibilis, & inaspectabilis erat, Filius Dei conspiceretur. Quemadmodum enim in crystallo, quod eius qui se intueri vult, facies conspici queat, argentum vinum è regione subijcere, ut crystallo claritate tantisper reprensâ, vultus imago reflectat, opus est. Ita planè caro visibilis, non inuisibilis anima, paternæ claritati subijci debuit, ut

invisibilis Dei, visibilis imago, Christus esset. Pulchre ad presens negotium Divus Ambrosius lib. 4. in Lucam, cap. 4. discursus: Dominus inquit, carnis assus, diuinitatis exemplum est, & invisibilis nobis eius per ea, quae sunt visibilia demonstrantur.

Motuum igitur non aliud erat, cur Filius Dei humanam carnem assumere voluerit, nisi quod ante Filij Dei aduentum, pulcherrima Dei imago indita homini, proinde eius gloria & claritudo, propter Adae peccatum, obscurata in illo, atque fadata fuerit. Dum homines ex imagine originem pensantes, absurda de diuinitate cogitare, flagitiaque illi flagitiosissima imponere auderent, & deprauatissimos quosque quasi diuinitati proximiores, in Deos sibi assumerent. Ut proinde Deus, quasi sibi meto certo quodam modo consulens, primariam sui imaginem visibilem reddere studuerit: ut illam admoniti, bene iam de ipso existimare, & magnifice sentire homines inciperent.

Quod Anastasius Synaita, lib. 4. Contemplat. Anagogic. in Hexaemeron, pulchre edisseruit: difficultatem illam, quae in ipso Genesis limine, cum ipsa luce orta est, quam videlicet illa lux fuerit, quae triduo ante creationem Solis asseritur, eruditè satis per allegoriam ita resoluens:

Lux quidem ait trium dierum precedentium expansio, & dispersa per totam vniuersitatem, ostendit lumen increatae Trinitatis, quocumque pervenire, & nullum relinquere locum eo vacuum: quando autem quarta die fabricatum orbis Solis, & lux illa quae est ubique praesens, in eo ponitur, hoc significat, quod diuina illa lux, in orbe quodam, primum quidem ponitur, obscura ob peccatum Adae, postea autem lucida propter unionem in Deo per hypostasin, in abiecto soluitur, & contempto homine. Quid ergo mirum, quod tam inscrutabile enigma, diuinae incarnationis, sine lumine superno, a nemine cognosci possit, cum totam intellectus creati facultatem excedat.

Rem mirabilem scribis de Leone Hugo de S. Victore, quod dum à venatoribus impetitur, videns se ad resistendum multitudini, canum & telorum imparem esse, utatur hoc stratagemate. Fugiendo, vestigia pedum suorum caudâ detergit, & sic insequentibus canibus, cursus & fugae suae locum, occultum ac ignotum reddit. Ita planè æternus Dei Filius, ad fallendum infernales hostes, pari stratagemate usus est: cum enim leonis nomen illi sacra pagina attribuat, vixit Leo de tribu Iuda. Apocal. 5. Ideo vestigia suae diuinitatis, ne cognosceretur, assumptâ humanitate occultauit: maternitatem Virgi-

nis matris, virginitate operuit; & virginitatem eius pariter, maternitate abscondit: immortalitatem mortali corpore, dominium totius orbis paupertate humanâ contegit: dum in stabulo, inter iumenta, frigori & omni incommoditati exponeretur. Spectabat hoc plenus sapientiâ Angelus, sed quid in infante lateret, minime agnoscere potuit. Spectabat insensatus mundus, sed dum ex solo splendore extrinseco, rerum praestantiam indagare consueuisset, Christum recens natum, ut paupertatis filium, contempsit: quia absconditum à saeculis mysterium, concipere non valuit. Neque sanè moueat quempiam, quod incarnatio Filij Dei, lucis titulum mereatur, teste S. Ioanne, qui de verbo incarnato dicit: Erat lux vera, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. cap. 1. Lux autem cum illuminet, etiam à debili oculo facile videtur. Proinde non apparet, quomodo mysterium incarnationis Filij Dei, potuerit esse inscrutabile enigma, & ab omni intellectu creato imperceptibile viribus naturae. Sed ne miremini: quia creaturae habent se instar tenebrarum, & ideo lucem incarnatam nullo modo cognoscere poterant. Sic respondet S. Ioan. Lux in tenebris lucet, & tenebrae eam non comprehenderunt.

Sicut enim se habet oculus Nidicatoris ad lumen solis; ita se habet noster intellectus ad supernaturalia mysteria cognoscenda. Licet ergo Filius Dei incarnatus esset lux vera, creatus tamen intellectus, propter innatas suae ignorantiae tenebras, eum agnoscere non potuit, ut docet sanctus Paulus Ephes. 4. Tenebrae inquit obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam, quae est in illis. Imò & ipsi Philosophi docent, excellens sensibile destruere sensum. Sic ignis destruit tactum, exurendo, ingentia tonitrua, & boatus maguorum tormentorum surditatem inducunt: nimius fulgor, cæcitatem causat. Quid aliud erat verbi diuinitas, nisi fulgor quidam vehementissimus, de assumpta humanitate, tanquam de nubibus egrediens, propter quod vocatur lux inaccessibilis; & ideo ob vehementem & nimiam suam intelligibilitatem, ab imbecillo intellectu creato, nequaquam viribus propriis attingi potuit. ut præclare innuit S. Leo Serm. 18. de passione. Veritatis inquit, testificatio, nunquam à sua luce diffundit, & quod alijs minus, alijs amplius inuit, non varietas facie humani, sed infirmitas contemplationis. Quod magis adhuc enucleat Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 6. in-

quiens:

Cyillus Hierolo. Symian.

quiens: Obsecrat & sol leproso, & ex oculis laborantes, male affectos propter luminis vim, non quod sol habeat vim excitandi, sed quod corrupta videtur natura, videre per se non possit. Sic & infideles ægrotantes in corde, non possunt videre diuinitatis radios.

Feliciores profectò nos sumus, quibus istud sanctissimum enigma, verbum caro factum est: ab ipso incarnato Dei Filio reuelatur. teste S. Euangelista: Vnigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Ioan. 1. Ille enim ut docet D. Irenaeus lib. 4. c. 37. & visiones Propheticas, & diuisiones charismatum, & ministeria sua, & Patris glorificationem, humano generi ostendit. Vno verbo, quidquid ænigmatum & arcanorum in tota scriptura continetur, ab incarnato Dei Filio, manifestatum habemus. Flebat quondam, & multum flebat Pathmeus vates: quia nemo poterat neque in cælo, neque in terra, neque sub terra aperire librum, in quo mysteria salutis nostrae, septem sigillis signata erant. Sed mox in illo graui mæore audiuit vocem de cælo:

Ecce vult Leo de tribu Iuda, radix David aperire librum, & soluere septem signacula eius. Apoc. 5. In quibus verbis ostenditur, solum Christum, verum & perfectissimum mysteriorum supernaturalium interpretem esse. Ezechiel Propheta olim à sensibus abstractus, dicebat. Ecce, inquit, manus missa ad me, in qua erat inuolutus liber, & expandi illum coram me. Ezechiel. 2. ubi D. Gregorius homil. 9. Liber inuolutus est scriptura sacra, eloquium obscurum, quod profunditate sententiarum inuolutum, & non facile sensu omnium penetratur.

At, cuius obsecro illa manus erat, inuolutum librum Prophetarum porrigens, & expandens? profectò non alia, nisi Filij Dei incarnati manus, qui scripturas occulte condebat, & aperte explicabat. Ita statim resoluit ipsemet D. Gregor. inquit: Saluator enim librum quem inuolutum ostenderat, expandit, cum hoc, quod per enigma loquebatur, exposuit. Admiranti postmodum eidem Propheta portam clausam, Dominus respondit: Porta inquit hac clausa erat, non aperitur, & vir non transibit per eam. Statimque subiunxit: Princeps ipse sedebat in ea, per eam porta ingreditur & egreditur. Ezechiel. 44.

Quæ obsecro hæc porta clausa cæteris, soli Principi aperta fuit? equidem illa dei-ficata caro, quam verbum æternum assumpsit, quod videlicet illud sanctissimum incarnationis dominicæ enigma, nullus intellectus creatus cognoscere deberet, nisi cui vigenitus Patris reuelasset. Audite D. Hieronymum, plusquam humano modo id exponentem. Prius, inquit, quam

Saluator humanum corpus assumeret, & humiliaret se, formam serui accipiens, clausa erat lex & Prophetia, & omnia scientia scripturarum, clausum erat paradisus. Postquam illi pendit in cruce, & locutus est ad latronem: Hodie mecum eris in paradiso, statim velum templi fissum est, & aperta sunt omnia, ablatog velamine dicimus: Nos autem omnes reuelata facie gloriam Domini contemplantur, in eandem charitatem transformamur.

Ut tandem propositum meum concludam, occurrit mihi illa Historia Genesis 29. venerat Iacob ad puteum, cuius os grandi lapide clausum erat: vidit puteum in agro, & os eius grandi lapide clandeabatur. Sed cum pastores trium gregum, iuxta puteum accubantium, illum non possent amouere, Iacob solus accessit & amouit lapidem, quo puteus clandeabatur. scrutemini: quid iste puteus figurabat? quid pastores, quid Iacobus mystice repræsentabat. Fateri profectò debebimus, per puteum grandi lapide clausum, figuratum fuisse absconditum incarnationis mysterium, profunda obscuritate obsecratum: per illos trium gregum iuxta puteum accubantium pastores, significari Iudeos incredulos, Samaritanos, & Gentiles: qui volebant quidem omnes, de Sacris literis Messiae venturi notitiam habere, sed non valebant, impediri magnis difficultatibus, quibus promissiones & figurae de futura verbi æterni incarnatione inuoluebantur. Nam apud impios Iudeos tanta erat diuinarum literarum ignorantia, ut non solum rudes, sed etiam docti in cognoscendis reuelatis mysterijs, passim caligarent. iuxta illud Isaia 29. Et erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati, ita ut in hodiernam usque diem Iudei, nihil penitus de mysterijs diuinis intelligere valeant: quemadmodum de illis pronuntiat Apostolus: Vssq; in hodiernam diem, cum legimus Moyses, velamen positum sit super cor eorum. 2. Cor. 3.

Hinc illa Christi Domini in eos lamentatio: Vae vobis legem periti, qui salutis clauem scientia: ipsi non intrastis, & eos qui intrabant, prohibetis: Quasi diceret, non solum ignorantibus, sed & vos literas scientes aberratis à veritate cognoscenda. Tandem post Iacobum, qui de ore putei lapidem amouit, significabatur Christus Dominus, qui obscura omnia scripturarum mysteria feliciter explanauit. Sic de illo concludit Rupertus lib. 7. in Gen. cap. 28. Quamvis Rupertus, melius huius pastoribus illi lapidem amouit, qui humanam traditionibus Pharisæorum, veritatem scripturae sine personarum acceptione predicauit.

Ecce vestram felicitatem Catholicæ, mysterium à saeculis absconditum, quod olim

H h h 2.

Stratagemam Leonis ad eludendum canes.

Apocal. 5.

Ibidem ut supra.

Ephes. 4.

Iohannes sen sum destruit.

S. Leo.

S. Hieron.

Gen. 29.

Isaia 29.

2. Cor. 3.

Rupertus.

olim Iudæi & Gentiles concipere non poterant, iam nunc per filium suum incartum vobis manifestum facit. *novissime dicitur istu locutu est nobu in filio.* Hebr. 1. Legem vobis loquitur recens natus infantulus IESVS, teste Origene homil. 9. in Iosue: *Legit, inquit, nobu IESVS legem, cum nobu legisset venelat arcana.* Utiam non tenebris ignorantie involuti, sed luce eius perfusi, cognoscamus, quod in salutem nostram venerit: ita Origenes citatus discurret: *Responde, inquit, poterimus intelligere legem, si eam nobu legat IESVS.* Et paulo post addit: *Ita vobis recitante legem, & revelante cordibus nostris intelligentiam spiritua-*

Origenes

re purpuratus. immensus infantili corporeculo absconditus, vniuersorum Dominus, inter iumenta repositus, ut tantum eius beneficium agnoscentes, quod inaccessæ maiestatis, ad vilissima sua mancipia visibiliter descendere dignatus sit, erubescamus, & quantocumque nostram illi Agritudinem ac promptitudinem studeamus declarare. Quare transeamus vsque Bethleem, festinantes ad gratiam nati Saluatoris. Paruulus in præsepio iacet Christus, ut homines paruuli desinant esse, paruuli sensibus, & solâ malitiâ paruuli fiant. Pannis involutus est, ut homines infirmi, remissi ac languidi, desideres animos susci-

B

tent, & viriles spiritus in explendis præceptis Evangelicis assumant, videamus ergo verbum, quod hodie caro factum est, illudque verbis deuotis & caris animis veneremur.

*

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Eccè enim Euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator.

Cur Christi Natiuitas primò pastoribus ab Angelo fuerit annuntiata, & cur hodie dicatur natus, rationes afferuntur.

Magna & insolita portenta, magnum Metimorem, graue deliquium, imò & mortem non raro inuoluunt mentibus hominum, ut penitus deficiant, & sub tanta rei nouitate prorsus succumbant. Apparuit quondam Deus Moyfi in summitate montis Sinai, in medio ignis, turbinis, caliginis, & procellæ, ac tubæ sonantis. *Ecce ceperunt audire conterrita, ac tunc fulgura, & nubes densissima operire montem clangorq; buccinæ vehementius perstrebat.* Exod. 19. Vbi non tantum vniuersus Hebræorum populus, magno metu concussus tremebat: & timuit populus, qui erat in castris. Sed & ipse met Moyfes licet diuinis colloquijs assue-

Exod. 19.

Hebr. 11.

Isther. 15.

uasset, & ardentibus oculis furorem peccatorum indicasset, regina corruit: & in pallorem colore mutata, lassum super ancillulam reclinauit caput. Esther 15. Ita, ut Rex festinus ad metuens de solio proliquet, eamque pennis suis sustentans, blandis verbis solaretur: *Quid habes Isther, Ego sum frater tuus, non timebre.* Res stupenda, excitata aliquantum regina, & specians regem benignum, totumque humanum, dicit sacra litera: *rursus corruit & penè exinanitata est.* Quod enim prius ob timorem terribilis maiestatis ex fulgore, ex gemmis, ex iratis affecta oculis, contraxisset, non aurum: habet enim hoc Regum insolis residentium maiestas, ut generosas etiam montes petere reficiat, sed quod Regem videns extra maiestatis thronum, totum tremementem, fratrem se eius appellan-

B

B

B

B

B

B

B

B

B

S. Cyp.

tis, tremens in terram corruui: nunc vero ex stupore tuæ demissæ ac humiliatæ altitudinis ita obstupui, elangui, ut penè exinanimata caderem. Quid de immenso Deo loquar, dum in maiestate appareret, terrorem inuenit: sed dum extra maiestatem, prorsus exanimat. Sic docet Regius Vates. Psal. 118. *defecit in salutare tuum anima mea.* Quasi diceret: deliquium passus sum ob charitatem, ut exponit Richardus de sancto Victore, de gradibus charitatis violentæ sic loquens: *charitas defecit, dum facit, languorem adducit.* Defecit ergo cor Prophetæ in Christum IESVM, quando mentis oculis cum prospexit. Vnde verba illa: *defecerunt oculi mei in eloquium tuum.* S. Ambrosius vertit: *in verbum tuum.* ostendens, tunc defecisse Prophetam Domini, tunc penè exinanimatum fuisse, quando & mente & oculis verbum carnem factum prospexit, & non inuolucro virginis, sed extra illud in stabulo, in præsepio, ex cuius rei letitia, exultans extra se totus abiit. Ad talem exultationem cum tremore peragenda, inuitat hodie omnes S. Leo in sermone huius festiuitatis. *Exultent aut in laudem Dei corda credentium, mirabilia eius consueantur filij hominum, cum in hac præsepe Dei opere humilitas nostra cognoscit, quanti eam æternus conditor æstimauerit, quod cum origini humanæ malum dederit, quod nos ad imaginem suam fecerit, reparationi nostræ longè amplius tribuit, cum seruis formæ ipse se Dominus comparauit.* En ratio stuporis, en ratio exinanimationis, non iam per inuolucra Prophetarum nō iam in mysterijs absconditum, non iam à longè prospicientes, sed in facto, sed in re, Deum hominem factum, infantulum nostri similem, vagientem ac tremementem in præsepio habemus. Equidem: qui tantum Dei beneficium intimius scrutari vellet, Dei omnipotentis necessaria esset dextera, quæ illum teneret, ne exinanimaretur, ne moreretur. Sic obstupescens exclamat Augustinus Serm. 7. de diuinitate: *Immensus inquit capitur; diues, pauper efficitur; incorporeus carne vestitur, videretur inuisibilis; palpatur in palpabilis, comprehenditur incomprehensibilis, numeratur in seculo; qui est ante secula; & quem cælum & terra venerantur, in præsepio angusto collocatur.* Quia ergo Dei Filius nostri amore flagrans: ita suam humiliare voluit maiestatem, ut pro sua in humana carne natiuitate, non aliud ferulum, non aliam domum constitueret, nisi stabulum illudque non picturis ac taperijs adornatum, sed paleis, & feno, pro lecto auri, ostrique laborato, animalium præsepe, ut eleganter sonuit S. Cyprianus Serm.

Phil. 118.

Richard.

S. Amb.

S. August.

H h 3

de natiuitate: *nulla inquit domus, ambitio, nisi reclinatum in stabulo, mater in feno, filius in præsepio.* Ideo ne tanta diuinæ altitudinis demissio, pastores aut in scandalum traheret; nisi enim fides Deum illum nobis monstrasset, dubio procul cum gentibus stultitias hæc putaremus. Aut ne penitus exinanimatos redderet, Dens per Angelum suum eos animare voluit. *Nolite timere, quia natus est vobis hodie Saluator.* Sed quomodo obsecro Saluatorem Christum nominat, antequam saluet? Præcinebant quidem mulieres Israëlitzæ Dauid, quod saluaret regnum Israël, sed non nisi post victoriam obtentam, 1. Reg. 18. *Cum reuerteretur per casso Philisthæo Dauid, egressæ sunt mulieres de vniuersis vrbus Israël, & præcinebant: Percussit Saul mille, & Dauid decem millia.* At verò ante salutem partam, Saluatorem annuntiare, res insolita. Mysterium perpendite: procedens Dauid contra Philisthæum fortem, sic eum allocutus est: *Dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te, & dabo cadavera castrorum Philisthæum hodie volatilibus celi, & bestijs terræ.* Vnde quæso illi iuueni inermi, contra Philisthæum fortem, robustum, expertum, armatum & antiquum bellatorem, tanta confidentia? ut ante triumphum canat victoriam? Non aliunde mihi credite, nisi ex baculo & lapide, ut clarè patet ex sacro textu: *tulus inquit Sacra Scriptura baculum, & fundam, & lapidem.* Sed nonne potentior erat gladius Philisthæi? minime? quia baculus figurabat crucem sanctam, & lapis Christum. Ita resoluit S. August. Serm. 198. de tempore. *Sicut enim inquit, baculum, crucis typum habuit; ita etiam & lapsus ille, de quo percussus est, Christum figurabat.* Ergo tota fiducia David, & spes certæ victoriæ, ex cruce sancta, & ex Christo. Lapis ille, non tunc, dum esset in pera, sed quando eum Dauid extra peram extraxit, salutem attulit: *Et misit manum suam in peram, tulitque vnum lapidem, & fundam iecit, & percussit Philisthæum in fronte.* En mysterium. Saluatorem vocat Angelus Christum, antequam saluet: quia iam natus est. Dum Christus in vtero Virginis quiesceret, Saluatorem duntaxat futurum agnoscebat Angelus: *ipse enim saluum facies populum Sion.* Sed dum iam natus esset lapis ille angularis, dum extra uterum Virginis in præsepe ligneo, tanquam in cruce repositus, tanquam de re acta, & de præterita, locutus est, Saluatorem cum appellans. Duo itaque in hodiernam conuocare considerabimus, primò, cur Angelus pastoribus ante alios, Christi natiuitatem nuntiauerit. Secundò, cur hodie natus dixerit.

Ibidem ut supra.

S. August.

Est,

Est, quod nos hodie iuste moueat, quod tandem aliquando misertus Deus humane miserie, vnigenitum suum, desideratum cunctis gentibus, in salutem & redemptionem nostram mittere dignatus sit. Ecce nascitur expectatio gentium, Iudaeorum cognata spes, periclitantis mundi expectatissimus Saluator. ita ut ob tanti spectaculi nouitatem Angeli descendant de celo, gloriam Deo occinentes; Subito facta est cum Angelo, multitudine caelestium militia, laudantium Deum, & dicentium, gloria in altissimis. **Luc. 2.** Quid est hoc? ad incarnationem Virgini declarandam, vnus tantum Angelus venerat; ad natiuitatem vero Christi annuntiandam, multitudo Angelorum concurrat. Mea sententia: quia hodierna festiuitas natiuitatis Filij Dei, superat celebritatem incarnationis illius. Licet enim utrobique sit idem Deus, modo tamen diuerso: nam ibi Deus incarnatus, sed absconditus; quia in throno post Deum praeclarissimo, scilicet vtero Virginis tegebatur. At vero in natiuitate idem Deus, iam in carne apparuit, verbum carne indutum, mundo visibile factum est: dicam amplius, Deum incarnatum & animalia aspexerunt, idque non in throno, sed in stabulo, sed in praesepe, sed inter fenem & paleas. Proinde ad tam stupendum, mysterium annuntiandum, impar erat vnus Angelus, omnino necessarii plures. Audite D. Cyprianum Serm. de natiuitate: Vnus inquit Gabriel, obumbrationem virtutis altissimi, nuntiat; multitudo caelestium exercitus gratulabunda Saluatorem mundi praedicat aduenisse, & reconciliata terrestria superincant, & consilium antiquum producit, palam, nec iam secretum est, sed innotuit publice in conspectu gentium reuelata Christi benignitas & oblata mundo, in nullo a nobis differens. Vnus ergo Angelus in annuntiatione sufficiebat, quia non manifestationem, sed obumbrationem nuntiabat; in natiuitate vero multi requiruntur, quia consilium antiquum a saeculis absconditum producit: quia Christi benignitas & humanitas mundo oblata, non in maiestate, non in altitudine, non in diuinitatis throno, non a nostra dissimilis; sed in nullo a nobis differens, infans, paruulus, gemens in praesepe, inter animalia. Proinde necesse erat, ut de caelis descenderet non Angelus, sed multitudo Angelorum, qui hanc inaudita nuntiarent, pauentes & admirantes Deum, ita nostri causa exinanitum, atque eius immensitatem, magis ex hac demissione; quam eius sublimitate obstruissent. Hec enim vnica ad Deum cognoscendum compendiosa via

est, non est opus per ampla, longa, lataque vagari, ut ad Deum peruenias. Attende, duntaxat ad Christum natum in praesepe, & statim omnia eius attributa, quasi per compendium, aspicias, & quicquid Dei est, simul cognosces. Ita fatetur Propheta Domini, Consummationem inquit, & abbreviationem faciet Dominus Deum exercituum, in medio annu terra. **Isaia 9.** Vbi per istam consummationem & abbreviationem, intelligit verbum incarnatum in praesepe: ita enim exponit D. Hieronymus ad Aligatiam q. 10. Verbum ait incarnatum, est verbum ad hominem vnde, naturam abbreviatum, & exinanitum, ut quod non capiebatur, praesepe caperet. Et merito sane: Natus quippe Dei Filius, & in praesepe reclinatus, ita mentem creatam eleuat, ita extollit, ita extra se rapit, ut ad Deum cognoscendum, non sit necessarium mendicari per partes, quod ipse simul in se vno continet per totum. Egrege ad rem praesentem discurret Nyssenus oratione de natiuitate loquens: Quemadmodum umbra ad praecedentium corporum figuram effingitur; sic forma & inditum diuinitatis Dei, in virtute ipsius, qui paritur, ostenditur. Quid praeclarius: lux Deus est, vis illam apprehendere, noli querere alias luces, sed Christi umbram exquire, quam dum in praesepe contueris, dum inter animalia, dum in stabulo, dum in feno, ex tanta humilitatis incomprehensibili umbra, lucis diuinae immensitatem apprehendes: quia umbra ad praecedentium corporum effigies formatur. Hinc Diuus Cyprianus Serm. de natiuitate, loquens de paupertate praesepe, affirmat superflua ibi futura fuisse ornamenta, si quae adessent: quia oculos non habent insipientes ad cognoscendum Deum, siquidem praesentia paruuli tanta erat efficacia, ut ad se violenter eos attrahens, non permetteret libertatem talia aspiciendi. Ornamenta, inquit, S. Cyprianus quae deerant, etiam si adessent, non haberent oculos inspectores, quia praesentia paruuli sic eorum qui aduerant oculos occuparet, sic illuminaret animos, sic corda illecebraret, ut in hoc summo bono, omnium bonorum vnica collectio videretur, nec opus esset euagari, & mendicare per partes, quod simul in se vno fidelibus omnipotens infantia praesentabat. Nil melius: quid enim Christus in praesepe, nisi summum bonum, a quid Christus natus vagiens in stabulo, nisi omnium bonorum summa collectio? ergo sola eius praesentia, ad manifestandam latentis in corpore infantili diuinitatem sufficiebat. Verum nec deest iusta, conquerendi ratio aduersus Angelum, Christi natiuitatis nuntiatorem. Conside-

rate enim, cuius primū Dei recens nati letum nuntium deteratur? Et ecce subdit Euangelista: Pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigilas nocturnas super gregem suum. **Luc. 2.** Iuxta hos stetit Angelus Domini, & claritas Dei circumfulsit illos, dixitque Angelus, ecce Euangelista vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus. Hem! nonne magis de re Dei incarnati fuisset, ut Hebraei populi, Principes, Pontifices, Senatores, Legis Sapientes, & Iudaeorum Proceres spectatissimum suum Messiam primi omnium agnoscerent? nam illorum notitia, reliquorum persuasio, de Christi aduentu certissima foret. Sed hos Angelus negligendo, ad solos pastores properat. An forte ignorabat Angelus, illud D. Pauli de Christi natiuitate pronuntiatum: Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri, omnibus hominibus. ad Titum: 2. Si omnibus, quomodo Angelus Saluatorem omnibus communem, solis Pastoribus facit particularem: quia natus est vobis hodie Saluator. Non vult Deus incarnatus aliquorum haberi, sed omnium. Quod pulchre edixit Propheta **Psal. 18.** de verbo incarnato dicens: In sole posuit tabernaculum suum. Vbi peculiaris vim habet; quod Dei hominis tabernaculum in Sole, qui communis mundi pater, mediusque caelis praesidet, aequali beneficentia creaturas omnes lustrans, ac fovens, constitutum esse dicatur. Quemadmodum ergo nimium iniustus, pessimeque de toto orbe mereretur ille, qui Solem si posset, sub proprio tecto concluderet, cum perpetuo inde mundo tenebrae succederent. Quemadmodum grauem sibi regni totius pararet inuidiam, iustaque excitarer querimonias, qui ad suos tantum usus, & commoditates, Principem inuesteret, qui Solis instar omnibus se communem exhibere debet, ut deducit Tullius lib. 1. Officiorum ex Platone, illud principibus potissimum praescribens, ut totum corpus Reipublicae curent, ne cum partem vnā solum tuerentur, deserant reliquas. Hac regendi felicitate ac prudentia, gloriabatur olim Tullius in Oratione aduersus Sallustium: Non inquit vni priuatum auxilium sum, neque me addixi, sed quantumcumque, quae Reipublicae studui, tantum mihi sunt amicus aut inimicus. Ita planē grauem hodie iniuriam, Christo recens nato Angelus inferre videretur, dum letum eius natiuitatis nuntium, solis pastoribus deferret: Nam Regia dona in vnum coacta depererant; si enim oculus omnem providentiam & curam, quam pro vniuerso cor-

pore habet, in solam manum deriuaret, ac reliquis membris omnibus contemptis, vni isti intenderet, an non totum perderet? Ita pariter, si Christus solis nascitur pastoribus, facile omnes nationes amitteret, & ad illam grauem querimoniam impelleret: Iustitia lumen non lucet nobis, & sol intelligentiae non est ortus nobis. Sapientiae 3. Cum in contrarium huic, doceat ipsemet Christus inquit: Ego sum via. **Ioan. 14.** Iam verò Doctor Angelicus lib. 2. de Regimine Principum cap. 12. asserit, de iure Gentium & naturae esse, quod via sint omnibus communes, ergo via cum sit communis, non potest ab aliquo possideri. Si igitur Christus via est, cur ab Angelo solis pastoribus denuntiatur.

Ad probationem huius veritatis, quod Christus non possit ab aliquibus possideri, sed omnibus debeat esse communis, assumo duas celebres Scripturae Sacrae auctoritates, praesenti proposito maxime feruientes. Quando Zachariae in templo apparuit Angelus Domini, sic eum allocutus est: Vxor tua Elisabeth pariet tibi filium. **Luc. 1.** Virgini autem Deiparae, verbi aeterni incarnationem annuntians, solū dixit: Ecce concipies in utero & paries filium, ibidem. Vnde quāso Dei nuntio de filiis nascituris euangelizanti, diuersus ille loquendi modus? ut virginī non addat, paries tibi filium; sicut addidit Zachariae, similiter, quando Iosepho apparuit Angelus volenti Mariam dimittere, solū dixit: Noli timere, accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabis nomen eius Iesum. **Matt. 1.** Varias hic varij afferunt rationes, Lyranus censet, ideo Angelum ad Zachariam dixisse: paries tibi, quia de semine eius nasciturus erat filius; Iosepho autem absolute nuntiasset, pariet filium: quia Ioseph nihil in eo cooperatus est. Theophylactus verò existimat, ideo: quia Christus propter omnes natus est. Angelus ait, non dixit Ioseph pariet tibi filium, sed Zachariae, quia natus est Christus toti mundo salutem conferens. Subscribit huic sententiae Chrysologus Serm. 142. Ideo inquit, sic locutus est Angelus, quia sanctum vocabitur filius Dei. Quasi diceret: quia alia Filij Dei, alia filij Zachariae lex est; hic enim patri singillatim ac matri nascitur, at Dei Filius, non matri solū, sed omnibus indiscriminatim hominibus, ut communis orbis pater ac sol oritur. Hec est vera & fundamentalis ratio, quam diuino spiritu affatus Rex David assignasse videtur. **Psal. 95.** loquens: Cantate Domino, canite nomini, cantate Domino omnia terra. Ergo, nē terra

nè terra muta, elinguis, inanimata, cantare poterit Domino? ita omino affirmat Maximus, quod terra in natiuitate Christi, nouum canticum cantare debuerit. Cui enim inquit debet magna cantari canticum nouum, quam qui modum, & spem, & ueniam delictorum inuenit. Terra hæc non alia est, nisi homo, de quo illud edictum protulit Deus: pulu es, & in puluerem reuerteris. Proinde in hoc loco uniuersum genus, excitat Propheta Domini ad læticiam, ad cantica. Ita S. Ioannes Damascenus lib. 2. fidei cap. 6. Scriptura inquit his uerbis: homines qui in terra versantur, ad læticiam accersit. Si ergo tota terra in natiuitate Christi iubetur cantare nouum canticum, quia Christus toti populo spem & ueniam inuenit, dubio procul graui censuræ dignus uideatur esse Angelus, quod solis pastoribus, qui tres tantum erant, natum denuntiet inquit: quia natus est uobis Saluator. Vtique scimus perbellè, dum Regis terre Filius nascitur, statim per totum regnum famam eius natiuitatis diuulgari, ut à toto populo triumphis celebretur: ergo cum Christus natus esset omnipotentis Dei, Regis regum, & Domini dominantium filius, oportebat ut Angelus primò, adiret Ierosolymam, tanquam primariam urbem, & caput totius regni Israëliti, aut potentes viros, aut Principes scribarum & Phariseorum, aut saltem sapientes Philosophos, & Astrologos; non uero pastores, nuntium recens nati Dei Filij deferendo.

Verum ego prudenter id Angelum Dei fecisse existimo; non adire ille primariam urbem Ierosolymam, ut palam faceret, Christum etiam uilissima castella non dedignari: quemadmodum de illo testatur Euangelista Marci 6. Circuebat castella in circuitu docens: Vbi uerbo circueundi, diligens & indefessa significatur excursio; nomine uero castellorum, non obscure insinuat, pastoralem Christi Domini curam tantam fuisse, ut non solum circa magnifica emporia, sed etiam circa abiecta oppida versaretur. Sic de illo sator Theophylactus Antiochenus in Catena aurea: non solum inquit in ciuitatibus prædicabat Dominus; sed etiam in castellis; ut discamus parua non spernere, neque magnas semper querere ciuitates, sed uerbum Dei in uicis abiectis, & uilibus seminare. Non adijt diuites & potentes: tum quia hi, dum eis arcana cœlestia proponuntur, non facillè credunt, & Deum sequi renunt, ut præclare de illis discunt, Carthusianus in lib. 1. Reg. Nobis inquit & potentes secundum carnem, delectionibus quibus sensum deditis, qui estis au-

diunt uerba Dei, uideant exempla iustorum, & magis uacula omnipotentis agnoscant; raro tamen & pauci conuertuntur ad Deum. Hinc dicit Apostolus 1. Corinti: Videte uocationem uestram fratres: quia non multi sapientes secundum carnem, non multi nobiles, id est conuertuntur ad Deum: non quod Euangelij ueritatem non audiant, & cognoscant; sed quod auditam & cognitam aspernentur. Tum quia diuites & potentes, uario lusu ut plurimum in profundam noctem occupantur, & postea ad ipsam usque meridiem somno indulgent. Proinde Angelus frustra cum hoc lato nuntio uenisset ad potentes. Hinc de illis Propheta dicit. Amos 6. Ve, qui opulenti estis in Sion. LXX. uertunt, qui despicitis Sion. hoc est, qui propter lusus nimios, & voluptates carnis illicitas, templum negligitis, imò & ipsum Deum pro nihilo habetis. Eo enim dementiz procedunt, luses, & diuites, ut sacra omnia profaneant, omnia diuina aspernentur. Ita enim de illis ulterius loquens pergit Propheta; Qui dormitis in lectulo ebrius, & lassitis in stratu uestro. Non adijt scribas & Phariseos: quia hi, ut uult Theophylactus, erant corrupti, & machinarentur mortem Christo & matri eius. Cum nullus ab orbe condito ita maliciosus homo extiterit, qui Christo & saluti humane ita aduersaretur, quemadmodum Pharisei, de quibus Beda in cap. 2. 1. Reg. refert, quod maximo studio in id incumberent, ut per malam doctrinam populum à Deo auocarent, imitari illos Heli Sacerdotis impios filios, qui carnes de sacrificijs tollentes, retrahabant homines, à sacrificio Domini. Nam ubi quis vitam suam Domino consecrare decreuisset, aderant illi, & suam illam concupiscentiam, per uerba & exempla in eius animum immittentes, totum contenti cordis sacrificium, quod Deo offerre exerat, polluebant & contaminabant. Dumque sancta illa desideria feruore deuotionis in homine probocquerentur, pessimam doctrinam instillabant, quæ statim refrigerent, & recrudescerent, totumque illud sacrificium Deo libari coeptum, in sacrilegum solueretur. Prudenter itaque fecit Angelus, quod præterierit Phariseos; tanquam Christi & Dei nominis capitalissimos hostes. Non adijt denique sapientes Philosophos & Astrologos, ne forte incarnatam sapientiam, solis mundi sapientibus debitam; ab indoctis uero & rudibus protrusam alienam, ostendere uideretur.

Rationem itaque, cur Angelus neglectis primarijs urbibus, neglectis Principibus,

bus, Pontificibus, Senatoribus, Legis Peritis, & Philosophis atque Astrologis, ad solos pastores latum nuntium Christi natiuitatis detulerit, hanc inuenio: quia isti in multa etiam nocte super gregem suam, exsomnes uigilant. Ita censet S. Ambrosius Serm. 13. In ea inquit nocte, pastores nascentem Dominum, super gregem suam uigilant obseruantes, primi præ alijs didicerunt. Ipsi enim primi ortum Saluatoris ante omnes homines intuentibus Angelis cognouerunt. Vnde non mirum est, quod prius redemptionem sæculi potuerunt scire, quam Principes. Non enim Angeli annuntiauerunt Regibus, non Iudicibus, sed hominibus rusticis. Non ergo iam mirandum est, si Christi gratiam ante scire meruerit innocentia; quam potestas; & prius cognoscere ueritatem simplex rusticatio; quam superba dominatio: quod enim cognouerunt pastores, Principes cognoscere nequieuerunt. Quod totum breui compendio perstringit S. Gregorius, homil. 8. inquit: Dum ipsi pastores præ super gregem uigilant, dum ipsi pastores gratia largiuntur coruiscunt. Ecce ruralis pastorum solertia, dum muneri suo plenè obundo, attentius inuigilat, Angelorum blandimento exultat, & primæ arcanioris mysterij annuntiatione nobilius honoratur. Gratia enim diuina non querit sublimia præcelsæ munera; sed eos, qui etiam rusticis, ac uilibus officijs, quæ ex munere obeunt, solerter inuigilant; & plenè administrant. Angeli sublimiores negligunt sedes, plenas nobilitate; sed munere uacuas; greges uero pastorum, caulas munere suo plenas, norione, nati Saluatoris adimplent. Vobis certe Pastores Ecclesiæ, singularis, ex hoc facto inculcatur admonitio: pastoribus uigilias, super gregem suam obeuntibus, Christi natiuitatem Angelus nuntiavit, ut edoceret, quantà diligentia uos oporteat uigilare in custodienda Ecclesia sancta, in curanda animarum salute, in fundendis ad Deum orationibus.

Sumite si placet huius rei documentum, uel ab ipso Dauide, cœlestium rerum mysteria iugiter contemplante, totaque in ea meditatione noctes transigente Psal. 118. Vbi dicit: Memor fui nocte nominis tui Domine. In quibus uerbis palam facit: nunquam à Dei meditatione; & deuotâ oratione cessandum esse, sed noctem somno auferamus oportet, ut Deo sceneremur. Sic monet S. Ambrosius Serm. 7. in citatum Psal. Hoc inquit nomen IESVS, inuocatur diebus ac noctibus, nullumq; temporis prædicandum uacuum finit. sancta deuotio præseruit. Sic si

delis Christi pastor D. Paulus, uigilabat die ac nocte, ut de seipso testatur 2. Corinti. 11. In uigilijs multus, in fame & siti, in frigore & nuditate, præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium ecclesiarum. Vbi per continuas uigilias, ostendit D. Paulus se magnum in ecclesia Christi fecisse fructum, quemadmodum expendit D. Hieronymus in Epistola 6. de obseruatione uigiliarum. Ipsi inquit, uigilant quoque exemplum ponens, in catalogo uirtutum suarum, iunctum se uigilijs multis apud Corinthios gloriatur. Et profectò, fructuosa exiit hæc Diui Pauli uigilia, tanquam sedulo pro gloria Dei laborantis magistri, non tantum discipulis auscultantibus; sed etiam dormientibus: nimirum adulescenti Eutycho, præ nimio sopore cadenti de tertio cenaculo deorsum, & morienti, quo tempore D. Paulus sermonem de rebus diuinis ad populum usque, ad mediam noctem protraherat. Quem enim prædicantis clamor à somno non excitauerat, cum uigilantis oratio ab ipsa morte liberauit. Actorum 20. Sedens autem quidam adulescens, nomine Euthychus, super fenestram, cum mergeretur somno graui, cecidit de tertio cenaculo deorsum, & sublatu est mortuus. Ad quem cum descendisset Paulus, incubauit super eum, & complexus dixit: nolite turbare: anima enim ipsius in ipso est, adduxeruntque puerum uiuentem, & conuulsi sunt non minime. Sic uigilabat S. Chrysostomus, somni parcissimus, ut de seipso loquitur. Consuetudinem inquit meam nosti, breuissimo somno utor, & quasi interuigilo, satis uigilare desisse, aliquando dormuisse me sentio, aliquando suspitor. Hinc optimum sumit documentum Clemens Alexandr. lib. 2. Prædicatorum cap. 9. Non oportet autem, somnum esse perfectam corporis solutionem; sed tantum remissionem; & ideo dico eum esse aduocandum, non ad otium, & socordiam; sed ad negotiorum & actionum quietem. Quid loquar de communi totius mundi magistro, bono Pastore & Doctore Christo Iesu? nonne insomnes ducebat, noctes: Et erat pernoctans in oratione Domini. ad quid? ad nostram certè, & suæ Ecclesiæ pastorum informationem: ut ingeniose citatum Euangelij locum, enucleat D. Ambr. Serm. 20. in Psal. 118. Non inquit ideo pernoctauit, quasi qui aliter patrem nobis reconciliare non posset, sed ut qualis aduocatus esse debeat, demonstraret: qualis Sacerdos, ut non solum diebus, sed etiam noctibus pro grege Christi, debeat precator Christi assistere.

Vigilare debetis pastores, non tantum in cura animarum, non tantum in defendenda immunitate ecclesiastica, quæ iam his temporibus, magna ex parte infractione

1. Corinti.

3. August.

Amos 6.

LXX.

Ibidem.

3. Gregor.

2. Hieron.

S. Paulus Euthychum mortuum suscitauit.

Actorum 20.

S. Chrys.

Clemens Alexandr.

S. Ambr.

Episcopi
in con-
guitie
prudenter
debet esse
liberalia.

Aug. 22.

S. Amb.

Idem qui
supra.

S. Hieron.

Idem 17.

fracta esse videtur; sed & in hoc vel maxime, ne vestris tantum addidit consanguineis, totum in eos Ecclesiam Christi sanguine comparatum diffundatis patrimonio, quod iam hac nostra ætate, quasi in naturæ vitium transijt. Haud abnego, æquum esse. Antistitem indigentibus consanguineis opem quamprimum ferre; sed quod turpis nimium viciositas sit, omnes in illos ecclesiæ dignitates congerere, vel thesauris Christi ditiores reddere. Cuius rei pulchram nobis regulam descripsit. Saluator noster Lucæ 22. Suos discipulos alloquens: Ego autem in medio vestrum sum, sicut qui ministrat. Quid est, Iesum in medio discipulorum ministrantem esse? nisi ita sua beneficia inter multos diuidere, quo singuli aliquid haberent, quo se ceteris præferrent. Vnde infelicissimo etiam & scelestissimo Iudæ, pecuniaria familiaris animi signa dederat, hac de causa locus ei tradens, ne inter ceteros inglorius esset. Locos pecuniarum inquit S. Ambrosius. Lib. 1. Offic. cap. 16. quas pauperibus erogaret, commissas habebat, ne videretur aut quasi inhonoratus, aut quasi egenus Dominum prodidisse. Ita fidelis ecclesiæ Christi pastor, egestatem quidem consanguineorum subleuare debet; sed ne alios pauperes defraudet, aut ecclesiam euacuet. Audite eundem. S. Doctorem Lib. 1. Offic. cap. 30. ad Antistitem instructionem diuinæ prorsus loquentem. Est inquit etiam probanda liberalitas, ut proximos semini tui non despicias, si egeris cognoscas. Melius est enim, ut ipse subuenias tuis, quibus pudor est, ab alijs supplicium deprecari, aut alius postulare subsidium necessitati; non tamen ut illi disceas, eo fieri velint, quod tu possas conferre inopibus; causa enim præstat, non gratia. Neque enim propterea te Domino disas, ut tuos diuites facias, sed ut vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miserationis precaria redimas tua. Et paulo post subiungit: putant se pauperum postere, consanguineis, siuo confabunt, ad patrum prouentus semper inhiantes, ac veluti sanguisuga indefinenter ducentes. Assar, Asser; pretium suum quaerunt, vitæ suæ fructum adimere contendunt. Et accusat, quod eum diuitem non fecerit, cum te ille valde æterna vitæ fraudata mercede. In eandem sententiam coniurat D. Hieronymus: Epistolâ 13. Ecclesiæ prælati scribens: videte ne immoderato iudicio pauperum distribuatis non pauperibus, & liberalitas liberalitate pereat. Perit reueta liberalitate liberalitas, quando vni, quæ pluribus; diuiti, quæ pauperibus; exulari aut indotato, quæ ecclesiasticis & sapientibus danda sunt, inperitunt. An putatis recte fecisse illum, qui amplius vnus filium suorum

manum, & factus est ei Sacerdos. Iudic 12. Errauit & vehementer errauit mihi credite. At quare; sanè quia filium idque minus idoneum, ad sacerdotalem dignitatem promouit. Ita resoluat Glossa ibidem. Quia talis ait, non dat aliquis nisi nepotibus & consanguineis, in vita ac scientia defectuosos, quibus dat præbendam, si sit Episcopus; & bona Ecclesiæ, si sit inferior gradus; & parum aut nihil dat pauperibus, & hunc bene conuenit hoc nomen Michas, quod interpretatur, quis; id est, quasi nullus. Si ergo grauiter reprehenditur Michas à Glossa, quod filio, ceteris dignioribus prætermisissis, largâ manu beneficium spirituale dederit: quam non incurrunt reprehensionem Principes, qui in vnum & alterum sibi familiarem, ampla beneficia conferunt, multis præclarè meritis, sine premio remanentibus. Cum turpissimum genus damni sit, inconsulta donatio, teste Seneca lib. 4. de beneficijs cap. 10. Hoc perdidit Hispanias, quibus solum nomen relictum est: hoc seruili iugo tradidit Africas, hoc vastauit Gallias, ut testatur Saluianus historiographus lib. 4. de Prouidentia & guberni: ubi deplorat paucorum, vel vnus etiam hominis ornamentum, non raro totius orbis excidium esse solere, sic iniquis: Ut pauci illustrentur, mundus eueritur, vnus honor, orbis excidium est. Cum tamen optimus Princeps, in omnes sibi subditos æque beneficis & humanis, non in vnum, sed in omnes liberalis esse debeat. Quod emphaticè de Dauid, populum rectè & feliciter dirigente atque gubernante, pronuntiatur. Psal. 77. Et in intellectibus manuum suarum deduxit eos. Vbi manuum intellectus propriè significat, munera, cum ratione & iudicio, habito meritorum discrimine, non temere & pro affectus impetu distribuenda esse. Ut Princeps cum suis sic se gerat, quatenus pro dignitate singulorum, & Reipublicæ utilitate, dona sua illis, & beneficia impertatur: peculiari ratione non exigente, in qualia æqualibus præmia distribuatur; ne ipsi obijciatur, quod Augusto Cæsari Cælius apud Macrobius, quando iubente Cæsare, ut omnibus, qui secum palâ lussissent, sesteria centena darentur; soli vero Cælio quinquaginta: ille lepide respondit: Quid ergo? ego vna manu ludo? Quam reprehensionem non incurrunt ecclesiarum Pastores & Antistites, qui Christi patrimonium in solos consanguineos diffundunt; & dum alius in sacerdotem creatur, si quid ei dant, nimis parcè & medioeriter. Quod si nepos, vel quispian consanguineus, implet manum eius: imme-

Glossa.

Seneca.

Saluianus.

Psal. 77.

Christus, rem, ore, silentij natus.

immemores, quia Christus sine acceptione personarum, omnibus natus est. Venio tandem ad alteram concionis partem: Natus est nobis Saluator hodie, id est, hac die; scimus quippe Saluatorem nostrum, media nocte genitum esse, ut expressè docet sacra litera Sapientia 18. Cum enim quietum silentiū coningerent omnia, & nox in suo cursu mediū iter haberet, omnipotens sermo tuus de celo à regalibus sedibus profiliuit. Hoc silentium Petrus Blesensis Serm. 6. de natiuitate, notat esse illud, quod tantummodo dicitur, inter duos galli cantus, post primum videlicet, qui est in noctis medio, & ante secundum, qui fit ante auroram. Proinde per gallos cantantes, intelligit Prophetas, qui aduentum ac natiuitatem Christi prædixerunt & Apostolos, qui post natum Christum, in toto mundo illum diuulgauerunt. Affirmatque Dominum venisse in silentio noctis media, hoc est: post Prophetarum prædictiones, quando iam Prophetæ silebant; & ante Apostolorum prædicationem. In huius inquit, seculi noctu medio, & nocte intempestâ & profundâ, quasi quidam galli fuerunt Prophetæ, genu humanum valde sopitum suis clamoribus excitantes, ortum quoque, solu præcipientes. Apostoli vero, & ipsi galli, tanquam in ipso lucis crepusculo cantaturi silebant adhuc, clamaturi autem erant, & in tantum, quod in omnem terram exiit sonus eorum; tenebant ergo medium cuncta silentium, Prophetæ, qui clamitauerant, & Apostoli, qui clamaturi erant. Non igitur ante, nec post, Dei verbum ex vtero processit virginali; quàm summum & in celo & in terra fieret silentium, ut sic nullus esset, qui iam loqueretur, nec Prophetæ, nec Apostoli. Quare autem tempore silentij Saluator noster voluerit nasci, respondet idem Auctor, quia vrbana inter homines & curialis consuetudo est, ut cum honoratior & præpotens persona loqui voluerit, teneant qui circumstant, silentium. Sic loquente quondam Iob, Principes cessabant loqui, & digitum supponebant ori suo. Iob 29. En ratio, quare in medo silentio, in ipso conticiniō, silentibus cunctis, in noctis medio, Dei verbum ex vtero virginali processit: quia, apparente in terris iam verè, & realiter, non per imaginationem, abstractiuamque visionem; non per Prophetarum voces, non per Apostolorum prædicationem; sed ipsa re sic cuncta obstupuerunt, in tantamque admirationem ipsa processit natura huma, & celestis, ut ambæ penitus admirantes & stupentes, siluerint. Hinc Zacharias à longè hæc videns ac prospiciens, exclamans & acclamans aiebat.

Sileat omnis caro à facie Domini, quia consurrexisti de habitaculo sancto suo, quia consurrexisti. LXX. autem vertunt, quia consurrexisti de vutibus sancti sui, hoc est, de purissimis MARIÆ visceribus.

Cum itaque Christus in medio noctis natus sit, quomodo Angelus audeat noctem cum die confundere, dicendo; hodie. An forte ignorat à sancta sede Romana decretum esse, ut media hac nocte, tremendum missæ sacrificium, celebretur, in memoriam, quod incarnatus Dei Filius, mediâ nocte visibiliter in mundum venerit. An eum latet, quomodo reatus Iob grauiter arguit illos sceleratos homines, qui noctem in diem commutare solent; Noctem inquit vertunt in diem. Iob 17. verum non puto culpandum Angelum: cum enim ille optimè nouerit differentiam noctem inter diemque, incredibile videtur, eum in hac usurpatione noctis pro die, aberrasse. Censet igitur Lyranus, rectè Angelum pronuntiasse, Christum hodiè natum fuisse: quia licet fuerit nox; tamen fuit pars naturalis diei; pars autem pro toto, interdum usurpari solet, imò verissimile opinor, noctem illam, diei nomine intitulari debuisse. Cum enim Angelus venisset, gaudium toti mundo annuntiaturus, horam illam, diem nominare deperat: quoniam vbi læta annuntiantur, dies est; Vbi verò tristitia geruntur, ibi nox est. Noctē vastatus est muras Moab Isaia 15. Super quem locum, D. Basilii: Quod inquit nocte irrogatur supplicium, atrocius esse solet, & amarulentius. Angelus Domini de nocte percussit primogenitos Egypti, Exodi 12. de nocte itidem interfecit centum octoginta quinque millia Assyriorum. De nocte futurum esse iudicium vniuersale, Lactantius Lib. 7. de diuino præcepto, deducit ex illo Matthæi 25. Media nocte clamor factus est. Quid amplius morabor; ipse Saluator grauem lapsum periurij & abnegationis, nocte suis Apostolis futurum prædixit: Omnes vos scandalum patiemini in me, in ista nocte, Matt. 26. Proinde vbi tristitia sunt, ibi nox: Quia ergo Angelus gaudium nuntiaturus venerat toti mundo, idè tempus illud non. noctem, sed diem, appellare debuit: quoniam vbi læta nuntiantur, ibi dies est.

Hoc mysterium Prophetauit olim Malachias cap. 4. in persona Dei populum mundi alloquens: Et orietur vobis sumentibus nomen meum, Sol iustitiae & sanitas in pennis eius. In quibus verbis, concordi omnium sensu, promittebatur aduentus Filij Dei in carne, qui instar Solis lucidissimi, de vtero Virgi-

LXX.

Iob. 17.

S. Basilii.

Noctis omnia trahit eueniunt.

Matth. 25.

Ibidem 26.

Malach. 4.

Virginis progressus, oriri debuit, cum illi conueniat esse lucem veram, quæ illumina-
nat omnem hominem venientem in hunc
mundum. Si ergo oriente Sole dies inci-
pit, quomodo mundum ingrediente verbo
incarnato, dies caufari non debuit? si
enim Sol obtenebratus est moriente
Christo in cruce, profecto necesse erat
splendescere lucidius Solem, dum idem
Christus nasceretur. quia tunc non so-
lum salus humani generis, sed etiam ipse
Sol iustitiæ innouabatur, antea inuisibilis,
manifestus in carne apparens, iuxta illud
Isaie 9. *Sedentibus in tenebris, & in umbra mor-
tis, lux orta est.* Vnde dicit S. Ambrosius:
existimo quia festinus acceleravit Sol, ut illa tene-
bra, nigricantibus oculis, Solis iustitiæ ortum intui-
derent. & sic prudenter Angelus noctem
commutauit in diem.

Isaie 9.
S. Ambr.

Audiuitis iam desideratam Christi na-
tiuitatem, primò ante alios pastoribus fu-
isse denuntiata ab Angelo, ut ad vigi-

lantem eius honoris, ecclesiasticæ immu-
nitatis, & animarum nostrarum salutis cu-
stodiam, hoc factò exitemur. Audiuitis
horam illam, in qua de vtero virginis in-
fantis Iesus protulit, non noctem, sed di-
em, ab Angelo videntem: tunc quia Sol ius-
titiæ ortus est; Soli autem competit præ-
esse dies: tunc quia vbi lita nuntiatur,
ibi nox locum habere non potest: tunc
quia indecorum erat, ut orientem nostræ
salutis lucem, tenebræ exciperent, cuius
tabernaculum in Sole positum esse con-
stanter asseuerat sacra pagina. Si ergo
desideratis infantem Iesum, cum
vigilantibus videre pastoribus,
agite nocturnas excubias, ten-
nebras peccati depellens,
do, & sic plenum habe-
bitis gaudium: quia
natus est vobis sal-
uator hodiè
Amen.

DIE S. STEPHANI.

CONCIO PRIMA.

Submiserant viros, qui dicerent se audiuisse eum di-
centem verba blasphemie, in Moysen &
in Deum. *Actuum 6.*

Ostenditur B. Stephanum alijs sanctis quadruplici prae-
rogatiua eminere, videlicet: dono gratia, Spi-
ritus sancti, sapientia, & fortitudinis.

Nisquam virtus sine æmulo po-
test esse, Auditores. propter
quod sapientissima Antiquitas,
pingebat virtutem inter an-
pites gladios cum inscriptione, *virum, pun-
gor.* Si enim virtus ad dextram partem se
inclinauerit, inuidie telis confoditur:
si ad sinistram, detractionibus discepi-
tur: si retrò ire vult, hypocrisis occultas
illi parat foueas in perniciem: si recto iti-
nere currit, indomita malitia manifesta
illi propinat venena: ut proinde afflicta
virtus meritò conqueratur: *virum, pun-
gor.* Sed & veritas cum odium pariat, vndique
ab hostibus premitur, propter quod in-
ter veteres illos Philosophos celebre fuit
proverbium: ex tribus pulcherrimis ma-
tribus, tres deformissimos filios generari,
ex pace otium, ex amicitia contemptum,

ex veritate odium. Nec mirum: eum
enim homines omnia corporis membra,
rosis delicatius foueant, solas aures se-
piunt spinis, quibus si quis vera loquatur,
statim cruententur: male intelligentes il-
lam Ecclesiastici sententiam: *Sepi aures tuas
spina.* Ecclesiast. 28. Ibi enim sapiens mo-
net aures sepiendas spinis, non ad vera;
sed ad adulatoria excludenda. Vnde præ-
clare dicit Diuus Hieronymus: *Hæc est con-
ditio veritatis: ut eam semper inimicitia consequa-
tur:* sicut per adulationem perniciosam,
amicitiæ conquiruntur: libenter enim
quod delectat, auditur: & offendit omne
quod nolumus. Sensit hoc Diuus Paulus,
qui suis Galatis tam familiariter & amice
utebatur, ut si oculos ab ipsis peteret,
impetrasset. *Oculos inquit vestros erussit &
dedidit mihi.* Galat. 4. Sed vbi illorum au-

Eccl. 28.

Galat. 4.

res verbo veritatis fricare cepit, mox spi-
nosas esse sensit. Ergo inquit, *minime vobis fa-
ctum sum, verum docent vobis.* Agnouit hæc
ipsum Diuus Ioannes, quo nullus olimebat
beneuolentior Herodi, sed vbi cenforio
vigue perstrinxit elus incontinentiam,
protinus Rex totus in odium versus erat,
& cum veritatem iugulare non posset,
preconem eius iugulauit. Nec tantum
gentilium hoc erat genuinum vitium, vnde
nihil magis egre ferrent, quam virtutem
& veritatem; sed & christianorum ani-
mos eadem venena inficiunt. videlicet
nunc hominem probum in amore & mini-
mè: improbi enim regnant, boni oppri-
muntur, proclamat Romanus Orator: co-
ronantur ignaui; & in studio virtutis in-
defesso pede currentes, suis fraudantur
premijs. Nec iam virtuti datur honos,
sed adulationi; non meriti, sed muneribus;
non laboribus conceditur remunera-
tio, sed conuiuijs & factionibus. Sed
infelix hominum cæcus, in quo inuidia
virtutis regnat! pessima mortalium con-
ditio, vbi suis prauis affectibus tam perti-
naciter affiguntur, ut nulla eos oracula
aut consilia, quamvis saluberrima, nulla
supplicia nec ipsa scelerum præcipia ab
iniquitate reuocent, ac retardent, & ad
iustitiam conuertant. quemadmodum
erat peruersa Iudzorum natio, quæ cum
sciret Samuelem verum Dei Prophetam,
iuxta illud. 1. Regum 3. *Cognouit vniuersus
Israel a Dan vsq; Bersabee, quod fidelis Samuel Pro-
pheta esset Domini;* audientes tamen ex ore
eius durissimas & iniquissimas leges, sibi
à Rege, quem poscebant imponendas:
obstinatis & incredulis animis responde-
runt: *Nequaquam:* quasi dicerent: sci-
licet erit quod prædicis: imò iustissimo
& beneuolentissimo rege in posterum
vtetur. talis erat impia Ierosolyma,
quæ Prophetas Domini occidere maluit,
quàm eorum veridicis credere oraculis,
quod illi exprobrat ipse Christus. Mat-
thæi 23: *Ierusalem, Ierusalem, quæ occidis
Prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt.* In-
ter quos cum se nobis primus offerat Diuus
Stephanus, idèò considerabimus, eum eius
martyriam Christi gloriosam natiuitatem
comitetur.

1. Reg. 3.

Matth. 23.

Non absq; mysterio post Christi Na-
tiuitatem, non alia quàm martyris solen-
nitas celebratur in sancta Ecclesia. Cre-
diderim sanè hanc esse causam, quia na-
scentibus regum filijs, lapides pretiosi &
inestimabiles margaritæ ad cunas in si-
gnum muneris deferri solent: Christo pa-
riter in cunis vagienti, tanquàm nouo &

desiderato Principi, non aliud pignus ma-
gis gratum offerri potuit, quàm marty-
rium Sanctorum eius. Athletarum, quo-
niam martyrum sanguis, vniouibus com-
paratur à sacra Scriptura, iuxta illud se-
remie Thren. 4. *Dispersi sunt lapides, & cuncti
in capite annuum: placentium: quod Chaldeus
vertit: effusa sunt margaritæ: & cuncti
Hebræi intelligi volunt per margaritas, gut-
tas sanguinis, de vultu regis de-
flucentes, quas babylonici hostes con-
uoluit dissipauerunt. vtraque Glossa in-
telligit sanguinem martyrum, quo calum
rutilat, & sancta Ecclesia mirificè splen-
det. Et quemadmodum Principum recens
procreata soboli, vir non quilibet, sed
dignitate alijs præminens, munera di-
care solet; sic Christo Principi, qui caput
omnium martyrum est, solus B. Step-
hanus munus martyrij ab Ecclesia sancta,
primò offerre potuit, quia dignitate
alios longè superabat. Quatuor autem
prærogatiuas reperio, quibus B. Step-
hanus omnibus alijs sanctis antecelluit. sci-
licet gratiam, spiritum, sapientiam, &
fortitudinem.*

Thren. 4.

Gratiam ceteris sanctis maiorem,
B. Stephano attribuit sacra Scriptura.
cum dicit: *Stephanus erat plenus gratia.* & quia
gratiam multis modis accipiunt Docto-
res: primò quidem, pro beneficio præ-
destinationis & electionis diuinæ, ut do-
cet D. Paulus Rom. 11. *Reliquia secundum
electionem Dei salua sunt.* Secundò, pro diu-
no favore; iuxta illud Gen. 6. *Inueni gra-
tiam coram Domino.* Tertiò, pro beneficio
collato, iuxta illud Gen. 12. *Vivat anima
mea ob gratiam tuam.* Quartò, pro beneuolen-
tia; Exodi 3. *Dabo gratiam populo huic.* Quin-
tò, pro gratia iustificante; ut cecinit
David Psal. 83. *Gratiam & gloriam dabit Do-
minus.* Sextò, pro corona, quæ caput re-
dimitur; iuxta illud Sapientis, Prouer. 1.
Ut addatur gratia capiti tuo. Denique sumi
solet gratia, pro gratia gratis datâ, in quo
sensu Paulus ad Corinth. scribit dicere:
*Alij datur sermo sapientia, alij sermo scientia, alij
fides, alij gratia sanctorum &c.* idèò his omni-
bus gratijs plenum intueor B. Stephanum.
Fuit enim in illo gratia prædestinationis;
nam ab æterno illum Deuselegerat, ut es-
set dux Martyrum, ut omnes vocaret suo
exemplo ad coronam, quos Christus suâ
natiuitate vocabat ad vitam. Fuit in illo
gratia fauoris diuini: quia etiam in ipso
martyrio, Saulo persequenti ecclesiam,
conuersionem impetrauit. Nam vnde dicit
Fulgentius: *Charitatem virtutem vult Saulum cru-
deliter sanientem, & quem habuit in terra persequi-
torem,*

Ador. 6.

Rom. 11.

Gen. 6.

Ibidem 12.

Exodi 3.

Psal. 83.

Prouer. 1.

S. Fulgen.

terem, in calce meruit habere consortem. Habuit gratiam sanctificantem: quia in ipso iuventutis flore, amoretti ætatis suæ sanguine martyrii purpuravit. Habuit gratiam benedolentis: quia dum lapidaretur, vidit celos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei. Habuit gratiam beneficii: quia in illo Hierosolymitano concilio, Angelico fulgore collustrata facies eius resplenderat, dicente scriptura Actor. 6. *Intuentes eum omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem eius tanquam faciem Angelus.* Quod ideo factum putat Hilarius Arelatensis, hom. de S. Stephano: ut eternam eius mercedem per christandinem, exteriori illo splendore indicaret. Dem. D. verò August. Serm. 6. de Sanctis, & Serm. 3. hoc ad ostendendam eius iustitiam & sapientiam euenisse putat: sed verius censet Mendoza in primi Reg. cap. 3. num. 21. Faciem B. Stephani resplenduisse quasi vultum Angelus, quia futurum erat ibidem ferventissimum verbi divini prædicator; quia non est aptus ad concionandum, qui non prius vitæ exemplis coruscet. Hinc D. Chrysost. homil. 15. in Acta scribens ait: quod ille ora fulgor, fecerit Stephanum suæ Auditoribus amabilem, & gratissimum ad docendum. Fuit denique in illo diuisio gratiarum, quia non poterant omnes resistere sapientiæ, & spiritui, qui loquebatur per os eius. Magna igitur dignitas D. Stephani, cum illi hoc scriptura attribuat, quod plenus gratiæ fuerit, quia talis prærogativa non nisi Christo & B. Virgini in Scripturis attribui solet. Nam triplicem tantummodo gratiæ plenitudinem in sacris literis reperimus. Primam & omnium potissimam, quæ dicitur plenitudo gratiæ superabundans, ut verbis Divi Bonaventuræ utar, quæ propriè soli Christo convenit, ut docet Paulus ad Coloss. 2. *In quo habitavit omnis plenitudo divinitatis, & in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi.* Altera plenitudo gratiæ est, quæ vocatur prærogativa, quæ soli B. Virgini competit, ut docet D. Bonaventura in 3. dist. 13. q. 3. Tertia est plenitudo gratiæ sufficientis, quæ omnibus iustis datur, ut dicte D. Thom. 3. p. 2. art. 10. ad 2. *Est inquit, quedam gratiæ plenitudo, omnibus sanctis communis, ut scilicet gratiam habeant sufficientem, ad merendum vitam æternam.* Huius gratiæ plenitudine repletus erat Stephanus S. ut idoneus Christi testis & protomartyr efficeretur. Sic enim docet D. Bonaventura loco citato. *Christus inquit plenus fuit gratiâ, plenitudine superabundantia, quam de eius plenitudine nos omnes accepimus. Virgo plena fuit plenitudine prærogatiæ, reliqui sancti plenitudine sufficientiæ.*

En unde quæso hæc gratiæ plenitudo maior in B. Stephanum profuxit? certè ex eo, quia primus per martyrii sanguinem ad Christum accessit, sic enim docet D. Thomas 3. p. 2. art. 5. *Quanto aliquis magis appropinquat principiis, in quolibet genere, tanto magis communicat effectum illum principii.* Xti à Sole, qui est principium luminis, & ab igne, qui est principium caloris, quò plus quis eis accedit, tanto magis illuminatur & calefit. Unde S. Dionysius lib. de celesti hierar. docet, Angelos qui sunt Deo propinquiores, magis participare de bonitatibus divinis. Hinc enim illud est discrimen inter spiritus coelestes, quod Angeli iohimi ordinis, homines custodiant, & exigua tantum nuntient. Archangeli, quia sublimiores sunt, non nisi magna & excelsa evangelizent. Principatus quia Archangelis sunt altiores, participant omnibus beatis mentibus, divina mandata exequentibus. His adhuc quia celiores sunt, virtutes, potestatem habent super corporalem naturam, in operatione mirandorum. Istis eminent potestates, ideo, atque possunt malos spiritus, & velut boni gubernatores ab Ecclesijs & Christi Republica repellere. Transcendunt hos Dominationes, ideo præscribunt & præcipiunt alijs ea, quæ ad divina pertinent mysteria. Euehuntur ultra Throni, ideo familiarius iam Deo videntur, & eius iudicia exercent. Attolluntur magis Cherubini, ideo peripicaciori oculo secreta Dei perpendunt & penetrant. His denique omnibus altiores Seraphini, ideo ardentius Deo uniuntur, & in eum præ ardoris amore transformantur. Ecce quantum aliquid magis appropinquat Deo, tantò magis eius effectum participat. Cum ergo B. Stephanus propius ad Christum accessit, per sanguinis sui profusionem, ut potè primus in ipso Ecclesiæ principio, in vrbe Hierosolymitana pro Christo occumbens, consensaneum erat, ut abundantijs alijs sanctis, divini gratiæ charismatibus perfunderetur, ut proinde nulli post Christum & SS. Virginem dictum fuerit, plenus gratiâ: præterquam D. Stephano Finxere quondam Poetæ primum Poëseos inuentorem, suavi illo montis Parnassi liquore plenum, adeò fuisse, ut propter exuberantem eius plenitudinem, in terram præ magno illius pondere decideret, ubi reliqui Poetæ ad illum accedentes, prout poterant, ex liquore illo vasa sua implebant, quo facto idonei ad vana poemata contexenda evaserunt. Quia verò Mantuanus Poëta, pro-

propius, quam alij, ad illum accesserat: ideo plus de Parnassi liquore participavit: Vnus profectò sanctitatis & martyrii inuentor erat Christus, ut potè Sanctorum fons, & Martyrum caput: is quia erat, gratiæ liquore plenissimus, iuxta illud *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnguenti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Propter plenitudinis istius gravitatem, de vertice illius Parnassi, scilicet de Augustali divino in terris decidit, ad quem multi mortalium accesserunt, ut fluentia eius gratiæ participarent: de hac enim plenitudine omnes accepimus. Hauserunt Apostoli ab hoc exuberante gratiæ fonte evangelicam doctrinam: Martyres fortitudinem: Doctores sapientiam: constantiam Confessores: Virgines puritatem, Sacerdotes auctoritatem peccata remittendi: Pontifices denique Apostolicam successionem. Solus B. Stephanus, quia propior huic fonti, quam omnes alij, accessit, plus quoque omnibus de plenitudine eius gratiæ participavit, quia & martyrum Rex, & virginum Angelus, & sanctorum corona constitutus est, ut eius exemplo omnes ad martyrium, ad castitatem, & sanctitatis lucernam inciterentur.

Sed est & alia præter gratiæ plenitudinem, prærogativa in B. Stephano, in qua longè omnibus alijs sanctis antecellit; quia scilicet erat etiam plenus Spiritu Dei. Et licet plerique opinentur, esse plenum Spiritu sancto, nihil aliud significare; quam dono aliquo Spiritus sancti quod se foris ostentat, impleri; falluntur tamen maxime in hoc: quia omne donum divinitus homini collatum, gratiæ nomine saltem gratis datæ venit. Proinde si plenum esse Spiritu, idem significaret, quod dono aliquo cælitus repleti, frustra iam scriptura Stephanum plenum Spiritu vocaret, quoniam omne illud donum per gratiæ plenitudinem obtineret. Idcirco tam secundum externam vocem, quam Sacre scripturæ usum, plūs videtur, plenum esse Spiritu sancto; quam plenum gratiæ. Quid est igitur esse plenum Spiritu, nisi ut Spiritus sanctus præsens in homine maneat, illumque regat & regatur. quod præclare insinuat Sapiens, cum dicit Sap. 1. *Spiritus Domini replevit orbem terrarum.* Vbi Salomon non intelligit, à Spiritu divino mundum impleri instat rerum, quæ corpore constant, sed instat causæ, quæ conservat tam varia creaturarum genera, quibus mundus componitur & ornatur. Spiritus enim Domini dat esse elementis, plantis vitam, sensum ani-

malibus, rationem hominibus, cognitionem Angelis, & intimè rebus omnibus præsens atque assistens per propriam substantiam, quicquid in mundo est, altissimo providentiæ suæ consilio gubernatur, ac diligit. Quia igitur in ipso iuventutis flore, Spiritus Divinus in corde B. Stephani suum tentorium locaverat, quia illum ad virtutis brachium impellebat, quia ad ardua quæque reddebat intrepidum, idcirco plenus erat Spiritu S. qui animam eius omnibus virtutum ornamentis condecorabat. Quod si D. Bernardus Serm. 2. in Octava Paschæ, præsentiam Spiritus sancti colligit, ex sancto hominis sermone: *Novum inquit superuenisse Spiritum in aliquem, convulsimè locutus enim sanctus testatur.* Hinc signum erat, Apostolos, Spiritu sancto repletos esse, quando ceperunt loqui magna Dei. Actor. 2. Siquidem ille qui corda impleverat Spiritus, in ora redundabat, ut sermo qui foras prodibat, latentem intus fervorem detegeret. Certè plenitudinem Spiritus in B. Stephano indubitatè possumus colligere, ex ipsius sermone sancto: qui etiam in ipso agone, nil impium effari potuit, sed ut Christum plene imitaretur, tanquam primarius miles pro lapidantibus Iudæis orabat: *Domine, non statuas illi hoc peccatum:* quasi diceret, plurimum quidem inter me & te interest Domine, quia tu es Dominus, ego servus: Tu verbum, ego cruditor verbi: Tu Magister, ego discipulus: Tu Creator, ego creatura: Tu Deus, ego homo; nihilominus tamen quia à te ipso doctrinam hanc primò audiui: *Pater ignosce illi quia nesciunt quid faciunt.* Lucæ 23. Vbi quoniam pro magno delicto petisti, & me pro minime petere docuisti, licet igitur ego patior, ego lapidor, in me sæviunt, & in me fremunt, ne tamen statuas illis hoc peccatum; & dum ego patior in carne, illi non pereant in anima. Magna profectò pietas, inaudita clementia: sed non mirum: quia de plenitudine Spiritus divini promanavit: qui enim à Spiritu sancto repletur, nescit nisi recta cogitare, & cælestia loqui.

Tertia prærogativa B. Stephani fuit, propter quam propior ad Christum accessit, sapientiæ plenitudo, adeò enim plenus erat sapientiâ, ut primus electus esset à Deo ad martyrium, & à populo ad fidei annuntiationem. Sex condiciones Philosophi ad veram sapientiam requirunt. Primas ut sciat omnia: *Optimatur enim* (inquit Philosophus) *sapientem maxime omnia* *ut possibile est scire.* Ethic. 6. *quis non videt* *talentem*

talem sapientiam in B. Stephano fuisse. cognouit ille omnia diuina pariter & humana; propter quod caelestia amauit, terrena contempnit. Non sic, quemadmodum moderni Doctores, qui affectu magis laborant, quam veritate; cessit ille affectui, quia ne inimicos quidem odio habuit, & soli virtuti fortiter adhaesit, quia non modo iniuriam nulli fecit, sed etiam proprias offensas libenter condonauit. Altera verè sapientiae conditio est, ut sit de difficillimis, quia obuia & sensibus occurrentia, vulgari hominum est scire, non sapientum. Fuit hæc sapientiae perfectio in Beato Stephano, qui nihil magis quam hominum salutem, quā nihil difficilior est, scire, & omni studio curare voluit. Tertia sapientiae conditio, ut sit certissima: profecto enim sapientem oportet esse certissimum: inquit Aristot. 6. Ethic. cap. 2. Perpendite omnia quæ docuit mundum. B. Stephanus, num aliqua falsitas in illis contineatur. Fidem ille Christi Iudæis propalauit? at hæc omni humanā certitudine verior, imò Sole ipso certior est: quia qui ex fide viuit, iustus est: patientiam docuit? at hæc ipsa euidencior cælis, quia hominem perennare facit: charitatē suauit? quid hac manifestius? quæ hominem in gratia & gloria feliciter conseruat.

Quarta sapientiae conditio, ut causas rerum cognoscat, easque intimas & vniuersales: quia ipsi olim sapientes habebantur, qui causas rerum reddere sciebant. Nonne hoc ipsum præstitit B. Stephanus, quando causam æternæ damnationis exprobrabat incredulis Iudæis, quod cordibus essent incircumcis, quod nomen eius noluerint audire sine quo nemo saluari potest, quod contempserint viuum, irriserint crucifixum, quem omni cultu adorare debuerunt. Quinta conditio sapientiae, ut appetatur gratia sui. Et hoc eluxit in B. Stephano: quia non lucrum quærebat, sapienter alijs miti trando, sed solam Dei gloriam, & animæ suæ meritum. Sexta sapientiae conditio, ut sit principalior alijs scientiis. Quis obsecro non videt sapientiam omnium humanarum scientiarum, in B. Stephano altiore fuisse: cum ei nullatenus aduersarij resistere possent: idque ideo, quia hanc sapientiam non de mundo, sed de cælo sibi comparauerat. Et reuera hanc solam sapientiam omnis homo sollicitè quærere debet, exemplo Salomonis, qui clamabat ad Dominum. *Domine Patrum meorum, da mihi scientiam tuarum afflictricem sapientiam, & nolite me probare à pueris tuis.* Sap. 9. In quibus ver-

bis ostendit duplicem sapientiam hominī necessariam esse, vnam quæ inhæreat, à qua homo denominatur sapiens; alterā, quæ illi assistat, quā per salutis viam ad suum finem dirigatur; illa creata est, hæc increata: quæ stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Canticorum 2. Si igitur Salomon, qui tantam habuit sapientiam, qualem post eum non vidit mundus; & tamen illā non contentus postulabat descensum æternæ illius sapientiae de cælo, ne fortè erraret: mitte inquit, illam de cælo sanctu tuo, & à sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit, & mecum laboret. Sap. 9. Quid causæ est, quod Doctores mundi in suis operibus & electionibus frequentè errent? certe hoc solum, quia nimium confidunt in futili sua sapientia, & æternam illam sapientiam assistentem non habent. Non ergo terrenā sapientiā abundabat D. Stephanus, sed cælesti illā incarnatā Christo Iesū, qui semper in corde & in ore, in opere & cogitatione eius residebat.

Quarta denique in B. Stephano prerogatiua fuit, plenitudo fortitudinis. adeo enim plenus erat fortitudine, ut quemadmodum Salomon. 1. Reg. cap. 2. dixit de Deo: *Non est Sanctus ut est Dominus:* pariter de B. Stephano merito dici posset. *Non est fortis ut est Stephanus.* Fortis quidem erat Daniel inter leones; sed fortior Stephanus inter Iudæos: quia Daniel in laeu scuitiam tantum leonum cohibuit, ne illi nocerent; Stephanus vero plūs præstitit, quia mundi impietatem coercuit, suo martyrio, ne Dei honorem amplius laceraret. Fortis erat Samson inter Philistinos: qui vnā asini maxillā innumeros in acie prostrauit: Fortior Stephanus inter Christi aduersarios, qui lapidibus, quorum impetum sustinuit, plurimos ecclesiae & Christo Iesū peperit. In tribus autem ista fortitudo B. Stephani consistebat, in opere: adeo enim potens erat in sacris operibus, ut nusquam illi iuuenilis vigor deesset, licet sapius intensè circa viduarum & pupillorum procuracionem laboraret. in verbo: fortis enim erat sermo Stephani, ut quicumque illum audiret, totus penetraretur intus. Atque etiam in miraculis: quia & in vita, & post mortem, adeo semper miraculis eius clauit mundus, ut in nulla orbis parte gloriosi martyrum Principis nomen latere posset. Vnum verò ad gloriam tanti martyris, ex innumeris, maxime illustre miraculum recenset D. Augustinus Serm. 7. de S. Stephano. Cappadocia in Cæsaria, nobilis

nobilis quadam matrona habuit septem filios, & tres filias: sed post opitum patris eorum, grauem ab illis passā iniuriam, maledicto eos multauit, quam maledictionem maternam, ea diuinitus consecuta est poena, ut horribiliter omnes quaterentur membrorum tremore. In quafidissima diuinæ vltionis specie, cum oculos suorum ciuium ferre non possent, quaquā versum cuilibet eorum ire visum: toto proinde miserabundi vagabantur orbe Romano, ex his duo venerant frater & soror ad ciuitatem Hypponensem, vbi D. Stephani reliquiae tum in summo cultu & veneratione habebantur: Paulus scilicet & Palladia, multis in locis miserā diffamante iam benè cogniti. cum autem quindecim ferme dies ante Pascha, ecclesiam quoridie, & in ea memoriam Diui Stephani frequentarent, orantes, ut iam sibi placaretur Deus, & salutem pristinam redderet, ipso Paschatis die ante auroræ ortum, cum iam frequens populus, ad diuinā celebranda conueniret, & loci sancti cancellos, vbi martyrium erat, idem iuuenis orando teneret, repente prostratus simillimus dormienti iacuit, minime tremens, ut ante etiam per somnum solebat. Stupentibus tunc qui aderant, atque alijs pauentibus, alijs dolentibus, cum eum quidam vellet erigere, alij prohibuerunt, exitum potius expectandum suadentes. Et ecce sanatus erexit se, nec iam tremendo quidpiam, totam populi frequentiam lætus intuebatur. Quo spectaculo cum se nemo à laudibus Dei cohibere posset, clamantem gratulantiumque vocibus tota ecclesia personabat, Dei laudes neminè tacente. D. Augustinus Ecclesiae illius Praesul, cum esset tunc praesens, sequenti die solennitatis Paschalis, tempore suæ conclamationis, in gradibus exedrae utroque stare iussit, & cum miraculum in vno factum in laudem sancti Stephani altius extolleret, intuebatur diligentiissime totus populus utrumque sexum, vnum stantem sine deformi motu, alterum in membris omnibus trementem, & qui iuuenem antea non viderunt, quid in eo diuinæ misericordiae factum esset, in eius sorore cernebant. Videbant enim quid in illo esset, gratulandum, quid pro illa orandum, & ecce ut primum tremens illa puella de gradibus descendit, in quibus steterat, & ad S. Martyrem orare perrexit, mox ut eosdem cancellos attingit, collapsa similiter velut in somnum, sanata surrexit,

vbi tantus ab utroque sexu admirationis clamor exortus erat, ut vox continuata cum lachrymis non videretur posse finire. Quid hoc effecit? Fortitudo B. Stephani, quem Deus non tantum viuum in oculis Iudæorum inuisum esse voluit, sed etiam post mortem in miraculis fortem & gloriosum.

Ecce igitur habetis S. Martyris solemnitatem, cum Christi natiuitate coniunctam, ideo, quia B. Stephanus cum alijs Sanctis esset longe eminentior, primus in corona martyrij ad Christum venire debuit, alludens spinæ eius coronæ, quam pro salute generis humani Dei filius, toto vulneratus capite gestauit. Vidimus quatuor eius singulares prerogativas, quod esset plenus gratiæ, plenus spiritu, plenus sapientiā, plenus fortitudine. In hodierna igitur strena offerrem omnibus laudes tanti Martyris: sed quia hoc commune est toti mundo, quisque autem speciale munus expectat, ideo Doctores Ecclesiae, & vniuersitatum moderatoribus, sapientiam B. Stephani do, non humanam; sed caelestem illam increatam, ut affectus eorum in melius aliquando conuertat, & feliciter in illis, quæ Ecclesiae & eorum Reipublicae utilitatem concernunt, dirigat. Pauperibus offero plenitudinem gratiæ S. Stephani, hæc enim egentes maxime indigent, ut eos in necessitate omnibus bonis impleat, in afflictione soleatur, in aduersis prosperè dirigat. Virginibus do Spiritum Sanctum, quo plenus erat B. Stephanus, ut quemadmodum idem diuinissimus Spiritus descendens, superueniens in Virginem SS. obumbravit ipsi, ne vlla peccati macula in eam caderet, ut inquam & ipsis in continentia, virtutibus, diuinus Spiritus adueniens, obumbraret mundi vanitatem, ne vlla labe aut suspicio mala in ipsas cadat. Viduis denique fortitudinem D. Stephani trado, ut quemadmodum piam Iuditham fortitudo in debellando Holoferne inuit, & illas diuina fortitudo in superandis tentationibus, quæ in hoc statu crebro obueniunt, indefessè pugnautes contra mundi impuros Holofernes, adiuuet. Nos verò omnes, ne in virtutibus deficiamus, ad patrocinium Diui Stephani recurrendo postulemus, ut ille qui pro Christo meruit primus pati, & nos ad eandem æternitatis gloriam, quā iam fructur, suā dextrā erigat.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.
Et procidens in genua clamauit voce magnâ. Domine
ne statuas illis hoc peccatum. Actorum. 6.
Qui per tribulationem Christum imitatur, propius
ceteris ad illum accedit.

Nescio, quid Sancti Stephani martyrii, cum desiderato recens Christi nascentis aduentu, connexionis habet; quod illum immediatè consequatur. Causam fortasse dixerint sublimēs Theologi: quia primus ad Christum accedere debet, qui in legē gratiæ, pro nato in carne humana Deo, primus sanguinem fundere non erubuit. Et certè si in lege naturæ omnibus antecellit iustus Abel, quod primus martyr innocuus, nefandâ Caini dexterâ necatus existerit. Si in lege Moysi summâ veneratione dignus habetur Achimelech, quod primum impius Saul cum alijs octuaginta sacerdotibus lacris indutum vestibus, nefariè occiderit. Si inter Prophetas eminet Zacharias, quod primus ante alios, magno Prophetiæ dono cumulat⁹ fuerit. Si in lege Euangelicâ primas sibi inter Apostolos iure vendicet Iacobus, consentaneum quoque est, ut Beatus Stephanus, qui primus omnium mortem pro Christo appetiit, corpus illius obiecit, & omnem tyrannorum crudelitatem imperterrito subiit animo, primus quoque ad Christum mereretur accedere. Sed ecce causam aperit genuinam Petrus Chrysologus inquit; ideo festiuitatem Beati Stephani, post natalitias Christi celebrari in Ecclesia; quia & eius martyrium, fuit primus Christi Ecclesiæ partus, ideoq; non cum alio magis; quàm cum eius natali coniungi debuit: inquit enim Chrysologus, Ser. 33. Merito hodie natus creditur Stephanus, quando non ad præsentem vitam materno est effusus ex utero; sed conceptu fidei, martyrii partu, celestem nascitur gratus ad gloriam. Quando non cum materna canabula vagientem; sed superna triumphantem speciosa susceperunt. Quando non infirmum lactu pascitur, genitricis trahit ex pectore; sed pro rege suo deuotissimus miles virentis sanguinem fudit. Hunc primogenitum per sanguinem & dolorem persecutionis, peperit Christus Ecclesia, sed quia peperit eum cælo, non mundo; cæli Dominum in terras venientem comitatur, ut iam non humano lacte, sed Angelorum cibo nutriatur. O felix certè nouellæ partus Ecclesiæ, quo nunc incarnatâ sapientia velut

delicato fruitur delicio. Desiderabat enim olim Deus Ezechiel. 22. Iustum aliquem virum, qui pro peccatoribus apud eum enixe intercederet. Quasi inquit, de eis virum, qui interponeret seipsum, & staret oppositus contra me, pro terra, ne disperderem eam. Sed ecce hodie inuenit Beatum Stephanum, qui immensum eius humanæ salutis desiderium, exactè adimplere cupiens, pro calumniantibus se, & lapidantibus Iudeis, fese irato opposuit Deo, clamans, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Quæ verba expendendo, Beatum Stephanum, in charitate & passione Christum, præ omnibus imitatum fuisse, magnamq; orationis efficaciam, ostendam.

In tribus potissimum homo Christum imitari potest, in pulchritudine & puritate mentis, in perferendis quoquo animo tyrannorum cruciatibus, & in charitate salutem hominum affectante. Hæc tria in hodiernō protomartyre pulcherrime eluxerunt. Fuit enim in illo Angelicæ mentis puritas, adeo; ut apertis oculis Christum ad dexteram Patris sedentem videre meruerit; ex cuius conspectu, velut Moyses quondam ex consortio Dei, radios quosdam & nouum splendorem; Angeli vultum præferentem contraxerat, ut docet Sanctus Augustinus Sermon. 8. de Sancto Stephano: Stephanus inquit reuelatâ facie, speculabatur in cælo gloriam siij Dei vultus, ideo videbant Iudei vultum eius, tanquam vultum Angeli Dei. Et eum quædam hunc splendorem contulit ei Deus in vultu duplici certe de causa, imprimis voluit Deus exteriore illo vultus splendore, internum eius fulgorem, & mentis puritatem indicare. Quod testatur Sanctus Hilarius Arethensis, homiliâ de S. Stephano inquit. In facie pulchritudinem candoris splendore, animi exundabat, ac abscondita pectoris ornamenta, speculum frontis irradiabant, atq; cum videret in se spiritum Sanctum, os præ se gestabat Angelicum. Secundo, illo externo fulgore, voluit Deus specialiter ostendere eius castitatem & sapientiam instar Angeli: candor enim virginis animi, & lucidissima sapientiæ mentis, redundabat in faciem & decus

Ezech. 22.

S. August.

Hilarius Arethensis

cor.

corporis. Quod faceret Sanctus Augustinus Sermon. 6. de Sanctis. & Sermon. 5. Stephano inquit, Martyr & pulchritudo erat corporis, & flos oratorum, & eloquentia sermonum, & sapientia sanctissime mentis, & testimonium sincerissime castitatis, & operatio diuinitatis. Qui enim castitatem illam fouet, & confortium cum Angelis ducit, & eorum in se pulchritudinem efformat; castissima fuit Cecilia. Virgo. & ecce & cum Angelo conuersans custodi, deprehensa in quadam admirabili pulchritudine Angelica, per quam & Valerianum sponsum, & Tiburtium eius fratrem ad Christum conuertit. Eluxit in illo imitatio mortis Christi, in perferenda mortis amaritudine, ubi si ineffabilem spectemus patientiam, mirabimur certè, quomodo pro diuina iustitia, ad excipiendos omnes lapidum ictus erat imperterritus, solâ fide armatus, imperium Christi portans, & aspiciens in auctorem fidei, & consummatorem Iesum, qui proposito sibi gaudio, sustinuit crucem. Quod admiratus Gregorius Nisænus in tractatu de beatitudinibus inquit: Magnus illo Stephanus gaudet lapidibus videri, petitis, ac veluti suauem quandam rorem, crebros lapidum ictus in modum floccorum nium incidentium cupide excepit, ac benedictionibus nefandos homicidas persequitur, ira lenitatem, mortis terrore, vitæ contemptum; odio dilectionem; malevolentiam benevolentiam opponens. voluit ut video fortissimus Christi Athleta, mortem & passionem suam, morti & passioni Christi, quantum per vires naturæ, diuinâ suffultus ope licebat, assimilare. Christus enim blasphemio salforum periurio testium calumniatus erat; Beatus Stephanus pari humanæ malitiæ telo petitus quoq; fuit. Cum enim omnes de synagoga disputantes cum Stephano, resistere non possent sapientiæ & spiritui qui loquebatur per os illius, submisserunt inquit, scriptura viros, qui dicerent se audisse eum ducentem verba blasphemie in Moysen & Deum. Iudei importuno clamore & tumultu extorserunt à Pilato condemnationem, & Christi mortis decretum; sic planè Beatum Stephanum infideles Iudei; cum vehementi clamore, exeuntes extra castra, & obturantes aures suas, impetum fecerunt vnanimitè in eum. Christus extra portam Ierusalem in montem Caluarie crucem, cui affigendus erat, ferre compellus fuit; Beatus Stephanus extra portam, crescente populi commotione extrusus, & in valle Iosaphat, inter montem Olueti, & Ierusalem interiorem, iuxta torrentem Cedron lapidatus est. Vn-

S. August.

Gregorius Nisænus.

Act. 6.

Hilarius Arethensis

de ad hæc usque tempora, locus ille sacro eius perfusus cruore, in magna habetur veneratione. Etenim quemadmodum Christus ex grauissimo sub pondere crucis lapsus, torâ cruentatus facie, suam effigiem in linteo Beate Veronicæ expressit, sic (Cornelius à lapidè cap. 7. in Acta) asserit, ex certissima peregrinorum relatione, effigiem capitis & scapulorum Sancti Stephani impressam lapidi, dum expirans retrorsum caderet, hucusque exstare. Christus adhuc cum malediceretur, non maledicebat, & calumniam passus, non comminabatur; Beatus pariter Stephanus, pro summa blasphemia feruentem ad Deum fundebat misericordiæ postulationem, adeo, ut iure de illo possit dici, quod Psalmista Psalmo 108. scripsit. Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi, ego autem orabam. Vnde Sanctus Fulgentius, sola charitatis arma, quibus contra mundi malitiam pugnat, in illo reperit. Per charitatem inquit Dei, scientibus non cessit; per charitatem proximi, pro lapidantibus intercessit; charitatu virtute vicit Saulum crudeliter scientem, & quem habuit in terra persecutorem, in cælo meruit habere consortem. Et quemadmodum Christus, mortem pro salute totius vniuersi parui duxit; sic Beatus Stephanus, plus dolebat persequentium peccata, quàm suavulnera; plus blasphemantium impietatem; quàm cruentam mortem suam.

Imitatus est deniq; Christum in charitate magna: & quis maior in nostram salutem amor cogitari potest; quàm pro ijs, qui opprobria & contumelias afferunt, tutelam apud Deum agere: quàm nemo vnquam, nisi soluto pretio, aut salutem spe illius, suscipit. Præstitit hunc sine pretio, imo cum iniuria, amorem Diuus Stephanus, dum expiraturus voce magnâ clamaret, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Exulabat hæc perfectio à sanctissimis etiam viris: Magnus fuit iustitiâ Noë, is tamen illusit à proprio filio Cham, continuo illum maledixit Gen. 9. Maledictus Chanaan, seruus seruum erit fratribus suis. Perfectus erat in sanctitate Elias Propheta Dei; & tamen cum ab Ochozia Rege, milites ad eum missi essent, cum audiret verba illa ducis, serue Dei Rex præcepit, ut descendat; iratus respondit: si seruus Dei sum, ascendat ignis de cælo, & deuoret te, & so. tuos. 4. Reg. 2. Sublimis in virtute repertus Eliseus; qui tamen audiens pueros, per irrisionem sibi dicentes: Ascende calue, maledixit eis in nomine Domini, ita ut egressi duo vrsi de saltu, lacerauerunt ex eis 42. 3. Reg. 2. Mansuetissimus visus David, qui tamen,

Cornelius à Lapidè

Psalm. 108.

S. Fulgen.

Gen. 9.

4. Reg. 2.

3. Reg. 2.

K k k z

morti

morti iam proximus, filio suo Salomoni precepit, ut debitas penas sumeret de loab, qui per prodicionem duos viros praeclaros occiderat 2. Reg. 26. Profundus in equitate Zacharias, lapidibus tamen impetitus, vindictam à Deo postulavit; inquit: *videat Deus & requirat*. Pauci igitur, imo rari adeo reperti sunt, qui inimicos suos diligenter, solus Protomartyr Beatus Stephanus, ita Christi charitatis vestigia sequi voluit, ut neque à falsis offensus testibus periurio, neque à comora plebe contumeliose extra civitatem eiecus, nec infinitis propemodum conviciis & contumeliis affectus, nec denique lapidatus innocenter, viadictam vllam sumperit. Non maledictione, ut Nod; non igne deuorante, ut Elias; non visis irruentibus, ut Eliseus, non publico mortis supplicio, ut David: non flammis vrentibus, ut discipuli; hostes suos consumere satagebat, quin potius tanti sceleris veniam postulans clamaret, *Domine ne statuas illi hoc peccatum*.

Exclama nunc diuine vates, *mirabatur Deus in sancto suis*: an certe non magna prodigia ostendit super terram in Beato Stephano? diuinæ legis zelator, blasphemiz accusatus erat, afflatus Spiritu Sancto Doctor, ab humana repulsiis ignorantia, de opprobrijs demum saturatus, & doctrinam salutis prædicens, pro legis prævaricatore habitus, & tanquam impostor lapidibus confusus; cum tamen tamen malorum immemor, *Domine inquit, ne statuas illi hoc peccatum*. Et quid omnino in auribus Dei dulcius personare potuit, quam iucunda hæc amoris Beati Stephani cantilena. Sed erigite aures boni catholici, & ad amorem vestra inclinate corda, ut eos etiam à quibus grauissima patimini mala, quasi omnium obliti, diligatis: vnam illis pro tanto malo præcipuam apud precando felicitatem, scilicet, salutem æternam. Exodi 28. refert scriptura, inter cetera summi apud Iudeos Sacerdotis ornamenta & insignia, præcipuum fuisse ipsum rationale, quo pectus ipsius tangebatur, cum ingrederetur Sancta Sanctorum; fuit autem illud rationale, ex auro purissimo, quatuor gemmarum ordinibus distinctum. Quid summus iste sacerdos, Sancta Sanctorum ingrediens, nisi vos in Ecclesia summi Dei congregatos notat? quid pectus eius, nisi corda vestra designat? quid rationale ex auro mundo, nisi charitatem figurat? vestrum cor isto Dei & proximi amore æstare dicetur, si amantem Deum sequi, & ab illo amari deside-

rabitis. Fuit inextinguibilis iste ignis diuinæ charitatis, in animo sancti Stephani, auri instar resplendens: Fuit plenum Deo cor eius, quatuor gemmarum ordinibus adornatum, id est; quatuor virtutibus cardinalibus; Iustitiâ, Prudentiâ, Temperantiâ, Fortitudine. Iustus erat, quia nihil magis, quam seipsum diuinæ corquare studuit. Prudens quia omnes modos, quibus Deus offendi inensurus potest, à longe circumspiciens, fugiebat: temperans, quia vix urgente necessitate naturæ debilitatas corporis vires reficere solebat, plus diuino vacans obsequio. Fortis, quia plenus sapientiâ & fortitudine.

Vnum in Scriptura summopere laudandum reperio. Bananiam, filium Ioiadæ viri fortissimi, quod is brumali tempore, cum omnis hominum fortitudo & vires solent deficere, ac manus præ frigore rigere, leonem manibus suffocauerit. Sed est profecto magis heroicus actus, atque singularis argumentum fortitudinis in Beato Stephano, quia in media hieme, grauissima scilicet persecutionis tempore, frigidis tyrannidis niuib; omnia cooperientibus, leonem illum horrendum suffocauit, cæcitatem scilicet diuinæ ignorantiz. Sunt pectoris illius gemmæ, quarum tamen principalis est charitas, quæ se pro inimicis diuinæ iracundiæ opponit, inquit: *Domine ne statuas illi hoc peccatum*. Quid enim aliud est dicere *Domine*, quam dicere; non clamo ad te tanquam ad iudicem, ut seueri iudicio in meos inimicos animaduertas: non tanquam ad Regem, ut Regiâ potestate, & falsos testes comprimas, & lapidantes Iudeos cõderceas: sed te inuoco tanquam dominum, ut propter fidei obsequium, quod tibi tanquam submissus seruus impendo, veniam inimicis meis omnibus impertiaris: *ne statuas illi hoc peccatum*. Quasi diceret: ego Domine salutem inimicorum meorum propriæ vitæ præfero, ergo & tu præferre velis charitatem, quæ pro illis sanguinem fundo, iniquitati eorum, ita ut in conspectu tuo præponderet magis charitas ad dimittendam eis hanc noxam: quam iniquitas eorum ad illam grauius puniendam. Et licet peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum, ecce me in recompensationem, in solutionem illius debiti recipere.

Solus apud antiquos Trasibutus, post partam Atheniensium victoriam, legem illam condiderat, ne quis quempiam de quacunque iniuria præterita sibi illatâ, accusaret. Beatus Stephanus in suo martyrio le-

rio legem dilectionis inimicorum condidit, vobis omnibus testamentum hoc relinquens, ut scilicet obliti omnium iniuriarum, ne illas vlcisci audeatis. Quid enim vtilius vestræ animæ? quid commodius corpori? quid conuenientius honoris vestro esse potest à quàm dilectio inimicorum. vtile animæ est inimicos diligere, quia hæc dilectio Filium Dei adoptiuum facit. *Matth. 5. Diligite inimicos vestros, ut sitis filij Patris vestri, qui in calis est.* vnde 1. Reg. 24. Saul Dauidem neque tunc, cum Goliath gigantem viriliter interfecit: neque cum hostes alios foret expugnauit: nec demum, quando propriam eius filiam Michol in uxorem duxit, sed tunc primum filij nomine donauit illam, cum latentem in spelunca non interfecit, ubi illum allocutus est. *Nunquid non ista hæc est filia mihi Dauid.* ubi ostendere voluit, nihil magis filiatione dignum: quàm charitatem, dum homo ab opportuna vindicta se abstinet. Sic plane nemo nostrum, nomine Filij Dei dignus censetur, nisi ille, qui cum possit, de inimicis debitas penas sumere, accensus tamen charitatis ardore, ad imitationem Beati Stephani vlcisci minimè tentat. Deinde charitas plurimum conducit corpori: qui enim inimicum suum odit, & non diligit, ille ad eandem & sanguinem eius exardescit. Pulchre hoc figurabant Antiqui teste Chartario de imaginibus Deorum, folio 269. Pingebant illi Deum Martem, pugione pectus tenebrante, & pedibus nigrâ ac densissimâ nebulâ irretitis, quibus inuolante volebant, odium inimici, immanem mucronem esse, viscera hominis confodientem. Vtilis denique est dilectio inimicorum nostro honori, quia nihil honorificentius in creatura reperiri potest, quàm imitatio sui creatoris, imitatur, autem eum tunc, cum iuxta morem Dei inimicis benefacimus. Fuit iste honor in Beato Stephano, dum Christi instar moribundus oraret, *Domine ne statuas illi peccatum*. Cuius iam oratio quantæ fuerit efficaciz, consideremus.

Commemoranda est sententia Sanctorum Patrum, & Sancti Augustini, tantæ virtutis eius orationem fuisse, ut villius magnus ille persecutor Saulus conuerteretur. Testatur id Augustinus Ser. 1. de Sanctis. Si Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. sed id eo notandum est Paulus, quia in terra inclinatissimus est exaudiri Stephanum. Vnde Cardinalis Vitriaco in vita S. Mariæ Ogniacensis l. 1. cap. 18 scribit, eam in extasi cognouisse, Sanctum Stephanum, Beati Pauli deco-

lati, animam accipientem, & Deo offerentem. Tu inquit, Domine me ingenti & singulari munere donasti. Ego vero multiplica fructum autum, illud tibi reddo. Refert Scripturâ 1. Reg. 16. mirabilem habuisse vim, concentum illum & musicam Davidis, citharam tangentis, quæ impurum spiritum Saul obsidentem, longè ab illo abigebat. Quando enim inquit scriptura, Spiritus ma-

lus arripiebat Saul, David fumebat citharam, & percutiebat manu sua, & reiecit à Saul spiritus malus. Sed maioris certe virtutis erat concentus ille Beati Stephani, Deum pro suis hostibus deprecantis, adeo ut & Saulum seuientem, à perfidiâ demonis liberaret, & tot alios pertraheret ad Christum. Et certe non potuit alio telo, ad expugnandum perfidiâ Iudaicâ errorem, quàm orationis vi, hæc enim omnium efficacissima est rerum, quæ & difficillima vincit, & durissima emollit, & obstinatissima corrigit. Tria inquit Doctores, omnium quæ in cælo & in terra versantur, esse fortissima & inuincibilia, scilicet: liberum arbitrium, mortem, & Deum: ea tamen est, orationis potentia, atque energia, ut de omnibus istis victricem palmam reportet. Nam & liberum arbitrium, importunæ preces vincunt, atque insecunt, & immanem etiam mortem, deprecatio auertit, quemadmodum Ezechias, sententiæ mortis renuntiationem oratione obtinuit 4. Reg. 20. similiter, Elias & Eliseus, & tot alij sancti, solâ orationis efficaciz, mortuos crebro ad vitam reuocabant. Sed quod maximum est, vindices omnipotentis Dei manus deuincit oratio, ne vindicta suæ gladium contra hominem vibret: quemadmodum Moysen fecisse legimus Exodi 38. cuius precibus ligatus, quodammodo Deus dixit: *Dimitte me, ut irascatur furor meus.* & ecce ut primùm Moyses suam interposuit orationem. Cur, inquit, Domine irascatur furor tuus, diuinam statim iram cohibuit. Sed quid longius excurro, etiam inuulnerabiles cælos oratio aperit, sicut hodierno martyri; Video, inquit, cælos apertos, & IESVM stantem à dextris virtutis Dei.

Sicut igitur in tribus Christum imitatus est, in puritate nimirum mentis: in morte ac passione: & in charitate: ita quoque triplici coronâ à Domino condecoratus est. id est; coronâ martyrij, Doctrinæ, & virginittatis. Et profecto meruit coronam martyrij, quia bonum certamen certauit, cursum consummauit, fidem seruauit, suo eum obsequans cruore. Si enim apud Romanos, militi fortissimo, qui

Cardinalis
Vitriaco.

1. Reg. 16.

Matth. 5.

1. Reg. 24.

Chartario.

4. Reg. 20.

Exodi 38.

Exodi 28.

qui primus hostium castra inuadere ausus
esset, dabatur semper corona Castrensis,
velut condignum eius fortitudinis pre-
mium. Quamto magis fortissimo Christi
militi, corona martyrii danda erat, qui
primus Concilium Iudaeorum Christo con-
trarium inuasit, & fortiter perfregit, im-
pietatem eorum arguens. *Dura ceruice &
incircumcisis cordibus, & auribus, vos semper Spi-
ritui Sancto resistitis, sicut & Patres vestri.* So-
lus Christus est primogenitus omnium,
Dei filiorum, cui nos omnes conformes
fieri oportet: solus quoque Stephanus
post Christum primogenitus est Marty-
rum, ut eius vestigia ceteri omnes sequan-
tur, quod fatetur Sanctus Paulus Rom. 8.
*Elegit inquit, cum Dominus conformem fieri imagi-
ni filij sui, ut sit ille primogenitus, in multis fratribus.*
Vnde Sanctus Augustinus Serm. 6 de San-
ctis sic de illo loquitur *idem Stephanus Dia-
conus ab Apostolo ordinatus sit, ipsos Apostolos beatos
de triumphali morte precessit, & sic qui inferior
erat ordine, primus factus est passione, & qui erat
discipulus gradu, Magister caput esse martyrii.* De-
corauit illum Deus, & altera doctrina lau-
reola: haec enim omnibus destinata est,
qui prudenter certant contra aduersarios
fidei, & ad iustitiam alios conantur eru-
dire, quis autem nescit, quam fortitudinem,
quo zelo & sapientia, certauerit contra
veritatis hostes, cum nemo posset resiste-
re, sapientiae & spiritui, qui loquebatur
in illo. Hanc igitur singularem, suae labo-
riosae scientiae gloriam; Doctorum scilicet
aureolam promeruit, quam etiam nunc, in
diuersis orbis terrae partibus fidei tueri
noscitur. Cum enim Geiza Hungarorum
Dux factus Christianus, omnes suae di-
gionis ad Christum perducere conaretur
zelosissime, mox consilia secum agitans,
in quiete Beatum Stephanum eximia spe-
cie fulgentem conspicatus est, his seipsum
alloquentem verbis. Facesset ista cogita-
tio, & superuacanea sollicitudo, nam
propter manus humanam salute pollutas;
tu quod meditaris, efficere non poteris.
Nascetur autem tibi filius, qui regis titu-
lo gaudens, efficiet, quod animo conce-
pisti. Ego namque Stephanus, qui primus
pro Christi nomine sanguinem meum
profudi, cum meo iurabor patrocinio, &
precibus in fide promouebo. Baronius
tom. 10. Anno 909. in vita S. Stephani, pri-
mi Hungariae Regis.

Coronauit eum denique Deus coro-
nae virginitalis, hanc enim promeruit in-
tegrissima vita, & castitate, propter
quam in medio persequentium Iudae-
rum, facies eius resplenduit quasi vultus

Angeli. Propter hanc mentis integrita-
tem, etiam post mortem, tot miraculis
eius reliquias decorauit Dominus, ut de
eo dicat S. Augustinus, Serm. 13 de diuer-
sis: *lacrimae inquit, multo tempore corpus eius
processit quando voluit, illuminauit terras, & mor-
tuos ad vitam reuocauit.* Vnde Ildesphonsus Gi-
ron Sermone de Sancto Stephano scribit,
quod cum eius corpus transferretur in Ba-
silicam Sancti Laurentij, adeo humiliter,
a sancto Laurentio ibi iacente exceptum
est, ut glorioso Stephano, tanquam pri-
mo Martyri, pedes dederit, loculum
suum in sinistram transferens, & dextram
Stephano conuersens. Decoratus est mi-
raculis, & sanguis eius martyrio perfusus:
etenim is in vultu ampulla conuersus, &
ex Africa Neapolim a Sancto Gaudioso
Episcopo delatus, quodles inter missa-
rum solemniam in altari exponitur, qui du-
rus antea & lapidis instar coneretus erat,
statim effruescit, quasi recens effusus:
peracta vero solemnitate missae, induratur
iterum, cuius certe non alia causa est, nisi
ut hos miraculo inculcetur, quam ille
feruenti charitate, pro Christo mortem
ignominiosam subiit.

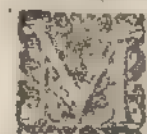
Haec sunt magni & primi martyris
elogia, quem sicut Christus ad seanda
mortis suae vestigia primum elegit, ita pri-
mum suae solennitati associare voluit, vo-
pote primum nascentis Ecclesiae factum.
Vidimus tres eius virtutes praecipuas,
mentis puritatem, mortis patientiam,
charitatis ardorem, quibus Christum imi-
tatus, triplicem meruit coronam: Marty-
rii propter passionem, pro nomine Chri-
sti, patienter toleratam. Virginitatis,
pro inuiolata animi integritate: & Do-
ctoratus, pro sincera in Christi fide eru-
ditione. Et quia hodie dies strenae com-
munis agitur, triplicem hanc Martyris
virtutem omnibus offero, ut & eius con-
stantiam in morte, ubi maximus nobis con-
flictus obicitur, scitemur nihil enim
magis nobis conuenit, quam fortes esse
in Christi bello, & pugnare cum antiquo
serpente, ut & Angelicam mentis purita-
tem, in illo imitando, sicut in terris
natæ puritati diuinæ placeamus: ut denique
& charitatem eius ad ignoscendas inimi-
corum nostrorum iniurias amplecta-
mur. ad quod nos tua hodie Beate

Stephane efficax oratio felici-
ter dirigat, & tuorum
participes merito-
rum aeternum
faciat. A.
men.

DIE

DIE S. JOANNIS EVANGELISTAE, CONCIO PRIMA

Hic est discipulus ille quem diligebat IESVS. Ioan. 19.
B. Ioannes amauit in Christo diuinitatem, & humanitatem: Chri-
stus vicissim in Ioanne dilexit sapientiam, & vitam puritatem.

Vlti querunt amicitiam, cum
haec sit felicitas non postre-
ma, habere quibus cum tota
omnia tunc communicare va-
leas: sed illam aut raro, aut nunquam
reperiunt: quia mundus fallax, cum ex-
ternis tantum signis adhæreat, & cor su-
um nemini apponat, ubi plus pollicetur,
nimium fallit: & dum se amicum simulat,
capitalis sit hostis. ideo sapiens Antiquitas,
mundi amicum pingebat, toto corpore,
& vultu blandientem, cuius in corde vi-
rulentus serpens venena enomebat in hos,
quibus ille adulabatur, cuius in vultu in-
scriptio erat, *Accede si credis, in corde vero,
fuge ne pereas.* Paucine sunt modò tales,
non iam picti: sed viui amici: ad quos
si accesseris, putabis homines esse sine
felle: verba enim dulcia, os lætum, vul-
tum affabilem, totius corporis composi-
tionem, in tui obsequium flexam, & affe-
ctum omni tempore maiorem videbis.
Sed ne crede colori, respice cor: ecce
ibi serpens venena sibilans, in tui interi-
tum: etenim dum tibi in oculis blandi-
tur, retrò versus famam tuam discerpit:
dum praesens tibi adest, ad omnia te ante-
mat, sed absens contra te ipsum aduersa-
rijs tela porrigit. Proinde dum amicitia-
am quæris, non vultum respice: quia te-
rosus color decipiet: sed cor, & si ibi
serpentem non videris, tunc amicitiam
contrahere: sin secus, fuge ne pereas. Quia
igitur amicus auro carior, adamante pre-
tiosior, ideo difficile comparari po-
test apud homines: quid apud Deum? qui
sicut nullis bonis extrinsecis: ita nullis
amicis indiget. Nihilominus tamen ex
hodieuo Evangelio, faciliorem modum
contrahendi amicitiam cum Deo, quam
cum hominibus reperio: quia Deus non
respicit senium in personis, sed & iuuenes
æquo animo prosequitur. Ecce sanctus

Ioannes Euangelista, minimus ætate,
omnium Apostolorum erat, & tamen illum
ex omnibus summe dilexit Iesus? Ergo
ne propter iuuentutis florem? minime:
hominum enim tantum est ista dilectio,
quemadmodum Ioseph plus ceteris fratri-
bus suis a patre amabatur, eo quod esset filius
senectutis eius, ut Chaldaica lectio habet.
Sed ideo dilexit eum, quia vicissim di-
ligebatur ab illo, amor autem verus non
potest reperiri nisi inter correlatiua. Va-
de quia Christus & S. Ioannes correlati-
ua erant: Christus enim fuit Magister,
Ioannes discipulus, ideo reciprocus
erat amor inter illos, & summa dilectio.
Consideremus itaque quid Christus dile-
xit in Ioanne, quid Ioannes in Christo: ut
sciamus quomodo ad nostri dilectionem
Deum allicere possimus.

Duo apud homines in summo pretio
habentur, immortalitas, & sapientia. Quid
enim homo non permutaret, dummodò
perennare posset? Nam & matrimonia,
eo sine instituta sunt, ut cum homo unico
mortis sibilo pereat, in suam salutem prole,
æternum conseruetur. Quos pariter non
sustineret homo labores, quæ non adiret
loca, quæ non pateretur acerba, dummo-
dò sapientiam acquirere posset. Conte-
mneret fortasse omnia hæc mundi cadu-
ca facili, ut fecit Bias Philosophus; proj-
ceret aurum in mare, margaritas in lutum,
si inestimabilem sapientiae perfectionem
assequi posset, quia hæc cum nullis thesau-
ris valet comparari. hæc duo talenta in
Beato Ioanne alliciebant Deum, ut cor su-
um ad illum apponeret, immortalitas sci-
licet, & sapientia. Hic est proinde disci-
pulus, quem diligebat Iesus, eo quod im-
mortalis esset, immortalis inquam pro-
pter virginitatem, quæ sola est tanta in-
blimitatis, ut mors ei non audeat insidia-
ri, vel propter hoc ipsum, quia vita huius
num

quæ ex virginitate prodijt in mundum. Virgo enim genuit nobis Christum, in quo nos iuxta doctrinam Apostoli viuimus, mouemur, & sumus. Si enim tentorium Holofernis illud habebat priuilegium, ut quicumq; illud ingrederetur, capitis pœnam subiret: Plus equidem vera virginitas, quæ Dei ipsius tentorium erat, concessum sibi habuit, ut si quando resoluta mors illuc aspiraret, suo protinus damno corrueret. Hæc est causa, cur Christi humanitas profigavit mortem, qui flos virginitatis erat, idcirco mors non habuit tantum virum, ut illum expugnaret. Vnde merito concludunt Theologi, quod si homo in statu illo innocentie permanisset, & originale iustitiam, quæ erat virtutum primaria, non amisisset, dubio procul homo nunquam moreretur, quia propter virginitatis candorem mors in illum nihil iuris retinisset. Sed postquam homo sedauit innocentiam, & virginale corpusculum muliebri pallio inuoluit, protinus mors velut suum aggressa mancipium, vitam homini ademit.

Ingeniosè hoc effinxit Antiquitas, quæ narrat certamen quondam ortum fuisse, inter auroram lucentem, & noctem horridam; nox enim suis tenebris celum, & terram inuoluere voluit; aurora verò etiam occulta latibula illuminare festinauit. Sed cum iam nox altius sese eleuaret, & densiorem umbram in cœlestes circulos proijceret, prodijt in apertum aurora, & unico suo radio noctem in infima deiecit. Quid est? ergone minimæ quantitatis aurora, tantam noctis molem superare potuit? sic sanè: quia super equum pegasum celerimè volitat aurora, noctem autem tarda testudo portat. Aurora hæc Catholici mei, virginitatem significat, propter hoc enim sanctissimæ genitricis in elogio um data Canticorum 6. *Quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora, confurgens.* Nox verò mortem, representat, propter quod scriptura peccatores, quibus mors parata est, vocat noctis filios. Vicit ergo Virginitas mortem, propter quod immortalitatem à Deo suscepit in præmium. *Dabo eam in domo mea, & in myrio meo locum, & nomen melius, à filiis & à fratribus: nomen sempiternum dabo ei, quod non peribit;* quasi diceret: non arbitrentur virgines, eò quod prole careant, se nomine priuandas; melius enim per Virginitatem, quam per posteritatem nomen consequuntur; Nam ab hac nomen breui duraturū acquirat homo, quia humanum; ab illa sublimius, quia sempiternum, & planè Angelicum, ut docet Diuus Basilius.

libro de vera virginitate. *Nomen inquit, æternum dabo ei, quod illi supra nepotum progeniem sufficit, nec unquam deficiet.* Sanctum verò Ioannem Euangelistam, virginem fuisse, ex eò constat, quia à pueritia innocentissime & castissime vixit, illibatum virginitatis conseruans; tum quoq; quia in morte Christi Domini cruci assitens, meruit hoc propter singulare castitatis donum, ut sanctissimam genitricem in tutelam suam acciperet, cum ei Christus dixit, *Eccæ mater tua.* Ioannis 19. quod considerans Arnaldus tractatu de 7. Verbis: *Bene est inquit, quia probato dilectio discipulo pudor Virginitatis, matrem thalamus & sanctimonia integritas commendatur custodienda, ut restit idonem esset Virgo virginis, voluit enim Christus Dominus, desolatam matrem contemplant, propter suam futuram absentiam, in solatium (ut sit inter amantes) imaginem aliquam, ad viuum illum representantem, ei in pignus sui amoris relinquere, quia verò nemo erat, qui ita expressè Christum referret, sicut Ioannes, idcirco sui loco illum Matrem dolorosa reliquit, similitudinem enim, omnimodam Christi referebat in se Beatus Ioannes. Nam sicut Christus vniciorem gratiam sonat, Ioannes gratiam significat. Cognomen Christo à Patre datum fuit, dilectus, quando vox illa de celo resonabat *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Matth. 17. Ioannes pariter eodem cognomine gaudet in hodierno Euangelio: *Discipulus ille quem diligebat IESVS.* Supra Christum descendit Spiritus Sanctus; supra Ioannem similiter. Nam de illo optimè canit Propheeta Isaia 43. *Eccæ puer meus quem elegi, posui, super eum spiritum meum.**

Hinc quæritur rationem sanctus Hieronymus, quare post resurrectionem, Christum apparentem, solus inter omnes discipulos agnouit, dicens *Dominus es.* quare solus dum adhuc in terris esset, vidit in celo agnum, quem virgines cum nouo cantico sequebantur, quocumq; iret, Apocal. 14. Adscribitur hoc virginitati eius merito, libro 1. contra Iouinianum, solus inquit Virga virginem primus vidit, & prior Virginitas, virginale corpus, agnouit & alijs indicauit. Quia igitur Diuus Ioannes commercium habuit cum virginitate, idcirco & diuortium obtinuit à mortalitate: nam dicit Euangelium: *Exijt sermo inter fratres, quod discipulus ille non moritur.* Ioannis 21. Et vnde quæso fama hæc orta erat inter discipulos, cum à Christo prædictum non esset, illum nequaquam fore moribundum? Nam dicit idem Euangelista. *Et non dixit eis, IESVS, non moritur.* Ergone temere confectum fuit, ab Apo.

ab Apostolis hoc? Nequaquam: Nec enim veritatis predicatorum, falsitatis artifices aut architecti esse poterant; Vnde ergo existille sermo, ut omnes immortalem crederent Ioannem? Optimè diuus Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum resoluit. *Ex hoc inquit ostenditur virginitatem non mori, sed manere cum Christo, & dormitionem eius transire, esse non mortem.* Vbi ostendit Apostolos ex Ioannis virginitate, quasi certum deprompsisse argumentum, eum non esse moriturum, sed potius adhuc dum viveret immortalitate donatum.

Et reuera iure meritò debetur virginitati immortalitas, quia ut asserit Diuus Bernardus Capitulo 42. *hæc sola est, quæ in hoc mortalitatis loco, & tempore, statum quandam immortalis gloriæ representat: sola inter nuptiarum solennia, morem beatæ illius vendicæ regionis, in qua neq; nubunt, neque nubentur, præbens quodammodo terræ, celesti iam illius conuersationis experientiam.* Castitatem coluit Enoch. Quid inde? mortem ignorauit. *Ambulauit inquit scriptura Enoch cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus.* Genesios 5. Virginitatis cultor existit Elias. Quid deinde factum? mortem euasit, ut optimè diuus Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum docet: *Helias inquit igneo curru raptus, ante immortalis esse cepit, quam mortuus.* Quasi diceret, cum ceteri homines per mortem ad immortalitatem tendant, vnus Helias immortalitatis alis mortem transiit & ad immortalitatem præualuit. Diuus Pariter Ioannes, quia virgo erat totus, candore lilij conspicuus, immortalis ad cœlestem paradisum translatus est: quia Deus cum sit immortalitatis auctor, nihil magis, quam illam appetit. Propter immortalitatem itaque Beatus Ioannes, quam ex virginitate habuit, à Deo summè amatus fuit, ut hanc eius puritatem vitæ, sequantur mundi cultores, si immortales esse volunt.

Ferunt Philosophi immortalitatem consistere in incorruptibilitate, quæ est duplex: alia intrinseca, ut in Angelis: à quibus, quia exulat omnis materialitas, idcirco etiam remouetur corruptibilitas. Alia extrinseca, sicut in cælis, qui quemadmodum habent materiam, quæ est radix corruptionis, ab intrinseco corruptibiles sunt; quia tamen carent qualitibus contrarijs, idcirco extrinsecam incorruptibilitatem retinent: quia nullam ab elementis & alijs creaturis violentiam pati possunt. Hanc ego vtramque incorruptibilitatem in Beato Ioanne reperio. Fuit enim ab intrinseco incorruptibilis, quia Angelus, licet non natura, sed gra-

tiâ, quod ipsamet scriptura testatur de eo, cum enim videret Angelum fulgentem, & vellet adorare eum, prohibitus est voce illius Angeli. *Vide ne feceris; conseruus sum.* Apocal. 19. quasi diceret: hoc totum quod mihi à natura inest, tibi à gratia datum est. Deinde, quia docet Apostolus, virgines esse Angelis pares. Quoniam quæ non nubunt neq; nubentur, erunt sicut Angeli Dei: cuius rationem reddidit Cyprianus libro de singularitate Clericorum, *quia hoc exigit sancta virginitas, ut antequam transfiguretur, iam transfigurata cernatur, in Angelica claritate aspectum.* Quasi diceret, priusquam mors virgines deformat in cineres, virginitas transfigurari debet in Angelos. Si ergo virgines sunt Angeli Dei, quis negabit Beatum Ioannem fuisse Angelum? qui virginitatis florem semper illæsum serauit.

Fuit insuper in eo incorruptibilitas extrinseca, quia securum eius corpus in omnibus mundi aduersis, velut adamas, inuulnerabile permansit, propter quod illum Carthagena topazio lapidi comparat. tomo. 1. Hom. 5. lib. 16. Nam quemadmodum tria obseruatione digna in topazio reperiuntur. Primum facilitas ad recipiendam artificis sculpturam. Diuo Ioanni adeo bona indoles inerat, ut volens Christus tanquam supremus artifex in eo simul insculpere triplicis celestis hierarchiæ munera, & Catholicæ Ecclesiæ officia, Apostoli, Euangelista, Doctoris, Confessoris, Martyris, & Virginis, atq; alia pene innumera donorum/cœlestium charismata, facile omnia in se reciperet. Fuit enim dignitate Apostolus, fuit sapientiâ Euangelista, Propheta, Theologus. Fuit ordine Hierarcha, seu sacerdotum princeps. Fuit dilectione Discipulus, & cordis diuini filius. Fuit patientiâ admirabili martyr, consors & testis passionum Christi præclarus. Fuit denique vitæ puritate Virgo & Angelus. Altera in topazio elucet proprietas, quod in bullientem aquam immersus minimè lædatur, ut potius liquoris calor, continuè ab illo tepescat. Nonne hoc ipsam ipsâ veritatē Euangelicâ comprobante, cernimus in Ioanne, qui in feruentis olei dolium submersus, non tantum innocuus euasit, sed confestim feruorem eius euanescere fecit, atque vegetior ex eo prodijt. Tertia topazij virtus, quia propter suam inappretiationem, solis regibus in vsu erat, vnde de Philone testatur historiographi, quod cum topazium ad oram maris inuenisset, tanquam singularis pretij pignus, Ptolomæi regis matri, in donum

in donum obtulit: cuius oblatione, ipsa non mediocriter letata erat. Non dissimiliter Christus dominus, cum hunc pretiosum topazium, Ioannem Euangelistam, iuxta mare Galilee inuenisset, sciens optimè, quod solis regibus in usu esse deberet, donauit illum matri suæ dicens: *Ecce filius tuus.* Ioannis 19. Vt non tantum Christo, sed etiam Virgini Dei-pare amabilis esset. Alterum quod in Beato Ioanne Christo complacuit, fuit sapientia sublimis, quam Christus magis appretiat; quam regna terrena. Per hanc sapientiam nobis Beatus Ioannes omnia arcana celestia referauit, docens continuò, nos relictis tenebris, relictis carne & sanguine, relictis terræ & eius diuitijs, eniti ad adoptionem filiorum Dei, ad vitam, lucem, gratiam, veritatem, gaudium, dilectionem, & charitatem perfectam, cum cognitione Iesu Christi, in quo est vera vita & sapientia. Quid enim aliud docet in suis Euangelijs, Epistolis, Apocalypsi, nisi quomodo aspirare debeamus, ad thronum Dei, & consortium Angelorum, ad palmam Martyrum, ad canticum Virginum, ad lauream & candidam vestem. Beatorum: in harum enim rerum affectatione vera hominis consistit contemplatio, ut proinde beatus ille censeatur, qui verba Ioannis è fonte sapientie deprompta legit, annuente scripturâ Apocalypsis 13. *Beatus qui legit & audit verba Prophetie huius, & seruat ea quæ in ipsis scripta sunt.* Verum si verè dixit Poëta, non iacet in molli veneranda scientia lecto, profectò & Beatus Ioannes non in delicijs mundi; sed in austeritate vitæ tantam sapientie sublimitatem assecutus est: cum enim in Insula Pathmos solus austerius degeret, ibi omnia arcana à Deo reuelata accepit, vnde sanctus Chrysosthomus, in præfatione in Euangelium Ioannis sic dicit: *Procedit Ioannes non personatus, non aureo amictu vestitus, sed sola purissima veritate, decore intacta & distincta progrediebatur.* Vnde in sacris literis propter hanc sapientie suæ profunditatem, vocatur Diuus Ioannes Filius conitruis, quod quemadmodum tonitrua & fulmina terrent homines; sic ille suis sapientissimis ac celestibus scriptis, velut igne è celo coruscante, & fulmine, quod duriora potentius petit, ita perterruit. Hæreticorum blasphemantium impietatem ut amplius verbi diuini aternitatem cum patre non auerint violare.

Sed quoniam amor correlatiuorum, est reciprocus; sicut Deus dilexit sanctum Ioannem, ita vicissim sanctus Ioannes

Christum, mutuâ charitate dilexit, ut merito de illo possit dici. *Hic est discipulus ille quem diligebat Iesus & hic est discipulus qui specialiter diligebat Iesum.* hanc enim doctrinam ipsemet tradit Ioannis 4. *Diligamus eum qui prior dilexit nos.* quia sicut qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo; ita qui diligentem Deum non diligit, manet in morte: vnde sicut Ioannem Christus diligebat, propter immortalitatem, & florem castitatis; ita pariter Beatus Ioannes duo in Christo dilexit, diuinitatem, scilicet & humanitatem. Non erat tanti genij vlla creatura, quæ altissimum illud mysterium, verbi æterni incarnationem, penetraret, quia ut præclare docet Diuus Bernardus. epistola. 109. *Nemo hominum nouit, quid commode ad salutem penes se contineat huius venerandi mysterij altitudo.* Imò quid dico? etiam Angelicus his non suffecit intellectus, ut docet S. Ambrosius de fide ad Gratianum capite 3. *Mihi quidem impossibile est, gratificationis huius sacramentum, mens desinit, vox filii, non mea tantum; sed & Angelorum.* Latebat profectò arcanum hoc omnia secula, donec Beatus Ioannes super omnes creaturas altius ascendens, ænigma hoc sanctissimum aperuit: inquit: *Et verbum caro factum est.* quasi diceret: illud verbum, quod erat in principio, scilicet; in patre coeternum, assumpsit carnem, ut fieret salus hominibus. Quis nosse potuit Saluatoris natiuitatem de patre sine die, per quem factus est omnis dies; qui tamen voluit habere matrem & diem, quo in carne nasceretur: nemo nisi Beatus Ioannes edocuisse mundum, inquit: *Deus homo factus est.*

Quod si quæras, vnde tantam sapientiam acquisiuit Beatus Ioannes, quam neque Salomon, neque vllus mortalium, potuit habere? Respondent communiter sancti Patres, illum sapientiam hausisse: de sinu & pectore domini, in quo recubuerat tempore cænæ domini: sicut enim ipsemet, Christus ex sinu patris sapientiam æternam hausit, iuxta illud Ioannis 1. *Vniuentis qui est in sinu patris, ipse enarrauit.* ita & ipse permisit in sinu suo Ioannem quiescere dilectum, instar vniuentis sui, ut ex illo, celestis eius sapientie partem hauriret, quam postea in ecclesiam sanctam refunderet, & mundo communicaret, ut proinde merito de sancto Ioanne dici possit, *qui recubuit supra pectus Christi, ipse nobis celestia sacramenta referauit:* sic enim de illo scribit Augustinus: *Quod in secreto de illo, pectore bibit, hoc in manifesto reuelauit, ut perueniat, ad omnes gentes, non solum*

in carni filij Dei passio & resurrectio; sed etiam quod erat ante incarnationem, verbum coeternum generans.

Præceperat olim Deus Paralip. 2. 3 ad templi portas, erigi duas columnas firmissimas, in quarum vertice insculperentur malogranata, per quæ significatur, amor & charitas: quippe non solum granis abundant; sed ea videntur omnibus afferre, & operatione spontaneâ, quasi inuitare ad fructum carpendum, & vespendum, quod proprium est charitatis, & veri amoris, nihil habere proprium scientis. Certè istarum columnarum erigendarum, non alius potuit esse Architectus, quam Beatus Ioannes: ille enim ad templi Christiani portas, erexit duas columnas firmissimas, & altitudine sua, ipsos celos transcendentes, Christi diuinitatem & humanitatem, quam ex ipso solum Euangelio mundus cognouit; sed in his columnis posuit quoque malogranata, gloriam scilicet æternam & certam spem salutis, ut his duobus alliceretur homo ad Dei contemplationem: siquidem non aliter fructum æternitatis gustare possumus, nisi cognoscendo Deum, pro nobis hominem esse factum: idè enim electus est à Christo Beatus Ioannes, in Sacrosanctæ Trinitatis secretarium, idè fluens Euangelij de ipso dominici pectoris fonte potavit, ut mundo secreta celestia reuelaret, & ecclesiam sanctam solidaret in his duabus columnis, deitatis Christi & humanitatis notitiâ. Quod si antiquitas vni Mercurio, qui scientias in terram ab Ioue derulisse falsò credebatur, erigebat aras, scribens in illis, *Tibi maiora debentur.* profectò Beato Ioanni æquum esset, ut in toto

orbe ara poneretur, in tanti beneficii gratitudinem, quod is absconditam, ab omnibus sæculis sapientiam, & hominibus, & Angelis communicauit, iuxta illud Pauli; ad Ephesios 3. *Ut innotesceret, inquit, principibus & potestatibus celestibus, per Ecclesiam multiformem Sapientia Dei.* Sed necdum satis, maiora illi certè debentur, quia ita placuit Deo, ut præ summa corporis & animi puritate in celum raperetur. Nam hoc pie multi Doctores sentiunt, Beatum Ioannem aut in paradysum voluptatis, in corpore, incorrupto translatum esse, siquidem in eius sepulchro, nihil præter manna celeste repertum erat.

Ecce igitur habemus reciprocum amorem, inter Christum & Beatum Ioannem: dilexit Christus Ioannem, propter Virginitatis puritatem, & sapientie sublimitatem; & Ioannes vicissim dilexit Christum propter diuinitatem & humanitatem, ideoque totus in his desudauit, ut Christum verum Deum, & hominem esse mundo demonstraret. Quare cedant Trino & vni Deo gratiæ immortales, qui tantum Ecclesiæ suæ sanctæ deputauit Doctorem, propter cuius manifestam doctrinam, Deus nobis non esset ignotus, sicut olim Atheniensibus. Nos verò ut diligere mereamur à Christo, diligamus eum, reciprocè verbo & opere; & suffragium à sancto Ioanne postulemus, ut ille nos suis meritis ad eius charitatem in puritate mentis erigat, cuius iam nunc æternâ fruitur familiaritate.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Recubuit in cæna supra pectus eius. Ioann. 21.

Proprietates Adamantis applicantur Beato Ioanni.

UT Adamas maximum in rebus humanis pretium habet, ut potè non nisi rebus cognitus, & in auro solitus nasci; sic beatus Ioannes Euangelista, inter omnes post Dei genitricem, creaturas, principatum tenet, & à solo celesti rege nosci & diligi (tanquam in purissimo procreatus auro adamas) gestarique meruit. Magni certè istius amoris Beato Ioanni à Christo præstiti, typum mihi gestasse videtur Iosephus ille Patriarcha, qui licet vnde-

cim haberet fratres, nata tamen minimum solum Benjaminum ad amplexum, & pectoris recubitus admisit, cuius rei causam inquirentes Doctores, idè inquit, vndecim illi fratres à Iosepho minus amati erant, quia ex Patre tantummodò fratres eius fuerunt, plus verò Benjaminum dilexit, quia integer eius frater erat, & ex patre & ex matre. Sic planè nos omnes, quotquot in has mundi plagas nascimur, sumus quidem fratres Christi, iuxta

Rom. 8. iuxta doctrinam Pauli Romanorum 8. Vt
sic ille primogenitus in multis fratribus: Sed quia
tantum ex Patre, minus ab illo diligimur.
Solut Beatus Ioannes erat integer Christi
frater, & per natiuitatem adoptiuam, quā
factus est filius Dei Ioannis 1. Dedit enim
potestatem filios Dei fieri hi, qui non ex voluntate
carnis, neq. ex voluntate viri, sed ex Deo Patre
nati sunt. Natus est ex Deo Beatus Ioan-
nes, quia per gratiam illius adhuc in vte-
ro sanctificatus, quā est vera iuxta Deum
natiuitas; fuit insuper frater Christi & ex
parte matris, non quidem secundum na-
turalem generationem, sed secundum spi-
ritualem: siquidem speciali ratione &
Christo factus est filius Virginis. Hic in-
quit filius tuus: quod considerans magnus
Pater Arnaldus dicit: Vices filij naturam su-
am accipit adoptiuam, & transfunditur in ministerium
filialis affectus, formaturq. & firmatur in ambobus
pietatis vnicū gradus concordia, complexus, non ex
radice natura, sed ex munere gratia. Hic inte-
gra fraternitas, adeo dilectum reddidit
Christo, Beatum Ioannem, vt non tantum
Virginem sanctissimam illi tempore mor-
tis suae custodiendam commendauerit.
Idem. Non est passus inquit Beatus Arnaldus Abbas, vt lu-
daica manus, in sanctuarium suum profanam intrar-
et manum, vel aliquā infestatione violaretur tem-
plum illud spiritus sancti, sed positus est fidelis disci-
pulus, ad tanti thesauri custodiam. Sed insuper
eundem in pectore suo, velut genuinum
adamantem gestare voluit. In quo ego
hodie veri adamantis proprietates de-
monstrabo. Tres potissimum propieta-
tes verus Adamas habet: secretorum re-
uelationem, duritiam, & soliditatem, &
insuper pellucidam diaphaneitatem, quā
omnia in Beato Ioanne reperiuntur. Ha-
bet Adamas secretorum reuelationem,
nam fertur de illo, si supra cor dormien-
tis ponatur, omnia sua arcana eum per
somnia loqui facit, vnde & occultum adul-
terii vxoris crimen, hoc stratagemate,
non raro prodit. Et quis hanc propie-
tatem in pretioso nati in carne humana
Dei adamante, Beato scilicet Ioanne
Euangelista non agnoscat? qui recum-
bens super pectus Christi, omnia abstru-
sissima diuinitatis mysteria exhaustit, eaq.
toto orbe cum admiratione profudit, vt
non immerito Dionysius Areopagita in
sua ad Beatum Ioannem Epistola, Solem
illum Euangelij appellauerit, quod scilicet
suo Euangelio, velut altero Sole Ec-
clesiam illuminauerit, & vt inquit sanctus
Chrysostomus homilia prima super Io-
annem, Talem ac tantam profundam doctrinam
nobis attulit, qualem a spiritus sancti thesauro,

quasi a celo descendens accepit. Ecce verus Ada-
mas supra pectus Christi recumbens, ea
nobis ē diuino corde mysteria reuelare
fecit, quā ne ipsi cēlites agnouerunt, su-
blime de Christi diuinitate, de Verbi eter-
ni origine, de diuinitatis Spiritus proce-
ssione, de Sanctissimae Trinitatis unitate,
atque praedestinatorum signatione, admi-
rabili sapientia differens. Excedit iam in
sapientiae suae excellentia ipsos Angelos,
attestante Hieronymo supra Zachariae
ultimum ad finem. Arcana inquit ille nomis
Euangelista Ioannes, qui dixit in principio erat Ver-
bum, quā Angeli forsā nesciebant. Excedit su-
blimitate reuelationum, tres alios Euan-
gelistas, quod ostendit Augustinus to-
mo 4. libro de consensu Euangelistarum.
Tres autē alij Euangelistae in his rebus maximē di-
uersati sunt, quā Christus per humanam carnem tem-
poraliter gessit. Ioannes autē ipsū maximē diui-
nitatem Domini, suo Euangelio commendare curauit.
Ideoque inter quatuor illa portentosa
animalia mystica, quā diuinā gloria cur-
rum stipare visa sunt, Ezechielis 1. Bea-
tus Ioannes aquilae comparatur, quia ali-
os Euangelistas sublimitate sapientiae, ve-
lut Adamas cetera metalla longē superat.
Quod elucidat sanctus Augustinus tracta-
tu 36. inquit: sanctus Ioannes Euan-
gelista, non immerito aquilae comparatur,
quia altius multoque sublimius alijs
suam praedicationem erexit, in cuius ere-
ctione, nostra etiam corda ad diuinorum
cognitionem arcanorum erigi voluit. Fel-
ix qui hanc arcana ē diuinā sapientiae cor-
de per os Beati Ioannis manantia audit
& intelligit. Beatus enim quī legit & audit ver-
ba Prophetiae huius, & seruat ea quae in ipsa scripta
sunt, inquit ore Christi Apocalypsis 13.
Hae vnicā in mūdo fuit Aquila, quā ad vlti-
mum libanum montem, id est ad summum di-
uinitatis euolauit, & magnae illius cedri
medullam, id est cor verbum Patris eter-
ni imbibit, in cuius cognitione tam su-
blimitate euolauit, vt non ceteros modō
Euangelistas, sed seipsum quoque supera-
uerit. Quod pulchre enarrauit Ezechiel
inquit: Aquila grandis magnarum alarum lon-
go membrorum ductu, plena plumis, & varietate, ve-
nit ad libanum, & tulit medullam cedri. Hae so-
la Aquila ascendit super Cherubim, & volauit su-
per pennas ventorum. Psalmo 18. id est: (vt
interpretatur sanctus Augustinus) omnem
scientiam tam naturalem, quā superna-
turalem, quā alijs Prophetis communica-
ta erat, transcendit. Ascendit super Che-
rubinos, id est: super duas in Christo na-
turas, humanam scilicet & diuinam, qua-
rum sublimi contemplationi totus dedi-
tus

rus erat. Sed vnde quāso tantam assecu-
tus est sapientiam? in qua & Angelos &
Apostolos, & Euangelistas longē supera-
uit: certe ex ipso sinu & pectore Christi.
Adamas inquit Plinius: nisi supra dormi-
entis cor ponatur, occulta eum arcana
prodere non facit. Beatus Ioannes, nisi
supra cor Christi in pectore eius recuba-
isset, nunquā ad tam sublimem diuina-
rum reuelationum peruenisset notitiam.
S. Hieron. Cognouit inquit Anastasius obscura quāq. & hu-
manam excedens mentem, quia super pectus homi-
nis recubuit: sicut enim vnigenitus, ē si-
pū eterni Patris eternam sapientiam hausit,
& omnia quā Patris sunt, enarrauit nobis,
ira per consequens Beatus Ioannes in si-
nu vnigeniti recumbere permittitur. Vt
ex illo secretissima quāque arcana depro-
meret quā postea in alios resendere pos-
set abundanter. Vnde sanctus Augustinus
dicit: Hecruitabat, quod biberat: quod enim de pe-
ctore domini in secreto bibat, hoc in manifesto eructa-
uit, vt perueniat ad omnes gentes, non solum incar-
nationis filij Dei, passio, & resurrectio, sed etiam quod
erat ante incarnationem, coeternus scilicet genera-
ti, & equalis ei, a quo missus est filius. Com-
probat hoc ipsum sanctus Hieronymus li-
bro 9. in Ezechielis Caput 28. Super pectus
Domini recubuit, vt hauriret scientia sapientiae, &
posset dicere in principio erat Verbum. Hic igitur
est Adamas, quem Christus in pecto-
re suo gestat, in medio Ecclesiae aperuit
os eius, & impleuit eum Dominus spiri-
tu sapientiae & intellectu.
Secunda Adamantis proprietas est, soli-
ditas & duritia: scribit Plinius lib. 37.
Adamantem praesertim Arabicum, ita re-
spicere. idem, vt ferrum verūque dissolu-
ret, inuenditque ipsa dissiliant. Fuit cer-
te par soliditas in Beato Ioanne, & ille
enim aduersus omnes dolores & crucia-
tus, velut invulnerabilis Adamas erat:
quatuor enim martyrij genera pertulit:
primum, dominica passionis tempore,
cū enim sub truce stare, ecce moriens
Christus, Virginem matrem illi commen-
dauit. Filii esse mater tuas. Et cur quēso ma-
trem suam illi committit? certe non alia de
causa, nisi vt Virginea penetrans viscera
doloris, in cor quoque Beati Ioannis diui-
deretur: & in plura diffusus dolor, vbi diui-
ditur, & in plura diffusus, pectora, minus
premit. Si ergo tempore illo, quo gladi-
us cor Virginis penetrauit, verum iuxta
omnes passus est Dei genitrix martyrium,
quis & Beatum Ioannem, eiusdem quoque
martyrij participem fuisse negabit? qui
diuisum Christi passionis cum Virgine
sentiebat dolorem, Sed quia duritiam ada-

mantis induerat, ideo etiam non humano
ferendus animo dolor, minimē potuit il-
lum infringere. Pertulit & alterum mar-
tyrij genus, cū venenum quod ad mor-
tem violentam referri solet, bibere coactus
esset, ideoque pictores in manu eius cali-
cem cum colubro pingunt. Sed quia Ada-
mas, iuxta doctrinam Plinij venena ictricā
facit, neque hoc mortiferum poculum, ei
nocere quidquam poterat. Pertulit & ter-
tium martyrij genus, cū saeuiente Domi-
tiano Imperatore, pro Christo castigatus,
& in Insulam Pathmos, cū ignominia re-
legatus esset, vbi omnes Apocalyp. suae re-
uelationes vidit. cū igitur exilium ad
mortem ciuilem vt 70. loquatur, refe-
rendum sit, minimē dubitandum est, Bea-
tum Ioannem eo tempore, verum pertu-
lisse martyrium, quod ipse testatur de se.
Apocalypsis 9. Ego inquit Ioannes frater ve-
ster, & particeps in tribulatione & patientia in
Christo IESV, fui in Insula, quae appellatur Pathmos
propter Verbum Dei, & testimonium IESV Christi.
Graeca autem litera vertit: propter martyri-
um IESV Christi. Testatur quoque de hoc ipso
martyrio sancta Brigitta lib. 4. reuela-
tionum capite 1. Vbi illam B. Ioannes
illi apparetis his ad martyrij incitatu verbis,
Ego inquit sum ille, qui scripturam auream plenā
us agnouit, & agnoscendo augmentauit. Ego fui
vultus ignominiosus, sed quia patienter sustinui, Deus
vestitui animum meum, veste immortalis, & tu pa-
ruer contemno omnia quae sunt saeculi: nec plura
cogita fac, quae caduca sunt, sed sequere viam crucifixi,
quae in principio quidem angusta, sed in fine angu-
sta, lata, & gaudium plena est. Agnoscit ipsamet
Beatissima Virgo, illum fuisse verum mar-
tyrem, quā in reuelationibus sanctae Bri-
gitte lib. 4. cap. 23. Sic eum alloquitur.
Tu inter Apostolos mihi vicinus appropinquasti, ma-
ioraq. signa directionis expertus es, pra alij, & a-
marior tibi filij mei passio facta est, quam pra ceteris
claris aspexisti, & quia pra ceteris fratribus tuis
longius vixisti, & inter eos quasi martyr fuisti, ideo
placuit Deo te vocare de mundo post me, morte le-
uissima, quia Virgo virgini fuit commendata. Per-
tulit & quartum martyrij genus, dū no-
no Domitiani anno Romam Epheso du-
ctus, & suadente Apollonio Tyannus, mago,
in feruentis olei dolium coniectus esset,
ex quo tamen sine vilo detrimento, auc-
tatione, non absq. singulari miraculo eua-
sit, quod testatur sanctus Hieronymus li-
bro de praescriptis. Haereticorum & Ter-
tullianus: Apostolus inquit Ioannes posteaquam
in aleum igneum demersus, nihil passus est. Sed ma-
gnū inter Doctores oritur dubium, quo-
modo Beatus Ioannes martyr esse potuit &
siquidem in tormentis mortuus non est:
sed

sed communis iam Theologorum sententia concludit, licet aliquis miraculose conferretur, dummodo in tormentis sensibus destituatur, ita, ut naturali modo cum amplius vivere sit impossibile, verum esse martyrem, cum igitur, quod Beatus Ioannes nec a lethali veneno nocumentum senserit, nec ebullientis olei igne laedi potuerit, miraculis non naturae viribus concedi debeat, nemo cum martyrem esse negabit, sed potius verum & illustrem adamantem agnoscat.

Tertia demum Adamantis proprietates est, diaphaneitas: & hæc certe in Beato Ioanne resplendit; effulgit enim in illo castitatis & virginitatis candor, qui inter omnia virtutum decora adamantis instat præminet. Fuit in illo adamantinus splendor, quia a pueritia statim innocentissime & castissime vixit, illibatum ætatis florem Deo conseruans, & propter hanc puritatem, placuit Spiritui sancto, ut in eius intellectu altissima quæque depingeret arcana. Placuit incarnatæ sapientiae, quæ ab eius ingenio tantum comprehendit voluit, ideoque plurimum illi consonat illud Isaia 42. *Ecce puer meus dilectus, quem elegi, posui super eum spiritum meum.* Placuit hæc adamantina puritas, & ipsi Christo, propter quam in cæna Domini, in sinu eius permissus est recumbere: voluit enim Christus hoc facto decus illæ eius Virginitatis commendare, suum ei amoris indicium exhibendo. Voluit nobis insinuare, illos summopere Deo placere, qui sunt mundo corde, ut dicit Sapiens, qui diligit mundiciem cordis propter gratiam laborum suorum habebit amicum Regem. Amicum scilicet inueniet Christum Regem, & Dominum cæli & terræ.

Sed quid in illo erat, quod tantopere Christo complacuit? Virgineus certe decor: & quemadmodum Ioseph propter magnum in Benjamin amorem, cum fratres eius terram Aegypti ingressi, domum reuertenterentur, scyphum argenteum eius sacco includi iussit. Genesios 44. Sic plane totus cæli & terræ dominus Christus, minimum Apostolorum Beatum Ioannem summè adamauit: minimus enim erat, quia ad tantummodò annorum, cum Christus a mortuis resurgeret, & ecce scyphum illum incomparabilis pretij, Virgineam castissimam illi tradidit. Sic eam scriptura Canticorum 7. vocat: *Vmbilicus eius sicut crater tornatus, nullus indigens poculo.* O magnum certe amoris diuini indicium, non aliorum Apostolorum, sed vnius duntaxat istius discipuli custodiæ traditur Dei

mater. Magni quondam affectus indicium habuit Eliseus, pallium ab Elia sibi demissum, cum curru igneo in cælum subueheretur. Sed præstantius pallium, quod Iesus Christi carnem cooperuit, a moriente Christo, duodecimo Apostolo demissum est, in ignem crucis currum ascendentem, ipsa scilicet Dei genitrix. Amoris certe & dilectionis hæc fuit thesaura, & donum, omnia quæ reperiri possunt dona, pretio & valore antecellens. Non hic extollat suam felicitatem obediens Gethesus, quod tribus apud eum mensibus arca Dei asseruata fuerit: maiorem certe felicitatem Beatus Ioannes assecutus est, qui Virginem veram diuinitatis arcam, post Christi ascensionem, quindecim annis in tutelâ & custodiâ asseruauit. O Magnam certe Beati Ioannis beatitudinem! obmutescit hic humana eloquentia, ad laudes eius deprædicandas, & meritorum materia, vires mortalium excedit. Si enim ad vnus Iosue vocem, Sol in medio cæli axem cursum stetit: si ad Elia verba ignis subito cælitis delapsus est, quid putamus ad nutum Beati Ioannis fieri posse, cui & ipsa Dei mater, tanquam tutori suo minime recalcitrauit: ut potè intimo discipulo, quem præ omnibus diligebat Iesus. Cuius perfectionem maximè terreni iudices imitari debere, omnia propter æquitatem seruandam, continendo, & in peccatore Christi cupientes recumbere: ut enim Christus in loco suo Beatum Ioannem reliquit, illumque pro filio matris suæ tradidit: sic iudices & omnes superiores, in loco Dei relinquuntur, quibus iustitia ad tutelam & custodiam traditur. Et quid enim est recumbere in pectore Christi, nisi acceptionem personatum facere, pulchram, id est, tam pauperi quam diuini iustitiam ex æquo administrare, adeo, ut licet auro & argento tibi os obturetur, tu tamen quasi ligatis oculis æquum iudicium iudicium imitari debes. Sed Demosthenem ut video multi modò imitantur, eam fami ille cuiusdam pauperis aquam defensus erat, & ecce aduersarius diues, mox auro linguam eius mutam reddidit, manusque ad agendum impotentes effecit: & ecce cum pauper ad deferendam causam inuitaret, tempus iam imminere asserens, respondit Demosthenes, ginam patior. Sic plerumque modernis temporibus fit in regno nostro, iustitia plerumque auro venditur. Mulier quædam causam, in Iudicijs Tribunalitijs habebat instam, sed satis perplexam, cum verò suos conuincens consuleret, quemodò iustitiam assequi

qui posset, responderunt illi, nullatenus id factum iri; nisi caudico bene manus impingat, vnde paupercula ænigma hoc ignorans, caudico cui suam causam commiserat, manus se vincturam bene pollicita est, ne tantum causâ caderet. Vbi verò causam suam bene peractam agnouit, obuians caudico, manu illius acceptâ, adipè illam tergere cepit, admiratus ille interrogat, quid ageret, cui illa, an ignoras inquit, quia me tibi manus bene tersuram promisi: sic enim mihi consultum erat: cui ille respondit, non sic inquit mihi manus terge paupercula, sed vngaricis & imperialibus imple. Hæc iam peruersa consuetudo, animos omnium occupauit, sed non sic in pectore Christi recumbere oportet, apud Christum plura est cor sincerum, quam viciosa, & apud iudicem plura esse debet æquitas, quam munus, iustitia, quam personæ respectus. Hanc æquitatem Beatus Ioannes omnimodè seruauit, diuites & pauperes, reges & subditos, æqualiter de peccatis arguens, & Christo in cuius loco Virgini commendatus fuit, in omnibus satis facere volens.

Fuit igitur verus Adamas, quia secretorum omnium diuinorum factus a Iesu conscius, & Marris custos constitutus. Fuit in soliditate Adamas, quia charitatis ardore Christo indissolubiliter coniunctus, & quadruplicis martyrij admirabili patientiâ, socius & particeps, & Christi passionis confors, & testis præclarus. Fuit denique in pellucido candore adamas, qui puritate Virgo & Angelus, dignitate Apostolus, sapientiâ Euangelista, Propheta, & Theologus: Sacerdos & Chierarcha: & quia

insuper fuit sacerdotum Princeps, dilectione speciali discipulus & cordis filius, ideo hunc inappretiabilem adamantem omnibus personis spiritualibus, & sapientiæ sectatoribus, pro strenua offero. Sacerdotes etenim Christi discipuli esse debent, & cordis filij; ut scilicet humana cordis secreta, quæ in confessionibus audiunt, tanquam filij, discant esse occultanda, & in salutem animarum feliciter dirigenda. Sapientia quoque sectatores, in cordis digito gestare debent in annulo adamantem virgineæ castitatis, quæ fuit in Beato Ioanne; siquidem hæc vnica est ad sapientiam via, mentis puritas, ut docet Rupertus prologo in Ioannem: *Omnes inquit carnalium affectionum sordes ab oculo cordis, adstergenda eu sunt, qui in schola Christi boni student, ut cordis munditiâ adiuti, claritatem Solu æterni possint contemplari.* Nam de eo qui per munditiæ viam, ad veram tendit sapientiam, loquitur per Isaiam Deus, Isaia 33. *Iste in excelsis habitabit.*

Te verò o vera Euangelistarum Aquila Beate Ioannes, hodiè imploramus, vt tuis meritis eius nobis amorem, a quo plus ceteris diligi meruisti, concilies; nosque per semitas Dei reuelationum & mentis integritatem, in eius amplexum ducas, in cuius pectore recumbendo, æternam hausisti sapientiam, quæ te ad æternum quoque sapientiæ increata traxit intuitum, quam in omne speculaberis æuum, cum Deo Patre & Filio & Spiritu sancto, cui laus & honor sit in immensa sæcula sæculorum, Amē.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Conuersus Petrus vidit illum Discipulum, quem diligebat Iesus, sequentem Ioann. 12. *Ostenditur in sancto Ioanne fuisse tria requisita veri discipuli, nimirum librum nouum, memoriam fidelem, & stylum nouum.*

Acter qui vult Indiam, præ ceteris regionibus pulchritudine excellentem, nunquam inopia aut fame premi: propterea, quod binis mēlibus in anno, binaque æstare gaudeat, terraque & domesticis fructibus opulenta, & varijs multiplicibusque metallis fecunda polleat, ceterisque rebus, quæ ad delicias atque opes spectant, summâ copiam referat sit, teste Diod. lib. 2.

cap. 5. Extollant alij Hispaniam Turdetanam, & Beticam, quod in illa aurum optimum, non solum ex metallis effoditur, verum etiam fluat, tradit enim Strabo lib. 3. in illâ, flumina & torrentes auream deferre arenam. Quod si aliquibus a natura negatæ sint copie, illatis rigantes aquis, mox splendescunt inueniuntur grumulum: imo putres effodientes, & alia

India bina æstare gaudet.

Hispania aurum optimum habet.

alia per solertiam tractantes artificia, laudis arenis aurum excerpunt. Propter quod loca illa Chrysoptysia, id est; auri lauacra appellata sunt. Celebrent alij Hesperidum hortos, omni amenitate confitos, poma aurea, nusquam alibi sub Sole visa, producentes; hæc tamen cum eminentibus prerogatiuis, & insignibus titulis Diui Ioannis, minimè comparari poterunt; Vt enim Sole Planeta lucidior, igne elementum potentius, cælesti perfectior, sphaerica figura, Rhœnice Arabico pulchrior aui inueniri non valet; ita plane ex omnibus mortalium filiis, amplioribus titulis exornatus, non surrexit Sancto Ioanne Euangelista. Paruamne putatis prerogatiuam, quod S. Ioannes Euangelista, noui testamenti præcipuus testis, & annuntiator existerit? ceteri enim Christum vt hominem, ille vt verum Deum annuntiavit: Verbum caro factum est. Ioan. 1.

Quia illud ipsum verbum, quod in visceribus Augustæ Virginis humanam naturam assumpsit, super pectus Christi recubens non secus ac MARIÆ, concepit; & illud mundo ad notitiam protulit. Sic censeo, Rupertus in Prologo in Ioannem, ubi eius Euangelium, affirmans esse illam pretiosam margaritam, pro qua omnia vendenda suadet sacerdotibus, sic dicit: Hunc animatum verum amatorem Deum, dilectum Ioannem animum, pro momento dilectionis præcipue fixis in pectore, vt verbum quod MARIÆ VIRGO sola protulit, in carne ipsius, huius facie virginis, præ omnibus sanctis, viuam mortalibus promeret voce. Et alibi scribens super illa verba. In principio erat verbum: affirmat animam Sancti Ioannis recubentis super pectus IESU, ita factam euasisse, ac ipsum MARIÆ corpus: Ecce ait veritas, quæ de terra orta est, carnem de Virgine assumens, vt nos à diabolo liberaret, eadem de virginis Ioannem animam generatur, vocem corpoream induens: qui enim de corde suo verbum bonum eructauit in vitam virginis, vt Deus inuisibilis, visibilis & verus homo fieret; ipse castu complexibus suis, dilecti Ioannem animam eodem verbo imprægnauit, vt verbum ineffabile, per vocem literarum, eius audibile & intelligibile procederet. Paruamne putatis prerogatiuam, quod solus Ioannes Euangelista, illud desideratissimum beneficium:

Cantic. 8.

Dionysius

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

Cantic. 8.

retur: mulier ecce filium tuum. Voluit enim Redemptor noster, virginem matrem morti suæ præsentem adesse; cum vt magis pateretur, matris dolentis aspectu: cum vt ipsa sibi dolentius compatiendo, perfectum foret tolerantis exemplar; & quæ nullum in partu dolorem sentit, circa mortem Christi intensius cruciaretur. Hæc est mens S. Damasceni cap. 12. Dolores inquit, partus, quos effugit pariens, illos tempore passionis sustinuit ex materna compassione viscerum, lacerumq. reparturiens. Vnde merito exclamat S. Bernardus in lamentatione B. Mariæ: Nunc solum Virgo cum vira, quod in partu non hausisti à natura, Concinuit Amadens hominil. & inquit: Stabat autem iuxta crucem IESU mater eius, venerando crucis Dominiæ passionis imbuta, hausit calicem, bibit passionem, & torrente doloris potata, nulli vnquam similem potuit perferre dolorem. Quid ergo? moribundus in cruce IESUS, matrem mendulitius cruciatam Ioanni commendat: Ecce mater tua. Quasi diceret: vt exponit Georgius Nicomeden. Ecce mater tua, huius tu velut filius, meum in ea repente debitum. Parec dilectus discipulus, in suam custodiam recipit Virginem: Et ex illa hora, accepit eam discipulus in sua. Ioan. 19. Ingeniose verba, hæc expendit S. Ambro. quomodo in sua potuit eam recipere, qui omnibus iam renuntiauerat, nihil omnino possidens: Quid est ait, in sua, cum reliqueris Patrem, & Christum secutus sit: aut quomodo in sua, cum ipsi Apostoli dixerint, ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? quæ sua habet Ioannes, qui mundana & secularia non habet: quia de mundo non erat? Ne mireris Doctor Sancte: licet enim B. Ioannes, nulla sua iam haberet, à patre carnali; habebat tamen suam, quæ à Christo acceperat, nimirum Spiritum sanctum. Impossibile ergo erat, vt Virgo alteri à Christo commendaretur, eiusque esset possessio, nisi qui Spiritu sancto plenus erat, nisi qui Spiritum sanctum possidebat. Sic resoluit citatus S. Doctor super prædicta verba inquit: Quæ ergo habet sua, nisi ea quæ à Christo acceperat? bonus vobis sapientia, possessor, bonus receptor gratia; audite quæ Apostoli à Christo acceperunt. Accipite inquit, Spiritum sanctum; neque enim mater Domini IESU, nisi ad possessorem gratiam demigraret, nisi ubi Christus habebat habitaculum. Accepit ergo S. Ioannes Virginem Deiparam in suam, quia nihil terrenum, sed totum erat cæleste, quod possidebat, quia iam homo, non humano plenus, sed diuino erat Spiritu. Cum igitur tantis prerogatiuis decoratus fuerit S. Ioannes, quomodo seipsum neque Euangelistam, neque Apostolum,

Ioan. 19.

S. Damasc.

S. Bernardus

Amadens

Ioan. 19.

Georgius

Nicomeden.

S. Ambro.

Idem qui supra.

stolum, neque Prophetam, neque Virginem appellare voluit, sed tantum discipulum Christi. Hoc admiratus S. Thomas à Villanova exclamat: Valde ponderandum est, quod Ioannes Apostolus, tot nominibus claret, in IESU Euangelio, non Propheta, non Euangelista, non Virgo; sed discipulus, quem diligebat IESUS, frequentius solet nuncupari. Inuestigabimus itaque in hodierna concione, cur B. Ioannes, non nisi dilecti discipuli Christi nomine, incitari voluerit.

Non aberrauit S. Ioannes: quia titulum Discipuli Christi, usurpauit sibi: quoniam teste S. Thoma à Villanova, hic est maximus omnium honor, sub incarnatione Dei Sapientia discere: omnium gratiarum inquit citatus Author, hanc gratissimam reputandam esse dixit, eam quod amplioris tulo ornati non possit. Sicut enim nihil iucundius optimo Magistro accidere potest, quam habere discipulum ingenuum & disciplinæ capacem. Vnde subtile Doctor, licet numerosos haberet suæ religionis discipulos, de solo tamen Bosforio maxime gloriabatur, quod is celeritate ingenij alios superaret; ita vt illo lektorium introeunte, dicere soleret: Schola venit. Socrates in magna suorum discipulorum frequentia, dicere solebat, licet Auditoribus carerem, solus Plato mihi sufficeret. Sammonicus Serenus præceptor Gordiani iunioris, adeo eius ingenium probauit, vt bibliothecam illi suam, duorum & sexaginta millium, moriens testamento reliquerit. Ita nec discipulo maior utilitas, atque honor alius de succedit; quam docto præceptore uti: hinc interrogatus quondam Alexander Magnus, cuiam plus deberet, Philippo nê Patri, an Aristoteli præceptori suo? argutè respondit: se plus Aristoteli debere, quam parenti: quoniam ab hoc solam esse; ab illò verò bene esse haberet. Sanctus Ioannes ita libros Tertulliani admauerat, vt si alius Author illi porrigeretur, diceret: da mihi magistram: Venit quondam tempore S. Thomas Doctor Angelicus, ad D. Bonauenturam Seraphicum Doctorem, cumque in eius cubiculo nullum librum videret, admiratus dixit, cum te sine libris videam, vnde tibi tanta doctrina, quæ polles? tunc ille proeuibens in genua ante crucifixi imaginem, & Christum digito monstrans, respondit: hic est liber meus, de huius incerta omnem Sapientiam habeo. Merito proinde & S. Ioannes, gloriatur se discipulum Christi esse, cum Regius vates eiusmodi homini beatitudinem attribuat. Psal. 93. Beatus homo quem tu eru-

S. Thomas à Villanova.

Idem qui supra.

S. Thomas à Villanova.

S. Ambro.

Idem qui supra.

Psal. 93.

deris Domine, & de lege tuâ docueris. Quid felicius, quid gloriosius, quam dum ipse, Christus hominem erudit, & in diuinis suis legibus informat: talis enim non facile à via veritatis aberrabit.

Vir quidam Ponticus, generis nobilitate & diuitijs clarus, vnicum filium habens, ad Antisthenem Atheniensem Philosophum inter omnes Socraticos acutissimum, tantâ suauitate dicendi pollentem, vt quolibet ad se traheret, cum duxit erudiendum. Quem Philosophus à plan-

ta pedis, ad verticem capitis lustrans, ex omni delineatione membrorum, omnia bona polliceri, & patri ominari cepit; interrogans tamen, num in aliqua schola iam fuerit? quod affirmanti patri, respondit: ego illum nolo ad meam scholam recipere. Miratur pater, quid esset causa: paucine sunt tales studiosi, qui multa collegia prius adeunt; & tamen postea ad fontem sapientiæ, generalem in Regno nostro scholam, Academiam Cracouicensem descendentes, profectum insignem faciunt. Quare igitur Antisthenes, discipulum illum ad suam scholam recipere, nolebat? utique & ipse in Piræo habitans, quotidie quadraginta emensis stadijs, Socratem Athenis docentem adibat; nec tamen ab eo repellebatur. An certe, quod Antisthenes magnâ mercede doceret: nam interrogatus à quodam, cur paucos haberet discipulos; respondit: quoniam inquit, depello illos virgâ argenteâ. Vulgus autem magis amat pecuniam, quam sapientiam; & ideo pauci ad discendum veniunt, ne pro labore docentium sumptus faciant, vt præclare Satyricus exclamat: Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo. Sed non hæc est causa; nam diuitis parentis filius, quomodo sine competenti præmio, eius institutioni potuit offerri. Noluit itaque illum in numerum suorum discipulorum adscribere, nisi prius tria requisita haberet, librum nouum, stylum, nouum, & tabellam nouam. Per librum, intelligens animum à vitijs vacuum: per stylum, studium vigil: per tabellam, memoriam fidelem. Quia vt plurimum, adulescentes solent voluptatibus ac delicijs occupatam mentem, ad præceptorem adferre, quod in causa est, vt minus proficiant. Nihil enim pudori laborique parcendum est, vt suam quisque exuat ignorantiam, & perfectam rerum notitiam discendo consequatur. Hinc diuinas literas, ita obscuras voluit esse Deus, vt per librum septem sigillis signatum, Apoc. 1. communiter intelligantur: Quorsum vero hæc

Antisthenes nullum discipulum admittit, qui alium prius scholam frequentaret.

Antisthenes.

Martialis.

Studio tria requisita.

S. Irenaeus

S. Hieron.

S. Capien.

S. Petrus Damianus

S. Irenaeus

rd hzc obscuritas? Respondet D. Irenaeus lib. 2. aduersus haereses cap. 47. *Ve semper inquit Deus doceat, homo autem semper discat, quia sunt a Deo.* Vnde S. Hieronymus in Epist. 127. tale monitum scire cupientibus tradit: *Festino gradu pergamus ad Magistros, & eorum ceramus limina, & praecepta virtutum ac mysteria.* Nouus liber discantibus necessarius est, ut animus eorum a vitij alienus sit: quia spiritus sapientiae, in maleuolam animam intrare non solet; ut docet Scriptura sacra Sapient. 1. *Quoniam in maleuolam animam non intrabit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccato.* Nec enim studiosi nomine dignus ille censetur, cuius mens multis cogitationibus distrahitur; qui sapius tabernam, quam scholam visitat, qui voluptates carnis potius, quam scientias querit.

Hzc tria, quae Antisthenes in suis discipulis requirebat, in D. Ioanne Christi discipulo reperio. venit enim cum nouo libro ad Academiam Christi: quia pulcherrimis innocentiae vestibus indutus, animum semper a vitij alienum habuit. Querit Petrus Damianus, vnde tantum Christi amorem consecutus sit S. Ioannes, ut eum Christus plus ceteris diligere. Et respondet ideo, quod esset nouus liber, hoc est; quod animum a vitij alienum haberet. *Non fuisse inquit, Ioannes a virtute dilectus, nisi fuisse a falsitate remotus.* Vnde idem S. Damianus, D. Ioannem vocat templum Spiritus sancti. Quid est? scimus perbelli sanctissimam Virginem vocari, sacrarium sanctissimae Trinitatis: propter stupendum incarnationis opus, quod in illa perpetratum est; at vero Sancto Ioanni vnde tam sublimis titulus attribuitur? ne miremini: Virgini Desipere ob summam puritatem elogium hoc competit, quod sacrarium sanctissimae Trinitatis dicitur: in sancto etiam Ioanne fuit animus a vitij vacuus; fuit virginalis puritas, & ideo templum Spiritus sancti merito dicitur. Quod facile colligo ex sacro Euangelio: *Exijt sermo inter fratres, quod discipulus ille non moritur.* Ioan. 21. Vnde quae fama hzc orta est? praediximne illud fuit a Christo Domino? minime? Et non dixit ei IESVS, non moritur. Ergone confictum fuit temere ab Apostolis? nequaquam: neque enim veritatis praedicatores, falsitatis artifices, & architecti esse potuerunt. Vnde tamen murmur illud exijt? Respondet S. Hieronymus libro contra Iovin. quod ex Virginali puritate, quam impense colebat S. Ioannes, nulla vitia in consortium vitae suae admittens,

Ex hoc ait, ostenditur virginitatem non mori, sed manere cum Christo, & dormitionem eius transire esse, non moriem. Quasi Apostoli ex Ioannis virginitate, certum depromerent attingentem, eum non esse moriturum; sed potius iam esse immortalitate donatum. Hinc est, quod cum S. Ioannes adhuc in terris degeret, apud Insulam Pathmos relegatus; nihilominus in caelo iam collocatus cerneretur. Nam Apocal. 4. non solum vidit tria animalia, trium Euangelistarum Symbola, sed etiam aquilam volentem, cui ipsius indicem ac-typum. Et animal inquit, primum simile leoni, & secundum animal simile vitulo, & tertium animal habens faciem quasi hominis, & quartum animal simile aquila volanti. Quia licet S. Ioannes propter carnis grauitatem, adhuc exularet inter homines; propter mentis tamen puritatem, iam apud superos triumphabat. ut praeclare docet S. Cyprianus libro de singularitate clericorum: *Hoc inquit, exigit sancta singularitas, hoc est, vita pura, & inculcata, ut antequam transfiguraretur, iam transfigurata cernatur in Angelice claritatis aspectum.* Hoc est Catholici mei, esse in schola Christi nouum habere librum, id est; animum a vitij immunem. Quod insinuat Apostolus, Christi resurrectionem nobis pra oculis ponens: *Christus inquit, resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Rom. 6. Nemo quippe Christianorum ignorat, corporalem Christi Domini resurrectionem, prototypum quoddam exemplar nostrae spiritualis resurrectionis extitisse: ut quemadmodum ille semel e sepulchro egressus est, nunquam amplius in sepulchrum regressus; ita nos semel de lapsu peccati eruat, nunquam amplius in peccatum reuerti. Quod accurrate expendit Guaricus Abbas: *Christus inquit, moriens delictorum nostrorum perdidit pernam; & resurgens, iustificationis perpetuae nobis condidit formam. Vt quomodo Christus resurgens a mortuis, iam non moritur; mors illi ultra non dominabitur. Sic Christus annu resurgens Christo, iam non peccet ad mortem, nec ei peccatum ultra dominatur.* Post emundatam igitur a peccatis conscientiam, perpetuam homo in gratia sanctificante vitam agat, necesse est, qui semel e peccati morte rediuius emerit. Putam semper a peccati sordibus animam seruet, qui semel eam per penitentiae lauerum emaculauit. Hinc est illa diuina admonitio: *Lauamini, mundus estos.* Isaia 1. Vbi non solum monemur, ut animas lauemus; sed etiam ut loci perseueremus. Quid enim prodest a peccatorum

S. Hieron.

Apocal.

S. Irenaeus

Rom. 6

S. Guaricus Abbas

Isaia 1

S. August.

S. Hieron.

S. Irenaeus

S. Irenaeus

Rom. 6

S. Irenaeus

cano egredi, & iterum in idem coenium, refundi? lauari, sed mundos non perfectare? sic argumentatur D. Augustinus Serm. 56. de temporibus. *Lauatur inquit, & mundus est, qui & praeputia plangit, & iterum non admittit. Lauatur, & non est mundus, qui plangit, quod gessit, nec deseruit post lachrymas stenda huius, quae stuerat, repetit.* Cum seuerè moneretur Siracides: *Fili, peccasti? non adicias iterum.* Ecclesiast. 21. Proinde qui peccatis renuntiauerunt, si in schola Christi volunt permanere, maxime curare debent, peccata iterum ipsidem inuoluantur. Hanc quae causam Hebraei, postquam ad veram religionem, quam aliquando deseruerant, redierunt: *Quater in die, & quater in nocte confitebantur, & adorabant Dominum Deum suum.* 2. Esdras 9. Vbi Lyranus imprimis obseruat, diurnas nocturnasque preces: *In quo ait, apparet veritas penitentiae, qui subtraherent sibi quietem noctu, pro magna parte.* Et rursus in expositione morali, magis ad rem praesentem expendit numerum quaternarium: *Pro hoc inquit, significatur, quod vera confessio peccatorum, & vera confessio diuinorum laudum, habet annexam quadraturam stabilem virtutum.* Quasi frustra homo de vera penitentia gloriatur, si in quadro constantiae non quiescat, sed in globo volubilitatis agitur, & multiplices nunc ad Deum, nunc ad Diabolum cursus molitur.

In comprobationem huius veritatis, sistite vobis ante oculos Israelitas, sine villo relapsu ad priorem idolatriam constantem penitentes. Cum enim Moyses quadraginta dies in monte cum Deo moraretur, populus sine duce in turpem idolatriam prolapsus erat. *Dixeruntque, hi sunt dii tui Israel, qui te educentes de terra Aegypti.* Vbi populo ad Deum per penitentiam reuocato, iterum Moyses a Deo in montem euocatus est, & alios quadraginta dies a populo auulsus, apud Deum detentus. *Fuit ergo ibi cum Domino, quadraginta dies, & quadraginta noctes.* Exodi 34. Quis hoc diuinum consilium non admiretur? nam si prior illa quadragesimalis mora, quam Moyses in monte peregit, occasio fuit populo peccandi, quomodo in eandem occasionem populus iterum a Deo non inducitur, iterum quod maxime timendum erat, peccaturus? minime sane: vocatus est Moyses a Deo, non ut populus iterum peccaret, sed potius, ut eius penitentia probaretur. Quia licet peccandi occasio, in quam aliquis sua sponte se immittit, frequenter illi ruinam struat; illa tamen, in quam Deo ducente agitur, ad probandam eius constantiam, potius conducit.

Relictus est itaque populus alios quadraginta dies sine duce, non ut laberetur, sed ut probaretur: nam facile conuinci potuisset, firmam penitentiam non habuisse, si qualibet occasione prioris facinoris oblata, statim a suo proposito decideret, & in priora scelera refunderetur. At verò dum ex priorum ruina canior, iterum sine duce remanens, a Deo non recederet, veram se penitentiam habuisse, sat superque ostendit.

Quaestio magna inter Authores, vnde etiam cognosci possit, hominem verè sapientem esse? & omnes constantem tenenti, quod ex humilitate, si etiam a minimo aliquid discere non erubescat. Sic Apollo Doctor insignis temporibus Apostolorum, cuius laudes tam in vita, quam in morte celeberrimae, in actis Apostolorum describuntur. cap. 18. *Vir eloquens & potens in scriptura. Hic erat edoctus viam Domini, & feruens Spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea, quae sunt IESV.* Quid ad vitam, doctrinaeque commendationem illustrius, & gloriosius dici poterat? Et nihilominus, tantus vir libens se tradidit in disciplinam vnius vulgaris, non solum viri, sed etiam feminae; nimirum Priscillae & Aquilae, ut plenius in rebus fidei doceretur. *Quem cum audissent Priscilla, & Aquila, assumpserunt eum, & diligentius exposuerunt ei viam Domini.* loco supra citato. Sic D. Paulus rapiendus ad tertium caelum, & in caelesti Academia Doctor Gentium inaugurandus, prius in terris secus pedes Gamalielis eruditus est, Actorum 22. Vbi D. Gregorius lib. 5. Comment. in libros Regum cap. 13. censet, per istam humilitatem D. Paulum, ad caelestem doctrinam sublimatum fuisse: *Paulus inquit, vas electionis, ante ad Gamaliel pedes instruitur; quam rapiatur in paradisum, vel ad caelestis altitudinem subleuetur. Et ideo fortasse per doctrinam alius Apostoli excellit; quia futurus in caelestibus, terrena prius studia didicit.* Imo, quod magis stupendum: Paulus raptus ad tertium caelum, iam inter Angelorum ordines Doctoris lauream coronatus, adhuc nihilominus in terris, Apostolorum se discipulum exhibebat. *Veni inquit, Ierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim.* Galat. 1. Ad quid? Respondet S. Hieronymus in Epistola ad Paulinam, ut ab eo instrueretur. *Hoc enim ait, mysterio hebdomadae, & octidies, futurus gentium praedicator instruendus erat.* Quid de ipso Principe Apostolorum Petro loquar? qui ab ipso aeterno Patre, reuelante diuina mysteria, plenè edoctus, in vltima coena scire cupiens proditorem, non Christum Dominum,

Verus sapiens ex humilitate cognoscitur.

Agor. 18

Ibidem ut supra.

Galat. 1.

S. Hieron.

Ioan. 11. sed Ioannem interrogavit: *Innuis ergo hoc Simon Petrus; & dixit ei: quiesce, de quo dist.* Ioan. 15: Cur obsecro non ipsum Magistrum; sed Ioannem condiscipulum adiit? Existimo hanc ob causam: Quia cum paulo ante Christus Dominus, singulare humilitatis exemplum praeberet, laudando pedes suis discipulis, voluit se, quantum potuit, ad hanc Magistri humilitatem conformare. Et quoniam pedes condiscipulis lauare non potuit, ne actum, ageret: Apostolis ministrare nequirit, cum Christus Dominus totum sibi ministerium usurpauerit. Ad pedes singulorum Christi manibus consecratos, venerabundus procumbere non valuit, cum hoc parum sibi esse videretur. Ideo ad exhibendum humilitatis exemplum, senex iuuenem, discipulus condiscipulum, interrogavit.

Atque hinc in D. Ioannem piam considerationem reflectite, eiusque profundam cognoscite sapientiam: qui cum neminem inter sapientiae candidatos, patrem haberet: liquidem Christi Domini lateri incumbens, divinae Theologiae fontes eporavit. Et tamen mysteria resurrectionis ab una femina discere non erubuit, & ingenuo pudore confessus est, per quam profecerit inquit: *Veni Maria Magdalena annuntians discipulis, quia vidi Dominum & haec dixit mihi.* Ioan. 20. ubi S. Chrysostomus homil. 54. in Ioannem dicit: *Evangelista autem tanta laude mulierem non fraudavit, neque sibi dedecori arbitratus est, ut ab ea notitia profecta: primum haec intelligeret.* Audist Petrus à Ioanne surrexisse Christum, statim nulla interposita mora, cum illo pergit ad sepulchrum, exploraturus, num vera essent, quae per mulierem fuere nuntiata. Sed palma celsit Ioanni: *Curabant autem duo simul, & ille alius discipulus praecurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum.* Ioan. 20. Res mira; eodem momento egressi ambo, & tamen non eodem tempore, ad sepulchrum pervenere. Unde Ioanni maior ad Christum accedendi celeritas nata est? An quia Petrus iam senio confectus in via defecit? Ita quidem censet Dionysius Carthusianus: *Non est inquit, mirum, Ioannem praecurrisse Petro, cum hic celeritate deficiente, etiam in currendi celeritate deficeret; Ioannes autem ardore iuvenilis incalcescente, agilius esset, tanquam huiusmodi cernuum in montibus saliens.* Aloisius Nouarinus, putat hoc factum esse ad cautelam iuvenum, quos non raro sepulchrum citius rapit: *Veni inquit prior ad mortem: sepulchrum enim veniunt ad mortem, qui habent vitam floridiorum.* Ut enim tenerae plantae, etiam levis aurae

commotione facile evertuntur; amentia florum Sole ad supremam coeli verticem, ascendente, vrentibus radijs extinguitur; & virentia gramina inter diei cursum marcescunt. Sic implacabilis mors, non paucos in primo aetatis suae progressu demolitur, citiusque non raro iuvenes; quam senes ad sepulchrum praecurrunt. Verum ego aliam causam inuenio: quia Petrum retardabat abnegationis peccatum, ut ex Arimaeis Christum, quem in domo Caiphae negauerat, celeriter progredi non posset. Ioanni autem Virginalis puritas, & animus à vitijs vacuus agilitatem addebat. Cogitabat Petrus Christum, quem non pridem negauerat, & ideo conscientiae remorsus eius gressum retardabat. Ioannes autem velocius cucurrit ad Dominum, quia puram mentem, nihil gravat. Verbo dicam: in telliduneo gressu ambulabat Petrus, peccatoris locordiam praeferebat; Sanctus vero Ioannes, tanquam sublimis Aquila volabat, quia cum esset dilectus Christi discipulus, & vera innocentiae imago, amor illi addebatur. Huic rationi subscribit D. Hieronymus in cap. 56. *Haec Ioannes, Petrus, tardius ambulante, etiam virginis alio praecurrit citius ad Dominum.*

Habuit S. Ioannes stylum suae calami novum, hoc est, studium vigil: nam somnolentia veram scientiam non admittit: cum haec in molli lecto quiescere non soleat, sed in ardua semper tendat; assiduam vigilantiam, & nocturnas lucubraciones requirit. Et quemadmodum parum lucratum, qui aquam cribro haurit; ita modicum in literis profectum facies, qui sine libro & calamo scholam frequentat. Fuit S. Ioannes calamus scribae velociter scribentis, & ideo etiam difficillima arcana scrutari, & ad notitiam hominum exarare potuit. Quod inde colligo, quando Christus Dominus cenam suis discipulis apparuit, illis epulantibus quaestio nem hanc proposuit. *Amen, amen dico vobis, quia unus ex vobis tradet me.* Ioan. 14. Quo audito Apostoli aspicientes ad invicem, nemo illorum praecognitione interrogare audens. Quod vehementer miratur Petrus Damianus: *Ete inquit, verbum profertur in medium: & tamen omnes Apostoli silent.* Facet Petrus claviger coeli, silet Andreas, qui fuit dux Christi ad fontem vitae, non loquitur Thomas, & omnes haeritantes ac nutibus oculorum inter se conspicientes solumque Petrus stimulat Ioannem, ad interrogandum, quidnam esset proditor. Quid est hoc? Vtique, Petrus post resurrectionem

S. Petrus ob peccatum negationis Christi, tardius Ioanne ad sepulchrum venit.

S. Hiero.

Ioan. 14.

Petrus Damianus

restitutionem Domini, intrepidus ad interrogandum, quid futurum erat de Ioanne dicens: *Domine hic autem quid?* Ioan. 21. in cena autem vitima non fuerat ausus interrogare Christum: An certe maiorem interrogandi fiduciam, post negationem comparavit? ita quidem existimat Divus Chrysostomus in citatum locum, ex ea ratione: quia iam tunc Petrus summi Pontificis auctoritatem habebat. *Qui enim inquit S. Chrysost. tunc non est ausus Christum interrogare; sed id munus alteri delegavit, hic commissum sibi fratrum curam, non modo alteri vicem suam mandat, sed & ipse magistrum interrogat.* Ostendens S. iste Doctor, ex pastoralis curae, statim fiduciam consequi. Sanctus vero Thomas 3. p. q. 89. art. 3. causam istius facti assignat. Quia Petrus in ultima cena innocens erat; at vero post negationem penitentem, & ideo postquam ad penitentiam rediit, maiorem ad Christum accedendi fiduciam acquisivit. Unde cum Ioannes in cena propior Domini lateri adhereret, post resurrectionem cedere visus est, & propiores partes Petro deferre: ut habetur Ioan. 21. *Conversus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat IESVS, sequentem.* Quasi innocens Ioannes, propiorem & potiorem locum Petro penitentem deferendum iudicaret: & qui Petro ante penitentiam praebat, Petrus post penitentiam sequeretur. Verum ego genuinam causam inuenio, ideo Apostolos submisisse Ioannem ad interrogandum Christum: quia videbant eum esse vigilantem Christi discipulum, animum à vitijs vacuum habentem, & calamum scribae velociter scribentis, ad conscribenda mundi coelestia arcana. Ita videtur sentire, D. Hieronymus lib. 1. contra Iovinianum. *Ioannes inquit, qui minimus traditus fuisse inter Apostolos, & quem Christi fides virginem repeterat, virgo permansit, & ideo plus amatur à Domino, & recumbit super pectus IESV. Petrus qui uxorem habuerat, interrogare non audet, Ioannem rogat, ut interrogaret.*

Tandem S. Ioannes Apostolus & Euangelista, habuit novam tabellam, id est, memoriam fidelem, ad retinenda coelestia arcana, & mundo eulganda. Quod inde colligo: grande certamen initurus S. Augustinus cum Arrianis, imo & cum ipsomet Arrio, affirmante Filium Dei non esse naturam Deum; sed creaturam, hoc potissimum telo ipsum convicit, dum protulit: *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.* Ioan. 1. Ecce quia S. Doctor, novam tabellam nixus, id est fidelem memoriam S. Ioannis, asserentis

hoc verbum: quod incarnatum est, fuisse ab aeterno apud Deum Patrem, & esse ipsummet Deum; facile Arrium debellavit. Sed quare obsecro S. Ioannes in principio sui Evangelij, secundam deitatis personam, non Filium; sed verbum nominat? Respondet S. Basilus Magnus, homil. 16. *Quia si dixisset, in principio erat Filius, appellatione filij, eogitatio de passionis generationis subijderet. Quoniam apud nos genita, & tempore & passionis generantur. Idcirco de industria verbum dixit, vanis hominum suspitionibus occurrens, hoc est, cum illa divina generatio, sine viro motu, & sine passione haecenus incognita hominibus facta fuerit, ideo Sanctus Ioannes Euangelista, humane imbecillitati consulens, non filium; sed verbum nominavit. Verbum inquam illud, quod à Deo Patre procedit; quod est causa rerum omnium, quae verbo Dei creatae sunt; quod est virtus, robur, & dextera Patris: quod est decor, forma, & pulchritudo Patris: candor lucis aeternae, & speculum sine macula Dei Maiestatis, & imago bonitatis illius: siue ut vertit Syrus: *Splendor lucis, incorruptibile, speculum gloriae, omnibus servus Dei, & forma gloriae illius.* Quia Dei Filius, est consummata & perfecta imago omnium perfectionum, quae sunt in patre: & illa omnia in seipso refert viva representatione, cum Patris naturam definitè exprimat & explicet. ut scribit Nicetas in oratione 42. Nazianzeni. *Quam ait, rationem habet definitio ad definitum, eandem habet Filius ad patrem: ipsum enim declarat, sicut definitio id quod ab ea definitur.* Quamobrem Christus dicebat, *Philippe qui videt me, videt & Patrem meum.* Paternae siquidem naturae compendiosa demonstratio, est Filius: omnis enim proles parentis sui tacita est ratio, siue definitio. En quam firma memoria Sancti Ioannis, ut illud verbum, quod in pectore Christi recumbens hausit, pleno ore mundo insonare oblitus non fuerit: quia eum antequam à vitijs alienum haberet, nihil aliud, nisi solum Deum cogitare potuit, iuxta illud: *Virgo quae Deum solum cogitat.**

Raptus quondam erat D. Paulus ad tertium caelum, quem, cum inde reversus esset, interrogabant Apostoli, quidnam etiam in caelo agatur? quis rerum status? quae politicae? Scio inquit, *huiusmodi hominem, (sive in corpore, siue extra corpus nescio Deus scit) raptum usque ad tertium caelum: quoniam raptus est in paradisum.* 2. Cor. 12. Quid agis D. Paule, non tibi intentatur, quaestio, quodnam sit illud caelum, ad

M m m 3

quod

Syrus.

Nicetas.

Ioan. 14.

2. Cor. 12.

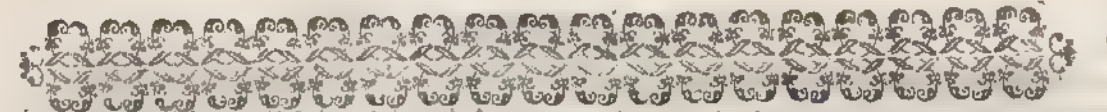
quod teraptum fuisse asseris? non disquiritur, an hic paradysus, sit cœlum empyreum? sed quid ibi agatur, & quid audiuit? Respondet: *audui arcana verba, quæ non licet homini loqui.* Cur non licet? An quia prohibitum? ita modernus quidam sentit. An certè, quia fando & explicando adquare non potes? hoc magis infinuatur cœlestis sponsus Cantic. 4. *Fauus inquit, distillans labijs sua sponsa: mel & lac sub lingua sua.* Sub lingua dicitur, non super linguam: quia & si distillet fauus, melle lacteque manet in contemplationis actu; extra ipsum tamen sub lingua manent explicatu impossibilia. Vnde S. Bernardus in libro sententiarum locum hunc exponens dicit: *Non est hic sermo in lingua, sed sub lingua.* hoc est; effatu impossibilis: quia nec auris audiuit, nec lingua protulit vnquam, quæ Deus in cœlo præparauit his, qui diligunt eum. Sic Moyses licet eloquentissimus erat, dum moraretur in Ægypto, imo tantæ eloquentiæ, vt ob hoc ipsum, tota Ægyptus illum veneretur, teste Origene in Glossa. Dum inquit, *esset Moyses in Ægypto, non erat gracili voce, nec tardus lingua, nec profitebatur se ineloquentem.* At postquam iterum ad diuinum colloquium euocatus esset, ineloquentem, & propterea mutum se factus est. Cuius rei iustam assignat citatus Origenes rationem: quia inquit, *mutus labijs, quamuis indoctus homo comparatur, eloquens videbitur; si verò eruditus & eloquentissimus, stultus & mutus.* Quasi diceret: maior est incomparabiliter distantia inter Deum, & hominem, quam inter eruditum & doctum. Si ergo homo indoctus, mutus apparet coram erudito; quid mirum, quod Moyses coram Deo obmutuerit? cum non inueniret verba, quibus id, quod senserat, explicaret. Proinde Moyses prius eloquens fuit: quia terrena & cum hominibus loquebatur; postea verò mutus factus est: quia cum Deo, & de Deo loqui tenebatur. Ita enim ipsemet exponit. Exodi 4. *Non sum eloquens ab heri, & nunc diu tertius, ex quo locutus es ad seruum tuum, impeditorum & tardioris lingue sum.* Quod videns Deus, se ori ipsius coniunxit. Ego inquit, *ero in ore tuo, & in ore illius, & ipse loquetur pro te ad populum, & eris os tuum.*

Ceterum ego, magis ad modernum propositum, existimo D. Paulum illa, inscrutabilia arcana, quæ in cœlo didicit, loqui non potuisse: quia non habuit firmam eorum memoriam in mundo, cum totus iam animo in cœlis fixus hæreret. Nam dicit S. Antiochus Serm. de charitate. tom. 1. *Qui perfectam in Deo dilectionem semel possedit, in hac etiam nunc sit adesse vi-*

ta, quasi non sit, extorrem enim se, & proinde computat alienum ab his, quæcumque oculis subiacent, admirabili constantia, ad insusceptibilia suspirans: cœlum enim felici alteratione, à se transiit in dilectionem Dei. Sanctus ergo Paulus defecit in memoria: quia dicit: *Nescio an in corpore, an extra corpus.* At verò S. Ioannes, vt potè dilectus Christi discipulus, quia fidelem habuit memoriam, non solum vidit, & audiuit; sed etiam scripsit, & locutus est. *Quæ vidimus inquit, & audimus, & manibus nostris contrectauimus, hæc annuntiamus vobis.* Quia ergo S. Ioannes recumbens in petore Christi, hausit omnia arcana cœlestia: quia vidit verbum æternum, & mysterium incarnationis Domini cognouit; quia audiuit Christum in cruce morientem & clamantem: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum:* quia vidit stans sub cruce, de latere eius, hastâ Longini transfixo, aquam & sanguinem manare, ideò fidele testimonium perhibuit. Merito proinde debetur illi titulus, dilecti Christi discipuli: *Hic est discipulus, quem diligebat IESVS.*

Vidimus itaq; iam, in S. Ioanne, tria requisita veri discipuli, librum nouum, scilicet Euangelium eius, in quo mysterium diuinæ incarnationis, non humano, sed cœlesti ingenio reserauit, & Christi diuinitatem palam ostendit. Stylum siue calamus nouum: quia animum à vitij vacuum habuit: denique tabellam nouam, id est; fidelem memoriam, in qua æternæ salutis arcana, indelebiter asseruabat, eaque mundo annuntiabat. Si igitur Apostoli sancti præsentem in terris habentes Christum, non audebant eum interrogare, nisi per B. Ioannem. Tacebat Petrus, silebat Andreas, non loquebatur Thomas, hæsitabant ceteri Apostoli, solus Ioannes familiaris cum Christo egit: & licet erat minimus omnium, audacter explorare cepit. Quia cum virgo esset, virginem IESVM securè potuit interrogare: quia per mentis puritatem, ultra humanam sortem euectus erat, vt docet Chrysolog. Ser. 43. *Per hanc, inquit, Ioannes fuit Angelus in carne, cœlestis in terra, & totam solus caput, tenet, amplectitur Trinitatem.* Cum ergo ita potens sit, patrocinium S. Ioannis, vt & ipsi Apostoli illo mediante Christum interrogarent. Ideò & nos, cum simus peccatis obnoxij, quæ accessum homini ad Deum præcludunt, illo mediante & patrocinante, gratiam Dei queramus, vt qui tempore acerbe Christi passionis in suam fidelē custodiā, virginem Dei à Christo commendatam suscepit, & nos à suā efficaci tutelā, non amoueat, Amen.

D I E

DIE SANCTORVM INNOCENTVM, CONCIO PRIMA.

Vox in Rhama audita est, ploratus & ululatus
magnus. *Matth. 2.*

Inducitur triplex causa necis Innocentum, & Christi persecutionis, scilicet, permissiua, instrumentaria, & effectiua.

1661

Petro Damiano.

Lucæ 9.

Lucæ 9.

Altissima mysteria, magna vltimum plurimum prodigia consequuntur, quia quod supra naturam est, non sine stupore venit. Absconditum pariter à seculis arcanum Incarnationis, cum summo in terris prodigio futurum, optimè prædixit Prophetæ. *Ioel. Dabo inquit prodigia in celo & in terra.* Quæ verba doctissimus Petrus Damianus explicans, Christi natiuitati illa accomodat. Christo enim in lucem prodeunte, plurima euenire portenta, & in celo: quia ibi noua radiabant sydera, ex quorum aspectu, & gentiles Philosophi, Christi natalem cognouerunt. Vt magnus ille Philosophus Calcidius in Timæo Platonis edisseruit. inquit: *Perhibet orta stella descensum Dei venerabile, ad humana conuersationis rerum, mortalium gratiam.* Facta sunt prodigia & in terra, quia Deo pacis in mundum veniente, omnis bellorum tumultus, in summam tranquillitatem sunt conuersi, populorum afflictio in summam conuersa gaudium: quia, *multi in natiuitate eius gaudebant, dicit sacer textus Lucæ 5. hyemalis asperitas in æstiuam quasi lætitiæ vbetatem, conuersa est, iuxta Prophetiam Isaiæ capite 9. Latibuntur in eo, sicut latantur in messe, sicut exultant victores, capta præda, quando diuidunt spolia.* Sed & in summa lætitiâ nouum iterum consurgit prodigium: inuoluto iam pannis Domino, luctus incipit, non celo, sed mundo. Inducitur maribus lamentatio, Angelis exultatio, infantibus mors. Grande martyrium, crudele spectaculum, vibratur gladius nullâ interueniente causâ, sed solâ stridente iniuriâ. Rapiuntur pignora, non deposita, sed genita: non credita, sed donata. Pugnat ipsa natura in Martyres, cum Tyrannus iactat infantes. Mater crines capitis dissipat, duarum ornamenta capitis amittit. Ad-

quis tantæ causæ confusionis? num Herodes, num Diabolus, num mundi impietas, quæ Dominum in propria venientem, non agnouit, paucis in hodierna concione demonstrabo.

Authorem cædis infantum, quorum memoriam hodiè celebrat Ecclesia, Herodem statuunt plerique authores. Quod deducunt ex illo Mat. 2. *Audiens autem Herodes turbatus est, timens, ne fortasse ab illo regno deturbaretur.* Sed minime sanè formidare debuit, se à regno deturbandum, quia vt cecinit Seditius. *Non eripit mortalia quæ regna dat cælestia.* quod confirmat Hilarius, Arelaten. quia inquit. *Christum non venerat, vt alienam inuaderet gloriam, sed vt daret suam: non vt regnum terre præriperet, sed vt cæleste conferret, quoniam caput non ad gemmarum diadema, sed ad spinæ coronam præparauit.* Sed quomodo ad Christi Domini aduentum turbari potuit? cum sciret ex scripturis, quod Christus pacem secum allaturus esset, vt dicitur Ioannis 14. *Iste est pax nostra.* Verum pacem quidem Christus secum tulit, sed tantum hominibus pijs & Deum timentibus, non autem peruersis, & vitij scatentibus, vt dicit Euangelista: *Et inquit pax hominibus bonæ voluntatis.* Quia igitur mens Herodis impietatem redolebat, ideò turbabatur, natum in terris Deum, audiens: quia vt dicit Sapiens: *Semper præsumit seu perturbata conscientia.* Sapientie 22. quod pulchrè illustrat Historia. Achan, vbi præceperat Deus, in destruenda Hiericho nihil à militibus, de spolijs inimicorum asportandum. *Cauere* (inquit ibi Iosue) *ne de his quæ præcepta sunt, quidpiam contingat, & sita præuicationis rei, & omnia castra Israël sub peccato sint atq; turbentur.* Sed quia Achan, purpuream vestem & virgam auream furto surripuerat, idcirco pergentibus tribus militum millibus, vt ciuitate potirentur, exterri

Matth. 2.

Seditius.

Hilari Arelaten.

Ioan. 14.

Sapient. 22.

Iosue 7.

Ibidem.

exterriti cum summo dedecore terga verterunt, adeoque euentus hic eos turbauit, ut de illis dicat Sacra Scriptura. *Per-*

Ibidem.

mus cor populi & ad instar aque liquidum factum est. Iosue 7. Ecce tanta confusionis & turbationis, in exercitu illo vnicum Achan fur-

Ibidem.

tum causa fuit? quod ibidem faretur Iosue inquit: *quia turbasti nos, ideo turbabit te Deus,*

Ibidem.

ipse hac. Pari quoque ratione si turbationis in Herode causam diligentius scrutari vo-

Ibidem.

luerimus, non aliam certe reperiemus, nisi quod regiam purpuram & sceptrum surripuerit, tyrannice regnum illud a po-

Ibidem.

tentia Romana expugnatum occupans, ideoque praua conscientia turbatus, infan-

Ibidem.

tem terribilium perhorruit. Accidit plane hoc ipsum Herodi, quod furi contin-

Ibidem.

gere solet; qui si vas aliquod aureum surripuerit, etiam latentis pueri vocem ti-

Ibidem.

met. Sic plane Herodes occupabat Galilaeam iniuste, atque ideo nati infan-

Ibidem.

tis vocem formidans, turbatus est: quam turbationem summam crudelitas

Ibidem.

consecuta est. Nam ut scribunt Ege-

Ibidem.

sippus & Iosephus libro 4. Regem si-

Ibidem.

mul & Sacerdotem interfecit, ut regno-

Ibidem.

potiretur. Phetonem fratrem & Iosippum cognatum interemit. Marianam uxorem

Ibidem.

leui suspitione actus decolauit, immo eo peruenit eius immanitas ut proprios fili-

Ibidem.

os, Aristobolum & Alexandrum occiderit. Non mirum igitur, quod turbatus esset ad

Ibidem.

Christi aduentum, cum tot sceleribus eius conscientia premeretur: etenim turba-

Ibidem.

tio praua conscientia, propria affectio est, ut dicit Iob de impio. Capite 15. *Sonitu*

Ibidem.

terroris semper in auribus eius, & cum pax sit, illa semper infidias suspiratur, circumspiciens vndique

Ibidem.

gladium. In quibus verbis duo ostendit Iob, primum: quod male conscientia homo

Ibidem.

semper sibi putet infidias strui, ut in Dionysio Syracusano experientia compertum

Ibidem.

est, qui ut refert Valerius Maximus Lib. 9. Cap. 14. Propter consciam delicti men-

Ibidem.

tem, tanta turbatione angebatur, ut proprios etiam filios expauesceret, utque se-

Ibidem.

curius placidam noctem duceret, ligneum pontem, quo aditus patebat ad aulam reg-

Ibidem.

iam, nocturno semper tempore amoueri precipiebat. Sic impius plane quocumque

Ibidem.

oculos conuertit, videtur sibi minacem gladiatorum aciem in se conuerti. *Circum-*

spiciens vndique gladium. Iob 15. Quod pulchre symbolisauit Paradisus, qui ut formidolosum hominem significaret, rosam pinxit.

verumque nouaculis cinctam, & in interioribus rose partibus, leporem illis confossum: ostendens hominem peruersum, esse quasi rosam inter acutas nouaculas pen-

dentem, quia praua eius conscientia, omnia aduersa supra dorsum suum casura suspicatur, & velut vulneratam manum habens, quidquid iuxta se mouetur, ne in illum tendat, reformidat: Hinc est, quod Heli Sacerdos, ut nonnulli existimant, a Samuele quae a Domino reuelata haberet, sibi indicari petijt: quia remordente conscientia, de sua culpa Dominum locutum fuisse suspicabatur. Hinc est quod Christo in cruce clamante. *Eli Eli Lamma zababani* Mat-

thae 27. Iudaei putauerint Eliam a Christo accersitum, Eliam inquit vocat, quia ut speculatur Augustinus in eundem locum, propter sua grauissima scelera quae in crucifixum innocentem commiserant, verebantur; ne Eli-

as veniens ignem faceret de caelo descendere, qui omnes nec Christus auctores combureret, quemadmodum ab illo factum legimus. 4. Regum 1. Alterum est, quod praua conscientia adeo sit formidolosa, ut eam etiam plura vn-

us lapsus perterrefaciat, iuxta illud Leuitici 26. *Terrebunt eos sonitus folij volantis, & cadent nullo persequente.*

Ex hac igitur Herodis turbatione, Herodem putant plerique mortem Christo intentasse: verum videtur mihi Herodes hac in parte, excusatione dignus: si enim turbatus erat ad Christi aduentum, & quidem ita, ut omnis Hierosolyma cum eo simul turbaretur, quomodo Christum ad mortem querere potuit: quoniam hunc quem timemus, fugimus plerumque, non persequimur: deinde quia congregans omnes Principes Sacerdotum, consulti-

doctissimos quosque ut locum ubi Christus nasceretur, sibi indicarent, quod certe non eo fine fecit, ut aduentum noui Regis impediret: sic enim suam stultitiam manifeste prodidisset; sed potius ut ei omnem cultum & venerationem exhiberet, quod coram Magis stellam duce ad praesepe tendentibus, ipsemet indicauit. *Ite*

inquit interrogate diligenter de puero, ut & ego veniens adorem eum. In quibus verbis, non potuit certe Herodes, callide fictam deuotionem suam in Christum simulare; sed veram: quia vel nouae stellae, & magorum varicinijs fidem praestabat, vel non: si non, frustra formidans gladium acuisset: si vero eis credebat, quomodo ad necem, quassisset Christum, cum nihil sit insanius; quam diuinis sese opponere consilijs, & coelestia velle oracula impedire, ac proinde in hac Christi persecutione & infantium occisione, minime mihi Herodes culpandus videtur.

Si ergo Herodes innocens, ergo Diabolus fortasse tanta crudelitatis auctor? & hoc

& hoc multi opinantur, idque grauissimo quasi fundamento, inprimis: quia Diabolus suus habet inimicitias cum Virgine Deipara, ex ipsa Dei maledictione: *inimicitias*

ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius. Vbi triplici de causa docet Beatam Virginem inimicitias gerere cum Diabolo. Primo, quia hoc Deus praecipit.

1. Reg. 15. inquit, *Nunc ergo vade, & percute Amalec,* quae vox ex mente Origenis, significat Diabolum: *Amalec* (inquit iste) *Diabolus est, qui ex quo Christi baptismo abluti*

peccata originalis reatum euasimus, singulos nostrum persequitur est persecutus; ut quia credimus in Christum & de Aegypto, id est ignorantiae tenebris eximus, saltem actualibus praepediti peccatis,

terram promissionis, terram vimentium nequaquam ingrediamur. Ideo summo Imperatori Deo parens B. Virgo, bellum aduersus infernalem serpentem, perpetuo gerit. Secundo. Quia Diabolus, primos parentes nostros decepit & interfecit, quorum cum naturalis filia esset Beata Virgo, ut docet sanctus Thomas: ideo ut iniurias eorum, & caedes vlciscatur, Diabolum potenter impugnat. Tercio, quia ille primorum parentum sanguine minime sauciatus, etiam in nostrum omnium perniciem anhelat: ideo Beata Virgo, tanquam vera credentium omnium mater, salutis nostrae insidiatori aduersatur. Quod praclare exposuit D. Chrysostomus, sermone quodam super illa verba, *Inimicitias ponam inter te & mulierem &c.* Vbi sic dicit: *Ergo inquit nunquam nobis hostilis malitia nocuisset audacia; Domini tamen fuerunt*

obseruanda praepcepta. Aut si parentibus serpens tantum modo nocuisset: & nobis nocere non posset, pro affectu, pro charitate, pro ipsius causae naturae, inimicitiae & similitate parentum, fuerunt iniuriae vindicandae. At cum nos, cum parentibus nostris occidit, nec ulli nostrum aliquando perperit, cur inimicum? cur hostem diligimus? proinde cum inimicitiae sint a Deo positae inter semen mulieris, & semen Diaboli, iuste arbitrantur Doctores, Diabolum esse causam persecutionis Christi, & occisionis innocentum: cum enim optime sciret, Christum ex Virgine intacta natum, nam nullum factum creatum illius sapientiam latere potest: idcirco omnibus modis enitebatur, quomodo parum Virginis tunc interimeret. Altero etiam factis probabili nituntur documento: quia vetustissimum odium Diaboli fuit, quod aduersus hunc infantem, ab initio creationis conceperat, nolens cum pro Deo adorare, eo, quod humanam non Angelicam suscipere naturam. Quod sufficienter deducunt ex illo Sapientiae 2. Vbi Sapient

ait: *Inuidia Diaboli introiit mors in mundum,* quasi diceret: tanto odio Diabolus persecutus est Christum, ut nihil intentatum relinqueret, dummodo sobolem, ex qua Christus nasciturus erat, de medio dele-

ret. Quo motu impulsus, Pharaonem concitauerat olim, ut omnes Hebraeorum masculos in mari suffocaret: quia optime noverat ex promissione Abrahamo facta, filium Dei ex illis carnem assumpturum. Sed quia tunc turpiter erat deceptus, iterum nunc per Herodem infantem Iesum, sollicitus quaerit, ut illum perdat & interficiat.

Magnum profecto documentum, & plane iuxta sententiam Iurisperitorum firmissime fundatum, sed non videtur subsistere posse: primum ideo, quia Diabolus nihil magis timet, quam Beatam Virginem. Nam ut dicit Petrus Damianus: *Virgo sanctissima terribilis est demonibus, ordinata virtutibus, singulari timor malignorum spirituum, & speciali amor cultum beatorum.* Propter quod scriptura apponit ipsi illud Elogium. *Eleva te sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Soli enim similis est, quia tenebras infernales dissipat; castris etiam bene ordinatis similis: quia profigat potentiam exercituum subterraneorum. Verba haec elucidans, tradit Diuus Ambrosius, Libro 7. Hexameron, quod leo gallum potissimum vero album mirum in modum pertimescat, quod ipsum comprobatur Plinius libro 8. Naturalis historiae, dicens: *Leonem etiam a galli cantu terri, cuius rationem sublimem reddit Pierius libro 1. Quia gallus vim solaris virtutis magis participat,*

quam Leo: quoniam Sol in eo nimium praedominatur. Itaque singulari influentia in eum intendit, ut media nocte cum ab Antipodis Sol ad nos reuertitur, gallus velut applaudens, eius aduentum cantus sui hymnis celebrare videatur, & non semel sed iterum atque iterum canat. Hae etiam causa, cur Leo ille infernalis licet sit fortissimus, non solum Beatae Virginis aspectum formidat; sed etiam vocem & nomen eius vehementer exhorret. cuius tremoris causa praecipua est, quod radii solares diuinae gratiae in Maria velut in Sole clarius resplendant, quibus Diabolicus intuitus valde offenditur. Si ergo ita timet Daemon Beatam Virginem, ut etiam nomen eius sustinere nequeat, profecto ad interimendum eius filium vni genitum nequaquam accedere potuit. Non subsistit insuper documentum hoc ex eo: quia Diabolus licet ab illo mysterium Incarnationis absconditum esset, coniecturaliter ta-

Gent.

1. Reg. 15. inquit, *Nunc ergo vade, & percute Amalec,* quae vox ex mente Origenis, significat Diabolum: *Amalec* (inquit iste) *Diabolus est, qui ex quo Christi baptismo abluti*

1. Reg. 15.

peccata originalis reatum euasimus, singulos nostrum persequitur est persecutus; ut quia credimus in Christum & de Aegypto, id est ignorantiae tenebris eximus, saltem actualibus praepediti peccatis,

Origenes.

terram promissionis, terram vimentium nequaquam ingrediamur. Ideo summo Imperatori Deo parens B. Virgo, bellum aduersus infernalem serpentem, perpetuo gerit. Secundo. Quia Diabolus, primos parentes nostros decepit & interfecit, quorum cum naturalis filia esset Beata Virgo, ut docet sanctus Thomas: ideo ut iniurias eorum, & caedes vlciscatur, Diabolum potenter impugnat. Tercio, quia ille primorum parentum sanguine minime sauciatus, etiam in nostrum omnium perniciem anhelat: ideo Beata Virgo, tanquam vera credentium omnium mater, salutis nostrae insidiatori aduersatur. Quod praclare exposuit D. Chrysostomus, sermone quodam super illa verba, *Inimicitias ponam inter te & mulierem &c.* Vbi sic dicit: *Ergo inquit nunquam nobis hostilis malitia nocuisset audacia; Domini tamen fuerunt*

1. Reg. 15.

obseruanda praepcepta. Aut si parentibus serpens tantum modo nocuisset: & nobis nocere non posset, pro affectu, pro charitate, pro ipsius causae naturae, inimicitiae & similitate parentum, fuerunt iniuriae vindicandae. At cum nos, cum parentibus nostris occidit, nec ulli nostrum aliquando perperit, cur inimicum? cur hostem diligimus? proinde cum inimicitiae sint a Deo positae inter semen mulieris, & semen Diaboli, iuste arbitrantur Doctores, Diabolum esse causam persecutionis Christi, & occisionis innocentum: cum enim optime sciret, Christum ex Virgine intacta natum, nam nullum factum creatum illius sapientiam latere potest: idcirco omnibus modis enitebatur, quomodo parum Virginis tunc interimeret. Altero etiam factis probabili nituntur documento: quia vetustissimum odium Diaboli fuit, quod aduersus hunc infantem, ab initio creationis conceperat, nolens cum pro Deo adorare, eo, quod humanam non Angelicam suscipere naturam. Quod sufficienter deducunt ex illo Sapientiae 2. Vbi Sapient

1. Reg. 15.

ait: *Inuidia Diaboli introiit mors in mundum,* quasi diceret: tanto odio Diabolus persecutus est Christum, ut nihil intentatum relinqueret, dummodo sobolem, ex qua Christus nasciturus erat, de medio dele-

1. Reg. 15.

ret. Quo motu impulsus, Pharaonem concitauerat olim, ut omnes Hebraeorum masculos in mari suffocaret: quia optime noverat ex promissione Abrahamo facta, filium Dei ex illis carnem assumpturum. Sed quia tunc turpiter erat deceptus, iterum nunc per Herodem infantem Iesum, sollicitus quaerit, ut illum perdat & interficiat.

1. Reg. 15.

Magnum profecto documentum, & plane iuxta sententiam Iurisperitorum firmissime fundatum, sed non videtur subsistere posse: primum ideo, quia Diabolus nihil magis timet, quam Beatam Virginem. Nam ut dicit Petrus Damianus: *Virgo sanctissima terribilis est demonibus, ordinata virtutibus, singulari timor malignorum spirituum, & speciali amor cultum beatorum.* Propter quod scriptura apponit ipsi illud Elogium. *Eleva te sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Soli enim similis est, quia tenebras infernales dissipat; castris etiam bene ordinatis similis: quia profigat potentiam exercituum subterraneorum. Verba haec elucidans, tradit Diuus Ambrosius, Libro 7. Hexameron, quod leo gallum potissimum vero album mirum in modum pertimescat, quod ipsum comprobatur Plinius libro 8. Naturalis historiae, dicens: *Leonem etiam a galli cantu terri, cuius rationem sublimem reddit Pierius libro 1. Quia gallus vim solaris virtutis magis participat,*

1. Reg. 15.

quam Leo: quoniam Sol in eo nimium praedominatur. Itaque singulari influentia in eum intendit, ut media nocte cum ab Antipodis Sol ad nos reuertitur, gallus velut applaudens, eius aduentum cantus sui hymnis celebrare videatur, & non semel sed iterum atque iterum canat. Hae etiam causa, cur Leo ille infernalis licet sit fortissimus, non solum Beatae Virginis aspectum formidat; sed etiam vocem & nomen eius vehementer exhorret. cuius tremoris causa praecipua est, quod radii solares diuinae gratiae in Maria velut in Sole clarius resplendant, quibus Diabolicus intuitus valde offenditur. Si ergo ita timet Daemon Beatam Virginem, ut etiam nomen eius sustinere nequeat, profecto ad interimendum eius filium vni genitum nequaquam accedere potuit. Non subsistit insuper documentum hoc ex eo: quia Diabolus licet ab illo mysterium Incarnationis absconditum esset, coniecturaliter ta-

1. Reg. 15.

ait: *Inuidia Diaboli introiit mors in mundum,* quasi diceret: tanto odio Diabolus persecutus est Christum, ut nihil intentatum relinqueret, dummodo sobolem, ex qua Christus nasciturus erat, de medio dele-

1. Reg. 15.

ret. Quo motu impulsus, Pharaonem concitauerat olim, ut omnes Hebraeorum masculos in mari suffocaret: quia optime noverat ex promissione Abrahamo facta, filium Dei ex illis carnem assumpturum. Sed quia tunc turpiter erat deceptus, iterum nunc per Herodem infantem Iesum, sollicitus quaerit, ut illum perdat & interficiat.

1. Reg. 15.

Magnum profecto documentum, & plane iuxta sententiam Iurisperitorum firmissime fundatum, sed non videtur subsistere posse: primum ideo, quia Diabolus nihil magis timet, quam Beatam Virginem. Nam ut dicit Petrus Damianus: *Virgo sanctissima terribilis est demonibus, ordinata virtutibus, singulari timor malignorum spirituum, & speciali amor cultum beatorum.* Propter quod scriptura apponit ipsi illud Elogium. *Eleva te sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.* Soli enim similis est, quia tenebras infernales dissipat; castris etiam bene ordinatis similis: quia profigat potentiam exercituum subterraneorum. Verba haec elucidans, tradit Diuus Ambrosius, Libro 7. Hexameron, quod leo gallum potissimum vero album mirum in modum pertimescat, quod ipsum comprobatur Plinius libro 8. Naturalis historiae, dicens: *Leonem etiam a galli cantu terri, cuius rationem sublimem reddit Pierius libro 1. Quia gallus vim solaris virtutis magis participat,*

1. Reg. 15.

quam Leo: quoniam Sol in eo nimium praedominatur. Itaque singulari influentia in eum intendit, ut media nocte cum ab Antipodis Sol ad nos reuertitur, gallus velut applaudens, eius aduentum cantus sui hymnis celebrare videatur, & non semel sed iterum atque iterum canat. Hae etiam causa, cur Leo ille infernalis licet sit fortissimus, non solum Beatae Virginis aspectum formidat; sed etiam vocem & nomen eius vehementer exhorret. cuius tremoris causa praecipua est, quod radii solares diuinae gratiae in Maria velut in Sole clarius resplendant, quibus Diabolicus intuitus valde offenditur. Si ergo ita timet Daemon Beatam Virginem, ut etiam nomen eius sustinere nequeat, profecto ad interimendum eius filium vni genitum nequaquam accedere potuit. Non subsistit insuper documentum hoc ex eo: quia Diabolus licet ab illo mysterium Incarnationis absconditum esset, coniecturaliter ta-

1. Reg. 15.

ait: *Inuidia Diaboli introiit mors in mundum,* quasi diceret: tanto odio Diabolus persecutus est Christum, ut nihil intentatum relinqueret, dummodo sobolem, ex qua Christus nasciturus erat, de medio dele-

1. Reg. 15.

ret. Quo motu impulsus, Pharaonem concitauerat olim, ut omnes Hebraeorum masculos in mari suffocaret: quia optime noverat ex promissione Abrahamo facta, filium Dei ex illis carnem assumpturum. Sed quia tunc turpiter erat deceptus, iterum nunc per Herodem infantem Iesum, sollicitus quaerit, ut illum perdat & interficiat.

1. Reg. 15.

men Christum Deum esse colligebat vel ex hoc ipso, quod a pueritate statim Angelo custode caruerit, providentiā diuinā vices custodię supplente; cum vnicuique hominum proprius custos ex Angelis adhuc in utero materno assignetur. Deum igitur Christum esse coniecturando, minime ausus fuisset Diabolus, in eadem Christi malitiam hominum commouere.

Cum ergo neque Diabolus Author persecutionis sit culpandus, idcirco causam istius Christi persecutionis permissiuam video fuisse, ipsā immutabilia Dei Decreta: Decreta enim erat in Sanctissimę Triadis consilio Christi pueri in Egyptum profectio, & sacris prænuntiata prophetiis Isaię 9. *Eccc Dominus ascendet super nubem leuem, & ingreditur Egyptum, & immovebuntur simulachra Egypti a facie eius.* Vbi ex mente sanctorum Patrum. Chrysosthomus, Anselmi, Bouauenturę, Athanasij, Cyrilli, per nubem leuem intelligitur infantile Christi corpus, conceptum de Spiritu sancto, & ex Virgine sanctissima progenitū. Nam quemadmodum nubes ex mari ascendunt, sic purissima Christi caro velut nubes pellucida, non aliunde, quam ex limpidissimo Marię Oceano potuit assumi. Destinata autem erat fuga Christi, non aliō sed in Egyptum: ut vbi antea immolatus agnus paschalis præcesserat, ibi quoque verus Dei agnus diuerteretur. Sic respondet subtilissime Leo sermone 3. de Epiphania. *Ne inquit sine illa regione pararetur singularis hostia sacramentum, in quo primum occisione agni salutaris crucis signum, & Pascha Domini fuerat affirmatum. & quia fuga Christi vera non esset, nisi persecutio in eum sequeretur, idcirco eadem innocentem Christo in Egyptum fugiente Deus permisit ex triplici fine. primo, ad ostendendam suam potentiam diuinam, quę maximē eluxit, dum infans fascijs inuolutus, potentissimum Regem Herodem superauit: ut optimē docet Origenes super caput 1. Matthę 1. *Sentiens Herodes quod delusus esset a Magis, iratus factus est nimis, ut potē quem autor omnium scelerum Diabolus possidebat, diuersas, inter se ipsum cogitans dicebat. En ego qui domos prouincias, occupauit vrbes, inuitos mihi subieci populos, qui terrarum hostes, deuici aduersas gentes, in quibuslibet volui, meis cupiditatibus satisfeci, ecce nunc me ipsum video circumuentum, delusus sum a Magis, & ab alienigenis velut nullus irrideor: deinde a potentia mea, & a misera hominibus illudendus deueni.* Deinde persecutionem hanc permisit Dominus ad ostendendam suam sapientiam, quę maxima apparuit in protectione Virginis in tam longo itinere, cum quoque in ipso*

Isaię 9.

1. Leo.

Origenes.

infantulo protegendo, ne illi quidquam in corpore humano aut hiemis asperitas, aut viarum fatigatio, aut diuertiorum incommoditas noceret. Tertio, ad ostendendam suam bonitatem infinitam, quę in Christo Domino sub velamine carnis latebat: hęc enim in ista persecutione, misericordie splenduit, dum volens innocens puer Iesus infantes illos socios ac participes habere, latam viam eis aperuit, ut martyrij palmam reportarent. Nam ut acute argumentatur Petrus Chrysologus. *Sermone. 153. Si non fugisset Iesus, haberet eos Synagoga filios, non eos haberet Ecclesia Martyres.*

Chrysol.

Causam igitur Christi persecutionis, & eadē innocentem permissiuam, habemus decreta Dei æterna. Sed causam tantī mali effectiuam horret lingua in medium proferre: quia est vilissima: ipsa scilicet mundi impietas: cum enim nec Diabolus, nec Herodes Christo insidiari auderet, resoluta peccati malitiā sanguinolentum aduersus suum Saluatorem mouit gladium. Tantū enim est peccati virus, ut cum sciat seuerum sui ultorem futurum Deum, perdere illum vellet, si posset: sed neque hęc tantopere in commissio facinore culpanda est: pietatis enim non malitię signa commisit, cum enim mundus inaudiret, quod Deus natus esset, ut auferret hominis lapsum, protinus infantes illi victimam debere indicauit. Nec certe agno, qui crucifigendus venerat, nisi agnelli ad vbera matris pendentes offerri poterant. Peccati itaque malitia, Herodes, tanquam instrumento vsa est ad fundendum sanguinem innocentem; sed fortasse non ut culpam auerteret, verum ut crimen totum ablueret.

Quod mysterium tam diuinis quam humanis monumentis mihi præfiguratum esse videtur. Nam Apocalyp. 20. sanctus Ioannes testatur, se vidisse Angelum abyssi clauēs habentem, cui tradita erat potestas ligandi bestias infernales, & sanctorum animas (qui illius aduentum præstolabantur) eruendi. Certē mundus Christum recens natum, magni consilij Angelum agnouit, potestatem in mundi abyssum (quę est infernus) habentem, idcirco ut ad hanc abyssum referendam festinaret, detentatque tot Patrum animas educeret, & noua lucifero apponeret vincula, innocentes velut legatos in sanguine, ad illum præmittere voluit. Video & in rebus humanis id præsignatum: nam cum Romę olim terra profundissimo patuloque ore hiaret, teste Valerio maximo Lib. 5. cap. 6. Oraculo Sibyllę

Apo. 20.

Valerius Maximus

Sibyllę cautum erat, non aliter terrę illius qs obturandum, donec pulcherrimus Romanorum illuc offerretur in victimam, vbi Curtius spontē ruit. Hiabat profecto infernus apertis faucibus, ad deuorandum genus humanum, sed cum ex oraculis diuinis sciret non aliter pœnam hanc a mortalium genere auertendam, nisi oblatione primogenitorum, quos habuit intra se, maximē pretiosa pignora, primogenitos suos in placationem Deo in terras venienti offerre decreuit, nec in casum abiit hęc mundi consideratio: infantium enim sanguine infans Deus sanguinem pariter profusus placatus, miris statim cum suopulo agere, & de salute protinus consultare cepit: propter quod ad ingressum eius in Egyptum, omnia Dæmonum simulachra corruerunt, quod signum erat misericordię & pacis futurę.

Eccc igitur habemus luctum Christo in terris nascente ortum, ut post temporaneum marem, gaudium æternum succederet. habemus causam necis innocentum, & Christi persecutionis permissiuam.

æternam Dei ordinationem, qui in eadē lactentium mortem crudelem filij sui futuram præfigurare voluit: causam instrumentariam habemus Herodem, qui veluti malleus quidam implacabilis, crudelitatem hanc exercuit. Causam denique effectiuam habemus peccatum nostrum, quod non aliā victimā offensum Deum placare potuerit, nisi innocentum sanguine: sicut non alio redimi pretio, nisi Christi cruore. Suspiremus igitur & nos ad Deum: o infantule Iesu, qui tuam potentiam, sapientiam, bonitatem, in cunis statim declarasti, dum non solum è cælo Angelos, è Iudæa pastores, è plaga Orientis Magos: sed etiam infantes è cunabulis, & matrum brachijs ad te traxisti, ut

cos conseruares tibi in vindictam, ostende & nunc eandem potentiam, & trahere corda nostra, ut in fide, spe, & charitate, æternum tibi adhareamus.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Surge, accipe puerum & Matrem eius, & fuge in Egyptum. Matth. 2.

Fuga Christi in Egyptum fuit necessaria, & nobis valde utilis.

IN luctum & miseriam nasci hominem sapientissimus alicubi edixit Seneca. Sed ecce immensum in carne humana Deum, in persecutionē statim & mortem intactus virginis prodidit vterus, dum vix ante tri-duū, vagientē in cunis salutauimus infantē, & iam hodiē in eum mundum seuire videmus. Malē iam tractatur Redemptor ab iniquo mundo, adeo ut ne in stabulo quietis locum habere possit. Et quod maximum, à crudeli Herode queritur ad mortem immortalis, & à scelesto homine impetitur Deus. Sed recipe sanctissima Mater Dei infantem Iesum, & fuge in Egyptum cum eo. O quanta anxietas! quantus labor? virginem & suę & filij salutem consolare, & tam longinquum arripere iter. Quis quæso profugos non agnosceret? & commissi alicuius criminis suspicione non laborabit? sed ne verearis multa parens, dum te Angelus confortat in somnis Iosepho apparens. Typum mihi profecto istius fugę Christi, gessisse videtur Moyses, de quo Eucherius nobilis author Homilia

de Innocentibus refert, quod propter eum multi infantes in Egypto iussu Pharaonis in aquis fluminis submersi interierint. Narrat enim Iosephus quod Sacerdos quidam Egyptius vaticinatus fuerat, ante ortum Moysis, infantem quendam nasciturum, per quem Egyptus deuastanda erat, qui consilium dedit Pharaoni, ut interficeret omnes Hebræorum infantes, ut sic vnus ille inter omnes interficeretur. Et ecce ut primum natus fuit Moyses pulcherrimus infans, ne cum reliquis infantibus periret, à parentibus fuit occultatus. Non dissimili modo impius Herodes, Pharaonicę immanitatis verus æmulator, prophetijs magorum edoctus, natum esse infantem, per quem totus orbis à seruitute idolorum & infidelitatis eripiendus erat, omnes Hebræorum infantulos gladio confodere statuit, ut illum vnum inter omnes interire valeat. Sed ecce à parentibus Iosepho scilicet & Maria iussu Angeli in Egyptum fugientibus occultatur, & ab eius manibus eripitur. Consideremus igitur,

Iosephus.

Non 2

An Chri-

An Christum et pote verum Deum fugere conueniebat, & quod nobis summe necessaria sit fuga.

Minime dubium est, potuisse Christum sine fuga infinitis modis manus Herodis effugere. Poterat enim se inuisibilem li-
toribus Herodis reddere, prout fecit, cum illum lapidare tentarent Iudæi Ioan-
nis 7. IESVS autem abscondit se. Quæ verba
sanctus Augustinus, tractatu 45. in Ioan-
nem trutinans, dicit: cum se non per fugam
abscondisse, sed inuisibilem se reddendo. Deinde
poterat generalem concursum suum ab-
soluta potentia suspendere, ut manus com-
prehensorum illi adiuuari non possent:
sicut fecit in fornace Babylonis, ubi flam-
mæ voracis ignis tres pueros neque terri-
git. Sicut quoque fecit Roboam, qui cum
manum contra seruum Dei extenderet,
statim illi contabuit: inquit enim scriptu-
ra. 3. Regum 13. Rursum manus eius quam ex-
tenderat contra eum, nec valuit eam retrahere ad se.
Decuit nihilominus fugere Christum, pri-
mo: quia cum in carne humana nascere-
tur, naturalem quoque viuendi modum
seruare debuit, ne ergo in primo suo or-
tu, statim ultra naturam, ad patrandam ex-
curreret miracula, leuientis crudelitati
Herodis sese per fugam subtrahere debu-
it. Tetigit hoc Diuus Athanasius, qui di-
cit, decessisse Christum, ut sicut esuriendo, sitiendo,
patiando: ita quoque ipsa ratione fugiendo, ostende-
ret se carnem gestare, & hominem factum esse. quod
confirmat sanctus Chrysostomus super
caput 1. Matthæi. Si inquit, Christus se præ-
sentem à crudelitate Herodis seruasset, creditum non
fuisse, verè illum suscepisse carnem: tantum hodie
mysterij sacramenta nuntiant. Comprobauit
hanc veritatem ipsemet Christus in reue-
latione facta sanctæ Brigittæ libro 5. in-
terrog. 12. dicens. Quod autem fugi in Egyp-
tum, in hoc infirmitas humanitatis meæ ostensa est.

Secundam causam cur Christus fuge-
rit, dum immanis Herodes in viscera in-
fantium ad vbera adhuc materna pendens
ferro sculceret, assignat Petrus Chryso-
logus. Homilia 151. nostram scilicet vti-
litatem, cuius verba hæc sunt. Fratres quod
fugit Christus, fuit mystery, non timor: fuit libe-
ratio, non periculum creatoris: diuina virtutis fuit,
non fragilitatis humane: non enim fugit propter au-
toris mortem: sed propter seculi vitam: nam qui
mori venerat, quomodo mortem fugeret: sed quia
Christus totam causam nostræ salutis occiderat, si se
permisisset paruum occidi, idcirco cum fugere neces-
se erat, ne ipsi iterum gradibus caderemus. Consig-
nat hunc veritati discursus sancti Fulgentij
sermone de Epiphania, ubi dicit. Dignatus
est in Egyptum fugere, ut postea dignaretur crucem

Ioann. 7.

2. August.

3. Reg. 13.

2. Athan.

2. Chryso.

2. Chryso-
logus.

2. Fulgen.

ascendere: fecit enim cum mori benignitas propria,
non malignitas aliena: cum enim prædestinatum fa-
isset à Deo, ut in adulta ætate moreretur, quia id
nobis magis expediebat, fugit ad vitandam humano
modo, non potentia virtutis mortem, in infantia sibi
imminentem. Vnde manifestum est, amore,
nostri, non timore Herodis, quem solo nu-
tu cohibere potuisset, fugam arripuisse.
Vtile certè omnibus erat, Christum in in-
fantia non mori, quod vel ipsum nomen
à Beato Ioanne ei impositum insinuat. Ecce
agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi: per quod
puro designatur, quod quemadmodum
agnus caro, aptior est cibus & salutis con-
uenientior, ubi creuerit: quam dum la-
teat ad vbera matris nutritur: ita planè ma-
gis proficua humano generi est mors Chri-
sti in adulta ætate: quam in infantia: fuisse
quidem mors infantis Christi suffici-
ens in propitiationem, sed adhuc orbis di-
uinæ eius doctrinæ caruisset. Quis enim
caelestia mundo enuntiaret, si vnigenitus
qui est in sinu Patris, ea non enarraisset?
non ergo timor, sed ardens potius, erga
nos amor ad differendam mortem in æta-
tem iam propositam Christum impulit,
ut prius omnem nos edoceret virtutem,
tam verbo, quam exemplo.

Quod si adhuc altius maiorem no-
stram vtilitatem, ex fuga Christi à nece,
Herodis considerare volumus, velex ipso
Ezechia facile id discemus: cum enim
illi mortis sententia nuntiata esset, Iaiæ 38. Iaiæ 48.
hæc solum, supra omnia illum cruciabat,
quod in iuuentute sua inperire coereretur,
Egone inquit in dimidiis diebus meorum vadimi,
ad portas inferi. Et reuera iuste dolebat, si-
quidem magis contristat animum mors
iuuenis, quam senis, aut infantis: quia in-
ter omnes ætates iuuentus pretiosior esse
censetur. Igitur & Christus non potuit
maius nobis sui amoris pignus exhibere:
quam, dum pretiosiore sæ ætatis tempore
pro nobis fundere vitam voluisset, non in
infantia, aut in senectute moriendum sibi
eligens: sed in ipsa media ætate, quæ ve-
re pretiosissima est: ita suam mortem summum
vtilitatis nostræ pretium, & summi docu-
mentum amoris nobis præstitit. Et reue-
ra si pretiosissimum ætatis suæ tempus
Christus morti destinauit, iure merito
omnes ætate senes, sed in peccatis inue-
terati confundi & erubescere debemus. Si-
quidem Christus totum vitæ suæ tempus,
in nostram vtilitatem expendebat, nos ve-
rò neque decrepantis iam nostræ ætatis
dies in meliora vitæ tempora, & Dei ob-
sequium expendere volumus. Quod gra-
uiter inculcat gentilis Philosophus Seneca,
libro

Seneca,

libro de Breuitate vitæ, capite. 5 inquit,
Non te pudeat reliquias vitæ tibi seruare & Deo, so-
lum tempus bonæ mentis destinare, quod in nullam rem
conferri possit: quam seruare est, tunc incipere, cum de-
finendum est. & quam stulta mortalium obliuio in
Quinquagesimum & Sexagesimum annum differre
sana consistat. Quod etiam innuit Salomon.
Proverbiorum 5. Ne des annos tuos crudeli:
quasi diceret, ne concedas prosperos tu-
os annos crudeli hosti appetitus tui senti-
tui, sed præbe illos mansuetissimo infanti
Christo Domino, qui pro diebus æternita-
tis facile eos tibi commutabit.

Prov. 5.

Conueniebat tertio fuga Christo à fa-
cie Herodis, ne se manifesto exponeret
periculo, & ut exemplo suo nos doceret,
expedire non semel Christi fidelibus fu-
gam arripere à facie hostis. Verum quis-
nam sit iste inimicus, quem fugere debe-
mus: respondet sanctus Ioannes Euange-
lista hunc hostem esse mulierem. 7. capi-
tum, in cuius fronte scriptum est mysterium.
Et reuera iure in fronte ipsius scribitur my-
sterium: cum enim hostis iste sit domesti-
cus, idcirco summe omnium periculosissi-
mus, quem euitare artis & mysterij est.
Quod expressit æterna veritas inquit:
Inimicus hominis domestici eius. Ab hoc domesti-
co hoste perijt sapientissimus Salomon, ad
cultum idolorum mulierum suauis sese in-
clinans. Perijt inuidiosissimus Holofernes:
inquit enim Sacra Scriptura de Iuditha
vidua, quod nuptialibus induta vestimen-
tis, lata facie, & compta fronte, assum-
ptis ianibus, & armillis manibus cir-
cumductis, abiit ad tentorium Holofernis.
Vbi sanctus Spiritus non sine mysterio hæc
ornamenta commemorat, quia scilicet
mulier ut potè domesticus hostis, his ut
plurimum domesticis telis ferit hominem:
ecce sandalia tantum aspexit Holofernes,
& statim mulierem illam ad suum thala-
mum introduci iubet, & nimiam eius pul-
chritudine captus, & nullius fraudis do-
lique insidias metuens, ab eius manibus
ebrius misere perijt, qui tot ante fortissi-
mos Imperatores debellauerat. Ab hoc
hoste Dauid in homicidium & adulterium
adductus est. Ab hoc Samson in cecita-
tem & captiuitatem Philistinorum traditus
est. Ab hoc iustus Loth ad patrandum in-
cestum tractus, dum in ebrietate à filiabus
proprijs seductus esset, & sanguis sangui-
nem eius tetigit. Quid ergo homo facere
debet: ut occultas huius insidias hostis ef-
fugiat: fugere debet quemadmodum
Christus ab Herode fugit. Sola enim in
hoc duello fuga immunem, ab omni peri-
culo facere potest hominem. Sic Beatus

Judith 10.

Matiniani Eremita mulierem fugiebat usque
ad maris insulas: quam dum & ibi repe-
rit, maluit proiciens se in aquas, cum Del-
phinis consortium habere: quam oculi
huius hostis laqueis irretiri. Ecce Salua-
tor noster fugit, ut scilicet & nos eius exem-
plo hostem domesticum: scilicet peccato-
rum fugiendo, facilius ab eo recedamus.
Quod innuit antiquissimus Origenes Ho-
milias 3. in Adam. Si pietati inquit esse dixi-
mus, quod natus est Christus: quod fugisse legimus,
quid dicemus forte si natum diximus, ut repararet
naturam, de amara ut fugaces renouaret, confagisse. A-
dam & Eua fugientes reuocati. Nec ta-
tis est, fugere hostem sed priam eeleritatem
fugere oportet. quod innuit Sponsa Can-
torum 8. Fuge dilecte in assimilare caprea bin-
noloz, ceruorum. id est fuge nullam interpola-
tam moram, fuge summam velocitatem, ut caprea
enim & hinnulus, singulari celeritate pos-
sent. Sed ut quid sanctissima Virgo, infan-
tem adhuc & imbecillum Iesum ad cele-
rem fugam excitas, & ut scilicet exem-
plum pijs matribus præbeat, ut à primâ
statim infantia suos filios & filias, ad cele-
rem peccatorum fugam stimulent: nisi
enim à iuuentute statim filij & filie, ho-
stem peccatum scilicet fugiant, inuetera-
ta consuetudini & præuio vsu difficile pos-
tea medicina parabitur. Non edocebat
hanc fugam Iacob Patriarcha filiam suam
Thamar, & ecce ubi ad terminum adultæ
ætatis appropinquare cepit, quia fugere
nesciuit, florem virginittatis amisit. Ne-
cessaria est igitur fuga, quia nisi fugeris,
peribis. non semper enim miracula Deus
facere tenetur, neque in manifesto peri-
culo hominem proteget. Vtilis est: quia
per fugam omnes malos euentus, facile
aufugiemus: & insuper utilis est fuga, quia
fugientes hostis insequi non audent. Sic
Amazones quod facilius hosti resistere pos-
sent, vbera sua adurebant, quod apertiores
& ad fugiendum, & ad tendendum arcum
redderentur: & ecce inuidiosus Alexander
Macedo bellare cum illis non audebat.
Spartani quoque propter maiorem agili-
tatem infantes in frigida mergebant aqua,
ut ibi illis dura & fortis excreceret cutis,
ut postea contra aduersarium suum essent
resoluti & audaces. Vtile ergo est, ut pa-
rentes a prima statim infantia suos libe-
ros, etiam cum molestia ad fugam & ad
hostem eludendum erudiant.

Origenes.

Cantic. 8.

Et quia hodie Innocentium commemo-
rationem Ecclesia celebrat, quæ potissi-
mum in virginibus reperitur, idcirco ho-
die innocentie virginum strena danda est.
Offerrem ergo illis consperum, sub quo Eua

N n n 3

as ma-

Apoc. 4. nes Apoc. 4. Omnia per tuam voluntatem creatura sunt.

Nihilominus, id quod à Deo præscitur futurum, non necessariò, sed liberè & contingenter euenit: quia voluntas humana, quæ est causa libera, ex vj diuinæ præscientiæ, non necessitatur ad effectum. Siquidem diuina præscientia, licet sit infallibilis, ita coniungitur simul cum contingentia, & libertate nostri arbitrij, vt non imponat vllam necessitatem rebus futuris. Sic præsciuit futuram Iudæ prodictionem Ioan. 13. Sciebat enim, quisnam esset, qui traderet eum. Et Lucæ 22. Ecce manus tradentis me, mecum in mensa. Non tamen per hoc necessitauit Iudam, ad patranda prodictionem, imò seuerà admonitione, retrahere à peccando, subdens statim illa verba: *Filius quidem hominu secundum quod definitum est; vadit: verumtamen vñ hominu illi, per quem tradetur.* Præsciuit futuram Petri negationem: *Dico tibi Petre, non cantabis hodie gallus, donec ter abneget nosse me.* Ibidem. Quæ præscientia, ita erat certissima & infallibilis, vt futurum illud Petri peccatum, quatenus suberat diuinæ præscientiæ, nullo modo potuerit impediri, cum non possit ista copulatio simul esse vera. Deus præsciuit Petrum peccaturum, & Petrus non peccabit. Nihilominus absolute & simpliciter loquendo, potuit Petrus non peccare, eò, quod illius peccaminosæ abnegationis, nullomodo diuina præscientia fuerit causa, vt docet Bonauentura q. 10. de scientia Dei art. 1. in-quiens: *Quod scientia Dei respectu solius boni sit causa & idea, respectu verò mali nullo modo; quia malum non habet ideam in Deo, nec causatur ab illo.* Sed sola voluntas libera Petri, erat causa illius, quæ pro sua libertate potuit non consentire, in peccaminosam Christi abnegationem.

Ita planè Deus præuiso originali peccato, decreuit mittere filium suum, qui redimeret homines, simulq; vidit, quod misso filio suo in mundum tali tempore, & inter tales homines perditos moribus, & ambientes humanam gloriam, habentesque tales passionis, vt positâ eius permissione, possent facere, quæcunque velent contra Christum, vidit infallibiliter, quod Iudæi essent commouendi odio & inuidiâ contra Christum, & tandem occiduri illum. Quia tamen mors Christi, non erat prædefinita pro tempore infantiz, sed in virili ætate, & Herodes statim nato Christo totum suum virus in eum effusus erat; idè ad eludendū eius insaniam, in Ægyptum à matre & Iosepho

portari voluit: *Surge, accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum, & esto ibi, vsq; dum dicam tibi.* Matt. 2. Ne tamen statim miracula patrare videretur, aut ab humano agendi modo recedere, permisit malam Herodis voluntatem, vt totus ad perdendum Iesum armaretur, ex qua permissione infallibiliter sequebatur grauissimum infanticidij peccatum: quia occidit omnes pueros à bimatu & infra.

Sed diceret forsā quispiam, quare Deus infallibiliter præsciens tam funestam & cruentam Herodis persecutionem, postquam infantem Iesum iam horratu Angeli in Ægyptum eduxerat, non immutauit peruersam Herodis voluntatem? aut cur illum repentinâ morte è viuīs non sustulit, ne tantum crimen committeret? Enimuerò potissimam istius rei causam inuenio; quia Deus non statim magnos peccatores, dum peccant punire consuevit. Quod ex Sacris literis facillè consequi possumus: impius Sennacherib Rex Assyriorum, eò dementiæ progressus fuerat, vt nomen Dei veri blasphemaret. 4. Reg. 19. loquens ad Ezechiam; *Non te seducat Deus tuus, in quo habes fiduciam, neq; dicas, non tradetur Hierusalem in manus Regu Assyriorum.* Et tamen non statim illum Deus puniuit, sed quasi lento gressu procedens, prius Angelum suum misit, qui illam exercitus multitudinem, in qua superbus Rex nimium confidebat, interficeret: *Venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinq; millia.* Quæ causa, quod Deus non ipsum blasphemum regem, sed solum exercitum punierit? Respondet Abulensis quest. 30. ad inferendum ei maiorem penam. Quam percipiebat tum ex morte suorum militum, tum ex ignominioso recessu à terra Israëlitarum, quam iam quasi captam æstimabat. Nam dicit sacer textus. *Vidit omnia corpora mortuorum, & recedens abiit.* Tum ex amissione rerum acquirarum: tū denique ex morte inferenda à proprijs filijs, qui eum in proprio regno, gladio interemerunt; *Adramelech & Sarasar filij eius, percusserunt eum gladio.* Ibidem. Attamen verissimilius censeo, Deum non statim hunc blasphemum regem puniuisse, vt miser aspiceret, in quibus confidebat, & ob quæ se contra Deum exercebat. Atque sic ex illismet se infelicem factum agnoscens, ad penitentiam festinaret. Colligo hanc veritatem ex eo, quod maximè diuinæ misericordiæ proprium sit, concedere tempus ad penitendum peccatoribus, vt ipsemet protestatur inquitens: *Nolo mortem pecca-*

peccatoris, sed vt magis conuertatur & viuat. Imò læpenuero solâ penitentia contentus, penam magnis peccatoribus condonat. Quid sceleratius Achabo, qui sanguinem innocentis Naboth, per insimulationem falsi criminis effudit; & tamen non penâ; sed penitentia eius Deus contentus est. 3. Reg. 21. *Nonne vidisti Achab humilitatum coram me, quia igitur humilitatus est me causa, non inducam malum in diebus eius.*

Imò ita Deus clementer procedit cum peccatoribus, vt multò benignius cum illis agat; quam homo: quod sic euidenter ostendo. In deplorato statu existerat populus Israëliticus, totusque grauissimis peccatis immerfus, sub magno idololatra rege Ochozia. Et ecce dum maximè necessitas, ne dicam calamitas vrgeret, tunc Deus Eliam Prophetam rapuit ad se, & instructo curru igneo, per turbinem ad cælum subleuauit. 4. Regum. 1. *Ecce currus igneus, & equi ignei, duxerunt virum, & ascendit Elias per turbem in cælum.* In quem locum Abulensis q. 24. & Caietanus, censent currum illum & equos non propriè igneos fuisse; sed ob splendorem sic dictos: fuit enim nubes splendidissima, Eliam in medium sui recipiens, & vndequaque obtegens, atque in cælum subleuans, vt habetur Eccl. 48. *Elias inquit, qui in turbine tollitur est.*

Considerate quæso, si tanta erat populi afflictio, si tam miserabilis status, si tanta peccata; cur Deus eo tempore Eliam ad cælum euocauit? Meâ sententiâ, non inuenietis aliam causam: nisi quia Elias homo erat nimis seuerè populi peccata castigans; & ideo eum sustulit Deus, ne peccata videns, peccatores consumeret. Sic censet Basilus Seleucus oratione 1. inquitens: *Cum tamen hominum peccata non minuerentur, Deus Eliam videns inflo zelo in impios rursum inflammatum, igneo curru ex impiorum conspectu transtulit.* Et paulò inferius, sic Deum cum Elia loquentem introducit: *Proclius est in peccatum humanum genus, tibi persantes cernere graue spectaculum: mihi verò, qui sum Dominus, læta de humanitate scripta est: me ipsum debitorum elemosina constitui: tu ergo sub diuersarum à peccata liberarum carne vestitus cum Angelis conuersas; ego verò ad homines per incarnationem veniam, ego eorum salutem curam.*

Felix profectò fors peccatoris, ad quem ipse Deus tanquam pater accurrit, vt per se sanet & medeat: *Ego veniam & curabo eum.* Matt. 9. quia si creaturis negotium peccatorum committeretur, perirent omnes peccatores. Hinc infelix Sodoma & Gomorrhæ exciderunt, &

pena illis non ad emendationem; sed ad interitum affuit: quia licet Deus ad illas descendere; earumque mala veluti oculis prospicere determinasset, ad Abrahamum locutus. Gen. 13. *Descendam, & video, virum clamorem, qui venit ad me, opere completus, an non est ita.* Tamen nescio quo malo suo facto, siue Abrahami conuersione, siue aliâ occasione, non ipse descendit; sed Angelos misit. *Conuerteruntq; se inde, & abierunt Sodomam; Abraham verò adhuc stabat coram Domino.* Ibidem. Quid ergò mirum, si consumpta, si destructa, si cremata est Sodoma, dum eam oculi aspicerent, creaturæ, non creatoris. Vt censet Magnus Gregorius 19. Moral. cap. 23. *Vt inquit, ad cognoscenda mala descendit, mox facinorosos percutit.*

Quod si ipse descendisset, ipse vidisset, licet magnum erat malum, et si illud eliminasset, et si puniisset, tamen ad bonum, ad melius, ad efformandum, non ad destruendum. Non fuit maius peccatum, obstinatio malitia; quam post aquarum diluuium, post totius generis deletionem humani, sic superbe in peccato existere ac perseverare, vt quasi non puniti, nec amplius puniendi, superbos spiritus inducentes, turrim vltique ad cælum pertingentem ædificare cuperent. *Nec pena emendatioris facti, (ait S. Chrysost.) neq; beneficijs meliores.* Quid autem Deus? descendit, vt videret ciuitatem & turrim: *Venite, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum.* Gen. 11. Quæ vox vt censet Glossa Græca, apud Lippomanum, fuit Patriis æterni, non ad Angelos, sed ad reliquas personas diuinas: *Quod dicitur ait, venite descendamus, ad Filium & Spiritum Sanctum dixit Pater.* Quia ergo non homo, non Angelus, sed ipse Deus descendit per se, ipsa Trinitas vidit; prospexit illud grande malum, sed medicatus est, annuente scriptura: *Atq; ita diuisit eos Dominus in vniuersas terras, & cessauerunt ædificare ciuitatem.* Ecce non est iterum deletus mundus, sed repletus, beneficentiam pro malo reportans; *Descendit ergo Deus (ait Glossa Græca) vt illorum linguas confunderet, confundendo humanum genus toto orbe terrarum disseminaret.* Ratio: quia quoties ipse Deus ad arguenda peccata descendit, toties suauem medicinam affert.

Atque hinc facillè deploratam impij Herodis sortem perpendite, cuius sacrilegos conatus, licet Deus potuerit impedire, hoc tamen non fecit. Non præbuit auxilium efficax; quo à suâ malitiâ retraheretur; quia non ipse Deus descendit.

ad videndum eius peccatum, sed potius in assumpta humanitate recessit, ne tantum flagitium spectaret, ex cuius benigno aspectu, dubio procul multum gratiæ deflueret in Herodem. Sed ex occultissimis suis rationibus permisit, ut obstinatus Herodes in sua absentia, de peccato in peccatum rueret, maiorem sibi æternæ damnationis pœnam accumu-

lando. Quare ne à nobis infans Iesus recedat, nostris peccatis grauitèr offensus, sed potius ut ipsemet descendat ad mendandum animabus nostris, non dimittamus eum, nisi benedixerit nobis. Quia illo præsentè, certissima spes venit, peccatoribus affulget.

GRATIARVM ACTIO.

Post profligatum Principem Transylvanorum, potentiam Sueticam infractam, & recuperatam Craconiæ. Anno 1657.

Cantate Domino Canticum nouum, laus eius in extremis terræ. Isaia 42.

Deus contemptum Regibus, à subditis illatum grauissimè punit, & pacem stabilem concedere non vult, nisi prius hæreses extirpentur.

Tendunt est fortunâ dum blanditur: nam suâ instabilitate multos plerumque fallit, dum ei plurimum confidunt. Capitandus Principum fauor, dum tempus ardet: quia & horum volubilis gratia: sapientius enim verborum, non rerum Dominos se præstant. Paucis multa? ad omnia opportunitum tempus spectandum. Et Deus quippè ad sua perficienda negotia non nisi tempore opportuno & maxime congruo homines excitat. Enimvero nullum sic Deo cordi negotium: quam illud, quod ad eius pertinet Ecclesiam: & tamen ut illi succurrat, tempus sic expectat opportunum, ut eam iusto intervallo sinat pati. Elapsis septem mensibus post Christi Ascensionem, statim orta fuit grauissima Ecclesiæ persecutio, ingens ruina, grande periculum, ut rectè probat Massurius in vita Pauli 1. i. cap. 1. i. En quam recens, quam tenella tunc hæc sponsa Christi fuit, nondum annualis, & tamen de illa dicit S. Lucas Act. 12. In illa die facta est persecutio magna in Ecclesia. Nam eo ipso die, quo B. Stephanus occisus est, reserui Dorothæus Tyrus Episcopus ad duo millia Christianorum caesa fuisse: Nicanor inquit, & ipse de septem Diaconis cum Syndaco suo, & Protoprotopro Stephano, & duobus millibus alijs in Christum sperantibus mortuus est. Quis hoc non obstupescat, ut Ecclesiâ vix pullulante talem Deus permitteret machinam, ut ex nouel-

lis illis Christianis duo millia necarentur. Quid? ergone statim Deus accurrit? minime: quin impo, post occisum B. Stephanum, post tot interfectos fideles, ita persecutionis flamma exarsit, ut omnes præter Apostolos dispergerentur, attente stante Euangelistâ: & omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos. Act. 12. Quid? num certe per talem dispersionem sedata tempestas Deo auxilia præbente? nil minus: immo aucta usque ad mortem: licet enim in cæteris pectoribus diminuta esset sauitia: non tamen in pectore Pauli. Hinc S. Lucas ibidem addit: Paulus denastabat Ecclesiam per domos intrans, & trahens viros & mulieres tradebat in custodiam. Quis tunc non actum de Ecclesia Dei crederet, quando usque ad mortem per Pauli persecutionem resoluta fuit? Hanc viam persecutus sum usque ad mortem. Nihilominus tunc in ampliore & lucidiore redacta, per idem prorsus instrumentum, quo occidebatur, scilicet per eundem Paulum, & altissima profunditas scientiæ Dei? ut Ecclesiæ sanctæ periclitanti non prius succurreret, nisi cum usque ad mortem redacta erat, quò magis eius potentia mundo illucescat. Elegerat Deus S. Paulum ante mundi constitutionem, ut de semetipso fatetur. Galat. 1. Quis me segregauit ex matris utero, & vocauit per gratiam suam, ut reuelaret filium suum in me, & euangelizarem illum in gentibus. & tam-

Ibidem.

Galat. 1.

mendicit se non prius in Apostolatam fuisse adscitum: quam placitum Dei tempus adueniret: cum autem, inquit, placuit ei, commo non acquiescens carni & sanguini. Quid est hoc? ita mature festinavit Deus ad Pauli prædestinationem, ut eam ante omne meritum necdum natum segregaret ex utero, nascique faceret, ac natum vocaret, ut esset Apostolus & prædicator gentium. Et nihilominus vitimus ferme inter Apostolos annumeratus, dum iam Ecclesia extreme periclitaretur, & Paulus annum ætatis suæ excurreret 35. ut scilicet, Dei iudicia eiusque ordinationes expauescas, nec de quopiam perditissimo licet peccatore desperes. Quis ita ardens ut Christus coarctabatur baptisari in sanguine suo, & tamen velut otiosus triginta sustinuit annos. Dei Spiritus operiens impulsus. Quod pectus adeo amans, adeo pro Christo æstuans, ut Ioannes Baptista? & tamen patienter sedens in deserto, triginta ferme annos sustinuit, nec prius inde egressus est, usque dum factum esset verbum Domini super eum. Lucæ 3. Querebat sollicitè Zachæus videre Iesum, quis esset, & tamen non prius eum vidit: quam ascendere in arborem Sycomorum. Et quia hæc arbor Symbolum erat crucis sanctæ, iamque appropinquabat tempus, quo Saluator noster in cruce præfinitum redemptionis opus ad executionem deducturus erat, ideo Zachæus, quia insistens illi arbori crucifixi figuram præferrebat, ut porè tempore opportuno, gratiam Christi inueniret: Zachæus festinans descende. Lucæ 19. Sic Petrus Chrysologus super hunc locum ingeniosè discursit. Ante inquit, Zachæus ascendit arborem: quam crucem Dominator ascenderet, hinc est, quod dicitur ei festinans descende. Aggravata es nimium ô afflictâ Patria, per totum ferme iam biennium expectabas solatium, nec poteras illud inuenire: ardentissimis votis è cælo requirebas succursum, nec tamen spes præconcepata votorum magnitudinem adæquauit, nec adfuit, qui lachrymas de gentis tuis detergeret. Eo quod in terram alienam aberraueris, conculcauerunt enim te inimici tui, & usque ad terram prostrauerunt te, ideo gemere tantum poteras, recreari verò minime, illud Prophetæ occinendo: Quomodo cantabimus in terra aliena. Sed venit iam tempus opportunum, quo Deus de excelsis folio gloriæ suæ, recordatus est tui, dum te ex dura feruitute in pristinam libertatem, ex aliena terra in tuam propriam domum renouat, ut lata iam psallas & iucundaris. Sed quid psallere debeas, ausculta.

Lucæ 19.

Petrus Chrysologus.

2. Pet. 1. 19.

Stupebit forsitan non nemo, quid sit, quod Hebræi quamdiu apud Babylonios captiui tenebantur, non solum non operabantur sacris, verum etiam nec musica instrumenta pulsare, nec diuinos hymnos cantare audebant: Quomodo, inquit, cantabimus canticum Domini in terra aliena. Ps. 136. Quod enim à sacris abstinere, hoc eorum religioni tribuendum: quia lex præcipiebat, ne quis extra locum sanctuarij sacrificaret. 2. Paralip. 7. Elegi locum istum. 2. Paralip. 7. mihi in domum sacrificij. Sed cur etiam ab alijs actibus, lege nequaquam vetitis, videlicet: à hymnis diuinis abstinere? varias rationes afferunt sacri interpretes, Imprimis, ne scandalum præberent Babylonis, facile suspicaturis, ab Hebræis in ea re diuinam legem violari. Deinde ne eisdem præberent occasionem contemnendi & irridendi diuinos ritus, tanquam margaritas more porcorum conculcandi. Sed minime istis rationibus locus concedi potest, quippè ipsi barbari, precibus id euincebant ab Hebræis, ut audientes eos laudem Deo cantantes, facilius in veri Dei notitiam traherentur. Ut eruditè obseruat Chrysosthomus in Psal. citatum. 2. Chrysost. Vide, inquit, quantam correctionem ceperunt ex apostate: Qui enim à religione sua ac Dei cultu resisterant, & legem omni ratione conculcauerant, se in aliena terra tam grauitèr gesserunt, ut vel videntibus & audire cupientibus, ne eorum quidem desideria sic gratificarentur: sed legem præferrent, eamque diligenter conseruarent. Ergo forsitan à decantandis Dei hymnis abstinere, ne si festiuis cantilenis in terra aliena indulgerent, paulatim in obliuionem templi Hierosolymitani, diuinorumque rituum, ac celebritatum induerentur. Sed missa etiam hæc ratio, tanquam minus verisimili, illa mihi videtur aptissima, ideo Hebræos à diuinis cantibus abstinenti, quia in terra aliena captiui detinebantur: erat enim Babylon ciuitas superstitionum.

In hac aliena terra hucusque persistebas Polonia, cum primariæ vrbes tuæ, propria sanctorum domicilia, in ciuitates superstitionum vertæ essent: sed ecce te hodiè reducit Deus in locum sanctum suum, scilicet: in templum ædificatum nomini eius. Hæc est propria eius hereditas, Ecclesia sancta quâ nihil illustrius, nihil maius, ut meritò exclamet Prophetæ: confitebor tibi in Ecclesia magna. Magna certe est, si doctrinam in ea spectes, quia Doctorem habet ipsum Deum: hinc de Scriptura Sacra meritò dicit S. Ioannes Apocal. ultimo: Hæc verba fidelissima sunt & verba. Magna

Ibidem.

2. Chrysost.

Apocal. ultimo.

Psal. 67.

gna est, si in ea mores inspicere velis: quia nihil nisi sanctum docet, mores inculpatos, conuersationem honestam, actiones pulchras, humilitatem, modestiam, castimoniam suos fideles instruit. Atque hanc ob causam Regius Vates Psal. 67. Ecclesiam Christi nomine montis fecundi intitulat: *Mons inquit, coagulatus, mons pinguis; ut quid suspicamini montes coagulatos. Quasi diceret. Frustra seipsum iactant infidelium, sectæ: neque enim Synagoga Iudæorum, neque Thephyrum Machometanum, neque congregationes Hæreticorum, neque Schismaticorum greges habent hoc, ut mons Deidici mercantur. Sola Ecclesia Catholica est mons omnium oculis expositus: mons in quo lex datur, in quo Christus concionatur, in quo pascit, in quo orat, Apostolos creat, parabolas explicat: mons sub quo infirmi delitescunt, cui locus campestris subest. Ex hoc monte pinguedo Spiritus S. influit in animas fideles: sub quo non altum sapientes humectantur: humor enim ad decliua tendit, & conuallibus heret: sicciora sunt altiora quæque. Vide Hæreticorum sesquipedalia verba, an quid hominis, vigoris, & pinguedinis spiritualis habeant? prorsus nihil: immo omnia arida & sicca, & merus tympanismus, vas vacuum, sonans sine liquore. Nec deest mirum, quod Deus in tantum dilexit Ecclesiam suam, ut licet ubique sit non solum per potentiam, sed etiam per essentiam: *plebs sunt, celi & terra gloria eius; tamen in Ecclesia tanquam in loco suo sancto, voluit permanere omni speciali modo, & per gloriam, & per gratiam, & per verbum, & per Sacramenta. Quia nimirum magno pretio sibi hanc sponfam comparauit, labore & sudore suo conquisiuit. Quippe non centum præputijs Philistinorum dilecta Ecclesia acquisita est, sed vita, & anima Christi: proinde usque in finem eam dilexit. In hoc sancto loco, quod hodie ab omni inquinamento mundatur, læt iam Catholici mei triplex nouum Canticum Deo vestro cantare debetis.**

Imprimis canticum gratulatorium, gratâ recordatione celebrando & recordando, quod vos Deus, & grauissimo seruitutis iugo eripuerit. Sic olim rex Propheta David, ut se gratum ostenderet cælicis præstiterat beneficentia, cum Deus regnum illius, & grauissimis periculis reseruaret, quasi oblitus omnium iniquitatum populi illius duræ, & periculis, statim Deo grates per canticum rependebat. Sic Moyses postquam mare rubrum sicco vestigio cum Hebræis pertransiisset, cum Deus diuisas

illas aquas, & præruptarum instar rupium in aëre pendentes deiecit in exercitum. Pharaonis, cumque cum curribus & equibus demersit in profundo, nouum canticum, scilicet: gratiarum actionem Deo cecinit. Exodi 15. *Tunc cecinit Moyses, & filij Israël canticum hoc Domino. Sic populus Israëliticus, post puteum diuinitus effossum, decantabat laudem Domino, quod ignem sanctum ibi absconditum inuenissent. Numer. 21. Tunc cecinit Israël canticum istud, ascendit puteus. Sic Debhora post Sisaram interfectum, sanguinis Israëlitis hostem scientissimum, grates Deo personabat in Ecclesia sancta. Cecinit Debhora & Barac filius Abinonem in illo die. Sic Iudith post Holofernem iugulatum, tota in laudes diuinas effusa, clamauit: Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psallunt nouum, exaltate, & inuocate nomen eius. Iudith 16. Sic Ezechias post sanitatem sibi diuinitus restitutam, in Canticis suam gratitudinem testatus est, Isaia 38. Domine saluum me fac, & psalmos nostros cantabimus cum diebus vite nostre in domo Domini. Sic tres pueri, post flammam fornacis Babyloica consopitas, dum ardentes prunas, quasi rosas odoriferas rore Spiritus Sancti refrigeratas, illaso pede calcarent, laudabant Dominum, & in dulces resonabant hymnos, Daniel 3. Sic demum infiniti alij post accepta beneficia, Deo gratulatoria cantica reddiderant. Quod diligenter considerans D. Ambrosius lib. 8. in Lucam cap. 7. Cantauit, inquit Moyses, quando, in mari rubro ad transitum Iudæorum fluctus obruit, vnda circumflectit, eademque equos Aegyptiorum, ascensoresque, resusa derorsum. Cantauit Isaias dilecto dilecti vincti suum canticum, significans asperam flagitijs fore plebem, quæ secunda prius erat, virtutibus fructuosa. Cantauit Hebræi, cum vestigia eorum tanta flamma torantur humefcent, & incensæque, ardentibus, omnibus, solos ignis innoxius lambere, nec adureret. Abacuc quoque, publicam doctus mulierem, titiam, prophetauit dulcem Dei fore fidelibus passionem. Cantauerunt ergo Prophete spiritualibus mediculis, publice salutis oracula resuantes.*

An non multo æquiori iure Catholici mei, debetis hodie in hoc sancto loco, nouum canticum gratulatorium Deo vestro decantare, quod istis diebus immensa Dei beneficia in vos redundauerint, quod ad hæc usque tempora incluta hæc vrbs in confusionem & dissipationem nondum abierit: quod cum iam hostis in desperationem actus, flammam testis, gladios certicibus, bonis fortunisque omnibus vitium exitum minaretur: gratia Domini affulsit quia non sumus consumpti: quod

quod tandem in extremis terræ laus Dei nostri facta sit. At, quænam obsecro sunt hæc extrema terræ, in quibus laus Domini? S. Chrysostomus super Isaia cap. 42. per extrema terræ, intelligit destitutionem vitæ nostræ veteris, & nouæ acquisitionem. Extrema inquit, terræ sunt in nobis quando vita nostra finitur: quia cum homo deserit vitam peccaminosam, imbuat & induit vitam sanctam. Ad hæc extrema vocat vos Catholici mei Apostolus: *Exuite veterem hominem & induimini Dominum IESVM Christum. Iam verò S. Gregorius extrema terræ intelligit homines iustos, qui pro nomine Dei quasi extrema quædam, maximis afficiebantur opprobrijs: de quibus Scriptura Sacra 1. Reg. 2. dicit: Domini enim sunt cardines terræ, & posuit super eos orbem. Rabbi autem Jonathan apud Lyræum, vocat eos fortes. Et certe meritò: nam & impudentissima Sodoma si decem ad summum iustos habuisset, illorum meritis, quasi turribus quibusdam fortissimis innixa, nusquam igne & sulphure de celo cadente exulta fuisset. Unde (inquit Ambrosius lib. de Abraham cap. 4.) discimus, quantus murus Patriæ sit vir iustus, & quemadmodum non debeamus muerere sanctum, nec temerè derogare. Illorum enim nos fides seruat, illorum iustitia ab excidio defendit. Sodoma quoque si habuisset viros decem potuit non perire. Quod magis adhuc elucidat Philo Hebræus lib. de migratione Abrahæ: *Comperimus, inquit, est ad familiarum, ad ciuitates, regiones, nationes, atque etiam terrarum longe lateque patentes, ex vnius viri probitate nonnunquam magna prouenisse commoda, & felicitates amplissimas. Nam reuera fulcrum generis humani iustus est, suas dotes communicans, & in publicum usum conferens. Hinc rectè cælestis sponsa Cantic. 5. loquitur de suo sponsulo: Crura illius columna marmorea textus vero Chaldaicus habet: iusti sunt columna sacculi, quorum merita stat tota rerum vniuersitas. Bella equidem ratio, quod homines iusti & sancti Dei sint veluti extrema quædam, omnia mala, omnia pericula, & rebus Christianis propulsantia. Imminebat mundo diluuium omnia profligatorum, & ecce Deus ad Noë dicit Genes. 6. Ingredere arcam tuam, & filij tui, & uxores filiorum tuorum tecum. Cur addidit illud tecum? Respondet Chrysostomus homilia 24. in honorem iusti, propter quem omnes illos seruare voluit: consuetudo enim misericordie Dei est, honorem hunc dare seru suo, ut propter eum saluentur & alij. Sic autem troet tempestate iactatum Paulum Angelus de celo allocutus est, in hunc modum: Ne timeas Paulus, ecce donauit tibi Deus omnes qui nauigant tecum. Act. 27. Vbi S. Chrysostomus**

stomus: *vidisti, inquit, quemmodò virtus viri salutem illi conciliauit. Et quid aliud Patriam nostram ex hisce iam prorsus extremis periculis eripuit, nisi merita SS. Patronorum, qui continuè & incessanter clamabant ad Deum, vindica Domine sanguinem populi tui, qui innocenter effusus est in circuitu regni istius. Cæterum dabis veniam pia Christianitas, & tu afflicta Patria, dum ego, per extrema terræ, ciues tuos intelligam, qui sua pectora, pro fide sancta, pro Religione, pro communi salute defendenda, intrepidi deuouerunt. Hunc titulum pridem tibi, totius orbis Magistra, Cathedra Romana donauit, dum te murum & antemurale Christianitatis appellaret. In his profectò extremis, in reliquijs tuis carissima Patria, in filijs magnanimis, de semine sancto procreatis, qui non abierunt in via Core, neque effusi sunt mercede Baalam, sed in timore Domini, a seditione, & maledicta prodicione abstinerunt. In his inquam extremis laus Domini affulsit, cum per eos Patriam, de manu hostium, de vulpina Hæreticorum, conspiratione, omnia sacra depascentium eripuit, & in pristinum libertatis portum asseruit. Hæc extrema, vos scilicet Patriæ Patres & conseruatores ad nouum canticum Deo persoluum incitat S. Mater Ecclesia Iudicum 5. *Qui, inquit, sponte oblitus animas vestras ad periculum, benedixit Domino.**

Debetis & alterum Canticum in hodierna solemnitate decantare, scilicet: propheticum: quod pro futuris euentibus aut amouendis, aut obtinendis veteres illi Patriarchæ Deo persoluebant. Sic Moyses, ut pericula in itinere euaderet, populum Israëliticum de Aegypto reducens, nouum Canticum Deo cantabat, utque terram promissionis intraret, cum populo grates eidem persoluebat, inquit: *Introduces eos, & plantabis in monte hereditatu tua, firmissimo habitaculo tuo, quod operatus es Domine. Exodi 15. Debetis inquam hoc propheticum canticum Deo vestro cantare, exhorrescendo, ne malum hoc iterum recrudescat, cum in extirpationem religionis catholicæ potentissimorum circumquaque hostium coniuratio, nondum sit totaliter fracta & sopita. Agnoscendoque longè maius vobis imminere periculum, nisi iratum Deum, vestris deuotionibus, & vitæ in melius comutatione placatum reddere studeatis. Hoc suadet Propheta Isaia 12. *Humectati, inquit aquas in gaudia de fontibus saluatorum, & dicetis in illa die, Confitemini Domino, & inuocate nomen eius.**

Tertium tandem Canticum, quod hodiernæ

diernz festinitati debetur, est obiurgatorium, quo hominum mores reprehenduntur. Neque enim sola Dei laudationes, sed etiam hominum obiurgationes canticis includuntur, ut patet ex illo carmine Deutor. 32. *Concrefiat ut pluuia doctrina mea, sicut ut ros eloquium meum, quasi imber super herbam, & quasi stilla super gramina.* In quo nihil aliud, quam ingrati populi peccata, ac diuini iudicii supplicia continentur. At, cur obsecro ita blandè vitia populi obiurgat? idè scilicet, ut reprehensiones tanquam suaves canticenae, leniter à superioribus adhibeantur, & beniuolè à subditis auscultentur: quia supplicia, quæ cum misericordia temperantur, facillè emendantur. Sic fecit Rex & Propheta David, qui volens describere insanabilem peccatorum ægritudinem, & æternos infernalium poenarum cruciatus, Psalmo 6. *In hunc modum exorditur: Non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem qui confiteatur tibi.* Quid oro causa, quod ita lugubrem psalmum, festiua epigrapha inchoet? nimirum; ut prædicationis acerbicatem, canticis suauitate leniret. Quis enim tristibus de acerba morte dictis aures præberet, nisi suauitate dicentis ad id alliceretur. Hinc est, quod ipsemet Deus, cum videretur in hominum peccata vehementer deservire, tunc præcipue dicitur suauiter cantasse. Psal. 77. *Excitatus est tanquam dormiens Dominus, tanquam potens irapularis à vino: quasi cantans præ lætitiâ à vino concepta.* Quasi Deus etiam cum furit in vindictam, tam placatum se præstet ac serenatum, ut potius erumpere videatur in canticenam, ne vocis austeritate, à reprehensionis audiendæ utilitate peccator aueratur. Hucusque Catholici mei, Deus tanquam leo rugiens, seuerè vos arguebat, ne tamen nimia seueritate pressi, desperetis de immensa eius clementia, nunc iam restituto vobis regno, quod vestra malitiâ in prædâ hosti cesserat, leniter vos in Ecclesia sancta admonet, ut ipsi hodiè canatis canticum obiurgatorium, ipsimet reprehendendo vestras conscientias, si nondum resolutum in Dei maiestatem, & sacrilegum peccati ausum, sopitum in vobis sentitis, nihil quippè gratius Deo; quam dum homo seipsum accusat & arguit.

An forsitan dubitabitis regnum hoc florentissimum, aliam ob causam, & non propter vestra peccata in manus hostium deuenerit? ne vos hoc inane figmentum eludat, audite pronis auribus ipsius Dei contestationem Hieremiæ 27. *Ego, inquit, deus omnes terræ in manu Nabuchodonosor, id est,*

superbi, execrandi, & superstitiosi hostis, Deum immortalem! Ergone tam atrox peccatum repertum est in Polonia, ut capropter in desolationem & conculcationem hostibus traderetur? ut ne quidem terræ sanctorum suorum recordaretur Deus. Sic est Catholici mei, inuentum est crimen læsæ maiestatis inter vos, quando contra Reges vestros, vicem Dei tenentes, ausi estis insurgere, iussa eorum contemnere, per fas & nefas summam viuendæ libertatem vobis arrogando, ut neminem non solum in homines, sed etiam in Deum ipsum effusissimè peccantem captiuare, liceret, nisi iure victum: ignari quod in manifesto crimine deprehensus, reus per ipsam legem iam sit conuictus, nihilque amplius remanere, nisi ut eius delicta executioni mandentur. Et ecce dum impiissimi homines, hac licentiâ nimium abutentes, in iudicium etiam regis mandatis vocati, propter conscientiam sceleris patrati venire rennuunt, ut pænas sanctas euadant; cum omnibus Poloni nominis capitalissimis hostibus in perniciem Reip. & Ecclesiæ conspirant, hostem in viscera Patriæ introducunt, & omnia susque deque vertunt. At, hocine ius regis vobis proclamatum est à Deo per Samuelem 1. Regum 8. *Hoc eris in regem, qui imperaturus est vobis; filios vestros tolles, & ponet in curribus suis, faciesq; sibi equites & præcursores quadrigarum suarum.* En quanta potestas terrenis regibus conceditur in subditos. Et licet ordinariè loquendo, nemo debeat condemnari inauditus, nec etiam auditus, sed non conuictus, ex illo Deutor. 17. *In ore duorum vel trium testium peribit, qui interfuerit.* Proinde etiam supremus Princeps, quamuis certus de crimine priuata notitiâ, non possit ordinariè condemnare reum, nisi citatus & auditus. Alioqui contra ius gentium aut naturæ, auferret illi spatium defendendi se, armaque debita excuteret, ut palam haberet in Clementina, Pastoralis &c. *De crimine, inquit, graui delato; facultas defensionis, quæ prouenit à iure naturali adimi non valet, cum illa tollere Imperatori non liceat, quæ iure naturali existunt.* Cæterum in extraordinarijs casibus, id obseruare supremus Princeps non tenetur, ut dum crimen est publicum seu flagrans, idèdque taliter deprehensum reum siue captum, potest mortis condemnare. Factum quippè notorium seu publicum, accusat illum, & suo testimonio conuincit, ut nullâ tergiversatione hoc declinare possit. Similiter quando est periculum grauisurbationis in Rep. si iuridicè contra reum procedere,

tur,

tur, tunc si fieri potest summarie causa illius discuti debet. Et reuera si in illis, qui exitum Patriæ moluntur, captiuatio citationem anteciret, nusquam in tam miserabiles casus Patriæ præcipitaretur. Sed dum plebs Magistratibus, inferiores Ordines Senatoribus, hi Regibus pares in sua libertate esse volunt, extremam cladem & dolendam confusionem in Republica subsequi necessum est.

Ne verò id temerè asserere videar, testimonium ex sacris literis desumo, ex quibus liquidò constat, quod Deus ita reges à suis subditis coli & obseruari voluerit, ut ne minimam quidem iniuriæ notam illis inferri sinat, illatâ verò seuerè, licet interdum serò viciſſetur. Hinc de Davide legimus 3. Reg. 1. *Cum operiretur vestibus non caleſcebat.* Unde quæso tanta frigoris & algoris vis intimas se regis insinuauit in medullas. Num quia iam senexerat? erat quippè tunc annorum circiter 70. Num quia de parentibus prouectus ætatis genitus fuerat? erat enim inter fratres suos natu minimus. Num quia multum in prælio sanguinem ex susceptis vulneribus effuderat? & idèd necesse fuit vim caloris natui hebetari. Num quia vilo Angelo, euaginatum contra Hierosolymam gladium vibrante, ut haberet 2. Reg. 24. nimio pauore turbatus fuerit, & exangui argenti que similibus usque ad finem vitæ remanserit? nihil horum: Sed responderet Lyranas ex Rabbi Salomone: *hoc, inquit, fuit in penam peccati, quo abscedit oram vestis Saul.* 1. Reg. 24. *Quandiu enim Saul in regno tolerabatur à Domino, David debebat eum reuereri: & quia in hoc irreuerenter se gessit ad ipsum, fuit punitus penâ correspondente, ut vestibus non caleſceret.* Immo propter hanc unicam irreuerentiam in Saulem commissam, plures alias multò atrociores pænas subiit David. Miserat ille legatos ad Hannon Regem Ammonitarum, qui eum de parentis sui funere consolarentur. Quid verò Hannon? Legatos Davidis non hospitio excepit, sed ludibrio: nam illos mutilatis & præcis vestibus indecoros, & barbâ semirasâ irridendos ad Davidem remisit. 2. Reg. 10. *Quorsum Deus permisit Davidi tam atrocem penam inferri?* Respondet Mendoza in 1. Reg. *Ut illa Davidi in Saulem irreuerentia (qualis qualis illa fuerit) talione compensaretur.* Sic planè, licet alia grauissima peccata tumultuantur in Patria nostra, etiam in celum clamantia; quamdiu tamen throno regio debitus honor non denegabatur, eoque nostram impietatem tolerabat Dominus, sed postquam vicaria eius maiestas, vide-

Ppp

licet; regia dignitas capit contemni, opprobrijs & conuictijs affici, deserui, noluit iam Deus tam atrox peccatum impune in nostra Patria grassari. Hoc ergo graue, trimen obiurgate in vobis Catholici, nec ampliùs eo Dei maiestatem offendi patiamini.

Hoc vobis inculcat illa solemnitas quam sacrum eloquium *encenia*, seu initia inferibit, quod nomen teste Caietano, lib. 12. cap. 12. significat *renouationem templi*, quam Iudæi annuatim Hierosolymis celebrabant, postquam sceleratissimus Antiochus templum illud sanctum profanasset. 2. Machab. 4. *Renouas hodie deuota Deo Christianitas templum hoc sanctum diuinis canticis, quod hostis omnibus barbaris crudelior, ita profanauit, ut videatis sanctificationem desertam, & altare profanatum, & portas excussas, & in atrijs virgulta nata, sicut in salem, vel in montibus, & pastophoria diruta.* 1. Machab. 4. Sed cum & vosmetipsi sitis templum Dei, iuxta sententiam D. Pauli 2. Cor. 6. *Vas templum Dei estis*, non minùs solliciti esse debetis in mundanda conscientia vestra, sic vnumquemque hortatur Theophylactus in Catena D. Thomæ. *Satagas, ait, in quod spirituales encenias tui templi celebras, semper renouando teipsum, & ascensiones in corde tuo disponens.* Renouare debetis vestros culpatores mores; omnes simultates, omnes peruersas actiones, ut ab hinc nihil in vobis tam abominandum reperiatur, quod ad ita seueram ultionem Deum prouocare possit.

Congregauit vos iam Deus, velut oues dispersas, confregit potentiam inimicorum vestrorum, eripuit de tyrannica oppressionem, reduxit in ciuitatem, de qua pulsi eusque exulabatis gembundi; sed auscultate quid seruandum vobis imperet Deus. Hier. 25. *Quarite ciuitati pacem, ad quam transmigrare vos feci.* Quid est æterne Deus? utique si nos reduxisti in ciuitatem, pacem fecisti; quomodo ergo pacem ciuitatis querere debemus? Nodum ego soluiam, quantum Diuinitissimus spiritus concesserit. Quia licet urbem hanc vobis restituit Deus, nondum tamen bellum finitum, nondum pax. Ad veram eniã pacem requiritur vnitas religionis, vnitas fidei sanctæ: nam tunc primùm Deus in regnis Christianis veram pacem firmat, ut habetur Psal. 67. *Deus in loco sancto suo; Deus qui inhabitare facit vnus moris in domo.* id est, ut exponit Sanctus Augustinus, vnanimiter vnus sentientes. Domus hereditaria Christi est regnum quodlibet Catholicum; in hac domo quamuis multi sine

& ianu.

& innumerabiles populi, innumerae gentes, necesse tamen est, ut tanquam vnus more inter se viuunt.

Vnitas si
dei pacem
regno
conculcat.

Quomodo ergo in regno Poloniae pax vera esse potest, in quo multiplicatae sunt gentes, quae bella volunt perpetuo, in varias sectas regnum Christi eiusque fidem dirumpendo. Annon omnes Haeretici, sunt gentes bella volentes, homines gentiliu ritu viuentes, cultui Dei inimici, auari, opibus Ecclesiarum inhiantes, & nunquam pleni, pacem Ecclesiae perturbantes, nec iure communi, nec sorte sua contenti. Hos Regius Vates a Domino petijt dissipari: *Dissipa gentes quae bella volunt.* Quomodo illi pacem seruare possunt, qui credere respuunt; quod Dei Filius factus sit verus & non figuratus homo; quod formam serui in se assumpserit; quod habitu inuentus sit ut homo; quod nostra assumpserit, ut sua nobiscum communicaret; quod nostram naturam in se accepserit, ut nos suae diuinitatis participes efficeret. Qui enim secus praedicant, qui Christum purum hominem fuisse dicunt, hi non euangelizant, non multa virtute praedicant, sed multis vitijs sciant, & multis erroribus orbem Christianum replent. Hi frustra de Christo ingerit seipsum & cum Iudaeis litigant, frustra tot verba effundunt, cum verbum vitae amiserint: frustra Messiam laetant, cum virtutem eius abnegant. Nunquam Deus sine verbo, nunquam sine Spiritu S. fuit. Quid Pater in Christo diligit, si eius pater non est? si sua in eo non habet? Quomodo per eum deificamur & beati reddimur, si ille Deus cum patre suo non est? si beatitudinis paternae confors non est? Quid est aliud diuidere Christum, quam ita praedicare Christum. Qui diuidit Christum, Antichristus est. Antichristi igitur sunt, qui Christo Christum auferunt, nec aliud quidpiam agunt, nisi regna Christiana perpetuo conturbare intendunt. En quam misera & prorsus arundinea pax regni istius, in quo Haeticorum, capitalissimorum, Christi nominis hostium plena sunt omnia.

Propter
Iudeos
pax in re-
gno Chri-
stiano esse
non po-
test.

Per sa-
cti a Ca-
nonem in
reueren-
tia catho-
lica con-
seruato
Iudeus.

Sed est adhuc multo gradus quidpiam, quod regni istius pacem turbat, & illicet; immensa Iudeorum multitudo. Interdictum est vobis Catholici per sacros canones, omne commercium, omnis conuersatio & cohabitatio cum Iudaeis, ut potest cum gente Christo & eius semini inimicissima: hi enim singulis diebus infinitis prope maledictionibus Christianitatem impetunt, & in id toto peccato incumbunt, ut nomen Christi cum regnis Chri-

stianis penitus aboleant. Euentus veritate hanc comprobauit: venit hostis ad expugnandam hanc regni nostri sedem, protinus Iudaeis tanquam aptissimis, & ab ipsa natura ad omnes fraudes & astutias exercitatis instrumentis utitur. His exploratoribus secretissima quaeque ciuitatis arcana hosti patefunt, per hos urbis proditores quzruntur, & parantur. Ab his pulueris pyrii copia, plumbi aliorumque bellicorum instrumentorum, omnimoda, sufficientia hosti ministratur. Fit deditio urbis, illico diripiuntur Ecclesiae Iudaeis instigantibus, & absconditos thesauros (nihil quippe illos latebat propter nimiam cum Christianis, & quod maxime dolum, etiam cum spiritualibus personis familiaritatem) prodantibus. Imponuntur ciuibus noua tributa, Iudaeis vnusquisque, fortem, fortunas, opes, taxantibus. Ita ut in templis praeter nudos parietes, in ciuitate nihil praeter omnia squallida & vastata remaneret. Necdum satis, exigua militum manu Gubernator urbis fretus erat, mox ubi fama percrebuit de nostro exercitu aduentante, sacramento militiae se obstringunt plerique sexcenti Iudaei, & hosti sua nomina subscribunt. Ab his sapienter erumpentibus vastantur circumquaque Christiana bona, & sanguis innocentissimus atrociter Iudaica manu funditur.

Pro Deum, immortalem, quo audaciae progressa est haec maledicta propago! ante vnus conspectum patris, decem Iudaei fugiebant; nunc vero generosissima quouis pectora, veteranos illos bellatores, nobiles Polonos, quos Ottomanica potentia toties exhorruit, viperina soboles Iudaica furinae & fraudulenter noctu adoriendo, penitus cum castris delere verita non est. Sed vestra culpa o Poloni id euenit; ita enim vestris privilegijs Iudaeos onerastis, ut plane in eorum comparatione, Christiani vilissima mancipia reputarentur. Nam pro leuissimo vulnere Iudaeo qualicumque inflicto, non solum ipsi satisfacere, sed etiam Palatino grauem poenam soluere pauper Christianus per statuta regni adigebatur. Pro capite Iudaei non solum poenam capitis, sed etiam confiscationem omnium bonorum, tam mobilium quam immobilium succumbebat Christianus: pro modica percussione Iudaei sine sanguinis effusione, cum non esset soluendo aere, corpore soluere debebat Christianus. Quodsi Iudaeus occidisset Christianum, auri sacra famens delictum compensabat. Vnde testatur noster Herburtus pag. 236. Per leges regni, interdicta est Iudaeis libera mercan-

Iudei
Christi
nomen cap-
tissimi
hostes.
Iudei
tristis &
proditor
in regno
Poloniae.

Thesau-
ri Ecclesie
Iudei
prodant.

Propter
conuicti-
onem
Iudei in-
solent.

Per leges
regni
Iudei
tristis &
proditor
in regno
Poloniae.

mercandi in omnibus rebus facultas, ut constat ex statutis regni. Tit: Iudaeus. nunc autem eo iam ventum erat, ut soli Iudaei omnes mercaturas peragerent, adempta Catholicis o vni prorsus negotiatione; hinc ad summam inopiam redacti subditi, hinc oppida in villas, & ciuitates in oppida commutatae sunt. Per leges regni declaratum est, Iudaeos neque telonij, neque vllis officijs praefici posse, cum Iuri diuino contrarium esse videatur, festidam hanc gentem aliquibus honoribus & officijs inter Christianos fungi debere, ut testatur noster Herburtus pag. 243. En quomodo a tuis statutis recessisti o Polonia? Et quis alius modernis temporibus vniuersa in toto regno telonia tenuit, nisi Iudaeus? quis salis aliorumque metallorum fodinas administravit, nisi Iudaeus? quis villas, capitaneatus, per arendationes possedit, nisi Iudaeus? quis in longe lateque diffusa Russia arces sumptuosae edificatas inhabitauit, omnes cibos atque potus preparandi ius obtinuit, imo quod horret calamitas referre, Ecclesias etiam claudendi & aperiendi, sacra vasa ad Diuina peragenda concedendi potestatem penes se habuit, nisi Iudaeus? Ridebant hoc extere gentes, neque satis poterant mirari, Deus ipse grauissime hanc suam populi-que injuriam tulit, per intestina dissidia exorta inter vnus regni Praeuias futuram cladem vobis denuntians. Cum vero nihil his terroribus proficeret, permisit tandem, ut a Iudaeis, (quos onerastis honoribus, capitaneos, S. R. M. Secretarios, teloniorum Administratores creastis, contra legum diuinarum, humanarumque praescripta) vobis grauissimum seruitutis iugum imponeretur.

O summam temeritatem & iniquitatem legum! Ex ordinatione gentiliu Principum Titi & Vespasiani, triginta Iudaei, vno denario vendebantur, teste Iosepho de bello Iudaico, quam maledictionem & vilitatis pretium ipsemer Deus tulit in eos. Deutor. 28. *Reduct te Dominus in servum in Egyptum &c.* Vbi vendam inimicum tuum in seruis & anillis & non erit qui emat. At vero in nostra Polonia vnus Iudaeus triginta Catholicis praepositur. Et ideo nunc a Iudaeis merito tantam patimini persecutionem: quia ut Deus olim propter peccatum Iudeorum Ierosolymam dereliquerat: *Item. 11. Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam;* ita nunc propter eosdem, Romanam publicam Poloniam in desolationem tradidit. *Nam, per quem quis peccat, per eadem punitur.* Sic quia per Iudaeos euiscerastis nostram Patriam, depauperastis ciuitates, aggregastis nimium pauperes, vestris nunc cernicibus insidiantes Iudaeos habetis. Verum euigilate tandem aliquando Poloni, ne moueamini muneribus Iudaicis, plus habeat apud vos sanguis IESU Christi, quam maledictum Iudeorum aurum, extirpate hanc zizaniam, quae electum Dei triticum suffocant, proseribite ex sinibus regni probrosum Iudaismum, & omnem haesim, ut in hoc regno Christi sint omnes populi vnus moris, vnus fidei, vnus religionis sanctae, & tunc primū dabat vobis Dominus pacem firmam, victoriam de omnibus hostibus consummatam, magisque nouissimis Poloniz, quam primis benedict.

30. Iudei
vno dena-
rio vende-
bantur.

Deut. 28.

Hier. 12.

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTURÆ, QUAE IN HAC PARTE ELUCIDANTUR.

Prior numerus paginam, posterior columnam, litera locum columnæ indicat.

EX VETERI TESTAMENTO.

GENESIS.

Terra autem erat inanis & vacua. 1. 2. B.
Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. 1. 2. A. & 101. 2. A. & 106. 1. D. & 129. 2. B.
Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona. 1. 2. B.

CAPITULUM II.

Edificavit Dominus costam, quam tulerat de Adam in mulierem. 468. 1. D.

CAPITULUM III.

Inimicitias ponam inter te & mulierem. 28. 1. B. & 467. 1. C.
Fecit quoque Dominus Deus Adam & uxori eius tunicas pelliceas. 468. 1. D. & 196. 2. B.
Collocavit ante paradisum voluptatis Cherubim & flammeum gladium. 349. 2. B.

CAPITULUM IV.

Nonne si bene egeris, recipies. 19. 2. A.
Omnis igitur qui inuenerit me, occidet me. 54. 1. A.
Non permanebit spiritus meus in homine in æternum. 25. 2. C.

CAPITULUM V.

Eruntque dies illius centum viginti annorum. 221. 2. C.
Videns autem Deus quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio cordis intenta ad malum omni tempore. 111. 1. D.

CAPITULUM VI.

Maledictus Cham, servus servorum erit fratribus suis. 18. 2. B.

CAPITULUM VII.

Dic obsecro, quod soror mea sis, ut bene sit mihi propter te. 226. 1. C.

CAPITULUM VIII.

Cecidit in faciem suam, & risit. 297. 2. C.

CAPITULUM IX.

Respicientesque vxor eius post se, versa est in statum Salis. 121. 1. B.

CAPITULUM X.

Tolle dilectum filium tuum, quem diligis, & offer illum mihi. 87. 1. C.

CAPITULUM XI.

Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ. 100. 1. A.

CAPITULUM XII.

Ne descendas in Ægyptum. 171. 2. C.

CAPITULUM XXVIII.

Vidit in somnis scalam stantem super terram. 303. 1. C.

CAPITULUM XXIX.

Pulchriores sunt oculi eius vino. 431. 1. A.
Sedit in forti arcus eius, & dissoluta sunt iacula brachiorum & manuum illius. 435. 1. C.

EXODUS.

CAPITULUM III.

Apparuitque ei Dominus in flamma ignis de medio rubi, & videbat quod rubus arderet, & non combureretur. 147. 2. A.

CAPITULUM IV.

Extenditque Moyses manum in cælum, & factæ sunt tenebræ horribiles in universa terra Ægypti tribus diebus. 410. 1. A.

CAPITULUM V.

Sibos cornu percussit virum, aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur, & non comedentur carnes eius. 111. 2. A.

CAPITULUM XXXII.

Sine me, ut iratus conteram eos. 55. 2. A.

CAPITULUM XXXIII.

Iam nunc deponere ornatum tuum, ut sciam quid faciam tibi. 55. 2. B.

LEVITICUS.

CAPITULUM I.

Vesiculam gutturis vel plumam, proicies in loco, in quo cineres effundi solent. 114. 1. D.

CAPITULUM II.

Quidquid obruleris sacrificij, sale condies, nec auferes sal fœderis Domini tui de sacrificio tuo. 119. 1. B.

CAPITULUM XVI.

Murmuravit autem multitudo filiorum Israël contra Moysen & Aaron. 147. 2. D.

DEUTORONOMICUM.

CAPITULUM XXXIII.

Rare sunt diuitiæ sine iniquitate. 116. 1. A.

IOSUE.

CAPITULUM VI.

Sit civitas hæc anathema, & omnia quæ in ea sunt Domino. 472. 2. D.

CAPITULUM VII.

Vnus Achan tulit aliquid de anathemate, iratusque est Dominus contra filios Israël. 112. 2. C.

IV D I

Index Locorum Sacra Scripturae

2. 7. 1. D. I. C. V. M. D. E.

CAPITULUM IV.

Stella matutina in ordine & conspectu pugnat contra Saram. 377. 1. A.

CAPITULUM V.

Accurrunt autem filij Israël malum in conspectu Domini, qui tradidit illos in manu Madian septemannis. 109. 2.

CAPITULUM VI.

Domine Deus memento mei. 145. 2. D.

LIBER REGVM.

CAPITULUM I.

Et ascendebat vir ille statutis diebus, ut adofferret sacrificia Domino. 194. 2. C.

CAPITULUM II.

Non est sanctus sicut Dominus. 179. 1.

CAPITULUM III.

Deus scientiarum Dominus est, & ipse preparat cogitationes. 479.

CAPITULUM VII.

Preparate corda vestra Domino. 456. 2. A.

CAPITULUM VIII.

Ne cesses clamare pro nobis ad Dominum Deum nostrum. 193. 2. A.

CAPITULUM XV.

Nunc ergo vade, percutit Amalec, & demolire universa eius. 426. 1. B.

CAPITULUM XVIII.

Percussit Saul mille, & David decem millia. 130. 2. A.

LIBER II. REGVM.

CAPITULUM XIII.

Invenit enim leo in via, & occidit, & erat cadaver eius projectum in itinere. 130. 1. C.

CAPITULUM XVIII.

Eccè nubecula parva, quasi vestigium hominis ascendebat de mari. 492. 1. D.

CAPITULUM XXIV.

Tribus diebus erit pestilentia in terra. 255. 2. A.

LIBER III. REGVM.

CAPITULUM VI.

Et fecit in oraculo duos Cherubim de lignis oliarum. 127. 2. A.

LIBER IV. REGVM.

CAPITULUM II.

Fiat in me duplex spiritus tuus. 332. 1. A.

CAPITULUM IX.

Eccè habitatio civitatis huius optima est, sed aqua pessima sunt, & terra sterilis. 1401. 2. A.

CAPITULUM XXVI.

Hæcine est Iesabel. 197. 1. B.

LIBER II. PARALIPOMENON.

CAPITULUM XXVI.

Non est tui officij Ozia, ut adoleas incensam Domino. 123. 2. A.

LIBER I. ESDRÆ.

CAPITULUM IV.

Hoc sæculum fecit Altissimus propter multos, futurum autem propter paucos. 447. 1. A.

LIBER IV. DITH.

CAPITULUM IV.

Vna mulier fecit confusionem in domo Nabu.

chodonosor. 331. A.

LIBER I. OBI.

CAPITULUM I.

Quadam die cum venissent filij Dei, & assisterent coram Domino. 102. 2. D.

CAPITULUM XX.

Ossa eius implebuntur vitis adolescentia eius. 102. 2. D.

CAPITULUM XXXI.

Epigi fadus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de virgine. 126. 1. A.

CAPITULUM XL.

Si habes brachium sicut Deus, & simili voce tonas. 126. 1. A.

LIBER PSALMORVM.

PSALMUS VI.

Et tu Domine usquequò convertere Domine. 246. 1. A.

PSALMUS X.

Dominus in templo sancto suo. 97. 2. A.

PSALMUS XVIII.

Dies diei cruciat verbuni, & nox nocti indicat scientiam. 260. 1. D.

PSALMUS XXIII.

Deus in domibus eius cognoscetur, cum sciipierem. 161. 2. A.

PSALMUS XXXIX.

Arroscite portas Principes vestras, & athenamini porta infernalis. 104. 2. C.

PSALMUS XLVIII.

In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem thamin medio cordis mei. 236. 1. D.

PSALMUS XLVIII.

Homo cum in honore esset, non intellexit. 17. 2. D.

PSALMUS XLIX.

Arguam te, & statum contra faciem tuam. 413. 1. D.

PSALMUS L.

Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. 61. 1. B.

PSALMUS LXII.

Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. 162.

PSALMUS LXVIII.

Zelus domus tue comedit me. 121. 2. A.

PSALMUS LXXI.

Posuerunt signa sua, signa, sicut in exultatione summum. 10. 1. C.

PSALMUS LXXIV.

Etenim fex eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ. 111. 2. A.

PSALMUS LXXIX.

Omnia cornua peccatorum confringā. 351. 1. A.

PSALMUS LXXX.

Tu fabricatus es auroram & Solem. 136. 2. A.

PSALMUS LXXXI.

Israël si audieris me, non erit in te Deus recessus. 139. 1. C.

PSALMUS LXXXIII.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 427. 2. D.

PSALMUS LXXXIV.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 427. 2. D.

PSALMUS LXXXV.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 427. 2. D.

PSALMUS LXXXVI.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 427. 2. D.

PSALMUS LXXXVII.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 427. 2. D.

PSALMUS LXXXVIII.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 427. 2. D.

PSALMUS LXXXIX.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 427. 2. D.

PSALMUS LXXXX.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia. 427. 2. D.

Index Locorum

PSAL. LXXXIV.
Benedixisti Domine terram tuam. 173. 1. D.
Veritas de terra orta est. 139. 2. D.
PSAL. CXV.
O Domine quia ego seruus tuus, & filius ancillae tuae. 134. 2. A.
PSAL. CXVIII.
Legem mihi constitu Domine. 207. 2. D.
PSAL. CXXXI.
Iurauit Dominus David veritatem, & non poenitebit eum. 100. 1. B.
PSAL. CXLV.
Quoru filij sicut nouellae plantationes. 90. 1. C.
LIBER PROVERBIORVM.
CAPVT. V.
Bibe miser ex tuis vasis aquam. 13. 1. A.
CAPVT. VIII.
Per me reges regnant, & legum conditores in ea decernunt. 410. 1. D.
CAPVT. X.
Substantia diuitis vrbs fortitudinis eius. 420. 1. B.
Iustitia & veritas custodiunt regem, & clementia roboratur thronus eius. 410. 2. D.
CAPVT. XXXI.
Fortitudo & decor indumentum eius. 169. 1. C.
ECCLESIASTES.
CAPVT. I.
Vanitas vanitatum & omnia vanitas. 427. 1. A.
CAPVT. V.
Est languor quem vidi sub Sole, diuitias custodi in malum possidentis eas. 83. 1. A.
Auarus non implebitur pecunia, qui amat diuitias fructum non capiet ex eis. 427. 1. A.
CANTICVM CANTICORVM.
CAPVT. I.
Osculetur me osculo oris sui. 63. 2. A.
Trah me post te, curremus in odorem vnguementorum tuorum. 200. 1. A.
Aperi mihi foror mea, murmurulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. 440. 1. A.
CAPVT. II.
En dilectus meus loquitur mihi. 233. 1. A.
Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore languo. 271. 2. B.
CAPVT. IV.
Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. 76. 1. D.
CAPVT. VI.
Pulchra vt luna, electa vt Sol. 475. 2. D.
Sexaginta sunt Reginae, & octoginta concubinae, & adolescentularu non est numerus. 473. 1. D.
LIBER SAPIENTIE.
CAPVT. XII.
Semen erat maledictum ab initio, nec timens aliquem, veniam dabis peccatis illorum. 25. 1. C.
Quis tibi imputabit si perierint nationes. 175. 2. B.

ECCLESIASTICVS.
CAPVT. I.
In circuitu suo pergit Spiritus, & in circuitu suos reuertitur. 113. 2. B.
CAPVT. XI.
In filiis suis cognoscitur vir. 90. 2. A.
CAPVT. XIV.
Qui creauit me, requiescit in tabernaculo meo. 165. 1. C.
CAPVT. XV.
De absconditis tuis adimpletus est venter eorum. 435. 1. A.
Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. 424. 2. C.
CAPVT. XVI.
Non dicas Deo abscondat, & ex summo quis mei memorabitur. 407. 1. A.
CAPVT. XXIV.
Thronus meus in columna nubis. 190. 1. A.
CAPVT. XXV.
Cohabitare leoni & draconi melius est, quam cum muliere mala & ligigiosa. 58. 1. D.
CAPVT. XXVI.
In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi aduenit. 285. 1. C.
CAPVT. XXXIV.
Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi videtur filium in conspectu patris sui. 115. 1. B.
CAPVT. XLII.
Melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens. 18. 2. A. & 58. 1. A. & 337. 1. A.
ISAIA S.
CAPVT. I.
Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis. 253. 1. D.
CAPVT. XIV.
In caelum conscendam, super astra Dei solium meum locabo. 84. 1. D.
CAPVT. XXI.
Onus deserti maris. 130. 1. A.
CAPVT. XXIX.
Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est a me. 53. 1. B.
CAPVT. XXXIII.
Vbi est literatus, vbi legis verba ponderans? vbi Doctor paruulorum. 91. 1. C.
CAPVT. XLI.
Taceat ad me insula, viderunt insulae & timuerunt. 338. 1. D.
CAPVT. XLVIII.
Exi a Babylone, fuge a Chaldeis. 103. 2. D.
CAPVT. LIII.
Abscessus est de terra viuentium. 466. 2. A.
Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longeuum. 140. 1. A. & 105. 1. B. & 146. 1. A.
CAPVT. LXV.
Lupus & agnus pascuntur simul. 31. 1. A.

Sacra Scriptura

PEREMIAS.
CAPVT. II.
In alijs tuis inuentus est sanguis pauperum. 115. 1. D.
CAPVT. XXXI.
In charitate perpetua dilexi te. 446. 1. A.
THAREN.
CAPVT. I.
Facta est quasi vidua Domina gentium sub tributo. 177. 1. C.
EZECHIEL.
CAPVT. II.
Calceauit te hyacintho. 2. 2. C.
CAPVT. IX.
A sanctuario meo incipite. 114. 1. B.
CAPVT. XVIII.
Anima quae peccauerit ipsa morietur. 413. 1. A.
CAPVT. XXVIII.
Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore. 127. 2. C.
CAPVT. XXXIII.
Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. 353. 1. C.
DANIEL.
CAPVT. X.
Cuius vox, vt vox multitudinis. 123. 2. D.
EX NOVO TESTAMENTO.
MATTHEVS.
CAPVT. I.
Vdas autem genuit Phares & Zaram de Thamar. 468. 1. A.
CAPVT. III.
Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. 181. 1. A.
CAPVT. V.
Si oculus tuus scandalizat te, erue eum. 265. 2. C.
CAPVT. VI.
Cum feceris elemosynam, noli canere tubam ante te. 103. 1. A.
CAPVT. VIII.
At illi exeuntes abierunt in porcos. 424. 1. B.
CAPVT. X.
Et insurgent filij in parentes, & morte eos interficient. 16. 1. B.
Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. 40. 1. D.
Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbae. 196. 1. A.
CAPVT. XI.
Regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud. 20. 1. A. & 419. 2. D.
CAPVT. XIII.
Simile est regnum caelorum saganis missis in mare, & ex omni genere piscium congreganti. 27. 1. A.
CAPVT. XVI.
Si quis vult venire post me, abneget semetipsum.

OSEAS.
CAPVT. II.
Sponsabo te mihi in sempiternum. 110. 2. B.
CAPVT. XIII.
Perditio tua Israel ex te, tantummodo in me auxilium tuum. 24. 2. C.
IONAS.
CAPVT. I.
Descendit ad interiora paupis, & dormiebat in fopore graui. 17. 1. A.
CAPVT. III.
Triduo & Ninive subuertetur. 54. 2. A. & 46. 1. A.
HABACVC.
CAPVT. III.
Cornua in manibus eius. 350. 2. B.
ZACHARIA S.
CAPVT. I.
Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. 225. 2. A.
CAPVT. XI.
Assumpsi mihi duas virgas, vnā vocani decorem, & alteram vocavi faniculum, & paui gregem meum. 378. 2. A.
CAPVT. XVIII.
Nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum caelorum. 296. 1. B.
CAPVT. XIX.
Diues difficile intrabit in regnum caelorum. 381. 1. C.
CAPVT. XX.
Potestisne calicem meum bibere. 84. 2. C.
CAPVT. XXII.
Amice quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem. 327. 2. C.
CAPVT. XXV.
Dare nobis de oleo vestro. 335. 2. C.
Ite ad vendentes & emite vobis. 413. 1. D.
EVANGELIUM.
CAPVT. I.
Ecce ancilla Domini. 134. 2. C. & 157. 1. A.
Exultauit spiritus meus in Deo saluari meo. 484. 1. D.
Dispersit superbos, deposuit potentes & exaltauit humiles. 157. 1. C.
CAPVT. II.
Et pannis eum inuoluit. 183. 1. A.
Hoc vobis signum: inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in praesepe. 21. 2. B.
CAPVT. IV.
Dic, vt lapides isti fiant panes. 18. 1. B. & 82. 1. A.
CAPVT. X.
Neque virgam, neque baculum tuleritis. 145. 1. C.
CAPVT.

Index Locorum

CAPVT. XI.
Erat Iesus eiciens demonium, & illud erat
multum. 33. 1. A.

CAPVT. XII.
Ignem veni mittere in terram, & quid volo ni-
si ut accendatur. 138. 2. A.

CAPVT. XVI.
Recordare quia recepisti bona in vita tua. 82. 2. A.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis,
ut cum defeceritis recipiant vos in eterna taber-
nacula. 420. 1. C.

CAPVT. XVII.
Cum feceritis omnia, quae praecepta sunt vo-
bis, dicite serui inuiles sumus. 18. 1. B.

CAPVT. XVIII.
Sinite pueros venire ad me. 128. 2. B.

CAPVT. XXII.
Qui non habet, vendat tunicam suam, & emat
gladium. 196. 1. B.

Quid dormitis? surgite, & orate, ne intretis
in tentationem. 17. 2. D.

Osculo Filium hominis tradis. 239. 1. D.

CAPVT. XXIII.
Pater in manus tuas commendo spiritum
meum. 225. 1. A.

Tenebrae factae sunt ab hora sexta usque ad no-
nam. 330. 1. A.

I O A N N E S.

CAPVT. I.
Et verbum caro factum est. 511. 1. A.

CAPVT. V.
Surge, tolle grabatū tuum & ambula. 299. 2. D.

Pater meus usque modo operatur, & ego opo-
ror. 15. 1. A.

CAPVT. VI.
Iesus ergo cum cognouisset, quia venturi es-
sent, ut raperent eum, & facerent regem, fugit
iterum in montem ipse solus. 486. 1. A.

CAPVT. VIII.
Qui sine peccato est vestram, primus in eam
lapidem mittat. 79. 1. D.

CAPVT. X.
Et non peribunt in aeternum, & non rapier-
eas quisquam de manu mea. 14. 2. A.

Ego & Pater vnū sumus. 14. 1. B.

CAPVT. XII.
Qui odit animam suam, in vitam aeternam cu-
stodit eam. 196. 1. D.

CAPVT. XIX.
Mulier ecce filius tuus. 2. 1. B. & 225. 2. D.

CAPVT. XX.
Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum. 83. 2. D.

Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum,
non credam. 151. 1. A.

Currebant autem duo simul, & ille alius disci-
pulus praecurrit Petro, & venit primus ad mo-
numentum. 552. 1. C.

ACTVS APOSTOLORVM.

CAPVT. II.
Apparuerunt illis linguae dispartitae, tanquam
ignis, seditque supra singulos eorum. 131. 2. A.

CAPVT. VII.
Intendens in caelum vidit gloriam Dei, & Ie-
sym stantem a dextris Dei. 148. 1. B. & 186. 3. C.

CAPVT. IX.
Saul Saul, quid me persequeris. 225. 2. B.

CAPVT. XVII.
In ipso enim vivimus, mouemur, & sumus. 78. 1. A.

EPISTOLA B. PAULI AD ROMANOS.

CAPVT. VI.
Verus homo noster simul crucifixus est, ut de-
strueretur corpus peccati. 133. 1. D.

Qui enim mortuus est, iustificatus est à pec-
cato. 152. 1. A.

Gratia Dei est vita aeterna. 448. 1. D.

CAPVT. IX.
Miserebor cuius misereor, & misericordiam
praestabo cuius miserebor. 446. 1. C.

Quid adhuc queritur, voluntati enim eius quis
resistit. 24. 1. B.

Sustinuit in multa patientia vasa irae apta ad
interitum. 24. 2. D.

CAPVT. XIV.
Tu quis es, qui iudicas alieni seruum. 69. 1. A.

EPISTOLA I. AD CORINTHIOS.

CAPVT. IV.
Sic nos existimet homo ut ministros Christi.
114. 1. D.

CAPVT. V.
Expurgate vetus fermentum, ut sitis noua con-
spersio. 456. 2. C.

CAPVT. VII.
Alligatus es uxori, noli querere solutionem.
37. 1. C.

CAPVT. XIII.
Videmus nunc per speculum & in enigmate,
tunc autem facie ad faciem. 73. 1. A.

CAPVT. XV.
Primus homo de terra terrenus, secundus de
caelo celestis. 25. 2. B. & 97. 2. B. & 173. 2. D.

EPISTOLA II. AD CORINTHIOS.

CAPVT. V.
Charitas enim Christi viget nos. 16. 1. D.

CAPVT. XII.
Quoniam raptus est in paradysum, & audiuit
arcana verba, quae non licet homini loqui. 76. 1. B.

EPISTOLA AD GALATAS.

CAPVT. II.
Qui dilexit me, tradidit semetipsum pro me.
191. 1. C.

EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAPVT. IV.
Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus
dilexit Ecclesiam. 119. 2. B.

EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

CAPVT. II.
Qui cum in forma Dei esset, non rapinam ar-
bitra-

Sacrae Scripturae.

bitatus est, se aequalem Deo. 14. 2. C.

EPISTOLA AD COLOSSENSES.

CAPVT. I.
Adimpleo ea, quae defunt passionum Christi.
78. 2. D. & 335. 2. A.

CAPVT. II.
In quo sunt omnes thesauri sapientiae & scien-
tiae absconditi. 20. 2. D.

**EPISTOLA AD THESSALON-
NICENSES. I.**
Gaudete semper, sine intermissione orate, in
omnibus gratias agite. 191. 2. A.

**EPISTOLA AD TIMOTHEVM
PRIMA.**

CAPVT. I.
Fidelis sermo & omni acceptione dignus,
quod Christus Iesus venit in hunc mundum,
peccatores saluos facere, quorum primus ego
sum. 295. 1. A. & 296. 1. B.

CAPVT. II.
Qui omnes homines vult saluos fieri. 133. 1. A.

Volo ergo viros orare in omni loco. 198. 2. D.

CAPVT. VI.
Radix enim omnium malorum est cupiditas.
265. 1. A.

Beatus & solus potens Rex regum, & Domi-
nus dominantium. 179. 1.

EPISTOLA AD HEBREOS.

CAPVT. II.
Nusquam enim Angelos apprehendit, sed se-
men Abrahae. 107. 1. D.

CAPVT. III.
Moyse quidem fidelis erat in tota domo eius;

Christus vero tanquam filius in domo sua, quae
domus sumus nos. 119. 2. B.

CAPVT. X.
Horrendum est incidere in manus Dei viuen-
tis. 354. 1. A. & 356.

CAPVT. XI.
Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph
benedixit, & adorauit vestigium virgacius. 439.
2. B.

EPISTOLA B. PETRI PRIMA.

CAPVT. II.
Vos genus electum, regale sacerdotium, gens
sancta. 107. 1. A.

EPISTOLA B. IOANNIS PRIMA.

CAPVT. III.
Omnia qui natus est ex Deo, peccatum non
facit, quia semen ipsius in eo manet. 151. 2. D.

Qui non diligit, manet in morte. 51. 1. A.

CAPVT. V.
Est peccatum ad mortem, non pro illo dico
ut roget quis. 26. 1. C.

APOCALYPSIS.

CAPVT. VII.
Lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo,
& fecit nos regnum & sacerdotes Deo, & patri
suo. 424. 2. A.

CAPVT. VIII.
Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna.
86. 1. A.

CAPVT. XII.
Signum magnum apparuit in caelo, mulier
amicta sole. 162. 2. B. & 106. 1. A. 220.
2. A. 423. 2. B. 473. 1. A.

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

Aron fabricando vitulum aureum non
peccauit. 389. 1. C.

Abagarus Rex imagine Christi accepta, de
gravi morbo conualuit. 268. 2. D.

Abeſton lapis mirabilis. 284. 2. C.

Abraham quare prohibuit, ne Isaac de filia-
bus Chananzorum uxorem duceret. 477. 2. B.

Abimelech à femina occisus. 33. 2. B.

Academiz Cracouiensis constantia in repu-
diando illicito iuramento. 121. 2. C.

Academiz Cracouiensis Professores de ciui-
tate ab hoste pulsi. 121. 1. D.

Achan combustus ob transgressionem diuini
mandati. 20. 1. D.

Adamo cur Deus post creationem non bene-
dixit. 28. 2. C.

Adamus quo magis ceditur, pulchrius splen-
descit. 208. 1. D.

Adultis omnibus in Adamo lapsis, prouisa
sunt sufficientia gratiae media ad salutem. 25. 1. C.

Agar quare in visione Angeli non est turba-
ta. 109.

Alexander magnus imaginabatur se ex dijs
natum. 106. 2. D.

Aman super omnes principes eleuatus, po-
tea suspensus. 82. 2. A.

Ambitio causa omnium malorum. 88. 1. A.

Amicitia duorum Philosophorum arctissima. 31.
2. C.

Amicitiae verae quinque conditiones. 241. 2. B.

S. Andreas non solum hominibus, sed etiam
Angelis melior. 442. 2. A.

Angelus ante completa quatuor millia anno-
rum à creatione mundi missus fuit ad Mariam.
221. 1. A.

Angelus Tobiae in persona hominis seruauit.
135. 1. D.

Angelus quomodo Deo similis esse voluit.
384. 1. A.

Index

Angelorum cultodia circa homines quando incipit, & finitur. 23. 2. C
Angeli virgines maximè coluntur. 13. A
Ad Angelos spectat congregare homines in extremum iudicium. 23. 2. A
Animalia quare post peccatum non obediunt homini. 139. 2. B
Anima fidelis, vt dignum Deo habitaculum efficiatur, debet habere tres proprietates. 211. 2. D
Anima in purgatorio sunt certæ de sua salute. 363. 2. B
Animas in purgatorio demones non cruciant. 365. 1. D
Sancta Anna triplici corona protegit suos fideles. 93. 2. D
Sanctæ Annæ patrocinium, singulare in Germania cognitum. 93. 2. C
Sancta Anna meruit, vt omnium Christi sanguine redemptorum esset patrona. 96. 1. B
Sine patrocinio Sanctæ Annæ nemo tutò viuere potest. 97. 1. C
Antiphonam, Regina cæli, Angeli edocuerunt. 16. 2. C
Aquila ex omnibus auidus prolis amans. 325. 1. B
Aquila pietas in parentes, & liberalitas in aues. 323. 2. A
In Arca fæderis tria fuerunt. Virga, legis tabula, & manna. 501. 1. A
Archimedis in Mathefi insignis peritia. 256. 2. D
Arrianorum error circa Christi diuinitatem. 14. 1. C
Aristoteles quomodo mortuus. 46. 1. A
Avaritia est omnium malorum origo. 293. 1. A
S. Augustinus primatum tenet inter Doctores Ecclesiæ. 217. 1. B
Auri tres gradus. 235. 2. B

B

Balsamo illinita defunctorum corpora, incorrupta permanent. 205. 1. B
S. Bartholomæus ante pellis detractionem, sustibus cæsus, & cruci affixus fuit. 206. 1. A
Bethsaimitæ quare ob conspectum Arcæ puniti. 4. 1. A

C

Caiphas quare mortis sententiâ tulit. 334. 2. D
Caliphas Rex propter auariciam misere periit. 116. 1. B
Caluinistæ negant bona opera esse necessaria. 346. 1. A
Camaldulenses si quo die tepidè orauerint, à sacro faciendo abstinere. 318. 2. C
B. Cantius semel Ierosolymam, quater Romam peregrinatus est. 503. 1. D
B. Cantius stipendia de sua professione in pau-

peres conuertebat. 503. 2. B
Beati Cantij miracula recensentur. 506. 2. B
Capilli quid significant. 63. 1. B
Caroli quinti pulchrum stratagemata ad comprimendos rebelles. 340. 2. A
Castitatis conseruandæ duo impedimenta. 425. 2. A
Cædes horrenda ecclesiasticorum & secularium in Polonia. 112. 1. B
Cæli lumina execrantur impietatem hominum. 408. 2. A
Cham maledicetur à Patre. 18. 2. B
Charitas potest augeri in infinitum. 212. 1. D
Chimæ fabulosa origo, & portentosa compactio. 286. 2. B
Christus debet simul credi & Deus & homo. 23. 1. C
Christi magni consilij Angelus dictus. 72. 2. D
Christus est vnus eug. Patre, 74. 1. B
Christus totius ecclesiæ vultus. 48. 2. B
In Christo triplex scientia. 72. 1. B
Christus propter erigendum nos à miserijs, miser fieri voluit. 110. 1. D
Christum etiam posito peccato, non fuit necessarium incarnari. 155. 2. A
Christus ab instanti sue conceptionis habuit regiam potestatem. 176. 1. C
Christus natus cur pannis inuolutus. 183. 1. A
Christus in monte propter nostram indigentiam orauit. 193. 1. B
Ad Christum ex triplici capite pertinet orare pro nobis. 194. 1. A
Christus est inappretialis margarita. 13. 2. B
Christus est patri æqualis in plena & absoluta potestate. 15. 2. A
Christus recens natus à Beata Virgine adoratus fuit verâ latrâ. 257. 1. C
Christus tunicâ à Beata Virgine confectâ, toto vitæ tempore utebatur. 330. 1. B
Christus quare hiberno tempore nasci voluit. 12. 1. A

Christus cuius coloris vestimenta habuerit. 331. 1. A
Christus in absentia Beatæ Virginis Rex dici noluit. 487. 1. A
Christus per triduum Ierosolymæ mendicabat. 182. 1. A
Christus in Apostolos Iudam adseiuuit, vt restem suæ sanctitatis haberet. 258. 1. A
Christus quare permisit, vt Petrus cum agaret. 487. 2. B
Christus noluit in canaculo capi. 493. 1. C
Christus in cruce matrem cur mulierem appellauit. 174. 1. D
Christus in cruce moriens firmavit nobiscum amicitiam. 241. 2. A
Christus in cruce cur latronem, & non Iudam proditorem ad se traxit. 242. 2. A
Christus in cruce titulum regis obtinuit. 248. 1. B
Christus

Rerum Memorabilium.

Christus in cruce seueritatem exercere non potest. 253. 1. B
Christus quare non cum alijs, sed cum latrone in paradysum descendit. 242. 1. C
Christi corpus cur in nouo sepulchro depositum. 481. 1. A
Christus cur primò Mariæ Magdalenz apparuit. 78. 2. A
Christus ex cicatricibus suam diuinitatem probauit. 267. 2. A
Christus Angelis stipatus Sanctæ Catharinæ in carcere apparuit. 409. 1. B
Christi passionis meditatio omnes dolores alleviat. 248. 2. D
Christi vocatio cor mundum facit. 293. 2. A
Christi diuinitas ex eius humilitione & exinanitione innotuit. 517. 1. A
Cherubim cur ante paradysum collocatus. 127. 2. C
Coniugium à iugo dictum. 37. 1. D
Corpora sanctorum martyrum sub Diocletiano 39. diebus insepulta iacuerunt. 111. 2. D
Cruci sanctæ debetur cultus latræ. 246. 2. A
In cruce sancta de tribus debemus glorari. 245. 1. B
Cruz sancta ex quatuor liguis composita. 255. 1. D
Cupiditas humana insatiabilis. 13. 1. A

D

Dauid nouem mensibus in adulterio permansit. 260. 2. B
Deus ex motu celorum cognitus. 208. 2. A
Deus est mundi oculus. 407. 1. B
Deus per Angelos multa stupenda operatur. 23. 1. A
Deus cur in principio mundi masculum simul & feminam creauit. 27. 1. B
Deus sine meritis prædestinat, sed pro meritis gloriam dat. 133. 1. C
Deus quomodo vult omnes homines saluos fieri. 205. 2. C & 133. 1. A
Deus primò à Christo glorificari voluit. 247. 1. D
Deus tardus est ad puniendum. 5. 1. B
Deus neminem deserit, nisi prius ab illo deseratur. 25. 1. D
Deus tribus modis homines aspexit. 288. 1. B & 276. 1. A
Deus non tantum simultaneo, sed etiam præuio concursu, concurrit cum creatura ad omnes eius actiones. 75. 1. B
Deus cur super Cherubim, & non super Seraphim sedet. 111. 2. B
In Deo duplex scientia. 408. 1. A
Deus hominem dupliciter custodit. 136. 1. A
In Deo attributum misericordiæ ante incarnationem non fuit completum. 182. 2. B
Deus duo comitia per totam mundi durationem celebravit. 106. 1. D

Sub tempus iræ Dei, austerâ penitentia opus est. 265. 2. D
Deus nullo modo est causa peccati, nec author. 77. 1. A
Deus multiplicatis intercessoribus, facilius exoratur. 193. 2. A
Deus quare his temporibus vult nobis omnia deficere. 308. 1. A
Deus aliquibus in hac vita penam gehennæ infert. 316. 1. D
Deboræ fortitudo. 39. 2. D
Defunctis triplici de causa debetur honorifica sepultura. 360. 1. A & 368. 1. A
Democritus oculos sibi eruit. 391. 1. B
Demosthenes filij mortem plorans arguitur. 87. 1. A
Dies ad beneficia obtinenda, tam apud homines, quam apud Deum opportuna. 199. 1. D
Dilectio Dei super omnia, quomodo peccatorem iustificat. 55. 1. A
Diluuium vniuersale propter impenitentiam hominum fuit acceleratum. 1. 1. B
Diluij vniuersalis causa, incorrigibilis hominum malitia. 111. 2. A & 457. 1. C
Diuitiæ in perniciem possessoris asseruantur. 141. 2. A

Ob nimium dolorem multi derepente mortui. 45. 2. D
S. Dominicus de pectore æterni patris prodijt. 119. 1. C
S. Dominicus humeris ecclesiam sustentans, Innocentio tertio apparuit. 121. 1. D
Dominicani cur in sacrificio missæ sinistrâ manu corpus Christi sumunt. 122. 2. A
Supra caput S. Dominici Spiritus Sanctus apparuit. 131. 1. D
Dominum autem quomodo acquiratur. 10. 2. A
Draco poma Hesperidum & vellus aureum custodiebat. 128. 2. A

E

Eboris proprietates quæ. 234. 1. A
Ecclesia quid sit. 111. 1. B
Quare Deus aliquando ecclesias sanctas hostibus in desolationem tradat. 113. 2. A
Ecclesiæ de malè quæsitis fundatæ ruunt. 116. 1. A
Ecclesiastica bona qui opprimunt aut rapiunt æternam damnationem merentur. 142. 2. A
Electio ad gloriam in quo sensu facta est ante præuisa merita. 414. 2. D
Elemosyna vnde vim habet redimendi à peccato. 136. 2. A & 149. 1. D
Elisei tempore ferrum natauit in aquis. 295. 2. C
Esau an sit saluatus. 24. 2. C
Eux ex duabus Adæ costis formata. 171. 1. B
Eucharistiæ sacramentum cur ante suam passionem Christus instituit. 151. 2. B
Episcopi in consanguineos prudenter & moderate liberales. 526. 1. A

Index

F
Fabricij Romani virtus apud hostem. 437. 1. A
Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam, quomodo intelligatur. 52. 2. B
Femina insigni sapientia praeclara. 338. 2. A
Femina ab omnibus vituperantur. 57. 1. D
Fermentum & mel cur prohibentur in sacrificijs. 114. 2. C
Fides Catholica in nullo casu licite negari potest. 137. 2. A
Pillorum recta institutio meritoria apud Deum, & summe utilis. 90. 2. B
Fons ad tentorium Alexandri erumpens, quid portendebat. 33. 2. C
Fons in Sardinia fures prodebat. 382. 1. A
Fontes duo in Boetia ad mercedem conferendam & oblivione auferendam stupendi. 292. 1. A
Fornacis Babylonicae quanta flamma fuerit. 140. 2. A
Fortitudo mulierum magna. 40. 1. A
Fortitudinis duplex, ager, agger, & sustineat. 145. 1. A
S. Franciscus pari gratia sicut Adam donatus, & omnibus acceptus fuit. 309. 1. C D
In B. Francisco nunquam appetitus reluctabatur rationi. 319. 2. B
Franciscus praefertur Moyse, & D. Paulo. 108. 1. A
Franciscus clare in hac vita divinitatem Christi vidit. 314. 2. C
Franciscus habuit quatuor facies. 322. 1. A
Franciscus sedem Luciferi in caelo occupavit. 319. 1. A
Francisci capilli ruinosam domum solidaverunt. 307. 2. A
Francisci voci aues obediebant. 417. 1. A
Francisci Religio pro stemmate videtur quinq; vulneribus Christi. 268. 1. A
S. Francisci Ordinis multiplicatio ex concordia processit. 230. 1. D
Franciscana Religio licet in summa paupertate, nusquam in necessarijs deficiat. 263. 1. C
Foundationes de male quaesitis factae, non sunt durabiles. 214. 2. B

G
Galbani admiranda virtutes. 9. 2. D
Gemma Cleopatrae inestimabilis. 4. 2. C
Gemmae quomodo in cunctis, marinis generantur. 434. 1. D
Germania ante Lutheranismum inuicta extitit. 15. 2. D
Gladius veritatis cur praeforis paradisi positus. 126. 1. D, & 338. 1. D
Gladio & potentia hostium fracta, & veritas comperta est. 209. 1. A
Gloria aeterna continet in se respectum, & donum, & mercedem. 205. 1. A
Gratia prima & principium meriti, non cadunt sub merito. 94. 2. C

Angustia sancta possit simul esse cum peccato. 152. 1. D
S. Gregorius propter eliberatam animam Traiani, toto vitae tempore magnos cruciatus patiebatur. 373. 1. B

H

S. Helena templum magnificum in monte Calvariae edificavit. 246. 2. B
Haereticus Hungariam perdidit. 16. 1. A
Contra singulas Haereses Deus viros doctos providit. 320. 1. D
Haereticum tolerantia regis affert ruinam. 316. 2. D
Haeretici quibus de causis negant purgatorium. 357. 1. B
Herodes a vermibus consumptus. 327. 1. C
Homo ex se est insufficiens ad operandum salutem. 2. 1. A C
Homo Dei totus esset. 10. 2. A
Homo ex quatuor rebus superbiere solet. 17. 2. A
Ex parte, hominis duo requiruntur, v. eum. Christus ad se trahat. 291. 1. A
Homini morientis horrendum exemplum. 107. 2. B
Hominem esse iustum ante Deum, quid sit. 102. 2. D
Hominem incorrigibilis malitia regna, & homines perdit. 111. 1. D
Humanis carnibus vesci quando coacti sunt homines. 230. 1. A & 254. 2. A
Humilitatis cultores eximij. 378. 2. A
Homeri statua transeunte Alexandro cur sustinuit. 163. 2. A
Ad honores alios respectu affinitatis promerentes, & Deo & Republicae iniuriam faciunt. 83. 2. A

I

Iacob vidit Dei filium crucifixum. 148. 2. B
S. Iacobus ab Herode Agrippa in Hispania gladio occisus. 85. 1. B
Ieiunii magna efficacia. 461. 1. A
Iesum querere quid sit. 15. 2. B
Ignis naturalem inimicitiam cum sale gerit. 125. 2. A
Imago Dei homini communicata in quo consistit. 42. 1. B
Imagines in pectore Margaritae de castello tres reperiuntur. 98. 1. B
Per imaginem B. Virginis discordia inter principes sedata. 187. 2. A
Immaculatae conceptionis festum B. V. Mariae a temporibus Apostolorum celebrari cepit. 465. 1. A
Incarnationis motuum fuit imago Dei in homine corrupta. 318. 1. A
Incarnatio maximum bonum naturae assumptum. 69. 1. B
Incarnatio non fuit simpliciter necessaria. Ibidem
Incarnationis cognitio praesupponit cognitionem Trinitatis. 515. 2. B
Iudas

Rerum Memorabilium.

Infallibilitas vocationis efficacia, fundatur in mensura, numero, & pondere. 264. 1. C
Infans in utero matris omnia membra simul complicata habet. 8. 2. A C
Cum infidelibus illicita conversatio. 138. 1. A
Innocentia primorum parentum quatuor praerogativas habuit. 309. 1. A
S. Iohannes Evangelista quadruplex martyrium subiit. 545. 1. C
S. Iohannes adhuc in utero matris ratione utebatur. 7. 1. B C
Ioseph. cur alijs fratribus magis a Patre diligebatur. 438. 1. A
Iudas in ultima cena Eucharistiam non sumpsit. 462. 1. C & 488. 1. D
Iudas damnatus, quia sub patrocinio B. Virginis non fuit. 2. 2. A C
Iudei cur negant Christum esse Deum. 21. 1. B
Iudeorum stultus error circa personas divinas. 101. 2. B
Iudei decem specialia beneficia a Deo acceperunt. 57. 2. C
Iudeorum sexcenta millia ex Aegyptoeducta sunt, non computando feminas & pueros. 343. 1. D
Iudeorum inaudita crudelitas. 373. 2. B
Iudeorum summa ingratitude & rabies contra Christum. 158. 2. B
Iudei ob blasphemiam in Christum, regno pulsi & dispersi. 158. 2. D
Propter ludos, pauci in regnis Christianis esse non possunt. 574. 1. D
Iudei Christianis capitalissimi hostes. 574. 2. A
Iudeorum, fraudes & prodicio in regno Poloniae. 574. 2. A
Iudei thesauros Ecclesiae produnt. 574. 2. A
Propter continentiam Magnatum Iudei insolent. 574. 2. C
Per leges regni interdicta Iudeis libera mercandi facultas, telonia, & omnia officia. 575. 1. A
Iudei 30. vno denario vendebantur. 575. 2. A
In iudicio extremo Arca, & crux sanctae comparebunt. 250. 1. A
Iudiciorum duo subsellia apud Romanos. 254. 2. A
Iulius Caesar viginti quinque pugionibus in senatu confectus interijt. 80. 1. C
Iustificatio peccatoris in tribus consistit. 152. 1. B
Iustificatio peccatoris difficilior creatione. 85. 2. A
Iustitia originalis triplex effectus. 369. 1. D

L

Lachrymarum poenitentiae efficacia. 59. 2. A
Laureola martyrii in duobus consistit. 40. 2. B
Laureola in caelo tres. 49. 2. A
Prae nimia letitia multi mortui. 46. 1. B
Leo solo rugitu animalia capit. 101. 1. C
Leo maxime ignem timet. 480. 1. C
Leo Gallum album mirum in modum pertimescit. 557. 2. C
Q q q 3

Leonis stratagemata ad eludendos venatores. 518. 1. D
Liberalitatis vere, quinque conditiones. 463. 1. A
Lothi uxor cur in statuam Salis versa. 373. 2. D, & 211. 1. B
Lumen ad generationes necessarium. 1. A
Quid per lumen maius & minus in scriptura intelligatur. Ibidem, C

M

MARIA Virgo ab instanti conceptionis fuit Regina. 179. 1. A
MARIA nomen quid significat. 231. 1. D
MARIA Virgo illucescente aurora nata est. 229. 1. B
MARIA Virgo in domo Zachariae canonizata. 314. 1. A
MARIA Virgo cur turris appellata. 41. 1. A
MARIA Virginem triplex generatio, divina, Angelica, & humana, beatam praedicat. 11. 1. D
MARIA Virgo veste Iosepho tradita. 48. 1. D
MARIA Virgo cum infante Iesu, a bono latrone in itinere defensa. 187. 2. B
MARIA Virgo quomodo cooperabatur Christo in redemptione mundi. 42. 2. C
MARIA Virgo morienti Christo a sinistris assistit. 187. 2. D
Ad MARIAM Virginem in maximis periculis recursus patet. 45. 1. A
MARIA Virginitas patrociniū etiam damnatissimum in inferno. 169. 2. A
Ad MARIAM Virginem facilius accessus, quam ad IESUM CHRISTUM. 469. 2. A
Per MARIAM liberatus, qui se demoni tradiderat. 169. 2. D
MARIA Virgo in glorioso corpore assumpta est in caelum, ut intelligat furorem. 169. 2. A
Die Assumptionis Beatae Virginis MARIAE, multae animae de purgatorio liberantur. 169. 1. C
MARIA Virgo triplici aureola donata est in caelo. 191. 2. A
MARIA Virgo peculiarem Hierarchiam in caelo constituit. 190. 1. A
MARIA Magdalena tribus vicibus a Christo laudata. 56. 1. D
MARIA Magdalena Angelos psallentes audit. 67. 1. C
De capite Mariae Magdalene viris germinavit. 68. 1. B
S. Margarita in Christi confessione immobilis. 38. 1. B
Margaritae errore caelesti generantur. 35. 1. C
In magistratu constitutus, priusquam commo- dum quaerens, Dei ordinationem contemnit. 178. 2. A
Medicamenta animalium. 101. 1. D
Melchisedech primus fundator urbis Hierosolymae. 387. 2. D
Michael

Index.

Michaël cum Gabriele sunt supremi ex ordine
Seraphinorum. 301. 1. C
Miles ex præscripto Ducis omnia facit. 208. 1. A
Militum magna insolentia. 374. 2. A
Militis post mortem apparitio horrenda. 374.
1. C
Mineræ cur in cælo locus denegatus. 418. 1. C
Moses quomodo voluit deleri de libro vitæ.
412. 2. B
Mulierem nudam videre datâ operâ, est pec-
catum mortale. 129. 1. A
Mulierum cupiditas insatiabilis. 61. 1. A
Muneribus corrumpi turpe. 39. 1. C
Mustela quomodo insidietur serpenti, & eum
interimat. 195. 1. C

N

Natiuitas Christi superat incarnationē. 522. 1. A
Nix est symbolum lætitiæ. 134. 1. A
Nobilitas inter bona temporalia præstantis-
sima. 483. 1. A
Nobilitas duplex, & in quo consistat. 108. 1. C
Nuptiæ secundæ vituperabiles. 36. 1. B

O

Oculus dexter & sinister, quid significent.
39. 2. B
Odium naturale inter Draconem & Elephan-
tum. 235. 1. A
Odium proximi ad mortē æternā ducit. 26. 1. C
Omnipotentia non potest communicari crea-
turæ formaliter. 306. 2. A
Opera misericordiæ a peccatore facta, quo-
modo conducant ad remissionem peccati. 521. C
Inter opera nostra meritoria, & gloriam æter-
nam datur proportio. 414. 1. D
Oppressio cleri & ecclesiarum maximum scan-
dalum. 389. 2. D
Oratio efficax ad impetrandum, qualis esse
debeat. 52. 1. B
Modus orandi Christi & Sanctorum est diuer-
sus. 336. 2. B

P

Pharao per ranas punitus. 18. 2. C
In paradiso nullus fuisset dolor in partu. 224.
2. D
Inter paradysum & ecclesiam Christi simi-
licudo. 127. 1. A
Parentum amor in filios quantus. 80. 1. A
Cur pater magis diligat filium, quam filius pa-
trem. 87. 2. A
Pantheram cur animalia turmatim sequuntur.
256. 1. A
Die conuersionis S. Pauli viperæ & Serpentes
nullibi nocent hominibus. 218. 2. C
S. Paulus Eurychū mortuū suscitauit. 225. 2. B
Pauper est cælum & sedes Dei. 149. 1. B
Peccator est omnium belluarum congeries.
130. 1. D
Peccatoris iustificatio consistit in detestatione

peccati, summa Dei dilectione, infusione gra-
tiz, & expulsionē peccati. 51. 1. D
In peccatore ad iustificationem sex conditio-
nes requiruntur. 78. 1. C
Peccatum originale in conceptione B. Virgi-
nis locum non habuit. 100. 1. D & 437. 1. B
Peccatum tripliciter enecatur. 283. 1. A
Peccatum carnale & odium proximi, maxime
hominem separant a Deo. 25. 2. A
Peccatum carnale causa diluuij vniuersalis.
252. 2. D

Peccatum dentes habet. 71. 1. A
Peccata per penitentiam verē eradicantur.
secus opera meritoria. 74. 2. A
Peccandi inueterata consuetudo. 104. 1. B
S. Petrus in vltima cœna quare non audebat
ipse Christum interrogare de Proditore. 552. 2. D
Philosophorum veterum vita, eremitica si-
milis. 122. 1. A
Penitentia in duobus consistit. 61. 1. D
Penitentiu insignē, peccauit, dixi, feci. 61. 2. A
Phoenix sexcentis annis viuit. 321. 2. C
Polonia encomia & calamitates. 177. 1. D
In Polonia propter hæreses perpetua bella &
discordia. 116. 1. A
Pro Polonia supplicationes Romæ iussu sum-
mi Pontificis factæ. 178. 1. A
Potestas regia quatuor titulis Christo debetur.
221. 1. A

Non omnis acceptio potestatis facit inferio-
rem. 15. 1. D
Propheta quid sit. 70. 1. B
Propheta non omnia sciunt. 69. 2. A
In Propheta requiritur vitæ probitas & scien-
tia. 74. 1. A
De proximo semper bene iudicandū. 68. 2. C
Prudentiæ quanta necessitas. 195. 1. A
Purgatorium duplex commune, & particu-
lare. 369. 2. D

R

Ranis puniti Egyptij ob turpitudinem vitæ.
129. 1. D
Rebecca cur camelo vecta ad Isaac, & cur illo
vilo pallio se operuit. 110. 2. D
Regina in sua coronatione super tribus condi-
tionibus iurat. 177. 1. A
Discrimen inter regna catholica, & regna in-
fidelium. 333. 1. A
Regum splendor & potentia faciliē euanescit.
423. 1. A
Religio sancta est regnorum custodia. 15. 2. C
Religio Canonicorum Regularium in viginti
quatuor senioribus figurata. 218. 1. B
Religiosi in suis similes. 128. 1. D
Risus nascentis infantis lenitatem præfagit.
6. 2. C
Romani propter amorem patriæ, totius mun-
di Domini facti. 175. 1. B
Roma-

Rerum Memorabilium.

V

Romanorum mos in sacrificijs offerendis. 92. 1. C

S

Sacerdotes cur stolâ collo imponunt. 449. 1. A
Sacerdotij excellentia triplex. 388. 1. A
Sacerdotum & Religiosorum dissolutio regnis
perniciosa. 112. 1. C
Sacrificium vt sit Deo gratum, debet habere
celeritatem & gratiam. 18. 1. C
Sacrilegium est celestis, alius terrestris. 119. 1. A
Salis effectus & virtutes admirandæ. 120. 1. C
Salomonis prudens iudicium. 208. 2. D
Samson cur faces ad caudas vulpium alligauit.
159. 1. B
Samsonis potentia & impotentia. 210. 1. A
Sancti pro nobis intercedunt. 333. 1. A
Sapiens naturalis iure est Rex. 81. 1. C
Sapientia per mercurium in terras delata.
99. 1. B
Saul ob defectū humilitatis damnatus. 318. 1. D
Scapulare efficax ad vincendos hostes. 43. 1. A
Scapulare ad omnes morbos efficacissimum.
remedium. 44. 2. D
Scapularis deuotio quando & a quo appro-
bata. 44. 1. A
Scapularis deuotio populo Christiano profi-
cua, & Deo gratissima. 43. 2. C
Scholæ antiquæ inuictam & florentem Rem-
publicam faciunt. 91. 2. C
Scholæ publicas primus Salomon Ierosolymis
erexit. 217. 1. A
Sepultura mortuorum magni meriti apud
Deum. 135. 1. A
Serpens in gutture venenum asseruat. 195. 1. C
Seruitus omnium malorū grauissima. 135. 1. A
Simeon in templo Christum inuenit. 194. 2. A
Sisara a muliere interfectus. 40. 1. A
Smaragdus symbolum castitatis. 405. 1. B
Somnolentia abiectos homines inuadit. 16. 1. D
Spiritus Sanctus quare vocatur Spiritus veri-
tatis. 517. 2. A
Scruthio fatum suum deserit. 164. 2. C
Studioli tria requisita. 549. 2. D
Studioli quare Beatam Catharinam sibi in pa-
tronam deprecant. 419. 1. A
Suecorum tyrannis Cracouiæ. 121. 1. B

T

S. Thecla leones attingere nō sunt ausi. 29. 2. B
Telonij officium periculosum. 288. 2. D
Terra in hoc mundo alia est sublunaris, alia
celestis. 20. 2. C
Theresa Sancta contra Lutheri errores pu-
gnauit. 33. 1. B
Thesauri alij celestes, alij terrestres. 20. 1. A
In triumphis Romanorum quæ pompa, &
quantus apparatus. 188. 1. A
Tyrannis inaudita ab hostibus in Polonia
facta. 110. 1. A

A. M. D. G.

Vdonis Episcopi libidinosē viuētis horren-
dum exemplum. 201. 2. D
Vesicula & plumæ auium, cur immolari pro-
hibent. 114. 2. D
Vestis peregrina quid sit. 47. 2. A
Vestium origo a peccato. 46. 2. B
In vsu vestium quomodo peccatum commit-
titur. 47. 1. C. & 326. 2. A
Victores facti patrocinate B. Virg. 187. 1. D
Videre posteriora Dei quid sit. 135. 2. C
Viduarum status miserabilis. 177. 1. B
Vigilantia in quonam consistat. 17. 1. D
Vindictæ cupiditas in muliere quanta. 28. 1. A
Vinum fuit causa amittendæ Virginitatis filiæ
bus Loth. 183. 2. C
Virga amygdalina imperij significat. 501. 1. B
Virga Moysis ad patranda miracula potens.
43. 1. A
Virgo MARIA triplici de causa inimicitias ge-
rit cum Diabolo. 557. 1. A
Virgo MARIA circa sexagesimum annum suo-
rum parentum nata. 219. 2. B
Virginis MARIE corpus in instanti formatum.
219. 2. A
Virgo MARIA sine dolore matris nata est. 224.
2. A
Virginis Beatæ parentes cur in Scriptura Sa-
cra recensentur. 92. 2. C
Virgo MARIA cur potius creata, quam genita
dicatur. 220. 1. C
Virgo Beata meruit circumstantias Incarna-
tionis. 94. 2. A
In imagine Beatæ Virginis velum Constanti-
nopoli portentosum. 235. 1. B
Virgo quedam Sancto Martino ostium aperire
noluit. 186. 1. C
Virginis cuiusdam Antiochenæ heroicum fa-
ctum, & concertatio cum milite de martyrio.
29. 2. D
Virginitas auro assimilatur. 37. 1. B
Virginitas coniugio præfertur. 37. 1. A
Visitationes Sanctorum multa beneficia con-
ferunt. 11. 1. B
Visus alijs sensibus præstantior. 72. 2. C
Vita contemplatiua in quo consistat. 73. 1. A
Ad vitæ conseruationem tria requiruntur.
334. 1. D
Vltio de Rege per pomum sumpta. 161. 1. A
Vnitas quid sit. 13. 2. D
Vniuersitas in regno Polonia cur solum vnica.
505. 2. B
Voluptas carnis quanta mala inducat. 82. 1. C
Vsurpare aliquid de rebus Deo dicatis, graue
peccatum. 113. 1. C

Z

Zacharias fuit Sacerdos. 4. 2. C.

Estados Unidos de América

_____

